HARSÁNYI ZSOLT

MAGDOLNA

HÁROM SZERELEM REGÉNYE

SINGER ÉS WOLFNER
IRODALMI INTÉZET R.-T. KIADÁSA
BUDAPEST.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Igy add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-000-6 (online)
MEK-14242

TARTALOM

Első kötet
MÁJUS

Második kötet
AUGUSZTUS

Harmadik kötet
OKTÓBER

Gróf Széchenyi Károlyéknak

Első kötet
MÁJUS

I.

A kastély felől fújt a tavaszi szél, de nem egyenletesen, hanem szeszélyesen. Már a harangszónál olyan mulatságos volt ez: ahogy a harangszó hullámvonalszerűen hol ellanyhult, hol egyszerre megerősödött a szél szárnyán, azt lehetett volna hinni, hogy a kápolna, ahonnan a hang érkezik, nem áll egyhelyt, hanem közelebb suhan, vagy távolabbra siklik. Pele Marist búcsúztatta a harangszó, az öreg koldusasszonyt, aki tegnap virradóra halt meg; szalmazsákjában jócskán találtak megtakarított pénzt és írást is reszketeg szarkaláb-betűkkel, hogy háromszor kell érte harangoztatni. A vén koldusasszony búcsú-gingallóját kapdosta ilyen kegyetlenül a májusi szél, mintha hancúrozó jókedvében darabokra akarta volna tépdesni, mint a kölyökpuli a szemétbe dobott tollseprőt.

Magdolna ott kuksolt az orgonabokrok virágzó sűrűjében. Volt itt neki egy titkos búvóhelye. Pokrócot szerzett a padlás lim-lomjai közül, azt hozta ide lopva a bokrok közé, ahol a tövek között kicsiny tisztás adódott. Ha sikerült valami tilos könyvet lopnia apja könyvtárából, ide hozta, hogy a lelkiismerettől és kíváncsiságtól viharosan dobogó szívvel falja az oldalakat, néhol korántsem értvén az olvasmány jelentőségét, csak zagyva sejtelemmel kutatván a felnőtt élet forró rejtelmeit. Visszahőkölt néha arról az útról, amerre kezdetleges képzelete vezette és az orgonabokrok titkos magányában is elpirult önmaga előtt, hogy ilyen vétkesen és pákosztosan játszadozik romlatlan romlottságával. De olyankor is ide osont elbújni, ha nem volt mit rejtegetnie, csak ábrándozni akart. A bűn íze volt abban, hogy ezen a virágillatos rejtekhelyen tartott tilos találkát senki által nem ismert ábrándjaival.

Most is csak úgy vonult a „titokliget” mélyére, ahogy ő maga sokáig keresett szóval elnevezte: titkos olvasnivaló nélkül, csak éppen egyedül lenni. Hanyatt feküdt a pokrócon, térdét magasra húzva, mert hogy kinyúljon, ahhoz a kurta pokróc nem futotta. Tágra nyitott szemmel bámulta a fölötte sátorként összeboruló orgonalombokat és teljesen szétfolyó, tárgyhoz nem kötött alaktalansággal tünődött. Álmodástól alig különbözött az ilyen szabadjára eresztett álmodozás. Ha aludt volna, éppen így özönlöttek volna képzeletében ide-oda a mondatokba nem foglalt fogalmak; a szavak és a szóval meg nem nevezett tárgyak, személyek vagy tulajdonságok eszméi ugyanilyen rendszertelen hömpölygésben ontották és nyelték el egymást álmában is, és az ilyen fék nélkül való éberségben is. Rendszerint azzal a tudatos szándékkal kezdte, hogy Rozsály Ferire fog gondolni, ludovikás unokabátyjára. Maga elé is idézte a fiú egyenruhás alakját, de ha arcát is oda akarta állítani a képzelet tengerében az elhatározás szigete elé, az nem ment sehogysem. Csak néha és nagynehezen sikerült, azzal a módszerrel, amelyre, mint gyakorlott ábrándozó, maga jött rá: igyekezett úgy maga elé idézni a fiú arcát, hogy az mosolyogjon. Így néha ment a dolog, de csak pillanatokra; azonnal jött a nagy semmi és a csontos, kékszemű kamasz-ábrázatot, amelyet mindig pattanások pettyeztek, elöntötte és láthatatlanná tette. S az egyenruhás termet is gyorsan eltünt, elfoszlott, homályosan a tárgytalanságot jelentő ábrándok tengerébe olvadt. Magdolna átadta magát az időtlenül áradó éber álomnak, nem tudván, hogy két perce bámul-e bele a szívalakú orgonalevelek sokaságába, vagy már egy félórája. Szív, szív, szív - mondotta magában a levelek formájához kapcsolva a regényes szót, igyekezett a szóhoz illően érzelmes lenni, mintha derekas serénységgel és jóhiszemű igyekezettel valami előírt kötelességnek akarna eleget tenni, szorgalmasan próbálgatta meghatni önmagát, de ez a szándék is eloszlott hamarosan, és maradtak az álmodozó képek egymásbafonódó foszlányai.

Ezekbe a foszlányokba zengett bele csalóka erősödésével és gyengülésével a harangszó. És ebbe az éber félálomba tolakodott bele az a felismerés, hogy ő most engedetlen. A lelkiismeret elkezdte ábrándjaiból költögetni. Mint az idegen helyen felébredő ember, gondolatai között ő is tájékozatlan zavarral nézett körül: mi az, amit lelkiismerete számon kér tőle. S

ekkor eszmélt rá, hogy már jó ideje hallja a kastély felől saját nevét, még pedig édesanyja hangján.

- Magdolna! Merre csavarogsz megint? Nem tudsz felelni? Wo bist du denn?

Hirtelen feltápászkodott guggoló helyzetbe. Felállni az ágak miatt nem tudott. Görbedten bújt ki a bokrok közül a szabadba, aztán a gyepen jó darabot szaladni kezdett. Csak mikor már a tölgyek alatti fehér lócához ért, akkor kiáltotta vissza:

- Itt vagyok, mama! Megyek már!

Gyors mozdulattal végigveregette szoknyáját elől is, hátul is. Az ilyen ábránd-kirándulások rendszerint giz-gazt és nedves földmorzsalékot ragasztottak rá. Keze is bepiszkolódott. Egymással tisztogatta a kezet és a szoknyát. De nem lett ettől tisztább egyik sem. Akkor hajához nyúlt, megütögette feje tetejét, ahol a fonás kezdődött, előrekapta varkocsát és végigütögette. Aztán hátradobta a szalagos hajfonatot és futólépésben szaladt az anyai hang felé.

Anyja ott állott a terrasz szélén. Arcán gondok. Már átöltözött olyan ruhába, amelyben vendéget fogadhatott. Ez könnyű, nyári ruhának számított tulajdonképpen, nem tavaszinak, de Hubayné nagyon szerette. Tavaly nem hordhatta eleget, most tehát hosszú habozás után mellette döntött. Fehér-fekete sávos ruha volt, olyan dámához illő, akinek már nagy lánya van. De noha nyári ruhának neveztetett, páncélszerű fűző volt alatta és állig érő halcsontos gallér tartozott hozzá. Hubayné erről a halcsontos gallérról nem volt hajlandó lemondani. Divat ide, divat oda, minden ruháját így csináltatta. Egyelőre fehér köténytt kötött elébe és övén ott lógott a megszokott kulcs-csomó is, az a rengeteg fürtnyi kulcs, amelyek között a háziasszony bámulatos gyorsasággal el tudott igazodni, még sötétben is rögtön megtalálta tapintásával a kellő kulcsot.

- Öregszik, - gondolta magában Magdolna hirtelen.

Anyja arcát lárvaszerűvé tette a sok rizspor, dereka elnehezedett, hajában fehér szálak akadtak. És arckifejezésében a vendéget váró háziasszony pillanatnyi gondjain kívül most is ott volt az állandó testi panasz. Hubayné mindig fájlalta valamijét és ha betegségeiről beszélhetett, váratlan bőséggel omlott belőle a szó.

- Ne idegesíts már, a jó Isten áldjon meg. Legalább te ne idegesítenél. Miért nem öltözködöl?

- Igenis.

- És mi van veled megint? Csupa piszok vagy. A sírba viszel. Milyen megint a kezed! Tu es vraiment mesquine. Egy-kettő, és igyekezz.

Hubayné nagyon szerette az idegen szavakat. Hogy leányával nyelveket gyakoroljon, azt inkább ürügynek használta. Francia és német kifejezései, amelyekkel sűrűn teleszórta mondatait, mintegy külön származását akarták jelezni. Mert Hubay Imre földbirtokos és volt huszártiszt Sélley bárónőt vett feleségül. És az asszony egyetlen negyedórát sem mulasztott el, hogy egy-egy idegen kifejezéssel a maga külön, elmúlt világát éreztesse, ahonnan köznemesi sorba lépett.

- A kék babosat vegyem?

- Azt. De a körmödre külön gondod legyen, azt előre megmondom. Ha kész leszel, látni akarlak. Apádhoz szólj be, hogy van-e szivar. Ha megint elfelejtett szivarról gondoskodni, meghalok. Siess. Mais vite, vite, voyons.

Magdolna besietett a terrasz nyitott ajtaján. Az ajtón túl azonban mindjárt meglassította lépéseit. Nem volt kedve az egészhez. A babos ruhához talán még igen, de a gondos körömtisztításhoz már kevésbé. Roppantul únta a hosszadalmas körömkefélést. Soha nem is volt

rendben a körme, mert szeretett fára mászni, sokat tartózkodott az istállóban, sokat játszott a lovak hasa alatt fészkelő kölyök-agarakkal, tavasszal a cseresznyétől, ősszel a friss dió zöld burkától volt piszkos minden ujja. És keze fejéről sohasem hiányzott egy-két karmolás, vagy cserjeágaktól, vagy játékos macskáktól eredő.

Átment a nagy hallon, amelynek falain szarvasagancsok, őzagancsok és vaddisznóagyarak sorakoztak egymás mellé múzeumhoz illő sokaságban, mindegyik alatt világos körben fekete betűkkel falunév és évszám. Mindegyiket betéve tudta már, ilyennek ismerte ezt a hallt eszmélő kora óta s bár nem itt született, itt játszott totyogó kis gyermekként a kandalló előtt a kipattant szikráktól lyukas nagy medveszőnyegen, itt élte át a gyakran változó nevelőnőkkel a tanulás ásítozó, sivár óráit, itt gyakorolt a zongora mellett, ez a hall volt eddigi élettörténetének tizenhétesztendős színhelye. Ha ezt a feladatot rótták volna rá, behúnyt szemmel el tudta volna mondani, hogy azon az érkező póstakocsit ábrázoló régi angol metszeten, amely a tulsó ajtó mellett függött, hányan vannak és kinek milyen a ruhája, hogyan fordul hátra a piroskabátos kocsis a bakon és hogyan emeli fejét az ostorhegyes.

Aztán átment a kis nappaliba, ahol szintén fel tudta volna sorolni a biedermeier-bútorok zöld ripsze köré vert porcellánszögek egyes foghíjait, amelyeket hosszú évek óta mindig meg akartak javíttatni, de mindig úgy maradtak. Mint emlékezete óta minden áldott délután, most is itt ült az ablakmélyedésben az agg Fini és fogatlan, gügye szavakat motyogott egy láthatatlan gyereksereghez. Ez a vén Fini valaha az anyja nevelőnője volt, aztán meghibbant az esze, de könyörületből tovább is megtartották a Sélley-háznál, és mikor a bárónő ide jött feleségül Tamásiba, a tökéletlen vén kisasszony is vele jött két szoba bútorral együtt. Nem zavart sok vizet az öreg, reggeltől-estig mászkált szobáról-szobára és elmebajában folyton azokat a gyerekeket képzelte maga elé, akiket fiatalkorában, mint salzburgi tanítónő, oktatott valaha. Nevökön szólította őket, haragosan pattogott, olyikat megdícsérte, mint valami nagyon tudós papagály, amely elcsacsog egyedül az üres szobában. Pedig kevés élhetett már azok közül, akiket odaképzelt bolondságában maga elé, mert Fini nyolcvanéves volt már és hajdani salzburgi tanítványai, akiket az ablakmélyedésben orrpiszkálásért, vagy súgásért korholt, hetven felé jártak messzi otthonaikban, ha még megvoltak.

Nem is vetett ügyet Finire a kedvetlenül lépkedő leány, hanem kilépett a hosszú folyosóra, végigment a kopott vörös pokróc hosszú vonalán a versenylovakat ábrázoló képek végtelen sora között és bekopogtatott az utolsó ajtón. Meg sem várta a választ, benyitott. Sűrű pipafüst fogadta. Apja ott ült a kis asztal mellett és pasziansszot rakott. Magdolna beléptére felnézett, arcán felderült a szeretet mosolya. A csibukot nem vette ki a szájából, úgy kérdezte a foga közül:

- Na mi az, mókus?

- Mama kérdezteti, hogy gondoskodtál-e szivarról.

Hubay Imre császári és királyi kamarás felderült ábrázata hirtelen elborúlt.

- Szivar, szivar, - mondta maga elé eltünődve -, a fene essen bele, elfelejtettem. De talán maradt még a múltkorról. És lehet, hogy az a sváb nem is szivarozik.

Mert szokása volt, hogy mindenkinek a származását hangsúlyozta. Karlovics szolgabírót csak úgy emlegette, hogy „az a szerb”, Bencsik intézőt csak úgy, hogy „az a tót”, Gopcsa lókereskedőt csak úgy, hogy „az az örmény”, noha nem lehetett kétség az iránt, hogy ezek valamennyien rendes magyar emberek. „Az a sváb” Friedrich Lórántot jelentette, a nyugalmazott főispánt, aki birtokcsere következtében most került ide szomszédnak Tamási mellé, miután megyéjében nem volt hajlandó megakadályozni egy vadmagyar függetlenségi képviselőjelölt megválasztását. Most várták első látogatásra a Hubay-kastélyba, őt és családját. Ezért volt fontos a szivar. Hubay Imre tehát kedvetlenül letette a csibukot a kirakott pasziansszra

keresztbe, mintegy vétó gyanánt, nehogy bárki is hozzányúljon. Aztán hátratolva a széket, hatalmas testével feltápászkodott belőle.

- Gyere, segíts szivart keresni, mókus.

- Nem segíthetek, apa. Öltöznöm kell.

- Ajjaj. Mennyi bajom van. Hát csak eredj.

Odament a pipatóriumhoz és motozni kezdett a pipák tövében álldogáló különböző szelencék között, amelyeken vagy lóversenyre emlékeztető vésés, vagy patkódísz, vagy lovaglóostor látszott, de lóval függött össze valamennyi. Magdolna pedig két ujjával csókot intvén vissza, folytatta útját. A folyosón benyitott a szemközti szobába. Ez volt az övé. Szomszédos az édesanyja hálószobájával.

Leült az öltözőasztalkához a székre. Kedvetlenül meredt a semmibe, halogatta a kellemetlen készülődést. Aztán belenézett a tükörbe. Azt is únta eleinte. De mindjárt figyelmes lett saját arcára. Kissé összehúzta a szemét, hogy élesebben lássa a rátekintő arcot. Ezt napközben gyakran megtette, olykor igen hosszú ideig is, ha nem zavarták. Mert mindenáron szerette volna tudni magáról, hogy szép-e vagy csúnya, de ezt mindeddig nem tudta eldönteni. Töprengve szemlélte önmagát a tükörben. Először részletenként vette számba arcát. Mindenekelőtt a szemét. Erősen kék volt a szeme és elég nagy. Aztán orrát bírálta. Vajjon milyen a szép orr? Ebből éppen úgy nem tudott kiokosodni, mint hogy milyen fül a szép fül. Sokáig lapozott már utána a lexikonokban, figyelmesen tanulmányozta a különböző Vénusz- és Afrodité-szobrok ábráit, valamint a művészettörténet híres arcmásait, de egységes eredményre ebből nem juthatott. Egyszer úgy találta, hogy Botticelli „Tavasz" című képén, az egyik nőalaknak olyan az orra, mint az övé. Ez izgatott örömbe ejtette. Sokáig élt abban a tudatban, hogy neki Botticelli-orra van. De aztán történt, hogy Greiffenstein gróf látogatta meg őket, apjának volt tiszttársa. Ez a deresedő fejű katona, akiről szülei titkon azt mondták egymásnak, hogy „nagy huncut volt világéletében", a vacsoránál nyersen leszólta az egész klasszikus művészetet és röviden kijelentette, hogy a klasszikus képek nőalakjai „pocsék vászoncselédek", igen kevés kivétellel, amilyen kivétel például valami Kallipygosz, vagy micsoda. De Hubay egy figyelmeztető pillantására abbahagyta a beszédtárgyat, ráeszmélvén, hogy Magdolna is jelen van az asztalnál. Ezzel a szépségideálok tárgyalása abbamaradt, pedig Magdolna remélte, hogy ettől a szaktekintélytől támaszpontot fog kapni. Ez azonban elmaradt, s ő a Botticelli-orr ábrándját kedvetlenül elejtette. Később Vilma hollandi királynő egy képét látta meg folyóiratban és szívdobogva állapította meg, hogy annak pontosan olyan rajzú szája van, mint az övé. Ha tenyerével elfedte a királyi arc felső részét, a képet akár a magáénak vallhatta volna. Anyjához nem mert menni felfedezésével, mert az hiú szamárnak szokta nevezni és csúnyán összeteremtette. Apjához azonban odavitte a képet. Az apa szórakozottan, jóindulattal bólintott rá, futó pillantást vetett a képre, annyit mondott, hogy „mhm", és azonnal folytatta az ujságolvasást.

Álla vonalát is külön tanúlmányozgatta, szempilláit is, arccsontjait is, gesztenye-hajának árnyalatát is. De nem tudott eredményre vergődni. És ha szemét, haját, száját csinosnak találta is, egyszer egy március tizenötödiki ünnepségen, mikor bent voltak a városban, meghallotta Simándy főispán következő megjegyzését:

- Furcsa dolog ez evvel a Székácsnéval. Ha megnézitek, minden részlete kitünő. S az egész együtt mégis teljesen jelentéktelen.

Ez aztán végképpen kedvét szegte. Tanácstalanul és még többet nézegette magát a tükörben, vizsgálta vonásait, melyik hasonlít apjáéhoz és melyik anyjáéhoz. Azok mindaketten igen szép emberpéldánynak számítottak fiatalkorukban. De hátha neki is csak részletei jók és az egész együtt jelentéktelen? Néha elhatározta, hogy ha már nagyon szép nem lehet, akkor

démonian csúnya szeretne lenni. Valami olvasmányban fordult elő, hogy Kleopátra volt ilyen. Ez a gondolat nagyon tetszett neki és soká próbálgatta a tükör előtt. Oldalról, kajánul igyekezett pillantani, hogy pillantásában benne legyen a „kárhozat". Szája sarkát keményen leszegte és azt képzelte magáról, hogy nem ád kegyelmet a halálra ítélt árulóknak. Orrlyukait szélesre nyitotta és félig lehúnyta „végzetes" szemét. Az ilyesmivel soká eljátszadozott, de végül belenyugodott, hogy legfeljebb csúnya, semmiesetre sem démoni módon csúnya. Így fogyott ki minden támaszpontjából a vizsgálatnak. Most már csak nézte, nézte magát a tükörben, csodálkozó kíváncsisággal és tehetetlenül; a tükörből a világ legnagyobb titka nézett rá rejtelmesen: szép vagy-e, vagy nem szép? És úgy látszott, hogy a titok megoldására még soká kell várnia. Majd a férfiak fogják megoldani, akik beleszeretnek. De hol vannak hát a szerelmes férfiak, mikor ő már tizenhét éves elmúlt. Sokan már férjhezmennek ilyenkor.

Kint sietős lépések surrantak végig a folyosón. Ettől megrezzent és fáradtan felsóhajtott. Feltápászkodott a tükör elől, az ajtó mellett megnyomta a csengő gombját és a mosdóhoz indult. A kékvirágos nagy kancsót kiemelte és vizet öntött a mosdótálba. Aztán még egyszer megnyomta a csengőt. Így áthárítván a sietés felelősségét a személyzetre, megint leült a tükör elé és folytatta gondolatait azoknál a szerelmes férfiaknál, akik nem jönnek, pedig ő már elmúlt tizenhét éves. Igaz, Rozsály Feri a ludovikás, már szerelmet vallott. De még kellenének többen, nem ilyen gyerekek, hanem felnőtt, komoly férfiak, akik mély hangon duruzsoljanak életre-halálra szóló vallomásokat a fülébe, titkosan megbeszélt leveleket írjanak, párbajozzanak egymással, ő pedig büszke örömmel, magasra tartott fejjel lebegjen az imádat óceánja felett, ő, a körülrajongott, a férfiak bálványa, a híres Hubay Magdolna.

Az ajtó felcsapódott és keretében anyja jelent meg.

- Mit akarsz?

Magdolna villámgyorsan megfogta a fésüt, félkézzel pedig hajfonata csokrát kezdte bontogatni.

- Boriskának csengettem, melegvizet szeretnék.

- Boriska is öltözködik, nem jöhet. A méltóságos kisasszony hozzon sajátmaga melegvizet. Tu es vraiment scandaleuse, tu sais. Ha nem vagy kész tíz perc alatt, majd meglátod, mi lesz. Donnerwetter noch einmal!

Bevágta az ajtót az anya, hogy csak úgy csattant. Magdolna felsóhajtott, a mosdó mellől felvette a bádogkancsót és kiment a konyhába. Ott nagy volt a sürgés-forgás, a szekrényen már sorban állottak a csillogó kávéspoharak, a kézilány buzgón szeletelte a bő tojástól sárgálló kalácsot, a szakácsnő serényen babrált a felbontott befőttes üvegekkel, a béresfiú pedig hevesen verte a habot a vörösréz-edényben. Ettől a habtól Magdolna egyetlen szempillantás alatt villamos változást érzett kedélyében. Semmit a világon úgy nem szeretett, mint a haboskávét, de sok habbal. A habot ott látta hófehéren keményedni a habverő alatt, képzeletében megjelent a nagy, kétliteres zöld kávéspalack, amelyet ilyenkor madzagon le szoktak ereszteni a kútba, hogy ott hüljön a kútvíz hőfokára, mert jégre tenni nem az igazi, ezt mindenki tudja. A Botticelli-orrú, Vilma-ajkú, kárhozatos Kleopátra-démon egyszerre eltelt a haboskávé boldogságával. Nagyot nyelt a szájában már is jelentkező kéjtől.

- Van melegvíz, Mari?

- Van, - felelte a szakácsné, - tessék csak venni.

- Mondja, Mari, nekem megint csinál külön kávét, ugye?

- Tessék csak rámbízni. Ott lesz a méltóságos kisasszony helyén.

Magdolna most már nem habozó, hanem fürge léptekkel vitte szobájába a melegvizet. Azonnal nekiesett a kézmosásnak. Szappanozta, kefével dörzsölte körmeit, úgy igyekezett, mint a parádés ló, amely tudja, hogy remek abrak várja otthon a jászolban. Mikor végre maga elé tartotta két kezét, vállat vont arra a gondolatra, hogy túlnagy keze van. Még most is. Mikor tíz éves volt, akkora kezet-lábat hordott, hogy anyja nem egyszer sírva fakadt. De aztán keze-lába nem nőtt többet, ő viszont kezdett hozzájuk nőni. Mostanra már tűrhető lett az arány. De nem gondolt vele, az uzsonna öröme friss boldogsággal töltötte el.

Sietve ült le a díványra, hogy lehúzza cipőjét és harisnyáját. Csak egyetlen pillantásra méltatta meztelen lábszárait. Az egyiken még ott volt a nagy karcolás nyoma, amelyet egy hete szerzett a padláson. Ócska könyvesláda kiálló szöge hasította végig. A szög rozsdás volt, ő tehát elhatározta, hogy vérmérgezésben még aznap meg fog halni és három végrendeletet írt, mert kettőt összetépett. A befejezést nem találta jónak. Harmadszor így döntött: „Szüleimet kérem, közöljék Rozsály Ferenc akadémiai növendékkel, hogy a legborzasztóbb fájdalmak közepette is gondoltam reá, kérve őt, feledjen el, házasodjék meg és kérem leendő hitvesét, hogy tegye őt boldoggá, ami nekem nem adatott meg, pedig ez a vágy vörös fonálként húzódott végig egész életemen”. Ezt a végrendeletet este párnája alá tette, mikor lefeküdt. Ha reggelre meghal, ott bizonyosan megtalálják. De reggelre nem halt meg. Még csak rosszúl sem érezte magát. A hosszú seb barna kéregvonallal vonódott be. Csak az a kellemetlenség járt vele, hogy mikor fürdött, féllábát ki kellett tartania a kádból. Egyébként életben maradt. A végrendeletet három nap múlva elégette, pedig különösen a vörös fonál miatt nagyon sikerültnek tartotta.

Gyorsan új harisnyát vett elő szekrényéből, a fil d’Écosse-rakásból. Azt felrántotta, térdei fölött megcsattantotta a rózsaszín harisnyakötőt. Sietve kapta ki lakkos orrú, magas fűzős cipőjéből a sámfát, gyakorlott ujjakkal nyomkodta be a megkötött zsinór végét a cipőszár széle alá. Aztán fején keresztül lerántotta magáról matrózruháját. A ruhás szekrény tükörajtaja előtt végignézett magán és nevetett. A nevetéstől megrezzent nyakában a Mária-kép vékony aranylánca.

- Furcsa, - gondolta, - hogy nadrágban mennyivel kisebb vagyok.

Fehér rumburgi vászon nadrágot hordott, slingelt aljút. Abba gyűrte bele vászoningét. Egy pillanatra kísértésbe jött, hogy leeressze az ing két vállát és megnézze magát övig meztelenül, de megszólalt lelkiismerete: egy tavalyi gyónás alkalmával az öreg főtisztelendő ezt, mint paráznaságot, megtiltotta neki. Nem tette. A tükör elé ült, kibontotta hajfonatát, gyorsan végigfésülte, a kefét is néhányszor végigfuttatta rajta, amíg a hajszálak vége villamos sercegéssel fel nem kunkorodott. Akkor befonta megint háromágba fogva és a végét erős ujjakkal leszorítva másik kezével a szalagos ládában kotorászott. A csokorral is hamar végzett. A hajfonatot hátradobta. Most jött a ruha. A szép kékbabos. Kivette a szekrényből és az akasztót messze eltartotta magától, hogy külön örüljön neki.

Mikor az utolsó patentkapcsot is bepattantotta, futó pillantással végignézett magán, hogy aztán induljon. Ekkor látta, hogy az arca maszatos. Az orgonabokor-búvóhelytől eredő apró sárpettyek voltak rajta. Meg kellett volna mosakodnia, mielőtt öltözik. Előbb nyálazott ujjheggyel próbált segíteni a bajon, de ez nem jól ment. Gyorsan törülközőt kerített nyaka köré és mélyen behajolva a mosdó fölé, megmosta az arcát.

Most aztán nem eshetett ellene semmi kifogás. Abban reménykedvén, hogy anyja a vendégek miatt úgysem fog benézni a szobájába, a levetett holmit ott hagyta szanaszét a szőnyegen. Aztán sietett ki az ebédlőbe.

Ott már készen állott az asztal. Marci huszár még rakosgatott rajta, a melegházból való virágdíszt igazgatta, az óriás orgonabokrétát tartó két vázát egyenes vonalba igazította, az

abroszt itt-ott meghúzkodta. A nagy asztalon az a nehéz damasztabrosz díszlett, a sárgaszövésű fehér, amelyet fontosabb ozsonnákhoz szoktak felteríteni. A tányérok mellett sapkaszerű formába alakítva büszkélkedtek a hozzátartozó asztalkendők. Az asztalon a virágdísz közeiben nagy tálak felvágottal, sonkával, hideg rántott csirke barna darabjaival, piros céklával, kovászos uborkával, száraz kolbásszal, paprikás szalonnával, ezüstkosarakban rendbe rakott kétféle kenyérszeletekkel, úgymint fehér búzakenyérrel és sötét rozskenyérrel, recézett vajgömböcskék üvegtartókban, csiszolt kristály tálakban befőttek vegyesen, de a dinnyehéjbefőtt és az őszibarack-befőtt külön is, mert van, aki azt egyedül szereti enni.

- Das emsige Hausfräulein, - szólalt meg a mama hangja, - az asztalt persze nem nézed. Más háznál a lány ezt nem is engedi másnak csinálni. De te csak hagyod, hogy itt mindenki dolgozzék és azalatt isten tudja hol csavarogsz a parkban. Nekem pedig úgy fáj a derekam, hogy majd elszakad. Mutasd magad.

Magdolna odaállott anyja elébe. Az anya végignézte, megrántotta vállán a ruhát, majd pedig derekán rántotta kissé oldalt, hogy aminek középen kell lenni, az középre essék.

- Micsoda slamperáj. Mutasd a kezed. Nna. Láttam már rendesebb kezet is. Mutasd a hajadat. Miféle csokor ez már megint? Meg kell veled bolondúlni. Ekkora lány és nem tud rendes masnit kötni a hajába. Na fordulj, a jó Isten áldjon meg, c'est une misère avec toi, je t'assure.

Az anyai kezek egyetlen rántással kioldották a megkötött szalagot, aztán megkötötték újra.

- Mehetsz. Aztán majd meglátom, hogyan viseled magad. Fiúk is jönnek, azokkal kedves légy. És egy kicsit mutasd a házikisasszonyt, igazán úgy el vagyok veled keseredve, hogy azt ki nem lehet mondani. Van szivar?

Ez a kérdés már Hubaynak szólt, a családfőnek, aki most lépett be az ebédlőbe, közben átöltözött. De szájában hosszúszárú csibuk most is.

- Lesz, - felelte röviden a családfő.

- Úgy. Szóval nem gondoskodott róla. Ja, das ist bezeichnend. És honnan lesz, szabad kérdenem, ha most nincs?

- Lovas legényt küldtem a faluba.

- És ha nem lesz rendes szivar a zsidónál?

- Akkor majd lesz a főtisztelendőnél, az ád kölcsön, csak ne idegeskedjék, drága angyalom, mert az árt a szépségnek.

- Tartsa meg a megjegyzéseit. És miért pipázza most tele az ebédlőt? Füstbe jőjjenek be a vendégek ozsonnázni? Menjen ki, mert azonnal elájulok. C'est insupportable.

- Jó, jó. Gyere mókus.

Magdolna belekapaszkodott az apja karjába. Mentek kifelé, magokban mosolyogva, mint két cinkos, mint két csínytevő közkatona, akik engedelmeskednek, de összekacsintanak a káplár háta mögött. Kimentek a terraszra. Ott a park egyenes irtásán keresztül messzi ki lehetett látni az országútra, amely ott kanyarodott be jegenye őrei között a kastély irányába.

- Hányan jönnek ezek a Friedrichék, apus?

- Jön az egész pereputty. Friedrich, a felesége, az anyósa, aki velök lakik, és három gyerek. A lány akkora lehet, mint te vagy, a két fiú kisebb.

- Mert nem tudtam, miért terítettünk tízre. És milyen emberek?

- Úgy tudom, kedves emberek. Az asszony nagy pletyka, azt hallottam. De különben, keveset tudok róluk. Ott jönnek is már, ni. Szaladj, szólj anyádnak, hogy készülhet.

A jegenyesorban felbukkant a hintó. Még pedig négylovas. Négy szürke a hintó előtt. Magdolna befutott anyjáért. Kisvártatva már ott állottak mindahárman a kúria tulsó oldalán, ahol a nagy virágágy mellett odakanyarodott a robogó hintó a bejárathoz. A család zsúfoltan ült benne, anya és nagyanya a hátsó ülésen, apa és leánya a kisülésen, a kocsis mellett pedig egy fiú a bakon. Nagynehezen kászolódtak le valamennyien. Sűrű kézfogások, bemutatkozások, kézcsókok, ölelkezések következtek, nehéz volt számon tartani, hogy mindenki üdvözölt-e már mindenkit. Friedrich Lóránt alacsony, pohos ember volt, tartásában méltóságteljes, mint azok a kis termetű emberek, akik nagyon vigyáznak tekintélyökre. Bajuszt nem hordott, arcát egészen borotválta, dús fehér haját hátrafésülve viselte, mint valami papi személy. A felesége, a nyugalmazott főispánné, hasonló méltóságot mutatott lényében, jóval magasabbra nőtt uránál, és szemén csiptető reszketett. Ez a csiptető valami tanárnői jelleget adott egyéniségének. Mögötte botorkált a mamája, aki aszott kis vénasszony volt, roppant szerénykedő és édeskés. Nehéz volt elképzelni, hogy ilyen hatalmas amazon-főispánnénak ilyen kicsiny a férje is, az anyja is. Aztán a gyerekek léptek elő: a leány teljesen az apja, kis tömpeorrú, malac-szemű, vastag lábszárú portéka, a fiú pedig teljesen az anyja, hosszúra nyúlt lingár kamasz, akinek most mutált a hangja, hol fisztulaszerűen sípolt, hol pedig meglepő vastagon dörgött.

- Hát a másik fiad, - kérdezte a házigazda, - nem hoztátok el?

- Nem jól van a gyerek, kérlekalássan, valami jelentéktelen kis baja van, de jobbnak láttuk otthon hagyni.

Ekkor megszólalt a vendégfiú. Szelesen, fontos híradásként odavetette:

- Hasmenés.

Erre már rettentő zavar támadt. A két leány majd a föld alá süllyedt, a vendéglátó házaspár igyekezett hallatlanná tenni a dolgot, viszont a vendég-felnőttek szeme egyaránt villámokat szórt, Hubay azonnal tessékelni kezdte a vendégeket és az elszólás okozta zavar hamarosan feloldódott. Mellettök, közöttök személyzet hajbókolt, készülve a felsőruhák lesegítésére és gondviselésére. A háziasszony rögtön kézmosásra terelte a szót. Mindenki illendőnek tartotta kezet mosni. Hubayné magával vitte az öreg hölgyeket, a házigazda az apát és fiát vette gondozásába, Magdolna pedig a leányt.

- Vigyed Jolánkát, angyalom, aztán siessetek, mert mindjárt ozsonnázunk.

Magdolna udvariasan tessékelte befelé a vendéget.

- Bocsáss meg, hogy itt olyan borzasztó rendetlenség van, de már nem értem rá rendet csinálni. Tessék, parancsolj, itt a mosdó.

- Ugyan ne is beszélj róla, nálam is mindig ilyen rendetlenség van. Még hozzá nincsen is teljesen kész a szobám, még csak nem régen költöztünk ide Fügedre, azt tudod. Ez a te szobád? Rém cuki.

Az irígység apró szellője suhant át Magdolna képzeletén. Ennek a lánynak szabad ilyen kifejezéseket használni, hogy „rém cuki”. Ha ő ilyet merészelt mondani, anyja rettenetesen ráripakodott és még apja is, aki általában kényeztette és dédelgette, ilyenkor egyszerre nagyon elszigorodott.

- És milyen érdekes neved van, - folytatta kezét mosva a vendég, - én útálom a nevemet. Jolán, azt útálom. Meg is változtattam Yolandára. A szüleim haragszanak érte, de ha nem hallják, úgy hivatom magam. Yolanda, ipszilonnal. Az udvarlóimat mindig megtanítom, hogy

úgy hívjanak. Ez rém romantikus. Mondd, errefelé milyen férfiak vannak? Érdekesek? Van a környéken valami cuki pofa, akivel érdemes foglalkozni? Na tudod, csak úgy unalomból. Mert komolyan engem már nem érdekelnek a férfiak.

- Nem érdekelnek? - szólt Magdolna kishangúan és udvariasan.

- Eh, dehogy is. Nekem a szenvedésből elég volt. Egyik olyan, mint a másik, hidd el. Neked kid van? Szerelmes vagy?

Magdolna arca azonnal lángba borult. Nem szívesen beszélt erről, ilyen hirtelen és ilyen félvállhangon. De restelte, hogy kevésbé felnőtt legyen, mint ez a bőbeszédű gömböc, aki minden jel szerint jóval fiatalabb volt nála.

- Ó Istenem, - mondta felnőtt hanyagsággal, - egy rokonom, aki a Ludovikában van, sokat foglalkozik velem. De hát még gyerek, nem komoly az eset.

- Ludovikás? Na csak vigyázz. Nincsen rosszabb, mint ezek a tisztek. Van fényképed róla? Muti.

- Nem... sajnos, nincsen... de nagyon csinos... mondjuk, olyan elég csinos... van benne valami férfias. Határozottan férfias.

- Férfiasak, igen, ez jó szó. A katonák rém férfiasak. Nekem Füzesen, ahol előbb birtokunk volt, halálosan udvarolt egy főhadnagy. Az nagyon guszta pofa volt és rém férfias. De én csak bolondítottam. Aztán ki is adtam az útját, mert rájöttem, hogy dolga van a kávéházi kaszírnővel, képzeld. Egy ronda vacakkal. Mind ilyenek, kérlek. Majd rájössz te is, ha majd annyit szenvedtél, mint én. Várjál még egy kicsit, meg kell igazítanom a harisnyakötőmet, mert csúszik.

Yolanda felrakta egyik lábát a szék ülésére és felhúzta a szoknyáját. Magdolna szégyenkezve odapillantott a leány meglepően vastag térdére, amelyen egyáltalán nem csúszott a harisnyakötő, sőt mélyen belevágott a bő húsba, mint a zsineg a szalámiba. Yolanda nyilván csak harisnyakötőjével akart elhencegni, amely lila selyempántból készült és fodros csokor is volt rajta. Eredetileg széles lett volna, de a túlkövér térd fölött vékonnyá vágódott. Yolanda leeresztette a szoknyáját.

- Uzsonna után majd plausolunk, jó? Csak az öcsémet tegyük majd el láb alól valahova, mert lehetetlen alak és nem lehet tőle plausolni. Azt hiszem, rém jó barátnő leszek veled, rém cuki pofa vagy. Megyünk?

Mentek. Magdolna előre tessékelte vendégét. Csodálkozva nézte a kis húshólyagot, akin csak úgy repedt a rózsaszín vászonruha. Olyan volt, mint a malac. Még ritkás és durván göndör haja is malachoz tette hasonlóvá. Ennek volt már annyi szenvedés az életében? Ez beszél olyan meghökkentő tapasztaltsággal főhadnagyról és kávéházi kaszírnőről? Magdolna önkéntelen tiszteletet érzett iránta. És kíváncsiságot is. Szerette volna tudni azokat a szenvedéseket. És szerette volna mindazt tudni, amit ez a Yolanda már tud a férfiakról. Bizonyosan már csókolódzott is. Ő még soha. És fogalma sincsen, hogy milyen lehet az.

Bementek az ebédlőbe. Ott már a székeket húzogatták a többiek, Hubayné a helyeket jelölgette. Finit külön be kellett mutatni és suttogva elmagyarázni. Mindenkinek a helyén ott volt a habos kávé magas pohárban. Magdolna mellett üres maradt a hely. Egy szempillantás alatt elhatározta magában, hogy ha végzett a maga kávéjával, azt a gazdátlan kávét ügyesen maga elé fogja csempészni. Mohó öröm futott össze a szájában a hab és a fínom, hideg kávéíz gondolatára. Ekkor a vendégfiú váratlanúl megszólalt.

- Mamaaa!

Friedrichné rosszat sejtve rápillantott fiára. Orra fölött megrezdűlt a cvikker.

- Mi az, Pali?

- Peti nem jött. Megihatom a Peti kávéját is?

A háziasszony nem is hagyta felelni a villámlani készülő anyát. Nyájas nevetéssel ünnepelte a jó étvágyú fiút.

- De boldog vagy, angyalom, hogy a fiadnak olyan jó az étvágya. Ez az én Magdolna lányom bezzeg csak úgy piszkál az ételben.

Ez egyáltalában nem felelt meg a valóságnak. Magdolna csak olyan ételekben piszkált, amelyeket nem szeretett. Különben annyit evett, mint a farkas. De Hubayné mindig azon volt, hogy idegenek előtt részint légiesen előkelőnek, részint kivételesen háziasnak tüntesse fel a leányát. Mintegy saját leánykorát kellette mások előtt a lányában, annak a regényes, fínomkodó, előkelőségben tetszelgő hajdani Sélley bárónőnek igyekezett sikert szerezni, aki húsz esztendővel ezelőtt kevés sikernek lehetett részese, mert özvegy apja - igyekezvén szép szerével szabadúlni tőle - hozzáadta az első kérőhöz, Hubay huszártiszthez. A fellengző bárókisasszony elhozta a családi ezüstöt, a családi porcellánt, nem sokkal utóbb örökölt is mindent, s így a Hubay-házban lépten-nyomon megütötte a szemet a túlgyakori Sélley-címer, az almafa kék mezőben, három arany csillaggal. De Hubayné ezt sem vélte elégnek; szenvedélyes előkelőségi vágya folyton új nyilatkozásokat keresett.

- Volt egy unokanővérem, egy Kielmansegg grófnő, az még kevesebbet evett. Apám mindig azt mondta: „Lehetetlen, hogy ez az Erika még életben legyen, hiszen három éve nem evett semmit. Das ist physisch unmöglich.” Hát ez a Magdolna is szinte ilyen.

- No az én Jolán lányom bizony olyan, mint a strucc. Minden ruháját kihízza. Folyton mindent át kell alakíttatnom neki házi varrónővel. Ha most, tizenhat éves korára ilyen, elszörnyedek, hogy milyen monstrum lesz húsz éves korára.

Magdolna rápillantott új barátnőjére. Tizenhat? Nála tehát másfél évvel fiatalabb. És mennyivel felnőttebb, mennyivel nőbb, milyen felsőségesen beszél katonatisztekről, férfiakról, szenvedésről. Hevesen irigyelte. S ugyanekkor hevesen irigyelte a vendégfiút is, aki most rakta oda tányérjára a gazdátlan haboskávét. Magdolna szerette volna megfojtani ezt a sihedert és szeretett volna sírni. De figyelnie kellett kötelességeire: anyja nagyon szigorúan vette a kínálás kötelességét. Ő tehát, mint szorgalmas tanuló a leckét, elkezdte a szokott mondatokat hadarni:

- Nem parancsolsz még egy kis vajat, drágám? Vegyél hozzá kenyeret is, nagyon jól elmegy az a kuglóf mellett. Pali, maga is csak nyúljon bele abba a vajba. Tessék, itt a kenyereskosár.

Pali, a nyurga főispánfi, nem kérette magát. Nagy, kéjes kortyokban itta a második kávét s hozzá a negyedik darab kalácsot, kiválasztotta a kalács sarkát, amelynek több a héja. Azt is Magdolna orra elől vette ki. Az asztal felső végén már rokonságról beszélgettek. A bonyolult tárgyalásban csak úgy röpködtek a régi magyar nevek, minden megye szerepelt a felsorolásban, a kapcsolatok keresése hol átszökkent Szepességre, a Berzeviczyekhez, hol le Erdélybe, a Szacsvayakhoz.

- Az a Bánky, akinek az apja öngyilkos lett Montecarlóban?

- Nem, ez a másik ág. Heinrich-lány volt az anyja, a másik Heinrich-lányt elvette egy Matusevich báró, az, aki Szada mellett vett birtokot.

- Ahá, tudom. Billikomos agara volt.

- Sőt kettő is. Na, hát ez a Bánky második unokatestvére volt a feleségemnek Geszterédy-néven.

- Geszterédy? Hiszen akkor helyben vagyunk. Nekem az anyai nagyanyám volt Geszterédy-leány. De már erre iszunk egyet, pajtás.

Az urak már a rántott csirkénél és a szalonnánál tartottak. A huszár már rakta eléjük a boros karafiát és a szódavizet. A rokonosodás folyt tovább. A fiatalság idelent illendően hallgatott. Pali úgy falt, mintha otthon hetekig éheztették volna. Kisvártatva azzal vonta magára a közfigyelmet, hogy a kávéspoharat ráejtette a tányérra. Összetört mindakettő. A bűnös zavart pislogással ült a helyén, míg a huszár a cserepeket szedegette, a vendégcsalád ádáz haraggal szemlélte a kölyköt, Friedrichné áradozva kérte a bocsánatot.

- Nem baj, drágám, - felelte a háziasszony, - címeres ugyan, de tudom pótolni, ha eltörik belőle, a parádi hutában csináltatom utána. Elég olcsón csinálják. Így a szerviz mindig komplett. Még szegény drága jó édesapám rendelte egyszer anyámnak a házassági évfordulóra.

A baleset hullámai hamar elültek. A háziasszony asztalt bontott, miután szívós erőszakossággal mindenkibe belediktált még egy-egy szelet tortát. A két férfi átvonult a házigazda dolgozószobájába s már átvonulás közben élénken politizáltak. Fini senkinek sem köszönt és motyogva eltávozott. A háziasszony magával vitte Friedrichnét és anyját a kis szalonba, Jolánkát átadták Magdolnának, hogy vigye magával és mutassa meg neki a kertet, Palit pedig rábízták Marci huszárra, hogy vigye az istállóba lovakat nézni, mutassa meg neki a teheneket is, meg a hízókat is. Magdolna tehát vitte vendégét a kertbe. A titokliget titkát meg akarta tartani magának, de végül gyengének bizonyult és nem tudott titoktartó maradni.

- Most gyere, megmutatom a búvóhelyemet, amit eddig nem mutattam senkinek.

Vitte a kis pukkanó kövérségű Yolandát, ipszilonnal. Magában kissé haragudott, lenézte önmagát, hogy rejtve őrzött titkát ilyen hányiveti módon levetkezteti egy vadidegen előtt. Valami árulás kellemetlen tudatát érezte, de most már nem tudott segíteni rajta. Mikor odaértek az orgonabokrokhoz, gyakorlott mozdulattal szétválasztotta az ágakat és bemutatott a barlangszerű kis tisztásra, amelyben nyűtt pokróc fedte a talajt.

- Ez az.

Yolanda műértő szemmel bírálta.

- Azt hiszem, túlságosan kicsi. Itt nincs hely csókolódzni.

- Arra nem gondoltam, - felelt Magdolna szégyenkezve, - én itt inkább álmodozni szoktam.

- Álmodozásra rém kedves, nem mondom. De most üljünk le valahova plausolni. Szeretnék veled összebarátkozni. Nekem itt még nincs barátnőm. Füzesen több barátnőm volt. A legjobb barátnőm volt a boltosnak a lánya, Singer Olga.

- Zsidó? - kérdezte Magdolna, mialatt tovább indultak.

- Zsidó, de nagyon egy kedves, egy intelligens lány. Rém intelligens. Bent a városban persze sok barátnőm volt, de inkább ez volt az igazi. Naplót is vezetett és folyton idézeteket írt bele nagy íróktól. Mondom, rém egy intelligens lány volt. Te szoktál olvasni?

- Sokat.

- De olyan tilos könyveket is?

- Nem, - hazudta Magdolna, s nyelt egyet habozásában, - ahhoz nem jutok hozzá.

Yolanda lebiggyesztette vastag, piros kis szája sarkait. Ajka felett erős szőke szálak pelyhe látszott.

- Ó, én már ezeken túl vagyok. Casanovát is olvastam, Faublas lovag kalandjait is. Mikor olvastam, kérlek, rém érdekes volt, hiszen olyan naiv kölyök voltam. Röhögnöm kell

magamon. Most már únom. Rém kiábrándultam az életből. A legokosabb volna öngyilkosnak lenni. Mit hozhat nekem még az élet? Tudod, nekem tulajdonképpen állandóan szerepet kell játszanom. Adnom kell a jókedvű fiatal leányt. Pedig az álarc mögött más van. Én a lelkem mélyén titokban rém szomorú ember vagyok. Rém szomorú ember. De ki érthet meg engem? A szüleim? Hagyjuk, mindegy. Most mesélj nekem arról a ludovikásról.

Közben lócához értek, nagy gesztenyefa alá, amelyen haragos zöld hevességgel virított a tavaszi fiatalság. Leültek.

- Nem sokat mesélhetek róla. Már egy éve tart ez a dolog. Éppen ezen a lócán vallotta meg hogy... hogy igen.

- Mit mondott, - kérdezte hirtelen nagyon mohón Yolanda, - hogy mondta? Mondd a szavakat.

- Az úgy kezdődött, hogy ő az évfolyamtársairól beszélt és mesélte, hogy mindegyik szerelmes. És várta, hogy én kérdezzem, hogy ő is szerelmes-e, vagy nem. Én akartam is kérdezni, de nem tudtam kérdezni, mert nagyon izgatott lettem és száraz volt a torkom, folyton köszörülni kellett a torkomat. Erre ő magától megmondta, hogy ő is. És várta, hogy én kérdezzem, hogy kibe. De ezt sem tudtam kérdezni, olyan izgatott voltam. Erre ő azt mondta: „Nem is kérdezed, hogy kibe?" Erre nagyon elpirultam és nem tudtam szólni. Erre ő azt mondta, hogy az illetőnek a nevét bele fogja írni a földbe a kavicsok közé, ha szavamat adom, hogy addig nem nézem meg, amíg ő el nem ment. Én erre szavamat adtam és elfordultam. Akkor ő egy ággal írt a kavicsba, aztán felkelt és beszaladt a kastélyba. Akkor megnéztem és az volt írva a földre, hogy Magdolna. Később bent a kastélyban találkoztunk, de nem mertünk egymásra nézni. De mikor ő vacsora után elment a vendégszobába, akkor nagyon megszorította a kezemet és én visszaszorítottam.

- Rém hercig dolog, - felelte Yolanda, hangjában némi csalódással, - és aztán másnap beszéltetek a dologról?

- Igen. Én sokáig kerültem, magam sem tudom, hogy miért, de semmi áron nem akartam vele kettesben maradni. De ebéd előtt mégis véletlenül kettesben maradtunk. Akkor ő kérdezte, hogy haragszom-e, és én mondtam, hogy nem. Akkor ő azt mondta: „Nézd, Magdolna, én úriember vagyok, én nem játszom a szavammal, én vállalom a konzekvenciákat." Én azt mondtam, hogy nem is vártam tőle egyebet. Akkor ő kifejtette, hogy három év mulva végez, kadét lesz, akkor még várni kell, míg hadnagy lesz és akkor megkéri a kezemet.

- És csókolództatok is?

- Nem, azt nem. Én még nem csókolództam. Te már igen?

- Hajaj. Annyi ezresem volna. De ebből is kiábrándultam. Na, csak mondjad tovább. És leveleztek?

- Nem. Anyám senkivel sem enged levelezni, csak mikor ő ír rokonoknak, akkor hozzáírok. De ha fiatalembereknek ír a rokonságból, ahhoz nem enged hozzáírni. Mindig azt mondja: „Nekem ezek a himpellérek ne mutogassák senkinek a te aláírásodat". Csak úgy levelezünk, hogy ő mindig gratulál anyámnak és apámnak a nevenapjára és születésnapjára és akkor a bélyeget csak a szélén ragasztja le és a bélyeg alatt egészen pici betűkkel mindig van valami írva. Örökké, vagy ilyesmi. Csak akkor levelezünk, mikor vakációra meg van híva hozzánk. Akkor mindennap többször is írunk egymásnak.

- És hogy adjátok át a levelet?

- Vagy a markunkban tartjuk és suttyomban, vigyázva odacsúsztatjuk, vagy pedig a melegház falában van egy tégla, amelyik kijár és mi a tégla mögé dugjuk a leveleket. Most megint jön hozzánk, husvétkor itt lesz három napig.

- Rém érdekes. Okvetlen meg akarok vele ismerkedni. Átjövök, jó? Majd elmegyünk sétálni és hátrább maradok és vigyázok, hogy jön-e valaki. Hogy nyugodtan csókolódzhassatok.

- Nem... nem... nem akarok.

- Ó te ártatlanság, ne nevettesd ki magad. Mi értelme van az egésznek csókolódzás nélkül?

- Nem tudom... én nem akarok... én még várni akarok...

- Jó, jó. Majd ha ott lesz a fiú, majd belejössz magadtól. Bízd csak rám, én ezt már ismerem. Én úgy tudom az életet, hogy az mese. Én mindent tudok az életből. Én röhögök, mikor taknyos kis lányokat hallok összebújni a sarokban és izgatottan tárgyalják, hogy vajjon hogyan születik a gyerek. Hol vagyok én már ettől, szent Isten.

Yolanda magasra húzta szemöldökét, viszont szemhéjait alacsonyra eresztette, hogy mennél lenézőbb és felnőttebb kifejezést adjon. De Magdolna nem volt ilyen nyugodt. Egyszerre vad szívdobogás lepte meg. Szárazon nyelt és torkát most is erősen köszörülnie kellett, mielőtt megszólalhatott. Mint az eddig becsületes ember, aki most követi el legelső lopását és tétova, gyáva kézzel, óvatosan nyomja meg az idegen kilincset, ő is úgy kérdezte:

- Hogyan születik?

Yolanda arcáról hirtelen eltünt a felnőtt gőg öntudata. Látszott rajta, hogy a váratlan kérdés kinos zavarba ejti. Elpirult. Tisztára látni való lett, hogy az imént galádul hencegett és felnőtt kérkedése homályos, zagyva tudatlanságot takar. Nem válaszolt egy darabig, aztán vállat vont és vakmerően kivágta magát:

- Tudod te azt jól, mit tárgyaljuk ezeket a dolgokat.

Ezzel elhallgatott és gyorsan fontoskodva igazgatni kezdte cipőzsinórját, noha azzal rendben volt minden. A szorosan fűzött cipő fölött kövér lábikrái hurkásan dagadtak ki a fehér cérna-harisnyában. Nem szólt semmit. Magdolna sem szólt semmit. Így hallgattak szégyenletes, kellemetlen zavarban jó ideig. A megmentést ebből a kínos helyzetből csak külső segítség hozhatta. És ez csodának csodájára meg is jött: a kavicson ropogó léptek közeledtek. Marci huszár jött Pali gyerekkel. Látszott rajtok, hogy valami baj történt.

- Mi újság, Marci, - szólt élénken Magdolna, nagy fellélegzéssel, - megmutogat mindent az úrfinak?

Marci huszár megállott. Valamint megállott a kamasz is, arcán kelletlen mosollyal, cipője orrával a talajt rugdosva.

- Bizony, egy kis hiba történt, méltóságos kisasszony.

- Micsoda?

- Hát elsőbb is az ifiúr kővel kezdett hajigálódzni, mikor gyöttünk a nagy rózsaágy mellett, oszt egy kő ippen eltalálta a középső üveggömböt, azt, akit a méltóságos asszony legjobban szeret. De e még a kisebb baj vóna. Hanem az istállóba az ifiúr mindenáron felkívánkozott a Musztafa hátára, osztán tetszik ösmerni a Musztafát, rángatta a kötőféket rettentően, rugdosódott, osztán bizony a lábát csúnyán megcsapta. Attul félek, lesántult. Akkor oszt a jó Isten őrözzön engem a méltóságos úrtul, mert jól tetszik tudni, milyen kényes a Musztafára. Nem is tudom, micsinájjak, mer árúlkodni se akarnék az ifiúrra, de meg azt se szeretném, ha rajtam száradna ez a dolog, istállom.

Yolanda is örült, hogy az előbbi zavarból kikászolódhatik. Felugrott a lócáról nagyhevesen.

- Nem lehet sehova elhozni ezt a taknyost. Na megállj, lesz neked. Szorulsz te, mikor haza-érünk. Mindent elmondok apának, mihelyt bemegyünk a házba. A fene egyen meg.

Pali vállat vont, tovább rugdosta a kavicsot és Yolandának csak ennyit felelt:

- Dög.

- Beszélhetsz. Máris megyek apához. Gyere, Magdolna.

Előre siettek. Yolanda, nyilván, hogy elmossa az előbbi zavarnak emlékét is, élénk bőbeszédűséggel kezdte magyarázni két öccse haszontalanságait. Mert az otthon maradt Peti éppen olyan haszontalan volt az ő leírása szerint, mint ez a Pali. Rosszul tanultak, verekedtek, romboltak, kárt csináltak, jelenlétök mindenütt tatárjárást jelentett.

- Már éppen küldeni akartunk értetek, - mondták bent a felnőttek, - készülődni kell.

- Apa, - mondta hangosan és elszántan Yolanda, - Pali megint kárt csinált.

És nagy lélegzettel egy szuszra beszámolt Pali csínytevéseiről. Hubay, ahogy a ló dolgát meghallotta, alig mondott annyit, hogy „bocsánat", szaladt ki az istállóba. A kastély elé éppen akkor fordult oda a négy szürke a vendéghintóval. A bakon parádés kocsis ült, fején hetykén díszlett a darutollas kalap, két marka úgy fogta a gyeplőt, hogy ország-világ megláthassa az ő négyeshajtási tudományát. Mert meg kell annak a módját adni az ilyen odaforduláskor. De csak a bóbitás szobalány figyelt rá, aki felsőruhákat tartva a karján, hátrább álldogált, egyébként mindenki a Pali gyerek csínytevéseiről tanácskozott. A tettes éppen most érkezett a huszár kíséretében a park felől. Közeledtekor mindenki elhallgatott, csak anyja vetette oda:

- Majd otthon számolunk, vedd a kabátod.

Mire ő sunyin leszegett fejjel ment a kabátja után, nem szólt semmit, csak a csoport mellett elhaladva jelezte a szája mozgásával nővérének:

- Piszok dög.

Most érkezett vissza Hubay. Már közeledőben intett megnyugtatásul.

- A ló csakugyan megsértette a lábát, de komoly baja nincs. Megjegyzem, kérlek alássan, a fiadat ne büntesd, az nem hibás. Fiúgyerek lóra kívánkozik, az természetes. Az én embereim hibásak, hogy nem vigyáznak ilyenkor. A kocsis már kapott nyaklevest. Majd ez a szamár is megkapja a magáét.

Marci huszár némán ment a még hiányzó felsőruhák után. Aztán a búcsúzkodás hosszas szertartása következett, mindenki mindenkitől hangos hosszadalmassággal vett búcsút, a házigazda még apróra megnézte a négy szürkét, az asszonyok részletesen megölelgették egymást és azt a különös játékot művelték, hogy egymáshoz nyomván orcájokat, kiki belecuppogtatott egy jelképes csókot az idegen arc mellett a szabad levegőbe. Végül kászolódtak felfelé a kocsiba, úgy helyezkedvén el, ahogy jöttek. Pokrócokat igazgattak, fészkelődtek, láboknak kényelmes elrendezést kerestek. A kocsis, deréktól lefelé feszes pokrócba csavarva, szoborszerű merevséggel ült a bakon, olyan sziszegéssel csendesítve a kapáló lovakat, amelyet csak azok hallottak, más senki. Végre megszólalt Friedrich Lóránt:

- Mehetünk.

A hintó azon nyomban elindult. S ugyane pillanatban megint mindenki egyszerre kezdett kiabálni. Friedrichné valami olyat, hogy „aztán ne várassatok sokáig magatokra", Hubayné valami olyat, hogy „remélem, máskor nem ilyen kurta időre", de senkinek a szavát nem lehetett érteni a kiabálástól és szekérzörgéstől. Még el sem fordult a hintó a kastély sarkán, mikor már látni lehetett, hogy a nyugalmazott főispán gyorsan felkel és hátulról hatalmasan nyakon cserdíti a bakon ülő fiát.

- Schrecklich dieser Rotzkerl, - tört ki mindjárt Hubayné, - mennyi kárt csinált. Most megfájdult a fejem a bosszúságtól. És különben is megérkezett a reuma a jobbvállamba. Megint egész éjjel nem fogok aludni. O mon Dieu, mon Dieu. Mi van a maga Musztafájával, Imre?

- Lesántult, az ördög vigye el a dolgukat.

És csak úgy félrefordulva, alaposan pofonvágta Marci huszárt, valami olyan virtuóz mozdulattal, amelyben a lendület, a biztos gyorsaság, a pontos találat a kitünő vívót dicsérte. Marci állta a pofont mint a cövek, meg sem ingott tőle, kemény nyaka nyilván előre készült reá. És mintha misem történt volna, rendes jelentő hangján a ház asszonyához fordult:

- Azonfejül, méltóságos asszony kérem, a vendég ifjúr a melegházban leszakított a ciklámenbül, abbul a tigrisszínbűl, akit úgy tetszik kedvelni, csak azér mondom, hogy oszt máson ne keresse a méltóságos asszony. Hiába szóltam, leszakította, oszt zsebretette.

Hubayné némán sírni kezdett és fejét csóválva indult a melegház felé. A hintó már messze zörgött valahol. A búcsúztatók eloszlottak. Magdolna ment a szobájába. Rendet akart csinálni, de lusta volt hozzá. Hanyatt vetette magát a diványon és tűnődni kezdett. Maga elé rajzolta az imént eltávozott leány tömzsi alakját, vaskos kebleit, kidagadó lábszárát, derekán megfeszült ruháját. Nem szerette. Valami ellenszenvet érzett iránta. Gondolatai azokra a mondatokra tévedtek, amelyek a kínos zavart okozták közöttük a lócán. De megszeppenve ezektől a gondolatoktól, ösztönszerűen arra késztette magát, hogy másra gondoljon. Rozsály Ferire tért át, aki nemsokára idejön. Majd levelet váltanak naponta többször is és titokban egy-egy kézszorításra merészkednek. Csókolódzni? Hevesen megrázta a fejét, pedig egyedül volt a szobában. Nem, nem, azt még nem...

Boriska nyitott be, a szobalány, aki még nem tette le a bóbitáját. Szétnézett a szobában és rögtön rendet kezdett csinálni. Közben többször rápillantott a heverő kisasszonyra. Látszott, hogy szólni akar. És meg is szólalt végül csiklandós, titkolódzó hangon:

- A kocsist látta a méltóságos kisasszony?

- Melyik kocsist?

- A vendég-kocsist.

- Láttam, csak nem néztem meg. Miért?

- Helyre legény, csak roppant szemtelen. Nem maradhattam tülle. Furtomfurt csak fogdosott, egyre csapdostam a kezit. Aszonta, hagy ha húsvétkor kimenője lesz, mennyek el Fügedre a bálba. Mámmost micsinyálok én evvel a Marcival? Ha az is elgyön, megbicskázzák egymást.

- Ne menj te se. Hiszen azt mondtad, hogy szerelmes vagy Marciba.

- Vagyok, vagyok, nem mondom, de ha mókázok evvel a kocsissal, nem olyan nagy bűn az. Mért tetszik gyűrni az új ruhát? Jobb volna levetni.

Magdolna sóhajtva felkelt. Engedte magát levetkőztetni, engedte magára adni az előbbi ruhát. Aztán tűnődött, hogy mit csináljon. Otthagyta a rakosgató szobalányt, ment anyját keresni. Azt az ebédlőben találta. Felügyelt az asztaltszedő Marcira és a kézilányra, közben sírt.

- A legszebb ciklámenem. Igazán borzasztó. Ein schauderhafter Fratz. Ki tudnám tépni a fülét. Most megint vehetek altatót. Vacsora nem lesz, kaphatsz a szobádba valamit, ha akarsz. Én mindjárt lefekszem.

Magdolna odajárult anyjához és elbúcsúzott tőle, a családi hagyományok szerint: előbb megcsókolta a kezét, aztán az arcát, aztán megint a kezét. Hubayné hanyagul, szenvedőn adta oda kezét és arcát a csókra. Magdolna ment az apjához. Azt a pasziansz előtt találta. A pasziansz a rátett pipaszár őrizete alatt hűségesen megvárta a gazdát.

- Te vagy az, mókus? Éppen most jött ki a nagy Napoleon. Ötször egymásután nem jött ki a disznó, de most megmérgesedtem és kiraktam. Várd meg, még ez a néhány lap van hátra.

Magdolna leült a szék karjára, félkarjával apja vállára dőlt és várt. Közben a kártyákat nézte, de azok nem érdekelték. Akárhogy igyekezett úr lenni gondolatai felett, valami állandóan az agya előterébe tolakodott. Az a zavar, amelyet Yolandával élt át. És magában erősen küszködött. Nem akart azon töprengeni, amiről szó volt. Azért jött most ide az apjához is. Mindig úgy kereste fel, mint aki menekvést, biztos kikötő érzését, megnyugvást kíván találni a hatalmasnál és nagynál. Ha mindenféle idegességek nyugtalanították és így rátámaszkodhatott apja medve-vállára, mindjárt megenyhült.

- Tessék, itt van. Mondtam, hogy ki fog jönni. Mi van anyáddal!

- Feje fáj, reumás, mindenféle baja van. Le akar feküdni. Vacsora nem is lesz.

- Van neki még más baja is - kacagott az apa hátradőlve, - tudod-e, mi? Nagy szégyenben maradt. Tudniillik az történt, hogy sem a zsidónál nem volt szivar, sem a plébános nem tudott kölcsön adni. A lovas legény szivar nélkül jött vissza. Anyád ezt megtudta, de úgy tett, mintha nem tudta volna. Mikor uzsonna után átjöttünk az én szobámba, anyád útközben ravaszul megkérdezte ezt a Friedrichet, nem parancsol-e szivart. Engem akart bajba hozni és megbüntetni a hanyagságomért. Erre Friedrich azt mondta, hogy köszöni szépen, de semmit sem útál annyira, mint a szivart. Ettől fáj a feje anyádnak.

Egymásra nevettek, mint a cinkosok. Az apa még hunyorított is hozzá a félszemével.

- Mondd, mókus, - kérdezte aztán -, miféle lány ez?

- Nem tudom, nem igen lehet kiigazodni belőle. Nagyon jár a szája. Úgy érzem, hogy nem szeretem.

- Az kár. Mindig sajnálom, hogy nincs rendes barátnőd a környéken. Most mit csinálsz?

- Megyek zongorázni, a mamához úgysem hallatszik be. Aztán lefekszem. Te nem vacsorázol?

- Nem, lefekszem. Rengeteget ettem délután. És holnap hajnalban kelek, mert kilovagolok a határba. Szervusz, mókus.

Magdolna hízelegve odabujt ölelésével az apja kazánszerű mellére. Aztán arcát, mint a hízelgő macska, odadörzsölte apja borostás arcához. Orra megtelt apja jól ismert, pipából, kölni vízből és lószerszám-illatból kevert szagával. Ezt úgy szítta magába mély lélekzettel, mintha saját szeretetét szívná magába.

- Jó éjszakát.

- Jó éjszakát, mókus.

Boldogan ment végig a folyosón, át a szobákon, a nagy hallba. A Fini szobájából kihallatszott az eszelős öreg kisasszony motyogása, ahogy most is szigorúan fegyelmezte a maga elé képzelt osztályt.

Felhajtotta a zongora fedelét és játszani kezdett. Találomra: a Weber „Aufforderung zum Tanz”-át. Beszélgető modorban játszott magának, elképzelte az udvarló fiatalembert a biedermeier-bálon, csokoládészínű frakkban, és a válaszoló kisasszonyt kisütött hajtincseivel, harangos fehér szoknyájában. Látta magában, ahogy táncoltak a brilliáns keringő-tétel alatt. És megint felütközött benne az idegesség, amely pedig apja mellett már megnyugodott. Idegesen, ímmel-ámmal játszott tovább, aztán hirtelen abbahagyta.

Visszament a szobájába. Ott a lány közben már megágyazott. Az éjjeli szekrényen szendvics és befőtt. De ő nem nyúlt hozzá. Lassan vetkőzni kezdett. A hálóinget úgy vette magára, hogy

egy pillanatig se maradjon meztelen: foga közé kapta nappali inge elejét, miután vállát már leeresztette, két kezével felülről magára húzta a hálóinget, aztán kieresztette foga közül a nappalit és kilépett belőle. Még sok mindent kellett volna végeznie a szigorú anyai rend szerint: fogat mosni, kezet mosni, fésülködni. Ezt mind elhagyta, mert únta. Ideges volt. Letérdelt ágya elé és imádkozni kezdett. De nem ment az ima sem. Akkor felállt és ránézett a nagy Madonna-képre, amely ott lógott ágya felett.

- Nem akarok olyasmire gondolni, - mondta magában kitörő daccal -, nem akarok. Azok ocsmány és ronda dolgok. Nem bánom, hogy hogyan születik, én erre nem gondolok, én most gyerek akarok lenni. Szűz Mária, segíts nekem gyereknek lenni.

Ebben a pillanatban elsírta magát. Gyorsan befeküdt az ágyba, magára húzta a takarót és átadta magát a sírásnak. Bőségesen és jólesően sírt bele a párnába. Hamarosan jól kisírta magát s ettől teljesen megnyugodott. Egyszerre jókedvű lett és fáradt. Átölelte a párnát és orrában hirtelen megérezte apja imádott szagát. Elmosolyodott. Úgy aludt el, mosolyra nyíló ajakkal.

II.

Mielőtt a húsvét és vele együtt Rozsály Feri megérkezett, három álló napon át esett a bőséges tavaszi eső. Az orgonabokrok ábrándozó rejtekhelyére nem lehetett kimenni, pedig Magdolna éppen most nagyon szeretett volna ott tartózkodni a hosszú délutánokon és arról ábrándozni, hogy Rozsály Feri jön: milyen lesz, mikor leszáll a kocsiról, mikor először kezet fognak, hogyan váltanak először levelet, milyen mélyjelentőségű mondatokat fognak odavetni egymásnak, ha elmennek egymás mellett. De a kastélyból ki sem lehetett mozdulni és fájdalmas volt elképzelni a titokliget talaján csuromvizesen fekvő pokrócot.

És még hozzá az utolsó pillanatban expressz-levél érkezett: Feri mamája még nem épült fel a tüszős mandulagyulladásból, nem engedi utazni az orvos, csak ünnep vasárnapján érkezhetnek. Volt ugyan a levélben valami halvány utalás arra, hogy Feri maga, ha szívesen látják, érkezhetik előbb is, a mama aztán követni fogja, de Hubayné megütődve csóválta a fejét.

- Én nem értem ezt a Leonát. Hogyan képzeli azt, hogy egy ludovikás fiatalembert „sans garde" beengedek egy lányos házba? Emlékszem az édesanyjára, annál kevés tapintatlanabb nőt ismertem. Wie die Alten sungen, so zwitechern auch die Jungen. Ha ugyan a jó Leonát fiatalnak mondhatom. Velem egykorú. Igazán benőhetne már a feje lágya.

És ment a távirat Bodva-Szilasra: „Vasárnap este állomáson várunk kettőtöket Nóra." Vasárnap délután még külön nagy tanácskozás kerekedett abból, hogy ki menjen ki az állomásra. Bonyolította a dolgot, hogy a fedeles hintóba nem lehetett befogni, mert a kocsiszínben leszakadt egy korhadt gerenda, összetörte a bakot és az ünnep miatt nem lehetett rendbehozatni, tehát a homokfutót kellett kiküldeni az állomásra. Annak hátsó ülésén pedig csak szűkösen férhettek el hárman. Hubayné tehát élénken tiltakozott az ellen, hogy Magdolna is kimenjen vendéget fogadni:

- Nem, nem, das ist ausgeschlossen. Én abba nem megyek bele, hogy egy tizennyolcéves leány, meg egy ludovikás nekem préselődjenek az ülésen. Menjen csak maga egyedül a vasúthoz. Egy tizennyolcéves leány különben se rohanjon az állomásra egy fiatalember elé.

- De angyalom, - vetette ellen sűrű füstfellegei között az apa -, nem a fiatalember elé megy, hanem a nagynénje elé.

- Ó Istenem, be nagy rokonság. Másodízű nagynénje. Je m'en fiche.

- Szóval, mégis csak nagynénje. Az elé nyugodtan ki jöhet velem. Sőt illik is.

- Nem, nem, das lass ich mir nicht gefallen. Mondtam már, hogy nekem ne préselődjenek.

- De miért préselődnének? A fiút úgyis a bakra ültetjük, mellém. Én fogok hajtani. Hátul ül Leona és a gyerek.

Még jó sokáig tartott a vita, de végül az apa álláspontja győzött. Húsvét vasárnapján késő délután befogtak a homokfutóba. A lovakra a sallangos új szerszámot tették, amelyet a gazda nemrég vásárolt, mert a régiek kopottságán már szégyenkezni kellett. Gyönyörű szerszám volt, fürtös bőrsallangjain magyaros rajzú mintákat tervezett kicsiny lyukakból az alkotó művész. A lovak, mintha a feltámadást ünnepelték volna ezzel a gála-szerszámmal. Hubay fellódította hatalmas testét a bakra, a kocsi rúgói panaszosan belenyögtek a teherbe. Aztán Magdolna szállt fel, gyáván próbálgatva féllábával a felhágó kerek kis vaslapját. Az apja olyan hangot adott csücsörítő szájával, mint mikor csókot utánoz valaki, a homokfutó kisiklott az udvarról.

Feneketlen sárban kellett menniök, míg ki nem értek a műútra. A jegenyék, mint szoborszerű katonák sorfala valami hivatalos ünnepségen, merev részvétlenséggel szemlélték a homokfutó hősies igyekezetét. A lovak lépésben haladtak és feszülő szüggyel vonszolták a nehezen haladó kocsit, amelynek kerekei néhol agyig süppedtek a kátyú latyakjában. A gazda jobbra-balra nézegetett.

- Nem rossz az őszi. Ha jó időt ád az Isten, meg lesz a nyolcköblös. De a rozzsal elkéstünk. Hiába beszéltem ennek a szamár Mestericsnek. Már látom, hogy ki kell vágni. Keressen más gazdát magának.

- Apropó, személyzet, - szólt Magdolna, - mondd apus, mi történt tegnap este ezekkel a Marciékkal?

Hubay elmosolyodott.

- Anyád tud valamit?

- Nem. Mindenki elhallgatta előtte a dolgot. A fője is fáj, a reuma is kínozza, gondoltuk, hogy...

- Nagyon helyes, nem is kell szólni neki. Az van az egészben, hogy ez a Boriska nagy bestia. Szemet vetett a Friedrich Lórándék kocsisára. Amiatt kierőszakolta, hogy menjenek át a parasztmulatságra, Fügedre. Ott aztán Marciban, mikor látta a Boriska kacérkodását, nagy lett a természet. Csúnyán elverte mindakettőt. A Friedrich-kocsisnak beverte a fejét, Boriskát pedig úgy elnáspágolta, hogy annak minden csontja sajog. Mikor hazajöttek hajnalban, itthon még egyszer külön megverte. Boriska úgy óbégatott, hogy ki kellett mennem a hajnali lármára. Anyád, úgy látszik, nem ébredt fel.

- Nem, két altatót vett.

- Te sem ébredtél fel!

- Én sem, csak reggel hallottam a szakácsnétól.

- Hát szóval ma délelőttre berendeltem magamhoz mindkettőt. Marcit alaposan összeteremtettem, de inkább csak a forma kedvért, mert igaza volt neki. Boriskából pedig kiszedtem az igazat. Az a titka az egész dolognak, hogy ez a lány nagyon puccos. Mindenféle haszontalan szemetet összevásárol magának, ha vásár van, vagy ha vándor házaló jön a házhoz. Kibökte hosszú faggatás után, hogy tizenhét korona adósságot csinált a Marci háta mögött. Ezt a pénzt akarja valahogyan megszerezni. Az idegen kocsis azt ígérte neki, hogy kölcsön ad tizenhét koronát. Ő csak azért kacérkodott, hogy a kölcsönt megkapja, különben Marcit szereti és változatlanul hozzá akar menni feleségül. Az sült ki az egészből, hogy nekem kezdett rimánkodni, adjak neki tizenhét koronát. De úgy, hogy Marci ne tudja.

- Adtál neki?

- Nem adtam. Ez a Marci olyan becsületes, derék fiú, mint a színarany. Nem segíthetek az ilyen elszánt kis bestiának, hogy becsapja. Jobb Boriskának, ha megszenved azért a tanulságért, hogy Marci mellett, ha hozzámegy, takarékoskodnia kell. Megmondtam neki, hogy szépen, töredelmesen vallja meg az adósságot Marcinak, aztán legyen rend. Én nem avatkozom a dolgukba. De ha tovább is így marakodnak, akkor Boriskának kiteszem a szűrét.

- Mondd, apus, ezek szerelmesek egymásba?

- Tuggyisten, parasztoknál ez másképpen van, mint az uraknál. Az ő fogalmaik szerint, mondjuk, szerelmesek egymásba. Miért kérded!

- Mert én nem hiszem, hogy Boriska igazán szerelmes. Úgy képzelem, hogy ha szerelmes volna, akkor nem hazudna.

Hubay átmarkolta félkezébe a két gyeplőszárat és félkarral magához szorította leányát.

- Ez nagyon szép volt, amit mondtál, mókus. Gyerek vagy még és úgyszólván semmit sem tudsz az életről. De a legfontosabbat tudod. Ha az ember szeret valakit, akkor igaznak és jónak kell lennie hozzá. Te ilyen leszel, tudom. Magamban mindig azt mondom rólad, hogy kis úriember vagy. Aki téged majd egyszer elvesz, az vakon megbízhatik benned.

- Én még nem akarok férjhez menni. Ha arra gondolok, hogy el kell költöznöm a házból, temellőled, mindjárt rettentően megijedek.

És kis szünet után kötelességtudóan, buzgón hozzátette:

- És a mama mellől.

Az apa ölelése valamivel erősebb lett.

- Hát pedig ez a világ sorja, mókus. Idestova már be kell, hogy vezessünk a társaságba. Tizenhét elmultál.

- Azt igen, azt igen. Annak nagyon örülök. Báli ruhám lesz, arra máris nagyon sokat gondolok. És tánc lesz. Alig várom. Csak még férjhezmenni nem akarnék. Még sokáig veled akarnék lenni.

Megint kis szünet után:

- És a mamával.

- Jól van, mókus, én nem kergetlek. Különben is alaposan megnézzük azokat a fiatalembereket, akikről szó lesz. Tudod, az roppant ritka, hogy minden együtt legyen: Jó család, vagyon, kifogástalan karakter, rendes külső. És még szeresd is.

Magdolna nevetett és megcsóválta a fejét.

- Úgy én soha senkit nem szerethetek, mint téged.

- Jaj, fiacskám, - szólott az apa csendesebben és hangjában valami szomorúsággal -, az más. Azt te még nem tudod. Nekem az igazi boldogság az volna, ha megállíthatnám az időt. Ezerkilencszázhárom május, nincs tovább. Mindenki olyan és annyi maradna, ahogyan most van. És mi így élnénk a világ végezetéig. De ezt nem lehet. Tudod, mikor fiatal házas voltam és anyáddal azt vártuk, hogy gyermeket adjon nekünk az Isten, folyton csak azon esenkedtem, hogy fiút adjon. Úgy éreztem, hogy ha lány lesz, azt én nem fogom tudni szeretni. Erre megszülettél és lány lettél. És én csodálkozva láttam, hogy soha nem is képzeltem, hogy így tudok szeretni. Boldoggá tettél. És azóta is csak aggodalmat okoztál nekem, mikor beteg voltál, bánatot soha. Én tudom jól, hogy ezt ingyen nem adják. Ezért meg kell fizetni azzal a fájdalommal, amikor majd elmégy és a magad külön életét fogod élni. De máris szoktatom magam, hogy csendesen elviseljem. Arra szoktam gondolni, hogy nem az én önző boldogságom a fontos, hanem a tied. Ha te boldog leszel, gyönyörű lesz az úgy is. Majd jössz a gyerekeiddel haza. És majd hasrafekszem a nagy medvebőrön, hogy hancúrozzanak a hátamon... Mi az, nem figyelsz ide!

- Mondd, apus, lehet az ember boldog?

- Micsoda kérdés, hogyne lehetne? Boldog az, aki elégedett. Kérdezz meg engem, én elégedett vagyok.

- Igen, de te férfi vagy. Nekem néha az a gondolatom van, hogy nőknél más.

Az apa meglepetve nézett oldalt leányára. Gondolkozott. De arcáról meg lehetett volna mondani, hogy nincs gondolata.

- Furcsákat kérdezel. Már mikor kicsi voltál, olyanokat kérdeztél, amikre nem lehetett felelni. Tudod mit: ne törd ilyen dolgokon a fejedet, hagyd ezt a filozófusoknak, meg az íróknak, meg az eféléknek. Az a sok töprengés sohasem vezet jóra. Az életet úgy kell venni, ahogy van.

- Ahogy van, apus, ez az. De hogyan van? Hogyan boldog egy férfi és hogyan boldog egy nő? Ugyanattól boldogok?

- Azt gondolom, hogy ugyanattól. Ami jó az embernek, attól boldog.

- De a férfinek az jó, ami a nőnek?

- Biztosan. Ha jól megy dolga, és ha szeretik.

- Igen, de egy férfinek könnyebb, hogy őt szeressék. Mert ő a hatalmasabb. A legjobban Istent imádjuk, mert ő a leghatalmasabb. A nő mindig gyengébb. A nőnek nehezebb, hogy őt szeressék. Aztán meg apus, nézd, én a következőket gondoltam. A nőnek mindene csak a férje. Ha a háztartásával törődik, meg a gyerekeivel, az is csak a férjet jelenti. De a férfinak van egyebe is. Pályája, foglalkozása, meg például a politika. A férfinek nem mindene a nő, a nőnek minden a férfi. Nem így van?

Hubay nevetett.

- Jó, hogy már itt vagyunk az állomáson, mert a végén még megbuktatsz valamilyen tantárgyból. Úgy felelgetek itt neked, mint az elemista gyerek a tanítónéninek. Ujságban olvastam, hogy Amerikában a nők is lehetnek ügyvédek. A végén még megérem, hogy elmész ügyvédnek Amerikába, mindenkit lecáfolsz és leokoskodol, aztán kipörölsz magadnak valami milliomost. Az volna a finom. Rögtön megvennéd nekem a Weber-birtokot. Volna iparvasutam és szeszgyáram. Ha megvennéd, feltéve. Adnál egy pár százezer dollárt, mókus?

- Akár egy milliót. És tudod, mit csinálnánk, apus? Építtetnénk egy nagy szanatóriumot, hetven különböző orvossal, de csak egy betegszobával. A mamának. És ha nem fájna már semmije, az orvosok kötelesek lennének valami új betegséget kitalálni, azt felfedezni rajta, mindennap két konzíliumot tartani a nagyteremben és kigyógyítani.

- Ó be jó. Na csak hallana anyád, hogy kinevetjük, majd szorulnánk mindaketten.

A homokfutó odafordult a kis sárga állomásépülethez. Leszálltak, mindaketten ragyogtak a jókedvtől. Hubay megkoppantotta az állomásfőnöki iroda ajtaját és belépett. A kis irodában ütemesen kopogott a kis feketefogantyús, sárgaréz Morse-gép, az asztalokon zsúfolva állottak a mindenféle vonalazott nyomtatványok, lapjaik között kilátszó szélű indigó-papirossal. Jobb kézről ablak látszott, ahol már adogatta a jegyeket a vasutas a nem látható, protekció nélkül való közönségnek.

- Agyonisten, főnök úr, mi ujság errefele?

Az állomásfőnök kirúgta maga alól a széket és nagy hajlongással nyujtotta kezét az előkelő vendégnek és leányának.

- Jókor jöttünk? Vendéget várunk a gyorssal.

- Nincs késés méltóságos uram. Hat perc mulva bejár a gyors. Hogy van a kedves méltóságos asszony, rég nem volt szerencsénk.

- Megvan, köszönöm. Ugyan kerítse elő azt a Jóska gyereket, főnök úr, vigyázzon odakint a lovaimra. Balabán pedig jöhetne a vonathoz lesegíteni a csomagokat.

- Meglesz méltóságos uram, tessék csak kifáradni a perronra.

Nagy igyekezettel ajtót nyitott a főnök. Ők áthaladtak az első és második osztály egyesített kicsiny várótermén, amelynek falait ellepték a jól ismert reklámok: a pöstyéni fürdőbeteg,

amint elhajítja a mankóját, az abbaziai szanatórium tengeri tájas ábrája, a Gáspár-féle bajuszkötő tréfás sora: „félre bajusz, csókot kapsz”, a Csorba-tó regényes képe, a Kindle és Shuttleworth-féle mezőgazdasági gépgyár hirdetése, amelyen aranysárga búzaföldön aratógépet hajtott a gazda, s az az ember, akinek szájából nagyobbodó betükkel jött ki a „Ferenc” szó, mint a Ferenc-pálinka hirdetése. A fényezett barna fapadon lengyel zsidó aludt, csodálkozásra indítván az áthaladót, hogy ilyen kényelmetlen helyzetben, ilyen szük helyen és ilyen szokatlan időben békés horkolásra képes, s még hozzá nem a harmadik osztályú váróteremben. Ez nyilván külön ezüstpiculát jelentett Balabán számára.

Az állomás épülete előtt gyér közönség várakozott, fejkendős asszonyok, egy-két segédjegyző, vagy kántortanító külsejű ember, tarisznyás atyafiak, anyja ölén bőgő csecsemő. Túlnan feküdt Füged a lemenő nap vérvörös és arany díszében. A Friedrich-kastély teteje idelátszott, ott nemrégiben jártak visszaadni a látogatást. A falon ezüstösen berregő csengő jelentette a közeledő vonatot. Hubaynak innen is, onnan is köszöngettek. De ő csak megbillentette kalapját, valamin gondolkozott. Kiment leányával a két sínpár közé s a ropogós kavicson sétálva végre megszólalt.

- Én azt hiszem, mókus, a boldogsághoz külön tehetség kell, mint ahogy jó gazdának, vagy jó festőnek születik valaki. Bennem ez a tehetség megvan. Anyádban nincs, ő akkor örvend, ha van milyen szenvedésről panaszkodhatnia. Már most az a kérdés, hogy a magad hajlamait kitől örökölted. Remélem, hogy tőlem. Mióta élsz, folyton azon perlekedünk anyáddal, hogy kihez hasonlítasz. Én konokul magamnak vindikállak. Reméljük, hogy ezen a ponton igazam is van.

Magdolna hallgatagon lépkedett apja mellett. És egyszerre váratlanul megszólalt.

- Mondd, apus, én szép vagyok?

Hubay előbb megállt, meglepetten leányára nézett, aztán nevetve magához karolta.

- Nekem a legszebb.

- Nem, nem, - sürgette Magdolna türelmetlenül, - ne úgy beszélj, mint apa. Gondold, hogy idegen fiatalember vagy, aki most találkozol velem először és jól megnézel. Mit mondanál rólam, ha így volna?

- Feleljek komolyan? Hát várjál. Ha egészen őszinte akarok lenni, azt kell mondanom, hogy még éretlen vagy. Az ilyen fejlődő kamasz-lányok külsejében van valami vackor-szerű. A termeted szegletes, elől a vállad alatt ott a két sótartó, a vonásaid merevek. A tartásod még tulságosan fiús. Tulajdonképpen csak arról lehet beszélni, hogy milyen szép leszel. Hát efelől megnyugtathatlak. Nem az apa szemével mondom: fel lehet tenni, hogy nagyon szép nő leszel. Sőt feltünően szép leszel. Merném mondani, hogy még szebb, mint anyád. Pedig ő híres szépség volt leánykorában. De benned látok valami hogy is mondjam csak, valami délcegséget, valami daliásságot, ami ő benne nem volt meg.

Magdolna megsimogatta az apja karját.

- Ezt tőled örököltem. Jön a vonat, állj egy kicsit hátrább.

A vonat nagy kanyarodóval, hirtelen dörgött be az állomásra. Iramáról azt lehetett volna hinni, hogy megállás nélkül, lenézően szalad át ezen a kis helyen. De megállott pontosan. Az étkezőkocsi kivilágított ablakában közömbös pesti arcok fordultak kifelé. Balabán, a félszemű öreg vasutas, ott termett mellettük. A kalauz unott hangon kiabált:

- Füged, egy perc! Füged! Harmadik osztály hátra!

Alig egy-két ember szállt le, motyójukkal bajlódó köznépbeli utasok. De az egyik kocsi lépcsője felett, a nyitott ajtóban meglátták Rozsály Feri holdvilág-mosolyra derült széles

ábrázatát. Magdolna mélyen elpirult, szíve megdobbant. „Ő” - gondolta magában. Ő. A titokliget hőse és lovagja. Annak a boldogságnak tárgya, oka és tartalma, amely „a világ sorja” szerint egyszer be fog következni.

Feri tüntető fürgeséggel ugrott le a lépcsőn, de mindjárt udvariasan hátrafordult, hogy anyjának segítő kezet nyujtson. Balabán ott siklott közöttük, mellettök gyors vasúti gyakorlattal és már szedte is a két bőröndöt lefele. Rozsályné, vagyis Leona néni, üggyel-bajjal ereszkedett lefelé, szoknyája térdig felcsúszott, és Magdolna villámgyors gondolattal állapította meg, hogy Leona néninek feltünően szép lábszára van. Mintegy belefényképezte rögtön emlékezetébe a szép lábat, hogy otthon, ha majd egyedül lesz, összehasonlítsa a magáéval. De már ott állt előtte Feri, a boldogságtól hülye mosollyal. Összeütötte a sarkát és gáláns hanyagsággal szalutált, ahogyan azt bizonyos tisztektől leste el.

- Csókolom a kezedet.

- Isten hozott.

Magdolna nyujtotta a kezét. Feri mohón nyúlt érte és gyorsan, erősen megszorította. Magdolna is nagyot szorított a fiú kezén és erősen gondolkozott magában, hogy jó érzés-e ez. Valami szívdobogtató kis forróságot érzett, de ez a forróság nem a kezek érintkezéséből indult el, hanem belőle magából. Mindegy, hű igyekezettel beszélte rá magát, hogy ez nagyon jó. Annyiszor olvasta már száz és száz könyvben azt a szócsoportot, hogy „hosszasan megszorították egymás kezét”, hogy a pillanat nagyszerűsége és fontossága kétségtelen volt előtte. S mivel képzeletében mindehhez az a szócsoport is szervesen hozzátartozott, hogy „és hosszan egymás szemébe mélyedtek”, engedelmesen belepillantott a Feri szemébe. Az valóban az ő tekintetét kereste. Őszinte öröm és ragyogás látszott a Feri szemében. Jó érzés ez? Nagyon jó. Szerelem, szerelem, szerelem, zakatolt benne a gondolatok malma. Valami elégtételt érzett, valami győzelem félét, valami olyat, mintha nagyon megdícsérték volna s ő szerény büszkeséggel hallgatja a dicsőséget.

Ekkor aztán Leona néni kezdett beszélni, hogy ne is hagyja abba, amíg le nem fekszik. Mert Leona néni nevezetes volt beszédes hajlandóságáról. Azokra a majmokra emlékeztetett, amelyekről Magdolna azt olvasta a nagy Brehmben, apja kedvenc könyvében, hogy ülnek egymás mellett a baobab-fa ágán és reggeltől estig szüntelenül szélsebesen makognak, karicsálnak, cserregnek. Feri felült a bakra, a házigazda mellé, hátul Magdolna helyezkedett el Leona néni balján. És Fügedtől Tamási-pusztáig Leona néni annyit mondott el, ami nyomtatva kitett volna vagy két kötetet. Mindenekelőtt elmondta mandula-gyulladásának részletes történetét, mint megokolását annak, hogy útjokat halasztani kellett. Aztán elmondta az utazás történetét, azt az izgalmat, amelyet átszálláskor a hordár eltünése okozott, a velök utazó két felvidéki kereskedőt, akik közül az egyik szertelenül büdös szivart szívott, a másik pedig öt percenként hol letolta, hol felhúzta az ablakot. De a nagy esemény az volt, hogy egy darabig ugyanazon a vonaton utazott Jenő főherceg, aki a kalauz izgatott híradása szerint egy mágnásbirtokról a másikra ment látogatóba. Majd az otthoni dolgok következtek. A komorna, akinek hűségére meg mert volna esküdni s akinek holmija közt a csendőrök sok készpénzt, ezüsttárgyakat és lopott fehérneműt találtak. Veszett kutya is garázdálkodott Bodva-Szilason, annak különösen részletes volt a története. A szilasi jegyző valami számmal álmodott, azonnal írt Pestre, hogy az ilyen számú sorsjegyet meg akarja venni, de már eladták, és ime, kihúzták húszezer koronával, a jegyző azóta minden nap leissza magát keserűségében. A homokbányában gyerekek játszadoztak, rájok omlott a fal, hármat eltemetett, mind a hármat kihúzták, egyik megnémult. A szilasi körorvos lánya felment Pestre rokonokhoz, ott megismerkedett egy belga mérnökkel, az egy hét alatt megkérte a kezét, elvitte Belgiumba, már írt, hihetetlen pártit csinált, elküldte annak a palotának a fényképét, amelyben lakik. És így tovább, és így tovább.

Magdolna egész út alatt csak Feri hátát nézte. A fiatal ludovikás széles háta lassanként beleomlott a homályba, mert közben egészen leszállt az este. Csak azt lehetett látni, hogy a fiú olykor óvatosan hátrafordul, valami ürüggyel anyjához tekintve. De pillantása, amely nyilván Magdolnát kereste, kárba veszett a homályban. Egyetlen szót sem válthattak, egyetlen tekintetet ki nem cserélhettek. És közben patakzott Leona néni teméntelen beszélnivalója. A sötétben gördülő homokfutó változatlan rázása és az egyhangúan ömlő történetek dajkamese-szerű ringatása annyira elálmosítóan hatott, hogy Magdolnának vissza kellett tartania magát az elszunnyadástól, ábrándjainak hősétől kéznyujtásnyi távolságban.

Otthon terített vacsora várta őket. Csak megnézték szobáikat, kezet mostak és máris jöttek anya és fia. Magdolna jóformán csak most tudta szemügyre venni a ludovikás ideált. Az természetesen nagyon férfias benyomást igyekezett kelteni, cigarettára gyújtott, nagyon mélyet húzott a füstből és különös módon felfelé görbített alsó ajkával a mennyezet felé fújta, majd pedig újra nagyot szívott és ajkát gyűrűvé körítve karikát fújt a füstből. Mikor leült, hányiveti hanyagsággal dőlt nagyon hátra és lábát magasan rakta egymásra. Minden untalan Magdolna felé pillantott, s ha a lány nézését elkaphatta, rajongó szerelme jeléül lehúnyta félszemét. De a cigarettát mindjárt le is kellett tennie, mert Marci jött jelenteni, hogy tálalva van. Az öreg Fini már ott motyogott az ebédlőben és korholta növendékeit, bizonyára azért, mert rendetlenül ültek asztalhoz.

A vacsora folyamán a házigazda, ha Leona néni szóáradatában rést kaphatott, betört rajta és a Ludovikára vonatkozó kérdéseket intézett Ferihez. A tanárok közt volt egy-két ismerőse még katonakorából.

- Spiess ott van még?

- Igenis, ott van. Történelmet tanít. Szóról-szóra követeli.

- Jaj fiam, nincsen nektek, maiaknak, fogalmatok arról, hogy mi az a szóról-szóra. Én még a Nájgebájdéba jártam kadétiskolába. Történelmet Korngrúber tanított, brassai szász. Az követelte úgy: nem szóról-szóra, hanem betűről-betűre. Tőlem például azt kérdezte: „Hubay, wer hatte kaum?" És erre azonnal rá kellett vágni: „Maria Theresia hatte kaum den Thron bestiegen, als schon Friedrich, der Grosse", satöbbi. Marczibányi még nálatok van?

- Nincsen, kiment csapathoz.

- Az évfolyamtársam volt. Ő tudott legjobban vívni. Még engem is megvert. Tudsz már jól vívni?

- Elég jól. Eddig öt párbajom van felírva.

- Hogyhogy felírva! - csodálkozott Hubayné.

- A lovagias ügyeket mind letárgyaljuk, aztán eltesszük a jegyzőkönyveket és majd avatás után valamennyit lepárbajozzuk. Nekem eddig öt van. De addig lesz még több is. Azt hiszem, avatás után hetekig nem is csinálok egyebet, csak verekedni fogok.

Leona haragosan megszólalt:

- Tessék. Erre neveli egy anya a gyermekét. Fogok is én szólni annak a parancsnoknak, hogy csináljon rendet. Mi értelme van, hogy ezek a taknyosok minden butaságért összekaszabolják egymást. Igenis, szólok a parancsnoknak.

- Ha lehetetlenné akar tenni anyám, nem bánom, ám szóljon.

Látszott a Feri arcán, hogy igen büszke ezekre az esedékes párbajokra, s ugyanakkor igen büszke arra a pompás szóhasználatra is, hogy „ám szóljon". És még hozzátette roppant fontosan:

- Elvégre Őfelsége kardbojtját fogom hordani, és vannak dolgok, amelyeket csak fegyverrel lehet elintézni. Ha nem hiszi, kérdezze meg Imre bácsit. De ha nem hisz neki sem, ám szóljon a parancsnoknak.

Csak úgy tündöklött vérengző és lovagias férfiasságában Rozsály Feri. Lopva oda is nézett Magdolnára, hogy oroszlánszerű zordsága milyen hatást keltett. És meg lehetett elégedve, mert Magdolna csakugyan nagy elismeréssel szemlélte a majdan megvívandó véres párbajok érdekes hősét.

- Jól van, fiam, - szólt Hubay -, ne hagyd magad. Aki férfi, az álljon helyt.

Magdolna hálásan fordult apja felé. És hogy maga előtt is kérkedjék apjával, megkérdezte:

- Neked hány párbajod volt, apus?

- Nekem, fiacskám, - felelt derűsen az apa, - egyetlen egy sem. Lovrinban provokáltam egy pesti ügyvédet, de az rögtön elutazott és soha többé nem jött Lovrinba. Haj, haj, szép idő volt, szakaszvezető voltam.

- Szakaszvezető? - rebbent meg Rozsály Feri.

- Az bizony, kedves öcsém. A mi időnkben másképpen járta. Mi még szakaszvezetői rangban jöttünk ki az iskolából. Nem volt még akkor olyan könnyű dolog tisztúrnak lenni, mint manapság. De vígan éltünk, annyi bizonyos. Szép ezred is volt az az enyém: k. u. k. Husaren-regiment Jazyger und Kumaner Numero dreizehn! Néha elgondolom, hogy ha szegény Gábor bátyámat el nem viszi a tüdőgyulladás, még most is hordanám az angyalbőrt. De a birtok miatt haza kellett jönnöm. No, Isten éltessen.

Koccintott a fiúval. Az összecsapta ültében is a sarkát, úgy koccintott vissza. Lehörpintette a bort, aztán homlokráncoló szakértelemmel megjegyezte:

- Kitünő bor. Milyen bor ez, Imre bátyám?

- Ez, fiam egri siller. Van egy kanonok barátom, attól kaptam ajándékba egy hordócskával.

- Igen, - bólintott a kadét, - azt rögtön lehet érezni, hogy egri. Gondoltam mindjárt, hogy egri.

És ismét oldalt pillantott, látja-e Magdolna, hogy ő milyen borszakértő is amellett, hogy párbajhős, általában milyen fenegyerek. Magdolna látta. Elismeréssel vette tudomásul ezt is. Feri nőttön-nőtt a szemében. És magában álmatagon ismételgette, mondat és gondolat nélkül, csak hogy a szóban gyönyörködjék, mint aki óriás gyémántot latolgat a tenyerében: szerelem, szerelem, szerelem.

Mikor vacsora után felkeltek, Ferinek ismét diadalmas pillanatai következtek: hagyományos szokás szerint kiki kedves egészségére kívánta a többieknek a vacsorát, és Feri ebből remek parádét vágott ki magának. Mindenki elé odaállott egyenruhás pompájában, elegánsan hajlott meg, sarkát keményen csapta össze és könyökben félkörbe kerekítve a karját, páratlan világfiként nyujtott kezet. Mindenik ilyen meghajlása tánciskolai mutatványnak is beillett volna. S mikor végül Magdolnához érkezett, feltette az egész mutatvány koronáját: úgy hajlott meg, úgy bokázott és úgy görbítette a félkarját, mint aki ezzel első díjat akar nyerni. Meg is kapta az első díjat: Magdolna olyan erőset szorított a kezén, hogy a fiú pipaccsá pirult a boldogságtól.

Aztán átvonultak a szalónba. Fini szokása szerint köszönés nélkül távozott, de az ajtóból mindenki nagy meglepetésére visszaszólt:

- Ach ja, Kinder, ach ja, das ist ein Offizier, ach ja!

Nem vetettek rá ügyet, de mindenesetre Feri volt mindennek a középpontja. Magdolna habozott egy pillanatig, aztán odament anyjához és fülébe súgta:

- Oldódzik a hajamban a szalag, bocsánatot kérek.

- Jól van, menj a szobádba, de siess vissza, micsoda rendetlenség ez. Unerhört.

Magdolna kisietett. A szobájában lázasan kezdett keresgélni, amíg ceruzát talált. Elévette levélpapírját, egyet kettéhasított, hogy kicsiny legyen és ráírta: „Miért nem hoztál levelet? Kimondhatatlanul nyugtalankodom. M.” Ezt összehajtogatta nyolcszorosan, a markába rejtette és sietett vissza. Odabent vontatottan folyt a társalgás, még Leona néni is elakadt, látszott rajta, hogy a hosszú utazás megviselte. Magdolna a pillanatot leste, mikor jelezheti titokban a levelet. Ez nagyon nehéznek látszott, mert Feri mindig szem előtt volt, vagy hozzá beszéltek, vagy őróla. De végül a házigazda maga elé tartotta a pipaszárat és rosszallóan csóválta a fejét.

- Mi az ördög lelte ezt, hogy nem szelel, hiszen tegnap tisztítottam.

Magdolna azonnal felpattant.

- Melyiket hozzam, apus, az elefántosat?

- Jó lesz, - bólintott az apa.

Ekkor Magdolna vakmerő és jelentős pillantást vetett Ferire, mialatt elindult. Feri azonnal felpattant.

- Segíthetek?

És már ott is volt Magdolna mellett.

- Vigyázz, - súgta Magdolna, - levél.

Ugyanekkor Hubayné utánok szólt:

- Maradj csak, Feri, ő majd elhozza.

Hangjában benne volt, hogy fiataloknak kettesben mászkálni sötét szobákon át nem illendő dolog. Feri azonnal vissza is fordult, de akkor már a levelet a kezében tartotta. Kisvártatva visszajött Magdolna és átadta apjának a pipát, amelyen tajtékból faragott elefánt díszlett, feketébe játszó meggypiros színben. Az apa élvezettel tömte a szitából, a gyujtót rátette a dohányra, ott hagyta, aztán lóbálni kezdte az egész alkotmányt. Feri idegesen feszengett. Látszott rajta, hogy ürügyet keres, hogyan mehetne ki a szobából. Erre valami elfogadható magyarázat kellett, mert egyszerűen bocsánatot kérni és kimenni kellemetlen és komikus látszatot kelthetett volna. Végre villant egyet az arca. Fürdésre terelte a szót. Hogy nehezen várja már a nyarat, hogy mennyire szeretne már úszni, satöbbi. S mikor a beszélgetés megérett erre, merészen kivágta:

- Szeretném megmutatni Imre bátyámnak azt az érmet, amit tavaly úszóversenyen nyertem. Itt van velem. Elhozom egy pillanat alatt.

- Jól van, csak hozzad.

A fiú elsietett, Magdolna repeső türelmetlenséggel várta vissza. Hubayné ekkor ásítást nyomott el és megszólalt:

- Hát azt az érmet még megvárjuk, aztán gondolom, drágám, hogy ti egész nap utaztatok, rátok fér egy kis pihenés...

Leona néni elnyomta a válasz-ásítást.

- Bizony, édes lelkem, megmondom őszintén, eléggé kívánom az ágyat.

Feri jött vissza nagy sebbel-lobbal. Kinyitott tokot hozott a kezében, a tok bársonyágyában bronzérem barnállott. Hubay udvariasan megtekintette, bólogatott, dícsérte. Aztán Hubayné is megnézte az érmet, ő is bólogatott. Aztán Magdolna is. De mikor ő vette kezébe a tokot, már papírdarabkát is lehetett érezni mellette. Idegesen reszkető markába szorította a papírt és ő is dícsérte a medáliát. Közben a felnőttek már felállottak Hubayné a reggelit beszélte meg Leona nénivel, hogy hány órára parancsolja és mit. Kávét, hozzá valami kis hideget, elég lesz félkilencre, aludj jól, édes lelkem, jó éjszakát, édes lelkem. S az általános búcsúzkodásban megint kézszorításra került a sor. Magdolna ezúttal csak az öklét nyujtotta. Abban szorongatta a levelet.

Szobájában mohón, szívdobogva bontotta ki. „Hosszú levelet írtam, de a vonaton elveszett. Imádlak. Mikor lefekszel, hosszan gondolj rám, én is rád gondolok, ezáltal lelkeink a mindenségben egyesülni fognak. F.” Elolvasta még kétszer. Nagyon szépnek találta, csak ahelyett szeretett volna egyéb szót, hogy „ezáltal”. De mindjárt rendre is utasította magát. Feri nem költőnek készül, hanem katonának. S a levél gondolata nagyon szép. A mindenségben egyesülő lelkek, amelyek a két sötét szobából felröppennek a világűrbe, hogy ott eggyé váljanak, ez nagyon szép.

Szekrénye mélyéről kis dobozt keresett elő, tengeri kagylókkal kirakottat. Ez a doboz egészen ártatlanak látszott, apró lim-lom volt csak benne, négylevelű lóhere rézből, szerencsekrajcár, Szent Antalt ábrázoló piciny ólomszobor, meg ilyesmi. De a fenekét körömmel ki lehetett emelni, s az álfenék alatt ott símultak egymásra Feri eddigi levelei. „Miért gyötörsz egész nap? Az őrületbe akarsz kergetni? F.” Egy másik: „Arra gondolok, hogy holnap utazom és szívem vérkönnyeket hullat. F.” Alatta az ujságpapír letépett szélére írott szó: „Örökké.” Magdolna kisimította az új levelet, ráfektette a többire, ráillesztette a kemény papírlapot, visszarakta az apróságokat, aztán visszadugta a dobozt rejtekhelyére. S mikor eloltotta a világosságot, engedelmesen maga elé idézte Feri arcát, hogy „hosszan” rágondoljon.

És mikor másnap reggel felébredt, akkor is Feri volt első gondolata. Anyja szomszédos szobáján átment a fürdőszobába. Hubayné már túl volt a fürdőn, most öltözködött.

- Siess azzal a fürdővel, - mondta az anya a szokásos reggeli csókra nyujtva arcát, - korábban légy kész, mint a vendégek. Aztán valamire figyelmeztetlek. Húsvét hétfő van, ez a Feri bizonyosan meg fog locsolni. Olyan ruhát végy magadra, amit aztán mindjárt letehetsz.

A fürdőszobában Boriska tett-vett, most engedte a melegvizet. Homlokán és arcán jókora kék foltok látszottak, Marci határozott fellépésének emlékei. Magdolna foga közé fogta hálóinge elejét és úgy húzta magára fején át a fürdőinget, mert mezítelenül tilos volt fürödnie. Hubayné, aki egy darabig francia zárdában nevelkedett, saját gyermekkorából hozta lánya életébe ezt a szigorú szemérmet.

- Hát itt a katona, - mondta Boriska bizonyos cinkos halksággal, hogy a szó át ne hallassék a ház asszonyához.

- Igen, itt van. Miért?

- Én azt hiszem, ez a katona ifiúr szerelmes a méltóságos kisasszonyba.

- Ugyan eredj, - felelt a melegvízből boldogan Magdolna, - hol veszed az ilyen butaságokat?

- Láttam én tegnap este. Csak úgy falja a méltóságos kisasszonyt a nézésivel.

- Á dehogy, csak képzeled. Hát téged megöntöztek már?

- Marci megöntözött már hatkor a kútnál, két rocska vizet borított rám. De azt mondta, hogy ha még valaki mástól is meg hagyom magam öntözni, összetöri a csontomat. Most nem merek kimenni az udvarra, mert még erre téved véletlen valami tanyai legény, oszt ha megöntöz, kész a baj.

Magdolna habozott a kádban. Hirtelen meleg hálát érzett a szobalány iránt azért, amit Feriről mondott. Volt megtakarított pénze, abból könnyen odaadhatott volna tizenhét koronát a lánynak. De meggondolta mégis. Eszébe jutott, amit apja mondott: nem szabad vőlegénye ellen a hazugságban támogatni.

- Tetszik neked az ifiúr, Boris? Csinos?

- Igen, mondhassuk. Olyan jó szál legény.

Következett a hideg csap folyatása, amíg a kádban didergősre nem hült a víz. Akkor pedig következett a kiszállás a testéhez tapadó ingben, s utána a bonyolult művelet: magára kapni a bolyhos fürdőkabátot és alatta levetni az inget. Gyakorlott kézzel csinálta, hamar megvolt vele. Fogmosás közben behúnyta a szemét és elmosolyodott. Megint azt a szót gondolgatta magában, hogy szerelem. S egyszerre megállott kezében a fogkefe. Yolanda arca vetődött eléje, amint a csókolódzásról beszél. Ha ő meg Feri szerelmesek egymásba, akkor az a természetes, hogy titokban csókolódzzanak. De ettől a gondolattól visszarettent. Elképzelte, hogy Feri ajka odanyomódik az ő ajkára, s ettől az elképzeléstől heves idegenkedést érzett. Valami meztelenséget érzett benne, valami szemérmetlenséget, amely majdnem trágár. Ha regényben olvasta, hogy a szerelmesek csókolódznak, helyeselt nekik. De most, hogy személyesen sajátmaga szájára vonatkoztatta a gondolatot, csúnyának és kellemetlennek találta. Ösztönszerűen letörölte szájáról az odaképzelt csókot, még fújt is egyet-kettőt ajkaival, mintha légy szállt volna reá. Nem, nem, ha Feri csókolódzni akar, semmiesetre sem engedi. Majd egyszer, évek múlva, eljegyzéskor. De elképzelhetetlen, hogy akkor is kedve legyen hozzá. Vajjon mi jó lehet abban, hogy az egész világ csinálja? És ő miért idegenkedik tőle tizenhétéves létére? Eszébe jutott, amit apja mondott róla pár hónappal ezelőtt, s ő véletlenül meghallotta: „Ez a gyerek, mint nő, nem tizenhétéves, hanem tizenkettő.” Mire anyja ezt felelte: „Csak maradjon is mennél tovább.”

Vállat vont öltözködés közben, mint aki tudatlan és tanácstalan s ebbe bele kell nyugodnia. A csók zavaró gondolatát elhessegette magától és igyekezett a szerelemre gondolni. Ettől mindjárt megjött a jókedve és dúdolgatva öltözködött tovább. De aztán ráeszmélt, hogy mit dúdol: „Csókolom a csókratermett pici szádat”. Bosszankodva abbahagyta és csak azért is mást kezdett dúdolni magában, a Liszt Rigoletto-átírását.

Apja és Feri a nappaliban beszélgetett, mikor belépett. Feri azonnal fölpattant és kölnivizes üvegből ráfreccsentett néhány cseppet.

- Csak ne a hajamra, csak ne a hajamra!

- Kölnivíz, négyezerhétszáztizenegyes, - mondta Feri olyan büszkén, mintha folyékony gyémántról beszélt volna.

Aztán apja vette át az üveget, ő is rálöttyentett egy kicsit. Ez volt az öntözködés. Magdolna odament a nagy almáriomhoz, azon állott odakészítve a tojásos tál. Ő maga festette a húsvéti tojásokat még jóval ünnep előtt, ahogy minden esztendőben csinálták. A főtt tojásra meleg viasszal mindenféle saját tervezésű ábrákat rajzolt, aztán a tojást börzsönybe mártotta s mikor megszikkadt, a viaszt lekaparta róla.

- Tessék választani, mindenki kap egyet.

Az apa találomra belenyult a tálba és kivett egyet De Feri sokáig válogatott, mígnem megállapodott abban, amelyen két fehér galamb csókolódzott.

- Csókolom a kezedet, ezt mindjárt viszem a szobámba. A néni készen van már? Őt is megöntözném.

- Kopogtass be, már készen lesz.

A fiú elsietett.

- Mi ujság, apus? Mit csinálunk ma a vendégekkel? Kitaláltál valami szórakozást?

- Izenetet kaptunk, hogy a Friedrich-gyerekek átjönnek. Mások is jöhetnek, délelőtt nem mehetünk sehova. Különben is szemereg az eső. Jól vagy, mókus? Jól aludtál?

Magdolna odaült apja karosszékének a támlájára. Félkarral átölelte a nyakát, arcát hozzádörzsölte apja arcához. Éppen csak hogy nem dorombolt. De szigorú hang rebbentette el apja mellől, az anyjáé.

- A jó Isten áldjon meg, mit lopod itt a napot? Miért nem nézel a házi dolgok iránt? Mi vagy te itt eigentlich, vendég? Miféle híredet fogják ezek elvinni? Sürögj-forogj, menj a konyhára, lássák, hogy törődöl a házzal. Na, egy-kettő.

Magdolna engedelmesen, de kedvetlenül kotródott kifelé. Anyjának állandó parancsa volt, hogy mutatkozzék háziasnak. Tizenhétéves leánynak mennél háziasabb legyen a híre. De ez nem volt könnyű feladat, mert nem volt rá szükség sehol. Mindenütt úgy érezte magát, mint a cirkuszi bohóc, aki csak láb alatt van, mikor göngyölik a porondon a pokrócot. Huszár, szobalány, szakácsné, két kézilány, béresgyerek, kijjebb pedig egész sereg gazdasági cseléd végezte a dolgát serényen, a vezényletet pontosan ellátták szülei, röpködtek a parancsok, ment a munka mindig, mint a karikacsapás. Ő csak csetlett-botlott a folyosókon, a szobákban, a konyhán s akárhova ment, akármihez nyult, mindig útjában volt valakinek. Most is így indult el ténferegni, fájdalmas száműzöttségében, mert bent szeretett volna ülni valahol kettesben Ferivel, várni egy-egy lopott kézszorítás alkalmát és elpirulni, ha pillantásaik találkoznak.

Ebből a kettesből egész nap nem lett semmi. Mivel esett az eső, a környékről várható öntözködő ismerősök erősen megcsappantak ugyan, de mégis jöttek a Friedrich-fiúk, jött a főszolgabíró gazdász fia, aki Magyaróvárott tanult, de most hazajött húsvétra, jött a púpos fügedi ügyvéd, hogy locsolkodás örve alatt néhány peres ügyet is megbeszéljen a ház urával, jött a félrenyakú, hebegő gazdasági írnok. Magdolnának minduntalan fogadnia kellett a látogatót, aztán, ahogy anyja tanította, a sok kézimunkára való hivatkozással bocsánatot kellett kérnie és mennie kellett teljesen céltalanul a konyhára, vagy máshova. Közben bement a szobájába és levelet írt Ferinek: „Szenvedek, hogy nem lehetek veled, de érted a szenvedést is örömmel viselem. M.” A levelet a szokott módon kicsire hajtogatta és várta az alkalmat, hogy átadhassa. De csak ebédnél tudta átadni az abrosz alatt, mikor is Feri vakmerően megszorította a kezét. Ezt meg is láthatták volna, de nem látták meg, mindenki Leona nénire figyelt, aki érdekfeszítő részletességgel adta elő, hogyan sikerült megfékezni múlt héten Szilason a falu megvadult bikáját.

Délutánra elállt az eső. Hubay elhatározta, hogy átnéz a fügedi Úri Kaszinóba és magával viszi a vendég kadétot is. Magdolna úgy járkált a házban, mint az őszi légy. A férfiak csak vacsorához jöttek haza. Hubay részletes helyi híreket mesélt, amelyeket Fügeden hallott, a fiatalok még csak nem is beszélgethettek. Vacsora után Magdolnának zongoráznia kellett. Szívesen tette, mintegy boldogan fölszabadulva. Úgy érezte, hogy a zongorán keresztül most Ferihez beszélhet. Leült és egymásután játszotta azokat a számokat, amelyeket legjobban szeretett. Feri úgy ült le, hogy egymás szemébe nézhessenek, ha fölpillant a zongorázó ideál és feketéjét kavargatván vastag füstkarikákat eregetett.

- Ez milyen dal volt? - kérdezte.

- Griegtől van. Az a címe, hogy „Lábaid elé.”

Mindaketten mélyen elpirultak. És nem mertek fölnézni, hogy a szülők észrevették-e pirulásukat. Magdolna tovább játszott. Szeszélyesen váltogatta Sindinget, Moskowskit és Lisztet.

- Mondjad csak, lelkem, - szólt Leona néni, - nem tudnád játszani a Bob herceget? Én azt szeretem legjobban.

- Szívesen.

Játszotta a Bob herceget. Leona néni lelkesen dúdolta hozzá a szöveget. „Megsüvegelnek az utcaseprők és csizmadiainasok”. Sőt, mikor arra került a sor, hogy „mint te oly szép, mint te oly jó, nincsen hozzád más hasonló, fehérholló”, - akkor Leona néni elévette a zsebkendőjét és megtörölte szemét. Restelkedésében fejét csóválta, hogy így ellágyult és náthás hangon mondta:

- Dagyod szép.

- No most nekem valamit, mókus, - szólt a pipázó házigazda.

Magdolna bólintott. „Magasan repül a daru, szépen szól.” Ezt már mindenki vele dúdolta. Az utolsó sornál Feri hangja különösképpen megerősödött. Hangosan énekelte: „Tied leszek koporsóm lezártáig”. Nem volt éppen kellemetlen hangja, de hallása végképpen semmi. Embertelenül hamisan vitte a dallamot. De Magdolna, aki különben roppant kényes volt mindenre, ami muzsika, most még ezt is megbocsátotta. Felnézni nem mert, tudta jól, hogy Feri most a szöveg miatt az ő pillantását lesi. De a világ minden kincséért fel nem nézett volna. Még egyszer eljátszotta az egész nótát, aztán apja rendes kedve szerint átcsapott a frissbe: „Ritka búza, ritka árpa, ritka rozs”. Feri ütemesen veregette össze a sarkát.

- Jaj de jó volna táncolni.

- Hogyisne, - ásított Leona néni, - most elmegyünk a féderbálba.

Mikor bezárta szobája ajtaját, ruhája eleje alól két levelet szedett elő Magdolna. Egyiket még kora délután kapta: „Gondolj rám egész délután, meg fogom érezni. F.” A másikat a vacsoránál kapta cserébe a maga leveléért: „Ne csüggedj, gondolatban mindig melletted vagyok. F.” A két levelet elhelyezte a rejtekdobozba. És mikor letette a fejét a párnára, boldogságában édesen elsírta magát. Úgy találta, hogy nincs szebb, mint két megértő lélek szerelme.

Másnap határozatba ment, hogy keddi locsolás nem lesz. A Friedrich-fiúkhoz sem mennek át Fügedre, de Jolánkát áthívják uzsonnára, ismerkedjék meg a kadéttal. Ez titkos és nagy örömet keltett Magdolnában. A Yolanda segítségében bízhatott. Hiszen már fel is ajánlotta, hogy ha Feri jön, ő szívesen játssza az őrködő harmadik szerepét. Végre, végre módja lesz Ferivel meghitten beszélgetni. A szerelemben kétségkívül ez a leglényegesebb, az egész szerelem értelme és célja: a meghitt beszélgetés. És mindeddig nem juthatott hozzá, holott Feri már harmadnapja itt van.

Csakugyan így is történt. Yolandát az anyja áthozatta uzsonnára, a fiúk ezúttal nem jöttek. Ferit bemutatták a Friedrich-kisasszonynak. Magdolnának csak úgy tágult a melle a büszkeségtől, mikor Feri összeütötte a sarkát a köpcös leány előtt és azzal a remek szalonmozdulattal körbe hajlítva jobbkarját, így szólt:

- Rozsály!

Hangosan mondta ezt, tömören, férfiasan, mint valami katonai vezényszót. Remek volt.

- Örvendek, - felelt Yolanda némileg elfogódva -, a fivéreim már sokat meséltek kegyedről.

- Á igen, a kedves fivérei, akik tegnap itt voltak. Helyes fiúk.

Ezt úgy mondta Feri, mint ahogy a tábornok kitűzi a közharcos mellére a kitüntetést. Uzsonna után Magdolna engedelmet kért anyjától, hogy kimehessenek sétálni a kertbe.

- Nem bánom, de csak rövid időre. Nagyon nedves még minden, megfáztok nekem, Gott behüte.

És végre, végre sikerült: ott ültek ketten egymás mellett a kerti lócán, a kastélyból nem lehetett idelátni. Yolanda tíz lépésnyire a másik lócán foglalt helyet.

- Be van avatva? - kérdezte Feri.

- Be.

- Nagyszerű. Annyi mondanivalóm van, úgy vártam ezt a pillanatot... Kimondhatatlan, mennyi mondanivalóm van...

De itt meg is akadt. A kimondhatatlanul sok mondanivalóból semmi sem jutott eszébe. Magdolna pedig nem szólt. Izgatottan hallgatott. „Most randevún vagyok", - gondolta magában, és a szíve dobogott.

- Mondd, Magdolna... mit is akartam kérdezni. Ja igen. Gondoltál rám?

- Gondoltam, - suttogta Magdolna lehajtott fejjel.

Keze a lóca ülésén támaszkodott. És egyszerre csak érezte, hogy a Feri keze lassan, óvatosan hozzá ér. Ő azonnal elkapta a magáét.

- Vigyázz. Yolanda meglátja.

- De hiszen be van avatva, azt mondtad.

- Igen... de szégyellem magam, ha meglátja. Inkább mondd, hogy mi az a sok, amit mondani akartál nekem.

- Rengeteg. Csak nem tudok belekezdeni.

- Mondd, Pesten szoktál rám gondolni?

- Hogyne. Szüntelenül rád gondolok. Csak az nagyon rossz, hogy nem írhatok levelet. De te nyugodtan írhatnál nekem. A címem egyszerűen Ludovika Akadémia.

- Nem... nem merek... pedig szeretnék... Annyi mondanivalóm volna... hosszú oldalakat tudnék összeírni. De nem merek. Nagyon nehéz még feladni is. És esetleg a postán, Fügeden, megismerik az írásomat. Ha a postásné felbontja a levelet kíváncsiságból, végem van. Nem, nem merek írni. Pedig jó lenne.

- Állapodjunk meg titkos írásban. Van egy évfolyamtársam, az ötfélét is tud. A katonai attasék úgy leveleznek. Én esetleg attasé leszek. Valamelyik követségnél. Még nem tudom. De akármi lesz, tudnom kell, hogy vársz rám.

- Azt tudhatod. Várok akármeddig. Csak egyet kérek tőled. Hogy ha közben, hiszen emberek vagyunk, kiábrándulsz belőlem, akkor mondd meg nyiltan és becsületesen.

Feri fájdalmasan elmosolyodott.

- Hát ennyire bízol az érzelmeimben! Ezt nem érdemeltem meg.

- Most haragszol?

- Te nem haragudnál? Próbáljuk meg. Igérd meg nekem, hogy ha közben másba leszel szerelmes, akkor nyiltan és becsületesen megmondod.

- Ó istenem... én... másba beleszeretni... mi nők egészen mások vagyunk, mint ti férfiak... De hogyan gondolod azt a titkos írást?

- Például figyelj ide. Minden betű helyett azt kell leírni, amely az abécében előtte van. Tehát azt a szót, hogy Feri, így kell írni: e-d-p-h. Érted? Vagy Magdolna: l-z-, tudniillik az „a" előtt a legutolsó betű van, szóval: l-z-f-c-n-k-m-z. Érted? Igy akármit leírhatsz, a legtitkosabb gondolataidat is, hiába bontják fel a levelet, nem értheti senki. Az az évfolyamtársam, akit mondtam, naplót vezet titkos írással, de egy másfélével. Ott hever a naplója nyitva, mi sem érthetjük, hiába silabizáljuk. Fogsz írni nekem?

- Szeretnék. Megpróbálom. Nem igérem biztosra, de megpróbálom. Hiszen olyan rengeteg mondanivalóm van... De inkább te beszélj és én hallgatlak. Mondtad, hogy annyi mondanivalód van.

- Rengeteg, csak nem tudok hol belekezdeni. Inkább te beszélj és én hallgatlak.

Igy tolták egymásra, de mindegyre akadoztak. Magdolna csodálkozást és csalódást érzett. Sajátmagában is csalódott. Azt hitte, hogy ömleni fog belőle a szó, ha egyszer kettesben maradhatnak. És most ő is csak akadozott, mint Feri. Feszengést érzett magában, szerette volna, ha Yolanda valami közelgő veszedelemre figyelmezteti őket. És úgy látszott, hogy Feri is hasonlóképpen van vele. De Magdolna restelte javasolni, hogy csatlakozzanak megint Yolandához. A várvavárt találka egyre kellemetlenebb zavarba hozta őket.

- Legalább egyszer néznél a szemembe, - mondta Feri, mentő ötletet találva.

De ő lesütötte tekintetét az út nedves kavicsára. Csak a fejét rázta. Nem akart felnézni. Feri hallgatott. Kétszer is megköszörülte a torkát, érezni lehetett, hogy valami nagyot és vakmerőt készül mondani, csak nincs hozzá a mersze. De végre összeszedte magát és kibökte.

- És... és szeretnék... szeretnék valamit, aminek az emlékét magammal vinném Pestre, az én nyers és rideg katonaéletembe... mint szerelmi zálogot... mint a mámor emlékét... nem találod ki, hogy mi az?

- Nem, - felelt Magdolna riadtan, alig hallható súgással.

- Pedig kitalálhatnád, ha akarnád. Csé betűvel kezdődik.

- Nem, nem tudom.

- Csével kezdődik, és a második betű ó, és a harmadik ká.

- Nem, Feri, nem, az istenre kérlek, nem.

- Akkor nem szeretsz.

- De igen, szeretlek.

- Akkor egyetlen csókot nem tagadnál meg tőlem. Amit magammal vigyek az én rideg katonaéletembe. Mondd meg, hogy miért nem?

- Nem tudom. Csak nem.

- Jól van. Rendben van. Tudomásul veszem. Ilyen a te szerelmed. Szép kis érzés, mondhatom. Egyetlen csók igazán nem sok, nem mondhatod, hogy követelő vagyok. És még ezt is sajnálod tőlem. Ilyenek a nők. Csak kínozni és gyötörni tudnak. Hát jó. Felejtsük el az egészet. Bocsáss meg.

Feri dacosan elfordult. Magdolna oldalról felpillantott rá lopva. Feri gőgösen fájdalmas arcot vágott és cigarettára gyújtott. Nem kellene mégis meggondolni, ha Feri ennyire szenved? Behúnyná a szemét és hagyná egy pillanatra, hogy gyorsan túlessenek rajta, hiszen nem halna bele, és Ferinek megvolna a boldogsága.

- De nem lehet, Ferikém. Látod a körülményeket. Hol és mikor?

- Most rögtön, itt.

- Igazán megbolondultál. Yolanda minden pillanatban idenézhet.

- Elmehetünk egy pillanatra ide a fa mögé. Csak egy pillanatra.

- Nem, az még feltűnőbb. Lásd be, hogy lehetetlen. És nézd, olyan szép így ez a mi hófehér szerelmünk. Az a baj, hogy te nem szeretsz engem eléggé. Ha eléggé szeretnél, megértenéd ennek a hófehérségnek a szépségét. De te férfi vagy. Te nem tudsz ilyen fenkölt magaslatokba emelkedni.

- Én nem tudok? Dehogy nem tudok.

- Akkor ne követeld azt az illető dolgot. Maradjunk így. Majd megjön annak is az ideje.

- Hát jól van. Lásd, hogy kivel van dolgod. Várok tovább. Lemondok arról, ami egy kis színes emléket vitt volna bele az én rideg katonaéletembe. Nem baj, majd megleszek valahogy. Pedig nem is sejted, micsoda hallatlan lelkierőbe kerül ez a lemondás. De lássad, hogy érted mindenre képes vagyok. Rendben van, várok.

- Köszönöm. Most még jobban szeretlek. Jaj, majdnem elfelejtettem, valami roppant fontos dolgot. Kitaláltam, hogy a lelkeink a távolságon át hogyan fognak egyesülni. Jókaiban olvastam. Tűzzünk ki egy meghatározott időt, például este pont kilenc órát. Akkor mindaketten a holdba nézünk. Ez nagyon szép, neked nem tetszik? Tegyünk erre fogadalmat. Adjunk rá kezet egymásnak.

Feri mohón nyujtotta a kezét. És kézszorítás után tovább tartotta Magdolna kezét a magáéban.

- Eressz el, na igazán, Yolanda idenézhet.

Nagynehezen kiszabadította a kezét és felállott. Feri sietve állott fel maga is. Mindketten megkönnyebbültek, hogy nem kell tovább hebegniök. Yolanda már fel is neszelt és jött feléjök.

- Na? Mindent megbeszéltetek? Képzelem, hogy mennyire elcsavarta maga ennek a szegény lánynak a fejét.

- Nagyon téved, - húzta ki magát Feri, - én nem játszom a szavaimmal. Én úriember vagyok.

- Jó, jó, ismerem én magukat, katonatiszteket. Talán menjünk is befelé!

Bementek a kastélyba. Yolanda mamája már készülődött is. De beletelt a búcsúzkodásba, a kászolódásba még jó félóra. Ezúttal csak két lóval jöttek és más kocsis hajtott. Az a bizonyos parádés kocsis nyilván tanácsosnak látta elkerülni a találkozást Marcival. Yolanda az utolsó pillanatban még odasúgta Magdolnának.

- Halálosan szerelmes beléd! Nekem elhiheted, az én szemem az ilyenekben csalhatatlan. Rém cuki.

Magdolna hálából különös melegséggel csókolta meg a kis gömböcöt. Aztán a kocsi elrobogott. És teljesen megváltozott lelki világot hagyott itt. Magdolna boldog volt és elégedett. Már nem emésztette a vágyódás, hogy meghitten beszélgessen Ferivel. És a csók kellemetlen kérdése sem bolygatta gondolatait. Valóságos hálás meghatottsággal gondolt Ferire, hogy az képes a hófehérség gyönyörű voltát megérteni és nemes, tiszta lélek maga is.

A baj másnap este következett be.

Azzal kezdődött, hogy vacsora előtti időben apja kopogtatott be hozzá. Mosolygott.

- Mondjad csak, mókus, tudsz nekem kölcsönadni húsz koronát? Nekem csak százasom van és nem tudok váltani. Anyádnak pedig nem akarok szólni, mert nagyon diszkrét dologról van szó.

- De tudok, apus, hogyne. Mi az a diszkrét dolog?

- Ez a Feri gyerek már tegnap óta kerülget. Láttam az arcán, hogy valami baja van. Hát most kinyögte. Kártya-adósságot csinált és nem mer szólni az anyjának. Tőlem kért kölcsön húsz koronát becsületszóra. Hogy a zsebpénzéből megtakarítja és megküldi. Mit szólsz hozzá, miből lesz a cserebogár. Kártyaadósságai vannak.

Magdolna átadta a húsz koronát és mosolygott hozzá. Titokban büszke volt Ferire, hogy az már ilyen katonatisztes. Az apa elment a pénzzel. Egy jó óra múlva, mikor zongorázott a hallban, anyja odaszólt neki:

- Eredj csak, keresd meg a kulcsaimat, valahol letettem.

Ő tehát ment a kulcsokat keresni. Mikor egy üres vendégszoba mellett ment el, csodálkozva hallotta, hogy abban a szobában beszélgetnek. Az ajtó nem volt egészen betéve. Megállt kíváncsiságból hallgatódzni. Azonnal megismerte a Feri hangját.

- De három koronát még visszakapok. Maga tizenhetet mondott, fiam.

- Ugyan ne számolgassa, ifiúr, - felelt a Boriska hangja, - mi az magának, az a három korona.

- Hát majd megbeszéljük. De nem csap be? Biztosan bejön hozzám tizenegykor?

- Biztosan, ha egyszer mondom. De most eresszen.

- Na, ne okoskodjon, megölelni csak szabad.

- Eresszen, na igazán. Este úgyis bemegyek magához.

Magdolna elszédült. Nekitámaszkodott a falnak. Aztán összeszedte magát. Bent tovább folyt a duruzsolás. Kinyitotta az ajtót egészen. A szoba közepén Feri vadul ölelgette a szobalányt. Háttal állt az ajtónak, nem látta a belépő Magdolnát. De Boriska az ajtónak állt arccal. Ügyesen fordítani akart a szövegen.

- Na, eresszen, - mondta hevesen. - Kisasszony kérem, tessék neki szólni, hogy eresszen.

Erre Feri megdöbbenve visszafordult.

- Mindent hallottam, - mondta Magdolna remegő hangon, - Boriska, te megérdemelnéd, hogy az egészet elmondjam Marcinak. Azonnal add vissza azt a pénzt.

A szobalány habozott, de aztán nyakába nyult és kivette a ruhájából a huszast. Szó nélkül odanyujtotta a kadétnak.

- Takarodj a dolgodra.

Boriska kikullogott. A folyosón aztán sietni kezdett. Ők ketten ott álltak és farkasszemet néztek.

- Kérlek, - dadogta némi vívódás után Feri, - megmagyarázom az egészet.

Magdolna nézte. Némán rázta a fejét. Aztán sarkon fordult és futásnak eredt. Még hallotta, hogy Feri gyáván utána próbál jönni, de habozva abbahagyja. Ő befutott a szobájába és ledobta magát a díványra. Tétova hányingert érzett a rekeszizma körül. Arca lángolt a szégyentől és megalázottságtól. De gondolatai nem mozogtak. Valósággal megállott az esze. Emlékében

mozdulatlanul ott állott a csoport, ahogy tudatába beleragadt és nem lehetett onnan kitörölni többé, mint a fehér alapra dobott mocskot: az ölelkező pár a lámpa homályos fényében, a fiú mohó indulata s a lány termetét keresgélő két tenyere. Azé a fiúé, aki a park lócáján hősiesen belement a hófehérség szépségébe, örök érzésről beszélt és közeledésében csak annyira mert menni, hogy ujjai szélét óvatosan s szégyellősen hozzáértette az ő ujjai széléhez. Magdolnából egyszerre kitört a sírás. De nem fájdalmas sírás, hanem haragos és elkeseredett. Mélységesen haragudott arra a felháborító jelenetre, amelyet mintha pokolkővel rajzoltak volna bele agyába, éles vonásai olyan kegyetlenül sajogtak. Dühösen megrázta a fejét, azzal az ösztönnel, amellyel a sebtiben lehúzott cipőt rázza az ember, hogy a fájdalmas kavics kihulljon belőle, de az nem hullott ki, tartotta magát gyalázatos és sajgó rajzával erősen.

- Hát neked mi bajod? - hallatszott mellette anyja hangja.

Magdolna, mint a rajtakapott bűnös, pattant fel ülő helyzetbe. Hogy sírt, azt már nem tagadhatta.

- A fogam rettenetesen fáj, - hazudta hirtelen támadt ihlettel és vakmerően.

- A fogad? Merkwürdig. Hiszen három hónapja voltál a fogorvosnál, az mindent rendbehozott.

- Nem tudom. Talán cúgot kapott. Itt hátul egyik. De rettenesen fáj, csak nem akartalak izgatni. Mamuskám, szeretném, ha valamit beadnál nekem és én akkor lefeküdnék és a vacsorához sem kellene menni.

- Hogyisne. Was noch! A vendégek holnap reggel utaznak. Ez az utolsó vacsora. Az ember tanuljon meg a fájdalmain uralkodni. Én egy nagy estélyt epegörccsel csináltam végig. És kábítószerekhez nem foglak hozzászoktatni. Pas du tout. Végy egy korty rumot és tartsd azon a fogadon, amelyik fáj. De ne nyeld le, azt előre megmondom. Alors, mouve, mouve. Boriskától kapsz rumot.

- Nem, nem, - szólt egyszerre hevesen - majd hozok magam.

- Konyak is jó, azt hozhatsz apádtól.

Magdolna engedelmesen bement apjához. Könnyei bőven hullottak. És mikor meglátta apja megdöbbent arcát, szó nélkül mellére dobta magát. Ott egyszerre jó volt, boldog és nyugalmas megkönnyebbülés árasztotta el.

- Apus, apus, - mondta sírva, hálásan és panaszosan.

- Mi lelt, az Isten szerelmére!

Elhazudta apjának is a mesét a fogfájásról. Konyakot kért. Utálta ugyan az égető ízű, brutális szeszt, de szájába vette. Még örült az apai kéz résztvevő hajsimogatásának, aztán sietett a szobájában. Ott azonnal a mosdótálba eresztette a konyakot és leült asztalához, hogy fejét két könyökére támasztva tovább sírjon. Még mindig nem tudott gondolkozni. Csak azt érezte, hogy most levelet kell írnia. De mivel feltehető volt, hogy anyja bejön hozzá érdeklődni, gyorsan papirost és ceruzát szerzett s azt elrejtve, átment anyja szobáján a fürdőszobába. Útközben sírva kidüllesztette fél arcát, mintha még ott volna a konyak. A fürdőszobában betolta a závárt és elkezdett írni. Remegő kézzel, haragosan. „Shrysdks tpzl.” Ez a titkos írás nyelvén azt jelentette, hogy „tisztelt uram”. Magában az ábécét mondogatva, szepegően legörbülő szájjal és szipogva rótta a levelet. „Tisztelt uram, mint rokonoknak tegeződnünk kell, de ha valaha még négyszemközt beszélünk, nem méltatom önt erre. Ön egy világot döntött össze bennem. Csak undorral tudok az ön hitvány árulására gondolni. Megpróbálom elfelejteni az ön nevét. Kérem, lehetőleg ne jöjjön többé ebbe a házba. M.”

Mikor megírta a levelet, dühe is megcsillapodott kissé, könnyei is megszikkadtak. Most már gondolkozni kezdett. Ösztönei új tervet súgtak neki. Méltóbb büntetés volna nem írni, hanem

udvarias és jéghideg közönnyel kezelni a férfit. A szokottnál is udvariasabbnak lenni és fejedelmi gőggel elnézni fölötte. Megmutatni neki, hogy viselkedése nem érhet fel a Hubay Magdolna mérhetetlen magasságába. Ez nagyon csábítónak látszott. De a levélről sem akaródzott lemondania. Soká habozott magában, aztán mégis a levél mellett döntött. Összehajtogatta, eldugta.

- Szűnik? - kérdezte az öltözködő anya az átvonuló leánytól.

- Valami keveset. A konyakot már kiköptem.

Vacsorához át kellett öltöznie. Ez tükörrel járt, s ő jókora időt elvesztegetett azzal, hogy saját szenvedő arcmását figyelte a tükörben. Ez volt az első szerelmi csalódása, most szenvedett először, ez az állapot nagyon érdekelte. Mikor a mély bánat kifejezésével arcán figyelmesen vizsgálta magát, úgy találta, hogy a bánat jól illik hozzá. Így jobban tetszett magának, mint boldogan. „A lelkem vérzik", mondta magában, és azonnal megsajnálta, hogy ezt nem írta bele a levélbe. De mindjárt vissza is vonta a gondolatot. Ne érezze az illető bizonyos fiatalember, akire most nem akart a nevével gondolni, azt a hivalkodó elégtételt, hogy egy nemes női lélek szenved miatta. Az igazi tulajdonképpen az volna, hogy kacagva jelenjék meg a vacsoránál, nagyon nyájas legyen az illetőhöz, és alkalmas pillanatban odasúgja neki démoni könnyedséggel: „Te szamár, hiszen csak játszottam veled, egy cseppet sem haragszom rád. Van valaki, akit csakugyan szeretek, de azt nem kötöm az orrodra." Ó, ez pompás volna. De nem neki való. Yolanda meg tudná csinálni az ilyesmit, ő nem. Ennek az elmúlt szerelemnek legalább az emléke maradjon hazugságtól mentes. És mialatt ezeket gondolta, szomorú, véghetetlenül bánatos mosollyal ingatta fejét a tükör előtt. És az a hölgy, aki olyan nemes, olyan bánatos, olyan fenkölt volt a tükörben ezzel a szomorú mosollyal, mélyen meghatotta. Megint elpityeredett. „A nő szenvedésre született", mondta magában annak a sok mondatnak egyikét, amelyet itt, vagy ott olvasott és a szenvedés most már glóriás megdicsőüléssé vált előtte. Most az eltitkolt és néma szenvedés évei következnek. A Hubay-kastélyban egy légies valaki fog végigjárni a szobákon, aki előtt önkéntelenül el fog halkulni a hangos beszéd és lassanként híre fog menni annak a rejtélyes leánynak, aki valami regényes titok sebét hordozza magában és sohasem nevet, legfeljebb halványan és szomorúan mosolyog.

Így ment a vacsorához, a bánat magára öltött mártirfényével. S azt mindjárt észrevette, hogy Feri rettenetes zavarban van. Izeg-mozog, keze reszket az asztalterítő mellett, nem mer rápillantani s ha felel valamire, hangja rekedt.

- Hogy van a fogad, Mókus? - kérdezte apja.

- Köszönöm, apus, el tudom viselni. Szenvedek, de majd elmúlik. Lesz idő, mikor el is felejtettem.

Ez Ferinek szólt, akinek ekkor már birtokában volt a levél. De a kezek érintkezése nélkül. Magdolna úgy csempészte a papírt a Feri tányérja mellé, hogy csak a címzett láthatta, más senki. A Feri helyzetét valóban nem lehetett irigyelni. Mikor Boriska odaállott mellé a tállal kínálni, minden jel szerint a világ valamely igen távoli pontjára kívánta magát. A társalgás különben elég élénken ment a felnőttek között, Leona néni elemében volt: fogfájásról lévén szó, elmondta boldogult férjének összes fogfájásait, majd ennek kapcsán egyéb betegségeit is, mire a ház asszonya is elemébe került. Csak úgy kapkodták egymástól a hátfájások különféle nemeit, a tifusz utáni hajkihullást, a gyerekek bélhurutját, a migrénre alkalmazandó háziszereket, a Császárfürdő és Lukácsfürdő közötti igen fontos árnyalatokat. Vacsora után a kora reggeli felkelésre való tekintettel korán nyugovóra tértek. Mivel megállapodtak abban, hogy a vendégeket csak a ház ura kiséri ki a vonathoz, Magdolna már most elbúcsúzott Leona nénitől számos csókkal és feltűnő nyájassággal, Ferinek csak éppen kezet nyújtva. Könnyednek és hűvösnek képzelte ezt, de mialatt gyorsan eleresztette a Feri kezét, a szívébe nyilallott valami.

Lelkében felbukkant egy kifejezés: „Isten veled, szerelmem”. Nem az, hogy Isten veled, Feri, hanem az, hogy Isten veled, szerelmem. S ettől rögtön könny szökött a szemébe. Szerencsére homályos volt a folyosó, ahol búcsúzkodtak, a könnyeket nem látta senki.

Tizenegy óráig tartott, amíg tűnődött, tett-vett, rakosgatott a szobájában, levetkőzött, lefeküdt és nem tudván elaludni, töprengett bánatáról. Tizenegy órára az a kényszerítő gondolat érlelődött meg benne, hogy még egy levelet kell írnia Ferinek. Addig hánykolódott a sötétben, míg a szöveggel is elkészült: „Nem akarok így elválni tőled örökre. Megbocsátom, amit vétettél, felejts el. Ne találkozzunk az életben soha többé. Isten veled. Légy majd boldog valakivel, akár fényes palotából, akár kunyhóból származik. M.” Már maga ez a levél is hosszú volt, megírni pedig különösen bonyolultnak igérkezett. A szomszéd szobából ugyan áthallatszott anyja erős horkolása, de könnyen felébreszthette. Ezért a sötétben tapogatta ki a gyertyát és a gyújtót, azokkal a szekrény túlsó sarka mögé lopódzott s a gyertyát ott gyújtotta meg. A földre guggolva, kucorogva és fázva írta meg a szöveget, gondosan mondogatva az ábécét magában. S ekkor jött a még vakmerőbb vállalkozás: a levelet eljuttatni Ferihez. A gyertyát elfujta és sokáig küszködött magában. Tudta, hogy hallatlan vakmerőség, amire készül: odaosonni a Feri szobájához, az ajtó alatt becsúsztatni a levelet, aztán nesztelenül visszaosonni. De az a vágy, hogy jóságos legyen és megbocsátó, erősebb volt benne, mint a félelem. Papucsot nem mert venni, mert félt, hogy nem lesz elég nesztelen a folyosón. A sötétben kitapogatta harisnyáját, azt húzta fel. Aztán nem mervén valami ruháért kinyitni a szekrény esetleg nyikorgó ajtaját, a paplant kerítette magára. Közben állandóan hallotta anyja megnyugtató hortyogását. És hosszú, hosszú, végtelen óvatos munkával kinyitotta szobája ajtaját annyira, hogy kibújhatott rajta.

A folyosón az lepte meg, hogy nem volt sötét. Nyilván kiderült közben az idő odakint, a folyosó tágas ablakán erősen világított be a holdfény. Dobogó szívvel, elfulladó torokkal indult merész útjára. Harisnyás lába nem hallatszott a futószőnyegen, reccsenés nem riasztotta. Teljes és tökéletes volt a magány és a csend. Így érkezett a Feri szobájához. Éppen le akart guggolni, hogy becsempéssze az ajtó alatt a levelet, mikor majdnem elsikoltotta magát a meglepetéstől: ebben a pillanatban nyílt ki az ajtó. Ott állott előtte hárászkendőbe burkolódzva, leeresztett hajjal Boriska.

Néhány pillanatig megdöbbenve bámulták egymást. Magdolna kétségbeesett lázzal kereste a mentőgondolatot. Most villant beléje, hogy borzasztó látszatnak tette ki magát.

- Mégis rajtakaptalak! - mondta végre súgva a szobalánynak.

A szobalány azonnal felelt. Alig hallható suttogásában elszánt és vakmerő gyülölettel, mint a csapdából menekvő ragadozó állat.

- Semmi köze hozzá, érti? Ha szólni mer, megmondom, hogy itt találtam az ajtó előtt.

Azzal óvatos, de szapora lépésekkel elindult. Magdolna tanácstalanul nézett utána. Kezében ott reszketett a levél. Érezte, hogy most valami gyalázatos és ocsmány dologra jött rá, amit végig kellene gondolni, de mindezt elnyomta benne saját biztonságáért való félelme. Anélkül, hogy a levelet becsúsztatta volna, ő is elindult a lány nyomában, de jóval lassabban és óvatosabban. Mikor közel ért szobájához, a vére lüktetése is megdermedt benne: a nyitva hagyott ajtó nyílásán fény derengett ki. Mikor egész testében reszketve bement a szobájába, anyját látta ott pongyolában, papucsosan, kezében magasra tartott gyertyával.

- Mi ez, megbolondultál te? Hol jársz ilyenkor?

- Mintha valami lépéseket hallottam volna a folyosón. Kinéztem, hogy mi az, mert féltem, hogy felébredsz. De a folyosón nincs senki.

- Én is, mintha valami surranást hallottam volna. O mon Dieu, mon Dieu, még megérem, hogy megint patkány van a házban.

Még kinézett ő is a folyosóra. Fejét csóválta.

- Patkány. Egész biztosan patkány. Na, gyorsan feküdj vissza, mert megfázol nekem. Jó éjszakát.

Magdolna már az ágyban didergett a paplan alatt, mikor megpattanni szándékozó szíve valahogy megcsillapodott. Ekkor kezdett el csak gondolkozni a sötétben. Anyja már horkolt hangosan megint. S ő remegve tünődött magában. A levelet még mindig görcsösen szorongatja, ezt csak most vette észre. Becsúsztatta a párnája alá és szigorúan megparancsolta magának, hogy reggel meg ne feledkezzék róla: majd a fürdőszobában elégeti. Tehát a szobalány mégis bement Ferihez. Nyilván a pénzért, amelyet mindenáron akart. Annyira kapzsi és elvetemedett ez a leány, hogy még a vacsora előtti jelenet sem ijesztette meg. Bizonyára megvárta, amíg minden lecsendesedett. Akkor kendőt kapott magára és mezítláb odalopódzott. Bement nesztelenül. Suttogtak. Csókolództak. S itt Magdolna felnyögve dobta magát a másik oldalra. Nem, nem, semmi áron nem akarta gondolatait követni azon az úton, amerre képzelete vezette. Igyekezett az egészre nem gondolni. Mindhiába, gondolatai makacsul visszatértek az öltözetlenül ölelkező párra. Mint ilyenkor szokta, az imádsághoz menekült. Elkezdett imádkozni, végigmondva magában az összes Mária-imákat, amelyeket ismert és kényszerítette magát, hogy értelmüket odaadással kísérje. Mohón, menekülve, úgyszólván vadul imádkozott, meg sem tudta volna mondani, meddig, míg végre elnyomta az álom, de még álmában is tovább imádkozott.

Másnapra ébredve elszörnyedt, mikor az éjjel történteket sorra felidézte magában. A levelet azonnal elégette. A vendégek már elmentek, Boriska bejött a fürdőszobába, mint rendesen, egyetlen szót sem szólt, elvetemedett nyugalommal végezte a dolgát. Magdolnában egyszerre maró gyűlölség lobbant meg, amint a hajlongó leány telt hátán és erős derekán megakadt a tekintete. Ha hozzá kellett volna érnie a leányhoz, felkiáltott volna a haragos irtózattól. De ő sem szólt semmit. Jobbnak látta hallgatni.

És később, mikor a ház rendes hétköznapi élete az annyi éve megszokott kerékvágásban folyt tovább s ő egészen megnyugodott, ismét elkezdett bánatáról gondolkozni. De most nem találta olyan édesen dicsőnek és regényesnek a szenvedést, mint tegnap este. Heves és kínzó visszatetszést érzett Feri miatt. Elviselhetetlenül kínos és szégyenletes zavart. Lelke olyasfélét élt át, mint a teste annak, akinek hányingere van. Homályosan olyasfélére kezdett rájönni, hogy az igazi, komoly szenvedés nem az a nagyszerű és glóriás bánat, amelyet úgy kiépített magában, hanem az a galád, utálatos érzés, amelyben semmi sem felemelő, hanem minden kicsiny és aljas. Ha Feri valamiről eszébe jutott, sóvár sietséggel igyekezett gondolatait mással elfoglalni. És meleg hálával ment mindig a zongorához, amely, valahányszor szüksége volt rá, andalító édességgel megfürdette tünődéseit.

A napok egyhangúan multak. Yolanda ugyan átjött néhány nap mulva, de Magdolna erős tudott maradni és nem mondott el neki semmit. Azt füllentette, hogy nincs semmi újság, érzelmeik változatlanok. És igyekezett másról beszélni. Yolanda nem is nagyon erőltette Ferit, mint beszédtárgyat. Volt neki izgalmas ujságolni valója sajátmagának. Öccseihez ugyanis nevelő érkezett, Konda Béla nevű bölcsésztanhallgató.

- Első látásra belémszeretett, - mondta hanyagul, - nem vallott még ugyan, de nekem megvan a szemem az ilyesmihez.

- Neked tetszik? - kérdezte Magdolna udvariasan, noha megmagyarázhatatlanul únta a témát.

- Tudja Isten. Külsőleg nem valami remek. De rém jó. Rém nemes lelke lehet neki, özvegy édes anyját támogatja abból, amit nálunk kap. A fiúk azt mondják, hogy rém tudja a latint és a görögöt. Ez nekem rém imponál, a férfiakban nagyon meg tudom becsülni a műveltséget és az emelkedett szellemet.

- Hány éves?

- Tizenkilenc. De rém férfias. Szivarozik. Azt mondja, hogy a cigarettázás gyerekes dolog, ő csak szivarozik.

- Hát csak gyere át és mondd el, ha lesz valami. Most menjünk be a mamához.

Yolanda többet nem beszélhetett új izgalmáról. Hazament rövidesen s a napok eseménytelenül teltek tovább. Míg egyszer egy olyan nap következett, amikor aztán egyik nagy eset a másikat kergette. Ez a nap azzal kezdődött, hogy Marci huszár nem jött be a házba szolgálatra. Holtrészegen feküdt a szobájában. Azért itta le magát, mert Boriska megszökött a háztól Fügedre. Felmondás nélkül. Csak izenetet hagyott a szakácsnénál, hogy jó helyet talált Fügeden, különben is őszre feleségül fog menni a Friedrichék kocsisához. Minden adósságát kifizette. Hogy a pénzt honnan vette, azt nem tudja senki. Magdolna tudta, de hallgatott.

A véletlenek furcsa összetalálkozása folytán ugyanezen a napon a déli postával húsz korona érkezett Hubay címére. Feladó Rozsály Ferenc, Budapest. Hubay azonnal odaadta a pénzt Magdolnának.

- Teljesen elfelejtettem, Mókus, hogy tartozom neked. Miért nem szólsz?

- Jó pénz vagy te nekem, apus.

- Hát az igaz. Különösen most. Nagy újság van. Megnyertem a Vezsenyi-pert legfelső fokon. Fizetni fognak, mint a köles. Több, mint tizenkétezer korona. Sok helye van ugyan a pénznek, de ha megkapom, csak azért is elviszlek benneteket Velencébe, a nemjóját neki. Te is lássál egy kis világot, anyádnak már szóltam, nagyon örül neki. Holnap szét is nézek Pesten valami utazási irodában, hogy mennyiből úszunk meg két-három hetet.

- Utazol Pestre? Nem is mondod.

- Utazom, igen. Temetésre megyek. Meghalt az öreg Roskoványi.

- Az az öreg bácsi, aki nálunk volt képviselő?

- Az. Engem nevezett ki végrendeleti végrehajtónak. Illik, hogy ott legyek a temetésen. Majd neked is hozok valamit, ne félj. Estig gondolkozzál, hogy mit szeretnél. De több újság aztán nincs.

Pedig még volt. Mert Hubay még aznap este expressz-levelet kapott. Vacsoránál el is mondta.

- Képzeljétek, ki akar ebben a kerületben fellépni képviselőnek: Szilágyi Ákos. Kormánypárti programmal. Valószínűleg megkapja a hivatalos jelöltséget. Most írt, hogy támogassam. Szegény öreg Roskoványit még el sem temettük, már kapkodják, amit itt hagyott.

- Az a híres? - kérdezte kedvetlenül Hubayné.

- Az.

- Miért híres, apus?

- Azért híres, mert rettentő lump, kártyás, lóversenyző és szoknyavadász. Tiszt volt ő is, velem egy ezredben szolgált. Hadnagy volt, mikor én főhadnagy. Gazdagon nősült, aztán mindenféle okokból elment civilnek. Alapjában jó fiú, csak nagyon mulatós. Majd megismered, Mókus. Meglátod, milyen csinos legény. Csak aztán nekem bele ne szeress, hallod-e.

Hubayné keményen ráripakodott az urára.

- Mondja, megbolondult maga? Miket beszél a lányának? Unglaublich.

De apa és leánya összekacsintottak és nevettek.

- Ugyan, férfiak, - mondta Magdolna vídám megvetéssel és nevetett hozzá. De aztán azonnal elkomolyodott.

- Apus, - mondta felvillanó szemmel, - azt mondtad, hogy gondolkozzam rajta, mit hozzál nekem Pestről.

- Na? Csak emeletes házat ne kérj, különben akármit hozok, amit csak ki tudsz találni. Halljuk, mit szeretnél?

Magdolna arcán egész este nem világított az igazi érdeklődés fénye. De most igen. Leplezetlen sóvárgással és leírhatatlanul lelkes vággyal válaszolt:

- Kugler-bonbont szeretnék. De sokat, sokat.

III.

A legnagyobb újság azonban csak most következett. Clarisse néni levelet írt. Tizenkilenc év óta az elsőt.

Clarisse néni a szomszédban lakott, Fügeden. Három nagy birtokot képviseltek itt Fügeden a környező falvak határai. A három közül a legkisebb, de még mindig tekintélyes vagyont jelentő volt a Hubayék tamási pusztája. Nagyságra következett az a birtok, amelyet nemrég foglalt el csere útján Friedrich Lóránt, Yolanda és a két rossz kölyök papája, nyugalmazott főispán. Ennek Fügeden volt a kastélya, a község keleti szélén. De legnagyobb volt a három közül a Clarisse néni birtoka. S ennek kastélya a község nyugati részén pompázott. Mert pompás volt valóban, szinte várkastélynak lehetett nevezni ma is, a hagyomány és a családi írások némely adata alapján a templárius lovagok építették a múlt ködébe vesző századokban. Árok vette körül minden oldalról, amelyben valaha nyilván mély sáncvíz állott, most már csak giz-gaz termett benne, szamártövis, keserű lapu és papsajt, és egész ritka helyeken nád. Még azt is meg lehetett mondani, hol volt hajdanában a templáriusok felvonóhídja. Ott híd állott most is a száraz árok fölött, de az boltíves kocsifelhajtóhoz vezetett. Egyszer-kétszer jöttek is ide Pestről kiránduló tanárfélék, akik körülszimatolták a házat, némely kőpárkánytól rendkívül izgatottak lettek, a pincét végigkopogtatván azt állították, hogy a kastély alatt hadászati aknák vannak, amelyekben történelmi értékű ritkaságokat lehetne esetleg találni, úgymint felhalmozott golyókészletet és csontvázakat. De erre sohasem került a sor, mert Clarisse néni, a nagy birtok és a kastély tulajdonosa, nem szerette, ha zavarták. Az ilyen érdeklődésű levelekre nem válaszolt, az idegen látogatókat nem fogadta. Bogaras vénasszony volt, a környéken a bolond bárónénak hívták, élő ember a saját házanépén kívül nem igen látta. Még templomba sem járt, hanem a kastély kis kápolnájába hívta hetenként misézni a káplánt, s ő maga az egyik lakószobából hallgatta a misét: ennek a szobának vastag falába valaha ablakot vágtak az uraságnak, illendő térdeplővel. Az ablak a kápolnába nézett és sűrű farács volt rajta. Itt hallgatta hetenként a misét Clarisse néni, de a kápolnában ülő házanépe őt nem láthatta.

Teljes nevén báró Sélley Bálintné született Szentgyörgyi Klárának hívták Clarisse nénit. Apai nagynénje volt Hubaynénak. Annakidején elkeseredetten ellenezte huga házasságát. Néki más jelöltje volt, mint Hubay Imre, és pedig egy ágrólszakadt osztrák rokona, akibe a családi mendemonda szerint hetvenéves öregasszony létére maga volt szerelmes, s az ilyen torz érzelmi viharba került öreg nők módján az imádott embert saját közvetlen családjába akarta házasítani. Sélley Nóra félig-meddig jegyben is járt már ezzel az osztrákkal, aki Clarisse néni kegyelemkenyerén éldegélt. De akkor felbukkant Hubay Imre, a huszárfőhadnagy, és Nóra bárónő sohasem lett Hahnspitz gróf felesége. Hozzáment Hubay Imréhez. Clarisse néni ekkor örök haragot esküdött. A bemutatkozni kívánó Hubayt egyáltalában nem is eresztette maga elé. Mindvégig tartotta a haragot a tamásiakkal. Azok a Magdolna születésekor megkísérelték a közeledést, de Clarisse néni az örvendetes eseményt bejelentő békítő levélre nem válaszolt.

- Végeztünk vele, - szólt Hubay Imre, - maradjon magának. Még azt hiszi, hogy a pénze után szaladok.

Így is maradtak. A Hubay-családban teljesen elszoktak a Clarisse néni említésétől, sohasem beszéltek róla. Legfeljebb a szülők említették négyszemközt a várható örökséget. Mert más élő rokona Clarisse néninek nem volt, csak a Magdolna édesanyja. Az a Hahnspitz nevű osztrák már rég meghalt, sokat legyeskedett a gazdasági cselédasszonyok körül, s egy éjszaka ismeretlen tettesek agyonverték. Sohasem derült ki, hogy ki. Az osztrák miatt tehát az öregasszony már nem tagadhatta ki őket. De az kitelhetett tőle, hogy mindenét valami egyházi célra hagyja, utat nyitván a kínos és bonyodalmas hagyatéki pörösködésnek. Így tehát

Hubayék nem sokat gondoltak vele, élték a magok életét, saját vagyonukból rendesen megvoltak.

Igen nagy csodálkozást keltett egy ragyogó napsütésű májusi délben, mikor mindahárman kint üldögéltek a terraszon, hogy bámulatos járómű fordult be előttük a portára. Régimódi batár volt ez, amilyennel ötven-hatvan éve közlekedhettek az urak, hatalmas méretű, valóságos társaskocsi. Magában a batárban nem ült senki, de a libériás kocsis mellett öreg urasági vadász díszelgett az előírt zöld, csontgombos ruhában. Ez a vadász leszállt a bakról; kebléből pecsétes levelet vett elő és a ház urához lépett.

- A méltóságos asszony tiszteletét küldi a méltóságos úréknak és erre a levélre szóbeli választ kér.

- Honnan jön maga, fiam? - kérdezte Hubay.

- Kalazsnai báró Sélley Bálintné született alsószentgyörgyi Szentgyörgyi Klára asszonyom őméltóságától.

Látszott rajta, hogy ezeket a mondatokat úgy bemagoltatták vele, mint ahogy katonáék szokták a parancsnokok nevét és címét a közlegények fejébe verni. Hubayné felsikoltott az ámulattól, Magdolna elámulva felállott. Csak Hubay őrizte meg nyugalmát. Átvette a pecsétes boritékot, felszakította, elolvasta. Aztán bólintott és így szólt:

- Mondja meg, fiam, a méltóságos asszonynak, hogy parancsára ott leszünk.

A vadász visszament a batárhoz. De arra senki sem figyelt, hogy hogyan távozik az öreg hintó, az öreg vadásszal és öreg kocsissal. Hubayné a levelet olvasta, s válla felett kíváncsian belenézett Magdolna is. Ez volt a levél szövege: „Kedves rokonom, Imre, Méltóságos Uram! Felhívlak, hogy holnap, kedden délután félhat órakor látogass meg Nóra unokahúgommal és kedves leányotokkal. Megjelenés: Nóra számára magasnyakú öltözet kalappal, úgyszintén leányotok számára is, számodra pedig Ferenc József-kabát rendjelekkel. Fogadd, Méltóságos Uram, igaz rokoni jóindulatom kifejezését. Báró Sélley Bálintné."

Mindahárman egymásra néztek.

- No, még ilyet nem ettem, - szólt a családfő, - mi ütött ehhez a vénasszonyhoz, akit én soha életemben nem láttam?

- Talán érzi, hogy nagyon öreg és békülni akar, - vélte Hubayné.

- Hány éves? - kérdezte Magdolna.

- Hetven elmúlt, mikor férjhez mentem. Tehát most kilencven felé jár.

Forgatták a furcsa levelet, újra elolvasták. De megnyugodtak abban, hogy hiába méregetik a levél szavait, attól nem lesznek okosabbak. Másnap pontosan el fognak menni, akkor kiderül minden.

Másnap felkészültek előírás szerint, anya és lánya kalapot tettek és kesztyűt húztak, az apa felvette a kissé kihízott Ferenc József-kabátot és felrakta katonai kitüntetéseit.

- Ezek aztán elég sokat pihentek, - mondta, mikor Magdolna megnézte őket, - legutoljára akkor voltak rajtam, mikor Őfelségénél voltam a kamarásságot megköszönni. De úgy látom, most sem kevesebb a ceremónia.

Természetesen négy lovat fogatott be, a kocsis mellé odaültette zsinóros ruhájában Marcit. Az út száraz volt már, a négy pej fejét hányva pompásan futott. Ők az izgatott kíváncsiságtól némán ültek hátul. Csak Hubay bírálgatta néhány szóval a termés viselkedését azokon a földeken, amelyek elmaradtak mögöttük.

Ahogy a recsegő hídon befordultak a felhajtó alá, két cérnakesztyűs inas mellett különös alak fogadta őket: rendkívül magas és sovány ember, aki fekete frakkot és galambszürke nadrágot viselt. Ez gőgös előkelőséggel hajolt meg előttük, megvárta, míg az inasok elveszik a felsőruhát és nem fogasra, hanem széles, fényezett asztalra rakják, aztán újabb meghajlással és indulással jelezte, hogy őt most követni kell. Mentek utána. A falépcsős hallban követték a főkomornyikot az emeletre, jobbkéz felől a falon ősök címeres, feketedő képei sorakoztak. Aztán kanyargós folyosón mendegéltek tovább. Mindenütt teméntelen régi holmi, márványkonzolokon üvegbura alatt álló alabástrom-oszlopos óra, aranyozott fafaragású polcon porcellánmadarak gyüjteménye, egy fordulónál teljes páncél, amelyből csak az ember hiányzott, régi tükör, amelyet színes üvegrózsák foglaltak keretbe. És mindehhez valami meglepő és nehéz szag: az ódon tárgyak szellőzetlenségének dohos, nyomott, penészre gyanús szaga. Magdolna azt gondolta magában, hogy kriptáknak lehet ilyen szaguk.

Egy szobában a főkomornyik megállt és néma mozdulattal helyet kínált nekik. Ők leültek. Szót sem szóltak egymáshoz, mint ahogy temetésen sem igen beszélget az ember. De a főkomornyik maga is ott maradt. Megállt egy ajtó mellett mozdulatlanul. Mellette embermagasságú álló óra ketyegett, olyan lassan, mintha egy haldokló érütését jelképezte volna. Két perc hiányzott rajta a félhathoz. Pontosan jöttek. Csend volt, ültek mozdulatlanul. De Hubay nem állotta sokáig az ilyet. Szabad természetű embernek született. Felállt a kényelmetlen, virágos selymű rokokó-székből és egy-két lépést tett céltalanul. Aztán megállt és a képeket nézte. Az álló óra ekkor meglepően mély zengéssel ütni kezdte a félhatot. A főkomornyik végig várta az utolsó kondulást, aztán kinyitotta az ajtót és meghajtotta magát. Hubayné belépett az ajtón, utána Magdolna, majd az apa.

Valóságos nagy teremben találták magokat, amelynek ablaktáblái gondosan becsukva kizártak minden világosságot. Odakint még javában ragyogott a nap, itt mély sötétség uralkodott, csak a terem túlsó végén látszott valami fényforrás. Ott óriási mennyezetes ágyat találtak széles dobogón. Az ágy mellett kis asztalon karos gyertyatartó égett. Ennek világánál látták, hogy az ágy mellett a dobogón három szék várja őket. S az ágyban, feltornyozott párnák között ülő helyzetben ott volt Clarisse néni, elképzelhetetlenül vézna kis agg, feje valószínűtlenül színtelen és merev, mint valami spiritiszta jelenségé.

- Isten hozott benneteket, - mondta egy sipító hangocska, amely állatot utánzó kisgyermekéhez hasonlított, - foglaljatok helyet. Középre Nórát kérem, jobbra tőle a gyermeket, balra Imre rokonomat.

Ők némán leültek, ámulva a sipító kísérteten. Az pedig a paplanról lornyettet emelt fel, szeméhez illesztette és mereven szemügyre vette őket.

- Kezeit csókolom, kedves Clarisse néni, - szólt Hubay fesztelenül, - parancsoljon velünk.

Az öreg lényecske szünetet tartott. Aztán így szólt:

- Szóval te vagy az a Hubay Imre. Akihez Nóra mégis hozzá ment. Igen. Hát jól tette. Igen. Most, hogy meghalok, megmondom, hogy jól tette. Igen. És hadd lássalak, Nóra. Nem változtál. Jól tetted, hogy hozzá mentél. Igen. És ez a gyermek. Ha jól tudom, Magdolna. Igen. Hadd nézzelek. Kedves gyermek vagy. A szüleid jól tették, hogy szerették egymást. Igen.

- Most is szeretjük egymást, Clarisse néni, - szólt bizonyos daccal Hubayné, - mi nagyon boldogok vagyunk.

- Bocsánat, - szólt szigorúan az agg és intően felemelte a lornyettet, - még nem fejeztem be. Szóval gyermekem, a szüleid jól tették. Ezt mind a hármotoknak ki akartam jelenteni. Ezzel tartoztam. Most kijelentettem, ez tehát el van intézve. Ez az első, amit akartam mondani. A

másik az, hogy holnap délután meg fogok halni, s ezért tegnap végrendeletet csináltam. Egyetlen és általános örökösöm ez a gyermek, kivéve némely apróságot, például...

Hubaynéból nyögve tört ki a boldogság:

- Ó Clarisse néni...

- Hallgass. Még mindig olyan hebehurgya vagy, mint régen. A fiatalok ne szóljanak közbe. Na. A végrendelet Brunner közjegyzőnél van. Kérlek, Imre rokonom, azt még holnap este vedd át. A temetésről is vannak benne rendelkezések. De mit is akartam mondani, mielőtt megzavartatok. Igen. Kivéve némely apróságot. Például a ház minden alkalmazottjáról gondoskodtam, azokat mind el kell engedni. Én is elmegyek, ők is mind elmennek. Ide ti fogtok jönni. Te gyermek, állj fel, még jobban megnézlek.

Magdolna felállt és közelebb lépett.

- Azt nem mondtam, hogy közelebb lépj. Így nem látlak elég jól.

- Bocsánat, - szólt Magdolna és hátrább lépett.

- Igen. Szép leány leszel. Kedves vagy. Én téged szeretlek. Akkor is rád hagyakoztam volna, ha nem szeretnélek. A szüleid miatt. Mert jól tették. Boldogok lettek. Én kilencven év alatt egyetlen pillanatig nem voltam boldog. De te légy az, gyermek. Tizennyolc éves leszel. Igen. Ez furcsa. Az évek. Igen. Én kilencven vagyok. Ötször annyi. Nemrég halt meg Roskoványi. Mért mondták: az öreg Roskoványi. Igen. Hát ez sokat lovagolt a térdemen. Nagyon szép kisfiú volt. De most már elfáradtam. Ti szülők, csókoljatok nekem kezet.

A szülők egymásután megcsókolták a paplanon nyugvó kezet, amely aszottságában már madárlábhoz hasonlított. A másik kéz állandóan tartotta a lornyont.

- Most te gyermek, gyere közelebb és térdelj le. Megáldalak.

Magdolna odatérdelt egészen közel az ágy széléhez. Clarisse néni nagynehezen felemelte a kezét és rátette a leány lehajtott fejére: érintését alig lehetett érezni. S aztán a kéz visszacsúszott a takaróra. Az öregasszony megint beszélt, de most már lihegnie kellett a szavak között.

- Ezért... fárasztottalak benneteket és magamat. Most már nem tartóztatlak... Köszönni kivételesen nem kell... Isten veletek...

És intett a lornyonnal, küldő mozdulatot tett. Feje visszafordult eredeti helyzetébe. Mereven maga elé nézett. Látogatói nem léteztek számára többé. Itt nem volt mást mit tenni, mint tudomásul venni, hogy a különös kihallgatás végetért. A szülők összenéztek, vállat vonva intettek egymásnak és elindultak. Magdolna még tett egy mozdulatot, mintegy bóknak a kísérletét, de ez a mozdulat is csökevény maradt. Lábujjhegyen mentek kifelé. Az ajtót nem kellett kinyitniok, az megmagyarázhatatlanul önként kinyílt előttük. Ahogy az ajtóból visszafordulva még egy utolsó pillantást vetettek az ágy felé, meglátták még az öregasszony elefántcsont-színű lárva-arcát, amint mereven nem őket nézi többé, hanem a semmit a levegőben.

Az előszobában Hubay a főkomornyikhoz fordult:

- Mondja, kérem, Knapp úrral lehet beszélni?

- Bitte vielmals um Verzeihung, Euer Hochwohlgeboren, ich beherrsche die ungarische Sprache nicht.

Hubay németül ismételte a kérdést. A válaszból kitűnt, hogy Knapp, Clarisse néni öreg jószágigazgatója, már várakozik a földszinti gazdasági irodában. És a főkomornyik már vezette őket lefelé. Hubay úgy találta jónak, hogy felesége és leánya menjenek haza s a kocsit küldjék érte

vissza. Igy is történt. Anya és leánya franciául társalogtak az úton hazafelé. Nem tudtak elég gyorsan ráeszmélni az új valóságra és arra a bámulatos fogadtatásra, amelyben a haldokló részesítette őket. De lassanként tisztáztak annyit, hogy eddig ezer holdjuk volt, mostantól kezdve a Clarisse néni háromezernyolcszáz holdjával együtt majdnem ötezer, ami a vidék fogalmai szerint dúsgazdagokká teszi őket.

Az apa csak kilenc óra tájban érkezett haza. Vacsoránál a személyzet miatt nem igen akart beszélni, de mikor a feketénél családi körben együtt maradtak, részletesen elmondta tapasztalatait. Az öreg jószágigazgató kijelentette, hogy úrnője parancsára már hetek óta pontos leltáron dolgozik, s az a minap el is készült. Ezt kötelessége az örökösnek az úrnő halála után azonnal átadni; egyszersmind a szükséges magyarázatokkal is szolgálni. Clarisse néni a legszabatosabb pontossággal mindent elintézett, a birtoknak sehol nincsenek adósságai, az elbocsátott teljes személyzet kielégítéséhez szükséges összeg készpénzben együtt van. Nyilvánvalóan már hónapok óta készült a halálra. Az utóbbi időben már abba a parkrészbe sem ment ki, amelynek külön kerítést csináltatott záros ajtóval, s ahová régebben csak egymaga ment sétálni, senki által nem látottan. Csak szobáiban éldegélt, a zsalukat gondosan lecsukatta és nappal is gyertyával világított magának. Pontos napi beosztást nem tartott. Mikor eszébe jutott lefeküdni, akkor lefeküdt: néha délután négykor, néha hajnali fél kettőkor. Ha eszébe jutott enni, akkor rendelt magának: volt eset, hogy reggel öt órakor kelt fel a szakácsné gyorsan megcsinálni a fasírozott jércehúst. Közben sokat olvasott az öreg dáma, de csak egészen régi könyveket, Jósikát, Eötvös Károlyt, Kúthy Lajost. Különben ide-oda tipegett csontmarkolatú botjával, tett-vett, rakosgatott, régi tárgyait nézegette. Egy héttel ezelőtt pedig kitűzte halála idejét. „Mához egy hétre délután.” - mondotta.

- Most mit csinálunk? - kérdezte Hubayné, - átköltözünk, vagy itt maradunk?

- Át kell költözni, - mondta a családfő, - fél éves gyászt tartunk, aztán télen Magdolna úgyis társaságba kerül, szükségünk lesz arra a rendesebb környezetre. Nagy párti lettél, mókus, egyike a legnagyobbaknak a vármegyében, mit szólsz ehhez? Különben erről ne beszéljünk, az a furcsa öregasszony még él, nem illik úgy venni, mintha már nem volna sehol.

A furcsa öregasszony másnap délután négy órakor meghalt. Ezt lovas futár jött át jelenteni. Hubay tüstént hajtatott Fügedre. Másfél óra mulva már jött vissza a kocsi: a hölgyek jöjjenek azonnal, Magdolnának személyesen kell jelen lennie a közjegyzőnél, mint általános örökösnek. És lóhalálában gyászruháról is kellett gondoskodni. A temetés előkészületei is sok dolgot adtak; Clarisse néni a végrendeletben rendkívüli részletességgel írta elő a gyászszertartás lefolyását, a koporsó után haladók rangbeli sorrendjét, az éneklendő gyászdalokat, a családi kripta fekete díszítését, az értesítendők névsorát, valamint azt a gyászfátyolos virágdíszt, amellyel ez alkalomból a kriptában nyugvó Hahnspitz gróf sírját külön fel kellett ékesíteni. A végrendelet arra nézve is intézkedett, hogy Magdolna köteles a hagyatékot azonnal átvenni és szüleivel együtt azonnal átköltözni.

A temetés minden részletében kifogástalanul folyt le. A család pontosan kitűzött időben fogadta a részvétnyilatkozatokat. A formaságok pontos megtartásáról Gottlieb, a főkomornyik gondoskodott, aki etekintetben rendkívüli tehetségnek bizonyult. Kitűnt, hogy fiatalkorában, régesrégen, mielőtt a Clarisse néni szolgálatába lépett, a Reuss hercegek udvaránál szolgált Németországban. Nesztelenül, méltóságteljesen, udvari pontossággal végezte most dolgát. Az emeleti nagy szalón szolgált a részvétlátogatások színhelyéül. Rengeteg ismerős jött részvétét kifejezni. Ők hárman ott ültek talpig gyászban. A környezet előkelősége, a titokzatos kastély végre-valahára megnyílt belseje, a hatalmas örökség nagy és izgalmas eseménye olyan elfogódottá tettek minden látogatót, hogy feszesen, félhangosra halkítva folyt a társalgás. Yolanda volt az egyetlen, aki szüleivel belépve, igen hangosan köszönt és szaladt Magdolnához, de pisszegések hallatszottak és Yolanda megszeppenve vonult vissza az illendő csendes-

ségbe. Testvérei itt is kitettek magukért, Péter levert egy vázát az előszobában, Pali pedig az egész társaság előtt megbotlott a szőnyeg sarkában és nagy robajjal zuhant végig a földön.

És mialatt Yolanda mindenáron a fiúk nevelőjéről szeretett volna érdekes részleteket suttogni, egyszerre ott állt valaki Magdolna előtt, aki minden lehető figyelmét lefoglalta.

- Magdolna, - suttogta apja hangja -, bemutatom neked Szilágyi Ákos barátomat.

Egy magas, karcsú, nem fiatal férfi állt előtte. A volt huszártiszt, a választókerület aspiránsa, a nevezetes szép ember, ahogy nemrégiben otthon elmondták neki. Magdolna azonnal valami ösztönös ellenkezést érzett; hogy egy férfit szép embernek hirdetnek, valahogyan önérzetét sértette, mert róla is feltehette esetleg valaki, hogy a szépségért libamódra rögtön rajongani kezd. A bemutatott ember könnyedén meghajolt előtte, hanyagul kezet nyújtott és egyetlen pillantásra sem méltatta. Ezzel már össze is dőlt Magdolnának az a szándéka, hogy a híres és kétségkívül elbizakodott embert hűvösen fogja kezelni.

Szilágyi Ákos elfordult tőle és azonnal anyjával kezdett társalogni. Magdolna úgy tett, mintha Yolanda suttogó fecsegésére hallgatna, de egyre az új ismerőst figyelte. És el kellett ismernie, hogy az csakugyan nagyon érdekes megjelenésű férfi. A zsakett úgy állt a derekán, mint ahogy angol képeslapok mutatják a lóversenyek elegáns férfiait. Tartásában volt valami hanyagság, nem törődött vele, hogyan ül, s mikor helyet foglalt, kabátja szárnyát nem választotta szét óvatosan, ahogy a férfiak tenni szokták. Bokája olyan vékony volt, mint egy nőé, fekete selyemharisnya látszott rajta, az első, amelyet Magdolna valaha is férfi lábán látott. Csuklója is olyan vékony volt, mint a jófajtájú állatoké, keze hanyagul lógott oldalt, ez a kéz barna volt és kékköves nagy pecsétgyűrűt hordott. De az igazi szenzáció a feje volt ennek a férfinak. Arcát borotválta, s a bajúsztalan, olajbarna arcél valami nemes madáréhoz hasonlított. Haját hátrafésülve hordta, halántéka két oldalt már alaposan őszült. Csak az arcélből lehetett látni, de az így is feltűnt, hogy jobbszemén monokli ül. Ennek a monoklinak éle is csillogott, halántékának ezüstszálai is, és dús hajának tökéletes gonddal lesímított sötétje is.

- Csakugyan nagyon szép férfi, - gondolta magában Magdolna, - de inkább meghalok, semhogy beleszeressek.

Yolanda tovább suttogott mellette. Most éppen azt újságolta, hogy Szilason óriási eset történt: ottani legjobb barátnőjének, annak a Singer Bellának, szülei megengedték, hogy a pesti rokonokhoz menjen lakni. Már Pesten is lakik, titokban beiratkozott egy színésziskolába. Színésznő lesz. Színésznő. Yolanda hangja elfúlt az izgalomtól, mikor ezt a szót kiejtette. De Magdolna még csak félfüllel is alig figyelt oda. Óvatosan minduntalan arra az emberre pillantott, aki ott ült mellette kéznyújtásnyira, tőle elfordulva, és éppen most állott fel, hogy helyét más részvétkifejezőknek adja át. Magdolnára pillantást sem vetett. Egyenesen egy csoport vendéghez indult, hogy azoknak köszönjön. Remek járása volt, olyan könnyű, mint a tánclépés. És mikor így háttal ment, látni lehetett, milyen atléta-szerűen széles a válla. Mégis könnyed. Jó táncos lehet, jó lovas. Abban a csoportban, amelyhez lépett, nagy mozgolódás keletkezett. Magdolna pillantása felfedezte ott Kollárnét. Ez a fügedi villanygyár igazgatójának volt a felesége, s a környéken általában a szép Kollárnénak hívták. A férfiak kedvelték és védelmezték, ha szó jött róla, az asszonyok mély megvetéssel mondták róla, hogy festi a haját és Siófokon testhezálló trikóban szokott fürödni. Magdolna úgy érezte, hogy most oda kellene mennie és félrevonnia Szilágyi Ákost, mondván:

- Nézze, maga jóbarátja az édesapámnak és volt tiszt. Érzek maga iránt valami...

Itt megakadt a képzelt mondat. Valami szót keresett, amit érzett, de nem talált meg. Közben folyton figyelte, hogyan viselkedik az az asszony. Mindkettőjük arcát láthatta. Kollárné mélyen, alulról a férfi szemébe igyekezett nézni és halkan, de igen élénken beszélt hozzá, beszéde módjában messziről is valami támadó jelleget lehetett látni. A férfi csak néha ejtett el

egy-egy szót, arca mozdulatlan maradt. Magdolna céltalan makacssággal kereste azt a mondatot, amelyet odalépve, félrehúzva jó volna elmondani.

- Érzek valami... megvan! Valami szolidaritást magával. Fogadja el a tanácsomat, ne foglalkozzék ezzel az asszonnyal. Én nem akarok többet mondani.

De nem kelt fel és nem lépett oda. Hanem hirtelen figyelni kezdett Yolandára is. Mert Yolanda így szólt:

- Mit szólsz ehhez a Kollárnéhoz, milyen egy vacak. Mit esznek ezen a férfiak. Rém vacak egy nő, nem?

- Az, - felelt mohón Magdolna, - teljesen igazad van.

És egyszerre nagyon szerette Yolandát, szeretett volna tovább is beszélgetni vele, de anyja rászólt:

- Vigyázz! A főispánné jön, nagyon udvarias légy. Csókolj kezet.

Jött a főispánné, mellette a férje. A gyászoló család felállott, a teremben mozgolódás támadt. Magdolna is az érkezők elé lépett szüleivel. Kezet csókolt, nagyon udvarias volt. A szokásos formaságok, mindig ugyanaz a pár fárasztó mondat, elhangzottak. És ime, Szilágyi Ákos már oda is lépett hozzájok. Igen hangsúlyozott udvariassággal köszöntötte a főispánékat, aztán véletlenül Magdolnára pillantván, hirtelen így szólt:

- Ó bocsánat, Szilágyi Ákos vagyok.

- Az imént már megismerkedtünk, - felelt Magdolna elpirultan és megalázottan.

- Ja igen, ezer bocsánat, milyen figyelmetlen vagyok.

És már a főispánékhoz fordult megint. Magdolna visszavonult a főhadiszállásra, a „bőrgarnitúra" mellé, ahol szüleivel együtt kezdetben elhelyezkedett. Yolanda már nem volt ott. Egy úr lépett hozzá, akiről nem tudta, hogy kicsoda, aki részvétét fejezte ki, aztán mindenáron társalogni akart. Mígnem az anyja lépett oda.

- Nem veszi rossz néven doktor úr, valamit kell mondani a leányomnak.

Továbbvitte és odasúgta alig mozgó szájjal.

- Ezzel nem kell sokat beszélned. Nagy senki. Ezt már a hozományod izgatja.

Mindezek alatt a hozomány volt tulajdonosa, Clarisse néni holtan feküdt ravatalán, a földszinti nagy csarnokban, dús virágözön fekete fátyolos pompájában, úgy, ahogy ezt előre megrendelte magának. Először történt vele, hogy mozdulatlan maradt, mikor magas egyházi személyiség lépett be házába: most jött Begovcsevics kanonok, pápai prelátus, akit szintén ő kötött ki végrendeletében. És a félhalk sürgésben-forgásban, a részvétnyilatkozatok szertartásos hajlongásai között, a temetkezési vállalat sujtásos embereinek jövése-menése, Gottlieb pontos és áttekintő felügyelete közepette elérkezett a pillanat, mikor mindnyájan levonultak a halotthoz. Apa, anya és leány utoljára megcsókolták azt a fonnyadt, agg kezet, amely vagyonukat váratlanul megötszörözte. Magdolna megremegett kézcsók közben a borzalomtól, most látott először halottat életében. De ugyanakkor arra gondolt, hogy vajjon az a Szilágyi Ákos idenéz-e ebben a pillanatban, vagy most is a Kollárné suttogását hallgatja.

A koporsóra rátették a fedelet. Anyja odasúgott neki:

- Sírjál.

Igyekezett elpityeredni, zsebkendőjével dörzsölte a szemét, hogy legalább piros legyen. Gottlieb rendezte a menetet, mialatt a fügedi temetkezési vállalat tulajdonosa sötét arccal állott oldalt,

mint száműzött uralkodó. Magdolna szüleivel egy sorban közvetlen a koporsó mögött haladt, amelyet nem a temetkezési huszárok, hanem hat feketébe öltözött gazdasági cseléd vitt a kavicstól ragyogó kerti úton a családi kripta felé. Hubaynénak kitünően sikerült a sírás, bő könnyeket ontva zokogott bele feketeszélű zsebkendőjébe, de közben anyai gonddal oldalt pillantott, hogy Magdolna illően foglalkozik-e zsebkendőjével. A szűk kis kriptában csak néhányan fértek el, azok, akiket Clarisse néni végrendelete névszerint méltónak tartott erre a kitüntetésre, például a főispáni házaspár, az öreg Knapp és Gottlieb, a Fridrich-házaspár, a főszolgabíró. Magdolna lopva kitekintett a sírbolton kívül állók csoportjából belátszó arcokra, nincs-e ott Szilágyi Ákos. Nem volt ott. A ceremónia folyt, a kanonok reszketeg öreg hangon énekelte a latin igéket, felzengett a polgári iskola énekkarának négyszólamú gyászdala, s a dal sorai között támadt szünetben Hubayné izlésesen csendes, de eléggé érvényesülő rokoni sírása hallatszott.

Aztán vége lett a temetésnek is. A kriptát lezárták. A gyászoló közönség oszladozott; akik ismerősöknek számíthatták magokat, még odajárultak a családhoz köszönni. A kastély felhajtója alatt bonyolult helyzet alakult ki. Mialatt Szilágyi Ákos odajött hozzájuk köszönni, valamivel tovább két csoport fejlődött. Mindegyiknek egy-egy asszony volt a magva, egyiknek Kollárné, másiknak Véghné, a csendőrparancsnok özvegye, aki nevezetes volt arról, hogy ridegen és szilárdan visszautasítja minden férfi udvarlását, pedig még jó korban van, csinos és jómódú. Magdolna erősen figyelt. Mi ez? A visszautasító és büszke Véghné nyilvánosan vár egy férfira? Mert nyilvánvalóan az volt a helyzet, hogy mind a két asszony Szilágyi Ákost várja: melyikük csoportjához fog csatlakozni.

- Ha nem veszed rossz néven, - szólt Szilágyi, - még bemennék hozzátok egy pillanatra. Nem akarok itt senkihez csatlakozni.

- Hogyne, hogyne, parancsolj.

Szilágyi erre odalépett először Kollárnéhoz, futólag köszönt neki és kísérőinek, majd odalépett Véghnéhez, ott is köszönt, aztán visszatérve a családhoz, udvariasan előretessékelte a hölgyeket. Magdolna lopva visszanézett. És elfogta azt a vad gyűlöletű nézést, amellyel a két asszony egymásra villámlott.

- Nagyon kell vigyáznom, - mondta Szilágyi már bent az épületben, - hogy ne attasírozzam magamat senki mellé, ha céljaim vannak a kerületben.

- Ne félj, - mondta Hubay, a hivatalos gyász kifejezéséből most már felengedve, - az asszonyok biztosan megválasztanak. Csak a hivatalos jelöltséget csináld ki magadnak.

- Éppen erről szeretnék veled beszélni. Persze nem most, elképzelem, hogy tele van a fejed. De kimennék Tamásiba, ha adnál egy órát.

- Hát várjál csak. Egész nap sok mindenféle ügyem-bajom van. De gyere ki vacsorára, majd elbeszélgetünk. Nóra lelkem, vendégül tudja látni Ákost, ugye?

- Hogyne, hogyne, nagyon fogunk örvendeni, - felelt Hubayné, akinek sírása már teljesen megszünt.

- Nagyon szépen köszönöm. Hány órakor?

- Beküldöm érted a kocsit félnyolcra a Magyar Királyhoz.

- Igazán kedves vagy. Majd mindenről elbeszélgetünk. Magdolnával is felújítjuk az ismeretséget.

- Velem? - ámult fülig pirosan Magdolna.

- Bizony magával. Sokat ült magácska az ölemben, mikor kétéves volt, de azt persze elfelejtette. Ilyenek a nők. Na, nem baj, vacsoránál majd kibékülünk. De most már igazán nem zavarok tovább. Remélem, odakint már tiszta a levegő.

- Tudod mit, - szólt nevetve Hubay, - menj itt keresztül a terrasz felé és vágj át a parkon. Semmi veszedelem nem fenyeget azon az oldalon, a hidat könnyen megtalálod, onnan már tudhatod a járást.

- Aranytanács, - felelt Szilágyi.

Gottlieb már nyújtotta neki a cilindert. Magdolna úgy találta, hogy ennek a férfinak a fejére remekül illik a cilinder. Csak divatképeken látni ilyet. S a cilinderes férfi tréfásan mély meghajtással búcsúzott tőle. Ez különös érzést keltett benne. Ha szavakra fordította ezt a meghajlást, így hangzott: „Gyerek vagy még, de azért már nő is vagy." Sértő is volt, kedves is volt. S ha most megkérdezték volna tőle, hogy rokonszenves ember-e ez a Szilágyi Ákos, nem tudott volna felelni.

Bent a házban még voltak vendégek. Itt volt a kanonok, aki az új kegyúrral sok mindent meg akart beszélni, és itt voltak még Friedrichék. Magdolna azonnal félrevonult Yolandával. Mint Yolanda mondta: plausolni.

- Jaj, de irígyellek, - szólt Yolanda, - milyen nagy párti lettél. Most már dúskálni fogsz a férfiakban.

- Fütyülök a férfiakra.

- És Ferivel mi van? Mondd, már régen akarom kérdezni, miért nem beszélsz nekem soha Feriről? Azt értem, hogy nem tudtok levelezni. De én például a te helyedben naplót írnék. Az is lelki élet, ha úgy vesszük. És a lelki élet, az rém érdekes.

- Nincs róla semmi beszélni való. De a naplóval igazad lehet. Talán írok naplót. Titkos írással fogom írni.

- Titkos írással, - döbbent meg Yolanda, - hogyhogy?

- Olyan írással, amit csak én tudok elolvasni. Feritől tanultam. Mikor nálunk volt, így levelez-tünk. Neki van egy évfolyamtársa, az titkos írással írja a naplóját. Nyugodtan kinn hagyja, senki sem tudja megfejteni.

- Rém guszta. Pokoli guszta. Jaj, taníts meg, becsület istenemre, ez rém guszta.

Magdolna elmagyarázta a titkos írást. Yolanda tágra nyílt szemmel, mohó izgalommal hall-gatta.

- Remek. Jaj, de remek. Otthon azonnal írok neki és elmagyarázom. Csak nagyon kell vigyázni az öcséimre, mert folyton igyekeznek kihallgatni és röhögnek. Előbb-utóbb rémesen megpofozom mind a kettőt. Vele is olyan szemtelenek. Mondtam neki, hogy miért tűri, de ő azt mondja, hogy az igazi büszkeség... várjál csak, hogy is mondta, már nem emlékszem...

- Gondolom, igen. De mondd, mit szólsz ehhez a Kollárnéhoz?

- Rém vacak. És mit szólsz Véghnéhez? Amíg ti benn voltatok a kriptában, ez a Szilágyi folyton a Véghnével sugdosódott. Hallottál ilyet? Adja itt a megközelíthetetlent a városban, a kis édes, de mikor jön egy híres szép férfi, rögtön eldobja az álarcot. Ez is egy nagy vacak, mondhatom neked.

- És ő maga, ez a Szilágyi, hogy tetszik neked?

- Nem mondom. De hát én most le vagyok foglalva. Képzeld, Béla tegnap azt mondta nekem, hogy olyan vagyok, mint Krisztina svéd királyné. Egyetlen izom nem rándulna meg az

arcomon, és le tudnék fejeztetni valakit. Mit szólsz. Mindig ilyen rém érdekeseket mond. Azt is mondta, hogy én vagyok a legkomplikáltabb egyéniségek egyike, akikkel valaha találkozott. Mit gondolsz, ezt miért mondta?

- Nem is sejtem. Te mit gondolsz, ez a Szilágyi okos ember?

- Á, ki van csukva. A férfiaknál az máskép van, mint nálunk. Ha egy férfi nagyon szép, akkor buta is. És tudod, az ilyenek mind nagyon undokok. Azt hiszik, hogy mindenki megőrül miattuk. Pedig fenét. Engem például hidegen hagy. Az ilyennek nincs semmi lelki élete. Bélának nagyon mély lelki élete van. Például azt mondja, hogy őt a világon nem ismeri senki. De ha majd egyetemi tanár lesz és megírja élete nagy művét, mindenki hasra fog vágódni. A római és görög művészetről fog írni. És az antik szépségről. Három év mulva már gimnáziumi tanár lehet. Feri mikor lesz kész?

- Nem tudom, két év múlva. Otthon nem meséltek valamit nálatok erről a Szilágyiról?

- Meséltek, de elfelejtettem. Mondták, hogy házas, de nem élnek együtt. Képzeld, Béla azt mondja, hogy a rokokó-korszakban rém elterjedt az erkölcstelenség.

Így fűzték a szót és nem boldogultak egymással. Yolanda csak a nevelőről akart beszélni mindenáron, Magdolna csak Szilágyiról akart hallani. Végül Yolanda ezt szóvá is tette:

- Mit izgat téged annyira ez a Szilágyi? Már te is odavagy érte?

- Ugyan eredj, ne beszélj butaságokat. De valami szolidaritást érzek iránta. Apám jóbarátja, gentry-ember, volt katonatiszt. Bennünket katonacsaládokat, összeköt valami szolidaritás, te ezt nem érted. Kár volna, ha itt valami méltatlan nő a körme közé kaparítaná.

Itt megállt és lendületet vett magának, hogy mennél jobban sikerüljön imponálnia.

- El is határoztam, hogy beszélek vele. Úgyis kijön hozzánk Tamásiba. Majd lesz alkalom, hogy felvilágosítsam ezekről a senkikről, és hogy kinyissam a szemét.

Yolanda nagyot nézett. Nézéséből csodálat látszott és némi irígység. Mondani is akart erről valamit, de búcsúzni szólították. Gyorsan a lényegeset mondta meg ennélfogva:

- Hát akkor megyek. Hogy is van? Minden betű helyett az, amelyik előtte van az ábécében. Értem. Rém guszta. Még ma így fogok írni neki. Szervusz.

Magdolna megkönnyebbülve pillantott a távozó barátnő után. Szívből únta ezúttal, s nem tudta volna megmondani, hogy miért. A nagy házban még most is serényen folyt a jövés-menés, a temetkezési alkalmazottak nagy dörömböléssel szedték szét a ravatalt, Hubayné nagy sopánkodására letaposták a gyepet és még a virágágyakba is beléptek, míg a katafalk alkotódeszkáit a fák alatt várakozó teherkocsira cipelték. Hubay az öreg Knappal merült mély tárgyalásba és Gottliebet is odarendelték. Hubayné a szobákat járta azzal a tervrajzzal, amelyet a ház földszintjének, emeletének és manzardjának beosztásáról csináltak neki. Már negyedszer változtatta meg azt a tervet, amely szerint saját életök számára óhajtotta az egyes szobákat átrendezni. Magdolna csak lézengett, nem volt rá szüksége senkinek sem. Szórakozottan leült a zongorához is, de alig, hogy felnyitotta a fedelet, elszégyenkezve csukta megint vissza; már majdnem megütötte a billentyűket abban a házban, ahonnan a ravatalt még ki sem vitték egészen.

Tétlen gondolatai olyan töprengéssel kavarogtak fejében, amelyből képtelen volt kiigazodni. Nem is nagyon kereste ezt a kiigazodást, szokott ábrándozó módján úgy engedte oda magát a képzelet árjának, mint aki álmodik. Minduntalan annak az embernek egyes részletei bukkantak fel az áradatból: hanyagul lelógó vékonyujjú, barna keze a pecsétgyűrűvel, vékony bokája, amelyen megcsillan a selyemharisnya fénye, halántékán az acélforgács színéhez hasonló őszülő haj, s az erős vonásokkal rajzolt arcél, az egyenes orr, a monokli gavalléros

eleganciája. S valamilyen okból ezek a képek mind valami ellenkezést váltottak ki belőle, valami elhárító ösztönt, valami megfoghatatlant, egyszersmind azt a vágyat, hogy a férfi folyton felbukkanó ábrái között görcsösen megkapaszkodjék valamiben. S a szabadjára eresztett csapongás útvesztőjében egyszer csak elérkezett a Rozsály Feri gondolatához.

Mélységes meglepetéssel látta, hogy nincs benne Rozsály Feri ellen semmi harag többé. Visszaidézte magában az egész szobalány-história történetét. De annak részletei már csak elvesző homállyal, hiányosan éltek benne. Az éjszaka, amikor harisnyás lábbal lopakodott a holdfényes folyosón, álmodott valaminek tünt fel előtte. Az emléknek már nem voltak olyan részletei, amelyek szenvedő útálatát kihívták volna, mint akkor, mikor a csapás friss volt. Egyszerre annak a vágynak melege öntötte el, hogy megbocsásson. És kezdte magában Ferit kimagyarázni. Talán nem is követett el akkora hibát. Nyilvánvaló, hogy az elvetemedett Boris volt a kezdeményező, aki pénzt akart szerezni. S ezért a pénzért csókolództak. A férfiak, úgylátszik, valami nagyon jót találnak a csókolódzásban, s ha erre alkalom kínálkozik, sőt ha egy-egy elszánt nő éppenséggel erőszakolja ezt az alkalmat, nem tudnak ellenállni. Gyengeség. „A hús gyengesége", ahogy gyóntatója szokta mondani, anélkül, hogy ezt megmagyarázná. Magdolna tudta, hogy ezen a csókon túl is van valami titokzatos és ördögien érdekes, de hosszú évek óta begyakorolta már képzeletét arra, hogy mikor ehhez a ponthoz érkezik, a hű és jó gyermek engedelmességével félrefordítsa a fejét. Most is félrefordította. Mikor a Feriügy elemeit most egymás mellé rakosgatta, volt azok között egy, amelyhez csak behúnyott szemmel nyúlt. Feri tehát beleesett a „húsnak" abba a bizonyos gyengeségébe. Pedig lehet, hogy soká védekezett hősiesen önmaga ellen. És ha így van, másnap rettenetes lelkiismereti kínokat érezhetett. Még hozzá tudnia kellett, hogy elvesztette azt, akit szeret. Vérző szívvel utazhatott el. Talán még aznap, vagy másnap, mikor elkezdte újra hétköznapi életét a kadétiskolában, a megbeszélt órán fájó vággyal nézte a holdat, hátha abban megérzi az imádott leány megbocsátását. De nem érezhette meg. Magdolna maga elé képzelte a fiatal katona alakját, aki ábrándos bánattal támaszkodik az ablakmélyedéshez és regényes tekintete a holdvilág felé fordul, mialatt ábrázatát megvilágítja az este csillagos fénye. Ez az elképzelt látvány melegen megindító lett volna, csak egy ponton lett lehetetlen az ábrándozás rajzoló készsége: az ablakhoz félvállal odatámaszkodó fiatalembernek éppen az arcát sehogyan sem tudta odarajzolni. Magdolna mindenáron meg akarta találni a Feri arcának rajzát, de ezúttal még úgy sem boldogult, ha ezt az arcot mosolyogtatni akarta. A szépen megformált, holdfénnyel festett, tünde és légies képből hiányzott az arc, akárcsak azokon a képeken, amelyeket a katonaviselt parasztoknak árulnak a vásáron „Szolgálati időm emlékéül" címen, s amelyeken a délceg katona alakja a legpontosabb részletességgel látható a paripa hátán kivont karddal, még a csákója is megvan, csak éppen az arc helye üres a csákó alatt.

Mindegy: az ablakhoz támaszkodó fiatalember a holdfényben arc nékül is Feri volt, mert Magdolna így határozta el. És mély részvéttel megsajnálta a szenvedő fiatalembert. Kezdte megbánni, hogy olyan szigorúan szakított vele. És nincs is szebb, mint megbocsátani. A vallás mégis csak csodálatos dolog. Igen, Ferinek meg kellene bocsátani. Ha szerelme különben megvan még. Vajjon e tekintetben milyen a férfilélek? Tud az tovább szeretni, akivel szakítottak? Kitől lehetne ezt megtudni? Valami tapasztalt férfiembertől. Természetesen apja lenne erre a legalkalmasabb, de őt efelől megkérdezni lehetetlen, mert akkor kérdések következnének, hogy ez Magdolnát miért érdekli. És akkor kisülne az egész Feri-ügy a szobalányrészletekkel együtt. Isten őrizzen meg ettől.

Így jutott el a gondolatok megmagyarázhatatlanul kanyargó ösvénye ismét oda, ahonnan futni akart: Szilágyi Ákoshoz. Szilágyi Ákost kellene megkérdezni, hogy milyen a férfilélek. Hiába beszél Yolanda, Szilágyi Ákos nem lehet ostoba ember. Ha talán nem a világ legokosabb embere, akkor is értelmes, érett férfi, akinek megvannak a kellő tapasztalatai: kivált a szerelmi lelki problémák terén, hiszen folyton szerelmi életére célozgatnak, akik beszélnek róla. De

hogyan lehetne megkérdezni? Ehhez először bizalmas barátságba kellene keverednie vele. S ennél a gondolatnál egyszerre megforrósodtak gondolatai: heves sóvárgás fogta el a Szilágyi Ákos barátsága után. Veleszületett szerénysége először visszahökkent a gondolat vakmerőségétől. De aztán lassan, mintegy könyörgően félrehajtva fejét, latolgatni kezdte a lehetőséget és alkudozott önmagával. Csakugyan akkora képtelenség ez? Hiszen „atyai barátság", az olyan szép kifejezés. Ha mód adódnék rá, Szilágyi Ákos egyszer csak rájönne: nini, ez a kis jószág érző ember és gondolkozó lény, nem is gyermek már, hanem felnőtt. Nyelveket tud, sokat tanult, eléggé járatos a művészettörténetben, szépen zongorázik. És talán kedvesnek is találhatná. És miért ne vinné át az apja a régi bajtárs iránt érzett barátságot a leányra is? Magdolna képzeletében most már rohamos torlódással, igen élénk színekkel formálódott az ábránd. Látta magát és Szilágyit meghitten beszélgetni. Látta Szilágyi arcán a kellemes és nagyrabecsülő meglepetést, mikor ujdonsült barátnőjétől valami talpraesett és okos megjegyzést hall. Elképzelte kettőjüket, amint hervadó lombok színpompájának keretében, őszi verőfényben sétálgatnak és mély lelki problémákról beszélgetnek. Sőt már látta Szilágyit, amint elmondja összeomlott házasságának érzelmektől és bámulatos fordulatoktól duzzadó történetét, ő pedig mélyen érző tanácsokat ad neki, mint olyan tanácsadó, aki a női lélek rejtelmeiben leány létére is járatos. Vígasztalja Szilágyit, visszaadja a boldogságba vetett hitét, enyhe „balzsamot csepegtet a sajgó lélekre", még kezét is megcirógatja neki.

Nem, azt mégsem. Gondolatban gyorsan visszakapta kezét a férfi kezéről. Azt nem szabad. Úrilánynak még barátságból sem illik tennie, de meg különben is: talán feléled a Feri-ügy a maga regényes, szép tisztaságában, s akkor más férfi kezét érinteni lopás volna, ellopni Feritől valamit, ami csak az övé. Egyszóval visszakapta a kezét, túlgyorsan, mint aki tűzhöz nyúl. De az álmot tovább szőtte. S mennél tovább szőtte, az annál lehetségesebbnek látszott. Mit is mondott az imént búcsúzáskor Szilágyi? „Magdolnával is felújítjuk az ismeretséget. Sokat ült az ölemben, mikor kétéves volt, de azt persze elfelejtette. Ilyenek a nők. Na, nem baj, vacsoránál majd kibékülünk." Szóval ő maga is az ismeretség felújítását óhajtja. Ez lehet puszta udvariasság, igaz. De ki tudja: talán ennek az embernek is megvan az a vágya, hogy megértő lelket találjon az élet nagy egyedülvalóságában, kora és neme mindegy, csak megértő lélek legyen, ragaszkodó és titoktartó hűséges barát. Lehet, hogy Szilágyi Ákosnak megvan ez a vágya. Ez egyáltalában nincs kizárva, miért lenne ez kizárva? S ha így van, akkor barátságuk kétségtelen. S akkor ezt a férfilélekre vonatkozó dolgot mindjárt meg lehet tőle kérdezni. Mi is az? Meglepetve állapította meg, hogy ez nem jut eszébe. Az egész ügyben a leglényegesebb. Ja igen, mégis: tud-e továbbszeretni egy szerelmes férfi, ha szakítottak vele.

- Jobb volna neked hazamenni eigentlich, - riasztotta fel anyja hangja, - nekem is, apádnak is sok még itt a tenni-vennivalónk. Éjfél lesz, mire végzünk. Menj haza, csináltass magadnak valamit vacsorára és feküdj le rendes időben. Et priez pour la pauvre tante aussi, s'il vous plait.

Magdolna hazament egyedül, a kocsi andalító zörgéssel rázta végig a sötétedő tájon. Gondolatai egy pillanatig sem tágítottak a Szilágyival kötendő barátság mellől. Otthon, miután egyedül megvacsorázott, szobájába vonult holmijait rendezgetni. Készülnie kellett a költözésre. Nyugodt magányában eleszedte szekrénye legmélyének eldugott emlékeit. Ahogy csomókba rendezgette az első áldozáskor kapott püspöki szentképet, elhalt franciakisasszonya fakuló arcképét, apjától kapott szerencsekrajcárt, a rég eltemetett Fickó nevű kutya árván maradt nyakörvét, a kettősfenekű kagylós skatulyát és egyéb rengeteg holmiját, hirtelen egy mondat jutott eszébe, amelyet valamilyen francia könyvben olvasott. Olyan könyvben, amelyet nem lett volna szabad olvasnia. A mondat így szólt: „Ha egy asszony előszedi emlékeit, hogy visszatekintsen életére, bizonyos, hogy nagy fordulópont előtt áll." Meghökkent, rakosgató keze megállott. Mi az a nagy fordulat? De mindjárt meg is nyugodott: a nagy fordulópont természetesen az, hogy amennyiben lehetséges, Ferivel való szerelme feléled. De ehhez a

Szilágyi Ákos barátságára van szükség. S mikor letette a fejét a párnára, annak a gondolatnak az édessége gyönyörködtette, hogy milyen szép is lehetne így az élet: apja szeretete, Feri szerelme és Szilágyi Ákos meghitt barátsága közepette.

A másnapi vacsora ebből a szempontból olyan nagyszerűen kezdődött, hogy ujjongani szeretett volna örömében. Szilágyi Ákos frakkosan szállt le arról a kocsiról, amelyet beküldtek érte Fügedre. Hubay pedig egész délután a határt járván lóháton, és estére restelvén felölteni a kényelmetlen gyászruhát, ott állt előtte csizmásan. A vendég túlszabályos öltözködése láthatóan elkedvetlenítette. De udvariatlan nem akart lenni.

- Angyalom, - mondta feleségének, - míg én kutyafuttában átöltözöm, foglalkozzanak Ákossal egy kicsit.

- Magdolna, ma chérie, - szólt az anya, - szórakoztasd Ákos bácsit, nekem utána kell néznem a dolgoknak.

- Dehogy bácsi, dehogy bácsi, - mondta élénken a vendég, - részint én nem vagyok öreg még, részint Magdolna nem gyerek már.

Így történt, hogy amit a vérmes ábrándok ilyen hamar remélni sem mertek, azonnal bekövetkezett: ott ült kettesben a frakkos emberrel.

Szilágyi hangsúlyozottan tiltakozott a bácsizás ellen, tehát a felnőtt egyenrangúság alapján kezdte a barátkozást. Kábítóan elegáns volt, ahogy egymásra vetette lábait a mély bőrkarosszékben, az ezüsttálcára készített pohár sört szájához emelte, aztán cigarettára gyújtott. Megint minden csillogott rajta, selyemharisnyája, szürke halántéka, monoklija és pompásan keményített ingmelle, amelyben szürke gyöngyöket hordott gomb gyanánt. Tükörfényű volt gallérja is, és hófehéren csillogott a harangszerűen kiszélesedő kabátujjakban a kopogóan kemény kézelő, amelyben a barna csukló még vékonyabbnak látszott.

- Hát kezdjük csak azt az ismeretséget felújítani, - mondta a vendég, - hadd látom, leszünk-e megint olyan jóbarátok, mint akkor voltunk. Mert akkor nagyon jóban voltunk ám, tudja meg. Még most is látom, ahogy a kövér kis kacsójával tapsolt a monoklimnak. Mindenáron játszani akart vele.

- Remélem, hogy még jobb barátok leszünk, - felelte Magdolna vakmerő boldogsággal.

Szilágyi mosolygott. Tréfás szertartásossággal meghajolt ültében.

- Ilyen kedves hölgynek a barátsága a legszebb ajándék, amit az élet adhat az embernek.

- Most maga tréfál, vagy komolyan beszél? Mert ha tréfál, akkor nagyon sértve érzem magam.

A férfi ránézett. Tekintete kissé fáradt volt, de udvarias és komoly.

- Dehogy tréfálok. A barátság nagyon nagy dolog, én meg tudom becsülni.

- Sok barátja van?

- Az a kérdés, mit nevezünk barátnak. Hiszen az ember minden levelet úgy kezd, hogy „kedves barátom”. Vagy ami még rosszabb, „tisztelt barátom”. Ha így venném, akkor tízezer barátom volna. Még a pajtást, meg a lumpoló cimborát sem számítom. Az igazi, benső barát, ahogy én gondolom, nagyon ritka. De azért van egy-két ember, akihez egész közel érzem magamat. Ilyen a maga édesatyja is.

- Ó, - ragyogott fel Magdolna pillantása, - hiszen akkor máris nagyon közel vagyunk egymáshoz. Nekem is ő a legjobb barátom. Pedig férfi. De mégis úgy megértjük egymást, mintha kettőnknek egy lelkünk volna.

Pici szünet után megismételte, lopva és kutatóan tekintve a frakkos emberre:

- Pedig férfi.

- Ó istenem, - szólt vállat vonva amaz, - ez nem tartozik a dologra, férfi, vagy nő, az mindegy. Nekem egész életemben inkább nők voltak a legbizalmasabb barátaim, a szó legnemesebb értelmében.

- De az ellenségei is, - vetette oda Magdolna, rögtön elhülve saját vakmerőségétől.

A férfi felkapta fejét és csodálkozva rámosolygott. Aztán vállat vont. Elővette hófehér zsebkendőjét, amelyből erős illatszer lehellete áradt, és megdörzsölte vele monokliját. Arca így egészen másképp festett, úgyszólván levetkőzötten.

- Már magának is pletykáztak rólam, látom. Pedig az ilyen pletyka nem való fiatal lányoknak. Nem is értem, hogy az emberek nem találnak egyéb beszélnivalót, mint az én dolgaimat. De hát már megszoktam.

Magdolnának erősen dobogott a szíve. Kétszer is nekilendült, hogy a hallatlanul merész kérdést kibökje, amely érthetetlenül a nyelvére került. Végül harmadszor kimondta. De a merészségtől könnyed szédülés futott át a fején.

- Mondja, maga boldog, vagy nem boldog az életben?

A férfi még nagyobbat nézett és most már hangosan elnevette magát.

- Jaj de furcsa, kedves kis fruska maga, Magdolna. Hogyan jut eszébe ilyeneket kérdezni?

Magdolna nagyot nyelt. Érezte, hogy most, ha megszólal, hebegni fog. Igyekezett minden erejét összeszedni:

- Nem tudom... de maga olyan közel áll az apámhoz... és úgy érzem, hogy ez által...

A férfi előrehajolt, felkönyökölt cigarettát tartó félkezével a térdére és derűsen figyelt. Arcára volt írva, hogy mulat, de az is, hogy ezt a beszélgetést kedvesnek találja. Hagyta a leányt makogni. A leányt pedig zavara belekergette a legnagyobb, az eddigieknél is nagyobb vakmerőségbe.

- Nézze, én sokat hallottam magáról. Láttam is a temetésen, hogy mit művelnek magával a nők. Azt is láttam, hogy maga ezt már mennyire megszokta és mennyire únja. Hát én azt gondoltam, hogyha találkozik valakivel, aki... aki... őszinte barátja tudna lenni... akinek maga... aki nem mint azok a nők...

Itt elakadt. Érezte, hogy olyan piros, mint a pipacs. Hirtelen rettentő aggodalom ömlött ki benne. Szörnyű volna, ha szülei most bejönnének. Általában szörnyű, hogy mibe ment bele ezzel a társalgással. Riadtan és hanyatthomlok menekülni szeretett volna. A férfi előrehajolva nézte, látnivaló derűvel szórakozott rajta, és abban is kedvét lelte, hogy most kisegítse.

- Akinek én, mint férfi, teljesen közömbös vagyok, ezt akarta mondani, kislány?

- Igen, ezt, - mondta ő véghetetlen hálával, a legnagyobb riadalomból szédítő ingással átlendülve a győzelmes megkönnyebbülésbe, - aki nem a terhére akar lenni, hanem... aki előtt... néha kiönthetné a lelkét...

- Lássa, ez nagyon kedves. Komolyan mondom, nagyon kedves. Szóval a régi barátságot újra megkötöttük, jó? Meg is ígérem, hogy adandó alkalommal... mit csinálok? Ja igen, kiöntöm a lelkemet. És maga is a magáét, helyes?

- Helyes, - lehelte Magdolna, boldogan, hangtalanul.

- Szóval megkötöttük a tamási szövetségi szerződést, - nevetett a férfi, - kezet rá.

Kezét nyujtotta. Magdolna is nyujtotta a magáét. Igyekezett a férfira szegezett tekintetébe is felnőtt nyiltságot, bajtársi férfiasságot belevinni, és kézszorításába is. De a férfi nyugodtan ajkához emelte a leánykezet. És hozzáértette a száját, egész könnyedén, alig érezhetően.

- Most már bizalmas barátok vagyunk. Helyes. Életre-halálra?

- Miért nevet, mikor ezt kérdezi? Én olyan barát vagyok, mint az apám tud lenni. Igenis, életre-halálra.

- Kislány, maga kimondhatatlanul kedves. Erre iszunk.

Magdolna behúnyta a szemét, hogy átadhassa magát valami szemmel nem látható fényesség tündöklésének. Most már jöhetnének a szülők. Azaz hogy még nem, gyorsan-gyorsan meg kellene beszélni, hogy mikor látják viszont egymást és mikor lehet gyakorlatilag, nagy lelki beszélgetésekkel megkezdeni a barátságot. De hogyan, szent Isten, hogyan?

- És mondja, - szólt a férfi, miután húzott egyet a sörből, - miféle pletykákat hallott rólam?

- Ez magát érdekli? - felelte ő megütődve, - hát nem únja?

- Únom. Nem is érdekel. De most már, ha ilyen jóban vagyunk, nem lehet nekem közömbös, hogy maga miket hall felőlem.

- Tudja azt maga jól. Olyanokat, hogyha itt fellép, a nők bizonyosan megválasztják. Meg ilyesmiket, mit tudom én. Erről nem szeretek beszélni. Mondja, milyen nőnek tartja ezt a Kollárnét?

- Melyik az? Ja igen, tudom. Ma ott feketéztem. Semmilyennek sem tartom. Unalmas.

- Ezt komolyan mondja?

- Persze, hogy komolyan.

- Hálistennek. Most már megmondhatom a kettőnk közt fennálló barátságnál fogva, hogy attól a nőtől őrízkedjék. Nagyon rossz híre van. Látja, máris hasznos vagyok magának. De miért ment el hozzá feketére!

- Azért, gyermek, mert a férje fontos ember a kerületben. Tudja, hogy mi az? Nem nagyon. Hát a kerület az, ahol én képviselő leszek, ha sikerül. Ennélfogva elmentem hozzájuk feketére. És teára pedig elmentem a másikhoz, hogy is hívják azt az özvegyet. Az összecsődítette nekem a fontos fügedieket mind... Hopp.

Hirtelen eszébe jutott valami, amitől gondterhes lett az arca.

- Bocsánat egy pillanatra...

Belső zsebéből jegyzeteket vett elő. Monokliját feszesebben a szemére csíptette. Böngészett a jegyzetekben. Fejét csóválta.

- Valamit elfelejtettem. Nem baj, majd vacsoránál megbeszélem a papájával.

Ebben a pillanatban lépett be Hubay. Magdolna felsóhajtott. Magában, mintegy valami fejezet végén, összegezte: álomszerűen sikerült minden eddig, életre-halálra barátságot kötött Szilágyi Ákossal. De mikor találkoznak újra? Mikor jön az alkalom, hogy hosszasan üljenek egymás mellett, beszélgessenek, mindig és folyton csak beszélgessenek, órákig, napokig, étlen-szomjan, mindhalálig csak beszélgessenek? Szilágyi udvariasan felállott. Hubay udvariasan sietett hozzá.

- Hallom, a farkast emlegetitek s a kert alatt jár. Itt vagyok. Nem húzhattam frakkot. Ákoskám, gyászban vagyok. Őszintén szólva téged sem értelek, mit csapsz egy falusi és baráti háznál ekkora parádét, pláne mikor gyászolunk is. De hát ilyen nagy fene gavallér voltál világéletedben. Na, mit csináltok? Csak nem politizáltatok?

- De bizony, - felelt a vendég, - éppen ott tartottunk. Hanem a még nagyobb ujság az, hogy máris roppantul összebarátkoztunk. Gratulálok a leányodhoz, öregem. Előtte nem illik mondani, de el vagyok tőle ragadtatva.

Ez nem lehet, gondolta Magdolna remegve, ez nem lehet igaz, ez csak álom lehet.

- Bizony, fiam, el is lehetsz. Nekem sem kellene előtte mondanom, de én is el vagyok ragadtatva ettől a mókustól.

Tenyere odakerült a Magdolna arcához, aki behunyta a szemét és mint a párna puha hajlásába, úgy simította az apai tenyérbe forró arcát.

- Szóval nagy a barátság, - folytatta az apa, - hát ez helyes. Ajánlom is, hogy párthiveket szerezz, akik mennél befolyásosabbak. Én mindent megteszek érted, azt úgyis tudod, de ha ez a lány is protezsál nálam, akkor a tűzbe megyek.

- Akkor a dolgom már rendben is van. Igaz Magdolna?

- Igaz. Szövetséget kötöttünk, apus.

- Ejha, így összeesküdtetek már? De remélem, engem is bevesztek harmadiknak?

Szilágyi barátilag ráütött a házigazda hátára, közben Magdolnára kacsintott:

- Mit gondol, kis szövetséges, vegyük be?

Magdolna boldogan nevetett.

- Na, nem bánom, vegyük be. Kész a hármasszövetség.

De rögtön el is hallgatott a hármasszövetség, mert Hubayné lépett be.

- Remélem, nem unta magát, kedves Ákos? Mindjárt eszünk. Félek, hogy nem lesz megelégedve a vacsorával, tudja, költözés előtt állunk, csupa zavar itt minden, két cselédem beteg, azt sem tudom, hol a fejem, je suis au bout de mes forces, de foglaljon helyet. Hát mi ujság, mit csinált egész nap?

- Unalmas helyeken unalmas emberekkel beszéltem, kedves Nóra baronessz, és vártam az estét, hogy kedves helyen, kedves emberek között legyek. Gratulálok a lányához. Így múlik az idő. Mint csecsemőtől váltam el tőle és mint dámát látom most viszont. Hadd dicsekedjem el magának is, roppantul összebarátkoztunk. Magdolna lesz az én titkos fügedi párttitkárom.

Az anya kedvetlenül szólt rá a felnőttség mámorában gyönyörködő dámára:

- Magdolna, tartsd egyenesen a hátadat. Das ist einfach schrecklich mit dir. Hát a maga gyerekeivel mi van, Ákos? Egészségesek? Gyakran látja őket?

- Köszönöm kérdését, megvannak. Igen, elég gyakran látom őket. A feleségem már nem kínoz annyira az árvaszékkel, meg egyéb perekkel, most már gyakran engedi hozzám mindakettőt.

- Mekkorák már?

- Juliska tizenkétéves, Pali kilenc. Kedves gyerekek, semmi baj nincs velök. Juliska a Sion-apácáknál tanul. Jövőre Pali is intézetbe kerül, a Teréziánumba akarom adni. Ha ugyan emiatt megint külön vihar nem lesz az anyjával. Mert elég, hogy éntőlem származzék valami gondolat, akkor már azonnal ádázul elkezd harcolni ellene. Úgy szoktam, hogy titokban közös ismerősöket kérek meg: ők ajánlják Daisynek a magok ötlete gyanánt, amit én szeretnék. Akkor

aztán úgy teszek, mintha ellenezném. Soká tartott, míg erre a módszerre rájöttem, de most már egészen jól működik. Tudja, Nóra baronessz, a főbaj itt az, hogy rossz befolyások érvényesülnek annál az asszonynál. Telebeszélik neki a fejét ellenem. És ő éveken át kínzott ezekkel az anyagi dolgokkal, csak hogy kínozzon. Hogy mit szenvedtem én éveken és éveken át, az elmondhatatlan...

Ebben a pillanatban nyitotta Marci az ajtót és jelentette a tálalást.

- Hagyjuk, - mondta legyintve Szilágyi, - a vacsora kellemesebb beszédtéma, mint ez.

Bevonultak az ebédlőbe. Fini már ott állt rendes helye mellett és motyogott magában.

- Nini, a kedves Fini, - szólt élénken és nyájasan a vendég, - még mindig megvan? Kisztihand, Fini, mi ujság? Megismer?

Fini rámeredt a frakkos úrra. Aztán egy képzelt hallgatósághoz fordult.

- Ein Mann in Frack. Ach ja, in Frack sind sie schön. Ein sehr schöner Mann in Frack, Kinder, ach ja.

Mialatt leültek, a házigazda nevetett.

- Na, barátom, nem hiába vagy olyan megveszekedett nőcsábász. Már ennek is elcsavartad a fejét.

- Imre, - csattant fel rögtön az anya rendreutasító hangja, - talán moderálná magát, nem? Ç m'étonne, vous savez.

Aztán elkezdődött az étkezés az aranysárga tyúklevessel. S mivel Hubay azt ajánlotta, hogy mindjárt térjenek a tárgyra, elkezdődött a politika. Magdolna számára érthetetlenül. Otthon a háznál soha nem beszéltek politikáról, anyja semmit nem konyított hozzá. Apja szokott ugyan politizálni, de ezt vagy a fügedi kaszinóban, vagy a vármegyei közgyűlésen intézte el, otthon minden politikai érdeklődése csak annyiban mutatkozott, hogy olykor, ha olvasta az ujságot, megcsóválta a fejét. Magdolna tehát meg sem érthette, hogy mi az a közigazgatási befolyás, a hivatalos jelöltség, a párttitkárság, a miniszterelnökségi államtitkár, a karhatalom, meg a többi kifejezések, amelyeket a beszélgető férfiak nagy gyakorlottsággal mondogattak egymásnak. Megengedte magának, hogy ne kövesse a beszélgetés fonalát, elmerült abban, hogy a vendéget nézze és hangját hallgassa. Mennél tovább nézte, annál érdekesebbnek és szebbnek találta. Figyelte, hogyan eszik. Káprázatosan értette ez a Szilágyi, hogyan kell enni. A kést, meg a villát úgy tartotta és úgy kezelte, hogy a világ semmiféle főudvarmestere nem ehetett szebben. Ahogyan ott ült frakkosan, csillogó ingmellel, föléje hajolt a tányérnak és finom, barna ujjai az evőeszközt emelgették, ő volt a nagyvilági elegáncia megtestesülése, akit úgy, ahogy volt, be lehetett volna iktatni valami lélekrázóan izgalmas regénybe a hős illusztrációja gyanánt. A hangját meg éppen el lehetett volna hallgatni akármeddig, tekintet nélkül a szavak értelmére, csak a mély és lágy bariton rendkívül kellemes zengése kedvéért. Magdolna szíve rögtön élénkebben dobogott, ha arra a valószínűtlen gyönyörűségre gondolt, hogy ez a tökéletes ember az ő bizalmas barátja, akivel ezentúl mély ragaszkodásban fognak haladni az élet útján, egymás problémáit végighallgatva és egymás lelkét támogatva. Mialatt a politikai beszélgetés élénken kanyargott tovább, ő fele figyelmét átadta az andalító férfihang bársonyszerű simogatásának, figyelme másik felével pedig visszaidézte a vacsoraelőtti beszélgetést. Szinte már fájó örömmel döbbent bele szívébe az a nyilalló tudat, hogy most lépett be először a felnőtt nőiesség birodalmába. Még nem bálozott eddig, az igaz. De ahogy ezzel az emberrel társalgott, az már nem egy bácsi és egy csitri gyerek beszélgetése volt, hanem egy nő és egy férfi társalgása. Egy híres-nevezetes gavalléré és egy ifjú dámáé, aki eddig ismeretlenül éldegélt a falusi kastélyban, de ahogy a főváros, a nagyvilág, a nagy élet hőse kopogtatott be hozzá,

mintegy varázsütésre derült ki róla ez a nagyszerű felnőttség, amely őt magát lepte meg a legboldogabban. Ezekből a boldog ábrándokból hirtelen egy mondat tudatára ébredt.

- Egyszóval visszamégy Pestre és beszélsz az államtitkárral, - mondta apja.

- Természetesen, - felelt Szilágyi, - ha a hivatalos jelöltséget nélkülözhetetlennek tartod.

- Szerintem nélkülözhetetlen. És jó volna, ha nem várnál sokat, mert valaki még elcsípi az orrod elől a jelöltséget.

- Igazad van. Megyek is. Pár napot körülnézek, ismerkedem, látogatok, barátkozom, aztán mikor már egy kis talajt csináltam magamnak, megyek. Addig is az én minisztériális embereim ütik a vasat odafenn.

Szóval elutazik, ó milyen borzasztó. De még néhány napig marad, ó milyen boldogság. De nagyon el lesz foglalva, ó milyen elviselhetetlen. Magdolna fejében megint ott sürgetett és dörömbölt a kérdés: mikor fogja viszontlátni, hogyan lehetne viszontlátni.

A feketéhez átmentek a hallba, miközben Fini eltünt. Magdolna soha még ilyen őszinte igyekezettel nem engedelmeskedett anyja parancsoló szemvillanásának, hogy házikisasszonykodjék. Maga töltötte a kávét és igyekezett a vendéglátó hölgy természetes hangját közvetlenül használni:

- Hány cukrot parancsol, - ...

A mondat végén a hanghordozás még nem formálta meg a kérdés végét. A levegőben érzett egy szó hiánya, még pedig a megszólításé.

- Csak hívjon egyszerűen Ákosnak, - mondta könnyedén Szilágyi, és mindjárt az anyjához fordult, - remélem, nincs kifogása az ellen, Nóra bárónő, hogy a lánya meg én jóbarátoknak tekintsük egymást. Mert abba, hogy „Ákos bácsi", én nem megyek bele, azt előre megmondom. Egy cukrot kérek és egy kevés tejet. Szóval, drága Imrém, ismétlem neked, az én számomra a te baráti segítségednél nincs nagyobb megnyugvás...

Magdolna odatette a kávéscsészét és megint kérdést intézett hozzá, de most már megszólítással.

- Konyakot parancsol, Ákos, vagy valami más pálinkát?

- Egy konyak nagyon jó lesz, csókolom a kedves kezeit, Magdolna... Mert ha te azt mondod, hogy számíthatok rád, az nekem szentírás...

A politika folyt tovább, Magdolna pedig szerette volna gyorsan megnézni magát, ha lett volna a közelben valami tükör. Jól esett volna szemtől-szemben állván rámosolyogni arra a felmagasztalt hölgyre, akivel ilyen dolgok történnek. Aki így szól a hírneves bálványhoz: „Konyakot parancsol, Ákos!" Csak ilyen egyszerűen, a világ legtermészetesebb dolga gyanánt. És a bálvány ezt feleli rá: „Csókolom a kedves kezeit, Magdolna". Ezt kellene hallania Yolandának, de az még semmi, hogy Yolandának, hanem a nagyvilág számtalan előkelő és izgalmas hölgyének. Ezt kellene hallania az Ákos soha nem látott feleségének, meglepetve, hogy ime, ez a vidéki fruska meg tudja érteni azt, akit ő soha nem tudott megérteni. Halálos kár, hogy Ákos felesége most nem nézhet be valahogyan az ablakon. De hiszen ami késik, nem múlik. Majd elterjed ennek a mély lelki barátságnak híre hamarosan. Majd fognak találkozni még azok a híres pesti asszonyok a lóversenyen, a Stefánia-korzón, a Pannóniában, vagy ahol éppen találkozni szoktak, és izgatottan fogják tárgyalni az esetet. Mondd, kedvesem, nem tudod, micsoda titok van ennek a Szilágyi Ákosnak az életében? De igen, hallottam, kedvesem, mély lelki barátságot kötött valami vidéki gentry-lánnyal, senki sem tudja hogy ez a leány mit csinál vele, mivel köti magához, de csak ennek a barátságnak él

azóta Ákos, minden ügyét azzal a leánnyal beszéli meg, tanácsokat kér tőle, mit tudom én, véghetetlenül ragaszkodik hozzá, mit szólsz ehhez, kedvesem? Hihetetlen, kedvesem...

Az est további folyamán, mikor a politikából már kifogytak a beszélgetők, még egyszer rátértek a Szilágyi családjára. Hubaynénak csak ez fúrta az oldalát. Ahogy szóhoz juthatott, azonnal nekiszegezte vendégének a kérdést:

- És mondja csak, Ákos, hát nem volna az lehetséges, hogy maga kibéküljön a feleségével? Hiszen maga mindig azt mondta, hogy ez szerelmi házasság volt. És hát... mit tagadjuk, az sem közömbös, hogy sok ott a pénz nagyon, nem?

- A pénz engem nem izgat magam miatt, a gyerekeim öröksége pedig biztos. Elég sok az, a karai Krausz-vagyont merném úgy másfélmillióra becsülni, és örökösök ketten vannak hozzá. Daisy, meg az a bolond huga, Oppenheimerné, aki Berlinben él. Hogy nem lehetne-e kibékülni? Most már aligha. Régebben még mindent elkövettem, hogy kigyógyítsam abból a pokoli és tűrhetetlen féltékenységből, de azóta olyan dolgok történtek, amiket egy önérzetes úriember nem nyelhet le. Ennél a háznál igazán bizalmasan beszélek, mintha csak boldogult édesanyámnak mondanám: sajnos, ez most már nem igen mehetne. Én most már csak megyek a magam útján. Éppen ezért volna olyan fontos nekem ez a mandátum. Nem állhatok megalázottan, mint sehonnai koldus, a dúsgazdag anya gyermekei előtt, akik az én gyerekeim...

- Szereti még azt az asszonyt? Mondja meg őszintén.

- Nehéz erre felelni, Nóra baronessz. Valaha a fejem búbjáig szerelmes voltam bele. Az ilyen dolgok nyom nélkül soha nem múlhatnak el. De a régi szerelem... haj, haj, hol van az már. Hagyjuk az egészet, kár is róla beszélni. Ez már így marad. Ha szenvedek, csak a gyerekeim miatt szenvedek, hogy ilyen zilált gyerekségök van nekik.

Szilágyi Ákos megigazította a monokliját és mélyen felsóhajtott. Aztán megint csak áttért a fügediekre. És nemsokára bekövetkezett az a pillanat, mikor hirtelen a házigazdához fordult, hogy fogasson be neki.

- Ugyan eredj már, ilyen korán? Nem ismerek rád.

- Muszáj, édes öregem. Még be kell néznem a kaszinóba, megígértem. Az öregek mindenáron tarokkozni akarnak velem. Ma valami bankett van ott...

- Igen, tudom, én is ott lettem volna, de a gyász miatt mégsem...

Nem telt bele egy negyedóra, Szilágyi Ákos ott állt, miután a szülőknek már köszönt, Magdolna előtt.

- Csókolom a kedves kezeit, kis szövetséges. Mondom is, de ha nem tudnám, hogy a mamájának milyen szigorú elvei vannak, még meg is tenném. Remélem, hamarosan megint lesz alkalmunk beszélgetni egy kicsit...

Melegen megszorította Magdolna remegő kezét. Magdolnában pedig meghült a vér, mikor érezte, hogy az izgalomtól nedves lett a tenyere. Pedig a keze különben nem izzadt soha. Mit fog most mondani ez a Szilágyi? Azaz, hogy ez az Ákos? Az ilyen elkényeztetett emberek olyan finnyásak. Talán visszariad a nyirkos kéztől egy életre. Rettegve pillantott a búcsúzó ember arcába. De azon az arcon nyoma sem volt a visszariadásnak. Inkább csak úgy sugárzott a barátságtól és mosolygó kedvességtől. Mikor később felhangzott a távozó kocsi kerékzörgése, Magdolnának elszorult a szíve. Miért rendezték be olyan rosszul a világot, hogy egy fiatal leánynak nem illik a következő találkozót indítványoznia egy ilyen kedves jóbaráttal? Most ki tudja, mikor látja megint.

- Mamus, szeretnék még egy kicsit zongorálni.

- Hát nem bánom, meinetwegen. Még úgyis beszélgetünk egy darabig apáddal.

Magdolna kérés nélkül hozta a dohányos szitát, a pipát, a gyújtószerszámot, tálcán sillerbort, nagy poharat, szódavizet. Mindezt letette apja kezeügyébe. Az anya kézimunkát hozott, valami céltalan kis terítőt, amelyet szemrontó petit-point öltéssel csinált már hosszú hetek óta. Mindahárman elhelyezkedtek. Magdolna leült a zongorához. Egy Chopin-mazurkát kezdett játszani, amelynek ide-oda hajladozó játékos bánata mindig megcirógatta szívét, ha hangulatra vágyott. A házaspár beszélgetni kezdett.

- Mondja, Imre, megbolondult ez az ember, hogy frakkban jön ide? Elhívtuk egy közönséges politikai megbeszélésre, sans façon, és ő bálnak veszi a dolgot. Még hozzá gyászban is vagyunk. Ilyet még nem láttam.

- Á, hiszen ez egyszerű. Nem miattunk vette a frakkot. A fügedi kaszinóban asszonyok is vannak a banketten.

Magdolna meghökkent a zongoránál. A mazurkát túlhangosnak találta, mert egyetlen szót sem akart elmulasztani szülei beszélgetéséből. Ezért egy lezárt zenei frázisnál óvatosan átment egy nocturne vonalára, azt sokkal halkabban játszhatta. Évek óta benne van már ujjaiban ez a zenedarab, a zongora figyelmét teljesen rábízhatta két kezére, sajátmaga figyelmét teljesen az odahallgatásra fordíthatta. Hogy Ákos a fügedi asszonyok miatt öltött frakkot, az hirtelen valami nyomást keltett közvetlen a gyomra fölött. De ezen nem is ért rá tünődni, a beszélgetést kellett követnie.

- Nem változik ez meg soha, - mondta anyja, - ha szoknya kerül elébe, rögtön vöröset lát. Mit szól maga ahhoz, amit a feleségéről mondott? Hogy szerelemből vette el.

- Mit szóljak hozzá? Az volna a csúnya, ha azt mondaná, hogy csak a pénzéért vette el. Aztán meg lehet, hogy csakugyan szerette is egy kicsit.

- Ugyan menjen, ne legyen maga is ilyen naiv. Szerelemből vette el azt a fekete, vézna kis vakarcsot. C'est ridicule, voyons. Tele volt adóssággal, elvette a Krausz-lányt. Ezt maga tudja a legjobban.

- Én csak azt tudom, hogy mikor a szándékát az ezrednél bejelentette, ott bajok voltak. Erre kézzel-lábbal magyarázta, milyen szerelmes, és öngyilkossággal fenyegetődzött. Hát ebből egy egészen kicsi igaz is lehetett. Amiért gazdag valaki, attól még bele lehet szeretni. A maga lányát is csak a pénze miatt fogják elvenni?

Magdolna erősen mímelte, hogy teljesen elmerült a játékba és a beszélgetésből nem hall semmit. Nagy ijedelem is motoszkált benne: hátha anyjának eszébe jut, amiről nyilván megfeledkezett, hogy tudniillik gyászban vannak és nem nagyon helyes most zongoráznia. Elviselhetetlen volna, ha most felállítanák a zongorától és a neki nem való beszélgetés elől elküldenék aludni. De azok nem figyeltek rá.

- Először is az én leányomat ne hasonlítsa ahhoz a vakarcshoz, - mondta sértődötten az anya, - másodszor olyan eladósodott fickónak, akinek utolsó mentsége a hozomány, úgysem adjuk, azt maga jól tudja. Vagy maga odaadná, ha jönne egy ilyen Szilágyi Ákos?

A balkéz megremegő ujjai hamisat fogtak. Magdolna bosszúsan ismételte a zenei mondatot.

- Maga ezt az Ákost sohasem szerette, angyalom. Túlszigorúan ítéli meg. Nem rossz ember ez, csak könnyelmű. Arról nem tehet, hogy a nők úgy szaladnak utána.

- Az csak olyan beszéd. Ő szalad a nők után. Kéthónapos házas korában már csalta a feleségét agyba-főbe. Az ilyen embert vízbe kellene fojtani. Hogy a lánya megszületett, azt Bécsben tudta meg, mert odautazott egy ballerina után. Hát az a jelenet, mikor együtt vacsoráztunk a

Vampeticsnél és az az orosz hercegnő odajött az asztalhoz? Ha az a szerencsétlen feleség ott helyben lelőtte volna a maga barátját, még a főkapitányság is felmentette volna.

- Azt nem hiszem, édes angyalom, már csak azért sem, mert szándékos emberölési ügyben nem a főkapitányság hoz ítéletet. De kár ezen veszekedni, hiszen én nem lelkesedem az ő életmódjáért, én csak mentségeket találok neki. Nem ezek a főbajok őnála. Tőlem kurizálhatna napestig, csak amellett a komoly dolgait komolyan venné. De abban léha csak igazán. Megmondtam neki, hogy vesse rá magát a főszolgabíróra, az itt a legfontosabb. Ahelyett társadalmazik. Feketére megy, teára megy, bankettre megy. Már pedig, ha ez a választás nem sikerül neki, elmehet a kataszterhez, vagy elmehet póstahivatalnoknak. Nagyon nehéz valakinek segíteni, aki maga nem segít.

Magdolna kétségbeesett erőfeszítéssel igyekezett minden szót jól az emlékezetébe vésni.

- Akkor pedig, ha így van, magának is jó lenne visszavonulnia ettől a dologtól.

A zongora megint kisikló, fülsértő hangot adott.

- Hogyhogy visszavonulni? Hagyjam cserben?

- Már engedjen meg, használ magának, ha belehajszolja saját magát egy szégyenteljes bukásba?

- Nem biztos, hogy bukás. Sőt valószínű, hogy nem az. Mert azért nagyon meg tudja szerettetni magát, ha akarja, akárkivel. Csak itt kell tartózkodnia a kerületben, rövidesen nagyon népszerű lesz. És ha ezenfelül még a tanácsaimat is megfogadja, biztosra vehető, hogy a hivatalos támogatás nem lesz lanyha.

- Csakhogy ő nem fogadja meg a maga tanácsait. Nekem ez az egész dolog nem tetszik. Nein, ich kann mir die ganze Sache nicht gefallen lassen. Maga csak szépen vonuljon vissza az egésztől, az lesz a legjobb.

Magdolna egyszerre abbahagyta a zongorázást, felállott. A zongora fedele lecsapódott. Apa is, anya is összerezzenve pillantottak oda a csattanásra. Ő ott állt a zongora mellett, magára kényszerített mosollyal, amelyet vonagló szája valami zavaros arckifejezéssé torzított.

- Mama, - mondta ezzel a torz arccal, kétségbeesve igyekezvén tréfa látszatát kelteni, - ne bántsd a jóbarátomat...

Hubayné ránézett a leányára. Nem ment bele a tréfába. Még kézimunkáját is letette.

- Mi lelt téged?

- Ákos nekem jó barátom és szövetségesem, - mondta még mindig ragaszkodva a tréfálkozás látszatához, - szeretném nálatok protezsálni.

- Nem szeretem, - szólt az anya kurtán, - ha belebeszélsz a nagyok dolgába. És micsoda butaság az, hogy „jóbarát” és „szövetséges?” Ez az ember fütyül rád.

- Bocsáss meg, mama, de ezt nem hiszem. Ez nem fütyül rám.

Mielőtt az anya még szigorúbban felelt volna, az apa szólt közbe.

- Neked van igazad, mókus. Ez nem fütyül rád. Kivált mióta észrevette, hiszen világosan mondtam meg magam, hogy mennyire megveszteget engem, aki kedves hozzád. Ha azt mondanám neki, hogy van egy kedvenc kutyám, akkor rávetné magát a kutyára, hogy meghódítsa. Ilyen a természete. Mondom, hogy ha meg kell kedveltetni magát valakivel, abban páratlan. Olyan, mint a hammelni patkányfogó.

Magdolna állt a zongora mellett. Egy pillanatig hallgatott. S érezte, hogy a zongorára támaszkodó keze idegesen remeg.

- Apus, - szólt aztán habozva és még mindig erőltetve a könnyed mosolyt, - szabad ellenvetést tennem?

- Hogyne, kis mókus, halljuk.

- Ha ez így van, akkor miért nem veti rá magát a főszolgabíróra?

- Azért, mókus, mert régen egyszer párbaja volt ezzel a mi főszolgabírónkkal, aki csúnyán megvagdalta. Utána kibékültek ugyan, de a Szilágyi hiúsága nem tud megbocsátani. Hogy a győztes ellenfélnek most a kedvét keresse, arra képtelen rászánni magát. Hát csak nyugodjál bele, mókus, nagy léhűtő ez a te szövetségesed. Tudja ő jól, hogy miért szövetkezik veled.

Magdolna arcán váratlanul két könnycsepp gördült végig. És még most is folytatta azt a céltalan mosolyt.

- Miért? Velem, magamért, nem lehet barátkozni?

Az apa elnevette magát. Felkelt, odament a lányhoz, megsimította a haját, s vállánál fogva magához szorította.

- Ó, de naiv csacsi vagy, te nagylány te. Isten tartsa mennél tovább a naivságodat.

Máskor Magdolna boldogan fészkelte volna magát apja melléhez. Most inkább kibontakozni igyekezett az ölelő karszorításból. S mikor apja, még mindig nevetve, ott hagyta, hogy felhajtsa a maradék vizesbort, megkönnyebbültnek érezte magát.

- Elég ezekből a szamárságokból, - szólt az anya, - holnap kezdődik a költözés, gyerünk aludni. Ja igaz, még meg kell beszélni a beosztást. Ki marad itt, ki megy be, hogyan lesz az egész.

Megbeszélték. Holnap Magdolna még kint marad, az anya Fügeden várja az első szekeret, az apa a gazdaság után néz. Ugyanúgy holnapután. Harmadnap Magdolna lesz bent Fügeden, a szülők pedig itt befejezik a hurcolkodást és lezárják a házat. Ezt elhatározván, feküdni mentek. Magdolna alig várta, hogy gondolataival maga maradhasson. Mikor a sötétben a párnába fúrta a fejét és szokása szerint olyan gombócba zsugorította össze magát a takaró alatt, mint a sündisznó, mindenekelőtt végigjátszotta magában az este történetét. Attól a pillanattól kezdve, hogy megállt előtte a csillogó hajú, barna arcú frakkos férfi. Aztán az ő vakmerő kezdése. Aztán... hogyan is mondta Ákos: „Egy ilyen kedves hölgynek...” Igen, igen, azt mondta: hölgynek. „Egy ilyen kedves hölgynek a barátsága a legszebb ajándék, amit az élet adhat az embernek”. Aztán mit is mondott? Egyszerre a nagy mulasztás döbbenete futott végig rajta: Ákos milyen meleg és mély barátsággal beszélt az ő apjáról, s ő ezt a zongora melletti szóváltásban elfelejtette értékesíteni. Most bezzeg eszébe jutott. Hogyan is oktatta a francia kisasszony valaha? Ez az úgynevezett „esprit de lescalier”. Mikor az embernek távozáskor a lépcsőházban jut eszébe a remek válasz, amellyel a társalgás folyamán győzelmesen visszavághatott volna. Ó, milyen bosszantó. De nem helyrehozhatatlan. Majd még el lehet ejteni társalgás közben: „Apus, tudod, mit mondott rólad Ákos? Hogy élete egyetlen barátjához sem ragaszkodik olyan mély barátsággal, mint hozzád”. Majd akkor apja is másképpen fog beszélni. Majd ő is belátja, hogy ez az Ákos mély barátságra képes ember, akit ellenségei, kétségkívül a megvetéssel visszautasított nők, galádul rágalmaznak, aljas pletykákkal vesznek körül, ő pedig ott áll frakkban, magasan és fenkölten a rágalmak és pletykák fölött.

Aztán hogyan is volt csak... Kollárnéról is szó esett, Véghnéről is, mert ő merészen megemlítette őket. Milyen felsőbbség volt ebben az emberben, milyen fölényes kicsinyléssel beszélt a két nőről, mint ha csak odaszállott kerti bogarakat sepert volna le a kabátja ujjáról. Ezt az

embert vádolják szoknyavadászattal? Aki a lelkileg értéktelen nőket ilyen méltósággal tartja távol magától? Igaz, elment feketére is, teára is, de ez nyilvánvalóan politika. Nézd, apus, ezt igen, ezt elhiszem, hogy ezekhez érdekből ment el. De ezeknek egész biztosan nem mondja, hogy testi-lelki jó barátok, életre-halálra szövetségesek. Apa, apa, miért mondtad azt a kegyetlen dolgot nekem, hogy ő nem vesz engem semmibe? Miért sértettél így meg engem női önérzetemben? Látod, apa, életemben most gondolok rád először vádolóan, most haragszom rád életemben először, most okoztál nekem először nagy fájdalmat életemben...

Jó darabig sírni kellett bele a párnába, hangtalan-keservesen. Addig nem ért rá tovább gondolkozni. De a nagy sírástól kissé megkönnyebbülvén, édesdeden elmosolyodott, visszatért a mindennel kibékítő, csodálatos sikerhez. „Szóval megkötöttük a tamási szövetségi szerződést". Így mondta Ákos. És utána ezt: „Kislány, maga kimondhatatlanul kedves". Milyen csodálatos mondatok, mint a megvalósult tündérmesék, inni kellene őket, vagy meztelenül beléjök ugrani, mint a nyári vízbe, hogy mindenütt érintsenek. Aztán... ahogy a vacsoránál ültek... a hangja... az a zengés, az a puha, mély bársonyosság, egész biztos, hogy ilyen lehet a tenger mormolása, amelyről már annyit olvasott. Vajjon volt már Ákos a tenger mellett? Hogyne lett volna. Egy ilyen nagyvilági életet élő ember, ez már biztosan járt Velencében, meg a Rivierán, meg az északi tengernél. Mennyi sok szép hely van a világon, mennyi minden van hátra az életben és milyen szép lesz mindezt megélni az Ákos barátságával, amely barátságon semmi, de semmi soha nem fog változtatni. Lehet, hogy Ákos még kibékül a feleségével. Ki is kell békülnie, a házasság szentség, és Ákos, mint katolikus... De vajjon katolikus? Éppen úgy lehet református is. Magdolna csodálkozva állapította meg, hogy Ákost inkább reformátusnak szánja, semmint katolikusnak. Ez hihetetlen. Mi lehet ennek az ösztönnek az oka? Ah igen, megvan, persze, hogy ez az oka: apja is református. Ő vegyes házasságból született, s mint leány, az anyja vallását követte, de azt megszokta, hogy aki apai szeretettel áll mellette, az református legyen. Tehát természetes, hogy apai barátjától is ezt várja, ezt az övétől különböző, az ő számára nem elég színes, erőteljes, idegen vallást, amelyből mindig valami apaiságot érzett ki homályosan. Apait. Apát. Apa, apa, apa...

És ekkor Magdolna egyszerre felült az ágyban attól a hallatlan megkönnyebbüléstől, amely egyszerre árvízként borította el. Fülében megcsendült egy Verlaine-sor, amelyet Claudette kisasszony szokott mindig mondogatni, régi kisasszonya:

Un vaste et tendre appaisement
Semble descendre du firmament...

Ó, micsoda boldogság, micsoda fellélegzés. Mert most már meg merte vallani magának, hogy kimondhatatlanul és gondolatban is csak félig elgondolva valami bizonytalan rettegés élt benne és lelkiismeretének valami lázadozása. Most már ki lehet mondani: félt, hogy szerelmes lesz Szilágyi Ákosba. És hitványul elárulja a Feri újonnan felgyűlt emlékét, a Ferinek adandó bocsánat jóságos és szép vágyát. De most már rendben van. Nyilvánvaló, hogy nem ez a vágya, ő nem a Szilágyi Ákos szerelméért sóvárog, hanem apai barátságáért. Ezerszer hála a jó Istennek és a Szent Szűznek. Most már akár a keblére is borulhatna Ákosnak, nem lehetne abban semmi illetlen és semmi bűnös. És milyen kimondhatatlanul édes érzés lenne. Ettől a tudattól úgyszólván visszaalélt az ágyba ültő helyéből és megint összegombolyodott a takaró alatt. Most már minden jól van, suttogta magának boldogan. Most már könnyű lesz azt a bizonyos férfi-problémát megkérdezni Ákostól, s majd ahhoz képest Ferivel rendbehozni a dolgot.

De egyelőre nem Feri a fontos. Egyelőre az Ákos barátsága sürgősebb teendőket ró rá. Figyelmeztetni kell Ákost a különféle veszedelmekre. Elsősorban arra, hogy apját egy bizonyos valaki - anyját nem szabad megnevezni, ez természetes - le akarja beszélni az Ákos ügyének támogatásáról.

Ekkor másodszor ült fel az ágyban, olyan felpattanással, mint a kinyitott skatulyából elé-ütköző, rúgóra járó bohóc. Mert felvillant emlékében apja vacsora melletti mondata: „Én mindent megteszek érted, azt úgy is tudod, de ha ez a lány is protezsál nálam, akkor a tűzbe megyek". Magdolna megdöbbenve és hangosan feleselni kezdett apjával, aki bizonyára az igazak álmát aludta már, akárcsak a másik szobában horkoló anyja. Apa, apa, hát még vitatkozhatol, ha ezt kimondtad? Hiszen én protezsáltam nálad, és te nem mégy érte a tűzbe? Te, aki maga vagy a megtestesült férfiszó, a gavalléria, az igazi úrnak tetőtől-talpig mintaképe? No majd megmondom én ezt neked, majd emlékeztetlek rá, hogy mit mondtál, jaj, de nagyon fogsz restelkedni...

Duzzogva, morcosan feküdt le megint s úgy húzta magára a paplant, mintha apjától sértődötten a fal felé fordulna. Hogy serényen és gondosan összegezze a barátság-kötelezte teendőit. Tehát: meg kell magyaráznia Ákosnak, hogy ne „társadalmazzon". Hagyja Kollárnét és Véghnét a manóba. És mind a többieket is. Hanem igyekezzék meghódítani a főszolgabíró jóindulatát. Azt a régi párbajt törölje ki emlékezetéből, ne legyen kicsinyes. Bocsásson meg a főszolgabírónak, semmi sincs lélekemelőbb és magasztosabb a megbocsátásnál. Még mit kell tenni? Mindenkit rábeszélni, hogy Ákosra szavazzon. Korteskedni, de csak úgy, ahogy lehet, titokban. Szervezkedni. Lássuk csak, kinek lehetne szólni. Yolanda útján meg lehetne szerezni szavazatnak azt a Kende Bélát, a nevelőt. Talán már van annyira felnőtt, hogy szavaz. Lehetne szólni a gazdasági írnoknak. Az már két szavazat. Ennek is, annak is. Kapacitálni őket, rábeszéléssel, hízelgéssel, kedvességgel... Ha csak tíz szavazatot szerezhetne és Ákost éppen tíz szótöbbséggel választanák meg, akkor az övé lenne a siker. Ő szerezné meg a hogyishívjákot, a mandátumot, az apai barátnak, akkor oda lehetne vetni Yolandának, csak úgy mellékesen: „alaposan belefáradtam, de sikerült megválasztatnom Ákost". Akkor az eredményhirdetés után, vagy beiktatás után, vagy amit már ilyenkor a férfiak csinálnak, találkoznék Ákossal, ragyogó szemmel, boldogan néznének egymásra, az apai barát kitárná a karját, ő odarepülne, arca odaér a monoklis, barna archoz, ketten csodálatosan felemelkedve lebegnek a levegőben, arcuk folyton összeér, egyszerre egy csodálatos szép barlang előtt állanak. Ákos be akar menni, ő nem felel, Ákos karjaiba veszi, arcuk összeér, bemennek a barlangba, ott egyszer csak bámulatos fehér kígyó közeledik, Chopin-zene szól valahonnan és ő kimondhatatlanul boldog egy apai barát karjaiban, aki Ákos ugyan, de valami egyenruhát hord és erősen érezni belőle apja pipa- és kölnivízillatát...

Magdolna mélyen aludt.

IV.

Mikor az első rakott szekér elment Fügedre, neki szabad ideje maradt, hogy a szülőháztól lassanként búcsúzkodjék. Övé volt az egész kastély, szülei nem voltak otthon. Apja a gazdaságba lovagolt ki, hogy a költözéssel járó rendszerváltozást megszervezze, az aratásra is kellett már készülődni, a hurcolkodás és az örökség átvétele éppen legserényebb időbe esett bele. Anyja viszont már kora reggel bekocsizott a városba, hogy ott a nagy kastélyban tárgyaljon az újonnan felveendő személyzettel és várja az első bútorszállítmányt.

Magdolna kiment a parkba. Elbúcsúzott a kutyák sírjától. Valaha kedvenc kutyáit, ahogy egymásután kimúltak, külön sírkertbe temették. Fejfa helyett, amit Hubayné a vallás ellen való tiszteletlenségnek vélt, köveket állítottak az eltávozott ebeknek, a köveken rajta állott a nevök: Pajtás, Kócos, Fickó. De nehezen lehetett elolvasni, évek esői lemosták a vésett betűkről a fekete festéket. A kutyasírok fölé szomorúfűzet ültettek egyszer, az most mélán lehajló lombjaival még külön is gyászolta az úrnőt, aki mindent itt fog hagyni.

De az úrnő csak felületesen gondolt a régi kedvencekre. Itt is, az üvegház ciklámenjeinek fülledt sorfala mentén is, a gazdasági udvar oly jól ismert cselédházai között is nem attól a régi otthontól való búcsúja foglalta el, amelyben egész eddigi életét töltötte. Érezte, hogy meghatottnak illenék lenni, de ehelyett napsugaras életkedv ragyogott benne. Szüntelenül Ákoson járt az esze. Ákos és a hozzá való barátság minden más érzést elnyomott benne. Nemrég még arra gondolt, hogy milyen megindító és regényes lesz elbúcsúznia az orgonabokrok rejtekébe zárt titokligettől, de mikor most oda is elsétált és az ágakat félrehajtva bekandikált a búvóhelyre, egyszerűen csak vállat vont, felületesen csókot intett elmúlt ábrándjai emlékének és még kedve sem volt lefeküdni a lombok titkos sátrába. Ez már nem érdekelte többé. Inkább elsétált messzebbre, az országút irányába, leült az árokparton, belső mosolytól tündöklően tartotta behúnytszemű arcát a nap felé és papsajtot rágicsált. Szedett aztán pitypangot is, az üres csőszárakat letépve gyermekláncot csinált, de arra már nem volt kedve, hogy csuklójára tegye. Eldobta és megint csak mosolygott. És úgy képzelte, hogy mosolygásában most van valami titokzatos.

Ha nem ezzel a mosollyal járt-kelt parkban, gyümölcsösben, jégverem tájékán, libaúsztatónál, a búcsú ürügyével, de az álmodozás boldog csatangolásában, akkor komoly töprengés ülte meg az arcát: vajjon a vágyva-vágyott véletlenre bízza-e a legközelebbi találkozást, vagy pedig agyafúrt módot eszeljen ki, hogy a baráttal mennél hamarább láthassák egymást. És a választással kapcsolatban is olyan terveket eszelt ki, amilyenek csak éjszaka, az elalvás hiszékeny tünődésében születhetnek: roppant természeteseknek és kivihetőknek látszanak, de azután a józan meggondolás egyszerre úgy szétfújja őket, mint ökörnyálat a szellő. És a nagynagy barátság tétlen örömében éppen úgy, mint a lázas tervezgetés merészen színező gondjaiban egyformán csak ebben élt és ez élt benne: ő a meghitt barátja és lelki társa Szilágyi Ákosnak. Tudjátok meg mind, te elnyillaló fecske, te rogyadozó régi góré, te gémeskút hosszú itató-vályúja, te messziről hangzó ostorcsattanás, te fűben igyekvő cincér, ti vadszöllő tövében lustálkodó agarak, te méhzümmögés, te törött cserépfazék a szemeten, te napsütés, te szúnyogfelhő, te hangulat, te táj, élet, emberiség és világegyetem, tudjátok meg ezt a nagy szót, hogy Ákos, és megint csak Ákos.

Így jött-ment, bandukolt, búcsúzkodás örve alatt a két magányos napon át. Olykor a házban magában is így kószált szobáról-szobára, mintha nappali kísértete akadt volna a tamási kastélynak. Az ebédlőasztalnál leült rendes helyére csak azért, hogy Ákost odaképzelhesse a vacsoránál elfoglalt székre. Majd pedig végigment a folyosón, ahol ő ment ki, és megállt a kijáratnál, mintha kikísérte volna, hogy elbúcsúztassa. Este Finivel vacsorázott és még az öreg

megháborodott kisasszony papagáj-fecsegését is megindítóan kedvesnek találta. Aztán, mikor lefeküdt, arcát erősen a párnához szorította.

A szekerek többször fordultak naponta, a hurcolkodás váltott szekerekkel dolgozott. Az ő dolga volt felügyelni, hogy a lakószobákon kívül eső holmi rendben kerüljön a szekerekre: konyha-berendezés, éléskamra, mosókonyha, padlás, cselédszobák. A belső berendezés már későbbre maradt anyja gondja gyanánt. Neki a magányos két nap alatt csak az volt a teendője, hogy egy-egy rakodást megnézzen és tétlenül szemlélje a béreseket, amint a hatalmas mángorlóval bajlódnak. Így múlt el két nap a szülők nélkül, Ákos szüntelen gondolatával. Harmadnap már ott ült Fügeden a vén kastélyhoz, neki most új kastélyhoz közel, az új parkban és bámulatos terveken tünődött: hogyan lehetne meglátni Ákost. Anyja meghagyta neki igen szigorúan, hogy a házból ki ne mozduljon. Írni nem tudott hova, mert rémlett ugyan neki, hogy Ákos a Magyar Királyban szállt meg, de nem tudta biztosan. És nem is mert írni. Ezt másnak érezte, mint a Ferivel váltott csacsi cédulákat. Ilyesmit restelt volna is elküldeni neki, felnőtt hölgytől kómikusnak tetszik az ilyesmi. Izenni sem lehetett. Nem volt kivel, és nem is merte volna senkire rábízni az izenetet, hogy aztán elfecsegjék. Végül azt sütötte ki, hogy Yolandához fog fordulni. De ez a terv is rengeteg akadályba ütközött. Üzenni már sokkal könnyebb lehetett Yolandának, mint Ákosnak. De ha jön Yolanda, hogyan adja majd tudtára, milyen közvetítésre akarja kérni? Ha visszaemlékezett rá, hogyan fölényeskedett Yolanda előtt Ákossal kapcsolatban, elszégyelte magát és elcsodálkozott, milyen hihetetlen távolinak tetszik az az idő, amikor még nem tarthatta magát az Ákos benső barátjának. Azóta teljesen megváltozott az egész világ, mintha évszázadok teltek volna el. S magát a Barátságot most már valami bűvös titoknak érezte, amelybe egész bizalmasan beavatni a fecsegő kis gömböcöt szentségtörés lett volna.

Mégis erre fanyalodott. Azt gondolta, hogy csak legyen itt Yolanda és kezdjenek el beszélgetni, valahogy majd adódik a további teendő. Bement tehát a konyhába, fölöslegesen nagyot kerülve a folyosókon, mert még nem ismerte a járást. Mari a szakácsné, már berendezkedett itt, a tamási konyhalány is ott szorgoskodott körülötte, és itt ténfergett Luca is, a Boriska helyére ideiglenesen beállított szobalány, aki valósággal fél egyedül a pompás kastély magányos termeiben, a minap elhalt asszony ijesztő emléke közepette, és lejött a többiekhez a konyhába.

- Mari, valami itteni lány kellene nekem, aki ismeri Fügeden a járást. El szeretném küldeni valahova.

- Rögtön, méltóságos kisasszony. Ugorj csak, Luca, a tehénistállót már tudod hol van. Ott az a kancsi kis fügedi lány, szólítsd be. Ámbár a járást itt mink is jól ismerjük. De nekünk dolgunk van.

Kisvártatva ott állt a kancsi kis fügedi lány Magdolna előtt, zavartan a nagy tisztességtől.

- Hogy hívnak?

- Teca. Lukács Teca, szolgálatjára.

- Hát hallgass ide, Lukács Teca. Tudod-e, hol laknak Friedrich méltóságos úrék, akik nemrég költöztek ide? Tudod. Rendben van. Tiszta köténytkötsz magad elé, elmégy oda és megmondod a kisasszonynak, hogy tiszteltetem és ha van ráérő ideje, jöjjön át hozzám beszélgetni, mert egyedül vagyok. Hogy fogod mondani?

- Hogy a méltóságos kisasszony tiszteltetia méltóságos kisasszonyt, és a méltóságos kisasszony jöjjön át a méltóságos kisasszonyhoz, ha ráér, mert a méltóságos kisasszony egyedül van.

- Jól van, szedd a lábad. Mari, fent ülök a nagy fa alatt, ha kell valami.

- Igenis, keziccsókolom.

Magdolna tehát leült a nagy fa alá. Gesztenyefa volt ez, nagyon öreg, törzséből nagy darabon kikorhadt a test, kérge olyan görcsös képet mutatott, mint az öregember inai, és csodálkozni lehetett, hogy az ilyen rokkant vén fa hogyan tud ilyen buja és gazdag nyári lombot hajtani roskatag testéből. Toronyalakú piros virágfürtjei mintha kacagtak volna a napra. A fa alatt nagy fehér kerti asztal állott, egyik oldalán jókora lóca, körülötte kerti székek, fehérre mázolt bútor valamennyi. Ide telepedett le Magdolna és kissé bűnösnek érezte magát, hogy visszaél az ellenőrzés hiányával: nincs előtte sem könyv, sem kézimunka. Pedig anyjának szigorú elve volt, hogy rendes fiatal úrileány sohase legyen tétlen, mindig hasznosan foglalkozzék valamivel. Nála most nem volt semmi. Csak az Ákos gondolata. Az sem előtte, hanem benne, tetőtől-talpig, a feje búbjától a lába hegyéig. S nagyon törte a fejét, hogy mit és hogyan mondjon majd Ákosról, ha Yolanda megérkezik.

Alig várt néhány percet, egyszerre úgy érezte, hogy a vér egész testében a boldogság folyékony tüzévé válik. A kerti kavicson Ákos közeledett feléje.

Szeretett volna felugrani és rajongó örömmel eléje sietni, de teljesen megbénult. Nem volt hirtelenében annyi ereje, hogy megmoccanjon.

Ákos azonnal ráismert. Nyájasan köszönt már messziről.

- Harmatos jó reggelt kívánok az én kis szövetségesemnek. Kezeit csókolom.

Magdolna végre fel tudott kelni.

- Isten hozta, - rebegte boldogan, - éppen most gondolkoztam azon, hogy mi lenne, ha maga betoppanna.

- Ez kitünő. Úgy látszik, hogy elég, ha rámgondol, már itt is vagyok. Hallom, hogy kedves szülei nincsenek itthon.

- Roppant fogják sajnálni, de a mama Tamásiban van a költözés miatt, apus pedig kilovagolt a határba. Csak ebédre jön haza, mert még a Takarékpénztárban is dolga van. Meg kell elégednie velem. Nem foglal helyet?

- Örömmel.

Kezet fogtak, sőt Ákos kezet csókolt neki. Vigyáznia kellett, hogy szeme feltűnően könnybe ne lábadjon ettől a kifejezhetetlen gyönyörűségtől. De ugyanakkor meg is rémült. Iszonyatos volna, ha Yolanda most megérkeznék. Olyan izgatott lett ettől a gondolattól, hogy belesápadt. Gondolatai villámgyorsan működtek. Utána kellene szalasztani valakit annak a lánynak és visszaparancsolni. De ehhez itt kellene hagyni Ákost és keresni valakit, aki járatos Fügeden.

- Mi az, kislány, valami baj van? Most olyan hirtelen furcsa lett az arca.

- Semmi különös... valami apró házi zavar jutott eszembe... mondja, Ákos, nem volna kedve ahelyett, hogy leülünk, fordulni egyet a parkban? Még én is alig ismerem itt a kertet és talán magának is jól esik egy kis járkálás...

- Kitűnő. Annál kitűnőbb, mert ha leülök, azonnal elalszom. Másfél órát aludtam az éjjel.

Magdolna végigpillantott az atyai baráton. Azt mintha skatulyából húzták volna ki. Kétszárnyú kék kabátot hordott, pepita nadrágot, gólyaorrú sárga cipőt, melynek széles fűzőcsokra remekül megkötve kandikált az élre vasalt nadrág szára alól, fején keskeny karimájú, finom fonású girardi-kalap. Arcán csillogott a monokli. Frissen borotvált arcát hamvassá tette a napbarnította arcon puhálló rizspor. Senki nem látszhatott kialudtabbnak, egészségesebbnek a napfényes nyári délelőttön.

- Nem látszik, - szólt Magdolna, találomra megindulva a kerti ösvények egyik irányában, - bámulatos szervezete lehet magának, hogy bírja ezt a sok lumpolást. Erről is le kell ám szoknia. Majd részletesen megbeszéljük. Fogadalmat veszek magától, hogy nem lumpol.

- Csak választás előtt ne, - felelt nevetve Ákos, - mert ha most nem maradhatok fenn a fügediekkel, biztosan megbukom. Aztán majd meglátjuk. Mindenesetre nagy dolog, hogy gyanútlanul idejöttem Fügedre és egy őrangyal pottyant az életembe.

- Nem is tudja, milyen igazat beszél, - felelt mohón Magdolna, - ez az őrangyal nagyon sokat tud és akar magának segíteni. Mint ahogy igazi és hűséges szövetségeshez illik. Már három napja azon töröm a fejemet, hogyan beszélhessek magával. Nagyon erősen gondoltam magára. Biztosan azért is toppant be. Hisz maga abban, hogy a lelkek megérzik egymást?

- Lehet benne valami. Bár erről még nem gondolkoztam.

- Én hiszek. Például rájöttem, hogyha az ember sokáig erősen néz valakire, akkor az illető bizonyos idő múlva odapillant. Én a lélekvándorlásban is hiszek. Maga nem hisz?

- Nem tudom. Lehet, hogy igaz. Hogyan is van az pontosan?

- Az úgy van, hogy mindnyájan éltünk már mostani életünk előtt is. Ezt úgy nevezzük, hogy reinkarnáció. Én soká gondolkoztam azon, hogy mi voltam előző életemben. Azt hiszem, olyan rabszolganő voltam a Fáraónál, amilyet Madách az Ember Tragédiájában leír. Olvasta?

- Nem, nem olvastam. Mindig el akarom olvasni, de nem jutok hozzá.

- Hát az én kedvemért el fogja olvasni. Majd a választás után. Addig nem hagyok békét, míg el nem olvassa. Szóval én ilyen rabszolganő lehettem. Csináltam is kendőből egyszer olyan egyiptomi fejdíszt magamnak, hát mondhatom, mikor tükörbe néztem, meghült bennem a vér. Megjegyzem, ezt még soha nem mondtam senkinek, maga az első életemben, akinek elmondom. És az sincs kizárva, hogy éppen Kleopátra voltam, nem pedig rabszolganő. Mit gondol, lehet, hogy én Kleopátra voltam?

- Mért ne lehetne, - szólt a férfi bizonytalanul, - de mondja, miért akart velem beszélni, mint őrangyal?

Magdolna nagy lélegzetet vett. Ámbár kétségtelen volt, hogy közelökben senki nincsen, mégis óvatosan körülnézett, mint az összeesküvő, hogy a dolog fontosságát ezzel is aláhúzza.

- A maga dolgát nagy veszedelem fenyegeti. Van valaki, akit nem nevezhetek meg. Ez a valaki le akarja beszélni apámat, hogy magát támogassa.

A közlésnek meglett a kellő hatása. Ákos megállt az ösvényen.

- Micsoda? Ezt komolyan mondja? És ki az, aki ennyire ellenem van?

- Komolyan mondom. Hogy ki az, nem mondhatom meg. De ezzel ne is törődjék. A dolognak ezt a részét vállalom. Saját fülével hallhatta apám kijelentését, hogy akit én protezsálok nála, annak nyert ügye van. Ezt bízza rám. Vagy jó barátok vagyunk, vagy nem. De van itt sok minden egyéb is. Ha a tanácsaimat akarja követni, akkor jól figyeljen rám. Apámmal sokat beszélgettünk a maga dolgáról.

A közelben lóca fehérlett a thuja-bokrok sötétzöld gömbsora alatt. A férfi élénk hangon, kissé meglepett kifejezéssel fordult a leányhoz:

- Hallja, kislány, maga nagyon érdekes dolgokat beszél. Nézze csak, üljünk le arra a lócára, úgy nyugodtabban beszélgethetünk. Ne féljen, nem fogok elaludni.

Leültek. A vékony férfibokán megcsillant a fehér selyemharisnya.

- A papája szokott magával ilyen dolgokról beszélni?

- Természetes. Inkább, mint a mamával, mert a mama az ilyesmiről nem szeret beszélgetni. Apusnak én nemcsak leánya vagyok, hanem a legbizalmasabb barátja is. Maga nem úgy van a leányával?

- Ó, istenem, az én Juliskám tizenkétéves. Nagyon jóban vagyunk egymással, de hogy politikáról beszélgessek vele, arra nem gondoltam. Maga persze más, maga már felnőttnek számít. És mint látom, meglepően sok esze van.

- Köszönöm a bókot, jó baráttól különösen jól esik. Ha komolyan gondolja.

- De mennyire komolyan. Fogalmam sem volt, hogy ilyen elrejtett kincsek is léteznek az Isten háta mögött. És hogy így érdeklik az én dolgaim, az nagyon kedves. Nem is tudom, hogyan lehetek hálás érte.

Magdolna leszakított egy thuja-gallyat és tépegette. A világért fel nem nézett volna.

- Ezért nem jár hála. Jó barátok közt ez természetes. Ha nekem valami fontos dolgom lesz, maga is mellettem fog állni, ugye? Ugyanilyen odaadással és ugyanilyen... és minden erejéből, nem?

Ákos oldalra fordult, hogy jól szemügyre vehesse a beszélgető társat.

- Komolyan elámulok, hogy micsoda egy elragadó kis jószág maga. Irígylem az édesapjától, bizonyisten. Hát mondja csak, mik azok a tanácsok, amiket nekem akar adni?

- Azt, hogy elsősorban ne társadalmazzon annyit.

- Mit ne csináljak?

- Ne a társaságra fektesse a fősúlyt. Például az este is lumpolt. És egész biztosan asszonyokkal. Nem?

- Voltak hölgyek is, hogyne. Mit csináljak.

- Miféle hölgyek? Kollárné volt ott?

- Micsoda? Ja? Igen, ott volt. Mit csináljak. Ismerem személyesen, tehát ha találkoztam vele, társalognom illik, nem? Ha megsértem, elkezd intrikálni ellenem. Ezek a női intrikák a legveszedelmesebbek ilyenkor. Azt hiszi, nekem olyan nagy mulatság ezekkel a vidéki szépekkel édelegni! Olyan unalmasok, hogy az kimondhatatlan. És mind lelki életet akar élni, az ördög vitte volna el valamennyit. Mikor már elkezdi valamelyik, hogy őt senki sem érti meg ebben a kis fészekben, már káromkodni szeretnék. De nem, jó képet vágok hozzá. Mit csináljak. Ezt a maga papájának is be kellene látnia.

- De nem fogja belátni, mert én sem tudom meggyőzni. Mert maga sem tud engem meggyőzni. Mert ahhoz, hogy minden hölggyel egyformán kedves legyen, nem muszáj reggelig dorbézolni és pocsékolni az egészségét...

- Jaj, drága kis Magdolna, mit tudja azt maga. Ha az ember lehajtott egy pohár sampanyert, akkor már elszabadult az ördög a láncról. Ez már így van. És nemcsak most itt Fügeden, hanem egész világéletemben mindenütt. Azt mondják rólam, hogy elvetemedett korhely vagyok. Szavamra mondom magának, hogy nem tehetek róla. Erőszakolnak, széttépnek, nem hagynak élni, nyaggatnak, kínálnak, itatnak, akkor aztán mindig ugyanaz a vége. Másnap fáj a fejem, átkozom az életemet és érzem, hogy öregszem...

Magdolna gyorsan az Ákos homlokára tette tenyerét, mint az apjának szokta. Rögtön meg is ijedt ettől a mozdulattól, de ha már ott volt a keze, hát ott hagyta. Hasonlíthatatlan, édes érzés volt tenyérrel érinteni azt a homlokot.

- Fáj a feje? Ó, Istenem, be kellene vennie valami port. Vagy egy findsa feketét néhány csepp rummal, az is nagyon jó...

- Hagyja, kedves, nem erről az egy fejfájásról van szó, hanem az egész piszok életemről... Ó, be jól esik az a kedves kis keze... el ne vegye, hagyja rajta...

De Magdolna gyorsan elkapta a kezét. Még pedig azért, mert látta közeledni Teca parasztleányt. És szeretett volna felkiáltani az elkeseredéstől. Most, mikor ilyen elragadóan beszélgetnek és mikor Ákos már ilyen meghitten panaszkodik az életéről, most jönnek jelenteni azt a vastaglábú kis gömböcöt, aki ebben a pillanatban a világ legellenszenvesebb lényévé változott.

- Méltóságos kisasszony, kérem, odaát voltam, de a méltóságos kisasszony egész napra átrándult Zarándra és a méltóságos kisasszony üzenetét nem tudtam átadni a méltóságos kisasszonynak.

Magdolna szerette volna a kis kancsalt megcsókolni.

- Jól van, Teca, - mondta neki túláradó jóindulattal, - ezt jól végezted, majd kapsz tőlem egy szép szalagot a hajadba. Szép hajad van, abba szép szalag dukál. Most elmehetsz.

A lány zavarában hebegett valami boldogat és eloldalgott. Magdolna mohón fordult barátjához:

- Mi van az életével? Meséljen, meséljen. Mindent mondjon el. Mindent. Majd én is elmondok mindent. No mondja, no mondja, igazán. Mért van úgy elkeseredve?

A férfi földhöz vágta cigarettáját és durva hangon felelt, majdnem ellenséges színezettel.

- Mert nincs pénzem, azért. Mert kínlódom és nyavalygok, mint a beteg kutya. Azért.

- Nincs pénze, - bólintott Magdolna alázatosan, - azt el tudom képzelni, milyen gond. Nekem van, lássa. És most lelkiismeretfurdalást érzek maga mellett, hogy gazdag vagyok. De nézze, majd meglesz ez a képviselőség, és azért jól fizetnek, ugye? Csak nem kell a fejét elveszteni. Bízni kell, mindig csak bízni. És hinni azokban, akik szeretik magát.

- Engem? Ugyan ki az ördög szeret engem? Azok a cimborák, akiknek knikebájnt fizetek hajnalban az ötödik kocsmában. És azok a nők, akiknek... akikről jobb nem beszélni, és ezek is csak akkor, ha mennél nagyobb a híre, hogy Szilágyi Ákos kurizál nekik. A gyerekeim idegenek hozzám. Mim van nekem? Megette a fene az én életemet.

- Hogy kije van, - rebegte Magdolna csendesen, szemrehányással, - hát szabad ezt kérdezni, mikor itt ülök maga mellett? Hát volt már valaha valakinek a világon ilyen barátja, mint én vagyok magának?

A férfi ránézett a leányra. Most látni lehetett, hogy szeme fehérjét pici piros erek lepték el az álmatlanságtól és a szeme alatt árnyékosabb a bőr, mint másutt.

- Maga? Nekem? Milyen furcsa kislány maga... igazán megható, amilyen kedves...

Odanyúlt a leány hajához félkézzel és megsimította a haját. Ez olyan jó volt, hogy Magdolna kénytelen volt a boldogság nyögését elnyomni magában.

- Nézzen a szemem közé... ó be aranyos valaki...

De Magdolna lesütötte a szemét. Arca pirosan lángolt. A férfi folytatta:

- Furcsa... És mondja csak, miért pazarolja rám a barátságot? Mivel érdemlem én ezt meg magától, én, aki öregedő, semmirevaló here vagyok ezen a világon?

- A barátság nem kérdez. A barátság... az csak megvan és nem törődik semmivel. De most tartsunk rendet. Hadd mondjam még meg, hogy mire vigyázzon a választás dolgában. A legfontosabb, hogy megnyerje a maga számára Mintzért, a főszolgabírót.

- Eh, tudom. Kellemetlen dolog. Ki nem állhatom azt a pasast. Aféle hetvenkedő, zsíros beszédű, vidéki Mokány Berci. De mit tudja azt maga, hogy mi az a Mokány Berci. Most álljak oda gazsulálni neki, mikor legjobban szeretném megfricskázni az orrát. Utálatos gondolat.

- De kedves Ákos, Kollárnéval foglalkozni is utálatos gondolat, mégis teszi. Tegye ezt is. Győzze le azt a régi emléket, vegyen erőt magán és legyen kedves hozzá. Ha másért nem, az én kedvemért. Hogy jól menjen minden.

- Régi emlékemet? Azt a párbajt gondolja? Hát ezt is tudja? Hallja, kis őrangyal, minden percben jobban és jobban meg kell néznem magát. Ha azt mondom, hogy megható, most már az is kevés.

- Mondja, mi volt az a párbaj?

- Semmi. Nőhistória. Részeg összeszólalkozás. Nem fontos. Az a fontos, hogy ő is útál engem, nem csak én őt. Csinálhatok én azzal akármit, ellenem fog dolgozni. Maga nem tudja a megyei politikát. A főszolgabírónak ezer módja van arra, hogy ártson nekem, még ha hivatalosan mellettem kell is állania. Nézze csak, már én is politizálok magával, mint a papája. De hát be kell látnom, igaz. Fontos ember, kerülgetnem kellene. Mit csináljak, ha annyira nem bírom?

- Vegyen erőt magán. Gondoljon arra, hogy én maga mellett állok. Egy igazi barát sok erőt tud adni az embernek. Igérje meg nekem, hogy keresni fogja a Mintzér Lőrinc kedvét. Apus azt mondta, hogy maga mindenkit el tud bűvölni, akit akar, ebben nagy tehetség. Hát most mutassa meg, mit tud. Igéri nekem?

Szilágyi Ákos csak nézte a leányt egy darabig, aztán kezet nyújtott és elnevette magát.

- Itt a kezem, megpróbálom. Jaj de furcsa kis valaki maga.

Majd még megtudja, milyen barát tudok lenni egy életen át. Ezzel végeztünk. Most faggatni fogom. Különféle rágalmakat hallottam magáról, de nem tudtam megcáfolni, mert nem ismerem a részleteket. Hát először is. Mi igaz abból, hogy maga Bécsben tudta meg a leánya születését, mert odament valami nő miatt?

A férfi meghökkent. Nézte a leányt, csóválta a fejét, nem válaszolt rögtön.

- Hány éves maga, Magdolna?

- Most nem arról van szó. Maga mondta, hogy már felnőtt dáma vagyok. Feleljen a kérdésre.

- De kitől hallja ezeket a dolgokat? Ki az, aki így fenekedik ellenem és aki az apjánál ellenem dolgozik?

- Azt nem mondom meg. A kínpadon sem. Ne is fáradjon. Feleljen a kérdésre.

- Nem szívesen. Ilyesmiről nem szívesen beszélek egy fiatal leánnyal. De nem szeretném, hogy rosszabbnak lásson, mint amilyen vagyok. Ez így történt. A feleségem más állapotban volt. Ugyanekkor megtörtént, hogy részeg fejjel egy táncosnő társaságába kerültem. Úgy szerettem én azt a nőt, mint ezt a lócát. De az veszettül belémszeretett. Üldözött, macerált, az életemet tönkretette heteken át. Egy napon el kellett utaznia Bécsbe. Azt követelte, hogy vele menjek. Nem mentem ki az állomásra, szándékosan lekéstem. Erre másnap hosszú expresszlevelet kaptam tőle. A levélben megesküdött az édesanyja sírjára, hogy ha azonnal fel nem megyek Bécsbe, ő mindent elmond a feleségemnek. Ettől megrémültem. Nagyon gyöngéden gondoltam a feleségemre és féltettem a lelkirázkódtatástól, kivált mikor éppen gyereket várt.

Igen, felutaztam Bécsbe, a feleségem iránt való kiméletből. A gyermek pedig három héttel előbb érkezett, mint számítottuk. Így történt. De ezt nem tehettem közzé nyilt-térnek a Budapesti Hirlapban. Most aztán én vagyok a lelketlen fráter és szoknyavadász. Mert egyszer becsíptem. Az volt mindennek az oka. Tessék, elmondtam.

Magdolna diadalmasan felkiáltott:

- Tudtam! Tudtam! A telkemet tettem volna zálogba érte, hogy maga ilyen komisz nem lehetett. Szívből köszönöm, hogy elmondta. Ez az én diadalom! Az én barátságom és bizalmam diadala. Jaj, de örülök. Most tovább. Hogyan volt az az eset, mikor maga a szüleimmel vacsorázott a Vampeticsnél és az orosz hercegnő odament az asztalhoz?

- Ezt is hallotta, bámulatos. Hát ez így volt. Még a katonaságom idején hivatalos megbízást kaptam, ki kellett mennem, mint futárnak Szentpétervárra, az osztrák-magyar katonai attaséhoz. Speciális megbizatás volt, hosszasan kellene magyarázni, nem is fontos. Megjegyzem, legényember voltam. Az orosz külügyminiszter meghívott egy estélyre. Ott bemutatott egy hölgynek. Szép volt és érdekes, egy orosz herceg felesége, amerikai származású, elkezdtem neki udvarolni. Amíg ott voltam, foglalkoztam vele. Ámbár a végén már nagyon úntam, mert erősen ivott. A berúgott nő pedig nem nagyon imádni való. Mikor elutaztam, megigértem, hogy levelezni fogunk. Váltottunk is egy-két levelet, de őszintén szólva, nagyon úntam. Ekkor megismerkedtem a későbbi feleségemmel. Mikor elvettem, küldtem hivatalos kártyát annak az orosz nőnek is, hozzá pedig pár soros levelet mellékeltem, hogy gondoljon rám ezentúl is barátsággal, én megtaláltam életem boldogságát, szépen elbúcsúzom, satöbbi, satöbbi, mint ahogy már szokás...

Magdolna itt közbevágott. Valami fájdalom volt a hangjában:

- Mint ahogy már szokás?

- Persze, - felelt a férfi meglepetten, - miért?

- Semmi, csak úgy kérdeztem. Folytassa.

- Ó, drága kis jószág, mit tud még maga az életről. Mit tudja még maga, hogy ilyen dolgokban a férfiak és a nők milyen egyformán komiszak. És én itt miket mesélek magának...

- Kérem, folytassa. Okvetlen folytassa. Ha nem folytatja, akkor taknyos gyereknek néz és akkor megharagszom.

- Aranyos. Hát szóval két éves házas voltam, mikor ez a nő felbukkant Pesten. Kikutatta az új címemet és írt. Mindenáron találkozni akart velem. Én részint nagyon úntam is, részint pedig nagyon féltem, hogy a feleségem rájön és belebetegszik. Mert olyan féltékeny természetű, hogy ha valami előadódik, akkor valósággal beteg lesz, ágyba kell feküdnie, rohamai vannak, sőt már szanatóriumba is kellett szállítani. Egyszóval írtam a nőnek, hogy szívből sajnálom, de rendkívül el vagyok foglalva és a feleségemmel éppen elutazunk, tehát legnagyobb sajnálatomra nem találkozhatunk. És nyugodtan hajtottam álomra a fejemet. Harmadnap a Vampeticsben vacsoráztunk a maga szüleivel és még másokkal. Már éppen menni akartunk, mikor látom bejönni az orosz nőt egy ismeretlen emberrel. Holtrészegek voltak mind a ketten. A nő, ahogy meglát, elkezd angolul kiabálni: „Nini, maga az, darling, hát mégis csak találkoztunk!” Én rögtön felpattantam, hogy eltávolítsam az asztaltól, erre ő a nyakamba esik és elkezd csókolni, mint egy őrült. A feleségem hátrarúgta a széket és hangosan zokogva rohant kifelé a közönségen keresztül. Én letéptem magamról az orosz nőt és rohantam utána. Az orosz nőt soha többé az életben nem láttam. Tessék. Ezt sem tudom kitenni az ujságba. Komisz fráter vagyok, idegen nőkkel csókolódzom a feleségem jelenlétében.

- Köszönöm szépen. Tudtam, hogy maga nem hibás. Csak sok az ellensége. Tudja, a történelemben olvastam, hogy Talleyrand herceg iránt senki sem tudott közömbös maradni, vagy nagyon szerették, vagy gyűlölték. Maga is ilyen ember. De igen, de igen, ne legyintsen a kezével. Menjünk tovább. Mondja, maga komolyan szerelmes volt a feleségébe?

A férfi izgatottan felegyenesedett.

- Pénzért házasodtam, mi? Kitartott selyemfiú voltam, mi?

- Selyemfiú? Mi az?

- Na, tessék. Egy fiatal lány miket hall rólam. De tőlem is: selyemfiú az olyan férfi, aki pénzt kap azért, mert... mert szerelmes. Tudom én jól, hogy a hátam mögött mire célozgatnak: pénzért házasodtam, elvettem a gazdag zsidólányt, hogy kifizessem az adósságaimat. Hát ez így volt. Szabolcsba meghívtak agarászatra. Ott az agarászbálon feltünt nekem egy fiatal leány. Vékony, fekete, első pillantásra jelentéktelen, de mikor jobban megnéztem, valami érdekes, idegen fajtát éreztem meg benne, valami nagyon race-nőt. Megkérdeztem, ki az. Megmondták, hogy bizonyos kazai Krausz-lány, környékbeli nagybirtokos lánya. Nagyon gazdag. Bemutattak neki, táncoltam vele. Beszélgettünk. Rendkívül érdekelt. Addig én zsidólánnyal nem igen foglalkoztam. Ez volt az első. Egészen más volt, mint a mi asszonyaink. Bámulatosan éles esze volt, nem is győztem vele a versenyt, pedig nem vagyok buta ember. Aztán mindent tudott a világon, mindent olvasott, mindenütt utazott már, kábítóan műveltnek találtam, én pedig bizony eléggé műveletlen vagyok. Aztán egészen furcsa eszejárása volt, ha tréfált: villámgyorsan ki tudta csavarni a szavakat, néha háromszoros szaltót ugrott egy mondatban, nekem bizony hosszasan utána kellett gondolnom, míg megértettem a viccet. Különös lény volt, valami egzotikus virágnak láttam, aki engem csak úgy lefitymál. És nem tagadhatom: rendkívül kedves volt. Beleszerettem. De eszem ágában sem volt, hogy elvegyem. És most én is elmondok valamit, amit még én sem mondtam soha senkinek. Ugye, szavát adja, hogy nem mondja el senkinek?

- Becsületszavamat adom, - felelt Magdolna ünnepélyesen, de az izgalomtól lihegve.

- Hát én akkoriban éppen agyon akartam magam lőni az adósságaim miatt. Már csak úgy húztam egyik hetet a másik után. A tiszttársaim tudták ezt, vagy legalább is sejtették, mindenesetre beszélgettek erről a valószínű dologról, ha én nem hallottam. A lány télen Pesten lakott. Én gyakran írtam neki. Mondom, szerelmes voltam bele. Egy izben valamiért fel kellett mennem Pestre. A Pannoniában szálltam meg. Még aznap délután, mikor éppen el akartam menni dolgaim után, ez a lány belépett a szobámba. Beszélni sem hagyott. Elmondta, hogy meghallotta: öngyilkos akarok lenni. Hát jó, azt mondja, eddig nem akarta megvallani, de ő is szeret engem. Ha mindenáron meg akarok halni, haljunk meg együtt. Leültettem és igyekeztem megnyugtatni, igyekeztem meggyőzni, hogy nem foglalkozom öngyilkossági gondolatokkal. Ott beszélgettünk ketten, ő nagyon sírt. De komolyan mondom, még csak a kezét sem fogtam meg. S ekkor kopogtattak. Bejött az apja. Tudniillik az apja véletlenül meglátta, - vannak ilyen bámulatos véletlenek, - mikor bejött a szállóba és indult felfelé a lépcsőn. Ő pedig érthetően kíváncsi volt, hogy a lánya miféle hotelszobába indult. Egyszóval ott kapta nálam. Nem sok lármát csapott. Azt mondta, hogy ha el nem veszem feleségül a lányát, akkor én velem nem kezd ki, mert nem bolond párbajozni egy huszártiszttel, hanem a lányát kitagadja és kilöki az utcára, ország-világ szégyenére. Én azt a lányt akkor már szerettem. Egy napi gondolkodási időt kértem, ők elmentek. Egy napig szinte ki sem mozdultam a szobából, csak cigarettáztam és gondolkoztam. S akkor a végén úgy döntöttem, hogy a szeretett leány szégyene és az én halálom helyett inkább azt választom, hogy elveszem, akit szeretek és miután elvettem, akkor már élek a hozomány előnyeivel is. Másnap elmentem hozzájuk és megkértem a lányt. Tessék. Ez a házasságom története. Ha úgy vesszük, csakugyan pénzért házasodtam. De csakugyan szerelemből. Van még tovább?

- Igen, még akarok kérdezni valamit. Ha szerelemből házasodott, akkor miért csalta meg a feleségét már fiatal házas korában? Nos? Miért tart szünetet? Miért nem akar felelni?

- Mert nem könnyű. Nem én miattam nehéz, hanem maga miatt. Már eddig is többet mondtam, mint amennyit jól nevelt ember egy ilyen angyali tisztaságú...

- Mondjuk: őrangyali tisztaságú.

- Óriási. Ilyeneket is tud! Maga is ilyen gyorsan mond ilyen szellemességeket! Bámulatos kislány. Hát komolyan mondom, igazán örülök az ismeretségének és a barátságának. Tudja, mi az érzésem? Mintha mi már hosszú évek óta nagyon jól ismernők egymást.

Magdolna szíve megdobbant. A férfinak ez a megjegyzése nagyszerűnek, érdekesnek, csodálatosan újnak tetszett előtte. Ezt férfi még bizonyára soha nem mondta nőnek. Ez csak kettejük között fordulhatott elő. Nincs szebb bizonysága az ő lelki rokonságuknak, mint ez a megjegyzés. Szeme elnedvesedett a meghatott boldogságtól.

- Maga is ezt érzi! Én is. Ez egészen hihetetlen. Tudja, hogy ez mit bizonyít? Hogy a lelkeink már eddig is nagyon jól ismerték egymást a mindenségben, a mi barátságunk már készen volt, éppen csak találkoznunk kellett hozzá. Mikor megláttam magát, azonnal megéreztem. Maga nem. Nem, nem, ne legyen udvarias. Ez így is van rendben. Már több regényben olvastam, hogy a nőknek az ösztöne sokkal finomabb, mint a férfiaké. Erről maga nem tehet. Most menjünk tovább. Mondja a házasságát.

- Megpróbálom. Hát eleinte nagyon szépen ment a dolog. Úgy öt-hat hétig a nászút után, mikor Párisból visszajöttünk. Itt készen berendezett lakás várt bennünket. Turbékoltunk. Akkor aztán elkezdődtek a megjegyzések. Először finomabb célzások, aztán egyre nyíltabbak. Hogy ők adják a pénzt, és az én nevem hallgass. Ez valami rettenetesen érintett engem. Hogy a családja példálódzott, azt a szerelem kedvéért még lenyeltem volna. De ő maga is éreztette velem, hogy kifizették az adósságaimat. Elkeseredésemben elkezdtem lumpolni. Cigányoztam, új adósságokat csináltam. Ebből persze még nagyobb baj lett. Most már botrányos veszekedések következtek. Valami keserű kábulatban éltem és mindennap külön megbántam, hogy nem lettem öngyilkos. De közben szerettem a feleségemet. Bizonyisten szerettem. Emlékszem, hogy a Korona-kávéházban, egy hajnalban, kirántottam a kardomat és belekaszaboltam a csillárba s ekkor minden ok nélkül eszembe jutott a feleségem, aki otthon alszik és rögtön sírva fakadtam. Siettem haza, mert úgy éreztem, hogy most mindent jóvá lehet tenni, nagyon szerelmesnek érzem magam, egyetlen jó szó helyes kerékvágásba terelheti az egész életemet, meg tudok javulni, képes vagyok mindenre. Hazamentem, benyitottam hozzá, térdre borultam az ágya szélénél. Erre ő azt mondta: „Na, mi az, pénz kell?” Felkeltem és kikullogtam, mint a rúgott kutya. Egyszóval akadt más, aki azt az egy jó szót kimondta. A szívem vérzett, a feleségemet még mindig nem szüntem meg szeretni, de megcsaltam. És attól, hogy megcsaltam, még jobban beleszerettem. Ezt maga nem értheti, kislány.

- De igen, értem. A lelkiismeret hozzá hajtotta. Ez természetes. És ne mondja nekem, hogy kislány. Hívjon Magdolnának.

- Hát bizony nem is nevezhetem kislánynak, úgy látom. Az ember meghökken, hogy a tisztasága mellett milyen felnőtt.

- Na hálistennek, csakhogy végre nemcsak udvariasságból tart felnőttnek. Mondja tovább, mi volt aztán.

- Aztán tűrhetetlen volt a dolog. Töprengtem, hogy mit csináljak az életemmel. Egy szép napon az apósom elé állottam és közöltem vele azt a szándékomat, hogy kilépek a hadseregből, adjon nekem valami munkát. Dolgozni akarok. Földbirtokon születtem, valami hasznomat bizonyára veheti a kazai gazdaságban. Ez nagyon tetszett neki, megállapodtunk. De nem

a gazdaságban kaptam állást, hanem az ő pesti irodájokban, a Sas-utcában. Felköltöztünk Pestre. Civil ruhákat, civil fehérneműt csináltattam. Elkezdtem hivatalba járni. Eleinte kitűnően ment a dolog, de aztán hamar elkezdődtek a régi bajok. A hivatalban kutyába sem vettek, nálam fiatalabb taknyosok rendelkeztek velem és a hátam mögött kicsúfoltak. Az angol levelezésnél adtak dolgot. És a leveleimbe belepiszkáltak olyanok, akiknek az angolról fogalmuk sincs. Sok mindent nem tudok, de angolul aztán igazán tudok. Ez szegény apám hobbyja volt, az angol nyelv, az angol whisky, a teázás, az angol öltözködés, a whist-játék, a borotvált arc, rókára nem lőni puskával satöbbi. Na de, hogy ne szaporítsam a szót, megint elkezdtem elkeseredésemben lumpolni. Az első gyerek még hozott valami javulást, de az is kurta időre. Egyszer rettenetesen összevesztünk. Négy hónapig nem beszéltünk egymással egy szót sem. Külön étkeztünk. A házassági évfordulón kibékültünk. Nem sokkal utóbb még nagyobb vihar jött, akkor elköltöztem a Pannoniába. Aztán visszaköltöztem. A hivatalba rendszeresen bejártam tovább is. Így ment ez sokáig, állandó marakodásokkal, különköltözéssel, kibéküléssel, újra megtalált szerelemmel, fogadkozásokkal és megint megalázással és összeveszéssel. „Kellett neked szép ember", - mondta az anyósom a feleségemnek előttem és a gyerek előtt. Közben jött a második gyerek, a fiú. Mikor a fiú egyéves volt, megint különköltöztünk. De most már végleg. A cégnél felmondták az állásomat azonnali hatállyal. Pereltem. Ők is pereltek más címeken. Csinos dolgok voltak, mondhatom. Rágalmazás, becsületsértés, levéltitok megsértése. Aztán nőtartás és gyermektartás. A pereket többnyire mind elvesztették, én azonban elvesztettem az idegeimet. Nem egészen egy évvel ezelőtt kiegyeztünk. Újra alkalmaztak a cégnél, de mindjárt egyévi felmondással. És egyévi szabadsággal. Még két hónapig kapom a fizetésemet. Ha addig ez a mandátum nem sikerül, akkor nem tudom, mi lesz. Lássa, már az, hogy elmondtam, rettenetesen felizgatott. Ember még annyit nem szenvedett, mint én. Nem is tudom, miért mondtam el magának. Ilyen összefüggően még soha senkinek nem mondtam el. Talán nem is magának meséltem most az egészet, hanem önmagamnak.

- Nem nekem? Miért okoz nekem fájdalmat, Ákos? Kihez legyen bizalma, ha nem hozzám? Hát nem maga mondta, hogy már milyen réges-régen ismerjük egymást? Maga nem érzi a barátságban a lelki közösséget?

- Ó be elragadó maga ezzel a rajongó lelkével. Mintha borpárás, füstös kocsma után friss ibolyát szagolnék. Hát most mindent elmondtam magának. Most már láthatja, milyen ember a barátja. Lehet, hogy könnyelmű vagyok, de komisz ember nem vagyok. És még mikor a pocsolyában fetrengtem is, mindig úr maradtam. Ezt megmondhatja annak a rejtelmes ellenségnek, aki tudja ördög miért áskálódik ellenem.

- Nem is engem kellett meggyőzni, Ákos. Én egy pillanatig sem kételkedtem magában. Minden, amit mondott, engem is igazol, nemcsak magát. Ne féljen, ennek a mandátumnak meg kell lenni. De aki maga nem segít, annak nem lehet segíteni...

- Nini, miket mond. Kis életbölcs. Honnan veszi ezeket?

Magdolna kissé küzdött magával. De tisztessége felülkerekedett hiúságán.

- Ezt nem én találtam ki, - felelt szerényen. - egyszer régen apámtól hallottam. Egyszóval...

Ebben a pillanatban megkondult a fügedi templomban a déli harangszó. Szilágyi Ákos ijedten felpattant.

- Szent Isten, tizenkét óra és nekem tizenegykor a postán kellett volna lennem.

- Nagyon fontos, amit elmulasztott? - ugrott fel aggódva Magdolna is.

- Táviratoznom kellett volna, hogy még idejében megkapják. A belügybe. De ha expressz adom fel, még van idő. Valamivel drágább, az már semmi.

- Hát akkor siessen. Tudom, hogy nem szabad tartóztatnom. Szeretnék önző lenni, de a maga ügye fontosabb. Jöjjön, útközben még válthatunk egy pár szót.

Elindultak a kastély felé.

A férfi gondterhes arccal cigarettára gyújtott.

- Nézze, Ákos, ne felejtse el, hogy megigérte nekem a főszolgabírót. Egy percig se késlekedjék. A másik, hogy valamit még kérdezni akarok. Hogyan áll most maga a feleségével? Hogy Tamásiban mit mondott erről, arra emlékszem. De nekem bizalmasan talán mást fog mondani.

- Nem, nem mondok mást. A béke valószínűtlen. Ismerem én őt jól. Most már örökre szakított velem.

Magdolna arca egyszerre elváltozott. Megállt az ösvényen, mint a sóbálvány.

- Mi az, mi lelte? - kérdezte a férfi csodálkozva.

- Várjon csak, várjon csak. Maga ismeri a férfilelket. Adjon nekem valamiben felvilágosítást.

- Tessék.

- Tegyük fel, hogy egy férfi szerelmes egy nőbe. De a nő szakít vele. Attól a férfi azért tovább lehet szerelmes?

- Tudjisten. Még egy jó darabig mindenesetre lehet. Miért kérdi?

- Csak úgy kérdeztem, - mondta Magdolna, újra megindulva, és hangjában valami csalódással, - valakivel vitatkoztam erről. Azt állitották társaságban, hogy a férfi reménytelenül tovább szeret. Ez lehetséges?

- Mondom, egy darabig. Aztán szépen elmúlik a dolog. Mulatságos dolog ez, hogy most úgy adok elő magának, mint valami tanár a katedrán. És még hozzá milyen különös tantárgyból. De majd évek mulva maga is meg fogja érteni, amit most mondok: reménytelen szerelem nincs. Legalább én úgy vagyok vele. Az a tudat, hogy az ember nem kell valakinek, roppant kiábrándító. Ha az a sok reménytelen szerelmes, akiről az ujságban olvasni, hogy felakasztotta magát, vagy marólúgot ivott, nem sietné el a dolgot, hanem még várna egy kicsit, egész biztosan kigyógyulna. De mondja, kislány... ó bocsánat, Magdolna, úgy látom, hogy az én válaszom az előbb nem nagyon tetszett magának, mi? Miért lett tőle kedvetlen? Azt szerette volna hallani, hogy akivel szakítottak, az rögtön kiábrándul?

- Nem, nem, dehogy. Megmondom őszintén, hiszen én is teljes bizalommal tartozom magának. Van valaki... akinek... akinek szeretnék megbocsátani, ha... ha még mindig hogymondjam... érdeklődik irántam...

Most a férfi hangja lett kedvetlen és kissé idegen egyszerre. Nevetése hamisan hangzott.

- Ni csak, szóval van „valaki”?

Magdolna már nem felelhetett. A kastélyhoz értek éppen. Ugyanekkor pillantották meg Hubay Imrét, amint a lovasember gyakorlott mozdulatával leszállott a Musztafa hátáról.

- Hé! Ki van itt? - kiáltotta a kantárszárat tartva és szokás szerint ráverve a ló nyakára.

A kastélyból kiszaladt Marci és átvette a kantárt.

- Szervusz, Ákos. Rég itt vagy? Sajnálom, nagyon sok a mezei munka, meg ez az átvétel, meg a hurcolkodás, azt sem tudom, hol a fejem.

- Ákos az imént jött, apuskám, de már mennie kell. Kicsit fordultunk a parkban és politizáltunk. Megnyugtattam, hogy te támogatod őt és mellette maradsz. Mert amit te egyszer megmondtál, az olyan, mint a szentírás.

- Jól van, mókus, jól van, - nevetett az apa. - Fűh, de kimelegedtem. Hát mi újság, Ákos, mikor beszélgetünk egy kicsit a dolgokról? Meddig akarsz még Fügeden maradni?

- Gondolom, még három-négy napig, akkor felmegyek Pestre, szétnézek a belügyben és ha minden rendben lesz, amit remélek, jövök vissza. És kezdődik a tánc. Ma még igyekszem a főszolgabíróval részletesebben beszélni.

- Na hálistennek, csakhogy nekiduráltad magad. És azt a pesti utat se nagyon halogasd, mert valaki még elkapja előled a csontot. Nagy kutyák vannak odafenn.

- Ezért nem aggódom. Az embereim mindenütt vigyáznak és értesítenek. Nem jöhetnél át este a kaszinóba? Én ott barátkozom az urakkal. Ha jössz, majd egy félórára külön ülünk.

- Nem, lelkem, nem lehet, én még a régi házban alszom a hurcolkodás miatt, itt addig Magdolna a várúrnő.

Beszélgetve mentek a külső, kerti kapu felé. Magdolnában csak úgy cikáztak az ideges gondolatok: száz meg száz dolog jutott eszébe, amit elmulasztott említeni, pedig a mondatokat mind olyan szépen kidolgozta és előkészítette magában. Aztán meg ismét itt állt szemközt a bizonytalansággal: mikor fogják megint látni egymást ebben a zűrzavarban, mikor még nincs rendes háztartás, légyottot nem lehet adni, mert azt nem illik, érintkezésök nincs, sőt még azt sem tudja, hogy Ákos hol lakik: megszállt-e valami háznál, vagy a toprongyos, fürdőszobátlan Magyar Királyban vett szobát magának. A kapuban tehát hanyagul odavetette:

- Viszontlátásra, Ákos. Tudja a járást, ugye, a Magyar Király felé? Mert gondolom, ott lakik, nem?

- Igen, ott lakom. Ó már vaksötétben is oda szoktam találni, mikor hazamegyek.

Rá sem nézett búcsú közben Magdolnára. Mintha csak neheztelt volna valamiért. Pedig ezt el sem lehetett képzelni, mert miért neheztelt volna éppen most, mikor barátságuk a bizalmas vallomásokkal még szorosabbra fűződött? Apa és leánya hallgatagon mentek vissza a száraz árok hídja felé, amely alatt fiatal libák világos foltjai tündöklöttek a sötétzöld csalán és lapu sűrűjében.

- Régóta van itt ez az Ákos? - kérdezte az apja, karonfogva leányát.

- Nem nagyon régen, - hazudta azonnal Magdolna, - de tudod, apus, egyedül vagyok a háznál és semmiesetre sem akartam bevezetni, azért mondtam, hogy üljünk le kint a parkban, tudod, úgy gondoltam, hogy bevezetni, az teljesen lehetetlen, és a mama is mit szólt volna hozzá, hát így volt.

És mialatt saját fülével önmaga gyors beszédét hallgatta, elcsodálkozott: ez a folyékony fecsegés egy gyerek beszéde volt. S ugyanaz a leány csicsergett ilyen gyerekesen, aki öt perccel azelőtt még a legérettebb felnőtt módján a legnagyobb életproblémákkal foglalkozott. Bámulatos, hogy a beszélgető társ mennyire formálja az embert. Ha Yolandával beszélget, akkor egyenesen hülye az a „bakfis-plaus”, amit folytatnak. Apjával engedelmes, jó kis gyermek hangján beszél. Ákossal pedig hölgy módján társalog, kerek mondatokban, egyenrangú hangon, s olyan okos dolgokat mond, amelyekre még maga sem gondolta volna magát képesnek.

Bent a házban nagy volt a dübörgés, jövés-menés. Bútorokat raktak, huzogattak, Hubayné előre meghatározott terve szerint. Az itteni holmi egy része itt került a padlásra, az ottani holmié ott. A tamási házról úgy döntöttek véglegesen, hogy felét lezárják, másik felét pedig odaadják állandó lakásul az új jószágigazgatónak. Az onnan jobban tud dolgozni, mert Tamási fekvése középpontibb az új, együttes birtokon, amelynek térképén a Clarisse néni hagyatéka hatalmas félhold-alakban fogta körül az ő eredeti vagyonukat. Most már a második

rakomány érkezett Tamásiból, s többek között ezzel jöttek az agarak is, amelyeket egyelőre bezártak egy üres ólba, hogy az új világot megszokják. Az apa minderre nem figyelt, a nagy csarnokban tárgyalt falusi legényekkel. A sokkal nagyobb kastélyba még egy inas kellett, meg egy ház körül való belső legény, ezeket válogatta a jelentkező anyagból. Az anyag legényei a kastély túlsó oldalán várakoztak, lábokat váltogatva, mígnem aztán a méltóságos úr elé kerültek, kalapjaikat zavartan forgatták kezökben és torokreszelve válaszolgattak a tudakoló kérdésekre. Mindenki rakosgatott, lótott-futott, igyekezett, cepekedett. Csak Magdolna maradt tétlen az általános nyüzsgésben. Valami helyet keresett magának, ahol gondolkozhatott. Nem ismerte még a folyosókat, a fordulókat, nem tudta, melyik ajtó hová nyílik, ideiglenesen berendezett saját szobájába is több elindulás és visszafordulás után jutott. Ez nagyon idegessé tette, mert felkavart gondolatai úgy keresték a háborítatlan fészket, mint a lombos fa alját az, akit vihar ér utól. A házból nem akart kimenni, mert nem hagyhatta apját egyedül, ha annak akad tíz perce, hogy szót váltson vele. Hosszas keresés után végre kedvére való helyet talált magának, ahova a „várúrnő" szó vezette. Azon a traktuson, ahol nem olyan régen még Clarisse néni lakott, talált egy dobogós ablakmélyedést, jó mélyet, amelyen meglátszott az ősi kastély falainak ágyúálló vastagsága. Karosszék állott itt a dobogón, fehér porcellángombokkal kivert, dohányszínű és kopott, előtte egylábú biedermeier-asztalka fehér csipketerítővel. Bizonyára itt üldögélt Clarisse néni, hogy sütkérezzék a napfényben, hallgassa a rigók visszhangos tilinkózását és nézegesse a park dús, régi fáit a kitárt zsaluk mögül. S talán visszagondoljon elmult kilencven esztendeje annyi minden emlékére. A kilencven esztendő helyett most beült a karosszékbe a „tizennyolc leszek". Mélyen, majdnem fekve vackolta bele magát a régi bútorba, annyira, hogy a nyitott ablakon át csak a bárányfelhős mennybolt kék négyszögét látta, amelyen, mint a mértani átlók, olykor fecskék nyilallottak keresztül.

Feri. Most mindenekelőtt Ferire kellett gondolni. Még pedig olyan érzéssel, hogy nagyon sok a hátralék, ami feldolgozandó. Mert hiszen a kiindulópont az volt, hogy azt a bizonyos lelkiproblémát Ákostól kell megkérdezni s ahhoz szabni a további lelki teendőket, de ő mindig éppen ezt az egyet felejtette el Ákostól megkérdezni. Most is csak véletlenül tévedt rá az eszmecsere éppen erre a kérdésre. Ákos szerint tehát az életben az úgy van, hogy az a férfiember, akivel szakítottak, tud ugyan tovább is szerelmes lenni, de csak egy darabig. Mindenesetre tud. S hogy milyen hosszú darabig, azt bizonyára senki sem mondhatja meg. Hogy Feri szerelmes-e még, az teljesen bizonytalan. De vajjon mi volna jobb? Ha még lehetne remélni a régi gyermekszerelem folytatását, vagy ha már nem lehetne? Magdolna önmagába nézett. Próbálgatta érzéseit, mint mikor valaki a folyó jegét próbálgatja, beszakad-e, vagy nem? Beleképzelte magát mindakét helyzetbe. Először Ferivel kettesben andalogva, kézenfogva, beszélgetve, valami szép őszi ligetben, a hervadás regényes hangulatában. Aztán elképzelte, hogy hosszú idő multán találkoznak és nyájas közömbösséggel üdvözlik egymást. Igen, az utóbbi volna jó. Igen, mi tűrés-tagadás, jobb volna, ha Feri közben másba szeretett volna bele.

Mindezt majd meg kell beszélni Ákossal részletesen, ha alkalom adódik. El kell neki mondani az egész regényt, a Feri vallomását, a titkos kézszorításokat, Feri fogadkozását, a leveleket, a titkos írást, és végül azt a megrendítő dolgot a szobalánnyal. Ákos ezt meleg érdeklődéssel fogja hallgatni, és...

Magdolna gyorsan felegyenesedett, mintha kiáltást hallott volna. Azt a kiáltást önmagából hallotta. Ákos egyszerre kedvetlen lett, mikor megtudta, hogy neki „van valakije". Miért lett kedvetlen? Miért? Miért? Magdolna megremegett egész testében. Kezét szívére szorította, mert mellét tűrhetetlenül verte a dobogás. És mintha valami borzasztóan boldogító fényesség előtt nem merné a szemét kinyitni, úgy húzta-halasztotta, hogy válaszoljon magának. Gondolataiban a szavakat is csak habozó léptekkel, gyáván, egyenként merte odarakni egymás mellé: lehet, hogy... Ákos... féltékeny?

Visszahullott a karosszékbe, ezt nem bírta idegekkel. Jó darabig gondolattalanul ült ott, kezei görcsösen markolászták a karosszék két támláját. Egyszerűen megállt az esze. Aztán lassan megint elindult benne az öntudat gépének munkája. Nagy erőfeszítéssel visszafogta magát, csak lassan, csak lassan. Csak most nem szabad hanyatthomlok belezuhanni valamibe, ami aztán iszonyú csalódással jár. Lehet, hogy Ákos féltékeny, ez igaz. Igyekezett a képet maga elé idézni, ahogy ketten közeledtek a kastély felé. A szavakat próbálta betű szerint visszahozni. A férfi hanghordozását, szavainak lejtési módját, arckifejezését. Mint a festő rajzolta az arcot, mint a zenész kottázta a szavakat. Igen, Ákos egyszerre elkedvetlenedett. De, ha lehetséges volna az a hallatlanul tündöklő csoda, hogy a féltékenységtől lett kedvetlen, akkor vajjon nem csak annyit jelent-e ez a féltékenység, hogy a nagy-nagy barátságot nem szívesen osztja meg mással? „Istenem, Istenem" - mondta magában riadtan, tanácstalanul, mintegy magát a sorsot sürgetve -, „hát most mit gondoljak, hogyan tájékozódjam, kitől és mit kérdezzek?"

Nem bírta a lelkében felkavart lángoló és zavaros nyugtalanságot. Egyszerre a járkálás heves szükségét érezte. Felugrott a karosszékből és gyorsan elindult. Irány nélkül. Folyosón sietett végig hajszolta magát, benyitott egy szobába, átfutott rajta, megint ki a folyosóra, le a lépcsőn, két fokot ugorva egyszerre. A lépcső alján megállott, mélyet sóhajtott, bamba kifejezéssel ingatta a fejét. És értelem nélkül hajtogatta magában: mi ez... mi ez... mi ez...

- Méltóságos kisasszony, kérem, ebből a ládából tessék kiszedni a képeket és berakni a méltóságos asszony fiókos szekrényébe, ami már itt van. A ládát viszem fel.

A hang a Marci hangja volt. Jókora ládát tartott a kezében és nekiindult vele a lépcsőnek. Magdolna követte, mint a holdkóros. És fent, abban a szobában, amelyben ezentúl anyja szándékozott lakni, megállapodott a ládával. Marci elment. Ő kinyitotta a ládát, belenyúlt. Aztán a keze megállt. „Mit is csinálok most? Ja igen, a képek." Kezdte kiszedni a képeket. Rengeteg régi fényképet őriztek a háznál, különböző helyeken. Anyja nyilván elhatározta, hogy a képek ezentúl együtt lesznek a jelzett szekrényben.

Egymásután szedte ki őket. A legtöbbet gyerekkora óta nem látta, lassanként érdekelni kezdték az emlékek. Volt ott kék bársonyba kötött családi album, amelynek dohos szagú tetején ezüstből kiverve díszlett az ötágú korona, belsejében pedig a kemény kartonlapok aranyvágású négyszögeiben olyan családi arcok sorakoztak, amelyeket ő már nem is ismerhetett. A nagyszülőket még megismerte, de már a nagybajszú ulánus tisztről, az egymás mellett üldögélő két krinolinos vénasszonyról, a szoknyácskája alól hosszan kilátszó csipkenadrágjára büszke pisze kislányról fogalma sem volt, kicsoda. Aztán egyes képek jöttek, anyja leánykori felvételei valószínűtlenül befűzött és merev derékkal, báli ruhában, jelmezestélyről származó tiroli viseletben. Megint nagy album, a millenniumi hódoló díszfelvonulás emléke, mikor apja díszmagyarban képviselte a vármegyét. Régi fürdőhelyekről származó képek is jöttek, úgynevezett „jux"-képek is, például szülei az abbaziai cápa kitátott torkában. Tisztek, tisztek, tisztek. Csoportképek. S Magdolna egyszer csak halkan felsikoltott. Az Ákos egy hadnagykori képét tartotta a kezében. Kerevetre ültette Ákost a fényképész, azaz a fényképészek, mert mint a kép alján aranybetűkkel olvasni lehetett, Gondy és Egey debreceni fényképészek vették le. Szóval ott ült Ákos a kereveten, csákója a kezében, szemén már akkor is monokli. Egymásra rakott lábszárain megfeszült a nadrág a talpallótól.

- Nem, nem, most szebb, - suttogta Magdolna -, mint akkor volt.

Nézte sokáig, keze reszketett. Aztán oldalt félretette a képet és tovább rakosgatta a többit, de kisvártatva eszébe jutott, hogy bejöhet valaki és megláthatja az oldalt tett egyetlen darabot. Fogta hamar és gyors elhatározással benyomta nyakánál a gyászruha eleje alá. Folytatta a munkát. Megint megállt. Kiráncigálta kebléből a képet, sokáig nézte fürkészve és elkomolyodva, mintha attól a régi huszárhadnagytól akarta volna megtudni, ami most annyira felkavarta. Aztán újra rakosgatott. Jó sokáig tartott, amíg kihúzkodta a fiókokat és tervet

csinált, hogy az egyes albumok és képcsomók nagyságát hogyan egyeztesse össze a fiókok külön nagyságával. Végül becsukta az utolsó fiókot is és ment kezet mosni szobájába. Tiszta kézzel aztán, még egyszer elővette a régi, gyermekképű Ákost. Ettől kezdve egész délutánja azzal telt el, hogy jött-ment, a cepekedő személyzet között hasznavehetetlenül lábatlankodott, s olykor elbújt valahová, hogy a képet megnézhesse. S ha nem nézte is, odanyúlt melléhez és a kellemetlenül horzsoló papírt kitapintotta. Mindezek alatt pedig kínozta, hajszolta, sanyargatta az a kérdés, amelyet megfogalmazni sem mert még valójában úgy, ahogy sejtelmei diktálták volna.

Apja elment anélkül, hogy búcsúzott volna tőle. De kapott estefelé más társaságot. Marci jelentette, hogy itt van Friedrich kisasszonyka, és az ifjúurak is vele jöttek látogatóba és a nevelő urat is elhozták.

- Te, - futott hozzá Yolanda rendkívül fontos titkolódzással, - megmondtam neki, hogy ő is jöjjön át, akarom, hogy ismerd, aztán mondd meg a véleményedet.

Aztán jött a két Rosszcsont Ferke az előreszaladt nővér után a nevelővel. Péter és Pál hangosan köszöntek és azonnal piszkálni kezdtek mindent, amihez hozzáérhettek.

- Engedd meg, hogy bemutassam neked Konda Béla tanár urat.

Magdolna előtt egy tömzsi, savóarcú, pufók fiatalember hajlott meg. Kurtára nyírott és kefével ridegen felfelé szoktatott fekete hajat hordott az ifjú, ábrázata meglepően emlékeztetett a minapi húsvéti malacéra. Nadrágjából a térdnél két erős púp állott ki és két vállát olyan sűrű korpa lepte el, mintha berizsporozták volna. Ez volt Yolanda fejlődő szerelme. Magdolna szándékos nyájassággal nyújtott neki kezet két okból: először Yolanda miatt, másodszor mert apja elve az volt, hogy kisasszonyokat nevelőket, zongoraoktatókat sokkal udvariasabban és nyájasabban kell kezelni, mint a társasághoz tartozókat.

- Nagyon örülök, tanár úr, már sok szépet hallottam magáról. Remélem, jól érzi magát Fügeden. Foglaljanak helyet.

A malaci ábrázatot egyszerre pirosság öntötte el.

- Őméltóságáék igen jóságosak hozzám. Igazán úgy vagyok itt, mint családtag. Ha nagyobb célok nem hívnának, örökre itt szeretnék maradni.

Az „örökre” szónál Yolanda gyors oldalpillantást kapott, amitől viszont ő lett fülig piros.

- Angyalom, - szólt Yolanda, - most jövök haza Zarándról, tudniillik az ottani orvos felesége együtt járt a mamával intézetben, úgy volt, hogy egész nap ott maradunk, de az egyik gyerek beteg, tehát hamarabb hazajöttünk, mondhatom neked, rém kedves emberek, rém-rém kedvesek igazán, ritka szép zenélőóra van és rém jól is plausoltunk, rém guszta volt az egész, annál inkább, mert a fiúk kivételesen semmi kárt nem csináltak, szóval rém jól sikerült, és mikor hazajöttem, átadták az üzenetedet, hát idejöttünk. Jó lesz egy kicsit plausolni és pletykázni.

Magdolna ámult ezen a beszéden. Nem olyan régen természetesnek találta a Yolanda mondanivalóit, bár a modorától idegenkedett. Most azonban csodálkozott, hogy ezen az éretlen, fülsértő kamaszhangon nem botránkozott meg eddig. Visszagondolt délelőtti beszélgetésére és összehasonlította ezzel a hanggal. Tíz évvel felnőttebbnek érezte magát ennél a kis dudánál, aki már fűzőt hordott, ő pedig még nem. És szégyenkezett önmaga előtt, hogy ilyen taknyos barátnője van, nem pedig valami környékbeli fiatal úriasszony. Mit fog szólni Ákos, ha meglátja, hogy ezzel barátkozik? De türelmes volt és jóságra intette magát. Kivált, mert Yolanda jelentős integetésekkel jelezte, hogy ismerkedjék a nevelővel.

- Igen, egyedül vagyok és gondoltam, kedved lesz átjönni. Tanár úrnak sok dolga van a tantárgyakkal?

- Nulla dies sine linea.

- Igen. Sajnos nem tudok latinul. Ez mit tesz?

- Egy napot sem vonás nélkül. Tudniillik ezt Nagy Sándor mondta, aki minden tetténél vonalat húzott a rovásra. Mi is úgy vagyunk, nincs nap tanulás nélkül. Ami nagyon szép, de még szebb volna, ha a fiúkat jobban érdekelné. Igaz, fiúk? De őket csak az evés érdekli. Már pedig régi példaszó, hogy plenus venter non studet libenter, vagyis a telt has nem szívesen tanul.

- Nagyon művelt, - szólt Yolanda.

A két fiú körében elnyomott vihogás támadt a Yolanda megjegyzésére. A tanár úr szigorúan odapillantott. Mindkét kölyök egyszerre akart felelni, de Péter volt a gyorsabbik.

- Tanár úr kérem, Pali folyton röhögtet.

- Bámulatos, - csóválta fejét a tanár úr, - hogy nem tudnak megkomolyodni. Legalább idegen helyen szednék össze magukat. Nobile par fratrum, mondhatom. Magyaráztam nekik eleget, milyen volt a spártai ifjúság, de a felemelő példa rájok nem hat.

- Hát jó, - felelt Pali szemtelenül, - majd rókát fogok lopni.

A két fiú arca piros lett a visszafojtott röhögéstől. Egymás lábát rugdosták és csufondárosan integettek Yolandára. Az végre is megelégelte a dolgot.

- Kérem, - fordult a nevelőhöz, - talán jobb volna, ha a fiúk lent futkosnának a parkban. Nekem úgyis mindenféle beszédem van a barátnőmmel.

Konda Béla tanárjelölt hátrasimította fején a hajat, ami gyakori mozdulata volt, aztán felállott.

- Ezt én is helyesebbnek tartom, legalább nem kell itt szégyenkeznem miattok. Kezeiket csókolom, a viszontlátásig.

És már terelte is kifelé a két sihedert, topogva mellettük gondterhelten, mint a tehetetlen tyúkanyó a vízbe futó kis kacsák mellett. Yolanda „hosszan” utána nézett a korpás vállú fiatalembernek és mélyet sóhajtott. Aztán élénken Magdolnához fordult, mikor eltüntek:

- Na mondd, na mondd, mit szólsz hozzá? Ugye rém szimpatikus. Igazi tudós. Na mondd, nem rém szimpatikus?

- De igen, - felelte Magdolna kényszeredetten, - igen komoly fiatalembernek látszik.

Yolanda drámai módon megragadta a kezét. A heves mozdulattól majd megrepedt a fűző a tömzsi derékon.

- Te Magdolna, én rém odavagyok. Én meghalok érte. Ha nem lehetek az övé, nem tudom, mit csinálok. Ilyen szerelmes még nem voltam életemben. Most tudom csak, hogy ami eddig volt, az nem számított semmit. Gyerekes önáltatás volt minden. De ez más. Ez életre szól. Ez egy szent és nagy érzés. Mondd, ugye rém szimpatikus?

- Hogyne, hogyne, - felelte Magdolna remegő lélekkel, nem a kérdésre, hanem önmagára figyelve, - és mi a szándékod? Hozzá akarsz menni?

- Igen. Ha az övé nem lehetek, akkor nem megyek férjhez soha. Tudom, hogy a szüleim ellenezni fogják, de én minden harcot vállalok. Már megbeszéltük, hogy várni fogunk egymásra. Csak nyolc esztendő van a nagykorúságomig, azt nem nehéz kivárni. Nyolc esztendő a világtörténelemben annyi, mint egy pillanat, így mondta ő is. Na és mit tudsz Feriről?

- Semmit. Talán majd a nagy vakációban eljön hozzánk. Mi ujság nálatok? Nem hallottál valamit a választásról? Engem most a politika nagyon érdekel. Apussal gyakran beszélünk politikáról.

- De hallottam. Otthon sokat emlegetik nálunk ezt a Szilágyit. Apám eleinte nem volt mellette, de tegnap délelőtt levizitelt nálunk és mikor elment, apám azt mondta, hogy mégis pártolni fogja. Csak az a baj, hogy apának nincs szavazati joga, mert csak most költöztünk ide.

Magdolna minden erejét összeszedte, hogy uralkodjék magán.

- Nálatok volt? Ne mondd. És miket beszélt?

- Rólatok is. Titeket rém dícsért. Mondtam is neki, hogy te vagy a legjobb barátnőm, mert lelkileg rém összepasszolunk.

Ez a közlés váratlan dühre indította Magdolnát. Felháborodott arra a gondolatra, hogy Ákos úgy gondoljon rá, mint ennek a nevetségesen fecsegő kecskedudának a legjobb barátnőjére. Felnőtt hölgy számára nincs ennél kompromittálóbb látszat a világon. Szerette volna hirtelen haragjában nyakon ütni vendégét. De összeszorította a fogát és várt egy kicsit, amíg izgalma lecsillapodik.

- Igazán kedves tőled. És mit mondott rólunk Szilágyi?

- Rém jókat. Mikor téged említettelek, képzeld, azt mondta, hogy aranyos jószág vagy. Így mondta: aranyos jószág. És még azt is mondta, hogy nagyon szép nő leszel.

- Leszek? Azt mondta, hogy leszek?

- Igen. Azt mondta, hogy az a típus vagy, aki egyszerre, átmenet nélkül lesz gyerekből nővé és akkor feltűnő szépség lesz belőle. És akkor észrevette, hogy meg vagyok sértve, mert megmondom őszintén, rém irígyeltelek, és akkor hozzám fordult, és azt mondta, hogy én korábban fejlődöm és én már kész nő vagyok. Te, ez rém kedves ember, ez a Szilágyi, és tévedtem, hogy buta. Ha most nem volnék benne éppen véletlenül ebben a szent, nagy érzésben, még engem is érdekelne.

- Várjál csak. Mit mondott? Hogy átmenet nélkül leszek feltűnő szép nővé? Azt mondta, hogy „leszek”? Gondolj vissza és ismételd a szavakat.

- Már nem emlékszem szóról-szóra, de ez volt az értelme.

- Biztosan emlékszel, hogy ezt a szót használta? Gondolj vissza. Mondta azt, hogy „leszek”, vagy esetleg rosszul emlékszel?

Yolanda megzavarodott. Szinte hátrált volna a heves faggatás elől, ha nem ült volna a széken.

- Nem tudom... igazán... de azt hiszem, úgy mondta, hogy „leszel”.

Majd, hogy kievickéljen a kényelmetlen faggatásból, ő kezdett beszélni:

- Te, erről rengeteget pletykáznak, erről a Szilágyiról. Például azt hallottam, hogy Véghné a jövő héten utazik Pestre. Hogy évekig nem jutott eszébe Pestre menni, minden nyáron Hévízre ment, de most egyszerre eszébe jutott, hogy ő Pestre megy. Jelzem, Szilágyi is a napokban utazik Pestre.

- Ez szamárság, - szólt kedvesen Magdolna, - őt Véghné nem érdekli. Csak most a választás előtt mindenkihez kedvesnek kell lennie. Ezt megmondhatod akárkinek.

- Gondolod, hogy nem érdekli? Én nem tudom, csak mondják. De az tény, hogy minden délelőtt benéz a cukrászdába és iszik egy konyakot, és véletlenül Kollárné mindig ott van és hasét rendel. És beszélgetnek.

- Micsoda egy piszok pletykafészek ez a Füged, - fakadt ki Magdolna, - már igazán bánom, hogy itt örököltem és ide kellett költözni. A fene egye meg...

De mialatt megtapintotta a ruhája alá rejtett képet, észrevette, hogy nagyon elragadtatta magát.

- Biztosan majd énrólam is így fognak pletykázni, - tette hozzá kimagyarázóan, - pedig én a pletykát utálom. Hallani sem szeretem. Mondd, és még miket mondanak róla?

- Rém érdekeseket. Apa azt mondta, hogy ez a legjobb kártyás, akit valaha ismert. Azt mondta, hogy ha ferbliben lehet zseni, akkor Szilágyi zseni.

- Igen, esze van. És még mit hallottál?

- Sokat, csak így hirtelen most nem jut eszembe. Ja igen, mondták, hogy három éve egy színésznő megmérgezte magát, de mindenki tudja, hogy őmiatta. A nevét is mondták annak a színésznőnek, de elfelejtettem. Ja igen, képzeld, írt nekem az a Singer Bella, tudod, aki színinövendék lett, most már Solti Bellának hívják, de a mama bontotta fel a levelet és megtiltotta, hogy válaszoljak, erre titokban válaszoltam, hogy ne írjon egyelőre, de majd gondoskodok valami címről, ahová írhat. Ja igen, te, az a titkos írás, az rém hasznos. Szokunk Bélával írni egymásnak, rém guszta dolog, igazán köszönöm. És mondd, hát mi van Ferivel? Legalább te írhatnál neki titokban. Tudod mit, ha valami megbízható címet tudok, neked is odaadom, és akkor kaphatunk leveleket. Már gondoltam a posztresztantra, de az nem jó, mert a postáskisasszony ismer bennünket és elmondja.

- Jó, majd add ide a címet. Mit mondtál, hogy hány órakor szokott Szilágyi a cukrászdába menni?

- Tizenegy és tizenkettő között. Miért?

- Nem fontos, csak úgy kérdeztem.

- Nekem így mondták. Ja igen, és még azt is mondták, hogy van egy törvénytelen lánya Lovrinban, aki most tizenhét éves.

- Micsoda? Hány éves?

- Tizenhét. Ő ott volt katona. Lovrinban.

- Tudom, tudom, hiszen apussal együtt szolgáltak ott. Én is Lovrinban születtem. Furcsa. Éppen abban az időben, mikor az ő lánya. Ha ez igaz. De talán ez is olyan piszok pletyka, mint a többi. Többet nem hallottál erről a lányról?

- Nem, semmit, ezt is csak úgy mellékesen említették. Te, mondd, és a ludovikásoknak mikor van nagyvakációjuk? Azért kérdezem, mert nyáron mi Bélának adunk egy hónap szabadságot, akkor hazamegy az édesanyjához. És én szeretném, ha nem akkor utazna el, mikor Feri idejön, mert rém guszta volna, ha találkoznának és összebarátkoznának. És ha kikerülnek az életbe, akkor is jóban volnának, a nagy tudós és a nagy hadvezér, és sokat lennénk együtt négyen, mondd, ez rém édes volna, nem?

- Hogyne, hogyne. És azt nem hallottad, ki az anyja annak a törvénytelen leánynak?

Nem. Yolanda ezt nem tudta. Több pletykát nem lehetett kisajtolni belőle egyetlen cseppet sem. Ott ült még sokáig, de amit karicsált, mint a kapargálás közben soha el nem hallgató jérce, annak nem volt magva semmi. Vacsoraidő táján felsikoltott és lóhalálában sietett ki a

fiúkat és szerelmét megkeresni. Sebtiben búcsúztak. A nevelő kezet is akart csókolni, de Magdolna az Ákos ajkának emlékére gondolt a keze fején, és nem engedte.

Amit anyja rábízott a hurcolkodással kapcsolatban, az rendben ment nélküle is. Neki most nem maradt más dolga, mint végigmenni a szobákon, az elvégzett munkát tudomásul venni, aztán megint átadni magát gondolatainak. Vacsoráját alig érintette, az állandó izgalom elvette étvágyát. Fél kilenckor már ágyában volt. Miután a képet soká nézegette még, becsúsztatta a párnája alá. Aztán leoltotta a világot.

Egész tömeg probléma várta az ágy töprengő csendjében, amelyet az óraketyegés még külön hangsúlyozott, mint a pihenő mindenség érlökése. Kint olykor elugatta magát valami távoli kutya, a többi jelentkezett rá, de hamar abbahagyták. Ő egyesegyedül volt a házban, ahonnan nemrég még halottat vittek el. Kiskorában rettegve rohant volna erre a gondolatra anyjához, most éppen csak megborzongott tőle. És képzeletének sok egyéb dolga is akadt most. A legerősebben az a cukrászda-ügy tolakodott az eszébe. Visszaidézte, milyen ijedten pattant fel Ákos a park lócájáról a déli harangszó hallatára. Hogy elmulasztotta a póstát. Vajjon hazudott? Vajjon igazat mondott? Kollárné, Véghné... hogyan lehet ezek ellen küzdeni? Asszonyok, elszántak, tapasztaltak. Hosszú sóhajtás szakadt fel a sötétben kuporgó leány melléből. Haj, haj, de nehéz is a fiatal leány dolga... Aztán az foglalkoztatta mélyen és sokáig, hogy Ákos képzeletében ő úgy él, mint aki feltűnő szép nő lesz. Feltűnő szép, ami kimondhatatlan öröm. De csak lesz, ami kimondhatatlan bánat. Ákos őt már többször felnőtt dámának nevezte. Ez ellene szól a Yolanda pletykájának. De viszont Yolandát is érett hölgynek nevezte, ha ugyan Yolanda nem hazudik. De viszont ez csak kötelező nyájasság volt, választás előtt mindenkihez kedvesnek kell lenni, még egy ilyen pukkancshoz is, hogy a mamája örüljön. Ó igen, bizonyára így is történt: őszintén és barátsági melegséggel mondhatta ott Friedrichéknél, hogy Hubay Magdolna feltűnő szép lány, vagy mondjuk: feltűnő szép lesz, de látván a család érzékenységét az idegen leány dícsérete folytán, gyorsan és ügyesen helyrehozta a kellemetlen hangulatot egy semmit sem jelentő bókkal. Ebben megnyugodott. Aztán elkezdett gondolkozni a törvénytelen leányról. Ákosnak tehát van egy leánygyermeke, aki körülbelül akkora, mint ő. Milyen különös érzés ez. Vajjon az a leány hasonlít rá? Ha igen, nagyon szép lehet. De talán az anyjára hasonlít. Sajnos, bizonyosan akkor is szép. Mert ha annakidején szép nem lett volna, akkor miért lenne Ákostól gyereke? „Vajjon Ákos jobban szereti azt a lányt, mint engem?" Éles idegenkedést érzett, ha az ismeretlen leányra gondolt. Viszont megsajnálta, hogy törvénytelen. Mi is az, hogy törvénytelen? Az a törvénytelen gyerek, akinek a szülei nem házasodtak össze. De ha nem házasok és nem laknak együtt, hogyan származnak a gyerekek? S ekkor megint ott állt, annál a pontnál, ahonnan engedelmes jósága, testi dolgoktól való idegenkedése, tisztasága mindig visszariasztotta gondolatait. De most még sokkal hevesebben, mint bármikor eddig. Egy pillanatra megvillant előtte a bűnös látvány: Ákos ölelő karral, sóváran közeledik egy női alak felé. Nem, nem, - mondta félhangon felnyögve a sötétben, kétségbeesve rázta a fejét, mintha ezt a látványt ki akarná rázni belőle, de meg különben is rájött már, hogyha az ember dühösen rázza a fejét, nem lehet gondolkozni. Kezével is heves elhárító mozdulatokat csinált, kergette magától a látványt, a szemérmetlenséget, a tudás fájának félelmes kísértő gyümölcsét. Erőszakkal kényszerítette magát, hogy visszatérjen arra a cukrászdai dologra, s ez sikerült is, mert valójában ez gondolkoztatta a leginkább. Hogyan lehetne holnap délelőtt elmenni abba a cukrászdába? Egyedül lehetetlen, senkije sincs, aki gardirozhatná. És még hozzá gyászban is van, nem sokkal egy közeli rokon temetése után talán egyáltalában képtelenség is cukrászdába menni. Tehetetlenül, de lázadás nélkül szomorkodott ezen, eszmélő kora óta úgy nevelték, hogy a „nem szabad" és „nem illik" egyrangot foglalt el lelkében a vallás parancsaival.

De másnap mi történt. Apja kora délelőtt átjött a tamási pusztáról. Idegen urat is hozott magával, aki az éjjel érkezett Pestről. Ezt be is mutatta a lányának, az OMGE egy embere

volt, szakértőnek kérette le, tanácskozni akart vele a hatalmasan megnövekedett birtok célszerű kezeléséről. Eddigre már jókora határt bejártak a homokfutón. Másfélórát tanácskoztak félrevonulva, akkor a szakértő úr, egyébként komor, szemüveges, pantallós ember és egyáltalán nem birtokos külsejű, elment valami fügedi rokonát meglátogatni azzal, hogy fél egykor kimennek a Szilfa-majorba, ott tanácskoznak tovább s majd a juhásznéval főzetnek valami ebédet.

- Kitünő ember ez, mókus, - mondta Hubay, - aranyat ér. Öröm hallgatni, amit mond. Én most elnézek a Bábliba.

Úgy hívták a cukrászdát Fügeden, hogy Bábli, holott ilyen nevű tulajdonosa már tíz éve meghalt. De hiába vezette a cukrászdát özvegy Kernácsné, a helyiség most is Bábli maradt. S a Bábli szóra Magdolna szíve élénken elkezdett dobolni. „Most, most, nagyon ügyesnek kell lenni", - gondolta magában.

- Apus, szeretnék kérni valamit.

- Mondjad csak, angyalom.

- A mama ugyan megtiltotta, hogy kimenjek a házból, de ha te megengednéd, veled talán elmehetnék. Tudniillik úgy áll a dolog, hogy elfogyott a szájvizem. Hiába küldöm a patikába akár Marcit, akár ezeket a lányokat, egészen mást hoznak. Még ha cédulára értelmesen felírom, akkor is mindent összezavarnak. Ha veled mehetnék, akkor a patikában megvenném a szájvizet.

- Az rendben van, mókus, de mit csinálsz, míg én bemegyek a cukrászdába?

- Hát... azt majd meglátjuk... vagy haza kisértetsz valakivel, vagy valami lesz. Csak hadd menjek ki egy kicsit az utcára, igazán, már megpenészedem itthon az unalomtól és az egyedülléttől.

- Jól van, nem olyan nagy dolog, csak gyere. De tegyél kalapot, mert nagyon kikapunk anyádtól.

Izgatottan szaladt kalapot venni. S alig tudott elválni a tükörtől. Nézte magát a kalapillesztgetés közben és mosolyogva mondta a visszamosolygó gyászruhás leánynak: feltűnő szép vagy, feltűnő szép vagy. S megtapintotta a keblébe rejtett képet. Aztán szaladt le apjához. Kisvártatva már ott mentek a kisvárosi utcán, amelyet két oldalról a különféle földszintes házak nyomott, egykedvű sora mentén aszfalt-gyalogjáró szegélyezett, szélén sárga keramitkockákkal. Egyik ház új volt, palával fedett, ablakait jómódú gőgjében magasabban hordta, mint a többiek, vasrácsos kapuján fagyalbokrokra lehetett látni. Mellette a másik ház majdnem belesüppedt a földbe, korhadt zsindelytetejét zöldesfekete moha fedte el, apró ablakai szinte a gyalogjárók lábáig hajoltak az alázattól. Az aszfalt keramitos oldalán akácfák sorakoztak, lombjukra vastag szürkeséget rakott az országút pora. Itt lépdeltek egymás mellett a csizmás, vászonruhás, jobbkarján fekete szalagot viselő apa és a gyászruhás lány.

- Jól megnőttél, mókus, semmivel sem vagy már alacsonyabb, mint én.

Magdolna boldogan mosolygott rá apjára és válaszul a karjába kapaszkodott. Agyában csak ez a két szó lüktetett: feltűnő szép. Már szinte nem is rá vonatkozott ez a két szó, önmagáért szerette örömében ezt a két szót, és gondolataiban Chopin-melódiát keresett, amelyre ez a két szó szövegként illik, hogy dúdolhassa.

A Csokonai-utcáról a Takarékpénztár emeletes saroképületénél befordultak a Kossuth-térre. Itt még állt a hetivásár, a falusiak szekerei előtt egykedvű bölcsességgel álldogáltak a lovak, a tarka viganók, pruszlikok és színes fejkendők, a kirakott zöldség, paradicsom és egyéb holmi számtalan árnyalatú piros, kék, rózsaszín, lila, zöld, sárga, barna és fehér foltja kavargó tarka-

sággá olvadt, a nyüzsgésbe belehasított egy árva szamár rekedt ordítása, visítóan nyikorgott egy arra haladó taliga, s a kövezeten kopogtak a csizmák patkós sarkai. Magdolna a zürzavaron keresztül átnézett a másik oldalra, ott sárgállott a Magyar Király-szálló sivár épülete, földszintjén a babérlombos, zöld bádogos, most néptelen kávéházi terrasz, emeletén az unalmas ablakok sora. Vajjon melyikben lakik Ákos? Az volna szép, ha a pillantás, amellyel bekutat az ablakon, éppen az ő szobájában virággá változnék és lehullana a földre.

- Itt a patika, - szólt az apa, - legalább én is veszek bikarbónát.

Bementek. A gyógyszerész kivételesen ott állt a pultnál és kiszolgált, mert máskülönben mindig üresen lehetett találni a patikát, a gyógyszerész bent hegedült a laboratóriumban, még pedig mindig a Wieniawski legendáját. De most a hetivásár nem engedte hegedülni.

- Alázatos szolgája, méltóságos uram. No de ilyet, hogy ennyire megnőtt, Magdolna kisasszony. Ha egyedül látnám, talán még meg sem ismerném. Mivel szolgálhatok?

Magdolna vásárolt szájvizet, holott volt otthon egy alig megkezdett üvege. És mosolygott, és izgatott volt, és várta, hogy mi lesz, ha kimennek a patikából. Kimentek. Az apa megállt tanácstalanul.

- Hát most mit csináljak veled, mókus? Csak úgy nekivágtam bolondjában ennek a kirándulásnak.

- Te a Bábliba mégy, apus?

- Odamegyek, mert Jakobovits ügyvéd ilyenkor mindig ott van, ha nincs tárgyalása. De ha van is, később odajön.

- Apus, miért ne mehetnék be veled?

- Jaj, fiam, tudod, hogy anyád milyen kényes az ilyesmire. Gyászban is vagy. Igaz elvégre, hogy nem este vagyunk, hanem délelőtt... és elvégre egy cukrászdába... és én is itt vagyok... most igazán nem tudom...

- Magdolna félrehajtotta a fejét és könyörgő arcot vágott. Ezt a fegyvert mindig sikerrel alkalmazta.

- Apus, itt van egy bizonyos sütemény, csokoládéstejszínhabbal van töltve, én úgy szeretnék bemenni...

Hubay nézte a lányát, aztán megveregette az arcát.

- Eh, egye fene, akinek nem tetszik, majd szól. Gyere be.

A szomszéd ház tartalmazta a Bábli-cukrászdát. Üvegablakos bejáratán aranybetűk hirdették, hogy fagylalt kapható, de az aranybetűk közül az első is, az utolsó is rég lehullott már, és valami értelmetlen, ember akár el is tünődhetett volna rajta, hogy mi az az AGYLAL. Benyitottak. Hubay udvariasan előre engedte leányát.

Ott volt. Igen, csakugyan ott ült Kollárnéval a sarokasztalnál. Tehát csakugyan minden délelőtt ugyanúgy üldögélnek itten, mint most. Tehát nem a póstára kellett mennie, hanem ide sietett. Pepita ruhát hordott tetőtől-talpig, fekete lakkcipő volt a lábán, bokáján sötétkék harisnya, megint selyem. Szemén csillogott a monokli. Mindezt egyetlen pillantással megállapította Magdolna. Kollárné éppen édesdeden és turbékolva nevetett valami megjegyzés fölött. Harmadiknak Kolozsváry, a járásbíró, ült még velök együtt.

- Ide ülünk, mókus, az ablakhoz.

- Igenis, - rebegte hangtalanul, és elfogódottságában két széklábba is belebotlott. Jakobovits ügyvéd már ott állt mellettök, hajbókolva köszönt és a kínálásra helyet is foglalt. Magdolnánál

jóval kisebb ember volt, erősen púpos. Gnómszerű, kecskeszakállas fejét mintha valami végzetes nyomás szorította volna bele felülről a testébe, s háta ettől a nyomástól görbült volna meg örökre. Mint a púposok, nagy gonddal öltözködött, formátlan tetemén pompásan szabott ruhát hordott, erős illatszer áradt belőle. Magdolna átpillantott amahhoz az asztalhoz és ezt gondolta: „Mi ketten szálasak vagyunk, szépek és egyenesek." Aztán rögtön bocsánatot kért magában a púpostól ezért a kegyetlen örömért.

És már ott állt mellettök maga Kernácsné is, aki olyan volt maga is, mint boltjának valami rózsaszínű habos tortája. Rikító szőkeségű paróka ékeskedett agyonrizsporozott, rózsaszín ábrázata fölött, teste csak úgy hömpölygött a teltségtől, és túlságosan fehér kezére azt lehetett volna mondani, mint egy arcra, hogy pufók.

- Konyakot, méltóságos uram?

- Igen. Kérek két konyakot, de a háromcsillagosból. A lányom majd választ valami tortát. Hát hogyan állunk, ügyvéd úr, azzal a szolgalmi joggal? Jogom van az átjáró úthoz, vagy nincs?

Magdolna odament a pulthoz. Egy pillanatra átfutott a fején a gondolat, hogy ennek a gonosz és kacér asszonynak méltóan lehetne fizetni most, ha jó hangosan odakiáltana neki: „kezét csókolom, Margit néni". Asszonyok, akik még tartanak szépségökre, semmitől sem pukkadnak meg annyira, mint attól, ha nagy lányok nénizik őket. De ezt nem tette. Egyrészt büszkeségből, másrészt azért, mert Ákos füle hallatára nem akarta magát olyan gyereklánnyá lefokozni, aki Kollárnét, a még nem öreget, nénizi. Vakmerő és egyéb terveket forgatott a fejében. Ezért csak odabólintott az asszonynak, aki ugyanakkor bólintott vissza mérsékelt nyájassággal, mikor Ákos felugrott mellőle és odament a pulthoz.

- Kezét csókolom, drága kis őrangyal. Ezt nem is reméltem, hogy ma itt látom magát.

Magdolna kivett két darabot tányérjára a csokoládé-habosból. Négyet szeretett volna kivenni, de restelte leleplezni Ákos előtt ezt a gyermeki pákosztosságot.

- Jó napot, Ákos. Gondoltam, hogy itt látni fogom. Hallom, minden délelőtt itt van, és akárhol tartózkodik is, okvetlen idesiet.

Ezt már hallania kellett Kollárnénak. És kétségtelenül hallotta is, mert azonnal közelebb hajolt a járásbíróhoz és súgott neki valamit. Ákos meglepődött a megjegyzéstől és jelentőségét azonnal elértette.

- Igen, itt szoktam lenni ilyenkor. Ismerem azt a kisvárosi szokást, hogy a város krémje ilyenkor találkozik. Cukrászdában hölgyek is, patikában inkább csak urak.

- Véghné nincs itt? - folytatta kitünően sikerült nyugalommal, miután letette a villát, hogy az ne reszkessen a kezében.

- Kicsoda? Ja igen. Nem láttam. Miért? Keresi?

- Nem. Köszönöm, csak eszembe jutott. Hát Isten áldja meg, Ákos, örülök, hogy láttam.

Ment vissza az asztalhoz, amelynek olyan piciny volt a márványlapja, hogy a két konyak és a két pohár ivóvíz mellé alig tudta odatenni süteményes tányérját.

- Apus, nem cserélnél helyet velem? Itt nagyon erős a nap. Te szereted, én pedig szeplős leszek.

Helyet cseréltek. Úgy ült most, hogy éppen odalátott az asztalhoz. Azok összebújtak és sokkal halkabban beszéltek. Most már nem nevetett egyik sem. Kollárné komoran magyarázott valamit. Ákos élénken és türelmetlenül tiltakozott. Aztán egyszerre mindaketten idepillantottak. Magdolna alig ért rá villámgyorsan elkapni a pillantását. Figyelmét a süteményeknek szentelte, és pedig különös gonddal a villa helyes tartására s a kés mellőzésére, ahogy

tanították. Most már vigyázott pillantásaival. Úgy fordult néha, hogy szeme sarkából láthatta, idenéznek-e azok. S ha nem, akkor megkockáztatott egy villámgyors odanézést. Kollárnét vette szemügyre, aki úgy rakta egymásra a lábát, hogy szépformájú, hosszú combjain megfeszült a szoknya, alja alól pedig bőven kilátszott még a bokáján felül is egy ujjnyi. Tehette: ő volt a kacér Kollárné, az ő hírének ez már nem ártott. Konyakot ivott ő is, fel-felemelte szájához a kis poharat negédes tartással, kis ujja messze elállott a többitől. A halkított vita tovább folyt. Ákos láthatóan únta. Néha hátrahajolt a széken és fújta a füstöt. Azért hajolt hátra, hogy mikor Kollárné megint súgott valamit, körülményesebb legyen előre hajolnia. Ott, Magdolna két könyöke mellett behatóan folyt a tanácskozás a szolgalmi jogról. De aztán befejezték, a kis púpos ember felállott és olyan kecsesen hajtotta meg magát, mint a legdelibb táncos.

A következő pillanatban Ákos már ott állt az asztalnál.

- Nem zavarom a bizalmas családi kettest? Talán ha az ügyvédnek szabad, nekem is szabad.

- Ülj le, csak sajnos, mi is megyünk már. Sok a dolgom otthon. Mi újság, hogyan haladsz?

- Beszéltem Mintzérrel, ez a nagy eset. Mert folyton hajtogattad, hogy ő a főszolgabíró és hogy fontos ember.

- Na ne beszélj, igazán? Összemelegedtetek legalább?

- Ez rendben lett volna, de egyéb baj sült ki belőle. A nagy békesség őrömére megbeszéltük, hogy vacsora után találkozunk egy kvaterkára a kaszinóban. A kvaterkából ferbli lett. Hát bizony szegény fejét rettentően levágtam. Igaz, hogy fogalma sincs a játékról és veszett rosszul is járt a lapja.

- Mennyit nyertél?

- Valami nyolcszáz koronát. És legnagyobb részt tőle. Ismered, milyen istenverte fukar ember. Meghal a pénzért. Most még nagyobb a baj, mint ezelőtt. Megfojtana egy kanál vízben. Mondd meg ezek után, mi a manót csinálhatok.

- Megmondom, pajtás. Adjál neki revánsot és veszíts neki vissza hatszázötvenet. Azt te már meg tudod csinálni, ha akarod, úgy, hogy nem sértő. Akkor aztán egyenesen imádni fog.

Ebben a pillanatban nagy suhogással ellebbent mellettök Kollárné. A szoknyatartásnak ez a divatja már magában véve is szemérmetlennek tetszett Magdolna előtt, ahogy azonban Kollárné csinálta, az több volt a divatos szemérmetlenségnél, az maga volt a feszes leplekbe öltöztetett és minden idomot kiállító meztelenség.

- Köszönjön, - szólt Magdolna.

Ákos odakapta a fejét és gyorsan köszönni igyekezett, de Kollárné már elhaladt az asztal mellett, erre olyan mozdulatot tett, mint aki fel akar állni. De meggondolta magát. Kollárné mögött becsukódott az aranybetűs üvegajtó.

- Hanem öregem, - szólt Hubay, - mondok én neked valamit. Nem jól csinálod te ezt, ne vedd rossz néven. Az ilyen korteskedés természetesen azzal jár, hogy az ember keresi a fontosak társaságát és igyekszik őket megnyerni. De mindennek van mértéke. Elég szertelenül csinálod. Mindennap reggelig, arra semmi szükség. És az ilyen magas ferblinek sincs értelme. Látod, most a főszolgabíróval is úgy jártál, mint a lóra szálló huszár, aki akkorát lendít magán, hogy a másik oldalon lefordul. Hadd a vágtát, öregem, elég lesz a trapp is. Na mi megyünk. Készülj, mókus.

Kernácsné megjelent az asztalnál, Hubay fizetett. Egy fényes hatost félretolt a visszajáró pénzből.

- Ez az Irénkéé.

A szipogó orrú kiszolgáló kisasszony, félrenyakú penészvirág, felfigyelt a borravaló-csörgésre, mint huszárló a trombitára.

- Jaj, méltóságos úr, ne tessék elkényeztetni, hiszen itt nem ő szolgált ki.

- Az mindegy. Hogy maga a nagyságos asszony szolgált ki bennünket, azon én nem akarok még keresni is.

Ákos is fizetett és túlnagy borravalót adott. Kimentek együtt az utcára.

- Hazakísérlek benneteket, ha megengeded.

- Tartom szerencsémnek.

Mendegéltek együtt hárman. Politikáról beszélgettek, Magdolna hallgatagon ment közöttük. Megint megtapintotta az elrejtett képet és titkosan elmosolyodott, mint a csinytevő. „Ha te tudnád, mit hordok én magamnál." És hallgatta a társalgást. Hubay folyton azon lovagolt, hogy a főszolgabíróval rendbe kell jönni, aztán mennél hamarabb sietni fel Pestre a hivatalos jelöltség miatt. Aztán egyszer csak így szólt:

- Ne vedd rossz néven, ha szóvá teszem: megkérdezem tőled minden teketória nélkül, hogy mi lesz az alkotmányos költséggel! Zászló kell, meg kokárda, meg tollbokréta a kalap mellé, meg fuvar, meg szivar, meg napidíj a korteseknek. Az nem kis pénz. Gondoskodtál pénzről?

- Hogyne, hogyne. Ez a része rendben van. Az apósommal megállapodtam, hogy amennyiben a hivatalos jelöltséget megkapom, folyósítja a költséget. De segít ő másképpen is: szeszgyár, meg cukorrépa révén szava van neki a kereskedelmiben, meg a pénzügyben. Szóval tudja mozgatni a dolgomat a pártban is. Ha meggondolom, kitűnően áll a dolgom. Kivált ha a te segítségedre is számíthatok.

- Megmondtam neked: háromszáz voksot jelentek. A többi aztán a te dolgod.

A bejárathoz értek.

- Tehetem tiszteletemet egy-két percre nálatok, kedves Imrém?

- Hát öregem, ha megelégszel a lányom társaságával és fordulsz vele egyet a parkban, annak nagyon fogok örülni, de nekem bizony, megbocsáss, pesti vendégem van, és pedig nagyon fontos.

Igy kerültek Magdolna és Ákos ugyanarra a fehér lócára, amelyen előző nap ültek.

- Hát kezdjük, - szólt Magdolna, - és pedig szemrehányással. Maga nem őszinte a jóbarátjához, Ákos. Tegnap azt mondta, hogy a póstára kell sietnie. Pedig nem igaz: Kollárnéhoz kellett sietnie. Nekem ebbe nincs beleszólásom, Isten őrizz, hogy belebeszéljek, de higyje el, ez itt nem használ magának.

Most merészet gondolt. Anyjától gyakran hallott egy kifejezést, amelyet nem értett ugyan egészen, de az volt a sejtése, hogy azt most jó helyen lehet alkalmazni. És nagyon felnőttes, nagyon társaságbeli kifejezés. Tehát hanyagul még hozzáfűzte:

- Kár magát éppen Kollárnéval affichirozni.

A férfi hirtelen rápillantott. Látszott rajta a meglepetés. De megjegyzést nem tett róla.

- Lehet, hogy igaza van, őrangyalka, de ez tiszta véletlen. Nem tehetek róla, ha éppen a cukrászdában találom a fontos embereimet, de ő is mindig ott lóg.

- Nézze, Ákos, ha szereti azt a nőt, nem baj. De hozzám legyen bizalmas, ennyit megérdemlek. Szereti?

- Ugyan ne nevettessen. Én? Ezt? Nevetséges.

- Jól van. Ha komolyan mondja, az nekem elég. Komolyan mondja?

- Akár becsületszavamat adom.

- És Véghnét sem szereti?

- Arra is becsületszavamat adom. Pedig nem szeretek hajigálódzni vele.

- És nincs semmi összefüggés a maga pesti útja és a Véghné pesti útja közt?

- Micsoda? Véghné készül Pestre? Ezt nekem nem is mondta.

- Helyes. Figyelmeztetem, Ákos, hogy amit maga nekem mond, azt én vakon elhiszem. Tehát ha nem mond igazat, az nem gavalléros dolog. Most beszéljen valakiről, aki engem nagyon érdekel. Milyen a maga törvénytelen lánya, aki Lovrinban lakik?

A férfi meghökkenve fordult feléje.

- Ez hihetetlen. Hát így tudnak itt mindent? És hogyan jut ez el magához? Mert hogy nem a szüleitől hallotta, az valószínű. Micsoda fészek ez a Füged, az embernek megáll az esze.

- Igen, itt sokat pletykáznak. De az most mindegy. Beszéljen róla. Nagyon érdekel.

- Keveset tudok róla. Hét éves volt, mikor utoljára láttam. Az anyja akkor elhozta hozzám. Nagyon helyes kislány. Hozzám semmitsem hasonlít, teljesen az anyja.

- Ki az anyja?

- Ezt nem mondták? Mintzér Anna, a volt lovrini tanítónő.

- Mintzér? Rokona a főszolgabírónak?

- Hogyne. Unokahúga. Hiszen innen származott a főszolgabíróval az egész baj. Emiatt párbajoztunk is. A fene egye meg, csak ne nyertem volna tegnap annyit.

- És hogy volt ez? Azóta nem látta? Nem is kívánja látni?

- Jobb neki, ha nem látom. Sok gyerek nő fel úgy, hogy meghalt az apja. Neki is jobb így.

- És az anyja? Milyen? Szép volt? Szerette? Mindent mondjon el róla.

- Nincs sok elmondani való. Fiatal kis tanítónő volt. Fiatalok voltunk és könnyelműek. Mikor a gyerek megszületett, a vagyonom utolsó garasaiból vettem neki egy kertes házat. A felét kiadja, abból él. De nem Lovrinban, ott szegény nem maradhatott. Lugoson vettem a házat. A kislányt én tartom. Kap havi százhúsz koronát, abból az anyja fizeti az életbiztosítást, hogy legyen valami kis hozománya, ha férjhez megy.

- Az a nő biztosan még most is szereti magát.

- Nem lehetetlen. Nagyot vétettem ellene, igaz. De aztán az élet megbüntetett. Sokat szenvedtem, megfizettem érte. De ezt hagyjuk. Nem magának való dolgok ezek. Beszéljünk magáról inkább. Nini, most jut eszembe, hogy maga valami problémát emlegetett. És hogy van valaki, az a bizonyos „ő.” Beszéljünk erről. Ki az a boldog halandó?

- Nem... én ezt most nem szeretném...

- Hohó, - szólt a férfi élénken és igen jókedvűen, - nem úgy verik a cigányt. Maga kiszedi belőlem a legbensőbb titkaimat a bizalom örve alatt, de mikor magára kerül a sor, a bizalom nincs sehol? Na egy-kettő, ki vele. Gyónni. Ki az illető?

- Semmi. Már szakítottam is vele. Rokonom. Még gyerek. Ludovikás.

- Unokatestvér? Ez természetes. Ez a világ rendje. Minden teremtett lény a világon az unokatestvérrel kezdi. Én nem is tudom, mit csinál az első szerelemmel az olyan, akinek nincs unokatestvére. És miért szakítottak?

- Nem szeretek róla beszélni, olyan csúf és kínos história. Rájöttem, hogy kikezdett a szobalánnyal.

Ákos összecsapta a kezét és kacagni kezdett. Magdolna, aki a földet nézve, szégyenkezve beszélt eddig, sértődötten felkapta a fejét.

- Mondja csak, - szólt Ákos vidáman, - nem Boriskának hívták azt a szobalányt?

- De igen, - felelt Magdolna elhülve, - honnan tudja?

- Óriási, hogy milyen kicsi a világ és milyen mulatságosak a véletlenek. A Magyar Királyban szolgál egy szobalány, Boriska nevezetű, olyan ringó rokolyás, riszálós, ropogós parasztlány. Azelőtt maguknál szolgált a tamási kastélyban. Megtisztelt bizalmával. Elmondta, hogy van neki egy nagyúri gavallérja Budapesten, aki leveleket is irocskál neki. Katonaiskolás, tisztúr lesz belőle. A fényképét is elküldte. Sőt láttam is a fényképet. Olyan zsemlyeképű, jóindulatú kamasz. Sőt a legutóbbi levelet is láttam. Isteni dolgok voltak benne. Azt mondja: „Köztünk egy társadalmi örvény tátong, de ne csüggedj, engem az életben mindig magad mellett fogsz találni." Várjon csak, hogy is volt még: „Eljön az idő, mikor a könyörtelen sors teljesen elválaszt bennünket a kardbojtom miatt, de te, a nép egyszerű gyermeke, ezt meg fogod érteni." Ó bocsánat, énnekem csak jár a szám, és talán fájdalmat okozok magának. Alázatosan bocsánatot kérek, mert talán gyöngédtelen voltam.

- Várjon, - rebegte Magdolna alig hallhatóan, - most egy kicsit ne beszéljen.

Hátradőlt a lócán és próbálgatta magában, hogy fáj-e. Maga elé képzelte Ferit. Visszagondolt arra a furcsa és izgalmas jelenetre a holdfényes folyosón. A titkos írásra. A kézszorításokra. Amelyeket, most már meg lehet mondani, nagyon feszélyezett az, hogy mindakettőjüknek izzadt a keze. Feri tehát levelez a szobalánnyal. Holdvilág és lelkek távoli egyesülése helyett. Ó, milyen mosolyogni való gyerekség volt az egész. Hirtelen felröppenni érezte magát ebből a gyerekségből, és Feri, a zsemlyeképű, jóindulatú kamasz messze elmaradt odalent a gyerekkor csacsi és zagyva világában. Fáj? Dehogy, egy csöppet sem. Inkább valami nagy megkönnyebbülést hozott, valami áldásos felszabadulást a gyerekkor kényelmetlen kötelékeiből, amelyek eddig mindig húzták lefelé, mint az ingoványban evickélőt a vízalatti indák. Isten veled, Feri, kedves, buta zsemlyeképű kamasz. Felnézett, bele a férfi szemébe, boldogan és mosolyogva. De a szeme nedves volt.

- Nem fáj. Éppen ebben a pillanatban felejtettem el örökre. Csodálom, hogy ez ilyen könnyen megy.

Elővette a zsebkendőjét és rányomta két szemére, mint az itatóspapírost. Közben nevetett. Aztán a zsebkendőt le akarta tenni maga mellé a lócára. De a zsebkendő leesett a földre. Utána kapott, mélyen lehajolva.

- Nézd csak, micsoda furcsa dolgot hordoz itt maga.

A férfi, aki megpillantotta a lehajlástól elélógó fénykép sarkát, egyetlen mozdulattal, ügyesen kirántotta sarkánál fogva a képet. Magdolna kétségbeesve kapott utána. De Ákos már felugrott és háta mögé tett kezekkel tartotta a zsákmányt. A leány első ösztönével neki akart ugrani. De neveltsége visszatartotta ettől a testi támadástól. Ott állott a férfival szemközt, aki csúfondáros nevetéssel, úgyszólván nyelvöltögető ingerkedéssel nézett rá. Szemmelláthatóan nem az érdekelte, hogy kit ábrázol a kép, hanem a mulatság érdekelte, a móka, a játékos bosszantás. De mosolygása egyszerre elapadt Magdolna önmagából kikelt vad arckifejezé-

sétől, mint ahogy a nyári veranda váratlanul elsötétül, mert felhő úszott a nap elé. A lány remegő szájjal, hebegve szólalt meg:

- Ha nem adja ide rögtön, soha az életben nem beszélek többet magával. Most válasszon. Vagy ideadja behúnyott szemmel, vagy megnézi, és akkor örökre végeztünk.

A férfi is elkomolyodott. A képet még mindig a háta mögött tartotta. Nem szólt. Figyelmesen nézte a lányt.

- Miért nem szabad nekem ezt a képet látni, ha olyan bizalmas barátok vagyunk?

- Nem, nem, - dadogta Magdolna a zokogás határán, - ezt az egyet nem.

Hosszú szünet következett. Farkasszemet néztek. Akkor a férfi megszólalt:

- Ez a kép csak az enyém lehet.

Magdolna tovább állta a farkasszemet. De szeméből most már bőven omlottak a kövér könnycseppek. Hagyta őket lefelé gördülni arcán érzéketlenül, akár csak az ablaktábla a záport. Meg sem moccant. Szilágyi Ákos lassan előre vette a képet és egyetlen pillantást vetett rá.

- Tudtam mindjárt. De honnan szerezte ezt? Hadnagykori képem.

Magdolna nem felelt. Mintha hipnotizálta volna valami felsőbb erő, csak állott ottan mozdulatlanul és mereven nézte a férfit. Arcán csorgott a könnyek két forró vonala.

- Kislány, - mondta Szilágyi csendesen és nagyon puha hangon, - maga szerelmes belém.

Ő egyszerre elvesztette tartását. Leomlott a lócára, oldalt fordult és ráborult a lóca hátára. Kitört belőle a rég benne bujkáló zokogás. A férfi azonnal leült melléje. Magdolna azt érezte, hogy válla köré gyöngéd kar fonódik, amely szelíd erőszakkal vonja valami ismeretlen és borzasztó boldogság irányába. Aztán arcán ott érezte a férfi arcát. Az elbűvölően lágy bariton közvetlenül a füle mellett duruzsolt, olyan közel, hogy talán hang nélkül még a szájmozgást is megértette volna.

- Édes kis csacsi, hát ne sírjon, na. Nyugodjék meg. Ó de aranyos. Miért csinál ilyen bolondokat? Nagyon boldognak kellene lennem, hogy egy ilyen bűbájos kis tisztaság szeretni tud engem, de nem vagyok boldog. Ne szeressen. Öreg vagyok, könnyelmű fráter vagyok, nem érdemlem én ezt.

Keze a leány álla alá nyult. Magdolna rövid vívódás után hagyta a fejét felegyenesíteni, de a szemét erősen lehúnyta. S akkor a meleg és kellemes lehelleten megérezte, hogy a férfifej közeledik feléje. Ahogy az engedelmes halálraítélt átadja magát a hóhérnak, olyan kezes és akaratlan maradt ő is. Tudta, hogy mi következik. S ott érezte száján a férfi száját, mintegy anyagtalan álmot, leheletszerűen, egyetlen pillanatig, a kinyilatkoztatás áhítatos egyszerűségével. Mintha valami tiszta, fenkölt vallás teljesedett volna be rajta, amely előtt alázatosan le kell borulnia a léleknek. A két száj éppen csak hogy érintette egymást, víztükör felett elsuhanó fecske módjára, vagy úgy, mint a zongorán halkan leütött hang, melynek billentése rögtön elmult, de boldog hullámai még soká remegnek. Megérezte, hogy a férfi mondani akar valamit.

- Most ne mondjon semmit, - suttogta, - menjen el.

Vállán elmult a férfi karjának érintése. Psyché érezte, hogy Ámor távozik. Fülét sértette a távolodó lépések könnyed csikorgása a kavicson, jobban esett volna neki, ha a férfi levegőből való látomásként hangtalanul eloszlik. A lépések aztán elhaltak. Ő soká úgy maradt, élete első csókjával, mint akit boldoggá gyilkoltak, mozdulatlan, révülten. Nagysokára feleszmélt, egyenesre ült, körülnézett, de azonnal megint behúnyta a szemét.

- Meghalok, - mondta magában elbűvölt örömmel, - ó bárcsak most meghalnék.

Megint soká úgy maradt, ujjaival csodálkozva megtapintotta aztán ajkait és megint sírásra fakadt. A lócára borult és kisírta a kimondhatatlan boldogság első el nem viselhető izgalmát. Végre lábra tudott állani. Megnézte maga körül a világot és egyszerre felháborodott, mert a világ semmi tudomást nem vett arról a mindenség-megrendítő dologról, ami történt. A gyep zöld maradt és tűrhetetlenül közömbös, az égbolt tudomást sem vett arról, hogy a naprendszer teljesen más, mint öt perccel ezelőtt. Megvetően fordította el figyelmét égtől és földtől. Soha sem érzett gőg feszítette belülről, amely mintha súlytalanná akarta volna tenni, hogy a való világ fölé emelkedjék.

A kép ott volt mellette a lócán, elvette, megnézte, könnyekre fakadt, mosolygott. Aztán visszaadta a csókot a képnek vallásos rajongással, lehelletszerű áhítattal. Visszacsúsztatta keblébe és elindult a kastély felé azzal a tudattal, hogy élete két részre oszlik. Az első felét eddig élte át, a másik most kezdődik. És vitte ajkán a csók emlékét befelé, még felfelé is szegte az állát ünnepélyes vonulásában, mintha attól félt volna, hogy a csodálatos emlék lehull szájáról, ha nem vigyáz eléggé.

Atyja már nem volt a kastélyban. A hurcolkodás munkája vert fel odabent mindent. De ő nem gondolt semmivel. Csak ődöngött légies és átszellemült állapotában egész nap, mint valami álomkóros. Estefelé kissé megjózanodott és használni tudta gondolatait, de csak részeg ember módjára. Szivárványos tervek futottak keresztül a fején, választás, korteskedés, Ákos, mandátum, Ákos térdre borulva köszöni meg a döntő segítséget, erre ő is térdre borul melléje, átkarolják és ugyanilyen álomszerű gyengédséggel megcsókolják egymást, a világegyetem egyszerre megáll, a szekerek megmerevednek az országúton, a városok lakossága mozdulatlan porcellánfigurák tömegévé válik, csak az a mozdulat marad a föld kerekségén, amellyel elengedik egymást és egymás szemébe néznek.

Másnap délben már rendesen terítettek a kastélyban. Hubayné reggel tíz órakor megérkezett az utolsó szállítmány gyanánt. Első dolga volt lármát csapni a cukrászda miatt.

- Legalább neked lehetett volna annyi eszed, hogy rögtön temetés után, gyászruhában cukrászdába menni a legnagyobb neveletlenség. Apád ugyanolyan tökéletlen, mint te vagy. Nem tudom, hova jutnátok, um Gottes willen, ha én itt nem volnék. Na de itt vagyok, és most rend is lesz ennél a háznál, arra megesküszöm. Csak a mellhártyámban ne érezném annyira ezt a szúrást.

Magdolna szerény alázatossággal hallgatta, mint az egyház révült boldogjai. Az apát háromnegyed óráig kellett várni a kész ebéddel, a borjúhús teljesen szétfőtt a becsinált levesben.

- Ja igaz, nagy újság van, - mondta Hubay, mialatt a becsináltat kanalazta, - ennek a szerencsétlen Ákosnak megbukott a dolga.

Magdolna kérdezni sem tudott, a hírt nem volt képes felfogni, mint akit bunkóval fejbe ütöttek. De Hubaynét nem hozta ki sodrából a dolog.

- Hogy-hogy megbukott? Hiszen nem volt választás.

- Az nem volt, de történt egyéb. Sejtettem én, hogy így lesz. Míg ő itt Kollárnéval cicázott, Pesten egy ügyesebb ember megelőzte. A kormány hivatalos jelöltje Szada Géza, pesti ügyvéd. Tud maga erről angyalom, a keleméri tanító fia ez, a kerületből való. Egyszer még maga adott neki használt ruhát, mikor az egyetemre kellett mennie.

- Jó, jó, ruhát adtam, je ne comprends rien. Mi az, hogy hivatalos jelölt?

- Ezt hosszú dolog magyarázni, éppen magának, angyalom, aki ezt már tízszer végighallgatta, de nem tudja. Elég annyi, hogy Ákosnak itt nincs több keresni valója. Délelőtt tudta meg a

főszolgabírótól, aki táviratot kapott. Mindjárt összecsomagolt, a déli vasúttal ment vissza Pestre, hátha még tud csinálni valamit. De hát ez persze képtelenség. Beszéltem vele, találkoztunk az utcán, mikor éppen ment haza a főbírói hivatalból. Borzasztóan le van törve. Ja igaz, mókus, a lelkemre kötötte, hogy téged nagyon melegen üdvözöl és kezedet csókolja. Természetesen magának is, angyalom.

Hubayné nem is felelt az üdvözletre. Magdolna halotthalványan ezt felelte:

- Igen. Köszönöm, apus. Szóval Ákost most nem látjuk többet?

- Egyhamar aligha. Ha önző kutya volnék, most azt mondanám: így a legjobb. Nagyon terhes lett volna nekem a választás most, a legnagyobb felfordulásban, és még az aratás is rövidesen itt van a nyakamon. De őszintén szólva sajnálom ezt a boldogtalan fiút.

- Én is sajnálom, aber ich muss sagen: minden bajának ő maga az oka.

Magdolna ebéd után bement a szobájába azzal, hogy fáj a feje. Végig feküdt a kanapén. El volt készülve arra, hogy egész délután sírni fog. De nem jött könny a szemére. Feküdt, mint a holttest, és gondolat nélkül bámult a semmibe.

V.

A képviselőválasztás lezajlott. Szada Géza pesti ügyvéd megkapta a hivatalos jelöltséget, lejött a kerületbe, végiglátogatta Fügeden a fontos embereket. Kolláréknál egyetlen egyszer volt, de például Véghnét meg sem látogatta. Véghné egyébként is csak egy-két nappal a választás előtt jött haza, az Ákos távozását követő napon ő is felutazott Pestre. Asszonyismerősei alamuszi módon megkérdezték, hogy nem találkozott-e véletlenül Szilágyi Ákossal, de ő nem vette tudomásul a mérges kérdések élét és azt válaszolta, hogy egyetlenegyszer sem látta, csak telefonon beszélt vele. Ákosnak kedve lett volna színházba menni, de ő aznapra már elfoglalta magát.

Azonban ez alig érdekelte a kedélyeket. Mindent lefoglalt a választás. A főszolgabíró kitett magáért: teljes gőzzel munkának eresztette a hivatalos gépezetet. Mikor Szada Géza megtette látogatását Hubayéknál, ő maga is ott volt. Magdolna itt látta az asztal mellett a két embert: a főszolgabírót, akinek bibircsókos,ráncos, árkos, hatalmas arca olyan volt, mint a turkesztándinnye, s a jelöltet, a vidékies tájszólással beszélő zsíros, csúnya embert. Nézte és gyűlölte őket a tehetetlen fájdalom haragjával. A jelölt elsöprő győzelmet aratott, a szociáldemokrata párt jelöltje, aki egyetlen ellenfele volt, alig tudott összesöpörni néhány száz szavazatot.

Hubayéknál nem sokat gondoltak a választással. Mire a hurcolkodás dolga nagysokára rendbejött, már itt volt az aratás. Betakarítás után az aratóünnepet, mint minden esztendőben, most is a tamási kastélyban tartották, nem Fügeden. A kastély udvarán hosszú kecskelábú asztalokat állítottak fel, s melléje gyalulatlan deszkából vertek lócát. A legöregebb arató, akit bandavezér címmel tiszteltek a többiek, elmondta a szokásos dikciót, amelyet apa, anya és leánya a verandán állva hallgattak. Két ünneplőbe öltözött aratólány átadta az ajándékot, a búzaszárból font és semmi más célt nem szolgáló különös tárgyat, amely óriás, négyszegletű lampionhoz hasonlított, ékítő szalmaláncocskák függöttek sarkairól és tarka pántlikák élénkítették. Hubay elmondta a szokásos pár szót, hazaszeretetre intette parasztjait, aztán mindenki nekitelepedett a hosszú asztalnak. Távolabb, a jégverem felé, hatalmas kondérokban rotyogott a gulyás, nehéz szaga és a nyilt tűz füstje elkeveredett a július-eleji rekkenő hőséggel. A boros hordót, amelyet oldalt vertek csapra, Marci huszár kezelte. A hosszú asztal élén Hubayné ült, jobbján Begovcsevics prelátus, balján Friedrich Lóránt, aztán rang szerint lefelé főszolgabíró, körorvos, járásbíró, az új jószágigazgató, gyógyszerész, mindenki. Világos nappal kezdtek enni és a tánc is még napvilágnál megkezdődött. A legdélcegebb aratólegényt kiküldték ugyan a többiek, hogy a méltóságos kisasszonyt illendőség szerint megforgassa, de Hubayné ezt megtiltotta, mert a mély gyász negyedéve még nem telt le.

Magdolnának nem is volt kedve táncolni. Az utóbbi hetekben egészen megváltozott. Ezt szülei is nem egy ízben megjegyezték, de annak a rovására írták, hogy végre „fejlődik”. Ideje, más lány az ő korában már fejlett nagylány. Régen sem volt nagyon közlékeny, de most naphosszat szavát sem lehetett venni. Legszívesebben elüldögélt a fügedi nagy park egy lócáján, könyvvel a kezében, de nem olvasott, csak órák hosszat bámulta a virággal pettyezett gyep fölött lebbenő pillangókat, vagy hallgatta Yolanda és a nevelő lelki problémáit, s mihelyt szülei szóltak hozzá, udvariasan és nagyon készségesen felelt, de maga nem kezdett beszélgetést soha. A nagy kastélyból nem is ment ki, a városban napokon át nem fordult meg, Friedrichékhez is csak akkor látogatott el, mikor ezt a neveletlenség veszedelme nélkül már nem lehetett halasztani. És ott is csak a kötelező időt töltötte ki, türelmesen meghallgatta Yolanda és a nevelő lelki problémáit, s mihelyt lehetett, máris sietett haza. A szobalány kíséretében haladt végig az akácok alatt a gyászruhás leány, nem nézett sem jobbra, sem balra. A túlsó oldalon, vagy háta mögött összesúgtak a járókelők: ott megy a Hubay-lány, a vármegye egyik leggazdagabb eladólánya. Ő pedig ment előre, egyenesen kihúzva magát, mint valami

dicsőséges titok hordozója, s ha a fügedi utca járókelői pontosan ki tudták volna fejezni, amit a szálas, feketeruhás leány láttára éreztek, azt mondták volna, hogy valami belső fény árad belőle. A szobalányhoz sem beszélt semmit, legfeljebb annyit, hogy mikor meglátta a kastély kerítésére mázolt betűket, hogy: „Éljen dr. Szada Géza szeretett képviselőjelöltünk”, akkor meghagyta neki, hogy azt holnap reggel azonnal vakarják le.

Csak egy dolog tudta érdeklődésre indítani, ahogy szülei ezt megfigyelték: a kisgyerek. Eddig is szerette a gyerekeket, gyakran megállott a tamási cselédudvaron, hogy a porban játszó pendelyes gyerekek maszatos pofácskáját megveregesse, de ez annyi volt, mint mikor kicsi korában francia babájával játszott, babusgatta, vetkeztette, lefektette. Most azonban a gyerek-szenvedély ugrásszerűen úrrá lett rajta. Ha a fügedi udvaron elkaphatott egy kisgyereket, rögtön kézenfogta, sétálni vitte, faggatta, fésülte, játszott vele, csiklandozta, nevettette. Az eleinte riadozó kis mamlaszok hamar hozzászoktak, lelkendező sóvárgással szaladtak feléje a mindig kijáró cukorért, s ha elvitte őket az itató vályúhoz, türelmesen hagyták kezöket megmosni.

Most is, hogy az aratóünnep napjára meglátogatta a régi tamási otthont, kisgyereket keresett magának. A hosszú asztal mellett únta az üldögélést, akárki akárkiről társalgott, az terhére esett. Csak a kisgyerek pisze csacsogása nem esett terhére.

- Már megint a kölykökkel bajlódol, - szólt rá anyja, - még valami ragályos betegséget szedsz fel nekem. Und Flöhe bringst du bestimmt nach Haus. És az a gyerek már mehetne aludni.

- Hagyja csak, angyalom, - szólt viszont az apa, - csak szeresse a gyereket, az a világ rendje.

Magdolna maga sem vetett számot azzal, hogy micsoda benne ez az egyszerre eláradott gyerekimádat. Nem is nagyon törte a fejét rajta, jól esett neki, követte kedve telését. Máson járt az esze reggeltől estig, sőt estétől reggelig is, mert egyetlen gondolata álmaiban is folyton felbukkant: Ákos töltötte ki egész belső világát. Most már tudta, hogy szerelmes. Gyakran tágra nyitotta önmagába tekintő szemét és elcsodálkozva mondta magában: hát ez a szerelem, hát ilyen, ó be különös. Mintha valami idegen természeti tüneményt szemlélt volna. Ezen töprengett most is, amíg kézenfogva ment a kisgyerekkel, távolodva a táncvigalomtól, amelynek négy szál vályogvetőből álló zenéje ilyen messzire már csak a nagybőgő mély lüktetését küldötte el. Ez a távoli zene édes fájdalommal símult a szívére. Az a szó jutott eszébe, hogy „édesbús”. Fogta a gyerek kezét, de magát a gyereket is elfelejtette. Vajjon hol van ebben a pillanatban Ákos és mit csinál? Borzasztó elgondolni, hogy gondjai vannak. Hiszen ahogyan elmondotta, ez a képviselőség lett volna lehetetlen helyzetének utolsó megoldása. Bizonyosan most készülődik elmenni valahová estére. Öltözködik a szállodai szobában. Borotválkozik talán. Ilyenkor alighanem leteszi a monoklit. Arca fele már síma, másik fele még szappanos. Fehér szappanhab azon a finom, férfias barna bőrön, milyen szép az együtt.

Felocsúdott arra, hogy már semmit sem hall a muzsikából, tehát túlmesszire elkóválygott. A gyerek is már alig botorkált mellette meztelen, földréteges lábacskáival, látszott rajta, hogy jártában el fog aludni. Megfordult, aztán mivel a gyerek minden bevezetés nélkül elkezdett pityeregni, felkapta a karjába. Erős szaga volt a kisgyereknek, a cselédlakás doha csak úgy áradt belőle, nyilván ebben a pendelyben hált is, soha ezt egész nyáron le nem vették róla. De bár a szagok iránt különös érzékenység lakott benne, most ez sem zavarta. Hogy a kis poronty meleg testét magához símulni érezte, hirtelen vággyal nagyot ölelt rajta. A gyerek még nyávogva felnyögött az ölelésből, aztán feje a Magdolna vállára csuklott és azonnal elaludt.

Ez az ölelés állandóan benne élt és készen állott a Magdolna két karjában. Akárhol járt, akármit csinált, két karja hol tudva, hol tudatlanul érezte az ölelés ösztönét: magához szorítani valamit, vagy valakit, és szorítani nagyon-nagyon. A gyerek anyját megkereste a táncban. A cselédasszony javában illegette a derekát arra a nótára, hogy „Lányok, lányok a faluba”,

kiszólította az aratólegény fogásából és átadta neki az alvó gyereket, miután még egy utolsót, de gyengédebbet szorított rajta. S hiába adta át, az ölelés ott maradt tovább. Érezte egész este, érezte éjfél után fél egykor, mikor tündéri holdvilágos időben visszakocsiztak Fügedre. A hold felhőfoszlányok tengeri tájképében tündökölt, és mesévé ezüstözte az egész tájat. Magdolna felnézett a rejtelmes égitestre és arra a fogadalomra gondolt, amelyet a Ferivel tettek egymásnak. Hajdanában, nagyon régen, egy másik életben; pedig ha összeszámítja, alig néhány hete történt az egész. És mégis olyan messzinek tetszik az a hajdani gyereklány, aki ilyen mosolyogni való dolgokon törte a fejét a titokligetben, hogy ez a mostani szerelmes nő úgy néz rá vissza, mint valami rég elhagyott idegenre.

- Nagyon álmos vagy, mókus?

- Nem nagyon, apus. Miért?

- Mert nagy újságot mondok. Utazunk.

- Igazán? Jaj de jó. Hova utazunk? És mikor? Mindjárt?

- Nem mindjárt, drágám. Anyáddal úgy beszéltük meg, hogy a félgyász leteltét nem várjuk meg, hanem mikor már kész leszünk a cséplléssel, miegymással, és egyéb dolgainkat is sikerült rendbe tennem, akkor elmegyünk vagy három hétre Abbaziába. Anyád oda kívánkozik. Én is szívesen megyek. Biztosan te is örülsz neki.

- Hogyne örülnék. De máshova nem megyünk? Hiszen most nagyon gazdagok lettünk.

Hubayné felneszelt erre félszendergéséből.

- A pénz nem arra való, hogy elfecsérelje az ember.

Ezt megmondta rendreutasító hangon, aztán ismét átadta magát a szendergésnek. Hubay titokban mosolygott és legyintett egyet. Aztán folytatta:

- Arra még telik, hogy leszaladjunk Velencébe. Meg fogod tapasztalni Velencét, mókus. Azt akartam, hogy világot láss. Na? Nem is lelkesedel olyan nagyon. Elrontod az én örömömet is. Azt hittem, hogy ugrálni fogsz a boldogságtól.

- De igazán nagyon örülök, apus, - sietett Magdolna élénkebb lenni, - hiszen olyan régen vágyom Velencét látni. És Abbaziának is nagyon örülök. Teljesen új lesz nekem. Négy éves voltam, mikor ott voltunk, alig emlékszem rá, csak egyes dolgokra homályosan. Tudod, most majd úgy fogok tenni, hogy kikeresek a könyvtárban mindent, ami Velencére vonatkozik és előre megtanulom. Kimondhatatlanul örülök. Köszönöm, apus, ennél szebb ajándékot nem is kaphatok.

- Na, hát mégis örülsz. Jól van. Aztán hazajövünk és mire a félgyász letelik, bálozni fogsz. Lehet, hogy a farsang idején hosszabb időt Pesten fogunk tölteni. Hanem azt előre megmondom, hogy nekem az első szezónban még ne menj férjhez. Még nem adlak. Még akarok hencegni a nagy lányommal. Aztán később, ha muszáj, Isten neki.

Magdolna szó nélkül megsímogatta apja kezét. Aztán elhallgattak. Dehogy is örült ő kimondhatatlanul. Ha ezt a hírt néhány hónappal ezelőtt kapja, száguldozott és bukfencet hányt volna örömében. Most a lelkében nem volt hely semmi más érdeklődésre, csak arra az egyetlenegyre. És most elhatározta, hogy megjutalmazza magát. A jutalmat eredetileg a lefekvés perceire szánta, de egyebet gondolt: most fogja átélni az Emléket. Nagyon takarékosan bánt vele, naphosszat dugdosta és óvta lelkében, valami babonás gonddal vigyázott rá, hogy ne költekezzék belőle, ne koptassa. Olykor aztán megajándékozta magát az engedelemmel.

Most is. Hogyan is történt az egész? Mikor lehajolt a zsebkendőért, hirtelen rántást érzett. S akkor ott álltak egymással szemközt felpattanva. Ő könyörgött a képért, de Ákos a háta mögé

tartotta. S aztán bekövetkezett: Ákos megnézte a képet. „Tudtam mindjárt. Hadnagykori képem. De honnan szerezte?" Ő leomlott a lócára. Zokogott. S akkor jött a köréje fonódó kar. Csodálatos, hogy égési sebek nem maradtak az érintéstől vállán és hátán. Ó igen, mennyire meg lehet érteni az egyház szentjeinek életében a stigmákat. Nem is csoda az, hanem egyszerűen nem lehet másként. Aztán arcához odaért az ő arca. Megrendítő érzés, emlékétől még most is egész testében megrázkódik a holdvilágos országúton döcögő kocsin. A hang duruzsolt. „Ne szeressen, öreg vagyok, könnyelmű fráter vagyok, nem érdemlem én ezt". S aztán az állán érezte a férfi kezét. Szelíd erőszak vonta a fejét. S akkor... akkor... jött az a kimondhatatlan és iszonyatos boldogság... állj meg. Emlék, állj meg, merevedjél meg tündéri szépségedben, mintha az egész világ megállna, ez a két ajk, amely alig-alig is érinti egymást, ne váljék el soha, maradjanak úgy egymás mellett mindörökkön örökké...

- Alszol, mókus?

Nem válaszolt, szemét úgyis lehunyva tartotta. Alvást színlelt. De a külső hangtól elröppent az Emlék. A valóságban sem rebbenhetett volna széjjel hirtelenebbül és erőszakosabban a két ajak, amelyet a tilos boldogságon rajtakaptak, mint így képzeletben. Színlelt alvásában felsóhajtott, mint a párjától elüldözött kedves. És azon nyomban elkezdett magával alkudozni: ez a „végiggondolás" nem érvényes, mert megzavarták. Csak azért is megismétli, mikor lefekvés után háborítatlanul fog feküdni a takaró alatt, még fülére is húzza, hogy anyját ne hallja. Mert az új otthonban sok minden megváltozott, csak egy nem: itt is szomszédos volt szobája az anyjáéval s az anyai horkolás itt is átfűrészelte a kettőjük közötti ajtót.

Ez volt Magdolna életének mostani tartalma. Mintha tündérkirálynő adott volna kezébe egy elvarázsolt aranyat, amely nem fogyott el soha, bár naponta elköltötte. Talán akkor sem fogyott volna el, ha naponta százszor elkölti, de ezt nem merte megpróbálni. Egyrészt vérében is, nevelésében is benne volt a pazarlástól való idegenkedés, másrészt túlságosan tisztelte az Emléket ahhoz, hogy tékozlóan mert volna hozzányúlni. Áhítatosan óvta is, de azért gyönyörködött is benne az olyan hercegnő módján, akik búsás vagyona közepette jó gazdasszony. Az Emlék volt az, amely egész énjét befelé fordította. Nemcsak Tamási-pusztáról költözött át Fügedre, hanem a külső világból is átköltözött a belső világba, amelyben az volt a csodálatos, hogy a mindenség helyett nem foglalt el több területet egy kerti lóca környékénél s időben a világtörténelem helyett nem terjedt többre két-három percnél, mégis végtelenül nagyobb és örökkévalóbb volt, mint az az élet, amelyben a való hétköznapok multak egymásután. Fejlődött ez a belső világ is, noha minden szemernyi részecskéje változhatatlan volt az Emlékben, de napról-napra légiesedett, távolodott a valóságtól, akárcsak a földgömb, amely másodpercenként rettentő távolságokat suhan előre a világűrben, mialatt az élet változatlan azonosságban folyik tovább rajta. Eleinte még el-elgondolkodott, hogy Ákos a nap e pillanatában vajjon mit csinál, sétál-e, társaságban van-e, milyen környezet veheti körül, hogyan öltözködött. De ez a találgatás meddőnek és tehetetlennek bizonyult. Nem volt tűnődéseinek semmi támasztópontja. Nem ismerte Pestet, mert ott a millennium óta nem járt s annak zászlópompája, utcai tömege, a világkiállítás poros és fárasztó hősége csak kusza nyomokat hagyott emlékében. Nem emlékezett előkelő vendéglőre, amelynek környezetébe Ákost beleképzelhette volna. Nem ismerte Ákos napirendjét, pesti szokásait, ismerőseit, társaságát. Ezért egyre kevesebbet kezdett rá gondolni, mint való emberre, a sötétben való tapogatódzás helyett az Emléknek abba a világába vonult inkább, amelynek minden rezzenését pontosan ismerte. Végül már nem is gondolt az élő Szilágyi Ákosra, hanem csak arra a fejre, amely közeledik az övé felé, a karra, melynek mámorral zsibbasztó érintése válla köré fűződik, s az ajakra, amelynek boldogsága olyan, mint a halál megsemmisülése lehet.

De egy délben erről az útról ismét visszarendült a külső világba. Apja így szólt étkezés közben:

- Ja, igaz, angyalom, Szilágyi Ákos írt. Ott van a levél az asztalomon, majd odaadom.

- Mit ír a boldogtalan? - kérdezte Hubayné teljes közönnyel.

- Új lehetőséget talált ki kínjában. Fürdőigazgató akar lenni.

- Micsoda?

- Fürdőigazgató. Emlékezhetik maga, angyalom, arra a Kövecses nevű kis fürdőre, itt van nem messze, egyszer keresztülkocsiztunk rajta és ki is szálltunk. Magdolna hároméves lehetett, ő is velünk volt...

- Tudom, tudom, mikor a Szapáry-ezüstlakodalomra mentünk. Ein schmutziger Krähwinkel. Na és?

- Hát ezt a fürdőt meg akarja venni valami pesti bank. Kifőzték, hogy ő legyen az igazgató. Persze, az adminisztrációhoz kapna külön embert, mert ahhoz nem ért. De reprezentálni tud, az biztos. Jól játszik tarokkot, jól táncol, mindenkihez nagyon kedves tud lenni, rengeteg ismerőse is van. Azt írja, hogy mivel itt a járásban sok összeköttetésre tett szert, egész biztosan fel tudná lendíteni a forgalmat. A bank leküld valami embert, hogy szétnézzen, azzal ő is lejönne. Még nem tudja pontosan, hogy mikor, de majd értesít. Természetesen meg kell hívnunk, most már nem engedhetem, hogy szállóban lakjék. Egyik vendégszobában rendbe is kell hozatni a vízvezetéket.

Hubayné közömbösön bólogatott, a kilátásba helyezett vendég az ő számára semmit sem jelentett. De Magdolnával szédült a világ. Nem tudott nyelni, keze reszketett s a szék mintha megindult volna vele, mint a részeg emberrel. Szeretett volna kérdezni vagy megjegyezni valamit, akármit, de félt hogy hangja el fogja árulni rettentő izgalmát.

- Ja, igaz, mókus, neked is izen. Hogy kezedet csókoltatja és hogy a szövetség továbbra is fennáll.

- Köszönöm, - mondta Magdolna, de a szó közepén elcsuklott a hangja, úgyhogy torokreszelés után meg kellett a szót ismételnie.

Ebéd után alig várta, hogy elbujhasson valahová gondolkozni. Viharosan dobogott benne a hír: jön, jön! És Ákos a légiessé vált fantomból egyszerre megint húsvér, élő emberré változott. Aki majd belép az ajtón, akinek meg lehet szorítani a kezét, aki ez alatt a fedél alatt fog aludni. Vajjon nem lehet-e majd a forró nyári éjszakán leszökni a parkba és felnézni az ablakra, amely mögött alszik! És fognak-e sétálni a kavicsos úton zavartalanul, mély beszélgetésbe merülve? És együtt fognak étkezni. Talán az asztal feletti beszélgetésben olyan célzásokat ejtenek el ketten, amelyeket rajtuk kívül nem érthet senki. A félgyász letelőben van, talán anyja megengedi, hogy a fehércsíkos kék nyári ruhát felvehesse, abban a legfelnőttebbnek érzi magát. És vajjon milyen hangon fog megindulni a beszélgetés köztük az Emlék után? A multból mondatfoszlányok bukkantak fel Magdolna elméjében. Feltünő szép nő lesz. Nini, miket tud maga, kislány. Az élet legszebb ajándéka az ilyen barátság. Seregestül, zsivajosan rohanták meg az emlékek, amelyektől eddig az Emlék miatt eltávolodott. Eltünődött rajtok dédelgető mosollyal és sajnálkozva mondogatta magában: milyen kár volt ezeket elhanyagolni. Majd a multból megint a jövőbe röppent és festegette az Ákos itt tartózkodásának boldogsággal biztató, apró részleteit. Egyszer csak hirtelen arcához kapta két tenyerét szűzi pironkodással és boldogságtól egyaránt megrendülve: az emlékek s a jövő reményei összeértek az Emlékkel. Ákost megint meg fogja csókolni. Még gondolni is olyan földrengésszerű boldogság erre, hogy szinte elviselhetetlen.

Mikor remélhette, hogy apja szobájába rajtakapás nélkül beosonhat kutatni, megkockáztatta. Látni akarta azt a levelet. Könnyen megtalálta; a válaszra váró levelek mindig ugyanazon a helyén állottak a zöldposztós íróasztalnak, csomójukon a versenylovat ábrázoló nehéz bronznyomtató. Ott volt a levél a nyomtató alatt legfelül. Kék levélpapír, ibolyaszínű tinta, furcsa

írás; kapkodó betűk, nem egyforma sorok, olykor egy-egy hanyag helyesírási vétség. Magdolna rögtön védelmébe vette az imádottat saját megjegyzése ellen: katonaembernek nem kell helyesírás. A francia kisasszony azt mondta, hogy Napoleon nem tudott helyesen írni. „Magdolnának add át kézcsókjaimat, - írták a levél végén a lila betűk - és mondd meg neki, hogy a szövetséghez ragaszkodom, az továbbra is elszakíthatatlanul fennáll". Ó, ezt a szót, ezt az elszakíthatatlant, nem mondta apja. Mennyivel másképpen hangzik így. Egészen úgy hangzik, mint az örök szerelem. Megcsókolta a papiron azt a szót, hogy „elszakíthatatlanul", olyan gyengéden, mintha egy illatot csókolna meg. Aztán megcsókolta a levélpapír élén az ötágú korona alatt ékeskedő két betűt, amely Ákost jelentette. S még a bronz-nyomtatót is megsimogatta, mikor rátette a levélre.

És most elkezdte Ákost várni. Senkinek semmit el nem árult, de ezzel a gondolattal kelt, ezzel feküdt. Naponta többször beosont abba a vendégszobába, amelyet Ákos szállásául kijelöltek. Körülnézett és szeme az örömtől megtelt könnyel. Gyengéd kézzel megsímogatta a szék támláját, amelyet az ő keze érinteni fog, ha odébb állítja a széket. Kipillantott az ablakon és tekintete ugyanúgy megsímogatta azt az égerfát, amelyet az ő pillantása ér majd. Mikor kiosont, lassan, kiszámítottan tette kezét a kilincsre; Ákos most már nem a kilincset, hanem az ő kezenyomát fogja érinteni. És visszafordulva kezével intett búcsút a vendégszobának, amelybe most szintén beleszeretett.

Hogy mikor jön Ákos, azt határozottan a levél nem árulta el. Magdolna ezt a határidőnélküli várakozást csakhamar nem győzte idegekkel. Aztán meg a neki szóló izenetet majdnem levélnek fogta fel, amelyre válaszolni kellett. Negyednap anyja befogatott, hogy átmenjen Kajdácsra. Ebben a közeli faluban éldegéltek a tönkrement Bogyáék, akik folyton eladogattak ezt-azt a régi holmijaik közül. Most például azt üzenték, hogy hajlandók volnának kéz alatt eladni öt méter brüsszeli csipkét, mennyasszonyi fátyolra valót.

- Megnézem azt a csipkét, - mondta Hubayné harcoló alkura készen, - mikor majd kell Magdolnának, nem lesz gond rá. Ritka alkalom, nem szabad elmulasztani.

- Nem olyan sürgős az, - szólt az apa kedvetlenül.

- Már a toalettbe is beleszól, um Gotteswillen?

És Hubayné átkocsizott Kajdácsra. Az apa kint járt a földeken valami tagosítás miatt. Magdolnának elég ideje maradt. Biztonság okáért egy eldugott szobácskába zárkózott, abba a lomos kamrába, ahol vasalódeszkák, kiselejtezett kerékpár és eféle holmi hányódott. Zsámolyra kuporodott itten és egy leszegezett, gyalulatlan ládát használt íróasztalnak, hogy megírja a levelet.

> „Kedves Ákos! Úgy érzem, hogy válaszolnom kell a nekem küldött üzenetre, de ezt titokban teszem, mert jól tudom, hogy nem illik magának levelet írnom, hiszen már nem számítok gyereknek..."

Megállt írás közben, elolvasta, megcsóválta a fejét és összegyűrte a papirost. Elkezdte még egyszer.

> „Kedves barátom és szövetségesem! Meg akarom köszönni azt a nagyon kedves üzenetet, amelyet apus nekem átadott, és amelynek nagyon megörvendtem, hiszen az életben oly ritka a maradandó barátság, hogy azt nagyon meg kell becsülnünk, nem hagyva figyelmen kívül, hogy..."

Ezt még türelmetlenebbül gyűrte össze. Töprengve nézte sokáig az üres papirost. Aztán mélyet sóhajtott és elkezdte írni a harmadikat.

„Írok és nem tudom, mit írjak, csak érzem, hogy írnom kell, nem is bánom, hogy mit írok, egyszerűen hagyom szaladni a tollat a papiron, mondja, mi ez, ami velem történt, ez valami kimondhatatlan dolog, én csak azt érzem, hogy le kellene borulnom maga előtt a legmélyebb hálával, tudja, volt nekem tízéves koromban, mikor még gyerek voltam, de ó Istenem, hol van már az én hajdani gyerekkorom, csak úgy homályosan emlékszem vissza, hogy sokáig aludtam, de egyszerre csak jött maga, és én felébredtem, azóta vagyok csak a világon, addig nem is éltem, szóval gyermekkoromban volt egy kutyám, az valami kimondhatatlan hálával tudott rámnézni, de olyan különösen, hogy azt nem tudom leírni, hát én is úgy szeretnék felnézni magára, hogy ezt adta nekem, hogy így érezhetek, ezt nem is lehet megköszönni szavakkal, csak nézéssel lehet megköszönni, és elképzelem, hogy most magára nézek és amint így elképzelem, rájövök, hogy a szemünknek egyforma kifejezése van, nagyon nagyon nagyon boldog volnék, ha maga is így találná, általában szeretnék sok mindenben magához hasonlítani, vagy inkább azt a vágyat érzem, hogy valami alkimista összekeverjen bennünket és az egészből csak egy lény legyen, vagyis én magává legyek, maga pedig Magdolnává váljon, tudom, hogy milyen butaságokat írok, de magának le merem írni ezeket, mert tudom, hogy maga megérti ezeket, hiszen annyira éreztem, hogy lelkeink találkoztak, hogy ebben az érzésben csalódni nem lehet, de maga azt mondta, hogy ne szeressem magát, mert öreg és ezt nem érdemli meg, mert könnyelmű, lássa, mikor ilyeneket mond nekem, akkor én vagyok a megbocsátó felnőtt és maga a gyerek, hogy is mondhatja, hogy öreg, hiszen ez kortól nem függ, és azzal én nem törődöm, hogy nem érdemli meg, mert felőlem maga lehetne a leggonoszabb ember a világon, akkor legalább tudnám, hogy a jó Isten miért küldött engem a földi életbe, csakis azért, hogy magát megjavítsam, de maga jóságos és kedves ember, erre mindig meghatottan gondolok, és közben tudom, hogy én a maga számára születtem, ó csak már itt volna, hogy hallanám a hangját, mondja, mondja, mit csinált velem, az Isten szerelmére, a szívem csordultig tele van, már nem is lehet kibírni, ezt a levelet is azért írom, egészen biztos, hogy olyan, mintha egy elmebajos írta volna, de talán az is vagyok, például ma éjjel azt álmodtam, hogy maga megölt engem, és csupa vér volt minden, de én mégis ujjongtam az örömtől, szóval tisztára megbolondultam, de azért maga felelős, nem, nem, maga nem oka semminek, vállalok mindent, mert még megijed a felelősségtől és elhagy engem, könyörgöm, hogy ezt ne tegye, hiszen én nem kérek semmit magától, még azt sem, hogy szeressen egy kicsit, csak legyen a meghitt barátom és ne is törődjön vele, hogy mi tombol bennem, mint a tavasz, mint a zene, mint az egész élet, én ezt nem tudom kifejezni, de ne is törődjön vele, ha haragszik érte, soha többet nem is beszélek róla, de magamban mindig csak azt mondom, mintha imádkoznék, hogy véghetetlenül és mindhalálig és mindörökké és halálosan, maga pedig most gondolatban símogassa meg a hajamat és mondja magában azt az egy szót, de egy kicsit kedvesen és melegen, csak annyit, hogy: Magdolna.”

Pontot tett utána, gyorsan leitatta és sajátmaga elől beledugta a levelet a borítékba, hogy el ne olvashassa. Hamar-hamar le is ragasztotta. S csak akkor pihent meg lihegő lélegzettel, mikor a leragasztott levél ott feküdt előtte. Nagyon fáradtnak és boldognak érezte magát. Arcát rátette a levélre, két karját végignyújtotta a láda tetején. Így maradt jó darabig mozdulatlanul. Aztán nekifohászkodott, hogy megcímezze. „Nagyságos Szilágyi Ákos úrnak, Budapest, Pannonia-szálló.”

Két napig kellett a levelet rejtegetnie, amíg titokban feladhatta. S aztán folytatta a várakozást. Ha este lefeküdt, azzal a gondolattal aludt el, hogy talán holnap jön a távirat. Reggel azzal ébredt. A távirat nem jött, s ő este mégsem érzett csalódást. Maga a várakozás állapota is boldoggá tette, boldog türelme évszázadokat is elviselt volna. Daloló, dúdoló kedvben élte át

a napokat, titokzatos mosollyal, mint az álruhás trónkövetelő, aki csak maga tudja, hogy nemsokára meg fogják koronázni. Megint kedvet kapott a zongorához. Amíg az Emléknek élt, nem nyúlt hozzá. Most ösztöne azt kívánta, hogy kimuzsikáljon magából valamit, ami már mindenáron kiömlik szíve peremén.

Új darabokat keresett, nem a megszokottakat. A költözéskor napvilágra kerültek anyja leánykori kottái. Kotorászott köztük, egyikbe-másikba belekapott, néhány taktust lejátszott egy találomra felnyitott oldalról, aztán abbahagyta, a tetszetőset végigjátszotta. Egy Planquette-operett utolsó felvonásában nagyon kedvére való keringőt talált, annak tüzetesebben megnézte a szövegét. Valami levélről szólott az ária: „Kinyitni nem merem, elfog a félelem." Ez megkapta figyelmét. Maga elé képzelte azt a lehetőséget, hogy neki kell az Ákostól érkezett táviratot felbontania, de ő habozik, hátha lemondás van benne. S a további szöveg valami goromba boldogsággal ragadta meg a lelkét.

Te hű barát
A messzi tájon,
Mit csinálsz,
Gondolsz-e rám?

Megint könnyes lett a szeme a túlcsorduló érzelmességtől, mint mostanában lépten-nyomon. Ezt az édes melódiát mintha neki csinálták volna éppen ezzel a verssel. Majdnem misztikusnak képzelte ezt a találkozást, a hajdani művészekbe a lélekvándorlás rejtelmén át az Ákos lelkét gondolta bele. És játszotta, csak játszotta szüntelenül, tizenötször is elejétől végig: „Te hű barát a messzi tájon", csendesen énekelt hozzá és szeretett volna leborulni a zongorára. Ezzel az egy számmal nem elégedett meg, most már szorgosan kereste a helyzetére illő áriákat a régi operettek és operák tömegében. A Hoffmann meséi zongorakivonatában is talált egyet:

O Dieu, de quelle ivresse
Je sens rempli mon âme...

Ezt hatásosan is lehetett játszani, az elején regényes, zengő odaadással, aztán fokozott dinamikával, egyre hajszoltabb tempóban, hogy csak úgy zengett bele az egész kastély: ó Istenem, milyen részegséggel érzem teli a lelkemet... Aztán a Lili című operettben is lelt egy édes kis melódiát.

Akit imádok, egy tüzér,
Csak egy tüzér az, kit imádok.
Ha kinevetnek is ezér,
Akit imádok, egy tüzér.

Magdolna a tüzért kijavította huszárra. Az első két sor még tűrte az önkényes változtatást, de a két másik sor ríme tiltakozott ellene. Ő tehát átköltötte a szöveget.

Akit imádok, egy huszár,
Csak egy huszár az, kit imádok.
Ha kinevetnek is most már,
Akit imádok, egy huszár.

Érezte, hogy sántikál a dolog és nagyon is esetlen. De neki így volt jó, ő így szerette, lelkében magához ölelte, mint anya a nyomorék, de nagyon kedves gyermeket. Lassanként kis gyűjteményt szedett össze magának ilyen számokból és naponta holtfáradttá zongorázta magát. A műsornak megvolt a maga sorrendje. Schuberttal kezdődött: „Leise flehen meine Lieder in der Nacht zu dir", benne volt a Carmen rózsaáriája, végén a nagy szóval: „Je t'aime", és Grieggel végződött hatalmasan, teljes és odaadó felolvadással, harsogva, a pedált brutálisan lenyomva:

„Ich liebe dich für Zeit und Ewigkeit”. Ezt különösen szerette. Még zene nélkül is. Olykor elsuttogta magában a gondolatot, amelyet csodálatosnak talált: „Du mein Sein und Werden.” Napokig törte a fejét, hogy lefordítsa, és majdnem felsikoltott az örömtől, mikor véletlenül eszébe ötlött a megoldás: te, akiben vagyok és akiben leszek. Örült neki, büszke volt rá, nem mondta senkinek. Rémlett neki valami régi regény, vagy elbeszélés a földhözragadt délafrikai leányról, aki a világ legnagyobb gyémántját őrzi rongyai között.

A rímes sorok egyszerre elkezdték érdekelni. Addig teljes életében únta a verseket, amelyek nem mondtak neki semmit. Most elkezdett kutatni apja könyvespolcain. Lapozgatott a régi költők műveiben. S mint a feltaláló, aki egy-egy tündöklő ötletnél megvadul saját izgalmától, lelkendezve olvasott el egy-egy csodálatos leletet számtalanszor egymás után. Petőfi versei közt ezt találta:

Reszket a bokor, mert
Madárka szállott rá.
Reszket a lelkem, mert
Eszembe jutottál...

Ezt megdöbbentőnek érezte. Milyen csodálatosak a nagy költők, hogy ilyen hihetetlen titkokat tudnak az emberi lélekről. Honnan tudta Petőfi ilyen ijesztő pontossággal, hogy mit érez ő, mikor Ákos eszébe jut? Mély tisztelettel telt el a költészet iránt és édesnek érezte, hogy ilyen tiszteletteljes, jó és alázatos tud lenni. Beszélgetni szeretett volna Petőfivel Ákosról és önmagáról, milyen kár, hogy ez lehetetlen. Vagy Csokonaival szeretett volna beszélgetni a szerelemről általában. A tihanyi visszhanghoz szóló versben volt egy verssorocska, egyetlen kifejezés, amely lelke mélyéig meg tudta indítani. Ennyi volt az egész:

Egy magányos árva szív.

Hogyan juthat valakinek eszébe ilyen gyönyörű mondás? „Egy magányos, árva szív.” Lehet ennél meghatóan fájdalmasabbat és szerelmesebbet mondani? Ismételte magában ezt is sokszor, mint aki nem tud betelni a piros rózsa bódító szagával és újra meg újra elcsodálkozik. Egy magányos, árva szív. Egy magányos, árva szív.

Várt, várt. Hogy Ákos válaszol a levélre, az eszébe sem jutott. Ezt kizártnak lehetett tartani. Házas ember nem írhat levelet úrilánynak, akit még be sem mutattak a társaságban, még képes levelezőlapot is nehezen. Az a veszedelem, hogy Ákostól levél érkezik és anyja felbontja, nem fenyegetett. De bizonyos fajtájú választ mégis csak várt, és pedig izenetet apján keresztül. Sokszor el is gondolta magában, hogy Ákos vajjon tud-e valami olyan üzenetet kieszelni, amelyből csak ő értheti meg a választ arra a bolond, zagyva, rajongó levélre. Ha ebédnél, vagy vacsoránál együtt ült szüleivel és a már csak tárgynak, nem élőlénynek számító Finivel, folyton ott viszketett nyelvén a kérdés: nem írt Ákos, hogy mikor jön? De sohasem merte megkérdezni. Leste, hogy azok nem kezdenek-e magoktól beszélni róla. De sohasem kezdtek. Vagy arról beszélgettek, hogy Pestmegyében hadgyakorlat van, vagy arról, hogy Pesten leégett a Párisi Nagy Áruház, borzasztó nagy tűz volt, emberek az emeletről ponyvába ugráltak. Vagy felelevenítették a tavaszi szerb királygyilkosság emlékét, Sasa és Draga Masin borzasztó történetét. Ákosról nem esett szó. Multak a napok egymás után. Semmi hír, semmi hír. Egy magányos, árva szív. Mit csinálsz, gondolsz-e rám?

A hír váratlanul jött, mint a nyári villámlás. És pedig egyenesen az ő keze közé. Távirat érkezett, s mikor a csámpás kihordó legény hozta, Magdolna maga volt a házban. Apja a gazdaságban, anyja a gyümölcsösben. Ilyen esetben nem számított neveletlenségnek felbontani a táviratot. De csak halogatta. Kinyitni nem merem, elfog a félelem. Végre feltépte. „Hubay Füged esti gyorssal érkezünk Ákos.” Magdolna hanyatthomlok szaladt aprópénzért, hogy borravalót adjon, majd hogy ki nem tuszkolta a póstást, mennél hamarabb egyedül akart

maradni örömével. Rohant a szobájába, rávetette magát az ágyra és valami különös nyöszörgő, vinnyogó hangot adott boldogságában, amelyen maga csodálkozott legjobban. Akkor elolvasta a táviratot még egyszer és még egyszer. Majd előszedte az Ákos eldugott és most már össze-vissza töredezett fényképét, amelyet a kebelben való hordás alaposan megviselt.

- Hát jössz, - mondta neki gyönyörködve -, hát mégis jössz. Most mit csináljak örömömben, most mit csináljak.

A tükör elé szaladt, belekacagott és ráöltötte nyelvét jókedvében önmagára. Táncolt a szobában, a táviratot két kézzel távol tartotta magától, mint valami képzelt táncost. Akkor hirtelen megállott a tánc közben és észbe kapott: intézkedni kell. Anya nincs itt, ez most az ő dolga. Egyszerre felvetette a fejét és méltóságos tartást öltött. Eldugta hamar a képet, aztán sietett rendelkezni. Friss törülközőket a vendégszobába, este ne felejtsenek el az éjjeli szekrényre friss gyümölcsöt bekészíteni, a dobozt meg kell tölteni cigarettával. Javában osztogatta a parancsokat, mikor anyja megjelent. Átadta neki a táviratot és beszámolt eddigi intézkedéseiről.

- Enfin, - mondta az anya -, végre törődöl a házzal. Elég ritka látvány.

- Most még teszek virágot a vázába.

- Felvihetsz a melegházból valami szép cserepet.

- Nem, inkább megyek a parkba és szedek mezei virágot, - felelte és ravaszul hozzátette: - kár a melegházi virágért.

Szaladt a parkba, dúdolva szedte a virágot. Félrehajtott fejjel rakosgatta, tervezgette a kéket, pirosat, sárgát hatásos bokrétába. Aztán kiszámította fejből, hogy vonatérkezésig még négyszázhúsz perc. Felment a kastélyba, a vázát odatette az asztal közepére, friss vizet töltött a virágok alá és megint kiszámította: most már csak négyszáznyolc perc. Ebédnél is kiszámította. Délután is. Aztán már nem győzte. Elkezdett számolni magában lassan százhúszig, megnézte az órát: csakugyan kevesebb volt két perccel hátra. Később megint számolt háromszázig. Öt percet legyőzött. Birkózott, küzdött az idővel, szinte tolta és bizgatta volna, mint valami lomha óriás állatot, amely nem akar ügetésnek indulni semmi döfködésre.

Aztán már csak harminc perc volt hátra, aztán tíz, aztán négy. Aztán a nyitott ablakon behallatszott a befutó vonat éles füttyszava. Behúnyta a szemét és elképzelte: most még lecihelődik Ákos, most számbaveszi a poggyászát, a sánta Balabán felnyalábolja a táskákat, jönnek kifelé, nem, nem, lassabban, ilyen gyorsan nem jöhetnek, most apja tessékeli Ákost, meg azt a pesti urat a kocsira. Most elindulnak. Várni kell egy kicsit, amíg a Magyar Királynál lerakják a pesti úr holmiját. Ez soká tart. Aztán megindulnak. Most ott jönnek a saroknál, most fordulnak be, még legalább három-négy perc kell... Mi ez? Már kocsirobogás?

- Tessék lemenni, méltóságos kisasszony, itt vannak a vendégek. A méltóságos asszony már haragszik.

Önkívületben töltött másodpercek, rohanás a lépcsőn, fulladó lihegés. És ott állt a csoport a hallban. Személyzet bőröndökkel jött-ment. Köszöngetés, nyájaskodás, hogyan utaztál, csakhogy már itt vagyunk. A pillanat földöntúlinak és álmodottnak tetszett, az egészben volt valami látomás-szerű, a környező bútorok, a magas mennyezet, a beszűrődő alkonyati világosság, a szülők, mind az egész felröppent messzire a valóság fölé, csak egy volt benne való, igaz és boldogságosan megdöbbentő: Ákos puha baritonja, ahogy hellyel-közzel megszólalt.

Odalépett ő is álomjáróként a csoporthoz.

- Isten hozta, Ákos.

Ákos gyorsan odafordult, már előre nyájasságot öltvén arcára. Egymásra néztek. Kezök megszorította egymást, Magdolna egész testén villó tűz szaladt végig ettől az érintéstől. Szeme az Ákos szemét kereste. S a férfi arcán átmenet nélkül való változást látott végigfutni.

- Hihetetlen, - mondta Ákos, - hiszen csak a multkoriban váltunk el, s maga azóta éveket fejlődött.

- Nono, - szólt az apa szerénykedve, de elnyomhatalan hiúsággal.

- Komolyan mondom, - folytatta Ákos egészen elkomolyodott arccal és tekintetével folyton Magdolnát fürkészve tetőtől-talpig, - ti nem tudjátok megítélni, mert mindennap látjátok. Bámulatos. Megjövendöltem, hogy Magdolna feltűnően szép nő lesz, de hogy ilyen hamar, azt nem képzeltem volna.

- Most fejlődik, - mondta az anya, hangjában valami ideges árnyalattal, - elég későn.

- Engedje meg kedves szövetséges, hogy bemutassam magának Neuwelt igazgató urat.

- Nevem Neuwelt, - mondta egy igen testes, félszeg, vékonyhangú férfi, és meghajtotta magát.

Magdolna magasra tartotta a fejét és kezet nyújtott. A dámák tartásával, leereszkedő-méltóságosan. Ez a kéznyújtás Ákos előtt olyan jól sikerült, hogy Magdolna el volt ragadtatva önmagától. De gondolata itt csak egy pillanatra időzött. Az Ákos arcának hirtelen elváltozása viharzott benne. Mintha csodatükörbe nézett volna, amely máról-holnapra százszor szebbnek mutatta.

- Na gyere, - szólt Hubay, - megmutatom a szobádat. Az igazgató urat majd a hölgyek szóra-koztatják addig. Átöltözni eszedbe ne jusson, így maradunk, előre megmondom. Erre parancsolj.

Mikor ott ült hármasban anyjával és a vadidegen pesti úrral, gondolatban Ákost kísérte. Most fordul be a nagy álló óra mellett. Most mennek a folyosón. Most benyitnak. Most meglátja a virágot. Kinéz az ablakon. Dícséri a kedves szobát, ahogy szokás.

- Igen, itt is vihar volt három napja, - mondta ezalatt gépiesen a szája valamire, amit csak a füle hallott. A pesti úr kényszeredett társalgása mintha végtelen messziről hallatszott volna hozzá. Illendően próbált odahallgatni, de itt tartani figyelmének csak egy kis csücskét tudta, esze ott járt az emeleti vendégszobában. Csak jönne már, csak jönne már.

Nagysokára jött. Mégis csak átöltözött, friss volt, elegáns, síma és vasalt, mintha skatulyából húzták volna ki. És míg a vacsora várásának percei teltek, a közömbös társalgás alatt Magdolna mindúntalan megérezte magán a csodálkozó, fürkésző tekintetet. Mintha valami különös vegyi összefüggés lett volna köztük: ettől a tekintettől a vér azonnal arcába tódult és gyorsabb lüktetésre indította szívét is, ugyanakkor keze-lába zsibbatagon elhalt.

- Tetszem neki, - kalimpált benne a boldogan döbbenő gondolat, - tetszem neki, szent Isten, lehetséges az, hogy tetszem neki?

Beszélni alig beszélt egy-két szót is. Ahogy tanították: csak a hozzá intézett szavakra vála-szolt. Az általános beszélgetés az ő számára nem jelentett semmit. Olyan szavakat mondtak, mint „hozadék", „helyi forgalom", „látogatottság", mindezt értette is, nem is. De tudta, hogy amit most beszélnek, azon életre szóló dolgok fordulnak meg. Ha ez létrejön, akkor Ákos ideköltözik a közelbe, Kövecsesre. Talán ők is átmennek olykor a kis fürdőhelyre, és Ákos is átnéz, őket meglátogatni. A pesti úr igen belemélyedt a kérdésbe, százféle érdeklődnivalója volt vacsora alatt is, viszont Ákos csodálatosképpen elég lagymatagon kezelte a beszédtár-gyat. Öt ízben is azt mondta az asztalnál, hogy „de hiszen holnap majd megnézzük közelről", és áttért egészen más témára, a Párisi Nagy Áruház égésére, Tisza Istvánra, egy Humbertné

nevű párisi szélhámos asszony dolgára, a Dreyfus-ügy állitólagos perújítására. Azonban Neuwelt igazgató mindannyiszor csökönyösen visszatért a kövecsesi fürdő dolgához.

Alig itták meg a feketét, a bankigazgató zavart habozása azt mutatta, hogy fel akar kelni, csak nem tudja, hogy hogyan kezdje gyámoltalan félszegségében. Neki-neki durálta magát, félig felemelkedett, de aztán visszaereszkedett, mert restelte a társalgás valamely mondatát kettévágni. Végül mégis nekihuzakodott, de elég szerencsétlenül, mert mozdulatával felrúgta a karosszék tövében álló kis asztalzsámolyt, amelyen feketés csésze, hamutálca, fröccsös pohár állott. Hosszú mentegetődzés, törölgető és cserépszedő munka, Marci hajlongása, kínos hangulat. Végre Neuwelt igazgató eltávozott a házigazda kíséretében, mint a rossz helyre tévedt ember, akit szégyenszemre kivezetnek.

- Lámpaláza van a jámbornak, - mondta Ákos a felszabadulás élénk hangján, - nem nagy dicsőséget vallok a rokonommal.

- Rokona? - kérdezték meglepetve anya és leánya egyazon pillanatban.

- Persze, hogy rokonom, - mondta Ákos cinikus, vagy akasztófahumoros hangon, - a feleségemnek van egy másodízű unokatestvére, azt vette feleségül.

Magdolna szíve elszorult. Nézte lelke bálványát, ezt a legszebbet, legjobbat, legkedvesebbet, és szélesen ömlő részvétet érzett sorsa iránt. Miért kárhoztatta a sors ilyen boldogtalan házasságra? Miért nem jutott ennek az életben csak öröm, gondtalanság, tavasz, derű, és minden ami jó és szép? Ha lehetne, gondolta magában, neki adnám az egész világot, nesze, ez mind a tied, és még ez is, és még a csillagok is az égről, és most símogasd meg a hajamat, azzal ezerszeresen megjutalmaztál.

A házigazda visszajött.

- Imre, - mondta az anya, - maga gaffe-ot csinált. Ezt az urat tegeznie kellett volna, mert Ákosnak rokona.

- Szó sincs róla, - szólt Ákos vállat vonva, - hiszen én sem tegezem. A feleségem sem vesz tudomást róluk, csak kuriózumképpen mondtam az egészet. Beszéljünk másról.

- Mondja, Ákos, - folytatta konokul Hubayné, - mi van a feleségével? Most milyen viszonyban vannak?

- Úgy van az, drága bárónő, - szólt Ákos kis habozás után, - hogy az ember sohasem tudhatja, milyen viszonyban van egy asszonnyal. Hanem te Imre, az előbb Ugronról beszéltél. Én egész mást hallottam...

Már benne voltak a politikában. Nem szereti, nem szereti, - ujjongott Magdolnában a gondolat, - nem szereti a feleségét egy cseppet sem, mert ha szeretné, akkor szívesen beszélne róla. S mialatt szemében boldog fény villant meg a gondolatra, megint magán érezte az Ákos lopva vizsgálódó pillantását. A pillantás gyorsan végigszaladt termete körvonalain, útját tisztán lehetett követni. Magdolna ösztönszerűen végigsimította szoknyáját, mintha valami ráhullott pelyhet, vagy hangyát akarna leverni róla. A férfi folytonos nézése boldoggá tette, de most már idegenszerűen zavarba is hozta.

Kövecsesig háromórai útra volt szüksége a kocsinak, az indulást másnap reggel hét órára tűzték ki, s ezért elhatározták a korai lefekvést. Mikor mindahárman felállottak, Magdolna süllyedni érezte a szívét. Hát többet nem kap az élettől? Csak egy negyedórát négyszemközt, csak öt percet legalább, vagy egyetlen percet csupán, hogy megkérdezhesse: megkapta-e a levelet, hogy sírig tartó barátságot fogadjanak gyors szavakkal, vagy hogy ne is szóljanak semmit, csak álljanak némán és foghassák egymás kezét és ő üdvözüljön annak a vékony, barna kéznek az érintésétől.

- Remélem, nem szaladsz azonnal vissza Pestre?

- Sajnos, kedves Imrém, nagyon kell sietnem. Holnap este visszajövök Kövecsesről; ha szívesen láttok, még itt alszom, aztán holnapután reggel már okvetlen vissza kell mennem.

- Az csak olyan beszéd. Nóra sem fog engedni. Majd erről beszélünk még. Hát, ha úgy tetszik, most elkísérlek a szobádba.

Ákos búcsúzott. Neki kezet csókolt.

- Jó éjszakát, kis szövetséges. Holnap este látom.

De ez a kézcsók már nem olyan féltréfás, túlzottan ceremóniás kézcsók volt, hanem társadalmi kézcsók, férfi, és nő között, s mint a Hubayné arcán elsuhanó felhő mutatta, nem is egészen szabályos. Idősebb házasember ne csókoljon kezet olyan úrilánynak, aki még csak nem is bálozott.

- Hagyja, nem szabad, - mondta tehát az ilyen esetekre előírt igéket.

Mikor a szobájában egyedül maradt, első dolga volt, hogy megnézze jobbkeze fejét. Szinte csodálkozott, hogy titokzatos fényesség nem jelöli azt a pontot, amelyet a csók ért. Keze rideg és hétköznapi módon éppen olyan volt, mint máskor. Nézte sokáig szeretettel, még meg is símogatta. Aztán behúnyta a szemét és ajkához emelte azt a bizonyos helyet a kézfejen. Hozzáértette száját olyan gyengéden és olyan légiesen, hogy a finom érintéstől csiklandó viszketés remegtette meg a bőrét. Aztán leült tétlenül tünődni, ahelyett, hogy vetkőzött volna. A szomszéd szobából áthallatszott az a pattogó zaj, amelyet évek óta úgy megszokott már ebben az órában: anyja most tette le a fűzőt, annak kapcsai pattantak széjjel egymásután. Szinte látta maga előtt a vetkőző anyát, amint derekán kéjesen megdörzsöli a fűző-okozta és most felszabadult ráncokat. Ez lett volna az ő vágya is, már három éve: a fűző. Más lányok az ő korában már rég fűzőt hordtak. S őt anyja folyton visszanyomja a gyermekkorba.

- Magdolna, - hallatszott át az elválasztó ajtón, - was machst du? Miért nem vetkőzöl?

- Igenis, mama.

Vetkőzött. Cipőit szándékosan ejtette a földre, hogy a két koppanás áthallassék. Aztán végre az ágyban adta át magát gondolatainak. Ákos, Ákos, Ákos. Vajjon holnap is így lesz? Egyetlen bizalmas mondatot nem válthatnak? Így az a tudat, hogy egy fedél alatt alszanak, még kínzóbb, mintha Ákos le sem jött volna Fügedre. Talán fordítva van az egész: az álom a valóság, és a valóság az álom. Talán ez az egymástól való kegyetlen elszigeteltség a rossz álom, a valóság pedig az Emlék. Ahhoz menekült, azt élte végig, abban gyönyörködött hosszan, hosszan, mialatt a szomszéd folyosón alvó férfi tudata teljesen eltünt lelkéből. A csók erős végigélése máskor kimerítette és jól tudott aludni utána aléltságában. De most még éberebb és idegesebb lett tőle. Óvatos halksággal kikelt az ágyból és lábujjhegyen odaosont a nyitott ablakhoz. Kint a meleg nyári éjszaka végtelensége terült el. A park fái fekete tömeggé folytak egybe, csak felső körvonalaik rajza vált el szabatosan a mennybolt csillagosan szikrázó sötétkék alapjától. Teljes erővel folyt a békák titokzatos karéneke. Mennyi béka lehet az? Százezer. Vagy millió. Nappal csak véletlenül látni egyet-kettőt. Ilyenkor éjjel előbújnak, mintha valami rejtelmes ájtatosságra gyűlnének össze, birtokba veszik az éjszaka nyugalmát és zengik azt a karéneket, amely megfejthetetlen, könnyekig ellágyuló hangulattal símul a szívre. A szív édesen fáj. Egy magányos, árva szív. Magdolna erősen kihajolt, a párkány érzékenyen nyomta kebleit. De ő kihajolt még jobban, hogy oldalt pillanthasson. Az épület kiszögellő szárnyának ugyanazon emeletén csakugyan világos volt még egy ablak, az ő ablaka. Hirtelen megrohanta a gondolat, hogy ő is világot gyújtson; ha Ákos kinéz véletlenül, talán tudni fogja, hogy az az ő ablaka. De eszébe jutott, hogy a világosság árulóan át fog kúszni az ajtóréseken és beárulja őt anyjánál. Köhögni, vagy torkát köszörülni sem lehet,

hogy Ákos meghallja, kihajoljon és észrevegye az ő kezeinek titkosan üdvözlő integetését, mert anyja felébredhet és átnézhet, hogy nincs-e valami baja. Reménytelen, minden reménytelen. Kiskorában érezte így magát, mikor befőttes üveget lopott, a szobájában rejtegette, de a hártyapapírt még nem merte felbontani. Most itt van Ákos, néhány kéznyújtásnyi messzeségben, mégis olyan távol, hogy akár Pesten is lehetne. Csak ablaka világít ide, gonosz kárörömmel.

Nézte még a világos négyszöget jó darabig, aztán lemondóan sóhajtott és visszafeküdt. Néhány pillanatig úgy érezte, hogy most elalszik, de csípőjét valami ránc nyomta, át kellett fordulnia a másik oldalára, s ettől a mozdulattól végleg fölébredt. Elviselhetetlen nyugtalanság gyötörte. Tépelődve kutatta magában, hogy mit lehetne most csinálnia. Eszébe jutott, hogy jó lenne odamenni a zongorához és halkan megkeresni az óriás békakórus hangnemét. Vajjon moll, vagy dur? Aztán eszébe jutott, hogy jó volna belopózni a kisszalónba, behozni a kártyát és kirakni valamelyik passzianszot. Aztán arra gondolt, hogy az egyik földszinti szobában van egy horgolt terítő, az szögbe akadt takarításkor és kilyukadt. Fel lehetne hozni és kijavítani, teljék vele az álmatlan idő. Vagy valami könyvet lehetne behozni és olvasni, de csak úgy gyertyaszál mellett. Akármi jutott eszébe, mind azzal járt, hogy kikeljen az ágyból és elhagyja szobáját. Küzdött sokféle tervével, de hiába, az álmatlan izgalmat egyre tűrhetetlenebbnek érezte. Végül eszébe jutott, hogy délelőtt abban a kis szobában, amelyet varrószobának használtak, letette és otthagyta Tompa Virágregéit. Azt nem lesz olyan nehéz belopnia ide a szobájába. Gyáva habozásán győzött a kegyetlenül ösztökélő idegesség. Kikelt az ágyból, tapogatódzva gyertyát és gyújtót keresett. A gyújtót sarokba bújva lobbantotta lángra, hogy a nesz kisebb legyen. Az égő gyertyát a sarokban a földre állította. Akkor rendkívül lassan és óvatosan kinyitotta egyik szekrényét. Az ajtó alig reccsent. Kivett egy könnyű felöltőt, azt magára kapta, lábára sarkatlan nyári cipőt húzott. Aztán elindult az éjszakai útra. Az ajtót roppant lassan nyitotta ki ugyan, de az váratlanul éleset csikordult, valóságos testi fájdalmat okozva idegeinek. A vér is meghült benne. Odaát anyja horkolása hirtelen megszünt. Vak és mélységes csend következett, visszafojtott lélegzettel várta, hogy mi lesz. Pár pillanat telt el. A horkolás halkan megint megindult és csakhamar visszatért az előbbi szabályos kerékvágásba. Még várt kissé, aztán kilépett a folyosóra. Elindult a varrószoba felé. A saroknál be kellett fordulnia a vendégszobák irányába. S ugyanabban a pillanatban, mikor a varrószoba ajtajához ért, megrendülve állt meg a küszöbön. Mert megnyílt az Ákos szobájának ajtaja csendesen, s a nyílás világos hátteréből kilépett maga Ákos. Magdolna halkan felsikoltott.

- Ki az? - kérdezte Ákos.

Magdolna nem felelt. Állt az ajtóban, görcsösen fogta az ajtófélfát és egész testében reszketett. Látta, ahogy Ákos erősen mereszti világossághoz szokott szemét a sötétbe. Mozdulatlanul telt el így néhány pillanat, vagy perc: az idő mértéke megszűnt. Ákos előre lépett. Hálóköntös volt rajta, lábán papucs. Nesztelenül jött oda, ahonnan a halk sikolyt hallotta.

- Ki van itt? - kérdezte súgva.

- Én vagyok, - súgta vissza reszkető hangon, hűdött nyelvvel a leány.

- No nézd, - szólt derűsen a suttogó hang, - ezt nem is reméltem volna. Mit keres maga errefelé?

- Nem tudok aludni, egy könyvért jöttem.

- Nekem meg elfogyott a tárcámból a cigarettám olvasás közben. Gondoltam, hogy találok valahol.

- Van cigarettája. A tükör melletti asztalos van egy fadoboz, tele raktam princesszásszal.

- Igazán? Milyen szamár vagyok, nem láttam. Hát akkor jó éjszakát, angyalkám. Hol a keze? Nem látom a sötétben.

- Nem, nem, menjen vissza.

De a kereső kéz már megtalálta a találkozásra vágyó kezet. Ákos kezet csókolt. De nem úgy, mint eddig. Hanem erősen és forrón. S a kézcsók után a két kéz nem eresztette el egymást.

- Megkapta a levelemet?

- Megkaptam, maga bűbájos, édes kis csacsi. Mondtam, hogy ne szeressen engem. Annak nincs semmi célja.

- Célja? - szólt Magdolna elámulva. - Miféle célja? Én nem akarok célt. Én csak szeretem. Miféle célt gondol?

- Édes Istenem, egy fiatal leány beleszeret valakibe, hogy hozzámenjen feleségül. Például. Maga tudja, hogy házasember vagyok és gyerekeim vannak. Nincs ennek semmi értelme. Most keresse meg a könyvét, menjen vissza szépen a szobájába és holnaptól kezdve legyen esze. Majd gondoljon arra, hogy végtelenül büszkévé tett egy öregedő és gondok közt kínlódó embert. Ezt nagyon köszönöm, édes kislányom. Most áldja meg az Isten.

A sötétben érezni lehetett, hogy a fej megint közeledik hozzá, mint akkor ott a lócán. De a sötétben a közeledő ajak a hajat érintette. Onnan csúszott, siklott lassan lefelé az arcra. Megállapodott a homlokon. Magdolna kissé feljebb tartotta arcát, úgy adta homlokát a csóknak, amelyet áldottnak és szentnek tartott. Ettől férfiajak és leányhomlok erősebben tolultak egymáshoz. Magdolna megint érezte válla körül a férfi balkarját. De ugyanekkor a férfi jobbkeze álla alá nyúlt, s a száj lecsúszott homlokáról a szájára. Válla körül egyszerre fojtó erejű lett a szorítás. Egy pillanatig ösztönszerű védekezéssel még megrándult egész teste, hogy a karoló erőt ledobja magáról. De mikor a csók szenvedélyesen vad lett és erős, tetőtőltalpig elernyedt, s amint átengedte magát a csóknak, lába botladozni kezdett. Ettől megingott a férfi is, apró, tántorgó lépésekkel igyekeztek mindketten visszanyerni egyensúlyukat álltóhelyökben. De a két száj ezalatt nem vált el egymástól. Magdolna félig ájultan érezte, hogy ami most történik vele, az döntő és eltörölhetetlen. Érezte, hogy ez most életének első igazi csókja. Villanyos borzongás futott rajta végig. A férfi, mint mestere ennek a vad és kábulatos dolognak, nem maradt mozdulatlan, félkézzel a leány vállát szorítva, másik kezével kedvére tartva a leány állát, a csókba mintegy bele akarta fúrni magát, fejét csavargatva iktatta ajkait a leány ajkai közé, fogaik kocogva összeértek, orruk zihálva szedte a lélegzetet. És mire kettéváltak ebből a vad egyesülésből, mindaketten szaporán lihegtek.

- Ezt nem volna szabad, - suttogta a kurta lélegzetek félbeszakításával a férfi, - ennek semmi értelme. De nem tudtam ellenállni. Maga olyan szép, hogy az ember felbőszül. Este alig győztem nézni. Megevett a fene a vágytól, hogy átkaroljam és megcsókoljam.

- Eresszen el, - súgta Magdolna, - mindjárt elájulok. Ha észrevesznek bennünket, belehalok.

- Mindjárt. Csak még arra feleljen, mi jár az eszében. Mit akar? Mit vár tőlem?

- Semmit. Szeretem. Úgy szeretem, hogy jó volna meghalni.

- Ó...

A férfi elragadtatva és sóváran felnyögött. Egyetlen rántással gorombán magához kapta a leányt, nyersen nyúlt az álla alá megint, s erőszakosan igazította hozzá a leány fejét a csókhoz, mint valami szerszámot. Megint elkezdődött, ami előbb. A férfiszáj kegyetlen dúvad módjára marcangolta a leány száját, gyötörte, dúlt és tombolt benne. Ekkor Magdolna érezte, hogy a férfi térde az ő térdéhez ér. Villámló rémülettel szakította el magát, s olyan messzire tolta el a férfit, amennyire karja ért.

- Hagyjon... hagyjon...

- Ez rettenetes, - lihegte a férfi, - maga olyan szép és kívánatos, hogy ebbe bele lehet bolondulni. De nem. Nem szabad. Pofon kellene ütnöm magamat. A jóbarátom lánya... maga a földreszállott szeplőtlenség... soha többé nem szabad látnunk egymást...

- Ákos, - riadt fel a kétségbeesett suttogás, - ne hagyjon el. Nem tudok élni, ha elhagy.

- De szívecském, ez őrület. Nem szabad, értse meg. Megyek a szobámba, maga is azonnal menjen. Ha valaki felébred... szörnyű rá gondolni is. Holnap gondolja azt, hogy álmodta az egészet. Menjen, menjen...

És a sötétben is érezni lehetett, hogy ez a sürgetés komoly és őszinte. Magdolna torkát váratlan zokogás markolta meg.

- Hát egy cseppet sem szeret? - kérdezte görcsösen el-elfulladó suttogással.

- Ne kérdezze, - szólt a férfi haragosan, - nem is akarom szeretni. Ma este már megrémültem ettől. Isten őrizzen meg bennünket tőle. Menjen.

Magdolna érezte, hogy a karját gyengédtelenül taszító kar érinti. A kéz taszítása ellanyhult, forró érintés lett belőle, az érintés átsímult a karról a vállra, s a következő pillanatban már teljes testével ott veszett el a férfi mellén, két ölelő kar között. Zokogott. Állát megint erős ujjak feszítették felfelé.

- Ne sírjon. Most elbúcsúzunk. Nem lett volna szabad idejönnöm. Most soká nem fogok szabadulni magától, kis boszorkány. Adja ide a száját még egyszer és utoljára.

A harmadik csók következett, hatalmasabb és viharosabb, mint az előző kettő. Magdolna arca csúromvíz volt a könnyektől, amelyek lucskossá tették a férfi arcát is és a szájak vad érintkezésébe sós fanyarságot kevertek. A férfi most már a lány derekát kapta át és hevesen szorította magához. Magdolna ismét megrémülten szakította ki magát.

- Micsoda hallatlan termet, - lihegett a férfi, - meg kell őrülni. Az Isten verje meg a dolgomat, holnap éjjel nem maradok itt, este elutazom.

Szinte eldobta magától a leányt, mint aki a földhöz vágja a kalapját haragjában. Elsietett. Gyors léptei halkan neszeltek végig a folyosón. Magdolnának ingott a lába. Kezével támaszt keresve nyúlt előre a sötétben. Megérezte a varrógép domború borítóját. Közelebb lépett, s a varrógép mellett leomlott a földre. Homlokát odatámasztotta a varrógép lapjának éléhez. A vízbefúló kapkodásához hasonlóan találgatta, hogy vajjon most öntudatánál van-e, vagy elájult. Soká tartott, míg lávaszerűen háborgó gondolatai medret találtak. Ekkor villámgyorsan úgy pattant fel, mintha a sötétben állat marta volna meg. „Vajjon szűz vagyok?" - formálódott ki agyában a váratlan és döbbenetes kérdés. De azonnal meg is nyugodott. Csókolództak, igen. De az élet sötéten és bűnösen forró titka messze túl van a csókon. Nem, nem, csak erre nem gondolni. Szent Szűz, rimánkodok neked, mentsd meg a gondolataimat, most bizonyosan nagyon haragszol rám, de térden állva kérlek, bocsáss meg és térítsd el az örvény irányából minden gondolatomat, tiszta akarok lenni, sajnálj meg engem, hiszen jó vagyok és alázatos, bocsáss meg, bocsáss meg...

Bement a szobájába, amelynek ajtaja nyitva maradt. Már becsukta az ajtót, mikor ráeszmélt, milyen esztelen vakmerőséggel jött vissza, kábult és nehéz léptekkel, vigyázatlan tántorgással, ahogy bizonyára holtrészeg férfiak szoktak hazajárni. Anyja egyenletesen, mélyen horkolt odaát. Ő pedig befúrta fejét a párnába és megint sírni kezdett. Ákos holnap este elutazik. Miután egész nap nem látták egymást. S aztán vége mindennek örökre. Elkeseredve ragadta meg a kisvánkost és olyan vad haraggal csókolta meg, hogy szája is belesajgott.

Másnap nem is volt szüksége az Ákos tanácsára. Csakugyan azt hitte először, hogy álmodta az egészet. Csak lassan ébredt rá az elhihetetlen valóságra. Napvilágnál valami esztelen és részeg őrületnek látta mindazt, amit elhülve idézett emlékezetébe részletenként. Volt gyermekkorának egy különös emléke. Mikor az ezredéves kiállításkor felvitték Pestre, szülei egy délutáni sétán megálltak vele a Lánchíd egyik kiszögellésénél a gyalogjárón. Apja magasra emelte, s ő lenézett a Dunára. Hónapokig kísértette a gondolat akkor, hogy lezuhanhatott volna, s ez a visszafelé való tárgytalan rémület megfagyasztotta benne a vért. Így érezte magát most is. Igen könnyen rajtakaphatták volna. Úgy megdermedt ettől a gondolattól, hogy térdében bénaságot érzett tőle. Aztán látta, hogy köröskörül nyoma sincs a bajnak és gyanúnak. Forró nyári nap izzott odakint, a nyitott konyhaablakon át felhallatszott, ahogy odalent kopogó lármával aprítják a deszkán a petrezselyemlevelet, a zsindelyes eresz alatt ugyanúgy ficserékeltek a fecskék, mint máskor. Lassan megnyugodott. És mikor minden elhangzott éjszakai mondatot felidézett, gondolatai egy mondatnál megtorpantak. Ákos azt kérdezte: „Mi értelme van ennek? Mit vár? Mit akar tőlem?”

Mindezek a kérdések eddig soha nem jutottak eszébe. De most ott állottak előtte, és ha eddig csak fürdött a céltalan, vagy öncélú szerelem végtelen nirvánájában, most felelnie kellett önmaga előtt. Csak tétován merte kimondani még gondolatban is az egyetlen célt, vágyat és értelmet: feleségül kellene menni Ákoshoz. Házas ember? Akkor el kell válnia. Roppant akadályok merednek így fel, mintha a tóban úszó előtt egyszerre égig nyúló hegyek bukkannának fel a vízből. „De az igaz szerelem legyőzi az akadályokat.” Ákos is szerelmes. Igen, igen, ezt meg is vallotta. „Miért is jöttem ide?” Ezt mondta. „Soha többet nem szabad látnunk egymást.” Ezt is mondta. És ezt is: „Soká nem fogok szabadulni magától, kis boszorkány.” Mindezt csak egyféleképpen lehet érteni. És ha a sors jóságos, akkor Ákos szerelme nőni fog, semmi akadálytól nem riad vissza, és hiába korkülönbség, elvált állapot, szülői ellenzés, akármi: az igaz érzés győzedelmeskedik, liliomszag és tömjénszag lesz a levegőben, rokongyerekek viszik a hosszú fehér uszályt és zengeni fog az orgona. Majd pedig nagy lakodalom lesz, tánc, pezsgő és cigány, és aztán nászút, megérkeznek Velencébe... nem, nem, ez borzasztó, hát hogyan küzdjön már gyötrődő és vonagló védekezéssel a saját gondolatai ellen?

Ákos és a pesti igazgató este alaposan elkéstek. Nem győzték kérni a bocsánatot. A pesti igazgató volt az oka az egésznek, az annyit okoskodott, kérdezősködött, szimatolt és okvetetlenkedett, hogy ezzel eltelt az idő. Mivel az étkezés pontosságában Hubayné nem ismert tréfát, a vacsora elég nyomott hangulatban folyt le. A házigazda minden módon igyekezett a feszességet feloldani, de ez alig sikerült neki. A társalgásban hosszú szünetek lékei támadtak. Neuwelt igazgató nem volt hajlandó másról beszélni, mint a kövecsesi fürdőről, amely nagyon felgyújtotta képzeletét. Nyiltan meg is mondta, hogy bankjának a fürdőhely megvásárlását a legmelegebben szándékozik ajánlani. A többieket ez nem érdekelte, csak Magdolnát, aki Ákos számára előnyt látott benne. De a többiek únták már Kövecsest, és - elég különös módon - Ákos únta legjobban. Mintha nem is az ő jövendő elhelyezkedéséről lett volna szó. Szórakozott volt és fáradt. De azok a fürkésző pillantások, amelyekkel tegnap minduntalan szemügyre vette Magdolnát, most még gyakoribbak, sóvárabbak és merészebbek lettek. Néha ugyanabban a pillanatban néztek egymásra. A szempárok találkoztak. Magdolna egyszer-kétszer állani próbálta a pillantást, de nem sikerült neki. Szemérme mintegy nehéz súlyként nyomta le, s ő kénytelen volt mélyen elpirulva tányérja irányába hajtani a fejét.

Korán nyugovóra tértek. Az igazgató elment a Magyar Királyba, s tovább ők sem maradtak fenn.

- Isten áldja meg, kis szövetséges, - mondta Ákos könnyedén, mikor búcsúzásnál kettőjükre került a sor, - ha korábban nem, majd a télen látom, mikor feljönnek farsangolni. Aztán majd

segítek helyre táncosokat verbuválni. Ámbár erre aligha lesz szükség. Olyan szép lett maga, hogy a legények egymás lábát fogják letaposni.

- Gyönyörű kis jószág ez az én mókusom, - tört ki az apából is a boldog lelkesedés.

- Na csak rontsák nekem, csak rontsák, - kedvetlenkedett az anya, - maguknak is szép fogalmuk van a gyereknevelésről, voyons.

Ákos nevetett és kezet csókolt. De hirtelen egymásutánban kétszer. Senki ezt észre nem vehette. Csak akinek szólt. S akinek szólt, az még akkor is kötetekre terjedő vallomásokat magyarázott bele ebbe az orvúl kettős kézcsókba, mikor már megint ott sírgodált ágyában. Mindenképpen sírnia kellett. Ha egyik pillanatban azt képzelte, hogy Ákos most elutazik és örökre vége mindennek, sírnia kellett. S ha másik pillanatban azt képzelte, hogy Ákos - mint a kettős kézcsók titkos jele mutatja - megadja magát szerelmének, küzdeni fog érte, de most kénytelen elutazni: akkor is sírnia kellett.

Így sírdogált ágyában a szerelem és bánat édességével jó sokáig. Álmosnak is érezte magát, azt várta, hogy a sírás szépen át fogja szállítani az álomba, s mire felébred, Ákosnak már hírehamva sem lesz Fügeden.

Pillái lassan el is nehezedtek, de mikor rálépett volna az elalvás lebegő mesgyéjére, egyszerre felrezzent és egészen éber lett. Mintha most ébredt volna fel teljesen kialudva. És már nem is sírt. Egyszerre erős vágy fogta el, hogy ott álljon megint a varrószoba sötétjében és ott élje végig az elmult éjszaka csókjainak vad és lázító varázsát, mialatt Ákos már bizonyosan mélyen alszik. Kikelt az ágyból és mindenekelőtt az ablakhoz lopódzott. A külső világ a forró éjszakának ugyanazt a hangulatát adta, mint tegnap: az égen millió csillag, a táj fölött a békák végtelen kórusa. Kihajolva kandikált az Ákos ablaka felé. Az most sötétet mutatott. Tehát Ákos csakugyan alszik már. Mintha lelkök már el is vált volna egymástól. Mintha már nem is volna itt Fügeden.

Megint kikereste a felöltőt és a nyári cipőt, ugyanúgy, mint tegnap. Aztán az ajtó óvatos kinyitásához fogott. De most vakmerően új rendszert próbált ki: a kilincset hosszú percekig tartó munkával igen óvatosan lenyomta, aztán egyetlen heves rántással kinyitotta az ajtót. A kísérlet sikerült: az ajtó, amely lassú nyitás esetén megcsikordult volna, így semmi hangot nem adott. A résen kilépett, az ajtót a visszatérés számára nyitva hagyta, aztán lábujjhegyen a varrószobához lopódzott. Oda akart támaszkodni annak ajtajához, s mint a csoda színhelyén, ott élni végig behúnyott szemmel a csókok emlékeit.

De a vaksötétben is megérezte, hogy az az ajtó nincsen csukva. Az ember arcbőre érzi az ilyesmit a levegő nyomásáról, vagy a tárgyaknak van valami titkos, önmagokat is éreztető tehetségök. Teljes sötétben mindig meg tudjuk mondani kezünk előre nyúló tapogatása nélkül is, hogy nyitott vagy csukott ajtó előtt állunk. S ez az ajtó nyitva volt. A mély csendben pedig azt is meg lehetett érezni, hogy ott van valaki. Magdolna majdnem megingott, keze a falat kereste, hogy támaszkodhassék.

- Maga az? - kérdezte Ákos lágy suttogása.

- Én vagyok.

- Jőjjön beljebb, ne suttogjon a folyosón, mert meghallják.

Egy kéz a derekához ért a sötétben. Gyorsan elsiklott az érintéstől és kezével kereste meg a kezet, amely gyengéden vonta befelé a küszöbön. S a következő pilanatban már Ákos karjai közt érezte magát. A sötétben kutató száj az övét kereste és mindjárt meg is találta. A tegnapi hallatlan mámor emléke részeg valósággá lett egy pillanat alatt.

- Mit csinál itt, az Isten szerelmére? - kérdezte Ákostól, mikor a hosszú csókban kifulladtak.

- Nem tudom. Idejöttem. Éreztem, hogy maga is ide fog jönni.

Magdolna erősen megszorította válasz helyett a férfi kezét. Hála volt a kézszorításban és odaadás. Soká hallgattak így, a férfi másik keze a Magdolna haját simogatta. Nagysokára a leány megszólalt:

- Egy cseppet sem szeret, mondja?

- Nem tudom, - súgta vissza a férfi, - csak azt tudom, hogy megbolondulok magától.

- De miért jött ki most ide, ha nem szeret? És ha szeret, miért nem mondja meg? A büszkesége nem engedi? Hát szégyen engem szeretni?

- Ne faggasson, nem tudok válaszolni. Én is olyan vagyok, mint az alvajáró. Jövök-megyek itt a sötét folyosón, mint egy őrült. Nem tudom, mi van velem. De nem is akarom tudni. Drága, drága, drága...

Viharos erővel kapta magához a leányt megint, de olyan nyersen és dühösen, hogy az ölelés zaja elárulhatta őket. Magdolna rettegve csendre akarta inteni, de már nem szólhatott. A férfi szája úgy csapott rá, mintha gyűlölné és mindenáron fájdalmat akarna neki okozni. Okozott is. A csók alatt a fájdalomtól felnyögött a leány. Tolta magától a férfit. De az kegyetlen erővel fogta, szorította és csókolta tovább. Egy percig, vagy tíz percig, a mámor kábulatában ezt nem lehetett tudni.

- Azt hiszem, vérzik a szám, - suttogta Magdolna, mikor végre szólhatott, - mit csinál velem?

- Ne kérdezze, - lihegett a férfi, - én most semmire sem tudok felelni. Maga teljesen megőrjített engem. Nőre így még nem vágytam életemben, mint most magára. Quite crazy with you, ahogy az angolok mondják.

A férfi szája most is ott volt a fülénél. A füle kagylója csiklandva érezte a férfiajak mozgását, amint az a suttogó szavakat formálta. Valami őrjítő bizsergést érzett ettől egész testében, meg is rázkódott tőle tetőtől-talpig, mintha a hideg lelné. S ekkor, mintegy válaszul, megint érezte térdén a férfi térdének érintését. Azonnal hevesen eltolta magától a láthatatlan, de lüktetően forró embert.

- Nem, nem, ne érjen hozzám. Most beszélgessünk. Valamit akarok mondani magának. Nagyon fontosat.

- Mit?

- Vegyen el engem feleségül.

Erre hosszú szünet következett. Aztán vállát megint ölelés fogva át, de most gyengéden és szelíd melegséggel.

- Drága kis jószágom, miket beszél maga. Hiszen ez képtelenség.

- Miért képtelenség, ha szeret? Saját maga mondja, hogy senkire nem vágyott még ilyen nagyon. Váljon el és vegyen el engem. Ez nem képtelenség. Akik szerelmesek egymásba, azok házasodjanak össze. Mi ebben a képtelenség?

- Szivecském, maga nem tudja, hogy mit beszél.

- Dehogy nem tudom. Boldog akarok lenni.

- Csakhogy ha én elveszem, egészen biztosan boldogtalan lesz. Maga nem ismer engem. Én nem vagyok arravaló.

- Miért nem arravaló, ha szerelmes belém és én magába? Nem szeretne velem élni? Nem szeretne mindig velem lenni, mindig a kezemet fogni és éjjel-nappal csak beszélgetni kettesben? Mondja meg őszintén, mit érez: jó volna, vagy nem volna jó?

- Istenem, kis csacsi... Ha maga az enyém volna, annál nem tudok őrjítőbbet, szebbet elképzelni ebben a pillanatban. De az lehetetlen.

- De miért lehetetlen? Beszéljen a feleségével, ha hazautazik. Mondjon el neki mindent. Nem lehet az olyan rossz asszony, hogy útjába álljon egy ekkora szerelemnek. Én is beszélek vele. Rimánkodni fogok neki. Addig könyörgök, míg a szívét meg nem lágyítom. Meddig tart egy ilyen válóper? Én türelmesen várok akármeddig. Egy évig, két évig. Ha kell, tíz évig.

- Édes kislányom, tudja maga, hogy hány éves vagyok? Elmúltam negyven. Maga mennyi?

- Tizennyolc.

- Az huszonkét esztendő korkülönbség. Mikor maga harminc éves, viruló fiatal asszony lesz, akkor leszek én ötvenkét éves. Maga lesz negyven, én hatvankettő. Ez lehetetlen, lássa be.

- De nem látom be. Volt már ilyen csoda a világon. Olvasta maga a Magyar nábobot Jókaitól!

- Nem olvastam. És ne hivatkozzék regényekre, szivecském. Az élet más. Nem, ez lehetetlen. Most éjszaka van, és mi itt suttogunk, mint két részeg alvó, vagy micsoda. De holnap világos lesz, és világoson egészen másképpen festenek a dolgok. Holnap én már nem leszek itt, maga pedig elkezd szép lassan felejteni. Én is megpróbálom. Ez a legokosabb, amit tehetünk. Ha a sors úgy akarja, akkor szépen bele kell törődni a sors akaratába. Most csókoljon meg egyszer és...

Magdolna elhárította a közeledő ölelést. Fejét elfordította a csók elől.

- Nem, nem, nem! Én nem törődöm bele. Én a maga felesége leszek, vagy meghalok. Miért nem akar engem! Hiszen vágyik rám, azt mondta. A származásom a legjobb. Nagyon gazdag vagyok. És halálosan szeretem magát. Ilyen alázatos, engedelmes, szerelmes kis cselédet nem kaphat többet, mint én. Azt sem bánom, ha eleinte nem olyan nagyon szerelmes belém, csak egy kicsit. Nekem eleinte elég, ha megengedi, hogy imádjam. A többit én már tudom. Majd meglátja, milyen jó leszek, milyen kedves, milyen szorgalmas, igazán. Úgy fogok igyekezni, mintha minden perctől az életem függene. Ákos, vegyen el engem. Könyörgök, váljon el és vegyen el engem... Mondja, hogy igen. Ugy-e elvesz?

A férfi átkarolva tartotta a leányt és soká hallgatott. Aztán mélyet sóhajtott.

- Meg kell ebbe őrülni. Magdolna, idehallgasson. Én nem vagyok olyan piszok fráter, amilyennek hisznek. Bennem sok jó van. Most valami ellepte a szívemet, valami jóság, vagy őszinteség, nem tudom, micsoda. Nézze, ne higyjen nekem és meneküljön tőlem. Aljasság volt, hogy kijöttem ide ma éjszaka. Már a tegnapi dolog is aljasság volt. De ha nőről van szó, én nem tudok magamnak parancsolni. Nem tehetek róla, így születtem. Én könyörgök magának, hogy forduljon el tőlem, felejtsen el, útáljon meg, dobjon ki a szívéből, keressen valami rendes, derék fiatalembert...

- Nem, nem, vagy maga, vagy senki az életben.

- Hallja, Magdolna, ne tegye ezt nekem még nehezebbé. Értse meg, hogy én nem szeretem magát. Én csak vágyom magára. Eszeveszetten vágyom, a fene majd megesz magáért. Úgy vágyom magára, hogy a falnak szeretnék rohanni a fejemmel. De nem vagyok szerelmes, érti? Csak a szépsége őrjít meg, de magához semmi közöm, érti? Feleljen, érti?

- Nem, ezt nem értem, - felelte Magdolna suttogása majdnem hangtalanul, - én ezeket a dolgokat nem tudom. Én csak azt tudom, hogy maga odavan értem, és én magáért, és a lelkeink

találkoztak, és maga elválhat és elvehet engem. De sejtem, hogy miért mond ilyen borzasztó dolgokat önmagáról, hogy semmi köze, meg hogy aljas. Ezt maga azért mondja, hogy kiábrándítson. Mert a lelke olyan nemes, hogy hajlandó feláldozni önmagát. De én átlátok ezen, és mégjobban szeretem...

- Borzasztó! Borzasztó! Mit csináljak magával. A keserves teremtésit ennek a marha fejemnek, kellett ez nekem. Most hetekig folyton úgy fogok járni-kelni Pesten, hogy nem tudom kiverni magát a fejemből. Az alakját, a járását, a derekát, az arcbőrét, a vállát... ez rettenetes, ebbe bele kell bolondulni, maga ördög, bestia, démon, legjobb volna, ha most megfojtanám.

Szinte hallani lehetett, ahogy megcsikordul a foga. És mint vadállat a zsákmányt, úgy kapta magához a leányt, két kézzel fogta a fejét, úgy csókolta. Testük végig érintkezett egy pillanatra, de a leány rémült rebbenéssel hátrált. Teste eltávolodott, feje ott maradt a férfi kezében. S a férfi nem követte mozdulattal az elhúzódó termetet. Beérte a csókkal. A pusztító, dühös, viharos, marakodó, galádul kéjes, hosszú csókkal.

- Szeret? - kérdezte a lélekzetvétel egy kurta szünetében a leány.

- Megőrülök magáért.

- Végre. Most hagyjon beszélni, feleljen rendesen: miért nem vesz el?

- Mert ez képtelenség. Mert nem tudnék az apja szemébe nézni. A szüleire nem gondol?

- Gondolok. Fájni fog, ha ellenök kell tennem, de leszámolok ezzel is. Nézze, mondok valamit. Az imént azt mondta, hogy megőrül értem. Ez nekem elég. Most utazzék el. Gondolkozzék. Ha csakugyan megőrül értem, el fog venni. Én úgy hiszek magának, mint az imádságnak a templomban. Megígéri, hogy mindent elkövet?

- Nem tudom. Várjon. Így nem tudom megígérni. Símuljon hozzám egészen.

Átkarolta a leányt és magához szorította. Az vonakodott, de aztán remegve, félszegen oldalt fordulva hagyta, hogy tetőtől-talpig érezzék egymást. Lelke viharosan háborgott valami homályos lelkifurdalástól, de az érintés eddig ismeretlen, rettenetes örömmel égette. A férfi keze lesiklott a derekára, ott fogta át és úgy szorította.

- Megigérem, - mondta reszkető suttogással, - megbolondulok, ha nem lesz az enyém. Megígérem.

- Becsületszavára?

Alig észrevehető szünet következett.

- Nem elég, ha megígérem?

- Igaza van. Bocsásson meg. Köszönöm. Eresszen el, Ákos. De igen, igen, nagyon kérem, eresszen el. Komolyan, fáj a derekam. Úgy. Köszönöm. Vegye tudomásul, hogy én most ettől a pillanattól kezdve a menyasszonyának tekintem magam. Számomra ebben az életben más többé nincs, csak maga. Ezentúl semmi mást nem teszek, csak magát várom. Most csókoljon meg utoljára.

A férfi habozott.

- Nem, menjen szépen aludni.

- Miért nem csókol meg?

- Mert ismerem magamat. Most még van megállás. Ha lefekszik, imádkozzék és adjon hálát az Istennek, hogy még nem veszett ki belőlem minden tisztesség. Érti, hogy most mit beszélek?

Magdolna a férfi kezét fogta és hallgatott. Erősen gondolkozott a válaszon. Összeráncolta homlokát a sötétben, úgy kereste a szavakat. Szíve maga volt az egész világot elöntő és megdicsőülten alázatos őszinteség.

- Homályosan értem... én tiszta vagyok, Ákos... én csak sejtem az életet és nem akarok gondolkozni rajta... nem értem tisztán, de tudom, hogy... hogy engem félteni lehetne valamitől mostan... de mégsem lehet... én olyan vak hittel bízom magában, hogy az kimondhatatlan... maga mellett velem semmi nem történhetik... Ákos, én magát kimondhatatlanul szeretem.

A férfi olyan hangon súgta erre a választ, amilyet eddig egyszer sem használt. Részvét, meghatottság, őszinte szeretet volt ebben a hangban. Végigsímogatta a lány haját.

- Kedvesem, drágám, szegénykém. A végén csakugyan szeretem. Isten áldja meg.

És megcsókolta a lány ajkát, de ez a csók azonos volt válaszának hangjával. Ugyanaz a csók volt, amellyel legelőször ért össze a két száj, lehelletszerűen, áhitatosan: ott a fehér lócán a parkban. Aztán sóhajtott egyet valami furcsa, lemondó sóhajjal és nesztelenül eltünt. Mintha maga is titokzatos sötétséggé vált volna. Magdolna kénytelen volt kinyújtani a két kezét, hogy megbizonyosodjék: szerelme már nincs mellette többé. Halkan ment ő is a maga szobájának nyitott ajtaja felé. Odaátról anyja alvásának megnyugtató, egyenletesen erős lélegzése hallszott. Utoljára még az ablakhoz lopódzkodott, de Ákos szobájában nem gyúlt ki világosság. Lefeküdt tehát és imádkozni kezdett. Az imát így kezdte: „Édes jó Istenem, én most eljegyeztem magam és kimondhatatlanul boldog vagyok és térden állva köszönöm Neked, hogy rendelted az emberiségnek a házasság szentségét...” Aztán gondolatai lassan elvesztették a szavak ruháját, már csak a fogalmakat rakta boldogan egymás mellé, s az áment már az andalító álom vette el tőle.

Mire felébredt, a vendég már nem volt Fügeden. De ő fejét rázta erre az első gondolatra: Ákos most már soha sem mehet el innen többé, most már örökre itt marad. A világ egyszerre gyönyörű lett, a nap úgy ragyogott a park fáira, mint maga a boldogság. Száját kissé sajogni érezte, de a tükör semmi gyanúsat nem mutatott.

Mikor a fürdővel már végzett, ott állt az álló tükör előtt féligöltözötten. A harisnyáját s a hosszúszárú gombos cipőt felhúzta már, horgolt szélű inge és rumburgi nadrágja is rajta volt, hosszú hajfonata azt verte minden mozdulatnál. Ekkor anyja lépett be hozzá, centimétert tartva a kezében.

- Mi az, rosszul aludtál, hogy olyan karikás a szemed?

- Dehogy Mama, elég jól aludtam. De fáj egy kicsit a fejem, talán azért.

- Meg fogsz inni egy pohár keserűvizet. Most állj csak ide. Találd ki, mit akarok.

Magdolna meglepetve felnézett. Anyja arcán ritka vendéget látott: valami meleg és puha meghatottságot. Egymás arcát kémlelték. S Magdolna egyszerre felsikoltott:

- Fűzőt kapok!

Anyja bólintott rá, szóval nem válaszolt. Nyilván azért, mert félt, hogy elsírja magát. A szeme így is elég gyanúsan csillogott. Magdolna egyszeriben ott termett anyja nyakában.

- Mamuskám, drága mamuskám, jaj de boldog vagyok, köszönöm szépen.

Ölelte és csókolta anyját. Az anya visszakarolta.

- Na kis bolond, jól van, jól van. Hát bizony elég soká halogattam, de most már nem megy tovább. Jaj, jaj, hiába, megnőttél, ilyen vén szamár lányom van már nekem...

Nem ment tovább, eltörött a mécses. Hubayné sírva fakadt leánya első fűzőjének gondolatától. Ez pedig nem keveset jelentett. Mert keményen tudott uralkodni anyai érzésein, s ha Magdolna keresni akarta, hogy anyja mikor hatódott meg könnyekig őmiatta legutoljára, akkor az első áldozásig kellett visszamennie. Most elpityeredett ő is. Aztán nevettek mind a ketten és szemöket törölgették.

- Na, most állj egyenesen. Ne bouge pas. Húzd ki magad.

A centiméter, vagy ahogy Hubayné következetesen nevezte, a „szantiméter" szakértően fogta körül a leány csípőjét, majd felsőtestét a keblek magasságában.

- Húzd be a hasad. Még jobban. Nem elég, jobban nem tudod?

- Jaj mama, ez nagyon csikland...

- Jó, jó, mach keine Faxen. A slusszod ötvenkettő, a csípő és a mellbőség hatvankettő. Így gondoltam. Na jó, még ma meg fogom rendelni. Most öltözködhetel tovább.

Az anya mélyet sóhajtva ment ki. Nyilván lánya növekedésének öröme és saját múló korának mélabúja együtt szakították fel belőle ezt a sóhajt. Így is a végső határidőn jóval túlodázta eddig a fűző-kérdést. Más lányok tizenötéves korukban már szabályosan megkapták a fűzőt, de Hubayné csökönyösen és rendszeresen szorította vissza leányát a gyerekkorba. Most már nem halaszthatta.

Magdolna úgy öltözködött tovább, hogy lelkendezve ugrált benne az öröm. Isten ujja, gondolta magában, a menyasszonysághoz fűző jár, végre-valahára teljesen felnőttnek kell hogy tekintse mindenki. Most be kell hozni az elmulasztott éveket nemcsak a fűző, hanem a bálozás dolgában is. Más lányokat már tizenhat éves korukban bálba visznek és tizennyolc éves fejjel rendszerint férjhez adják őket. Ez a tündéri, nagy-nagy és csodálatos szerelem éppen a legpontosabb időben érkezett.

Ebédnél ő közölte apjával a nagy újságot.

- Apus, találd ki, hogy a közeli napokon belül mi fog történni velem?

- Olyan nagy dolog? És jó?

- Nagyon nagy dolog. És rémesen örülök neki.

- „Rémesen" nem örülünk, kislányom. Ezek olyan pesti beszédek. Szóval nagyon örülsz valaminek, ami történni fog veled. Mi lehet az? Nem tudom kitalálni! Csak nem mégy férjhez, az Istenért?

És látván leánya mély pirulását, nagyot kacagott hozzá.

- Ne találgassa, - szólt Hubayné, - fűzőt rendeltem neki Pestről.

Hubay arca meghatottan elmelegedett. Ránézett lányára és az asztal felett megveregette a kezét.

- Múlik az idő, kis öreg. El sem tudom hinni, hogy ekkora lányom van. De hát bizony itt az ideje. Azt mindenesetre kikötöm, hogy az a fűző a legszebb és legfínomabb legyen, amit kapni lehet. Az én mókusomnak ilyen dukál. Tudod, mit mondott ma reggel Szilágyi Ákos, mikor kikísértem a vasúthoz? Hogy te vagy a legszebb lány a vármegyében, e felett vitatkozni sem lehet.

- Imre, - szólt hangos haraggal az anyja, - ezt maga gyereknevelésnek nevezi? Sind Sie verrückt?

- Igenis azt mondta, - ütött Hubay derűsen az asztalra, - sőt azt is mondta, hogy ha télen felmegyünk Pestre, megvan a bálkirálynő. No hát. Hiába haragszik, angyalom, egy nőnek nem árt, ha tudja, hogy szép. Na hát.

Hubayné előbb a mennyezetre nézett, csodálkozását jelezvén, hogy az ilyen beszédre nem szakad le. Aztán lányához fordult.

- Te csak ne hallgass apádra, akinek öregkorára kezd elmenni az esze. Elég csínos vagy, nem mondom, de sohasem tartod egyenesen a hátadat, a kezed bőrére nem vigyázol és nagy a lábad. Na. Még csak az kell, hogy elbizakodjál nekem, így is alig bírok vele. Az a szamár Szilágyi pedig tartsa meg a megjegyzéseit. Un vieux cretin, ça.

Hubay félszemével lányára kacsintott. Magdolna olyan boldog volt, hogy szeretett volna ugyanúgy visszakacsintani titokban, de a fűző miatt mély hálát érzett anyja iránt és nem akarta elárulni. Figyelme különben is Ákos megjegyzései köré fonódott. Olyan vad örömmel dobogott a szíve, hogy szinte hangját vélte hallani az asztal fölött. „A vármegye legszebb lánya." Ákos mondta, Ákos, Ákos. „Pesti bálkirálynő." Ezt is ő mondta. Ákos. A titkos vőlegény, a végzet-kijelölte örök társ. Az élet olyan szép, hogy alig is lehet már ennyi örömet elviselni. Ahogy hárman ültek az asztalnál, képzeletben odagondolt még egy negyedik széket. S arra Ákost ültette. Azt a képet színezgette magában, hogy már hozzáment Ákoshoz, együtt laknak a szülőkkel, együtt ebédelnek a hétköznapok csendes, csodaszép boldogságában és mindenki nagyon szereti a többi hármat.

- Mi van ezzel a Finivel, - kérdezte Hubay, hogy másról legyen szó, - mért nem eszik velünk?

- Nem tudom, apus, - felelt felrezzenve Magdolna, - néha megmakacsolja magát.

- Nem is meséltem nektek, - mondta az apa, - hogy mi történt az éjjel. Arra ébredtem fel, hogy lépéseket és motyogást hallok a folyosón. Először azt hittem, hogy álmodom, de aztán tisztán hallottam: valaki jár ott és motyog.

Magdolna behúnyta a szemét a rettenetes szédüléstől. Érezte, hogy arca most olyan fehér, mint a fal.

- Na und, na und? - sürgette csodálkozva Hubayné.

- Felkeltem, fogtam a revolvert és kinéztem. Képzeljétek, Fini járt a folyosón. Kis gyertyavég a markában. Ahogy már máskor is megtette. Suttogva magyarázott valamit a tanítványainak. Azt mondja: „Ach ja, die küssen sich, ach ja." Hallottatok ilyen bolondot! Nagy bajban voltam, mert az ilyen félkótyával az ember nem tudja, mikor kezd őrjöngeni. Gondoltam: ha megszólítom, megriad, kiabálni kezd és fellármáz benneteket. Vártam. Békésen bement a szobájába. Még vártam egy darabig, láttam, hogy nem jön vissza, erre visszamentem és lefeküdtem. Hallottatok ilyet? Azt mondja: „Ach ja, die küssen sich, ach ja." Nincs furcsább, mint az ilyen bolond. Egyszer még ránk gyujtja a házat.

Magdolna erőltette agyát, hogy eszméletnél maradjon és ne adja át magát a fenyegető ájulásnak. Kezében reszketett az evőeszköz. Gyorsan letette, hogy el ne árulja magát.

- Hány órakor volt ez? - kérdezte Hubayné.

- Úgy tizenegy felé. Én aztán rögtön elaludtam.

- Furcsa, - folytatta az anya, - hogy én is felneszeltem valami zajra, de én is azt hittem, hogy álmodom és tovább aludtam. Nagy gond ez a szegény Fini. Ebéd után benézek hozzá.

Magdolna szeretett volna felsikoltani rémületében.

- Hagyja, angyalom, - szólt Hubay, - jobb ilyenkor nem izgatni. Majd megnyugszik magától.

- Vous avez raison. Nem megyek be hozzá.

Mikor ebéd után egyedül maradt, Magdolna rettegve idézte fel, amit hallott. Semmi kétség. Fini megsejtette, vagy észrevette, hogy ő Ákossal csókolódzik a varrószobában. De hogyan lehetséges, hogy ők nem vették észre a folyosón kuncsorgó Finit? Kivált ha égő gyertyavég volt nála? S egyszerre végigfutott rajta az éjszakai találka esztelen mámorának tudata. Se nem hallottak, se nem láttak. Részegek voltak mindaketten. Elképzelni is rettenetes, mi történhetett volna: apja meghallja a suttogást a varrószobából, odajön és felkattantja a villanyt. Erre a gondolatra Magdolna behúnyja a szemét, mintha még képzeletben sem akarná látni ezt a jelenetet. Nem, ezt többé nem szabad megkockáztatni. Ha Isten különös csodája folytán ma és tegnap éjjel semmi baj sem történt, ezért érdemes volna hálaadó misét mondatni. Mit gondolna most róla apja, az imádott apa, aki annyira szereti a lányát, annyira büszke rá és annyira bízik benne? Szörnyű fájdalmat okozhatott volna ennek a szeretve szeretett embernek. Soha többé, soha többé. Ha Ákos megint vendég lesz itt, ezt semmi körülmények között sem szabad megkockáztatni még egyszer. Úgy érezte, hogy szüleinek súlyos elégtétellel tartozik azért a nagy fájdalomért, amelyet okozhatott volna nekik. Jó leszek, fogadkozott magában, figyelmes leszek, a lelkemet is kiteszem, olyan engedelmes leszek. A fogadkozás csak kevéssé nyugtatta meg. Olyan ideges lett egész délutánra, hogy egy leejtett tárgy zajára fájdalmában fel szeretett volna kiáltani.

Ebbe az idegességbe váratlanul még egy izgalom csapott bele.

Alkonyat táján megjelent a háznál Friedrichné, képéből kikelve, feldúltan. Hubaynéval akart beszélni, de úgy, hogy Magdolna is ott legyen. És intett, hogy az inast küldjék ki. Mikor az ajtó Marci után becsukódott, azonnal sírva fakadt.

- Rettenetes, rettenetes, - mondta könnyezve, - majd hogy el nem ájulok a szégyentől, de el kell mondanom. Ma délelőtt kirúgtuk a nevelőt. Képzeljétek, kedveseim, ez borzasztó, erre neveli egy anya a gyermekét: rajtakaptam Jolánkát és azt a fickót, hogy a padláson csókolództak. Igen, csókolództak. Ott álltak és tisztán láttam, hogy csókolták egymást. A szemem kisül. Felküldtem egy lámpaernyőért Jolánt és feltűnt nekem, hogy a nevelő túlságos készségesen ajánlkozik neki segíteni. Utánok mentem. Kérlek, ott csókolództak a ruhaszárító kötél alatt. Azt hittem, elsüllyed velem a föld, vagyis a padlás. Azonnal adtam két pofont mindakettőnek. A nevelő még feleselt is, a piszok. Hogy neki tisztességes szándékai vannak, képzeljétek. Hát kérlek. Az én lányommal! Tisztességes szándékai! Egy ilyen koszosnak! Persze azonnal kidobtam. Már ebédet sem kapott. A holmiját lepakoltattam és utána küldettem az állomásra egyhavi fizetésével együtt. Erre neveli egy anya a lányát.

Itt Friedrichné kitört, sírt egy verset, orrát fújta dühösen és újra kezdte:

- Jolánt persze keményen elévettem. Megvallotta, hogy már régebben csókolódznak. Faggattam, hogy ki tudott róla. Erre kinyögte, kedves Magdolnám, hogy te tudtál erről „az érzelemről”, ahogy ő mondja, a hülye. Azért jöttem, kedvesem, hogy mondj el nekem mindent, amit erről tudsz.

- Ez nagyon ártatlan dolog, kedves néni! Jolánka mondott nekem olyasfélét, hogy a tanár tetszik neki, de olyan gyerekesen mondta, hogy alig figyeltem rá. Ne tessék aggódni, nem volt ez komoly dolog.

- De csókolództak, drága fiam, csókolództak! Egy úrilány! A nevelővel! Hát nem kell megőrülni? Neked még mit mesélt erről?

- Semmit, kedves néni. Egészen éretlen gyerekségeket.

Friedrichné megint sírva fakadt. Ott ült még sokáig. Felváltva vigasztalták. Ezalatt Yolanda a szobájában kuksolt; anyja egyheti szobafogságra ítélte, vacsorát egy hétig nem kap. Apja külön még egyszer megpofozta. És vissza kellett tartani, hogy ki ne menjen az állomásra, mert agyon akarta verni azt a szerencsétlen flótást.

- De Jolán ezt mind nem érti, olyan éretlen szamár. Fogalma sincs, mekkora fájdalmat okozott a szüleinek. Képzeljétek el, kedveseim, hogy ez valahogyan kitudódik. Hogyan tudjuk mi ezt a lányt férjhez adni? És honnan vette ezt az erkölcstelenséget? Otthon csak szépet és jót hallhatott mindig. Ki nem tudom mondani, milyen bánatom van. Ó drága Nórám, mennyire irígylem a te lányodat! Csak rá kell nézni erre az angyali ártatlanságra... Istenem, Istenem, ki fogom sírni a két szememet.

És zokogva borult Hubayné vállára. Aki büszkén válaszolt:

- Bizony, Magdolna mintalány, pedig nem szeretem dícsérni, ha hallja. De ha szülők bízhatnak a lányukban, hát azok mi vagyunk.

Hubayné megsímogatta a lánya fejét, amit évente egyszer cselekedett. Friedrichné aztán elment.

- Mit szólsz ehhez a kis kövér békához? - mondta Hubayné.

- Gyerek. Teljesen zöld. Én csak a mamáját sajnálom.

- Na látod. És most megértheted, fiacskám, milyen hálásnak kell lenned azért a nevelésért, amelyet te kaptál a szüleidtől.

Magdolna válaszul kezet csókolt anyjának, közben valami keserűen marta belülről, de ugyanakkor szerelme is dacosan ágaskodott benne. Apja nemsokára hazajött, annak mindjárt elmondták az egész szenzációt. Hubay komolyan hallgatta. Aztán ellágyult tekintettel lányára nézett és magához ölelte.

- Nincs több olyan lány, mint a mi Magdolnánk. Te sohasem fogsz fájdalmat okozni nekünk, mókus.

Ő odasímult apjához és nem felelt semmit. De vacsora előtt, hosszú küzködés után benyitott a Fini szobájába. Megállt a vén hóbortos előtt és zagyva pillantású szemébe nézett. Az alattomosan hátrált és közben motyogott:

- Ach ja, Kinder, die haben sich geküsst. Liebe, ach ja!

Magdolna odalépett az elmebajos vénlány közvetlen közelébe. Erősen a szemébe szegezte pillantását, úgy hogy maga is megborzadt tőle.

- Te Fini, ide hallgass. Én azt az embert halálosan szeretem. De a szüleimet is szeretem. Ha egyetlen szóval fecsegni mersz, puszta kézzel megfojtalak, értetted?

Az öreg hóbortos kicsire húzta össze magát és a sarokba húzódott, mint a bottal fenyegetett kutya. Ijedten vinnyogva nyögött onnan kifelé:

- Nicht erwürgen, ach nein. Tut weh. Ach nein, Kinder, das tut weh.

Magdolna nézte még mereven a szűkölő élőhalottat. Aztán sarkon fordult és kiment. Úgy érezte, hogy valóban és komolyan embert tudna ölni. És úgy érezte, hogy életre-halálra harcol szerelméért. Ettől kemény kifejezése ellágyult. Behúnyta szemét és elmosolyodva arra gondolt, hogy a nagy titkot nem tudja senki: ő ma éjszaka óta menyasszony.

VI.

„Ákos, egyetlen mindenem! Kimondhatatlan szerelemmel gondolok magára, és okvetlen kell, hogy valami hírt kapjak magától, ha csak egy-két sort is. Levelet nekem nem írhat, de kitaláltam, hogy mit lehet csinálni. Vásároljon valami könyvet, amit ajándékba küldhet apusnak, gazdaságit, vagy katonait, vagy ilyesfélét, és abban nagyon hegyes ceruzával egyes betűk alá tegyen pontot, én majd a betűket összerakom és abból ki fog jönni, amit maga ír nekem. De arra kérem, hogy mennél gyorsabban küldje ezt a könyvet, mert mi nemsokára utazunk Abbaziába. Többet most levélben nem merek írni, de szívszakadva várom. És azt is írja meg, hogy Pesten lesz-e mostanában, mert lehet, hogy mikor megyünk Abbaziába, akkor Pesten egy napra kiszállunk és ha akkor nem láthatom magát, abba belehalok. És írja meg azokkal a pontozott betűkkel, hogy beszélte már az illetővel abban a bizonyos ügyben és hogy beleegyezik-e az illető, mert én éjjel-nappal csak erre az egyre tudok gondolni. Végtelen és örök szerelemmel maradok Isten előtt hűséges menyasszonya, Magdolna.”

Ez a levél is elment a Pannonia-szállóba. Magdolna másnap már a reggeli posta körül settenkedett, noha teljességgel lehetetlen volt, hogy a válasz már megérkezzék a levélre, amely talán még nem is jutott az Ákos keze közé. S attól kezdve csak a postát leste folyton. Két napig, négy napig, egy hétig, két hétig.

Sok minden jött a póstával, csak Ákos válasza nem. Megjött például a fűző. A divatos Keifel és Hirsch cég küldte, amely az ujságok hirdetési oldalán, nagy közleményekben kérkedett előkelő vevőivel: Batthyány Lajosné Andrássy Ilona most rendelt egy kék batiszt-fűzőt, gróf Teleki Ádámné egy selyem-drill darabot, sőt Mária orleansi hercegnő ő királyi fensége a minap „sürgönyileg hívatta Hirschné asszonyt Alcsuthra, két fehér Josselin-fűzőt rendelt, amelyek oly kitűnően sikerültek, hogy aztán ismét kihívatta és lovagló fűzőt rendelt nála.” A Magdolna rózsaszínű fűzője is kitűnően sikerült. A fürdőszoba nagy állótükre előtt vette anyjától az első leckét: milyen fogással kell hátranyúlni a két zsinórért, hogyan kell mind a kettőt erősen meghúzni, hogyan kell derekát és csípőit feszengő mozdulatokkal belesímítani a selyempáncélba. De nagyon tanulékonynak bizonyult, másodszor-harmadszor már olyan természetesen kezelte a kapcsokat és a zsinórt, mintha teljes életében fűzőben járt volna. És szinte nem tudott megválni a tükörtől. Onnan, ha teljesen felöltözött, bámulatosan karcsú dáma tekintett feléje. Ennek a dámának merev dereka olyan volt, mint a dongóé, felső testét és törzsét csak vékony kocsány egyesítette. Medencéje bőven és felnőtten szélesedett ki a vékony derék alatt, ugyancsak keblei is meglepő vonallal domborodtak ki elül. Elragadtatva szemlélte magát, csak keblét keveselte. És titokban gyakran gondolt egy „Pilules Orientales” című másik ujsághirdetésre, amely ezeket kürtölte világgá: „A szép mell egyike a női szépség legelőkelőbb kellékeinek, s azzal a természet nem igen pazarkodik. A hölgyek örömmel fognak tudomást venni arról, hogy egy teljesen ártalmatlan szer, mely a természetet gyengéd módon kényszeríti, hogy ebben a tekintetben ne fukarkodjon. Ezen, a párizsi hölgyvilágban előnyösen ismert szer a Pilules Orientales alkalmazása, mely a legelőkelőbb párisi orvosoktól ajánlva tényleg bírja azon tulajdonságot, hogy a mellet fejleszti, ruganyosságát elősegíti, a szöveteket erősbíti, a vállcsontok kiszögellését eltünteti azáltal, hogy a mell idomainak általában teljességet kölcsönöz, mert az ételek hízó alkatrészei a mell környékén telepednek le. A Pilules Orientales minden természethez alkalmazkodnak, a fiatal, fejlődő leány épp úgy használhatja, mint a kifejlett asszony. Szétküldés bérmentve titoktartás mellett.” Magdolna sóváran vágyott a Pilules Orientalesra, de anyja előtt még csak szóba sem merte hozni. A vágyat engedelmesen elejtette és megalkudott azzal a termetvonallal, amelyet a tükör mutatott neki, a nyaka is belefájdult, annyit szemlélte magát oldalnézetben. Nem telt bele három nap, már

egészen megszokta a fűzőt, nem találta kényelmetlennek, sőt szerette az egyenes tartás délceg érzését, amelyet a fűzőtől kapott. Esténként, vetkezéskor éppen úgy pattogtatta a kapcsokat s a fűző levetése után éppen olyan kéjjel dörzsölte a derekára rótt ráncokat, mint anyja.

Aztán más is jött a postával: Leona néni levele. Ennek csak tartalmát mondták el neki, de titokban megkaparította az egész levelet és elolvasta. Rozsályné arról értesítette a Hubay-házaspárt, hogy Ferivel igen sok a kellemetlensége. Feri szobaparancsnoka bizonyos leveleket talált, melyekből kitűnt, hogy Feri egy fügedi szállodai szobalánnyal szerelmi levelezést folytat. Ebből nagy baj származott, az akadémia vezetősége értesítette az anyát, az anya pedig úgy határozott, hogy az idei szünidőben nem mennek Fügedre. Feri tehát kiesett ebből a nyárból. Különben sem nagyon jöhetett volna, mert a vendéglátó család tengeri fürdőre készült. A terv változatlan maradt: Abbaziába mennek s onnan pár napra Velencébe, hogy a csodálatos várost megtekintsék és Magdolna egy kis világot lásson. Az abbaziai Quarnero-szálló igazgatóságától már meg is jött a végleges válasz a lefoglalt szobákról és a panzió kialkudott áráról.

Mindent hozott a posta, csak Ákos válaszát nem. Magdolna százféle mentséget is talált a nem válaszoló ideál számára. Talán elutazott, s a levelet nem küldték utána. Talán a levél útközben elkallódott, hiszen nincsen abban semmi lehetetlen, hogy egy levél beakadjon valami gyüjtőszekrény szálkájába vagy repedésébe. Talán Ákos most tárgyal különélő feleségével, szívósan küzd szerelméért és szabadságáért, s addig nem akar írni, míg a végleges és boldog híradást nincs módjában közölni. Vagy talán beteg lett Ákos, egyedül fekszik a rideg fogadói szobában, a közömbös személyzet olykor benéz hozzá, nem ápolja senki, a homloka forró, és nincs szerető kéz, amely a forró homlokra rásimuljon.

Magdolna egy napon bement apjához, s ahogy szokta, leült melléje a nagy karosszék karfájára.

- Mókus, - mondta az apa vidáman, - te valami olyat akarsz most, ami pénzbe kerül.

- Kitaláltad, apuskám, de nem lehet nagyon drága, amit kérek. Angolul szeretnék tanulni.

- Angolul?

- Igen. Németül és franciául jól tudok, most még szeretnék angolul is tanulni. Roppant megirígyeltem Ákost, hogy olyan kitűnő angol. Nagy kedvem volna hozzá.

- Angyalom, ha tanulni akarsz, az csak öröm nekem. Úgyis beszélgettünk már anyáddal arról, hogy jól elkelne melletted valami társalkodónő, hiszen naphosszat nincs kivel beszélned. Miért ne legyen az a frajla angol? Egész jó gondolatnak tartom. Ha visszajöttünk az utazásról, majd megbeszéljük.

- Köszönöm szépen, de addig is már szeretnék valami nyelvtant silabizálni. Tudod, mire kérlek, apus? Irjál Ákosnak, hogy válasszon ki valami jó angol nyelvtant, lehet az német-angol is, és küldje el utánvéttel, de mennél gyorsabban, mert nagyon türelmetlen vagyok. Ákos a legjobban ismeri ezeket az angol dolgokat.

- Ennek nem sok értelme van, mókus. Nemsokára átutazunk Pesten, akkor megveheted magad.

Magdolna elévette ellenállhatatlan fegyverét. Féloldalt fordította a fejét, apja arcát símogatta és könyörgően nézett.

- Na jól van, kis boszorka, most rögtön írok Ákosnak. És mi van Velencével? Tanulmányoztad már a könyveket?

- Eddig nem, - bökte ki szégyenkezve a leány, - valahogyan nem jutottam hozzá. De még ma elkezdem.

Próbálta is elkezdeni, de a könyvtárban nem igen talált anyagot hozzá a Meyer-féle nagy Konversations Lexikon Steindrossel-Wienerlack című kötetén kívül, amely a szépség izgalmas csodái helyett csak száraz leírást tartalmazott tanáros adatokkal. Kép nem volt hozzá. S ő nem is tudta figyelmét ott tartani a szövegen. Csak Ákoson járt az esze. A világon mindenről Ákos jutott eszébe. Maga elé nézett a könyv kinyitott lapjai között és arra gondolt, hogy ha a jó Isten szereti őt, akkor majd Ákossal mint nászutas megy Velencébe, egymás kezét fogják a vasúti szakaszban, s akik bepillantanak, nagyot nézve fogják mondani: jaj de szép emberpár.

Negyednap megjött a német-angol nyelvtan. Hatalmas kötet volt, Toussaint-Langenscheidt műve. Ákos udvarias levelet írt hozzá az apának, a hölgyeknek sok kézcsókot küldött. Magdolna visszavonult vele és elkezdte lázasan keresni az egyes betűk alatt a ceruzapontot. Meg is találta. Külön le kellett írni papirosra az egyes betűket, remegő izgalommal állítgatta össze a kiderülő szavak értelmét. Ez nehéz volt, mert a német-angol szövegben nem lehetett ékezetes magyar magánhangzókat találni, s valóságos betűrejtvény jött ki a pontozott betűkből.

> Draga őrangyalkam ügyben eddig semmit sem lehetett csinalni legjobb a vegzetre bizni az egeszet éjjel nappal maga forog a fejemben de a legjobb volna ha probalna elfelejteni Akos.

Ebből a betűsorból minden homályban maradt, csak ez tündöklött az előtérben: „Éjjel-nappal maga forog a fejemben.” Ez a mondat maga volt a tökéletes boldogság. Ákos szerelmes belé. Éjjel-nappal csak ő forog a fejében. Térdre kellett borulni és úgy megköszönni a jó Istennek, hogy ezt így rendelte. De nem is lehet másképpen; az ilyen tiszta, szent és végtelen érzésnek, mint az ő szerelme, győznie kell, különben az egész világmindenség gonosz, hibás és értelmetlen volna. Minden egyéb mellékes, csak ez a fontos, mint a nap az égen: Ákos szereti őt. Hogy „az ügyben eddig semmit sem lehetett csinálni”, annak is ezer oka lehet. Ákos felesége nyaral valahol. Esetleg annyira haragban vannak, hogy nem is beszélnek egymással, s így Ákosnak először meg kell találnia az érintkezés módját. Esetleg Ákos már megpendítette a dolgot, de az asszony gonoszságból ridegen elutasító választ adott, és Ákos most bölcsen vár egy darabig, amíg az asszony egyszer engedékenyebb hangulatban lesz. Végeredményben ennek előbb-utóbb sikerülnie kell, mert hogy ne sikerüljön, az képtelenség. Akadálya mindig és mindennek lehet, de ha két ember ennyire rajongva szereti egymást, az a legerősebb valami a világon. „Éjjel-nappal maga forog a fejemben.” A világ tündérszép, élni és várni csodálatosan boldog érzés.

Utazásig a nagy készülődés foglalta le az időt. A fügedi varrónő, Perl kisasszony, egész napját ott töltötte a kastélyban. Minden asztalon divatlapok és szabásmintaívek hevertek. Amit a vidéki varrónőre rá lehetett bízni, azt mind megcsináltatták most. De ezenfelül még hosszú listát állított össze Hubayné. Gondolni kellett arra, hogy a télen Magdolna már bálozni fog. Télikabát, bunda, két báliruha, két délutáni ruha, kalapok, kesztyűk, cipők, belépő, harisnya, zsebkendő, illatszer végtelen sora szerepelt ezen a listán, anya és lánya órák hosszán át tanácskoztak Perl kisasszonnyal, mit lehet már itthon elintézni, mit lehet Pesten most megvenni és mivel kell megvárni azt a nagy kérdést, hogy télen milyen lesz a divat. Ezek a hosszú eszmecserék a varrószobában folytak le. Magdolna szorgosan részt vett minden részlet tisztázásában, de olykor behúnyta a szemét. Ez volt az a szoba, ahol két egymásután következő éjszaka vaksötétben a dühös és vad csókolódzás viharos titkát élte át Ákossal, anyja, aki most azt számolgatja, hogy hány méter porzsinórra lesz szükség, a világon semmit sem sejt erről. Magdolna anyjára nézett, szégyenkezést, részvétet és olyan tiszteletet érzett iránta, amilyen a méltatlanul becsapott ember iránt általában ébredni szokott az emberben. Szeretett volna odahajolni hozzá, arcát bűnbánóan megsimogatni, kezét töredelmes szeretettel megcsókolni. De ezt nem tehette, mert nem adhatta okát. S aztán azokra a csókokra gondolt, véghetetlen szerelme hatalmasodott el rajta ellenállhatatlan áradatként, s ez az áradat azonnal ellepte és

maga alá borította a lelkiismeret apró, sajgó szigeteit. Szeretem, szeretem, szeretem - mondta magában lázadó módon, úgy lebegtetve ezt a szót, mint zászlójukat az ügyökről meggyőződött forradalmárok.

S aztán eljött az utazás izgalmas napja. Szeptemberi nap, de beillett kánikulának is. A rengeteg cókmókkal nagyon terhes volt az utazás, mert Hubayné az utasoknak ahhoz a fajához tartozott, akiken beteges láz és nyugtalanság szokott erőt venni. Minden darab bőröndöt külön megnézett negyedóránként, megvan-e. Mivel az ő első osztályú szakaszukban a sok poggyász nem fért el, rakni kellett belőle a szomszéd szakaszba is, ennélfogva minden megállóhely után külön be kellett tekinteni a szomszéd szakaszba, nem kélt-e lába közben a szem előtt nem lévő darabok valamelyikének. Azt is minden alkalommal megkérdezte a kalauztól, ahányszor az elhaladt a fülke előtt, vajjon egészen bizonyos-e, hogy Pestig nem kell átszállni, s vajjon egészen bizonyos-e, hogy ezt a kocsit nem kapcsolják le valamelyik nagyobb állomáson. Hubay és lánya versenyt szelídítették és nyugtatták az ideges anyát de hiába. Az még akkor sem nyugodott meg, mikor a pesti pályaudvaron leszálltak és a poggyászból egyetlen darab sem hiányzott. Mert a Pannoniáig még leeshetett a kocsiról egyik-másik kézitáska.

Magdolna szomjas szemmel nézte az esti főváros kivilágított képét. A Kerepesi-úton két oldalt a barna Közúti villamosok haladtak, az úttesten fiákkerek robogtak, csengetés, csattogás, dübörgés ömlött egybe nagyvárosi zsivajjá, a szemet vakították a pazar sokaságú lámpák. A Népszínháznál a Körút keresztezte a Kerepesi-utat, azon már sokkal modernebb külsejű, világossárga villamos kocsik robogtak, az úgynevezett Városi villamosok. És rengeteg ember, rengeteg hangtalan kétfogatú fiákker és rengeteg zörgő egyfogatú konflis. Apja egymásután magyarázta neki a nevezetes épületeket, a Népszínházat, a nagy sárga Rókus-kórházat. S mikor a Pannoniához értek, ott nagy kocsitábor szegélyezte a gyalogjárót. Magdolna számára mindez az Ákos városa volt. Megértette, hogy Ákos miért annyira előkelő, elegáns, felsőbbséges és világvárosi: ennek az irdatlan nagy Bábelnek a lakója és polgára, aki itthon van itten, és úgy viszonylik valami fügedi úriemberhez, mint maga Budapest Fügedhez.

Az előcsarnokban szívdobogva nézett körül: nincs-e itt véletlenül Ákos. Nem volt ott. De ideje nem is futotta bámészkodni, sietnie kellett fel a lépcsőn, anyja noszogatta. Gyorsan át kellett öltözniök, hogy rangosan jöhessenek le a vacsorához. Közben egyetlen pillanatra nem feledte Ákost. Még ha másra kellett figyelnie, azt is eszének csak egyik felével tette, Ákos kitörölhetetlenül ott égette tudatát fájó és gyáván reménykedő sóvárgással. Százszor is szemrehányást tett magának, miért nem írta meg érkezésök pontos idejét. Akkor Ákos biztosan még a vonathoz is kijött volna.

Rózsaszínű ruháját vette fel, a Fügeden készültek közül a legelegánsabbat, amelynek, bár mérsékelten, még kivágást is adott Perl kisasszony művészete. A tükörben elragadónak találta a ruhát, csak termetének vonalát kevesellette és elhatározta magában, hogy valamilyen agyafurt módon titokban megvásárolja azt a Pilules Orientalest. De talán Ákosnak így is tetszeni fog. Bizonyosan lent lesz az étteremben. Majd nagyot néz, ha meglátja kis szövetségesét és őrangyalát így előkelően, világvárosiasan, dámásan, befűzött derékkal.

- Remek vagy, mókus, - mondta apja elragadtatva, mikor mindhárman felkészültek és szemügyre vették egymást.

- Nem mondom, ez a ruha jól sikerült, - mondta még az anya is, aki ezúttal nem tudta elragadtatását egészen palástolni.

A földszinten egy feketébe öltözött úriember lépett oda Hubayhoz és régi ismerős gyanánt kezelt vele. Néhány szót beszélgettek. Aztán az apa visszatért családjához:

- Erre megyünk, gyerekek. A kis termet jobban szeretem. Képzeljétek, Szilágyi Ákos elköltözött innen, még pedig már régebben. Ez furcsa, mert ezt nem írta. És én mindig ide szoktam neki címezni, ha írok. Ez az úr Glück Frigyes volt, a tulajdonos, ő mondja, hogy Ákos már nem lakik itt.

Magdolnában meghült a vér. Vajjon miért költözött el és hova? Talán csak nem költözött el Pestről? S ha elköltözött, hogyan kapta meg az ide címezett levelet és hogyan felelt rája? És megeshetik az az elképzelhetetlen borzasztóság, hogy ma este nem találkoznak?

A kisteremben leültek a vacsoraasztalhoz. A pincérek régi ismerősök gyanánt sereglettek oda. Magdolna csak a jelenlevőket fürkészte, amennyire feltünés nélkül tehette. Vadidegen arcok az asztaloknál, Ákos sehol. Boldog emberek mind, pesti férfiak és pesti nők, akik Ákossal egy városban lakhatnak. Bizonyára gyakran látják is színházban, Stefánia-úti kocsikorzón, Kuglernél és mindenféle elegáns alkalmakkor. A Pannonia kis terme tele volt közönséggel. Feltűnően sok volt a kölföldi kinézésű úriember. Tábornokok ültek különböző asztaloknál, nem is egy. Más asztaloknál hírneves politikusok.

- Tegnap óta Pesten van a király, - magyarázta Hubay a két hölgynek, - a politikai válság miatt jött le. A parlamenti bizottság felmentette Khuen-Héderváryt, viszont Polónyi dolga nagyon meggyengült azzal, hogy tárgyalni kezdett a német néppárttal. Csáky Albinról lehet szó, a függetlenségiek szanaszéjjel szóródnak Olay Lajos miatt. De mit beszélek én oktondi, hiszen ti egy szót sem érttek ebből.

- De miről veszekednek? - kérdezte Hubayné.

- A magyar vezényleti nyelvről. Kossuth Ferencék azt akarják, hogy Magyarországon ne németül vezényeljék a magyar katonákat, hanem magyarul. A király pedig ebbe nem akar belemenni, mert félti a hadsereg egységét háború esetén. Ezért exlex van.

- Háborút - csodálkozott Hubayné - ennek semmi értelme. Miért lenne háború? Ez nevetséges.

- Angyalom, - szólt hidegen Hubay, - amit őfelsége mond, vagy gondol, az nem nevetséges. Gondolja meg, hogy milyen kifejezéseket használ. Háború, persze, hogy képtelenség a háború. De egy rendes hadseregnek békében is kifogástalanul egységesnek kell lennie.

- Jó, jó, nem akartam a királyt megbántani. Pas du tout. De mondja, nem lehetne látni a királyt?

- Nem tudom. Majd holnap érdeklődöm. Szeretném, ha ez a mókus is látná. Talán kikocsizik valahova, vagy lesz valami ünnepség. Kár, hogy nem jöhettünk fel akkor, mikor Edward angol király is itt járt nemrégen. Talán mindakettőt láthattuk volna. Mi az, mókus, min jár az eszed?

Magdolna összerezzent, mint akit rajtakaptak. Ismerte apja Ferenc József-imádatát, már pedig ő arra gondolt, hogy a király száz megpillantását odaadná, ha egyetlenegyszer megláthatná Ákost.

- A zenére figyeltem. Kicsit behallatszik.

Hubaynénak azonban más fúrta az oldalát.

- Mondja, Imre, mi az az exlex?

- Drága angyalom, napok óta egyebet sem olvas az ujságban. A képviselők nem szavazták meg a költségvetést, a kormány törvényesen nem jogosult az új költségvetési évet megkezdeni, tehát törvényen kívül működik. Exlex, azt jelenti, hogy törvényen kívül. Ez mind a magyar vezényszó miatt van. Az ördög vigye el őket. Ezt nekem magyarázzák, a tizenhármas

közös huszárnak. Ha én elordítottam magam, hogy „ófziccen”, minden jász-kún legény felült a lovára. Hol van ebben a hiba! Nini, gyorsan nézzetek oda, de ne feltűnően: ez Küry Klára.

A két befűzött hölgy, anya és lánya, odapillantottak a belépő művésznőre, aki egy idősebb dáma - bizonyára a mamája - és három-négy tisztelője kíséretében libegett asztala felé. Fürtös, szőke haja volt, hófehér arcán kacér gödröcskéje, termetén az erős fűző hangsúlyozta a bolondító vonalakat.

- Csak maga ne nézze a színésznőket, - szólt Hubayné szigorúan, - az nem ilyen vén embernek való. Magdolna, il ne faut pas la regarder. És nem is olyan nagy eset már ez a Küry Klára. Az a fiatalabb, az a Fedák, vagy hogy hívják, lehúzta.

Magdolna szívből gyűlölte e pillanatban mind a kettőt. Küry Klárát is, Fedák Sárit is. Biztosan mindakettő szerelmes Ákosba. Mert valószínű, hogy ismerik, hiszen Ákos, mint „vivőr”, ahogy anyja néha nevezi, mindenütt megfordul. A kulisszák között is. Hogy mik a kulisszák, arról fogalma sem volt Magdolnának, mert még sohasem vitték színházba. De tudta, hogy az valami színházat, primadonnákat és kurizálást jelentő homályos kifejezés. Ákos kétségkívül jár azok közé a kulisszák közé, tehát Küry Klára is ismeri őt, és Fedák Sári is. Ha pedig ismerik, akkor szerelmesek bele. Aki Ákost ismeri, az menthetetlenül szerelmes bele. Lopva figyelte a gömbölyded, szöszke, rizsporos primadonnát. Annak arcáról egy pillanatra sem múlt el a tejszínhabhoz hasonló édes mosoly. Hol erre az úrra ragyogott vele, hol arra. Mindenkire egyformán. És Magdolna elhatározta, hogy Ákos előtt le fogja leplezni ennek a kacér nőnek merész árulását. „Vegye tudomásul, Ákos, hogy mikor maga nincs ott, az a Küry Klára olyan merészen mosolyog boldogra-boldogtalanra, hogy botrány nézni.”

Ekkor tudatára ébredt valaminek, amit öntudatlanul eddig is érzett. Hogy valaki kitartóan és erősen nézi. Az a valaki a negyedik asztalnál ült másodmagával. Olyan huszonöt-harminc közötti fiatalember, ahogy villámgyors, futó pillantásával megállapíthatta. Zömök termetű, széles vállú, tatár arccsontú legény volt, kurta fekete bajuszt hordott az orra alatt. Magdolna érezte, hogy ez a fiatalember le nem veszi róla a szemét. Ahányszor körülpillantás örve alatt ő egy pillanat tizedrészéig azon az irányon is áthaladt nézésével, az a tatárarcú mereven és erősen nézte őt. Első pillanatban hálát érzett ezért a kitartó nézésért: szépnek talál, gondolta magában, feltűnő szépnek talál, tehát akkor Ákosnak is tetszhetem. De aztán lassanként kezdett a folytonos nézés terhére válni. Sértőnek érezte. Hogy merészel ez engem így nézni, fűzte tovább gondolatait, aki minden porcikámmal és teljes lelkemmel az Ákosé vagyok? Engem még nézni sem volna szabad másnak, csak Ákosnak.

S ugyanekkor Hubayné a foga között így szólt férjéhez:

- Nézze csak, Imre, a negyedik asztalnál ül két fiatalember. Nézzen oda, aber nicht auffallend. Kérdezze meg a főpincértől, hogy kicsoda az az alacsonyabbik.

- No mi az, kedvesem, - tréfált jóízű étkezése közben Hubay, - megtetszett magának valaki?

- Blöder Witz, - szólt Hubayné szigorú méltósággal, - maga csak kérdezze meg, hogy ki az.

Hubay intett a főpincérnek. Közelebb intette, aztán feltűnés nélkül érdeklődött az illető legény kiléte felől.

- Az báró Meszlényi Zoltán, méltóságos uram. Erdélyben szolgabíró. Prima család, méltóságos uram, komoly vagyon.

- Jól van, de el ne fecsegje, hogy kérdeztem.

A főpincér megbocsátó mosollyal felelt a feltevésre, mélyen meghajolt és tovább ment.

- Egész este majd elnyelte Magdolnát, - mondta halkan Hubayné, - annyira nézi.

- Azt el is várom, - felelte Hubay vidáman, - hol lát még egy ilyen lányt a föld színén, szeretném tudni. Vigyázz, mókus, ne nézz arrafelé. Az ilyenek csak szenvedjenek. De azért csak örülj neki, hogy sikered van. Örülsz?

- Mindegy nekem, apus.

- Talán nagyon elfáradtál az utazástól. Hamarosan lefekhetünk. Most még rendelek egy sampanyert parádi vízzel, te is megkóstolod, anyád is kap belőle, aztán lefekszünk.

- Nem, nem apus, egy cseppet sem vagyok fáradt, igazán nem, még maradhatunk.

Ebben a pillanatban Péter, a ruhatáros, állított oda az asztalhoz.

- Hubay méltóságos urat a telefonhoz kérik. Szilágyi méltóságos úr.

Hubay azonnal felugrott, bocsánatot kért családjától és követte a távozó ruhatárost. Magdolnával táncolni kezdett a világ. Végre, végre. Ákos számítgatta magában, hogy mikor érkeznek Pestre, bizonyosan tegnap is érdeklődött már ebben az időben. Alig várja, hogy megláthassák egymást. Kocsiba ül és öt perc múlva itt lesz. Vagy ha nagyon messziről jön, hat-hét perc múlva. Legfeljebb tíz perc múlva.

- Holnap utána fogok kérdezni, hogy miféle szerzet ez a Meszlényi báró. Ne felejtsd el, hogy megnézzem a Góthát. Ebben a szállodában biztosan lesz Gótha, ide úriemberek szállnak.

- Igen, mama.

Közben hozták a pezsgőt. Hubayné mindenekelőtt hevesen tiltakozott, hogy a parádi vizesüveget a közelébe állítsák. Életének egyik apró szenvedése volt az, hogy férje parádival szerette a pezsgőt. De Magdolna éppen ezért külön töltetett parádit a maga pezsgőjébe. Szeretett apró részletekben, szokásokban, ízlésben apjához hasonlítani. Aki különben kisvártatva már jött is vissza.

- Fárasztó ez a telefon, - mondta bosszúsan, - sehogysem szokom meg, hogy hogyan kell tartani.

- Mi van Ákossal! - merészelte Magdolna a kérdést.

- Roppant kérte a bocsánatot, hogy nem jöhet ide, de véletlenül éppen mára és holnapra minden úgy összejött neki. Bécsi rokonai vannak itt, azokkal kell kimennie Ősbudavárába az orfeumba. Holnap is azokat kell kalauzolnia. De talán tud időt szakítani, hogy velünk ebédelhessen, vagy legalább feketére odajöhessen. Mondtam, hogy a Vampeticsben fogunk ebédelni. Azt is mondtam, hogy holnap már utazunk. Rettentően sajnálkozik. A kezeteket számtalanszor csókoltatja.

- Ismerjük az ilyet, - epéskedett Hubayné, - ha Ősbudavárába akaródzik neki menni, arra mindig van társaság. És egyáltalában kik azok a bécsi rokonok? Sosem tudtam, hogy Bécsben rokonai vannak. Ja igaz, Imre, ne hagyja holnap elfelejteni, aber ganz bestimmt, hogy valamit megnézzek a Góthában.

Hubay töltött magának a parádiból, aztán koccintott feleségével is, lányával is. Az italt nagy gusztussal hajtotta fel, utána kéjesen megreszelte a torkát, aztán szomorúan megcsóválta a fejét, hogy ebben a kocsmában nem illik pipázni. Magdolna csak éppen hogy ivott a maga italából. Gondolkozása megbénult, hangulata nem lett sem rossz, sem jó, csak teljesen érzéktelen. A mai este elveszett. Hiába készült erre az estére hetek óta, hiába van fűzője, hiába vett fel rózsaszín ruhát, hiába készítgette régóta az olyan agyafurt és semmitmondónak látszó megjegyzéseket, amelyeket csak ők ketten érthettek. Most várni kell holnap délig.

- Megjegyzem, - szólt Hubay, - Ákos nagyon invitált engem, hogy ha ti lefeküdtetek, tartsak velük. De én mondtam neki, hogy a családomat nem hagyhatom.

Ezt olyan hangon mondta, amely szinte könyörgött a hitvesi belátásért. De Hubayné azonnal elvágott minden reményt.

- Hogyisne. Hogy nekem zengerájba menjen mulatni. Und was noch. Ki van zárva. Megjegyzem, azok odaát szintén pezsgőt rendeltek.

Hubay lemondóan sóhajtott és gyorsan felhajtott még egy pohár pezsgőt. Magdolna pedig nem pillantott „azokhoz odaát". Görcsös arckifejezésén látszott, hogy ásítást nyom el.

- Mi az, mókus, fáradt vagy? Az előbb azt mondtad, hogy egyáltalán nem vagy fáradt.

- Hirtelen egyszerre rámjött, apus.

- Jól van, az italt megisszuk és megyünk. Őszintén szólva magam is elpillendtem egy kicsit. Holnap mi lesz a programm? Szeretném Magdolnának megmutatni a parlamentet, meg a Margitszigetet. És az állatkertben a majmokat. Estére valami színházról lehetne szó.

- Arra nem lesz idő, - szólt Hubayné, - mi egész nap a Váci-utcát és a Koronaherceg-utcát fogjuk járni. Megrendelünk mindent, mértéket vétetünk, és ha majd visszajöttünk az utazásról, úgyis itt kell néhány napig maradni a próbák miatt, akkor mindenre lesz idő. Igyekezzünk azzal a pezsgővel, faites vite.

Hubay húzta-húzogatta az italozást, szeretett étkezés után üldögélni, vagyis „tislizni", mint mondani szokta. Sok mindenkit ismert a teremben, azokat magyarázta. De a két hölgy álmosan hallgatta. Magdolna éppenséggel nem akart semmitsem hallgatni. Az ő számára holnap délig megszűnt Pest minden csodája az egész világgal együtt. Mikor végre felkászálódtak, hogy szobáikba vonuljanak, anyja odasúgott neki:

- Ahhoz az asztalhoz ne nézz vissza.

- Melyik asztalhoz? - kérdezte ő bámulva.

- Ugyan ne affektálj. Ahol az a báró Mészlényi ül.

- Ja igen. Elfelejtettem.

Valóban elfelejtette. De azért a kijáratnál hozzáért egy székhez és mintegy arra visszapillantva meglátta a szeme sarkából azt a zömök fiatalembert. Az most is mereven és erősen nézte. Ó Istenem, mit néz ez a boldogtalan, mikor Ákos van a világon, Ákos! Mikor lefeküdt is, és az egész napi úttól kimerülten már félálomban húzta magára a szokatlan szállodai takarót, öntudata utolsó szikrája is ezt a nevet jelentette.

Másnap reggel nyolckor már talpon voltak. A családfővel pontosan megbeszélték a találkát, aztán nekivágtak a városnak, azaz csak üzleteinek, mert Hubayné teméntelen hosszú listát állított össze bolti teendőkből. Magdolna azonban csak félszívvel vett részt ebben a fegyverkezésben, amely az ő megjelenése, szépsége, leendő bálozása érdekében történt. Igyekezett anyja kedvére tenni és érdeklődést mutatni, de eszében csak Ákos járt igazán. Olykor felocsudott szerelmes vágyódásából és kötelességtudóan kényszerítette magát, hogy a Leichner-féle rizspor színárnyalataira figyeljen, de ez a figyelem csak rövid ideig győzte, helyét csakhamar elfoglalták az Ákosért sajgó gondolatok. Jártak cipőüzletben, jártak masamódnál, válogattak szalagot, bélésanyagot, kesztyűt, gumipertlit, hajkefét, kátrányszappant, levélpapírt, sámfát, sütővasat, cérnagombot, porzsinórt, fogkefét, művirágot, s azonkívül Hubayné minden boltban megkérdezte, hogy van-e Góthai Almanach, de csodák csodájára egyik üzlet sem tartott ilyet, külön könyvkereskedésbe kellett menni érte és szakácskönyvet vásárolni, hogy ezzel az ürüggyel az anya a Góthába merülhessen. El is merült annyira, hogy ceruzával még ki is jegyzett belőle egyetmást. S mikor kijöttek azonnal szólt:

- Meszlényi báró igen jó család. Anyja ónodi Weress, két nagyanyja Zeik és gróf Hausen.

- Miért? - csodálkozott Magdolna.

- Miért, miért. Ich versteh dich nicht. Meszlényi báró az a fiatalember, aki tegnap annyira nézett a Pannoniában.

- Ja? - fordult el Magdolna kedvetlenül a gondolattól.

Az órát nézte folyton, hogy közeledik-e már az ebédidő. S mikor végre anyja megelégelte a talpégető, hátnyilaldtató kóborlást, megváltottan lépett be a szálloda kapuján. Lerogyott egy székre és embertelenül fáradtnak érezte magát. Pár pillanat különbséggel jött apja is.

- Nem várunk semmit, megyünk a Vampeticsbe ebédelni.

- Gyalog? - riadt fel Magdolna.

- Szó sincs róla, mókus. Most gumirádlisba ültetlek, hogy azt is megtapasztald. A kapuig, remélem, még el tudsz vánszorogni.

A kétfogatú kint állott a kapu előtt. A bakon pepitanadrágos kocsis, a lovak egyikének bokáján sárga nemezgyűrű, az ülésen piros szegésű pepita takaró, sarkában két piros betű. Tágas kocsi volt, a hátsó ülésen mindhárman el tudtak helyezkedni. A fogat megindult és úgy ment, mint a lehellet. A Váci-körút irányába fordult s a Bazilikán innen bevágott az Andrássy-útra. Eddigi halk gördülése is elhallgatott most már, a faburkolaton teljesen nesztelenül suhantak a gumi-abroncsok, csak a két ló patacsattogását lehetett hallani.

- Nézz előre, mókus, az Andrássy-út legvégére, ott fog állani a millenniumi emlékmű. Azt mondják, nagyon szép lesz.

De mondhatott a Pestet élvező apa akármit, Magdolna gondolataiban új benyomásra édeskés hely maradt. Azon reszketett minduntalan, hogy hátha Ákos már régóta ott ül és talán elúnta őket várni. Vagy még csak sokára érkezhetik s akkor a várakozás felér a legnagyobb gyötrelemmel, mert bizonytalan. Miért is nem beszélték meg a találkozás pontos idejét? Szörnyű sors fiatal leánynak lenni, akit nem avatnak semmibe s aki nem tehet mást, mint némán tudomásul veszi a nagyok intézkedéseit, pedig azok az ő titkos boldogsága vagy boldogtalansága felett döntenek.

Az Oktogonnál Hubayné egyszercsak elővette a könyvesboltban kiírt cédulát és átadta férjének. Az átfutotta és helyeslően bólintott.

- Én is megtudtam egyetmást. Az apja nyugalmazott gyalogsági tábornok. Rémlik is nekem, hogy katonakoromban ismertem.

Magdolna nem szólt semmit, de élénk bosszúság gerjedt fel benne szülei ellen. Miféle nevetséges és hiábavaló dolog ez? Minden kérdésért kár, amelyet felbukkanó idegen fiatalemberekre fecsérelnek. Majd ha bálozni fog, remélhetőleg tíz olyan gavallér is akad, aki legyeskedni fog körülötte és busás hozománya körül. Szörnyűségesen unalmas lesz valamennyiről meghallgatni származását, rokonságát, állását és vagyoni viszonyait. A legegyszerűbb lenne megmondani: apus és mama, ne fáradjatok, minden hiábavaló, én az Ákosé leszek, ez már el van döntve és megmásíthatatlan.

Mikor asztalhoz ültek, az apa azonnal a rendelés felől intézkedett.

- Ákost nem várjuk, az ő érkezése bizonytalan.

- Egy percig sem vettem komolyan, - mondta Hubayné, - egész biztos, hogy nem fog eljönni. Ritka megbízhatatlan ember.

Elkezdte tanulmányozni az étlapot, Magdolna pedig részint haragot, részint titkos kárörömet érzett magában. Haragot anyja rágalmazó megjegyzéséért, kárörömet azért a pillanatért, mikor

Ákos majd megáll az asztal mellett, mert ha magát az angol királyt kell is szórakoztatnia, most egész biztosan idejön. Elkezdtek ebédelni, az asztalon jeges lehelletű sör jelent meg. Ragyogó nyári nap volt, zsivajgó tömeg étkezett az óriás kerthelyiségben, a fák tikkadtan lógatták itt-ott már barnával kikezdett lombjukat, az asztalok között a talajon falánk verebek lesték a morzsákat. Apa és anya kicserélték délelőtti tapasztalataikat: Hubay az Omgénál járt, a földmívelésügyben, a biztosítónál és a Kölber-féle kocsigyárban. Mindenütt igen jól végezte dolgát. Magdolna nem figyelt minderre, étvágytalanul szurkálta villájával az ételt. Az idő mult és Ákos nem jelentkezett. Már a feketét is kihozatták, Ákos még mindig nem volt sehol. Magdolna szíve, amely az ebéd elején olyan közel tartózkodott a torkához, lassan süllyedt lefelé. Most már ráereszkedett rekeszizmára és az olyan kellemetlenül idegesítő nyomással terhelte, hogy elviselhetetlennek tetszett.

- Hát én azt hiszem, kedveseim, - mondta Hubay, - hogy nem várunk tovább, félnégy elmult.

- Jaj, apus, itt olyan jó, még maradjunk. Csak még egy egészen kicsit.

Magdolna majdnem sírt. De anyja a kesztyű után nyúlt, ami a készülődést jelentette.

- Arra nincs idő. Még temérdek dolgunk van. Szilágyinak üzenetet lehet hagyni, de - meiner Ansicht nach - annak sincsen sok értelme. Fügeden jók vagyunk neki, itt mások után mászkál. Fizessen, Imre.

Talán még most eléjök toppan, reménykedett Magdolna, mikor az asztalsorok között haladtak kifelé, talán a következő pillanatban ott lesz előttük monoklis, barna arca, szemében a hűség és a szerelem. De a kapuig úgy fogyott a remény, mint a távolság. S mikor megint kétfogatúba ültek, Magdolna szíve görcsösen elfacsarodott. Talán este, talán este, - kapott rögtön az új reményen, hogy teljesen kétségbe ne kelljen esnie. Gondolatai élénken dolgoztak Ákos érdekében: igen valószínű, hogy csak feketére tudott volna jönni, de azzal viszont nem éri be, tehát bizonyára úgy intézte, hogy az egész estét velök tölti. Teljesen igaza van. Sőt ezt annak jeléül is lehet venni, hogy szerelme mitsem csökkent Füged óta, s a pontozott betűkből álló levél óta, amely szerint éjjel-nappal az imádott lény forog a fejében.

Egész délután ismét az üzleteket járták. S végül csak kis részét intézték el a sok teendőnek. Egyetlen rokonnak és ismerősnek nem üzentek, fényképésznél nem voltak, nevezetességeket meg nem tekintettek. Csak éppen a ruhákat rendelték meg. A legtöbb teendő a visszaérkezés idejére maradt. Még a színház is. Felmerült ugyan, hogy elmennek a szomszédos Nemzeti Színházba, ahol „A dolovai nábob leánya” című színdarabot játszották, de Hubayné sem tudott lábon állni a fáradtságtól, és Magdolna, aki hónapok óta várt már élete első színházi estéjére, súlyos fáradtságról panaszkodott. Pedig ettől még elment volna a színházba. De mivel biztos volt, hogy Ákos odajön hozzájuk vacsorázni, semmi esetre sem akarta megkockáztatni, hogy ezt elmulasztja. Ennélfogva vacsora előtt lefeküdtek egy órára, anya is, leánya is, még pedig nem díványra, hanem rendesen levetkőzve a vetett ágyba.

Mikor beléptek a kis terembe, tegnapi asztaluk várta őket három terítékkel. Az asztal közepén óriás bokréta csupa piros rózsából. Ha nem akkora, talán fel sem tűnt volna nekik; vendéglői asztalon nem különös dolog a virágdísz. De ez a bokréta felötlően nagy volt.

- Miféle virág ez? - kérdezte rögtön Hubayné.

- Nem tudjuk, méltóságos asszonyom, - felelt az ott szorgoskodó főpincér, - a portáról hozták, hogy erre az asztalra tegyük.

- Hát csak kérdjék meg a portán, hogy mi ez.

Helyet foglaltak. Magdolna szívébe azonnal belenyilallott a boldog feltevés: ezt csak Ákos küldhette. Bizonyára elháríthatatlan akadályok miatt nem siethetett hozzájuk eddig, de ezzel a

rózsabokrétával jelét akarja adni annak, hogy ide gondol és pedig szerelemmel gondol ide. Most már minden jól van. Ákos idegondol és szerelmes. Most már összedőlhet az egész világ, nem fontos többé semmi, Ákos piros rózsát küldött. Megolvasta: ötven szál volt a bokrétában. És nem is csak olyan akármilyen rózsa, hanem igen hosszú szárú és nagy, gazdag szirmú sötétpiros díszrózsa.

A főpincér nemsokára jött is vissza.

- Bocsánatot kérek, de a portás sem tudja, honnan jött a virág. Hordár hozta délután, cédula nem volt mellette a hordár szóbelileg adta át azt az üzenetet, hogy a virágot a Hubay méltóságos úrék asztalára kell tenni.

Magdolna úgy érezte, hogy nem ül, hanem lebeg. A boldogság elvette súlyát. Lehajtott fejjel az étlapot nézte, hogy szülei észre ne vegyék ujjongó pirulását De fel kellett néznie, mert anyja szólította.

- Vous en prendrez une, - mondta halkan és gyorsan, majd magyarul a főpincér felé fordult: - nem szeretek idegen virágot az asztalon, vigyék el. Talán küldjék fel a szobámba.

Mindezt Magdolna nem értette, de szótfogadott. A nagy bokrétából kivett egy szálat és maga elé tette. Aztán a főpincér fogta az egész vázát és továbbadta. Más pincér már vitte is kifelé. Következett a vacsora-rendelés. Magdolna hamar kész volt vele: halmayonnaiset rendelt, mert a pesti vendéglői ételek közt ezt találta legjobbnak. S ha nem restellte volna, körítésül egy kis rákpörköltet és egy kis gombamártást kért volna hozzá, mert ezek is gyengéi voltak: a rák meg a gomba. Mikor rendelés után szórakozottan felnézett, tekintete egy közeli asztalra esett. És annál, mint tegnap, most is ott ült az a fekete, nyírott bajuszú, tatárarcú fiatalember, ezúttal egyedül. Asztala mellett pezsgősüveg büszkélkedett fél oldalt dőlve a jeges vödörben. Mohón és sóváran nézett ide. Kabátja, gomblyukában nagy piros rózsa, Magdolna únottan fordította el tekintetét, s másodpercek is beleteltek, míg egyszerre összerezzent és elsápadt: eszébe jutott az a lehetőség, hogy a rózsákat ez a fiatalember küldte és nem Ákos. Báró Meszlényi Zoltán szolgabíró küldte a rózsákat, a vagyonos erdélyi fiatalember. Magdolna szívét fájdalmas harag ragadta meg: szerette volna az idegen hódolót puszta kézzel ott helyben megfojtani, amiért ekkora csalódást okozott neki. Ösztönszerűen az egy szál rózsához nyúlt, gyűlölettel kezdte szárát morzsolni és azon mesterkedett, hogy észrevétlen maga mellé ejtse az asztalról, aztán rátaposson. De aztán megcsillant benne a reménység: hátha mégis Ákos küldte a bokrétát, s az idegen fiatalember gomblyukába tűzött virág merő véletlen.

- Vigyázz, - szólt anyja halkan, - az a Meszlényi báró kitartóan idenéz, viselkedjél szemérmesen és ne nézz arrafelé. Nyilvánvaló, hogy ő küldte a virágot.

- Nem biztos, - felelt Magdolna gyengén és csodát remélve.

- Engem ne taníts fiam, das ist lächerlich, persze, hogy ő küldte.

Ő nem felelt, de még mindig konokul ápolgatta és dédelgette magában a megmaradt reménység elenyészően kicsiny csíráját. Hátha mégis Ákos küldte a virágot? És hátha Ákos a következő pillanatban itt lesz az asztalnál. Teljesen lehetetlen, hogy ma el ne jőjjön, hiszen tudja, hogy holnap elutaznak.

A vacsora folyt tovább hallgatagon, mind a hárman fáradtak voltak és nem igen beszéltek. Magdolna azon gondolkozott, hogy vajjon nem lehet-e valakit a távolból hipnotizálni. Olvasott valami indiai fakírokról és gondolatátvitelről. Ha nagyon-nagyon erősen gondolna Ákosra, talán megtörténnék a csodálatos dolog: Ákos akárhol tartózkodik most, egyszercsak felemelkednék ültőhelyéből és elindulna üveges nézéssel, holdkóros módjára, egyenesen ide a Pannonia felé, menne-menne az utcán, semerre sem nézve, befordulna itt a kapun és egyszer csak megállna itt mellette...

- No még ilyet, - szólt hirtelen az apa hangosan örvendezve, - szervusz, öregem, hát te hogyan kerülsz ide?

Magdolna megrendülve pillantott fel. De nem Ákos állott ottan, hanem egy hatalmas termetű, őszfejű huszártiszt.

- Szervusz, édes Imrém, kezeit csókolom, Nóra csak nem a magok lánya ez a nagy dáma?

Ez Nyiry Béla huszárezredes volt, az apának annakidején tiszttársa. Magdolna emlékezett rá gyerekkorából, évekkel ezelőtt már látta egyszer-kétszer. Most is olyan volt, mint akkor: szélesvállú óriás, akinek kemenceszerű mellén csak úgy dagadt a búzavirágszín, aranyzsinóros atilla. A szék nyögve reccsent alatta, mikor a helykínálásra leült. Azonnal élénk beszélgetésbe merült a két férfi: a magyar vezényszót tárgyalták és politizálni kezdtek. Magdolna ebből nem értett semmit. Oldalról nézte az ezredest és gyűlölte. Ezt is gyűlölte, mert Ákos helyett ült ott, annak a helyét bitorolta az asztalnál. Amonnan, a közeli asztaltól szinte érezni lehetett a báró Meszlényi Zoltán mereven kitartó, sóvár nézését. Azt is gyűlölte. Az egész világot gyűlölte, ha az nem Ákost jelentette neki.

A beszélgetés régi tiszttársakra csapott át Niczky hadnagyot említették, meg Szmrecsányi Adorjánt. S ekkor Hubay így szólt:

- Megjegyzem, hogy Szilágyi Ákos bármikor betoppanhat. Tudja, hogy itt vagyunk.

Nyiry ezredes elkomorodott. Kétfelé törölte tömör, ősz bajszát. Megcsóválta a fejét.

- Hát akkor jobb lesz, ha odébbállok. Nem óhajtok vele találkozni.

- Persze, - mondta Hubay, - most jut eszembe: te sohasem szeretted. Nem tudtátok elviselni egymást.

Magdolna felfigyelt. Orrlyukai kitágultak izgalmában. Olyasmit érzett, hogy körmökre volna szüksége, mint a macskának, amelyeket ki lehet az ártalmatlanul síma kézből eregetni és nekiugrani annak, aki Ákost bántja. De nyugalmat parancsolt magára. Hubayné érdeklődve szólt bele a beszélgetésbe:

- Mondja, Nyiry, ez érdekes. Maga miért nem szereti, eigentlich? Mert Imrét nem lehet leszoktatni róla.

- Azért nem szerettem soha, mert a mesterségemet szeretem. Én katonatiszt vagyok, az ilyen emberek pedig ártanak a katonatiszti tekintélynek. Nem tudok róla semmit, amiért diszkvalifikálni lehetne. Biztosan nem hamisított váltót és nem lopott ezüstkanalat. De ez nem elég. Aki lovastiszt, arra még szigorúbb szabályok kötelezők, mint egyéb emberre. Ebben én nem ismerem a tréfát. Mikor a színdarabokban, meg a regényekben ezek a skriblerek leírják a lump huszártisztet, aki tükröt tör és dorbézol és cigányozik és csak szoknyák után futkos, szeretnék dühömben embert ölni. Hát ilyen a huszártiszt? Láttál te engem dőzsölni valaha részeg ismeretlenekkel? Vagy táncoltál te valaha cigányokkal a billiárdasztal tetején becsípve? Nem pajtás, te sem tetted soha. Mink másképpen éltünk, keményen végeztük a szolgálatot, úgy házasodtunk, ahogy kell, szóval vigyáztunk Őfelsége kardbojtjára. De ez az ember más matéria. S az ilyen miatt költik nekünk komolytalan, korhely hírünket. Használ ez a hadseregnek, kérdelek?

- Ne bántsd szegény fejét, - szólt békítően Hubay, - hiszen nem is maradt katona.

- Nem, mert nem maradhatott. Te a magad jószántából mentél haza közülünk gazdálkodni. De ez lehullott közülünk, mint a szitából az ocsú. Nem ember az ilyen. Vagy talán ember, de nem nekem való. Találkozni bizony nem óhajtok vele.

- Azt hiszem, - mondotta Hubayné, - ettől nem kell félnie. Nem kellünk mi annak, csak ha szüksége van valamire. Ich kenne das. De ennek az Imrének hiába magyarázom, folyton pártolja.

- Sajnálom szegényt, - felelt Hubay vállat vonva, - nem tehet róla, hogy gyenge gerinccel született. És sok éven át mégis csak bajtársam volt. Fordítsam el a fejemet, ha látom? Hagyjuk, beszéljünk másról. Azt mondd meg, öreg cimbora, hogyan van a családod?

Nyiry ezredes elmondta családja híreit. De Magdolna ezekre már nem figyelt. Úgy érezte, hogy száraz a torka. És hogy most rögtön szembe kellene szállania ezzel a kegyetlen öreg emberrel. És hogy jobban szereti Ákost, mint valaha. És hogy a világ gonoszul igazságtalan hozzá, a nemes, jószívű, meleglelkű, üldözött vadhoz, mert nem ismerik a dolgok bizalmas részleteit. Igy könnyű valakit elítélni. De aki barátja, szövetségese és szerelmese, aki ismeri titkait, aki előtt már kiöntötte a szívét, az csak rajonghat érte, csak imádhatja és csak élete céljául tűzheti ki, hogy mellette áll, jó útra téríti, boldoggá teszi és végül diadalmasan büszke reá. Mit tudtok ti, gondolta Magdolna boldog gőggel és mit tud a világ erről az imádandó emberről és erről a világrengető, csodálatos szerelemről. Most csak beszéljetek. De eljön a nap, amikor ez a félreismert ember és Hubay Magdolna felemelt homlokkal, karonfogva kiállanak a világ elé. S akkor majd ki fog derülni, hogy mindenki tévedett. Szilágyi Ákost mindenki félreismerte, csak egyetlen élőlény nem, aki őt a világnak eddig legszentebb és legnagyobb szerelmével szerette.

Mikor a könyörtelen ezredes felállott, hogy búcsúzzék, Hubay úgy döntött, hogy nem várnak tovább, ők is mennek. Magdolna szerelmes lelkesedését egyszerre a tehetetlen lemondás kínzó fájdalma öntötte el. Szeme nedves volt, mikor elment a sóváran pillantgató Meszlényi báró asztala mellett. Két hosszú napot töltött Pesten és nem sikerült Ákost látnia. Szája vonaglott az elnyomott sírástól. Olyan nehezen ment a lépcsőn, mintha fájdalmát valóságos súly gyanánt kellene felfelé cipelnie. Egyetlen vigasztaló gondolata volt csak, amelybe megkapaszkodhatott: hogy apja védte a megtámadottat.

- Mit szól maga ahhoz, - szólt Hubayné a folyosón, - amit Nyiry mondott Szilágyiról?

- Sajnos, igaza van, - felelt Hubay kedvetlenül és csendesen.

Ez már sok volt. Magdolna alig várta, hogy magára maradhasson a néma sötétben. Akkor jól belerejtette arcát a párnába és szabadjára eresztette zokogását. Válla hangtalanul rázódott az ágyban, mikor aztán az első sírási rohamon túlesett, összeszedte magát és dacosan összeszorította ökleit a paplan alatt. Csak azért is. Akármi lesz, ő Ákost mérhetetlenül szeretni fogja, hozzámegy feleségül és az egész világnak meg fogja mutatni, milyen ember az, akit ő szeret. Így aludt el könnyes szemmel és mikor másnap reggel felébredt, csodálkozva érezte a szemét még mindig, vagy inkább újra nedvesnek. Talán Ákossal álmodott, mielőtt a szállodai szobalány kopogtatása felébresztette.

Már a vonaton ültek, mikor Hubay szóba hozta Ákost. Az étkezőben reggeliztek, gyönyörű napfény ragyogott be a robogó kocsi ablakán, a pestkörnyéki gyárak fatelepekkel tarkázott világa sebesen szaladt visszafelé odakint. Utaztak Abbaziába.

- Ja igaz, tegnap még beszéltem Ákossal.

Hubayné majdnem elejtette a kávéskanalat csodálkozásában. Magdolna pedig könnyű szédülést érzett.

- Ugyanis már éppen kezdtem elaludni, mikor bekopogtak a szobámba, hogy hívnak a telefonhoz. Kénytelen voltam majdnem egészen felöltözni. Lementem. Ákos volt a telefon másik végén. Hogy most végre sikerült magáról minden kötelezettséget leráznia és odavan a sajnálkozástól, hogy mi már nyugovóra tértünk. Elég soká beszélt, magyarázta, hogy milyen

szörnyű módon el volt foglalva tegnap is, tegnapelőtt is. Számtalan kézcsókját küldi mind a kettőtöknek. Neked, mókus, külön üzeni, hogy a szövetség változatlanul fennáll.

- Jó, jó, - szólt Hubayné, - je m'en fiche. Azt mondja meg, hogy mi lett azzal a fürdődologgal? Lett abból az állásból valami?

- Nem lett. Részleteket persze nem akartam telefonon kérdezni. Megígértette velem, hogy a visszautazásról pontosan értesítem, akkor aztán előre gondoskodik, hogy nekünk szentelhesse magát.

- Na hiszen, - legyintett Hubayné, - szinét sem fogjuk látni. Én régóta mondom, hogy...

Itt azonban egyszerre megakadt. Nyilván meghökkentette valami, amit megpillantott. Magdolna gyorsan tekintett ugyanabba az irányba. És meglátta báró Meszlényi Zoltánt, aki a vonat másik oldaláról érkezvén most helyezkedett el egy üres asztalnál. Gomblyukában most is piros rózsa. Hubayné megérintette férje karját, aztán fejmozdulattal figyelmeztette az érdekes látványra. Hubay, aki szemközt ült, a tükörbe pillantott. Azonnal látott mindent. Elmosolyodott.

- Ez aztán nem vesztegeti az idejét. Nagy eróberungot csináltál, Mókus.

- Na, csak vigyázva, - szólt Hubayné, - nem odanézni, vajjon ez is Abbaziába jön?

Magdolna most már kihúzta magát, igazító mozdulattal a hajához nyult és elmosolyodott. Nem szólt semmit. Boldog volt, hogy most lesz mire várnia. Szerette volna a sorsnak oda-dobni csalétekül az egész tengeri utazást, máris robogni visszafelé és számolgatni az órákat, hogy mikor látja viszont Ákost. Ezt a fiatalembert pedig már nem gyűlölte. Sőt, valami kedves hálát érzett iránta.

- Szerelmes belém, - mondta magában boldogan, - tehát csakugyan olyan szép vagyok. S ha olyan szép vagyok, akkor Ákos is szerethet. Ákos, Ákos, Ákos...

VII.

Este megháltak Fiumében. A fiatalember már az állomáson lemaradt mellőlük, nem lehetett tudni, hova megy, merre megy. Magdolna azonnal el is felejtette. Más gondolatok foglalkoztatták: új játékot eszelt ki magának. Emlékezetében az útiképek hosszú sora maradt meg s ő azt játszotta, hogy a különböző képekbe sorra odagondolta magát Ákossal. Dunántúli kis falu mellett szaladt a vonat, a falu végén libaúsztató sáros vize csillogott. A parton ott álltak ők ketten, egymás kezét fogták és nem gondoltak semmire. Aztán az aszott tarlók között országút fehérlett másutt, azon üres homokfutót zörgettek a lovak, a bakon darutollas kocsis ült. Magdolna oda plántálta kettőjüket a hátsó ülésre: a földeken jártak, most mennek haza a kastélyba, a takaró alatt fogják egymás kezét. Aztán a szlavón erdőségek mélyén olyan zöld folyócska kígyózott, mint a folyékony ékkő. Azt képzelte, hogy át kell menniök a sekély vizen. Ákos a karjába kapja őt, úgy viszi át s ő közben behúnyt szemmel az Ákos vállára hajtja a fejét, a víz csobog, az erdő visszhangos mélyén madarak csipognak. Aztán gyepes dombon kis házat látott, köröskörül a Karszt fehér sziklái meredtek. A kis ház ablakszemei már lámpavilággal sárgállottak bele az alkonyatba. Ott bent az ablakok mögött ők ültek ketten, paraszti asztal mellett, falócán, Ákos átkarolta őt, s ő ráborult az Ákos mellére, mialatt megszünt az egész világ. Kisváros esti utcáján is ők mentek karonfogva, a rengetegben, a fahíd korlátjának támaszkodva ők néztek le a patakba, a szemközt rohanó vonat étkezőjében ők ketten vacsoráztak egymással szemközt, az asztal fölött olykor megérintve egymás kezét. Mindenütt csak ők ketten, a világ kettejük kedvéért teremtődött, a földkerekség két részre oszlott: kettejükre s minden más egyébre.

Még másnap is, mikor a vakáció gondtalanságával mulasztgatták el egymásután az Abbaziába induló kis gőzösöket, Magdolna csak Ákost idézte maga mellé sóvár képzeletével. Különösen, ha a tengerre nézett. Az út látványa elbűvölte, a tengert most látta voltaképpen először. S első gondolata ez volt: így szeretem Ákost. Ilyen mélyen, ilyen végtelenül, ilyen kifejezhetetlenül. Anyja fájlalta a lábát, félórás séta után már visszament a szállóba. Magdolna az apjával barangolt céltalanul az utcákon s a parton. „A magyar korona gyöngye”, - mondogatta magában iskolás módon, szemét tágra nyitotta és boldog volt, hogy szerelmes. Ettől a szerelemtől minden, amit látott, érdekesebb lett: a kikötőben veszteglő kivándorló-hajóóriás fekete teste, az Adamich-móló kőkockáin jövő-menő emberek magyar, német, olasz, horvát nyelvkeveréke, a hegyoldalban büszkélkedő magyar kormányzósági épület, a kirakatok furcsa rákjai, halai és tengeri férgei, a felírásokban szereplő szép olasz szavak, az árbocok teméntelen erdeje, s a csodálatosan csillogó víz, amely a közvetlen-közelben gyémántfényű volt a naptól, távolabb már zöld, messze pedig elbűvölően kék.

Mikor végre elunták a tétlen járkálást, hazamentek az anyáért. Megtudakolták a legközelebbi hajót, felkészültek. A kis fehér gőzös erős himbálással harsogott előre a vizen, Magdolna ragyogó szemmel állt a rézkorlátnak támaszkodva, egyik oldalon a távolodó Fiume karéját látta, a hajók seregét, a parti épülettömeget, a hegyoldal fehérpettyes sötétzöldjét, a másik oldalon pedig a kitáruló Quarnero bűvös kékjét, amelyet zöld hegyek öleltek körül. És lelkesedésében mélyet, boldogat sóhajtott: ó be szép szerelmesnek lenni.

A hajó egy percre kikötött Voloscában is, ahol már megmutatkozott a fürdőző közönség élete. Seregestül sétáló magyarok hangos, sőt túlhangos beszélgetése zsivajlott, forrón sütött a nap, a levegő néhol láthatóan remegett a szeptemberi hőségben, kocsirobogás hallatszott a közeli parti országútról. Aztán megint elindult a gőzös kötelek lármájával, deszkadübörgéssel, zakatoló géppel, remegő padozattal: Abbazia közeledett jobbkéz felől. Az épületek nőttek, az egybefolyó parti sokaság tarka ruhájú férfiakká és nőkké vált külön, a nagy, nyílt fürdőben rakoncátlanul hancúrozott és prüszkölt az élet, úszó alakok lepték el a vizet. Vajjon Ákos jól

tud úszni? Kétségkívül remek úszó. Ahogy remek lovas, remek táncos és remek vívó lehet. A legkülönb ember a világon. S a tenger kimondhatatlanul kék ehhez a gondolathoz.

Mikor a szállóban szobáikat megkapták, Magdolna tapsolni szeretett volna. Kis erkély jutott neki a tenger felé, az erkélyen elfért egy asztalka és egy vászonból való nyugvószék. Az egészet azért teremtette a jó Isten, hogy itt Ákosról lehessen gondolkozni. Igaz, hogy most mellesleg még serényen dolgoznia is kellett: kicsomagolni, holmit szép rendben szétrakni, átöltözni, ebédhez készülődni.

- Sajnálom, - mondta anyja, aki bejött hozzá - nem fürödhetel a tengerben. Külön elkerített női rész nincs, itt férfiak és nők együtt fürdenek, megkérdeztem. Hát én ebbe nem megyek bele. Pas du tout.

- Igenis, mama.

- Nekem ne bámuljanak a férfiak, mikor kijössz a vízből és tapad a ruhád. A fürdőszobában tengervizet is lehet ereszteni a kádba, majd abban fürdesz, az nagyon egészséges. Apád elmehet a közös uszodába, ha kedve tartja, bár - je dois dire - ezt sem tartom nagyon úri dolognak. Na, igyekezzél, apád már nagyon éhes, megyünk ebédelni.

Lent, a nagy étteremben kitűnően elhelyezett asztalt kaptak, ablak mellett, tengerre nézőt. S ahogy a pincér odakalauzolta őket, ezen az asztalon is hatalmas rózsabokréta pompázott. Óvatosan, de menthetetlenül mindahárman körülpillantottak. Minden arc őket figyelte az egész teremben, az újonnan érkezetteket. A női pillantások elkomolyodása és a férfipillantások meglepett felcsillanása azt hirdette, hogy Magdolna szépsége megtette a magáét. Tőlük, a negyedik asztalnál ott ült Meszlényi báró. Egyedül, kis asztalnál. Éppen ebben a pillanatban választotta meg helyét. Eddig háttal ült volna errefelé, most úgy helyezkedett el, hogy éppen idelásson.

- Megint ez a virág? - szólt az apa.

- Ne vegye észre, - felelt gyorsan Hubayné, - mi azt hihetjük, hogy ezt az igazgatóság adta. Magdolna, te ide ülsz. De arra a fiatalemberre nem szabad ránézni.

Magdolna az anya rendezése folytán szembe került a fiatalemberrel, akire nem volt szabad ránéznie. Ez nem volt könnyű. Ha felemelte a fejet, természetes mozdulattal csak oda nézhetett. Tehát tüntetően kerülnie kellett a pillantását. Szépen és engedelmesen szót fogadott, de most egyszeriben felneszelt arra, ami eddig legfeljebb teljesen jelentéktelenül fordult meg a fejében: anyja igen szívesen veszi ennek a fiatalembernek elég feltűnő érdeklődését. Heves tiltakozás riadt fel benne, első ösztöné az volt, hogy felugorjék és segítségért Ákoshoz meneküljön. De mikor aztán ebédelni kezdtek és átgondolta az egész ügyet, valamennyire megnyugodott. Ha majd hangoztatni fogja, hogy ezt a fiatalembert nem szereti, sőt ki nem állhatja, szülei kétségkívül nem erőszakolják az ismeretséget. Főként apja nem: apja soha ez életben nem fogja arra bíztatni, hogy elfogadja valakinek a hódolatát, és szándékait, akibe nem szerelmes. És aztán ez a legelső komolyan vehető fiatalember, aki életében felbukkan. Fog még felbukkanni tíz is, húsz is. Majd szülei is bőségesen válogathatnak abban, hogy melyiknek, vagy melyeknek a szekerét tolják. Szóval nem kell rögtön megijedni. Hiszen a fiatalember egyelőre még be sem mutatkozott. Mindenesetre óvatos pillantásokkal jobban szemügyre vette. Jóképű gavallérnak lehetett mondani. Az utolérhetetlen és az egész világon legszebb Ákoshoz természetesen közel sem járt, de tatár arca nem volt csúf, jól öltözködött, mozdulatai jó pedigrére mutattak, általában ápolt és tiszta benyomást tett. Mikor a pincérrel valami tréfás mondatot váltott, mosolya megmutatta fogait. Ez a fogsor kitűnően fehér volt, erős és hibátlan. Magdolna tárgyilagosan megállapította, hogy ez a gazdag fiatal báró akármilyen eladó lánynak igen jól megfelelhet. Neki, aki halálosan szerelmes, nem jelenthet most már soha az életben semmit.

Ebéd után egyiköknek sem akaródzott aludni. S egyelőre keresgélték napirendjök itt kialakulandó formáját. Átmentek a nagyszalonba tétlenkedni és nézni a közönséget. Az apa elővette zsebéből a Budapesti Hírlapot, amellyel együtt indult el Pestről, de nyilván még mindig talált benne valamit, amit olvashatott. Anya és leánya egy másik asztalhoz ültek, két tucat kártyát kértek és elkezdtek sikanőzt játszani egymás ellen. Nemsokára észrevették, hogy a fiatalember belép a helyiségbe, körülnéz, gondolkodik, majd pedig letelepedvén közvetlen-közelökbe egy üres asztalhoz, valami képes ujságot vesz elő, olvasást mimel, de közben mindig az apát figyeli. Ez így tartott tíz percig, mikor végre Hubay unottan letette a Budapesti Hirlapot. Ekkor a fiatalember elszánt lendülettel felállott és hozzálépett. Megtehette különös modortalanság nélkül: ők, a két hölgy, másik asztalnál ültek.

- Bocsánatot kérek, kedves bátyám, szabad bemutatkoznom? Báró Meszlényi Zoltán vagyok.

- Szervusz, Hubay, - felelt az apa nyugodtan, - nem a tábornoknak a fia vagy?

- De annak, kedves bátyám. Azért voltam bátor idetolakodni, mert el szeretném kérni az ujságodat. Cserébe felkínálnék érte egy friss Kakas Mártont. Csupa jó bolondság van benne.

A lapokat elcserélték, de egyik sem kezdett olvasni.

- Meddig szándékszol itt maradni, kedves bátyám?

- Hát úgy vagy két hétig, aztán megyünk valamerre tovább. Ugyanis a családommal vagyok itt.

S ezzel Hubay laza fejmozdulatot tett felesége és leánya felé. A fiatalember képmutató meglepetéssel rögtön felpattant.

- Ó bocsánat, nem szeretnélek családi körben zavarni. Elnézést kérek, de hirtelenében nem vettem észre, hogy...

- Nem tesz az semmit, kedves öcsém, nem zavarsz. Gyere, majd bemutatlak a hölgyeknek.

A következő pillanatban báró Meszlényi Zoltán mélyen meghajolt Hubayné előtt. Az anyát mintha kicserélték volna. Magdolna sohasem képzelte, hogy anyjában - mélyen eldugottan - ekkora szeretetreméltóság lakik. Arca nyájas és bizalmas ragyogást öltött, sőt egyik percről a másikra szinte megfiatalodott. Csókra nyujtotta a kezét.

- Nagyon örvendek, kedves Meszlényi. Köszönjön csak gyorsan a leányomnak, aztán jöjjön ide segíteni. Egy helyet kellene találnom valahogy, mert akkor ezt a hosszú sor pikket mind felrakhatom.

Magdolna némán kezet nyujtott a fiatalembernek. Az erősen és határozottan a szemébe igyekezett nézni. De ő követte az előírást és lesütötte a szemét. Aztán gyorsan apja felé fordult:

- Apus, te akkor nekem segíts, mert kettőjükkel nem bírok.

Meszlényi letelepedett az anya mellé. Mindanégyen a kártyák fölé hajlottak és túlnagy buzgósággal tüntettek, de a négy közül csak egyiknek járt ott az esze. A fiatalemberé. Azonnal áttekintette a kártyahelyzetet, pár pillanatnyi gondolkozás után az asztalra nyult és villámgyorsan rakosgatni kezdte a lapokat.

- Parancsoljon, méltóságos asszonyom, most már az egészet fel lehet rakni.

Magdolna játéka megbukott. Az anyja diadalmasan felrakta az összes lapokat.

- C'était splendide, - mondta, - csak ránézett és mindent látott. Megveszekedett kártyás lehet maga, Meszlényi.

- Nem, méltóságos asszonyom, sohasem kártyázom. Ezt az egyet véletlenül értem ilyen jól: gyerekkoromban nagyon sokat játszottam ezt szegény édesanyámmal még otthon, Maros-Sugatagon.

- Nem él az édesanyja?

- Sajnos, nem, már két éve, hogy elvesztettem. Azóta bizony úgy érzem magamat, mintha nyomorék volnék.

- Lássa, ez kedves, - mondta Hubayné meglepő melegséggel, - ha egy fiatalember így beszél az édesanyjáról, az engem azonnal lefegyverez.

- Ezért nem jár elismerés, méltóságos asszonyom, másképpen egy édesanyáról nem is lehet beszélni, én úgy hiszem. Magdolna bizonyára imádja az édesanyját, de nem tudhatja, milyen boldog. Anya nélkül nem élet az élet. Most apámmal lakom Körösgyarmaton, ahol szolgabíró vagyok. Egy pártában maradt öreg nagynéném vezeti a házunkat. Valóságos angyal szegény, és majd megszakad, annyira igyekszik pótolni azt, aki már nincsen. Néha szinte megsajnálom. De hát vannak dolgok a világon, amiket nem lehet pótolni.

Pillanatnyi szünet következett, amelyben szinte érezni lehetett a Hubayné heves rokonszenvét az új ismerős iránt.

- Mondjad csak, öcsém, - szólt közbe a családfő, - milyen politikai világ van most arra tifelétek? Sokfelé jártam, de Erdélyt nem igen ismerem.

- Nálunk, kedves bátyám, minden a nemzetiségi kérdésen múlik. Az oláhság végzetesen terjeszkedik. A bankjaik egymás után szerzik a magyar földeket. Ördögi ügyességgel dolgoznak. Hiába beszéljük ki a lelkünket, odaát Magyarországon a dolgot nem veszik elég komolyan.

- Odaát Magyarországon? Hát ti, Erdély, nem vagytok Magyarország?

- Dehogy nem. Ez csak olyan szójárás. Igy szoktuk mondani: odaát Magyarországon. Egyszóval most a magyar vezényleti nyelv izgat bennünket odalent. Ez összefügg a magyar nemzeti eszmével, mert nekünk a katonaságunk magyarsága nem közömbös. Az oláhok...

- Várjál csak, várjál csak, - szólt Hubay élénken, - azt mondtad, hogy a katonaságunk magyarsága. Apád tábornok volt, ugye?

A fiatalember felelt, a két hölgy elhanyagolt mellékszereplővé süllyedt. A férfiak közt megindult a politikai vita. De nem hevesen. Meszlényi báró igen nyugodtan vitatkozott. Soha nem szólt közbe, minden okfejtést végigvárt, aztán logikus összefoglalással válaszolt. Főként adatokat és számokat. Minden kérdést könnyedén győzött statisztikai adatokkal. Magdolna nem a vita lényegét figyelte, amelyből édeskeveset értett, hanem a vitatkozót. És hamarosan meglátta, hogy a fiatalemberben nem közönséges szívósság, kitartás és csökönyös akarat lakik. Tudása és esze felől nem lehetett kétség. Legerősebb tulajdonságának mindenesetre a nyugalma tetszett. Hubay olykor felemelte a hangját, gesztikulált, közbevágott. Ez a fiatalember nem. A vita tizedik percében ugyanolyan szürke hanghordozással beszélt, mint az első percben. Ebből nem lehetett kimozdítani. Állta rendületlenül a maga igazát, mint a földből kiálló fatuskó, amelyen nem fog az ütés.

- Bocsánat, - szólt Meszlényi báró az eszmecsere egy üres szünetében, - nem is tudom, nem zavarlak-e benneteket valamiben, kedves bátyám. Ha szabad kérdeznem, mi a programmotok délutánra?

Hubay habozva gondolkozott a válaszon, felesége megelőzte.

- Mi most felmegyünk a szobáinkba és elpepecselünk a dolgainkkal. De később, mikor már nem lesz ekkora hőség, talán sétálnánk egyet. Megmutatjuk Magdolnának a tengerparti gyalogsétát.

- Először van Abbaziában? - fordult a fiatalember, ezúttal először, Magdolna felé.

- Igazában először. Mert kisgyerek koromban jártam már itt a szüleimmel, de abból nem emlékszem semmire. Új nekem az egész és alig várom, hogy megismerjem. Nagyon örülök ennek a sétának.

- Nagyon fogunk örülni, - szólt gyorsan Hubayné, - ha nincs okosabb dolga és velünk tart.

- A legnagyobb örömmel, kezeit csókolom. Szóval itt lent találkozunk hatkor. Én addig leveleket írok és olvasok.

- Valami jó regényt olvas? - kérdezte Magdolna.

- Nem, arra, sajnos nem igen érek rá. Néhány bonyolultabb aktát hoztam magammal. Hát akkor a viszontlátásra köszönök, ha megengedik.

Udvariasan, kifogástalanul köszönt a fiatalember és eltávozott a portás felé.

- Én ettől a fiatalembertől el vagyok ragadtatva, - mondta Hubayné, összesöpörve az asztalon heverő kártyákat.

- Nem közönséges fiatalember, - bólintott Hubay, - tetszik nekem, hogy olyan komoly. Ez sokkal idősebb a koránál.

Magdolna maga elé mélázott. Ákos járt az eszében, most is, mint mindig. Gondolataiban állandó lakós volt az imádott ember neve, arca, alakja, csak az tehetett különbséget, hogy ez az alak olykor egészen elől tartózkodott tudatában, olykor hátrább lépett. Most ott villámlott őszülő halántéka egészen elől. Ez az ifjú báró valóban idősebb a koránál. De ő, Magdolna, nemkülömben idősebb, tehát Ákos mellé való. Titkosan elmosolyodott és tetszelgett magának a kis öreg szerepében, eljátszogatott azzal a gondolattal, hogy ő voltaképpen bölcs, aggodalmas és az életet ismerő anya, aki egy „feltűnően szép” fiatal leány álruhájában járja a világot.

- Magdolna, nem hallod?

- Tessék, mama.

- Miért nem figyelsz, ha hozzád beszélek? Másodszor kérdezem, hogy mit szólsz ehhez a fiatalemberhez?

- Ne haragudjál, mama, de nem szólok hozzá semmit. Idegen nekem egészen, mit szólhatnék hozzá?

- Miféle hányiveti válaszok ezek, voyons. Ebben a szezonban már bálozni fogsz. Az egész életedre döntő, hogy kik lesznek a táncosaid. Ez a fiatalember előkelő családból való, jómódú gavallér. Én nem azt mondom, hogy rögtön szeress bele a legelsőbe, aki mutatkozik. De ügyes leány az ilyen kitűnő anyagot melegen tartja. Fog még akadni száz is, aki érdeklődik irántad és a pénzed iránt. Azok közül ki kell válogatni az arravalókat très naturellement, akikkel majd két-három szezónt végigbálozol. A többi aztán a jó Isten kezében van.

- Csak nem kell úgy siettetni semmit, - szólt Hubay kissé idegesen, - ez a gyerek még ráér. Hiszen még tizennyolc sincsen.

- De apus, - kiáltott fel Magdolna szemrehányóan -, három hét múlva tizennyolc leszek.

- Na látod, mókus. Három hétig még mondhatom, hogy tizennyolc sem vagy. De ez a fiú csakugyan nagyon derék gyereknek látszik. Anyádnak teljesen igaza van, te csak hallgass rá. Megyünk? Én már nagyon nélkülözöm a pipámat.

Magdolna kifeküdt erkélyén a nyugszékre. Fejét árnyékban tartotta a piros-fehér vászonellenző. Szemét behúnyta és hallgatta a tengert. Ákos, Ákos, Ákos. Milyenek lesznek ezek a következő esztendők? Nyáron otthon Fügeden, ősszel valami fürdőhely, télen a pesti nagy élet. Bálok, hangversenyek, színház. Ahogy ez a fiatalember felbukkant, úgy jön majd egész seregre való még. Anyja válogatni fog köztük, egyiket támogatja, másikat hátráltatja. Végül biztosan jelöltje is lesz, akit igen gondos mérlegelés után vejének fog óhajtani. A gavallérok majd versenyeznek, udvarolnak, virágot és képeslapot és kottát és könyvet küldenek, mozgósítják egész rokonságukat az ötezer holdas hozomány érdekében, szerelmet fognak vallani és táncoltatják gallér-olvadásig. S mindezek alatt a legmélyebb titokban állandó oltári lánggal fog lobogni az ő és Ákos magasztos szerelme. Eljő majd a nap, mikor Ákos felesége beleegyezik a válásba. Akkor következik majd az a jelenet, mikor ketten kézenfogva a szülők elé állanak. Apja csak eleinte fog ellenkezni, aztán látva leánya világraszóló és mérhetetlen szerelmét, így fog szólani: „Én csak egyet akarok, mókus, azt, hogy megtaláld a boldogságodat." De anyja hevesen fog ellenezni mindent. Állandó botrányokat fog csapni otthon. Jön a küzdelem a boldogságért. A regényes, gyönyörű harc: két szerető szív rendületlen szabadságharca a zsarnokság ellen. A vagyonból nem tagadhatják ki, az az övé. Huszonnégy éves korában szabadon rendelkezik vele. Addig nincs több, mint hat év. Ó istenem, mi ez a hat esztendő, semmi. Sőt, ha kell, jóval hamarabb odavágja az egészet. Nem kell birtok és nem kell kastély, majd meglesznek ketten szerényen, szorgalmas munkával, Ákos valami arravaló állásban ernyedetlenül fog dolgozni és úgy élnek majd egymással, egymásért, kimondhatatlan boldogságban. Mindezt meg kell majd beszélni vele, ha az utazásról visszatérnek Pestre. Csak alkalom legyen részletesen beszélni. Meg kell beszélni a válás részleteit is. Talán sor kerülhet arra, hogy az Ákos feleségét ketten együtt felkeresik. Ha az az asszony együtt fogja látni őket, kézenfogva, egymás mellett, egész biztosan meglágyul. Aki az ő láttukra meg ne lágyulna, akit megrendíthetetlen szerelmök szilárd hitvallása meg ne indítana, olyan lelketlen emberi lény nem lehet a világon.

- Alszol, mókus?

- Nem, apus, mi az?

Apja ott üldögélt a szomszéd erkélyen és bodor felleget eregetett nagy tajtékpipájából Abbazia ege felé.

- Nézz csak oda, ahova mutatok. Fordulj kifelé. Ott, ahol a házsor végződik a parton. Egy ferde létra áll ki a víz színe fölé. Látod?

- Látom, apus. Mi az?

- Halászathoz való. Mennél magasabbra megy az ember, annál mélyebben látni le a víztömegbe. Ez furcsa, de így van. Na már most: vannak halak, amelyek nagy seregekben úsznak, de a mélyebb vízrétegeket kedvelik. Halászcsónakokból nem lehet meglátni őket. De ha arra a ferde létrára felmegy az ember, az meglátja a vonuló halakat és fentről dirigálni tudja a csónakot. Érdekes, mi?

- Nagyon érdekes.

- Szigonnyal is halásznak néha. És fáklyás csónakkal éjszaka. Majd egyszer elviszlek egy ilyen éjszakai halászatra. Anyád már látta. Nagyon érdekes.

- Igen, apus.

Hubay most halkabbra fordította a szót.

- Te mókus, nem tetszik neked ez a fiatalember? Nekem felelj őszintén, anyád nem hallja. Elaludt.

- Nem tetszik apus. Rokonszenves, de nem tetszik.

- Te mókus, ígérd meg nekem, hogy jó darabig még nem mégy férjhez.

- Ígérem, apus. Jó darabig nem még.

Magdolna az ígéret után azonnal hazudott egyet: hallhatóan ásított. Ez az ásítás hazugság volt, mert semmi álmosságot nem érzett. De udvarias módon csendet akart kizsarolni apjától. Ezt el is érte.

- Álmos vagy, mókus? Hát csak szundikálj egy kicsit. Anyád majd szól, ha öltözni kell. Lent ugyan nagy a lárma a terraszon, de talán ez nem zavar.

Tovább álmodozott a nyugvószéken. Ezt az újonnan felbukkant fiatalembert forgatta a fejében. Ennek nyilván komolyan tetszik. Jómódú fiú, tehát nem a pénzt akarja. És a rózsákat ő küldte, ez most már sajnálatosan bizonyosra vehető. És a Pannoniában olyan kitartóan merev tekinteteket meresztett az asztal felé, hogy azoknak oka felől sem lehet kétség. Nem lehetetlen, hogy ez komoly szándékokat melenget magában és meg fogja kérni a kezét. Elvégre kérheti is, tizennyolc éves leánynak már illik férjhez menni. A huszonkét éves leány már idestova vénkisasszony. De hozzámenni borzasztó volna. Elképzelni, hogy ezzel a fiatalemberrel az esküvő után kettesben vasútra kell ülnie, egyedül volnának a szakaszban, aztán megérkeznének valami külföldi városba, Velencébe, vagy Párizsba, ott megszállnának valami elegáns fogadóban, aztán vacsora után egyedül maradnának... Magdolna féléber álmodozásában halkan felnyögött attól az irtózattól, amelyet a Homályos Titok keltett benne és gondolataival önkéntelenül Ákoshoz menekült. Egyenesen Ákos ölelő karjaiba. S ekkor csodálkozva érezte, hogy Ákos karjaiban ugyanaz a Homályos Titok várja, de nem irtózatot, hanem valami vakmerő és a megsemmisüléshez hasonló örömet keltve. Eddig nem ismert küzdelem kelt benne: eddig esze és kíváncsisága tolta olykor a Homályos Titok tiltott gondolatai felé, de idegrendszere és testi ösztöne tiltakozott ellene. Most megfordult az egész világ; eszével, értelmével, tisztaságával mindenáron tiltakozott a Titok részleteinek kutatása ellen, de idegeinek vágya valami eddig nem ismert forrósággal húzta, vonta, tolta a Titok felé. Egyszerre megérezte ajkán az Ákos csókjainak féktelen emlékét, két karja és két combja libabőrös lett az emléktől, hátán tűrhetetlenül kellemes lett az Ákos ölelő karjának gondolata. Nem bírta tovább, felpattant a nyugvószékből.

- Valami baj van, mókus?

- Dehogy, apus. Nincs semmi. Lassan készülődöm.

Jött-ment a szobájában, ismeretlen nyugtalanság kergette, szeretett volna gyors mozdulatokat tenni, rohanni, vagy birkózni, amíg aléltan nem rogy össze. De ezt nem tehette. Csak járt-kelt, a szoba közepén megállva, hevesen lóbálta karjait, visszatartotta lélekzetét minden józan ok nélkül, aztán két tenyerét erősen halántékára szorította. S közben fogalma sem volt arról, hogy mi lelte. Ha gyóntatója kérdezte volna, akkor sem tudott volna felelni.

Szüleivel együtt ment le a földszintre, miután átöltözött. A fiatalember már várta őket. Elindultak. A Quarnero-szálló rengeteg terrasza felől fülsiketítő kávéházi zaj fogadta őket. Éppen ekkor kezdte rá a zene. A terraszon olyan zsúfoltan ültek az emberek, hogy ott már egy ölebnek sem jutott volna hely. A pincérek verejtékezve törték keresztül magukat a sűrű tömegen, magasra tartva a rendelt holmit, arcukon a hajszolt vadállatok riadt fáradtsága látszott. Ők négyen oldalt lementek a terrasz alatti gyalogútra.

- Volosca felé megyünk, - szólt az apa.

A keskeny gyalogúton két párra kellett szakadniok. S most meglepetés következett: a fiatalember nem Magdolnához csatlakozott, hanem Hubaynéhoz. A három családtag nem mert egymásra nézni, hogy csodálkozásukat el ne árulják. Elindultak ebben az összeállításban: apa és lánya elől, anya és a fiatal ember hátul. Nemsokára már három-négy lépésnyi távolság maradt közöttük, beszélgetésük is kétfelé szakadt.

Az ő társalgása apjával nem nyujtott valami különösen érdekeset. Belekapaszkodott apja karjába és hallgatta, amit az a tengerről és a tizennégy év előtti Abbaziáról magyarázott neki. Meg a mostaniról. Egyes villák tulajdonosait is tudta Hubay, ez egy fiumei kávékereskedőé, amaz egy kivándorlási ügynöké, emez egy nyugalmazott osztrák-magyar fregattkapitányé, aki olasz grófnőt vett feleségül. A gyalogút szeszélyes kanyarodókkal követte a part görbe vonalát, aztán meg hol meredeken felfelé emelkedett, hol pedig erősen lejtett a parti sziklák szerint. A víz halkan csobogva ütődött a kövekhez, a hőség már nem volt fullasztó, s noha még teljes volt a napvilág, odaát a párás Fiume elmosódó öblében már kezdtek kigyúlni a fénypontok. Így mendegéltek egymás mellett, nagyokat hallgatva, olykor a szeretet külön megnyilatkozásaképpen meg-megszorították egymás karját, ahogy mindig szokták, ha együtt sétáltak. Méla szomorúság fogta el Magdolnát: ha majd hozzámegy Ákoshoz, a kimondhatatlan boldogság angyal-karénekében lesz egyetlen fájdalmas hang: ezt az apát el kell hagynia. De nincs mit tenni. Hogy Ákoshoz menjen feleségül, ez az élet egyetlen értelme. Különben nem maradna más hátra, mint egyszerűen nem lenni. Mi lenne, - gondolta magában, - ha nem lehetnék az Ákosé? És mindjárt felelt is magának habozás nélkül való természetességgel: megölném magamat. Elmosolyodott. Kora gyermeksége jutott eszébe, mikor gyakran gyönyörködött abban a gondolatban, hogy meghal, fekszik a ravatalon, és siratják. Ha anyja megbüntette, mindig ebben a gondolatban teljesítette ki gyermeki bosszúvágyát. Élénken elképzelte a ravatalt, ahogy ott fekszik rajta hófehér ruhában, viaszfehéren, mozdulatlanul a nagy gyertyák között, anyja zokogva borul a ravatalra és keserűen bánkódik, hogy nem bánt jobban gyermekével. De most már késő, gondolta kárörömmel a képzelgő kis gyerek, s közben annyira elfacsarodott a szíve önmagának sajnálatától, hogy sírni kezdett. Még szöveget is mondott hozzá magában: szegény, szegény, drága kis Magdolna, miért kellett neki ilyen korán meghalnia és most kiterítve feküdnie, hiszen még csak hat esztendős, valameddig még élhetett volna szegényke. Ezt a régi, soha senkinek el nem mondott emléket idézte most vissza, lassan lépegetve hallgatag apja karján, és megbocsátóan elmosolyodott: milyen naivak is tudnak lenni a kisleányok. Bezzeg a felnőtt Magdolnák már ismerik és komolyan veszik az életet. Vagy Ákoshoz menni feleségül, vagy meghalni, de komolyan és örökre és nem gyermekes tetszelgésből.

Voloscában le sem ültek pihenni, a tengerparti kis kocsmánál, ahol a csónakok kicsiny öble beszögellett, azonmód fordultak vissza. És Meszlényi most sem igyekezett társat cserélni. Kitartóan ment az anya mellett és élénken beszélgetett vele. Úgy érkeztek haza a hosszú sétából, hogy a fiatalok mindössze két-három mondatot váltottak. S már mentek is vacsorázni, kiki a maga asztalához.

Ahogy elhelyezkedtek, Hubayné alig győzte megvárni, amíg férje chiantit rendel gyékényfonatú üvegben, máris kitört belőle az elragadtatás.

- Hát mondhatom, meine Lieben, hogy ez a fiatalember folyton nő a szememben. Nem is emlékszem, hogy ilyen kedvemre való fiút a mi köreinkben ismertem volna.

- Miket beszélt? - kérdezte az apa.

- Igen komoly dolgokról beszélgettünk. Azon kezdődött, hogy megkérdeztem, mikor fog járni fürödni abba a közös tengeri fürdőbe, délelőtt-e, vagy délután, s erre ő legnagyobb meglepeté-

semre azt felelte, hogy ő egyáltalában nem fog odajárni, mert a közös fürdőnek elvi ellensége. Ezen én nagyon elcsodálkoztam, a mai fiatalemberek nem így szoktak beszélni. Ő aztán kifejtette részletesen az álláspontját. Igaz ugyan, azt mondja, hogy a mai fürdőruhák elég decensek és ha egy dáma szétbontja a nagyon tapadó részeket, mielőtt kiszáll a vízből, az úri szemérem semmi sérelmet nem szenved, hat er gesagt. De neki elvi kifogása van. Nem a meztelenség a baj, mert például a szép klasszikus képeken tudjuk élvezni az aktokat, és az angyalokat is a nagy művészek meztelenül ábrázolják, hanem a levetkőzöttség tudata a baj, mert ez már erkölcstelen. Csak hallgass ide. Magdolna, nagy lány vagy már, nem árt neked hallgatni az ilyen okos beszédet. Meszlényi szerint a rendőrségnek nem volna szabad engedélyezni az ilyen közös fürdőket, mert ezek az erkölcstelenséget terjesztik, már pedig őt szigorúan nevelték. Kalksburgba járt a jezsuitákhoz.

- Katolikus? - kérdezte Magdolna.

- Az.

- Mama, szabad nekem valamit kérdezni, amit nem értek?

- Lass hören.

- Egy meztelen nő erkölcsösebb, mint egy fürdőruhás nő?

Hubayné felháborodva tette le kését, villáját és hátradőlt a széken.

- Mais c'est inoui. Így beszél egy úrilány? Ez rendkívül neveletlen megjegyzés volt és amellett butaság is, mert látszik, hogy egyáltalában nem értetted, amit ez az okos fiatalember fejtegetett. Ő sokat beszélt az erkölcsök romlásáról. Ma már nem egyszer megesik, hogy fiatal lányok gardirozás nélkül mennek boltba, vagy máshova. A jegyeseket nem egyszer kettesben hagyják sétálni. Ő ezt mind meg fogja tiltani.

Most Hubay szólt közbe, bizonyos titkolt derűvel:

- Megtiltja? Mint micsoda és kinek?

- Csak maga ne tegyen epés megjegyzéseket. Ez a fiatalember rendkívül becsvágyó. Politikai pályára készül és saját programmja van. Szerinte az a baj, hogy nincs külön erdélyi miniszter. És ő, ha törik, ha szakad, erdélyi miniszter akar lenni majd egyszer, mint ahogy van horvát bán és fiumei kormányzó. Még sok érdekeset mesélt. Házasságról és eféléről. Például azt mondja, hogy a házasságban a férfinak nincs több joga, mint az asszonynak. C'est à dire: bizonyos tekintetben. A férfinak is csak annyi szabad, mint az asszonynak. De ezt hagyjuk, ez nem neked való, Magdolna. Mit einem Wort: ez igen kitűnő fiatalember. Boldog volnék, ha ilyen fiam volna.

- Nono, angyalom, - szólt Hubay jókedvűen, - maga annál sokkal fiatalabb és csinosabb, semhogy ekkora fia lehetne. Ez a fiatalember legalább huszonhét éves.

- Huszonnyolc. Megkérdeztem tőle. És megint a boldogult édes anyjáról beszélt. De milyen kedvesen és gyengéden és nagyszerűen. Mondhatom, nagyszerű fiatalember.

A nagyszerű fiatalember ezalatt magánosan ült asztalánál és igen illedelmesen étkezett. Hogy jók a formái és a modora kifogástalan, azt nem lehetett tagadni. Mert már nem bámulta olyan feltűnő sóvárgással Magdolnát, sőt alig is nézte. De az asztalt azért ügyesen figyelte s mikor ők felálltak, ugyanakkor felállott ő is. Nyilván úgy osztotta be vacsoráját, hogy egyszerre legyenek készen. Így történt, hogy egyszerre mentek ki az étteremből. Természetes volt, hogy a szalonban együtt ülnek le. Hubay cigarettával kínálta:

- Köszönöm, Imre bátyám, én nem dohányzom.

- Még ilyet, - szólt lázas kedvességgel Hubayné, - még nem is dohányzik. Minta-fiatalember. Mondja, milyen hibája van magának?

- Van hibám, méltóságos asszonyom. Túlságosan komoly vagyok. A magamkorú fiatalemberekkel nem is érzem jól magam. A mulatságok és bálok őszintén szólva, untatnak. Jobban szeretek otthon ülni és a hivatásommal foglalkozni. Most is sokat tanulok. Pedig, ha szabad ezzel a gyűrűvel eldicsekednem, régebben is elég sokat tanultam.

Mindnyájan megnézték a gyűrűt, amelyet jobbkeze mutatóujján hordott. Impozáns gyűrű volt ez, a magyar címert ábrázolta ékkövekből kirakva.

- Jaj de szép, - szólt Magdolna, - ez mit jelent?

- „Sub auspiciis regis" lettem doktor. Ezt azok kapják, - igazán restellem, hogy ilyen szerénytelenül eldicsekszem vele, - akik minden iskolájukban minden tanévet színjeles bizonyítvánnyal végeztek. A gyűrűt Ferenc József őfelségétől kaptam, gróf Csáky Albin adta át nekem. Az a pillanat, amikor átadta, életem legszebb emléke. Akkor azt hittem, hogy egész Kolozsvár az enyém. Tudniillik ott avattak doktorrá. Egy évet a kassai jogakadémián végeztem, mert atyám akkor még szolgált és Kassán állomásozott, mint vegyesdandárparancsnok. Később lekerültünk Erdélybe. És úgy megszerettem, hogy nem is szeretnék onnan eljönni soha. Szegény felejthetetlen édesanyám révén félig erdélyi is vagyok, de lélekben egészen odahúzok.

- Szép város az a Kolozsvár, - kérdezte Magdolna, - meséljen valamit róla. Roppant szeretek ismeretlen városokról hallani. Vannak ott műkincsek is, azt tanultam. Például az a Szent György-szobor, azt kolozsvári mesterek csinálták, úgy is hívják őket a művészettörténetben, hogy Kolozsvári-fivérek, azt nagyon szeretném látni.

- Ja igen, emlékszem. Az olyan nevezetes? Nem tudtam. És ott a Mátyás-szobor, ha a szobrok érdeklik. Tudom is, hogy ki csinálta, az a izé...

- Fadrusz.

- Úgy van, Fadrusz.

Hubayné sürgősen közbeszólt:

- Nem azért, mert az én lányom, de tudja, Meszlényi, ez a lány bámulatosan tudja a művészeteket. Azért is vágyódik annyira Velencébe, hogy ott lássa a híres dolgokat.

- Nagyon természetes, - szólt udvarias meghajlással Meszlényi, - hogy Magdolnát minden érdekli, ami szép. Az emberi léleknek szüksége van ilyen üdítő momentumokra. Egyiknek erre, másiknak arra.

- Magának mi az üdülése? - kérdezte Magdolna.

- Nekem a ló. Szenvedélyesen szeretek lovagolni.

Hubay egyszerre közelebb húzta székét az asztalhoz.

- No ez derék, kedves öcsém, ezt szeretem hallani. Mondjad csak. Tartasz lovat?

Erre megindult az egészen új beszélgetés árja. Lóról. Hubay egyre élénkebb érdeklődést tanusított a fiatal lovasember iránt. Kitűnt, hogy a fiú tartalékos huszárhadnagy, önkéntesi évét a szamosújvári huszároknál szolgálta le és valóban jól ért a lóhoz. Igen érdekes dolgokat tudott mesélni Erdélyi külön lóversenyeiről, az alsózsuki versenyekről. Részletesen elmagyarázta, hogy terep dolgában a zsuki pályához, ha steeple-chaseről van szó, az egész monarchiában csak a pardubitzi fogható. Ebbe a szakszerű eszmecserébe úgy belemelegedtek, hogy a szalón lassan már kezdett kiürülni, csak egy távoli sarokban kergette még egy csökönyösen

tarokkozó magyar társaság a pagátot. De Hubaynak még akkor is alig akaródzott feküdni menni, annyira érdekelte, amit a fiatalember beszélt neki.

Mikor már elbúcsúztak tőle, - Meszlényi egy emelettel följebb lakott, - az apa kezdte rá ugyanúgy, mint délután az anya.

- Mondhatom, kitünő fiatalember ez a Meszlényi báró. Politikában nem igen értek vele egyet, de nagyon tetszik nekem, mennyire képzett és alapos. Nem könnyű dolog vitatkoznom vele, megvallom. És a lóhoz csakugyan ért. Már pedig az ritka dolog.

- Príma fiatalember, - szólt lelkesen az anya, mikor már a szobaajtók előtt állottak.

Magdolna azonban nem lelkesedett a fiatal báróért. Némileg sértve érezte magát, hogy az ügyet sem vetett rá és csak szüleivel foglalkozott. A Meszlényi udvarlására magáért az udvarlásért egyáltalában nem vágyott, de szerelmes lévén Ákosba, mindig és folyton bizonyságot kívánt saját szépsége felől, hogy Ákos szerelmében mennél biztosabb lehessen. Ezért az a mód, ahogyan az eleinte heves udvarlónak ígérkező fiatalember egyszerre hátat fordított neki, megzavarta, kishitűvé tette és bosszantotta. Lefekvés előtt sokkal több időt töltött a tükörnél, mint máskor. Ez megnyugtatta: a legszigorúbb tárgyilagossággal is el lehetett hinnie magáról, hogy nagyon szép. Ha visszagondolt fél év előtti önmagára, elcsodálkozott, de hozzá meg is rémült: szörnyű volna, ha olyan maradt volna, mint akkor volt: szegletes, kamaszosan csúnya, vackorosan fanyar. Most nagyon szép, ez tagadhatatlan. A hosszas szemle megnyugtatta, visszaadta önmagába és Ákos szerelmébe vetett hitét. S végül még némi hálás megkönnyebbülést is érzett: Meszlényi úgylátszik nem miatta jött ide és nem fogja megkérni a kezét. Egy kellemetlen gondolattal kevesebb.

Így folyt le a másnap is, így folytak le a következő napok is. Meszlényi az ő számára csak udvarias és figyelmes megjegyzéseket tartogatott, de a szülőkre annál nagyobb gondot fordított. Séták alkalmával vagy az apához, vagy az anyához csatlakozott, Magdolnával kettesben nem maradt soha, és ilyen szándékot nem is mutatott. Egyik nap Voloscába mentek, másnap Lovranába, majd tettek kisebb hajókirándulásokat is, megnézték Moschienát, Susákot, Cirkvenicát. Ilyenkor mindig négyesben ültek együtt, soha úgy kétfelé nem szakadtak, hogy Magdolnával külön párt alkothattak volna. A társalgás mindig élénk volt, és Meszlényi mindig megállta a helyét, bármiről volt szó. Nyugodtan beszélt, megfontoltan és valami megtámadhatatlan, adatszerű szárazsággal. Napról-napra újabb elvei bontakoztak ki, szilárdan leszegezett tételek, amelyeket már régebben megállapított magának, amelyeket most katekizmus módjára jelentett ki, s amelyekhez körömszakadtáig ragaszkodott. Tekintélyes belső erő képzetét keltette, lehetett konoknak is tartani, de nagyon erélyesnek és céltudatosnak is. Ha az volt a célja, hogy a szülőkre jó benyomást tegyen, ez alaposan el is érte. Negyednap Hubayné már meginvitálta hogy étkezzék az asztaluknál, mert kisütöttek valami kilenced-ízű atyafiságot. S mire ott tartózkodásuk közös második hete elérkezett, a szülők már egyszerűen Zoltánnak szólították a fiatalembert. Nyolcadnap este Hubayné a vacsoránál egyszer csak így szólt:

- Nincs szükség rá, hogy Meszlényizzed Zoltánt, mon enfant. Szólíthatod te is egyszerűen Zoltánnak.

Abból a névtelen fiatalemberből tehát, aki tíz nappal ezelőtt ismeretlenül bámúlta Magdolnát a Pannonia egy asztalánál, egyszerűen Zoltán lett az ő számára. Nehéz volt megszoknia, mert Fügeden annyira visszavonultan éltek, hogy nem akadt keresztnéven szólítható fiatalemberismerőse. A rokonságból pedig az egyetlen, akivel hébe-hóba találkozott, a csapodár Feri, aki azóta kétségkívül új rajongási tárgyat talált titkos írásai számára, de azért lassanként ment a dolog, s mikor a vacsora utáni beszélgetést lezárták, Magdolna már egész természetesen tudta mondani:

- Jó éjszakát, Zoltán.

Azonban ugyanekkor, mintha csak valami csalfaság vádja ellen védekeznék, különös forrósággal és odaadással gondolt magában Ákosra. Szerelme élőbb és erősebb volt, mint valaha. Ahhoz a gondolathoz, hogy Ákos elintézi a különváltan élő asszonyt, elválik tőle, s ők aztán összeházasodnak, úgy hozzászokott, hogy lehetősége felől már nem is tűnődött semmit sem. Annyit képzelgette magában, milyen gyönyörű lesz ez, hogy a kiindulással már nem gondolt többé. Elfogadta önmaga ábrándját, sziklába vésett fogadalomnak vette Ákosnak azt a néhány szavát, amelyet a varrószoba viharos csókjai közben kapott tőle. És élt egyik napról a másikra, várván, hogy visszautazzanak Pestre. Akkor egész bizonyosan látni fogja Ákost. És talán már azt a hallatlan nagy hírt fogja hallani, hogy minden rendben van, az asszony beleegyezett a válásba.

Olykor egy és más rövid időre felkeltette gyanúját, hogy ezzel a Zoltánnal készül valami homályos dolog. Anyja egy délután, mikor ketten üldögéltek, az erkélyen, részletesen leírta neki, milyen az ideális férj-anyag. És ennek leírásául pontos, tökéletes rajzát adta a Zoltán egyéniségének. Csak éppen a nevét nem mondta. Ennyit mondott összesen a végén:

- Ha majd egyszer ilyenféle emberre akadsz, szedd össze magad és gondolj a jövődre. Az a rendeltetésed, hogy jó feleség és jó anya váljék belőled. Merk dir das.

Magdolna megrettent. Szinte már attól félt, hogy ez valami leánykérés előkészítése; szülei talán titokban összeesküdtek ezzel a nekik annyira tetsző Zoltánnal. De a leánykérés nem következett be, Zoltán ugyanolyan kevéssé foglalkozott vele, mint eddig. Erre megnyugodott. Hiszen amit anyja előadott neki, azt igen természetes anyai oktatásnak is lehetett tekinteni s hogy a lerajzolt kép annyira hasonlított Zoltánhoz, lehetett véletlen is és képzelődés is.

Később az riasztotta meg, hogy szülei három levelet is kaptak erdélyi ismerősöktől, akikkel évek óta nem voltak levélbeli összeköttetésben, és mindahárom levél Zoltánról is beszélt. A leveleket nem látta, de a tartalmat szülei bőségesen megtárgyalták előtte. Úgy festett a dolog, hogy a szülők megbízható forrásoktól részletes felvilágosítást kértek a nekik tetsző jelölt felől. Ha így volt, a felvilágosítások kitűnő világításba helyezték a fiatal Meszlényi bárót. Egyhangúlag igen józannak, nevezetesen takarékosnak, elsőrangú gazdának írták le. Elmondták, hogy nem udvarol senkinek, erkölcsi élete hófehér, s ha netalán udvarolna is valakinek, azt olyan úri módon csinálja, hogy senki nem tud róla semmit. Birtoka a lakóhelyén kétszáz hold, de nem ez az igazi vagyona, hanem egy hétszáz holdas birtok a Mezőségen, jó vidéken. Ez tehermentes. A vármegyénél előhaladása biztos, keménykezű közigazgatási tehetségnek ismerik, beteges főszolgabírája helyett az egész járást ő tartja a kezében. Gazdasági cselédségével kérlelhetetlenül szigorú, de azok szívesen szolgálnak nála, mert tisztességesen gondoskodik róluk s képes arra, hogy egy béresember torokgyíkos gyerekéhez négy óra járásról a parádés lovakkal hozasson orvost, mert sürgős. Kitüntetése is van: valami tűzeset alkalmával maga hozott ki egy vénasszonyt az égő házból, s ezért életmentési medáliát kapott. Rosszat legfeljebb annyit lehetett kihámozni a levelekből, hogy zsarnoki hajlamai vannak, mindenáron uralkodni akar a járás fölött és más akaratot nem ismer, mint a magáét. Mindezt a Magdolna füle hallatára olyan tüntetően tárgyalták meg szülei, hogy a szándék nyilvánvalónak tetszett. Remegve várta, mikor fordulnak hozzá a felszólítással, hogy ehhez a pompás fiatalemberhez legyen feltűnően kedves. De ők ilyesmit nem mondtak. Magdolna megint megnyugodott. Ismerte anyjának rátarti természetét, és nem csodálkozhatott azon, ha anyja tudni akarja: „kivel ülünk eigentlich egy asztalnál”.

Ekkor aztán az következett, hogy mikor gazdasági dolgokra fordult a szó, Zoltán túlpontosan tudta, milyen a vetésforgó a fügedi birtokon. Tudta azt is, hogy ki volt Clarisse néni, holott erről sohasem beszéltek előtte. Tudta, hogy ki volt Hubay Gábor, akinek váratlan halála miatt az apának ott kellett hagynia az ármádiát s a gazdaság érdekében hazamenni. Nyilvánvalónak tetszett ebből, hogy Zoltán a maga részéről szintén nem késett a kellő információkat alaposan

beszerezni. De lehetett ennek más magyarázata is: vagy az apa, vagy az anya társalgott ezekről a dolgokról Zoltánnal olyankor, mikor ő a másik szülővel beszélgetett.

Már csak két nap hiányzott ahhoz, hogy a két hetet letöltvén, újabb két hétre elutaznak Velencébe. És a leánykérés veszedelme egészen múlónak látszott. Zoltán már régebben mondta, hogy nagy sajnálatára nem folytathatja az üdülést, hivatalos ügyei hazaszólítják Erdélybe, már így is két nagyon fontos román népgyűlést elmulasztott. Az indulást vasárnap estére tűzték ki: a Hegedüs Sándor nevű hajó indult Fiuméból Velencébe. Zoltán vasárnap este szándékozott indulni Fiuméból Budapest felé, hogy ott még egy félnapot töltsön a belügyminisztériumban.

Pénteken ebédnél még semmi gyanus jel nem mutatkozott. Együtt ebédeltek Zoltánnal és a feketénél azzal váltak el, hogy hatkor elmennek együtt sétálni a tengerparti ösvényen Lovrana felé. Szülők és leány együtt mentek fel szobáikba. S ekkor Hubayné így szólt:

- Gyere csak be apádhoz, ma chérie, beszélni akarunk veled valamiről.

Magdolna jeges megrendülést érzett egész valójában. Azonnal tudta, miről van szó. Némán bement. Az apa igen zavartnak látszott. Leült az asztalhoz, szétszedett revolvere alkatrészeihez, amelyeket ebéd előtt tisztítani kezdett, aztán ott hagyott. Most színlelt búzgósággal folytatta a munkát és odavetette az anyának:

- Én azért figyelek, csak beszéljen maga.

Hubayné leültette leányát és kezét a kezébe vette. Másik kezével megsimította leánya haját.

- Drága gyermekem, igen fontos dolgot közlünk veled. Ne felelj rá mindjárt, hallgass engem szépen végig. Zoltán kijelentette, hogy halálosan szerelmes beléd és engedelmet kért tőlünk, hogy megkérje a kezedet. Mi ezt az engedelmet megadtuk neki. Ő ma délután nyilatkozni fog. Teljesen rajtad áll, hogy mit felelsz. De tudnod kell, hogy szüleid, akik téged a világon a legjobban szeretnek, mit gondolnak erről a dologról. Apád és én, ezt mindjárt megmondom, nem egyformán gondolkozunk ebben az ügyben. Én úgy gondolom, hogy igen hirtelen, szinte átmenet nélkül lettél nagyleány és akár holnap férjhezmehetnél, de természetesen az illendő jegyességi időt ki kellene várni, még ezt a farsangot végigbáloznád, élhetnéd egy kicsit a nagylányságodat, aztán jövő ősz táján férjhezmehetsz. Apádnak ez nem tetszik, ő még legalább két évig nem akar férjhezadni. Ő úgy gondolja, hogy jövőre legfeljebb eljegyezheted magad s két év mulva esküdhetel. Amint látod, mindent nyiltan elmondok neked, igaz?

Magdolna némán bólintott a fölösleges kérdésre. Az apa buzgón kandikált bele a revolvercsőbe. Az anya folytatta.

- Abban apád is, én is megegyezünk, hogy jobb jelöltet álmodni sem lehet. Ezt a jó Isten küldte a mi utunkba. Úgy képzeljük, hogy a vagyonod jövedelmének egy részét elküldjük havonta apanázsnak, a másik és pedig jóval nagyobb részét bankba tesszük a nevedre. Apád természetesen minden évben pontosan elszámol. Zoltán is így látná jónak. De hát ez későbbi dolog. Csak azért mondom, hogy tudjad: itt egyetlen kérdés van. Tudod-e kedvelni ezt a Zoltánt annyira, hogy hozzá menj. Ő nem kívánja, hogy azonnal igent mondjál neki. De tudni akarja, hogy lehetnek-e reményei. Délután elmegyünk sétálni, akkor majd beszélsz vele. Én csak egyet mondok édes kis lányom: mi kimondhatatlanul boldogok volnánk, ha tudnád ezt a fiút szeretni, de ez téged ne befolyásoljon, mi nem kényszerítünk, mi csak a te boldogságodat akarjuk. Most eredj szépen a szobádba és szállj magadba. Jó lesz, ha előbb imádkozol is egy kicsit a jó Istenhez. Légy okos, légy a mi józan, komoly, okos gyerekünk, aki nekünk eddig csak örömet szerzett. Most ne felelj semmit, eredj.

Hubayné homlokon csókolta a lányát és megint megsimította a fejét. Magdolna felállott és ingadozó léptekkel indult kifelé. Az ajtóból visszapillantott apjára. De az, mint a csínytevő diák, aki nem mer a tanár szeme közé nézni, komoran csavargatta a revolver srófjait.

Ment a szobájába. Azonnal végigdobta magát az ágyon ruhástul. Nem imádkozott, lihegett. Ki kellett pihennie azt a roppant fárasztó feszültséget, amelyet anyja mondókája alatt érzett. Nem is volt gondolata most, csak az a szó kalapált gondolattalanul a szívében, hogy Ákos, Ákos, Ákos.

Aztán felocsúdott és riadtan talpraugrott. A tükörhöz lépett azonnal, mintegy önmagától kérendő tanácsot. S meglepetve látta, hogy szeme karikás. Csodálkozott rajta. Néhány perc már oda tudta ezt rajzolni a szeme alá? Aztán kitekintett a tengerre, mintha csak időt akarna nyerni önmagától. De végre is szemébe kellett néznie - nem a kérdésnek, amelyre csak egyetlen választ adhatott, hanem a helyzetnek, amely kínos zavarba hozta és gyötrelmes huzavonák elé állította. Nem, nem és nem: soha nem lehet a felesége sem ennek a fiatalembernek, sem másnak. Csak Ákosnak. S ha az Ákosé nem lehet, akkor az egész életnek úgy sincs semmi értelme. Itt nincs is gondolkozni való, a válasz kész. Legfeljebb az udvarias kifejezéseket lehet latolgatni, amelyekbe majd kifogásait takargatja.

Egyszerre megrettent a támadás erejétől. Maga előtt látta a Zoltán nyugodt, kemény és mozdulatlan arcát. Arccsontjai ázsiai módon kiállanak, álla széles és szögletes. Szája vékony. Fogait mintha mindig erősen összeharapná. Konok tekintetéből csak annyit lehet kiolvasni, hogy félelmesen akar valamit, amit csak ő tud. Magdolna összerezzent és egyszerre futni szeretett volna, mint aki fél. Ajtót képzelt maga elé, amelyen gyorsan beugrik és ráfordítja a zárra a kulcsot. De ráeszmélt, hogy hiszen zárt ajtó mögött van most is, nincs mitől félnie. Különösen nem félhet azért, mert hatalmában áll Ákosra és kimondhatatlan szerelmére gondolnia. S mindjárt hanyatt-homlok bele is vetette magát az Ákos csókjainak és ölelésének emlékébe. Kiment az erkélyre, elhelyezkedett a nyugvószéken és kezdte végiggondolni egész eddigi regényét, de lassan, nagyon lassan, a legkisebb részletekkel együtt. Clarisse néni temetése. A felbukkanó férfi körül kerengő asszonyok. Véghné meg a másik... Nem, így nem megy, ehhez nincs türelme. Siessünk a csókhoz. A fehér lóca a parkban. A fénykép. Ákos karja a lóca mögött. Ákos ajkának lehelletszerű érintése. Aztán a politika. A jelöltség. A kerület. Nem, ez is türelmetlenné teszi. És mint aki tengerbe ugrik, vaksötétet képzelt maga köré behúnyott szemmel. Varrószoba. Suttogás. Válla köré fonódó erős karok. Álla alá nyúló kéz. És csók. Fogak összekoccanása, lihegés, halálos gyönyörűség. És másnap éjszaka megint. Csók. Ákos, váljon el és vegyen el engem feleségül. Csók. És megint csók, vonagló ajkak, riadt elrántása az összeérő térdeknek. Csók, csók, csók. Mikor végiggondolta ezt, azonnal elejéről kezdte megint. És így élte végig az egészet ötször, tízszer, százszor egymásután, s végül úgy állt önmaga képzeletében, mint hiányosan öltözött éjszakai bujkáló, akit el akarnak szakítani szerelmesétől, s ő a csók miatt nem kiálthatja tiltakozását, csak félkarjával taszítja el magától a közeledő Zoltán alakját.

Mikor belefáradt az erős visszaemlékezésbe, amelybe menekült, gondolataiban visszavánszorgott vonakodó lépésekkel a jelenhez. Ákos kellene, hogy itt legyen ma délután. De ez akkor is képtelenség lenne már, ha táviratozna neki. És a címét nem tudja. A Pannoniába már aligha járat postát, onnan rég elköltözött, s nem tudni, hová. Hiába, nincs segítség, ezt önmagának kell végigharcolnia. Még pedig híven és szilárdan, hogy méltó legyen az Ákos szerelmére. De mit mondhat ennek a fiatalembernek? „Nem szeretem.” Ennek nem lesz semmi hatása, a fiú válasza kész: „Majd megszeret.” És éppen ezt nem lehet. Ez a legbecstelenebb hűtlenség lenne Ákos ellen. Mihelyt a legkevésbé is megengedi, hogy Zoltán reménykedjék, már súlyosan és bűnösen megcsalta Ákost. Borzasztó gondolat: megcsalni azt, akit szeretünk. Lehetetlen. Mit csináljak, mit csináljak.

Így vergődött magányában tanácstalanul és tehetetlenül. Közben futott az idő. Már át kellett öltöznie és még mindig vakon nézett az eljövendő, gyötrelmes párbeszéd elé. Torka kiszáradt, szíve kellemetlenül dobogott. Futnia kellett volna és nem volt hová. Állatnak képzelte magát, amelyet minden oldalról riasztanak a hajtók, s a riadt állat nem tehet mást, mint vérehűlten körben forog, de menekvése nincs sehol.

S aztán végre ott lépdelt a gyalogúton, a tengerparton. Mellette Zoltán. Mögötte szülei, akik lejövetelkor nem tudtak a szemébe nézni és kapkodva kerestek oktalan beszédtárgyakat, hogy hallgatni ne kelljen saját zavarukat. Most szándékosan hátramaradtak jó tíz lépést. A Quarnero terraszáról harsogva és kellemetlenül szólt a zene.

- Beszélt a szüleivel? - kérdezte nyugodtan Zoltán.

- Beszéltem.

- Helyes. Most velem is fog beszélni. Hallgasson végig, mielőtt a kérdésemet feltenném, mondanivalóim vannak. Azzal kezdem, hogy én még sohasem voltam szerelmes. A társaim már a gimnáziumban elkezdték, az egyetemen aztán derűre-borúra szerelmesek voltak. Én nem, engem más fából faragott az Isten. Én a szerelmet csak házasságban tudom elképzelni, és úgy, ahogy a vallás parancsolja: holtomiglan-holtodiglan. Vártam arra, akit szerethetek. Mikor a Pannoniában megláttam magát, azonnal éreztem a reményt, hogy talán maga lehet az. Mindenesetre azonnal utánajártam a kilétének. Nagy örömmel tudtam meg, hogy társadalmilag és származás dolgában semmi baj nincs. Megtudtam a portástól, hogy idekészülnek, azonnal határoztam. Sürgönyöztem haza szabadságért és sürgönyöztem ide szobáért. Virággal igyekeztem a figyelmét lefoglalni, mint mondani szokás, letettem a garast. Itt aztán igyekeztem szülei hajlandóságát megnyerni, egyszersmind állandóan figyeltem magát. A megfigyelés eredménye az, hogy magára további életemhez szükségem van. Okvetlenül szükségem van. Ha magát elvehetem, boldog és nyugodt leszek, élhetek a hivatásomnak, eleget tehetek földi küldetésemnek. Ha nem vehetem el, nem tudok dolgozni, s az életem elromlik. Ezt én úgy nevezem, hogy szerelem. Folytathatom?

- Tessék.

- Most el kell mondanom, hogy mi az, amit kínálok magának. Én vezető egyéniségnek születtem, én a családom feje akarok lenni. A vallásommal együtt érzek, mikor azt tartom, hogy a feleség engedelmes társa legyen az urának. Ezzel szemben azt tartom, hogy a férj teljes felelősséggel tartozik a felesége jóléteért, gondtalanságáért, családi boldogságáért, minden gondjáért és örömeért. Ezt vállalom. Aki rámbízza az életét, annak az élete biztos kézben van mindhalálig. Hűségért és engedelmességért becsületesen tökéletes felelősséget kínálok cserébe. Mellettem nem lehet gondja, bánata, kellemetlensége, ez mind az én gondom. Mellettem nem bánthatja senki, megvédem akár az életem árán is. Nem vagyok úgynevezett modern ember, a nőemancipációt ostobaságnak tartom. Olyat nőt akarok magában megtalálni, akit kielégít a házatája, a férjének és gyerekeinek boldogsága. De aki, ismétlem, joggal elvárhatja cserében, hogy a férje az egész család minden gondját és felelősségét, minden anyagi és lelki kötelezettségét a szent eskü terhe alatt elvállalja. Ezek az én elveim. Elég világosan mondtam el?

- Hogyne.

- Nos tehát. Én nem vagyok poéta és józanul nézem az életet. Nem képzelem, hogy maga első látásra belémhabarodott. De abban biztos vagyok, hogy ha jobban megismer, elnyerem a vonzalmát. Erre kérek időt magától, még pedig olyan feltétellel, hogy míg ennek a szerelmi része a maga részéről tisztázódik, addig más férfi a maga számára nincs. Nem szeretném ezt titkos eljegyzésnek tekinteni, csak becsületes módon előzetes szerződésnek, amelyet két úriember köt egymással. Most várom a válaszát.

- Mire válaszoljak? Tegye fel a kérdést.

- Kérem, szívesen. Hajlandó-e mától kezdve hat hónapig minden más érzelmi lehetőséget kizárni és csak arra törekedni, hagy engem kellőképpen megszeressen. Igen, vagy nem?

Magdolna sokáig hallgatott. Olyan sokáig, hogy Zoltán meglepetve bámult rá oldalfélt.

- Mi ez? Nem felel?

- Ne haragudjék, ez borzasztó nehéz.

- Már engedjen meg, de igazán nem tudom, hogy ebben mi a nehéz. Én nem azt kérdem, hogy szerelmes-e belém? Nem is szeretném, ha azt mondaná, hogy igen, mert egy úrilány ne legyen két hét alatt szerelmes senkibe. Én azt kérdem: akarja-e megpróbálni hat hónap alatt, hogy belémszeret?

Magdolna kínos gyötrelemben nyelte a lélekzetet. A szavakat görcsös erőlködéssel kereste.

- Zoltán, hallgasson ide. Én azért hebegek így, mert félek magára rábízni az egyetlen választ, amit adhatok.

- Tőlem? Fél? Miért?

- Hogy elmondja.

- Már bocsásson meg, ez kicsit sértő. Merném remélni, hogy eddig úriembernek mutatkoztam maguk előtt. Hogyan képzeli, hogy ami csak miránk tartozik, azt kifecsegem idegeneknek?

- Ez az, hogy nem idegeneknek. Nézze, én most választhatok. Vagy helyesebben: maga választhat. Tehetem azt is, hogy valami módon kitérek a maga felelete elől, gondolkodási időt kérek, aztán majd soká nem írok, aztán valahogy elkallódik az egész. De tehetem azt is, hogy most rögtön őszintén felelek magának. Egy feltétel alatt.

- Az utóbbit választom természetesen. Halljuk a feltételt.

- Adja nekem becsületszavát, hogy amit megtud tőlem, nem mondja el a szüleimnek.

- Kérem. Rendben van. Nos?

- Nézze... én nem hazudhatom magának, hogy... hogy igyekezni fogok magát határidőre megszeretni... én nem igyekezhetem... én szerelmes vagyok valakibe, de azt a szüleim nem tudják.

Báró Meszlényi Zoltán csak egy pillanatig gondolkozott. S aztán ugyanolyan monoton nyugalommal felelt, mint eddig:

- Ezt tudomásul veszem, de ez nem változtat azon semmit, hogy feleségül akarom magát venni. Ezt én elhatároztam, és eddig még mindent kivittem, amit akartam. Ha szeret valakit, majd ki fog belőle szeretni. Ez legfeljebb hátráltatja az én dolgomat, de nem borítja fel. Most egy-két kérdést akarok feltenni. De előbb legyünk tisztában vele: én magát rendületlenül tovább szeretem. A diszkrécióm felől bizonyos lehet; majd megállapodunk benne, hogy mit fogunk mondani a szülőknek. Tekintsen engem legigazibb barátjának, gondozójának, védelmezőjének. Ha boldogtalanul szerelmes és szenved tőle, azt is elmondhatja, én vigasztalni fogom. Nézze, felejtse el egyelőre, hogy megkértem a kezét. Tekintsen gyóntató papjának, aki hozzá még - mondjuk - a testvére, vagy a nagybátyja. Én józan vagyok, okos és nagyon erős. Úgy nekem támaszthatja a hátát, mint a sziklafalnak. Rendben van?

Magdolna gondolkozott. Szívét hála öntötte el. Arra készült, hogy a kérő jelenetet fog csinálni, tombol, könyörög, átkozódik. Ehelyett nyugodt, belátó módon tárgyal. Lovagias kötelesség őszintén beszélni vele. És csakugyan kiérezni belőle azt az erőt, amelyre támaszkodni lehet.

- Igen, rendben van. Kérdezzen.

- Tehát. Akibe maga állítólag szerelmes, az rendes, pártiképes fiatalember? Ezt nem hinném, mert akkor nem titkolná a szülei előtt. Nos?

- Nem. Azaz... úriember, a mi fajtánkból való. De házas.

- Aha. És ő tudja, hogy maga szereti őt?

- Tudja, ő is szerelmes belém. El fog válni s aztán elvesz.

- Értem. Folyik már az a válóper?

- Nem... nem tudom... nem levelezünk... előbb beszélnie kell a feleségével... talán beszélt már... nem tudom...

- Úgy. Mennyi a korkülönbség maguk közötti Kérem, kérem, ne feleljen, ha nem akar. De elég tisztán látok mindent. Most még két kérdésre feleljen. Persze csak úgy, ha akar. Először is: kétségtelen, hogy maga boldog lesz, ha ez a terv sikerül?

- Ezt nem értem. Ha hozzá megyek ahhoz, akit szeretek és aki engem szeret, hogyne lennék boldog?

- Ne haragudjék, de ez gyerekes beszéd. A boldogság nem azon fordul meg. Vagy talán ezen fordul meg, de két hétig. Hanem mi jön azután! Felelősséget ismerő, komoly ember ez a maga imádottja? Biztos az, hogy soha, míg él, a lelkét másnak nem adja, csak a feleségének és a hivatásának! Biztos az, hogy mindig jó lesz magához! Biztos az, hogy az esküvővel elintézettnek tekinti életét, és soha nem fogja érdekelni sem kártya, sem sport, sem cimborák, sem szép nők, sem az egész külső világ mindenestül, csak az otthona és a munkája? Biztos ez? Magának komoly vagyona van. Biztos, hogy az az ember kitünően tud vigyázni erre a vagyonra és akár ügyetlenségből, akár prédaságból nem fogja elherdálni? Sőt még tovább megyek. Itt magáról is szó van. Maga még nem bálozott és a társas életet még nem is ismeri. Azonkívül leány, tehát a házaséletet sem ismeri. Biztos, hogy maga ezt az embert tíz év múlva éppen úgy fogja szeretni, mint most? És még tovább megyek: biztos az egyáltalában, hogy maga ezt az embert nemcsak bakfis-ábrándból szereti, hanem valóban szerelmes bele? Mert figyelmeztetem, hogy fiatal lányok gyakran ábrándoznak jóval idősebb...

- Kérem, - szólt közbe Magdolna hevesen, - ezt már ne folytassa. Most már sért bennem egy érzést, ami szent nekem. Az összes feltett kérdésekre egyetlen felelettel válaszolok: mi szeretjük egymást avval az illetővel és boldogok akarunk lenni.

- Jól van, értek mindent, drága Magdolna. A helyzet tehát az, hogy maga szerelmes egy házasemberbe és egyelőre még az sem biztos, hogy az illető el tud válni. Helyes. Ez alig kevesebb, mint amennyit reméltem. Hát nézze, én módosítom, amit mondtam. Hogy maga a feleségem lesz, az kétségtelen, de ezt maga most még képtelenségnek tartja. Jól van, ne is beszéljünk róla. De ígérje meg, hogyha bajban lesz, rám fog támaszkodni. Felajánlom a legtisztább baráti készséget és segítő kezet. Csak egyetlen intésre van szüksége, én azonnal ott leszek. Biztos lehet benne, hogy szerelmi ostrommal nem leszek terhére. De közel akarok maradni magához. Hiszen a télen farsang is lesz. Táncolni én is tudok, nem úgy, mint egy akrobata persze, de tudok. A télen gyakran Pesten leszek. Az alkú tehát ez: én kijelentem, hogy szerelemről nem beszélek addig, amíg maga nem beszél, viszont maga megajándékoz engem a bizalmával és barátságával. Így rendben van?

- Igen, így rendben van, - felelt Magdolna hálásan, - de mit mondunk a szüleimnek?

- Azt bízza rám. Még ma vacsoránál meghallja. Maga ne is szóljon, csak hagyjon engem beszélni. Most diskuráljunk másról, hogy a szülei a hátunk mögött ne nyugtalankodjanak. És lehetőleg legyen hozzám barátságos, ha ez nem kerül nagy megerőltetésébe.

- Dehogy kerül, hiszen nem vagyunk ellenségek. És igazán nagy hálát érzek maga iránt, hogy az egészet így megkönnyíti nekem. Meg kell mondanom, hogy maga igazán gavallér ember. Akit majd egyszer elvesz, az... annak...

- Annak az életét a gondviselés jó helyre tette. Ezt merem állítani. Hát most beszélgessünk Kolozsvárról. Arról nagyon szívesen beszélek. A minap említettem a főteret. Ez szép, nagy, négyszögletes tér, a közepén gyönyörű öreg templom és a Mátyás-szobor...

Elfogulatlanul, könnyedén elkezdett mesélni Kolozsvárról. Magdolna megkönnyebbülten hallgatta. Nemsokára megszólalt hátul Hubayné hangja:

- Gyerekek, nem volna jó visszafordulni? El ne késsünk a vacsoráról.

Megálltak és megfordultak, Zoltán odasúgott:

- Mosolyogjon. Legyen elfogulatlan.

Ő engedelmeskedett a tanácsnak. A szülők ismét előre engedték őket, s ezért el kellett mellettök haladniok. Az apa zavart mosolygással próbálta tekintetöket elkerülni, az anya mintegy cinkosi kérdő pillantással kutatta nem a lánya, hanem a Zoltán arcát. Aztán megindultak mindnyájan Abbazia felé a nyugvó nap bíborpompájában, a piros tenger partján. Zoltán magyarázott. Erdélyi dolgokat adott elő. A székelyekről beszélt, a bánffyhunyadi viseletről, az erdélyi fürdőkről, a szebeni és brassói szászokról. Nem is volt érdektelen, ahogy mindezt előadta. Magdolna azonban néha behúnyta lelkét és néhány pillanatig andalító vággyal és szerelemmel Ákosra gondolt. Majd pedig, úgyszólván bocsánatot kérve tőle, mint estélyen kedvesétől az elfoglalt háziasszony, visszafordította figyelmét a Zoltán előadására és buzgó udvariassággal szólt közbe: „Milyen érdekes." Bár éppen az ilyen pillanatokban nem is tudta, miről van szó.

Mikor vacsorához ültek és a rendelésen is túlestek, úgy hogy a pincérek felől végre nyugodtan lehetett beszélni, Hubayné végre kitört:

- Beszéljetek már, az Isten szerelmére, das ist nicht zum Aushalten. Mit végeztetek?

- Hálaistennek kitűnően rendbe jöttünk, - felelt Zoltán gyorsan, - Magdolna okosságától és úri gondolkozásától el vagyok ragadtatva. Ő azt mondja, hogy egy tapasztalatlan fiatal leány nem ismerheti a saját lelkét, s ebben tökéletesen igaza van. Az ő álláspontja az, hogy egyikünk sem kötelezheti magát semmire. Szerinte például megtörténhetik, hogy három hónap mulva én találkozom valakivel, aki még nagyobb hatást gyakorol rám, s ha ő bizonyos érzésekbe belemenne, ez neki súlyos csalódást okozhatna. Én tudom, hogy ez ki van zárva, de ő nem köteles tudni, és megértem, ha fél a csalódástól. Ugyanígy ő is találkozhatik valakivel, s akkor én élem át ugyanezt a csalódást. Egyszóval abban állapodtunk meg, hogy elvben nem határozzuk el a mi megegyezésünket, de nem is zárjuk ki. A télen sokat leszünk együtt, majd akkor szépen lassan többet fogunk tudni. Magdolna mindenesetre megajándékozott meleg és bizalmas barátságával. Ez nekem mindennél többet jelent. Tulajdonképpen nem is volt a mai beszélgetésünknek több célja, mint körülbelül ez. És mondhatom, nagyon-nagyon boldogan utazom haza Erdélybe.

Az apa, aki két nap óta feltűnő szótlanságot mutatott, most is csak tessék-lássék bólogatott és nagy igyekezettel próbált udvariasan boldog arcot mutatni. Hubayné szeme azonban könnybe lábbadt. Az asztal fölött megfogta Zoltán és Magdolna egy-egy kezét és ezt rebegte meghatottan:

- Gyerekeim, köszönöm azt nektek, régen volt ilyen szép estém, mint ez a mai.

Zoltán udvarias mosollyal megbiccentette a fejét, aztán folytatta:

- Volna azonban még egy kérésem. Úgy a méltóságos asszonyhoz, mint hozzád, kedves Imre bátyám. Ha majd a sors nekem adja azt a boldogságot, hogy Magdolna teljes érzéseit elnyerjem, szeretnék meggyőződve lenni arról, hogy ezt kizárólag a saját magam egyéniségének köszönhetem. Ezért azt az ígéretet kérem a kedves szülőktől, hogy Magdolnával ne beszéljenek rólam. Nem szívesen utaznék el most azzal az érzéssel, hogy engem agyba-főbe protezsálni fognak. Magdolna imádja a szüleit, és bár igen mély egyéniség, az imádott szülők szava befolyásolhatja. Mindent, csak ezt ne. Igen fájna nekem a gondolat, hogy egy leány szívét csak ilyen súlyos támogatással tudtam elnyerni. Kérésem tehát az, és pedig elsősorban az ő elragadó és jóságos mamájához, hogy a mi kérdésünkről soha előtte ne tegyenek említést. Számíthatok erre?

- Remek ember maga, Zoltán, - felelte Hubayné még nedvesebb szemmel, - egyre jobban becsülöm magát.

- Derék fiú vagy, - szólalt meg váratlan élénkséggel Hubay is.

- Köszönöm, - mondta nyugodtan a kérő, - most beszéljünk másról. Azt olvastam az ujságban, hogy Vilmos német császár megint magyar földre érkezett. Frigyes főherceg vendége vadászatra.

- Igen, - szólt Hubay, - Mohácson Szelestey ezredes fogadta, az jóbarátom. Koszits Kamillt, az alispánt is jól ismerem...

Áttértek a politikára. Vacsora után leültek sikanőzt játszani. Zoltán Magdolnának segített, Hubay a feleségének. Sokat nevettek. Aztán felmentek aludni. Magdolna igen melegen szorított kezet Zoltánnal. Pontosan megértette, milyen gavalléros ajándékot kapott tőle: milyen eszesen intézte el a fiatalember, hogy őt szülei ne kínozzák rábeszéléssel és a jelölt örökös, túlédes dicsőítésével. És most részletesebben elgondolkozott azon, hogy vajjon mi lesz az élete annak a leánynak, aki majd a Zoltán felesége lesz. Zsarnoki természetű, kemény akaratú férjet kap, aki gépszerűen pontos háztartást követel, ellentmondást nem tűr, de minden szavára életet lehet építeni. Bizonyára van olyan leány, akinek ez tökéletes boldogságot jelent. S hirtelen az a különös gondolat jutott eszébe, hogy ha majd az Ákos felesége lesz, szívesen találkoznék és barátkoznék a Zoltán feleségével. De aztán elsöpörte a gondolataiból Zoltánt az egész délután izgalmas történetével együtt: félálmában sóvárgó ábránddal adta át magát a csókok csodálatos emlékének.

A másnap igen kellemesen folyt le. A nap első felében csomagoltak, aztán bementek Fiumeba. Zoltán ott elbúcsúzott tőlük. Egyszerűen, nyugodtan, mindenféle érzelmesség nélkül. Mikor már mindnyájoknak köszönt és beült kocsijába, amely az állomásra vitte, nem is nézett vissza. Magdolna mélyet és kellemeset sóhajtott. A megváltottság, a felelőtlen szabadság ujjongó érzése fogta el a szívét. Nemsokára ők is felszálltak a Hegedüs Sándorra. Kíváncsian szemlélték meg kabinjaikat, aztán a hajó minden zegét-zugát bejárták. Volt a fedélzetnek egy része, ahol a vaskorlátnak támaszkodva le lehetett nézni a nyitott gépházba, az óriás acélrudakra és kerekekre. Minden érdekes és izgalmas volt a hajón. Nyolc óra tájban elindultak s máris tessékelték őket a vacsorához. A hajó gyomrába kellett leszállaniok, remegő deszkafalak közé, olajszagú fülledt hőségbe. Bizonytalanul imbolygó érzés háborgatta Magdolnát, amely nem volt nagyon kellemetlen, csak akkor, ha kipillantott a köralakú ablakon a tengerre, mert a kékes-zöld partvonal hol az ablak fölé lendült, hol az ablak alá süllyedt. Hubayné ezt sehogysem bírta. Émelygésről, fejfájásról kezdett panaszkodni, turkált az ételben, idegeskedett. Férje vacsora után konyakot diktált belé és gyorsan aludni küldte. Ők ketten vacsora után még felmentek a fedélzetre.

Szép, holdas éjszaka volt, a tengeren ezüst meseláva hömpölygött, a hajó harsogva fúrta orrát a vízbe s mintegy haragosan haladt előre a tündéri tájon. Ők a rézkorlátra támaszkodtak.

Hubay áttette félkarját leánya vállán. Mögöttük három-négy fiatalember mászkált. Látszott rajtok, hogy mindenáron észre akarják vétetni magokat, olaszul és magyarul célzatos tréfákat mondtak, majd odébb fekvőszékekre telepedtek és énekeltek. Egyiknek kellemes baritonhangja volt, amely az Ákos hangját juttatta Magdolna eszébe. Ettől egész testében megremegett.

- Fázol? - kérdezte tőle apja, erősebben magához karolva.

- Nem fázom, apus.

Kis szünet következett. De a hosszú hallgatás már megtört. Hubay végre kimondhatta, amire láthatóan régóta készülődött.

- Mondd, mókus, ugye nem sietsz azzal a férjhezmenéssel?

- Dehogy, apus, eszem ágában sincs. Ráérek.

Hízelegve közelebb fészkelte magát apjához. Többet nem szóltak és így maradtak még nagyon sokáig. Akkor a fiatalemberek is elhallgattak, eltünedeztek. Csak a hajó harsogása hallatszott, s a hold végtelensége terült rájok titokzatosan. Nézték, hallgatták ezt némán, összeölelkezve a korlátnak támaszkodva. Magdolna egyszerre ezt gondolta:

- Szegény apus nem tudja, hogy most azt az Ákost öleli, aki minden porcikámban benne van.

Aztán aludni mentek. S kora reggel, kapkodó, ideiglenes öltözködés után Magdolna felment a fedélzetre. A hajó már állott. Kitárult előtte a tündöklő reggelben a Piazzetta képe. Jobbról a valószínűtlen szépségű doge-palota, mögötte beljebb a Márkus-templom kupolái egymás hegyén-hátán, balfelé a Campanile rózsaszín tornyának csodája. Mély lélegzetet kellett vennie a gyönyörű megdöbbenéstől.

- Boldog vagy, mókus?

- Csodaszép, - felelte ő álmélkodva.

De elbűvölt boldogságában elfacsarodott a szíve. Arra gondolt, hogy ha ezt most Ákossal nézhetné, ennél is ezerszerte szebb volna minden. Olyan szép volna, hogy akár mindjárt meg lehetne halni.

VIII.

Úgy látszott, hogy Meszlényivel békében fogják hagyni. Maga a kérő igen gavallérosan intézte el a kérdést, és Magdolna boldogan adta át magát az elmult veszedelem után a szabadság érzésének. De gyorsan rá kellett ébrednie, hogy tévedett. Még le sem szálltak a hajóról, már magkapta a reá várakozó jövendő első jelét.

- Hogy áll az a kalap a fejeden, - mondta anyja a leszállásra várakozó sokaság közepén, - azt hiszed Erdélyben nem fognak figyelni az ilyesmire?

- Hogyhogy Erdélyben, - szólt ő azonnal és erősen, - hogy tartozik az én kalapomhoz Erdély?

- Csak úgy mondtam, - felelte az anya, - mondhattam volna a Szepességet is. Majd ahova egyszer férjhez mégy.

Erre nem felelt semmit. Igyekezett a megjegyzést elfelejteni és belevetni magát a szépség imádatába. Tizennyolcéves földi élete alatt, mióta eszmélt, ez a Velence volt számára az álmok álma, a sóvárgott szépség, a távol tündöklő csoda. Most megkapta sorsától, hogy itt lehetett. S hogy szerelmesen lehetett itt, ami most az élet különös ajándékának tünt fel előtte. Mindenáron ezt akarta élvezni. Velence csodáját a saját szerelmes lelkének csodáján keresztül, s ezért mindenáron igyekezett lerázni magáról mindent, ami zavarhatta. Úgy lebegtette meg lelkét, mint ahogy a vízből kiszálló kacsa szórja le tollazatáról a vízcsöppeket. De ezt hiába tette. Mikor néhány perc mulva a márványkockás parton gyalogszerrel sétáltak a közeli Danieli-szálló felé, anyja aggodalmasan figyelte a poggyászt, amelyet a szálló egyenruhás embere taligán tolt utánok.

- Az a nagy sárga már kezd szakadozni, - mondotta, - pedig azt reméltem, hogy a nászutadon még használhatod.

Erre sem felelt semmit. Iparkodott egész figyelmét a doge-palota rózsaszín-fehér mintájára fordítani és arra figyelni, hogy a tenger felé néző, csipkeélű homlokzaton az ablakok elosztása csodálatos módon részaránytalan. Valaha azt tanulta, hogy „a két jobboldali ablak különbözősége jellegzetes bájt kölcsönöz az épületnek”, de ezt a jellegzetes bájt most nem tudta megérezni. Az a félelem, hogy anyja megint tesz valami aggasztó megjegyzést, idegessé tette. Majd ezt meg kell nézni és szemügyre venni alapos, részletes gyönyörűséggel, gondolta magában. És a sóhajok hídját is, amelynek ívét most pillantották meg, a lépcsőfokos, széles kőhídon áthaladtukban.

- Siessünk reggelizni, - mondta Hubay, - olyan éhes vagyok, mint a farkas.

A Danielit hamar elérték és Magdolnának minden fegyelmezettségére szüksége volt, hogy beletörődjék a megérkezéssel járó szabályos teendőkbe. Mert most szeretett volna otthagyni csomagot, reggelit, szülőket, mindent, és szaladni a kőbe faragott és vászonra festett csodák egyikétől a másikhoz. Ehelyett végig kellett várnia, amíg apja a méltóságteljes, feketeszakállú portásnál megtudakolja lefoglalt szobáik számát, míg a poggyászt mind számbavették, míg a felvonón idegtépő lassúsággal elérték a kellő emeletet, míg a bőröndöket szétválogatták. Aztán még ki kellett csomagolnia a kis kézitáskát, hogy kezet mosson, megfésülködjék és rendbe szedje magát. Aztán még meg kellett várnia, míg szülei ugyanígy felkészülnek. Addig azzal enyhítette lobogó türelmetlenségét, hogy megvizsgálta az ágya fölé boruló különös fehér fátyolfüggönyt, amelynek rendeltetését nem tudta kitalálni. Aztán a tengert nézte és boldogan lelkendezett, szíve úgy lebegett mellében a boldog felindulástól, mint szédítő hintázáskor. Aztán le kellett mennie az étterembe szüleivel reggelizni. Ő maga gyorsan bekapta a maga porcióját és visszafojtott idegességgel szemlélte, hogyan piszmognak szülei a kávéskanállal, a cukorral, a tejjel. Nagysokára a reggelin is túlestek. Akkor fel kellett mennie

a szüleivel együtt: fürdő következett és átöltözködés. A három lakószobához egy fürdőszoba állott rendelkezésökre, s ilyenformán időnyereség szempontjából a fürdés sorrendje közömbös lett: három fürdésnyi időn alul nem lehetett megúszni a dolgot. Aztán az öltözködés, aztán a szülők elviselhetetlenül lassú felkészülése. És akkor végre, végre el lehetett indulni és nekivágni a mesék városának.

Késő délelőttre járt már, a szeptemberi nap kánikulai erővel sütötte a tengerpart márványkockáit. Tündöklő kéket, enyhe rózsaszínt és fakó márványszínt kevert az a mesebeli művész, aki a leány előtt kitáruló látványt alkotta. Ment szülei mellett és szeme meghatott boldogsággal hunyorgott a szikrázó napfénytől. Elhaladtak ismét a doge-palota tövében, ahol túlságosan alacsony oszlopok árkádja árnyékot kínált, a falhoz vaskos kőlócák símultak és mindenféle nyelvet beszélő emberek jöttek-mentek: német, angol és olasz szót lehetett minduntalan hallani innen is, onnan is. Aztán kiértek a Piazzettára, jobbra fordultak és mentek a Márkus-templom felé.

- Most a világ legszebb terét fogod látni, mókus, - szólt Hubay olyan hangon, mint a birtokát mutogató földesúr.

A Campanile, amelyet vékony, szegletes oszlopnak látott a hajóról, most meglepte hatalmas alsó építményével. És kitárult a márványkockás tér, a fület az ezernyi galamb puha szárnycsattogása és a köveken koppanó lépések hangja kényeztette. Magdolna nem tudott merre nézni. A galambok felé szeretett volna kapkodni dédelgető kezével, a Márkus-templom dús keleti módon barbár pompáján szeretett volna ámulni, aztán forogni szeretett volna saját sarka körül folyton-folyton, hogy a tér négy oldalát állandóan csodálhassa, a Campanile meredek magasába is szeretett volna ágaskodni hátraszegett nyakával, az embereket is szerette volna nézni, akik jöttek-mentek, vagy a kirakott zöld székek tengerében apró szigeteket alkotva reggeliztek, vagy az árkádok alatt tarkán üldögéltek, mind idegenek, más világból valók, soha nem látottak, már csak ismeretlen voltukkal is a világlátás csodálatos és regényes izgalmát keltők. Ó, be gyönyörű, ó, be kimondhatatlanul tündéri és izgalmas: ide el kell jönni Ákossal és olyan boldognak lenni, amilyen boldog még soha emberpár nem volt a világon.

- Ugye, szép ez mókus? Hallottam egy mondást, hogy ez a földkerekség legszebb táncterme. Majd meglátod este, milyen csodálatos. Holdvilágnál még százszor szebb.

Magdolna elvesztette súlya érzetét, a mindenségben lebegő testetlen lénynek érezte magát. S ekkor anyja így szólt:

- Zoltán azt mondta, hogy ha egyszer megházasodik, a világért nem megy máshova nászútra, csak ide.

Ezek a szavak mintha mellen ütötték volna. Képzeletében Ákossal állott itt a csoda kellős közepén, s most mintha úgy lökte volna ez a megjegyzés Zoltán közelébe, ahogy valaha a keresztény vértanukat dobták az oroszlánok elé. Szemébe könny szökött a haragtól és elkeseredéstől. Hát ez most már mindig így lesz? Óránként fogja kapni a kérőjére vonatkozó célzásokat? Így elromlanak majd legszebb hangulatai, amelyek után egész életében sóvárgott.

- Mi ez, mókus, sírsz?

- Olyan szép ez, - felelte ő lélekjelenléttel, - hogy meg vagyok hatva.

- Nagyon szép, - nyomta meg Hubayné még egyszer a szót, - az már igaz, hogy szerelmeseknek való. C'est une merveille. Most menjünk körül, nézzük meg a kirakatokat.

Elindultak az árkádok felé, áttörtek a széktenger egy keskeny járó ösvényén és elindultak az oszlopok mentén. Rengeteg kirakat. Könyvek, olaszok, angolok, franciák, Velence képét hordozó díszművek, albumok, szobrokról és képekről szóló hatalmas és díszes munkák. A

másik kirakatban ékszerek, csodálatos nyakláncok, szikrázó gyűrűk, színesen pompázó karkötők, diadémok, gyöngyök, piciny női órák, vagy éppen foglalatlan drágakövek úgyszólván haragot keltő halmaza. Aztán óriás kirakatablak „Jesurum" felírással, benne lehelletes krémszerű csipkék, mintájok elbűvölő, omlásuk, akár a hervadt virágé. Aztán velencei üvegtárgyak kirakata, tarka üveglámpák, mozaik-dobozok, színes üvegszálból font hamutálcák. Aztán bőrből való, arannyal préselt könyvtáblák kirakata. Aztán modern trafik soha nem olvasott napilapok és hetilapok egymás hegyébe aggatott tömegével. Aztán illatszerüzlet, bársonyalapon nyugvó, finoman rajzolt üvegek halványzöld tartalmával, hófehér pehelypamacsok, díszes rizspordobozok. Magdolnának szeme-szája elállt. Ha ilyen kis helyen ennyi a néznivaló, mennyi idő kell majd az egész nagy-nagy Velencéhez? Hónapok és hónapok kellenének, s nekik nincsen két hétnél több idejük. Pedig itt teméntelen muzeum van, ahol egyetlen képet sem szabad megnézetlen hagyni, és teméntelen templom van, azokban sok oldalkápolna és oltár és emlék és kép és szobor, és teméntelen palota van, s a csatornák mindegyikét meg kell nézni, talán nem is szabad alvásra pocsékolni az időt ebben a csodavárosban, el kell indulni, menni, nézni, nézni és szívni ezt a sok mindent telhetetlen sóvárgással, míg csak össze nem esik az ember...

- Majd kimegyünk a Lidóra is, - vetette oda az apa.

- Nono, - szólt rögtön az anya, - das ist nicht dringend. Ott is közös fürdő van, egyáltalán nem óhajtom, hogy a leányom ott bámészkodjék. Majd, ha asszony lesz, odamehet. Ámbár ahogy én Zoltán elveit ismerem...

Magdolna nem bírta tovább.

- De mama, az Isten szerelmére, miért nem hagysz már békét azzal a Zoltánnal?

- Mi bajod? - fordult feléje anyja mély csodálkozással.

- Bocsáss meg, de reggeltől-estig nem hallok egyebet, mint Zoltánt. Miért hoztatok Velencébe?

A szeme könnyes volt megint, hangja remegett az izgalomtól.

- Hát én nem tudok mit szólni, - válaszolt az anya, - miféle ideges hang ez? És miféle faxni? A te társaságodban nem szabad Zoltánt említeni?

- Nem arról van szó. De megállapodtunk, hogy ez nem lesz köztünk téma. És mégis úgy beszélsz róla, mintha már készülődnénk az esküvőre. Apus, hát szólj hozzá, nagyon kérlek.

Hubay óvatosan, de határozottan lánya pártjára kelt.

- A gyereknek igaza van, angyalom. Nekünk nagy boldogság volna, ha Magdolna megszeretné ezt a kiváló fiatalembert, de dobbal nem lehet verebet fogni. Ne emlegesse folyton és ne célozgasson, angyalom. Most itt vagyunk Velencében, a gyerek lásson világot és tanuljon. Ebéd után majd veszünk egy Bädekert, aztán megcsináljuk a tervet. Holnap reggeltől kezdve. Múzeumok, templomok, üveggyár Muranóban, Canale Grande, miegymás.

Az anya ingerülten felelt:

- Jól van. Ahogy tetszik. Bocsánat, hogy ki merészeltem ejteni egy kedves ismerősünknek a nevét, aki tudtommal nem bélpoklos, lächerlich. Ezentúl majd vigyázok.

- Angyalom, ne legyen ideges. Fáradtak vagyunk az úttól, kíméljük egymás idegeit. Tudja mit, angyalom: emlékszik a Tre Rose vendéglőre?

Hubayné csökönyösen hallgatott és vállat vont.

- Na ne duzzogjon. Emlékszik. Azt gondoltam, hogy hagyjuk veszni a Danieliben az ebédet és menjünk oda enni. Tudja, ki kellene keresni azt az asztalt, ahol akkor ültünk és ki kellene mondani, hogy tavaly voltunk itt és nem húsz éve.

- Ó de regényes lett egyszerre, mon Dieu.

- Nem tagadom, angyalom. Az nekem felejthetetlen emlék. És hiába epéskedik, magának is. Ne vitatkozzék sokat, most odamegyünk. Remélem, meg tudjuk találni. Mókus, békítsd meg anyádat.

Magdolna úgy érezte, hogy mint életében eddig nagyon kevés alkalommal, a beléje nevelt feltétlen engedelmesség most lázadozik kissé. De erőt vett magán.

- Mamám, ha ideges voltam, bocsánatot kérek. Menjünk oda, ahová apus mondja.

- Mehetünk, nem arról van szó. De azt különösnek találom, hogy idegeskedjél, mikor a szüleid aggódnak a jövődért és a boldogságodért, nem kényszerítünk senkihez, azt megmondom, de egy kedves ismerőst, ha véletlenül eszembe jut, igazán meg lehet említeni, voyons.

- Meg lehet említeni, mamám, de ne tekintsd máris a férjemnek.

- Kérlek, kérlek, bocsáss meg, ha megsértettelek. Ne beszéljünk többet róla. De azt nem tudom elhallgatni, hogy báró Meszlényi Zoltán olyan fiatalember, akiért minden eladólány hálát adna a jó Istennek. Mehetünk.

Megindultak, az irányt Hubay választotta. Mendegéltek némán, korántsem összebékélt hangulatban. Magdolna erősen összeszorította a fogait és haragosan parancsolni igyekezett könnyeinek. De azok erősebbek voltak nála. Elővette zsebkendőjét.

- Tessék, - szólt az anya, - most bőg. La voilà. Más lány polkát táncolna örömében, hogy ilyen udvarlója akadt, akihez még csak nem is kényszerítik. Az én időmben a fiatal lányok másképpen gondolkoztak. Az ember a lelkét kiteszi, hogy a gyerekét rendesen felnevelje, aztán itt van. Sír az utcán idegen városban, mikor senki sem bántotta. Na hagyjuk.

Magdolna megint szólni akart, de érezte karján apja figyelmeztető nyomását. Lenyelte, amit mondani akart. Tovább lépkedtek némán. Ő igyekezett figyelmét arra fordítani, amit láthat. Keskeny gyalogjárón bandukoltak, mellettök zölden ragyogott a napsütötte víz, gondola siklott el a terpesztett lábú evezőssel, aki furcsa módon csak egy-egy kurtát lökött a lapát nyelén, a házak ablakain száradó fehérneműk lógott, foltozással árulva el szülők és gyermekek alsóruháinak benső titkait. A levegőben forró és erős halszag úszott, sósízű, kissé poshadt, és mégsem kellemetlen. Magdolna igyekezett lelkesen örvendeni ennek a sok újnak, érdekesnek és soha nem látottnak. De be kellett látnia, hogy örvendeni már nem tud eléggé. És könnyei minduntalan szeme égő sarkába szerettek volna tolakodni. Égető vágyat érzett Ákos után, hogy mellére dobja és kipanaszkodja magát: Ákos, Ákos, mindenem, szerelmem, elveszik tőlem a mi Velencénket...

A Tre Rose, vagyis Három Rózsa-vendéglőt jó sokára megtalálták. Mire ráleltek, kitűnt, hogy már háromszor elmentek mellette, csak nem vették észre. Szellős kis vendéglő volt ez, még külön szélhajtó gép surrogása is hűsítette. Ebédidő is lett, mire letelepedtek, de csak hosszas és tanácstalan keresgélés után, mert mint kitűnt: az elmult évek folyamán átalakították és kitatarozták a helyiséget, nem csoda tehát, ha a húsz esztendő előtti vendégek nem ismertek rá. Hubay mindenekelőtt innivalót rendelt. Nagyon büszke volt, hogy nem felejtette még el az olasz varázsigét:

- Un quarto rosso e un mezzo Pellegrino.

Mindjárt kaptak gyékényfonatos palackban kis üveg olasz vörösbort és hozzá ásványvizet. Aztán az ennivalóra tértek. Magdolnának nem volt kedve az ételhez, fáradt és ideges lévén,

inkább csak tétlenül és gondolattalanul üldögélni lett volna kedve. De a franciául gagyogó pincérrel kisütötte, hogy kaphat hideg zöldséglevest. Ezzel meg is elégedett, miután bőségesen meghintette reszelt sajttal. De szülei nem érték be ennyivel. Húsos derelyét rendeltek, amely „gnocchi" néven szerepelt a kézzel írott étlapon. Aztán halat is akartak enni. Aztán a sajtokat is meg akarták kóstolni, rendeltek tehát gorgonzola és stracchino nevűeket. Bőségesen ettek és elvitatkoztak azon, hogy hajdani útjok hányadik napján ettek itt, mikor voltak a Bonvecchiatiban és mikor a Capello Neroban. Magdolna hallgatott. Sorsa szorongó érzéssel kezdte aggasztani. Mikor Abbaziából elindultak, azt hitte, hogy a Zoltán veszedelmétől jó időre megszabadult. Most látnia kellett, hogy tudtán kívül alighanem ítéletet mondtak ki felette: a Zoltán feleségének szánták. S bár tudta, hogy inkább meghal, semhogy Ákostól elszakadjon, azzal most már kezdett tisztában lenni, hogy szüleivel, de főkép anyjával, súlyos, hosszú és szívós harcot kell megvívnia. Ennek a harcnak bátran és elszántan a szeme közé nézett volna, de most nem harcolni akart, hanem elmerülni a csodálatos szépségekben. S a helyzetnek nem az volt a képe, hogy ezt háborítatlanul megteheti. Kétségtelennek látszott, hogy anyja keményen és konokul folytatni fogja a porhanyító munkát száz megjegyzéssel, ezer célzással. Ennélfogva kétségtelennek látszott, hogy velencei két hetének tündéri reményű idejét a sors már eleve megmérgezte.

- Hát most hazamegyünk, - szólt ebéd után az anya, - nagyon kimerültnek érzem magam, ez a hajóút alaposan megviselt. Az ebédutáni pihenő egyikünknek sem fog ártani. Később, délután elmehetünk a térre uzsonnázni, talán zene is lesz.

- Nem nézünk meg semmit? - kérdezte Magdolna megrebbenve.

- Ma már aligha lehet, délután a néznivalók nem lesznek nyitva. Majd holnap elkezdjük.

- De legalább gondolával mehetnénk haza, mama...

- Nem, fiam, az igen nagy kerülő. Ráérünk még mindenre. Most mennél hamarább az ágyamban akarok lenni.

- Én addig mit csinálok, mama? Én nem vagyok álmos. Nem mehetnék el kicsit sétálni?

- Idegen városban, egyedül? Tu es folle, mon enfant, je te jure. Te is csak pihend ki magad. És valami olvasnivalót is találhatsz. Na menjünk, mert összeesem a fáradtságtól.

Valóban gyalog baktattak haza. Hubay megmutatta leányának a fátyolfüggöny kezelési módját és megmagyarázta, hogy az a szemtelen moszkítók kellemetlen csípései ellen védi az embert. Aztán ment lefeküdni. Az anya, mint a szomszéd szobából eredő nehéz recsegés hirdette, már ágyban forgolódott a villámgyors vetkezés után. Magdolna számára sem maradt más hátra. Levetkezett egyingre és bebújt a fátyolbarlangos ágyba. De aludni nem tudott. A fátyol alá valahogyan befurakodott egy moszkító. Mihelyt behúnyta a szemét, az élesen zizegni kezdett. Ha felriadt, hogy megfogja, nem találta. Így kínlódott jódarabig. Akkor kiszállt és az ablakhoz ment. Bosszankodott, hogy elfelejtett Bädekert vétetni apjával, most legalább tanulmányozhatná és másnapra tervet csinálhatna. Szórakozottan bámult ki a vízre. A szálló előtt gőzhajó közönsége nyüzsgött, távolabb is hajók állottak, egyiknek orrán kis sárga kutya őrködött és vitézül ugatta a parton elhaladókat, hogy a hajót eszökbe ne jusson elrabolni. Távolabb ismeretlen szigetkék körvonalai remegtek a forró és párás levegőben. Legalább azokról lenne jó most tudni valamit, mindjárt más szemmel tanulmányozná őket. Hibáztatta magát, hogy nem készült fel az utazásra úgy, ahogy tervezte. De nem lehetett, hiszen minden gondolatát Ákos foglalta el. S ha felkészült volna is, most már elromlott minden. Két hétig Zoltánra vonatkozó bölcs célzásokat kell hallgatnia. Igy lesz ez hónapokig, évekig talán, otthon is, de azt könnyebben elviseli majd, mint a velencei két hét gyönyörű álmának ilyen elkeserítő romlását. Facsarodó szívvel legyintett maga elé, aztán egyingben leült egy székre és mereven nézett maga elé a földre. De ezt a tétlenséget sem bírta sokáig.

Lassan felöltözködött. Becsengette a szobalányt és nagynehezen megérttette vele, hogy ceruzára volna szüksége. Cédulát írt: „Lementem a földszintre, talán találok olvasnivalót, a házból nem megyek ki.” Ezt az asztalra tette, lehető feltűnően. Aztán lement a szőnyeges lépcsőn. Ődöngött az előcsarnokban, a szalonokban, néha a kijárat felé pillantott és felsóhajtott a rabmadár érzésével. Tovább lézengett. Gyér közönség üldögélt, jött-ment. A férfiak alaposan megnézték. Ennek örült és Ákosra gondolt. Aztán felfedezte az olvasóhelyiséget. Lapozgatott. Végignézte az Illustrated London Newst, az Illustrationt, az Illustrazione Italianát és a Blanco y Negrót. Hozzáfogott a Le Temps nevű francia napilaphoz is. De abban semmitsem talált, ami érdekelte. Közben hirtelen elsírta magát: itt van Velencében, a Tizian-képek és a Verrocchio-szobrok tőszomszédságában és mégsem láthat semmit, mert jól nevelt úrilány egyedül, gardirozatlanul, nem mehet ki az utcára. Pityergett egy kevéssé, aztán a Tatlert és a The Spurt lapozgatta. Hamarosan elúnta ezt is. Szemközt két férfi ült le, olyan egészen öregek, biztosan megvoltak már ötven évesek is. Folyton őt nézték, összesúgtak és vigyorogtak. Felkelt, odébbállott. Jött-ment. Nem találta helyét. Felment a felvonón. A cédula ott volt érintetlenül az asztalon. Leült. Eszébe jutott, hogy a portástól kellett volna kérni valami velencei útmutatót, annak biztosan lesz. Elhatározta, hogy még egyezer lemegy. Már indult is, mikor anyja szobája felől egyszerre hangos és fájdalmas nyögést hallott. Benyitott. Anyja az ágyon hánykolódott, arcát a fátyolsátor miatt nem lehetett látni.

- Mi az, mama? Valami baj van?

- Rettenetes fájdalmaim vannak. Uuú. Nem is képzeltem soha, hogy így fájhasson. Talán valami romlottat ettem. Ó édes Istenem, de fáj. Ezt nem lehet kibírni. Mmm, de borzasztó.

Ugyanebben a pillanatban a szoba túlsó oldaláról benyitott az apa. Sápadt volt és valami belső kíntól görnyedezett.

- Gyerekek, - mondta, mielőtt bármire is figyelt volna, - nekem olyan cudar fájdalmaim vannak, hogy most már nem bírom tovább szó nélkül.

Ekkor látta meg az ágyban nyögdécselő és forgolódó feleségét. Ekkor hirtelen kiegyenesedett, mint aki a maga baját a hozzája tartozók baja miatt azonnal elfelejti.

- Mi az, angyalom, mi lelte magát?

- Jajjaj, Imre, mi ettünk valamit. Ez csak mérgezés lehet. Maga is, én is. Jahahaj, de fáj. Ó Istenem, de rettenetesen kínoz. Nom de Dieu, c’est insupportable. Jaj de borzasztó.

Magdolna ott állott a két beteg között. Az apa ledőlt a diványra, mert nem tudott állani a fájdalomtól. Versenyt nyögött mindakét szülő. És fájdalmok nem szűnt, hanem rohamosan növekedett. Magdolna először tehetetlenül nézte őket, szerényen hallgatta, ahogy jajgattak és elkezdtek vitatkozni, hogy most mi volna jobb: hideg borogatás mennél jegesebben, vagy meleg borogatás mennél forróbban. Aztán látta, hogy itt neki kell cselekednie. Nem is szólt nekik, leszaladt a portáshoz és franciául orvost kért, olyat, aki franciául, németül vagy magyarul tud. A portás bölcsen és nyugodtan bólintott: dottore Signorelli véletlenül éppen a házban van egy bokaficamodás miatt, a kisasszony csak menjen fel, az orvos perceken belül ott lesz.

Valóban, perceken belül megjelent az orvos. Rőtszakállú, hatalmas behemót orvos volt és noha százszor inkább németnek látszott, mégis olasz. Valamit csakugyan beszélt franciául, bizonyos furcsa egyoldalúsággal, mert az ü és ö hangokat képtelen volt kimondani. De valahogyan megértette a betegeket. Egymásután részletesen kikérdezte őket és számos kérdés, valamint hosszas tapogatás és kopogtatás után megállapította, hogy a házaspár minden valószínűség szerint húsmérgezést kapott. Nyilván abban a derelyében, amelyet ettek, romlott volt a hús. A két beteg fájdalmai közben rohamosan nőttek. Kiki most már levetkezve feküdt a

maga szobájában, az egyik ágyban az apa csikorgatta a fogát kínjában, másik ágyban az anya óbégatott sírva és a halált emlegetve.

- Kellemetlen dolog, - mondta dottore Signorelli, - elég komoly fájdalmakkal jár. Mindenekelőtt adok valami morfinos fájdalomcsillapítót, aztán igen alapos tisztításra van szükség. Hivassunk ápolónőt, vagy mademoiselle a betegek mellett marad?

- Természetesen itt maradok. Doktor úr mikor néz be megint?

- Most még megvárom a csillapítót, aztán este még egyszer eljövök. Nem volna éppen szükség rá, a dolog elég egyszerű. De magyarokról van szó. Mi a magyarokat szeretjük. Le général Turr. Kossuth. Hogyne. Mi csak az osztrákokat nem szeretjük. Ha valami baj volna, ami nem valószínű, tessék szólni a portásnak, eljövök azonnal. De erre nem lesz szükség. Este itt leszek. Evviva l'Ungheria, abasso l'Austria!

A rőtszakállú orvos szeme villogott, látszott rajta, hogy Magyarországnak tapsolni, Ausztriának pedig fütyülni szeretne. Megírta a recepteket, becsengette a szobalányt, rendelkezett, szervezett, intézkedett. A két beteg most már elnyomott üvöltéseket hallatott a testi kíntól. De ő nem figyelt rájok. Emelt hangon Triesztről kezdett beszélni és az osztrákokról, akik szent olasz területeket bitorolnak. Majd ismét bőbeszédűen hangoztatta, hogy az olaszok nagyon is tudnak különbséget tenni az osztrák zsarnokság és a nemes, szabadságszerető magyar nemzet között, amely sokáig ugyanazon zsarnokság jármát nyögte. Garibaldi magyar híveit is emlegette és a marsalai ezeret, amiből Magdolna édeskeveset értett. De végre megjöttek az orvosságok, dottore Signorelli beadta a mákonyos fájdalomcsillapítót előbb az anyának, aztán az apának.

- Ez tíz perc alatt hat. Most már meg fognak nyugodni. Este eljövök. Nem kellene, de magyarokról van szó. Evviva la nazione ungherese!

Így ment el a veresszakállú óriás, szemében a meggyőződés heve tüzelt, a betegekre nem is hederített. Azok csakugyan csendesebben nyögtek és jajgattak már. Magdolna hol egyikhez, hol másikhoz ment, mind a két szobában széket húzott az ágyhoz és hol apja, hol anyja verejtékező homlokát símogatta. Az apa volt a nyűgösebbik, az állta nehezebben és idegesebben a fájdalmat. Az anya hamarabb erőt vett magán.

- Az embert a halál is utolérhetné így külföldön, - pihegte panaszosan, - ez nem is lehetetlen au fond. Apád hogy van?

- Ő sem szenved már.

- Igen, nem hallom jajgatni. Jaj de borzasztó gondolat, hogy meg is halhattunk volna. Magdolna, gyermekem, igérj meg nekem valamit.

- Parancsolj, mama.

- Ha hirtelen meghalok, táviratozol rögtön Zoltánnak és rábízod a sorsodat.

- De mama, az Isten áldjon meg, hogy beszélhetsz ilyeneket? Semmi bajod nincs. Gyomorrontás az egész. Holnap rendben leszel. Mi köze ehhez Zoltánnak?

Az anya már álmosan beszélt, a csillapítószer nyilván altató hatást is gyakorolt rá.

- Zoltán az egyetlen, - suttogta elalvó mámorában, - il faut que je sache...

Aztán még mormogott valamit, amit nem lehetett érteni. Lassan elaludt. Kint még sugárzott a rekkenő délutáni hőség, gőzös pöfögése és tengercsobogás hallatszott fel a szobába. Odaát az apa is szabályosan és nyugodtan lélegzett. Magdolna leült anyja szobájában a divány sarkába sajátmagának. Gondolkozott. Képzeletében Velence csodái merültek fel, amelyeket most nem láthat, mert itt kell vesztegelnie a két beteg mellett. De ezt a szomorúságot félrelökte gondo-

lataiban a sokkal nagyobb rémület: most már nem lehetett kétség, hogy szülei őt mindenáron Zoltánhoz akarják adni feleségül, sőt nem adni akarják, hanem mindenféle praktikával hozzá erőltetni. A veszedelem sokkal nagyobb, mint Abbaziában, gondolta. Ebből a veszedelemből azonnal menekülni kell. Hova? Egyetlen hely van a világon, ahová menekülni lehet: Ákoshoz.

A szülők nem aludtak el egészen, csak fájdalomtalan, kábult félálomban hevertek. Ha valamelyik moccant, azonnal odasietett, párnáját igazította, homlokát simította, megitatta limonádéval. Különben pedig a dívány sarkában üldögélt és nem volt csak egyetlen gondolata: itt hagyni mindent, mihelyt lehet és rohanni Pestre, hogy Ákossal beszélhessen.

Az orvos este csakugyan elnézett. Megnézte a két beteget, de csak úgy felületesen. Látszott, hogy bajukat nem becsüli komolynak. Magdolna átvitte a maga szobájába.

- Doktor úr, mikor lesznek a szüleim olyan állapotban, hogy utazhatnak?

- Egy napon belül. Miért? Semmi értelme, hogy elutazzanak.

- De igen. Idegenben ez az állapot roppantul idegesítő. Otthon egészen más. Én őket holnap hazaviszem.

Az orvos vállat vont.

- Ahogy gondolja, mademoiselle. Orvosilag az út ellen nem lehet kifogás. De tanácsos lenne hálókocsin menni.

- Hogy kell azt? Én még sohasem utaztam hálókocsin.

- Beszéljen a portással, mademoiselle, holnap reggel elintézi. Nagyon egyszerű az egész. Reggel megint eljövök.

Magdolna egész éjjel nem hunyta le a szemét. Ott virrasztott a két szobában felváltva, negyedóránként felserkenve, mert hol apját, hol anyját vették elő a görcsök. Olykor kinézett a tengerre. Az éjszaka minden órájában megnézte és mindig másnak találta. Kora reggel égő szemmel, holtfáradtan, de mégis elbűvölten nézte a napfelkeltét, a bíborban úszó vitorlákat, a Riva dei Schiavoni néptelen márványpartját, az ébredező és pazarul arany-piros világot. De ez a harsogó színpompájú szépség alig férkőzött öntudatába. Ott csak a menekülés ösztönére volt hely és az Ákos nevére.

Mire a szálló élete felébredt, berendelte szolgálatra a szobalányt, lement a portáshoz a hálókocsi-jegyeket megbeszélni, aztán ledőlt két-három órára. A két beteg állapota délre jelentősen javult. Eljött az orvos is és kijelentette, hogy rá több szükség aligha lesz, a közvetlen veszedelem elmult, a további parancs erős koplalás, semmi egyéb, különben pedig tiszteletdíja máris esedékes. Magdolna kihúzta apja éjjeli szekrényének fiókját és a revolver mellől elvette a vastagra tömött pénztárcát. Fizetett. Aztán az utazás dolgában intézkedett. Jött-ment a második emelet és a portás között, a szobalány segítségével csomagolt és közben vitatkozott szüleivel. Azok mondogatták, hogy itt kellene maradni, de nem sok meggyőződéssel. Velencétől eléggé elment a kedve mindakettőnek, roppant fáradtaknak érezték magokat. Nem nagy vitába került rávenni őket a haladéktalan hazautazásra.

Este még világos volt, mikor a gondola elindult velök a pályaudvar felé. Magdolna elszoruló szívvel nézte az elmaradó csipke-palotákat, vörös homlokzataikban a gótikus rajzú fehér ablakrózsákat, a szemközt ringó gondolákat, a járókelőket. Mikor elhatározta, hogy mindenáron hazamegy, azt hitte, nagyon fog fájni mindezt itt hagynia. S most nem is fájt olyan nagyon. Fájt ugyan, de sajgó szívét édesen simogatta az a gondolat, amelyet újra és újra elővett magában, hogy dédelgesse: majd eljön ide Ákossal és akkor Velence olyan tüneményes szép lesz, hogy egyszerűen felrepül a valóságból és regévé válik.

Az úton ezer baja volt a két beteggel, már alig állt a lábán. Mikor reggel megérkeztek Pestre, a fiákker ülésén apja és anyja között elaludt. A Pannoniában azok rögtön lefeküdtek és magyar orvost kívántak. Az jött is félórán belül, kikérdezte, megvizsgálta őket, mindent rendjén talált, úgy rendelkezett, hogy két-három napig maradjanak diétás koszton, pihenjék ki jól magokat, aztán makkegészségesen máris mehetnek haza Fügedre. Magdolna mindent rendbehozott, kicsomagolt, intézkedett, aztán déltájban lefeküdt és egyhuzamban aludt tizennyolc órát. Másnap kora reggel ébredt fel. Átkémlelt a két másik szobába, szülei még mélyen aludtak. Sebtiben felöltözködött és leosont a portáshoz.

- Kérem, nem tudja véletlenül, hová költözött innen Szilágyi Ákos úr? Nemrégen még itt lakott.

- Dehogy nem, méltóságos kisasszony, hogyne tudnám. Stefánia-út tíz a címe.

- És nem tudja, vajjon Pesten van most?

- Nem tudom, méltóságos kisasszony. De megkérdezhetjük telefonon. Van telefon a lakásán.

- Igen? Kérem, legyen szíves, kérdezze meg. Mondja, hogy Hubayéktól érdeklődnek.

- Igenis, azonnal. Tessék addig helyet foglalni.

Magdolna tovább ment a kis előcsarnokba és ott leült. Szíve erősen dobogott és a boldog izgalomtól nyelnie kellett. Futni, vagy kiabálni szeretett volna, hogy tomboló nyugtalanságát levezesse. De erőt vett magán és várt. Kis idő mulva már jött is a portás.

- Kegyeskedjék a telefonhoz fáradni.

- Én? A telefonhoz? - kérdezte remegő boldogsággal.

- Igen, a nagyságos asszony van a telefonnál, mondtam, hogy a méltóságos kisasszony érdeklődik, erre a nagyságos asszony azt mondta, hogy tessék a telefonhoz jönni.

Magdolnával szédült a világ. Torka hirtelen kiszáradt. Meg kellett álltó helyében kapaszkodnia a bőrkarosszékbe.

- De... igen, de... én nem tudok telefonálni... én még sohasem telefonáltam... talán... én nem is tudom...

- Kegyeskedjék csak odafáradni, majd megmutatom, hogyan kell.

Követte a portást támolygó léptekkel, szeme előtt karikák táncoltak. S ott állt a fali készülék mellett.

- Tessék ezt a kezébe venni, a füléhez tartani, aztán ebbe a másikba belebeszélni. Azt kell mondani, hogy „halló”.

Ő gépiesen engedelmeskedett. De a hang nem jött ki a torkán. Végül második próbálkozásra sikerült kimondania a hallót. Valahonnan, a sötét ismeretlenségből, a találmány fizikai homályából hang hallatszott. Kissé élesen csengő, eleven női hang.

- Halló, itt Szilágyi Ákosné. Te beszélsz, Magdolna?

- Igen... én vagyok... én most... én...

- Halló, Ákos még alszik, de én már fent vagyok. Ilyenkor szoktam lovagolni. Nagyon kedves, hogy felhívtál, kislány, Ákos sokat beszélt rólad. A szüleid is fent vannak Pesten?

- Igen... még alszanak... én nem tudom...

- Ez kitűnő, nagyon fogok örülni, ha találkozom veletek. Mikor jöhetnétek ki?

Magdolna alig bírt állani. Nekitámaszkodott a falnak. De így nem tudott belebeszélni a kagylóba. Össze kellett szednie magát. Visszaegyenesedett a helyére. Valami hallatlan vakmerőséget érzett magában elhatalmasodni.

- Ők nem tudom... most alszanak... de én... én most rögtön... most rögtön, azonnal...

A tulsó hang hallgatott. Szinte érezni lehetett némaságában a meglepetést.

- Azonnal, - felelte kis szünet után könnyedén, - hát ez egy kicsit szokatlan idő. És mondom, Ákos még alszik. Olyan sürgősen akarsz vele beszélni?

- Nem vele, - szólt Magdolna hevesen és gyötrötten, - veled kell beszélnem. Azonnal.

Ismét szünet következett.

- Velem? Azonnal? Kérlek, elvégre, ha annyira fontos... mikor tudsz itt lenni?

- Nem tudom... talán fiákkerrel... rögtön indulnék... nagyon fontos...

- Jól van, kedvesem. Ülj fiákkerbe, megvárlak. Stefánia-út tizes. Viszontlátásra, kedvesem.

Kattanás jelezte, hogy ott befejezték a beszélgetést, aztán még csengetés is hallatszott. De ő csak tartotta a kagylót dermedten és oktalanul.

- Tessék csengetni, méltóságos kisasszony, - szólt a portás, - az a központnak jelzi, hogy bonthat.

De Magdolna csak állt megbénultan, központból, jelzésből, bontásból nem értett semmit. A portás elvette tőle a kagylót, aztán forgatott egyet valami csengető fogantyún. Ő még ott állt egy pillanatig, aztán hirtelen sarkon fordult és rohant ki a kapun. Ott fiákkeresek táboroztak. A legelsőbe beleült.

- Stefánia-út tíz.

A kocsis nagy kényelmesen felkészülődött. Olyan lassan, hogy Magdolna ujjai görcsbe szorultak. Szerette volna megfojtani a kocsist ezért a lassúságért.

- Siessünk, kérem, - mondta s majdnem sírva fakadt az izgalomtól.

A kocsi elindult a gummikerekek kellemes, puha rázásával. A barna közúti villamosok már lármás csengetéssel járták a Kerepesi-út két oldalát. A gyalogjárón nagy forgalom zsivajlott. Magdolna azonban nem nézett semerre. Hanyatt dőlt az ülésen és rendezni igyekezett gondolatait. Ákos tehát együtt lakik a feleségével. Ez megdöbbentő és megfejthetetlen. Hiszen ő maga mondta, hogy nem békülhetnek ki többé. Amit ő mond, az olyan, mint a biblia. Bizonyosan a válás miatt kereste fel a feleségét, egész éjszaka vitatkoztak, alkudoztak, veszekedtek és Ákost elnyomta az álom. Vagy valahogyan más módon történt ez, amire hirtelen rájönni nem lehet, hiszen ezerféle nem sejtett lehetőség van a világon, és csak egyetlenegy bizonyos: ők Ákossal szeretik egymást. És ő most beszélni fog az asszonnyal. Ha kell, leborul előtte, átkarolja a térdeit és úgy rimánkodik neki. Ákost felköltik, ő is oda fog borulni, könyörögni fognak, az asszony látni fogja ezt a csodálatos, nagy, szent szerelmet és be fogja látni, hogy ennek útjába emberi erő nem állhat. Lehet, hogy heves vita lesz. Ákos is odaáll melléje, karonfogják egymást, szemébe néznek annak az asszonynak. Ők ketten, a szerelem ikerszobra, Ádám és Éva, az ősi emberpár, a szerelem alfája és ómegája, maga a szerelem, a világ legnagyobb, dicsőséges, legyőzhetetlen érzése. És az asszony ott marad legyőzve, megsemmisülten, megtört beleegyezésével, ők pedig ketten jönnek vissza, mindjárt a Pannoniába és azonnal mindent tisztáznak a szülőkkel, legyen vihar, legyen sírás, kérlelés, vita, akármi, ők erősek, szilárdak, tündöklően boldogok maradnak, ezen most már semmiféle földi hatalom nem tud változtatni.

A Stefánia-úti villa előtt Magdolna ráeszmélt, hogy nincs nála pénz. Nem baj. Majd Ákos kifizeti, mikor visszaérkeznek a Pannóniához.

- Várjon itt rám, kérem.

A villa nyitott ablakain szőnyegek lógtak ki, porolás kemény lármája hallatszott. A lépcsős bejáraton túl magától nyílt egy előszobaajtó. Rendetlenül öltözött inas hajlott meg és némán mutatta az utat. Magdolna ment befelé. Tölgyfákat szeretett volna maga előtt látni, nem pedig előszobabútorokat, mert a tölgyeket tövestől szerette volna kitépni, hogy elszánt és hihetetlen erejét megmutassa.

Középtermetű, lovaglóruhás hölgy lépett eléje. Lábán csizma, szoknyája hasított, fején férfias keménykalap.

- Parancsolj, Isten hozott.

Magdolna megállt. Farkasszemet nézett az asszonnyal, akinek raccsoló hangja most egész másképpen hangzott, mint a telefónban. Csak nézte és kezet sem nyujtott, jóreggelt sem mondott. Halántékát lüktetni érezte. Maga körül mindent valótlanak és fantasztikusnak látott, saját magát vad idegennek. Mintha nem is volna igaz ez az egész őrület. De az asszony a való életet mutatta, nyugodt volt és természetes kíváncsiság ült az arcán.

- Gyere, gyere, kedvesem, nagyon örülök, hogy megismerhetlek. Csakugyan nagyon szép vagy, ilyennek is képzeltelek az Ákos leírása után. Talán itt foglalj helyet. Kínálni nem tudlak semmivel, az idő kicsit szokatlan. De nem baj, legfeljebb egy félórával később lovagolok. Hát parancsolj, kedvesem, mi az a sürgős dolog.

Leült, csizmás lábait egymásra rakta. Magdolna leült vele szemközt.

- Én azt akarom, - mondta nyersen, az asszonyt mereven nézve, - hogy válj el Ákostól.

Az asszony meghökkent. Nagy szemet meresztett. Aztán elmosolyodott.

- Mondd, fiam, nem vagy te bolond egy kicsit? Reggel hétkor idejössz hozzám, akit sohasem láttál és felszólítasz, hogy váljak el a férjemtől? Nem rossz. Az embernek megáll az esze. Ilyet még nem ettem.

Közben figyelmesen nézte a látogatót. Mint ahogy a kitörni készülő őrültet szokás figyelni.

- Nem, nem, - szólt Magdolna, - nem vagyok bolond. Ákossal szeretjük egymást. Mi egymáséi leszünk. Nincsen földi hatalom, amely ezt meg tudja akadályozni. Ha nem lehet, mindaketten meghalunk. Te nem akarhatod, hogy meghaljunk. Alázatosan könyörgöm neked, hogy hagyj minket az utunkra menni.

Az asszony figyelte és csak a fejét csóválta. Nem szólt. Megint a fejét csóválta.

- Hallatlan, - szólt végre, - ez már egy kicsit erős. Megszoktam az Ákos dolgait, de ez egy kicsit erős. Azt ő mesélte nekem, hogy beleszerettél, de ezt aféle gyerekes dolognak kezeltük.

- Az nem igaz, - kiáltott Magdolna, - ő nem, ő nem! Ő szeret! Ő tudja, hogy ki vagyok! Ilyet ne mondjál!

- Édes gyermekem, a férjem ügyeit én jobban tudom, ezt bízd rám. De ezt már én is sokallom. Úgy látszik, túlment a határon. Tudja ő, hogy te ezzel az őrültséggel jössz hozzám?

- Tudja. Megígérte, hogy beszél veled a válásról. Biztos, hogy beszélt is. És most én is itt vagyok. Neked tudnod kell, hogy milyen emberfeletti módon szeretjük egymást. Mióta az övé lettem, ezen már nem lehet változtatni.

- Micsoda? Az övé lettél? Ez csinos. Hogyhogy az övé lettél? És ezt ilyen egyszerűen kibököd itt a lakásomon? Remek.

- Igen, az övé lettem. Megcsókolt. Attól kezdve a menyasszonya vagyok. Számomra nincs más és az ő számára nincs más. Nézd, én békésen jöttem ide. Ha akarod, leborulok előtted. Válj el, engedd szabadon. Ő az enyém.

- Ó te szegény. Szóval csókolództatok. Már megijedtem. Hát igen, csókolództatok. Ezt tudom. Elmondta. Valami varrószobában, mi? Ilyen ő, igen. Nem tud magának parancsolni. Nem nagy jellem, mondjuk meg őszintén. Éppen azért kell rá vigyáznom. Ha én nem vagyok, már rég az árokból szedték volna fel.

Magdolna halálsápadt lett. Hátrahanyatlott a széken. Behúnyta a szemét. Felnyögött.

- Ne sértegesd. Őt nem ismeri senki, csak én. És ugye elmondta azt a csókolódzást. Látod. Tudtam én, hogy őszinte lesz hozzád. Szóval megvallotta, hogy engem szeret. Miért tartasz vissza valakit, aki mást szeret? Mondj le róla, te kapsz százat is még. Nekem csak ő kell. És neki csak én kellek.

- Drága fiam, úgy látom, hogy ennek fele sem tréfa. Hát ilyeneket mondott neked? És éppen azokban a napokban?

- Milyen napokban?

- Ezt persze nem tudod. Mi akkor békültünk ki.

- Ti... ki... kibé... kibékültetek...

- Természetesen. Ahogy előre lehetett látni. A képviselőség megbukott. Akkor még volt egy pár forintja. Még learatta Véghnét és learatta Kollárnét. Azok utána utaztak ide. Két bolond némber. Én csak ültem és vártam. Két viszonnyal több, vagy kevesebb, az köztünk már nem számít...

- Viszony... mindkettő... nem, nem, nem, hiszen engem szeret, mért mondod ezt? Ez pletyka. Ez aljas fügedi pletyka!

- Na ne légy gyerek, ha ezt ugyan kérni lehet tőled, te szegény gyerek, te. Persze, hogy viszonya volt velök. Nekem el is mondta. Még a szállodai szobalányt is elmondta. Hogy leereszkedett hozzá. Hadd örüljön az is. „A szobalány is ember”, ezt mondta. Ilyen viccei vannak. Szóval, drága fiam, én ezt mind lenyeltem, mint annyi éven keresztül annyi Véghnét és annyi Kollárnét. Tudtam, hogy ha elfogy a pénze, visszakönyörgi magát. Akkor még egy utolsó dologgal próbálkozott. Azzal a fürdőigazgatósággal. De ő maga is tudta, hogy azzal csak saját magát bolondítja. És eljött ide és... és én lenézem, megvetem, gyűlölöm, én tudom, hogy csak a pénzem kell neki, de hiába, belevette magát a vérembe. Isten őrizzen meg téged attól, szegény gyerek, hogy ilyen férfi kezébe kerülj. Ez a pokol maga.

Magdolna felugrott.

- Ez mind nem igaz. A látszat mindig ellene szól, de erről nem tehet. Ha hozzád visszajött, akkor miért jött le Fügedre a fürdőigazgatóság miatt?

- Azért fiacskám, mert szégyelte magát a bank előtt, amelyet már beugratott. Rosszhiszeműen ment le. Az én ágyamból ment le, ó bocsánat, miket mondok itt egy fiatal lánynak. De csak tudd meg. Csak tudja meg mindenki. Úgy ment le, hogy egy őrült éjszakát töltöttünk együtt. És mikor hazajött és megint bejött hozzám, a fejét nyomkodta. Miattad. „Őrült vagyok, - azt mondta, - agyon kellene engem verni, nem férek meg egy ilyen gyerektől sem.” Azt hittem, hogy nem lesz belőle semmi baj. Most látom, hogy elvette az eszedet. Fiam, ez az ember nem épelméjű. Ez így született. Most is van szeretője. Steltz báróné. Tegnap délután is azzal volt.

Báróné. Attól megőrül, mert sznob. Hiú és sznob. Ha bárónét lát, megbolondul. Most Steltz báróné van soron. Ki fogom várni. Két hét múlva úgyis abbahagyja. Én csak ülök és várok. Mit csináljak. A marha fejemmel megint másállapotban vagyok.

Magdolna leült. Rámeredt az asszonyra.

- Ez nem igaz, - rebegte irtózatos rémülettel.

- De igaz, fiam, igaz. Jön a harmadik gyerek. Mondom neked, hogy kibékültünk. Fiatal lány vagy, engedd el nekem a részleteket. Kibékültünk, mielőtt lement Fügedre. És tovább békültünk, mikor visszajött. Folyton békültünk, mint a vadállatok. Na hagyjuk, ez nem neked való. Elég annyi, hogy már megint szeretője van.

Ekkor kinyílt az ajtó. Ákos állt ott kócos hajjal, hálókabátban, de a szemén rajta volt a monokli.

- Maga megy lovagolni, fiam? - kérdezte közömbösen.

A látogatót nem látta. Csak felesége pillantásán vette észre, hogy valami nincs rendjén. Követte a pillantást és ekkor meglátta a leányt.

- Mi ez, - hebegte megdöbbenve.

Magdolna felállt. Szembenézett vele. Olyan hangon, mint a haldokló megszólalt:

- Ákos, csak egyre feleljen. Igaz, hogy a feleségének gyereke lesz?

A férfi zavartan vállat vont.

- Drága Magdolna, maga olyan fiatal ebben a bűbájos gyermekségében, hogy...

Itt megakadt. Magdolna sarkon fordult és köszönés nélkül sietett kifelé. Ákos is, az asszony is utána mentek, nevén szólították, visszahívták. De ő nem felelt, csak sietett, sőt végül szaladni kezdett. Felszakította az ajtót. Futólépésben igyekezett a fiákkerhez. Felugrott.

- A Pannóniához, de nagyon gyorsan.

A kocsi elindult. Mintha a ház felől még a nevét kiáltották volna. Nem nézett hátra. Nem sírt. Hülye kifejezéssel nézett maga elé. „Istenem, csak addig ne gondolkozzam, amíg odaérek, csak addig ne gondoljak semmire, inkább imádkozom, vagy inkább mondom az egyszeregyet, egyszer egy, az egy, egyszer kettő, az kettő, egyszer három, az három, jaj, csak ne gondolkozzam, Istenem, segíts meg, hogy ne gondoljak semmire, mi az, amitől gyorsan nevetni lehetne, a nevelő, akit Yolanda szeretett, hahaha, nem, ez nem jó, kétszer kettő négy, kétszer három hat, én most megbolondulok, édes jó Istenem, könyörülj meg rajtam, hogy ne gondolkozzam, csak a kocsi jobban sietne...” Így tartotta magát, mint a fuldokló a víz színén, értelmetlenül gagyogva, hebegve magában, teste előrehajlásával is mintegy siettette a kocsit a hosszú úton, s mikor végre a Pannóniához ért, a portásnak csak odavetette, hogy fizesse ki a kocsit, futva rohant fel a lépcsőn, az iramot csak apja szobája előtt lassította meg, ott nagyon óvatosan lenyomta a kilincset és benézett. Apja még mindig aludt. Remegő térdekkel lopódzkodott az ágyhoz és kihúzta az éjjeli szekrény fiókját, félszemmel folyton az apjára figyelve, hogy nem ébred-e fel. De az meg sem moccant. Kimarkolta a fiókból a revolvert. Keze hevesen reszketett. De azért bal keble alá szorította a csövet és vad haraggal megnyomta a ravaszt. Dörrenést hallott és ütést érzett. Fájdalmat nem. Végigesett az ágy előtt a szőnyegen. Mindjárt utána rettenetes ordítást hallott.

- Magdolna, - üvöltötte az ágyból kiugrott apa, - Magdolna! Mit csináltál? Orvost hamar!

Ő csak feküdt mozdulatlanul. Vajjon már meghaltam? - kérdezte magától. Nagyon csodálkozott az egészen. Futkosást hallott, ajtócsapkodást. Anyja éles sikoltással omlott melléje. S még apja hangját hallotta:

- Elcsúszott a golyó a bordán. Orvost hamar! Orvost!

De ez az ordítás már roppant távolról hallatszott feléje. Elájult.

IX.

Herczel professzor őszülő vastag bajúszt hordott és orrán csillogó csiptetőt. Kedélyes, hangos ember volt, valami saját külön derűs légkör vette körül és követte, amerre ment.

- Kutyabaja, - mondta Magdolnának, mialatt arcát megveregette, - tíz nap mulva tapaszt sem fog hordani.

Magdolna nem felelt, csak illedelmesen, halványan elmosolyodott. Anyja szepegve sírdogált a szanatóriumi ágy végéhez állított széken, apja az ágy végénél álldogált és vörös szemhéjain látszott, hogy sírt ő is, ami bizonyára évtizedek óta nem fordult elő vele. A professzor indult kifelé, vele a segédorvos is. A szülők összenéztek és pillantással megbeszélték, hogy ki kövesse a professzort a folyosóra, ahol szabadabban és őszintébben lehet beszélni, ha esetleg a beteg jelenlétében nem lehet. Az apa óhajtott kimenni, ezt az anya fejbólintással tudomásul vette. A szobában a beteg maradt, az anya, aki az ágy fehérre mázolt vasvázán nyugtatta karjait, odafektette arcát és zokogni kezdett, valamint Rózsi madám maradt ott, az osztályos ápolónő, terebélyes, elhízott asszony, talpig fehérben. Magdolna feküdt az ágyban, a mennyezetet nézte és únta, hogy anyja sír. Mindent únt, nem volt kedve élni. Sajnálta, hogy olyan ügyetlenül használta a revolvert. Sóvárgó vággyal gondolt a nemlétre. Szíve elszorult arra a gondolatra, hogy milyen jó lenne tökéletes öntudatlanságban és megsemmisülésben feküdni a ravatalon, ahogy annakidején Clarisse néni feküdt. De tudta azt is, hogy az öngyilkosságot most már nem lesz ereje megismételni. A lövés úgyszólván alig okozott kárt benne. A golyó elcsúszott az egyik bordán és hóna alatt ki is jött belőle, az orvosi vizsgálat egyszerű volt, a műtőben csak megtisztították a „bemeneti és kimeneti nyílást”, betapasztották és néhány napi lábbadozásra ítélték. Most itt feküdt, életben maradottan, a borzalmas kiábrándulás kesernyés szájízével, egész valójában megrendülten és valami örökös sívárság keserves jövendőjét érezve maga előtt.

Az anya zokogása csillapodott. Megtörölte szemét és az ajtó felé nézett. Nyilván nyugtalanította, hogy azok odakint nélküle tárgyalnak. Habozott, majd elszánta magát.

- Azonnal jövök, - mondta az ápolónőnek.

- Csak tessék menni nyugodtan, méltóságos asszony.

Hubayné kiment. És Magdolna ebben a pillanatban intézkedni kezdett.

- Rózsi madám, figyeljen ide gyorsan.

- Tessék, aranyosom, - szólt az ápolónő és az ágyhoz lépett.

- Adjon gyorsan ceruzát, papírt, de az Isten szerelmére nagyon gyorsan. Akármilyen jó lesz.

Ujjaival a levegőben zongorázva sürgette az írószerszámot. Az ápolónő elővett egy láztáblaívet. Ahhoz ceruza is tartozott. Magdolna lázas sietséggel írni kezdett. Legelőször a címet: Szilágyi Ákosné, Stefánia-út 10.

„Kedves Daisy! Ma reggel nem jártam nálatok. Ákos semmit sem tud az én érzéseimről. Ezt mondtam szüleimnek, ehhez tartsd magad. Ne látogassatok meg. Magdolna.”

- Madám, az Isten szerelmére kérem, juttassa el ezt a levelet erre a címre, de nagyon sürgősen és titokban. Senkinek sem szabad tudni. Könyörgöm, tegye meg. Kérhet annyi pénzt, amennyit akar.

- Megcsinálom, aranyosom, ne féljen. Voltam már én is szerelmes életemben. Csak bízzék bennem, aranyosom.

Az ápolónő zsebregyűrte a levelet, mert éppen nyílt az ajtó. Apa is, anya is visszajöttek. Az ápolónő kiment.

- Na lássa, - mondta az apa, - mondtam, hogy nincs semmi baj, mit emészti magát.

- Hiszen nem is azért, - felelt az anya sírva.

És legyintett a levegőbe. Nyilvánvaló volt, hogy mi okozta bánatát: az a szörnyűség, hogy a lánya, akit most már nem kellett félteni, meg akart halni.

- Hagyja ezt most, - szólt az apa komoran és csendesen, - most ne izgassuk.

Az ágyban fekvő leány tekintetét mindaketten kerülték. Valami borzalmas feszesség tette tűrhetetlenné együttlétüket a betegszobában, hiszen nagyon kellett uralkodniok magukon, hogy ki ne törjék belőlük a vádoló és keserű „Miért tetted?" Tizennyolc évig boldog harmóniában éltek egyetlen gyermekökkel, aki - legalább úgy tudták - soha semmit el nem titkolt előttük és nyitott könyv volt számukra. Most mellbelőtte magát, kétségkívül sokkal nagyobb sebet ejtve szülei szívén, mint a magáén. Magdolna csodálkozott sajátmagán, hogy fájdalmok nem rendíti őt meg eléggé. Pedig gyengéd és szerető gyermeknek tudta magát. S most szülei terhére voltak, hiába érzett irántok lelkifurdalásos részvétet. Szeretett volna teljesen egyedül lenni. Vagy inkább menekülni valahová, ahol nem vád és szemrehányás várakozik reá. Egyetlen szót sem szólt hármójuk közül egyik is, hosszú időközökön át csak az anya szólalt meg, hogy nem volna-e jó kinyitni az ablakot, vagy az apa, hogy még egy szobát kell nyittatni, mert ő is az épületben marad a következő napokra. Magdolna órákon át legfeljebb annyit mondott, hogy: „Köszönöm, nem kérek semmit." Az ápolónő, mikor megint bejött, egyetlen szemmozdulattal tudtára adta, hogy a levelet elintézte. Aztán tett-vett, kiment, bejött, de ő sem igen beszélt. Az elején nagy társalkodó kedvvel kezdte, de aztán nem kapván feleletet különböző kísérleteire, ő is visszahúzódott a betegszoba kínos némaságába. Magdolna a mennyezetet bámulta mozdulatlanul, vagy ha tartott tőle, hogy szólnak hozzá, behúnyta szemét és szendergést tettetett. Délben behozták ebédjét, valamint külön asztalon terítettek szüleinek is. Némán ettek, mindhármuk életében ez volt a legszomorúbb, legkínosabb ebéd eddig.

Késő délután megint benézett Herczel professzor. Csak egy-két megnyugtató, vídám szót mondott, a beteget alig nézte meg. A szülők megint kimentek vele a folyosóra. S mikor bejöttek, arcukon meglátszott, hogy most kezdődik a faggatás. A tanár nyilván nem tartotta veszedelmesnek a beszélgetéssel járó izgalmat.

- Beszéljen maga, - szólt az anya, miután tanácstalanul topogott egy darabig, aztán sírva fakadt.

Hubay széket húzott az ágyhoz, leült és megfogta leánya kezét.

- Magdolna, - mondta csendesen és fájdalmasan, - tudnunk kell, hogy mi történt veled. Amit tettél, azt én és anyád egy életen át nem fogjuk kiheverni. De tudnunk kell, hogy mi ez a borzasztó dolog, amit magadban hordasz, és amiről sejtelmünk nincsen. Nem teszünk most szemrehányást azért a rettenetes fájdalomért, amit okoztál nekünk; most nem mirólunk van szó, hanem rólad. Beszélj. Mondd el, mi történt veled. De ha túlságosan izgat, mondd meg, mi megpróbálunk várni. Bár azt megmondhatom, hogy szörnyű kínpadra feszítettél bennünket.

- Beszélek, - felelte Magdolna, - szívből sajnálom, amit tettem és bocsánatot kérek tőletek. Elmondok mindent. Meg akartam halni, mert szerelmes voltam.

- Kibe? - kérdezték a feszülten figyelő szülők egyszerre.

- Egy házas emberbe, aki nem vehet el. Ti pedig Zoltánhoz akartatok adni, ezt mindenből látnom kellett. Meg akartam halni.

- Ki az a házas ember? - kérdezte az apa.

- Megmondom mindjárt, de előbb valamit még akarok mondani. Az az ember, akibe szerelmes voltam, erről nem tudott. Soha nem árultam el neki és ő nekem sohasem udvarolt. Teljesen ártatlan, nem tud semmiről. Nem is szabad tudnia. Soha. Ígérjétek meg, hogy soha egyetlen célzással sem fogtok neki elárulni engem.

- Hogyan képzeled ezt? Természetesen nem szabad tudnia, ha így van. Ki az?

- Szilágyi Ákos.

Hubaynéból hangosan tört ki a gyülölet:

- Gazember! Schuft! Ich habe ihn nie ausstehen können! Schuft!

- De angyalom, - szólt az apa, - ne izgassuk egymást. Maradjon nyugodt. Miért gazember? Hiszen hallja, hogy nem is tudott ennek a gyereknek az érzéseiről. Mit tehet ő arról, ha egy ilyen gyerek... na hagyjuk. Folytasd, fiam.

- Nincs mit folytatnom, apus, beleszerettem és mert nem lehetek az övé, meg akartam halni. Mikor megtettem, nem voltam eszemnél. Most már tudom, hogy mit jelent az ujságban, mikor azt írják, hogy: „tettét pillanatnyi elmezavarában követte el". Én is elmezavart voltam akkor, nem szabad, hogy nagyon haragudjatok rám. Ha eszemnél vagyok, nem akarhatok ilyen fájdalmat okozni nektek. Ezt a gyóntatónak is meg fogom majd mondani, én tudom, hogy az öngyilkosság nagy bűn. Bocsássátok meg nekem, apus. És inkább sajnáljatok engem.

Ezt már remegő hangon mondta, szeme tele volt könnyel. Hubayné az asztalra borult és sírt. Az apa hangja is az elfojtott sírástól volt fátyolos, mikor megkérdezte:

- És még mindig szerelmes vagy abba az emberbe?

- Nem tudom. De soha többé az életben nem akarom látni. Olyan nagy izgalmon mentem keresztül azzal, amit tettem, hogy... hogy most már nem akarom látni.

- Igen, - bólintott az apa, - az ilyen nagy megrendülés ki tud gyógyítani. És most mi lesz veled? Hogyan gondolkozol a jövődről?

- Nem tudom. Még nagyon zavart vagyok és... és nem tudom. Most csak azt szeretném, ha megbocsátanátok nekem. Én nagyon szerencsétlen vagyok.

- Drága gyermekem, - mondta lassan az apa, - mit mondjak erre. Hogy bocsássunk meg neked. Istenem, én téged csak szeretni tudlak, azt jól tudod. De tudnod kell azt is, hogy eddig te okoztad nekem a legnagyobb örömet életemben. Mikor megszülettél. Ma pedig te okoztad nekem a legnagyobb fájdalmat életemben. Azzal, hogy itt tudtál volna hagyni minket.

Hubayné hangosan felzokogott az asztalnál.

- Ilyet tenni velem! Ilyet tenni egy anyával!

Az apa eleresztette a leánya kezét. Felállott.

- Hát most hagyjuk, elég volt az izgalomból. De valamit még meg kell beszélni. A külvilág számára. Meg kell állapodnunk abban, hogy baleset történt. A részleteket egyformán kell, hogy hazudjuk mindahárman. Bejöttél hozzám, a revolver ott volt az éjjeli szekrényen, a kezedbe vetted, én éppen rádszóltam, hogy tedd le, de a revolver éppen akkor elsült. Anyád a dörrenésre rohant be. Ezt ugyan senki sem fogja elhinni, de nekünk ki kell tartani mellette a dekorum kedvéért.

- Micsoda botrány, - zokogott az anya, - most mit csinálunk veled? Hogyan fogunk férjhezadni?

Magdolna nem felelt. Hosszabb szünet következett. Az apa le s fel járkált, az anya az asztalnál sírt. Aztán az apa megállott az ágy mellett.

- Közölni akarom veled, hogy Zoltánnak táviratoztunk.

- Mit? - kérdezte riadtan.

- Hogy baleset történt veled, jöjjön fel sürgősen, ha tud. Valószínű, hogy holnap már itt lesz. Mit akarsz neki mondani?

- Az igazat.

Erre viszont a szülők nem feleltek. Nemsokára bejött az ápolónő, megint lázat mért, lassacskán kezdte előkészíteni az éjszakai pihenést, holott még lámpagyujtásra sem került a sor. Többet aznap nem is beszéltek a dologról. Hubaynénak a díványra ágyaztak. Az apa csókkal búcsúzott el a lányától, de csókjában több volt a fájdalmas szemrehányás, mint a melegség. Mikor elment a maga szobájába és Hubayné is hosszú forgolódás után horkolni kezdett, Magdolna átadta magát végre a magány gondolatainak. Elhatározta, hogy elbúcsúzik Ákostól. Maga elé idézte arcát, alakját, hangját, mosolyát. Ettől sírva fakadt. Aztán a csókolódzásokra gondolt vissza, de ettől egyszerre olyan émelygős harag fogta el, hogy gondolatait hevesen elfordította az Emléktől. Az ő és Ákos feje közé a Véghné, a Kollárné, a szobalány, az Ákosné feje tolakodott, valamennyien sóváran tartották szájokat Ákos felé, Ákos buja mosollyal hajlott valamennyi felé, ő pedig megrettenve, megalázva, útálkozva hátrált. Az a gyerek is eszébe jutott, aki még nem volt a világon és aki az Ákos harmadik gyereke lesz. Most megint felbukkant benne a testi élet homályos titka, amelynek sejtelmeit most is heves szeméremmel elutasította magától. De ehhez az elutasításhoz most valami eddig nem ismert érzés is kapcsolódott: valami ködös és kínzó eszmélete annak, hogy Ákos ocsmány és tisztátalan dolgot követett el ő ellene.

Aztán más oldalról kezdte megközelíteni gondolataival a megrendítő csalódást. Védelmet keresett az Ákos számára, érvelni kezdett volna mellette, hogy legalább jó emlékét őrizhesse. De csakhamar belátta, hogy erre képtelen, mert nem hisz többé Ákosban. Mély megalázottsággal pirult maga előtt: hosszú időn át tartó rajongó szerelmét nevetségesnek, után hiszékenynek és esztelennek látta. Azt, hogy jövendő boldogságát elvesztette, még hajlandó lett volna Ákosnak megbocsátani most, búcsúzáskor, a szanatórium idegen ágyán, hangosan alvó anyja mellett, bal keble alatt és hóna aljában a feszes, kényelmetlen tapaszok kötésével. De hogy hallatlan és szent szerelme ilyen gyalázatosan nevetséges képzelgéssé lett, azt nem bocsáthatta meg soha. Új életére gondolt, amely most következik. Sajgó szívvel látta, hogy amit tett, az közte és szülei között soha be nem tölthető szakadékot támasztott. S ezért csak sajátmagát lehetett okolni. Búsan látta be, hogy lelkével, bizalmával, szeretetével most már nem fordulhat azokhoz, akiket ennyire megbántott. Ő a hibás, de a hiba megvan és helyrehozhatatlan. Soha most már a régi nyílt és teljes tekintettel nem nézhet szülei szemébe, mert lehetetlen azt az örökös és jogos vádat elviselni, amelyet azokban a szemekben mindig meg fog látni. S most egyszerre, életében először, végtelenül árvának, egyedülállónak, tehetetlennek érezte magát. Kellett volna valaki, kedves rokon, benső barátnő, bizalmas hozzátartozó és biztos egyéniség, akihez árvaságával fordulhatna. De nem volt senkije.

Másnap reggel csakugyan megjött Zoltán. Éjszaka utazott, az aggodalomtól nem tudott aludni a hálókocsiban, sápadt volt és gyűrött. Óriási rózsabokrétát hozott magával.

- Hagyjatok egyedül bennünket, - mondta Magdolna a szülőknek.

Azok haboztak, de aztán kimentek.

- Zoltán, üljön ide az ágy mellé, húzza ide a széket. Maga mindig jó és kedves volt hozzám és őszinteséget érdemel tőlem. A szüleim természetesen véletlen balesetről beszéltek magának...

- Bocsánat, engedje meg, hogy közbevágjak: én ebből egy szót sem hiszek. Ez öngyilkossági kisérlet volt.

- Igen, az volt.

- És pedig ama bizonyos valaki miatt, akiről Abbaziában beszélt nekem.

- Igen, amiatt.

- Még mindig szereti?

- Már nem. Olyan rettenetes csalódást okozott nekem, hogy nem is szerelemből akartam meghalni, hanem a csalódás miatt. Nem tudom, ért-e engem. Szóval már nem szeretem, de mindig rágondolok.

- Szilágyi Ákosra. Persze, hogy rágondol.

Magdolna megdöbbenésében majd hogy fel nem ült. De sebe fájdalmától felszisszent és visszahanyatlott.

- Honnan tudja ezt?

- Utána jártam. Megállapítottam, hogy a maga ismerősi körében csak egy olyan házasember van, akire gondolni lehet. Nem resteltem a fáradságot és minden apróságot megkérdeztettem Fügeden. Találtam rá embert, nem fontos, kit. Mindegy. Mikor megtudtam, hogy egy bizonyos Szilágyi Ákosról van szó, akkor ő utána kezdtem érdeklődni. S amit megállapítottam róla, abból nyugodtan levontam a következtetést, hogy maga előbb-utóbb ki fog ábrándulni belőle. Ez, úgy látom, már meg is történt. Kár, hogy ilyen megrázó körülmények között. De megtörtént, ez a fő. Most tovább megyek: megjósolom magának, hogy el is fogja felejteni. Kislányos ábránd volt ez, nem veendő komolyan. Maga az én feleségem lesz, ehhez a gondolathoz szokjék hozzá.

- Nem, Zoltán, nem. Én nem tudok...

- Hagyja csak, ne tiltakozzék. Megjön ez magától. Most másról fogunk beszélni. És pedig sokat, mert soron kívül szabadságot szereztem magamnak. Míg maga teljesen fel nem épül, Pesten maradok. Most meséljen valamit Velencéről.

Zoltán csakugyan Pesten maradt és az egész napot a szanatóriumban töltötte a Magdolna betegágya mellett. A szülők sokat egyedül hagyták őket. Zoltán szerelemről nem beszélt semmit. Igyekezett szórakoztató lenni. Faluját mesélte, a románokkal folytatott politikai harcot, erdélyi ismerőseiről adott elő történeteket, élénk volt, fáradhatatlan és figyelmes. Minden nap új ajándékot eszelt ki. Annyi szívósság volt benne, annyi törhetetlen nyugalom, annyi erő, hogy Magdolna ennek a szívósságnak, nyugalomnak, erőnek sziklafalához szívesen támasztotta árva szívét. Gyógyulásának ötödik napján következett el tizennyolcadik születésnapja. Zoltán csak úgy roskadt az ajándékoktól, mikor megérkezett, már kora délelőtt. A szobát virággal árasztotta el. Könyveket hozott, drága csipkezsebkendőt, illatszert, és végül Kuglertől olyan tortát, amelyet tizennyolc fehér gyertyácska környezett. Ezt a vacsoránál meggyujtották és hogy koccintani lehessen, pezsgőt is hozattak. De szerelemről, vagy jövő tervekről egyetlen célzás sem esett. Zoltán ezt minden jel szerint megbeszélte a szülőkkel.

Ha Zoltán nem volt ott, az kínos feszültséget és idegességet jelentett. Hubayné folyton sírt. Már a harmadik napon kirukkolt vele: azért sírt, mert kétségbeesett leánya jövője felől. A balesetről szóló mesét senki sem hiszi, a botrány megvan. Fügedre rettenetes lesz visszamenni, a pletykák tűrhetetlenné fogják tenni az életet. És mit lehet várni a báli idénytől? Mindenki össze fog súgni a Magdolna háta mögött: ez az a híres Hubay-lány, aki öngyilkos lett, biztosan valami férfi miatt.

- Itt nincs más megoldás, - mondta sírva, - mint azonnal férjhez menni. Én Zoltánhoz nem ragaszkodom, menj akárkihez, csak elfogadható legyen. Ha meggyógyulsz, társaságba fogunk járni, majd talán akad valaki. Imre, um Gottes Willen, beszéljen maga is, mit hallgat itt, mint a csuka, beszéljen vele.

- Drága fiam, - szólt rögtön az apa, - anyádnak teljesen igaza van.

Azt a szót, hogy „mókus", mostanában nem használta. Az érzelmi törés szülők és gyermek között most már titkolhatatlan volt. Magdolna sajgó szívvel szenvedte végig ezeket a jeleneteket. Behúnyta a szemét, összeszorította a fogát és várt, míg vége lesz. „Tönkretettem az életemet, - gondolta magában, - mennyire imádtam őket és ők is engem, most pedig tűrhetetlen ez az idegesség köztünk. Rettenetes, amit tettem, elvadítottam a szívemtől a szüleimet. Bárcsak jönne már Zoltán, hogy ne beszélhetnének."

És Zoltán jött. A szanatórium kertjében az őszi pompa pazar színei között édes szomorúsággal ragyogott a szeptemberivégi nap. Ők ültek egymás mellett és meghitten beszélgettek. Nem zavarta őket senki. Vendég egyáltalában csak kétszer jött, igaz, hogy annál mulatságosabb mindakettő. A hatodik napon minden bejelentés nélkül megérkezett Yolanda a mamájával. Az egész család fent volt Pesten, de csak ők ketten jöttek el. A két anya külön vonult, Yolanda ott maradt Zoltán és Magdolna mellett.

- Rém guszta ez a Pest, - mondta, - csak a férfiak olyan rém szemtelenek ne volnának. Annyira néznek, hogy az már hallatlan. Minden pillanatban el vagyok készülve, hogy megszólítanak.

Látszott rajta, hogy szeretett volna Magdolnával négyszemközt beszélni, a gyanús és homályos revolver-baleset részletei mód nélkül izgatták. De Zoltán nem tágított. Sőt, ahelyett, hogy a társaság kevesbedett volna, váratlanul még meg is szaporodott: nagy meglepetésre beállított Rozsály Feri beteget látogatni. Magdolna tüntető szeretettel fogadta.

- Mennyire megemberesedtél! Kész hadnagy lett belőled. Kezdek rád büszke lenni.

- Bizony múlik az idő, - felelt Feri férfiasan és megpödörte a bajszát. Ekkor látszott, hogy időközben csipetnyi bajusz nőtt az orra alatt, amelyet már meg is lehetett fogni. Yolanda nagy ámulattal és élénk érdeklődéssel szemlélte ezt a bajuszt. És lassanként úgy alakult a társalgás, hogy Zoltán halkan beszélt Magdolnával, Feri pedig halkan beszélt külön Yolandával, közben férfiasan pödörgetve a bajszát. S mikor a társaság oszlott, nem lehetett észre nem venni azt a mély pillantást, amellyel Yolanda a Feri délcegségének adózott.

A tizedik napon Magdolna teljesen meggyógyult. A professzor kijelentette, hogy elhagyhatja a szanatóriumot. A költözést másnapra tűzték. Este Zoltán még együtt üldögélt Magdolnával az elsőemeleti társalgóban.

- Most már lassanként és is megyek haza Erdélybe, - mondotta, - és tudnom kellene, hogyan megyek haza. Felteszem a kérdést egyenesen, Magdolna: mi lesz velünk? Ha várnom kell még, szívesen várok.

- Férjhez szeretnék menni, - felelt Magdolna egyszerűen és nyugodtan, - de nem vagyok magába szerelmes. Maga megérdemli tőlem, hogy őszinte legyek, tehát megmondom őszintén. És még hozzáteszem, hogy nem is... hogy egyhamar...

- Az nem tesz semmit, - vágott közbe Zoltán, - az majd megjön magától. Csak ez a baj? Más kifogása nincs ellenem?

- Más igazán nincs. Sőt nagyon meleg hálát és barátságot érzek maga iránt, hogy ezeken a nehéz napokon átsegített.

- Helyes. Akkor azt ajánlom, hogy most állapodjunk meg a házasságban. Ez csak engem kötelez, magát nem. Három hónap múlva feljövök. Ha nem lesz ellenére, megesküdhetünk. Helyes így?

Magdolna várt. Szüleire gondolt és fájt a szíve. Végtelen fáradtságot és árvaságot érzett.

- Nem bánom, ahogy akarja.

- Köszönöm. Mindjárt beszélek a szüleivel.

Ez volt eljegyzésök.

X.

Az esküvőt Fügeden tartották meg. Már eleve megállapodtak abban, hogy csendes esküvő lesz, utcai ruhában esküsznek, igen kevés vendéget hívnak és utána a fiatal pár azonnal Velencébe utazik. Magdolna eleinte szabódott Velence ellen. Velencét el akarta temetni szerencsétlen szerelme minden emlékével együtt. De Zoltán ragaszkodott hozzá. Ebben is, másban is már megmutatta, hogy döntő akaratú férj lesz belőle, derék és gyöngéd férj, de teljes és vak engedelmességet követelő. Magdolna belement ennek a jövőnek gondolatába. Még jól is esett neki, hogy nem kell gondolkoznia, nem kell határoznia, csak a szemét húnyja be és történjék minden úgy, ahogy történik.

Az esküvő napján az anya félrevonta a leányt, hogy négyszemközt beszéljen vele. Kínos zavar látszott minden mozdulatán neki is, leányának is. A varrószobában ültek le beszélgetni. Mikor beléptek, Magdolna egy pillanatra behúnyta a szemét. Ákos jutott eszébe. Aztán leültek és Hubayné megfogta leánya kezét.

- Drága gyerekem... most elérkeztél ahhoz a nagy naphoz, amely egy leánynak... tudniillik én téged úgy neveltelek... egyszóval vannak bizonyos dolgok...

Hebegett, piros volt, rettentő zavar kínozta. De ugyanolyan zavar kínozta Magdolnát is. Nem bírta. Elvonta kezét és felállott:

- Mama, ne fáradj. Én ezeket már mind tudom.

- Tudod? - szólt az anya meghökkenve, de megkönnyebbülten.

- Tudok mindent.

- Hát akkor Isten vezéreljen, édes gyermekem.

Homlokon csókolta és ugyancsak igyekezett véget vetni a jelenetnek. Magdolna úgy érezte, hogy most már minden mindegy. Semmit a világon nem tudott abból, amit anyja most mondhatott volna neki. Még sejtései is gyerekesen homályosak voltak. De képtelen volt anyjával ilyesmiről beszélni. Apjától is félszegen, zavartan búcsúzott, nem néztek egymás szemébe, igyekeztek túlesni a búcsúzkodáson mindaketten.

Mikor a vasúti fülkében ketten maradtak, báró Meszlényi Zoltán átkarolta a feleségét és szenvedélyesen szájon csókolta. Magdolna vakon, tehetetlenül, teljes önmegtagadással adta oda a száját. A férfi vadul kezdte a csókot, de semmi viszonzást nem kapván, egyszerre abbahagyta. Megfogta a felesége két karját és úgy nézett a szemébe haragos, önző kutatással.

- Miért nem csókol vissza? Talán még mindig az a másik jár az eszében?

Magdolna szeme egyszerre tele lett könnyel.

- Ez így nem jó lesz, Zoltán, - mondta szelíden és szerényen, - ha maga azt hiszi, hogy még ő jár az eszemben, akkor legyen jó hozzám és segítsen elfelejteni.

A férfi nézte egy darabig. Orrlyukai tágra nyíltak.

- Hát majd elfelejti. Adja ide a száját.

Gorombán és hevesen csókolta tovább. Magdolna megadóan tűrte. Ellenállás nélkül hagyta volna magát megfojtani is. Ugy tűrte a dühös csókokat és a mohó kezek vágyakozó szorongatását, mint ahogy a józan ember türelmes megadással hallgatja a részeg ember értelmetlen hebegését.

Vége az első kötetnek.

Második kötet
AUGUSZTUS

I.

Mámi, az öreg székely szakácsné, óvatosan tette be maga mögött az ajtót és suttogva kérdezte:

- Kezicsókolom, jó lesz, ha ma aprólékot csinálok úgy, hogy estére is maradjon, osztán hónap libát sütünk?

- Jó lesz, Mámi, - serkent fel Meszlényi báróné a kézimunkájából, - de miért kérdezed már harmadszor? És miért vagy ilyen titokzatos?

- Keziccsókolom, úgy megszoktam mán a vigyázatot a kummunista időbe, hogy még most se tudok hozzászokni a hangos beszédhe. Jaj, báróné lelkem, mi van kint az utcán! Mennyi oláh katona! De meg a nagy ujságot nem is mondtam, amér begyüttem: a házmestert bevitték az oláhok. Csak az imint. Két oláh katona gyütt érette, amér kummunista vót, oszt a házbul feljelentette valaki. Elsőbb járt a szája, akkor kapott két olyan pofont, hogy nékiesett az ajtónak. Ejszem többet aztán nem is szájalt. Vitték. Tán azóta mán meg is nyuvasztották alaposan. De ha felakasztják, nem elég az nékem. Elsőbb még kínozgatni kéne küssé.

- Nono, Mámi, nono. Komisz ember, de gyerekei vannak.

- Ott egye meg az íz, ahun van. A báróné mán elfelejtette, mikor a liftnél azt mondta a bárónénak, hogy „azannya teremtésit". Hát mikor a kisfiú karját megfogta a kapuba, oszt elrántotta? Én még nem felejtettem el. Szeget kéne neki verni a körme alá, én mondom. S mikor kiállt az udvarra, oszt felordított hozzánk, hogy „büdös burzsujok, elég volt a zongorázásbúl!" Ó csak szájon vághatnám a magam kezivel vagy kétszer, azt adná a jó Isten...

- Jól van, Mámi, ereggy a konyhára, végezd a dolgodat. Mindjárt megyünk sétálni a gyerekekkel a szigetre, egy órára itthon leszek, félkettőkor eszünk. A gróf úr is itt ebédel.

Mámi engedelmesen kivonult. De fejét megcsóválta vérszomjúságában, mert a házmesterre gondolt, aki a kommün hónapjai alatt állandó rettegéssé, megaláztatássá és gyalázatos kínná tette életöket. Az ajtóból azonban visszafordult.

- Báróné lelkem, hát ezekkel a prolikkal mi lesz? Akik bétörtek ide, a mi kvártélyunkba? Azokat mikor zavarjuk ki innen? Most mán nem urak ezek a nyavalyás vörösök.

- Nem tudom, Mámi, nem tud még senki semmit. Na eriggy, eriggy.

Az ajtó becsukódott. Magdolna odament az utcai ablakhoz és kitekintett, hogy mit vegyen magára. Bár válogatni valója nem sok maradt szekrényeiben, de az időjárást akarta megnézni. Lent az Andrássy-úton szikrázott a külső világ a hőségtől. Szórványos járókelők mendegéltek az utcán, kopottan, rongyosan legtöbbje. Feltűzött szuronyú román járőrt is lehetett látni, az útközépen baktattak altisztjök mögött az idegen legények, lihegve a hőségtől és bámészkodva a városra, amelyet most hatalmukban tartottak. Vajjon van-e köztük körösgyarmati? Vagy a regátból valók talán? Magdolna emlékében felszínesedett tízéves erdélyi életének emléke. A körösgyarmati szolgabíróság. Majd férje fellépése, mandátuma, a falusi kastély, a kolozsvári lakás, a zsuki versenyek, a tasnádi fürdőzés. Nézte az Andrássy-utat, de hajdani életét látta, mielőtt özvegysorba került. És révedezésébe ismét ajtónyitás csikordult bele. Phil volt, aki benyitott, az angol nevelőnő.

- What do you think about the weather, Phil?

- It's rather sunny, isn't it? Is your ladyship going to take the children out?

- Yes, I do. Immediately.

- Well, I'm going to dress them.

Phil szokása szerint levette szemüvegét, minden ok nélkül mindkét üveget gondosan megtörülte, visszatette orrára, aztán kiment. Magdolna még az ablaknál maradt, mintha multját onnan láthatná legjobban. A román bakákról az erdélyi birtok jutott eszébe, a kies és felejthetetlen Hunyadszeg, oszlopos kastélyával, fenyves dombjaival, málnabokraival. Azt Zoltán vette meg egy Wesselényi-hagyatéktól azon a pénzen, amelyet a Clarisse nénitől örökölt fügedi birtok vételáraként kaptak. Vajjon mi lesz most azzal a birtokkal? Kik ülnek most a kastélyban, amelyből azon a borzasztó éjszakán akkora izgalom közepette menekült a két gyerekkel parasztszekéren, a falu ittas, fejszés és gyujtogató oláhjai elől, nem menthetvén többet magával, mint a sebtiben összekapkodható legszükségesebb testi fehérneműt? Őrült világ, eszeveszett Világtörténelem. A minap még vöröskatonák járkáltak lent az utcán, a viciné foghegyről elvtársnőnek nevezte őt és rivalgó hangon veszekedett gyerekeivel, most román katonák bakkancsa kopog a kövön. Vagyon, élet jövő, gyerekek sorsa úgy kavarog az élet forgószelében, mint valami felkapott pehely, amelynek alélt táncát alig követheti a szem.

A szomszéd szobából hangos lárma hallatszott, az a rendes és gyakorta ismétlődő lárma, amelynek hallatára már gépiesen indult rendet csinálni: leánya és Phil veszekedtek. Benyitott. Valóban ott álltak szemközt egymással hadi testtartásban az aszott angol nevelőnő és a tizenkétéves gyermeklány. Heves szóváltás folyt köztük.

- Mi az megint? - kérdezte Magdolna.

Mindaketten egyszerre kezdték el az angol mondatok heves áradatát.

- Egyszerre csak egy beszél. Phil az első, maga addig hallgat, Klári.

Phil elmondta a tényállást. „The young lady" olvas és nem hajlandó megkezdeni az öltözködést addig, míg a fejezetet el nem olvasta. Bezzeg a kisfiú, akit családi körben Pocoknak hívtak, már szorgalmasan öltözködött maga, hallgatag módján, senkire sem figyelve ismeretlen tünődéseiben. Mikor Phil befejezte, következett Klári.

- Amit Phil mond, az csak egyik fele az egésznek. Mert én azt mondtam, hogy öltözködés közben is tudok olvasni. Harisnyát húzni úgy is tudok, hogy nyitva van előttem a könyv. Ha én rendesen öltözködöm, miért fáj az neki, hogy közben nézem a könyvet? Mama, légy szíves, adj egy határidőt, akkorra kész leszek, és pont.

Magdolna habozott kissé. Megint el kellett ismernie, mint igen sokszor, hogy gyors észjárású és győzelemvágyó leánya zavart helyzetbe hozza. Ott álltak előtte ketten: Phil és leánya. Phil hat esztendeje élt a családban, önfeláldozó, angyali lelkű lény, richmondi orvos leánya, aki semmiféle bajban nem hagyta el őket, aki velük menekült a borzasztó hunyadszegi éjszakán, aki angol állampolgári rangjának gőgjében szembeszállott idefenn a kommunistákkal, aki elment a Ritzbe az összekötő tisztekhez az asztalt verni, akinek országcímere ott díszlett a lakás bejáratán, megnyervén még egy külön szobát a család számára. És ott állott saját gyermeke, az eszes és konok kis Klára, aki mintha kicsinyített mása lett volna elesett apjának: ugyanazt a háboríthatatlan hatalomvágyat, nyugodt csökönyösséget és vas-logikát hordta arcán, mint a néhai báró Meszlényi Zoltán. „Ő mindnyájunk közt a legerősebb", - gondolta Magdolna. És noha minden jellel szerette volna háláját az angol leány iránt kimutatni, leánya ellen dönteni nem volt képes.

- Jól van, - mondta képmutató döntéssel, - Philnek van igaza és nem neked. Tíz perc mulva készen kell lenned. Hogyan öltözködöl és mit csinálsz közben, azzal nem törődöm, de Phil azt mondta, hogy öltözködjél, tehát tíz perc mulva legyél készen, és azzal vége. Veled mi van, Pocok?

A vézna, angyalarcú kisfiú rámosolygott anyjára. Ugyanazzal a mosollyal, amely valaha Fügeden Hubay Imre arcát olyan lágyan meg tudta fényesíteni.

- Én mindjárt mehetek is, mama.

Tizenegyéves volt a fiú, vékony növésű, nyúlánk, sápadt halántékú. Furcsa komoly kis arcot hordott, de ez a komoly kis arc mindig valami túlvilági derűtől fénylett. Különös kis öreg volt ez a gyerek, tökéletes engedelmessége inkább felnőtt bölcsességnek, illedelmessége inkább egy felnőtt ember melancholikus világszemléletének tetszett. Magdolna bólintott, mint olyan szülő, aki sokat tart pártatlanságára, de mikor becsukta maga mögött az ajtót, könnybe lábbadt a szeme. Klári olyan egészséges volt, mint a makk, a gyermekbetegségeket játszva úszta meg, a maga eszével gondolkozott, okos volt, erős és biztos: olyan gyerek, amilyet bármilyen anya csak kívánhatott magának. De az anyának, ahogy kiment, pillantásában benne maradt a kis Pocok harisnyahúzó kezének képe. Ennek a kisfiúnak feltűnően hosszúkás, vértelen keze volt, amelyet a sors, mintha külön a zongorázáshoz teremtett volna. Nőies, gyengéden kékeres kezével a kisfiú bámulatosan zongorázott, akarata nem volt semmi, a háziorvos folyton a tüdejét gyengéllette. A világból semmi sem létezett számára, csak imádott anyja, a muzsika és hallgatag ábrándjai. Kis cherubnak tetszett, aki nem e világból való. Átszellemült szőkeségében volt valami megindító és tiszteletreméltó. Apjához nem hasonlított semmit. Az elesett Meszlényi báró maga volt az élet hétköznapi vasakarata és a kemény célratörés. Második gyereke, ez a fiú, valami elő nem írt ünnepnapot hordott szőke fején és a nevelésnek igen könnyű anyagot szolgáltatott: puha kis lényének csak vágyai voltak, akarata nem: anyjához és a zongorához vágyódott csecsemőkora óta, egyébként szelíd engedelmességgel teljesített minden mást, ami mindegy volt neki.

- Rendesen öltözködjél, Pocok! - szólt Magdolna színleges keménységgel, mint az olyan anya, aki restelli magában, hogy egyik gyermekéhez sokkal közelebb áll, mint a másikhoz, s ezt külső tárgyilagossággal túlzottan igyekszik igazolni.

- Igenis, mama, - szólt szolgálatkészen a kisfiú, mialatt az ajtó becsukódott, s mialatt nővére semmivel nem gondolva tovább olvasta a „Leila Angliában” című angol ifjúsági regényt és Philt lenézve, immel-ámmal húzta tovább harisnyáját.

Magdolna maga sietett gyorsan átöltözni. Nem volt más dolga, mint ledobni magáról a virágmintás házi pongyolát és fején keresztül magára húzni fehér piké nyári ruháját. Fűzőt már régóta nem hordott; félje halála óta ez volt a szabadság egyetlen előjoga, amelyet megengedett magának. Tudta, hogy csípője kifogástalan, és nem hiúságból, amelyből kevés lakott benne, hanem a valóban szép nők önérzetéből restelte volna, hogy termetét mások előtt mesterséges eszközökkel kellesse. Belebújt a fehér ruhába, hajviseletén hanyagul igazított egyetmást, fehér sapkát húzott a fejére, még egyszer elégedetten a tükörbe pillantott, aztán újra benyitott a gyerekszobába. Phil és Pocok már készen várták az indulást, de Klári még korántsem volt készen. A tükör előtt ült, hogy fehér sportsapkáját a fejére igazítsa, de a tükör alatt ott volt most is a regény.

- Össze kellene szidnom, - gondolta Magdolna.

De mégsem szidta össze. Állt és várakozott, ezzel jelezve, hogy lehetne indulni; ezzel igyekezvén sürgetni a lassan készülődő kislány tapintatát. De az nem engedte magát zavartatni. Olvasott a tükör előtt, olykor a maga elé tett karkötőórára pillantott s egyszerre felpattant, a sapkát kétoldalt megigazítva.

- A tíz perc letelt, miért nem megyünk? Folyton várni kell rátok.

Neki lett igaza. Phil még esernyőjét kereste, amely nélkül soha nem hagyta el az Andrássy-úti ház kapubejáratát. Pocok szaladt orvosságát bevenni, amelyet délelőttre is előírt a háziorvos, Magdolna pedig ráeszmélt, hogy táskáját még nem vette magához.

- Na tessék, - mondta Klári, - engem piszkálnak, és mikor menni kell, nincs készen senki.

Végül elindultak négyesben. A kapu alatt a vicinével találkoztak, aki a pár nap előtti félelmes elvtársnő-sárkányból bámulatos átmenettel alázatos és tisztességtudó asszonysággá változott.

- Kezeit csókolom, méltóságos báróné.

Magdolna mozdulatlan arccal bólintott. Haladt tovább gyerekeivel. De a viciné útját állotta:

- Kérem szépen, ha nem tetszik haragudni, volna egy kérésem a méltóságos bárónéhoz.

- Mit akar, Misikné?

- Hogy hát keziccsókolom, az hírlik, hogy mindenkit a törvény elé visznek, hát én alázatosan megkérném a méltóságos bárónét, hogy tessék mellettem tanuskodni, meg az uram mellett, ha kell, hiszen mink mindig csak a méltóságos báróné javát néztük, keziccsókolom, ha volt valami félreértés, arra a házmester kényszerített bennünket, őt már el is vitték, rossz ember az nagyon, megmondhatom, hogy az ezüst gyümölcsöstálat, amit úgy tetszett keresni, ő vitte el, de beolvasztották, de még sok egyebet is tudok én, keziccsókolom, csak tessék mellettem tanuskodni nem fogja megbánni méltóságos báróné...

Klári nem várta meg, amíg anyja felel. Előre lépett és belenézett a viciné arcába.

- Maga éppen olyan komisz volt, mint azok. Engem meglökött a lépcsőn. És hallottam, amikor kiabált a lépcsőházban, hogy most már nincs „báróné" és majd jönnek a bőrkabátos Cserny-fiúk és akkor mi szorulni fogunk. Hát csak ne nagyon beszéljen. És a hintánkat maguk lopták el...

A viciné bánatos-édesdeden félrehajtotta a fejét.

- Jaj, lelkem, kis báróné, hogy is mondhat ilyet. Hiszen az a hinta is a házmesteréknek kellett, mán csak ne tessék azt mirajtunk keresni. Kezit csókolom, méltóságos asszony, Isten látja a lelkemet...

Magdolna közbevágott.

- Most nem érek rá, Misikné. De engem ne idéztessen sehová, én nem szeretek ilyen dolgokban résztvenni. Klári, ne beszéljen bele mindenbe, ha nem kérdezik. Most menjünk.

A viciné ottmaradt koldus-alázatának zavartságában, szurtos és foltozott kötényét símogatva. Az alagsor nyitott ablakából kihallatszott a házmesterné óbégatása:

- Ajjajjaj, mi lesz az én szegény urammal, ajjajjaj, mi lesz velem, teremtő Isten...

Siettek kifelé. Magdolnát elviselhetetlen ellenérzéssel töltötte el a szemétnép ijedelme, ahogy most fenyegetett férgekként vonaglottak a porban. A kommün béklyótlansága felszabadította aljas ösztöneiket, s mikor most újra lecsapott rájok a büntető erőtől való félelem, ugyanolyan undokok voltak csúszó-mászó rettegésökben, mint előbb fogvicsorgató rosszaságukban és erőszakosságukban.

- Az Oktogonon figyeljünk, - szólt Phil angolul, - mister Bodó ott vár, hogy elkísérjen bennünket.

Klári orvul meglökte öccsét és gúnyosan elmosolyodott. Bodó volt a Pocok zongoraoktatója és Phil hallgatag szerelmének tárgya. Bodó úr mindössze egy hónapja tanította Pockot zongorára, de ez a mindig száraz és egyhangú angol vénkisasszonynak elég volt, hogy váratlanul és érthetetlenül fellángoljon. A család ezt rögtön észrevette. Az anya mosolygó és megbocsátó jóindulattal szemlélte, Klári kinevető lenézéssel, Pocok pedig sehogysem: ő nem szemlélt a világon semmit. A legnagyobb szenzációk történhettek volna előtte, ő elfordította volna szemét, hogy tizenegyéves figyelmével olyan gondolatokba merüljön, amelyeket nem ismerhetett senki.

Bodó valóban ott várta őket az Oktogon sarkán. Nyurga, szeplős, szőke ember volt Bodó, feltünően hajlott karikalábakon kacsázva járta az élet most oly viszontagságos útjait és az volt a szokása, hogy minden mondata előtt megreszelte a torkát. Már messziről üdvözölte őket levett kalappal, de a kalapot aztán restellte visszatenni fejére, csak forgatta ujjai között. Ugy várt, egyik karikalábáról átállva a másikra, míg ezek oda nem értek. Az általános üdvözlésnél Phil szemüvege megrezzent és veres angol orcája színesebbé változott. De Bodó nem sok ügyet vetett rá. Mindenekelőtt Magdolnának csókolt kezet a rajongó alázat forróságával, aztán Pocokhoz fordult. Imádat lángolt a szemében, ahogy a kisfiút szemlélte. S a gyermek arcán is a szeretet csendes és szelíd mosolygása futott keresztül.

- Meg vagyunk mentve, méltóságos asszonyom, - szólt Bodó, miután a sok hónapi megszokás következtében előbb óvatosan körülnézett, - remek híreket kaptam. Jönnek a fehérek és kiverik a románokat. Szegedről jönnek. Minden elő van készítve.

- Az jó volna, - bólintott nyájasan Magdolna.

Nem akarta a hírhozó nagy boldogságát rontani, de ő sokkal többet tudott, mint a karikalábú Bodó. Előző nap este hosszasan beszélt Korff gróffal, a tengerésszel, akinek megvoltak az összeköttetései a szegedi és a bécsi magyar emigrációval egyaránt. Attól tudta, hogy mi készül: a románok rövidesen kivonulnak s a kiürített várost átadják annak az új magyar hadseregnek, amelyet Horthy Miklós, a világháború legutolsó flottafőparancsnoka érthetetlen módon meg tudott szervezni a Dunántúl. Mindezt Bodó nem tudhatta. És egyelőre nem is kellett megtudnia.

Magdolna rövid idő alatt nagyon megszerette ezt a Bodót. Megvesztegette az az imádat, amellyel a zongoraoktató az ő fiát körülvette. Az oktató lángelméjének tartotta a gyereket, s ha az anyával beszélt róla, torokreszelő hebegése egyszerre ékesszólássá változott. A legvakmerőbb jóslásokkal beszélt Pocokról, második Lisztnek, kis Mozartnak nevezte, és ha maga közel járt a negyvenhez, erről a kisfiúról olyan tisztelettel tudott szólani, mint az agg hírességekről szokás. Naponta egy órát volt köteles foglalkozni a gyerekkel, de rendszerint korábban jött és sokkal később távozott, mint kellett volna, egyéb órái rovására. Mert órái, mint népszerű oktatónak, még a kommün alatt is akadtak, csak a honoráriumban volt különbség: néhol szárazbabot, másutt vidékről csempészett tojást kapott. Meszlényiékhez is így került: valahogyan kitudta, hogy a tamási birtokról a báróné mindig fel tud hozatni hol lencsét, hol baromfit, hol egyebet. Ajánlkozott tehát óraadónak az eddigi tanárnő helyett, aki kiszökött Bécsbe. Élelmiszert kötött ki fizetségül, de mikor a kisfiú tehetségével megismerkedett, szívesen fizetett volna még ő maga is, csak hogy ezt a gyereket taníthassa.

- Benne leszek a művészettörténetben, - mondta Magdolnának, - tanítani fognak engem az iskolákban, hogy a nagy lángelme, báró Meszlényi Imre, az én kezem alatt fejlődött. Sajnos, nem sokáig fejlődhetik. Idestova eljön az az idő, mikor Pocok már nem tanulhat tőlem semmit. Nem is tudom, mit fogok én akkor csinálni, úgy a szívemhez nőtt ez a gyerek.

Magdolnát meghatotta a zongoratanár mértéktelen szeretete. Klárit is gyermekének érezte, kétségtelenül. Volt olyan nyolc nap, mikor a kislány hastífuszon esett keresztül, hogy ő nem vetkőzött le és ott virrasztott a gyerek betegágya mellett, olykor félálomban elszenderedve egy-egy negyedórára, de akkor is, még félálmában is, virrasztva egész idegrendszerével. Amit azonban fia iránt érzett, az több volt a természetes anyai szeretetnél. Érzéseit maga is próbálgatta és méregette néha, ha a fiúcskáról gondolkozott: vajjon hajlandó volna odaadni ezért a gyerekért félkarját, vagy féllábát? Lelkébe nézett és ott tisztán látta a magától értetődő hajlandóságot. Hogyne adná oda, akár most rögtön odafeküdnék az amputálóasztalra, hogy hátralévő életét bénán töltse. S mikor most meglátta, hogy Bodó milyen babonás imádattal vonzódik a gyerekhez, mindjárt szívébe fogadta a derék, szeplős zongoramestert, holott eddigi élete tartózkodóvá és nehezen barátkozóvá tette.

Az Oktogonon villamosra ültek. Nehéz volt helyet kapni, kivált ekkora társaságnak egyszerre, de valahogyan feltuszkolódtak. Ülőhely nem jutott Magdolnának, a kommün alatt eldurvult szokások senkit sem biztattak arra, hogy az álldogáló hölgyeknek felajánlja ülőhelyét. Nem is igen beszélgettek: az elmúlt hónapok leszoktatták őket arról, hogy nyilvánosan beszélgessenek. Csak mikor a Margithíd közepén lecihálódtak a kocsiról, akkor kezdtek beszélgetni. Hamarosan elérték a lóvasúti állomást. A lovacska lehajtott fejjel, mélabúsan várta a kocsi indulását, a lóvasúti kalauz és a kocsis csendes beszélgetésben töltötték az időt a menetrendszerű percig. Nyilván a románokról beszélgettek, a kommün elbukásáról, a Budapesten székelő külföldi missziókról, a kommunista „fehér pénz" és az értékálló régi „kék pénz" sorsáról, a liszthiányról, a kenyérjegyről, a cigarettahiányról, a teljesen ismeretlen jövőről, a megtébolyodott hétköznapok világtörténelmet jelentő kis részleteiről.

- A tejcsarnokig lóvasúttal megyünk, - mondta Magdolna, - aztán leszállunk és nagyot sétálunk, gyerekek.

Hevesen sütötte őket a nyárvégi nap, árnyékot kerestek a közeli lócán, de aztán jobbnak látták felszállni a lóvasúti kocsiba. Magdolna figyelte szótlan fiát. Pocok behunyta a szemét és a nap felé tartotta áttetsző bőrű, vézna arcát és mozdulatlanul ült a helyén. Nem lehetett tudni, alszik-e, vagy tünődik magában. Klári annál élénkebben izgett-mozgott. Helyet cserélt háromszor is, leszállt hirtelen valami virágért, amelyet meglátott a gyep szélén, leszakította és visszaugrott. Megtapogatta az ülést, megvizsgálta az ablakléceket, jött-ment, minden érdekelte, szüntelenül mozgott benne a cselekvő élet. A Duna budai oldala felől hajókürt bődült bele a nyári délelőtt rekkenő csendjébe. Ekkor Pocok kinyitotta a szemét és mint aki csodát lát, maga elé mondotta.

- Desz-dur.

- De fiacskám, - szólt rögtön Bodó, - Desz-moll is lehet.

De a fiú fejét rázta.

- Nem. Ez Desz-dur.

És halkan dúdolni kezdett magában valamit, mialatt két szemét megint lehúnyta. Phil, vagyis teljes nevén Miss Phyllis Darton, Bodóhoz fordult, hogy társalgást kezdjen. A maga angol módján az időjárást választotta kiindulásul. De nem boldogult Bodóval, mert az nem tudott semmit angolul, ő pedig éppen csak hogy törte valahogyan a magyart. Pár kínlódó mondat után reménytelenül abba is hagyta. De szemüvege alól nagy izgatottan szemlélte a szeplős embert, vagy regényes szeméremmel a padlót vizsgálta.

Végre elindult a lovacska. Más utas nem is volt, csak ők. A kocsi nyikorogva haladt előre a sínpáron, jobbról-balról lombokat és madárcsicsergést hagyva el maga mellett. S olykor román katonákat. A tejcsarnoknál lekászolódtak. Phil rögtön úgy igyekezett csoportosulni, hogy Bodóval kisérjék az egyik gyereket s a másik gyereket az anyának hagyják, de ez nem ment sehogysem. Bodó mindenáron a bárónéval óhajtott együtt menni, s addig csetlettek-botlottak, amíg Phil belenyugodott a változhatatlanba: ő ment elől a két gyerekkel, az anya pedig néhány lépésnyire követte őket a zongoraoktatóval.

- Roppant örvendek ennek a kis kirándulásnak, - mondotta a szokásos torokköszörülés után Bodó, - most beszélgethetünk egy kicsit Pocokról, méltóságos asszonyom.

- Igen, hogyne, - szólt élénken Magdolna, - van valami ujság a tanulásával?

- Ujság nincs, mindig a régi: hihetetlen módon halad. A bárónénak fel kell készülnie arra, hogy a gyermek nem maradhat itthon. A jövője követeli, hogy valami nagy külföldi mesterhez kerüljön. Ezt azért teszem szóvá, mert... a mai őrült időkben az utazás... és az anyagi eszközök... bocsánatot kérek, ha ilyen intim dolgokról beszélek... de igazán nem kíváncsiságból...

- Jó, jó, kedves Bodó, ne mentegetődzzék. Ha valakinek szabad bizalmas kérdéseket feltenni, magának bizonyára szabad. Felelnék is, ha ma ilyen kérdésre bárki is tudna felelni. Papíron gazdag asszony vagyok, nagybirtokosnak nevezhető vagyonom van Kolozsmegyében. Azonkívül van egy jóval kisebb birtokom, a tamási puszta, ezt maga is jól tudja. Ez mind benne van a telekkönyvben. De én sem tudom megmondani és maga sem, hogy a gyakorlatban ez mit jelent. Lehet, hogyha a viszonyok tisztulnak, gazdag asszonynak tudhatom magamat. De lehet, hogy éppen csak meglesz a gyerekek számára a betevő falatunk.

- Persze, persze. Ilyen idők és a báróné mellett nincsen senki. Bocsánatot kérek, ha nem vagyok indiszkrét, mikor méltóztatott a férje ő méltóságát elveszteni?

- A háború kitörése után nemsokára. A férjem önként jelentkezett mindjárt kitöréskor. Az orosz frontra került, ott tüdőgyulladást kapott és a tábori kórházvonaton meghalt. Levelet sem kaphattam már tőle; akik vele voltak s akiket sorra felkerestem és kikérdeztem, mind egyformán mondták el, hogy betegsége hírével nem akart bennünket nyugtalanítani, mert meg volt győződve, hogy jobban lesz. Akkor aztán elvesztette az eszméletét és többet nem is tért magához.

- Hős volt, - mondta Bodó kissé ünnepélyesen hízelegve, - a báró úr ő méltósága igazi hős volt.

- Mindenesetre meghalt, - mondta Magdolna, - pedig nem kellett volna meghalnia. Mint képviselő, itthon maradhatott volna. De úgy tartotta, hogy kötelessége kimenni, már csak a példaadás kedvéért is. Soha még nem ismertem embert, akinek az a szó, hogy kötelesség, annyit jelentett volna, mint neki. Azzal még tartozom is az emlékének, hogy mihelyt utazni lehet, felkeressem a sírját. A gyerekeket is szeretném elvinni az apjok sírjához.

Itt elhallgatott Magdolna. Aztán kisvártatva halkabban és egészen más hangon hozzátette:

- És a másik sírhoz.

- Másikhoz? Milyen másikhoz?

- Apám sírjához. A férjemet Lembergben temették el, apámat Sokoliki nevű lengyel faluban.

- Kedves atyja is elesett? - kérdezte Bodó megütődve.

- El. Ő is önként jelentkezett. Mint huszárőrnagy vonult be. Előbb mögöttes szolgálattételre osztották be, de ezért nagyon haragudott és addig erőszakoskodott, amíg kikerült a tűzvonalba. Mindjárt az elején Zimonyba került, ott egyszer embereivel együtt körülfogták a szerbek és neki egy egész éjszakát vizes árokban elrejtőzködve kellett töltenie, hogy csak a feje látszott ki a vízből. Ettől súlyos asztmát kapott és kiszuperálták. De ő nem nyugodott bele. Addig nyaggatta a katonai hatóságokat, amíg embereket kapott kiképezni. Öreg népfelkelőket. S mikor azok kimentek a frontra, ő is velök ment. Nem lehetett visszatartani. Galiciából még írt, hogy teljesen meggyógyult az asztmája és nem kell aggódnunk érte. Kint volt az első vonalban, kapott ezüst vitézségi érmet is. Egy napon aztán tábori lapot kaptam tőle, amelyben pár szóval azt írta, hogy aznap éjjel valami fontos feladatot kell végrehajtania, imádkozzam érte és imádkoztassam a gyerekeket is. A férjem akkor már elesett. Új tábori lapot nem kaptam és kimondhatatlan izgalomban éltem. És egy napon a tisztiszolgája érkezett meg Hunyadszegre, ennek a Máminak, a mi mostani szakácsnénknak a fia, akit maga is ismer. Tőle tudtam meg, hogy elesett. Úgy volt a dolog, hogy egy cseh brigadéros volt ott a

parancsnok, bizonyos Borovica nevű. Ez gyűlölte a magyarokat és minden veszedelmes feladatra magyar tiszteket válogatott ki. Valamennyi egymásután otthagyta a fogát. Sokoliki mellett van egy domb, annak a tetején orosz gépfegyverek ásták be magokat. Tüzérségünk nem volt, a rohamokat előkészíteni nem lehetett. A fiatal magyar tisztek mind elestek már, de a cseh brigadéros ragaszkodott ahhoz, hogy a gépfegyvereket újra és újra meg kell rohamozni. Apám ekkor elébe állt és a szemébe vágta, hogy tervszerűen pusztítja a magyarokat. Ezen összevesztek. A brigadéros kijelentette, hogy apámat hadbíróság elé állítja és lefokoztatja. Apám erre azt felelte, hogy jól van, másnap reggel tartóztassák le, de előbb éjszaka azt a rohamot még megcsinálja. Azokkal az öreg népfelkelőkkel, akiket ő képzett ki, éjszaka fel is lopódzott a hegyre. Volt ott egy tisztás, jó hosszú, annak a túlsó végén voltak a gépfegyverek. Reggel hét órakor apám támadást parancsolt. Ő maga ugrott ki legelőször a fák közül. Azonnal meghalt. A holttestét csak másnap éjjel hasoncsúszva tudták lehozni az emberei. Csonttá volt fagyva. Tizenkét golyót kapott.

- Borzasztó.

- Igen, borzasztó. Ott temették el Sokoliki faluban, Galiciában. A sírját megjelölték. Nincs nap, nincs óra ma sem, hogy eszembe ne jutna.

- De biztos, hogy igazat mondott az a tisztiszolga? Hátha foglyul esett?

- Nem, nem. Hivatalos értesítést is kaptam az ezredtől. A zsebeiben talált apró holmit is megkaptam. Azt a képet is, amelyet mindig magánál hordott. A férjem csinálta rólam és a gyerekekről a hunyadszegi parkban. Lássa, Bodó, nem is sírok, mikor ezt elmondom. Már nem sírok. Évek óta minden áldott nap végiggondoltam én ezt...

Abbahagyta. Lovas ember bukkant fel a fordulónál: román tiszt. Csinos fiatalember volt, vadonatúj, elegáns egyenruhát hordott, derekán meglátszott, hogy erősen be van fűzve. Nyilván reggeli sétalovaglását végezte a megszállott városban. Cigarettázott. Ránézett Magdolnára és pillantásában a meglepetés érzéki tüze villant fel. Meglassította lovát, úgy nézett vissza igen feltűnően. Már-már attól lehetett tartani, hogy megáll és megszólítja az ismeretlen magyar hölgyet. De meggondolta magát mégis, gyorsabbra indította a lovat. Azonban visszanézett folyton, míg a fák sűrűje el nem fedte.

- Érzi ezt? - kérdezte Magdolna a levegőbe szagolva.

- Erős illatszer, - felelt Bodó bólintva, - érzem. Azt hallom, ezek szeretik az erős illatszereket. De tessék folytatni. Azaz, hogy ezzel a két hősi halállal vége is volt, gondolom...

- Ó nem, nem volt vége. Anyám, mikor a borzasztó hírt megkapta, ágynak esett. Semmiféle orvos nem tudta megmondani, mi a betegsége. Olyan orvos is volt, akit Pestről hozattunk hozzá, s aki azt mondta, hogy a világon semmi baja. De tíz nap alatt meghalt. Ott voltunk mellette az utolsó percig. Klári fogta a kezét. Követelte. Klári volt a kedvence szegénynek. Azóta, egyedül vagyok a két gyerekkel.

Bodó erőset köszörült a torkán. De olyan különös módon, hogy Magdolna önkéntelenül rápillantott. És megütődve látta, hogy a zongoratanár súlyosan elpirult arcán valami izgatott belső küzdelem görcse vonaglik.

- És ez a magány... ez... ez...

Megakadt Bodó, hangja úgy remegett, hogy ő maga sem tudta elviselni és nagyot nyelt. Szeme kidülledt a nagy belső izgalomtól. Nem volt nehéz kitalálni, hogy mi az a mondat, amelynek vakmerősége nem tudta elhagyni elszorult torkát. „Ez a magány így is marad?" Magdolna megdöbbenve látta, hogy itt egy vallomás félig sejtető célzása készül. Bodó beleszeretett. Gyors lélekjelenléttel belevágott a fülig piros, szeplős ember akadozásába.

- Ez a magány szép magány, ha ezt akarja kérdezni, mert velem vannak a gyerekeim és velem van azoknak az emléke, akiket szerettem. És ez most már így is marad.

- Igen, - felelte Bodó alázatosan, gyötrötten, de meg is könnyebbülve valahogy.

Némán követték most már a pár lépéssel előbb haladó Philt és a két gyereket. Azok angolul társalogtak: Klári élénken vitatkozott Phillel valami felől, Pocok csak mendegélt mellettük némán. A romok mellett haladtak el. Egy lócáról fiatal fiú és fiatal leány ugrottak fel, pirosan és zavartan elindultak az ellenkező irányba. Magdolna gondolatban vállat vont és legyintett: szerelem. Szerelem, céltalan bolondság, ábrándok mámora. Milyen oktalanság, az emberek nemzedékeken és évszázadokon át újra és újra kezdik, csak azért, hogy szenvedjenek tőle, aztán megcsömörlötten bámuljanak kiürült lelkök sívár fenekére, mint aki túlszomjas volt és megutálkozott a poshadt víztől.

Mikor a nagyszállóhoz közeledtek és kitárult előttük a tágas pázsit gyönyörű látványa, egyszerre szuronyos román katona bukkant eléjök. Hangosan tiltakozva utasította őket, hogy álljanak meg.

- Let me be, - kiáltott Phil szigorúan, mint ilyenkor szokta, - I am an English subject.

Pocok azonnal odasietett anyjához és megragadta a kezét. Klári szembeszállt a román katonával. Oláhul.

- Mit akar? Miért nem szabad itt sétálni?

De már ott volt Magdolna. Leintette Philt is, leányát is, aztán tört oláhságával megkérdezte a szuronyos katonát, hogy mi a tilalom, merre menjenek, mi baj. A katona azt mondta, hogy nem szabad tovább menni, álljanak meg. És fejmozdulattal a fürdőépület felé intett. Megálltak és abba az irányba néztek. Bámulatos volt, amit láttak: a fürdőépület lépcsőjén éppen akkor sietett fel kivont és magasra tartott karddal egy román tiszt, mögötte közkatonák sűrű zöme haladt, a szuronyt szegező roham előre hajlott testtartásával. Trombitás is rohant velök, diadalmasan harsogva. Ezt nem is lehetett megérteni. A román katonaság megrohamozza az ártatlan margitszigeti fürdőépületet? De a jószemű Klári elkiáltotta magát:

- Moziznak, mama! Moziznak!

Valóban ott állt a rohamtól nem messze a film felvevőgép, egy ember szorgalmasan forgatta a fogóját, mint a kintornás. A tiszt betört kivont kardjával a bejáraton, s követték szuronyszegező katonák is mind, míg valamennyien el nem tűntek az épületben.

- Most már értem, - szólt Bodó, - ezt a filmet Bukarestben vetíteni fogják. Címe ez lesz: „Győzelmes csapataink elfoglalják a magyar fővárost.” Mondhatom, hogy...

De Magdolna intett neki a szemével és elhallgattatta. Kisvártatva az operatőr kezdte szétszedni a gépet, az épületből pedig jöttek kifelé a hódítók. A tiszt most már visszatolta a kardját. A csoport felsorakozott, a tiszt vezényelt. Elindultak a lóvasút végállomása irányában. Klári azonnal az őrtálló katonához fordult, aki eddig mozdulatlanúl állta útjokat.

- Mehetünk most már sétálni? - kérdezte tőle oláhul.

Az csak bólintott és kedvetlenül elfordult tőlük. Ők tehát mentek tovább, ballagva a napsütésben. Elmentek a fürdőházig, az imént lejátszódott furcsa jelenet színhelyéig.

- Most letelepedhetünk pihenni, gyerekek, - szólt Magdolna, - mindnyájunknak jól fog esni. De aki egy kicsit szaladgálni akar, az szaladgálhat.

Pocok nem akart szaladgálni, leült anyja mellé csendesen. Klári annál mozgékonyabb volt. Futásnak is indult, mint a kölyökkutya. Phil aggodalmas szemmel kísérte, mindig készen arra, hogy rákiáltson és utána eredjen.

- Lássa, méltóságos asszonyom, - szólt Bodó, - ez a nagyszálló volt az ő szovjetházuk. Hetenként kétszer kijárok ide, az igazgató leányának adok órát, láttam őket elégszer. Kun Béla is itt lakott, nem egyszer láttam autóba szállni és bemenni a városba. Meg a lakásügyi népbiztost is láttam. Az asszonyaik itt sütkéreztek a nagyszálló előtt selyempongyolában, proliasszonyok, munkásnők. Akár hiszi báróné, akár nem, azt mondták egymásnak, hogy méltóságos asszony, meg kegyelmes asszony.

- Komolyan mondja? - derült Magdolna.

- Esküszöm, hogy a saját fülemmel hallottam. És itt láttam a vendéglőből jönni a pincért, aki hatalmas tál libasültet hozott. Az ördög majd elvitt engem, mert négy napja nem ettem már akkor egyebet, mint gerstlit, azt is keveset. De nekik persze volt libájok. Nini, ott hozzák az írót.

A nagyszálló oldalsó bejáratánál két ember jelent meg, valami tábori ágy-féle alkotmányt hoztak, azon feküdt valaki. Az ágyat egy hölgy követte és egy úr. A két ember árnyékos helyet keresett a szálló melletti gyepágy cserjésében. Ott a hordágyat letették. Az üldögélőkhöz egészen közel. Magdolna tekintete találkozott az ágyban fekvő ember tekintetével. Harmincévesnél valamivel többnek látszó férfi volt ez, sötétszőke hajú, borotvált arcú, igen sápadt. Minden jel szerint nagyon beteg volt, két barna szeme úgy égett a sápadt és beesett arcban, mint két szikrázó optikai lencse. Magdolna megborzongott ettől a pillantástól. Mintha a messze múltból zsibbasztó ütés érte volna: ez a szempár megdöbbentően emlékeztetett a Szilágyi Ákos tekintetére.

A hölgy tett vett az ágy körül, kis asztalt rakott melléje könyvvel és cigarettával. A kísérő úrról pedig mindjárt meglátszott, hogy orvos. Fogta a beteg pulzusát, homlokát érintette, beszélgetett vele, bólintgatott.

- Miféle író ez? - kérdezte Magdolna halkan.

- Ez Detky Pál, a nevét biztosan hallotta, báróné.

- Hallottam, hogyne. Csak nem olvastam tőle semmit. És miért van itt?

- A nagyszállót a kommün berendezte szanatóriumnak is. Ez a Detky súlyos operáción esett keresztül, hallottam is, hogy mi volt vele, de már elfelejtettem. Hónapok óta itt haldoklik lassan. Ha jó idő van, kiteszik az ágyát, hogy levegője legyen. Aki mellette van, az a nővére. Ápolja. Furcsa nézni így egy embert, akiről tudni, hogy már csak pár hete van.

- De hát mi a baja?

- Hallottam, de elfelejtettem. Különben házasember, de a felesége, úgy hallom, bolond. Azt valami zárt szanatóriumban ápolják. Szép kis családi élet.

Magdolna pillantása megint találkozott a betegével. A beteg lázasan és kitartóan nézte őt. Szétbonthatatlanúl sok volt ebben a nézésben. A feltűnő szépség szomjas észrevétele. Erős emberi kíváncsiság. A halálra szánt ember közömbössége a társadalmi formák iránt, mert ugyan mi történhetik egy haldoklóval, ha túlságos feltűnően nézeget egy asszonyt? És nyilvánvaló vágy volt a szemek lázas tüzében, ősi férfi-vágy, amely nyers nyíltsággal beszél és félreérthetetlen.

- Maga ismeri ezt az írót, Bodó?

- Személyesen nem ismerem, de sokat hallottam róla. Az apja államtitkár volt, már rég meghalt. Ő igen szertelen életű lumpnak és kártyásnak számított. De nagyon tehetséges. Egy színdarabját láttam is a Nemzeti Színházban, igazán kitünő volt. Sokat emlegették mindenféle színésznőkkel...

Itt meghökkent Bodó, mert most vette észre, hogy Pocok ott ült mellettük. Magdolna is ijedten tekintett a gyerekre. De az nyilván egy szót sem hallott abból, amit beszéltek. Az eget nézte és erősen gondolkozott valamin.

- Min jár az eszed, kisfiam?

Pocok megrezzent és elmosolyodott. Mindig elmosolyodott, ha anyja szólt hozzá.

- A madarakról gondolkoztam, mama. Ők mindig zenében beszélnek. Mint az Operában a szereplők. Az ő életük folyton opera. Szebb volna nekünk is mindent énekelve mondani.

Magdolna megsímogatta a gyermek kezét. Aztán megint a betegre nézett, aki nem volt messzebb tőle tíz lépésnél. És fektében most is őt nézte. Kitartóan, lángolóan, majdnem vadul. Ez a nézés forróbb volt a legtámadóbb és legérzékibb vallomás szavainál.

- És ő vajjon tudja, hogy meg fog halni?

- Azt mondják, hogy tudja, de közömbösen veszi. Verseket ír. Csak úgy írószerszám nélkül, gondolatban dolgozza ki. Órákig gondolkozik, aztán a nővérének lediktálja az egész hosszú verset. Nagyon szép versek, néha olvasok egyet-egyet, ha a kezembe akad. Nagy kár érte, mert tehetséges ember.

- Érdekes. Majd utána nézek valaminek, amit írt és elolvasom. De most már talán elég volt az üldögélés. Ha végigmegyünk a szigeten gyalog, egyre hazaérünk. Phil, dear, let us go.

Felálltak és a távoli Klárit odakiáltották. Klári sárga kölyökmacskával jelent meg, ott fogta a fürdőház tövében. Mostanáig játszott vele. A sárga cica most hosszúkás szökellésekkel menekült, mint valami piciny oroszlán. A család indult. Ismét olyan csoportosításban, mint ahogy jöttek. Phil előre indult a két gyerekkel, Magdolna hátrább maradt a zongoratanárral. És el kellett haladniok a gyepre tett betegágy mellett. Magdolna erősen feltette magában, hogy nem néz rá a fekvő emberre. De ellenállhatatlan erő kényszerítette, hogy odanézzen. És a lázas, sóvárgó pillantás az ő szemén keresztül beleszúródott lelke titkos kamrájába. Mikor elhaladt, azt a nézést, annak a nézésnek heves és vetkőztető dühét a hátában érezte. Szótlanúl rótta a szigeti gyalogutat. Vajjon miért emlékeztette ez az ember Szilágyi Ákosra? Tulajdonképpen nem is hasonlít reá. Gondolatai elkalandoztak és Szilágyi Ákosra terelődtek, akiről réges-rég nem hallott semmit. Nem is találkozott vele soha. Évekkel ezelőtt azt hallotta homályosan rebesgetni, hogy a Szilágyi-házaspár végleg elszakadt, az asszony feleségül ment egy dúsgazdag hollandi bankárhoz. De mi az ennek a haldoklónak a nézésében, ami Ákosra emlékezteti?

Mire haza érkeztek az Andrássy-úti lakásba, a kapunál elbúcsúztak Bodótól, fent pedig már ott találták Korff grófot. A hajó nélkül maradt tengerész, aki polgári ruhát hordott, úgyszólván egyetlen vendége volt Magdolna házának. Az özvegy a legteljesebb és legszigorúbb visszavonúltságban élt Budapesten. Ez a Korff gróf, akivel még Kolozsvárt ismerkedett meg, régi jóbarátja volt, szilárd és megbízható ember, hasznos tanácsokkal mindig mellette állott. Száraz, nyugodt, derék katona volt, hű barát és megbízható. Magdolna életének minden részletét, minden birtok-gondját ismerte.

De nemcsak ez várt rá, hanem egy levél is. A bélyegen látni lehetett, hogy Romániában adták fel. S az íráson látni lehetett, hogy Craiovanu adta fel.

- Megengedi, Egon, hogy elolvassam?

- Természetesen, parancsoljon.

Magdolna egy pillanatig habozott, mielőtt a borítékot feltépte. Tudta, hogy döntő levél van abban a borítékban. Craiovanut még a zsuki versenyeken ismerte meg, kezdő asszony korában. Akkor még Krajován János volt a férfi neve. Nagybirtokos, sokat utazó, Sorbonneon

nevelkedett, világlátott gavallér. Félig magyar, mert anyja Széky-leány volt. Tökéletesen beszélt franciául és neki volt a legszebb régiséggyüjteménye Erdélyben. Megismerkedésük másnapján már szerelmet vallott, de Magdolna a szavát vette, hogy soha többet nem beszél szerelemről, akkor jóbarátok lehetnek. Krajován állotta is az adott szót, de mikor Meszlényi Zoltán elesett, ismét jelentkezett régi szerelmével azonnal. Megkérte a Magdolna kezét. Magdolna kitért a válasz elől, gyásza leteltéig nem akart senkivel ilyesmiről beszélni. Később Románia beleavatkozott a háborúba, Krajován Bukarestben termett és Craiovanu néven belépett a román hadseregbe. Módját tudta ejteni, hogy Svájcon keresztül írjon Magdolnának az ellenséges országba. Magdolna határozott nemmel válaszolt neki. Aztán még egy levél jött, igen hosszú, életre-halálra szóló szerelemről, amely nem hátrál meg az első tagadó válaszra. Magdolna válaszolt: nem. Ez a mostani levél tehát csak az utolsó, legerősebb próbálkozás lehetett.

> Kedves Magdolna, - mondta a szálkás írású francia szöveg, - az a levél, amelyet érzésemről, életem egyetlen igazi szerelméről írtam magának, eredménytelen maradt. Nem nyugszom bele, még erősebb fegyverhez folyamodom: gyermekei iránt való kötelességéről beszélek. Tudnia kell, hogy igen fontos ember vagyok az új Romániában és megvannak az utaim a trón környezetébe is. Itt most olyan világ következik, hogy ha maga a Meszlényi báró özvegye marad, el fogja veszteni a vagyonát s a gyermekei szegény gyermekek lesznek. De mint Juon Craiovanu felesége gazdag asszony maradhat, erről jót tudok állani. Legyen a feleségem. Hogy szeressen, azt nem kívánom. Tudok majd gondoskodni róla, hogy megszeressen. Ha igent mond, csak írjon annyit, hogy igen, a többi az én dolgom. Ha nemet mond, küldje nekem vissza ezt a levelet. Döntse el tehát gyermekei jövőjét s ezzel együtt az én sorsomat is. J. C.

Magdolna behúnyta a szemét. Maga elé képzelte az olajbarna arcú, szálas embert, kutyahű tekintetét, érzékien vastag ajkai felett a szénfekete bajuszt. Arra gondolt, hogy azt a szájat egyszer meg kell csókolni. Ettől könnyű borzongás futott végig rajta. Aztán íróasztalához lépett. Borítékot vett elő és megcímezte: M. Juon Craiovanu, Bucuresci, Calea Victoriei 18. A francia levelet beletette ebbe a borítékba. A levelet leragasztotta. Ugyanekkor Phil kinyitotta az ajtót: tálaltak.

- Kérem, legyen szíves feladni ezt a levelet, nem tudom, mennyi bélyeg kell most. Majd elszámolunk. Most menjünk ebédelni.

- Craiovanu?

- Igen. Megint megkérte a kezemet s én nemet mondtam.

- Majd ír megint.

- Nem, többet most már nem fog írni.

Mikor asztalhoz ültek, ismét felvillant képzeletében a csók gondolata. De ezúttal nem a Craiovanu arca jelent meg előtte, hanem azé az íróé, akit ott látott senyvedni a szigeten, az árnyékba állított tábori ágyon. És csodálkozva érezte, hogy ettől a csóktól nem futja végig a borzongás. Tünődni szeretett volna ezen, de Korff gróf megszólalt jobbkeze felől. Udvariasan feléje fordult és beszélgetni kezdett. A szigeti beteget elfelejtette.

Csak akkor jutott megint eszébe a lázas szemű arc, mikor este lefeküdt. Visszafelé gondolta végig a napot: a gyerekekkel csendesen elköltött vacsorát, vacsora előtti kézimunkáját, Pocok zongorázását, Korff gróf hosszú szegedi híreit, az ebédet, Craiovanu levelét, a délelőtti sétát: és ekkor megint megjelent előtte a lázas szemű arc, amely valami Savonarola-szerű élességre emlékeztette. És eszébe jutott az a gondolata is, hogy ennek a szájnak a csókját nem érezné visszatetszőnek. S a gondolattól megdöbbent. De aztán ijedelmét megnyugvás váltotta fel:

nem fenyegeti semmi veszedelem, hiszen azt az embert nem ismeri, aligha is találkozhatik most már vele, az az ember rövidesen meg fog halni.

- Milyen rossz vagyok, - mondta magában, - hogy egy ember halála megnyugvást kelt bennem. Eh, gyerekség az egész. Nem kellett volna vacsora után feketét innom.

Kisvártatva már mélyen és egészségesen elaludt.

II.

Mire a nyár didergő és nyirkos őszbe fordult, a románok eltüntek a városból. Korff Egon gróf minden szegedi hire pontosnak bizonyult, a dunántúli hadsereg a románok kivonulását követő napon megjelent Budapesten. Kint csendesen szemezett az őszi eső, de a házban nagy volt az izgalom. Falragaszokról hoztak hírt, az ujságban kemény napiparancs jelent meg, hogy aki zavarja a rendet, azt felkoncolják. Magdolna eredetileg ötszobás lakásának egyik szobájából, ahová a kommün egy garázda jutagyári munkást telepített be folyton perlekedő feleségével és két gyerekével, ezek a lakók nyomtalanul eltüntek. Senki sem tudta megmondani a házban, hogy a jutagyári házaspár mikor ment el a két gyerekkel és hova. Szurtos holmijuk egy részét ott hagyták a szobában. Rebesgették erről a munkásról, hogy a kommün alatt vidéken járt és résztvett emberek akasztásában. Nyilván csakugyan ludas volt valami efélében, hogy most, az utolsó pillanatban ismeretlen helyre megugrott családostul.

De Magdolna nem tudott figyelni sem a Mámi szakácsné lelkendező vásárcsarnoki hireire, sem a felszabadult szobára, amelyet Phil rögtön birtokba vett és tisztogatni kezdett. Semmire sem tudott ügyelni, mert Pocok állapota nyugtalanította. A kisfiú már napok óta nagyon gyengének érezte magát, fáradt mozdulatokkal lézengett a lakásban s mikor Bodó a három órás zongorázás után elment, Pocok szeme alatt erős, sötét karikák mutatták a súlyos kimerültséget. Ezen a napon reggel Magdolna megmérte a gyerek lázát, a hőmérő harminchét hármat mutatott. Ezért Pocoknak ágyban kellett maradnia, Philnek pedig el kellett mennie a háziorvos lakására a Szvetenay-utcába, mert a telefon elromlott és a műszerészt, aki megjavította volna, már négy napja várták hiába. A telefon is lerongyolódott Budapesten, mint minden, mint a villamosok, mint a kövezet, mint a világítás, mint az élelmiszerforgalom, mint a nyomorúságos vasutak menetrendje.

- Hiába, - mondta a türelmes Phil, - ez a világháború!

- Mit nekem világháború, - kiáltott Magdolna - és mit nekem az egész emberiség, ha a gyerekem beteg és nem tudok orvosért telefonálni. Siessen, my dear, és jöjjön a doktor azonnal.

De a doktor nem jöhetett azonnal. Phil azzal tért vissza, hogy a doktor már elment a kórházba, onnan délutánig semmiesetre nem szabadulhat, délután végiglátogatja a pácienseket, majd eljön ide is. A gyereknek délben csak becsináltat adjanak és tartsák ágyban. Még szobában sem szabad felkelnie.

Pocok szeme könnyes lett arra a hírre, hogy nem zongorázhatik délután. De szelíden és engedelmesen nyugodott bele abba, amit meghagytak neki. Feküdt mozdulatlanul az ágyban, a láztól két könnyű piros folt támadt az arcán. Igy frissebbnek és egészségesebbnek látszott, mint megszokott sápadtságával. De a lélegzetet kissé gyorsabban szedte. Egy kötet Schumann-kottát kívánt magának, hogy azt lapozgassa. Elböngészett benne, aztán maga elé ejtette a kötetet a paplanra, hogy mély gondolatokba merülve a mennyezetre bámészkodjék. A szomszéd szobában annál hangosabb volt a világ: Klári a felszabadult szobát sajátmagának követelte önállóan, Phil nélkül akart aludni. Phil viszont amellett kardoskodott, hogy végre be kell rendezni a lakásban egyetlen olyan szobát is, amelyben nem alszik senki, s amelyet végre „decent” ebédlőnek lehet használni.

Magdolna nem szólt bele a vitába, nem tudott most törődni semmivel. Jött-ment, szórakozott idegességgel keresett mindenféle tennivalót magának, de megint csak odaült a Pocok ágya mellé tett székre, hogy századszor megfogja a gyerek csuklóját és századszor megkérdezze, nem kívánna-e valamit. A gyerek nem kívánt semmit, gyenge mosollyal rázta fejét anyja kérdéseire. Délután a szokott időben megjött Bodó. Pocok gyáván megkérdezte anyját, nem

volna-e szabad mégis felkelni és legalább egy félórát zongoráznia. Magdolna megsimította a fiú fejét:

- Drága kincsem, ne okozz nekem fájdalmat. Nagyon fáj, ha meg kell tőled tagadnom valamit.

- Bocsánatot kérek, mama, - felelt elmosolyodva a gyerek, - jó lesz így is, Bodó bácsi majd mesél nekem Mozartról és Lisztről.

A háziorvos alkonyatkor végre megérkezett. Magdolna szinte futva sietett eléje és karonragadva vonszolta a gyerekszoba felé.

- Hát lássuk csak, - mondta a doktor derűs és megnyugtató hangon, - nincs itt semmi komoly baj. Délután mennyi láza volt a kis bárónak?

- Nem ment fel, - mondta Magdolna, - ezelőtt egy órával mértem, harminchét három volt, mint reggel.

Az orvos felültette Pockot az ágyban. Lehúzatta a gyerek ingét, aztán odanyomta őszhajú, pápaszemes fejét a vézna, látható bordájú kis mellkasra. Hol itt hallgatta, hol ott.

- Most vegyen lélegzetet, Pocok.

Pocok mély lélegzetet vett és kissé köhécselni kezdett.

- Most visszatartani.

Igy ment ez jó sokáig. Az orvos szinte tallérnyi foltonként hallgatta végig Pocok mellét is, hátát is. Sztetoszkóppal is meghallgatta, amelyet szivarzsebéből vett elő. Aztán kopogtatta. Melle és háta minden pontját. Magdolna, Phil és Klári izgalommal állottak az ágy körül. Az anya idegesen dobolni szeretett volna ujjaival a türelmetlenségtől, de nem volt min, ösztönös mozdulata ideges ujjmozdulatokkal beleveszett a semmibe. Válla mozdulataival is lökni szerette volna már az időt, hogy mennél hamarabb választ kapjon. Az orvos végre felemelkedett.

- Egyelőre nem tudok semmit mondani, méltóságos asszonyom. Jelentéktelen kis hurut is lehet, ijedelemre semmi ok nincsen.

- Orvosságot nem ír doktor úr semmit?

- Fölösleges. Lázat pontosan tessék mérni három óránként. Holnap megint eljövök.

- De nincs semmi különös rendelkezés? Nem volna szabad például felkelnie, hogy egy kicsit zongorázzék?

- Nem, nem, - felelt élénken a doktor, - azt semmiesetre. Pihennie kell. Csak maradjon az ágyban. És jól egyék. Mennél bőségesebben. Könnyűt, de sokat. Na viszontlátásra, kis báró, nem lesz itt semmi baj, csak a mamának mindenkor szót kell fogadni.

Kikíséréskor az előszoba ajtajában Magdolna még egyszer megkérdezte:

- Doktor úr, beszéljen őszintén, kell nekem félnem valamitől?

- Nem kell félnie, méltóságos asszonyom. Kis hurutnak látszik. Most mindenki hurutos. Az bizonyos, hogy a gyermek nem jó kondicióban van. Fel kell majd táplálni alaposan, legalább öt-hat kiló kell még neki. Majd meglátjuk. A lázmérés azonban igen fontos.

- Mondja, doktor úr, de feleljen nekem egyenesen: mi a legsúlyosabb lehetőség, amitől tartanom kell?

Az orvos vállat vont és habozott.

- Édes Istenem, baj mindnyájunkkal történhetik. A kis báró bal tüdőcsúcsában esetleg lehet valami. Egészen kezdődő...

Magdolna eltakarta az arcát és azonnal sírni kezdett.

- No de kérem, méltóságos asszony, ne legyen gyerek. Ez a legrosszabb lehetőség. Hiszen ezt kérdezte, nem? És ha van is egy kis kezdődő tüdőcsúcshurut, az semmi. Azt nagyon szépen meg fogjuk gyógyítani. De ismétlem, ez a legsúlyosabb feltevés. Lehet, hogy holnap a kisfiút már kikergetem az ágyból. Ezt őszintén mondom. Kezeit csókolom.

- Ezt komolyan mondja?

- A legkomolyabban. Kezeit csókolom.

Magdolna megtörölte a szemét és némileg megenyhülten tért vissza az ágyhoz.

- Holnap már szabad zongorázni? - kérdezte sóváran Pocok.

- Valószínűleg, drágám. A doktor bácsi azt mondta, hogy valószínűleg kikerget az ágyból.

- Akkor jó. Akkor szívesen várok. És most kaphatok befőttet?

- Jaj, drága kincsem, akár tíz üveggel. Phil, dear...

De Phil már ott sem volt, már szaladt az éléskamra irányába. Az egész család megkönnyebbült. Később lázat mértek, s az lement harminchét egyre. Ettől aztán általános boldogság keletkezett. Az ágyhoz este odahúzták a nappali asztalt, azon terítettek vacsorára, hogy Pocok mellett ehessenek.

Éjszaka Magdolna, miután nyughatatlanul dobálta magát egyik oldalról a másikra, szüntelenül csak a gyerekre gondolt. Próbálta az egész esetet úgy elképzelni, mint felfújt vaklármát. A doktornak igaza lehet, ilyen időben mindenki hurutos. A láz nem magas. Még valami nevetséges is lehet abban, hogy futó gyerekbetegségnek ekkora feneket kerítenek. De mikor úgy megnyugtatta magát és saját érvelésétől megkönnyebbülve boldogan igazította el fejét a párnán, egyszerre minden ok nélkül riasztó aggodalom nyilallott fel benne. Kikelt az ágyból, pongyolát kapott magára, lábát papucsba bujtatta és óvatos hangtalansággal beosont a Pocok szobájába, amelynek ajtaját éjszakára csak behajtotta volt, de nem csukta be. A sötétben kitapogatta a szoba sarkában álló lámpát s azt kattantotta fel, hogy az alvó gyereket a hirtelen világosság fel ne serkentse. És ime, Pocok mosolygó arccal, nyitott szemmel nézett rá az ágyból, ő odalépett és leült az ágy szélére, hogy a gyerek kezét a kezébe vegye.

- Teremtő Isten, hiszen már fél tizenkettő, és te még ébren vagy?

- Ilyenkor még gyakran fenn vagyok, mama, máskor is.

- Fenn vagy? Nem tudsz aludni? Én erről nem tudtam. Rosszul alszol?

- Nem, nem alszom rosszul. Tudnék aludni, de... tudod, én sajnálok aludni, mert akkor nem gondolkozhatom.

- És miről gondolkozol ilyenkor?

- Nem tudom. Muzsikáról. Magamban sokat zongorázom. Végigjátszom hosszú darabokat, s az nagyon szép. Ez olyan, mint az igazi zongorázás. Néha hibát is csinálok, akkor haragszom, visszamegyek és ujra kezdem. De néha hibátlanul is sikerül. És rólad is gondolkozom.

- Rólam, édes kis jószágom, te? És mit gondolkozol rólam?

- Semmit. Csak úgy gondolkozom, hogy a világon vagy és te vagy a mamám. Másról aztán nem is szoktam gondolkozni. Most miért sírsz?

Magdolna odaborult fia mellé, kis ideig nem tudott felelni. Magához szorította a vézna kis vállat és sírt.

- A boldogságtól sírok, drágaságom. Hogy a jó Isten nekem adott téged. És hogy ilyen jó vagy és kedves. De tudod, kis Pockom, lehetnél még jobb is. Ha rendesen aludnál. Mert az kell a szervezetnek. Ha nem alszol rendesen, az árt neked. Igérd meg nekem, hogy most rendesen fogsz aludni.

- Jól van, mamuskám, megígérem. Mindjárt alszom.

Magdolna megcsókolta a gyerek homlokát, megsimította a párnán elkócolódott haját, aztán felkelt. Csendesen leoltotta a villanyt és kiment. A gyerek ágya felől cuppantás hallatszott és olyan halk kis nevetés, mint a csinytevőé! Visszacuppantott és nevetett ő is a sötétben, aztán a boldogságtól megint sírva fakadt. Váratlanul a férje jutott eszébe és az a különös gondolat formálódott meg benne, hogy Zoltán, ennek a gyereknek az apja, akkor is milyen nagyon-nagyon messze volna ettől a boldogságtól, ha élne. Anya és gyermeke olyan tökéletesen és ősi módon közel tudnak lenni egymáshoz, hogy ezt férfiember, még ha apa is, alig értheti.

A gyereknek másnap reggel harminchét kettő volt a láza. Magdolna napja sugárzó boldogsággal kezdődött. A délelőtt eltelt azzal, hogy gyermekkorából való apró történeteket mesélt a fiacskának, aki ezeket az emlékeket mindig roppantúl szerette. Aztán odaült a zongorához és játszott a fiának könnyű, játékos dolgokat, amelyeken mindketten szívesen elmulattak: Chaminade Pierrettejét és Mendelssohn Momento Capricciosóját. Déltájban azonban ott kellett hagynia a betegágyat, mert vendéget jelentettek, még pedig olyat, amely a meglepetés sikolyát csiholta ki belőle. A névjegyen, amelyet Mámi köténysarokba fogva adott át neki, elhanyagolva az előírott ezüsttálcát, ez a név állott: Rozsály Ferenc, m. kir. főhadnagy.

Ő állott ott valóban, Rozsály Feri, a gyermekkori ábránd, a hajdani ludovikás, de férfivá éretten, délcegen, mellén a kitüntetések egész glédájával. Magdolna szó nélkül megölelte, magához szorította és jobbról-balról megcsókolta.

- Még ilyen meglepetést! Ferikém, hogy kerülsz ide? Nem is írsz, csak úgy betoppansz! Hadd lássalak, mi van veled, hiszen jó három éve, hogy nem jártál itt.

- Csókolom a kezedet, tegnap jöttem a fővezérrel.

- Milyen fővezérrel?

- Hát nem olvasol ujságot? Horthy Miklóssal. Jöttünk, hogy ráncba szedjünk benneteket ezen a kommunista Pesten. Majd mi most rendet csinálunk. Nem is kínálsz hellyel?

- De drágám, hiszen itthon vagy. No de ilyen örömet. Mesélj, mesélj. Édesanyád hogy van, mit tudsz róla?

- Megvan, köszönöm, panaszkodik szegény a csehek miatt. Nem is tudom, mi lesz a birtokkal. De majd csak megsegít az Isten. Nálatok rendben van minden? Klári, Pocok jól vannak?

- Klári lement sétálni. Pocok éppen fekszik, tegnap még nagyon megijedtünk, de alighanem múló kis hűlés az egész. Majd később bemész hozzá. Most beszélj magadról. Csak azt ne ujságold megint, hogy szerelmes vagy, mert azt már únom.

Rozsály Feri megpödörte szőke bajszát. Gőgösen mosolygott.

- Szerelmes? Az semmi, barátom. Vőlegény vagyok.

- Szent Isten, te fiú, ne ijesztgess. Kit veszel?

- Nem kell ijedezned. Emlékszel Nyiry lovassági tábornokra, aki szegény Imre bácsival szolgált a tizenhármasoknál?

Magdolna felkapta a fejét. Egy régesrégi jelenet jutott eszébe. Lánykorában, az abbaziai út előtt, ott ült a Pannoniában boldogúlt szüleivel, s az asztalhoz odaült Nyiry, akkor még

ezredes. A szomszéd asztalnál ült Zoltán, akkor még ismeretlen, virágküldő fiatalember, ő szerelmes volt Szilágyi Ákosba. Nyiry ezredes pedig becsmérelte Szilágyi Ákost. De ez a régi jelenet csak úgy villanásként szaladt át emlékezetén.

- Emlékszem, hogyne.

- Hát annak a fiatalabbik lányát veszem, el. Még a télen megtartjuk az esküvőt, csak azt várjuk, hogy itt Pesten a dolgok megszikkadjanak egy kicsit. Tudod, elégszer magyaráztam neked, milyen szerelmes vagyok, most már ezt restellem is mondani, pedig most igazán igaz. Olyan boldog vagyok, hogy szeretnék kurjongatni az uccán. Majd kapsz te is eljegyzési kártyát. De addig is, mihelyt lehet, össze foglak hozni benneteket. Hanem te Magdolna, fogóddzál meg a székben. Kivel találkoztam tegnap délután, soha nem fogod kitalálni. Képzeld: Yolandával.

- Jézusmária, Friedrich Yolandával? A kis gömböccel? De hiszen az Bécsbe ment férjhez.

- Hol van az már. A bécsi urától elvált és feleségül ment egy szabadkai orvoshoz, akitől viszont most válik. Tiszta véletlenségből szaladtam bele az utcán. Hallottál ilyet? Gömböcebb, mint valaha. Azonnal megismertük egymást. Mesélte, hogy fogorvoshoz jár és roppant szégyelt beszélni velem, mert két foga hiányzik. Mondtam, hogy csak ne szégyelje magát, mert nekem is a fél vesém a nyíregyházi hadikórházban maradt, két ujjam a Doberdón, egy darab fejembőre pedig az Isonzónál. Ezen nagyon jól nevettünk, aztán elészedtük a régi ismerősöket, természetesen legelőször téged. Fogalma sem volt róla, hogy itt lakol. Izenetet is hozok tőle: délután háromkor eljön meglátogatni. Sajnálom, hogy én ugyanakkor nem lehetek itt, de a fővezérségen van dolgom. Hát most mesélj, hogyan úsztad meg a kommünt.

Magdolna mesélt. Elmondta a lidércnyomás hónapjait, a részint gyalázatos embertelenséget, részint meglepő hűséget mutató alkalmazottak példáit, az éjszakai lövöldözéseket az utcán, a parlament-pincéjébe hurcolt túszokról szóló híreket, a megdermedt kisemberek pletykáit Szamuelly vonatáról, aki kávéskanállal vájta ki vidéki kolostorokban az apácák szemét, viszont más pletykákat, amelyek mindezt hevesen és bizakodóan cáfolták, a gerstlit, a sorban állást, az állandó rettegést, az ellenforradalom Dunáról tüzelő monitorait, a románokat, a missziókat, Romanellit, mindent. Feri viszont elmondta kalandos szökését Savanyúkútnál az osztrák-magyar határon, a bécsi emigráció izgalmait, aztán szegedi utazását, a siófoki szervezkedést, mindent. Világtörténelmi borzalmak és izgalmak cserélődtek ki beszélgetésökben, hézagosan, bizonytalanul, ellentmondóan, de tele vérrel, megaláztatással és iszonnyal. Aztán egymásra mosolyogtak. A kályhában vígan pattogott a tűz.

- Szent Isten, szaladnom kell. Hol az a Pocok, hadd nézem meg még egy percre.

Pocok nyugodtan feküdt az ágyban és előre nyujtotta kezét.

- Szervusz, Feri bácsi.

- Szervusz, öcskös, emlékszel még rám?

- Hát hogyne. Akiket szeretek, azokra emlékszek.

- Ez már derék dolog. Csak az nem tetszik nekem, hogy ilyen girhes vagy. Tornászni, hékás, tornászni. Na ne félj, tavasszal majd kézbe veszlek és elviszlek lovagolni. Na mi az, nincs kedved?

- Én a lovat nem szeretem. Az túlnagy.

- Ugyan ne beszélj zöldeket. Apád remek lovas volt, nagyapád is. Te is lóra való legény leszel. Na szervusz, öcskös, tiszteltetem a nénédet, aztán gyógyulj meg hamar, rendes embernek nem való a betegség.

- Igen, - felelt a gyerek, - majd igyekszem.

Rozsály Feri pengő sarkantyúval távozott, az előszobában olyan sapkát tett a fejére, amelyen elül hosszú sastoll díszlett. És kemény lépéseinek döngése még a folyosóról is menetszerűen hallatszott be. Magdolna szeretettel hallgatta ezeket az elhangzó lépéseket és ellágyulva mosolygott annak a titkos írásnak emlékén, mellyel a tamási kastélyban leveleit írta. Boriska szobalány is eszébe jutott és azon is mosolygott. És előre mosolygott Yolandán is, aki ebéd után meg fogja látogatni.

Yolanda be is csengetett pontosan. A két hajdani barátnő megölelte egymást, Magdolna a saját ifjúságának szóló derűs mélabúval, Yolanda harsogóan hangos és szeles viszontlátással. Csakugyan nem változott semmit. A divat változott, nem ő: lába húsa most nem magasszárú, hanem félcipőből dagadt ki, vaskos lábszára nem középig, hanem térdéig pompázott ki a szoknya alól. A szék ijedten reccsent meg heves mozdulatai alatt. És szava járása sem igen változott, mert a szobában széttekintvén, mindenekelőtt ezt mondta:

- Rém cuki bútoraid vannak. Jelzem, az én holmim is elég jó, ami maradt. De rém sok baj történt velem.

Mióta Magdolna férjhezment, nem látták egymást. Idestova tizennégy esztendő történetével kellett egymásnak beszámolniok. Magdolna gyorsan végzett a maga beszámolójával. Férjhezment, nyolc hosszú évet nyugalmas, csendes házasságban töltött, két gyereke született, akkor jött a háború, férje is, apja is elesett, anyja meghalt. Most megvan a tamási birtoka, bérbeadta, özvegysorban majd eléldegél valahogy. Yolanda már nem végzett ilyen röviden. Patakzó részletességgel adta elő, hogyan szeretett bele a wolfgangi tónál egy bécsi mérnökbe, aki haszontalan és csélcsap fráternek bizonyult, majd pedig hogyan szeretett bele egy szabadkai orvosba, aki - miután a Friedrich-vagyon hadikölcsönné változott - rém komiszul bánik vele s ezért most válnak is. Ha a válóper befejeződik, hozzámegy egy szanatóriumi gondnokhoz, akivel vasúton ismerkedett meg. Az illetőnek félkarja van, de hát manapság az ember ne igen válogasson, különben is egy rém jólelkű, egy cuki ember.

- Hát neked kid van? - kérdezte aztán könnyedén Yolanda.

Magdolna visszahőkölt és fülig pirult a kérdéstől.

- Nekem? Senkim. Hiszen özvegy vagyok.

- Jaj de jó. Ez igazán vicces felelet. Éppen, mert özvegy vagy, kell, hogy legyen valakid.

- Nem, drágám, - ingatta Magdolna a fejét megbocsátó komolysággal, - nekem nincs senkim.

- Azt hiszem, csak diszkrét vagy. Hiszen azt tudnod kell magadról, hogy rém csinosnak számítasz. Esküszöm, elámultam, mikor megláttalak. Kevés ilyen szép asszonyt ismerek, mint te vagy. És fiatal is vagy, hiszen én tudom, hogy nem vagy több harminckettőnél. És férfi nélkül élsz? Ilyet még nem ettem.

- Mi van ebben csodálatos? Hiszen itt vannak a gyerekeim.

- Na ne okoskodj, az más. Egészséges, fiatal asszony vagy, nem tartozol senkinek felelősséggel, hogyhogy nincs férfid? Pláne, aki ilyen szép. Biztosan rém sokat ostromolnak. Jelzem, én nem is értem az egészet. Hát neked nem kell a szerelem?

- Nem, - felelte Magdolna elpirulva.

- Hát ez fantasztikus. Mióta vagy özvegy?

- Hat éve.

- És azóta férfi nélkül élsz?

- Igen, - válaszolta Magdolna kissé türelmetlenül.

- Nahát fiam, ha én két hétig szerelem nélkül élek, akkor már ideges vagyok és nem tudok aludni. Te pedig hat éve... az embernek az esze megáll. Hát te nem szeretsz csókolódzni?

- Nem, drágám, nem szeretek. És beszélni sem szeretek erről a témáról, ne haragudj. Beszéljünk másról. Mi van a két öcséddel?

De Yolanda nem vette tudomásul a kérdést. Nem volt hajlandó a maga tárgyától eltérni. Meglepett gyanakvással nézett gyermekkori barátnőjére és összecsapta a kezét.

- Magdolna, te frigid vagy!

Magdolna felállt a székről. Ingerült lett és roppant ideges.

- Angyalom, nagyon kérlek, hogy ezt hagyjuk. Nem akarod a gyerekeimet látni?

- Kérlek, hogyne, - felelt Yolanda elhidegedve, hangjában némi sértődéssel, - én nagyon szeretem a gyerekeket. Sajnos, nekem egyik házasságomból sincs gyerekem. Mit csináljak, nem adott az Isten. Akármit csinálok, nem lesz gyerekem. Merre kell menni?

Magdolna előre ment és benyitott a Pocok szobájába. A fekvő kisfiúnál már ott ült Bodó. Magdolna bemutatta. És látta, hogy Yolanda alig veszteget egy pillantást a gyerekre, de a zongoratanárt élénk érdeklődéssel szemügyre veszi. Majd bejött Klára a Phil kíséretében. Yolanda néhány szót váltott a két gyerekkel, de nyilvánvalóan csak udvariasságból, egyébként több ízben újra és újra végigmérte a zongoraoktatót a sorozó orvos módján. Aztán karkötőórájára pillantott és sietést mímelt. Az előszobában már nem ölelte meg barátnőjét.

- Ha megint Pestre jövök, elnézek hozzád. Te leszel a barátnőm, meg Zsoldos Bella, az a remek színésznő, micsoda karriert csinált, talán emlékszel rá, hogyan emlegettem neked Fügeden. A válóperem miatt Szabadkára kell mennem, de a következő férjem pesti. Itt fogok lakni a fővárosban. Végre. Remélem, gyakran látjuk egymást. Ez a zongoratanár rém jó pofa, csak karikalába van. Hát szervusz, drágám, rém örültem. Isten veled és jobb erkölcsöket.

Ezt már a csukódó előszobaajtóból mondta vissza, aztán igen magas cipősarkain eltipegett. Magdolna visszament a gyerekszobába.

- Mama, én erre már találtam nevet, - mondta Klári, - pukkancs néni. Phil is talált egyet: Mrs. Paunch. Mennyit nevettünk. Csak ez a sótlan Pocok nem akar nevetni.

- Én őrá nem figyeltem, - mondta Pocok és a mennyezetet nézte.

- Nem kell olyan szigorúnak lenni, bárónő, - mondta Bodó, - én ezt a hölgyet egészen szimpatikusnak találom. És a külsejéről nem tehet senki.

Magdolnára nézett megerősítésért. De Magdolna nem nyilatkozott a kérdésről.

- Kicsit ideges vagyok, gyerekek. Lefekszem egy félórára. Addig majd mérjetek lázat.

Visszavonult a saját szobájába és lefeküdt a díványra. Fáradtnak érezte magát attól a felkavart izgalomtól, amelyet asszonyi titkának firtatása keltett benne. A díványon fekve megvárta, míg idegessége elül kissé, aztán elhatározta, hogy most rendesen fog gondolkozni arról a dologról, amelynek gondolatát rendszeresen kerülni szokta.

Erőszakos bátorsággal felidézte magában nászéjszakája emlékét. Kínos emlék volt: egy megvadult férfira emlékezett vissza, aki mintha szesztől lett volna mámoros. Aki vele semmit sem törődött, csak sajátmagával. Aki olyan részvétlenül és gyengédtelenül vette birtokba, mint a falusi mészáros, mikor elmetszi a bárány nyakát. Még most is maga előtt látta a vad gyönyörűségtől eltorzult férfiarcot és visszaemlékezett saját kiszolgáltatott józanságára, szemérme émelygésére, elszántan tűrt szenvedésére. S aztán a hosszú házasélet következett, melynek

öleléseit a tárgyilagos, rendszeres Zoltán szabályos rendszerbe osztotta be. Ő megadó türelemmel várta ezeket a napokat, s annál jobban várta, mennél jobban vágyott arra, hogy túl legyen rajtok. Sokáig azt hitte, hogy ez a természetes házasélet, hogy ez a világ minden házaspárjának négyszemközti életében így van. De aztán a kőrösgyarmati birtokos szomszédok asszonyaitól, akik barátnőivé váltak, egy-egy célzást hallott, mikor férfi nem volt jelen. Az ilyen társalgásoktól mindig visszahúzódott, vele született tisztasága és szemérme, de meg szigorú nevelése is visszatartották attól, hogy bizalmas barátnők között is kíváncsiskodjék és kérdéseket tegyen. De a célzások értelmét képzelete munkájával összerakta és lassanként kihámozta titkos tünődéseiből, hogy Isten valami csodálatos örömet adott más asszonyoknak, amelyet tőle megtagadott. Hosszú ideig tartott, amíg arra a meggyőződésre jutott, hogy benne van a hiba. Tisztességes és jó feleség volt mindvégig, s ezért férje előtt bizonyos eltitkolt lelkiismeretfurdalást érzett. Mindaddig, míg egyszer egy kolozsvári bálról hazatérvén Zoltán, aki aznap este némi pezsgőt ivott, így szólt a hálószoba titkos magányában:

- Hideg természetű asszony vagy, de én ezt szeretem, mert nem fogsz bolondságokat csinálni.

Ez a megjegyzés megszüntette férje iránti lelkiismereti furdalásait. Az önmaga előtt való silánysági érzést azonban nem. Úgy képzelte, hogy mint ahogy vannak süketek és vakok, bizonyos tekintetben őt is nyomoréknak kell számítani. Ettől szerény lett, félénk és alázatos, mint aki egy mások által nem ismert súlyos fogyatkozást hordoz magában. Hiába látta, hogy férje boldog és nyugodt, maga szüntelenül vádolta magát. De beletörődött, hogy ő így született, s ez másként nem lehet. Titkáról, amelyet szégyennek érzett, sohasem beszélt senkivel. Csintalan női megjegyzéseket férfi nélkül való társaságban nem vett tudomásul, asszonytársai lassan rá is jöttek természetének erre a vonására és előtte tartózkodtak pajkos megjegyzéseket tenni, vagy sikamlós történeteket, közel hajló fejjel, bizsergő izgalommal elmondani. Igy aztán egyensúlya az évek folyamán kialakult. Csak egy epizód zavarta ezt az egyensúlyt. Egyszer Tusnádon fürdőztek, s éjszaka a pezsgős társaságban valaki kiadta a jelszót, hogy kellene egyet kocsikázni az erdei éjszakában. Klári élt már akkor, Pocok még nem. Férje hevesen politizált a maga társaságában és nem volt kedve a kocsikázás vidám és oktalan ötletéhez.

- Te csak menj, ha kedved van, - mondta, - Gerzson majd elkísér, de egy félóránál tovább ne maradjatok.

Ez a Gerzson a kincstári erdészet embere volt, ügyetlen, ormótlan ember, rosszul borotvált ábrázata gorilla-szerű torz vonásokat mutatott. A társaságban nem esett rá különösebb hangsúly, keveset beszélt és azt is érdektelenül, politikával alig foglalkozott, a vadászaton kívül semmi más a világon nem érdekelte.

A holdfényes kirándulás jókedvű szereplői kocsikat állítottak elő, volt ott három olyan kocsi, amely a környéken lakó gazdákat várta. Az első két kocsiba mások kerültek, Magdolna a Gerzson kíséretében az utolsó kocsira maradt. Elindult a három kocsi az erdei országúton, amelyet a holdvilágban színezüstté vált fenyvek szegélyeztek. Az első kocsin énekeltek, a másodikon hangos kacagással beszélgettek. Magdolna nem beszélgetett a maga társával. Az nem tudott beszélgetni. De ez a némaság jobban is esett Magdolnának. A mulatság cigányzaja, hangos hejehuja-lármája egyszerre megszűnt az elbűvölt erdőben. Idegeit jólesően simogatta ez a csend, az éjszakai kocsizás olybá tűnt előtte, mintha nem is volna valóságos, csak álmodta volna. Már jól előre haladtak az erdőben, mikor az első kocsi megállt. Valaki visszakiáltott róla:

- Halló, hölgyek és urak! Leszállunk szellőzni egy kicsit! Sétálunk!

Megálltak és leszálltak ők is, Magdolna nem szerette a társaságot zavarni. „Remek asszony, - szokták mondani az urak - mindent mitmachol". Balkéz felől gyalogút kígyózott befelé a fenyvesek közé, kanyargó vonalú. Amazok sikongva és kacagva szaladtak előre, ők csendesen

ballagva hátra maradtak. S ekkor azt történt, hogy Gerzson villámgyors mozdulattal átkapta őt, anélkül, hogy előbb egyetlen udvarló szót is mondott volna. Magához szorította és a száját kereste. Magdolna megdöbbenve kapta védekező könyökét magok közé és igyekezett eltolni a támadót. Első ösztöne sikoltani késztette volna, de rögtön eszébe ötlött, hogy a társaság előre sietett részéből visszamaradhatott valaki és meghallhatja. Némán dulakodott, megállva a gyalogúton. A férfi igen erős volt, a karja úgy szorított, mint a harapófogó.

- Ha nem enged el rögtön, - lihegte végre Magdolna halkan, - elmondom az uramnak.

A férfi szorítása meglanyhult. De azért, gyors lélegzetet szedve ő is, konokul felelte:

- Csak mondja el. Nem félek. Mindenkin képes volnék átgázolni magáért.

Magdolna sarkon fordult. Indult vissza a kocsi felé. A férfi megint melléje ugrott és megint átkapta:

- Azért is megcsókolom, a teremtésit az életemnek...

De ekkor a közelből asszonyi hang hallatszott:

- Magdolna! Erre vagytok? El ne vesszetek!

- Már megyünk vissza, - felelt Magdolna hangos szóval.

Gerzson lemondóan elengedte. Némán lépkedtek egymás mellett visszafelé. Megérkeztek a kocsikhoz. Mikor lábát a felhágóra tette, a férfi segítés örve alatt vadul megragadta a karját. Ő elhárította.

- Kérem, - mondta halkan, de keményen, - ne érjen hozzám, különben helyet cserélek valakivel.

Felszálltak és szótlanul várták meg a többieket. A sétálók nagy kacagással, hangos szóval összeverődtek megint. Indultak visszafelé. Gerzson most már nem tett több kísérletet. Egyetlen szót nem szóltak az úton. Mikor visszaértek a főépülethez, Magdolna előre sietett és megkereste férjét.

- Kellemes volt? - kérdezte Zoltán.

- Nagyon kellemes, jól kiszellőztem a fejem. De most már szeretnék is lefeküdni. Maga csak beszélgessen, ha még kedve tartja.

Gerzson már ült a nagy asztal egy távolabbi helyén és némán nézte bozontos szemöldökei alól, mint a ketrecbe csukott ragadozó állat. Ő felment a szobájába és gyorsan lefeküdt. Szerette volna kitépni képzeletéből és eldobni a kellemetlen kalandot, de nem tudott másra gondolni, mint a vadul ölelő karok erejére. És mélységes megdöbbenéssel állapította meg magában, hogy abban a percben, mikor lihegve küzdött az erőszakos ölelés ellen, idegrendszerében történt valami. Érzékeiben valami soha eddig nem tapasztalt zsibongás jelentkezett, valami ismeretlen gyönyörűség alig észrevehetően felbukkanó ígérete. Amely még most is benne zsibongott, ahogy ott feküdt az ágyban és nem jött álom a szemére. Nem tudta tagadni maga előtt, hogy az a férfi igen erős testi hatással volt rá. Pedig csúfnak találta, érdektelennek, nem kellemesnek. És hiába kergette magától a gondolatot, az mégis csak alakot öltött és visszatarthatatlanul kiformálódott: ez a férfi talán megadhatná neki az ismeretlen örömet. S mikor már ennél a gondolatnál tartott, rémülten állapította meg, hogy képzeletben már a házasságtörés küszöbéig jutott, ha ártatlanul is. Ez nagyon megijesztette. Elhatározta, hogy addig nem alszik el, míg férje is fel nem jön a mulatók közül, megöleli, magához szorítja, a tisztesség mentsvárába menekül. De Zoltán jól érezte magát odalent és nem jött. Ő pedig ott feküdt annak a furcsa és elmulni nem akaró, galád zsibongásnak kiszolgáltatottan. Mígnem

mégis csak elaludt. De ebben sem volt köszönet, mert álmában a zsibongás folytatódott és az álmodás lidércképei folyton Gerzson ölelését varázsolták köréje.

Másnap aztán rendes hétköznapra ébredt, Gerzson nem volt sehol. Nem is látta többé soha. És további házasélete alatt sohasem találkozott férfival, aki ezt a különös érzést megébresztette volna benne. Gerzsonra ma már alig emlékezett, arcának, alakjának elmosódó részleteit nem tudta többé összerakni magában. De arra az egyetlenegy pillanatra, mikor egész halványan nőnek érezte magát egy férfi vágyának karjai között, emlékezett ma is. És mélyen gondolkozva idézte fel most magában. Ez az emlék azt jelenti, hogy amit ismernie eddig nem adatott meg, nem lehetetlen mégis megismernie. A fizikai lehetőség, bár mélyen elbújva, valahol mégis megvan benne. Nem teljesen lehetetlen, hogy megtudja ő is, mi az a titokzatos gyönyörűség, amelyért józan életű, rendes asszonyok egyszer csak megbolondulnak, felrúgják nyugalmas életöket és a rendes, derék férj mellől haszontalan emberek bizonytalan sorsa mellé szegődnek. Még olyan is akad, aki megöli magát. De nem mint ő akarta egyszer, gyermeki rajongásból szőtt ábrándért, hanem valami korántsem lelki dologért. Megtudni, hogy mi ez, nagy dolog lehet. De hogyan lehet megtudni? Alighanem úgy áll a dolog, hogy nem minden férfi illik minden nőhöz. Bizonyára megvan annak a titokzatos szabályszerűsége, hogy milyen férfi milyen nőt vonz és viszont. Ha e vonzás megvan, a titok maga jelentkezik, mint ahogy az elektromos fémszálak találkozásakor a csengő azonnal jelet ad. Mikor Gerzson megölelte, a Titok nála is csengetni kezdett. De vajjon Gerzson az egyetlen ilyen ember? Bizonyára nem, a sok millió és millió férfi között alighanem akad még ilyen. Csakhogy lehet ezek között egyet is megkeresni? Úriasszony, aki szereti becsülni és tisztelni sajátmagát, aki vigyáz a neve tisztaságára maga miatt is, halottjainak emléke miatt is, gyerekei miatt is, aki az odaadást csak szerelemből tudja elképzelni és még szerelemből is csak a társadalom rendes formái között, kifogástalan házasságban, - az ilyen úriasszony mit csinálhat? Kettőt csinálhat. Vagy éli tovább eddigi életét és vár, hátha a sors meghozza azt a csodát, hogy jelentkezik valaki, aki felébreszti benne a Titok zsibongását, akibe ezenfelül még bele is lehet szeretni és akihez ezenfelül még feleségül is lehet menni. Ez az egyik lehetőség, a várakozás néma és nagyonnagyon halvány reménysége. A másik lehetőség: szigorú kegyetlenséggel arra ítélnie sajátmagát, hogy ezt a csodát necsak ne várja, hanem ha jelentkeznék, elfusson előle. Anya, akinek gyerekei vannak, ezeknek a gyerekeknek tartozik az életével. Nem szabad azoknak az életét bonyodalmaknak és rázkódtatásoknak kitenni. Melyiket válassza? A másodikat szeretné választani veleszületett kötelességtudásból és anyaságának őszintén érzett mélységéből. De az a remény, hogy a nagy Titok gyönyörűségét megismerheti egyszer, nehezen engedi eldobni magát. Ez a remény lelkének valóságos része: ha eltaposná, úgy fájna, mintha saját lelkére tiporna.

Magdolna felsóhajtott. Van még egy harmadik lehetőség is: nem dönteni a kettő között. Behúnyni szemét és befogni fülét a jövő és a sors előtt. Mert szeretni nagyon jó lenne. Szerelmesnek lenni kimondhatatlan jó lenne. És szerelmében az ismeretlen csodát megélni, az mindennél jobb lenne. Szabad erre várni, vagy nem szabad? Mindegy, ne gondoljunk rá, hagyjuk eldöntetlenül. Ha életének ez a titkos problémája felvetődik, mint most, akkor van mihez menekülni. Itt vannak a gyerekek.

Felkelt és bement Pocokhoz. Betette hóna alá a lázmérőt.

- Min gondolkozol, kis fiam?

- Játszom magamban. Játékot találtam ki magamnak.

- Mit, aranyom?

- Azt, hogy képzeld el magadnak, mamuskám, az alapskálát. Mondjuk Cé-durban. Most én tudniillik Cé-durban csináltam ezt a játékot. Elképzelem magamnak az első négy hangot

egymásután. Cé, Dé, É, F. Most ehhez elképzelem a négy kromatikus hangot lefelé. Cé, Há, Bé, Á. És ezt a kettőt egyszerre hallom. Tudom, hogy ez gyerekes dolog, de ne nevess ki. Tudod, ez olyan, mint mikor egy kislány babával játszik. Hát én ezzel játszok. „Suhog a szél." Egyszer. És még egyszer: „Késmárk felől." Igy játszok itt az ágyban.

- „Játszom."

- Igen, játszom. Átrakom más hangnemekbe is. Éppen, mikor bejöttél, Cisz-durban kezdtem.

- De miért nevezed ezt játéknak, kisfiam? Zeneelméleti gyakorlat. Négy akkord egymásután.

- Igen, igen, mamuskám, én tudom. Bodó bácsinak ezt mondtam és elemeztem is neki a négy akkordot és ő engemet meg is dicsért. De a játék benne az, hogy én csak hallgatom magamban azt, hogy „Suhog a szél" és szándékosan nem gondolok az akkordokra, csak úgy játszok vele, hogy hallgatom. Vagyis „játszom" vele, ne haragudjál, ezt mindig eltévesztem.

Magdolna rámosolygott Pocokra, megsímogatta a homlokát és kivette a lázmérőt. Harminchét három. Csak már jönne a doktor. Pockot a láz egyáltalában nem érdekelte. Már ismét benne volt saját találmánya játékában. Nézte a mennyezetet. Kipirosodott arcán lehetett látni, hogy most hangokat hall és rázza, motozza, keveri őket, mint más gyerek az üveggolyókat. A szomszéd szobából hangos angol szöveg hallatszott át: Klári olvasta fennhangon a minden napra előírt angol regényrészletet, a „Dombey and son"-ból, hogy kiejtése javuljon.

- Nem zavar a Klári olvasása, kisfiam? Szólhatunk neki, hogy olvasson csendesebben.

- Nem, köszönöm szépen, én azt úgyse hallom. Én ilyenkor csak a játékomat hallom. Aztán majd úgyis jön Bodó bácsi és akkor majd vele beszélgetek. De úgye holnap már szabad lesz a zongorához űlni? Egy egészen kicsit. Egy órát, jó?

- Azt majd a doktor bácsi mondja meg, drágám.

Az ajtó nyílt és Bodó lépett be rajta. Ő jelentette a másik látogatót.

- Kezeit csókolom, itt van a gróf úr. Együtt érkeztünk véletlenül.

Magdolna bólintott. Ment ki az előszobába. Korff Egon gróf meghajtotta magát a tengerésztiszt utánozhatatlan könnyedségével, aztán kezet csókolt. Magdolna bevezette a saját szobájába. Leültette. Cigarettát rakott eléje.

- Mi újság, Magdolna? Mi van a kis Pocokkal?

- Köszönöm, a láza állandó. Mintha kissé javult volna. Várom a doktort. És őszintén szólva nagyon aggódom.

- Nono, nem lesz az olyan veszélyes. Mit szól az eseményekhez?

- Nem szólhatok semmit, mert nem olvastam még újságot. Nem baj, maga az én eleven újságom.

Korff gróf mindjárt beszélni kezdett. Új rendről beszélt és a fővezérről. Magdolna kézimunkát vett elő. Igy szokták ezt már nagyon régen. Ő csendesen öltögetett s néha felnézett a grófra, a borotvált arcú, őszülő, elegáns férfira, aki mély, kissé recsegő hangon mesélte a maga híreit. De ezúttal volt a hangjában valami, ami Magdolna előtt idegennek tetszett. A gróf többet állott meg egyes mondókái között, mint máskor tette. És vontatottabban beszélt. Azt a benyomást keltette, hogy mondani akar valamit, de minduntalan halogatja. Ez a sejtés helyesnek is bizonyult. A gróf igen hosszú szünetet tartott, aztán nekidurálta magát.

- Tudja, milyen nap van ma, Magdolna?

- Miért? Valami különös nap van?

- Persze, - bólintott a gróf, - maga nem tartja számon. Ma hét esztendeje annak, hogy megismerkedtünk.

Magdolna meglepetten kapta fel a fejét. Ez az ember hét esztendeje jó barátja volt. Soha nem is mutatkozott másnak, mint jóbarátnak. Soha egyetlen udvarló szót, vagy célzást ki nem ejtett. Az ismerkedési dátumnak ez a számon tartása azonban nem látszott csupán baráti megjegyzésnek. Kivált ezen a habozó, kissé ünnepélyes hangon, ahogy a gróf mondta.

- Ne mondja, hét éve?

- Igen. Hét éve. És ezen a napon mondani szeretnék magának valamit.

- Tessék, hallgatom.

- A bibliában van szó arról valahol, hogy valaki hét esztendeje várt valakire. Ábrahám vagy Lábán, vagy valami ilyenek vannak a dologban. Hát egyszóval... én katona vagyok, nem pedig szónok. A szép beszédet nem nagyon értem. Egyenesen megmondom, amit akarok. Én a maga kezét most megkérem.

- De Egon, - szólt Magdolna teljes zavarban, - ez igazán...

- Kérem, ne szakítson félbe. Én eddig számos okból nem szóltam. Egyik ok volt például ez a Craiovanu. Nem tudtam, hogy maga hogyan érez iránta. Az volt a benyomásom, hogy tetszik magának. De legutóbb ez tisztázódott. Legnagyobb örömömre. Aztán meg az események bizonytalansága is olyan volt, hogy nem szólhattam. Amíg kint jártam a tengeren, sohasem tudtam, mi van magával, nem bukkant-e fel valaki, aki... hát szóval, aki miatt esetleg hallgatnom kell. És nagyon rossz levélíró is vagyok, ezt maga jól tudja. Csak mióta leszereltem és gyakrabban járok magához, azóta látom jobban az életét. De még más okok is voltak. Nekem fennállottak bizonyos kötelezettségeim... én... nehéz ezt...

- Úriembernek nehéz, ezt megértem. A kis Simák Biri az Opera ballettjében. Ezt én pontosan tudom. Mint ahogy mindenki pontosan tudja.

- Sajnos, a művésznő szerette ezt terjeszteni, én nem. Nos tehát, közlöm magával, hogy a művésznő férjhez fog menni. Nagyon rendes kereskedőember veszi el. Tehát ez az ok is megszűnt. Azután. A politikai helyzet is olyan volt, hogy nem léphettem fel teljes felelősséggel. Most már felléphetek. Budapesten maradok, szolgálatot vállalok, rendes beosztásom lesz. Maga eddig sem állott támasz nélkül a világban, hiszen tudhatta, hogy az én barátságomra mindig számíthat. De szeretnék ennek kellő formát adni. Legyen a feleségem.

Hosszú szünet következett. Magdolna abbahagyta a kézimunkát és mereven maga elé nézett. Aztán felemelte a fejét.

- Most rögtön kell erre válaszolnom?

- Édes Istenem, - szólt Korff gróf kissé idegesen, - valamit csak tud rá mondani.

- Sajnos, tudok. Egészen mást, mint amit maga megérdemel tőlem. Én szerelem nélkül nem tudok férjhezmenni.

- Szerelem nélkül? Teljesen szerelem nélkül? Hát egyáltalában semmit sem érez irántam?

- Dehogy nem. Igen meleg hálát és barátságot. Amellett nagyrabecsülést. Megismertem magát és tisztelem. De ez nem szerelem.

- Ha nem az, akkor még lehet.

- Nem, Egon, nem lehet. Én már átmentem egy nagyon nagy próbán életemben. Hozzámentem valakihez szerelem nélkül. Azzal, hogy majd a házasélet ezt is meghozza. Hát megmondok magának valamit, amit sohasem mondtam meg senkinek, de maga ezt a bizalmat meg-

érdemli tőlem: a házasságomnak ez a része szörnyű gyötrelem volt. A férjem derék és tisztességes ember volt, mintaférj és mintaapa. Soha egyetlenegy szóváltás nem esett közöttünk. Nagy megilletődéssel gondolok az emlékére, hiszen önként jelentkezett és úgy halt meg. Egy hős nevét hagyta a fiára. De szerelem nélkül együtt élni valakivel, nem, Egon, a világért sem, ez borzasztó, ez borzasztó, ez borzasztó.

- Különös, hogy így fel van indulva még a gondolatától is annak, hogy az enyém lesz. Hát olyan visszataszító vagyok?

Magdolna felállott izgatottságában az imént. Most leült. Várt egy kicsit.

- Bocsásson meg. Ezt a kérdést még nem tárgyaltam soha senkivel. Most először. Felizgatott. Roppantul sajnálnám, ha megbántottam volna. Hogy maga nem visszataszító, azt nagyon jól tudja. Nem szeretek túl édeskés dolgokat mondani, de maga azt is jól tudja, hogy igen szép férfi. Itt nem magában van a hiba, hanem bennem. Amit mondtam, az nem magára vonatkozott, hanem minden férfire. Szerelem nélkül ez a gondolat nekem borzasztó.

- De hát lehetetlen engem szeretni? - tört ki a gróf sértődötten és türelmetlenül.

- Magának, kedves Egon, számtalan bizonyítéka van arról, hogy lehet szeretni. Nem a kis ballerina az egyetlen. Mondhatnék főrangú névsort is, de nem akarok ízléstelen lenni. Ismétlem, bennem van a hiba. Én nem vagyok szerelmes magába.

- Másba sem?

- Senkibe.

- Szóval, ha senkit sem szeret, akkor minden férfi gondolatára így irtóznia kell.

- Igy van. Ez a pontos igazság.

- Ez különös. Tehát maga általában irtózik attól a gondolattól, hogy... hogy valakinek odaadja magát?

- Igen.

- Hihetetlen. Hát maga nem nő?

Magdolna megint felállott. Ok nélkül három lépést tett a szobában. Aztán visszafordult a férfi felé, aki szintén felkelt és most mellette állt.

- Nézze, Egon, az élet nagyon furcsa. Amiről most beszélünk, az éveken át nem szerepelt az én problémáim között. Özvegy vagyok, a gyerekeimnek élek, ez a problémám elaludt. Ma véletlenül csak erről van szó. Egy lánykori barátnőm járt itt nálam ebédután és faggatni kezdett. Rátapintott erre a pontra. És most maga. Kimondhatatlanul kínos nekem erről beszélni. De egyenesen felelek a kérdésre: úgy látszik, én csakugyan nem vagyok nő.

A gróf hangja fülledt lett és remegő.

- Ezt nehéz elhinni. Ha valaki ilyen kívánatos, mint maga. Aki összeszámolja a tíz legszebb asszonyt Budapesten, annak magát is fel kell sorolnia. Végignézem a termetét és megőrülök. Ilyen válla van, ilyen dereka, ilyen vonalai... és nem nő... Az lehetetlen. Ezek a lábak... az embernek megkeveredik az esze...

Most már átölelte a Magdolna vállát. S a két váll érezhette, hogy a két forró tenyér reszket.

- Kérem, eresszen el, akárki bejöhet...

- Elereszteni, most, - mondta hebegve a férfi, - mikor az életben először öleltem meg... Nem, nem...

Vonta magához és a szeme szikrákat szórt. Magdolna heves ellenzést érzett ösztöneiben. Nem hideg közömbösséget, hanem kiáltó ellenérzést. Maga sem tudta, miért. Ez a férfi valóban szép férfi volt, ápolt és kitünő jelenség. De ahogy arcán megjelent a vágy vad torzulása, ebben volt valami elviselhetetlen az ő számára.

- Próbálja meg, - folytatta az, - próbálja meg. Majd meglátja, hogyan fogom én lángra gyujtani! Tűzzé fog válni a karjaimban...

Amíg így beszélt, egyre erősebben vonta magához az asszonyt. Görcsös tenyerei az asszony termetének vonalát keresték. És Magdolna, mialatt hiába igyekezett eltolni magától a kínos érintést, elkeseredésében egyszerre sírva fakadt.

- De kérem, hát nem érti, hogy ez nekem borzasztó! Hogy tehet ilyet egy nővel éppen maga, aki annyira úriember? Eresszen el, kérem.

Korff gróf elsápadt. Azonnal elengedte. Könnyedén meghajtotta magát. Rekedten szólott:

- Bocsánatot kérek. Nem képzeltem, hogy ennyire irtózik tőlem. Pardon.

Leült és rágyujtott. A cigarettától erősen köhögni kezdett. Magdolna leült egy másik székre és arcát két kezébe temetve csendesen sírt. Ő szólalt meg először.

- Kimondhatatlanul sajnálom, Egon, de nem tehetek róla. Tekintsen úgy engem, mint egy orvosi esetet.

Megtörölte szemét, mosolyogni próbált. Kezet nyujtott a grófnak.

- Ne haragudjék rám, kérem. Inkább sajnáljon engem.

A gróf kezet csókolt. Aztán a kezet reménytelenül eleresztette.

- Maga nem hazudik, azt tudom. Ha mondja, akkor úgy is van. De ez nekem borzasztó. Mert úgy vágyom magára, hogy azt nem lehet kimondani.

- Kérem, ne... ezt ne...

- Jól van, többet nem mondom. De várjon csak, most kérdezek valamit. Lehetetlennek tartja, hogy ez a maga idegenkedése valaha megváltozzék?

Magdolna vállat vont.

- Nem tudom. Én már nem merem remélni.

- Köszönöm, ez nekem elég. Én most elmegyek. Jó darabig nem jelentkezem, hogy megnyugodjék. De aztán megint eljövök. Hogy tovább várjak. Akár még hét évet, ha kell. Ne nyujtson kezet, mert ha most érzem a bőrét, akkor megőrülök. Csókolom a kezeit.

Erős és gyors léptekkel az ajtóig sietett, de ott megállott.

- Nézze, legyen jóbarátom. Gondolkozzék a dolgon. Ha képtelenségnek találja, írja meg, vagy telefonáljon. Majd valahogyan rendbejövök magammal. De ha nem találja képtelenségnek, majd mondja meg azt is. Akkor szépen, türelmesen várok, ameddig kell.

Magdolna némán bólintott, az ajtó becsukódott. Ő leült tükre elé, hogy arcát rendbehozza. Ránézett tükörképére. Tudta, hogy nagyon szép. Minek vagyok szép? - gondolta keserűen magában és megint sírva fakadt. Amerre jár, útja férfiak vágya között vezet. Emberek az utcán utána fordulnak. Villamoson a férfiak megcserélik ülésöket, hogy szemközt nézhessék. Az utcán gyakran feltűnően követik és nem egyszer megszólítják. Craiovanu kínlódik. Ez a derék, hű barát kínlódik. Még Bodó úr is ott a szomszéd szobában veszkődik érte. És ő jár-kel a vágyak közepette, mint az élettelen szépség maga, mint a gépre járó Olympia a Hoffmann

meséiben. Mindig így lesz ez? Várakozzék a remény pislogó szikrájával, vagy egyszersmindenkorra szabjon olyan vonalat jövendő életének, mint aki kolostorba költözik?

Rendbehozta arcát, aztán az izgalomtól kimerülten járt-kelt a lakásban. Phil és Klári elmentek sétálni. Pocok a láztól piros arccal feküdt az ágyban és mozdulatlanul hallgatta Bodó úr elbeszélését: hogyan bukott meg botrányosan a Sevillai borbély bemutató előadása ezelőtt majdnem száz évvel.

Végre nagy késedelemmel, vacsoraidőben, mikor már Phil és Klári rég hazajöttek, és Bodó rég elment, megérkezett az orvos. Megint hosszasan kopogtatott, hallgatódzott. Pocoknak számtalanszor kellett vagy köhögni, vagy lélegzetét visszatartani, vagy azt a szót mondani, hogy „harminchárom". Mikor az orvos felegyenesedett s a stetoszkópot gépiesen visszatette szivarzsebébe, Pocok mohón megszólalt:

- Holnap már zongorázhatok?

- Nem, kis báró, holnap még nem zongorázunk. De nagyon hamar eljön annak is az ideje. Nem lesz itt semmi baj. Most pedig nagyon furcsa dolgot fogunk csinálni.

Az öreg orvos kis üveget vett elő.

- Ebbe az üvegbe bele fogunk köpni. Csak jó sokat. Köhögjünk csak jó erősen. Még. Na még egy kicsit. Igy ni. Most beletesszük ezt a dugót, így ni. Nem fájt semmi, úgy-e?

- Nem fájt, - felelt Pocok mosolyogva, - de a zongora, az fáj.

- Majd elmúlik. Az sem tart sokáig. Lesznek itt még nagyszerű zongorázások, akár reggeltől estig.

- Igenis, - felelt Pocok engedelmesen.

Magdolna dermedten állt ott mindezalatt, szót sem szólt. Térdét remegni érezte. Mikor az orvossal kifelé ment a maga szobájába, küzdenie kellett az izgalom és aggodalom könnyeivel. Az orvos betette az ajtót.

- Ne nyugtalankodjék, méltóságos asszonyom. A tudomány, hála Istennek, meg tud birkózni az ilyesmivel.

- Legyen őszinte, doktor úr, súlyos?

- Oh dehogy súlyos. Ezrével van ilyen gyerek ma Pesten. A proletárgyereket, sajnos, nehéz gyógyítani, az ilyen fiúcskát, hála Istennek, könnyebb.

- Tuberkulózis? - mondta ki Magdolna a borzasztó szót.

- Ezek túlnagy szavak, kedves báróné. A fiúcskának minden jel szerint egy kis csúcshurutja van. Azt meg fogjuk gyógyítani.

Majd hirtelen felemelte a hangját.

- Nem, kérem, báróné, ezt nem! Sírni nem szabad! A méltóságos asszonynak most össze kell szedni minden energiáját!

- Értem, igen, - szólt Magdolna, ökölbe szorította kezét és lenyelte könnyeit.

- Tehát, kérem. Holnap majd köpetvizsgálatot tartunk, hogy nyílt-e a dolog, vagy zárt. Aztán meg kell néznünk a fiúcskát röntgennel is. Be méltóztatnak jönni hozzám a kórházba. Tizenegy óra jó lesz? Helyes. Megítélésem szerint jókor fogtuk meg a bajt. Pontosabban majd a köpetvizsgálat és a röntgen után beszélünk, de bizonyos dolgokat már most is leszegezhetünk. Legelső dolog a fiúcskát alaposan felhizlalni. Kényszeríteni kell, hogy egyék. Tömni, mint a libát. Naponta legalább hatszor kell étkeznie. Aztán fontos, hogy fektessük. Zongoráról

és ilyesmiről szó sem lehet. Általában kerülni kell mindent, ami a fiúcskát izgathatja. Ezért a zongorára különösen figyelni kell, mert a kis bárót a zene, úgy látom, erősen kihozza a sodrából.

- De az is nagyon felizgatja, ha nem játszhatik. Nem lehetne mégis egészen kis időre... két-naponként...?

- Drága báróné, ez nem alkú dolga. A gyereket minden emóciótól kímélni kell. A zongorázás olyan kimerítő testmozgással jár, hogy ez már magában véve káros. Ha zongorázik, utána rögtön felmegy a láza, meg tetszik látni. Majd megy az valahogy, hiszen a kis báró olyan engedelmes, olyan szelíd fiúcska, hogy jobb pácienst egy orvos nem is álmodhatik magának. Csak tessék egészen nyugodtnak lenni, nem lesz itt semmi baj. Hizlalás, fekvés, tökéletes nyugalom: ezt a hármat egy percre se tessék elfelejteni. És pontos lázmérést kérek. Holnap tizenegykor pedig várom a bárónét. Jó melegen tessék a fiúcskát öltöztetni. Kezeit csókolom.

- Doktor úr, - tartotta vissza Magdolna habozva az öreget, - mondja meg nekem őszintén, hogy...

Itt megállott. Nem tudott mit kérdezni.

- Mindent őszintén megmondtam, - felelt az orvos türelmesen, - a fiúcskát egész biztosan meggyógyítjuk. De ehhez legelsősorban az kell, hogy a báróné higyjen nekem és ne veszítse el a fejét.

Az orvos elment. Az előszobába kijött Mámi.

- Ugye nincs nagy baj, keziccsókolom?

- Nincs, Mámi, nincs. Egy kis hülés, semmi más.

- No, hála Istennek. Istállom, most beszélni kell a mosókonyháról, meg hogy mikor kapunk lisztet.

- Jól van, Mámi, majd holnap. Most nincs semmihez idegem.

Ment befelé. A Pocok szobájából szóváltás hallatszott. Klári állt az ágy mellett és kiabált.

- Majd én foglak etetni, tudod! Folyton mondom, hogy enned kell és nem akarsz enni! De majd én ezt a kezembe veszem! Azt mindenki tudja, hogy egy tüdőbetegnek hízni kell!

Magdolna megkövülten állt meg az ajtóban.

- Miket beszélsz, Klári? Miféle szavakat használsz? Mi az, hogy tüdőbeteg?

- Hiszen csúcshurutja van, nem? Kihallatszott, mikor az orvos mondta. De az etetést, azt bízd rám, mama. Tömni fogom, mint a libát! És ha nem akar enni, botrányt csinálok! Ha te nem bírsz vele, majd bírok én! Mama, hadd menjek el én is holnap a kórházba! Szeretném hallani, amit a doktor mond a kosztról. Én ezt a kezembe akarom venni. Nagyon kérlek, mama, engedd meg.

Magdolna ránézett leányára. A két gyerek mindig nagyon szerette egymást. S a kis leány, ahogy ott állt erélye nagy készletével és határozottságával, szinte toporzékolt az intézkedési vágytól. Az anya megcsókolta egymásután mind a két gyereket.

- Jól van. A Pocok kosztját Klári intézi. Mindjárt vacsorázunk is. Itt fogunk enni mindnyájan Pocoknál.

Ott teríttetett az ágy mellett. Pocok külön tálcát kapott az ágyba. A vacsora jókedvűen folyt le, Klári elkezdte zsarnokságát, Pocok megadó fintorgással engedelmeskedett. Háromannyit kellett ennie, mint máskor. A gyerek színészkedve játszotta meg, milyen nehezen nyel. Még

Phil is nagyokat nevetett. Velök nevetett Magdolna is, reszkető lélekkel, visszafojtott könnyekkel. Vacsora után visszavonult a szobájába telefonálni. Felhívta Korff grófot.

- Kedves Egon, a gyereknek tüdőcsúcshurútja van. Én nem lehetek más, mint anya. Isten kezét látom ebben a betegségben. El akarok búcsúzni magától. És szívből bocsánatot kérek, ha fájdalmat okoztam.

A másik hang a vezeték végén soká nem felelt. Végül megszólalt.

- Belenyugszom, Magdolna. Az én Istenem áldja meg magát örökre.

Letették a kagylót. Magdolna visszament a gyerekhez. Phil és Klári visszavonultak.

- Én itt maradok a kézimunkával, fiacskám, míg el nem alszol.

- Köszönöm szépen, - örvendett a gyerek sugárzó arccal, - én most gondolkozni fogok és aztán elalszom.

Megvoltak kettesben némán. Csak nagysokára szólalt meg Pocok.

- Mama, Mozart is tüdőbajos volt. Van egy kép, amikor éppen haldoklik és egy karosszékből dirigál, az nagyon érdekes.

- Jaj, fiam, ne gondolkozzál ilyen csacsiságokon.

A fiú hallgatott. Magdolna maga elé idézte a képet. A párnák közé tett alakot, ahogy vezényel. S a párnák között futó gondolataiban egyszerre csak más arc jelent meg. Azé a lázas, vágyódó szemű íróé, akit a szigeten látott. Hogy is hívják? Detky Pál. Annak is hogyan sütött a szeméből a férfi-sóvárgás. És Magdolna meglepetve ejtette ölébe a kézimunkát. Az a vágy, amelyre azóta sem gondolt, nem bántotta. Egyszerre megjelent gondolataiban az elképzelés, hogy az a férfi átöleli. És nem érezte azt a kínos ellenérzést, amely a gróf közeledésekor elfogta. Sőt idegrendszere mintha szívesen beleegyezett volna annak az ölelésnek elképzelésébe. De rögtön Pocokra nézett, aki közben elaludt. Piros arca virult a párnán, mélyen szedte a lélegzetet. Magdolna lábujjhegyen felkelt, leoltotta a világosságot, miután szerette volna még megcsókolni a gyereket, de félt, hogy felébreszti. Az ajtót a kettejük szobája közt nyitva hagyta. Aztán maga elé nézett és ezt gondolta.

- Nem, nem. Soha többé senki.

És elkezdett vetkőzni.

III.

Pocok betegségét a részletesebb tudományos vizsgálat is tüdőcsúcshurutnak igazolta, de nyilván nem nagyon súlyosnak, mert a háziorvos és a külön meghallgatott specialisták egyaránt fölöslegesnek tartották akár Svájcot, akár Egyiptomot, akár San Remo használatát. A gyereket csak pihentetni és hizlalni kellett. Az egész ház átalakult Pocok gyógyintézetévé. A háromszobásból négyszobássá vált lakás elég helyet adott arra, hogy a fiúnak kényelmes betegszobája legyen, a tamási birtok a rendes bérleten felül sonkát, tojást, szalonnát és egyebet is tudott szállítani, mialatt a hatalmas erdélyi birtok sorsa bizonytalan maradt. Magdolna szerette volna az eredeti lakás ötödik szobáját is visszakapni még, de a lakáshivatal, ahol eljárt tudakozódni, nem sok reménnyel biztatta. Aztán meg abban az ötödik szobában Trattner úr lakott, az órássegéd, fiatal feleségével és két gyerekével. Nagyon rendes ember volt Trattner úr, a kommün alatt is igen csendesen és tiszteletteljesen viselkedett, most meg éppen hangját sem lehetett hallani. Más lépcsőn közlekedett, semmi zavart nem okozott. Magdolna könnyen belenyugodott, hogy négy szobában fog lakni. Eleget hallott pesti háztulajdonosokról, akik saját bérpalotájukban nem terjeszkedhettek nagy családjukkal együtt két szobával szélesebbre, mert a lakáshivatal a többi beutalt szegény embernek nem adhatott másutt szállást. Ahol valami szabad lakás akadt, ott a bentlakók embertelen összegű lelépési díjakat követeltek. Pesten lassanként mindent lehetett már kapni, csak lakást nem. Magdolna boldog volt, hogy négy szobával megúszhatta. Pocok a lakás legjobb szobáját birtokolta egyedül, a többi hármat úgy fel tudták osztani, hogy mivel Phil és Klári egy szobában laktak, még fogadószoba is maradt, amelyben nem aludt senki.

Pocok sok gondot okozott. Eleinte a láza is makacskodott, hízni sem tudott semmiképpen. Az egész család hétköznapi élete hozzáalakult, reggeltől-estig csak a lázát lesték és a mérleget, amellyel mindennap megmérték. Két hónapig Magdolna csak azért lépett ki a házból, hogy tagjait mozgassa és valami egészségi sétát tegyen, különben semmi meghívást nem fogadott el és vendéget sem látott. Mióta Pesten lakott, különben is teljesen visszavonult életet élt, néhány rokoni vagy ismerős erdélyi családdal érintkezett nagy ritkán; most ezeket sem látta. Korff gróf nem járt többé a házhoz, nem is telefonált. Bodó, aki minden áldott nap megjelent és egész délutánját a háznál töltötte, nem számított vendégnek. Két hónap múlva Pocok hirtelen jobban kezdett lenni. Napról-napra jegyezni lehetett a dekákat, amelyekkel súlya gyarapodott. És jó sokára, karácsonyra, kapta ajándékul a háziorvostól, hogy leülhetett a zongorához. Olyan telhetetlenül játszott, hogy még aznap este felszaladt a láza. Egy hétig megint nem volt szabad játszania. De mikor újév napján játszhatott, a lázmérő már nem mutatott utána semmit. Pocok meggyógyult. A háziorvos még szigorú életrendet írt elő neki és azt javallta, hogy nyáron valami magaslati helyen töltsön három-négy hetet a gyerek, különben egészségesnek nyilvánította.

Igy történt, hogy februárban Magdolna elfogadta a Mikes Judit meghívását.

Gróf Mikes Lőrincné, születése szerint Kendeffy Judit, az általános erdélyi menekülésкor származott fel Pestre. Mikes Lőrinc már Kolozsvárott beleásta magát a bankéletbe, a háború alatt magára tudta vonni a fővárosi bankvilág figyelmét, s mikor menekült, nem kellett vaggonban laknia, azonnal jó bankállást kapott. Gyermeke nem volt, feleségével kettesben jól megélt a fizetésből, még arra is tellett, hogy az asszony áldozhasson irodalompártoló szenvedélyének. Judit grófné ugyanis szeretett irogatni, itt-ott megjelentek formás, kellemes és jelentéktelen írásai, amelyekről ő maga az enyhe megbocsátás hangján szokott megemlékezni. De nem is a maga írói működésében látta nyughatatlan mozgolódásának igazi fontosságát, hanem abban, hogy írókat ihlessen. Vacsorákat rendezett, amelyek valami ódon Kazinczy-ízt hordtak magukon; a társaság „nyelvünk tsinosításán” fáradozott. Legalább a háziasszony ilyen

célt rendelt ezeknek a negyedévenkénti vacsoráknak. Gyakorlatban az történt, hogy a tíztizenkét személyes Mikes-vacsorán két-három őszbecsavarodó egyetemi tanár volt ott, néhány kíváncsi arisztokrata és valami író, aki ilyenkor először és utoljára jelent meg a háznál. Mert vagy úgy találták, hogy az író társadalmi formái alatta maradnak a ház követelményeinek, vagy ismeretlen helyről feljelentés ment a kommün hatóságaihoz, hogy Mikeséknél ellenforradalmi propaganda-vacsorát rendeztek a nemzeti eszme konok ápolása érdekében egy gyanús érzelmű író meghívásával, vagy a legrosszabb történt: a meghívott író életre-halálra beleszeretett a háziasszonyba, akinek pedig esze ágában sem volt az írófélét férfiszámba venni, mert meghitt és heves szerelem fűzte az urához. Nem volt egyetlen vacsora sem, amely valami kellemetlen utóízt ne hagyott volna a háznál. De Mikes Lőrincné makacs maradt és fáradhatatlan. Képzelete, amely Sévigné és Récamier asszonyok példáin táplálkozott, nemcsak színes volt és hiszékeny, hanem szívós is. Tovább rendezte a negyedévenkénti vacsorákat. Ott ült az asztalfőn, boldogan tudva furcsa és nevezetes szépségét, mert nem volt még túl a harmincon, de haja máris hófehérre őszült rendkívül szabályos vonású arca körül; jobbrabalra elmésen válaszolt, diadalmasan ragyogtatta angol, francia és német olvasottságát, lelkendezett, társalgott, „az irodalom pallérozásán” fáradozott.

Magdolna eddig összesen két ilyen estén jelent meg. Mindakétszer meg kellett vallania hazatéréskor, hogy únta magát. Egyik este, még a kommün előtt, egy lírai költő került terítékre az irodalmi grófnő asztalánál. Ez a költő annyira zavarba jött a megtiszteltetéstől, amely érte, hogy modorbeli tehetetlenségében vakmerő értelmetlenségeket hajigált maga körül, Magdolna ismerte már néhány dolgát, sőt egy kötetét a könyvespolc egy könnyen elérhető pontján tartotta. Ebben a kötetben szelíd, mély és emberséges léleknek mutatkozott a költő, áhitatos gondolatai finnyásan választékos versmértékben kaptak formát. A vacsora-asztalnál azonban hetyke sületlenségeket mondott zavarában, minden jel szerint ő maga még kínosabban érezte magát a társaságnál, amelyet elképesztett és Magdolna, aki alig beszélt vele öt-hat üres mondatot, úgy ment haza, hogy mélyen megsajnálta és kiábrándult belőle. A másik alkalommal egy regényírót próbált felmagasztalni a grófné. Ez maga hallgatag, ijedt és visszahúzódóan zárt ember volt, de házas lévén, meg kellett hívni a feleségét is, aki erőszakosan az este primadonnájává lépett elő, szünet nélkül pajkos színházi élményeket adott elő s végül a házigazdától komolyabb összegű kölcsönt kért. A kölcsönt meg is kapta, és efelett való boldogságában hevesen pezsgőzni kezdett. Kocsiba kellett ültetni és hazaküldeni. Az író maga ott maradt, bevette magát egy sarokba, konyakot ivott és egyetlen árva szót sem volt hajlandó beszélni, csak hallgatta az egyre fogyatkozó társaság beszélgetését. Végül értésére kellett adni, hogy az estélynek vége.

Volt ezen a két estén kívül még más is, amely állítólag kitűnően sikerült, de a véletlen úgy hozta magával, hogy Magdolna csak ezen a két kevésbé sikerült esetén volt jelen. Ezért, mikor kolozsvári barátnőjének új meghívása most megérkezett, első pillanatban habozott. Ment a telefonhoz azzal az elhatározott szándékkal, hogy fia betegségére hivatkozik és lemond. Maga sem tudta, hogyan történt, hogy egész mást mondott a telefonba, mint amit akart: elfogadta a meghívást. Mikor a kagylót visszaakasztotta, maga csodálkozott legjobban. De mindjárt megértette önmagát, öntudata fenekén annak az írónak a neve jelent meg, akit annakidején a Margitszigeten a szabadban feküdni látott. Ez az ember érdekelte, pedig művei közül még nem olvasott semmit, nagysikerű színdarabját nem látta és nem ismerte. Mégis felbukkant benne az a gondolat: hátha valami különös véletlen folytán Mikesné éppen ezt a Detky Pált fogja tálalni a kulturális vacsora vendégeinek. Ez nem volt éppen valószínű, hiszen Mikesné tíz más írót is választhatott. Magdolna azonban restelte kérdezni, hogy ki lesz ezúttal a csemege. Inkább elfogadta a meghívást, rábízván képzeletét a valószínűtlen lehetőség hullámaira. Elhatározta, hogy utánanéz Detky Pál valamelyik művének, nehogy teljesen tájékozatlan s ezáltal némileg sértő legyen, mikor először találkoznak, ha ugyan véletlenül éppen

Detky lesz a meghívott író. Ezt elhatározta és mindjárt el is felejtette. Azon a napon eszmélt rá, mikor naptárából látta, hogy este Mikesékhez kell mennie vacsorára. Rögtön felhívta telefonon az ismerős könyvkereskedést. Azt a választ kapta, hogy az író „Miss Katica" című nagysikerű darabja könyvalakban nem jelent meg, egy régi regénye teljesen elfogyott, novellás kötetét pedig be kell szerezni, ami másnap délnél hamarabb alig lehetséges. Magdolna vállat vont. Megtett mindent, amit megtehetett. Különben sem volt bizonyos, hogy este éppen ezzel a Detky nevű íróval találkozik.

Délután hölgyfodrásznál járt, ahol jócskán kellett várakoznia. Unalmában valami hetilapot vett a kezébe, amelynek címoldalán nagy betűkkel rikított a tartalom legfőbb érdekessége: „Miről álmodnak a híresek." Odalapozott és átfutotta a nyilatkozók neveit Fedáktól kezdve a tehetséges kezdőkig. S a Detky Pál nevét valóban megtalálta köztük.

Tagadta maga előtt, hogy ez a Detky különösebben érdekli. Csak azért sem az ő nyilatkozatát olvasta el legelőször. Szabályosan elolvasta a bevezetést. Abban a szerkesztőség megmagyarázta, hogy miről van szó: kérdést intéztek a művészi élet minden nagyságához, mit óhajtana, ha megjelennék előtte a tündérkirálynő és egyetlen kívánsága teljesítését megígérné. Magdolna szeme képmutatóan átfutotta az előzőket és megállt a Detky Pál nyilatkozatánál.

> A magam utait járom, - nyilatkozta kissé hivalkodva az író, - aligha olyasmit kívánok, amit más. Mert tapasztalásom szerint mindenkinek, férfinak és nőnek, van valaki elérhetetlenje, akire titokban vágyakozik. Ha a tündérkirálynő megjelenik előtte és egyetlen kívánságának biztos teljesülését ígéri, az illető férfi, vagy illető nő természetesen azt kívánja, hogy legyen övé az elérhetetlen. Hát én nem. Nekem ilyen elérhetetlen ábrándhölgyem nincs. Nekem nem az a bajom, hogy engem nem szeretnek. A mai újkeletű világban egyáltalában nem nehéz elérni, hogy az embert szeressék. Tanúm minden épkézláb férfitársam, hogy ma ez nagyon olcsó dolog. Én egyáltalában nem azt kívánnám a tündérkirálynőtől, aki egyébként kétségkívül öregszik és festi magát, hogy engem szeressen valaki. Éppen ellenkezőleg: én azt kívánnám tőle, hogy én szeressek valakit. Mert ennél nincs nehezebb a világon. Alászolgája.

Ez kissé nyegle nyilatkozat volt és elbizakodott. Magdolna valami olyast érzett magában, mint a társaságbeli dáma, aki egy hencegő, neveletlen megjegyzésre hallgat és rendreutasítás helyett elfordítja a fejét. De mikor ez az első érzése elmúlt, kedvet érzett a nyilatkozatot még egyszer elolvasni. „Én azt kívánnám tőle, hogy én szeressek valakit, mert ennél nincs nehezebb a világon." Milyen különös. Férfi, aki nem vágyik, hanem vágyni szeretne, és még hozzá a lelkével szeretne vágyni. És azt állítja, hogy nincs nehezebb a világon, mint szerelmesnek lenni. A többi nyilatkozatot nem olvasta. A lapot ölébe eresztette és tűnődni akart a kérdésen, de Hermin kisasszony éppen szólította a megüresedett fülkébe. Ott a fodrásznő szüntelen fecsegése nem hagyta gondolkozni. Később, mikor elkészült hajviseletével, még vásárolnia kellet egyet-mást, azt pedig gyerekkora óta megszokta, hogy amikor vásárol, nagyon odafigyeljen. Már a taxiban ült, estélyiruhásan, este félkilenc előtt tíz perccel, mikor megint hozzájutott, hogy az író nyilatkozatán gondolkozzék. Rossz modorú fickó lehet, gondolta magában, nagyon formátlan dolog, ha ujságban kiírja, hogy őt nők szeretik. De amit a lényegről mond, az igaz. Az fájdalmasan és kimondhatatlanul igaz. S talán ő, Magdolna, százszorta több joggal mondhatná, mint ez az ismeretlen ember: „Hogy engem szeressenek, az olcsó dolog. De hogy én szeressek valakit, annál nincs nehezebb dolog a világon." Mindenesetre olyan valaki ez, aki gondolkozik. Hirtelen megvillant Magdolna előtt az aláírása, amely annak a hetilapnak forgatása közben a szemében maradt. Különös, kicsiny, szépen formált betűkkel írt Detky Pál, vagy inkább rajzolt, nem is írt. A két nagy kezdőbetűt nyomtatásszerűen írta. Neve ipszilonjának alsó része határozottan és erőteljesen hosszúra nyult lefelé. A grafológia, amelyet Magdolna a babona határáig nagyon kedvelt, de azon túl

nem, azt mondja az ilyen írásokról, hogy a szépen rajzolt betűk, a nyomtatott formájú nagybetűk művészi érzékre vallanak, a betűk kicsinysége, szoros összezártsága bizonyos szerénységet, vagy restelkedést jelent, a sorok alá hosszúra nyúló vonalakból pedig erős fizikai életre lehet következtetni.

Mikes Lőrincék bérelt villában laktak a Pasaréti-úton. A nagy lakásínség közepette is meg tudták csinálni valahogy, hogy igen tágas és elég csinos lakáshoz jutottak. A férj és feleség kétoldali családjának régi képei, az erdélyi jellegű bútorok, egy-egy ódon tárgy, az üveges almáriumban sorakozó porcellándarabok régies, úri levegőt adtak ennek az otthonnak.

- Isten hozott, Magdolnám, - fogadta nyájasan a háziasszony, - száz esztendeje, hogy nem láttalak.

- Kezét csókolom, Magdolna, - sietett elébe a háziúr is, jóképű, magas, kedélyes ember, - hogy van?

- Tudtam előre, hogy első leszek, - mondta Magdolna, mikor helyett foglalt, - ez már így van Pesten. Mindig pontos vagyok és nem tudok leszokni róla. Ha félkilencre hívnak, ott vagyok félkilenckor. Ha nyolcra hívnak, ott vagyok nyolckor.

- Ritka asszonyi szokás, - vélte Mikes Lőrinc, ürmöst töltve kis poharába, - bár be tudnám a maga szérumával oltani a tisztviselőimet. Pesten mindenki késik.

- Én sem voltam mindig ilyen pontos. Faluhelyen, gyermekkoromban nem is nagy hangsúly esett erre. De aztán szegény Zoltán ráncba szedett. Ő tanított meg percre pontosnak lenni. Hiszen emlékeztek rá, hogy ő maga milyen volt, Isten nyugasztalja.

- Az már igaz. Az eleven zsebóra. De mi van a kisfiúval, Magdolna?

- Hálaistennek túl vagyok a bajon. Az orvosok esküsznek, hogy teljesen egészséges. Ernesztin most sűrű leveleket irkál, hogy ő a nyarat a Magurán akarja tölteni és majd a nyáron engedjem el hozzá néhány hétre a két gyereket. Most még alkudozom vele, mert nagyon nehezen tudnám a gyerekeket ennyi időre nélkülözni, ő pedig kiköti, hogy én ne menjek, mert a gyerekeket egészen magának akarja.

- Furcsa egy vénkisasszony, - mondta Mikes Lőrinc, - a jó Isten ott áldja meg, ahol van.

- Elég furcsa, - bólintott mosolyogva Magdolna, - az élete azzal telik el, hogy rám féltékeny. Mikor hozzámentem az öccséhez, akkor még úgy viselte magát, mintha a gyerekét vettem volna el tőle. Mikor aztán Klári és Pocok megszülettek, úgy viselkedett, mintha azok az ő gyerekei volnának, nem az enyémek. Most is valóságos levél-ostromot folytat, hogy a gyerekek szeretetét megtartsa, sőt esetleg még jobban meghódítsa. Ezért eszelte ki, hogy a két gyerekkel felmegy nyáron a Magurára, de engem nem hív meg.

- Én rábeszéllek, - mondta a grófné, - hogy engedd a gyerekeket. Pocoknak is jó lesz a havasi levegő, neked sem fog ártani, ha kifújod magad. Hiszen úgy élsz, hogy...

A mondatot már nem fejezhette be, mert vendégek érkeztek, a fiatal Thoroczkay-házaspár, régi ismerősök. Rögtön utánok beállított Mrs. Webscott, angol neve ellenére ízes beszédű, termetes magyar asszonyság, a Mikesék távoli rokona, aki annakidején feleségül ment egy angol úrhoz, de már békében özvegysorba jutott.

- Na mi van, mi van, - mondta vídáman és hangosan, - hát hol vannak az irodalmi csemegék? Kiket nyujtasz nekünk, ma este, Judit?

A háziasszony egyszerűen válaszolhatott volna. De, mint aki külföldről jövet, igen érdekes ajándékot hoz és azt kicsomagolás előtt a hatás kedvéért fontosságosan elmagyarázza, ő is nagyobb lélekzetet vett és bevezette a feleletet.

- Tudod, lelkem, Radványi lemondott, mert torokgyulladása van. Én pedig legjobban tízre tudok teríteni. Na már most számba vettem, hogy vagyunk összesen nyolcan, tehát maradt két üres helyem. Ezért elhatároztam, hogy ma estére két írót hívok. Az egyik, akit kaptok, Szász Elemér, a humorista. A másik Detky Pál. Mindkét nevet biztosan jól ismeritek.

Mrs. Webscott nagyot sikoltott.

- Szász Elemér! Jaj, mit nevettem egy darabján, amit a kabarében adtak! Azt hittem, meghalok. Az oldalam fájt, mikor hazamentem. Mi is volt a címe? „Különös vakáció”, vagy ilyen. Hát kérlek, mikor ott a férj kinyitotta a szekrényt és az udvarló helyett a kutyát találta benne, én azt hittem, megüt a guta a nevetéstől. No, ez remek lesz, mennyit fogunk nevetni. De ki az a másik? Detky? Várjál csak, mit olvastam én attól...

Hatan voltak már, a társalgás szétágazott. Itt is beszéltek, ott is beszéltek. Magdolna, aki férje oldalán hozzászokott, hogy társaságban kevés szava van, inkább csak a hozzá intézett kérdésekre felelt, közben azon tünődött, hogy milyen véletlenek hozzák össze az embereket: meg fog ismerkedni azzal az emberrel, akit haldokolni látott a szigeten. Egészségesnek fogja viszontlátni. Vajjon milyen lesz most az arca, amely ott a betegágy párnáján olyan halálsápadtan izzott, olyan vad és életen túli sóvárság kifejezésével.

Judit grófné úgy rendezte ezeket a vacsorákat, hogy vendégeit félkilencre hívta, az irodalmi attrakciót azonban kilencre. Igy az írónak bizonyos fellépést biztosított, az idegen érdekesség teljesen előkészített koszorú színe elé lépett, kellő várakozás előzte meg, személyéről és működéséről már kiki megbeszélt egyet-mást. Így történt most is. Megérkezett még Rembrandt grófné, Mikesné egy bécsi barátnője, hosszú szál szőke, vállas, szegletes leány, majd egy Bónis Bandi nevű fiatalember, akiről kitűnt, hogy a Mikes bankjában dolgozik és sokat ért irodalomhoz, sőt ezenfelül mindenre használható társaságban, mert bridgezik, táncol, és ha kell, zongorázik is.

Néhány perccel mult kilenc óra, mikor a két író belépett a szalónba. Együtt érkeztek. Mikesné szertartásosan lépkedett mellettük, mikor azok a bemutatkozás merev sorozatán átestek.

- Engedd meg, drágám, hogy Szász Elemért, a kiváló írót...

- Ó, már sokat hallottam a nevét, igazán örvendek...

- Kérem, engedje meg, hogy Detky Pált...

- Nagyon örvendek, szervusz.

A háziasszony helyet mutatott az újonnan érkezetteknek, a nesztelen inas ürmöst kínált, a társalgás akadozva indult. De már egy perc mulva elhangzott az első nevetés, Szász Elemér valami tréfát mondott. A messzebb ülők gyors érdeklődésére ismételnie kellett. Mind nevettek. A hangulat azonnal engedett a merev feszültségből. Ez a Szász Elemér jóképű, világosszőke, kékszemű, kissé rövidlátó ember volt, közvetlen és minden társasági gátlástól mentes. Úgy fordult azonnal mindenkihez, mint régi ismerőshöz, úgyszólván minden mozdulata mosolygott. Ha valami tréfát mondott, ő mulatott rajta a legjobban. Aki tehette, közelebb húzta a székét. Detky Pál számára kevés maradt a társaság érdeklődéséből. Magdolna azonban inkább őt figyelte. Magasnak találta, széles vállúnak, csontosnak. Ahogy a dívány sarkában ült, abban volt valami a nagy kutyák lomhaságából. Kezét, amelynek két ujja közt égő cigarettát tartott, lustán lógatta maga mellett majdnem a földig. Ritkán szólt, a társasági sikert átengedte társának, nyilvánvalóan minden irígység nélkül. Nyugodt arcára rá volt írva a szakmabeli féltékenység derűs hiánya. Sőt, mikor a jelenlévő és németül beszélő Reinbrandt grófné miatt a Szász Elemér újabb tréfáját németül is el kellett mondani, készségesen sietett barátja segítségére: lefordította a tréfát, mert kettőjük közül ő volt a jobbik német. Aztán megint nem szólt semmit. Szótlanul, jókedvűen hallgatta a beszélgetést. Magdolna felele-

venítette magában a Margitszigeten látott haldokló arc emlékét és összehasonlította a jelenlevő, egészséges arccal. De alig talált a kettő között hasonlóságot. Az az aszkétikus vékonyságú ábrázat, amelyre ő emlékezett, most kitelten jóval fiatalabbnak tünt fel, és bár férfiasan hatott, valahogyan mégis volt benne kisfiú-szerű, valami olyan vonás, amelyet naivságra lehetett magyarázni, s amely önmagában ellentmondott a feltünően jól épített homlok és az értelmes pillantású szem okosságának.

Az inas mozdulatára nyikorogni kezdett az a falba tolható üvegajtó, amely az ebédlőt ettől a szobától elválasztotta. Mindenki felkelt. Mikor átvonultak az ebédlőbe, a házigazda jókedvűen odasúgta Magdolnának:

- Egész kellemesek, nem? Úgy látszik, két rendes úriember. Judit ezúttal jól kifogta őket.

Magdolna bólintott. S már a háziasszonyra kellett figyelnie: ő következett a háziasszony jobbján ülő Detky után. Az ő másik oldalára Thoroczkay került. A székhuzogatás zaja után a vacsorakezdő csend, az evőeszközök nesze, a levescsészék koppanása következett. Aztán kiki igyekezett társalgást kezdeni. Magdolna megfigyelte, hogy a mellette ülő író jó gyerekszobával léphetett az életbe: kifogástalan tartással ült a széken és úgy fogta, és úgy emelte a csészét, ahogy kellett. Nyoma sem volt rajta annak az elfogultságnak, amely kevertrangú társaságban néha elviselhetetlen és úgy a kisebb, mint a nagyobbrendűeket elviselhetetlenül zavarja.

- Maguk ketten jóbarátok, ugye? - kérdezte Detkytől.

- Igen, Elemér a legjobb barátom. Ajánlom figyelmébe, igen tehetséges ember és ezenfelül is igen kitűnő valaki. Mindketten nagyon örültünk, hogy ezt a meghívást együtt kaptuk. Mondja, megkérhetem valamire?

- Hogyne, szívesen. Tessék.

- Kérem, - szólt az író halkabban, - mondja el nekem, hogy itt ki kicsoda. Nem szeretnék beszélgetés közben valami gaffeot csinálni.

- Szívesen. A háziasszonyt tudja. Azon túl a maga barátja ül. Azontúl következik Thoroczkayné.

- Erdélyi?

- Nem, ez más család. Felvidéken van birtokuk, a férfi miniszteriális ember. Túsz volt a kommün alatt.

És így tovább. Magdolna két-három szóval körben elmondott mindenkit. Még csak saját-magához nem jutott. Akkor Detky ránézett jókedvű pillantással. A pillantásban kérdés volt, bizalmasság és humor. Magdolna rögtön megértette. Viszonozta a bizalmasságot és a humort is. Elnevette magát.

- Én magam pedig özvegy báró Meszlényi Zoltánné vagyok, született Hubay Magdolna, születtem nyolcvanhétben, vallásom római katolikus, orrom rendes, fogaim épek.

- Na hálaistennek, - felelt az író nyugodtan, - csakhogy rendes ember mellé kerültem.

- Mitől félt?

- Attól a társalgástól, báróné, amelyet én nőegyleti társalgásnak szoktam nevezni. Néha tudniillik felolvasni hívnak engem vidékre. Rendesen jótékony célra. Mint ünnepelt, a jó Isten áldja meg a dolgomat, természetesen az elnöknő mellett ülök a felolvasás utáni banketten. Hát az rendesen borzasztó, hogy milyen kérdésekre kell felelnem. Először: előbb van-e meg a cím, aztán a darab, vagy előbb meg kell írni a darabot, aztán adni neki címet. Vagy: hogyan kell mozidarabot írni, és kihez kell beküldeni, hogy Amerikában elfogadják. Vagy: milyen

írónak tartom Bródy Sándort és miért nem ir megint olyat, mint az a Gyurkovics-lányok. Vagy: mondjam meg becsületszavamra, hogy Petrás Sári hány éves. És így tovább.

Magdolna nevetett és kérdezni akart valamit. De nem szólhatott, mert Szász Elemér mesélni kezdett valamit olyan előadó hangon, amely az egész társaságnak szólt. S olyan hangon, amely megszokta, hogyha előad, mindenki odahallgat. Bár szavait csak a háziasszonyhoz intézte.

- Higyje el, grófné, veszedelmes az emberekkel irodalomról beszélgetni. Hogy válaszoljak arra, amit az imént mondott, hadd meséljem el Joe Pardyt, az ausztráliai írót.

Az asztal két oldaláról is halljukot lehetett hallani. Mikesné boldogan figyelt, mert most már remélni merte, hogy vacsorája kitűnően sikerült.

- Hát kérem, velem szemközt ülő barátom és kiváló, bár szerintem kissé túlbecsült írótársammal, Detky Pállal, együtt kitaláltunk egy olyan írót, aki nincs. Kieszeltük, hogy ausztráliai ember, abból a szűz világrészből való, ahol most új kultúra kezd feltörekedni. Sydney mellett lakik, villában. Most negyvenhét éves. Írt egy hatalmas könyvet, amely remekmű, és az utóbbi évszázad legnagyobb ténye. Nálunk a könyvet, amely egészen új szakaszt nyit az emberi műveltség történetében, nem igen ismerik, hiszen világháború volt, a lezárt határokon francia, vagy angol könyvek nem igen juthattak hozzánk, ez a csodálatos mű pedig most tizenhétben jelent meg. Címe: „Under the golden key".

- Micsoda? - kérdezte Mrs Webscott.

- „Under the golden key". Az arany kulcs alatt. Furcsa cím, dehát ez a lángelme ilyen különös stílussal dolgozik. Ismétlem, hogy mindebből egyetlen szó sem igaz. Mi eszeltük ki az írót, művét, adatait, mindent. Akkor aztán kezdtük próbára tenni az emberiséget. Ha megjelent társaságunkban az áldozat, akit próbára tettünk, elkezdtünk valamiről vitatkozni. Akármiről. És vita közben én odavetettem Palinak: „Ugyan ne beszélj, hiszen ezt Joe Pardy már eldöntötte. Ott van a negyedik fejezet elején, elolvashatod." Pali visszaadta a szót: „Képtelenség, amit mondasz, hiszen éppen Joe Pardy mondja azt, amit állítok. Sőt a verses végszóban meg is ismétli." Ekkor én könnyedén az áldozat felé fordultam: „Tessék, ön is tanúm lehet, hiszen biztosan olvasta Joe Pardytól, az ausztráliaitól, azt a remek Under the golden Keyt." Most jött a döntő perc.

- Nagyon mulatságos - mondta Magdolna, - és mit feleltek az emberek?

- Rendszerint zavarba jöttek és hebegtek. Az átlag olyan homályos és zavartan kitérő válaszokat adott, hogy: nem olvastam, de hogyne, hogyne, hallottam róla. Vagy: rémlik, igen, Joe Pardy, hogyne, hogyne. A legritkább volt az olyan, aki rendesen és becsületesen azt felelte, hogy sem az írónak, sem a műnek még soha hírét sem hallotta. Viszont voltak mulatságos változatok. Egy írótársunk, akit nem nevezünk meg, ugye, Pali, könnyedén odavetve ezt felelte: „Ott van az éjjeli szekrényemen, de még nem vágtam fel." Egy országgyűlési képviselő legyintett: „Ugyan, már ti is olyan nagyra vagytok ezzel a modern svindlivel? Nincs abban semmi új, én mondom." A legszemtelenebb egy írótársunk felesége volt, aki elvetemedett sznob. Ezt felelte: „Én ne olvastam volna? Érdekes. Ez a könyv kötelező olvasmány volt abban a svájci intézetben, ahol nevelkedtem. Lady Londonderry leányával együtt rágtuk át magunkat rajta és nagyon úntuk, mondhatom."

Szász Elemér kitűnő előadó volt, mintha csak színésznek született volna. A meg nem nevezett írói hitves hányaveti, erősen pesti szemtelenségét olyan pompásan utánozta, hogy az egész társaság elragadtatva nevetett. Éppen csak hogy nem tapsoltak.

- Nagy kár azért a bolondszobáért, - mondta Detky, mikor a nevetés megszünt.

- Milyen bolondszoba? - kérdezte rögtön a háziasszony.

- Ó, az nagy eset volt, grófné. Én és velem szemközt ülő, kissé túlbecsült írótársam együtt dolgoztunk a Budapesti Híradó szerkesztőségében. Ő vidám karcolatokat igyekezett írni, én a színházi rovatot vezettem. De nem dolgoztunk mi semmit a világon. Folyton játszottunk. Bementünk délután ötkor és egyhuzamban játszottunk nyolcig, mert akkor már mégis muszáj volt gyorsan valami kéziratot adni. A többiek az ajtóba gyültek és bámultak bennünket.

- De mit játszottak?

- Nehéz volna meghatározni. Olyan commedia dell'arte-féle valamit. Én például bejöttem, Elemér már bent volt. Megálltam előtte és azt mondtam: „Polgártárs, a Filatori-gát lángokban áll. Ha résen nem vagyunk, a harmadik rend eddigi előnyei elvesztek. Kinevezem önt a polgári gárda parancsnokává, csináljon rendet." Elemér erről rögtön értette, hogy francia forradalmat kell játszani. Felpattant, szalutált és így felelt: „Rendben van, polgártárs, azonnal aláírom ezt a pár halálos ítéletet, aztán megyünk a hatos villamossal a barrikádokra." Ebben a pillanatban az én asztalomon megszólalt a telefon. Valaki keresett a városból. Felvettem a kagylót és belehallóztam. Valaki bemutatkozott és valami színházi ügyről kezdett beszélni. De én benne maradtam a játékban, félbeszakítottam a telefonáló idegent és keményen rászóltam: „Az óbudai kémszervezet jelenti, hogy Ambrus Zoltán negyvenezer műfordító élén közeledik a város ellen. A hidakért önt teszem felelőssé." A kagylót lecsaptam. Ma sem tudom, ki keresett akkor telefonon, de ha megismerte a hangomat, biztosan azt hitte, hogy megőrültem. Akkor már a szerkesztőségi fiúk az ajtóban állottak és nézték a színielőadást. Mi folytattuk. Elemér lázasan végezte a halálos ítéletek aláírását. Egyik papír után a másikra írta rá a nevét. Egyszer csak megállt, megdöbbenve nézett az üres papírra, majd vádlóan felém nyujtotta a karját és stentori hangon kiáltotta: „Hah, polgártárs, ön áruló! Ez az én saját halálos ítéletem, s ön ezt akarta velem aláiratni! Ön le van leplezve." Mire én elsápadtam, homlokomnak szegeztem kapukulcsomat és holtan rogytam össze. A darabnak vége volt.

Detky nyugodtan, kissé egyhangúan, száraz humorral adott elő. De nem lett kisebb sikere, mint a másiknak. A házigazda mellett Reinbrandt grófnő majdnem sírva fakadt, mialatt mindenki gyönyörködve nevetett:

- Und das alles verstehe ich kaum! Lőrinc, schnell übersetzen.

Míg a házigazda nagy üggyel-bajjal németre fordította az elmondottakat, a társalgás megint részekre oszlott. A háziasszony tréfás siránkozással szólt két szomszédjához:

- Szinte el vagyok keseredve, hogy maguk olyan hallatlanul mulatságosak. A vacsora olyan jó, és nem veszi észre senki.

- Dehogy nem, - szólt azonnal Detky, - én csak nem szólok, hogy a többiek ebből a remek sültből ne vegyenek. Mind én akarom megenni.

A vacsora csakugyan kitűnő volt. A vendégek, akik a kommün és a román megszállás árpa-nyomorúságát és éhségeit még nem felejtették el, úgy élvezték az ételt és az italt a mulatságos társalgás mellett, mintha mennybe mentek volna. A két író tovább vitte a szót. A szemek már csillogtak a bortól, a hangulat kezdett a boldogságra hasonlítani. A grófné ragyogó arccal pillantgatott körül, mint a pásztor, aki egyszer csak ráeszmél, hogy csupa színaranyból való juhokat legeltet. Magdolna is kitünően érezte magát. Illendőségből olykor egy-egy megjegyzést váltott jobboldali szomszédjával, Thoroczkayval is.

- Nagyon szimpatikus mind a kettő.

- Nagyon, - szólt halkan a szomszéd - és jó házból való fiúknak látszanak. Annak a Szásznak, hallom, igen jónevű műépítész volt az apja.

- Úgy? Ennek a Detkynek az apja államtitkár volt.

- Rendesen is eszik mind a kettő. Úgy látszik, jobb társaságban is megfordulnak.

Aztán lelkes jóakarattal még hozzátette:

- Én mind a kettőt tegeztem.

- Természetesen, - felelt Magdolna, mintegy vitázóan az írók pártján állva, - miért ne tegezte volna?

- Na igen, hiszen éppen azt mondom.

Mikor Mikes grófné, miután gondosan körülpillantott, felemelkedett az asztalfőn, arca a diadal fényét hordozta. Átvonultak a szalonba. Kis csoportokra oszolva várták a feketét. A házigazda konyakos üveggel járt körül, közben odaszólt Magdolnának, hogy egy helyet tartson fent maga mellett. A fürge Szász Elemér azonnal odatelepedett a Magdolna másik oldalára. Egy másik csoport Detky körül adódott, mert a háziasszony maga mellett mutatott neki helyet, viszont Rembrandt grófnő nyomban odaült hozzájuk.

- Szerénytelenség tőlem, - kezdte Szász a társalgást, - hogy a legjobb helyet azonnal elfoglalom, de ha nem teszem, hoppon maradok.

- Nagyon örülök magának, - szólt Magdolna, - rég szórakoztam olyan jól, mint ma este.

- Én pedig rég bámultam annyit, mint ma este. Folyton magát bámultam, báróné. Nem szeretem azt mondani, amit mindenki mond, ez írónál még nagyobb bűn, mint másnál. De most nem mondhatok egyebet, mint amit bizonyára ezerszer hallott már: a báróné szépsége olyan, hogy az embernek tátva marad a szája.

Magdolna hirtelen kedvetlenséget érzett. Ez a rendkívül mulatságos és kellemes ember most udvarolni fog. Milyen kár. Képzőművészeti remekekhez fogja hasonlítani, részletezni fogja szemét, ajkát, haját, aztán külön megdicséri a ruháját, majd panaszkodni kezd, hogy milyen magányos ember. Már ahogy a férfiak szokták. Milyen kár igazán. Mennyivel jobb volna ötleteiket hallgatni, ennek bohócos tréfáit, annak furcsa jóízűségét élvezni. Ó milyen átok, hogy a férfiak csupán férfiak előbb s csak azután emberek.

- Nagyon hízelgő, hogy eltátotta a száját, de még kedvesebb, hogy társalgásra is használta.

- Most, vagy a vacsoránál? - kérdezte az író merészen és villámgyors észjárással.

- Az attól függ, hogy most is olyan mulatságos lesz-e. De azért ne igyekezzék miattam mindenáron elméskedni, én annak is nagyon örülök, ha szép rendesen, hétköznapi módon beszélgetünk. Tudja mit: meséljen a barátjáról. Mennél többet. Később aztán őt fogom megkérdezni magáról. Rólam beszéljünk mennél kevesebbet.

Ez kissé lanyhította az író heves udvarlási lendületét. A házigazda éppen most végzett a konyakkínálással, odaült hozzájuk. Erre Bóniss Bandi, aki eddig helyét nem lelve kóválygott, jónak látta főnöke társaságában tartózkodni.

- Szászt a barátjáról kérdezem éppen, - szólt Magdolna, - érdekes ember, szeretnék többet tudni róla.

- Boldogan beszélek, - felelt nem nagyon boldogan Szász Elemér, - nagyon jó barátom. Szeretem, ha szeretik. Nemcsak nagyon tehetséges író, hanem embernek is az, amit úriembernek szoktunk nevezni.

- Látom, Liesl is érdeklődik, - szólt csípős nevetéssel a házigazda, átpillantván oda, ahol Rembrandt grófnő már németre változtatta a társalgás nyelvét és igen élénk eszmecserébe bocsátkozott Detkyvel, - ajánlom a barátodnak, hogy vigyázzon, mert ez a Liesl grófnő olyan, mint a fokszikutya. Csak elharapja az egér nyakát, de nem eszi meg.

- Lőrinc, az Istenért, - nevetett Magdolna megbotránkozva, - miket beszél?

- Hogyhogy miket beszélek? Vigyázok az én kedves vendégeimre. Liesl életveszélyes nő. Mondjad csak, kérlek, házas a barátod, vagy nem? Erős kezekben van, vagy nem?

- Túlsok a kérdés, méltóságos uram. És túlsokat lehet rá felelni.

- Na, halljuk, halljuk. Hadd mesélhessek valamit a feleségemnek, aki imádja a pletykát.

- Hát... hogy is mondjam... házas is, meg nem is. Ezelőtt négy évvel házasodott, elvett egy szegedi úrilányt. Egy évig nagyon jól éltek. Aranyos otthonuk volt, sokat jártam hozzájuk. Akkor az asszony idegeskedni kezdett. Egyre idegesebb lett. Végül melankóliát állapítottak meg rajta az orvosok. Először szanatóriumban volt. Reggeltől estig sírt hónapokig. Most már... nagyon rosszul esik kimondani: zárt intézetben van. Mit kerteljek: a Lipótmezőn. Alighanem gyógyíthatatlan. Ez a szegény fiú elég gyakran meglátogatja. De bár inkább ne látogatná, mert az asszony attól nem lesz jobban, ő pedig két napig úgy jár-kél az ilyen látogatások után, mint akit bunkóval fejbesujtottak. Szóval, házas is szegény feje, nem is. De azért erős kezekben van.

Magdolna mélyen hallgatott. De figyelt.

- Na ne beszélj, - szólt a háziúr, - miféle kezekben?

Szász Elemér habozott. De most megszólalt Bóniss Bandi, aki eddig nem nyitotta ki a száját.

- Majd én megmondom. Zsoldos Bella, a színésznő. Ezt igazán egész Pest tudja. A lapok is számtalanszor megírták, persze név nélkül.

- Zsoldos Bella, várjál csak. Nem olyan magas, fekete lány, remek termete van és fekete? A kabarében is játszott, mikor veled voltunk.

- Az az.

Magdolna tágranyitott szemmel bámult bele a beszélgetésbe. Milyen kicsi a világ. Zsoldos Bella a Yolanda gyermekkori barátnője, akit valaha Yolandáék előző falujában Singer Bellának hívtak. Micsoda izgalommal mesélte akkor Yolanda, hogy Bellát a szülei felengedték Pestre és ő titokban beiratkozott a színésziskolába.

- Akar valamit mondani, báróné? - kérdezte Szász.

- Nem, nem, valami nem idetartozó dolog jutott eszembe. Csak folytassák a beszélgetést.

Bóniss a művészvilág büszke informáltjainak felsőbbségével folytatta.

- Neked, öregem, talán kényes a barátodról eféléket mesélni, de mi civilek is tudunk egyetmást. Detky Pál emiatt a Zsoldos Bella miatt lett öngyilkos. Soká úgy volt, hogy bele is hal. De valahogy mégis talpraállott. És mikor meggyógyult, újra kezdte. Megint összekerültek. A nő nem engedi ki a körme közül. Igy van, Elemér?

- Sajnos, így van, - felelte elkomolyodva és csendesen a humorista, - nem tudunk vele mit csinálni.

Magdolna átnézett a másik csoporthoz. Jól látta a Detky Pál oldalt fordult fejét. Amely tehát valakihez tartozik. Zsoldos Bella színésznőhöz. Vajjon miféle az a nő? Egyszerűen haszontalan és könnyelmű? Vagy önző, kegyetlen és gonosz? Szerette volna megkérdezni. De ezt

nem érezte illendőnek. A véletlenre bízta, hogy hall-e még többet róla most, vagy sem. Félfigyelmével a beszélgetés folytatását várta, másik félfigyelmével azt a fejet nézte. Kár azért a fejért, amelyben nem közönséges dolgok laknak.

Ebben a pillanatban a háziasszony felállt és tapsolt. Az általános társalgás azonnal elhallgatott.

- Halló, tisztelt társaság, most hallottam egy pompás játékot Detkytől, ajánlom, hogy azt próbáljuk ki. Helyes?

Nagy elevenséggel helyeselt mindenki.

- A játék az, - folytatta boldogan és kissé lámpalázasan a háziasszony, - hogy választunk egy betűt. Mindenki sorban és egyenként köteles egy híres embert mondani, aki azzal a betűvel kezdődik. Ha valaki már nem tud többet mondani, kiesik. A többiek folytatják. A győztes ajándékot kap. Én most kiválasztom a betűt. Felveszem ezt a könyvet, tessék. Találomra kinyitom. Az első szó „kötelességének". Tehát ká betű! Tessék sorba leűlni. Detky vezeti a játékot. Én kezdem. Kerenski! Detky következik.

- Károly király, - felelte rögtön Detky.

- Sofort, sofort, - izgult Liesl grófnő, - ja, ich hab's: Katharina, die Kaiserin.

- Kant, - vágta ki büszkén és azonnal a soron következő Mrs Webscott.

Károlyi Mihály, Kempelen Farkas, Komócsy József egymásután következtek. Magdolna Kállay Bénit vágta ki. A házigazda Kontot, a kemény vitézt. A nevek haladtak sorban. Kiki a maga foglalkozása, vagy társasága köréből hozta a neveket, kiváltva azoknak bosszúságát, akik a következő válaszra éppen e nevek valamelyikét tartogatták. A háziasszony csupa irodalmat mondott: Kemény Zsigmondot, Kosztolányit, Karinthyt, Liesl grófnő bécsi arisztokratákkal dobálódzott: Kinsky, Kielmansegg, Khevenhüller, Kolowrat. Bóniss Bandi színházi tudását fitogtatta: Kökény Ilona, Kálmán Imre, Kaffkáné Hegyesi Mari. Valaki Caillaux francia politikust akarta mondani, ezt lehurrogták, mert nem K-val kezdődik, hanem C-vel. Kiszel vendéglős körül vita támadt, de Detky eldöntötte: elég híres ember, jó felelet. Thoroczkayné volt az első kieső. Odaült az ura mellé, s ami még pótlólag eszébe jutott, azt neki súgta. Magdolna jól bírta az iramot, sőt mikor Kossuth Lajost mondta, általános taps és hüledezés következett, hogy ez eddig senkinek sem jutott eszébe. Aztán kezdtek lassan kiesni a versenyzők. Volt, aki kínjában Rimski-Korsakoff helyett Korsakoff-Rimskit mondott, ezt hosszú vita után elfogadták. Végül hárman maradtak: Magdolna és a két író. Aztán természetesen, ahogy előre lehetett látni, Magdolna is kifogyott Klinger Max német szobrásszal. Több nem jutott eszébe. Most következett a két író. Mint a kardpárbaj, úgy vagdosták egymáshoz a neveket:

- Kapisztrán János.

- Krausz Simon.

- Kerr Alfréd.

- Kokoschka bécsi festő.

- Kleopátra.

- Kuropatkin.

- Kőrösfői Kriesch Aladár. Jaj de kár, hogy nem Károlynak hívják.

- Karlovszky Bertalan.

Igy ment ez percekig. Akkor a tempó már lanyhult. Mind a ketten lassabban felelgettek.

- Klitemnésztra.

- Kertbeny Károly Mária.

- Klebelsberg Kunó.

Aztán még lassabban ment. Detky gondolkozott.

- Klió, a múzsa.

- Kéri Pál, - vágta rá Szász pár pillanat mulva.

- Kinizsi Pál, - mondta Detky még több pillanat mulva és kitette óráját, hogy a kötelező harminc másodpercet ellenőrizze.

- Kogutowitz, a térképész.

- Korányi professzor.

Most már mind a ketten az órát nézték. Kaunitzot és Kaulbachot még kitalálták. Végre Detky azt mondta, hogy báró Kaas Ivor. Szász feladta.

- Az ördög vigyen el, - mondta nevetve, - soha nem tudok nyerni ellened egyet is.

A háziasszony hozta az ajándékot: fából faragott székely dobozt, amelynek furcsa fogása az volt, hogy csak az nyithatta ki, aki a titkát ismerte. Ennek tanulmányozására mind egy csomóba gyűltek, aztán, - mivel a háziasszony élénken tiltakozott minden hazamenési kísérlet ellen, - új csoportosításban megint elhelyezkedtek. Mikesné kézenfogta Magdolnát és Detky mellé ültette.

- Kap még egy ajándékot, mint nyertes: foglalkozhatik ezzel a szép asszonnyal, ha már megismerte.

Ott ültek ketten egymás mellett. A háziasszony mindjárt ott is hagyta őket. Magdolna azt érezte, amit életében kevésszer érzett, hogy kissé zavarban van. Nem azért volt zavarban, mintha azok a mindig készen álló frázisok, amelyek egy társalgást kitölthetnek, rendelkezésére nem állottak volna. „Úgy találom, hogy az este nagyon kellemes, nem találja?" Ilyen mondatokkal hosszú percekig élénken el lehet beszélgetni. De ő nem társadalmi, hanem érzelmi zavart érzett. Érdeklődése, kíváncsisága bizalmasabb beszélgetés felé terelte volna, természetes tartózkodása és nyugalmának féltése ellenkező irányba. Sőt, ahogy ott ültek, egymáshoz egészen közel, valami egészen különös érzés fogta el, amelyet életében most ismert meg először. Testileg érezte a tőle néhány centiméternyire ülő férfit. Nem a tudatával tudta, hogy az ott van mellette, hanem testével, mint valami antenna. És behúnyta szemét egy pillanatra, mert hirtelen meglebbentette emlékezetét az a perc, amelyet Gerzsonnal dulakodva töltött el a tusnádi erdő holdfényében. S ez a pillanatnyi szédületféle érzés tette most már igazán zavarttá.

- Nem most látom először magát - mondta az írónak anélkül, hogy tudta volna, mit mond.

- Nem, - felelt az csendesen, a meglepetés minden jele nélkül, - a szigeten már láttuk egymást egyszer.

Magdolna azonban nem tudta titkolni meglepetését.

- Hogyan, hát maga emlékszik arra? És rámismer?

- Természetesen. Nem szeretek olcsó bókokat mondani, de azt sajátmaga is bizonyára jól tudja, hogy nem tucatjelenség. Akkor a nővérem ápolt engem s ő látásból ismeri magát. Hogy honnan, azt már nem tudom, de ismeri. Egészen biztos mégsem voltam. De a vacsoránál megbizonyosodtam, mikor sajátmaga megnevezte magát.

- És magát nem lepi meg, hogy emlékezem?

- Őszintén szólva nem. Úgynevezett ismert ember vagyok, az arcképem minduntalan megjelenik különféle lapokban. Nagyon sokan tudtak arról, hogy kint fekszem a szigeten. Elég nyilvánosan haldokoltam, ízlésem ellenére.

- Mindnyájunk örömére meggyógyult.

- „Olvasóim tábora." Ó igen. Miért mond nekem ilyeneket, mikor fogadni mernék, hogy soha még semmit sem olvasott, amit írtam? Ha olvasott volna valamit, már rég említette volna.

Magdolna elpirult és nevetett.

- Csakugyan nem olvastam semmit. Tisztességesebb, ha megvallom. Higyje el, tiszta véletlen. Én szeretek olvasni és sokat olvasok. Régit és mait, külföldi és magyar irodalmat egyformán. Maga teljesen véletlenül kimaradt. Megjegyzem: igyekeztem pótolni, de már nem értem rá. Viszont megígérem, hogy pótolni fogom. Azaz hogy valamit olvastam. Ma délután a fodrásznál. Azt a nyilatkozatát, hogy mit kívánna a tündérkirálynőtől, ha lehetne.

- És mit szól hozzá? Maga mit kívánna?

Most először történt, hogy a férfi teljesen szembefordult vele és egyenesen a szemébe nézett. S ő, mialatt válaszolt, halványan arra is gondolt, hogy ennek az embernek nagyon szép szeme van. A tekintete tiszta és eleven, mint a kíváncsi kisfiúé.

- Tudja, nekem van egy kisfiam, akinek tüdőcsúcshurutja mostanában mult el. Az orvosok azt mondják, hogy teljesen egészséges. De én annyira aggódom, hogy nagyobb bizonyosságot szeretnék. Ezt a bizonyosságot kívánnám, ha lehetne.

- Kisfia van? Ez érdekel. Meséljen róla. Semmit sem szeretek annyira, mint a gyerekeket. Dicsekedhetem azzal, hogy ők is szeretnek engem. Gyerekek és kutyák. Erre nagyon büszke vagyok, ez ritka dolog. Mekkora a kisfiú? Meséljen róla, mennél többet és részletesen. Csak úgy ne kezdje, hogy: „Nem azért, mert az én gyerekem." Meséljen róla álszerénység nélkül.

Detky Pál közelebb hajlott, érdeklődésén látszott, hogy nem udvariasság. Magdolna ismét zavarba jött. Biztos volt benne, hogy ez az ember, ha már a nyilatkozatról van szó, a könnyű hídon át fog lépni a szerelem témájára. S ime, nem ez történt. Máskor hálás szokott lenni azért, ha nem nyaggatták udvarlással, most ez meglepte. De viszont élete legkedvesebb gondolatáról, a fiáról beszélgethetett. Mindjárt neki is kezdett. Detky nagy figyelemmel, csillogó szemmel hallgatta. Olykor egy-egy kérdést vetett közbe, még többet akart hallani. S Magdolna lelkében, mialatt szívesen és boldogan beszélt gyerekéről, az a gondolat öltött formát, hogy ez az ember jó ember.

- Lássa, - mondta aztán a beszédtárgytól elkanyarodva, - nem mint olvasó mondom, hanem mint gyermekbolond: mégis kár lett volna magáért...

A másik sarokban sikoly és kacagás hangzott. Odafordultak. A házigazda vídáman szólt át hozzájok:

- Kálmán király senkinek sem jutott eszébe.

Detky visszafordult Magdolnához:

- Lássa, most következik ennek a játéknak az átka. Apránként mindenkinek a legtermészetesebb és a legismertebb nevek jutnak eszébe. Mindenki bosszankodik, hogy ezt elfelejtette. Mikor kiki hazament, akkor rajszámra jönnek az új nevek. Vannak, akik ilyenkor telefonon felhívják egymást, bevezetés nélkül felsorolnak tíz új nevet és leteszik a kagylót. Miről is beszéltünk? Ja igen, hogy kár lett volna értem. Nem tudom, de azt hiszem, talán csakugyan

kár lett volna. Úgy látszik, a jó Isten még akar tőlem valamit, hogy a papírforma ellenére életben tartott.

- Maga istenhívő ember?

- Természetesen. Intelligens ember lévén, istenhívő vagyok. És hívője vagyok annak is, hogy mindnyájan akkor halunk meg, amikor kell. Sem korábban, sem később. Én mindenesetre nagy ajándékot kaptam azzal a betegséggel, amelyen átestem. Addig gyerekkorom óta mindig ideges halálfélelmeim voltak. Most már nem rettegek a haláltól, mert tudom, hogy milyen az, miután egyszer már meghaltam.

- Hogyhogy meghalt?

- A szó pontos és orvosi értelmében. Én tudniillik műtéten estem keresztül. A műtét sikerült, de nagyon sok vért vesztettem. A felnőtt emberben lévő öt liter vérből elvesztettem hármat. Ez körülbelül a halál. És műtét után a szanatóriumi ágyon következett hatvan olyan másodperc, mikor már a szívem nem vert, pulzusom nem volt s a tüdőm már nem működött. Tehát egy teljes percig halott voltam. De az öntudatom nem halt meg, s én pontosan emlékszem arra az egy percnyi halálra. Mert még akkor is a mesterségemet folytattam: megfigyeltem. Úgy is fogalmazhatnám, hogy a tudatommal siettem a halált lefényképezni. Körülöttem sürögtek-forogtak, a nővérem zokogott, orvosok injekciót adtak, ápolónők a fejem alját igazították, de én már nem hallottam, nem láttam, nem éreztem semmit. Meghaltam s a halál küszöbén figyeltem, milyen a halál. Aztán valami csoda folytán megint elkezdett a szívem és a tüdőm dolgozni. Életben maradtam. Még pár hónapig, mint mondják, élet és halál között lebegtem, aztán meggyógyultam.

Valaki megint hangosan elkiáltotta magát:

- Kosciusko!

Nagy kacagás támadt. Magdolna a csendesen beszélő és derűs arcú férfit nézte.

- Ez nagyon érdekes. Szóval most beszélek valakivel, aki odaátról jön és elmondhatja nekem, milyen az.

- Nem egészen odaátról. Csak a küszöbről. De átnéztem. Elmondhatom, hogy meghalni nagyon komoly dolog, de nincs benne semmi borzasztó. Inkább azt mondhatnám, hogy ünnepélyes. Most már nem félek tőle soha többé. Amíg élek, élek. Mondom: Isten még akar tőlem valamit.

- Hogy szépeket írjon. Hogy szépet ajándékozhasson másoknak.

- Remélem. De talán azt is, hogy szenvedjek. Már el is kezdtem. Mostanában nagyon sokat kínlódom. De bocsásson meg, túlbizalmas vagyok és visszaélek a kedvességével. Fecsegtem. Ezért rendreutasítom magamat és bocsánatot kérek. Nincs undokabb ember, mint aki úgynevezett „lelki életet" él és érdektelen kis nyomorúságait első találkozásnál mindenkinek a nyakába varrja. És magamról nem is szeretek ennyit beszélni. Ez szerénytelenség. Beszéljünk másról. Mit olvas most, báróné?

- Most fejeztem be Somerset Maugham egy könyvét. Talán ismeri. A címe „Moon and sixpence".

- Ismerem? Szinte kívülről tudom. Könyörgök magának, mondja azt, hogy nagyon tetszik.

- Ezt nem mondhatom. Többet kell mondanom és lelkesebben. El vagyok bűvölve tőle.

- Hálaistennek. Köszönöm. Én is nemrég olvastam. Még pedig kétszer egymásután, amit ritkán teszek. Rettenetes kár ezért az emberért.

- Kiért? A regényhősért?

- Ó dehogy. Hiszen az Gauguin. Azért már nem kár. A szerzőt értettem. Akit egyetlen lépés választ el attól, hogy zseni legyen. Az az egyetlen csöpp kis csoda, amely nincs meg benne. Hallom különben, igen érdekes ember. Folyton utazik. Felesége van és leánya, azokhoz hideg. Az asszonynak aféle curio-shopja van Londonban. Ő keveset törődik velök, pedig azok imádják. De ő fut a mestersége után. Írnia kell, „Moon and sixpence."

- Szóval a könyv nem Gauguin-kulcsregény. Hanem önvallomás.

Detky ránézett Magdolnára. Tekintetében bók rejlett és egymáshoz tartozás.

- Úgy van. Mint ahogy igazi írás más nem is lehet.

- Értem. És maga most mit olvas?

Az író habozott. Kitérő mozdulattal vonta a vállát. De udvariatlan sem akart lenni.

- Kényelmetlen kérdés. Félek válaszolni, mert még azt hiszi, hogy affektálok. De tudja, báróné, én most olyan össze-vissza életet élek, annyi mindenféle gyötrelmem van, ami másnak nem érdekes, hogy... hogy késő hajnalban, ha már nem dolgozom, a bibliát olvasom. Kinevet?

- Dehogy nevetem. Milyen vallású maga?

- Református vagyok.

Magdolna rápillantott az íróra. Ismét olyan alig észrevehető, suhanó szédületet érzett. Ez az arc egyszerre semmitsem hasonlított Szilágyi Ákosra, akinek vonásait a szigeten reá képzelte. Hanem mintha Hubay Imrére, az ő apjára, emlékeztette volna. Ez egyszerre nagyon szomjassá tette Magdolnát, hogy a beszélgetést folytassa. De éppen, mikor szólott volna, mozgolódást hallott. Thoroczkayék már búcsúzkodtak a sarokban. A többiek is felálltak már. Mindenkin látszott, hogy menni akar. Reinbrandt Liesl felsikoltott:

- Halb zwei, um Gottes Willen!

Magdolna rögtön felállott.

- Úgy látszik, mindenki megy.

Felállt az író is. A beszélgetés azonnal félbeszakadt. A háziasszony még marasztaló mondatokat hangoztatott, de az általános búcsúzkodást már nem lehetett megállítani. És hosszabb tanácskozás keletkezett a közlekedésről. Kitűnt, hogy Thoroczkayék kocsija el tud vinni három személyt, Mrs Webscott kocsija szintén hármat. Azt is tisztázták, ki merre lakik.

- Magdolna, - szólt Mikes Lőrinc, mielőtt az utasok beosztását elkezdték volna, - magát az én kocsim várja, a soffőrt ébren tartottam. Esetleg maga is vihet valakit, ha hely kell.

Szász Elemér rögtön felfigyelt és nyilván jelentkezni szándékozott. De Mrs Webscott máris letartóztatta.

- A két írót nem engedem. A két író velem jön.

Erre Liesl grófnő arca savanyodott el. De senki sem akart feltünést kelteni azzal, hogy tiltakozik a beosztás ellen. Magdolna egyedül maralt a háziak kocsijában. Az előszobában, mikor már mindenkin rajta volt a kabát, Szász Elemér vídáman szót emelt:

- Hölgyeim és uraim, még mondani akarok valamit, hogy mindenki mérgesen menjen haza! Küry Klára, Kuprin orosz író, Krupp ágyúgyáros, Krobatin tábornok, Kreisler hegedűművész, Körösi Csoma Sándor, Kölcsey, Koppány, Kner Izidor, Klapka tábornok, és végül gyüjteményem legszebb darabja, aki senkinek sem jutott eszébe: Kun Béla! Kezeiket csókolom, jó éjszakát kívánok.

A társaság nagy kacagás közben ment le a lépcsőn. A kocsiknál köszöngetés következett. A két író egyszerre vette le a kalapját Magdolna előtt. S ő azzal a szigorú ösztönnel, hogy egy szemernyire se különböztesse meg egyiket a másiktól, egyszerre köszönt nekik:

- Nagyon, nagyon örülök, hogy megismertem magukat. Remélem, még látjuk egymást. Jó éjszakát. Jó éjszakát.

De az egyik kéz érintése közömbösen hagyta, a másiké nyugtalanító és kellemes érzéssel töltötte el. Beült a kocsiba és megmondta lakása címét. Ő állt az élen, ő indult leghamarabb. Behúzódott a sarokba, a bundát összehúzta magán. Ijedten kérdezte gondolatait: annyira tetszik neki ez az ember? Nem, nem, felelt mindjárt megnyugtatóan. Mint embert, igen, nagyon rokonszenvesnek találta. És mint férfit? Ettől a kérdéstől szerette volna fejét elfordítani. De nem tudta. Mert amerre gondolataival fordult, mindenütt ez a kérdés tolakodott elébe. És mintegy önmaga előtt akadozva, gyáván szégyenkezve, fejét lehajtva megvallotta, hogy ha ez az ember hosszasabban megfogná a kezét, azt nem érezné kellemetlennek. De a képzelt kéz feljebb csúszott a könyökéig, majd mindkét oldalon a derekára tévedt. S ő egyszerre a híres képet látta maga előtt, az Io aktját, amelyet gomolygó füsthöz hasonló felleg alakjában ölel körül a körvonalatlan Juppiter. Ettől megrázkódott és felegyenesedett az ülésen. Igyekezett gondolatait az elhangzott mondatokra terelni. Somerset Maugham könyvére, a meghalásra, a bibliára.

Szobájában az otthon szelíden és biztonságosan nyugtató érzése fogadta, a barlangjába menekült állat ősi megkönnyebbülése. Tünődése azonban tovább folyt otthon is. Miután óvatosan belesett a Pocok szobájába és hallotta a gyerek egyenletes, nyugodt lélekzését, megtelepedett a maga szobájában. Kicsiny saroklámpát gyujtott s a félhomályban tétlenül leült, anélkül, hogy vetkezni kezdett volna. Igen, ez tagadhatatlan: a férfi is tetszik neki, nemcsak az ember. De semmi sem reménytelenebb, mint erről az emberről és férfiről hajnalban magányosan gondolkozni. Elmebeteg felesége van, tehát nem válhatik el. Csak az embert szabad tovább ismernie, a férfit ki kell törölni képzeletéből. Lehetne folytatni az ismeretséget. Elragadó dolog okos emberekkel beszélgetni. Ezeknek a humorában valami furcsa, vonzó íz is van. Beszélgetésük villamos szikrák mulatságát pattogja maga körül. Soha ilyen társaságban még nem volt eddig. Talán ő is meghívhatná ezeket, mint Judit. Nem, nem, a világért sem, az a színésznő, a mult emlékeiből ilyen meglepően felbukkant Zsoldos Bella, ez bizonyára nem nézné jól szemmel az egészet. Pletyka származna ebből, névtelen levél, ilyesmi, jaj, jaj, csak azt ne, Isten őrizz. Roppant érdekes és kellemes este volt, holnapra már emlék lesz, és aztán maradjon is az. Ha majd olvas valamit, amit Detky Pál írt, érdekes lesz maga elé idézni az emlékké vált ismerőst. És talán majd egyszer találkozik is vele Mikeséknél megint. Kedves lesz hozzá, beszélgetnek, érdekes lesz, aztán megint nem látja egy évig, két évig. Igen, így lesz jó, menjünk vetkőzni.

A fürdőszobában meggyujtotta a gázkályha lángját, hogy mire levetkőzött, legyen valami meleg vize. S noha az előbbi gondolatsort úgy fejezte be, mintha nyugodtan és egyszerűen örökre elbúcsúzott volna Detky Páltól, most is szüntelenül róla gondolkozott. Elképzelte, hogy azóta már az is otthon van. Lerakta holmiját, nekikészült az éjszakai munkának, leült az íróasztalhoz. Mielőtt írni kezdene, még visszagondol az elmult estére. Eszébe jut Meszlényi báróné is. Vajjon mit gondol Meszlényi bárónéról? Bizonyára rokonszenvesnek és értelmesnek találja. Szépnek is valószínűleg. Vajjon szépnek, vagy nagyon szépnek? Udvarolni nem udvarolt egy szóval sem, az bizonyos. Elég ritka eset. Nyakig benne lehet abban a színésznődologban. De ha az a nő annyira a körme közt tartja, mint Szász mondotta, akkor hogyan meri ez az ember nyilvánosan kiírni egy folyóiratba, hogy szerelmes szeretne lenni? Hiszen ez egyszersmind azt is jelenti, hogy most nem szerelmes. Más szóval, Detky Pál kiírta nyomtatásban: te Zsoldos Bella, én beléd nem vagyok szerelmes. Hogyan tűrheti ezt a színésznő attól

az írótól, akivel a legsúlyosabban együtt emlegetik? Miféle érthetetlen összeköttetés ez? „Erős érzéki kapcsolat van köztük”, - jutott eszébe a mondat, amelyet gyakran hallott s amelyet sohasem értett. S most megint ideérkezett a titokhoz, amelyet nem adatott ismernie.

Teljesen levetkőzött, megcsavarta a tusra szóló csapot és meleg vizet engedett. Gummisapkát húzott a fejére és belépett a kádba. Hagyta a langyos vizet magára ömleni, hogy egyre hidegedjék, míg csak toporzékolni nem kezd tőle, hogy aztán gyorsan magára kapja a bolyhos fürdőkabátot. De most, mikor végre elzárta a vizet, nem szállt ki, hanem a földig érő tükörbe pillantott. Ott látta a maga meztelen testét térdtől felfelé, mert lejjebb már elfedte a kád. Elgondolkozva és figyelmesen nézte az aktot, oldalt fordított fejjel. Derekát, szoborszerűen mintázott combjait, keblei tökéletes profilját. Sokáig nézte magát és mintha idegen szakértő volna, elismerően bólintott a tükörből visszabólintó pirossapkás fejjel. Amit látott, nagyon szépnek találta. Lassan fordult a kádban, hogy úgy bírálhassa magát, mint a talapzaton forgó milói Vénuszt. Széttárta két karját, hogy melle szabadon kifeszüljön. S aztán hirtelen egész testében összerázkódott valami görcsös és villamos belső izgalomtól. Azonnal kilépett a kádból és nyúlt a kabátért.

- Meg vagyok bolondulva, - mondta magában, - mi ez?

Beleburkolódzott a kabátba tetőtől-talpig. Szeméremérzetének, melyet sajátmaga sértett meg, olyan lelkifurdalása fogta el, hogy sietve és pirulva takarta el kilátszó lábszárát. Gorombán dörzsölte magát, megtörülközött, lába fejét papucsba bujtatta és még mindig úgy szégyelte magát, hogy hálóingét a fürdőkabát fölött vette fel, mint ahogy szigorú gyerekkorában kellett kerülnie a fedetlenséget. S már ágyában volt, mikor valamennyire megnyugodott. Az ősi segítséghez folyamodván, imádkozni kezdett magában.

- Istenem, adj nekem tiszta és nyugodt fejet, hogy tovább élhessek úri tisztességemben, ahogy eddig éltem, az én két gyerekemért, az ő nyugalmukért, az ő szeplőtlen nevükért. Nem kell nekem semmiféle titok, békét kérek tőled, Istenem, és lassan-lassan korai öregséget. Nem akarok szenvedni, nem akarok bajt, bonyodalmat, botrányt, hagyd meg a békességemet, a te fiad, Jézus Krisztus nevében, ámen.

Az imádság mindig megnyugtatta. Most is egyszerre felüdült és megkönnyebbült. Katolikus áhítata azonnal elsimította idegrendszere hullámait. Most már megint merészelt Detky Pálra gondolni, aki most íróasztala előtt ül és dolgozik, vagy talán már a bibliát lapozza, hogy szenvedéseire orvosságot keressen. Az a szenvedés más nem lehet, mint hogy egy méltatlan és lélek nélkül való viszony miatt gyötrődik. Bizonyára tiszta indulatú ember, hiszen a gyerekeket annyira szereti. Az is milyen kedves volt, mikor zavartan vallotta meg, hogy a bibliát olvassa. Pedig ennél szebbet nem mondhatott magáról: a fájó lélek Krisztust olvassa.

Majdnem hangosan ujjongott fel az ágyban. Krisztus! Mennyi nevet mondtak, csak éppen ez az egy, az egyetlen és legnagyobb, nem jutott senkinek eszébe. Még neki sem, aki ma is mindennap imádkozik. És Detkynek sem, aki maga vallotta, hogy magasabb szellemű ember csak istenhívő lehet. Ó ha most búcsúznának a kapuban a Pasaréti-úton, milyen szép volna odasúgni neki a hangosan kacarászó többiek között ezt a nevet, és a társasági móka játékos felszínéről egyszerre felröppenve tiszta áhítattá emelni az egész tréfát. De mi lenne, ha megtelefonálná neki? Névtelenül odacsengetne és nem mondana neki semmit, csak halkan ezt az egy szót. Búcsúnak is, vígasztalásnak is.

Habozott. Kétszer mozdult már, hogy kiszálljon az ágyból, mégis visszabújt. De harmadszor egyetlen lendülettel mégis csak kiszállott. Papucsot vett. Óvatos kilincsnyomással kisompolygott az előszobába, kitapogatta a telefonkönyvet és bement vele a fürdőszobába. Majd bevitte a hosszú zsinóros készüléket is. Az ajtót becsukta. A szíve erősen dobogott. Felvette a kagylót. A központ nagysokára, kínzott és álmos hangon megszólalt:

- Halló, központ.

- Halló. Kérem, nagysád, a József negyvennyolcas-tizennyolcast.

- József negyvennyolc-tizennyolc - felelt az álmos, reménytelen rabszolgahang.

Magdolna máris súlyosan megbánta, amit tett. Igazán esztelenség, hiszen az az ember találgatni fogja, hogy ki a névtelen felhívó hajnali három órakor. És másra aligha fog gyanakodni, mint akivel a bibliáról beszélt. Ha azonnal nem jelentkezik - gondolta magában - leteszem a kagylót, csak még egy pillanatig várok.

A hívott szám nem jelentkezett. Hallani lehetett a vezetéken át, ahogy a jelzés csörömpöl a telefonhuzal másik végén. De válasz nem érkezett rá.

- Nem jelentkezik, - szólt a központ.

Az áram elsüketült. Magdolna lassan visszatette a hallgatót. Aztán fogta a készüléket is, a könyvet is és visszament az előszobába. Most már világot gyujtott, nehogy valami súlyos csörömpölést csináljon.

Lefeküdt. Detky Pál tehát nincs otthon. Egész biztos, hogy a színésznőnél van. Mivel folyton együtt vannak, az bizonyára haragudott a vacsoráért. A szeretőnek el kellett mennie hozzá, hogy beszámoljon mindenről és pótolja az elmulasztott együttes vacsorát a grófi est részletes elmondásával. Ott vannak együtt valami kokottosan berendezett, erősen illatszerezett, sok diványpárnás szobában. Talán egymás karjaiban. Szerelem nélkül, talán még gyűlölettel is. „Erős érzéki kapcsolat van köztük." Magdolna felszisszent. Majd megdöbbenve dobta át magát az ágyban a másik oldalára. Mi ez, - mondta nyögve, - hát féltékeny vagyok? Hát lehet, hogy annyira érdekel ez az ember?

Most már büszkesége szólalt meg. Szégyen, gyalázat. Hajnalban felhívni egy férfit, akit először látott. Ez határos az esztelenséggel. Amellett hihetetlenül ízléstelen. Kiindulni egy léha társasjátékból és éjszakai telefon számára abba kapcsolni bele a Krisztus nevét? Szégyeld magad, Magdolna. Holnap délelőtt elmégy gyónni. Büntetésül reggel nem szabad megcsókolni a fiadat. És most százszor egymásután elmondod az ágyban, hogy „Isten nevét hiába fel ne vedd, mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül, ha valaki az ő nevét felveendi." Annak az embernek pedig színét se lássad többet. Most kezdd a penitenciát, te ízléstelen, megtévedt, megkótyagosodott, nevedre méltatlan és szemérmetlen szamár.

Magdolna szeme könnyes lett a sötétben. És lassan mondani kezdte a magára rótt penitenciát. Sírva is aludt el. Másnap nem csókolta meg a fiát és elment gyónni a ferenciekhez. Délben felhívta telefonon Mikeséket és megköszönte az elragadó estét. Arra a büszke kérdésre, hogy a két író hogyan tetszett neki, udvarias hidegséggel felelt, hogy mind a kettőt egyformán mulatságosnak és szórakoztatónak találta. Aztán letette a kagylót.

Még aznap délután novellás kötetet hozott neki egy küldöncféle ember, nyilván szerkesztőségi szolga, vagy ilyesmi. „A magam útja." Irta: Detky Pál. Az első oldalon ajánlás. „Első bemutatkozásul a még ismeretlen Detky Pál." Tegnapi dátummal, a vacsora dátumával. Azonnal leült és levélben válaszolt a telefonkönyvben található címre:

> „Igen tisztelt Uram! Kedves figyelmét hálásan köszönöm. Remélem, hogy a kétségtelenül érdekes novellákat hamarosan elolvashatom. Igaz nagyrabecsüléssel köszönti özv. báró Meszlényi Zoltánné."

A levelet azonnal leküldte. A könyvet kezében forgatta egy darabig, aztán, - mivel még a délelőtti gyónás sem elégítette ki, - arra ítélte magát, hogy nem olvashatja el. Egy-két napig kísértette a kíváncsiság, hogy elolvassa, de ez a kíváncsiság lassanként lankadt. Végül elvesztette érdeklődését. És Detky Pállal nem találkozott többet.

De találkozott Korff Egon gróffal. Azzal is hónapok mulva. Már nyárelőre hajlott az idő. A Váci-utca sarkán szaladtak egymásba. Korff gróf udvariasan köszönt és tovább akart menni.

- Szent Isten, Egon, - szólt Magdolna, - ne szaladjon el, hiszen nem vagyunk ellenségek.

- Kezeit csókolom, én az vagyok, aki voltam. Csak nem szeretnék terhére lenni. Hogyan van a kisfiú? Kerülő úton azt hallottam, hogy jól.

- Igen, teljesen egészséges, hála Istennek. De most hetekig nélkülözni fogom. Klárival együtt elmennek Ernesztin sógornőmhöz, aki felviszi őket a Magurára. Nem tagadhatom meg, a gyerekeknek remek lesz.

- És maga addig mit csinál?

- Éppen ez a gondom. Külföldre szeretnék menni valahova, ahol sok a múzeum és az építészet. De kevés pénzem van.

- Akkor menjen Spanyolországba.

- Ó Istenem, gyermekkori vágyam. De hogyan menjek kevés pénzzel Spanyolországba?

- Azt majd mindjárt megmagyarázom. Az öcsém most idegenforgalmi kérdésekkel foglalkozik. Felszólítást kapott Spanyolországból, hogy verbuváljon tíz résztvevőt egy spanyolországi körutazásra. Ha tizet összehoz, kap még egy tizenegyedik jegyfüzetet, de teljesen ingyen. Már összehozta. Ő akart menni, de a fiának mindenféle családi dolgai vannak, nem mehet. Engem kérdezett, hogy kit tegyen boldoggá. Neki semmiféle olyan barátja nincs, akit szeretne elküldeni. Ha van kedve, vegye igénybe maga.

- Egon, ez úgy hangzik, mint a mese. De hogyan lehet ezt nekem elfogadnom? Nem, ez lehetetlen.

- Úgy lehet elfogadnia, hogy a spanyoloknak van egy kikötésük: az a bizonyos tizenegyedik csak arisztokrata lehet. Nekik a reklám megéri. Higyje el, ők csinálják a jó üzletet és maga teszi a szívességet. Bámulatos véletlen, hogy éppen négy napja szólt nekem. Hallgasson rám és fogadja el nyugodtan.

- De éppen magától, akihez... akit... akihez rossz voltam, holott jó szerettem volna lenni?

Korff gróf elmosolyodott.

- Ez a kérdés már nem aktuális. Rövid időn belül eljegyzem magam.

- Szent Isten, Egon, ilyen örömhír. Kivel?

- Nem ismeri. Egy belga hölgy, Du Zoute grófnő. Nézze, ne habozzék, nekem szerez örömet, ha ezt a kis szívességet elfogadja tőlem, aki évekig élveztem az asztala vendégszeretetét. Jöjjön be a Zserbóba, beszéljük meg.

Így történt, hogy Magdolna egy nyári napon útlevéllel, ajánlólevelekkel, jegyfüzetekkel a táskájában felült a párisi gyorsra. Gyerekei Phillel együtt már a Magurán voltak. Izgatott volt nagyon: most utazott életében először egyedül.

IV.

Burgosban van a Hotel Norte y Londres. Ami nyilván azt jelenti, hogy volt egy Hotel Norte és volt egy Hotel Londres, aztán az Északi Szálló és a London Szálló összeházasodtak.

Magdolna fáradt volt a sok járkálástól. Széket kért és azt kitétette a szálló szűk kapuja elé. Pici tér terült el ottan, a sarkon gyümölcskereskedés, szemközt lakóház. Jöttek-mentek az emberek, egy iskolásfiú akkor érkezett haza, könyveket szorongatott a hóna alatt. De nemcsak úgy egyszerűen érkezett, egy gumilabdát rugdosott maga előtt. Fel lehetett tenni, hogy már az iskolánál elkezdte és elhatározta, hogy a labdát haza fogja rugdosni. Szép gyerek volt, nyúlánk, keze-lába elegáns, vonásai finomak. Magdolnának Pocok jutott eszébe. És megfájdult a szíve. Pocok csendes volt mindig, lehetőleg szótlan és mozdulatlan. Ez viszont fáradhatatlan volt, szilaj életkedvű, mint az egészséges állatkölyök.

A fiú a kocsiútról fel akarta rúgni a labdát az aszfaltos gyalogjáróra, hogy onnan berúgja a háza kapuján. De a dolog nem ment. A labda nekiment a magasabb gyalogjáró kőperemének s onnan visszapattant. Arra lett volna szükség, hogy a fiú rúgása ne csak tovább gurítsa, hanem a levegőbe is emelje a labdát. Ez nem ment. Lankadatlan türelemmel futkosott és rúgott a gyerek, de hiába, a labda nem engedelmeskedett, semmi áron nem óhajtott magasabb színvonalra jutni. Magdolna már jó negyedórája nézte ezt a játékot, mikor tudatára ébredt annak, hogy jó néhány perce valaki a falat támasztja és szintén a labdarugdosó gyereket nézi.

Magdolna odapillantott és sikoltást nyomott el magában. A szálló szűk kapujának támaszkodva ott állott Detky Pál.

- Ez lehetetlen, - mondta a férfi, - maga az, báróné?

- Nem lehetetlen. Én vagyok.

- Nézem már percek óta, de csak hátulról láttam a fejét. A haja színe egyezett, ezt a színt megjegyzi az ember. De mégsem mertem biztosra venni. Az is megfordult a fejemben, hogy előbbre kerülök és megnézem, de az ilyesmihez nekem nincs elég aszfaltbetyár-gyakorlatom. Hát ez hallatlan. Hogyan kerül ide? Isten hozta szép Spanyolországban.

- Köszönöm, magam is igyekeztem, az összeköttetéseim is igyekeztek. De magának hogyan jutott eszébe, hogy idejöjjön?

- Én, kérem, rendszeresen járom a világot. Író azt nem nélkülözheti. Más értelmes ember sem, de író a legkevésbé. San Sebastiánból jöttem ide, ott két napot töltöttem. Báróné nem volt ott?

- Nem. Páris óta ez az első megállóhelyem.

- Kár. Mulasztott valamit. Várjon csak, hozok magamnak is egy széket.

Széket hozott, letelepedett melléje.

- Mit mulasztottam?

- San Sebastiánt meg kellett volna néznie. Már csak azért is, mert az külön ország, a baszkok országa. Tudja, hogyan hívják azt az országrészt? Quipuzcoa. Ez engem rendkívül izgat.

- Miért izgatja?

- Mert nyelvész vagyok. Ez a Quipuzcoa nekem nem európai lejtésű szó. Hogy megértessem magam, előbb elmondom magának, mi az az Atlantis.

- Ezt ne mondja el, mert tudom. Az az állítólagos világrész, amely a történelem előtti időkben összekötötte Afrikát és Délamerikát. Aztán elsüllyedt.

- Hisz maga ebben, báróné, vagy nem?

- Nem tudok felelni, - vont vállat Magdolna nevetve, - túlfantasztikus ahhoz, hogy higyjem, viszont túlságosan meggyőző ahhoz, hogy ne higyjem. Meg aztán szerényebb is vagyok ahhoz, semhogy tudományos kérdésekben véleményem merjen lenni.

- De viszont tudtommal jól beszél nyelveket. Mikes grófnétól hallottam. Ez a szó, hogy Quipuzcoa, nem feltűnő magának?

- Nem. Miért?

- Mert figyelmeztetem, hogy a baszk nyelv semmiféle európai nyelvhez nem hasonlít. Sem latin, sem gót, sem szláv, sem finn-ugor, sem egyéb rokona nincs. Teljesen különálló. Viszont ha megnézi a középamerikai ősi kultúra szavait, olyanokat talál, mint aztec, Cuzco, Viclipucli. Ha ezek között ejti ki, hogy Quipuzcoa, nem érez olyasfélét, mintha ezek a szavak édes testvérek volnának?

- De igen, érzem. Furcsa. Szóval...

- Szóval, ha volt Atlantis, akkor az a csücske, ahol a spanyol-francia sarok fekszik, nem süllyedt el. A baszkok itt maradtak. És olyan nyelvet beszélnek, amely mellett a mi európai nyelveink elbújhatnak. Mert hatvanezer éves nyelv. Vagy kétszázezer. Mit nevet?

- Nem nevetek. Mosolygok. Tetszik nekem, hogy maga olyan izgatott. Ezt szeretem. Mikor valaki a napi politika miatt izgatott, azt nem szeretem. De ezt igen. Kár, hogy nem állottam meg San Sebastiánban. De tudja, én visszariadok mindentől, ami ennyire mondain. Mindig nagyon visszavonult életet éltem, az effélétől ösztönszerűen visszahúzódom.

- Én is. Volt egy nagy strandépület: „La Perla del Oceano." Bárok, tánctermek, elegáns vendéglők, minden. Oda nem voltam hajlandó bemenni. Éppen ezért vesztem össze a... az útitársammal. Tudniillik nem egyedül indultam Budapestről, de most már egyedül vagyok.

Kissé zavart lett Detky Pál. Magdolna nem szólt semmit, ő pedig sietve folytatta, hogy elmossa a nyomát a zavaró témának.

- Egyszóval, nem a gazdagok gyönyörűségeit néztem San Sebastiánban, nem a strandoló braziliai szépségcsodákat. Hanem a néprajzi múzeumot. Olyan izgatott lettem, hogy nem tudtam aludni. Tudja, háziipari hímzéseket láttam. Hát az meghökkentő. Én jártam már Amerikában és ott nagyon érdekelt az inka-kultúra. Egy newyorki múzeumban napokat töltöttem és csak a középamerikai ásatások elemeit néztem. Hát mondhatom magának, ezeknek a baszkoknak a diszítő elemei teljesen azonosak az inka-kultúra elemeivel. Ugyanaz a rajz, ugyanazok a színek. Sőt számos ilyen baszk mintát láthat a ma élő indiánok háziiparában. A baszk falusi ház tűzhelye fölött pirosra érett kukoricacsövek virítanak, hármasával csokorba kötve. Az indiánok nemzeti növénye a kukorica... Tudja, most nem megy ki a fejemből, hogy harminchárom éves fejjel pályát kellene változtatni. Roppant nagy kedvem lenne elmenni egy kombinált szakmára, amelyet etnográfiából, őstörténetből, filológiából és geológiából állítanék össze. Ezen dolgoznék úgy hetven éves koromig. Aztán lennék száz éves koromig író. Aztán lennék százötven éves koromig műtörténész. Aztán majd meglátnám... Kinevet, mi?

- Nem. Nagyon szeretem hallgatni. Nézze azt a gyereket, ezt figyeltem egy negyedóráig. Fel akarja rúgni a labdát a gyalogjáróra. Azóta sem sikerült neki. Milyen kedves, szép gyerek.

- Igen, szép bokája van. Mint az arabs ló, úgy mozog. De ez nem csoda, ez az ország tele van mór vérrel. Már régen hallom, hogy Európa a Pireneusoknál végződik, nem Gibraltárnál. Kezdem látni, hogy ez igaz. Nem vette észre, hogy a nők, akiket utcán, vagy templomban lát az ember, ezüst félholdat hordanak fülönfüggőnek? De nem csodálkozom. Összevissza négy-

száz éve, hogy a mórok kimentek innen. Ugyanakkor, mikor Kolumbus felfedezte Amerikát. Kolumbusról regényt akarok írni. Jaj, mennyi dolgom van... Tudja, hol találkoztam Kolumbusszal utoljára? Tegnap délután a karthauzi kolostorban.

- Miféle kolostorban?

- Hát maga nem tudja? Itt van tíz percnyire a várostól a karthauzi kolostor. Spanyol neve Cartuja de Miraflores.

- Jaj, de érdekes, mondja el.

- Szívesen. Kimentem autóval. Csengettem a kapun. Majolikával csempézett folyosón találtam magam. Kis napsütötte udvart láttam rengeteg virággal. Boltíves ajtó fölött latin feliratot láttam ott: Clausura. Azon nekem nem lehetett bemenni, ott élnek a karthauziak. Negyven van mindig, sem több, sem kevesebb. A perjel egy angol arisztokrata. „Edmund Gurden" néven él, igazi családját elhallgatja és nem tudja senki. Ezek a fehér barátok egymás közt is hallgatagok.

- Csakugyan nem beszélnek soha?

- De igen, hetenként két órát. Húst soha nem esznek, pénteken csak kenyér és víz van az asztalon. A rend hivatása a jótékonyság. Akárhányan akármikor kapnak ott ebédet és valami készpénzt is. Egyszóval, bementem a templomba. Ez is, mint minden karthauzi templom, hármas tagozású. A külső harmad a polgári közönségé, a középső harmad a frátereké, akiknek még szabad beszélniök, a belső harmad a néma pátereké. De nekem szabad volt bemenni mind a három harmadba.

- Magának? Hiszen maga református.

- Igen, de katolikus intézetbe jártam. A ciszterciták nál érettségiztem Egerben. Tőlük kértem ajánlólevelet, mielőtt elutaztam. Szóval hallgasson ide. Abban a harmadik harmadban van negyven ülés, gyönyörű gótikus famunka. Mind a negyven ülésnek más a rajza. Órákig kellene nézni, ha ráérne az ember. Az oltár egyszerűen hihetetlen. A kompozíciónak egy pelikán a közepe. A pelikán Krisztus jelképe a karthauziaknál... mi az, miért rezzen össze?

- Semmiért. Valami eszembe jutott, ami nem ide tartozik. Folytassa.

- Egyszóval a pelikán keble véres: maga tépte fel, fiait vérével táplálja. Mint Krisztus. Ennek az oltárnak bámulatos aranyozása van. Tudja, honnan való az arany? Ezt az aranyat Kolumbus hozta, mikor először járt Amerikában. A karthauzi oltárt ékesítették a zsákmánnyal. Ott van az oltár mellett két imazsámoly, két térdeplő szoborral. Ezek Kolumbus pártfogói, katolikus Ferdinand és Izabella. Fából való színes szobrok. Soká néztem őket, kivált Izabellát. Kiváló asszony volt, tud róla egyetmást?

- Hogyne. Például az Izabella-színt. Mert fogadalmat tett, hogy addig nem vált inget...

- ...míg az ostromlott város el nem esik. És ilyen színű lett az ing. De tudja-e, hogy a tábori kórházat és a trént ez a királyné találta fel?

- Ne mondja.

- Úgy bizony. Sokat olvastam róla, Kolumbus miatt nagyon érdekel. Szerintem szerelmes volt Kolumbusba.

- Gondolja? Katolikus Izabella? A legnagyszerűbb feleség? Nem hiszem.

- Lehetett legnagyszerűbb feleség, s attól más még motoszkálhatott a fejében. Csak hűtlen nem volt. Én is úgy képzelem, hogy a szerelem fehér maradt... A királyné és a jött-ment fantaszta fehér szerelme...

- Ó, ez nagyon érdekes. Mesélje ezt.

- Érdekli? Ezt szeretném megírni. Talán egy kicsit ez is volt az oka, hogy látni akartam Spanyolországot. Hát nézze, elmondom magának, hogyan látom Kolumbust. Figyel, vagy a gyereket nézi?

- A gyereket nézem, de magára figyelek. Megvan, megvan, megvan!

- Mi van meg?

- Sikerült neki. A labdát berugdosta a kapun. Előbb sikerült felrúgnia a gyalogjáróra, akkor a márványküszöbbel gyült meg a baja. Onnan is mindig visszapattant a labda. Most végre sikerült. Tudja, mióta kínlódott vele? Mikor maga jött, már rég benne volt a munkában.

- Szóval, amit én itt meséltem, az mind elment a maga füle mellett. Jó, jó, ne mentegetőddzék, csak tréfálok. Most mi a legközelebbi programmja?

- Meg akarom nézni a székesegyházat.

- Kitűnő. Még én sem láttam a főpontot. Mára osztottam be. Menjünk együtt?

- Örömmel. Indulhatunk máris! Azt hiszem, menjünk gyalog, közel van.

Elindultak gyalog. Detky beszélt.

- Ebben az országban a fény fehérebb, s az árnyék sötétebb, mint másutt. Claire-obscure a hatványon. S a nyelvük is ilyen. Ahelyett, hogy „nézni”, azt mondják: „csodálni”. A „várakozás” fogalmát a „remény” fogalmával fejezik ki. Az állomáson nem váróterem van, hanem „remélőterem”. Sala de espera. Mindenütt színeket látok, még ott is, ahol nincs. Tudja, hogy hívják a gyarmatáru-üzletet? „Ultramarinos.” Ennek semmi köze a kékhez. Tengeren túli árut jelent.

- Mindig ilyen nyelvdolgokon jár az esze?

- Többnyire. Hiszen a nyelv a mesterségem nyersanyaga. Itt is figyelem. Sokat értek a francia, olasz, latin által. De néha megakadok, s éppen olyankor kezdek el legjobban gondolkozni. Mert például hiába keresem itt a postát, nincs. Ha Berlinben megkérdezem: wo ist die Post, útbaigazítanak. Ha Rómában megkérdeztem: dove e a la posta, megmutatják. Ha Párisban érdeklődöm: ou est la poste, megtudom. De itt szavalhatom azt a szót, hogy „posta”, akármeddig, nem érti senki. Az ő postájuk „correios”. Ez ugyanaz a szó, mint a kurir. Tehát mit következtetek én ebből? Hogy mikor az európai államok egyenként áttértek az esetleges futárról a rendszeres posta járatokra, ez az ország nem tartott velük. Itt nem szerveztek postát. Itt még jó darabig maradt a kurir. Ennek utána fogok nézni valami szakkönyvben. Majd otthon. Hogy vajjon igazam van-e? De rendszerint igazam szokott lenni. Ez nem az én érdemem, hanem a nyelvé, mert olyan természetes, nyilvánvaló és magyarázó.

- Mondjon példát.

- Példát? Hát például azt mondom, hogy „a tőzsér bankóval és tallérral kereskedik.” Ebből ki lehet sütni a pénzügyek történetét. A tőzsérről tudom, a Täuscher szóból származik. Mi magyarok nem igen kereskedtünk, rábiztuk idegen nációkra. A bankó olasz szó, nem is a pénzt jelenti, hanem azt a fatönköt, amelyen az utcára szóló nyilt üzletben a talián váltotta a pénzt. A tallér nem egyéb, mint Thaler, az pedig valami helynévből származik, amelyet elfelejtettem, mondjuk Wiesenthal. Ott verték az illető ércpénzt, amelynek Wiesenthaler lett a neve, később röviden Thaler. Az amerikai, aki dollárban spekulál, nem is tudja, hogy az ő dollárjának ősapja ez a tallér. Vagy azt olvasom régi könyvben, hogy „rénes forint”. Az rénusi, vagyis rajnai forint. Maga a forint firenzei pénz: ducato fiorentino. Virág is volt rajta, fiore, mert az olasz városnak eredetileg Fiorentia, később Fiorenza volt a neve. És miért dukát

a dukát? A hercegséget jelenti, amely a pénzt verette. A herceg németül Herzog vagyis hadvezető. Latinul dux, vagyis vezér. Franciául duc, olaszul duce. Főherceg: archidux. Mert a szó első fele görög és azt jelenti, hogy első. Mint ahogy van archiepiscopus, vagyis első püspök, főpüspök, franciául archévéque, magyarul érsek. Németül Erzherzog. Nem érherceg, hanem archi-herceg, vagyis főherceg. Rám egy kis szobalány azt mondta a san sebastiani szállóban, hogy arci-simpatico. Ez olyan spanyol kedveskedő kifejezés. Hogy fő-rokonszenves vagyok.

- Ezért veszett össze az útitársával? - kérdezte Magdolna hirtelen, de mindjárt meg is bánta.

- Nem ezért, - felelte Detky egyszerre elkomolyodva, - ha már szó van róla: én mindenáron világot akartam látni és mennél többet utazni az országban. Ő pedig mindenáron San Sebastiánban akart maradni, strandolni, este báli ruhát venni, táncolni, bárban ülni, esetleg Alfonz királlyal megismerkedni. Mert a király ott van, nagy vörös kevélykedő kastélya van ott a tengerparton. A vitát nem tudtuk eldönteni útitársammal. Ő csakugyan ott maradt, én csakugyan eljöttem.

Hallgatagon ballagtak jó darabig. Akkor Detky megszólalt.

- Nekem az a gyanúm, hogy maga tudja, kiről van szó.

- Legalább is sejtem. Zsoldos művésznőről. Félfüllel hallottam róla. Elég gyakran emlegetik magukat együtt.

- Igen, elég gyakran. Ezentúl talán ritkábban.

- Végleg összevesztek?

De erre már Detky nem felelhetett. Kiléptek egy mellékutcából és kitárult előttük a burgosi székesegyház látványa, amelytől a szavuk egyszerre elállott. A gót stílus, titokzatos kecsessége, csodalátó révülete, aszkéta álmodozása meredt ott előttük csontfehéren. A két főtorony cirádás csipkeséggel szökött fel messze a város fölé.

- Ó, ez a két torony, - rebegte Magdolna.

- Ez a legszebb rím, amellyel életemben találkoztam, - mondta Detky, - ez a két torony.

- Kár, hogy úgy be van szorítva. Sokkal több szabad tér kellene neki, hogy a szépsége érvényesülhessen.

Nézték álmélkodva sokáig. Aztán elindultak, hogy bemenjenek.

- Ritka emberek vagyunk, - szólt Detky, - egyikünknél sincs Baedeker. Én szándékosan nem hordok ilyesmit. Zavar. Ami nagyon szép, vagy nagyon furcsa, szóval különösen érdekel, azt feljegyzem magamnak és az emlékezetemben igyekszem jól lefényképezni, utazás után aztán pontosan utána nézek kézikönyvekben.

- Én fordítva csinálom, - felelt Magdolna, - én előre megtanulom. Lássa, ebben a templomban soha nem voltam, de rögtön el tudom vezetni magát a Szent Tekla-oltár elé.

Detky ránézett. Hitte is, nem is. De a második mondatnál, ahogy halkan beszélgettek, már felfigyelt. Eddig ő beszélt, ő magyarázott és Magdolna hallgatta. Most egyszerre Magdolna vette át a szót. Mikor álmélkodva figyeltek egy churriguer-stílusú talapzatot, s mikor feltárult előttük a platereszk-ezüststílus másutt nem látott és valószínűtlenül pazar ékítményessége, Detky elvesztette felsőbbségét.

- Egyetlen mondattal megmondom magának, mi történt, - szólt Magdolna, - a spanyoloknak nem volt barokkjuk. Náluk a gótika után szintén a renaissance következett, de ami Rómában azokkal a barokk kutakkal elindult, annak hatása sohasem érkezett ide. A renaissance folytatta

a magáét és különféle új utakra ágazott, de önmagában. Jőjjön, elviszem ahhoz a Tekla-oltárhoz, amelyet említettem magának.

Magdolna úgy lépkedett előre, mint valami gyakorlott idegenvezető. Egyik mellékkápolnában megállt az oltár előtt és rámutatott. Detky összecsapta a kezét. Magdolna maga is meghökkenve lépett kissé hátrább.

- Képről jól ismertem, de erről kép nem adhat fogalmat. Hallatlan.

Óriási oltár volt ez, színezett és aranyozott fafaragás, csupa piciny figura.

- Micsoda ember lehetett ez, - csóválta Detky a fejét, - hány éjszakán virraszthatott rajzai felett, míg ezt a temérdek faragott és színezett regényt kieszelte, hány évig faragták, aranyozták, színezték ilyen gombostűnyi gonddal? Mit csinált volna ez, ha író lett volna?

- Talán Bovarynét írt volna, - felelte habozva Magdolna, - vagy csacsiságot mondtam?

- Nem. Olyat mondott, amin még gondolkozni akarok. Flaubert nem rossz hasonlat, mert az egységes, nagy terv éppen úgy megvan nála, mint a részletek hallatlan, aprólékos gondja. De gondolhatok Dantéra is. Ott a személyek pazarló zsúfoltsága ilyen. Azonkívül Dantéban érzek sok aranyozást is. Flaubert nem tündöklik, csak színes. Jaj, Istenem, mennyit kell még erről gondolkozni, mennyi dolga van az embernek. És milyen rövid ideig él... Nézzük csak ezeket a fa-karosszékeket. A kórus. A papság ülőhelyei. Mind más. Nézze, nincs két egyforma köztük...

Nézegették az ülőhelyek faragását egyenként, mint gyermekek a képeskönyvet. Aztán hátraléptek, hogy egységes képet kapjanak az egészről.

- Nézze meg, min áll, - szólt Magdolna. Detky éppen egy névre lépett, amelyet valaha a márványpadlóba vésték.

- „Rodericus Didaci Campidoctor", - olvasta, - ki ez?

- Nem találja ki? Ez a Cid sírja.

- „Eximinia uxor ejus". - olvasta tovább Detky.

- Igen, ez Ximene volt, a felesége. Jőjjön, most nézze meg a ládáját. Várjon csak, melyik sekrestyében is kell annak lenni... igen, most már emlékszem, jőjjön...

- A Cid-láda, - szólt Detky menetközben, - ennek a történetét ismerem. Ez az, amit Herder is feldolgozott. Cidnek nem volt pénze zsoldosokra, mikor hadba indult, ezért zálogul lekötötte azt a faládát a zsidó kalmároknak, amelyben családi aranyának, ezüstjének, ékszereinek halmazát tartotta, csak azt kötötte ki, hogy a láda kulcsát magával vihesse a csatába. Gazdag zsákmánnyal tért vissza, megfizette a kölcsönösszeget, aztán a kalmárok előtt kinyitotta a ládát. Ismeri ezt a történetet?

- Nem. Mondja csak, érdekel.

- Egyszóval kinyitotta a ládát és megmutatta a kalmároknak. Nem volt benne egy fia arany sem, tele volt homokkal. Attól volt olyan nehéz. Cid úgy tett, mint a szállodai szélhámosok, akik bőrönddel érkeznek, de a bőröndben tégla van és ujságpapir. Ez az a sekrestye?

Magdolna körülnézett. Láda nem volt itt sehol. Már félt, hogy szégyenben marad. Megszólította a sekrestyében lézengő embert angolul:

- Bocsánat, nem itt van a Cid-láda?

- De itt van, - felelte az, és felmutatott a magasba.

Ott nyugodott a faláda a falból kinyúló vasrudakon. Közönséges faláda, nem sok néznivaló volt rajta.

- De miért tették oda?

- Azért asszonyom, mert veszedelmesen kezdett fogyni. Minden amerikai vendég lenyesett róla titokban egy szilánkot. Nagyon kell vigyáznunk ezekre a szent tárgyakra. Ezek megbecsülhetetlenek. Mi volna, ha valaki hozzájuthatna a Nikodémusz-arcmáshoz?

- Az micsoda? - kérdezte Detky kíváncsian.

- Jőjjön, azt is megnézzük. A legenda szerint Szent Nikodémusz leábrázolta a Megváltót, miután levették a keresztről és mielőtt sírba tették.

Megnézték azt is. Kivehetetlen vonásokat mutatott már az ereklye. De nem volt érdektelen látnivaló, mert Szent Nikodémusz bivalybőrre festette a Megváltót és haját valódi emberi hajjal ábrázolta. Nézték egy darabig, azután Magdolna vezetésével tovább mentek. Piombó-képet kellett még nézni, Vigarni-képet és építészeti érdekességeket, úgymint oktogon-kupolát, perzsa kupolacsillagot, renaissance-retablót, meg még sok egyebeket, amelyeket Magdolna fáradhatatlanul magyarázott.

- Bámulatos maga, báróné, honnan veszi ezt a páratlan... ezt a... nem is tudom, hogyan mondjam...

- Nem nagy dolog. Rendszeresen tanultam művészettörténetet. Más egyebet tanul, én ezt tanultam.

- Vajjon mit csináltam volna én itt maga nélkül? Bámészkodtam volna értetlenül, mint egy hülye.

- Szó sincs róla. Csatlakozott volna valamelyik társasághoz, amelyik vezetővel jár. Fizetett volna egy pesetát és ott tartana, ahol most.

- Nem, nem. Arra nem mindig figyeltem volna. Magának egyetlen szavát sem volna szívem elveszteni. De hát nem bámulatos ez, hogy a világ végén ilyen véletlenül összeakadtunk? És még hozzá mind a ketten egyedül. Az első percben is nagyon örültem neki, és percenként még jobban örülök. Mi az az aranyozott lépcső ott? Még megérem, hogy azt is ismeri képről.

- Hogyne. Nagyon híres. Az Escalera Dorada. Aranylépcső. Igazán monumentális. Ez a székesegyház oldalbejárata. Ezen lépett be Napoleon, mikor Burgost elfoglalta.

- Ó igen, erről már én is tudok beszélni. Előre megrendezte a bevonulást. Mindenki összegyült itt lent és várta. Akkor jelt adatott és belépett. De egyelőre nem jött tovább. Megállt az ajtóban. Aranykeretben. Micsoda színpadi érzék! Bármilyen nagy rendező megirígyelhetné érte. Lángelméjű bestia volt, azt meg kell adni.

- Bestia? Maga nem szereti? Talán parvenűnek tartja?

- Ó nem, ez számomra nem szempont. Hiszen akkor Petőfit is parvenűnek kellene tartanom. Csakhogy Petőfi maga halt meg azért, amit hirdetett, Napoleon pedig sok százezer más emberre parancsolta rá a halált. De nem is megyek ilyen messzire. Napoleon nem volt úr. Látja, mikor ezt a spanyol dolgot elkövette, színleges alkut kezdett egy korhadt dinasztiával, tárgyalni hívta, aztán becsapta, foglyul ejtette és kifosztotta őket, akkor Talleyrand, a panamista, a szoknyavadász, az intrikus, azt mondhatta neki: „Sire, az ember komisz lehet egy asszonyhoz, rosszul bánhatik cselédeivel, hálátlan lehet jóltevőivel, de mindettől még tagja maradhat az úri társaságnak. De az, aki kártyán csal, nem.” Hát ez a Napoleon óriási tehetség volt, ajánlom is, hogy olvassa el azt a kis tanulmányt, amelyet Taine írt a Napoleon eszének befogadó képességéről és határairól. De jellemnek nagyon kicsi volt. És akit én nem tarthatok úrnak, azt lenézem.

- De kit tart maga úrnak?

- Akár egy napszámost is. Ez nem társadalmi kérdés. De röviden nem tudok rá felelni. Majd én is tanulmányt írok róla, hogy ki az úr, és ki nem az.

Már haladtak kifelé a székesegyházból.

- Ha ezt elkezdi írni, - szólt Magdolna, - majd szóljon nekem. Adatokat adhatok magának. Az apámról fogok beszélni. Az volt a legurabb úr, akit életemben ismertem.

- Szóljak magának... ez furcsa. Lássa, mikor megismerkedtünk, másnap „szólhattam volna magának". Megkérdezhettem volna, hogyan tetszettek a novelláim, ha ugyan elolvasta őket... Ó, be kedves, most hogy elpirult. Szóval még máig sem nyult ahhoz a könyvhöz. Nem nagyon hízelgő rámnézve. Nem baj, majd írok egyebet, újat, azt elolvassa. De nem erről akartam beszélni. Hanem a kettőnk ismeretségéről. Tudom, hogy maga nem jár társaságba, teljesen visszavonultan él és nagyon tartózkodó. Ne tartson szerénytelennek, ha azt mondom, hogy én is nagyon nehezen barátkozom. De most úgy érzem, hogy valami bizalmat érzek maga iránt, valami...

Magdolna komolyan felnézett az íróra. Akit ez a nézés azonnal félbeszakított.

- Udvarolni akar? - kérdezte Magdolna olyan hangon, amelyben idegesség volt, keménység és aggodalom.

- Eszem ágában sincs, - felelte Detky, - és szeretném, ha ezt bóknak venné, nem gorombaságnak.

- Hogyan vehetem bóknak? - kérdezte ő melegebben és reménykedve.

Mentek a szálló felé, fehéren izzó napsütésben. De most nem gondoltak a hőséggel.

- Kénytelen vagyok magamról beszélni és bizalmasan, amit nem szeretek. Tehát...

- Várjon csak. Miért nem szeret magáról beszélni? Én még olyan férfit alig láttam, aki nem szeret magáról beszélni.

- Mert szemérmes vagyok. Sokkal szemérmesebb, mint a férfiak általában. Tudom, hogy ez női tulajdonság és levon férfiasságomból. De így van. Számos nőies tulajdonság van bennem. Ilyen például az, hogy... hogy a szerelmi odaadás engem lelki tartalom nélkül nem érdekel. A férfias, tudom nem ez. A férfias, ősi ösztön meglátni a szép vadat, megkívánni és azonnal megtámadni. Engem az Isten nem így teremtett. Nekem az a nő, akivel lelki kapcsolatom nincs, nem nő. Azt nem állítom, hogy halálosan szerelmesnek kell lennem. Ez megint hazugság volna. De az okvetlenül kell, hogy egy bármilyen kicsit megégessen. Különben az egész dolog unalmas számomra, sőt van eset, hogy ellenszenves. Magába, drága báróné, én nem vagyok szerelmes. Hiszen alig ismerem. Most beszélgetünk az életben másodszor. Ezért nem kell félnie, hogy udvarolni fogok. Legalább is egyelőre nem kell félnie. Mihelyt kell, azonnal szólok, jó? De ezenfelül meg kell mondanom, hogy az embersége, a lénye, a finomsága, a kedvessége, a műveltsége rendkívül érdekel. S ha tudnám, hogy a „barátság" szót nem tartja tolakodásnak, akkor boldogan igyekeznék...

- Nem, nem tartom tolakodásnak. Mihelyt tudom, hogy nem kezd el nyaggatni, mint a többiek, azonnal megmondom, hogy maga nagyon kedvemre való ember. És most azon gondolkozom, hogy milyen furcsa...

- Mi furcsa?

- Hogy én sem vagyok egészen nő. Bennem viszont férfias tulajdonságok vannak. Ezek talán nőiességem rovására mennek, de olyan bátor én is vagyok, mint maga: elmondom. Például nem hazudom. De még az olyan apró, majdnem természetes hazugságok sincsenek inyemre, amelyeket a nőknek általában, mosolyogva szokás elnézni.

- És még miben nem nő?

Magdolna egyszerre mélyen elpirult.

- És még... várjunk csak... hát például az alaptermészetemben sok a hiú vonás.

Detky ránézett és erősen figyelte.

- Kérem, báróné, - mondta, - álljunk meg egy pillanatra. Ez így sok egyszerre. Először is én nem vagyok éppen rossz megfigyelő. Arról volt szó, hogy magának nem nőies tulajdonságai is vannak. Helyes. Egyet mindjárt fel is sorolt. Hogy nem szokott hazudni. Helyes. Aztán következett volna még egy tulajdonsága, de mikor ezt mondani akarta, vagy talán nem akarta mondani, olyan piros lett, mint a pipacs. És ahelyett, amit mondani akart, vagy nagyon is nem akart mondani, keresett valami egyebet hirtelenében. Jól van. Hogy mi az, amit kihagyott, én nem feszegetem. Nekem is vannak dolgaim, amelyek csak rám tartoznak, s ezekhez mást nem engedek közel. Másnak is vannak ilyen dolgai, illő, hogy azokat ne firtassam. Nem is firtatom, hogy miért pirult el annyira. Eddig rendben van?

- Rendben. De még szebb lett volna, ha az elpirulásomról nem is vett volna hangosan tudomást.

- Igaz. Bocsánatot kérek. Vegyük úgy, hogy máris elfelejtettem. De hogy állunk a hiúsággal? Maga azt a bámulatos dolgot mondta, hogy hiú, tehát e tekintetben nem nőies. Játszik a szavakkal, vagy komolyan mondta ezt?

- Komolyan mondtam. Úgylátszik, hogy most tanulni fog tőlem valamit, amire én hamarabb rájöttem az életben. Általában azt szokás mondani, hogy a férfiak indiszkrétek és fecsegnek, a nők pedig nagyon hiúk. Ez igen nagy tévedés. Az igazság ennek éppen a fordítottja. Az életben mindig azt tapasztaltam, hogy asszonytársaim sokkal indiszkrétebbek és sokkal többet elfecsegnek, különösen szerelmi dolgokban. Viszont azt is tapasztaltam, hogy a férfiak ezerszerte hiúbbak a nőknél.

- Jaj, de furcsa ez, - szólt Detky élénken, - ezt végig kéne gondolni. Szóval, hogy a nők fecsegőbbek. Hajlok arra, hogy igazat adjak. Van olyan tapasztalatom, hogy valakivel szerettük egymást. Annak, amit éreztünk, voltak apró részletei, s én ezeket szent dolgoknak tekintettem. Inkább a nyelvemet kitépettem volna, semhogy ezeket a kicsiségeket bárkinek is elmondjam és vétsek a szerelem tabuja ellen. Viszont megtudtam, hogy az illető hölgy mindent elmondott az úgynevezett legjobb barátnéjának. Érdekes. Sőt tovább megyek, hogy magának még inkább igaza legyen. Volt eset arra életemben, hogy a hölgy fecsegett és pedig az igazságnál többet fecsegett. Közlési vágyból, az elmondás sikerének vágyában. Hatást akart kelteni és ezért kissé stilizálta a szöveget. Az igazság rovására. Ez az ősi színésznő-vonás. Minden nő színésznőnek született, régen mondom. Ezért van az, hogy minden nő életének van egy korszaka, mikor színésznő szeretne lenni.

- Na lássa. Én soha, de soha nem akartam színésznő lenni. Belőlem hiányzik az a vágy, hogy a közlékenységemnek sikere legyen. Gyakran megesik, hogy a társalgásban igen kis indiszkrécióval igen nagy hatást kelthetnék, mert elmondhatnék valami adatot, amit véletlenül csak magam tudok, s ami az egész szóbanforgó ügyet döntően más világításba helyezné. Ilyenkor tudok hallgatni. Ez férfias vonás, nem nőies. És bennem megvan.

- Értem. De menjünk át a dolog másik felére. Mi az, hogy a férfiak ezerszerte hiúbbak? Ezt kötve hiszem.

- Majd elmagyarázom ezt is. A nőnek az a dolga, hogy tessék. Ez a boldogulása, a megélhetése, a pályája. Ha nem tetszik, nem megy férjhez. Azt tehát nem lehet hiúságnak tekinteni, hagy egy nő szorgalmasan ápolja az arcbőrét és vigyáz a termetére. De nézzen meg egy férfit.

Nézze meg egy diszkréten néma férfi arcát, ha általában a női sikerekről van szó a társaságban. Nézze meg a férfi arcát, mikor a hatodik fizetési osztályról beszélnek, amelybe elérkezett. Nézze meg egy banketten szónokló férfi arcát. Nézzen meg egy férfit, akin új ruha van. Vagy aki most lett méltóságos úr. Várjon csak mondok még meggyőzőbb példát. Tegyük fel, hogy egy házaspárnak van egy nagyon sikerült gyereke. Dícsérje előttük a gyereket. Azt fogja tapasztalni, hogy az anya nagyon boldog lesz a gyerek miatt, az apa pedig nagyon boldog lesz önmaga miatt. Az anya megdicsőül a gyerekben, az apa megdicsőül önmagában.

- Sajnos, sok meggyőző van abban, amit mond. De lesújtó is. Maga előtt minden férfi nevetséges?

- Ó nem. Minden férfit nagyon hiúnak látok ugyan, de a különböző hiúságok között színvonalkülönbség van. Ismerek olyat, aki a külsejére hiú. Hogy ő szép férfi. Egy szóba írva: szépember. Ez a legborzasztóbb. Van, aki az eszére hiú. Ez már nem olyan borzasztó, mert esetileg csakugyan eszes. Bár az ilyen többnyire buta. Van, aki a karrierjére hiú. Ez inkább ártalmatlan, vannak derék, tehetséges és szorgalmas típusok, akiknek az ember még jó lélekkel legyezheti is ezt a hiúságát. Aztán jönnek a jobbak. Van, aki hiú arra, hogy milyen tisztességes. Van, aki hiú arra, hogy milyen gyengéd férj, milyen hűséges, milyen önfeláldozó. Az ilyeneknek a hiúsága egyenesen áldásos. Szóval a hiú férfit nem kell okvetlenül kinevetni. Maga mire hiú, mondja?

Most értek a szállóhoz. Bementek. Mindkettőnek dolga volt a portással. Detky élénken érdeklődött, hogy van-e levele. De nem volt. Magdolna viszont kiteregette a portás előtt az idegenforgalmi jegyfüzetet, amelyből kitűnt, hogy kora délután indulnia kell Madrid felé. Viszont Detky már megváltotta a hálókocsiját aznap estére. Ennélfogva rögtön megbeszélték, hogy Detky a Magdolna szállójába fog szállani, kitűzték a pontos légyottot. Aztán ebédelni mentek. Mindenekelőtt orchata nevű jégbehűtött mandulatejet ittak. Aztán válogattak az „entremesos” nevű hors d’oeuvreben, karikára vágott kolbászt, ecetes répát, tonhalat, szardiniát, „langostino” nevű tengeri rákot, egy-egy harapást mindegyikből, az egészhez kis pohár keserű xeresit. Aztán „garpacho”-levest kaptak, erősen hagymást, erősen olajasat. Utána huevost, vagyis ismeretlen módon készült tojásételt, hozzá „rioja” nevű könnyű vörös bort. Aztán jött a spanyol nemzeti étel, a „cocido”, főzelékszerű vastag húslevével, csicseri borsóval, beleaprított kolbászdarabkákkal, szalonnával, sokféle zöldséggel, sáfránnyal, csigával, mindenfélével. Magdolnát ez az étel szerfelett érdekelte. Addig érdeklődött a személyzetnél, míg maga az üzletvezető jött oda, hogy részletes felvilágosítással szolgáljon. Keskenyderekú, borotváltarcú ember volt ez, olyan szép fekete szeme volt, mint egy moziszépségnek, s a füle mellett barkót hordott azon az arcon, amely friss borotváltságában kéknek tetszett.

- Ne tessék fáradni, asszonyom, - mondta gavalléros részvéttel, - igazi cocidót másutt nem lehet csinálni, csak nálunk. A westminsteri herceg őfőméltóságának is magyaráztam, meg akarta csinálni a yachtján, de beletörődött, hogy a dolog technikailag kivihetetlen. Mert a cocido titka az, hogy minden alkotórészét onnan hozatjuk, ahol a legjobb. Avilából a sonkát, Arizából a burgonyát, Barcóból a paszulyt, Fuentesaucóból a borsót, Santiagóból a gyenge répalevelet, de Lugóból magát a répát, Calahorrából a zöldpaprikát, és így tovább.

- Szóval reménytelen, hogy otthon cocidót főzzek a fiamnak?

- Reménytelen asszonyom, - szólt a spanyol üzletvezető olyan meghajlással, mintha valami családi gyász alkalmával fejezné ki mélyen átérzett részvétét.

Detky felhajtott egy pohár manzanillát, aztán így szólt:

- Az élettársnak is úgy kellene teremni, mint ennek az ételnek. Kellene bele a francia nő sikkje, a német nő érzelmessége, az angol nő méltósága, az osztrák nő kedélye, az amerikai nő pajtássága, a svéd nő termete, az orosz nő kiismerhetetlensége és a magyar nő vérmérséklete.

Magdolna elpirult megint. De nyugodtan folytatta:

- Hogyne. Férfit is lehetne így keverni. Magyar lovagiasságot, osztrák lágyságot, német hűséget, olasz élénkséget, angol tisztességet, francia udvariasságot. Főként udvariasságot...

- Miért? Csak nem voltam udvariatlan?

- Hozzám személyesen nem. Csak a fajtájához. Nem gondolja, hogy Magyarországon egy nő sem akad, aki fenséges igényeit kielégíthetné? Mondom, hogy nincs a világon hiúbb állatfaj, mint a férfi. Ne haragudjék, csak tréfáltam. Gondolkozzék rajta, mi a hiúsága?

- Nem kell gondolkoznom, közben rájöttem. Többféle hiúságom is van. Először is az, hogy jó vagyok. Roppant szeretném, ha a lapokban mindennap megjelennék: „Detky Pál bámulatosan melegszívű, derék, jóságos ember, inkább meghal, semhogy másnak fájdalmat okozzon." Aztán hiú vagyok a muzsikalitásomra. Aztán a nyelvérzékemre. De leginkább hiú vagyok arra a frázisra, hogy tartózkodó természetem van.

- Miért frázis?

- Mert hazug. Nagyon dagasztja a keblemet, ha azt mondják, vagy főként írják, hogy „Detky, a magányos ember." Ez hazugság. Senkisem vágyik jobban, hogy kiöntse a lelkét. Hogy társa legyen, aki mindent tud. Akinek mindent elmondjon, még a hibát is, a szégyent is. De kinek mondjam el? Csak pajtásom van, igazi barátom nincs. Sok kedves nő is akad, akit barátnőmnek mondhatok, de barátom azok között sincs.

- „Detky, a magányos ember", - mondta Magdolna kötődő mosollyal, mert félt, hogy most nagyon el fog komolyodni.

- Igaza, van, erről csak tréfálni lehet. Na, nem baj, így maradok. Pedig...

A férfi hangja hirtelen elcsuklott. Csak a megindultságtól, még nem a sírástól. Magdolna elkomolyodott és gyengéd arccal ránézett. A férfi befejezte a mondatot.

- Pedig így nagyon keserves. Repostero, un cafe con leche! Y una aguardiente!

- Mit beszél?

- Feketét kértem tejjel és egy pálinkát.

- Hát maga tud spanyolul?

- Dehogy tudok. Csak az ilyen útszéli mondatok ragadnak rám, mint a bogáncs. Két hónap mulva már egy szóra sem fogok emlékezni. Remek nyelvérzékem van. Azonkívül hihetetlen muzsikális vagyok. És végül roppant zárkózott vagyok. Detky, a nagy magányos. A fene megette az életemet. Ó bocsánat, elszaladt velem a ló.

Magdolna hallgatott kissé. Aztán halkan, habozva szólott:

- Mondanék valamit, de félek, hogy félreérti.

A férfi vállat vont. Azoknak dacával, akiket el nem intézhető belső aggság gyötör.

- Ebbe nem szólhatok bele. Esküdjem meg, hogy nem értem félre?

- Nem kívánom, - szólt Magdolna megbocsátó gyengédséggel, - ha félreért, jól van, értsen félre. Nézze, a vak is látja, hogy magát rágja valami és nem tudja elpanaszolni senkinek. Szeretnék segíteni magán. De csak ha nem jut eszébe engem kíváncsisággal vádolni.

- Nem kíváncsi arra, hogy mi bajom?

- Nem. Engem a két gyerekemen kívül semmi más nem érdekel komolyan. De ha segíthetek valakinek, boldogan segítek. Most én felmegyek a szobámba. Vonatindulásig még pihenhetek

valamit... Nem, nem, arról szó sem lehet, hogy kikísérjen. Estig még tenger dolgot láthat. Ajánlom, hogy nézze meg a Casa del Cordón nevű mór palotát, az magát külön érdekli, mert a spanyol királyi pár abban fogadta Kolumbust, mikor második amerikai útjáról hazatért. Aztán az Arlanzo túlsó partján keresse meg a diadalívet is, azon ott fogja látni a Cid szobrát. Cid Burgos várát tartja a kezében. Egyszóval holnap Madridban aztán öntse ki a lelkét, őszinte barátsággal fogom hallgatni.

- Pardon, hogy közbeszólok: ne Madridot mondjon, hanem Madrit, az utolsó betű a spanyol kiejtésben elhagyandó. Ezt kevés európai tudja. Nekem viszont remek nyelvérzékem van...

- Jó, jó, ne legyen olyan keserű. Szóval holnap összeülünk és mindent elmond nekem, nagyszerűen megkönnyebbül, és minden jó lesz. Viszontlátásra.

Mikor szobájában végiggondolta a meglepő találkozást, s az együtt eltöltött órákat, hogy számot adjon magának benyomásairól, különösképpen mindig megakadt minden gondolatsora: képzeletében élénk és szabatos rajzzal elébe állott Detky Pál alakja, mintha csak személyes jelenlétével akarta volna megakadályozni a róla szóló következtetéseket. Magdolna pontosan maga előtt látta őt: nála valamivel magasabb, tehát jól megtermett ember. Alkatának építésmódja izmos és súlyos. Válla széles, nagy izomerő lakhatik benne, azonban dereka nem nagyon karcsú. Évek multával alighanem hízni fog, hasat ereszt és elnehezedik. Keze, bár nem rossz formájú, de darabosan rajzolt, ökle, akár valami pöröly. Bokája csontos. És legérdekesebb a feje, amelyben a leglényegesebb a homlok, ez boltozatos és erőteljes. Két szeme felett erős dudorok állanak ki, hogy nézése kifejezésének mélységet adjanak. Szemöldöke bozontos és egyetlen vonásból való: a közepén nem válik ketté. Ez is a nézése kifejezésére hat, áthatóvá, lelkig érővé teszi. A szeme kétségkívül nagyon szép. Ritkán látni ilyen szép férfiszemet. A színe sötét dióbarna, de ez a szín nem állandó, háborogni is tud, megzavarodni is. Mindezekhez egyáltalán nem illik az orra, amely mintha valami idegen ember orra volna: kicsiny orr és fitos. Széles orrlyukai szlávosak és komikusak. Ettől van egész ábrázatának az a kisfiús kifejezése, amely valami pisze gimnazistára emlékeztet. A szája... Milyen is a szája? Erre nem tudott pontosan visszaemlékezni. Ez az egyetlen részlet hiányzott a rajzból. Pedig különben minden egyéb részletre jól emlékezett, még arra is, hogy sárga vászon útiruhájának kabátujja elején halvány pecsét van, amit bizonyára nem vett észre; még arra is, hogy egyszerű, kék sportinget hordott s annak lehajtott gallérjában, kicsiny, babos csokrot. De igen jó formájú és gondozott volt a cipője. Igaz, hogy Európa legjobb cipőit Budapesten lehet kapni, de akinek nincs érzéke hozzá, Budapesten is borzasztó cipőt vásárolhat.

Jól öltözködik ez a Detky? Úgynevezett elegáns ember? Nem. Magdolna felidézte magában azt a három férfit, aki eddig fontos volt az életében. Apja elegáns volt? Nem. Az igazi katonatisztek civilben rendesen nem elegánsak, jó képet adnak, de a puha vonalú gúnya lerí róluk. Zoltán elegáns volt? Nem. Rendkívül vasalt, ápolt, tiszta volt mindig, de hiányzott belőle az a hajlékonyság, az a magátólértetődőség, amelyet az elegánciába bele szoktunk érteni. Szilágyi Ákos elegáns volt? Ó igen, az aztán elegáns volt, úgy állt rajta minden ruha, mintha ráöntötték volna, talán túlságosan is az volt, talán kissé feltűnően választékos volt rajta minden, noha rikító színt, kiáltó összeállítást sohasem lehetett felfedezni rajta. És vajjon ez a Detky Pál elegáns? Nem. Ahhoz lomha és hanyag. Látni, hogy nem törődik a külsejével. Szövetet és szabást a szabó választ helyette, fehérneműt és nyakkendőt a divatkereskedője. Nővérével él, tehát reggel bizonyára azt ölti magára, amit a nővér sajátkezűleg kikészít neki.

Szép ember ez a Detky? Nem. Az arcában van valami diszharmónia, gyerekes orra furcsává teszi a különben kitűnő arcot, termete lusta és nehézkes. Ahogy a parasztok mondják: szép nagy marha ember. Hubay Imre még elhízottan is szebb ember volt. Meszlényi Zoltán is csinosabb. Szilágyi Ákos pedig ábrája volt a szép férfinek.

Érdekes ember Detky Pál? Bizonyára csak annak, aki ismeri a kilétét. Idegen helyen alighanem eltűnik a tömegben. Nincs rajta semmi azonnal szembetűnő. Soká kell nézegetni, amíg kitűnik, hogy remek homloka van és nagyon szép szeme. És amilyen szófukar és tartózkodó, idegennek valószínűleg soká kellene vele beszélnie, míg rájönne, hogy nini csak, ez az ember nem akárki, ez valaki.

Nem elegáns, nem szép, nem érdekes. Mi volt az, ami az első perctől érdekelte ebben az emberben? Mert most meg kellett vallania magának, hogy abban a pillanatban, mikor a szigeten meglátta, azonnal erős érdeklődést érzett iránta. Aztán meg kellett vallania azt is, hogy mikor Mikesék meghívták irodalmi vacsorára, egyetlen gondolata az volt: ott lesz-e Detky Pál. A vacsoránál senki más nem érdekelte, csak ez az ember. Otthon, vacsora után, mikor azzal az esztelen telefonálással próbálkozott, elvesztette a józanság korlátait. Később - ez most már megvallható - mesterségesen nyomta el magában az érdeklődést. Most, mikor olyan meglepő módon találkoztak itt Burgosban, letagadhatatlan izgalmat érzett. Hogy Madridban megint együtt lesznek, azt szerfelett érdekesnek és fontosnak érzi. Detky Pál őt erősen érdekli. De mi érdekli benne annyira?

Ó, nem olyan rejtelmes lelki probléma ez. Találkozott egy eszes és tehetséges emberrel, pedig egyébként annyira visszavonultan él, hogy korlátolt emberekkel sem igen van kedve és módja beszélgetni. De ezzel most kedve is van, módja is van. Ezzel az emberrel társalogni igen kellemes. Amit mond, minden egyéni és soha nem érdektelen. Amit hall, azt csillogó szemmel hallja, szinte látni, amint a benyomást nyomban felissza, mint száraz homok a vizet, szinte látni, ahogy a benyomás egy szempillantás alatt tudásának, műveltségének szerves részévé válik. Nincs abban semmi csodálatos, hogy egy asszonyt, aki szellemileg érzi magát valakinek, aki tudja, hogy műveltsége és érzéke bizonyos ponton nem közönséges, azt természetes érdeklődésre gerjeszti egy nem közönséges szellemmel való érintkezés. Ez minden, ez természetes, ezen kár többet tünődni.

Magdolnának megvolt az a szokása, hogy könnyen pirult. Minden legapróbb szégyen, furdalás, restelkedés azonnal arcába kergette a vért, többé, vagy kevésbé. Volt egy emléke a házassága legelejéről. Férje benyitott hozzá, mikor öltözködött, és csodálkozva és mosolyogva jegyezte meg:

- Ilyet még nem láttam, elpirult a combod.

Itt a burgosi szálló besötétített szobájában, az elkészített bőröndök között, a nyikorgó rúgójú dívány keskeny keleti szőnyegén Magdolna most ismét elpirult. Azért pirult el, mert érezte, hogy hazudik. Sajátmagának hazudik, de ez éppen annyi, vagy még több, mintha másnak hazudnék. Nem, Detky Pál nemcsak azért érdekelte, mert kellemes volt eszmét cserélni vele. Valami másért is. Egyelőre nem tudta pontosan meghatározni, hogy miért, tehát elhatározta, hogy most ennek igyekszik a végére járni.

Szerelmes vagyok Detkybe? - kérdezte magától majdnem hangosan, őszinte választ követelve a kertelő válaszolótól. Nem, felelte rá elég szilárdan, nem vagyok bele szerelmes. Ha holnap hírt kapnék tőle, hogy Madridba nem jöhet, rosszul esnék, az kétségtelen, de Madridban van a Prado, Goya és Velazquez csodáival, azoknak a szemlélete egyszeriben elmosná a Detkyről szóló gondolatokat mindenestül. Mégis valami eddig ki nem mondott dolog kétségkívül erősen érdekli ebben az emberben. De mi az? Milyen szóval lehetne megjelölni, milyen jelzővel lehetne letartóztatni a bujkáló gondolatot.

És hirtelen kimondta magában a szót. Detky Pál férfi. Férfias valaki! Nem, ez más. Lehet, hogy férfias is, de a lényeg az, hogy férfi. Eszébe jutott az a különös, máskor soha nem tapasztalt érzés, amely a Mikesék vacsoráján a Detky közvetlen közelében fogta el. Testük centiméterekre volt egymástól, mégis a szoros egymáshoz való érés fizikai érzése lebbent meg

benne, hogy egész lényét végigöntse. Ebből az emberből a férfiség, nem a férfiasság lényege áradt ki. Ezt érezte meg. S ugyanakkor ismét, sokkal mélyebben elpirult Magdolna. Úgy áll tehát a dolog, hogy ő megérezte idegrendszerével egy másik emberi lény férfi voltát? Akkor ő, aki eddig nem tartotta magát valódi nőnek, mégis csak nő. S ha ez így van, akkor nem kell örökre lemondania arról, hogy megismerhesse azt a Titkot, melynek gyönyöréért asszonytársai vihogó suttogásokban lelkesednek, olykor teljesen elvesztik a fejöket, sőt néha életöket is tönkreteszik.

Most már remegett Magdolna a rozzant díványon való kellemetlen fekvésében. Mindez talán a természet útmutatása: az élet érthető jelekkel, hangosan figyelmezteti, hogy ki a neki való ember. Eszébe jutott életének az az esztelenül szemérmetlen pillanata, mikor a Mikes-vacsora után meztelenül állt a fürdőkádban s valami belső görcs szaladt végig rajta, amelyet nem tudott megmagyarázni magának. Most sem tudja megmagyarázni teljesen, csak homályos értelmét sejti: női volta kezdett akkor kapkodni és kiabálni, mint a hajótörött, aki vitorlást pillant meg elérhetetlen messzeségben. Igen, minden jel azt mutatja, hogy Detky Páltól megtudhatná, ami az életben rejtve maradt előtte.

Ekkor azon remegtében hevesen megrázta a fejét és felugrott a díványról. Mert képzeletébe tolakodott az az elgondolás, hogy milyen volna, ha odaadná magát Detky Pálnak. És azonnal a színésznő jutott eszébe. Megjelent előtte ölelkezésök, egymásba fúródó szájokat látta, belülről bezárt szállodai szobák fülledt sötétje járta meg fantáziáját. Hirtelen utálat érzése vett erőt rajta. Egyszerre megalázónak érezte még azt a gondolatot is, hogy Detky megfogja a kezét. Azzal a kézzel, amely lélek nélkül, csak a kéj kedvéért gyönyörködött volt Zsoldos Bella meztelen derekában. Nem, nem, nem. Az más lenne, ha arról lehetne szó, hogy ehhez a Detkyhez hozzámenne feleségül. Hogyan is lenne az, végig kellene gondolni. Odaállt az ablakhoz, lenézett a néptelen, heves napsütésben kínlódó utcára. Első szempont: a gyerekek. Nekik talán jó lenne. Detky, úgy látszik, nagyon szereti a gyerekeket. Feltehető, hogy ezt a kettőt is megszeretné. S azok is őt, mert jó és kedves volna hozzájuk. Anyagi probléma nem igen akadna: mindketten meg tudnak külön élni, megélhetnének együtt is. Lemondani a báró Meszlényi Zoltán nevéről és méltóságos báróné helyett hirtelen nagyságos asszonynak lenni? Arisztokrata özvegységből íróember feleségévé válni? Ha két ember szereti egymást, akkor ez nem szempont. A gyerekek úgyis megtartják a nevöket...

Hát nem különös ez? Mikor Korff Egon gróf, többévi jóbarátja, megkérte a kezét, iszonyodva menekült az odaadás gondolata elől. Képes volt magát a kedves és kellemes barátságot is feladni. Most pedig részletekről is gondolkodik, mikor ez a Detky nem hogy nem kérte meg, de még csak nem is szerelmes bele, sőt mással él. Akivel talán most szakított, de bizonyára eszeágában sincs Meszlényi bárónéba beleszeretni. Amellett házasember, s a felesége elmebajos. A magyar törvények a férjet elmebajos asszonytól nem választják el.

- Megint a bolondját járom, - mondta Magdolna idegesen és ingerülten, - mint a Mikesék vacsorája után.

Az órára nézett. Még jócskán hiányzott idő az induláshoz. De olyan ideges volt, hogy inkább az állomáson akart várakozni, mint itt a szobában, amelynek bezártsága gondolkozásra kényszerítette. Gyorsan levetkezett és letussolta magát, szigorúan vigyázva arra, hogy önmaga előtt kifogástalanul szemérmes legyen. Aztán átöltözött, mindenét rendbeszedte és csengetett.

- Utazom, - mondta angolul a belépő szobalánynak, - vitesse le a holmimat.

Lent aggódva nézett körül. Most nem akart Detkyvel találkozni. Az nem is mutatkozott. Sietve ült be a kocsiba és kihajtatott az állomásra. Útközben visszanézett a székesegyház fehér toronypárjára, amelyet Detky csodálatos rímnek nevezett. Úgy tünt fel neki, hogy ő most kilépett saját lényéből. Idegen asszony ül itt helyette a kocsin. Meszlényiné és Detky

most ott járkálnak ketten a székesegyház hatalmas gótikus oszlopai között és élénken beszélgetnek.

Az állomáson soká kellett várakoznia. Idegesen járkált fel és alá a trópikus hőségben. Egy lócán fiatal spanyol parasztasszonyt látott, aki éppen kicsinyét szoptatta. Saját gyermekei jutottak eszébe. Nézte a szoptató anyát. Vajjon lesz még neki az életben gyereke? Fog még szoptatni, szeretettel és boldogsággal tekintve alá a szuszogó, szöszmötölő, tejszagú kis porontyra? Nem, nem szabad. Ha még egyszer férjhezmenne, már az is nagy rázkódtatást okozna a gyerekek lelki világában. Hátha még mostohatestvért szülne nekik. Úgy érezte, mintha a Klári és Pocok nevében ő maga volna most féltékeny a világra hozhatóra. És árulásnak érezte Klári és Pocok iránt a harmadik gyerek gondolatát.

Nem, erről le kell mondani. Detkyről is le kell mondani, mert nem szerelmes, de ha még az volna is, nem válhatik el. Mindenről le kell mondani. Csak a két gyerekről nem, akiket kimondhatatlan boldogság lesz majd megint magához ölelni. És nem kell lemondania arról sem, amit az élet ajándékba adhat. Holnap elmegy a Pradóba.

Ebben a pillanatban, ahogy felnézett, ott állott előtte Detky Pál.

- Kezét csókolom. Bocsásson meg, hogy így rajtaütöttem. De megnéztem, mikor indul a vonata.

- Nem jól tette, hogy kijött, Detky. Régi szabály, hogy akik már elbúcsúztak, ne találkozzanak még egyszer.

- Kérem, báróné, ezt ne úgy fogja fel, mint úgynevezett kikísérést. Nincs szörnyűbb valami számomra, mint a kikísérés. Az elutazó áll az ablakban és idegesen vár, holott szeretne már beülni a helyére és átadni magát az elutazásnak, amelybe már beleélte magát, a kikísérő pedig áll az ablak alatt, huszadszor mondja ugyanazokat a búcsúszavakat és titokban a perceket számolja. Ez gyűlöletes és tulajdonképpen mindakét félre sértő. Én nem ezért jöttem ki.

- Hanem?

- Hanem még egyetlenegy percig látni akartam. Magyarázza, ahogy akarja. Mert már megyek is. Jó utat.

Detky megfogta a Magdolna kesztyűs kezét és megcsókolta, aztán erősen és sokáig megszorította. Majd pedig sarkonfordult és elsietett. Nem is nézett vissza.

Magdolna meghökkenve állt ott és kacagó örömet érzett. Valami muzsikálni kezdett benne. Amit ez az ember most csinált, különösen a kézszorítása és elfutása, az felért egy vallomással. Detky vallott. Holnap még tovább fog vallani. Mi lesz ebből, szent Isten?

Aztán értelmetlenül bámult le a két kezére. Mit csinálok? - kérdezte magában. Mert közben lehúzta a kesztyűt arról a kezéről, amelyet Detky megcsókolt. Mintha utólag akarta volna elérni, hogy testének azon a részén, ahol a Detky szája éri, ne legyen ruha. A Detky szája... Hogyan lehet, hogy a Detky megjelenésének minden részletére emlékszik, éppen csak a szájára nem. De most emlékezett. Most éppen úgy minden érthető ok nélkül emlékezett, mint ahogy azelőtt minden érthető ok nélkül nem emlékezett. Rendes szája volt Detkynek, felső ajka véknyabb és íjj-alakú, alsó ajka vastagabb. Színe egészséges piros. És ha nevetett, jól ápolt, erős, egészséges fogak látszottak ki az ajkak közül. Magdolna tetőtől-talpig megrázkódott.

- Szerelmes vagyok? - kérdezte magától ismét.

- Nem - felelte rögtön.

Pár lépést tett a kőkockákon. Aztán mégegyszer felelt:

- Még nem.

V.

Detky másnap kora délután érkezett Madridba. Ezt Magdolna onnan vette tudomásul, hogy megcsendült szobájában a telefon. Türelmetlenül topogott, mert tudta, hogy lent várja Las Fontes úr, az idegenforgalmi úr a bikaviadalra szóló jegyekkel. Még pedig összesen háromval. Magdolna megmagyarázta Las Fontes úrnak, hogy ebéd után érkezik egy híres magyar író, érdemes volna idegenforgalmi szempontból azt is elvinni.

- Halló, én vagyok. Kezét csókolom. Ebben a pillanatban érkeztem, még a szobám számát sem tudom.

- Ne is nagyon töltse vele az időt, maradjon lent, azonnal a hallban leszek én is, megyünk bikaviadalra.

Nem telt bele két perc, Magdolna bemutatta a két urat: Herr Las Fontes, Herr von Detky. A spanyol ember úgy tudott németül, mintha Jénában született volna. Pedig ott csak egyetemre járt. Csokoládébarna ruhát hordott, hozzá lila nyakkendőt, a nyakkendő felett nyájas, duzzadt ajkú mór arc mosolygott a világba, az arc felett apró karikájú, göndör, fekete haj kóclott.

- Sietnünk kell, a bevonulást már el is mulasztottuk, - szólt a spanyol, - pedig az nagyon szép.

Mialatt Las Fontes a soffőrrel magyarázkodott, Detky megkérdezte magyarul:

- Hogyan mehet maga bikaviadalra? Magának való az?

- Ne is kérdezze, - felelt Magdolna, - szabadjeggyel utazom itt. Az iroda a fejemre ült. Egy félóráig védekeztem, akkor megadtam magam.

A spanyol beült hozzájuk az autóba. Modern paloták sora között robogtak. A spanyol magyarázott: ez a híres új postapalota, ez a híres utca a Puerta del Sol. Azonban Detky minduntalan közbeszólt:

- Mit csinált délelőtt? Járt a Pradóban? Mik a benyomásai?

- Elmondhatatlan. Goya és Greco, képzelje Murillo és Velazquez... Kimondhatatlan. Megnéztem azt a Goya-képet, mikor kivégzik a franciák ellen harcolt foglyokat. Egy félóráig fogok róla beszélni. És amiket a királyi családról festett! Hihetetlen. Kénsav, vér és vitriol volt a palettáján. Amit csinált, megér egy forradalmat. Nem érem fel ésszel, hogy mikor a portrékat befejezte, nem végeztették ki.

- A többi is?

- Mondom, hogy elmondhatatlan. Holnap délelőtt is elmegyek. Viszem magát is. Amit látni fog, egy életre szól.

Udvariasságból németül beszélgettek Las Fontes miatt. De annak ugyan ajándékba adhatták volna az egész Pradót, úgy viselkedett, mint Budapesten azok, akiket a lompos városi nyelv futball-drukkereknek nevez. Ennek is csak a viadalon járt az esze, előrehajlott felső testével, mintha ezzel fokozhatná a gépkocsi gyorsaságát. A Calle de Alcalá nevű úton már alig bírt türelmetlenségével, folyton siettette a vezetőt. Könnyű volt izgalmából megállapítani, hogy azért beszélte rá a viadalra olyan hevesen a magyar hölgyet, mert így hivatalos kalauzként ő vele mehetett. Különben talán nem lett volna nyolc pezetája.

- Tizenháromezer ember! - mondta büszkén, végigmutatva egyetlen mozdulattal a gépkocsik rendbeállított erdején.

Plaza de Toros volt az aréna neve. A kilencvennégyes páholyban volt három „palco”-jegyük. Éppen úgy érkeztek, hogy az előző sorszám végetért, kezdődött a következő. Magdolna

mindjárt a közönséget vette szemügyre. Mindenki legyezőt tartott kezében és ingatta a legyezőt. Ez valami furcsa remegéssel reszkettette meg a tömeg felületét, azt a képtelen képzetet adva, hogy valami rézsutosan álló vízfelület a napfény cikázó reszketésében hullámzik. Ők az árnyékos, tehát a drágábbik oldalon ültek. De az aréna porondos körére vakítóan sütött a nap. Négy-öt színes alak állt ott. Lábszárukon rózsaszín selyemharisnya, hozzá fekete nemez félcipő, térdnadrágjuk, csipkés mellényük, spanyol kabátkájuk csupa szín és ragyogás, fejükön aranypikkelyes karimátlan sapka.

- A toreádorok, - mondta Magdolna.

- Ó, dehogy, - javította ki türelmesen Las Fontes, - ezek csak campeadorok. De tessék csak figyelni, megszólalt a kürt.

A kürt valóban felharsant s utána zenekar harsogott.

- Nézze, - szólt Magdolna, - hiszen ezeknek nem piros lepel van a kezükben.

- Az ám, - felelt Detky, - egyik oldala sárga, másik oldala lila.

- Tessék figyelni, - csitította őket az izgatott spanyol.

Az óriás deszkapalánkon, amely az arénát környezte, kapu nyílt meg. Egy alak felkapaszkodott a palánkra és tenyerével csapkodni kezdte a falat. A következő pillanatban már megszűnt a zene, a kapun át kicammogott a porondra egy fekete bika.

- Ezt előbb órákig sötét istállóban tartották, hogy most a hirtelen napfény idegessé tegye, - magyarázta a spanyol, - azonkívül nézzék csak: már szigony van a hátában. Az a kékszalagos, orsóalakú tárgy. Azt akkor döfték bele, mikor kieresztették. Most fáj neki a szigony, amit nem tud lerázni, idegesíti az erős nap a sötétség után és ingerli a közönség zsivaja.

Ott állt bután a bika, nem mozdult. A campeadorok táncoltak feléje és lebegtették a rikító színű kis lepelnek hol sárga, hol lila oldalát.

- Mindjárt támadni fog, - izgult a spanyol.

De a bika nem támadt. Megfordult és ijedten baktatott arrafelé, amerre bejött. Csakhogy ott már zárva találta a palánkot. A közönség zúgolódni kezdett. Las Fontes izgalmában elfelejtett németül beszélni és spanyolul szitkozódott. Lent a campeadorok minden módon ingerelni igyekeztek a bikát. De az, a tenyészistálló nagy szégyenére, igen gyáván viselkedett. Ami sárgaféle, lilaféle, vagy emberféle közeledett hozzá, annak azonnal hátatfordított. Las Fontes torkaszakadtából kiáltozott, mint a többi tizenháromezer néző. Az általános tiltakozás viharrá dagadt. Detky megérintette Las Fontes karját.

- Mi ez, mit kiabálnak?

- Új bikát kérünk, - ordított németül a spanyol, - ez rossz bika, ez nem mulatság.

Azok ott lent még próbálták a bikát ingerelni, de az állat bölcs és gyáva maradt. A díszpáholyban, ahol nyilván a vezetőség ült, valami mozgolódás keletkezett. Kinyílt a palánk kapuja s azon egyenruhás emberek behajtottak két tehenet.

- Na végre, - szólt Las Fontes, - tudniillik a bika úgy meg van zavarodva ilyenkor, hogy csak a családjával lehet kivinni.

A gyáva bika valóban azonnal csatlakozott a két tehénhez. Kihajtották, rettentő fütty-sivítás és dobogás közepette. De Magdolna eszeveszetten tapsolni kezdett.

- Ó, be édesek! Jaj, csakhogy eljöttem és ezt láthattam! Megmenekült, megmenekült, megme...

Detky megérintette a karját, mert a szomszéd idegenek nagyon furcsállva és felsőbbséges megrovással szemlélték az ennyire sportszerűtlen külföldi hölgyet. Magdolna azonnal elhallgatott. A szó közepén. Hirtelen a Detky kezének az érintését érezte s ettől gyorsabban kezdett verni a szíve.

Közben megint kürtszó hallatszott. Zene. Nyílt a kapu. Beeresztették az új bikát. Ez már más szerzet volt. Alig állt kisvártatig megtorpanva, már nekiszaladt az első lilafoltnak dühösen. De a leplet lebegtető fickó az utolsó pillanatban beszökkent a palánk mögé, amelyen a bika nem tudott áttörni. A bika megfordult és nézte, kin vagy min töltheti ki haragját. Ahogy nekirugtatott a sárga lepelnek, hátából himbálva lógott a színes szigony, véres, piros fonalat rajzolt testére. A campeador megvárta a bikát, aztán ördögi ügyességgel féllépést tett oldalra. A bika öklelő homlokkal szaladt bele a lepelbe, amely mögött nem volt semmi. Nem az embert öklelte, hanem a semmit. Nagy-esetlenül megint visszafordult, fejét haragosan felszegte, habozott, mellső lábaival fenyegetően kapálta a homokot, aztán megint nekiszaladt az egyik lilának. A campeador elpenderült mellette, a bika beledöfött a semmibe. Olykor fütty, olykor taps tört ki a közönség tömegében. Magdolna kérdőn nézett Detkyre. Az vállat vont.

- Tudja, ez olyan, mint a labdarúgómérkőzés otthon. Ami jó vagy hibás benne, azt csak a szakember veszi észre. Itt pedig tizenháromezer szakember ül, és mi ketten.

Megint kürtszó. A porondra bevonult két lovasember. A lovasok színesek, díszesek, kezükben hosszú dárda. A lovak kiselejtezett, siralmas gebék, hasuk alatt vastag bőrpárnát viseltek, szemöket kendővel kötötték be.

- Mi ez?

- Ezek a picadorok, - felelte Las Fontes, - ők lóhátról ingerlik a bikát. Régebben szabad volt a ló hasa, és az érdekesebb volt, mert a bika igyekezett végigszakítani a ló hasát a szarvával. De legutóbb ezt megszüntették, mert a külföldi lapokban sok támadás jött. A ló szeme pedig azért van bekötve, hogy ne láthassa a bikát és ne félhessen tőle. A ló megy, amerre a kantár vezeti. A picadorok remek lovasok. Amint látják, a picador lábszára is bőrbe van pólyázva.

A bika, ahogy a lovasokat megpillantotta, ádáz dühvel nekiugrott az egyiknek. Szörnyű erejű homlokát benyomta a vézna, fehér ló hasa alá. Felemelte a ló és lovas együttes terhét és felfordítva eldobta. De a picador nem a zuhanásra figyelt, hanem a bikára. Az emelkedés pillanatában teljes erejéből megdöfte a dárdával a bikát. Aztán zuhant, de páratlanul ügyesen: már talpra is pattant. A ló azonban fekve maradt. Egyik hátsó lábát eltörte. Látni lehetett a lólábat, amely egy perccel előbb egyenes volt és most természetellenes szöget alkotott. Ez volt az a pillanat, mikor Magdolna megragadta a Detky kezét. Nem a férfiét, hanem a mellette ülő embertársáét. Odalent igen kegyetlen dolog kezdődött. A sobresalientes nevű arénai szolgák odafutottak, villámgyors munkával leszedték a lóról a kendőt és a bőrvánkost, aztán bottal verték, hogy felálljon.

- Ez rettenetes, - mondta Magdolna halotthalványan, - én ezt nem soká tudom nézni.

A ló felállt, három lábon ment valamit, aztán összeesett. Egy szolga odaugrott és lehajlott hozzá: tőrét háromszor megmártotta a lóban. Már adták neki a ponyvát, azt a tetemre borította. Senki sem figyelt oda, mindenki a bikát nézte. Ez már a második picadorral verekedett. Nem sokáig. Egyik szarvát a ló szügyébe döfte és erős rántással felhasította a ló szügyét. A lovat máris vezették kifelé, szügyéből ömlött a vér a porondra. Magdolna még szorosabban fogta a Detky kezét.

Ismét kürt zendült, jött az újabb kínzási és dühítési módszer: bevonultak a banderillerók. Díszesruhájú legények, mindkét kezükben szigonyos végű színes bot. Hárman voltak.

- Tessék figyelni, - szólt Las Fontes, - ezeknek az a művészetük, hogy a két botot egyetlen mozdulattal beledöfjék a bikába. Hallatlan ügyesek, tessék csak figyelni.

Az egyik megállt tíz lépésnyire a bikától és toppantott, kiáltott, karját lengette, hogy az állat észrevegye. A bika észrevette és vak dühvel nyílegyenesen nekirontott. A banderillero maradt a helyén, mint a cövek. Az utolsó másodperc utolsó tizedrészében ugrott félre, de ugyanakkor a két szigonyos bot már ott lógott a bika két lapockáján.

- Hiszen ez életveszélyes, - mondta Magdolna elborzadva.

- Hogyne, felelt a spanyol, - hiszen ez a sport. Tessék csak várni, még kettő van hátra.

Most már a közönséget teljesen elragadta az izgalom. Mihelyt izgalmas másodperc következett, most már tizenháromezer ember egyszerre kiáltott fel a spanyolok furcsa, dallamos jajgatásával.

- Ai!

A közönség maga volt olyan érdekes, mint a bikahecc. Minden felsőtest előrehajlott az arénában, mind lélekszakadva figyeltek. Ahogy lent a küzdelem képe pillanatonként változott, úgy kísérte ezt a sok ezer ember egyetlen tömegtorokból felszakadó egy-egy jajdulása. Amit az arénában dolgozó legények csináltak, az valami pokoli ügyességű mutatvány volt: balett és vívás egyszerre. A tömeg minden rezzenésnyi mozdulatra azonnal válaszolt, akár egy idegvégződés. Ai! Egy pillanat csend. Ai! Két pillanat csend. Ai! Aztán kisvártatva kétszer egymásután „ai", a második hangosabban. Aztán fergeteges taps: az egyik banderillero felugrott a bika homlokára, két szarván megcsinálta a kézállást, aztán oldalt kecsesen leugrott. A bika most már fáradt volt és rettenetesen dühös. Mély dárdadöfések érték, hét szigony himbálódzott a húsából, a kínzás, a fájdalom, a bosszantás, a zsivaj őrjöngővé tették. A porondon mindenütt barna foltok mutatták vére nyomát, fekete testének első fele élénk piros volt már. S ő állt az ellene törőkkel szemközt, kurtákat és dühösöket fújt.

- Nem birom tovább, - szólt Magdolna, mialatt keze ernyedten adta oda magát a Detky kezének.

- Azonnal asszonyom, - felelt ijedten Las Fontes, a maga szórakozását féltve, - pár pillanat, és kész, most jön az espada.

Ismét kürtszó hangzott és orkánszerű taps. Megjelent a viador. Kezében piros posztó. Ez már valóban piros volt. Nyeles, mint a magyar vasúti bakter zászlaja.

- Kard van benne eldugva, - súgta izgatottan Detky.

Az espada nyugodt, kecses balettlépésekkel odagyalogolt a bikához. Meglebegtette előtte a piros posztót. Az őrjöngő bika csak azt öklelte, nem őt. A pompás ruhájú, ragyogó alak nyugodtan hagyta dühöngeni az állatot, amely ötször, tízszer, hússzor nekirugtatott a vörös posztónak, fel is öklelte, de mögötte a semmibe rohant megint.

- Majd ha megáll a bika, - mondta Las Fontes izgatottan, - tessék csak figyelni. Kétféle döfés van. Az egyik a lapockáján keresztül a szívébe. A másik egyik bizonyos nyakcsigolyája izületénél a gerincvelőbe. Mind a kettő azonnal megöli.

Magdolna szeretett volna felkelni, de már nem volt ereje. Hátrahanyatlott a széken. Válla körül a Detky odatámasztott karját érezte, s ez jól esett neki. Félkezét Detky fogta. Ő behúnyta a szemét, csak néha nyitotta ki, abban az oktalan és bosszúvágyó reményben, hátha a pokolian meggyötört állat megöl valakit kínzói közül s ő éppen abban a pillanatban tekint oda, mikor a bosszú beteljesül. De nem ezt látta. A bika elkeseredetten, tehetetlenül, a végletekig elcsigázva és feldühítve megállt. Farkával hevesen csapkodott. Vékonyán látszott, hogy tüdeje milyen roppantul zihálva dolgozik.

- Most, - mondta Las Fontes a sportgyönyör kéjében előrehajolva.

Magdolna ezt nem akarta látni. Éppen most húnyta le a szemét.

- Ai! - kiáltott Las Fontes tizenháromezred-magával.

Magdolna reménykedve odapillantott. Talán győzött a bika. De szörnyű volt, amit látott. A kard néhány hüvelyk híján markolatig szaladt bele az állatba, de szívet nyilván nem ért. A bika, mintha észre sem vette volna, hogy kardot döftek bele, majdnem markolatig, megint dühösen fújt, kapált és öklelni igyekezett. A campeadorok folytatták a munkát. Izgató, bőszítő ördögökként táncoltatták lepleiket előtte, s ő hol ennek, hol annak rohant, miközben hátából kiállott a kard markolata. Az espadának ezalatt másik kardot adtak. Magdolna behúnyta a szemét. Pár pillanat mulva megszólalt a zene. Ő csak támaszkodott hátra a Detky karjára, nagyon rosszul érezte magát. Taps hallatszott, de nem nagyon nagy, az espada csak második döfésre tudott végezni a bikával.

- Sok szép momentuma volt a dolognak, ugy-e? - fordult a spanyol Detkyhez.

- Kérem, - felelt Detky kissé remegő hangon, - én magyar vagyok. Nálunk a ló olyan társa az embernek, mint a másik ember. Ne haragudjék, de engem ezeknek a bekötött szemű lovaknak a sorsa nagyon kihozott a sodromból.

Magdolna megszorította maradék erejével a Detky kezét, amely az övét még mindig tartotta.

- Igen, - felelt a spanyol, - de ne a saját szemével nézze a dolgot, hanem a mienkkel. A régi római circenses-ösztönnek mi spanyolok vagyunk az egyenes örökösei.

- Értem, értem, de a régi cirkuszi játékoknál olyan mutatványok is akadtak, ahol az ellenfelek egyenlő esélyekkel állottak ki.

- És itt nem? Tudnia kell, hogy tíz espada közül egy hal meg természetes halállal. Kilenc előbb-utóbb ott marad az arénában. Aztán van a dolognak politikai szempontja is.

- Politikai?

- Hogyne. A spanyol néplélek csillapíthatatlanul követeli a dekorációs izgalmat, az idegek erős feszültségét, a gyakori szenzációt. Hasznos dolog az ilyet néhány állat vére árán levezetni. Ami pedig magát a bikát illeti, édes istenem... Szereti ön a marhahúst?

Detky hallgatott. Nem tudott felelni. De megszólalt Magdolna, félig álélt hangon.

- Kérem, Detky, vigyen engem haza. Én képtelen vagyok itt maradni. A Las Fontes úr mulatságát a világért sem akarjuk zavarni, ő csak maradjon itt, mi szépen hazamegyünk.

- De asszonyom, - szólt a spanyol igen gyenge ellenkezéssel, - én boldogan hazaviszem, ha...

- Nem, nem, - szólt Detky, - tessék csak maradni, én a bárónét hazaviszem.

Kürtszó hangzott és zene. Las Fontes nem tiltakozott többé. Magdolna hanyatthomlok menekült. Detky alig tudta követni. Leértek az uccára, Detky valahogyan megérttette a rendőrrel, hogy kocsira volna szüksége, a hölgy nem jól érzi magát. Magdolna nekidőlt az épület falának, látszott, hogy csakugyan nem jól van. Az egy-kettőre odagördülő taxiba még beszállt valahogy. De mialatt Detky megmondta a vezetőnek, a szálló nevét, ő hátradőlt és elsötétült előtte minden.

Mikor újra magához tért, még mindig a világvárosi ucca csilingelő, dübörgő, zsivajló lármájában ment a kocsi. Detky halálra rémült arca hajolt az övé felé. Ő elmosolyodott.

- Furcsa. Elájultam. Meddig voltam így?

- Alig két perce, hogy szólongatom. Mi történt magával?

- Nem tudom. Nagyon gyönge vagyok. Most szeretnék a szobámban lefeküdni és pihenni valamit.

- Nagyon helyes. Majd felkisérem. Nincs szüksége valami gyógyszerre, vagy akármire?

- Nem köszönöm, ha kipihenem magam, rendben leszek. Estig nem is kelek fel. A követségre akartam menni, de elég lesz, ha maga névjegyet dob és az én dolgomat is elintézi.

Ekkor rájött, hogy feje éppen úgy a Detky jobbkarján nyugszik, s hogy egyik kezét éppen úgy a Detky balkeze fogja, mint az aréna páholyában. Első ösztöne az volt, hogy felemelkedjék az ülésen és hogy kezét elhúzza. De gyenge volt és a férfi gyengéd érintése nagyon-nagyon jól esett neki. Igy maradtak némán, szót sem szóltak. A szállónál Detky sietett a kulcsokért, futott a lifthez, tárta ki az ajtót. Pillantása csupa aggodalom volt és csupa szeretet. A Magdolna szobájának ajtajánál kezet csókolt és megint olyan erősen szorította meg, mint a burgosi állomáson.

- Találkozunk fél nyolckor a hallban, jó?

- Boldogan, - felelt Detky.

Magdolna leszólt a portásnak, hogy hétig senkinek sincs itthon, aztán gyorsan levetkőzött, hogy lefeküdjék. Biztonság okáért hétre figyelmeztető telefont kért. Azonkívül konyakot. A konyak azért kellett neki, hogy az arénában kapott könnyed hányingerét megszüntesse. Megvárta, míg azt hozták. Felhajtotta, aztán aludni próbált. És noha azt hitte, hogy meggyötört idegei miatt soká fog hánykolódni az ágyban, az ellenkező történt: vak és mély álomba merült. Hétkor rezzent fel a szálló központjának telefonjára.

- Il est sept heures, madame.

- Merci.

Ahogy letette a kagylót, a csengő azonnal szólt megint.

- Halló, kezeit csókolom. Én vagyok, Detky.

- Ó, ez kedves.

- Érdeklődöm, hogyan érzi magát. Nagyon aggódtam. Hiszen délután elájult.

- El. Sajnos, túlkésőn. Előbb kellett volna. De most már megnyugodtam valahogyan. Honnan beszél?

- Innen, a szobámból. A központtól tudtam, hogy hétkor költik. Ültem az óra előtt és vártam, mikor lesz hét óra. A követséget közben elintéztem. Hogyan öltözködünk?

- Miért? Különös szándékai vannak?

- Azt gondoltam, vegyünk szmókingot. Néha jól esik az embernek európai formát ölteni. Fél nyolckor vacsorázhatunk, aztán még mindig megláthatjuk, mit csinálunk tovább. Persze csak úgy, ha kedve van. De előre megjegyzem, hogy nagyon sokat akarok beszélni. Ahogy Burgosban megbeszéltük. Maga nem kíváncsi, de én kiönthetem a lelkemet.

- Helyes. Szmóking. Én kis estélyit veszek. Megjegyzem, igen pontos szoktam lenni, fél nyolckor lent vagyok a hallban.

- Köszönöm. Viszontlátásig. Nagyon nehéz letenni a kagylót. De tegye le maga előbb.

- Jól van, furcsa ember, leteszem. Viszontlátásig.

Magdolna hanyatthomlok esett neki a ruhásszekrénynek. Volt egy hosszúujjú ezüstruhája, nagy rózsadísszel. Mialatt arcát igazította s ezzel az öltözködés leghosszabb részletét sietett elvégezni, azon töprengett, feltegye-e a rózsadíszt, vagy hordja csak simán magát a ruhát. A

virágdísszel pompásabb és estélyibb volt, a virágdísz nélkül a termete jobban érvényesült. Végül feltette a virágdíszt, majd az ajtóból gyorsan visszaugrott, levette és úgy indult a találkára. A felvonóban két angol fiatalember ment le vele együtt. Azoknak tátva maradt a szájok.

- Mit szólsz ehhez, - súgta az egyik, - ez már valami.

- Vigyázz, hátha angol, - súgta vissza a másik.

- Nem angol. Biztosan orosz. Én az ilyesmiben nem tévedek.

- Orosz? Az lehet. Tudod, mi volna jó?

- Mi.

- Ha kokott volna és lent várná egy barátnője. Elvinnők vacsorázni őket. Neked is lenne valakid.

- Hogyhogy nekem? Én tettem az első megjegyzést. Ezzel le is foglaltam.

- Bocsánat, hogy vacsorázni visszük, azt én eszeltem ki. Én ennél maradok.

- Jól van, ne veszekedjünk. Majd feldobunk egy shillinget. Isteni nő.

- Tökéletes.

Magdolna arca olyan mozdulatlan maradt, mintha kőből faragták volna. De magában ujjongva örült, hogy Isten szépnek teremtette. Kilépett a felvonóból, a két fiatalember utána. Detky akkor kelt fel szmókingosan egy asztal mellől.

- Asztalt már foglaltam, kezét csókolom. Ha úgy tetszik, mehetünk enni.

- Menjünk. Később nézzen hátra, nem jön-e két angol fiatalember utánunk.

Az étterem bejáratánál Detky felhívás nélkül visszanézett.

- Megálltak a hall közepén. Úgylátszik, mintha le volnának sújtva.

- Akkor jól van, - nevetett Magdolna, - hol az a mi foglalt asztalunk?

Leültek egy kis asztalhoz. Könnyű vacsorát rendeltek és felületes dolgokról beszélgettek. Hosszabb és komolyabb megbeszélnivalót nem akartak kezdeni még, mert az éthordó és az italos jövés-menése, rakosgatása ilyenkor rendesen a legfontosabb mondatokat vágja ketté és idegessé tesz. Arról beszélgettek, hogy milyen különös földtani alakulat tanuja az utas, aki Madridhoz közeledvén, kinéz a vonat ablakán. Nagy réteket látni hosszú, hosszú ideig, s ezeken olyan furcsa sziklákat, amelyek szemmelláthatólag jövevények itt. Nem egységesek a talajjal, nem tartoznak a táj egységes képébe sem. Mire aztán Detky jégkorszakról és földtani kataklizmákról kezdett beszélni.

- Tudja, mikor felsoroltam, hogy hány esztendeig mi minden szeretnék lenni, abból kifelejtettem, hogy tíz-húsz évig geológiával is szeretnék foglalkozni. Valami megragadó van a geológiában, ami részint mint porszemet fújja el az embert saját kicsisége semmijébe, részint felragadja szédítő magasba, hogy onnan a porszem világokat láthasson végig. Atlantis elsüllyedését emlegettük, ugy-e? Ez apró epizód a tudományban. Az aztán, hogy a Duna megváltoztatta folyását, olyan csekélység, amelyről világkorszakok jelentősége mellett nem is érdemes beszélni.

- A Duna megváltoztatta folyását? Hát hol folyt azelőtt?

- A Duna azelőtt az Adriába ömlött. A Duna régi neve Iszter, ezt maga is tudja. Régi torkolatának vidéke volt Isztria. Ezt mondja a tudomány. De jött valami kis rendetlenség, aféle jéghistória, vagy mit tudom én, mint a bibliai vízözön, s mikor aztán a dolgok lefolytak, megszikkadtak, megállapodtak, a folyó megváltozott talajon új medret keresett magának.

Elfordult keletre. Amit most Vaskapunak hívnak, ott nyilván valami hegyi patak kész ágyát találta magának, azt aztán szépen kidolgozta. Most már nem Iszternek hívják és a Fekete tengerbe viszi azt a szál gyujtót, amit ledobok a Lánchídról, ha cigarettára gyujtok.

- Nagyon szeretek magával beszélgetni, Detky. Mindig olyat hallok, ami érdekel. S amit nem hallok mástól.

Detky zavartan elmosolyodott.

- Sajnálom, de ma este többek között valami olyat szándékozom mondani magának, amit valószínűleg igen gyakran hall másoktól is.

Magdolna nem felelt. Mint rendesen, elpirult most is. Nem volt nehéz megérteni ezt a naív rejtelmű mondatot. Detky ma szerelmet fog vallani. S ő mit felel majd rá? Tapintatosan és kedvesen vissza kellene utasítani, de ehhez már nincs elég ereje. Ez az ember már jobban érdekli, semhogy eltávolíthatná magától. Viszont biztató választ hogyan adjon neki? Házas embernek, aki nem tud elválni, s akinek még hozzá van egy frisskeletű ügye. Mert ha most szakított is azzal a színésznővel, a dolog még motoszkál benne. Miért kellene különben panaszkodnia és gyötrött lelkét kiöntenie? Magdolnát egyszerre heves kíváncsiság öntötte el. A társadalmi pletyka sohasem izgatta, mert nem ismervén az embereket és összefüggéseiket, az apró történetek furcsaságát, humorát, változatosságát nem foghatta fel. De hogy mi történt és mi van Detky és Zsoldos Bella között, az most sóváran érdekelte.

- Imádom a tudományokat, - mondta visszavonulóban Detky, miután célzására nem kapott feleletet.

- Jobban, mint a művészetet?

- Nem látok nagy különbséget a kettő között.

- Ezt hogy érti?

- Tudós és művész egyformán választ keres a nagy kérdésre. Mi a lét? Mi az Isten? Mi az ember helyzete lét és Isten között? Az a dolgunk, hogy mennél több összefüggést találjunk jelenségek között. Egyik logaritmussal számol, másik hangjegyeket rak egymás mellé. De ugyanazt keresi mindakettő. Azt hiszem, sikerült elég homályosnak lennem.

- Sikerült, - nevetett Magdolna, - nem értettem meg. Pedig tudom, hogy nem vagyok nagyon ostoba.

- Hát várjon csak. Tudja, mi az az egyenlet?

- Azt még tudom. De messzebb ne menjen, mert tudásommal baj lesz.

- Elég ennyi. Onnan indulok ki, hogy az egész világ, az élet, a mindenség egyetlen nagy egyenlet. Millió és billió és billiószor billió adatból, ha volna akkora tábla, minden jelenséget ki lehetne számítani. Csak kellene valaki, aki az összes jelenségeket pontosan fel tudja írni. Nézzen ki az ablakon. Egy ember elesett, látja? Megakadt a forgalom. Ez megváltoztatja a világtörténelmet. Mert a villamos, amely ott megakadt, visz egy embert, aki ettől öt percet késni fog. Mikor leszáll, találkozni fog valakivel, akivel különben nem találkozott volna. Beszélgetnek. Megtud valamit. Holnap ezt el fogja mondani hivatali főnökének. Attól a főnöknek rossz kedve lesz. Ridegebben intéz el egy kérvényt, mint máskülönben tette volna. Hozzájárul egy szemernyivel az emberek elégedetlenségéhez. De ez csak egy ember. Ott az a kékruhás öregasszony, látja? Rettenetesen megijedt, az izgalom eltorzította az arcát. S az izgalom talán siettetni fogja halálát. Egy unokaöccse korábban fog örökölni. Elutazik Olaszországba, ahová régóta vágyik. Megismerkedik valakivel. Elveszi feleségül. Gyerekeik lesznek, akik nem lettek volna, ha ez az ember meg nem botlik az utcán. Aztán tovább: nézze azt a kerékpáros fiút, aki bámészkodik. Eszébe jut, hogy özvegy anyja is így esett el tavaly az

utcán, soká feküdt utána, de bicegve is dolgozott, hogy a háztáj rendben legyen. Ő pedig figyelmetlen, goromba és gyengédtelen ehhez az anyához. Ha ma este hazamegy, kedves lesz hozzá. Beszélgetni kezdenek, sok nyitvamaradt félreértést tisztáznak, a fiú lelke felüdül, holnap jobb kedvvel fog dolgozni, nem küldik el a boltból, holott már el akarták küldeni. És így tovább. De ezek mind csak nagyon durva példák, olyanok, mint mikor valaki csak milliárdokban emlegeti az államadósságokat és a milliókat már elhanyagolja. Mert van még temérdek kicsiny elem ebben az ügyben, amely nem hanyagolható el. A villamos erősen csenget, hogy tovább tudjon menni. A hang rezeg. Hullámok támadnak a levegőben. Az a csengő a folytonos ütéstől melegebb lesz, mondjuk egy Celsius-fok ezredrészével. De ezek a kifejezhetetlenül piciny hőhullámok és hanghullámok terjednek, ütköznek, eredményeket adnak és bármilyen hihetetlenül kis arányban, de hozzájárulnak levegőáramláshoz, tehát szélhez, időjáráshoz, tehát valahol valami viharhoz, letépett háztetőhöz Louisiana államban, hajótöréshez a Fekete tengeren, viszont jó búzaterméshez Kanadában. A világ, az egész világ, a Kozmosz megváltozik attól, hogy az az ember elesett. De attól is, hogy én most ennyit beszélek, mert a szomszéd asztaltól idefigyelnek az amerikai gyerekek, tátott szájjal hallgatják a különös nyelvet, kevesebbet esznek, holnap reggel korábban ébrednek és korábban követelik az árpalevest, a mama nem alussza ki magát, ideges lesz, a papa kedvetlenségében vigasztalást keres és forró sürgönyt küld titokban a filmszínésznőnek, aki éppen ki akart kezdeni partnerével, de most megszólal a lelkiismerete, összevesznek, nem akarnak együtt játszani, tehát annak a moziképnek, amelyet jövő tavasszal fognak játszani Budapesten, más lesz a szereposztása csak azért, mert én itt előadok magának. A világon minden összefügg mindennel. A világ minden legkisebb jelensége rész-oka az összes többinek. Ha tehát valaki az összes jelenségeket felírhatná abba a bizonyos egyenletbe, s azt folyton-folyton ki is tudná számítani, az tudhatná, mi történt valaha, mi van most, és mi lesz örökkön-örökké! Ki tudná számítani, mi lesz tíz év mulva délután hat óra hat perckor. Mert az összes elemek adva vannak, s azoknak csak egy megoldásuk lehet. Eddig ki tudtam magam fejezni?

- Ki. Pontosan megértettem. Tehát maga szerint e pillanatban tökéletesen biztos és kétségtelen, hogy mi lesz velem tíz év mulva; akármit csinálok én közben, azt nem tudom megváltoztatni.

- Úgy van.

- De akkor hol az én szabad akaratom?

- A maga szabad akarata is meg van előre határozva. Ez részlet-egyenlet. Elemeit előre megadják a maga vérmérséklete, jelleme, az a mód, ahogyan külső jelenségekre reagál. Nézze, ha pontosan ismerném az itt ülők jellemét, idegrendszerét és jelenlegi idegállapotát, úgy-e pontosan meg tudnám mondani, ki mit csinálna egy váratlan villámcsapás esetén?

- Hogyne, azt előre meg lehetne mondani.

- Lássa. Ha tehát mindentudó volnék, mint Isten, és ismerném a jelen perc minden világjelenségét minden fűszál hosszúságával, minden ember lázával, minden hegység minden porszemének lazaságával és még hozzá a maga benső énjének minden millió kis vonásával együtt, pontosan megmondhatnám, hogy maga öt hónap mulva szabad akaratból mit fog csinálni. Más ezt titokzatosnak hiszi és végzetnek nevezi.

- Furcsa.

- Mi furcsa?

- Maga református, ugye?

- Az vagyok.

- Apám is az volt. Hitt a predesztinációban. De térjünk vissza a tárgyhoz. Hogy van ez mind összefüggésben a tudománnyal és művészettel?

- A tudós keresi a jelenségek összefüggéseit, hogy rendszerbe foglalhassa őket és a nagy egyenlet némely részletét segítsen megvilágítani. A művész nem ezt csinálja? Pontosan ugyanezt. Képzelje el, hogy az almán felfelé mennek ketten. Mindaketten az alma északi sarka felé törtetnek. Külön úton mennek, talán nem is tudnak egymásról. El is tévednek, a merev északi iránytól el is térnek. A tudós és a művész. A nagy Okot keresik, a végső harmónia megoldását, vagyis azt, amit Istennek szoktunk nevezni. Mondja, én most szavalok?

- Nem szaval. Rendes emberi hangon beszél. Miért?

- Mert gyűlölném magamat, ha szavalnék. Gyűlölöm a képviselői programmbeszédeket és beszámolókat. Gyűlölöm a gyászbeszédeket és a jubileumi köszöntőket. Mert nem a tárgyról szólnak, hanem magáról a szónokról. És borzasztó volna arra gondolnom, hogy hiúnak és nagyképűnek tart. Nekem tudniillik nagyon fontos, hogy maga mit gondol rólam.

Magdolna bosszúsan gondolt arra, hogy most megint elpirul. Viszont el kell pirulnia: Detky minduntalan a vallomást kerülgeti és leplezett részletekben már előre is adogat belőle. Jaj Istenem, hogyan kell most erre ügyesen felelni?

- Nekem is fontos a maga véleménye, Detky. Mert látom, hogy különb koponya, mint mások.

A férfi arcán szinte megjelentek a betük: „csak ezért?” De nem felelt. Tréfásan meghajolt az asztal fölött. És intett a számláért.

- Engedje meg, hogy...

- Sajnálom, nagyon kedves, de én szelvénnyel fizetek. Már mondtam, hogy Spanyolország vendége vagyok. De ha maga is vendégül akar látni, menjünk el még valahova. Beszélgetünk.

- Ezt akartam kérni. De... valami érdekes mulatóhelyet ilyen korán...

- Nem, nem, a világért sem. Úgynevezett lokálba én nem megyek. Apám és férjem halála óta nem is voltam. Ez nem fogadalom, hanem egyszerűen sohasem volt kedvem menni. Nem is táncolok, az embereket nem is ismerem, nem érdemes nézegetni őket, semmi értelme...

- Na igen, de így külföldön... hogy jobban megismerje a várost, a fajtát...

- Nem, nem. Ha kedvemre akar tenni, elmegyünk valami kis kávéházba és kiülünk az utcai részre. Temérdek ilyen kávéházat láttam. Ezren és ezren ülnek kint, este bizonyosan még többen. Leülünk egy kis asztalhoz és elvegyülünk az ezrek és ezrek közé. Ha a zene a fülünkbe ordít, úgysem tudunk beszélgetni.

- Ahogy parancsolja. Nekem is így a kedvesebb.

A szálló kapujában Detky taxit akart hozatni, Magdolna nem engedte. Mert visszaemlékezett arra, hogyan ért hozzá a feje a Detky karjához és hogyan fogták egymás kezét. Félt attól, hogyha beülnek, ez megint azonnal így lesz, és megint azonnal nagyon jól fog neki esni. Ennélfogva a portás útbaigazítására elindultak gyalogszerrel. Elég feltűnőek voltak szmokingban és ezüstruhában. Nézőik akadtak. Magdolna úgy húzta haladtában maga után a férfifejek fordulását, mint a delej. Máskor ezt közömbösen vette tudomásul, mert tudta szépségét, s az igazolás külön szükségét nem érezte. De most gyermekesen örült neki. És ha félszemmel észrevette, hogy a balján haladó Detky észreveszi ezt a velök haladó állandó sikert, annak még jobban örült. Közben a bikaviadalról beszélgettek. Magdolna borzasztónak és embertelennek találta. Nemzetközi mozgalmat szeretett volna, hogy ezt egyszer s mindenkorra megtiltsák. Hiszen ebben az országban is van királyné. Azt mondják, szelíd, meleglelkű asszony,

aki sokat szenved gyermekei miatt, egyik hemofiliás, másik siketnéma. Miért nem szervez ilyen mozgalmat a királyné?

- Ezt nagyon rosszul látja. Ő teheti legkevésbé. Az ő kötelessége az, hogy népszerű legyen. Aztán meg van ebben a barbár és véres dologban olyan is, ami szép.

- Micsoda? Detky, az Istenért, ne ábrándítson ki magából! Mi van ebben szép?

- Megmondom. Igyekezzék a dolog kegyetlenségét elfelejteni és gondoljon a szereplők hihetetlen ügyességére. Gondoljon a külsőségek hallatlan színeire. Gondoljon vissza arra, milyen tökéletes figurájuk van azoknak a fickóknak. Milyen pompásan rajzolt férfi-aktszobrokat mutatnak azok a feszes ruhák. Milyen sudár legények, milyen hastalanok, milyen finom lábszáruk van. És a viseletök! Gondoljon arra, hogy a mozdulataikban mennyi a stilizáltság. Ami évszázadokon át kifejlődött hagyomány, az mindig gazdag és mindig művészi. Maga nem látta, hogyan vontatták ki a kimult bikát öszvérekkel. Hajcsárok futottak ezzel a vontatással. A Carmenból tudom, hogy ezeknek a neve chulo. Látnia kellett volna, hogyan futottak ezek a chulók. Szaladó lábokat hátul csipőmagasságig kapták fel, külön fejtartásuk volt és külön kéztartásuk. Nem tehetek róla, ezek a részletek nagyon szépek.

- És azt az állatot nem sajnálja?

- Dehogy nem. Csakhogy itt is elérkeztünk a társadalom általános hazugságaihoz. Tudja, kis koromban rendszerint Somogyban nyaraltam rokonoknál. Egyszer behoztak a kastélyba egy újszülött kis bárányt, az anyajuh valahogyan elhullott. Húsvét volt éppen és számos vendég. Látta volna, mit csinált az egész társaság azzal a báránnyal. Futottak tejért, megkeresték a régi kacatban a gyerekek hajdani gumi-szoptatóját, becézték, dédelgették, babusgatták az állatot, volt egy érzelmes nagynéni, aki odaszorította az arcát a báránykához és sírvafakadt. Két napig tartott a nagy izgalom, hogy megmarad-e a bárány, vagy sem. Két nap mulva, húsvét első napján az állatorvos kijelentette, hogy a bárány most már megmarad. Hangos lett a ház az ujjongástól. Mindenki jobb étvággyal ebédelt. Tudja, mi volt ebédre? Rántott bárány. Maga ezt jóságnak tartja? Én nem. Érzelmességnek. Az más. Jónak lenni a legnehezebb dolog a világon.

- Ki a jó?

- Nem tudom. Nagyon régen próbálok már közel jutni ehhez, de folyton csak kerülgetem. Eddig inkább nemleges eredményeim vannak. Tudom, hogy a jótékonyság gyakran nem jóság, hanem lelkiismeretfurdalás. Tudom, hogy az állatszeretet gyakran nem jóság, hanem ki nem elégített zsarnoki hajlandóságok biztonsági szelepe: gonosz emberek így tartanak maguknak kedvenc kutyát, vagy macskát.

- Ez mind igaz. Sokat tanulok magától, Detky, Maga jó?

- Nem. Nem vagyok elég jó. De minden erőmből szeretnék jó lenni. Utóbbi időben nagy segítséget kaptam ehhez: sok szenvedésen mentem keresztül. A szenvedés javít.

- Nagyon szenvedett?

- Nagyon. És ezt most el fogom mondani. Üljünk le itt?

Ahol jártak, egyik kávéház a másikat érte. Valamennyi olyan, hogy kuckónyi és most üres belsejéhez tágas gyalogjáró-terület tartozott. Mázolt bádogasztalok sűrű tömegében hevesen taglejtő, hangosan vitázó emberek üldögéltek, de csak férfiak. Ami nő akadt, az külföldinek látszott. A zsúfoltságban valahogy befurakodtak egy kis zöld asztalhoz. Detky két mazagrant rendelt. S mikor nagy talpas pohárban ott állt előttük a rumízű, jeges feketekávé, Detky elkezdte.

- Tehát sokat szenvedtem. El akarom mondani magának az egészet. Ha zagyva lesz, amit elmondok, nézze el. Most történik először, hogy ezt a dolgot közlöm valakivel...

- A nővérének sem mondta el? Tudtommal a nővérével él.

- Nem, nem mondtam el. Szeméremből és szégyenből. Ő pedig sohasem tért rá erre, mert nem akart izgatni. Most sem érti az egészet. Nem baj, ha részletes leszek?

- Nem, nem, csak mennél részletesebben. Boldog volnék, ha ez a beszélgetés könnyítene magán.

- Köszönöm, tehát a házasságomon kezdem. Egy távoli rokonomat vettem feleségül, Villányi Máriát. Árvalány volt és rokonoknál hányódott Szegeden. Összesen annyi vagyona maradt, mikor árvaságra jutott, hogy amit az árvaszéktől kapott, azt odaadta ezeknek a rokonoknak, akik eltartották. Nem valami jól bántak vele, éreztették, hogy amivel hozzájárul a háztartáshoz, édeskevés. Boldogult apám nagyon szerette ezt a Máriát, mert mindig volt benne valami csendes és megindítóan szomorú. Levelezett vele. Mikor apám meghalt, én folytattam a Mária iránt való érdeklődést. Kegyeletből, inkább apámra való emlékezésül, Mária pedig engem ültetett arra a trónra, ahova hálájával és bizalmával szokott járulni. Leveleztünk. Az ő leveleiben mindig volt valami rajongásszerű, valami alázatos ragaszkodás, az én leveleimben mindig valami pártfogás, gyengédség és majdnem felelősségérzet. Aztán jött a darabom nagy sikere...

- Nem ismerem azt a darabot. Szeretném ismerni.

- Nem érdemes. Ne ismerje. Igen jó darab, igen rossz írás. Szóval, egyszerre híres lettem. Mária most már olyan leveleket írt hozzám, mint hívő a szenthez. Olykor láttuk is egymást. Ha például lementem Szegedre felolvasni, vagy ő felutazott Pestre halottak napján a szülei sírjához. Ami most következik, azt alig tudnám pontosan elmondani. Egyszer mélyen és gondosan megvizsgálom és regényt írok belőle, hogy végre tisztán megértsem, miért vettem el Villányi Máriát. Ő összeveszett a rokonokkal és feljött Pestre. Attól a naptól kezdve folyton együtt voltunk, gyakrabban ketten, mint a nővéremmel hárman. És egyszer azon vettem magam észre, hogy lakást keresünk. Elvettem feleségül.

- Szerette?

- Szerettem, mint ahogy egy megható és kellemes ismerőst lehet kedvelni. De szerelmes nem voltam egy pillanatig sem.

- Az nagy hiba volt. Szerelem nélkül a legnagyobb bűn házasodni. Önmagunk ellen is, a másik ellen is.

- Ez bizonyára így van. Én ezt a bűnt mindenesetre elkövettem. Eleinte ment a dolog, csendesen és szótlanul éldegéltünk egymás mellett. Szolid voltam, nem nagyon jártam el hazulról, otthon dolgoztam, vagy olvastam. De napok elmultak anélkül, hogy egy szót is szóltunk volna egymáshoz. Lassanként jelentkezett a baj. Sokat sírt ok nélkül. Egész éjszakákat végigsírt. Ha faggattam, mi baja, csak azt mondta kétségbeesve: nem tudom, nem tudom. Ekkortájban jöttem rá, hogy anyai ágról való családja súlyosan terhelt, két nagybátyja öngyilkos lett, nagyanyja elmebajos volt.

- Addig nem tudta ezt? Hogy lehet ilyet nem tudni egy rokonságban?

- Távoli rokonság volt ez és messze is szakadtak a család egyéb ágaitól. Mi Máriát már csak akkor ismertük meg, mikor egyedül maradt. Apámnak, aki államtitkár volt a belügyben, véletlenül egy akta akadt a kezébe, onnan szerzett tudomást az addig nem ismert rokonról. Szóval, kezdtem sejteni, hogy a feleségemmel komoly baj van. Nem akartam megriasztani, nem vittem orvoshoz. De meghívtam vacsorára egy kiváló idegorvos barátomat. Az ügyesen

kifaggatta. Másnap közölte velem, hogy a baj súlyos. Az asszonynak nagy nyugalomra van szüksége, gondra, gyengédségre, megnyugtatásra. Szívből sajnáltam és megesküdtem magamban, hogy amit tehetek érte, megteszem. Ekkor ismerkedtem meg Zsoldos Bellával. Maga látta valaha?

- Nem. De hallottam róla.

- Nagyon csinos. A feje elég szabálytalan, de az alakja bőszítően csinos. Fordítottam valami angol operettet és illendőségből elmentem egy-két próbára. Talán emlékszik rá. „Daisy lelkem" volt a címe, a Petőfi Színházban játszották.

- Nem, nem emlékszem.

- Nem is fontos. Abban a színházban Gámán Géza a karmester, nagyon jó barátom volt. Aféle félbemaradt szimfonikus zenész, aki atonális megváltónak indult, de az operettig kellett züllenie, hogy éhen ne vesszen. Igen szerettük egymást, sokat beszéltünk muzsikáról. Volt köztünk bizonyos benső melegség. Ennek a Gámán Gézának volt barátnője Zsoldos Bella. Persze titokban volt még valakije, de arról egyikünk sem tudott. A karmester a csontja velejéig szerelmes volt ebbe a leányba. A leány kikezdett velem. Eleinte még volt annyi tisztesség bennem, hogy megmondtam Gámánnak: „Te, ez a Bella folyton piszkál engem, jó lenne, ha rászólnál." Mire ő a szerelmesek vak bizalmával azt felelte: „Nem kell komolyan venni, ha mókázik. Engem szeret. Talán féltékeny is a barátságunkra. Ne törődj vele, ugrasd vissza." De nem sokáig maradtam ilyen tisztességes. Ha hazamentem, otthon sírógörcs várt, roham, baj, borzasztóság. Ez a nő pedig pokolian mulatságos tud lenni, ha akar. Amellett fizikailag hevesen tetszett nekem. Egy délután véletlenül találkoztam vele. Hazakísértem. Beinvitált a lakására, hogy valami versszöveget javítsak ki neki. Kedves volt, mulatságos és kívánatos. Amellett úgy tudott kínálkozni, mint az ördög maga. Elszédültem. Mikor lejöttem a lakásáról, szavamat adtam magamnak, hogy ez először és utoljára történt. Rettenetesen szégyeltem magam Gámán miatt, aki barátom volt és vakon bízott bennem. Másnap délelőtt a leány felhívott és közölte velem, hogy mindent elmondott Gámánnak. Ez igaz is volt, mindent elmondott neki. Azt hittem, kisül a szemem. Gámán őrjöngött a fájdalomtól. Levelet írt nekem, úgy panaszkodott benne, mint egy beteg gyerek. Elbúcsúzott tőlem és a barátságomtól. Azóta nem is köszönünk egymásnak.

- Kár. Ennyit egy kaland nem ér meg.

- Várjon csak. Bella folytatta velem a viszonyt. Híresztelte, kirakatba tette. Értékesítette is. Nekem elég komoly befolyásom van a sajtóban. A lapok elkezdték erősen dudálni a hírnevét. Az igazgató kapott ezen és tömte bele a jó szerepeket. Én minden szabad időmet vele töltöttem. Szép lassan, óvatosan házasságról kezdett beszélni. Kereken azt feleltem, hogy nem. Azt a szegény, beteg asszonyt, aki nem vétett semmit, nem lehet ilyen megrázkódtatásnak kitenni. Erre fogta magát és mikor tudta, hogy nem vagyok otthon, felkereste a feleségemet. Elmondott neki mindent és felszólította, hogy egyezzék bele a válásba. Mire hazamentem, őrjöngő beteget találtam otthon. Ettől kezdve Mária állapota rohamosan súlyosodott. Én szakítottam ugyan Bellával és nem feleltem a leveleire, a kagylót letettem, ha telefonált, de ez a feleségemen már nem segített. Egy napon szanatóriumba kellett szállítani. Nem engedték, hogy látogassam, mert a látásom rettenetesen felizgatta. Otthon kínlódtam és szenvedtem, öklöztem a fejemet azért, amit a feleségemmel és egy jóbarátommal csináltam. Közben hallottam, hogy Zsoldos Bella minden előadás után együtt vacsorázik Rőser Alfonzzal, a bankelnökkel. Csikorgattam a fogam és gyötrődtem, mint egy kutya. Egy éjszaka félkettőkor Zsoldos Bella megjelent a lakásomon. A lehelletén éreztem, hogy pezsgőt ivott. „Valamit most rögtön meg kell beszélnem veled, - mondta, - mert várják a választ. Rőser ajánlatot tett: villát vesz és autót, legyek a szeretője. Azt feleltem, hogy előbb beszélnem kell valakivel. Idejöttem. Rőser a lakásán várja a választ." Visszautasítóan feleltem. Erre leborult elém,

átfogta a térdemet, sírt, rimánkodott, hogy mentsem meg, ő nem akar kokott lenni. Aztán hozzámbujt, megölelt, elcsábított. És egy óra mulva ott előttem telefonált a bankelnöknek, hogy ő meggondolta és nemet mond, mert szerelmes belém. A nevemet is megmondta. Szóval megint összekerültünk. De most már anyagi felelősség nyomott. Miattam dobott el egy dúsgazdag barátot. A gázsijából nem tudott megélni. Amit tudtam, fizettem. Jól ment nekem, a darab külföldre is kikerült, új szerződéseket kaptam, nagy előlegekkel. De neki minden kevés volt. Egy napon megtudta, hogy a feleségemet a Lipótmezőre kellett szállítani, s én ott külön szobát és külön ápolónőt kötöttem ki. Ezért valami rettenetes botrányt csinált. Hogy azt a pénzt egy őrült miatt, akinek már minden mindegy, tőle veszem el. Én jódarabig veszekedtem vele, emlékszem, hogy még sírva is fakadtam. Egy mondat közepén sarkon fordultam és köszönés nélkül hazamentem. Otthon kikapcsoltam a telefónt és leültem az íróasztalom elé azzal, hogy most törvényt tartok magam felett. Kihallgattam magamat, mint vádlottat, aztán azt mondtam: „Detky Pál, nagy szenvedést okoztál egy jóbarátodnak és tönkretetted a feleségedet, aki nem vétett semmit. Ma éjjel megláthattad, hogy mindezt milyen kapzsi, hitvány kis cafatért tetted. A legszigorúbb büntetést érdemled, Detky Pál." És ott helyben, magam felett érzett undorral, halálra ítéltem magam. Nem írtam sem búcsúlevelet, sem semmit senkinek. Csak a nővéremnek ennyit: „Nagyon szerettelek, Pali." És a mellembe lőttem. A nővérem felriadt a dörrenésre és berohant. Jött az inas is. Orvost hívtak. Én csak feküdtem, vártam, hogy meghaljak. Először nem fájt. De aztán elkezdett cudarul fájni. Tudniillik a golyó nem ment bele a szívembe, csak egész enyhén a szívburkot súrolta. Ebből nem is lett volna baj. Hanem a lövés elszakította a nagy aortát. Tudja mi az, ugye?

- Tudom, - bólintott Magdolna sápadtan.

- Ez az aorta elkezdett befelé vérezni. Az fájt olyan rettenetesen. Tudja, mindenkinek a mellhártyája mögött van egy légüres tér, ami arra való, hogy a lélegzést rugalmassá tegye. Ebbe a térbe ömlött az én vérem. Autóval nyomban vittek a szanatóriumba. A professzor rögtön látta, mi baj. Nyomban a műtőasztalra vitetett. Altatásra, eférére nem volt idő. Csak úgy vette ki egy bordámat a legnagyobb sietséggel. Mindezt néztem a saját szememmel. Láttam azt a különös bordavágó ollót, hallottam a saját csontom recsegését. És aztán láttam, hogy vastag vértömeg bugyog ki belőlem, amelyből erős gőz csap fel, mert a műtőben elég hideg volt. Hagyták a szívem alatti kutat folyni. Vesztettem három liter vért. Aztán bekötöztek. Aztán szobába vittek. A nővéremmel közölték, hogy meg fogok halni. Ekkor haltam meg, ahogy magának Mikeséknél elbeszéltem. De az utolsó pillanatban valahogy visszasiklottam az életbe. Akkor következtek a testi szenvedések. A félmellem elgennyedt. Ezt empiémának hívják az orvosok. Embertelen fájdalmak járnak vele. Olyan lázaim voltak hetekig, hogy harmincnyolc kilót fogytam. Akkor a konziliumon azt eszeltek ki a tudósok, hogy a lázat terpentin-injekciókkal fogják csökkenteni. Az pedig szörnyű fájdalmas. Órákon keresztül üvöltöttem, mint egy állat. Morfinista lettem. Felvittem napi nyolcszoros adagig. Kint a világban kommunizmus volt és vad hőség. Az orvosok azt mondták, hogy ha a városban maradok, egészen biztosan végem, ha levegős szanatóriumba kerülök, van valami nagyon kevés lehetőség, hogy megmaradok. A nővérem, akiben krisztusi jóság van és hihetetlen szívósság, valahogyan kicsinálta, hogy a szigeten kaptam helyet. Minden reggel kivittek a levegőre és minden alkonyatkor bevittek a szobámba. Ott látott maga engem, és ott láttam én először magát...

Detky a kezét nyujtotta az asztal felett. Magdolna habozás nélkül nyujtotta a magáét. Kezet szorítottak.

- De mi volt ezalatt azzal a... színésznővel?

- Mindennap meglátogatott. Szerelmet vallott, esküdözött. Mutatta, hogy lyukas a cipője talpa. Közben eljárt kommunista ügyvédeknél, hogy nem lehetne-e engem elválasztani. Ezt

véletlenül tudta meg a nővérem és a sarkára állt. Kiment a Lipótmezőre, ott ismerős orvosoknak megmagyarázta, miről van szó. Azok megígérték, hogy segítenek. Mire Bellának eszébe jutott oda kimenni, már későn volt. Különben is jött a román megszállás, a válási törvények újra életbe léptek. Én lassan-lassan meggyógyultam. Csak a morfinizmusról kellett leszoktatni. Az megint külön regény. Isten őrizze meg magát, hogy ezt a szenvedést valaha is megismerje. De meggyógyultam.

- És a nő?

- Ez az. Most jön az érdekes. Egészséges lettem és felmerült a kérdés, mi lesz a nővel. Magamban megvetettem és lenéztem. De csillapíthatatlanul kívántam. És akkor a lélek, az idegrendszer, az élet mélységes titkairól gondolkozva a következőket mondtam magamban. Én ezzel a leánnyal, mióta öngyilkos lettem, nem váltottam egyetlen egy csókot sem. De betegségem alatt sokat gondoltam a csókjára. A fantáziámban tovább élt. A való életben is tovább élt. Nekem erős a fantáziám, tehát feltehető, hogy az a szerető, aki a képzeletemben maradt, egészen más, mint az, aki valóban él. Van egy lehetőség: ha megint az enyém lesz, csalódást fogok érezni, mert nem az lesz a karjaim közt, aki a képzeletemben. Ez a csalódás megmenthet. Azt tettem tehát, mint a játékos, aki utolsó aranyával életét teszi fel egy kártyára. Felgyógyulásom után nem sokkal egy este nála vacsoráztam. Aztán ott maradtam éjfélig. Éjfélkor eljöttem s a kapu előtt megállva körülnéztem. Kinél voltam én most? Egy vadidegen, érdektelen nőnél, aki nem kell sem testemnek, sem lelkemnek. A szívem könnyű volt, az egész világ megváltozott körülöttem. Érti ezt?

Magdolna hallgatott. Csak habozva felelt:

- El tudom képzelni talán. De most ne rólam beszéljünk. Hogyan lehet, hogy együtt maradt vele?

- Ez az. Ezt kérdezem én is magamtól. Másnap megmondtam neki, hogy végeztünk egymással. Egyszerűen kinevetett. Mennél komolyabban magyaráztam neki, hogy részemről a dolog befejeződött, ő annál könnyebben vette. Nem is figyelt. Újra felvette, az elejtett fonalat. Berendezkedett énrám. Számlákat kaptam boltokból, ahol ő betegségem alatt az én nevemre vásárolt. Pedig most már nem volt könnyű, mert hosszú hónapokig nem dolgoztam, s a betegségem nagyon sok pénzbe került. Szóval ismét elkezdődött az a...

Magdolna a fejét csóválta.

- Bocsásson meg, hogy közbeszólok, de ezt nem értem. Hiszen már semmiféle kapocs nem volt maguk között, ahogy előadja. És nem voltak házasok, még csak együtt sem laktak... Hogyan lehetett, hogy mégis...

- Ó, maga azt a nőt nem ismeri. Felelőssé tett azért, hogy miattam nem lett a Gámán karmester felesége, aki őt el akarta venni. És miattam nem fogadta el a Rőser ajánlatát, aki egy vagyont tett volna a lábaihoz. Számon kérte tőlem „elhibázott életét”. Ha nem akartam vele lenni és idegen társaságban mentem el vendéglőbe vacsorázni, megtette, hogy bejött, leült a szomszéd asztalhoz és cédulát küldött át, hogy öt percen belül rettenetes botrányt csinál. A barátaim nyakára ment, hisztériás, zokogó jeleneteket csinált nekik. El is tudta kápráztatni őket; egyik-másik felkeresett, hogy komolyan beszéljen velem: „nem lehet így bánni egy szegény nővel.” Ezt mondták nekem, aki mellbelőttem magamat miatta. De hogyne tudta volna azokat elbolondítani, mikor néha engem is újra elszédített. Valami ürügy alatt eljött hozzám, vagy valami ürügy alatt felcsalt magához, ital került elő és ő addig mesterkedett, addig kellette magát, amíg elvesztettem a fejemet. Ilyenkor újra és újra megundorodtam magamtól, ő pedig másnap azonnal valami követeléssel lépett fel a pásztorórával igazolt viszony jogán. Követelte, hogy álljak be szerzőtársnak egy operettbe, amit neki írnak és egy asztalhoz ültetett olyan alakokkal, akikkel nem volt kedvem kezet fogni. Sőt féltékenykedett.

Ha apám régi társaságából valaki meghívott vacsorára, ahova ő természetesen nem tehette be a lábát, tombolt és jeleneteket csinált. Képes volt idegen házaknál a telefonhoz hívni. És féltékenységi színházakat rendezett. Mikor az a bizonyos szép Kálnayné, akinek talán hallotta a hírét, kétszer egymásután meghívott, azt csinálta, hogy a második meghívás után három nap alatt tizenötször hívta fel Kálnayékat és engem kért a telefonhoz. Még éjszaka is. Kálnayék természetesen nem hívtak többet. És bizonyára az a látszat ragadt rajtam, mintha színházi ismerőseim körében dicsekedtem volna a Kálnayné ismeretségével. Mikor ezt megtudtam, elkövettem életemben először, hogy pofonvágtam egy nőt. Utcán történt, éjszaka. Diadallal vallotta meg, hogy hogyan csinálta ezt a Kálnay-ügyet. Dicsekedett vele. Úgy fel háborodtam, hogy teljesen kijöttem a sodromból. De úgy, hogy botladozni kezdett, majdnem elesett, és a félcipője lemaradt a lábáról. Mi lett a vége? Lovagiasan én kértem bocsánatot tőle a pofonért. De nem mesélem ezeket a részleteket. Tehetetlen, piszok fráternek éreztem magamat és gyakran gondoltam rá: milyen jó, hogy apám meghalt, most nem kell a szemébe néznem. Ő, miután anyám elég korán elhalt, az Országos Kaszinóban élte családi életét, régimódi úriemberek között. Megvallom magának: néha kerülő utat tettem, hogy a Semmelweis-utcában ne kelljen elmennem a kaszinó előtt. Mondok valamit, és ezt biztosan meg fogja érteni: szörnyű fájdalmakat szenvedtem már életemben, de semmi szenvedés nem fogható ahhoz, hogyha az ember nem tiszteli sajátmagát.

Magdolna rápillantott a férfira. Hirtelen nagyon közel érezte magához.

- Örülök ennek a mondatnak. Ezt szeretem hallani magától. Mondja tovább.

- Igen. Hát ez a spanyol út. Ez is úgy történt, hogy én a legnagyobb titokban akartam elutazni. Pár heti békességet akartam, pár heti tisztaságot és fellélegzést. Neki egy betűt sem árultam el belőle, hogy utazom. Az egész tervről senki sem hallott, csak a nővérem. Az pedig úgy tud hallgatni, mint a sír. Máig is megfoghatatlan előttem, honnan tudta meg. Az indulás napján délután még felhívott telefonon, de az útról egyikünk sem beszélt egy szót sem. Este megkértem a nővéremet, hogy másnap telefonáljon neki: hirtelen elutaztam és nem mondtam meg, hova. Pihenni akarok, odavannak az idegeim. Úgy ugrottam be a taxiba, hogy körülkémleltem, nem leskelődik-e valaki. És mikor a pályaudvaron kimondhatatlan felszabadulással beszállottam a hálókocsiba, ő nevetett rám a folyosón. Majd, hogy sóbálvánnyá nem meredtem. Valahogyan, és ma sem tudom hogyan, rájött az én útitervemre. Megvolt a spanyol vizuma, a valutája, a hálókocsija pontosan. Első gondolatom az volt, hogy leugrom a vonatról, induljon el nélkülem. De ez nem használt volna semmit, leugrott volna ő is.

- Ez elég fantasztikus, - szólt Magdolna, - másképp ezt nem lehet elképzelni, minthogy a nő halálosan szerelmes magába.

- Ó, dehogy szerelmes. Hiszen csal. Állandóan csalt mindvégig. Mindig tudtam, hogy kivel, csak bizonyítékom nem volt. Arra pedig nem vetemedtem, hogy detektívvel figyeltessem.

- Hát akkor mit akar magától?

- Nem nehéz kitalálni. El akarja magát vétetni. Titokban pontos híreket szerez a Lipótmezőről és jól tudja, hogy szegény feleségem egyre rosszabbul van.

- Maga szokta látni azt a szegény asszonyt?

- Szoktam. Pedig jobb volna, ha nem látnám. Borzasztó percek azok. Mikor legutóbb ott voltam, előbb meredt arccal sokáig nézett rám, nem szólt semmit, nem felelt semmire, akkor egyszerre leborult elém a földre, bömbölve zokogni kezdett és azt kiabálta: „Palikám, ne hagyj el, az Isten irgalmára kérlek, ne hagyj el!” Én igyekeztem megnyugtatni, beszéltem hozzá. De ő nem hallgatott rám, csak zokogta a magáét. Míg aztán az orvos megsokallta és karonfogva kivezetett. Úgy látszik, nem sok van neki hátra. Az a nő erre számít. Jó férj lennék

neki, pályáján jól hasznosítható, amellett könnyen csalható. Egyszóval beletörődtem, hogy vele utazom Spanyolországba. San Sebastiánban megállottunk. Ott most nagyvilági élet van, strand, bár, tánc, pezsgő, gazdag emberek, híresség ek. És ezenfelül még volt ott valaki: a mi érkezésünk másnapján megérkezett Rőser, a bankelnök. Furcsa véletlen, nem? Azonnal odaült az asztalunkhoz. A szemem majd kiégett. Más magyarok is voltak ott és láttam, milyen tekintettel néznek bennünket. Színésznő és író együtt a dúsgazdag bankelnökkel. Szép kis hármas. Arról is meg vagyok győződve, hogy Budapest minden lakosa többet és biztosabbat tud a kettejük összeköttetéséről, mint én. Délután ebből már nagy veszekedés támadt. Én tiltakoztam az ellen, hogy hármasban vonuljunk fel. Bella diadalmasan vádolt, hogy féltékeny vagyok. Úgy kiabált végre, hogy a szomszéd szobából átkopogtak.

- Maguk együtt laktak? - kérdezte Magdolna akarata ellenére.

- Ó dehogy. Külön szobákat vettem. És ha már erről van szó, akkor hozzátartozik a történethez az is, hogy három hónapja már úgy éltünk egymás mellett, mint a... nem mint a testvérek, hanem mint a... egyszóval három hónapja nem tartozunk egymáshoz, mert ha arra gondolok, hogy megölel, tombolni szeretnék a tiltakozástól. Egyszóval a veszekedés vége az lett, hogy én már másnap el akartam utazni, ő pedig minden áron ott akart maradni. Ő kijelentette, hogyha elutazom, egy életre végzett velem. „Nincs nekem olyan szerencsém”, - feleltem én erre. „Majd meglátod, - mondta ő, - csak próbáld meg. Azonnal megcsallak és többet az életben nem ismerlek.” Képzelheti, hogy kapva kaptam ezen. „Add erre becsületszavadat”, - mondtam neki. Ő becsületszavát adta. Helyes. Este a Perla del Oceanóban vacsoráztunk, természetesen Rőserrel. Vacsora után Rőser indítványozta, hogy béreljünk motorost és kerüljük meg a Santa Clara szigetet. Én azt feleltem, hogy a magam részéről nem megyek, mert korán kell kelnem, de ők csak menjenek, ha kedvök tartja. Felmentem a szobámba, kétszeres altatót vettem. Másnap reggel elutaztam Burgosba. A többit tudja.

- És búcsúlevelet, vagy üzenetet hagyott neki?

- Nem én, egy szót sem. Tudja, most úgy érzem magam, mint a hadifogoly, akinek súlyos betegen sikerült átszöknie a határon. Még beteg vagyok attól, amit kiállottam, de szabad vagyok. És most hallatlan megkönnyebbülést érzek attól, hogy mindezt a sok szégyent, kínt és szenvedést kiönthettem. Tudja, mi jut most eszembe? Az egyház. Mert református létemre a katolikus egyházat tartom a világ legtehetségesebb intézményének. Látja, az egyház majdnem kétezer évvel Freud professzor előtt feltalálta a lélekanalizis lényegét. A gyónást. A gyónó kimondhatatlanul nagy megkönnyebbülést kap és mély hálát és ragaszkodást érez a gyóntató személye és intézménye iránt. Mint én most maga iránt.

Magdolna eddig biztonságban érezte magát. Nyugodtan átadhatta magát érdeklődésének és kíváncsiságának. Az a történet, amelyet hallott, belső részvétre indította, s a férfit közel hozta hozzá. Sőt annál a részletnél, mikor megtudta, hogy ezeknek három hónapja nincs közük egymáshoz, felvillanó örömet érzett. Most azonban megrettent. Az bizonyos volt, hogy most következik a vallomás. Detky Pál szerelmet fog vallani és szerelmet fog könyörögni. És ha máskor előre tudta, milyen határozottan fog nemet mondani, most csak zavart érzett, izgalmat és tanácstalanságot.

- Nincs miért hálásnak lennie, - mondta, hogy időt nyerjen, - inkább én kell, hogy megköszönjem bizalmát. És talán még mást is. Sokat megtudtam magáról, aminek örülök.

- Például mit? - kérdezte mohón előrehajolva Detky.

- Tulajdonképpen nekem volna legkevesebb jogom ezt megállapítani. Hiszen jól tudom magamról, hogy naiv vagyok. De mégis azt kell mondanom a hallottak után, hogy maga naiv ember. Megbántom ezzel?

- Egyáltalában nem. Én csakugyan naiv vagyok. Ezt pontosan tudom magamról. És nagyon hálás vagyok érte a sorsomnak. A naivság jóságot is jelent, tisztaságot is. Gyermekséget is. Az pedig nem lehet igazi tehetség, akiben nincs meg az örök gyermek. Bennem megmaradt valami a hajdani kisgyermekből. Hálistennek.

- Érdekes, ezt én is így szoktam mondani magamnak. És maga is. Most már értem, honnan van az arckifejezésében az a gyermekes vonás. Magának néha olyan az arca, mint a kisfiúké.

- Ez természetes. Az ember külseje és belseje sokkal szervesebben függ össze, mint általában hiszik.

Most hallgattak mindaketten. És nem néztek egymásra. Magdolna a pohár mellett fekvő szalmaszálat símogatta, Detky pedig a pohár oldalán dobolt. Emberek, székek és kinyitott ujságok közé zsúfolva ültek, a szabadon tartott gyalogjáró-részen a levegőt kereső emberek ezrei zsibongtak egymásba ütközve, s ők ott voltak ketten, a legnagyobb magányban.

- Megjegyzem, - szólalt meg Detky, - ez a nő magára is féltékeny volt egyszer.

- Rám? Ezt nem értem. Mikor? Miért?

- Mikor Mikeséknél vacsoráztunk. Ő valahogy megtudta, hogy egy nagyon szép asszony hírében álló Meszlényi báróné is meg van híva. Hogyan tudta meg, azt nem is sejtem. De megtudta. Vacsora után megbeszélt helyen várt engem. És miután hosszasan faggatott magáról, rettenetes jelenetet csapott.

Magdolna elpirult. Pontosan emlékezett arra az éjszakára és most már értette, hogy akkor miért nem jelentkezett Detky telefonja. Az író folytatta.

- Abban az időben sok bajt okozott köztünk valami nyilatkozat. Tudniillik egy hetilap körkérdést intézett néhány emberhez, hogy ha szabadon kívánhatna valamit, akkor mit kívánna. Én mindenáron szakítani akartam volna már akkor és ország-világ előtt dokumentálni akartam, hogy nem vagyok szerelmes, tehát ezt nyilatkoztam...

- Hogy szeretne szerelmes lenni, de az nagyon nehéz. Olvastam.

- Olvasta?

- Úgy van. Éppen a vacsora napján a fodrásznál. Szóval az a nyilatkozat is voltaképpen csak a művésznőnek szólt.

- Nem. Csak másodsorban szólt neki. Elsősorban a tiszta igazság volt. És a tiszta igazság ma is.

Magdolna meglepetten nézett rá. Egészen mást várt. A férfi sokkal halkabban, lehajtott fejjel folytatta:

- Kimondhatatlanul szeretnék szerelmes lenni. De igazán szerelmes. Úgy, ahogy én gondolom. Egészen, teljes lélekkel.

Magdolna meglepetten várt. Hogyan, hát Detky Pál nem vall szerelmet? Hirtelen csalódást érzett. A rossz kedv szárnycsapása lebbentette meg a lelkét. De igyekezett összeszedni magát.

- Értem. De igaza van: éppen ez a nehéz. Mikor olvastam azt a pár sort, nagyon helyeseltem magának.

- Nehéz, igen. Néha felbukkan valaki, és az ember lélegzete elakad: ez lehetne az. Sóváran figyeli, nézegeti, várakozik: ó csak ő el ne rontaná. Ó csak hibát ne csinálna. De aztán jön egy durva mozdulat. Vagy egy rikító megjegyzés. Vagy egy odavetett vélemény, ami közönséges. És akkor egyszerre vége az egésznek. A csodálatos madár elrepült. Az ember sóhajt egyet és

azt mondja: ó be kár... Most hallgasson ide, nagyon fontos dolog jön, amit szintén a ma esti beszélgetésre tűztem ki.

- Tessék, - szólt Magdolna, s a szíve megdobbant: most, most, tehát mégis...

- Nézze, én most nem vagyok szerelmes, pedig nincs nagyobb vágyam, mint szeretni valakit. Amit az imént mondtam, hogy néha felbukkan valaki, s az ember lélegzete eláll, az a szigeten történt velem, mikor magát megláttam. Első szempillantásra keresztülszaladt rajtam az érzés: ez az. De jól értse meg, nem a szépsége miatt. Természetesen láttam, milyen szép, hiszen nem vagyok vak. De a tartásából, a pillantásából, a járásából éreztem valami egyéniséget, ami megrendített. Maga aztán eltűnt, mint a folyóba ejtett virág, amelyet soha többé nem lát az ember. Gyakran eszembe jutott, még pedig ebben a fogalmazásban: talán ő lehetett volna az, de most már mindegy, úgyis meg fogok halni. Később aztán meggyógyultam. Mikeséknél váratlanul találkoztunk és megismertem. Akkor egész este csak azt figyeltem, hogy maga kicsoda lehet. És még erősebben éreztem: igen, ez lehetne az. Másnap küldtem is magának egy könyvet, hogy az érintkezés gyenge fonala el ne szakadjon rögtön. Kaptam rá fínom, előkelő és rendkívül korrekt választ. Mintáját a jól nevelt válasznak. Ettől zavarba jöttem. A szavak között keresgéltem, kutattam egy szemernyi külön kedvességet. De nem találtam. Mégsem mondtam le azonnal. Erősen vágytam megismerni. Sokat gondoltam magára. Tanakodtam magamban, milyen úton-módon kerülhetnék a közelébe, hogy sokat beszélgessünk és megismerjem. De aztán lemondtam erről. Féltem attól a látszattól, hogy megismerkedvén egy arisztokrata hölggyel, most sznobságból szaladok a társasága után. Nem tudom, megérti-e ezt az érzést, de én...

- Hogyne érteném meg. Hiúság. A legközönségesebb férfi-hiúság.

- Tessék?

- Igen, igen. Ilyen hiú csak egy férfi lehet. Nem vállal egy látszatot, de közben megsért egy hölgyet.

- Hogyhogy megsértem? Mivel sértem meg?

- Mondja, én irántam csak azért érdeklődhetik valaki, mert báróné vagyok? Aki érdeklődést mutat irántam, az nem találhat engem esetleg értelmesnek, vagy kellemesnek? Buta vagyok és kellemetlen, hogy irántam csak sznobságból lehet érdeklődni?

Ezt vidáman igyekezett mondani Magdolna, ingerkedő derűvel, mert valami komoly feszültséget érzett a levegőben, amelyet fel kellett oldania. Mókázott, mint ahogy a csempész tréfál a vámőrrel, hogy izgalmát leplezze. Detky azonban nem ment bele a tréfába. Ránézett komolyan és mélyen.

- Maga most nem azt mondja, amit gondol. Az arca nevet, de a keze itt az asztalon nagyon ideges. Hallgasson meg tovább. Egyszóval lemondtam arról, hogy a közelébe igyekezzem. Más okom is volt. Ha elkezdtem volna járni magához, azt kockáztattam volna, hogy Zsoldos Bella magát is elkezdi telefonon piszkálni, mint Kálnayékat. Ezt nem volt szabad tennem. Megint eltettem magamba a mondatot: ez lehetett volna az. Aztán múlt az idő, egészen addig, amíg most meg nem láttam a burgosi szálló előtt üldögélni. Megvallom, csak percek múlva szóltam. Össze kellett szedni magamat. Valami végzetszerűséget éreztem abban, hogy mikor egy ocsmány átok alól felszabadulok, éppen magát találom magam előtt. Azóta sokat beszélgettünk. Sok mindent megtudtam magáról. Ezredrészét mindannak, amit szeretnék, de mégis sok mindent. És most már sokkal biztosabban és szabadon mondhatom, ahogy itt ülünk: maga lehetne az.

Hosszú csend következett.

- Tehát? - kérdezte végre Magdolna.

- Tehát van egy nagy kérésem magához. Engedje, hogy még jobban megismerjem. Érzem, hogy mélyen és teljes lélekkel magába tudnék szeretni. Ha magamba nézek, kezdem úgy látni, hogy már nem is sok kell hozzá.

- És mi lesz, ha ez bekövetkezik?

- Hogyhogy mi lesz? Szerelmes leszek. Boldog leszek.

- Tekintet nélkül arra, hogy én mit szólok hozzá?

- Ha maga is szeret, ujjongó szerelem lesz. Ha nem szeret, fájdalmas szerelem lesz. A viszonzás másodrendű kérdés. Én elsősorban szerelmes akarok lenni. A többi csak azután jön.

- S hogy velem mi történik, az mindegy? Mindjárt megkopogtatom a vállat és felébresztem: halló, halló, fiatalember, én is a világon vagyok. Hogy nagyon hiú, azt már megtudtam. Most azt is megtudtam, hogy nagyon önző.

A férfi zavarban volt és hallgatott. Magdolna hálásan nevetett. Hálája a helyzetnek szólt, amely bizonyos kis sakktábla-fölényt biztosított neki. Holott kettőjük közül ő volt a zavartabbik. De miután nevetett, az előnnyel nem élt vissza többé. Komoly hangon folytatta:

- Ez a beszélgetés olyan mesterséges kezd lenni, mint a színdarabok párbeszédei. Hagyjuk ezt abba. Komolyan felelek magának. Meg akar ismerni. Megmondom őszintén: szeretném, ha megismerne. Nem azért, hogy belémszeressen, hanem azért, hogy jóbarátom legyen.

S ahogy ezt kimondta, arca egyszerre elváltozott, mintha kísértetet látna. Egyszer, kislány korában, mikor sehogysem akaródzott megvallania maga előtt, hogy szerelmes Szilágyi Ákosba, ugyanebbe az ürügybe burkolta érzelmeit és vágyakozását. Most is úgy volna talán? És máris szereti ezt az embert?

- Mi az, - szólt izgatott kíváncsisággal Detky, - most mi jutott eszébe?

- Semmi, teljességgel ide nem tartozó dolog. Valamit elfelejtettem megírni haza. Mindegy, majd pótolom. Mert el akarom mondani, amibe belekezdtem. Nagyon örülnék, ha jóbarátok maradnánk ma este is, holnap is, később is, Budapesten is. Őszintén sajnálnám, ha a barátságát el kellene vesztenem. Ennélfogva csak ismerjen meg, amennyire lehet. Ha kérdez, felelek a kérdéseire.

- Köszönöm szépen. Tehát: szerelmes most valakibe?

- Tudtommal nem.

- Ó de szeretnék most örömömben egy üveg pezsgőt rendelni és koccintani erre a válaszra. Van egy Domecq nevű spanyol pezsgő, nem akarná megkóstolni?

- Nem, ne keltsünk itt feltűnést. Nem fogunk szmokingosan pezsgőzni az utcán. Kérdezzen tovább.

- Jó. Szeretne szerelmes lenni?

- Erre nem tudok felelni. Nem tudom, szabad-e szerelmesnek lennem...

Szent Isten, gondolta magában, igen rossz útra engedte tévedni a beszélgetést. Ha így folytatják, néhány pillanat múlva ott fognak tartani, hogy ő a szerelem, a csók lényegét nem ismeri. Korff grófnak már elmondta ezt, az elsőnek életében. Most mondja el ennek is? Hátha ezt rögtön kiábrándítja egy ilyen vallomás? Nem, nem, azt nem. Mert ez olyan kedves, ez a kezdődő, szívdobogtató, melegséggel teljes dolog messze idegenben... most meg kellene

állítani a perceket hogy ez sokáig így maradjon, ilyen fehéren csiklandozónak, ilyen ártatlanul ígérgetőnek.

- Nézze, Detky, mondanék én magának valamit. Mégse csináljuk ezt. Ne faggassunk és ne felelgessünk. Hagyjuk menni ezt a barátságot, amely nekem igen kedves, amerre akar. Figyeljük, együtt, hogy merre megy. Mindaketten értelmes és őszinte emberek vagyunk. Majd megmondjuk egymásnak, hogy milyen irányban halad a dolog. Mondjuk ki, hogy flört nincs. És barátkozzunk szabad, őszinte, derék pajtások módjára. Akarja?

- Boldogan.

Ismét kezet adtak egymásnak. Detky kezet csókolt. Olyan hosszasan és olyan odaadással, hogy ez már túl volt a flörtön. Vallomás volt a javából.

- Az Istenért, hiszen emberek ülnek körülöttünk. Mit fognak gondolni azok?

- Hogy házasok vagyunk és nagyon jól élünk. Mindakettőnk ujján jegygyűrű van, ne felejtse el.

Magdolna nevetett. De csak kifelé, magában nem. Mert ez alatt a kézcsók alatt egyszeriben azt érezte, amit hajdan Gerzson ölelésekor a tusnádi éjszakában. Csakhogy azt az embert lenézte és nem szerette. Ezt pedig melegen megkedvelte. Mélységesen megrettent magában. Ha elképzelte, hogy valami csoda folytán most az idegenek mind eltűnnének körülöttük, s ők ketten egyszerre zárt szobában találnák magokat, neki heves és kemény harcot kellene vívnia magával, hogy ennek az embernek átkarolását visszautasítsa. Mert az megkísérelné, ez kétségtelen. Valami közös villamosság szikrázott köztük, amit tisztán megérzett magában is, a férfiban is.

- Tudja mit, ez olyan kedves este volt, hogy most már fejezzük be, mert még elromlik valamiképpen.

- Most? Hazamenni? Most?

- Úgy van, éppen most. Holnap is lesz nap. Holnap azt fogjuk mondani egymásnak: milyen kedves este volt, milyen jó, hogy nem rontotta el semmi. Menjünk, kérem. Szépen haza-sétálunk.

- Ahogy parancsolja.

Detky fizetett. Hazasétáltak gyalog. Útközben úti programmjukról beszélgettek. Mert most már fel sem merült a kérdés, hogy együtt utaznak-e, vagy sem. Magdolna elmondta a maga pontosan lerögzített útitervét. Detky figyelmesen hallgatta és minden városnál lelkesen helyeselt.

- De egy kis baj van, - mondta Magdolna, - engem autón küldenek. Meg akarják velem ismertetni a Sierra Guadarrama autó-útját. Úgy megyek Ávilába és onnan Toledóba, majd vasúton vissza. A vasúton együtt jöhetünk-mehetünk, de az autó felett nem rendelkezem.

- Hanem ki rendelkezik?

- Senor Las Fontes.

- Várjon csak. Mi volna, ha egyszerűen megkérném Las Fontes urat, hogy mivel tollforgató ember vagyok, engedjen fel engem is arra a kocsira. Az egy személyre eső költséget szívesen vállalom. Maga beleegyezik ebbe?

- Otthon nem egyezném bele. Itt beleegyezem.

- Ez nagyszerű. Tehát megyünk Ávilába. Jaj de örülök.

- Én is örülök. De figyelmeztetem, hogy holnap vasárnap van. Az én autóm hétfőn kora reggel indul. Nem tudom, hogy Senor Las Fontest hogyan fogja felkajtatni holnap, mert a hivatala nincs nyitva.

- Előkerítem a föld alól is.

Még megbeszélték, hogy holnap együtt reggeliznek. Aztán a szállóban, mikor kiléptek a felvonó ajtajából, el kellett búcsúzni.

- Ne feltűnően, - mondta Magdolna, - emberek jönnek.

Detky tehát könnyedén és futóan csókolt kezet. Aztán az ajtó becsukódott Magdolna mögött. Mikor a világítást felkattantotta, az első, amit meglátott, lila borítékos levél volt az asztalán. Majdnem sikoltva szökött oda a levélhez; megismerte a saját levélpapírját. Jó csomó borítékot maga címezett meg, gondosan ráírta a madridi idegenforgalmi iroda címét, saját nevét, s a cím alá: „Faites suivre s. v. p." Ezeket a borítékokat átadatta sógornőjének, Ernesztinnek, aki személyesen jött fel a gyerekekért és Philért Pestre. S most a borítékok közül az első utólérte Madridban. Mohón bontotta fel. Mindakét gyerek írt benne.

> - Drága anyuskám, - írta Klári, - értesítelek, hogy kitűnő volt idejönni, Ernesztin néni nagyon kedves és a hely nagyon szép. Nem tudom, hogy te milyen szép tájakon utazol, de mondhatom, mi nagyon meg vagyunk elégedve. Az egyetlen zavart az okozza, hogy Ernesztin néni és Phil nem nagyon tudják elviselni egymást és gyakran pörölnek, de én ilyenkor határozottan fellépek és rendet csinálok. Pocok jól van, itt is kiharcoltam, hogy én adok neki enni, és ő nagyon engedelmesen viselkedik. A lázát is rendesen mérem és a súlyát is. Láza nincs, da valamit fogyott. Ez azonban ne aggasszon, mert az erős havasi levegőtől van. Ernesztin néni azt is megígérte, hogy elvisz bennünket Hunyadszegre, mikor majd hazafelé indulunk. Tehát csak utazgass nyugodtan, miattunk ne aggódjál. Számtalanszor csókol és kezedet csókolja hű leányod, báró Meszlényi Klára.

Magdolna mosolyogva bólintott. Tetszett neki, hogy Klári ilyen lelkiismeretesen foglalkozik a Pocok egészségével. Az anyaság egyik legszebb öröme az, ha a gyerekek szeretik egymást. És megmosolyogta az aláírást is: ráismert leánya rátarti, fiús fejhordozására. Aztán a másik lap következett, Pocok levele:

> - Te egyetlen anya a világon, te legszebb muzsika, úgy örülök, hogy most írok neked, mert olyan, mintha beszélgetnék veled. Ez nagyon szép hely, és éppen olyan, mint az Eroica, írta Beethoven. A havasok teteje havas, pedig nyár van és a hónak el kellene olvadni, de nem olvad el és este, mikor naplemente van, roppant messze el lehet látni. És idejövet lovagolni kellett és én aztat nem szerettem. De Klári nagyon jól lovagolt. Csak az a baj, hogy nincsen zongora itten. És kitaláltam egy remek játékot, veled fogjuk ketten játszani. Az úgy lesz, hogy te csak a balkezet játszod és én ebből kitalálom, hogy mit játszol. Aztán cserélünk. Ez nagyon érdekes lesz. Tegnap nagyon sokat gondoltam rád, hogy mennyire szeretlek, de nem szomorúságból sírtam, hanem szeretetből. Ezzel zárom soraimat és maradok szerető fiad Pocok.

Az anya szívéhez szorította a levelet. Hirtelen azt gondolta, hogy csenget a személyzetnek és átküldi a levelet Detkyhez. Az úgyis nagyon szereti a gyerekeket. Mégis meggondolta. Későn van már. És a gesztus túlságosan bizalmas lenne.

- Mi lesz velem, mi lesz velem? - sóhajtotta, mikor oldalt fordult az ágyban, hogy aludjék.

A sóhajt tragikusnak szánta. De mosolyogva aludt el.

VI.

Nagyot lélegzettek mindaketten, mikor elhagyták a Escorialt. Még a rózsák is, mintha temetőben pompáztak volna itt. A halál komor fenyegetése nyomasztotta őket lépten-nyomon. Egy érthetetlen, beteges lelkű hajdani király halál-imádata támadt rájok. Megnézték a király iróasztala előtt a karosszéket, amelynek rézsutos volt a támlája, mert a fájóslábú öregember nem tudott egyenesen ülni. Aztán kiléptek a hálófülke egy kis ajtaján és visszahökkentek: hatalmas székesegyház négyemeletes oltára meredt rájok. A beteg idegű angliai Erzsébet beteg idegű ellenfele, a fiát láb alól eltevő rejtelmes Fülöp így lakott: ágyából a székesegyházba léphetett.

- Látom itt állni, - mondta Detky, - a kecskeszakállas, aszkétikus vén embert, fekete bársonyban, fehér csipkegallérral, arca sárga, mint a pergament és könyörtelen. Higyje el, Magdolna, jobb ma élni.

Ekkor szólította először Magdolnának. Magdolna rámosolygott.

- Jobb, - felelte a szemébe nézve.

Aztán vitte őket a kocsi a meredek szerpentinúton. Nem ritkán olyan gépeket hagyott el maga mellett, amelyek megálltak, mert hűtőjükben gőzfelhőt lihegve forrt a víz. Felejthetetlenül szép tájat láttak. Hatalmas fensík tárult ki előttük, s mialatt pihegtek a forróságban, jobbfelől hófehéren villogott a havasok teteje.

- Ó én kedveseim, - mondta Magdolna, - vajjon, hogy vannak ott a Magurán.

- Ne nyugtalankodjék. Örüljön, hogy jól vannak. A kisfiúnak nagyon hasznos az a levegő. Alig várom, hogy megismerjem mindakettőt. És hogy megszeressenek. Mert én a magam részéről máris szeretem őket.

Mindkét oldalon legelők maradoztak el mellettök, a zöld gyepen fiatal fekete bikák kapták fel a fejöket a kocsi zajára. A bikaviadalokhoz való állatokat tenyésztették ilyen helyeken. Némelyik állat az aszfaltos úttestre is kimerészkedett, ellenséges fejbólogatással fenyegette az elsurranó gépkocsit, aztán visszabaktatott legelni. Ők ketten gyönyörködve nézték a tájképet. Egymásra ritkán tekintettek. Most már zavarba jöttek mind a ketten, ha pillantásuk találkozott. És mindaketten vigyáztak rá, hogy kezök az ülésen egymáshoz ne érjen.

A hegynyereg tetején megálltak. Nagy kőemlék hirdette ott, hogy az a Puerta de Guadarrama. A hegylánc kapuja. Leszálltak kissé megjáratni meredt tagjaikat. Detky nagyot kiáltott hirtelen az útszéli kocsmára pillantva.

- Nézze, nézze! Itt bizonyos fajta spanyol bort kínál a felírás: „El chigre.” Tudja, mi ez? Csiger. Most emiatt nem fogok tudni aludni. Nincs bolondabb ember, mint a nyelvész, ezt én mondom magának.

- A nyelvész bolond ember, - nevetett Magdolna, - de kedves ember.

Visszaültek a kocsiba. Az indulás már lefelé vitte őket. Az előbbi tájkép megismétlődött a hegység másik oldalán. A gyéren lakott táj csak nagyritkán mutatott egy-egy apró falut. A látvány mindig ugyanaz volt: sárgás kőházak, vörös cseréptetejének halmazából kiemelkedett a jellegzetes spanyol falusi templom, tornyának csapott tetején az elmaradhatatlan gólyafészek. Egy pillanat alatt elsuhant a kis falu az emlékek világába, s a beláthatatlan táj megint nem adott más megszakítást a pillantásnak, mint a kígyózó gépkocsi-utat, melynek szalagja mentén minden száz méternél két ódon tornyocska ismétlődött.

- Nézze, Pali, milyen furcsák ezek a tornyok, mik lehetnek ezek?

- Fogalmam sincs. Mindjárt megkérdezem a vezetőt, de előbb kezet csókolok. Most szólított először a keresztnevemen.

- Nem én kezdtem, - nevetett Magdolna.

A kézcsók még erősebb és még hosszabb volt, mint eddig akármelyik. Detky aztán francia társalgásba elegyedett a vezetővel. Az megmagyarázta, hogy régen ez az út csak szekérút volt. Téli időn ezek a tornyok vezették a szekereket, mert itt embermagasságú szokott lenni a hó.

Az enyhén emelkedő dombok vonala mindig süllyedt. Ha felfelé kapaszkodott valamit a kocsi, háromannyit haladt lefelé a dombtető után, ahol megint új tájék panorámája bontakozott ki előttük. S egy ilyen dombtetőn hirtelen meglepetéssel kiáltottak fel mindaketten. És gyorsan megragadták egymás kezét. Valószínűtlen és meseszerű volt, amit a távolban láttak. Lankás domboldalon ott feküdt egy középkori városka álma. Sűrű tornyokkal díszlő erős bástyafal rajzolt pontos négyszöget a domboldalra. Olyan volt az egész, mint egy középkori hadászati raja.

- Ávila, - szólt hátra a vezető, Boabdil mór király egyik vára volt.

A csoda rohamosan közeledett hozzájuk. A gépkocsi befordult a teméntelenül vastag bástyafal kapuján a középkorba.

- Jókai, - mondta Detky.

- Wells, - mondta ugyanabban a pillanatban Magdolna.

Hogy valósággal a középkorba jutottak, mint valami fantasztikus regény hősei, azt a képzelgést a városka utcáin semmi sem zavarta. Nem volt villamos, nem volt aszfalt, nem volt városi forgalom. A kocsi megállt egy kicsiny, idillikus vendéglőnél. Menetrendjük szerint bő idejök volt járkálni és megebédelni. Nekivágtak a kis utcáknak. Lépten-nyomon ódon klastromfalak, bástyarészletek, mór ablakok, gótikus szobrok tolongtak eléjök.

- Itt született Szent Teréz, ha nem tudná, - mondta Magdolna.

- De tudom. Olvastam. Itt a ház, ahol a szülei laktak, itt a templom, ahol keresztelték, itt a kolostor, ahol felvette a fátyolt. Ha megáll és körülnéz, ez a katolicizmus maga. Itt még az utcai kövezet is misztikus. A maga városa ez, Magdolna. Mert minden asszony lelke katolikus.

- Különös. Apám is mindig ezt mondta.

Bandukoltak tovább. Ódon arisztokrata palotácskákat bámultak, kapufejeket, kőcímereket, márványfaragásokat.

- Mire gondol most? - kérdezte Magdolna.

- Különöset gondoltam. Azt kérdeztem magamtól, hogy milyen lesz itt vajjon a világ sok-sok száz év mulva, mondjuk ezerkilencszázhuszonegyben.

Ő nem felelt. De örült a gondolat szépségének és formás fogalmazásának. Örült, hogy ketten vannak. Örült, hogy ezzel az emberrel beszélhet. Olykor, negyedóránként felriadt benne a gondolat: mi lesz ebből? De ezt a gondolatot nem akarta látni. Elodázta, és boldogan behunyta a szemét előtte.

Mentek ebédelni. Virágos lugas aljában kaptak tarka abroszos asztalt. Parasztételt kértek és piros bort. Beszélgettek erről-arról, szent Terézről, középkorról, várépítésről, hőségről, oromdíszekről. S egyszer Detky minden átmenet nélkül az asztalra ütött.

- Mi az? - kérdezte Magdolna.

- Megtörtént. Köszönöm. Ebben a pillanatban végleg megéreztem, hogy szerelmes vagyok magába. De úgy, ahogy vártam és reméltem. Ettől a pillanattól kezdve maga jelenti nekem az életet, a világot, az eszméletet. Ne feleljen rá semmit. Engedjen most boldognak lennem. Kimondhatatlanul szerelmes vagyok.

Magdolna mélypirosan a tányérba nézett. Képtelen volt ránézni a férfira. A lugasban madarak csicsergése figyelmeztette őket arra, hogy milyen végtelen és mély a csend.

- Köszönöm, hogy nem vár feleletet, - mondta végre Magdolna olyan csendesen, hogy majdnem suttogásnak tetszett, - megigérem, hogy szólok, ha lesz szólnivalóm.

- Boldogan várok, - súgta vissza a férfi, - nem sürgős. Akármeddig várok. Mert ez biztos. Maga nem szerethet mást, csak engem. Ezt olyan biztosan érzem, mint hogy a világon vagyok. Ez így lesz, és gyönyörű lesz. Most már akár másról is beszélhetünk, de tudnia kell, hogy imádom. Teljes lélekkel szeretem, fenntartás nélkül. Köszönöm.

Magdolna ült a helyén és kénytelen volt letenni a villát, mert annyira remegett a keze, hogy a villa csörömpölése elárulta volna. Egyikök sem szólt semmit. Ott ültek mozdulatlanul a virágok alatt a nyár villogó hőségében. Jó soká tartott, mikor a vendéglős, aki a hőség ellenére is fekete bársonykabátot viselt, odalépett hozzájok. Tört angolsággal szólott:

- Bocsánat, csak azt kell jelentenem, hogy számlát nem adhatok. Senor Las Fontes utasítást küldött, hogy a számla a hivatalé. Ők velem dolgoznak Ávilában, kérem. Ha indulás előtt kezet óhajtanak mosni, két szoba rendelkezésre áll.

- Az nagyon jó lesz, - felelte Magdolna azonnal felállva.

A vastag leánderfák között vasrostélyos márványlépcsőhöz értek, azon felkapaszkodtak. Két ajtót tárt ki a vaskorlátos folyosóról a tulajdonos. Magdolna belépett az egyikbe, Detky a másikba. A két szoba között nyitva volt a közbülső ajtó. Mindakét szobában megcsordult a mosdótál vize. Magdolna jócskán tapogatta hideg vízzel forró homlokát. Úgy érezte magát, mint aki pezsgőtől könnyedén mámoros. Ekkor Detky megjelent a közbülső ajtóban.

- Látta a Madonna körül a papírrózsákat? Ja persze, itt le van húzva a függöny.

Félhomály volt a Magdolna szobájában.

- Miféle papírrózsákat?

- Itt az ajtó mellett van egy szentkép, - mondta Detky és beljebb lépett, - azt hiszem, ez a szoba is úgy van berendezve.

- Miféle szentkép? - mondta ő, miután arcát megtörölte és közelebb ment egy lépést.

Ott állottak egymás mellett. S aminek meg kellett történnie, megtörtént. Magdolna azt érezte álltában, hogy egész valója elzsibbad, és ereiben a vér valami lüktető tehetetlenséggé változik. Lassan behúnyta a szemét. Vállát két kar fogta keresztül. Száját egy idegen száj találta meg. Szabad ezt nekem? Szabad ezt nekem? - így hebegett aléló tudata, de a másik lény közelségének és érintésének tudata olyan örömmel töltötte el, hogy ez a hebegés csakhamar elhallgatott. A férfi csókja ügyetlen volt, reszketeg és nem a hódító férfi zsákmányoló csókja volt, hanem a szerelmes ember vak kapkodása az ősi rejtelem után. Magdolna semmit nem védekezett, de vissza sem adta a csókot. Ekkor a férfi felhördült boldogságában, megfogta a Magdolna két karját s a saját nyaka köré kerítette. Az asszony ez ellen sem védekezett, de most már akarva-akaratlan, ő is átölelte a férfit. Ez a mozdulat, amelyet a férfi diktált rá, egyszerre megtelt belső tartalommal: karjai magához szorították a Detky fejét. S most már ő is visszaadta a csókot, ugyanolyan félszegséggel és reszketegséggel. Ott állottak a homályos szobasarokban csókolódzva, de nem ők csókolták egymást, valami nálok sokkal nagyobb és kérlelhetetlen parancs, mint valami láthatatlan lény, szorította fejöket egymáshoz. Magdolna vére, amely

előbb tehetetlenséggé változott, most ismét átlényegült, valami névtelen vággyá. Nemcsak a szája volt boldog, hanem az ujja hegye, a térde, a dereka is. És ő már tudta ebben a pillanatban egész biztosan, amit a másik talán csak gyáva reménnyel álmodni mert: hogy előbb, vagy utóbb ő ennek a férfinak birtokává válik, akár szabad, akár nem, akár helyes, akár nem, ez most már eldöntetett s legfeljebb halogatni lehet hiábavaló küzdelemmel.

Gyorsan szét kellett rebbenniök, mert a Magdolna ajtaján kopogtattak. Mialatt Detky villámgyorsan visszaosont a nyitott ajtón át a másik szobába, Magdolna válasz helyett maga ment ajtót nyitni, hogy időt nyerjen. A soffőr állt ott.

- Bocsánatot kérek, senora, de indulni kell.

- Indulhatunk azonnal, készen vagyunk.

- Vihetem a bőröndöket?

- Hogyne, ki sem bontottam.

Mindjárt ment is előre, miután sebtiben megtapogatta arcát a rizsporos pamaccsal. Lement a lépcsőn, oldalt pillantott az asztalra, amely mellől csak az imént keltek fel, mégis olyan nagyon-nagyon réginek tetszett az az idő, mikor a Detky vallomását hallgatta. Futó és áldó pillantást vetett a lugasra, amelyet valószínűleg soha az életben többé látni nem fog. A kapu előtt fogadta a tulajdonos köszöntését. Aztán beszállt egyedül, várván útitársát. Jött az is kisvártatva, beült. Nem mertek egymásra nézni. De a két kéz azonnal megtalálta egymást. És a Magdolna keze érezte, hogy a másik kéz lassan vonni kezdi.

- Vigyázzon, - mondta halkan, - a vezető előtt tükör van. Hátralát.

Detky odanézett, ölelést kereső kézmozdulata ellanyhult. Mikor a bástya alagútszerű kapuján kirobogtak, mind a ketten hátranéztek. Aztán - a csók óta most először - egymásra. Aztán megint vissza a távolodó mesebeli városra.

- Nézze, Magdolna, ahogy a nap rásüt a szürke kőre, olyan tündöklést kap az egész, mintha színaranyból volna. Ávila. Aranyváros. Nem lehet elhinni. És nem lehet elfelejteni soha többé.

Soká robogtak némán megint. Magdolnának mindenáron pihennie kellett. Férje óta most csókolta meg a száját férfi először. De ha még őszintébben meggondolta: szegény boldogult Meszlényi Zoltánnal soha igazi szerelmi csókot nem váltott. Házasságuk zavaró emlékű legelején olyan csókok estek köztük, amelyekben a sorsát megadással tűrő asszony nem vett részt. Később aztán nem igen csókolództak, Meszlényi Zoltán nem volt forró természetű ember. „Harminchárom éves vagyok, - gondolta Magdolna, - tizennyolc voltam, mikor Szilágyi Ákos megcsókolt. Annak tizenöt éve. És most ez." Visszaidézte magában annak a pár pillanatnak felháborítóan boldog ízét. Igen, meg lehet érteni, hogy asszonyok ezért bolondságokat csinálnak. De az élet ennél is többet tud adni annak, akinek ad. Neki talán most adni fog. A sors. A sorsot Detky Pálnak hívják. Ennek az embernek képét és személyét öltötte magára. Iró. Okos és kedves ember. Jónak látszik, gyengédnek, igaznak. Milyen különös, hogy ilyen egészen távolról lehet valakit gondolatainkba vonnunk, aki itt ül közvetlen mellettünk. „Vajjon szerelmes vagyok belé? Nem tudom. Könnyű lenne, ha most el kellene szakadnom tőle? Nem, nagyon fájna. Nagyon-nagyon fájna. Szerelmes vagyok belé? Nem tudom. És most mi lesz? Toledóban megint csókok következnek, mihelyt zavartalan helyzetbe kerülünk. És ő kérni fog. Támadni fog. Rimánkodni fog. Közben csókolni fog. Azzal az ördögien édes, bódító csókkal. Szent Isten, mi lesz?"

Detky keze megérintette az övét.

- Mi az?

- Itt ül mellettem és ki tudja, hova gondol. Az az érzésem, hogy most nagyon messze van tőlem. Mire gondolt?

- Magáról gondolkozom folyton. Tovább is gondolkoznám, ha hagyna. De felzavar.

- Pardon, méltóztassék. Nem zavarom.

Nevettek. Hallgattak. A kezek olykor lopva megcirógatták egymást. Hosszú szünet után a férfi szólt.

- Szeret?

- Nem tudom.

- De fog szeretni?

- Nem tudom. Azt hiszem, igen.

- Egyelőre egy cseppet sem szeret?

- Dehogy nem. Nem így értettem. Nagyon szeretem. De én is úgy vagyok, mint maga. Én nem szeretni szeretnék, hanem szerelmes lenni. Teljes lélekkel, egészen.

- Mondja, mit érzett, mikor... mikor megcsókoltam?

- Boldogságot.

- Hiszen akkor szeret.

- Ne faggasson. Nem tudom. Inkább beszélgessünk valamit.

- Legjobban verseket szeretnék szavalni.

- Szívesen hallgatnám. Szeretem a verseket. Mikor kislánykoromban egy úgynevezett érdekes emberért rajongtam, akkor lázasan kerestem a helyzetre illő verseket. Rájöttem, hogy amit tanulás közben olyan véghetetlenül untam, milyen szép. Felfedeztem magamnak Petőfit, meg a többieket.

- Maga is? Én is most pótolom felnőtt fejjel, amit valaha elmulasztottam. Tizennyolc éves koromban elolvastam a Bovarynét. Faltam. Tetszett. Tavaly megint elolvastam és rájöttem, hogy első olvasáskor fogalmam sem volt róla, mi van benne. Mindig azt hittem, hogy szerelmi regény. Most rájöttem, hogy egész másról van szó abban, amit ez a vidéki francia orvos írt. Könyvet írt arról, hogy az emberi lélek hogyan indul neki illuziókkal telten az életnek, hogyan veszti el őket sorra s mikor nem maradt semmi, hogyan kell meghalni, mert illuziók nélkül az igazi lélek nem élhet. Most már látom a regény belső munkáját. Látom, hogy ez az orvos, aki hosszú évekig írta a könyvet, milyen józan tervvel dolgozott, hogyan indította el a főalakot, hogyan sorolta fel illuzióit és hogyan veszíttette el vele valamennyit - erre nem tudok más szót használni: taxatíve. Mintha külön papíron jegyzetek lettek volna a munkája mellett. Mikor Emma egy illuziója elveszett, a jegyzetekből kipipázott egy sort. De ezt nem megrovásképpen mondom, csak magyarázom, mint ahogy az építőművész munkáját magyarázza az ifjú pallér, mert ő belelát. És tanul tőle. Milyen szép és bátor téma... Illuziókról regényt írni... A szó maga is olyan szép. Ki nem állhatom az idegen szavakat, de ezt az egyet szeretem. Mint ahogy minden antiszemitának megvan a maga kivételes és kedvenc zsidaja. Illuzió... szép hangokból van összerakva. Általában figyelje meg, hogy az „i” meg az „el” összeköttetése nagyon szerencsés. Millió. Liliom. Illan, Lila. Mondja, nem baj, hogy ilyen unalmas dolgokat fecsegek magának?

- Nem unalmas. Csak beszéljen akármit, nagyon jól esik hallani. Ne is tünődjék, hogy mit beszéljen. Csak mondja, ami eszébe jut.

- Szeret?

- Nem, ne ezt. Ne faggasson.

- Hát jó. Miről beszéltünk? Igen, klasszikus olvasmányaink új értékeléséről.

- Versekről beszéltünk.

- Úgy is jó. Klasszikus versek új értékeléséről. A minap ez a két sor jutott eszembe: „Ábrándozás az élet megrontója. Mely kancsalul festett egekbe néz." Ezt maga is tudja, mint ahogy mindenki tudja. És mindenki únja. Pedig ez a két sor remek. Erős, tehetséges és kegyetlen. Gondolja maga elé azt az arcot, az ábrándozó arcot, amint negédes lírával és olyan nevetséges önbolondítással bámészkodik a való élet helyett a színházi mennybolt kulisszáiba, hogy kancsalít belé. Gyilkos két sor, az ember megijed saját ábrándjaitól. Tegye egymás mellé a Bovarynét és ezt a két sort. Mind a kettő ábrándokról beszél. Hatalmas kompozició olajban, és mellette egy odavetett, tehetséges toll-karikatúra. Pedig a téma ugyanaz.

- Szóval, nem szabad ábrándozni.

- Helytelen fogalmazás. Itt is az a parancs, mint az élet minden egyéb részletében: minden szabad, ami sikerül. Nekem szabad volt arról ábrándoznom, hogy egyszer igazán szerelmes leszek, mert a végén sikerült. Ha elgázolt volna a vonat, mielőtt Burgosban találkoztam volna magával, mi lett volna az életem? Gyorsan kijavított tévedés. Sajtóhiba, amely felett elfut a szem...

- És a munkája? Hiszen maga tehetséges ember és hivatása van.

- Hogyne. Eddig ugyan még nem írtam semmit abból, amit akartam, de tudom, hogy jó író vagyok. Csakhogy a művésznek táplálék kell. A tehetség is enni akar. A tehetség ételét úgy hívjuk, hogy lelki élmény. Az igazi tehetség nagyétű. Én csak most fogok tudni igazán dolgozni, mióta ilyen szerelmes lettem. Amit most beszélek magának, az bizonyára kissé rajongónak és mértéktelennek hangzik, de higyje el, ez így van. Engem csak egy nagy szerelem tehetett emberré, ezt mindig tudtam és éreztem. Most végre megkezdődik az igazi emberségem. Maga azzal, hogy olyan, amilyen, megmentett egy tehetséges embert a tehetsége számára. Abban a szerelemben, amit maga iránt érzek, mélységes hála is van. Ó édes, egyetlen, elragadó, bűbájos jószág, hiszen magának nedves a szeme.

Magdolnának csakugyan fátyolos volt a nézése a meghatottságtól. Most ő fogta meg a férfi kezét.

- Nézze, Pali, magának tudnia kell, hogy ez nagyon nagy dolog, ami most velem történik. Én szerelem nélkül mentem férjhez, szerelem nélkül való hétköznapi tisztességben éltem évekig a házasságomat. Akkor özvegy lettem két gyerekkel, akiket mindenekfelett imádok. Soha férfit a férjemen kívül nem ismertem. Soha udvarlót az első szónál nem engedtem tovább. Hogy mennyit lehet hinni az udvarló szavakból, hogy milyenek belülről a férfiak, hogy meddig tart egy érzés, nekem ezekről a kérdésekről fogalmam nincs. Én nemcsak naiv vagyok, mint maga, hanem tudatlan is. Velem roppant könnyű elbánni.

- Ezt nem értem. Ha olyan könnyű, akkor miért nem volt eddig senkije sem?

- Úgy értettem, hogy magának könnyű.

- Miért nekem, és miért másnak nem?

- Istenem, miért ne mondjam ki, ha már eddig jutottunk: mert érzem, hogy szerelmes leszek magába. Ha ugyan már eddig is nem vagyok az. Lássa, annyira iskolátlan vagyok ezen a téren, hogy még magamnak sem tudok felelni erre a kérdésre. Szóval, magának roppant könnyű velem elbánni. Amit mond, azt én elhiszem. Amit most arról mondott, hogy milyen

fontos lehetek én a maga életében, azt rögtön elhittem. Ez hatott meg. És nagyon nagy örömet is szerzett. Mert maga nekem nagyon kedves, és ha én általam megtalálhatja a munkáját és önmagát, az nekem olyan öröm, hogy ujjongani szeretnék.

- Drága. Most már nem én kérdezem magától, hogy szeret-e. Én világosíthatom fel magát, hogy igen, szeret. Emlékeztetem arra, hogy előre megmondtam: így lesz.

- Honnan tudta?

- Nagyon gondosan és szigorúan megmértem mindakettőnket. És azt mondtam magamban: ez a két ember ízlésben, életkorban, felfogásban, jellem dolgában egymáshoz való, ezek meg fogják egymást találni.

- De hiszen alig ismert. Csak annyit tud rólam, amennyit én elmondtam, és az nem sok.

- Nem sok, de lényeges. És tudja meg, hogy én is korlátlanul, vak bizalommal mindent elhiszek magának, amit mond. És nem is lehet másként. Mindaketten jóhiszemű, sőt talán hiszékeny emberek vagyunk. A kételkedés fegyvere nem nekünk való, mi azzal nem tudunk bánni. Mi hinni fogunk egymásnak, jó? Miért habozik? Még mindig nem nyugodott bele, hogy maga is szerelmes? Nos? Magdolna, most felelni kell!

- De igen. Belenyugodtam.

- Lássa. Tehát szeretjük egymást. Ennélfogva...

- Várjon csak, még nem fejeztem be. Ott hagytam abba, hogy velem roppant könnyű elbánni, mert én hiszek. Figyelmeztetni akarom, hogy nagy felelősséget vesz magára. Én tehetetlen vagyok. Aki megtámadja a jól felfegyverzett ellenfelet, az csak saját magáért felelős. De aki a tehetetlent tönkreteszi, az...

- Ne fejezze be, kérem. Én úgy szeretem magát, hogy ez egy életre szól. És ezt az életet csak egy módon tudom elképzelni: maga mellett élni, dolgozni és magával együtt megöregedni. Hogy tisztességes ember vagyok, azt magának tudnia kell. Mint ilyen mondom, hogy tisztában vagyok vele, mibe akarom vinni magát. Ezt a felelősséget vállalom. Ha nem tart csekélynek magához, akkor határozza el, hogy mihelyt lehet, hozzám jön feleségül.

- Ezt most nem határozhatom el, drágám. Előbb össze kell melegednie a gyerekeimmel. Én csak akkor lehetek a magáé, ha azok magát nagyon megszeretik. És még azután ott van a maga kötöttsége. Az a szegény, beteg, akit én nem ismerek...

- Igen ez így van. Kínos és szégyenletes gondolat valakinek a halálát várni. De legalább ne mondjuk ki ezentúl. És szótlanul várjunk. Ha szeret.

- Szeretem.

- Akkor minden rendben van. Sőt előre megmondom magának, hogy még százszor jobban fog szeretni. Mert ha látni fogja, hogy milyen embert csinált belőlem ezzel a szerelemmel, ha látni fogja, milyen sikere vagyok én magának... Szent Isten, hiszen itt vagyunk Toledóban.

Ámulva pillantottak ki mindaketten. Már egy székesegyház hatalmas fala mellett haladt a gépkocsi, most fordult be a nagyobb forgalom felé.

- Mi jól csináljuk, - mondta Magdolna, - egyszer utazunk életünkben Spanyolországban és mindent elhagyunk menni magunk mellett. Azt sem tudom, hogyan érkeztünk ide. Órákon és órákon át.

- Sajnálja?

- Nem sajnálom.

- Én sem. Odaadnék még tíz várost ráadásul.

A gépkocsi nagyvárosi szálló előtt állott meg. A portás nagy udvariassággal fogadta őket, átvette útleveleiket és átadta szobáik kulcsát.

- Hány óra, - kérdezte a felvonóban Magdolna, - különben nem bánom, akárhány óra, én most fürödni akarok. Meghalok egy fürdőért.

- Együtt a halálba, - szólt Detky, - én is azonnal a vízbe ugrom. Tehát?

- Tehát várjunk csak: kicsomagolás, fürdő, átöltözés... pontosan másfél óra mulva itt a hallban, jó?

- Helyes. Majd beszólok magáért.

Magdolna szíve megrebbent.

- Nem, semmiesetre. Lent a hallban. Viszontlátásra.

Szobájában kicsomagolás helyett még leült gondolkodni. Semmire nem vágyott jobban, mint hogy Detky ismét a karjaiba vegye és megcsókolja. Egy percig. Egy félpercig. Aztán lehet sietni a hallba. Miért tiltakozott mégis vágya ellen? Nem volt nehéz megoldania a kérdést. Teljes élete a legszigorúbb nyárspolgári tisztesség medrébe ágyazódott eddig. Ehhez alakultak szokásai, mondatai, mozdulatai. Apáca sem ásódhatott volna mélyebben a testiség ellen való konok és elvi tiltakozás talajába. Termete a villamoson öntudatlanul húzódott el a férfi-szomszéd mellől. Soha nem táncolt, mert boldogult férje nem szerette, ha idegen férfiak hozzáérnek. Udvarló mondatokra kész feleletei voltak, amelyeket úgy mondott ki, hogy oda sem gondolt. Most is gondolkodás nélkül tolta el magától a lehetőséget, hogy valaki bejőjjön a szobájába. Most már bánja azt az elmulasztott csókot de már késő. Detky szemérmes ember, fél a tolakodás látszatától, ez az ember bizony nem fog újra kísérletezni, mielőtt lemennek. Szép engedelmesen ott fog várakozni a hallban. Pedig lebeg közöttük valami, ami elkerülhetetlen. Aminek be kell következnie, mint ahogy az a csók bekövetkezett Ávilában. Bezzeg ha egy gyakorlott és elszánt szoknyavadász kerülne ilyen helyzetbe egy könnyedebb felfogásban nevelt asszonnyal, nem táncolnának így viselkedési árnyalatok körül. Ó be nehéz a tisztességeseknek. Tétlenül várják az alkalmat, mint a koldus, hogy a véletlen dobja oda nekik.

Sietve kicsomagolt, nem is rakva ki mindent a helyére, aztán a fürdőbe lépett. Alaposan akart fürödni a nagy hőségben megtett utazás után. S ahogy szappanozta magát, úgy szemlélte testét, mint valami rejtelmet, amelynek kiismerhetetlensége most egyszerre megnyilatkozott előtte. Mi fog ezzel a testtel történni? Követni tudja a lelket, hogy ismeretlen ájulatban a megdicsőülésbe emelkedjék, vagy a repülésre képtelenül az örök reménytelenségbe omlik és úgy töri össze a benne lakó lelket is, mint a lezuhant repülőgép a pilótát? Magdolnának egyszerre rettegő vágya támadt, hogy magára kapkodja ruháit, összeszedje holmiját és valami hátsó lépcsőn át menekülve, minden búcsúszó nélkül siessen haza Budapestre, az egyhangú napi gondok békességébe, a mindhalálig való szerelemtelenségbe. De tudta, hogy már késő. Már nincs ereje elmenni. Mert szerelmes.

Pontosan találkoztak a megbeszélt időben, annyira pontosan, hogy egyszerre léptek a felvonóhoz. Felcsengették s már kezdtek tanácskozni.

- Nekem nincs kedvem vacsorázni, - mondta Magdolna, - de maga biztosan eszik valamit. Azt gondolom, hogy menjünk a városba csatangolni, valahol aztán leülhetünk, ahol maga ehetik. Ott haditanácsot tartunk. Itt egy „Guide of Toledo" a kezemben, ezt az asztalomra készítették. Átfutottam, most már mindenhova későn van menni, csak a holnapi programmról lehet szó.

- Én tudom, hova menjünk. Megkeressük azt a kocsmát, ahol Cervantes lakott.

A kocsmát hamarosan megtudták a portástól. „Posada de la Sangre.” Odaballagtak, alig kellett egy-két percet menniök. Szerény kis fogadót találtak, de vendéglő nélkül. Mindenesetre megnézték. Csendes, idillikus, köves udvarra mentek be. Az első emeletet fakorlátos folyosó futotta körül. Ott fenn egyik szobácskában lakott Cervantes, ott írta a Don Quijote egy részét. Detky alig tudott megválni a látványtól.

- Azon gondolkozom, tudja, hogy milyen nyomorúságos kis lyuk lehet az. Bizonyosan nem fért el benne több az ágyon és szekrényen vagy ládán kívül, mint az az asztal, ahol az a rokkant katona bemártotta a lúdtollat a kalamárisba és rótta a sorokat. Bezzeg Byronnak kíséret kellett, inas, aki kedvenc madarait hordozta utána kalitkában. De a nagyobb az volt, aki ott fenn kuporgott abban a kis szobában.

Megindultak kifelé. A kapuban szamarat találtak kikötve. Annak Magdolna megvakargatta a homlokát.

- Hogyan tudja őket összehasonlítani? Nekem nincs rá alapom.

- Van alap. És különös, hogy mindig ehhez az alaphoz érkezünk el: az illzióhoz. Byron az illziótlanság költője volt, férfi-Bovaryné, aki minden illziójának veszte után is élve maradt és azt keseregte, hogy élve maradt. De Cervantes az igazi illzió költője volt. Olyan embert írt, akitől az ábrándját nem lehet elvenni. Az én számomra Don Quijote maga is nagy költő, nemcsak az, aki megírta. Don Quijote mindent valóságnak tartott, mihelyt elkezdte hinni. És mivel hitte, valóság is volt. Az emberek azt hiszik, hogy Rocinante gebe volt, tobosói Dulcinea pedig tenyeres-talpas, durva szolgáló. Én azonban tudom, hogy Rocinante táltos volt, Dulcinea pedig az álmok királynője. Mert a hit erősebb, mint a valóság. Magdolna, fogadjuk meg, hogy mindig hiszünk egymásnak.

- Nekem már nem kell megfogadnom, - mosolygott Magdolna.

Egy lámpa alatt megállottak és megállapították a Guideból, hogy pár lépésnyire vannak a Zocodover-tértől. Odamentek. Ott találták az El Espanol-kávéházat. Leültek a nyitott terrasz tömött közönsége közé. Még nem is rendelhettek, már ott termett egy eleven szemű fiúcska és cipőtisztításra kínálkozott. Egyszerre néztek rá és egyszerre mondtak neki barátságosan igent. Aztán egymásra néztek és tudták, hogy mindaketten a Magdolna gyerekeire gondolnak.

Detky aztán rántottát hozatott belesütött paprikával, Magdolna feketét. Míg Detky evett, Magdolna a könyvet tanulmányozta.

- Elég véres helyen ülünk, - mondta, - abból a toronyból hirdették ki a halálos ítéleteket. Alatta a kaput Vérkapunak hívják. Itt volt az inkvizició piaca. Itt is égették el mágyán a boldogtalanokat. A kíváncsiak itt körül ezekből az ablakokból nézték az égetést.

- Érdekes. Tudja-e, hogy Kolumbust is az elégetés veszedelme fenyegette?

- Nem tudtam. Általában mondja el nekem, mit akar Kolumbusról írni. Mert említette, hogy ezzel a gondolattal foglalkozik.

- Nagyon szép a témám. Már sokat olvastam hozzá, és most mindannak az íze, szaga, színe, amiben részem van, kitűnő segítség lesz ehhez a munkához. Képzeljen el egy öregedő, már egészen ősz, különös, megszállott bolondot, aki elhatározta, hogy a föld gömbölyű, tehát ha ő India kincseit keresi, úgy is eljut oda, ha nyugat felé indul. Tudományos készültsége ennek az embernek nem volt semmi. Csak valami vad és dühös, eszelős hite önmagában. Amit akkor tervezett, az megfelel annak, mintha ma valaki, tudományos készültség nélkül, tőkét akarna szerezni, hogy a holdba utazhassék. Még hozzá ez háború alatt történt. A kincstár olyan üres volt, hogy a királyné zálogba tette ékszereit. Képzelje el, hogy a világháború alatt egy konok magántudósnak sikerül kihallgatást kapnia Ferenc Józseftől, megjelenik és állami támogatást

kér egy holdbéli útra. Kolumbus ezt csinálta. De sikerült állami hajókat, legénységet és embereket kapnia.

- Elég különös. Hogyan csinálta?

- Rábeszélő készséggel. Áradt belőle az önmagába vetett hit. Bibliát hordott magánál és az embereknek mutogatta a szent könyvben azokat a részeket, amelyek csak őrá és nagy tervére vonatkozhattak. A salamancai egyetem tanári kara, amelytől katolikus Ferdinánd szakértő véleményt kért, azzal fenyegette Kolumbust, hogy ha őrült tervét, amely az egyházatyák tanításával ellenkezik, nem hagyja abba, az inkvicizió elé állítják és megégettetik. De ő nem hagyta abba. Nos tehát. Mindez nem az én témám. Az most jön. Ez a Kolumbus, aki nem számított épeszű embernek, s akit csúfolódó gyerekek követtek az utcán, beleszeretett egy szegény, de igen előkelő árvaleányba. Nemes családból származott a leány, alig több a gyereknél. Kolumbus pedig az ötven felé közeledett. S a leány sem tudott a különös emberből áradó erőnek ellentállni. Hozzáköltözött. Vadházasságban éltek. Volt Kolumbusnak már két fia, akiknek anyja meghalt, de ezzel nem akarom most bonyolultabbá tenni a történetet. Én azt akarom megírni, hogy mikor Kolumbus készülődik az őrült útra, ez a szerelmes nő azt mondja neki: „Kristóf, ne utazzál el, mert engem kerülget valaki, aki tetszik nekem. Hozzám való fiatal fiú! De én téged szeretlek és nem akarlak megcsalni. Ne utazzál el, éldegéljünk tovább is eddigi nyomorúságunkban a térképmásolásból. Csak ne menj el, mert akkor engem elvesztesz.” Azt szeretném megírni, hogyan vívódik ebben az emberben a küldetés és a szerelem. Mert a nőt nagyon szereti. Megírom, hogyan költözött indulás előtt kolostorba, hogy számot vessen lelkével. S utolsó napon jön hozzá az asszony, hátha mégis visszatarthatja. És a küldetés győz. Látom magam előtt az ősz embert, amint kilép a kolostor kapuján és elindul a hegyfok ösvényén lefelé, vissza sem nézve az asszonyra, akit már magában el is veszített. Lent várnak a hajók a vízen és kilátni az óceánra, amelynek nincsen határa.

- Nagyon szép.

- Tudnám még folytatni: milyen bámulatos ünnepléssel fogadják, mikor visszaérkezik, de ő csak a nőt keresi. És annak hült helyét találja. Azonban ez nekem már felesleges. Nekem ott már vége van a problémának, mihelyt ő küldetés és szerelem között választott.

- Mit ír ebből? Darabot, vagy regényt?

- Még nem tudom. Nagyon kínálkozik darabnak. De én most nem akarok közel menni a színházhoz. Én az egész környezetemet meg akarom tisztítani. Magával az én egész életem újra kezdődik. Illetve elkezdődik. Mert ami eddig volt, az nem volt élet.

- Várjon csak. Maga úgy érzi, hogy a témája inkább színdarabnak való.

- Százszor inkább, mint regénynek.

- De maga mégis regényt ír belőle miattam.

- Úgy van.

- Vagyis a témája ellenkezőjét csinálja: a szerelmet választja a küldetés helyett.

Detky ránézett Magdolnára. Gondolkozott.

- Le kellene most térdelnem és hálát adnom az Istennek, hogy ilyen asszonnyal találkoztam, mint maga. Nem is hittem, hogy ilyen van. Hát jó. Darabot fogok írni. De magának, magáért, maga által. Tudja, a színház nagyon veszedelmes világ. Ott csak arról van szó, hogy ketten egymáséi lesznek. A legtöbb darab erről szól. A levegő ott olyan forró, hogy ami éghető anyag oda bekerül, hamar lángot vet. Mikor az imént azt mondtam, hogy inkább regényt írok, arra gondoltam, hogy nem akarom magát soha megcsalni. De ezt a gondolatot máris szégyellem. Szégyellem, hogy ennek a lehetősége is felmerülhetett bennem.

Szünet következett. Aztán a férfi akadozva, gyáván folytatta:

- Van egy kérésem magához. Nem akarom soha megcsalni magát. De ne tegye ezt nehézzé nekem. Ne hagyjon sokáig várni.

A spanyol kisfiú köhécselt, hogy észrevétesse magát. Már rég befejezte mind a két pár cipőt, de a két idegen nagyon belemerült a beszélgetésbe. Most felrezzentek. Mind a kettő egy-egy pesetát adott neki. Egész nap nem kereshetett ennyit. Úgy szaladt el, mint a nyúl. Félt, hogy meggondolják és visszakérnek belőle.

- Nos? - sürgette Detky rekedten és sóvárogva a választ.

- Én most nem felelhetek semmit, - mondta Magdolna remegő hangon, - még pedig azért, mert maga valamit még nem tud rólam. De ezt a valamit holnap reggel meg fogom mondani.

- Mi az, - riadt fel a férfi, - mit nem tudok? Van valakije?

- Nincs senkim és soha nem is volt.

- Igéret köti, vagy fogadalom, vagy ilyesféle?

- Nem köt semmi. Teljesen szabad vagyok.

- Vagy talán még sem szeret?

- De igen, szeretem. Most már bizonyos vagyok benne.

- Akkor el sem tudom képzelni, hogy... És miért csak holnap mondja meg? Miben különbözik a holnap reggel a ma estétől?

- Ne faggasson. Csak holnap reggel felelhetek.

- Figyelmeztetem, hogy most fájdalmat okoz nekem.

- Sajnálom és bocsánatot kérek. De én ezt nagyon meggondoltam. Most jó volna fizetni, elég fáradtak vagyunk és holnap nagyon sok a néznivaló.

Detky nagyot sóhajtott és igen szomorú arcot vágott. Magdolna így rendkívül kedvesnek és szeretni valónak találta. Volt az arcában, sokkal jobban, mint máskor, valami kisfiús, valami bánatosan duzzogó. Mintha csak Pocok vett volna rossznéven valamit Klárinak. Ha lehetett volna, jobbról-balról megcsókolta volna és ezt mondta volna neki: „Ó te csacsi, hiszen most nyugodtam bele, hogy a tied leszek, még ma a tied leszek, mert nem bírom tovább a vergődést és a harcot magammal, legyen, ami lesz. Nem neked kell bánatosnak lenned, hanem nekem, mert holnap reggel talán azt kell mondanom neked, hogy minden hiába, én nem vagyok nő, búcsúzzál el szépen tőlem, hagyj mennem az örökös magányosságba."

A férfi fizetett, aztán udvariasan várta, hogy Magdolna asztalt bontson. Túlságos udvariassággal, mint a duzzogó férfiak szokták. Megindultak hazafelé. Az úton csak néhány közömbös szót váltottak. A portásnál felíratták, hogy nyolcra kérnek reggelit a szalónjukba.

- Bocsánat, - mondta a portás, - egy üzenetet kell átadnom. Senor Las Fontes telefonált Madridból. Azt üzeni, hogy az autón, amely természetesen rendelkezésre áll holnap egész nap a város megtekintésére, szíveskedjék vendégül látni Jacobs Alfred urat, a Times munkatársát, aki szintén a Las Fontes úr vendége. Maga Jacobs úr sokáig várt itt, de aztán lefeküdt. Azt kéri, hogy kegyeskedjenek vele reggel kilenckor itt lenn találkozni. Esetleg más időpontot megjelölni.

Detky félhangon, bosszúsan mondta a foga között magyarul:

- Harmadik? A fene egye meg.

Magdolna bólintott rá, hogy neki is ez a véleménye. De a portásnak így felelt:

- Mondják meg, kérem, Jacobs úrnak, hogy, mindaketten nagyon örvendünk és a kilenc óra nekünk is alkalmas. Itt lent fogjuk megtalálni egymást mindahárman. Jó éjszakát.

Indultak a felvonóhoz. Az álmos alkalmazott unottan nyomta be a harmadik emelet gombját, Magdolna benyult a táskájába és kivette belőle a pénztárcáját.

- Nézze, megkérem magát valamire. Vegye magához a pénzemet. Én tudniillik nem zárom be az ajtómat, mert reggel nem akarok felkelni ajtót nyitni, mikor a reggelit hozzák.

Detky átvette a pénztárcát és rábámult Magdolnára, mint akit hűdés ért. De Magdolna arca mozdulatlan maradt. A harmadikra értek. Kiléptek a felvonóból. Ott irányaik elváltak. Detky megfogta a Magdolna kezét, hogy megcsókolja. Mindegyik kéz érezte a másikról, hogy reszket.

- Jó éjszakát, Magdolna.

- Viszontlátásra.

A férfi felhördült, mint aki nem meri elhinni saját boldogságát.

- Magdolna...

- Viszontlátásra, - ismételte ő nyugodtan és elindult saját szobája felé.

De csak a hangja volt nyugodt, ő nem. Szobájában neki dőlt a falnak és szívére tette a kezét. Aztán sebbel-lobbal levetkőzött. Úgy dobálta ruhadarabjait, mintha haragudnék rájok. Lábát papucsba bújtatta. Egyetlen szál virágos pongyolát öltött magára. Leült. És forró homlokát kezébe hajtva imádkozott. „Édes jó Istenkém, te tudod, hogy tiszta vagyok. Te tudod, hogy nem a bűnért imádkozom most. De azt a boldogságot, amelyet életem nem adott ismerni, te teremtetted. S ha másnak is adod, tőlem nem akarhatod megtagadni, hiszen szeretsz engem. És azért teremtetted, hogy akiket szeretsz, boldogok legyenek. Áldd meg ott messze azt a két alvó gyereket és ne hagyd most el az anyjukat, ámen.”

Aztán úgy maradt, homlokát kezébe hajtva, és várta az ajtó nyílását.

VII.

Mikor reggel felrezzent arra, hogy behozták a reggelijét, még nem ébredt fel egészen. Csak lassanként oldódott fel emlékezetében az elmult éjszaka. És ocsudó gondolatai végre elérkeztek ahhoz a ponthoz, amely hirtelen tündöklő boldogsággal öntötte el a lelkét. Egyetlen mozdulattal felült ágyában.

- Ó..., - mondta elragadtatva.

Gyorsan arcához kapta a kis vánkost, odaszorította, megcsókolta.

- Istenem, hát lehet ez, hát lehet? - mondta ismét hangosan, holott nem volt kihez beszélnie.

Félkönyökre ereszkedett és másik kezével a telefonkagylóért nyúlt. Franciául kérte a házi központtól a Detky szobáját. Az rögtön jelentkezett.

- Halló, maga az, szívem? Itt Magdolna. Hogy aludt?

- Köszönöm, szívem, kitünően. De nem szívesen. Szerettem volna ébren maradni mostanig, hogy folyton magára gondolhassak.

- Egyszer a kisfiam is mondott ilyesfélét. Hallgasson ide. Azért hívtam fel, mert két dolgot akarok mondani. Egy rövidet és egy hosszút. A rövid az, hogy nagyon szerelmes vagyok magába. Ne szóljon közbe, sietek. A másik az, hogy okvetlen beszélnem kell magával, mert el kell mondanom azt, amit tegnap este igértem. De ez már nem olyan rövid. Lent pedig vár bennünket az az angol kilenckor. Ennélfogva maga hívja fel a portást és izenje meg annak a Jacobs úrnak mindakettőnk nevében, hogy bocsánatot kérünk, de csak negyed tízkor állhatunk rendelkezésére. Ha mindaketten sietünk és kész vagyunk háromnegyed kilencre, akkor van egy szabad félóránk, helyes?

- El vagyok ragadtatva. De mondja, jó az, amit akar nekem mondani, vagy fájni fog?

- Azt hiszem, örülni fog neki. Pont háromnegyedkor jöjjön át hozzám.

- Imádom.

Letették a kagylót. Magdolna sietett a reggelivel. Aztán sietett a fürdőszobával. A tus alatt boldogan prüszkölt. Aztán végignézett magán és gőgösen elmosolyodott. Aztán lóhalálában öltözködött. A reggeli edényt kivitette, hogy később ne zavarják. Még az ágyat is gyorsan be akarta vetni. Nyitott ággyal nem akart vendéget fogadni. Pontosan akkor lett kész az utolsó mozdulattal, mikor megkoppant az ajtó.

- Igen, - szólt ki magyarul.

Belépett Detky. Egy szempillantás alatt egymás karjában voltak. Fuldokolva csókolództak.

- Drágám...

- Egyetlenem...

- Szerelmem...

- Mindenem...

Megint csók és megint becézés és megint csók. Aztán messze eltartották egymást két kezöknél fogva és egymás szerelmes tekintetébe mélyedtek. Tekintetök boldogsága úgy ragyogott, mint odakint a nap.

- Üljön le, szívem és tegyük ki az órát. Én is leülök. Adja ide a kezét. Roppant nagy szamárságot csináltam, mikor a mondanivalómat ma reggelre igértem. Olyan világos van, olyan józan minden... inkább ma estére kellett volna igérnem... így nagyon nehéz lesz... és hiába kérem magát, hogy segítsen, nem tud kérdezni, mert nem tudja, miről van szó.

- De igen. Azt hiszem, tudom, miről van szó.

- Honnan tudja?

- Tudom. Vagy legalább is sejtem. Megmondhatom, hogy mit sejtek?

Magdolna elfordult és némán bólintott. Kezök fogta egymást.

- Maga meg akar köszönni nekem valamit.

- Igen.

- Amiben tegnap este még nem volt biztos.

- Igen.

- Mert tegnap, este még félt, hogy nem lesz mit megköszönnie.

- Igen.

Detky kezetcsókolt.

- Erről nem beszélünk többet, szívecském. Órákig nem tudtam az éjjel aludni, úgy megdöbbentem a boldogságtól. Lássa, megéreztük mindaketten, hogy Isten egymásnak teremtett bennünket. Maga mikor érezte meg először?

- Én már a szigeten éreztem valami furcsát, amit még nem tudtam megfogalmazni.

- Én is ott éreztem első pillantásra, de én meg tudtam fogalmazni.

Magdolna egyszerre lent térdelt a földön és a fejét a férfi ölébe tette. Az elkezdte símogatni a haját,

- Nagyon szép lesz az élet, Magdolna.

- Szép lesz. De nagyon kell rá vigyáznunk. Majd ezt részletesebben megbeszéljük. A világnak erről nem szabad tudni semmit. Óvatosan fogunk találkozni. Közös társaságba ritkán járunk. Különösen a gyerekeimre kell vigyázni. Össze kell barátkoznia velök, de a házhoz csak módjával jöhet. Majd ezt okosan adagoljuk.

- Pontosan ezeket gondoltam én is. Tudja, majd lesz valami titkos búvóhelyünk, ott aztán csak magunk leszünk, az egész világ nélkül. És senki sem fog tudni semmit. És talán majd egyszer eljön a nap, amikor...

- Erről ne beszéljen, szivem. De mindig erre gondoljon.

- Mint a franciák.

- Kik?

- Ők mondták Sedan után a revancheról: „Soha nem beszélni róla, mindig gondolni rá.” Hát most sikerült is nekik.

- Ó, szegény kis nyomorék Magyarországunk, de borzasztó. Hunyadszeg, Kolozsvár, Tusnád, ez mind-mind román. Hát lehet ez?

- Dehogy lehet. Nem is maradhat így. Talán mi nem érjük meg. De a maga gyerekei megérik.

Magdolna a férfi térdét cirógatta, feje ott nyugodott a férfi ölében. Az az ő arcát dédelgette.

- Milyen szép maga, Magdolna. Most már megmondhatom: én magánál soha szebb nőt nem láttam. Tudja, meg akarom ezt pontosan fogalmazni: én nemcsak szerelmes vagyok magába, maga őrülten tetszik is nekem. Vannak nagyon szép nők és vannak nagyon csinos nők. Maga nagyon szép, de amellett, a kutyafáját neki, átkozottul csinos.

Magdolna nevetett. Behunyta a szemét és a fejét felfelé fordította. A csók nem is maradt el.

- Drágám!

- Mindenem!

Igen kényelmetlen volt így csókolódzniok. Detky lecsúszott a székről és térdre ereszkedett. Csókolództak. Aztán mindaketten eldőltek a szőnyegen. Ezen úgy nevettek, mint a hancúrozó gyerekek.

- Jaj, szivem, nézze meg az órát. Muszáj lemenni ahhoz az angolhoz.

Feltápászkodtak. Sóhajtva ütögették gyűrött ruháikat. Nevettek.

- De nem együtt megyünk, - szólt Magdolna, - maga menjen előre, pár perc mulva ott leszek én is.

Még egy csók és Detky kiment. Magdolna összeszedte holmiját, arcát és haját is rendezgette még egy kicsit. Belemosolygott a tükörbe. Úgy érezte, hogy most ismeretlen okból sokkal jobban szereti sajátmagát, mint tegnap. Felállt, két karját magasra feltartotta, mellét kifeszítette. Mélyet és boldogat sóhajtott. „Asszony vagyok", - mondta magában. Aztán lement a hallba.

Detky már ott beszélgetett egy nyurga, lapátfogú, folyton nevető angol úrral. Megismerkedtek. Jacobs úr rögtön elmondta, hogy a Times számára utazgat, feladata a spanyol közhangulatról írni, de szakmája, amelyet igazán szeret, az iparművészet.

- Kérem, - mondta, - nem szeretnék másokat zavarni, de ha nem üt ki nagyon az együttes műsorból, akkor álljunk meg egy fegyverbolt előtt.

- Mit akar maga venni fegyverboltban?

- Hogy kérdezhet ilyet, asszonyom? Kardot akarok venni. Sohasem hallotta hírét a toledói pengének? Én innen nem megyek haza toledói penge nélkül.

Beültek a gépkocsiba. Magdolna elmondta a maga elképzelése szerint a megtekintendők sorrendjét. Mindaketten beleegyeztek az urak. A vezetőt tehát legelőször is a Greco-ház felé irányították. S ha közben lát egy fegyverkereskedést, ott álljon meg. A taxi elindult és három ház mulva már meg is állott. Jacobs izgatottan ugrott le kardot venni.

- Szeret?

- Imádom.

- Mindig, mindig, mindig?

- Míg csak meg nem halok.

És már jött is vissza Jacobs. Mérges volt. Elmondta, hogy kiválasztott egy kardot, megsuhogtatta és megkérdezte az árát. A boltos ezer pezetát kért. Erre ő kifordult az üzletből. Még csak nem is köszönt.

Kisvártatva a Greco lakóházánál voltak. A látogatók számára előírt útvonalon a kertbe jutottak. Erős, nehéz illat ült itt, a madreselva nevű virág illata, amellyel a falakat befuttatták. Itt élt valaha Theotokopulosz, a Kréta szigetéről idecsöppent titokzatos görög, innen nézett le

a sziklameredély alján mélyen lent sárgálló Tajos folyóra. Akik a kerítésen túl elhaladtak, összesúgtak: „El greco”. A görög.

- Ez nagyon megindító, - mondta Detky.

- Nagyon, - felelte Magdolna, - ezentúl egészen másként fogom nézni a képeit.

Még maradtak volna, hogy a benyomást mennél mélyebben lélegezzék magokba, de Jacobs siettette őket. Mentek megnézni a képeket. Gyönyörködve álldogáltak egy-egy arc előtt, amely színeivel és vonalaival a külön utakon járó művészt hirdette.

- Ezek a színek, - mondta tünődve Magdolna, - mintha tagadnák az életet. Akit ő lefestett, az nem ember lett, hanem szellem. És nézze a törött orrtengelyeket, a szempárok ferde vonalát... Ilyen világ nincs, ő külön világot teremtett magának.

- Van egy francia mondás, - felelte Detky bólintva, - amelyet nagyon szeretek: „Az ember annyiban van, amennyiben különbözik.” Aki nem különbözik, az nincs. Hát ez nagyon van, ez a Greco, mert senkihez sem hasonlít és hozzá sem hasonlít senki. Ez a világ csakugyan az övé. Ő teremtette. A művész mindjárt Isten után következik.

Ahogy kiléptek a kis múzeumból, Jacobs bocsánatot kért. A szomszédban damaszkin-üzletet pillantott meg. Elhatározta, hogy tőrt vesz. Elvégre az is toledói penge. Izgatottan bement az üzletbe.

- Mondja, szivem, - szólt Magdolna, - maga is újjászületett ettől az érzéstől, mint én?

- Tökéletesen.

- Akkor a szerelem is mindjárt Isten után következik, mert újjá teremtett bennünket.

- Édes. Miért nem lehet most megcsókolni? A világ helytelenül van berendezve.

Jacobs mérgesen jött ki az üzletből. De nevetett is.

- Képzeljék, ez az ember ötszáz pezetát kért tőlem egy damaszkin-tőrért. Tőlem, aki skót származású vagyok. Most hová megyünk?

- Most a kocsit állni hagyjuk és átballagunk a Santo Tomé-templomba, mert ott van Greco leghíresebb képe.

Átballagtak és a templom bejáratától jobbra eső kis oltárnál megálltak az „Orgaz gróf temetése” előtt. Tágas dobogó állott a kép mellett, festőállványokkal. Három fiatal festő is másolta a képet. Őket rögtön vezetők támadták meg. Magdolna a fejét rázta. És izgatottan magyarázni kezdett a két úrnak.

- Nekem ez olyan, mint a mohamedánnak Mekkába érkezni. Ezt a képet reprodukciókból kivülről tudom. De így látni... az olyan, mint mikor... mint mikor valaki sokat hallott a szerelemről és végre maga is szerelmes lesz. Nézzék ezt a kompoziciót: a felső, mennyei csoportot és az alsót, az eleven emberekét. Órákat tudnék beszélni róla, de csak egyet mutatok: nézzék meg, hogy az orrnyereg törése, a ferde Greco-féle arctengely csak az egyik csoportban látható. Ezen a nyelven mondja ő el, hogy mi az égi, és mi a földi. És még egyet mutatok. Nézzék meg lent a balsarokban azt a feketeruhás, csipkegalléros fiúcskát. Az a Greco fia. A saját kisfiát festette bele a képbe. Láttak már szebben lefestve apai szeretetet?

Nem tudott a képtől elmozdulni. Pocokra gondolt és a sok száz év előtti kisfiút nézte. Lelkét melegség futotta át. Félkarjával Detkyt ölelte magához képzeletében, félkarjával a két gyereket. Jövendője boldogan kirajzolt képét. Aztán mégis csak ott kellett hagyni a templomot. Visszamentek a kocsihoz és a székesegyházba vitették magokat. Jacobs útközben megint

megállott. Elhatározta, hogy ha már pengét nem vehet, valami kisebb ékszert vásárol, damaszkin mintájút.

- Hálás vagyok ennek az angolnak, - mondta Detky, - hogy néha ad nekünk egy-két percet.

- Nagyon kedves ember. Mondja, magának sohasem volt gyereke?

- Soha. Pedig a gyermek után való vágy nagyon erős bennem. De most lesznek gyermekeim. A magáét fogom szeretni. Úgy-e, a kisfiára gondolt ott a kép előtt?

- Igen. A gyerekeimre. És magára is.

A székesegyházban egyszerre Jacobs vette át a szót, mint iparművészeti ember. Előző nap már látta a híres kincstárat. Az egyházfit, aki XVIII. századbeli rizsporos parókát hordott a fején, már mint ismerős szólította meg. Az mindjárt elő is kerítette a napos kanonokot.

- A kincses kamrának hat zárja van, - magyarázta lelkesen Jacobs, - a hat kulcsot hat különböző kanonok őrzi. Csak akkor tudják kinyitni az ajtót, ha mind a hat kanonok egyszerre jelen van. Reggel kinyitják, s egy kanonok inspekciós marad. Ott jön, ni. Akinek piros cingulusa van.

A kanonok megismerkedett a társasággal. Magyarázni szeretett volna nekik, de Jacobs nem hagyta beszélni.

- Nézzék ezt a monstrancia-tartót. Négy méter magas. Felső fele filigrán-munka aranyozott ezüstből, alsó fele színarany. Ott azt a madárszobrocskát egyetlen nagy darab smaragdból faragták. Ez az aranygyapjú a II. Károlyé volt, mit szólnak ahhoz a két nagy bolond gyémánthoz. Ez a két félméteres szobor tiszta elefántcsont. No, de most nézzék ezt a gyöngyös miseruhát: nyolcvanezer igazgyöngyöt hímeztek rá. Nem, nem, nem nyolcezret, nyolcvanezret. A Madonna-szobor drágaköves koronája színaranyból van.

Tálak következtek vert aranyból, vert ezüstből. Rubin, zafir, smaragd, brilliáns minden tárgyon. Jacobs lélegzete is elfult, a kanonokot nem hagyta szóhoz jutni. S mikor a végére értek, így sóhajtott fel:

- Ennyi őrült kincs, és én nem tudok valami jó damaszkin-dolgot venni.

- Talán még talál, - vígasztalta Magdolna.

Valóban talált is a székesegyház melletti üzletben: remekbe ötvözött damaszkin teknősbékát, amelyet asztali csengőnek lehetett használni. De kétszáz peseta volt az ára.

- Mondja, Magdolna, - szólt Detky ezalatt, - hogyan áll maga anyagilag? Nem az itteni pénzét értem, mert az a zsebemben van. Elfelejtettem visszaadni. Hanem mi van a gyerekei sorsával?

- Nekem nagy birtokom van Erdélyben. Azt hallom, erős román földreform jön. Az a kérdés, mennyit vesznek el és mennyi lesz a megváltási kulcs. A birtok békében megért négy milliót. Ezen felül megvan az apám régi kis birtoka magyar területen, Tamási-pusztán. Ha minden kötél szakad, abból még meg lehet élni.

- Maga milyen állampolgár?

- Nem értem. Milyen volnék? Mindig magyar voltam.

- Milyen útlevéllel utazik?

- Magyarral.

- Akkor azzal az erdélyi birtokkal baj lesz. Na majd erről beszélünk. Mindenről beszélünk. Sokat.

- Sokat, - mosolygott Magdolna, - mindhalálig.

A kocsi tovább vitte őket. Elhatározták, hogy kimennek a városon kívül a Völgyi Szűzről elnevezett klastromhoz, mert Toledót onnan látni a legjobban. Átmentek a Tajo felett az Alcántara nevű hídon.

- Tudják-e, mit jelent ez a szó? - kérdezte Detky, tudományára büszkén.

Egyik sem tudta.

- Pedig egyszerű. Arab nyelven „al cantara”: a híd.

- Ön ilyeneket is tud, - lepődött meg Jacobs, - ezt feljegyzem és megírom a Timesnak.

Magdolna boldog volt. Gyerekkorában érzett ilyen örömet, mikor apját magasztalták előtte. És azért is boldog volt, mert a nem nagyon széles kocsiban ő ült a középen. Vagy nem is a középen, mert annyira Detky oldala felé szorult, hogy az angolt nem nagyon érintette. De szerelmesét véges-végig érezte, vállától a bokájáig és ez soha életében nem ismert gyönyörűséget okozott neki.

Fent ebédeltek kiskocsmában, a Tajo tulsó, meredek partján. Lent folydogált a kanyargó víz, a zúgó-gát partján félmeztelen suhancok halásztak. A víz másik partja megint meredeken felszökött az égnek. S a sziklahegy meredélyén ott látták az aranysárga várost, amelyből gyönyörű vonalakban lendültek égfelé a tornyok. Az ormon ott állt gőgösen az Alcázar, Cid hajdani palotája.

- Ez felejthetetlen, - mondta Magdolna álmélkodva.

- Nagyon szép, - járult hozzá Jacobs, - de önök sem panaszkodhatnak. Budapest nagyon szép város. Az is felejthetetlen. Jártam ott tavaly ősszel. Micsoda remek népviseletek. Hogyan kell mondani? Mezzo... Mezzo...

- Mezőkövesd, - segített Detky.

- Az, az. És micsoda nők! Megismerkedtem egy színésznővel. Micsoda termet!

- Hogy hívták? - villant fel Magdolna.

- Nem, asszonyom, a nevét hagyjuk ki a játékból.

- Miért, - kérdezte Detky nyugodton, - talán történt valami, maga imposztor, amiért nem nevezheti meg?

- Azt elhiszem, hogy történt. Remek, elszánt nő volt. Engem az angol összekötő tiszt mutatott be neki, és nagyon figyelmembe ajánlotta. Hát kérem, ennek a hölgynek először is volt egy vőlegénye, aki nagybeteg volt és kint feküdt azon a szép szigeten, hogy is hívják...

- Margaret-Island.

- Az, az. Szépen rendesen meglátogatta. Egyszer én vittem ki a kocsimon, de nem mehettünk egészen a szanatóriumig, mert az feltünő lett volna. Tehát vártam rá egy félórát a kocsiúton...

Magdolna a Detky arcát figyelte. Szívdobogva. Hátha még maradt valami a férfilélekben, ami ettől az utólagos leleplezéstől felszakad és bajt okoz? De a Detky arcán humoros élvezet látszott, semmi egyéb. Sőt az asztal alatt óvatosan szorítást érzett a térdén Magdolna: Detky vidám és titkos figyelmeztetése volt ez.

- Nos és? - biztatta Magdolna az elbeszélőt.

- Nos és egy félóra múlva visszaszállt hoznám a kocsiba, hogy elvigyem a másik vőlegényéhez, ha szabad magam így kifejeznem. Mert volt neki egy gazdag támogatója. Bankár. Azzal kellett vacsoráznia. Megbeszéltük, hogy én a kocsimmal pont féltizenkettőkor odaállok a hölgy lakásával szomszédos ház elé. Legfeljebb öt percig kell várnom. Csakugyan meg-

vacsoráztam egyedül. Aztán féltizenkettőkor a megbeszélt helyre álltam. Öt perc múlva jött a bankár és hozta a hölgyet. A hölgy elbúcsúzott, kiszállott, becsengetett, bement. A bankár elrobogott. Egy perc múlva jött ki a hölgy a kapun, egyenesen odafutott az én kocsimhoz és beszállott. Bámulatomat fejeztem ki, hogy ilyen ügyes. Erre ő legyintett és azt mondta, hogy tud ő ennél különb mesterfogásokat is. Aztán elmentünk egy barátnőjéhez, aki véletlenül nem volt otthon, de a lakáshoz a hölgynek véletlenül volt kulcsa.

Magdolna megint érezte térdén a cinkos figyelmeztetést.

- Gratulálok, - szólt vidáman Detky, - nagy huncut lehet maga, Jacobs. Biztosan minden városban gyüjt magának egy ilyen költői szép emléket.

- Well, nem nevezhetem éppen költőinek az emléket. Csúnyán váltunk el, mert bizonyos anyagi nézeteltérés támadt köztünk. De remek nő volt, azt nem lehet tagadni.

- Hát igen, - mondta Detky, - a pesti pillangó olyan, mint a toledói ötvösremek. Nagy szégyen, hogy itt nem tud hozzájutni valamihez.

- Ne is bosszantson, - szólt Jacobs, - még nem adtam fel a dolgot. A délután még hátra van.

- Meddig marad itt? Velünk jön holnap vissza?

- Nem, legnagyobb sajnálatomra. Megyek tovább északnak. Szeretnék megállni San Sebastiánban. Nem tudnak ott valami jó szállót?

Magdolna látta, hogy Detky arcán felcsillan valami vidám gonoszság.

- Ember, - mondta élénken, - hát nem tudja, hogy San Sebastiánban nem lehet máshova szállni, mint a Mária Cristinába? Igérje meg nekem, hogy oda fog szállni. Én viszont megigérem, hogy nem fogja megbánni. Nemrég ott laktam ugyanis.

- Jól van, nekem mindegy. Feljegyzem ezt is, ha megengedi.

Ebéd után visszamentek a városba, hogy a szállóban igyanak feketét, aztán kissé pihenjenek. A hőség nagyon fárasztotta őket. Az Alcántara-hídon mentek át megint, aztán a meredek úton fel a szűk utcájú, zsúfolt kőtengerbe. Egy helyen Detky hirtelen megállította a kocsit.

- Egy pillanat, vennem kell valamit.

Leugrott s egy perc alatt már vissza is tért.

- Mit vett? - kérdezte Magdolna, - miért nem vitt be segíteni?

- Apró háztartási dolgot vettem, semmiséget. De közben eszembe is jutott valami. Önnek mik a tervei délután, Jacobs?

- Sok mindent szeretnék megtekinteni még, nem is tudom... és a boltokba...

- És maga, hogy gondolja, Magdolna? Én szívesebben járkálnék egy kicsit a délután másik felében. S akkor a kocsit ma végleg átengedhetnék Jacobs úrnak.

- Kitünő ötlet, - lelkesedett Magdolna, - mi most hazamegyünk és Mr. Jacobs holnap reggelig azt csinálja az autóval, amit akar. De akkor viszont nagy sajnálattal most el is búcsúzunk a feketénél.

Mikor a szállóban a feketét már megitták, Detky ravasz arckifejezéssel így szólt:

- Mondja, Jacobs. Maga azt mesélte, hogy annak a bizonyos pesti művésznőnek a barátnőjéhez ment fel.

- Igen. Miért?

- Nem a Dunára nézett az a lakás? Nem volt benne egy szalon óriási récamierval, teméntelen diványpárnával, és nem volt abban a szalonban egy Buddha-szobor, amelynek világított a szeme?

Jacobs letette a csészét, hogy el ne ejtse.

- Ez hihetetlen. Úgy látszik, nagyon gondatlan voltam és gentleman létemre kiadtam egy hölgyet.

- Nincs semmi baj. A hölgy kiadható. A Mária Cristina-szállót azért ajánlottam magának olyan nagyon, mert ott viszontláthatja. Most ott tartózkodik ugyanazzal a bankárral. Megcsinálhatják a régi mesterfogást megint.

- De kérem, - hüledezett Jacobs, - én igazán...

- Jó, jó. Nézze, mikor az imént kiszállottam, magának vettem valamit. Magamnak is vettem, mert éppen szükségem van rá, de magáról sem feledkeztem meg. Tessék.

Kivett egy kis csomagot és letette Jacobs elé.

- Toledói penge. Nem is egy. Tíz darab penge az önborotválójába. Rá van írva, hogy toledói gyártmány. Tehát tíz toledói penge. Három peseta huszat adtam érte. De ezer pengét is megérdemelne tőlem, olyan mulatságos perceket okozott nekem. Az a vőlegény ugyanis, aki a maga pásztorórája alatt haldoklott a Margitszigeten, én vagyok. Jó utat, kedves Jacobs, tartson meg emlékezetében.

- Good bye, dear Mr. Jacobs, - járult hozzá Magdolna is a búcsúhoz.

Elmentek ketten a felvonóhoz. Jacobs ott maradt, mint a sóbálvány. Kezében tartotta a toledói pengéket. Bámult.

- Pali, maga olyan kedves volt, hogy meg szerettem volna enni, - mondta Magdolna, ahogy a felvonó elindult.

Szívből nevettek mindaketten.

- Nem kapok ezért valami jutalmat?

- Százat is. Öt perc mulva várom.

És öt perc mulva már egymás karjaiban voltak megint. Ha egy-egy hosszú csókrohamban elfáradtak, beszélgetni kezdtek. Minden apróságot tudni akartak egymás szokásairól, hajlamairól, gyerekkoráról. Aztán megint sóvár szerelemmel egymásnak estek csókolódzni. Aztán megint beszélgettek. És öt óra lett, és hat óra lett, és félnyolc lett. A városi sétát elmulasztották.

- Nem baj, - mondta Magdolna, - ami lényeges, azt láttuk. Most azt indítványozom, hogy öltözzünk át, aztán együk meg itt a szállóban a vacsoránkat, aztán menjünk abba a tegnapi kávéházba.

- Kitünő. És annak a kisfiúnak megint adunk egy pesetát.

Igy is történt. A kisfiú megint ott volt. Megismerte őket és rohanva ajánlkozott. S ők megint beszélgettek cipőtisztítás alatt, mint tegnap este. Egymás szemébe nézve ismételték tegnapi mondataikat. Nevettek tegnapi remegéseiken, kétségeiken, eltitkolt, de azóta kimondott gondolataikon. Boldogságukat a gyereken töltötték ki. Az törve beszélt angolul, mint ahogy - mindkettejük meglepetésére - az egész országban sokkal jobban meg tudták értetni magukat angolul, mint franciául.

- Mi leszel, te fiú, ha megnősz? - kérdezte Detky.

- Gazdag ember leszek, - felelte az villogó és értelmes szemmel.

- Ezt már szeretem, ezt a választ. Ma két pesetát kapsz mindakettőnktől.

- Nagyon szépen köszönöm. Meddig maradnak még Toledoban a senor és senora?

- Holnap reggel utazunk. Ne felejts el bennünket. Néha gondolj arra, hogy találkoztál egy senorral és egy senorával, akik a világon a legjobban szerették egymást. És talán még visszajövünk ide. Most szaladj, mert visszakérjük a pénzt. Hasta la vista.

A gyerek visszamosolygott és elszaladt.

- Milyen könnyű neki, - mondta Detky, - nagy és gazdag országban, amely nem ismerte a háborút. Temérdek kiaknázatlan kincs van itt, népszerű dinasztia, óriási terület, békesség, minden. De minek néz elébe egy ilyen kisfiú otthon, minálunk?

- Ilyen sötéten látja a jövőt?

- Nem sötéten, csak józanul. Vegye például azt a Cseh-Szlovákiát. Milyen ördögi ügyesen összekovácsolták. A levert németek meg sem tudnak moccanni nélkülök. Ausztria örül, hogy él. A lengyelek jóbarátaik. És mink? Budapestet lőni tudják a határról. Lehet józanul olyan fordulatot elképzelni, hogy ez megváltozzék? Csak egyet lehet: hinni. Min gondolkozik?

- Én Lovrinban születtem, az Románia. A volt férjem kassai, az Cseh-Szlovákia. A gyerekeim Romániában születtek. Ami rokonom van, az Jugoszláviában él, meg Ausztriában. Miért halt meg a férjem és az apám?

- Ne tegyünk fel soha olyan kérdéseket, amelyekre csak Isten felelhet. Ő tudja, hogy miért, s talán egyszer megmondja, talán nem. Mit gondol, nem jó volna hazamenni? Holnap nagyon korán kelünk.

Magdolna mélyen elpirult. Fejét elfordítva bólintott. És siettek haza. Nem beszéltek semmit, nem állapodtak meg semmiben. De egy negyedóra mulva Detky halk ajtónyitással belépett a Magdolna szobájába. S már egymást ölelték.

- Drágám!

- Egyetlenem!

A valóság felett libegő boldog mámor napjai következtek rájok. Jártak Sevillában. Csodálkoztak és mulattak azon, hogy az Alcázart a spanyolok így ejtik ki: „Lkádr". Jártak is ott az arab termekben. Egymás kezét fogva álmélkodtak az arabeszkek ezerféle színes rajzán. Aranyozott stalaktitokat néztek, arab betűkből körülfutó faragott fűzéreket, karcsu mór oszlopokat, a szalagokban kígyózó fonott rajzok napkeleti pompájával, amelyekben eltévedt a részleteket kereső csodálkozásuk, mint valami elvarázsolt útvesztőben.

- Ez a „Patio de las Doncellas", - magyarázta a vezető, - ahol valaha évente száz új menyasszonyt választottak ki a córdobai kalifa számára, mert a kalifa évente százszor házasodott.

- Ezt otthon is bevezetjük, - mondta Detky, - ezentúl évente százszor házasodom.

- Helyes. Én évente százszor férjhezmegyek.

- Csak egyszer, angyalom. Mert akkor megölöm. „Véres szerelmi dráma. A híres író és a híres szépségű báróné borzalmas tragédiája."

Aztán a kertbe mentek, a világ egyik legcsodálatosabb kertjébe. A tervező különböző nagyságú és különböző szinten fekvő részletekre osztotta. A részeket virággal futtatott falak választották el egymástól. A meglepő látványok egymást követték: leültek ketten egy mór csempével kirakott azulejos-lócára és átpillantottak a szomszéd kertrészletbe, amely jóval

magasabban feküdt. A másik oldalon átnyultak a mór ívnyiláson és belógatták kezöket a túlsó kert aranyhalaktól csillogó, zöldszínű medencéjébe.

- Micsoda színek, - rajongott Magdolna, - itt a piros pirosabb és a kék kékebb, mint akárhol.

- Andaluziában vagyunk, - bólintott Detky.

- Nincs nagyobb csoda, mint hogy a virág miért nyílik ilyen szépre.

- Azért, szívem, hogy a döngicsélő poszméh, amely a megtermékenyítő port átviszi a másikra, észrevegye.

- Ó Istenem, hát nem önmagáért van a szép?

- Nem. Maga sem önmagáért szép, hanem nekem.

Ilyenkor egymás szemébe néztek és megszorították egymás kezét. És mentek tovább. A katedrálisban nagy izgalom várta őket: Kolumbus sírja. Négy színes bronz-alak állt ott a templomban. Papi ornátust, de királyi koronát hordtak, jelképezvén az összeolvadt spanyol birodalom négy hajdani koronáját. Vállukon rudakra emelt koporsó: benne Kolumbus hamvai.

- Itt halt meg, Sevillában? - kérdezte Magdolna.

- Nem. Valladolidban halt meg, ott temették el, később átszállították abba a karthausi kolostorba, emlékszik?

- Nem akarok emlékezni. Akkor még nem voltunk szerelmesek egymásba.

- Dehogy is nem. Csak még nem tudtuk. Szóval onnan átvitték Haiti szigetére, mert ő ezt kérte halála előtt. De ott sem nyughatott, átvitték a franciák elől Havannába. Akkor jött a spanyol-amerikai háború, a spanyolok elvesztették Havannát és őt hazahozták Sevillába. Életében negyven évig utazgatott, halála után négyszáz évig. Tudja mit: majd a bemutató előadáson emlékeztetem erre a pillanatra, ahogy itt álltunk. Szeret?

- Szeretem.

S aztán Córdobában is voltak. Ott a szállóigazgató, akihez ajánlólevelet hoztak Madridból, elvitte őket este, hogy megnézzenek belülről egy spanyol arisztokrata házat. A Viana márki házát, aki éppen elutazott. Sok-sok pazar szobát láttak itt s a szobák között a „patio” nevű négyszögletes, virágos, szobaszerűen berendezett udvarokat. Színes kavicsokkal kirakott arab rajzú talajon lépdeltek, az udvarocska közepén vertvas kandeláber állott, halovány fénye teljesen azonos volt a holdéval. A virágok illata olyan erős volt, hogy lélegzetkor szinte érezték a sulyát.

- Nini, - szólt Magdolna, - mi van ebben a piciny kalitkában?

- Házitücsök, - felelt a kalauzoló igazgató, - mi azt tartjuk, hogy szerencsét hoz. Rendesen etetjük, mint a kanári madarat. Mert éjszaka szeretjük hallgatni a hangját.

- Maga az én tücsköm, - súgta magyarul Magdolna, - csókkal etetem, mert szeretem hallani a hangját.

- És maga az én tücsköm, - súgta vissza Detky, - mert szerencsét hoz, de kalitkában is tartom. A két karomban. És nem eresztem ki soha, soha.

És láttak parasztlakodalmat egy Candeleda nevű kis faluban, ahol megállt velök a gépkocsi. Magdolna ujjongott, mikor beléptek a lakodalmas kocsmába és meglátták a színeket. A kendők vakmerő szín-kompozícióit: lila kékkel és zölddel, rózsaszín alapon zöld és piros hímzés, fehéren sárga és kék. Csupa virágminta. Ahogy a násznép táncolt, ez a rengeteg szín ott kerengett, libegett, hullámzott, mint valami bolond virágtenger. S hozzá a különös zene

szólt, a lakodalmi énekes panaszosan húzta a keletiesen fisztulás, hosszú süllyedésű zenei mondatot, amelyhez az ellenállhatatlanul lázas táncütemet a gitárok verték. Magdolna folyton a menyasszonyt nézte, mikor a sok színnel már jóllakott. Helyes kis lány volt, ragyogó feketére fésült haját kétfelé választva hordta, de hátul három részre osztotta: tarkóján bonyolult alakú kontyot viselt, füle fölött egy-egy hajfonatokból kerekített csigát s a csigákban küllőmódra odatűzködött hosszú tűket. A vőlegénynek fekete posztónadrágja volt, fehér inge felett hímzett fekete posztóujjasa.

- Ó vajjon szeretik egymást csakugyan? Pali, tudja meg valahogyan, hogy hívják.

Detky megtudakolta a jelenlevő alcaldétól, hogy az új pár neve Benjamin Lorente és Luminada Fraile. Viszonzásul innia kellett a lakodalom egyetlen poharából esküvői piros bort. Ivott és spanyolul dicsérte meg:

- Es muy bueno.

Mert ennyit már tudott spanyolul. S mikor visszaültek a kocsiba, Magdolna folyton csak a nő nevét mondogatta: Luminada, Luminada... milyen szép név. Bárcsak úgy szeretnék egymást Benjamin és Lumidana, mint ők ketten. Bárcsak az egész világon mindenki úgy szeretné egymást.

- Az lehetetlen, - mondta Detky, - így mások nem tudják egymást szeretni.

És jártak Malagában, ahol megcsodálták a város eleven zsivajgását és más európai városhoz nem hasonlítható utcai forgalmát. Elmentek a strandfürdőre és ott nyárson sült szardiniát ettek. A halászok cukornádból csináltak nyársat és arra húzták a frissen fogott halat. Ott sütötték meg a fövenyes parton gizzel-gazzal táplált tűzön, közben tengervízzel locsolták. Mint étel remek volt, de Detkyt nem ez izgatta, hanem a város mögött álló domb neve, amelyről megtudta, hogy Gibralfárnak hívták. Nem Gribraltárnak, hanem Gibralfárnak. Addig nem nyugodott, mig a szállóban olyan embert nem talált, aki megmagyarázta neki, hogy ez arab szó: „Gibel al fárosz". A világítótorony hegye.

- Na végre, - mondta megnyugodva, - nem tudtam volna aludni, ha rá nem jövök.

Aztán sétáltak a pálmákkal, yucca-fákkal és fenyvesekkel szegélyezett utcákon és nézegették a tömeget, amelynek sűrű kalaperdejében egy-egy piros fez is akadt. És kimentek a tengerpartra, hogy átnézzenek a földközi-tenger túlsó partjára, mert jószemű emberek szép időben állítólag megláthatják Melillát. De ők nem látták, mert a tenger helyett egymás szemébe néztek. És egymás kezét fogva mentek haza a szállóba. A vacsorához malaga-szőlőt kaptak, a szálló saját aszalásából.

És jártak Granadában, ahol Alhambrát csodáltak, szökőkutas kertben üldögéltek elbűvölt szótlansággal, domboldali putrik között járkálva, Carmen-szerű, gyönyörű cigánylányokat néztek. De itt már megütötte lelköket a gondolat, hogy idestova haza kell menni.

- Kimondhatatlanul vágyom a gyermekeim után, de mintha csodaszép álomból kellene felébrednem, hogy lássam őket.

- Nem úgy lesz, drágám. Az álom megmarad ezentúl is.

- Nem, nem. Itt nem ismer bennünket senki. Szabadon jöhetünk-mehetünk. Nekem nincs háztartásom, maga sem dolgozik. És a környezet napról-napra leirhatatlan. A szerelem mindenütt szerelem, az igaz. De Granadában szerelmesnek lenni, vagy Pesten pletykák elől bujkálni, az már különböző dolog.

Detky nem szólhatott rá semmit. Látszott, hogy mindez az ő fejét is megjárta. Úgy utaztak vissza Madridba, mintha búcsúzniok kellene egymástól. Ott még kimentek Aranjuezbe. De a pazar királyi kéjlak nem sokat mondott nekik. A spanyol Hamletnek, Don Carlosnak árnyékát

keresték, azonban ennek a palotának gobelin-óriásai, mennyezetdíszei és kőívei sohasem látták Don Carlost és Eboli hercegnőt. A vadászkastély, amelyben az aranjuezi szép napok lefolytak valaha, leégett. Annak a helyére későbbi királyok új palotát építettek.

- Látja, szívem, csak a költők halhatatlanok, a királyok nem. Schiller nélkül ez a hely puszta múzeum volna. De attól a pillanattól kezdve, hogy Schiller tolla alatt megszületett ez a mondat, hogy „véget értek az aranjuezi szép napok", az aranjuezi szép napok örökre elkezdődtek.

- Istenem, - felelt Magdolna, - ki fog nekem otthon reggeltől-estig folyton ilyeneket mondani?

- Én, angyalom. Ha nem élőszóval, akkor telefonon.

- Nem, ne is áltassuk egymást. Én egyéb vigasztalást találtam ki.

- Mit, mondja gyorsan, mert nagyon nagy szükségem van rá.

- Ki kell eszelnünk valamit jövő nyárra. Elutazni valahova, ahol senki nem ismer bennünket. Idegen néven ott lakni. Leveleket kerülő úton kapni. Akármilyen kicsiny hely is lehet az. De együtt, csak magunkban, mi ketten...

- Megcsináljuk, szívem. Angyali gondolat.

- De meg tudjuk csinálni?

- Ha nagyon vágyunk rá, meg tudjuk. Nincs semmi találékonyabb, mint a vágy.

És végre el kellett utazni. Az iruni határállomáson gyorsan végeztek az útlevélvizsgálattal. A vonat átlépett Franciaországba. Magdolna kinézett az ablakból, visszabámult az elmaradó fehér házakra, aztán leült az ablak melletti sarokba. Csendesen sírni kezdett. Detky megölelte volna és forró csókkal vigasztalta volna, de még kezét sem foghatta meg. Még három idegen ült a fülkében.

Úgy határoztak, hogy nem együtt érkeznek meg. Detky Salzburgban leszállott, hogy ott egyedül eltöltsön egy napot. Búcsúzásul meg sem csókolhatták egymást. Az utasok között már sok magyar szót lehetett hallani. Sőt, ahogy a vonat befutott az állomásra, Magdolna halkan felsikoltott és fejével egy bizonyos irányba mutatott. A peronon ott állott a Thoroczkay-házaspár.

- Elkerülöm őket, - mondta Detky, - üljön vissza a helyére és ne nézzen ki. Nem búcsúzom. Nem akarok soha búcsúzni. Ne is adjon kezet. Menjen.

Magdolna szót fogadott. Visszavonult a szakaszba. Száját harapdálta, hogy az idegen útitársak előtt elnyomja feltörekvő sírását. Később mégis kiment a folyosóra és az ablakhoz állott. Detky már nem volt sehol. A vonat nagysokára elindult, s ő gondolataiba mélyedt. Ezek a gondolatok a két gyereket keresték. Azoknak, ahogy levélben ezt pontosan megtárgyalták, pár órával őelőtte kellett megérkezniök Budapestre. Phil ki fogja őket hozni az állomásra. Klárikám, kis Pockom, vajjon milyen színben vannak, mit fognak mesélni... ó, milyen öröm lesz megölelni őket.

De ezekbe a gondolatokba erőszakkal beletolakodott egy másik.

- Szerelmes vagyok és asszony lettem.

S az ablakon át lemosolygott a tovasuhanó tájra.

VIII.

Pocok valamit fogyott a Magurán, viszont arca egészségesen megbarnult. Az orvos, aki Magdolna hívására eljött, alaposan megvizsgálta, nem talált semmi gyanusat, de nem győzte hangoztatni, hogy a gyereket fel kell hizlalni, ha kell, mesterséges és erőszakos eszközökkel is. Klári, aki viszont megizmosodott, és jó ujjnyit nőtt a havasi nyaralás alatt, még erőteljesebben vette kezébe a Pocok étkezésének ügyét. Az Andrássy-úti lakásban újra elkezdődött a régi élet, úgy, ahogy abbahagyták. Phil folytatta hűséges és áldásos működését, a derék Bodó tovább járt a házhoz. Külsőségekben nem változott semmi.

De a régi Magdolna helyett merőben új asszony érkezett haza. Phil azonnal észrevette a változást.

- Nagyszerű élmény lehetett ez a spanyol út, - mondta, - valami olyan kifejezést látok your ladyship arcán és különösen a tekintetében, ami eddig nem volt benne.

És Bodó sem maradt adós a maga megjegyzésével.

- A bárónéval furcsa dolog történt Spanyolországban. Öt évvel idősebb lett és ugyanakkor öt évvel fiatalabb.

- Hogy érti ezt, kedves Bodó? Mert ezek szerint ugyanolyan maradtam.

- Izé, - nyögte Bodó a szokásos torokköszörülés után, - úgy értem... nehéz ezt megmagyarázni... a báróné izébb lett, asszonyabb lett, de viszont izébb lett, sokkal szebb lett.

Magdolna megköszönte a bókot és más tárgyra tért, Bodó úrnak bizonyára rendkívüli megkönnyebbülésére, mert az nagyot átkozta magát, hogy ilyen vakmerő mondanivalóba fogott bele a maga gyámoltalan eszközeivel. Mohón ment bele, hogy másról beszéljenek. De Magdolna felfigyelt: vigyázni kell. Kétségkívül van rajta valami áruló. Isten őrizz, hogy valaki rájőjjön a megfejtésére. Mindezt pontosan közölte Detkyvel, mikor legelőször találkoztak.

Nem volt könnyű találkozniok. Már az első telefonjelentkezés is nehézségekkel járt. Detky délelőtt érkezett és még el sem hagyta az állomás épületét, már felhívta Magdolna számát. De éppen ekkor ott volt az orvos, aki máskor délután szokott jönni, most azonban szabdságideje lévén, nem ment a kórházba, hanem délelőtt jöhetett. Magdolna várta a hívást és mikor a csengetést meghallotta, éppen a vizsgálat alatt, maga szaladt a telefonhoz:

- Halló, - mondta izgatott suttogással, - Isten hozta, szívem, nem hívhatna egy félóra mulva?

- Szívesen. De meg akartam mondani már most, hogy...

Magdolna tűkön állott. Vágyva vágyott tovább hallgatni a mondatot, de gyereket most vizsgálta az orvos.

- Hogy itthon még százszor jobban szeretem.

- Köszönöm. Felhív egy félóra mulva?

- Hogyne. Valami baj van?

- Most nem beszélhetek. Okvetlenül várom a hívást.

És már szaladt is vissza a Pocokhoz és az orvoshoz. Az orvos lassan és kényelmesen vizsgált, kopogtatott, hallgatódzott. Magdolna ott volt minden mozdulatnál teljes figyelmével. De ahogy a vizsgálat húzódott, egyszerre ideges kezdett lenni. Mi lesz, ha a telefon megint megszólal és az orvos még itt van? A vizsgálat után szerette volna a tanácskozást siettetni, de ez ellen viszont súlyosan tiltakozott anyai lelkiismerete. Tűkön állott megint. S mikor az elő-

szoba ajtajáig kísérte a búcsúzó orvost, megszólalta hívás. Futott vissza és éppen megelőzte Philt.

- Köszönöm, Phil, maradjon a gyerekek mellett.

Phil kiment.

- Halló, szivem. Én vagyok, a doktor volt itt. A kisfiamat nézettem meg, hálistennek, semmi baj. Bocsánat egy pillanatra...

Az ajtón Klári dugta be a fejét.

- Ejnye, Klári, ne hagyjátok most Pockot egyedül. Rögtön jövök én is.

Klári visszahúzódott és becsukta az ajtót.

- Halló. Bocsánat, a kislányom nyitott be. Hallgasson ide, angyalom. Így lehetetlen beszélni. Maga most otthon marad?

- Igen, szeretnék aludni egy kicsit, mert hálókocsi nélkül utaztam és össze vagyok törve.

- Jajjaj, ez borzasztó. Nézze, hozzon nekem egy kis áldozatot. Várjon néhány percig. Felhívom valami trafikból, jó?

- Természetes. Várok akármeddig. Siessen, szivem. Viszontlátásra.

Letették a kagylót. Magdolna visszament a gyerekszobába, beszélt néhány szót a gyerekekkel, aztán közölte, hogy lemegy a dohánytőzsdébe bélyeget venni. Phil is, Klári is azonnal ajánlkoztak, hogy inkább ők mennek. Kínos és idegesítő volt vitatkozni velök. Végre lesietett. A tőzsdében foglalt volt a telefonfülke, s kívül még ketten vártak topogva, hogy sor kerüljön rájok. Sarkon fordult és sietett a fűszerüzletbe. Ott beszélt valaki, de más legalább nem várakozott. Az a valaki üzleti alkut folytatott, bőbeszédűen és hosszadalmasan. Minden szava kihallatszott, mert a fülke rosszul zárt. Nagynehezen végzett. Magdolna kikereste és felhívta a Detky számát. Mással beszélt. Várt. Ekkor a fűszerest hívták a telefonhoz. Azt végig kellett várnia. Még egyszer hívta a számot, idegesen toporzékolva. Végre jelentkezett.

- Halló. Jaj, drágám, ez valóságos kálvária. Már negyedszer hívom.

- Igen, az ügynökségtől kerestek, valami darabfordítás miatt. Nem tudtam gyorsan végezni. Nem haragszik, ugye?

- Én, szivem, mindent elfelejtek, mihelyt a hangját hallom.

- Tessék? Nagyon rosszul hallani.

- I cant speak any louder. They hear me.

- Értem. Hát akkor mondja meg, hogy mikor láthatom és hol.

Magdolna tanácstalanul meredt a telefonba. Nem volt gyakorlata ilyen kérdésekben.

- Igazán zavarban vagyok. Talán délután. Időt tudok szakítani, de hol?

Detky késlekedett a válasszal. És Magdolna rögtön megérezte a készülő választ.

- Nem, amit akar mondani, az nem jó. Félek és ideges vagyok és... szóval mondjon valami semleges helyet, amely biztonságos.

- Ahogy akarja, - szólt Detky érezhető lehangoltsággal, - tehát mondjuk... valahol városon kívül?

- Nem szeretném. A közlekedés túlsoká tart, a taxi drága.

Így töprengtek a telefonon akadozva, félig mondott mondatokkal, idegesen. Végül megállapodtak abban, hogy délután félnégykor egy kis kocsmában találkoznak a Hermina-úton, ahova a ligeti mutatványos bódék népe jár, ismerős kétségtelenül nem, és délután félnégykor az ilyen helyek úgyis néptelenek. Detky hosszasan elmagyarázta, hol az a kocsma és hogyan kell odamenni.

- Drága szivem, mennyi kellemetlenséget okozok magának. De nagyon kérem, ne legyen kedvetlen, mindent megbeszélünk és kitalálunk és megszervezünk. Akár hiszi, akár nem, énnekem nincs gyakorlatom az ilyesmiben, különben sincs semmi érzékem a praktikus dolgokhoz. Most mondja gyorsan, hogy szeret.

- Immensely.

- Halló? Nem értem.

- Awfully. Very much.

- Most már értem. És köszönöm. Viszontlátásra. Félnégy.

Már otthon volt a lakásán, mikor észrevette, hogy nem vett bélyeget. És mintha minden összeesküdött volna, Klári éppen most kért bélyeget, mert Ernesztin néninek akart írni.

- Nincs, drágám, - hazudott folyékonyan, - csak egyet vettem és mindjárt el is használtam, mert lent megírtam a levelet. Azért jöttem ilyen soká.

Maga elé nézett és visszagondolt Spanyolországra. Ott, abban az akadálytalan és gondtalan boldogságban el sem képzelte, hogy ez ilyen nehéz lesz. De igyekezett vígasztalni és megnyugtatni magát. Majd rendbejön minden, rendes kerékvágásba kerül az egész, és ők szeretni fogják egymást. A gyerekeknek ebédnél azt mondta, hogy délután elmegy a spanyol követségre, ott valami beszélni valója van. Három órakor elindult. Gyalogszerrel vágott neki az Andrássy-útnak, a liget felé. A kis kocsmát hosszú keresés után megtalálta. Nem is volt olyan kicsiny, tágas udvarán rengeteg asztal sorakozott odatámasztott székekkel. Csakugyan nem volt közönség, ismerős még kevésbé. De akiért jött, az már ott volt. Felugrott és elébe sietett. Gyorsan kértek még egy pohár sört, azt szótlanul megvárták, aztán megeredt a beszélgetés.

- Nézze, hoztam magának valamit.

Piciny aranylapot vett ki selyempapírból a férfi. Olyan kis fityegő volt, amit karkötőn szokás hordani. Ez volt belevésve: „Plus qu'hier, moins que demain."

- Ez az, amit legelőször mondani akartam magának: „Jobban, mint tegnap és kevésbé, mint holnap." Ezt érezem teljes szívemből. Maga nem hord karkötőt, azt tudom. De tegye el az aprópénztárcájába szerencsekrajcárnak. Ó Istenem, emlékszik arra a pénztárcára, amit Toledóban ideadott nekem?

- Jó volna ott lenni, - bólintott Magdolna, - ha odavihetném a gyerekeimet is. Igaz, hogy előttük ott sem tudnék telefonon úgy beszélni magával, ahogy szeretnék. Jaj, de el vagyok keseredve.

Detky megfogta a kezét.

- Drága szivem, ne mondja ezt, mert nagyon megijeszt. Ha ilyen apró kényelmetlenségek már a kedvét szegik, mit gondoljak magamban, mennyire szeret?

- Ó dehogy szegik a kedvemet, nem ért maga engem. Sajnálom a mi szerelmünket, mint... mintha egy kismadarat látnék magam előtt, amely a vércséktől fél és nem találja a fészkét.

- Lesz fészke annak a kismadárnak, ne féljen. Holnap nekilátok keresni. Nincs ma nehezebb, mint a lakáskérdés, tudom. De most nem ismerek lehetetlent. Napokon belül jelenteni fogom

magának, hogy fészket raktunk. Lesz egy kis tanyánk, jó helyen, ahová nyugodtan eljöhet. Magának is lesz ott holmija, nekem is. Mintha már összeházasodtunk volna. Bízza ezt rám egészen és bízza arra az érzésre, amit érzek maga iránt. De... míg az meglesz... addig... addig nem csókolhatom meg?

- Az Istenért, hát hol? Csak nem megyek el a lakására, ahol házmester van és ahol surranni kell a nővére előtt?

- Talán vehetne egy napra egy szobát a Hungáriában, vagy a Ritzben... hogy ciánozzák a lakását, vagy valami ilyen ürügy alatt... és ugyanakkor én is...

- Angyalom, ne beszéljen őrültségeket. Mit mondok a gyerekeimnek? Hogyan csomagoljak? Képtelenség. Na ne vágjon ilyen arcot, higgye el, én legalább úgy vágyom megcsókolni magát, mint maga engem. Beszéljünk rendesen és józanul. Mindenekelőtt a telefon, össze kell egyeztetnünk mindkettőnk napirendjét. Maga későn fekvő és későn kelő ember. Én korán fekszem és korán kelek. Meg kell beszélni, hogy milyen nevet mondjak be, ha nem találom otthon, mert az inasának szükségtelen folyton a nevemet hallania. Tudnom kell, hova jár délután, ha sürgősen adódik valami mondanivalóm. Meg kell beszélni, hogyan hozom össze először gyerekeimmel. Hányszor jöhet el hozzám nyilvánosan, mint jóismerős. Meg kell ismerkednem a nővérével, akit nagyon akarok szeretni. Ezekről beszéljünk, szivem, és ne a Hungáriáról.

- Ez szemrehányás?

- Nem. Én boldog vagyok, ha érzem, hogy vágyik rám. De gondolja meg, hogy - a maga kifejezésével élve - most fészket alapítunk. Ha a jövőnkre gondolunk, minden apró részletre vigyázni kell. Mennél jobban szeret engem, annál óvatosabb mindkettőnk érdekében. Én nekem nagyon nagy szükségem van arra, hogy ne csak a vágyát érezzem, hanem a szerelmét is. Szeret?

- Szeretem. Meg vagyok győzve. Bámulom magát és nem tudom megérteni, mivel érdemeltem ilyen kincset az élettől. Hát akkor kezdjük. Először a telefon.

Minden kérdést végigvettek. Az egész beszélgetést Magdolna vette a kezébe. Amit a spanyol úton nem figyelt meg eléggé, az most egyszerre tisztán állott előtte: ennek az embernek nem ok nélkül van az a kedves, kisfiús vonás az arcában. Gyámoltalan gyerek ez, akit úgy kell etetni, mint Klári eteti Pockot. Ha nővére és inasa nem volna, valami gazdasszony lopná ki a szemét és egyetlen gomb sem volna a kabátján. A kettőjük dolgában is nővérre van szüksége. Ennélfogva lesz neki nem csak a szerelme, hanem a nővére is. Ettől a gondolattól melegség öntötte el. És úgy érezte, hogy akit szeret, azt most hirtelen még jobban szereti.

Jó másfél óráig beszélgettek. A mindennapi telefont este féltizenkettőre tűzték ki. A gyerekekkel való megismerkedést a szigeti tejcsarnokban gondolták a leghelyesebbnek, ott holnapután délután véletlenül fognak találkozni. Detky nővére volt a legfogasabb kérdés. De felfedeztek Polonkay ezredesné személyében közös ismerőst. Majd ügyesen módját ejtik, hogy ott valahogyan egyidőben tegyenek látogatást, természetesen Detky nélkül.

- Most pedig még valamit, - szólt Detky, - mondja, a hálószobája utcára nyílik?

- Igen. Kis villa, egyemeletes, a földszinten nincs lakás, csak házmester és vici, az első emeleten mi vagyunk az utca felé egy frontban, hátrafelé pedig egy beplántált proletár, aki szerencsére nagyon rendes ember.

- És melyik ablak a maga hálószobája?

- Balfelől az első. Miért kérdi, drágám?

- Mert, ha éjszaka eszembe jut végigmenni kocsival az Andrássy-úton, tudni fogom, hova nézzek. És esetleg, ha gyalog mennék és soká felnéznék... Kinevet? Gimnazista vagyok?

- Nem nevetem ki. Ha gimnazista, akkor nekem így jó. Most pedig elmegyek. Maga csak tíz perc mulva induljon.

- És meg sem csókolhatom. Magyarországon még meg sem csókoltam. Mégis nevet. Mit nevet?

- Eszembe jutott, hogy most éppen olyan duzzogó arcot vág, mint Toledóban... akkor este...

- De akkor más volt a folytatás. No mindegy. Este felhívom.

Kezet szorítottak. Magdolna még visszanézett a kapuból. És visszaintett, magasba emelt kezének ujjait billegtetve, ahogy szokta. Otthon rendben talált mindent. A nap elmult. Este siettette a lefekvést, hogy a telefon ébren ne találja a házat. Tizenegykor Phil és a gyerekek már aludtak, ő is lefeküdt, a telefont azonban előbb kivitte a fürdőszobába. Az ágyban várta a csengetést, hogy rögtön kifusson, ott beszélgessen, ahonnan az alvókat semmiesetre sem költi fel.

A telefon pontosan megérkezett. Detky hazulról beszélt és mindjárt ujsággal szolgált. Megállapodott a lapjával, hogy ezentúl más alapokra fekteti munkatársi viszonyát. Nem fog bejárni a szerkesztőségbe; amit ír, és pedig heti négy cikket, azt hazulról fogja beküldeni.

- Ezt magáért csináltam, szivem. Időben szabad akarok lenni.

- Nagyon kedves, - mondta Magdolna aggódva, - de nem lesz ennek anyagilag olyan következése, hogy...

- Nem, nem. Nagyon jó megállapodást kötöttem. És tudja, nem akarom magamat ujságírásra elforgácsolni most már. Ha magát magam mellett tudom, akkor meg akarom fogni a dolog végét. Megírom a Kolumbus-darabot.

- Gondolkozott már róla?

- Az úton, Salzburgtól hazáig. Hogyne. A vázlata körülbelül kész a fejemben.

- Elmondhatja?

Detky azonnal belekezdett. Részletesen mesélte. Nagyon érdekes volt, ahogy mondta és első hallásra izgalmasnak tetszett.

- Jaj de örülök. Nagyon szép.

- Tetszik? - kérdezte mohón a szerző.

- Nekem roppant tetszik. Az én véleményem ugyan nem mérvadó, de...

- Hogyne volna mérvadó. Csak a magáé az, hiszen maga a közönség.

- És mikor kezdi írni?

- Na várjon, most zsarolni fogom magát. Mihelyt maga az enyém lett itthon is, másnap kezdek dolgozni.

- Áll az alku. De ez nemcsak rajtam múlik...

- Értem, értem. Holnap nekivágok a városnak. Szeret?

- Imádom.

Mikor letették a kagylót, Magdolna megnézte az órát. Kevés hiányzott a fél egyhez. Majdnem egy órát beszéltek. Másnap ugyanígy történt. Este pontosan megcsendült a hívás. Mindketten

elmondták napjuk történetét. Komoly dolgokat, gyerekes apróságokat vegyesen. Magdolnát minden szó érdekelte, amit kedvese mondott. És kétségtelenül érezte, hogy azt is minden szó érdekli, amit ő mond.

- Találja ki, mielőtt elbúcsúzunk, - mondta a férfi a végén, - honnan beszélek?

- Nem tudom kitalálni. Hát nem a lakásáról?

- Nem. A Műcsarnok-kávéházból. Tizenegykor kocsiba ültem, leszálltam a maga környékén és egy félóráig néztem az ablakát. Üzenetnek ott hagytam egy szál piros rózsát, és pedig a kapurács mellett a balsarokban, a földre tettem. Ha holnap megnézi, biztosan ott találja. Most jó éjszakát.

Magdolna szerette volna a virágot azonnal megkeresni. De ez bonyolult lett volna ilyen késői órán. Másnap délelőtt azonban valami ürüggyel lesietett. A rózsát megtalálta a kapu sarkában. Milyen kedves ez az ember. Egyre jobban a szívéhez nő. Kivette erszényéből a kis arany lapot és elolvasta: „Jobban, mint tegnap és kevésbé, mint holnap."

Délután felkerekedett a gyerekekkel, Phillel és a mindig jelenlévő Bodóval, hogy kimenjenek a tejcsarnokba. Ott nem nagy közönséget találtak. A gyerekek elhelyezkedtek, Klári azonnal intézkedett, hogy Pocok mi mindent egyék. Magdolna nemsokára meglátta az érkező Detkyt. Kissé lámpalázasan keresgélte magában a legtermészetesebb hangot, amellyel gyerekeinek tudtára adja, hogy egy bácsival fognak megismerkedni. Kétszer is nekikezdett, nem ment. Ekkor Bodó véletlenül mint megmentő lépett fel:

- Nézze csak, báróné, - szólt élénken, - tudja ki jött be a helyiségbe? Detky, a híres író. Akit most egy éve itt a szigeten nagybetegen láttunk, emlékszik? Azóta meggyógyult.

- Ne mondja. Hol van? Azóta meg is ismerkedtem vele Mikeséknél, sőt Spanyolországban is összeakadtunk véletlenül. Nagyon kedves és érdekes úriember. Szeretném idekéretni, hadd ismerje meg a gyerekeket.

Bodó intézkedett. Pincért kerített, üzenetet küldött. Detky ott állt az asztalnál.

- Csókolom a kezeit, báróné. Milyen kedves véletlen.

Kezet csókolt. Kezet szorított és „how do you do"-t váltott Phillel, kezet szorított Bodóval. Aztán Klárihoz fordult:

- A kis bárónő, ugye, akiről a mamája annyit mesélt nekem Spanyolországban. De bocsánat, a mama egy kislányról beszélt nekem, én pedig egy ekkora hölgyet találok itt. Nem is köszönhetek neki másképpen, mint kezeit csókolom.

Klári kezet nyujtott és elpirult. Arcára volt írva, hogy a megismerkedést igen nagy tetszéssel fogadta. Aztán Pocok következett.

- És te, gondolom, Pocok vagy, akiről szintén annyit hallottam. Detky Pál vagyok, szervusz. Jól vagy?

Pocok illedelmesen meghajtotta magát.

- Igenis, kérem, jól vagyok, köszönöm. Én báró Meszlényi Imre vagyok.

- Mi az, hogy „igenis kérem"? Mi tegeződni fogunk. Hiszen kollégák is vagyunk, olyan művészfélék mindaketten, nem igaz? Én irkálok, te meg muzsikálsz. Egy kutya, nem igaz? Várjál csak, fogunk mi még operát írni együtt. Majd írok neked szöveget és te megzenésíted. Előadják az Operában. Nagy díszelőadás lesz, a páholyban ott fog ülni a mamád és Klári és Phil és Bodó bácsi és úgy fognak tapsolni, hogy no.

- És te nem ülsz a páholyban?

- Hogy gondolsz olyat? Mi szerzők leszünk és ketten kézenfogva kijövünk a függöny elé, hogy meghajtsuk magunkat. De mikor a tapsnak vége lesz, és mi már kimegyünk, akkor titokban felkacsintunk nekik a páholyba, hogy a közönség ne vegye észre.

Pocok rögtön belement a dologba. A gondolat szerfelett izgatta.

- De ezt mikor lehet megcsinálni? Én még csak tizenkét éves leszek.

- Majd, ha zeneszerzést is tanultál. Mondjuk úgy öt-hat év mulva. Akkor már felnőtt fiatalember leszel, senki sem mondhatja, hogy „mit akar ez a gyerek".

- Igen. És az opera miről szól? Hogy addig is gondolkozzak rajta.

- Hát tudod, én már régóta szeretnék írni egy színdarabot Kolumbusról, mikor felfedezi Amerikát, Előbb megírom prózában, te is megnézed. És ha neked tetszeni fog, nem bánom, zenésítsd meg.

Pocok izgatottan gondolkozott.

- De akkor nekem előbb hallani kell a tengert. Még nem tudom, milyen a tenger. Mama, nem mehetnénk jövő nyáron a Magura helyett a tengerre?

- Nincs kizárva, kisfiam. Majd megkérdezzük a doktor bácsit.

Detky visszatért Klárihoz, hogy azt se hanyagolja el.

- Na és Klárit is meg kell kérdezni, mert úgy hallom, hogy az étkezés kérdését ő intézi. Hátha neki nincs kedve a tengerhez? Akkor már baj van az egész tervvel.

- Én szívesen megyek, - sietett Klári a válasszal, - Pocokkal én bárhová megyek.

Így ment tovább is. Detky remekül tudott a gyerekek nyelvén beszélni. Felnőttek általában selypítenek és sületlenségeket mondanak, ha gyerekkel beszélnek. Az ilyet a gyerekek ki nem állhatják. Detky azonban, talán a benne rejlő gyermek érzékével, kitűnően értette, hogy felnőttként beszéljen, de olyat, ami a kicsiket érdekli. Kláritól a világért sem azt kérdezte, hogy milyen tantárgyat szeret a legjobban, hanem Pocok kosztolásáról beszélgetett vele és az egyes ételek különböző tápláló erejéről. Mikor aztán már mindkét gyereket megnyerte, elkezdett tréfálkozni. Ráugatott egy ott somfordáló kis foxi-kutyára, és olyan pompásan utánozta a kutyahangot, hogy a foxi meghökkenve és mérgesen visszaugatott. A gyerekek majd megszakadtak a kacagástól. Aztán a papirosszalvétából, amelyet nyolcadrét összehajtott, körmével kis darabokat tépett ki, az egészet kibontotta s az elétáruló papir-kézimunkát átnyujtotta Klárinak, aki azonnal maga is hozzáfogott az érdekes játékhoz. Pocoknak pedig különbözőképpen teletöltött négy pohár vizet tett oda, hogy még néhány cseppnyi ide-oda töltögetéssel megkapják a Dur-skála alaphangjait. De közben Philt és Bodót sem hanyagolta el. Már sötétedni kezdett és Magdolna kétszer indítványozta az indulást, de a gyerekek könyörögtek, hogy még maradjanak. S mikor végül mégis menni kellett, Pocok így szólt:

- Én szeretnék neked zongorázni. Gyere el hozzánk. Mama, ő mikor jöhet el hozzánk?

- Ne mondd, hogy „ő", az nem illik. Mondd, hogy Pali bácsi. Majd megkérjük Pali bácsit, hogy hívjon fel bennünket telefonon és majd megbeszéljük, mikor ér rá. Most búcsúzzatok el szépen.

Detky kezetszorított Klárival és ismét kezétcsókolommal tette boldoggá. De Pocokot magához ölelte és jobbról-balról megcsókolta. Magdolna fényesedő szemmel nézte, ahogy Pocok két vékony kis karja a szeretet meleg ösztönével fonódik Detky nyaka köré.

Este a rendes telefonáláskor Detky odavolt az örömtől.

- Tudja, szivem, ha sikerületlen, savanyú gyerekei lennének, én azokat is szeretném. De ezt a két gyereket viszont akkor is imádnám, ha a más gyerekei volnának. Elbűvölt mindakettő. A kislánya pompás kis teremtés, gratulálok hozzá. Csupa önállóság, éles ész, akarat, keménység. Ha ez megnő, ember legyen a talpán, aki belekezd. És az én kis Pocok barátom, hát arról csak meghatva tudok beszélni. Ha nekem fiam volna, nem szerethetném jobban. Mondja már, de hamar, milyen sikerem volt náluk, mert nagyon izgatott vagyok. Mint a szerző, aki másnap a kritikát olvassa.

- Angyalom, maga ezeket mind megbabonázta. Phil, azt hiszem, feladta Bodó iránti érzelmeit és magába szeretett. Bodó el van bűvölve, igaz, hogy egy kis baj van, mert ő szeretne magával operát írni. De ez mellékes. A két gyerek a fontos. Egész este majd lenyúztak, hogy mikor hívjuk meg magát. Klári papírterítőket csinált régi ujságokból, Pocok pedig tizenkét pohárból felállította a kromatikus skálát. Nézze, holnap talán még korán lesz, de holnapután hívjon fel nyilvánosan s akkor megbeszéljük, hogy mikor ebédel nálunk. Legjobb, ha félkettőkor szól ide.

- Meglesz. Nem hívhatná meg ugyanakkor Bodót is? Az annyira ott ül a maga otthonában, hogy ezért fontos nekem. Operát nem írok vele, da bízza rám: a tűzbe fog menni értem.

- Milyen csirkefogó maga, ilyen tervszerűen csinálja. Biztosan engem is kitűzött és végrehajtotta a programmot.

- Ezt nem is tagadom. És azt hiszem, holnap ujságom lesz a maga számára.

- Jaj, már előre félek. Valami garszonlakás?

- Nem, kérem. Rendes szoba-konyhás modern lakás, csak azzal a kényelmetlenséggel jár, hogy új fogorvost kell választania.

- Hálistennek. A mostanit ki nem állhatom. De miért van erre szükség?

- Visegrádi-utca nyolc alatt a földszinten, a kaputól egy lépésnyire nyílik egy folyosó. Annak két ága van. Egyik a fogorvoshoz vezet, másik oda. Be van bútorozva. Modern kacattal persze. De hát azt majd darabonként kicseréljük. Nekem annyira tetszik, hogy oda fogok járni darabot írni. A lakást egy öreg táblabíróné adja ki, akinek megmagyaráztam, hogy otthon nem tudok dolgozni, annyit zavarnak. El is hitte, mert nem is hihetetlen. Neki hatéves szerződése van, mint főbérlőnek. Ebből kettő lement. Most én szeretnék vele a magam részéről négyéves szerződést csinálni. Holnap megint tárgyalok vele. Angyalom, térdenállva könyörgök magának, érjen rá holnapután délután.

- Nem kell könyörögnie, csacsi.

- Jön?

- Megyek.

- Hát akkor lássa meg, milyen úriemberrel van dolga: én már elkezdek dolgozni. S ami addig kész lesz, holnapután felolvasom. Azt előre megmondom, hogy meglepetés is fogja várni, ha eljön. Nagyon fog örülni neki.

- Miféle meglepetés?

- Ha most elmondom, akkor már nem meglepetés. Csak izgatni akarom egy kicsit. Most pedig ajánlok egy üzletet.

- Halljuk.

- Holnap estig gondoljon annyit rám, mint én magára.

- Vaktában merem vállalni. Jó éjszakát. Nagyon?

- Kimondhatatlanul.

Másnap este Detky már jelentette, hogy dolgozott. Nem sokat ugyan, de dolgozott. Papírra vetette a darab tervrajzát vázlatosan. Olyan lelkesen beszélt és úgy örült neki, hogy Magdolna külön beleszeretett ebbe az örömbe. A készülő színdarabot valahogyan közös gyermeküknek érezte. Aztán az az ujságolni valója is volt Detkynek, hogy a táblabírónéval megcsinálta a megállapodást négy esztendőre.

- Minden készen várja, szívem. Jól jegyezze meg, Visegrádi-utca nyolc. Ahogy a kapun belép, azonnal balra. Egy kis folyosóra fog jutni, ott két lépést tesz és megint balra. Én várni fogom az ajtóban.

És eljött másnap. Magdolna életében a legelső légyottnak a napja. Egész délelőtt csak ezen járt az esze. Idegesen jött-ment a gyerekek között szórakozott volt, minden neszre összerezzent. Nem az hozta ki sodraiból, hogy délután a kedvese karjai közé fog omlani; ez inkább repeső boldogsággal töltötte el. De ösztöne tiltakozott a bujkálás ellen. Homályos kapualja, besurranás, legénylakás, - mindez kényelmetlen szorongást okozott a lelkében. Igyekezett meggyőzni magát. Emlékezetébe idézte azt a mondatot, amelyet Detky egyszer még Spanyolországban mondott neki, egy bűvöletes éjszakán, egymás karjaiban: „Szerelemből minden szent, szerelem nélkül még egy kézcsók is visszatetsző." Ez szép mondat volt és a szívéhez szólt. De most nehezen tudta szentnek tekinteni ezt a gyermekei előtt való kifogás-keresést, ezt a bujkálást, ezt a kicsinyes és hazug módot, ugyanazt, amellyel haszontalan kis nők csalják a férjöket.

Délben megszólalt a telefon. Detky jelentkezett, ahogy megbeszélték. A telefon szándékosan volt az ebédlőben.

- Halló, itt Detky Pál beszél. Meszlényi báróné őméltóságát keresem.

- Halló, én vagyok a telefonnál. Jó napot, Detky, nagyon kedves, hogy felhívott.

A két gyerek izgatottan figyelt. Odamentek ők is a telefonhoz.

- Nagyon örülnék, ha egyszer eljönne hozzánk ebédre. Mondja meg maga a napot, én egész héten szabad vagyok. Mennél hamarább? Ez kedves. Hát mondjuk: csütörtök. Magának alkalmas? Helyes. A címet megtalálja a telefonkönyvben, fél kettőkor eszünk. Várjon még egy kicsit, a gyerekek akarnak beszélni magával.

Klári izgatottan vette át a hallgatót.

- Halló, Detky bácsi? Itt Klári beszél. Jónapot. Nagyon örülök, hogy eljön. Mondja meg, hogy mit szeret enni. Tessék?

Klári belenevetett a telefonba:

- Mama, hallod? Detky bácsi azt mondja, hogy szeretné, ha őt is én etetném, mint Pockot. Halló! Hát akkor bízza rám, majd kitalálunk valamit. Viszontlátásra. Várjon még, Pocok is akar beszélni.

Pocok gyorsan kapott a kagyló után.

- Halló. Itt báró Meszlényi Imre. Szervusz. Én csak azt akarom mondani, hogy nagyon örülök. És kitaláltam egy érdekes játékot, azt majd veled fogom játszani. Mama, Pali bácsi azt mondja, hogy ő is kitalál. Halló, hát akkor szervusz.

Pocok letette a kagylót. Pedig Phil is ott állt és nyilvánvalóan köszönni szeretett volna a telefonba. Most erről le kellett mondania. A gyerekek annál élénkebb örömmel folytatták az ebédet. Alig mult el tíz perc, a telefon megint megszólalt. Magdolna maga vette fel a kagylót.

- Ki beszél ott, kérem?

- Az nem fontos. Szíveskedjék Detky Pál urat a telefonhoz küldeni.

Magdolna elhült. Azt hitte, hogy elejti a kagylót.

- Ez valami tévedés lesz. Ki beszél, kérem?

- Nem fontos. Detky Pál urat kérem.

Ekkorra már az egész dolog megvilágosodott előtte. Természetesen a színésznő alkalmazta régi fogását. Most ezt a házat is naponta tízszer fel fogja hívni és Detkyt fogja keresni. Magdolna egy szót sem szólt, letette a kagylót.

- Phil, if you please, valaki itt ostoba vicceket csinál. Én majd jelentést teszek a központnak, de ma akárhogyan cseng a telefon, ne vegye fel a kagylót.

- Yes, mylady.

Honnan tud ez a nő az összeköttetésükről? Ez megfoghatatlan. Hiszen mióta Detky San Sebastiánból eljött, azóta Zsoldos Bellával sem nem beszélt, sem nem levelezett. Egész biztosan megmondta volna. Sőt éppen tegnap este volt szó arról telefonon, hogy régi ismerősei közül Detky még alig látott valakit Szász Eleméren kívül. Ha a színésznőt látta volna, említette volna. Lehetséges, hogy Detky elejtett valami megjegyzést Szász előtt, aki azon frissiben elmondta volna a színésznőnek! Nem, ez lehetetlen. Detky kétségtelen úriember, s ebben az esetben egészen bizonyos, hogy igen óvatosan vigyáz a megjegyzéseire. Megfoghatatlan. A telefontámadás úgy meghökkentette, hogy zsibbadást érzett a gyomrában és térdében hirtelen fáradtságot. Ebéd után lefeküdt pihenni és gondolkozni. Az egész dolgot borzasztónak látta. Ez a nő vissza akarja kapni a régi kedvesét és könnyű dolga van az új ellenféllel, mert nem fél a botránytól. Sőt keresi a botrányt, mert tudja, hogy attól mások megrémülnek. Ez most futni fog Detky után, a nyomában lesz, figyelni fogja, jeleneteket csinál neki, esetleg detektívre sem sajnálja a pénzt. És kürtölni fogja, hogy Meszlényi bárónénak viszonya van Detky Pállal, „na, de majd teszünk róla". Ennek nem szabad elkövetkeznie. Soha őróla senki semmiféle mende-mondát el nem indíthatott. Soha még közömbös jóismerőssel sem mutatkozott kettesben. Neve, híre makulátlan. És most betör az életébe ilyen otromba támadással ez a borzasztó nő... nem lehet, nem szabad. Még azon az áron sem szabad, ha szerelmét nem láthatja többé. Klári nemsokára tizennégyéves. Három év mulva tizenhét. A legtökéletesebb leány életét is tönkreteheti, ha anyja hírével baj van. Ezt meg kell beszélnie Palival mennél hamarább. Telefonálni kellene neki, hogy ne a Visegrádi-uccában találkozzanak, hanem talán abban a Hermina-úti kis kocsmában, mert nagy baj van. De honnan tud valamit ez a félelmes nő? Megfoghatatlan, megfoghatatlan. Vette a telefont, bevitte a fürdőszobába és felhívta a Pali számát. Hosszú csengetésre női hang jelentkezett. Nem, Detky Pál nincs otthon, már ebéd előtt elment és estig nem is jön haza. Nyilván a nővére beszélt. Magdolna reménytelenül tette le a kagylót. Töprengett, vergődött, járt-kelt, amíg az indulás ideje el nem érkezett. Akkor mégis úgy döntött, hogy elmegy, pár perc alatt gyorsan elmondja, mi történt, aztán hazamenekül. Az uccán kocsit keresett, fedelét felhajttatta és mélyen elpirult, mikor a címet ki kellett mondania. Kénytelen volt kocsit venni, mert félt, hogy ha gyalog megy, ismerőssel találkozik, aki megállítja és elveszi idejét, vagy firtatni kezdi, hova megy és kísérni akarja. „Az első randevu", - mondja magában keserűen, mialatt mélyen hátradőlt a sarokba, hogy a szemközt jövő kocsikból meg ne pillanthassa valaki. A fuvardíjat jó előre kikészítette és ideges ujjakkal kaparászott aprópénze között, mikor a taxi az utolsó pillanatban még egyet ugrott. Úgy osont keresztül a keskeny gyalogjárón, mintha mérges kígyók között kellett volna átszöknie. Hátában valami homályos támadás kellemetlen, sajgó sejtelmét érezte. Az ajtó magától kinyílt előtte. Pali kitárta a karjait és sóváran magához vonta.

- Engedjen, szívem, azonnal mennem kell.

- Tessék?

- Kérem, ne haragudjék, szörnyű állapotban vagyok. Zsoldos Bella telefonált hozzám, mert más nem lehetett, és magát kereste. Ez azt jelenti, hogy a világ szájára kerültem. Mindennek vége.

Most szakadt ki belőle a régen visszafojtott sírás. Leborúlt a díványra és zokogott. Pali letérdelt a dívány mellé, símogatta, csendesítette, becézte. A zokogás rohama pár perc alatt elmúlt és könnyített rajta.

- De honnan tud valamit, - ez volt első szava, - ez megfoghatatlan.

- Hallgasson ide, szívem, én tudok mindent már tegnap óta, csak nem akartam telefonon izgatni. Mert itt úgyis elmondtam volna. Nézze, tegnap találkoztam Szász Elemérrel. Azt mondja: „Tudod, hogy Bella is megjött?" Azt feleltem, hogy nem tudom, de nem is érdekel. Erre Elemér elmondta, hogy hosszasan beszélt a hölggyel. A bestia elmesélte, hogy San Sebastiánban összevesztünk, mert rettenetesen féltékeny voltam Rőserre. És pedig joggal voltam féltékeny, mert Rőser most határozta el, hogy elveszi feleségül.

- Ez biztos?

- Elég biztos. Elemér megkérdezte, hogy megírhatja-e ujságban a dolgot, mire Zsoldos Bella rögtön felhatalmazta erre. De Elemér óvatos ember és tisztességes ujságíró. Felhívta Rősert. Rőser azt felelte, hogy igen, elveszi feleségül a művésznőt, ezt nyugodtan ki lehet írni az ujságba. A házasságkötés napját még nem tűzték ki. Holnap reggel benne lesz az ujságban. Maga is olvashatja. De térjünk vissza a lényeghez. Elemér elmondása szerint Zsoldos Bella ezt mesélte neki „Képzeld, Sevillában voltam Rőserrel és a portásnál kérdezősködtem, kik vannak ott magyarok. A portás erre azt mondja, hogy éppen tegnap utaztak el ketten. Kíváncsiságból kikerestem a neveket, hát kérlek: Pali volt és az a Meszlényi báróné. Kiderítettem, hogy együtt ettek, együtt jöttek-mentek és együtt utaztak is el. Hát én most már a Palira fütyülök, ezt meg is mondhatod neki, de én erre az ügyre kíváncsi vagyok és utána vágok. Telefon is van a világon." Erre én Elemérnek ezt feleltem szóról-szóra: „Igaz, csakugyan találkoztam Meszlényinével Sevillában, ezt nem is említettem neked. Nagyon örültünk egymásnak, nagyon kedvesen beszélgettünk. De aztán különböző irányba utaztunk el. Nem ártana, ha ezt elmondanád a bestiának, mert még valami tapintatlan szamárságot csinál." Ennyi volt az egész. Az én véleményem szerint nem kell tartania semmitől.

- De hiszen látja, hogy felhívott és magát kereste nálam.

Detky felkelt. Elment a szoba sarkába és telefonnal tért vissza.

- Tessék. Ez a meglepetés, amit szántam magának. Telefonunk is van. A szám titkos, nem tudja senki. Mikor idejövök dolgozni, maga felhívhat engem. Más nem, még a nővérem sem. Mikor pedig maga itt van, hazaszólhat, hogy mit csinálnak a gyerekei. Úgy sem tudhatja senki, honnan beszél. Bizony másképpen képzeltem a maga első idejövetelét. Azt hittem, örülni fog és mindjárt hazaszól.

- Hiába szólnék haza. Meghagytam, hogy ne vegyék fel a kagylót.

- Jó. Most fogja a másik kagylót és hallgassa.

- Mit akar csinálni?

- Maga csak hallgassa azt a kagylót. Ha szerencsém van, otthon találom a hölgyet.

Felhívott egy számot. Női hang jelentkezett. Csakugyan: ugyanaz a hang, amely őt névtelenül felhívta.

- Halló, itt Detky Pál beszél.

- Ó, Istenem, be formális vagy. Talán tedd hozzá, hogy a színművésznő őnagyságát keresed. Na, fiatalember, hát megjöttél? Tapintatosan értesítlek, imádott egyetlenem, hogy közben eljegyeztem magam.

- Hallottam. De ne légy ilyen könnyed, kérlek, mert igen komoly dologban akarok veled beszélni, és pedig ez életben utoljára.

- Oh, oh. Kis tragikus. Na mondjad, pofám, mondjad.

- Kérlek, engem felkeresett két úr és felelősségre vontak. Egy hölgy nevében, akinek a lakásán én soha életemben nem jártam, de akinél egy névtelen női hang engem keresett. A látszat szerint tehát én olyasmit fecsegek, mintha állandóan az illető hölgynél lennék található. Ez nekem rettenetes kínos volt. Kimosakodtam magam, úgy ahogy tudtam. De most kettőnkön a sor. Jól figyelj ide...

- Nem én telefonáltam.

- Ne hazudozz, - rivallt rá Detky, - Elemérnek magad mondtad.

- Na és ha én telefonáltam? Tévedtem, punktum, pász.

- Azt mondtam, hogy figyelj ide. Ismerek egy Jacobs nevű londoni hirlapírót. Akivel egy Rőser-vacsora után elmentél a Lenke lakására, mialatt én haldokoltam a szigeten. Hozzám is ő hozott ki, Rőserhez is ő vitt tovább. Ez a Jacobs szívesen elmondja az egész történetet azzal az anyagi vitával együtt, amely miatt csúnyán váltatok el. Hát ha mégegyszer hozzányúlsz ahhoz a telefonhoz, én becsületszavamat adom neked, hogy Rőser egy félórán belül az egészet tudni fogja. Ugyancsak tudni fogja akkor is, ha ezentúl az én életemet bármiféle más lépéssel zavarni mered. Értetted?

Hosszú csend következett. Majd a női hang dühösen és legyőzötten válaszolt:

- Pukkadj meg.

És letette a kagylót. Letették ők is. A férfi átkarolta az asszony vállát.

- Jót állok, hogy ez soha többet nem fog bennünket zavarni. Magát nem nyugtatta meg, amit hallott?

- De igen, valamennyire megnyugtatott.

- Akkor, miért ilyen rosszkedvű? És miért húzódott el tőlem?

- Mert kínos nekem a gondolat, hogy magát egy ilyen nő érdekelhette. Ez nekem kimondhatatlanul megalázó. Hát ennek vagyok én az utóda? Ugyanannak az ízlésnek tetszem én, amelyiknek ez is tetszett? Ahhoz jöttem most el, aki egy ilyen nőért meg akart halni?

- Nem egy ilyen nőért. Egy ilyen nő miatt. Az más. De maga miatt és magáért élni akarok. Ami magának rosszul esik, azt én ezerszer úgy szégyellem. De nem tehetek róla. Eddig hiányzott az életemből az a szerelem, amelytől erőt kaphattam volna. Most megvan. A multamból még felbukkan egy-két ocsmány részlet, amely most mind a kettőnket éget és fáj. De ezek gyorsan elpusztulnak, mint ahogy a pincebogarat megöli a napfény. Legyen türelemmel, várja ezt meg. Higyje el, nem soká kell várnia.

Most már egymás kezét fogták.

- Igen, de magának ez a nő tetszett. Már pedig én magára fel akarok nézni. És ez a tudat akadályoz.

- Tetszett, édes Istenem, tetszett. Érzéki ember vagyok. Így születtem, mit csináljak. Nem is szeretném, ha nem így volna. Az igazi szerelem kettőből áll: az égiből is, de a földiből is. Külön volt már részem mind a kettőből. Húszéves koromban szerettem valakit. Soká szerettem, de még a kezét sem fogtam meg. Fiatal leány volt, átszellemült, kedves és okos. Majd ezt egyszer részletesen elmondom. Aztán volt részem a földi szerelemben is. De igazán szerelmes most vagyok életemben először...

- Ez érdekes. Ugyanazt mondja, amit én mindig gondoltam erről, csak nem tudtam így kifejezni. Mind a kettő kell hozzá. Igen. Akármelyik hiányzik belőle, már nem tökéletes.

- Nem. De így igen. Adjunk érte hálát a jó Istennek, aki egymáshoz vezetett bennünket. Mondja, hát nem is néz itt körül? Nem örül neki? Nincs egy jó szava hozzá? Ahhoz, aminek én úgy örülök? Ahol olyan boldogok leszünk?

Átölelte. A szájak megkeresték egymást. Magdolna bódultan omlott bele a csók régóta nélkülözött boldogságába. Olyan parancs emelkedett fel a lelkében, mint a végzet, hogy szeretnie kell és boldognak kell lennie. És ő engedelmesen adta oda magát a parancsnak. Aztán a szent és ősi örömtől újjászületetten csendes mosollyal nézett maga elé:

- Most elgondolom, hogy mivel jöttem ide. Azzal, hogy talán szakítunk...

- Ha akarnánk, sem tudnánk, szívem. A sorsunk ellen nem tehetünk semmit.

- Hát jó, - mosolygott még élénkebben, - akkor belenyugszom. Nem szakítunk. Mi van a darabbal?

- Végre, csakhogy kérdezi! Már fájni kezdett, hogy nem érdekli. Itt van. Tessék.

Hozta a papírlapokat.

- Látja, ez olyan, mint a mérnöknél a kupola legelső, elvi rajza. Ezt úgy hívják, hogy vázlatos scenárium. Megvan az egész. Egyes szavak, más ebből nem tudna kiigazodni. Mondhatom?

- Alig várom.

Kényelmesen elhelyezkedtek. Magdolna maga alá szedte a lábát. A férfi részletesen elmondta a tervet. Öt felvonás, nem három, mint tervezte volt. Az első a királyi udvar, a királyi pár fogadótermének előszobája. Itt várakozik vezérek, papok, méltóságok között az őszhajú, szikár különc. Torquemada is itt van, a nagy inkvizitor. A várakozók egymást lökdösik, mikor a rögeszmés emberre néznek. Fürge arisztokrata fiú futkos az ajtón ki s be. Ez a Kolumbus kedvesének imádója. A királyi pár nem ér rá, harctéri hírek jönnek. Elküldenek mindenkit. De Kolumbus nem hagyja magát lerázni. Majdnem ölre megy a testőrökkel. A királyné gyóntatója siet segítségére, régi jóbarátja és támogatója. Kilép a királyi pár. Kolumbus megállítja őket. Magyaráz. A király, józan, rideg, fantáziátlan, gőgös ember, kissé únja a dolgot, rábízza a döntést feleségére, elmegy. Kolumbus a királynét veszi munkába, ezt a lelkes, szárnyaló asszonyt. Meggyőzi. Kolumbus elmegy. A királyné ott marad és meggyónik. Ez az ember túlságosan érdekli.

- Gyónás, nyilt színpadon? Nem fél ettől?

- Én is gondolkodtam rajta. Majd megvitatjuk. Hallgassa a másodikat.

Kolumbus lakása. A házasságából való két fiúcska. Nem szeretik a balkézről való mostohát. A furcsa, nyomorgó háztáj. Alig van mit enni, de Kolumbus százezer aranyakkal dobálódzik, amiket majd haza fog hozni. És rajongva beszél a millió és millió vademberről, akiket meg fog téríteni Krisztus számára. Nagy jelenet: kedvese elmondja neki, hogy udvarlója van. „Ne utazz el, Kristóf, mert ha egyedül hagysz, nem leszek elég erős.” Ő megrendül. Nagy lelki

harc. Hivatás, vagy szerelem? Borzasztóan gyötrődik. Elszökik hazulról, nem is búcsúzik. Kolostorba kell mennie, hogy számot vessen magával.

A harmadik felvonás a kolostorban játszik. Ő elszánta magát: mennie kell. Lent a kikötőben állnak a hajók. A jó szelet várták. Most itt a szél. Indulnia kell. Jön az asszony a két fiúval. Talán mégis vissza tudja tartani. De hiába beszél hozzá, az már nem hallja. Csak néz maga elé, mint a megszállott. A barátok karéneke kihallik a templomból. Kolumbus kiegyenesedve, holdkóros léptekkel megy kifelé.

Negyedik felvonás: Kolumbus otthona. Éjszaka. Az udvarló ostromolja az asszonyt, aki hősiesen ellenáll. Nem, nem, mindenáron hű akar maradni lelki szerelméhez, mialatt a fiatalság, a földi szerelem bolondító tűzzel ostromolja. A patio, mint a cordobai márki palotájában, tündöklik a holdfénytől. Az asszony küldi a fiatalembert. Ekkor lépteket hallani, az udvarlónak menekülnie kell. Nincs más út, mint az asszony hálószobája. Az asszony egyedül marad a színen. A két fiú oson be. Ők ilyenkor szoktak kiszökni, hogy a földgömbön, ezen a hóbortnak tartott szerszámom nézegessék, merre hajózhatik most apjok. Az asszony aludni küldi őket. Nem engedelmeskednek. Ők küldik a mostohát aludni. S az megadja magát sorsának: bemegy udvarlójához, ahová kedvesének fiai küldték.

- Eddig tetszik?

- Annyira érdekel, szívem, hogy már egy órája otthon kellene lennem, és nem tudom itthagyni. Szörnyű, mennyire elkéstem. Mondja gyorsan az utolsót.

- Az önként adódik. A visszatérő Kolumbust, aki csodálatos vadembereket, papagájokat és kincseket hoz magával, óriási ünnepséggel, pazar külsőségekkel fogadja a királyi pár. Dicsőség, világhír, felmagasztaltatás. De az asszony nincs többé. Elment a földi szerelemmel. Utolsó jelenetnek azt képzelem, hogy Kolumbus egyedül maradt egy szobában a feszülettel. Sírva fakad. Szenved. Letérdel a feszület elé. „Érted tettem, vígasztalj meg." Ez a vége.

- Ez nagyon szép. Jaj, annyi beszélni való volna erről, mennyit szeretnék kérdezni, és most rohannom kell... Nem, nem, egy pillanatig sem maradhatok, ne tartóztasson, azzal csak nehezebb.

- De ma este azért hívhatom, úgy-e?

- Hogyne, anélkül már nem is tudnék elaludni.

Este féltizenkettőkor pontosan szólt a telefon.

- Remélem, már nem olyan ideges, szívem, mint volt.

- Nem, valamennyire megnyugodtam. De azért nagyon-nagyon kell vigyáznunk.

- Volt még a hölgytől telefonhívása?

- Megkérdeztem Philt, amikor hazajöttem, hogy szólt-e a telefon. Azt felelte, hogy miután elmentem, még kétszer szólt, de ő nem vette fel a kagylót. Azután aztán csend lett. Maga az első, aki azóta hív.

- Lássa, a lecke használt. Jelentéktelen ügy ez, nemsokára emlékezni sem fog rá. Beszéljünk komolyabb dolgokról.

- A darabról?

- Arról is. De előbb arról, hogy mikor jön el megint?

Alkudoztak, soká-soká beszélgettek, boldogok voltak.

IX.

Detky Pál nem túlzott, mikor azt mondta, hogy élete fordulóponthoz jutott. Megváltozott egész életmódja, társasága, napi beosztása. Ezt legjobban Mária igazolhatta, a nővére.

Magdolna hamarosan megismerkedett vele. Pali addig beszélt nővérének, hogy Polonkayné-val fenn kell tartani a barátságot, míg a nővér valóban felhívta az ezredesnét és megbeszélte vele, mikor látogatja meg. Magdolna ugyanakkor toppant be az ezredesnéhez bejelentés nélkül, azon az alapon, hogy „erre jártam, drágám, rég nem láttalak".

Detky Máriáról azonnal meg lehetett látni, hogy a Detky Pál nővére. Különösen a szeme hasonlított a testvérbátyja szeméhez. De homloka keskenyebb volt, vonásai pedig nélkülözték a naivság kifejezését. Hízásra kissé hajlandó, szépnek mondható, délceg harmincéves leány volt, első pillanatra rokonszenves. Valami mély melegség és odaadás világította meg egész lényét.

- Bocsáss meg, ha megkérdezem, - mondta Magdolna képmutatóan, miután a leány már harmadszor említette a testvéri rajongás büszkeségével a bátyját, - ki a bátyád, kedvesem?

- Detky Pál, az író, - mondta Mária olyan hangon, mint a dinasztiát említő főhercegnő.

- Ó, Detky Pál, nagyon jól ismerem a bátyádat, drágám, én Meszlényi báróné vagyok. Talán említette neked, hogy kedves ismerősi viszonyban vagyunk. Spanyolországban is találkoztunk. A gyerekeim oda vannak érte.

- Te vagy a híres Meszlényi Magdolna? Jaj, édes angyalom, akkor nekünk nagyon össze kell barátkoznunk. A bátyám úgy beszél a gyerekeidről, hogy már kezdek rájok féltékeny lenni.

Magdolna előző nap délután járt a Visegrádi-uccában. De azért szemrebbenés nélkül folytatta:

- Hogy van a bátyád? Elég régen nem láttam. Két hete megint irodalmi vacsora volt Mikeséknél, akkor beszélgettem vele.

- Nagyon jól van, köszönöm. Tudod, én a magánügyeibe óvakodom beleszólni, sőt nem is nagyon ismerem őket. Pedig nagyon-nagyon közel állunk egymáshoz, én neki inkább anyja vagyok, mint húga. Egyszóval az idei nyáron ezt a fiút mintha kicserélték volna. Addig minden áldott éjjel kimaradt, sokat kártyázott és gyakran ment mulatóhelyekre.

- Más baj is volt ott, - szólt közbe epésen Polonkayné, minden bohémség és eféle népség szigorú ellensége.

- Igen, volt neki az az összeköttetése, amibe majdnem belepusztult és amiről nem szeretek beszélni. Hát annak nyoma sincs. A régi társaságát teljesen elkerüli. Azelőtt soha nem vacsorázott otthon, most többnyire otthon eszik. Nagyon szerette a pezsgőt, arról leszokott. Hatvan cigaretta helyett huszat szív naponta. És sokat dolgozik, nagy passzióval. Általában az egész ember megváltozott. Jókedvű, jól néz ki, öt évet fiatalodott...

- Ne csodálkozz, drága lelkem. Megszabadult attól a dámától. Ennél nem kell több magyarázat.

Magdolna helyeslően és érdeklődve bólogatott.

- Nekem is úgy tűnik fel, hogy más, mint azelőtt. Láttam én őt a szigeten is. Most jut eszembe, Máriám, hogy akkor téged is láttalak. Tavaly nyáron, a szigeten. Te ápoltad, úgy-e?

- Én bizony. És csak a jó Isten a tudója, min mentem keresztül mellette. Hónapokon keresztül mindennap faggattam az orvost az előszobában: megmarad? Az csak a vállát vonogatta. Látszott, hogy feladta. De az Isten csodát tett. Kettőt is. Az elsőt, hogy életben tartotta. A

másodikat, hogy megszabadította attól a fekete - jaj, ne haragudjatok, még most is izgatott leszek, ha eszembe jut.

- Mondjad csak, lelkem, - szólt most a háziasszony, - hát arról a szegény, boldogtalan teremtésről van valami híretek!

- A sógornőmről? Nincs. Egyformán van. Pali most már nem jár hozzá, az orvosok nem engedik. Én el-elnézek oda. De mondhatom, mikor visszajövök egy-egy ilyen látogatás után, úgy érzem magam, mint akit összetörtek.

- Te persze azt szeretnéd, - folytatta Polonkayné, - ha örökké élne.

És Magdolna felé fordulva, csúfondárosan mondta:

- Ez a Mária úgy retteg, mint a tűztől, hogy az a szegény elmebajos meghal. Mert akkor Pali esetleg megházasodik.

- De kérlek, - pattant fel Mária sértődve, - hogyan mondhatsz ilyet! Ha magához valót talál, persze, hogy csak nősüljön meg. De hol talál ő olyat, aki hozzá való? Ilyen ember valami csinos liba mellett csak boldogtalan lehetne...

- Jó, jó, féltékeny vagy, ne is vitatkozzunk.

Magdolna belevágott a csetepatéba:

- Meg tudlak érteni, Máriám. Szegény boldogult férjem nővére, Ernesztin, nagyon odavolt, mikor a családba kerültem. Kicsit éreztette is velem eleinte. De én nem vettem neki rossz néven. Hiszen úgyszólván elvettem tőle, akit legjobban szeretett. Mert ők is úgy éltek ketten, testvérek, mint ti most. Később aztán összemelegedtünk. De az élet ilyen. Ha én arra gondolok, hogy a lányomat egyszer fogja valaki és elviszi a háztól, vagy hogy a fiam felnő és megházasodik, bizony nekem is elszorul a szívem. Te csak maradj mellette és viseld gondját. Gondold azt, hogy a mi kis országunk nevezett ki téged oda: vigyázz az értékre.

- Ó, drága Magdolnám, olyan szépet mondtál, hogy ezt sohasem felejtem el neked. Eljössz egyszer hozzám is? Nem veted meg az én szerény kis hajlékomat? Tudod, majd mikor tudom, hogy jössz, elküldöm őt hazulról. Jó hosszút beszélgetünk. És majd megmutatom neked az íróasztalát, meg a különféle ezüstkoszorúkat, meg a díszokleveleket, meg mindent. Roppant érdekes dolgai vannak. Van például egy aranykulcsa, azt Clevelandban kapta magától a polgármestertől, mikor Amerikában járt. Aztán az a rengeteg könyv, uramisten. Csak szótára van két egész polcra való. És Kossuth Lajos arcképe dedikálva, ja igaz, hisz azt nem ő kapta, hanem szegény édesapánk. Persze, persze, az aranykulcsot is még a papa kapta. Hát megtisztelsz igazán és eljössz? Összejövünk így hármacskán, nagyon kedves lesz.

- Nagy örömmel. Akár most is megbeszélhetjük.

Polonkayné kimaradt a megbeszélésből, mert vidékre készült. Ők tehát mindjárt megállapodtak a másnap délutánban. Az esti telefonbeszélgetéskor erről nem szólt semmit kedvesének. És másnap délután ötkor becsengetett a Lánchíd-uccai lakásba, ahol réztáblán a Detky Pál neve állott. Mária kitörő örömmel fogadta az előkelő látogatót, az inason maglátszott, hogy előre megmondták neki: most aztán szedje össze magát.

A testvérpár négy szobát lakott. Volt Máriának egy szobája, volt egy közös ebédlő, aztán igen tágas írószoba következett, s utána még egy, ahová már nem kukkantott be. De a könyvtárszobában jól körülnézett. Ez a szoba volt az otthona annak az embernek, akit szeretett. Három falat a könyvek foglaltak el itt, sűrű polcokon, fel a mennyezetig. A negyedik falon néhány címeres családi kép függött, egy Lotz-vázlat, egy Mednyánszky-kép. És néhol valamivel világosabb volt a csontfehérre festett fal.

- Ott olyan képek voltak, - magyarázta Mária titokzatosan, - amiket azóta kidobott. Újat még nem tett helyébe.

Magdolna odament az íróasztalhoz. Azonnal megismerte azt a réz-levélnehezéket, amelyet ő vett Sevillában. Földgömb állt ott még, írószerszám és sok rendetlen papiros és levél között az Encyclopaedia Britannica egy kötete, éppen Columbusnál kinyitva.

- Nagyon rendetlen, - mentegetődzött Mária, - de nem engedi, hogy hozzányúljunk az íróasztalhoz. Azt mondja, hogy ha rendet csinálok, rögtön nem talál meg semmit, de így eligazodik.

- Megpróbálom, milyen érzés itt ülni, - szólt Magdolna.

Beleült a karosszékbe, toll után nyúlt, bemártotta, nevetett. Aztán egy tiszta kéziratlapra odaírta.

- Itt járt hivatlanul M.

Még odaírta a dátumot is. De mialatt a papirost rakosgatta, a rendetlenség alján fekvő mappa belsejéből valaminek a csücskét látta kinézni. Ügyesen megnézte, hogy mi az. Az ő képe volt, kivágva a Társaság című lap egy régi évfolyamából. Gyorsan visszacsúsztatta. Mária nem vett észre semmit. Mikor kimentek, még egy kép tűnt fel neki: régi fénykép, egészen fakó. Fiatal leányt ábrázolt rokokó-jelmezben.

- Ez ki?

- Rokonunk volt szegényke, Erdőhegyi-leány. Pali olyan diákmódra rajongott érte. Már meghalt.

- És szegény sógornődnek nincs itt képe?

- Egy volt, de...

- De?

- De egyszer az a nő itt fent járt, valamin összeveszett Palival és dühében eltépte. Ugy-e nem veszed rossznéven, ha ilyen bizalmas vagyok hozzád, drágám, de hidd el, mindennap külön hálaadó imát mondok, hogy annak a dolognak vége. Nem is tudom én ezt megérteni ma sem. Egy ilyen tetőtől-talpig úrifiú, aki a nevére meg a társaságára annyira kényes volt, hogyan is keveredhetett bele ebbe a dologba. Még hozzá, tudod, hideg természetű férfi is, én igazán nem értem.

Magdolnában megvillant a titkos gőg diadala. „Hideg természetű? Mit tudod te azt, kedves jámbor Mária. Én tudom. Én látom őrjöngő tűzzé változni és azzá változom magam is." De nem felelt semmit. Másra terelte a szót.

- Elég sokat dolgozik a bátyád. Azok a cikkek. És említette, hogy most darabot ír.

- Igen. Mondta nekem is. De még nem olvastam belőle semmit. Míg nem kész, egy léleknek sem szokta mutatni.

- Milyen kár, - színészkedett Magdolna, - pedig én is nagyon kíváncsi volnék rá.

Aztán nemsokára elbúcsúzott, miután illendően meghívta Máriát, hogy egyszer a gyerekeket nézze meg. Távozáskor arra gondolt, hogy ezt a kilincset az ő keze szokta benyomni. És ha már meg nem símogathatta, legalább hosszabban tartotta rajta kezét a kilincsen. Aznap este Pali már negyedtizenkettőkor telefonált.

- Nincs túlkorán? Már nem bírtam tovább várni. Drága szívem, micsoda összeesküvést csinált maga Máriával? Tudja, mekkora örömet szerzett nekem? Ült a széken, írt a tollammal. Szentté tette nekem azt a szobát. Hogyan lehet valamit nagyon-nagyon megköszönni?

- Csak egy módon. Ha nagyon-nagyon szeret engem. És ha dolgozik.

- Akkor jó. Mert nagyon-nagyon szeretem. És az első felvonás kész.

- Ó, Istenem, ne mondja! Ilyen öröm. Mikor olvassa fel?

- Holnap. A Visegrádi-uccában, ha eljön.

- Ott leszek, ott leszek. Jaj de kíváncsi vagyok. Jól sikerült?

- Nem tudom, mit fog szólni hozzá. A királyné gyónását kihagytam. Aztán írtam bele egy új jelenetet. Zsidó orvos jön az udvarhoz. Tudnia kell, hogy akkor volt a legnagyobb zsidóüldözés Spanyolországban. Írtam egy párbeszédet Torquemada és az orvos közt. Miért hallgat?

- Mert félek tőle. Ez ma nagyon kényes kérdés. Nem gondolja, hogy korán van?

- Nem tudom. Majd megvitatjuk. Mondja, mi lenne velem, ha maga nem volna? Jaj, még kimondani is rossz.

Magdolna elment és végighallgatta az első felvonást. Ez az érdeklődés szerelméhez is tartozott, de a munka önmagáért is érdekelte. Tanulságos és izgalmas volt számára nyomról-nyomra látni, hogyan születik a szellemi alkotás, hogyan formálódik kezdődő csírája az agyban, hogyan táplálja ezt a csírát az agyban élő benyomások és adatok készlete, valamint a kifejező képesség, akárcsak az anyai szív vére a születendő gyermeket. Bepillantott a darabírás boszorkánykonyhájába és csodálkozva hallgatta Pali dramaturgiai magyarázatait. Egyik-másik nagyon meglepte, mert eddig fordítva képzelte a dolgot. Úgy gondolta például, hogy az a jó fordulat a színdarabban, amelyet nem vár senki. Pali megmagyarázta neki, hogy az ilyen fordulat a legrosszabb. A színdarabban semminek sem szabad történnie, amit a szerző elő ne készített volna. A néző figyelmét ápolni kell. Először homályos célzást kell tenni valamire, hogy a néző gyanút fogjon: hopp, itt vigyázni kell, ezzel még történni fog valami. Vagyis, a néző figyelmét le kell kötni.

- Furcsa, hogy az ember előtt - mondta Magdolna - ezerszer elcsépelt frázisok egyszerre hatalmat kapnak. Azt, hogy „a figyelmet lekötni", számtalanszor mondja és hallja az ember. Éppen ezért már nem is gondolja meg a kifejezés értelmét. Míg aztán valami egyszerre meg nem világítja előtte.

- Van ez tovább is, - felelte Pali, - én azt tartom, hogy csak a közhelyek jók s igazak. Hiszen éppen azért váltak közhelyekké, mert tartalmok igazsága és szerencsés kifejezési módjuk azonnal szembeötlő és mindenki használatára alkalmas. „Nyelvében él a nemzet." Ez frázisnak látszik, és közhely. Pedig a legszebb és legnagyobb igazságok egyike. Feneketlenül mély értelme van. Vastag kötetet lehet írni mindarról, amit ez a négy szó tartalmaz. Köszönöm, hogy erről beszélt. Megvan holnapra a cikkem. „A közhelyek dicsérete" címmel meg fogom írni ezt a gondolatot.

- És én holnap olvasni fogom az ujságban. Tudja, szívem, van valami külön íze annak: íróba szerelmesnek lenni. Ha reggel a kezembe veszem az ujságot, első dolgom, odaforgatni a maga cikkéhez. Elkezdem olvasni. És ráismerek gondolatokra, amelyeket ebben a szobában együtt beszéltünk meg, apró szófűzések, amelyeket már hallottam magától. S néha, ritkán, felismerek egy-egy gondolatot, amire én figyelmeztettem, aminek a magvát én hintettem el magában. Hogy én is közhelyet használjak: amire én ihlettem.

- Nem közhely, - rázta fejét komolyan Pali - a mi esetünkben ez komolyan igaz. Ha a szó szép értelmében használhatjuk azt, hogy „múzsa", akkor a kettőnk dolgára ráillik. Amit én csinálok, ahogyan csinálom, és hogy egyáltalában csinálom, az maga.

- Büszkévé tesz, ha túloz is. De akkor is büszke vagyok, mikor olvasom. A sorok közt ennek a mi kis szobánknak a képét látom, a maga hangját hallom az enyémmel együtt. S a telefon jut

eszembe, a mi kedves esti telefonjaink. Számtalan ember olvassa a maga írását az egész országban. Maga azokra mind hat. Ha tehát maga valami kevés ösztönzést, termékenyítést kap tőlem, akkor névtelenül tulajdonképpen én is hatok arra a számtalan emberre. Nem hiába élek. Ez sokszor eszembe jut. Valósággal felemel, higyje el. Boldog vagyok és nagyot lélegzem tőle.

Magdolna most már rég megismerkedett kedvese eddigi irodalmi működésével. A novellás kötetet figyelmesen elolvasta. De ismert minden egyebet is, ami valaha a Detky Pál neve alatt jelent meg. Detky Mária, mikor bátyja egyedül maradt, átvette a rendcsinálást régi cikkek, versek, fordítások, darabok összegyüjtésében is. Azzal a szívós szorgalommal, amelyre csak nők képesek, kikeresett és összegyüjtött mindent, lapok régi, turkálta a kiadóhivatalokban, színházi titkárokat nyaggatott, múzeumban maga másolt a folyóiratok régi bekötött példányaiból. Mindezt olyan gondosan rendezte, mint a fehérneműszekrényt. Irodai irattáblákat szerzett be, műfajonként szétválogatta és időrendben csoportosította a gyüjtött anyagot, még katalógust is csinált róla. Ezt Magdolna mind megkapta olvasni. Órákat töltött vele. És egyre több órát. Mert rájött az ízére annak, hogy az olvasmányban kedvese múltját kísérheti nyomon. Egy-egy novellában ráismert Pali egy megtörtént élményére, amelyet élőszóval már hallott tőle. És mint becsüs a követ és foglalatát, ő passzióval tanulmányozta, mi a különbség az élmény valósága és a megírás formája között. Észrevette az irodalom műhelyfogásait: hogyan hagy el fontosnak látszó részleteket az író, hogyan hangsúlyoz viszont másokat, hogyan hegyezi ki a történet csattanóját, egyszóval hogyan stilizálja a valóságot.

Mindabból, amit olvasott, nagyon tárgyilagos igyekezvén lenni, azt az ítéletet vonta le, hogy kedvese igen jó író. Egész biztosan egyéni tehetség, igen okos ember, saját és önálló felfogása van az élet és világ jelenségeiről, megfigyelései oroszosan élesek, előadásmódja igen könnyed, folyékony, egyszerű és vonzó. Volt egy-két novellája, amely Magdolna ítélete szerint a világ bármely művelt nyelvén bármilyen magas színvonalú folyóiratban megjelenhetett volna. Verset is talált nem egyet, amely megindítóan szép volt és valósággal elkábított remek rímeivel és formaérzékével. De nagyon sok olyasmi is akadt, amit elhülve olvasott: rikítóan közönséges volt és vásári. Fájt olvasni. Szinte lehetetlen volt elképzelni, hogy ezeket ugyanaz az ember írta. Az a „Miss Katica” című darab is, amely akkora sikert aratott volt, amelynek az író elsősorban köszönhette országos hírnevét, olvasva igen siváran hatott. Ügyeskedő volt, szándékos és majdnem jellemtelenül a közönséges sikert kereső. Ezt Magdolna szóvá is tette. És kedvese kissé idegesen válaszolt.

- Pénzre volt szükségem. Kevesen vagyunk magyarok, a nyelvterület kicsiny. Ha ugyanazt, amit írtam, angolul vagy németül írtam volna, már rég földbirtokom lehetne, és nyugalmas kúria rajta, méhessel, hátaslóval... Aztán más baj is van. Isten azzal vert meg, hogy roppant könnyen írok és különösen könnyen verselek. Ez demoralizálja a tehetséget. Vannak muzsikusok, akik nagyreményű szimfonikusoknak indulnak, de olyan könnyen ömlik belőlük a tetszetős melódia, hogy ez a képesség a legordenárébb operett területére sodorja őket. Ez gerinc kérdése. Bezzeg Bizet, akinek tanulmányoztam az életét, nem tévedt le a maga útjáról. A maga korának egyik legjobb pianistája volt, a dallam pedig úgy ömlött belőle, mint a szökőkútból, amelyre hiába nyomja rá az ember a tenyerét. Annyit kereshetett volna, mint tíz Offenbach. De győzte gerinccel. Megmaradt a Carmen mellett, amely úgy a bemutatón, mint az első felújításkor rettenetesen megbukott. Én nem győztem gerinccel. Nem volt, aki tartsa bennem. Most már van. Ne olvassa, amit eddig írtam, szívem. Én most kezdődöm. Magának akarok tetszeni, tehát összeszedem magam, ahogy bírom. Egészen másképp dolgozom, mint azelőtt. Ha megírásbeli nehézségre akadtam, ügyesen kikerültem. Most megtorpanok, nem fordulok el, neki megyek, kínlódom. Ebben az első felvonásban van egy oldal, amelyet három napig írtam. De jó is. Ha maga nincs, ezt soha meg nem írtam volna. De most már eleget beszéltem, most üljön az ölembe és öleljen meg.

Magdolna engedelmeskedett. Az irodalom rögtön nem volt sehol. Csillapíthatatlanul éhezték egymást, és vágyuk ahelyett, hogy a teljes odaadással csökkent volna, egymás megismerésével nőttön-nőtt. Lassanként egymás csókjainak művészévé fejlődött mindakettő. Öleléseikben újabb és újabb titkokat fedeztek fel, ámulva azon, hogy ez a terület végtelen, és mámoruk őrültségét még mindig lehet fokozni.

Közben külső életök nem változott semmit. Hogy szerelmök a világ előtt titok maradjon, arra most is féltékenyen vigyáztak. Ketten együtt sohasem mutatkoztak sehol. Magdolna egyáltalában nem is járt nyilvános helyiségbe. Pali kéthetenként egyszer találkozott a gyerekekkel. Vagy ott ebédelt az Andrássy-úton, vagy engedelmet kapott az anyától, hogy a két gyereket elvigye állatkertbe, vagy cukrászdába. Mindaketten gondosan vigyáztak rá, hogy a másiknak a nevét ki ne ejtsék. S megtanulták, hogyan kell viselkedni, ha említeni hallják egymást.

- Detky Pál, - mondta Magdolna, - ó igen, jó írónak tartom. Futólag ismerem is. Elég keveset tudok róla.

- Meszlényi báróné? - mondta Pali, - az a híres szépség? Ismerem személyesen. Művelt és finom asszony benyomását teszi rám. Sajnos, olyan visszavonultan él, hogy nem igen lehet közelebbről ismerni.

Zsoldos Bella régen eltűnt a Pali életéből is, beszélgetéseikből is. Nem zavarta őket semmi, titkos magányukban boldogok voltak és egyre boldogabbak. Szerettek lámpagyujtás nélkül sötétben üldögélni a kályha előtt.

- Én azért születtem, - mondta Magda -, hogy a magáé legyek. És féltékeny vagyok magamra visszafelé. Tudja, mik jutnak eszembe? Kislány koromban ábrándoztam egy unokatestvéremről, aki kadétiskolás volt. Különben a jövő hónapban házasodik. Egyszóval, ha gondolni akartam Rozsály Ferire, akkor úgy képzeltem magam elé, hogy mosolyog, mert így könnyebben eszembe jutott. Most így vagyok magával is. Ha napközben nyugodt pillanatom akad, magát képzelem oda. Mosolyogva, mert így a képzeletemben könnyebben le tudom rajzolni. És mindig fáj, hogy nem maga az első, akivel ezt a csacsi módszert csinálom. Vagy más példa. Mikor Mikeséknél elkezdtünk beszélgetni, az volt a benyomásom, hogy már rég ismerem magát. Ennek most is szeretnék örülni. De bánt, hogy ezt már átéltem egyszer bakfiskoromban. Fáj, hogy nem magának adtam oda legelőször mindent, mindent, mindent.

- Édes jószág, imádom. De ne bánkódjék. Van valami, amit legelőször nekem adott. Azt merném mondani, hogy minden nőnek két ártatlansága van, nem egy. És talán az a fontosabbik, amelyikre gondolok. Ugyanúgy minden férfinak két ártatlansága van. A fontosabbik az, hogy mikor szerelmes igazán először. Én maga előtt igazán nem szerettem senkit. Ennélfogva, szívem, ha meggondoljuk, szűzen és mult nélkül kerültünk össze. És még hozzá magának megvan az a két elragadó gyereke. Mi pedig szeretjük egymást és boldogok vagyunk. És ez örökké így is lesz.

- Örökké? Nagyon nagy szót mondott. Maga biztos saját magáról?

- Biztos vagyok. Én nem tudom elképzelni maga nélkül az életet.

- Én sem maga nélkül.

- Isten bűnül ne vegye, ma azt hallottam Máriától, hogy a feleségem rosszabbul van. Az orvosok mondják, hogy nem sokáig viheti.

- Nekem erre nem szabad felelnem semmit, - mondta kis szünet után Magdolna.

A darab kevéssel karácsony előtt kész lett. Pali több példányban legépeltette, egyet Magdolna kapott. Esti telefon után magához vette az ágyba, megsimogatta az első oldalt, amelyen ez állott: „Cristobal. Színjáték öt felvonásban. Írta Detky Pál.” Aztán elolvasta elejétől-végig.

Minden mondat régi ismerőse volt, minden jelenet lefolyását kívülről tudta. De így együtt az egész darab mégis új benyomást tett rá. Ceruzával a kezében olvasta, mert Pali megkérte, hogy ahol valami eszébe jut, oda tegyen jelet. Tett is néhány helyre, kissé kellemetlen szerénytelenségi érzéssel. Aztán mégegyszer megsímogatta a vastag csomót. „Ez a harmadik gyerekem", - gondolta magában.

Másnap a Visegrádi-utcában végignézték a darabot. Magdolna elmondta megjegyzéseit, Pali nagyobbrészt hálásan helyeselte őket.

- Kincs maga nekem, mást nem mondhatok. Köszönöm.

- Ne köszönje, önző örömből teszem, hogy érdeklődöm. Ez nekem ünnepnap. Kész a darab. Eddig tartott a vesződség, most jön az öröm.

- Ó szivem, nem ismeri maga a színházat. Eddig tartott az öröm, most jön a vesződség. Irni ezt gyönyörűség volt. De ami most jön, az felér egy keresztrefeszítéssel. Először az igazgató. Mindenféle változtatásokat kíván. Az első felvonás végét át kell írni, a másodikba kell még egy jelenet, a negyedikben két jelenetet kell felcserélni, satöbbi.

- Belebeszélhet valaki a maga darabjába?

- Sajnos, bele. A színházigazgatói iroda olyan törvényszék, ahol nincs fellebbezés. Ha nem hajtom végre, amit kívánnak, nem adják elő a darabot. Egyetmást le tudok alkudni, de sok mindent mégis meg kell csinálnom, többnyire meggyőződésem ellenére.

- De hiszen maga azt mondta, hogy a Művészeti Színházhoz adja a darabot, és ott az igazgató nagyon okos és hozzáértő ember.

- Éppen ez a baj. Márton Ernő okos és hozzáértő ember. Éppen ezért szól bele. Hiszen ő is sikert akar. És azért nehéz vitatkozni a kifogásaival, mert okos ember. Mondhatom, a szerzőnek vérkönnyeket kell izzadnia, míg ott tart, hogy végre rendben van a szöveg. Akkor jön a szereposztás. Veszekedés egy-egy szerepen, hogy milyen egyéniség kell hozzá. Kínlódás napokon át. Akkor a terminus. Sok a darab, tavaszra akarják tenni. Nekem pedig jó terminus kell, a főidényben. De tegyük fel, hogy ebben is megegyeztünk. Kitűzték a darabot. Jönnek a próbák. Borzasztó. Veszekedés a színházzal, hogy szegényes a kiállítás. Veszekedés a díszlettervezővel, hogy a díszletek nyomottak, színtelenek, hamisak. Veszekedés a rendezővel, hogy a felfogása helytelen, egész más tempóban és más hangon kell játszani a darabot. Veszekedés a másodrendű szereplőkkel, akik mind nagyobb szerepet akarnak és lemondással fenyegetődznek, ha a szerző nem ír bele még néhány „jó viccet" a szerepökbe. Ezzel a szerepek aránya, a darab egész egyensúlya eltolódik. A szerző újabb vérkönnyeket izzad. A főszereplő összevesz a primadonnával, mindakettő lemond. Rohanni kell taxival egyiktől a másikhoz, békíteni kell őket. Jól van. Végre bemutatják a darabot. Akkor jön a kritika. Na. Ez aztán a legcifrább. A színházi kritika. Nem mondom, van egy-két jóhiszemű és jóítéletű, művelt ember köztük. De ezek vannak kevesebben. Tudja, egyszer szeretnék fogadást tenni, hogy három nappal a bemutató előtt közjegyzőnél zárt borítékban letétbe helyezem, mit fognak írni az egyes kritikusok a darabról, amelyet még senki sem ismer. Az egyiknek a feleségét nem szerződtette a színház, de viszont ahhoz a laphoz szeretne átszerződni, ahol a szerző nagyon befolyásos. Ez le fogja vágni az előadást, de a darabot megdícséri. A másik most kapott fordítási munkát a színháztól, viszont a szerzővel nincs jó viszonyban. Ez le fogja vágni a darabot, de az előadást és a díszleteket mértéktelenül megdícséri. A harmadiknak van a színháznál egy benyujtott darabja, de még nem kapott rá választ. Ez a darabot levágja, hogy megbukjék és az ő darabjára gyorsan szükség legyen. És így tovább. Sehol egy emelkedett szempont, egy jóindulatú és tanulságos tanács, egy biztató mondat annak a számára, aki a becsületes írói munka útjára vágyik lépni. És akkor az izgalom, hogy milyen az elővétel, hogy

fest az esti kassza... angyalom, higyje el, nincs szebb, mint írni, és nincs gyötrelmesebb, mint színre kerülni. Most nagy szükségem lesz magára, hogy tartsa bennem a lelket.

- Maga mellett vagyok. Ezt éreznie kell. Ezért vagyok a világon.

Karácsony előestéjén Pali hivatalos meghívást kapott vacsorára az Andrássy-útra. A délutánt Máriával töltötte kettesben. Este hétkor megjelent karácsonyfa-gyujtáshoz. Klárinak manikűr-készletet hozott, Pocoknak Beethoven-maszkot az ágya fölé, Philnek féltucat zsebkendőt, Bodónak, aki szintén meghívást kapott, töltőtollat. Végül Magdolnának is átnyujtotta ajándékát, egy hajót, Kolumbus vitorlásának finoman kidolgozott modelljét. Még Máminak is hozott valamit: bankót nyomott a markába. A karácsonyfát buzgón segített meggyujtogatni, ő érte csak el a legmagasabb gyertyákat. A gyerekek sikongva kapkodtak az ajándékok között. Aztán Pocok és Bodó eljátszották négy kézre a „Stille Nacht, heilige Nacht”-ot, Phil hazagondolt Richmondba és sírt. A vacsora vidáman és boldogan folyt le. Utána különböző játékok következtek. Egyiket Pocok találta ki: az asztal szélén különböző zenedarabokat játszott, s a társaságnak az ujjmozgásról ki kellett találni, mi az a zenedarab. De aztán elkedvetlenedett, mert Klári nagy pohár tejet rakott elébe, ezt lefekvés előtt még ki kellett innia. Ekkor jött a Pali játéka.

- Kérek egy pohár fröccsöt, Phil, kevés bort, sok vizet. Köszönöm. Most figyelj ide, Pocok. Jól figyeld meg minden szavamat és minden mozdulatomat, aztán az egészet csináld utánam. Még jobb lesz, ha előbb Klári csinálja, s azután te. Tehát: el fogom játszani, hogyan iszik háromszor Bum tábornok. Idefigyelni. A hüvelykujjamhoz egy ujjat veszek, megfogom a poharat és kihirdetem: „Bum tábornok iszik.” Most felemelem a poharat és harmadrészét kiiszom. Igy ni. Most a poharat egyszer megkoppantom az asztalon. Most egy ujjal egyszer megtörlöm a bajúszomat, illetve a helyét, jobbra és balra. Most egy-egy ujjal egyszer megkoppantom az asztalt. Most egyszer bólintok a háziasszony felé mély tisztelettel. Eddig mindenki értette?

Mindenki értette.

- Újabb kihirdetés: „Bum-Bum tábornok másodszor iszik.” Most két ujjat veszek a hüvelykujjhoz, kétszer iszom, két ujjal kétszer törlöm a bajszom, kétszer koppantok két ujjal, kétszer bólintok. Mindenki értette?

- Ez nagyon könnyű, - szólt Klári gőgösen, ezt rögtön megcsinálom.

- Csak várjunk. Harmadik kihirdetés: „Bum-Bum-Bum tábornok harmadszor iszik.” Három ujjat veszek a hüvelykhez, háromszor iszom. Most nagyon vigyázni: az üres pohárból a körmömre próbálok önteni, de nincs a pohárban semmi. Ez a körömpróba. Most háromszor koppantok, három ujjal háromszor törlök bajuszt, és így tovább. Na lássuk, Klárika. Vegyen egy pohár vizet.

Klári gőgösen készült neki.

- Ez nekem semmi. „Bum tábornok iszik.”

Csinálta a gyakorlatot folyékonyan. Mikor a második résznél kihirdette, hogy „Bum tábornok másodszor iszik”, Pali feltartotta a kezét.

- Óvás. Másodszor azt kell mondani, hogy „Bum-Bum tábornok.”

- Ó, hogy az ördög vigye el, elfelejtettem.

- Nem baj, Klárika, ezt még soha senki sem tudta előszörre megcsinálni. Én háromszor buktam meg, mikor tanultam. Most ki következik?

Bodó mohón jelentkezett, hogy ő szeretné megpróbálni. Nagy figyelem közepette vette fel a poharat. El is jutott a harmadik rész közepéig, ott aztán a körömpróbát elfelejtette. A gyerekek szívből kacagtak. Pali Philnek adta meg a szót. Phil nagy figyelemmel kezdte: „General Boom is going to drink." A második ivásnál azonban csak egy ujjat használt. Lehurrogták, kacagtak. Pocok következett. Feszült figyelem közepette hibátlanul végig csinálta az egészet. Megéljenezték és megtapsolták.

- Látod, öregem, - mondta Pali, - mégis csak meg tudtad inni azt a tejet.

Erre még nagyobb taps és kacagás következett.

- Pali bácsi, én magát megcsókolom! - kiáltotta Klári, és nemcsak kiáltotta, hanem meg is tette.

Tizenegykor a gyerekeknek feküdni kellett. A két vendég is elbúcsúzott, összecsomagolva ajándékaikat, aprópénztárcát, kölnivizet, selyemzsebkendőt, sált, mi egyebet. Pali rézkarcot kapott Magdolnától, egész kicsit. A rézkarc Toledo látképét ábrázolta. Sarkába egészen piciny betűkkel odaírta az ajándékozó a dátumot is, azt a napot, mikor egymásé lettek.

Éjjel féltizenkettőkor most is megszólalt a telefon.

- Tudtam, hogy szólni fog, szívem.

- Tudtam, hogy várni fogja, szívem. Még ujságolnom is kell valamit. Délután telefonon beszéltem a színházzal. Elolvasták a darabot, nagyon tetszik, nagy sikert várnak tőle. Azonnal kitűzték következő újdonságnak, de ez még nem nyilvános, nem szabad senkinek tudnia. Bemutató február negyedikén. Nagyon tetszik nekik csakugyan, mert szokatlanul magas előleget adtak. Mit szól ehhez?

- Néma vagyok az örömtől.

- Mikor látom?

- Sajnos, csak holnapután Mikeséknél. Holnap délután lehetetlen. Ünnepi programmot csináltam a gyerekekkel, megnézzük az Operában a Jancsi és Juliskát. Pocok még nem tudja. Ha megmondom neki, ma éjszaka nem tud aludni. De várjon csak, remélem, nem akarnak a darabon semmit változtatni? Ez így jó, ahogy van.

- Dehogy nem akarnak. Persze hogy akarnak. Márton Jenő ezt a mondatot mondta: „Lesz egy pár apróság igazítani való, egy pár órai munka, hamar készen leszel vele." Ezt már ismerem. Előre rettegek. Holnap kell hozzá mennem. De hagyjuk ezt most, ma este csak kellemes dolgokra akarok gondolni. Szívből köszönöm az ajándékot. Állandóan előttem lesz az íróasztalon. Ó Istenem, Toledo... Emlékszik: azon a napon a Cervantes szobáját néztük a Sangre-fogadóban, onnan mentünk a kávéházba... Idestova egy félesztendeje. Hogy szalad az idő...

Soká beszélgetett még s azzal búcsúztak, hogy másnap este Pali be fog számolni róla, mit beszélt a színigazgatóval. Ez meg is történt. Fél tizenkettőtől negyed kettőig beszélgettek. Pali maga elé tette azt a hosszú listát, amelyre feljegyezte a színház darabigazítási kívánalmait. Ideges, ingerült hangon egymásután sorolta fel, hogy miket óhajtanak tőle: itt rövidíteni, ott betoldani, felvonásvéget megváltoztatni, jelenetbe új alakot behozni, egyik helyre ötletesebb párbeszédet, másik helyen egész jelenetet kihagyni. Magdolna elszörnyedve hallgatta.

- De angyalom, ha maga ezt mind végrehajtja a darabon, akkor abban kő kövön nem marad!

- Igen, ez már színháznál így van. Ezt ők úgynevezik, hogy „apró igazítani valók". Ebből aztán kisül egy darab, amelynek nem lesz egységes hangja, érezni lehet rajta az idegen kezet, egyszerűen nem én írtam. Ez a színház. Emlékezhetik rá: megmondtam előre, hogy ez lesz.

De ezt már én is sokallom. Bizonyisten szeretném az egész kéziratot a sarokba vágni, az egész kedvem elment tőle.

- Drágám, az Isten szerelmére, hogy beszélhet így? Hát ne hagyja magát! Védje, amit írt, harcoljon, vitatkozzék. Ne sajnálja az időt, minden mondatért alkudozzék egy órát, mintha a Teleki-téren lenne. Hej, csak én volnék ott a maga helyén...

Nem használt semmiféle biztatás. Pali levert volt, csüggedt és ingerült. És alig tudott már beszélni, olyan fáradt volt. Az igazgatóval nem kevesebb, mint három órát tárgyalt végig, utána órákat szenvedett és dühöngött végig a lakásán, most már majdnem két óra hosszat panaszkodott telefonon.

- Feküdjék le, drágám. Tudja, milyen ellensége vagyok az altatónak, de inkább vegyen be egy fanodormot.

- Egyet? Azon csak nevetek. Mióta morfinista voltam, nekem bármilyen kábítószert a kétszeres adagon kell kezdeni. A szervezet és a morfin olyanok, mint az igazi szerelmesek, egy életen át nem felejtik el egymást. Két fanodormot veszek, de még akkor sem biztos, hogy aludni fogok. De legalább maga aludjék. Jó éjszakát, szívem, és boldog ünnepeket.

Másnap este ismét irodalmi vacsora volt Mikeséknél. Ezt egy Mrs. Douglas Scott nevű angol hölgy kedvéért rendezték, aki Budapesten töltött néhány napot és itt írónő gyanánt szerepelt. Irónősége, mint kitűnt, abból állott, hogy cikkei jelentek meg néhány angol magazinban, azonkívül magyar színdarabok iránt érdeklődött, amelyeket esetleg elhelyezne valamelyik angol színpadon. Az angol hölgy kedvéért Mikesék angolul beszélő vendégkoszorúról gondoskodtak. Ezért Szász Elemért ezúttal nem hívták, Detky Pál volt az egyetlen író. Viszont voltak mások, akikkel eddig a háznál nem találkozott. Ilyen volt egy különös és feltűnő jelenség, név szerint Nymwegen grófné. Ez negyven év körülinek látszott, pazar és feltűnő ruhát hordott, csinos és erősen festett arcát világosszőke, hullámos hajtenger környezte, erősen raccsolt és azt a különös mágnás-dialektust beszélte, amellyel az arisztokratákat általában gúnyolni szokták. A bemutatkozó Detky Pált az enyhe megbocsátás hangján fogadta és mintegy elnézéssel biztosította jóindulatáról.

A vacsora nem sikerült túlságosan. Mrs. Douglas Scott és Detky azonnal beszélgetésbe elegyedtek, már vacsora előtt. Ez mintegy tíz percig tartott. Mikor aztán a vacsorához vonultak, Pali ráért gyorsan odasúgni magyarul Magdolnának:

- A londoni színházi viszonyokról fogalma sincs. Én jóval többet tudok. Kapkodó kékharisnya, aki itt hallott valamit magyar darab-exportról és most szétnéz, hátha tudna keresni valamit.

Az asztalnál Pali a háziasszony és Nymwegen grófné közé került. Ez már idegessé tette, mert Magdolnát remélte szomszédjának. Nymwegen grófné, aki születése szerint Nyáry grófnő volt, nemrégiben vált el az urától és hazaköltözött Morvaországból busás tartásdíjával Budapestre, mindenáron politizálni akart. Általában ő vitte a hangot, szegény Mrs. Douglas Scottot, aki az estély hősnője kívánt volna lenni, nem hagyta szóhoz jutni sem. Pali azonban társaságban sohasem beszélt politikáról és most is konokul hallgatott. Ha a világosszőke grófné egyenesen feléje fordult valami megjegyzéssel, egyre kitérőbb és egyre általánosabb válaszokat adott. A grófné erre vérszemet kapott és csipkedni kezdte. Magdolna aggódva figyelte az élesedő hangot. Tudta, hogy Pali most olyan, mint a hajszolt vadkan, általában is fáradt az elmúlt hónapok munkájától, most meg éppen idegessé teszi a darabja feldúlásának izgalma.

Mindebből valóban kemény párviadal fejlődött. Mrs. Douglas Scott mindjárt fekete után távozott, mert volt még egy meghívása. A hangulat egyszerre felszabadult, a társalgási nyelv villámgyorsan magyarrá változott. Nymwegen grófné most magyarul kezdte piszkálni Palit, akit ma estére nyilván csipkedési ösztöne alanyául nézett ki magának.

- Ja persze, - mondta kiegyenesítve a széken egyébként igen jó termetét, - az ilyen kérdésekben mi nem érthetjük egymást. A polgári osztály ilyen kérdésekben nem érthet meg bennünket.

Palinak villant a szeme. Magdolna aggódva figyelt.

- Bennünket a polgári osztály? Miért ne érthetne meg?

- Bocsánat, - szólt Nymwegen grófné, valahogyan még a „bocsánat" szót is raccsolva, - nem értett meg engem. „Bennünket" alatt én az arisztokráciát értettem. Tehát magamat, és nem mi kettőnket.

- Akkor nagy tévedést követett el, grófné. Magyarországon az ősi, Werbőczy-féle közjog szerint csak egy nemesség van. Ha a grófné tudna latinul, akkor talán értené, mi az az „una eademque nobilitas". Egy és ugyanazon, szétválaszthatatlan nemesség, a magyar szent koronának teste, főnemesség és köznemesség egyformán. Ehhez tartozik a grófné is, ehhez tartozom én is. Tehát nem én értettem helytelenül, hanem a grófné használta rosszul azt a szót, hogy „bennünket".

Mikes gróf, a házigazda, idegesen fészkelődött. Szeretett volna valami tréfás közbevető megjegyzést tenni. De Nymwegenné megelőzte. Nagyon benne volt a vita lendületében.

- Már bocsásson meg, azt mégsem lehet tagadni, hogy Magyarországon létezik egy arisztokrácia.

- Hogyne léteznék. Mint kaszt. De nem mint közjogi osztály.

- Hát mondjuk, mint kaszt. Én nem nagyon értem ezeket a közjogi izéket. És biztosítom magát, hogy nagyon sokat árt az országnak, ha maguk ezt az előkelő kasztot háttérbe akarják szorítani.

- Kiket méltóztatott „maguk" alatt érteni? Mert énnekem ilyen szándékaim nincsenek. Lévén magam is ugyanolyan előkelő.

- Mint én? - ámult a grófné.

- Természetesen. Az én álláspontom az, hogy az államfőt kivéve nálam az országban előkelőbb nincs senki. Igaz, hogy én sem vagyok előkelőbb senkinél.

A pillanat nagyon kínos volt. Nem lett volna csoda, ha Nymwegen grófné feláll pazar ruhájában, kurtát biccent és távozik. Magdolnában meghült a vér. De ok nélkül. Mert Nymwegen grófné egy darabig mozdulatlanul nézte a vakmerő polgári elemet, majd pedig elnevette magát.

- Sapristi, micsoda egy fickó maga. Megmondom őszintén, az ilyet én szeretem. Aki lenéz bennünket. De van izéje hozzá. Tehetsége. Lehet vitatkozni az ilyennel. Maga egy izé. Maga egy érdekes ember.

- Attól tartok, hogy a grófné félreismer. Én a grófné kasztját nem hogy le nem nézem, hanem nagyon tisztelem. Magyarország rendi alapon fejlődött, szerintem igen fontos, hogy még sokáig legyen arisztokráciája. Életem és munkám nagy sikerének és megbecsülésének tartom például, hogy ennek a háznak vendége lehetek. Éppen ennek a háznak. Mert író vagyok és a Mikes név nekem nagyon sokat mond. Grófné bizonyára nem tudja, de Mikes Kelemen egyike volt a magyar nyelv legnagyobb művészeinek. Mi többiek ezt tudjuk, s ennek a háznak a meghívása kétszeresen megtisztel.

A grófné tanácstalanul nézett ellenfelére. Aztán jól megnézte még egyszer. Majd így szólt:

- Azt hiszem, most jól megkaptam a magamét. Mondom, hogy maga egy érdekes izé. Hát még fogunk vitatkozni. Most beszéljünk másról. Házigazda, mi volna egy bridge-asztallal?

A házigazda boldog volt, hogy a kényes ponton túlestek. Kezdték számolni, hogy ki játszik? Össze is állítottak egy négyest. Magdolna azonban hazavitette magát a távozó Thoroczkay-házaspárral, miután egyetlen kis szemmozdulattal ő és kedvese tisztázták, hogy még telefon következik. Csakugyan, alig volt otthon tíz perce, szólt a csengő.

- Kérem, Magdolna, ha kellemetlen pillanatokat szereztem ma este azzal a vitával, bocsánatot kérek magától. De lássa be, hogy miután tizenöt lenéző megjegyzést lenyeltem, nem beszélhettem másként. Ki ez a Nymwegen grófné?

- Nem nagyon szeretek ilyet mondani, de úgynevezett „fast girl". Magok urak azt úgy mondják, hogy „könnyű eset". Nem nagyon okos, bőven van pénze, nagyon szeret élni. Nem magának való barátság. De el lehet rá készülve, hogy telefonálni fog. Láttam a nézéséből. Ha a jó Irma így néz valakire, akkor annak telefonál másnap.

- Ne mondja. Jaj de örülök neki.

- Na hallja? Miért örül ennek?

- Maga miatt. Mert ha ez igaz, akkor maga látja, hogy lehet irántam érdeklődni. Hogy az nem képtelenség.

- Ahhoz nekem nem kell a más véleménye, drágám, ilyen butaságokat ne beszéljen. Mi van a darabbal?

- Ma dolgoztam. Azokat a megjegyzéseket, amelyeknek a jogosságát beláttam, végrehajtottam. A többiről holnap kezdődik a vita. Véres és elkeseredett alku. Késhegyig. Idegesség, dupla altató, nem alvás. Különben a lapok újévi számában kijön az első híradás, hogy a darabot kitűzték.

- Jól van, szívem. Most aludjék és gyűjtsön erőt. És holnap mindenről értesítsen.

Másnap holtfáradtan telefonált Pali. Elmondta hosszas vitáit a Művészeti Színház igazgatóságával. Már szereposztásról is beszéltek, ott is sok a baj. Mikor mindent elpanaszolt, még hozzátette:

- Ja igaz. A szőke grófné csakugyan telefonált, de nem talált itthon. Izenetet hagyott, hogy hívjam fel, ötig otthon lesz. Tehát felhívtam fél hatkor és csakugyan nem volt otthon. Ezzel azt hiszem, a dolog el is van intézve.

Magdolna gondolkozni kezdett, mikor letette a kagylót, hogy féltékeny-e, vagy sem. Nem tudta megállapítani. Hogy Nymwegenné nagyon alaposan megnézte az „érdekes izét", azt nem lehetett észre nem venni. S neki az az ösztöne támadt, hogy hirtelen kinyújtsa a kezét: ehhez ne nyúlj, ez az enyém. Irma a maga negyven évével nagyon szemrevaló asszony. Ha megtámad egy férfit, akkor annak alaposan nekilát. Hírével és a világgal nem törődik. Felelősséggel nem tartozik senkinek. És amellett grófné. Száz férfi közül egy van, akire ez nem hat. Még az is áldozatul esik szerelmi téren a sznobságnak, aki társadalmi téren ízlésesen és erősen tartja magát. De hogy Pali belemenjen valamibe ezzel az asszonnyal? Nem, az lehetetlen. Pali igazán szerelmes. Most még sokkal szerelmesebb, mint a legelején. A tekintete olyan tiszta és becsületes, amilyen csak egy derék, jó kis fiúé lehet. Akinek ilyen nézése van, az nem képes csalásra. És most annyira elfoglalja a darab, a gond, az izgalom... nem, nem a jó Irma ezúttal rossz helyre nyúlt. Magdolna levélpapírt keresett és hirtelen odavetett egy-két szót. „Drágám, - köszönöm, hogy olyan mértéktelenül hinni tudok magában. Este megmagyarázom, de ezt most éjszaka meg kellett írnom. Imádom, M." A levelet megcímezte, majd pedig cédulát tett ki Máminak az előszobába, hogy reggel azonnal tegyen rá bélyeget és adja fel.

A másnap esti telefonáláskor meg is magyarázta. Pali végighallgatta, aztán így szólt:

- Köszönöm. Az én felfogásom szerint mi olyan viszonyban vagyunk, hogy bármelyikünk féltékenysége mélyen sértő volna a másikra. Én lenézném magamat, ha magáról egyetlen kétkedő gondolatom volna. Erről az ügyről kár is többet beszélni. De az illető különben sem telefonált azóta. Fontosabb ennél, hogy az első felvonás végét megmentettem. A színház belátta, hogy nekem van igazam. Más dolgokban ők győztek. Most éjjel-nappal dolgoznom kell. Képzelje, január másodikán olvasópróba. Az azt jelenti, hogy körülülünk az összes szereplőkkel egy nagy asztalt, mindegyik előtt ott van a szerep és én felolvasom a darabot. De most figyeljen ide, mi van a szereposztással...

Magdolna apróra megismerkedett a Művészeti Színház minden belügyével. Bár a színészeket eddig nem ismerte, legfeljebb hírből egy-két sokat emlegetett nevet. Most azonban, ahogy a próbák haladtak, tudni kezdte a kisebb szereplők ügyeit, intrikáit, összeveszéseit, legalább is azokat, amelyek a darabbal összefüggésben voltak. Részletesen elmondatta magának, hogyan mennek az ilyen próbák. És Pali pontosan elmondott neki mindent. Ott kezdte, hogy elmagyarázta neki a próbatáblát, a színészbejáróná függő nagy fekete táblát, amelyre minden este kiírták a másnapi próbarendet, idegenek számára érthetetlen betűjelzésekkel tarkázva, például: dbj. Pali megmagyarázta, hogy ennek jelentése: „díszletek és bútorok jelzése”. Mert a díszletek még csak most készültek, a bútorokat még nem szerezték be, viszont a színésznek szoknia kell hozzá, hogy hol fog állni a trón, hány lépést kell tennie a szerelmi jelenetben az ajtóig és hol lesz a szekrény, amelyre kalapját odaveti. Trónt, szekrényt ócska deszkaholmival jelképeznek a színpadon, ajtót léckerettel. Aztán leírta a nézőteret, melynek széksorait délelőtt védő ponyva takarja, csak az első két sor zsöllye szabad. Ott ül a vezérkar, igazgató, rendező, díszlettervező, szerző. Összehajlanak, vitatkoznak. Olykor a rendező felkiált a színpadra: „Álljunk meg, kérem. Gödry menjen vissza. Nagyon rosszúl jött be. A többiek lepődjenek meg. Különösen Kardos lepődjék meg. Mondd, Kardos, hülye vagy? Soha életedben nem voltál még meglepetve? Na, gyerünk, kérem, gyerünk, így sohasem lesz premier.” Aztán leírta a társalgót, ahol felvonásközben cigarettáznak és vitatkoznak és tréfálnak, mialatt a szerző majd megbolondul az idegességtől. Magdolna a próba-napok haladtával mindezt kivülről tudta már. De csak úgy, ahogy gyerekkorában könyvből megtanúlta az éjféli napot. Pontosan el tudta mondani, milyen, csak éppen fogalma nem volt róla. Az egyetlen, amit látott a színház munkájából, a kiállítás volt. Pali elhozta neki megmutatni a díszletek és jelmezek terveit. Ezeket alaposan megnézte és számos apróságra figyelmeztette kedvesét. A kor stílusával ellenkező részleteket fedezett fel, a jelmezekhez, kivált a nőiekhez, új ötleteket adott. S ahogy minden nap hallotta, milyen részletekben halad és alakul az egész, saját képzeletében élte végig a próbákat és szinte látta lefolyásukat. Egyszer ugyan Pali felvetette, hogy becsempészi egy próbára, de ezt a kísértő gondolatot elvetették mind a ketten. Ez nagy feltűnést keltene, még a lapok színházi rovatába is beszivárogna. Mit keres báró Meszlényiné egy színházi próbán? Ezt lehetetlen megkockáztatni. Még azt is elvetették, hogy Magdolna a főpróbát nézze meg Mikesékkel egy páholyban hármasban. Majd a bemutatót. És azt is úgy, hogy Pali nem ül velök, hanem egy más páholyban a nővérével, aztán majd a második felvonásközben látogatást tesz, de akkor is a páholy hátterében marad.

A házi főpróba napján, február hetedikén, - mert a bemutatót közben elhalasztották, - Magdolna délután elment a Visegrádi-utcába. Pali idegesen fogadta, szeme alatt sötét karikák mutatták az állandó álmatlanságot és izgalmat, szokott mozdulatát, hogy haját idegesen hátrasimítja, most pillanatonként ismételte.

- Nem tudni mi lesz, szívem. Az embert megbolondítják. Percenként félrehúz valaki és vészjósló jóindulattal figyelmeztet, hogy ha nem húzunk innen vagy onnan, nagy baj lehet. Akkor jön a másik és pontosan az ellenkezőjét tanácsolja. Közben fényképezni jönnek, nyilatkozatért nyaggatnak, Izabella királyné csúnyán berekedt és két díszlet még ma sincs kész, éjjel-nappal dolgoznak. Lehet, hogy sikerül, lehet, hogy rémesen megbukom.

- De hiszen amit a lapok előzetesen írnak, az gyönyörű. Ma hat különböző lapot hozattam fel.

- Persze hogy gyönyörű. Az fizetett kommüniké. A színház íratja és soronként fizeti. Illetve soronként marad adós vele. Ezzel is nekem van bajom. Két-három lap már sokallja a színház tartozását és nem akar többet közölni. Egy órát ma eltelefonáltam a különböző kiadóhivatalokkal. De maga miért olyan kedvetlen és ideges, szívem?

- Nem vagyok ideges, dehogy.

Ez nem volt igaz. Magdolnának komoly oka volt idegesnek lenni. De elhatározta, hogy ezt Palival csak akkor fogja közölni, ha túl lesznek a bemutatón. Sőt talán még akkor sem. Ez a délután különben sem volt alkalmas hosszabb beszélgetésre. Palinak temérdek dolga volt még estig. Gyorsan és forrón búcsúztak.

- Megbolondulnék, ha maga nem volna, Magdolna.

- És én nem is volnék, ha maga nem volna, szívem.

Otthon nem jó hír várta. Pocok fejfájásról panaszkodott. Megnézték, nagyon forró volt a homloka. Megmérték a lázát, harmincnyolc egy. Azonnal ágyba fektették. Az anyát nem is várták meg, telefonáltak az orvosért. Magdolna riadtan sietett az ágyhoz. Pocok mozdulatlanul feküdt. Idegen azt mondta volna, hogy kitűnő színben van. De az anya tudta, hogy a gyerek vékony, áttetsző arcocskájának pirossága nem egészséges. Az orvos hamar megjött. Alaposan megvizsgálta a lázas fiút és Magdolna közben feszülten figyelte az orvos arcát. De az mozdulatlan maradt és nem árult el semmi. A vizsgálat után átvonultak a Magdolna szobájába.

- Nagyon kell vigyázni a betegre, méltóságos asszonyom. Erős hülés. Más gyereknél ez nem jelentene semmit, de a mi kis betegünknél ez nem tréfa. Egyelőre komolyan aggódni nem kell, de mindenesetre legyünk résen. Enni sokat kell, de a magas láz miatt csak egész könnyűt. Éjszakára hideg pakolást adunk. Tud báróné hideg pakolást adni!

- A háború elején ápoltam, doktor úr. Tessék csak rám bízni.

- Hát csak fel a fejjel. Résen leszünk és a bajt meg fogjuk úszni. Mindenesetre várnunk kell három-négy napot, míg egészen tiszta képem lesz a dologról.

Magdolna keze reszketett, mikor elbúcsúzott az orvostól. Olyan ideges volt és olyan rettegés lepte meg, hogy nem is merte úgy faggatni az orvost, mint máskor. Visszament a Beethoven-maszk alatt fekvő gyerekhez és beszélgetett vele. Pocok jókedvű volt, fejfájása elmúlt, tréfálni volt kedve. A anya jó darabig belement a tréfába, de aztán kacagás közben hirtelen felállt és átment a maga szobájába, mert félt, hogy azonnal kitör belőle a zokogás.

Szobájában a díványra vetette magát és ömleni hagyta könnyeit. Idegei nem bírták tovább. Ez a megdöbbentő izgalom, amely a gyerek komolynak látszó betegségével sujtott rá, úgyis szörnyen megviselt idegállapotban találta. Mert megállapította magáról, hogy más állapotban van. Ez volt az, amit Palinak nem akart megmondani. Jó ideje hányódott már kétség és valószínűség között, de most már bele kellett törődnie a gondolatba. S hogy az adott körülmények között mi az egyetlen tennivalója, azt tudta. Csak még azt nem tudta, hogyan csinálja. Nőgyógyásszal, mióta Budapesten lakott, soha nem volt semmiféle dolga. Most még hozzá itt állott egy aggodalmas időszak előtt, amikor Pocok miatt idegeinek rendben kellett lenniök. Belátta, hogy nincs halogatni való ideje. S valami halvány reménység még mindig konokul csillogott benne: hátha csak tévedés az egész.

A fürdőszobában lemosta könnyeit, aztán fellapozta a magával hozott telefonkönyvet. Felhívta a híres nőgyógyász-professzort. Az még otthon volt, nyilván tartott még a rendelése. Magdolna bemutatkozott és látogatási időt kért. De lehetőleg korán délután. A tanár, aki minden jel szerint már hallott róla, rendkívüli udvariassággal és előzékenységgel beszélt vele.

Megállapodtak pont három órában másnapra, várakozni nem kell semmit. Letette a kagylót és visszafeküdt a pamlagra, hogy izgalmait még egy kicsit kipihenje. Szíve keservesen elfacsarodott. Akár a gyermekre gondolt, akinek ígéretét magában hordozta s akinek életet kapnia nem szabad, akár arra, aki ott fekszik a szomszéd szobában s akinek életéért reszketnie kell. Aztán felkelt s a tükörbe nézett. Öt évvel öregebbnek látta magát. Megint sírt, megint megmosta a szemét, aztán bement Pocok mellé.

Esti telefonáláskor csak a Pocok betegségét említette Palinak, azt is szépítgetve, hogy a túlfeszítetten ideges órákat élő embert ne izgassa. A maga dolgát elhallgatta.

- Mondja, Magdolna, szeretném holnap rögtön főpróba után felhívni. Lehet az?

- Főpróba után? Hány órakor?

- Az ilyesmi elhúzódik. Felhívnám úgy három tájban.

- Drága szívem, lehetetlen. Pocokhoz jön az orvos és...

- De csak egy percre. Csak azt szeretném megmondani, hogy széna-e, vagy szalma.

- Várjon csak. Hát nem szólhatna ide négy és öt között?

- Négykor már találkozóm van Mártonnal, hogy megbeszéljük a főpróba tanulságait. És az hosszúnak ígérkezik.

- Nem baj, hívjon utána rögtön, mihelyt végeztek.

- Igen. Sajnálom, szerettem volna főpróba után azonnal, hogy maga legyen az első, aki... de ha nem lehet...

Hangján érezni lehetett, hogy megsértődött. Magdolna olyan idegesnek érezte magát, hogy könnyeit és zokogását csak nehezen tudta visszatartani. Igyekezett mennél kedvesebb és gyöngédebb hangon beszélni kedvesével, hogy megbékítse. De búcsújok hangján érezni lehetett, hogy ez csak félig sikerült.

Másnap egész délelőttjét Pocok mellett töltötte. A kisfiúnak erős láza volt most is. De nem panaszkodott rosszullétről, csendes derűvel beszélgetett. Magdolna minden szavát és minden mozdulatát leste, közben tudata másik felével folyton arra gondolt, hogy most folyik a főpróba. Sebtiben ebédeltek, fél háromkor elment hazulról. A tanár kedvesen s az életbölcs emberek természetes jóságával fogadta. Magdolna az első szóra sírva fakadt. Elmondott mindent, halálosan szégyenkezve és a szavakat dadogóan keresve. A tanár csak bólogatott. Az ő számára az ilyen síró asszonyok nem jelentettek újságot. Aztán megvizsgálta és megint bólintott. Igen, Magdolna más állapotban van.

- De tanár úr, - zokogta Magdolna, - értse meg... én özvegy vagyok... leányom van... az ő neve... Kérem tanár úr, könyörögve kérem, segítsen rajtam.

- Bocsásson meg, - szólt a tanár egyszerre elridegedve, - én ilyesmivel nem foglalkozom. Rossz címre méltóztatott jönni.

- De tanár úr, a kisfiam súlyos beteg, soká kell ápolnom, szükségem van az idegeimre, az Istenre kérem, könyörüljön meg rajtam.

- Van ennek más módja is. Menjen hozzá az... az illetőhöz.

- Nem lehet. Ő ezt nem is tudja. Házas ember és nem válhatik, mert a felesége elmebeteg.

Magdolna könnyben úszó arccal rimánkodva tekintett a tanárra. Az csak a fejét ingatta, de tekintetén látszott, hogy habozik. Végre gorombán kifakadt:

- De kérem, végre is mit gondol, ki vagyok én? Ide csak úgy fel lehet jönni, mint... mint Kertész-utca tizennyolc alá Kondor úrhoz?

A síró asszony felkapta a fejét. Megértett mindent. Majdnem megcsókolta a tanár kezét.

- Mivel tartozom, tanár úr?

- Semmivel, kedves, semmivel. De tehet ebbe a skatulyába valamit. Ez a leányanyák pénze.

Magdolna odatette, amit a tanárnak szánt és elsietett. Megkereste az első tőzsdét. Onnan felhívta dr. Kondor Gyula nőorvost, Kertész-utca tizennyolc.

- Halló, a doktor úr? Kérem, meg kell a nevemet mondanom?

- Nem.

- Szeretném önt felkeresni holnapután délben... nem, nem, utána következő nap. Tehát hétfőn, tizenegyedikén. Lehetőleg korán délután.

- Azonnal, kérem. Tizenegyedikén, fél négy jó lesz?

- Jó.

- Helyes. Tessék például Horváthné nevet mondani. Én fogom beereszteni. Jónapot kívánok.

A tőzsdéből lóhalálában sietett haza. Főként Pocok miatt, de azt is remélte, hogy Pali telefonál. A telefon azonban nem jelentkezett. Helyette az orvos jött, aki a vizsgálat után láthatóan felderült. Úgy találta, hogy Pocok jelentékenyen javult. De azért még nem szabad elbizakodni. Az egész ház a reménység nagy megkönnyebbülésében és felszabadulásában fénylett. Magdolna boldogan hívta fel Mikeséket, akikkel már napokkal azelőtt összebeszélt, hogy együtt nézik meg a bemutatót. Elmondta, hogy már majdnem le kellett mondania aggodalmában, de Pocok hirtelen megbetegedett. Most azonban jobban van, hálistennek.

- Te ujjatlant veszel? - kérdezte végül Magdolna.

- Igen, ujjatlant, azt a feketét veszem, amit már láttál. Hallottál valamit a darabról?

- Semmit. Detky mostanában nem jelentkezett.

- Nálunk sem. Csak a színházi titkárral telefonáltatott a jegy miatt. Megjegyzem, drágám, érted megyünk. Tíz perccel nyolc előtt fel fogunk hozzád csengetni.

- Köszönöm, drágám, pontos leszek. Viszontlátásra.

Este megjött a telefon. Pali levert volt és ideges. A főpróba elég rosszul sikerült. A közönség sehogy sem tudott, vagy akart felmelegedni. A darabból holnap délelőtt még húzni fognak, mert néhol vontatottnak tetszett.

- Éppen olyan helyeken kell húzni, amelyeket legjobban szeretek. De hát ez a színház. Kíváncsi vagyok a holnapi estilapokra. Azok már hoznak kritikát. Pocok hogy van?

- Ma jóval jobban.

- Hálistennek. Mihelyt a bemutató lezajlott, meg fogom látogatni. Látogatásról jut eszembe: holnap mindjárt az első felvonás után szeretnék felszaladni a magok páholyába. A második után a kultuszminiszterhez kell mennem, mert telefonáltak, hogy eljön, a harmadik után pedig, ha sikerül, sok lesz a taps. Még mindig reménykedünk. A színházi babona szerint rossz főpróba jó bemutatót jelent. Mondtam már, hogy előadás után bankett lesz? Hát igen, a Royalban. A főszereplők és a színház barátai. Képzelje. Nymwegen grófné felhívott. És pedig elég furcsa okból. Hogy szeretne arra a bankettre eljönni, mert ő sohasem volt színházi banketten és majd talál valami arisztokrata gavallért, aki elkiséri. Célozgatott arra is, hogy esetleg hasznossá tudja magát tenni, mert Bécsben jó színházi összeköttetései vannak, a

Burgtheaternál mindenkit ismer, aki fontos. Most zavarban vagyok, hogy mit csináljak vele. Reklámnak nagyon jó a színház számára, viszont félek, hogy belesért valamelyik színésznőbe. Adjon tanácsot, mit csináljak, mert még nem adtam neki határozott választ.

- Én azt hiszem, hivassa meg. Hátha csakugyan segíthet valamit Bécsben.

- Hát jó, meghivatom. De mondja, Pocok csakugyan jobban van?

- Jobban, az orvos megállapította. Meg kellett igérnem neki, hogy részletesen elmondom neki a darabot, hogy ő a zenéről gondolkozhassék. Nem aranyos? De most búcsúzzunk drágám, mindakettőnknek elég fontos az alvás.

Másnap Magdolna elrendelte, hogy minden estilapot azonnal meg kell venni, mihelyt megjelenik. Olvasta egyiket a másik után már déltől kezdve. Pali sötétlátása nem igazolódott. A kritikusok nagy elismeréssel írtak. Többnyire megállapították, hogy az író mélyült, nemesedett, szándékai emelkedtek. Egyik azt írta: „Ez az író most indult el igazi pályáján." Magdolna szívéhez szorította az ujságot, szeme megnedvesedett. Akadt ellenséges bírálat is. Ez epéskedett, de a nagy sikert kénytelen volt megállapítani. S végül egyik lap meglepően így írt: „A díszletek és jelmezek a kis részletekben is kitünőek. Mintha csak egy új és ízlésesebb szem segített volna, a színház tervezőinek". Magdolna meglepetten felkacagott ezen a véletlen megjegyzésen. Büszke is volt egy kicsit. Szándékos hiúsággal tetszelgett abban, hogy róla most az egész ország olvasni fog. Csak nem fogja tudni senki, hogy ő az.

Este hétkor kezdett öltözködni. Hajviseletével ugyan nem volt megelégedve, de a hölgyfodrászra való időt nem merte elvenni Pocoktól. Phil segítségével, aki jól értett ehhez, úgy ahogy rendbeszedte a fejét. Fél nyolckor jött az orvos. Magdolnán fésülőköpeny volt, már csak a ruha hiányzott róla.

- Kérem, báróné, - mondta az orvos vizsgálat után, - a dolog komolyabb, mint hittem. A kis báró jóval rosszabbul van a tegnapi látszólagos javulás után. Megijedni ugyan nem szabad, de nagyon-nagyon vigyáznunk kell.

Magdolna elsápadt és a szék karjába kapaszkodott.

- Akkor itthon maradok.

- Nem, nem, arról szó sincs. Közvetlen veszedelemről nem kell beszélni. Csak tessék elmenni nyugodtan színházba. Azt a pakolást Phil is meg tudja csinálni. A gyereknek nemsokára úgyis aludnia kell. Semmi értelme itthon maradni miatta.

Magdolna a fejét rázta. Bement a gyerekhez. Megnézte.

- Nem megyek színházba, kisfiam, itt maradok melletted.

- De mama, - kiáltott fel csalódottan Pocok, - hát nem megigérted, hogy holnap reggel az egészet elmondod nekem?

- Mama, - szólt Klári is szemrehányóan, - ezt Pali bácsival nem szabad megtenni.

Magdolna ránézett Klárira, aztán a könnyes szemű Pocokra. Aztán az orvosra.

- Hát jó, elmegyek. De borzasztó nyugtalan leszek.

Elment. Mikesék pontosan érte jöttek. Nagy bemutató külsőségei látszottak már az érkezésnél. A kocsik csak üggyel-bajjal lassan tudtak előre haladni a felhajtóhoz. Az előcsarnok tömegén alig tudtak átvergődni. Csak hárman voltak a páholyban.

- Magdolna, - szólt Mikesné, - neked valami bajod van.

- Igen, drágám, nem lett volna szabad eljönnöm. A Pocok állapota rosszabbodott.

A házaspár őszintén sajnálkozni kezdett. Vígasztalták, bátorították. De ezt nem soká tehették, mert az előadás kezdődött. Megzendült a gongszó. A függöny kettétárult. Magdolna megismerte az első felvonás díszlettervét. A túlságosan cirádás jobb oldalfalat az ő tanácsára változtatták egyetlen, hatalmas kárpitra. A közönség megtapsolta a díszletet. Elhangzottak az első mondatok. Ezeket feszült figyelem hallgatta. Aztán belépett Ódry Árpád, akit a Nemzeti Színháztól kértek kölcsön, sápadtan, beesett szemű, viziós arccal, ősz fejjel, kopott fekete köntösben. Dörgő tapsot kapott.

- Ez kitűnőnek igérkezik, - súgta Mikesné.

- Igen, - felelte Magdolna kínzottan.

Nem tudott másra gondolni, mint Pocokra. A fia lázasan fekszik otthon, rosszul van, s ő itt ül a színházban. Szeretett volna rögtön nesztelenül kiosonni és kocsiba vetni magát. De itt hagyni ezt az estét, amely csak a kettejük estéje igazán, a szerelmük gyümölcse, a Pali megváltozott és magasba emelt életének első diadalmas bizonysága? Maradt, de keze görcsösen tépdeste a zsebkendőt. Igyekezett a darabra figyelni, de nem tudott, mert mindig otthon járt az esze. Igyekezett hazagondolni, de nem tudott, mert a színpadról nem vehette le a szemét. Bejött Torquemada. Kitünő színész játszotta. A nézőtér úgy viselkedett, mint a szélbolygatta vetés. Izgalom és feszültség. Detky Pál eleven, kardpárbajszerű dialógusa csak úgy szikrázott. Egyik taps a másikat érte. A hangulat egyre feszültebb és lelkesebb lett. Magdolna egyre kínzóbbnak és elviselhetetlenebbnek érezte helyzetét. Körme a tenyerébe vájódott. Két izgalom tépte, szaggatta lelkét kétfelé. Mikor Kolumbus és a királyné nagy jelenete után vége lett a felvonásnak, a nagy siker tömör tapsa dördült meg a színházban. A színészek alig tudtak egyszer-kétszer meghajolni, a közönség hangosan követelte a szerzőt. Pali frakkosan kilépett a színpadra. A taps megerősödött. A szerző első pillantása, feltünés nélkül, a Magdolna páholyának szólt. Ők hárman erősen tapsoltak. Lement a függöny, újra felment. Hatszor-hétszer egymásután.

- Nem megyünk a dohányzóba? - szólt rögtön Mikes.

- Én nem bírom a füstöt, - mondta Magdolna, - maga csak menjen. Ja igaz, te is cigarettázol. Csak hagyjatok egyedül nyugodtan, úgyis ideges vagyok egy kicsit.

Azok mentek. Ő visszavonult a páholy hátterébe, erőtlenül a falnak támaszkodott és várt. Kisvártatva jött Pali. Ragyogott az izgatott boldogságtól.

- Egyedül van, szivem? Hát mit szól? Úgy látszik, siker van.

- Nagy siker. Szívből gratulálok.

- Az Isten szerelmére, mi baja?

- Angyalom, nem szabad haragudnia. Elmegyek, nem bírom tovább. Pedig Máriához is szerettem volna benézni a páholyba. Képtelen vagyok. Pocok nem jól van. Ha itt maradok, elájulok az izgalomtól. Ha otthon leszek, a szívem fog elfacsarodni, hogy nem vagyok itt, de legalább ott vagyok Pocok mellett. Meg tud érteni, ugye? Nagyon rosszul esik, hogy most nem csókolhatom meg. De majd holnap délután, jó? Mikesék a dohányzóban vannak, magára bízom, hogy mentsen ki...

- De lekísérem és hozatok kocsit.

- Isten őrizz, kijönni a hóba, így kimelegedve. Fogadjon szót, nézzen be a dohányzóba és mentsen ki. Nekem hoz kocsit a portás.

Már szaladt is. Egy negyedóra mulva otthon volt. Pocok már aludt, pedig nem volt több negyedtiznél. Klári most készülődött lefeküdni. Phil is ébren volt még. Meglepődött. Megmagyarázta nekik, hogy képtelen volt ott maradni. Mennyi volt a gyerek láza nyolckor?

Harmincnyolc kettő. Jó pakolást kapott, mindjárt elaludt. „Ne áruljátok el neki, holnap elmondom az egész darabot.”

Ezen az estén elmaradt a mindennapos telefon. Szerelmök óta először. Pedig várta. De egy óra felé sóhajtva belátta, hogy nincs joga várnia. Az ilyen bemutató legalább féltizenkettőig elhúzódik, beszélni kell még a főszereplőkkel, barátokkal, gratulálókkal, aztán a bankett, közben képtelen egyedül maradni. Belátta. De fájt.

Másnap reggel, miután fiát megcsókolta, felhozatta a lapokat. Óriási siker. Még az ellenséges hangú bírálatok is elismerték ezt. A baráti hangúak viszont olyanokat írtak, hogy tegnap este a régi, kellemes, ügyes Detky Pál helyett egy újat fedeztek fel, magasan járót, nemeset és előkelőt. Miután mind elolvasta, visszament Pocokhoz. Elmesélte neki a darabot a legnagyobb részletességgel. Pocok izgalmasan gyönyörködve hallgatta. Különösen a kolostor tetszett neki a barátok karénekével és az odahallatszó tengerzúgással.

- Honnan tudod ezt, mama? - kérdezte később lopva Klári.

- Pali bácsi elmondta Mikeséknél.

Kora délután elment a Visegrádi-utcába. Pali gyűrött arccal, kialvatlanul, a korhelyek rekedtségével várta.

- Meddig tartott a bankett?

- Reggel félhétig. Képtelen voltam elszabadulni. A siker óriási. Képzelje, a harmadik után tizenkétszer hívtak ki. Látta a lapokat?

- Mind olvastam. Hálistennek.

- Ejnye, én csak magamról beszélek. Hogy van Pocok?

- Nem jól. A láza egy tizeddel magasabb, mint tegnap ilyenkor. Rohanok is vissza. Egy félórám van.

- Holnap meglátogatom, jó?

- Holnap? Ne, még ne. Nagy a rendetlenség. De jöjjön holnapután. Ebédeljen nálunk.

- Köszönöm szépen. Hát tudja, ez a bankett...

- Nem, a bankettről ne beszéljen nekem, öleljen meg. Éreznem kell, hogy szeret. Szörnyű lelkiállapotban vagyok.

Pali átkarolta. Kilumpolt szemmel nézett a szemébe.

- Magdolna, nekem az a benyomásom, hogy maga valamit elhallgat előttem.

- Nem, semmit. Most ne faggasson. Most szeressen. Soha ilyen szükségem nem volt magára, mint most.

S a csók alatt úgy hajtotta hátra a fejét, mint aki most bódul az ópiumtól, hogy minden baját elfelejtse.

Aztán szaladt haza a fiához. Pocok állapota nem változott, láza magas maradt. De csak fáradtságról panaszkodott, különben nem volt nyűgös, csendesen feküdt az ágyában.

- Nincs kedved valamihez, kincsem? Nem kívánnál valamit?

- Mindig lehetetleneket kívánok. Azt úgy sem lehet.

- Például mit? Hátha mégis lehet.

- Sokat gondolkoztam a tengerről, amit még nem láttam. És arról az jutott eszembe, hogy jó volna hallani a Rajna Kincse legelejét, mikor úgy zúg a víz, de azt zongorán hiába játszanád, vagy hiába játszana Bodó bácsi, mert ahhoz vonósok kellenek.

- Látod, ugye, hogy ezt meg tudom neked szerezni. Azonnal veszünk gramofont és megvesszük a Rajna Kincse lemezét. Ma már késő van, de holnap meglesz.

Este az orvos fejét csóválta. Nem tetszett neki az egész.

- Kérem, báróné, ajánlatos volna specialistával is megnézetni a kis bárót. Holnap majd utána nézek, kit hívjunk konziliumra. Aztán este, mikor jövök, megbeszéljük az időpontot.

- Doktor úr, de őszintén, mitől kell félnem?

- Csak félni, báróné, de nem megijedni! A tuberkulózistól mindig félni kell. Alattomos, félelmes és kiismerhetetlen ellenség. Egyetlen gyógyszere van: a pénz. Lehet, hogy el kell vinnünk a kisfiút Davosba, vagy Egyiptomba. Lehet, hogy rögtön, lehet, hogy az utazást most nem bírná, akkor várnunk kell, amíg bírja. Lehet, hogy magaslat kell neki, lehet, hogy tenger. Lehet, hogy levegőt szivattyúzunk a bordák és a tüdő közé. Van olyan eljárás is, hogy elmetsszük a bordákat és megmerevítjük a heggel a mellkast. Százfélét csinálhatunk. Csak egyet nem szabad: megijedni. Szedje össze magát, báróné, a maga nyugalma és szilárdsága úgy kell a betegnek, mint az élet.

- Igyekszem. De arra feleljen, doktor úr: nagyon súlyos ez, vagy nem nagyon súlyos?

- Erre a kérdésre nem tudok felelni, báróné. Az ilyesmi viszonylagos. Valaki eltörheti mindkét lábát, de könnyen gyógyul. Nem súlyos. De megsértheti reszelés közben a körmét, szepszist kap és menthetetlen. Az súlyos.

Magdolna nem boldogult a doktorral. Egyenes választ nem tudott kihúzni belőle. Ezt panaszolta éjjel Palinak is, mikor az telefonált. Megismételték a megbeszélést, hogy Pali kedden délben itt ebédel.

- És mi van a darabbal? - kérdezte Magdolna.

A szerző egyszerre élénk lett, friss és lendületes. Amíg Pocokról volt szó, őszintén és csendesen sajnálkozott, most csak úgy dőlt belőle a hangos boldogság. A siker több, mint amennyit a legvérmesebben remélhettek. A második előadásra, ma estére, már délben nem volt jegy, az elővétel egész hétre feltűnően erős. A holnapi estét, a rettegett „első hétfőt”, amelytől úgy félnek minden darabnál, ez a darab könnyen fogja átugrani, valószínűleg táblás ház lesz.

- Miféle zenét hallok, honnan hívott fel?

- Vendéglőből. Itt vacsorázom Márton Jenővel, az igazgatóval. Tárgyalunk. Le akarja kötni három következő darabomat. Igen nagy előleget kínál. Azonkívül ennek a darabnak a filmjogát meg akarja venni tőlem.

- Az Istenért, alá ne írjon valamit, míg meg nem beszéltük.

- Dehogy, dehogy. Maga nélkül semmit.

- Mondja, hogy nagyon szeret.

- Nem mondom, mert ez a szó kevés. Új szót fogok kitalálni. Maga az életem, a gondolatom, a lélegzetem.

- Köszönöm. Ne maradjon sokáig, ne igyék. Jó éjszakát.

És másnap jött a szomorú megpróbáltatás, a szégyen és kín napja: el kellett mennie a Kertész-utcába. Dúltan jött el az orvostól, hazafelé egész úton sírt a kocsiban. Otthon felvánszorgott a lépcsőn és az arcokon azonnal látta, hogy valami nagy baj történt.

- Mi az? - kérdezte ő balsejtelemmel.

Klári könnyben úszó arccal, zokogva súgta:

- Pocok vért hányt.

Magdolna elsikoltotta magát, sikolya a halálveszedelemben forgó ember kiáltásához volt hasonló. És sajátmagáról megfeledkezve rohant be a gyerekhez. Az ott feküdt az ágyban halálsápadtan, de az angyalok lehelletnyi mosolyával. Phil sírt mellette és az ágynemű felcserélésén dolgozott. Magdolnát elhagyta minden ereje. Az ágyhoz botorkált s ott lerogyott. Elájult. Másodszor életében.

X.

Pali kierőszakolta, hogy ott legyen, mikor a beteg fiú felett konziliumot tartanak. Úgy tett, mintha véletlenül jött volna éppen akkor meglátogatni a beteget. A két orvost félrevonta. Közülök az egyetemi tanárt régebbről jól ismerte.

- Kérlek, méltóságos uram, - mondta neki, - örülök a véletlennek, amely idehozott. Ebben a házban nincs férfi. Én úgy kerülök ide, hogy a báróné régi barátnője a nővéremnek. Arra kérlek benneteket, hogy ha végzetes, amit meg fogtok állapítani, nekem mondjátok meg őszintén, én férfi vagyok.

Ez volt a szöveg, amelyben Magdolnával megállapodtak. Magdolna így akarta mindenáron megtudni a való igazságot, mert félt, hogy neki, mint asszonynak, nem mondanak meg mindent. Az orvosok bólintottak a Pali kérésére. A konzilium lefolyt. Igen soká vizsgálták a kisfiút, aztán vegyvizsgálati írásokkal hónuk alatt külön vonultak ketten. Bodó felpattant, mert útjokban ült. Ott lábatlankodott némán egész délután. Ez a tanácskozás már egészen rövid ideig tartott. Először Magdolnát kérték be.

- Hát kérem, báróné, - mondta a tanár, - nem akarok sokat köntörfalazni, az eset nagyon súlyos. Az eddigi ápolást semmi felelősség nem terheli, tudom, mennyire vigyáztak a gyerek táplálkozására, és amit a kollégám az eddigi kezelésről mondott nekem, azt teljesen jóvá kell hagynom. A baj mégis bekövetkezett. Most már a dolog nem a tudomány, hanem Isten kezében van...

- Bocsánat, - szólt Magdolna rekedten és halálsápadtan, - én csak egy szót kérek. Van remény, vagy nincs?

- Remény mindig van, - mondta a tanár, - az ilyesmi néha csodák-csodájára megfordul.

- Szóval van remény, - hebegte Magdolna, - bocsánat, most kérek néhány másodpercet, mert az agyamnak pihennie kell.

Hanyattdőlt a széken és homlokát nyomogatta. Aztán kisvártatva megszólalt. Az orvosi utasításokat kérdezte. Papirost, töltőtollat vett elő. Számozott tételekre osztva jegyezte, amit azok mondtak, lázmérésről, táplálkozásról, esetleges újabb vérömlés esetéről, pakolásról, gyógyszerekről.

- Nem kellene utazni? - kérdezte.

- Nem, - mondták az orvosok egyszerre, - azt most nem bírná.

- És valami egyéb gyógymód... bordametszés... vagy légtöltés... amit a doktor úr említett.

- Nem, - szólt a tanár, - egyiket sem látjuk most indikáltnak. Csak tessék ragaszkodni az utasításokhoz.

Azzal felálltak és elbúcsúztak. Pali kísérte ki őket. Pár perc mulva visszatért. Megrendülve, sápadtan.

- Nos?

- A tanár azt mondja, hogy megmondták magának az igazat. Az eset nagyon súlyos. De remény van.

- Pali, nézzen a szemem közé. Mondták azt, hogy remény van? Becsületszavára?

- Becsületszavamra. Persze hogy mondták.

- Magok mind hazudnak. Hát miért nem mondják meg nekem? Egy anyát akarnak becsapni? Azt hiszik, hogy én nem érzem jobban az igazat, mint ahogy száz professzor tudhatja? A gyerek menthetetlen.

- Ugyan, Magdolna, hogy mondhat ilyet. Még hallgatni is borzasztó. Bízzék abban, amit mondok. Pocok életveszélyben van, ez igaz. De meggyógyulhat. Amit ápolás segíthet, azt maga el is fogja végezni. Ebben nyugodjék meg és most jőjjön a gyerekhez.

Magdolna sírni kezdett, de gyorsan erőt vett magán. Rendbehozta arcát. Pali odalépett hozzá és megsímogatta a haját. A Pocok szobájában megszólalt a zongora.

- Bízni kell a jó Istenben, Magdolna. Pocok meggyógyul nyárra, elküldjük a Magurára Klárival, mi pedig keresünk valami kis helyet, ahova el lehet bújni. Határozza el magában, hogy így lesz és bízzék benne keményen. Hinni kell... A hit a fontos. Higyjen úgy, mint én magában.

- Köszönöm, - súgta Magdolna.

Kezet szorítottak és bementek a gyerekhez.

- Na hogy vagy hékás, hogy érzed magad?

- Most jól vagyok, - felelt az csendesen, - de Bodó bácsi becsapott. Mert a balkezet játssza csak és nekem ki kell találni, hogy mit játszik. De ő a Varázsfuvolából azt játszotta, hogy „In diesen heilgen Hallen." De a jobbkezet játszotta, mert azt mondja, hogy az a kíséret. És erre...

Magdolna az ágy mellett ült. Megérintette a fiu kezét.

- Nem szabad annyit beszélned, kisfiam.

Pocok engedelmesen elhallgatott.

- Várjál, - szólt Pali, - most rendezünk neked egy operaelőadást. Én előadom a szöveget és Bodó bácsi kísérő zenét fog rögtönözni hozzá. Tehát. Mindenki foglalja el helyét a színházban, mert a későn érkezőket nem eresztjük be. Klári a főrendező. Legyen szíves, főrendező, csengessen kanállal a pohár oldalán. Helyes. A függöny felment. A darab címe „A róka és a holló." Szövegét írta Detky Pál. Zenéjét szerzette Bodó Ernő. Báró Meszlényi Imrének tisztelettel ajánlják a szerzők. Kezdődik. Erdőrészlet. Lombsuttogás.

Bodó nagy igyekezettel játszotta a zongorán az erdei hangulatot.

- Szárnycsattogás. Érkezik a holló. Szájában sajt. Kérem a zeneszerző urat, játssza el a sajtot.

- Hogyan játsszam a sajtot? Az lehetetlen.

- Tessék eljátszani a lyukakat benne. Így ez jó. Most jön a holló tánca örömében, hogy meg fogja enni a sajtot. Kérünk egy holló táncot. Nem így. Középen szinkopált négynegyedeset kérünk. Ez az. A főrendező kéretik, hogy mutassa a holló mozdulatait.

Klári a szoba közepén mórikálta magát, tréfásan hajladozott. Pocok roppant élvezte az egészet. Lázas szeme még jobban csillogott a gyönyörködéstől.

- Ismét lombsuttogás. Most zörög az avar. Avarzörgést kérünk! Így. Közeledik a róka. Lassan csúszik. A főrendező kéretik, hogy mutassa a rókát. Nagyon jó. A róka megáll. Szünet. Koronás pauza. Most a róka agya működni kezd. Kérünk ravasz és gyors agyműködést. Hat nyolcadot kérünk, még gyorsabban. Így. A róka terve kész. Erős akkord, pedál nélkül. Ez az. Most a róka dícsérni kezdi a holló hangját. Széles, áradozó dallam, belcanto. „Ó, be gyönyörű hangod lehet neked, te holló."

Bodó nekieresztette a belcantót. Pocok hangosan kacagott.

- Elég. A holló habozik. Kérünk holló-habozást. Nagyon jó. Most a holló kitátja a csőrét. A sajt leesik. Nagy koppantást kérünk a fedéllel. Ez az. A róka felkapja és elszalad. Prestissimo. Még gyorsabban. Elég. Most a holló siratja a sajtot. Bánatos dalt kérünk, de károgva. Kitűnő. Szárnycsattogás. Holló el. Most megint erdei hangulat. Morendo. Éljen, kész. Pocok, te ne tapsolj, de különben mindenki tapsoljon. Éljen, éljen! Szerzők!

Pali megfogta a Bodó kezét és ketten mélyen meghajoltak az ágy előtt.

- Lajos bajor király kegyesen bólint. Pocok, bólints kegyesen. Így. Most a főrendezőt kérjük. Főrendező! Főrendező!

Klári is előlépett és meghajtotta magát. Pocok kegyesen bólintott, de nem bírt magával és a bólintást elkacagta. Nagy volt a siker.

Magdolna hálásan pillantott kedvesére, szeméből elétörtek a könnyek. Elfordult és a sarokba ment, hogy Pocok ne lássa.

- Vége az előadásnak. A szövegíró minden etikett ellenére megcsókolja a királyt és távozik.

Magdolna habozó mozdulatot tett, mintha meg akarná akadályozni. De Pali elhárította. Odahajolt a gyerek fölé és megcsókolta. A gyerek átölelte a föléje hajló ember nyakát.

- Mikor jössz el megint? Úgy örülök, hogy itt vagy. A legjobb volna, ha nálunk laknál.

- Ez nem rossz ötlet. Esetleg azt hazudom, hogy beteg vagyok és ide fekszem melléd. És egész nap beszélgetünk és hancúrozunk. Na szervusz, kis Pocok, majd telefonálok és mihelyt lehet, megint eljövök.

Az előszobában Magdolna megállította.

- Maga nem fél ezt a gyereket megcsókolni?

- Maga megcsókolja?

- Meg.

- Akkor én is. Viszontlátásra. Éjjel felhívom.

- Nem, ez nem jó lesz. Én ma bevitetek egy díványt a Pocok szobájába. Ezentúl mellette alszom. Majd én hívom magát.

- Hm. Ez bajos. Nem tudom, hol leszek. Esetleg együtt kell lennem a színháziakkal. Hogyan is csináljuk ezt. Tudja mit: csak hívja a lakásomat. Külön ezért hazamegyek. Aztán majd megbeszéljük, mi lesz a változott körülmények között a telefonjainkkal. És csak fel a fejjel és hinni! Hinni!

De Magdolna gondolkozva nézett utána, mikor az ajtó becsukódott. Most már nagyon jól ismerte a kedvese hanghordozásának minden színét és változatát. S most valami hamisat érzett benne. Mintha azt a hitet követelné, amelyet ő maga sem tud hinni. Mi ez? Hiszen becsületszavát adta. Igaz, hogy azt irgalomból is adhatta. De miért irgalmas, miért nem őszinte? Vagy talán apránként akarja előkészíteni a legborzasztóbbra?

- Jaj, mit áll itt a hideg előszobában, bárónő lelkem, - szólt rá Mámi, - egyéb se kell, mint hogy megbetegedjék.

Keserűen legyintett magában és vánszorogva vitte befelé a meleg lakásba a maga eltitkolt baját. Be a gyerekhez.

- Mama, - mondta Pocok, - telefonáljunk Pali bácsinak, hogy holnap megint jöjjön el.

- Drágaságom, Pali bácsinak sok dolga van. Ő abból él, hogy dolgozik. Nem szabad őt lefoglalnunk.

- Igen. Milyen kár. De jöjjön, mihelyt lehet, jó?

- Jó, angyalom. Majd beszélek vele.

Ott vettetett ágyat magának a gyerek mellett. Korán lefeküdt az egész ház. Ott volt mellette a világító karkötőórája. Koronként rápillantott, különben tűnődött a sötétben. Segít Isten, vagy nem segít? Van remény, vagy csak jóindulattal bolondítják? Anyai ösztöne azt az irtózatos gyanút sugta neki, hogy nincs. De a gondolatot nem volt képes végiggondolni, borzadva riadt vissza tőle. Ott feküdt a beteg kisfiú, kéznyújtásnyira tőle. Hallani kurta, ritka lélegzetét. Él. A szíve ver. Agyában álmok és gondolatok alszanak. A vézna kis test, mint a hibás szerkezetű gép, még mindenáron dolgozik, gyengén, akadozva. Lehet elképzelni, hogy megálljon? Nem, ez elképzelhetetlen. Mert akkor mindennek meg kell állnia s a világnak nincs többé értelme. És nem is lenne igazságos. Isten, a jóság eszméje maga, nem teheti ezt. Nincs akkora bűn, amelyet ilyen rettenetesen kellene büntetni. Eszébe jutott, amit délután követett el. Életet ölt. Nagy bűn, de még ez sem akkora.

Fél tizenkettőkor lábujjhegyen kiment a fürdőszobába telefonálni. Pali azonnal jelentkezett.

- Mi ujság?

- Semmi. Csendesen alszik. Mondja, szívem, mi lesz velem?

- Az lesz, hogy erősnek kell lennie. A maga helyzete az, hogy apa és anya helyett az egyetlen családfő. Abban az otthonban minden felelősséget maga hord.

- De mit ért az alatt, hogy erős legyek?

- Nem értem a kérdést. Akinek a gyereke életveszedelemben van, annak erősnek kell lennie. Ez csak egyféleképpen érthető. Nem szabad elvesztenie a fejét. Fel kell készülnie mindenre.

- Miért mindenre? A rosszra is? Hiszen délután azt mondta, hogy hinnem kell. Akkor miért számoljak a rosszal? Ha a rosszal számolok, az azt jelenti, hogy nem igazán hiszem a jót.

- Drága angyalom, ne kínozza magát azzal, hogy az én ügyetlen kifejezéseimet firtatja. Tudjuk, hogy Pocok betegsége nagyon súlyos. Ez azt jelenti, hogy rossz lehetőség is van. Persze, hogy magának remélnie kell a jót. De még egy másik gyereke is van. Tehát a rossz eshetőségre is meg kell erősítenie magát, hogy mindent elbírjon.

- Pali, maga másképpen beszél, mint délután. Maga engem apránként akar előkészíteni valamire.

- Szó sincs róla. A doktorok magának az igazat mondták. Remény van, de a gyerek állapota életveszélyes. Nem is beszélek erről többet, mert minden szóba belekapaszkodik és az nem tesz jót magának. Most megyek a Ritzbe. Képzelje, ki van itt. A Burgszínház dramaturgja. Holnap együtt nézzük a darabot.

- Igazán? Ó, adná Isten, hogy sikerüljön. Akkor nem tartom fel, szívem, siessen oda. Milyen aranyos, hogy ezért a telefonért külön hazament. Köszönöm.

- Én köszönöm. Önzésből tettem. Holnap odaszólok napközben is, jó? Viszontlátásra.

Magdolna csendes mosollyal feküdt vissza a gyerek mellé. Milyen áldás, éppen most, hogy akit szeret, az gyengéd és figyelmes hozzá. Álmatlanul töprengett tovább az ágyban. És egyszerre, mikor szavakra és mondatokra visszagondolt, valami szíven ütötte. Pali csakugyan másképp beszélt este, mint délután. Délután ezt mondta: „Pocok állapota életveszélyes, de remény van". Este ezt mondta: „Remény van, de Pocok állapota életveszélyes". Ez a sorrend valami rettentő különbséget hord magában. Vére elhült, mikor most már nagyon erősen felébredt a gyanúja, hogy Palinak mást mondtak az orvosok, mint neki. Tanácstalanságában,

félelmében nem volt más nyugsága, mint a sírás. Az alvó gyerek mellett odaadta magát a sírásnak. Sírt hajnalig, míg az álom el nem nyomta.

Másnap rosszul érezte magát. Feküdnie kellett. Pali telefonjai is rövidek voltak. Vagy nagyon kellett sok dolga és bécsi vendégei miatt sietnie, vagy félt a Magdolna faggatásaitól. Így telt el három-négy nap. Pocok állapot egyformán rossz volt. Nemcsak lázát, hanem súlyát is pontosan kellett mérni. És súlya, ha kevéssel is, de állandóan csökkent. Ő maga testileg már jobban érezte magát. És érezte, hogy kedvesének meg kell mondania valamit. Soká habozott, elmondja-e neki egyáltalában. Végül úgy döntött, hogy elmondja. Egész lelkével a gyerekéért való gondnak akarta adni magát, s ehhez ilyen elintézetlen lelkiismereti kérdésektől meg kellett szabadulnia.

Pali megint eljött hozzájuk, de Pocok éppen aludt. Az alkalom tehát magától adódott. Visszavonultak az ő szobájába, mialatt Klári és Phil a maguk szobájában végezték a rendes napi tanulási anyagot. Magdolna elkezdte:

- Adja ide a kezét. Úgy sem jön be senki. Ha a két kezét fogom, jobban el tudom mondani, amit akarok.

És elmondta. Látogatását a tanárnál, aztán az ocsmány félórát a Kertész-utcában. Pali elképedve, majd növekvő felindulással hallgatta.

- De hát muszáj volt ezt?

- Ítélje meg maga. Mit tehettem volna? Ha nincsenek gyerekeim, nem haboztam volna egy percig sem. Büszke és boldog lettem volna.

- Jól van, de hát nem lehetett volna néhány hónapig várni? A gyerekeket elküldhette volna Erdélybe és maga elment volna valami külföldi szanatóriumba. Senki a világon meg nem tudta volna.

- Maga könnyen beszél. Legfeljebb négy-öt hónapig maradhattam volna itthon. És három-négy hónapot kellett volna arra szánnom, hogy elbujjak. Kivihető ez? Nem. És azt is gondolja meg, hogy Pocok éppen most lett ilyen súlyos beteg. Nekem folyton mellette kell lennem. Hátha az ő betegsége egy évig is eltart, akkor mi van? Az Isten szerelmére, Pali, most láttam a maga arcán valamit. Ne is tagadja, ne is tagadja. Mikor azt mondtam, hogy eltarthat egy évig is, magának mozdult valami az arcán. Pali, nekem jó szemem van, én ismerem a maga arcát. Maga tud valamit, amit én nem tudok! Könyörgöm, mondja meg!

- De szivem, mit mondjak meg? Nincs itt semmi megmondható.

- Pali, legyen jó hozzám. Ne áljó legyen hozzám, hanem jó. A bizonytalanság rettenetes, ezt maga tudja. És a rossz bizonyosságot könnyebb elviselni. Feleljen. Tudok én mindent, amit maga tud?

- Ahogy vesszük. Nézze, nem akarok titkolni valamit. Azt maga is tudja, hogy itt mind a két lehetőség megvan, a jó is, a rossz is. De arról még nem beszéltünk, hogy... szóval, ha százalékban akarom kifejezni, akkor bizony jó lehetőségre sokkal kevesebb esik.

- Értem. Fejezze ki számokban.

- Nagyon nehéz ezt...

- Ne térjen ki. Hatvan és negyven?

- Nem. Ennél rosszabb.

- Hetven és harminc?

Pali megfogta az asszony kezét.

- Szivem, a helyzet nagyon súlyos. Az orvosok azt mondták nekem, hogy... tíz százalék a remény...

- Tíz... Borzasztó. És kilencven a rossz valószínűség. Iszonyú. Miért nem mondta ezt nekem?

- Mondtam. Azt mondtam, hogy remény van. Ez sokkal, sokkal több, mint annak a kis féregnek az esetében, aki... aki... a mi gyerekünk lehetett volna...

- Most tesz nekem szemrehányást? Most? Mikor megtudom, hogy a Pocok élete hajszálon lóg? Most?

Leborult az asztalra. Hangtalanul zokogott sokáig. A hangot visszafojtotta, mert Pocok aludt a szomszéd szobában, sőt eddig is suttogva beszéltek, mert közbül az ajtót nyitva hagyták, hogy ha a gyerek felébred, azonnal észrevegyék. Sokáig zokogott így, de jótékony zokogással. Mert bármilyen kevés remény maradt számára, most mégis hinni tudta, hogy az a remény csak-ugyan meg is van.

De ez a remény is fogyatkozott, mint maga a kis beteg. Magdolna minden nap jobban látta, hogy első sejtése volt a helyes: Pali minden másod-harmadnap valami alig érthető árnyalattal sötétebbre árnyalta, amit mondott. Csak a legutolsó szót nem mondta ki. Még mindig hitegette, hogy higyjen. És Magdolna hagyta magát hitegetni, noha kezdte látni, hogy már nincs mit hinnie. De ha eddig a rossz bizonyosságot követelte, most már mindenáron a bizonytalansághoz ragaszkodott. Reggeltől estig el sem mozdult a beteg mellől. Az szelíden és csendesen feküdt, bőrén szinte keresztül lehetett már látni. Nem panaszkodott semmiről, nem igen kért semmit. Mindenre helyeslően intett a szemével, amit kínáltak neki. Nagyon ritkán szólalt meg. Mindenki igyekezett szórakoztatni és kedvére tenni. Bodó naponta ott ült egész délután és zongorázott neki. Pali most már gyakrabban jött. Rendesen tréfás operákat rendezett neki Bodó és Klári közreműködésével. Ilyenkor a gyerek felélénkült, lárvaszerű arcocskája életet kapott, szeme nevetett. Az orvos eljött minden nap és futó vizsgálat után mindjárt ment is. Magdolna fáradhatatlanul faggatta jó darabig, de miután mást, mint néma és tehetetlen vállvonást nem kapott válaszul, végre a faggatást is abbahagyta. Az egész család valami beteg önámítás levegőjében élt, kiki sem önmagának, sem a többieknek nem merte kimondani a lelkében fészkelődő sejtelmet.

De ebbe is belefáradtak. Magdolna, mikor Pocok betegsége már két hete tartott, négyszem-közt így szólt a látogató Palihoz:

- Érthetetlen az emberi lélek. Nem hiszi el, amit tud.

- Mire mondja ezt?

- Pocokra. Nem hiszem el, hogy menthetetlen, pedig tudom. Mint ahogy maga is tudja.

Most végre megmondta az igazat Pali. Azzal, hogy hallgatott. Magdolna tudomásul vette a hallgatást. Tehát igaz: Pocok menthetetlen. Hallgatott ő is. Nem sírt. Nézett maga elé mereven. Végre megkérdezte:

- Maga mióta tudja?

- Nekem, - felelte Pali csendesen, - a tanár már az első nap megmondta. „Galoppierende". Nincs mentség.

- És mennyi ideje van még hátra? Néhány hónap csak?

- Nem. Fel kell készülnie Magdolna. Négy-öt hét még, nem több.

- Négy-öt hét. Istenem. Úgy ülök itt, mint a siralomházban. És nem ordítozom, nem tépem a hajamat, nem verem szét az öklömmel a falakat. Négy-öt hét. Pocok, édes kicsi fiam... Még csak nem is sírok.

De abban a pillanatban sírva fakadt. Olyan zokogó roham vett erőt rajta, amelyet nem lehetett megállítani. Pali hiába igyekezett csitítani. Félt, hogy a beteg gyerek meghallja anyja zokogását, ha ez még olyan elfojtott is. Gyengéden a hóna alá nyúlt, felállította és kivitte a fürdőszobába a roskadozó asszonyt. Ott zsámolyra ültette. S ekkor Klári nyitott be hozzájok.

- Mi az, mama, az Istenért?

Kitünt, hogy a zokogás a fürdőszobából áthallatszott a konyhába. Mámi ijedten szaladt Klárihoz figyelmeztetni. Pali intett, hogy meg kell nyugtatni.

- Mama, - mondta Klári, - ha Pocok észreveszi, hogy nagyon sírsz, az nem jó lesz.

Ez mindjárt hatott. Magdolna felkelt, erőt vett magán. Megmosta az arcát. Rizsport vett elő. Aztán szó nélkül indult, hogy bemenjen a beteghez. De még az ajtó előtt megállott. A sírás megint elhatalmasodott rajta. Ment vissza rejtekhelyére sírni. Nem tudtak mit csinálni vele.

- Olyan nagy a baj, Pali bácsi? - kérdezte Klári súgva.

Pali csak a fejével bólintott. Magdolna pedig magához vonta a kislányt. Zokogásában értelmetlen szavakat hebegett.

- Mit csinálunk... mondd, kislányom... most mi lesz... most mit csinálunk...

Sokáig tartott ez így. Lehetetlen volt lecsendesíteni. Ha kissé csillapodott a fuldokló sírás, egyszerre a bánat forró gejzire gyanánt kitört megint. Jó másfél óráig. Akkor érkezett az orvos. Magdolna végre megnyugodott, de halálosan fáradtnak érezte magát. A vizsgálathoz nem ment be, mert félt, hogy nem tud uralkodni magán. De aztán ő kísérte ki az orvost.

- Doktor úr, - mondta alig hallható hangon, - mindent tudok. Mennyi van még hátra?

Az orvos meghökkent. Ránézett az anyára. Aztán a földre nézett és gondolkozott.

- Pontosan nem lehet az ilyesmit megmondani. Körülbelül egy hónap.

- Egy hónap. Igen.

- Kérem, báróné, legyen meggyőződve, hogy amit a tudomány...

- Tudom, tudom. Nagyon hálás is vagyok érte. Köszönöm a jóságát és a türelmét.

Az orvos elment. Magdolna most végre megkockáztatta, hogy benéz a fiúhoz. Az nagy érdeklődéssel hallgatta Palit, aki Amerikáról beszélt neki. A Niagara-vízesésről, a négerekről, a newyorki felhőkarcolókról.

- Majd ha nagy leszel, ezeket te is megnézed.

Pocok gyengén elmosolyodott.

- Én? Én nem leszek nagy.

És anyjához fordult.

- Mama, ő még nem tudja, hogy én milyen nagyon beteg vagyok?

- De igen, - szólt Magdolna, lenyelve felindulását, - de ő is meg van győződve, hogy meggyógyulsz.

- Nem, - ingatta a fejét a fiú, - én nem gyógyulok meg. De az nem baj. Tudod, mama, az olyan jó, hogy nem fáj semmi. Más betegségeknél mindig fáj valami. Ez jó betegség, mert ez nem fáj. Én nem bírom, ha valami fáj.

- Angyalom, nem lesz sok a beszéd?

- Jó, akkor nem beszélek. De akkor Bodó bácsi zongorázzék. Vagy még jobb volna, ha te zongoráznál.

- Igen, kisfiam. Mit játsszam neked? Könnyűt, vagy klasszikust?

- A Gyöngyhalászok nyitányát. Bizet írta. Már játszottad nekem. Most Amerikáról jutott eszembe, mert tenger van benne.

Pali búcsúzott előbb, hogy aztán a játékot ne zavarja. Holnapig búcsúzott. Az esti telefonok már elmaradtak. Nappal telefonált rendszerint és most már majdnem minden másodnap eljött. De négyszemközt ritkán beszélgethettek. A színdarab rendkívüli sikeréről Magdolna csak szórványosan hallott tőle egyetmást. Hogy eddig még minden előadáson minden jegyet eladtak. A New-York Times hosszú budapesti tudósítást közölt róla. Egy német filmgyár ajánlatot tett a jogokra, de Pali nem adta. Ki akarta várni az amerikai vevőket. Így hézagosan elmondott egyetmást Magdolnának, de különben restelt saját örvendetes dolgairól beszélni egy olyan anyának, akinek egyetlen fia halódott a betegágyon.

Még aznap este Klári vonta félre. Pocok már nyugovóra helyezkedett. Ők kiültek az előszobába. Onnan nem hallatszott be semmi.

- Mama, én tudom, hogy nagy baj van. Már nagy vagyok, előttem ne titkolj semmit. Van valami remény?

Magdolna némán rázta a fejét.

- Tudtam. Már napok óta minden éjjel sírok. És Phil is sír minden éjjel, csak azt hiszi, hogy én nem veszem észre. Mama, én ezt nem tudom elhinni. Mit fogunk mi csinálni ő nélküle?

- Kislányom, - szólt Magdolna sírásra torzult szájjal és magához karolva Klárit, - legjobb volna nekünk is meghalni.

- Nem, - szólt szintén sírva, de élénk ellentmondással a kislány, - én élni akarok. De hogy fogok nélküle élni?

Magdolna nem felelt. Összeborultak és úgy sírtak ketten, egymást ölelve, a sötét előszobában. Klári úgy aludt el, sírva, anyjára borultan. Még akkor sem ébredt fel egészen, mikor anyja felállította és szobájába vezette.

A napok most már egyhangú fájdalomban teltek. Egyik olyan volt, mint a másik. Az órák ott teltek a Pocok betegágya körül. S ő maga volt az, aki egyre nyíltabban kezdett beszélni közeledő haláláról.

- Ugye mama, én mindig jó voltam?

- Ó, drágám, soha ilyen jó gyereket nem ismertem, mint te vagy. Már csecsemőkorodban sem sírtál soha. Bezzeg Klári miatt éjszakákat virrasztottam át szegény apáddal. De te csendes voltál már akkor is. Soha nem okoztál nekem bánatot életedben. Csak most.

- De, mama, ha én mindig jó voltam, akkor biztosan számíthatok rá, hogy angyal leszek, ugye?

- Egyszer minden jó ember angyal lesz, kisfiam, - felelte Magdolna elszoruló torokkal.

- Igen. És úgye vannak zenélő angyalok is? Vagy csak énekelnek? Neked az egyik képeskönyvedben van egy kép, amelyiken az angyalok zenélnek. Egyik, emlékszem, hegedül.

- Az a Bellini képe, fiacskám, magyaráztam neked. Velence mellett van egy sziget, úgy hívják: Murano. Ott van a kép az egyik templomban. Együtt néztük szegény édesapáddal, mikor te még nem voltál a világon.

- Igen. De miért nincs zongorázó angyal? Én csak zongorázni tudok.

Ilyenkor Magdolna hirtelen felállt, valami konyhai ürügyet vetett oda és kisietett. De ahogy elfordult, arcán már csurogtak a könnyek. Sietett kisírni magát, aztán ment vissza. „Ne kínozz, ne kínozz”, - szerette volna mondani a fiának. De nem mondhatta. Ugyanígy ríkatta meg Klárit is. Ha Klári ült az ágya mellett, ilyeneket mondott neki:

- Mondd, ha nagy leszel, te férjhez mégy?

- Persze. De csak nagyon szép emberhez. És nagyon gazdag is lesz.

- És akkor gyerekeid fognak születni?

- Valószínűleg. Aki férjhez megy, annak gyerekei szoknak lenni.

- Tehát fiad is lesz.

- Bizonyosan.

- Tudod, miért kérdezem? Mert szeretném, ha a fiadat te úgy hívnád, hogy Pocok. És taníttatnád Bodó bácsival zongorázni. De hogy egészen jól játsszon, tudod? Akkor észre se vennéd, hogy én már régen meghaltam. A mama is talán megszokná az új Pockot. Megígéred?

Klári megígérte néma fejhajtással, összeharapott ajakkal és igyekezett kimenni, hogy kisírhassa magát. A házban hol itt, hol ott, mindig sírt valaki elbújva. Csak maga Pocok nem sírt soha. Feküdt egyre fonnyadtabb kis testével a fehér ágyban és a mennyezetet nézte. Arcán látszott, hogy esze erősen dolgozik. De, amit gondolt, abból csak nagynéha közölt valamit. Voltak kérdései, amelyekkel most állt elő legelső ízben. Például anyját megkérte, hogy meséljen az ő egészen kicsi koráról. Arról a Pocokról akart hallani, akire ő nem emlékezett. Részletesen akarta tudni, milyen volt, hogyan viselkedett és mit csinált, mikor másfél éves volt. Mintha csak pontos életrajzot akart volna tisztázni, mielőtt meghal. El kellett mondani neki az egész akkori Hunyadszeget. Milyen nevű lovak állottak az istállóban. Félt-e ő a lovaktól, ha oda bevitték. Milyen kutyáik voltak akkor. Milyen szőnyeg volt az ő szobájában. Aztán a család halottait kezdte kérdezgetni. Szokásaikat, természetüket, modorukat tudakolta, mintha találkozásukra készülne elő, de legjobban a tenger érdekelte.

- You know, - mondta Philnek, - én mindig azt reméltem, hogy meg fogom látni a tengert. De most már csak képen láthatom. És képről nem tudhatom, hogy milyen. Nagy kár, hogy nekem most nem szabad utazni. Hátha mégis megláthatnám. Csak egyetlen egyszer. Meséljen a tengerről, Phil. Mindenki meséljen a tengerről. Előbb Phil, aztán mama, aztán Bodó bácsi. És Pali bácsinak is telefonáljunk, hogy holnap okvetlen jöjjön el, mert a tengerről akarom kérdezni.

Arról is álmodott. Egy reggel elmondta álmát anyjának. Azt álmodta, hogy fürödni ment a Dunába és elkezdett úszni lefelé. Roppant sokáig úszott és egyszer csak beleömlött a Fekete-tengerbe, ami hallatlan boldogsággal töltötte el, de az volt a csodálatos, hogy a Fekete-tengert nem úgy hívták, hogy Dark Sea, vagy Black Sea, hanem úgy, hogy Mark Sea. Hogy miért változtatott nevet a Fekete-tenger, azt nem tudta megmondani.

Aztán, hogy a napok multak, ismerőseit akarta látni. Telefonálni kellett például Rozsály Ferinek. Magdolna engedelmesen teljesítette a gyerek kívánságait. Kinyomozta Rozsály Feri telefonját és felhívta. Feri néhány nap mulva készült esküdni a Nyiry-lánnyal. Megdöbbenve hallotta, hogy Pocok olyan rosszul van. Másnap eljött a menyasszonyával együtt, aki szép, magas szőke leány volt. Pocok nagyon örült neki.

- Nektek lesz fiatok? - kérdezte Ferit.

- Remélem, hogy ád az Isten.

- Akkor ne hívjátok őt Pocoknak, mert már megbeszéltem Klárival, hogy ha majd férjhez megy, az ő fia lesz a Pocok.

- Jól van, fiam, - mondta Feri, megrendülésére mosolyt erőltetve, - úgy fogjuk hívni, ahogy akarod.

- Nekem mindegy, csak Pocok ne legyen.

Még beszélgettek kissé, aztán a jegyespár elment. Az előszobában mindaketten sírva fakadtak. Még Feri is, pedig soká próbálgatta vonagló szájmozdulatokkal és harapdálásokkal visszatartani. Aztán Korff grófot is kívánta látni Pocok. Magdolna felhívta azt is. A külügyminisztériumban találta meg, ott kapott beosztást a vízügyi osztályban. Mikor megjött, a gyereket Phil éppen lemosta ecetes spongyával. Addig Magdolnával kint várakozott.

- Hogy van, Egon? Haragszik még rám? Most úgy szenvedek, hogy meg kell bocsátani.

- Soha nem is haragudtam.

- Házas már?

- Nem. Nem is házasodom. Az eljegyzésem visszament. A volt menyasszonyom már férjhez is ment azóta. És maga?

- Velem nincs semmi. S ha volna is, most nincs más gondolatom, mint hogy el fogom veszíteni a gyerekemet.

- Ugyan, ne mondjon ilyeneket, az orvosokra én nem adok semmit...

- Hagyja, Egon, - szólt Magdolna, - ezen már túl vagyunk.

Aztán bementek a gyerekhez. Pocok ezen a napon nagyon gyengének érezte magát, nehezére esett a beszéd. Megkérte a grófot, hogy beszéljen a tengerről. Ez elég nehezen ment, mert Korff gróf mindent tudott, csak előadni nem. A mellén sorakozó vitézségi érmek mutatták, hogy meg tudta állani a helyét a tengeren. De előadni legfeljebb tudományosan tudott róla. Végül kezet fogott a gyerekkel. Az előszobában kezet csókolt Magdolnának.

- Átérzem a helyzetét Magdolna. Én a régi vagyok. Ha szüksége van rám, hívjon fel.

- Köszönöm, Egon, - mondta Magdolna, és tudta, hogy soha nem fogja felhívni többé.

Detky Máriát is kívánta látni a gyerek. Az el is jött, bátyjával együtt. De három percnél tovább nem bírta a betegágy mellett. Kiment a szomszéd szobába és ott sírógörcsöt kapott, mialatt Pocok csendesen feküdt az ágyban és derűs érdeklődéssel hallgatta Pali előadását a repülőhalakról és a delfinekről.

Ernesztin nénit is látni szerette volna Pocok, de maga is tudta, hogy ez a vágya aligha teljesíthető. Magdolna már megírta sógornőjének, hogy a gyerek nagyon rosszul van. Arra meg is jött a kétségbeesett válasz. „És én nem lehetek ott, mert nem kapok vizumot.” Most Klári írt megint és közölte, hogy Pocok nagyon vágyik a nagynénje után, de mindnyájan tudták, hogy ez kivihetetlen. Ernesztin postafordultával hosszú levelet írt. Miután kesergett a gyerek állapota felett és betűinek olykor szétfolyt malacai mutatták a levélírás közben ejtett könnycseppeket, a birtok kérdésére tért át. Hosszasan leírta a román agrárreformot. Nyolc oldalra terjedő leírásában olyan kifejezések és fogalmak fordultak elő, amelyeket Magdolna már nem értett. Nem tudott kiigazodni belőle, hogy ki az az „agronom”. Ezek a szavak már az ő menekülésök óta születtek odalent. Annyi kiviláglott a levélből, hogy a románná vált Erdélyben a magyar birtokokat mind elvették. A földesuraknak a házat hagyták meg a birtok századrészével. Hunyadszegen megmaradt a kastély, körülötte néhány hold és a malom. Egyéb semmi. A kártalanítást állítólag nemzetközi bíróság intézi, de kiki az értéknek csak csekély hányadát kapja, és azt is csak a jó Isten tudja, mikor.

Magdolna, a többszörösen milliomos földbirtokos asszony, tehát elvesztette nagy vagyonát. Nyomorról azonban így sem lehetett szó. Megmaradt az ősi Hubay-birtok, a tamási puszta. Annyija volt, mint a családjának a Clarisse néni halála előtt. Ebből szerényen megélhetett. Még jobban megélhetett volna, ha nem adja bérbe és lemegy maga gazdálkodni. De mikor ez a gondolat már régebben is felmerült, Klári meglepő hévvel tiltakozott ellene. Ő semmi áron nem akart falun lakni. És most már nem akart a fővárosból elmenni maga Magdolna sem. Szerelme és újjászületett élete kötötte ide. A vagyoni csapás nem is sújtotta le nagyon. Már régóta úgy élt, mint akinek a hatalmas birtok nem áll a háta mögött. „Tamási megvan, - gondolta magában, - kettőnknek elég lesz." Ettől a gondolattól azonnal sírva fakadt. Most történt először, hogy a jövőre vonatkozó gondolataiban már Pocok nélkül számolt.

A levelet odaadta Klárinak is. A kislány már nem vette olyan könnyen a dolgot. Megvolt benne az apjának erősen kifejlett tulajdonérzéke. Nem akart belenyugodni a gondolatba. Száz kérdéssel nyaggatta anyját: kik veszik el azt a földet, milyen jogon és miért nem lehet ügyvédet keresni és beperelni őket.

- Abban igazad van, - mondta Magdolna fáradtan, - hogy valami ügyvédet kellene ehhez keresni. Majd aztán keresek. - Pocoknak persze erről nem beszélt.

És megijedt a sajátmaga elszólásától. „Majd aztán" azt jelentette, hogy majd, ha Pocok itt hagyja őket. De Klári nem erre gondolt.

- Csináljuk mennél hamarabb, mama, - mondta élénken, - ne engedjük. Hogy jönnek ők ahhoz? Hiszen az az egész Hunyadszeg az én hozományom!

Magdolna ránézett a lányára. Ez a lány tehát már végiggondolta, hogy Pocok nem számít. A Pocok részét ő fogja örökölni. Az a kisfiú, aki ott feküdt a szomszédszobában az ágyon, az élethez való bizonyos vonatkozásaiban, már nem is él. Vagyonát már más tudja a magáénak, tervekből kihagyják. Mint ahogy voltaképpen már elutazott, aki beült az indulni készülő vonatba. Ezt a csonttá csenevészedett, halavány kis utast, aki nagyon messzi tengerekre készül, voltaképpen már mindenki elhagyta. Még az édesanyja is, - gondolta Magdolna keserűen, - aki gondolkodni tud olyan időkről, mikor ez a gyermek már nem lesz.

A napok fogytak. Pocok állapota felületes nézésre változatlannak látszott. De a mérleg megmutatta, hogy súlya még most is fogy. Csodálkozni lehetett rajta, hogy miből tud még fogyni. De, hogy állapota különben sem maradt változatlan, azt viselkedése is mutatta. Most már órákon keresztül nem beszélt, és arcának csendes, mélán bölcs gyerekkifejezése is csak akkor világosodott ki enyhe mosollyá, ha anyja közeledett hozzá. Már elmaradtak a Pali tréfás operaelőadásai is. Ezek fárasztották. Már a tengert sem nagyon emlegette, magában nyilván ettől a gondolattól is elbúcsúzott. Egy reggel megfogta anyja kezét.

- Mama.

- Mi az, kisfiam, szeretnél valamit?

A gyerek intett a fejével. És súgta hozzá:

- Áldozni. És a kenetet.

Magdolnából, akárhogyan tudott különben uralkodni magán, most kiszakadt a sikoly.

- Már?

- Még van néhány napom, - suttogta a gyerek, - de félek, hogy elkésem.

- Hogyhogy elkésel? Mitől?

- Az angyalságtól.

Magdolna nem felelt, kifordult a szobából. Sokáig sírt. Aztán mély sóhajjal lapozni kezdett a telefonkönyvben. A plébániát kereste. Azt hitte, hogy a szíve szakad meg, mikor telefonon elmondta, hogy mit akar. Mindehhez címet, nevet, házszámot mondani valami olyan száraz, olyan kegyeletlen dolognak tűnt fel előtte, mintha a gyászmisén neveletlenül viselkednék valaki. A családdal közölte Pocok óhajtását, nehogy a pap betoppanása síró rémületet keltsen. Kevéssel ebéd előtt az öreg Mámi asztalt tolt a Pocok ágya mellé, letakarta fehér terítővel és két égő gyertyát tett oda. Ki ebben, ki abban a szobában sírdogált. Déli harangszókor megjött a pap. Minisztráns gyerek jött utána. Magdolna bevezette a főtisztelendőt a gyerekhez. Pocok arcát valami belülről jövő fény világosította meg, mikor meglátta a fehérhajú papot.

- Szeretnék egyedül maradni a gyermekkel, - mondta az egyház embere komolyan.

Mind kimentek és becsukták az ajtót. Odabent Pocok készült az angyalságra. Gyónása és áldozása nem sokáig tartott. A lelkipásztor kinyitotta az ajtót.

- Néhány szót szeretnék a bárónéval váltani.

Magdolna előbb megilletődötten Pocok fölé hajlott, akinek homlokán megcsillant az olaj nyoma, mintha máris a szentek jelét hordaná. Megcsókolta a beesett kis arcot, s úgy érezte, hogy most magát az örök tisztaságot illeti ajkával. Aztán saját szobájába kísérte a papot. Phil és Klári bementek a gyerekhez.

- Parancsoljon, főtisztelendő úr.

- Kedves leányom, magát nagy próbára vetette a jó Isten. Nagy hitre és erőre lesz szüksége. Forduljon anyai lelkével a Mindenhatóhoz. Szeretném meggyóntatni.

Magdolna hallgatott kisideig. Aztán a fejét ingatta.

- Én nem gyónhatok, főtisztelendő úr.

- Miért nem?

- Mert szeretek valakit. Házasságon kívül. Még hozzá házasembert. A főtisztelendő úr nem oldozna fel addig, míg azzal az emberrel nem szakítanék. És én ezt nem tudnám teljesíteni. Éppen most nem.

- Többre becsüli a földi vígasztalást, mint az isteni vigaszt?

- Gyenge vagyok, főtisztelendő úr. Higyje el, hogy mindig jó leánya voltam az egyháznak. De most gyenge vagyok.

Még hallgattak, zavartan, tehetetlenül. Akkor az öreg pap felkelt.

- Hát akkor nincs mit csinálni. Nagyon szomorúan megyek el ebből a házból. Nagyon szomorú ház ez...

Fejét ingatta. Lassan ment kifelé és szólította a minisztráns gyereket. Magdolna sajgó vágyat érzett, hogy visszahívja, letérdeljen előtte és megenyhüljön. De Pali hűséges arca és tekintete jelent meg előtte, tekintetében ragaszkodása és szíve. Az egyetlen szív a világon, amelyhez az övé fordulhatott.

Pocok még négy napig élt. Utolsó nap elkezdett ajándékozgatni. Mint aki végrendelkezik. Odahozatta gyermeki vagyontárgyait az ágy mellé. Könyveit, kottáit, festékes dobozát, kő-építő kockáját, töltőtollát. Suttogva mondogatta, hogy mit kinek ajándékoz. Palinak, Korffnak, Detky Máriának, Bodónak, Ernesztin néninek, Klárinak, Rozsály Ferinek. Klári cédulán jegyezte, hogy mit kinek kell adni. Kezében zsebkendőt tartott, mert közben sírt.

- A ruháimat, - súgta anyjának, - mind a szegény gyerekeknek. Mind.

Magdolna csak bólintott, nem tudott szólni.

- Neked is adok valamit, mama. A hajamból vágjál ki egy tincset. De most mindjárt, mert elfelejted. És azt tedd el, és az mindig legyen nálad. Mindig, amíg csak te is meg nem halsz. Majd Phil kivágja, Phil, do, please.

Engedelmeskedtek neki. Phil remegő kézzel levágott egy tincset a hajából. Magdolna átvette és nem bírta tovább. Kiment. „Mindig, amíg csak te is meg nem halsz". Hiszen ha Klári nem volna, milyen boldogan halna meg a gyerekével együtt. S mindjárt felütközött benne a kérdés: kedvesét itt tudná hagyni? Igen, itt tudná hagyni, - felelte habozás nélkül önmagának. S egyszerre megrendülve vette észre, hogy most eszmélt rá élete nagy érzésének tragikus hibájára: teljesen és tökéletesen nem szerethet, mert inkább anya, mint szerelmes.

Pocok egész délután nem szólt semmit. Mozdulatlanúl feküdt. Ha valaki föléje hajlott, mosolyogni igyekezett, mint jól nevelt kisfiú, udvariasságból. Korán délután eljött Bodó, később jött Pali.

- Ma este ne menjetek el, - mondta nekik súgva, - maradjatok itt végig.

Attól a szótól, hogy „végig", mind megborzadtak. Némán ültek helyeiken mindnyájan, mozdúlni is restelltek, mintha attól tartottak volna, hogy a székreccsenéssel valami ismeretlen ünnepélyességet zavarnak meg. Estefelé jött az orvos. Megnézte. Aztán felegyenesedett és még egy darabig nézte az ágyban fekvő gyermeket. Majd pedig indúláskor visszanézett, hogy az anya követi-e.

- Legyen erős, báróné.

- Igen. Meddig tart még?

- Pár óra. Szedje össze magát, báróné. Ennek így kellett lenni. A kisfiú életképtelen szervezettel született. Gondolja meg, báróné, milyen nagy dolog az, hogy szegényke semmit nem szenved. A sors nagyon jó hozzá is és anyjához is, hogy ilyen elmúlást adott neki.

- Köszönöm, doktor úr, jó éjszakát. Holnap a rendes időben?

Ezt szokásból kérdezte, gondolat nélkül. De mindjárt ráeszmélt.

- Ja igen. Holnap már nem jön. Jó éjszakát.

Visszament. Pali kérdő pillantására csak szemével intett: nincs tovább. És ültek némán, várakozva. Vacsorára nem gondolt senki. Hosszú szünet után a beteg feje megmozdult. Magdolna azonnal föléjehajlott.

- Nagyon szeretnék zongorázni, de már nem tudok. Milyen kár.

- Nem akarsz valamit, kisfiam?

- Mondani akarok valamit.

- Igen. Mondjad, szívem.

- Mama... én téged kimondhatatlanúl szerettelek.

Magdolna odahanyatlott a párnára. Arca a gyerek arcához ért. De könnyei a gyerek arcára hullottak. Felkelt, megtörölte a nedves kis arcot és ott maradt ülve az ágy szélén. Igy telt el egy jó félóra. Akkor megszólalt megint.

- Mama...

- Mi az, drágaságom?

- Bánt a lámpa.

Azonnal leoltották a nagy lángot és felgyujtották a sarokban az álló lámpát. Meleg homály borult a szobára.

- Így jó, drágám?

- Igen. Most Bodó bácsi játsszék. A Mondschein-szonátát. De csak az első tételt. És te fogd a kezemet.

Bodó leült a zongorához. Játszani kezdett, válla remegett a sírástól. Végigjátszotta az első tételt. Akkor hátranézett, hogy eljátssza-e még egyszer. Magdolna megértette a kérdést és kutatóan hajlott közelebb a gyerekhez. Nézte néhány pillanatig. Akkor elfordult tőle és arcát két kezébe rejtve, csendesen sírni kezdett. A többiek megértették. Mindenkiből kitört a sírás. Pali is sírt. De odalépett az ágyhoz, megcsókolta a halott gyereket, aztán Magdolna karja alá nyúlt. Magdolna engedelmesen hagyta magát vezetni. Át a saját szobájába. Ott Pali leültette és megfogta a kezét.

- Hallgasson ide, szívem. Ami most tennivaló van, én mind elintéztem. Temetéssel, gyászjelentéssel, egyebekkel semmi dolga nem lesz. Szeretném, ha most erős altatót venne be és mindjárt lefeküdne. Holnap reggel én itt leszek. Most beszélek Kláriékkal, és Bodót elviszem.

Magdolna csak bólintott akaratlanul, eltompultan. Most Mámi jött be. Két égő gyertyát hozott magával. Bement a másik szobába. A két gyertyát két székre tette a gyerek feje felől. Akkor, mintha ezt előre mind megbeszélték volna, nem szólt senkihez, nem kérdezett semmit, leült a saroklámpa alá, öreg, rongyos imakönyvet húzott elé szoknyája ráncaiból, ókulát tett a szemére és mozgó szájjal, de hangtalanul imádkozni kezdett. Hagyták, nem szólt hozzá senki. Pali még beszélt Klárival és Phillel. Átküldte őket saját szobájukba, ne maradjanak itt, de előbb a Magdolna ágyneműjét költöztessék vissza. Aztán karonfogta Bodót, aki a zongorára borulva sírt, felállította és elvitte. Magdolna gépiesen szót fogadott, két fanodormot vett be, levetkőzött és lefeküdt. Az altatószer gyorsan elkábította és gorombán győzte le görcsös sírását. Elaludt.

Késő éjjel mégis felriadt. Az altatótól úgy érezte magát, mint a részeg. Támolyogva kelt fel, nem is tudta, miért. Lassan ráeszmélt a valóságra. Iszonyú fájdalommal gondolt rá, hogy nincs fia többé. Áttántorgott a másik szobába. Mámi még mindig ott ült a lámpa alatt. Felnézett, aztán tovább imádkozott. Ő odament az ágyhoz. Esztelenül, mintha csodát várna, odasúgta a gyereknek:

- Alszol, kisfiam?

Pocok azonban nem felelt. A nagy álmot aludta. Magdolna előtt megmagyarázhatatlanul felvillant kedvesének arca. De mialatt az ágy mellé hanyatlott, kezével elhárító mozdulatot tett. És bódult sírásban hebegte:

- Nem... most nem... most senki más...

És mialatt érezte, hogy rögtön elalszik megint, rettegve rettegett már előre a másnapi ébredéstől.

XI.

Kedvese mély és megható gyengédséget mutatott a nehéz napokban. Noha az élet gyakorlati dolgaiban ő maga volt a legélhetetlenebb, most erőt vett természetén és szüntelenül lótott-futott temetkezési vállalattól anyakönyvi hivatalig. Saját dolgait egyetlen szóval nem említette, szerelméről meg éppen nem beszélt. Magdolna ösztönszerűen félt, hogy a férfi egy négyszemközti pillanatban átöleli és hibás vigasztalásul szájon csókolja. De Pali mindvégig tapintatos maradt. Egyetlen szóval, egyetlen mozdulattal nem igyekezett Magdolnának eszébe juttatni, hogy szeretik egymást és vágyaik is lehetnek. Még arra is vigyázott, hogy a temetésen ne játsszék feltűnő szerepet. Mikes Lőrincet kérte meg arra, hogy a temetésen érintkezésben maradjon a vállalat rendezőivel. Ő maga nem akart az özvegy megbízottjaként szerepelni. Mikes gróf szívesen vállalta a terhesnek látszó feladatot, de semmi dolga nem lett vele, mert mindent készen talált. Detky Pál eltűnt a temetési közönség soraiban. Még a temetést követő napok alatt is sűrűn telefonált, de csak Magdolna hogylétét kérdezte, vígasztalta, bátorította. Az Andrássy-úti lakásba nem ment el. Eddigi látogatásait külsőségekben arra építette, hogy nagyon szereti a kis Pockot és mint gyerekkedvelő megy oda. Ez az alap most elesett, és ő ízlésesen viselte az új helyzetet.

De aztán elérkezett a nap, mikor telefonon kiejtette a Visegrádi-utcát.

- Ez nagyon nehéz, - felelt Magdolna akadozva, - hogyan menjek oda mély gyászban! Olyan ferde és kínos valami ez... pedig nagyon vágyom maga után... mit csináljak...

- Annak is fájhat a foga, - mondta Pali, - aki gyászban van. Induljon a fogorvoshoz és érkezzék hozzám. Tudja, mióta nem voltunk ott együtt?

- Tudom. Több, mint két hónapja. Azt hiszi, nekem nem jutott eszembe?

- Őszintén szólva, kétségeim voltak. És be is kellett látnom, hogy aki ilyen szörnyű dolgokon megy keresztül, azt nem szabad zavarni. De attól féltem, hogy elszokik tőlem. Kérem, Magdolna, legyen jó hozzám. Szerelmesebb vagyok magába, mint valaha. Mondhatnám azt is, hogy rengeteg megbeszélni valónk halmozódott fel, ami igaz is. De nem ezt mondom. Hanem azt, hogy nem bírom maga nélkül. Szeret még?

- Nagyon szeretem.

- Akkor nem habozhatik.

- Hát várjon csak... Talán elmehetnék este. Klárinak azt fogom mondani, hogy a birtokdologban ügyvédhez megyek, aki csak vacsora után ér rá hosszabb tárgyalásra...

- Ez kitűnő, ez kitűnő. Tehát holnap este, jó?

- Jó. De biztonság okáért holnap még telefonáljon.

- Ajjaj, ezt már nem szeretem. Mi jöhet közbe? Inkább határozzuk el most, hogy fél kilenckor várom. És akkor többet már nem telefonálok, mert képes lemondani nekem.

Magdolna délután még a temetőben volt. És este fél kilenckor csakugyan besurrant a sötét kapualjba. A régi ajtó kitárult előtte. S már ölelték egymást, ajkaik már egymásra tapadtak. Egyetlen szó nem hangzott el köztük sokáig, csak a gyönyör fulladó sóhajtása. De a gyönyörnek most különös íze volt, könnyes és fájdalmas. Magdolna sírt, mialatt a férfi fejét úgy szorította magához, ahogyan csak bírta. Ölelése nem a gyászát felejtő és frivol vígaszt kereső asszony ölelése volt, hanem a fájdalmas anyáé, aki még az ölelésben is a vele bánkódó meghitt lelki társat érzi. És tudta, hogy örömével nem hűtlen fia emlékéhez.

- Mintha egy testrészemet vesztettem volna el, - mondta, mikor már egymás mellett ültek és beszélgettek, - és ezt mindig így is fogom érezni. Az emléke olyan erősen él bennem, hogy csak akkor fog egészen meghalni, mikor én is meghalok.

- Szívem, a legnagyobb sebek is meggyógyulnak egyszer.

- Meg. De a sebhely ott marad. S aki egy testrészét elveszti, az nyomorék lesz. Én ilyen nyomoréknak érzem magam. De most ne róla beszéljünk. Magáról, drágám. Két hónapja nem tudhattam magáról semmit. Most mondja el, mit csinál, mit tervez, hol tart.

- Elmondom. A siker óriási. Az ötvenes jubileumot táblás ház nézte végig. Bankett volt, a kultusz-államtitkár nagy beszédet mondott. A színházzal szerződést kötöttem. Elég bonyolult szerződést, de jót. A színház minden elsején rendelkezésemre bocsát annyit, amennyiből kényelmesen megélhetek. A számlámra írják. Három következő darabomat nekik adom. Évente egyet. Más színháznak nem írhatok. Az ügynökséggel külön szerződést kötöttem a külföldi közvetítésre. Nagy előleget vettem fel, abból minden adósságomat kifizettem. Még a szabót is, képzelje. Még a könyvkereskedőt is. Máriának takarékkönyvet adtam ajándékba és ráparancsoltam, hogy tetőtől-talpig lássa el magát mindennel, cipővel, fehérneművel, ruhával és valami szerény bundát is vegyen magának. De még mindig van pénzem. És megjött az amerikai filmajánlat. Már tízezer dollárt kínálnak, de még nem adom...

- Ez mind nagyszerű. Szívből örülök neki, megérdemli. De...

- Várjon csak. Tudja, miről látom a sikert? Szaporodnak a rokonaim. Nincs hét, hogy ne jelentkeznék egy főszolgabíró, vagy egy miniszteri tanácsos. Volt idő, mikor senkim nem volt. Sőt akadt egy nagybátyám, apám unokatestvére, aki elfordította az uccán a fejét. „A Detky államtitkár fia skribler lett, nem ismerem többet." Ez most telefonált, hogy menjek el hozzájuk Máriával.

- Igen, drágám, igen. De mi lesz most? Mire készül? Mi a terve?

- Tervem? Nem is gondoltam rá. Ahhoz maga kell. Maga nélkül nem tudok dolgozni. Valami olyan ábrándféle élt bennem, hogy a nyáron megint együtt leszünk valahol. De most már nem tudom, hogy...

- Sajnos, szívem, erről le kell tennünk. Lehetetlen, hogy most hosszabb időre megváljak Kláritól. Vele kell töltenem a nyarat. Ernesztinhez úgy sem küldhetem. Eresztin maga sincs olyan helyzetben, hogy vendéggel törődjék. Eleinte azt gondoltam, hogy odamegyek a gyerekkel. De aztán kitűnt, hogy aligha kapok vízumot. Most vagy valami olcsó fürdőhelyet keresek, vagy pedig megpróbálom, nem mehetnék-e le Tamásiba, A bérlőm legényember, a kastélyban könnyen tudna helyet adni. Szóval együtt nem lehet, szívem. Pedig ha valami most gyógyíthatná a szívemet, ez volna az. Együtt csavarogni ismeretlen helyen, folyton-folyton beszélgetni és szeretni egymást. Szép volna, nem lehet. Majd talán jövőre. Maga mit csinál a nyarával!

- Ezek után mindegy, - felelte Pali vállat vonva, - nagyobb utazáshoz maga nélkül nincs kedvem. Míg maga Pesten lesz, itt maradok. És mikor maga elmegy, akkor keresek valami osztrák helyet, vagy olasz helyet, akármit, mindegy. Kaptam már egy meghívást, de azt nem fogadtam el.

- Hova hívták?

- Megismerkedtem valami Bravida-házaspárral a Nymwegen grófné révén. Kastélyuk van valahol Laibach mellett. Nymwegenné ott tölti a nyár egy részét. Meghívtak engem is, de lemondtam.

Magdolna élénkebben kezdett figyelni.

- Gyakran találkozott azóta a jó Irmával?

- Elégszer. Ott volt a bemutató-banketten és mellettem ült. Sokat beszélgettünk, és úgy látszik, feladta azt az elvét, hogy az ember a bárónál kezdődik. Nem sokkal később egyszer egyedül ebédeltem a Ritzben. Ő is ott evett egyedül. És szó nélkül átült az asztalomhoz. Aztán csakugyan lehozta a Burgszínház dramaturgját. Hogy Bécsben van befolyása, az nem üres hencegés. A dramaturg három napig volt itt, persze vendégemnek tekintettem és hurcoltam jobbra-balra. Nymwegenné mindig velünk volt. Aztán még kétszer ebédeltem vele a Ritzben, egyik esetben éppen ezzel a Bravida-házaspárral. Egyszer pedig nála vacsoráztam Mikesékkel.

- Kinél?

- Mondom. Nála. Nymwegen grófnénál. A Nyúl-uccában.

- Úgy. Szóval közelebbről megismerte. Milyennek találja?

- Istenem, jobbnak a hírénél. Azt hiszem, alapjában véve jó és egyszerű lény. Engem lefegyverzett azzal az imádattal, ahogy a fiáról beszél. Van egy huszonnégy éves fia, képzelje. Tudta ezt maga?

- Hogyne, ezt mindenki tudja. Irma tizenhét éves korában ment férjhez. Még nem volt tizennyolc éves, mikor már fia volt. A fiú most huszonnégy éves, ő pedig negyvenegy múlt. A fiú nagyon sikerült gyerek, azt hallom.

- Mondják. Hát ahogy erről a fiúról beszél, abban van valami megindító.

- Angyalom, minden anyában van valami megindító, mikor a fiáról beszél.

- Ó, szívem, ne haragudjék, adja ide a kezét, hadd csókolom meg. Tapintatlan voltam?

- Nem, nem, már nem is sírok. De emlékezzék vissza, mit jósoltam magának: Irma magára fog ugrani.

- De kérem, Magdolna, az Istenért, hogy mondhat ilyet? Esze ágában sincs rám ugrani. Dühös viszonya van az angol követségi titkárral. Engem csak azért tenyészt, mert - bocsánat a kifejezésért, - divatos vagyok. Ha jövőre megbukom, nem fog odaülni az asztalomhoz. És most hallgasson ide. Komolyan akarok mondani valamit. Ha én most megcsalnám magát, ha én éppen most megkockáztatnám, hogy fájdalmat okozzak magának, piszok fráter volnék.

- Ne hangsúlyozza, hogy „most”. A hűség nem külön kímélet kérdése, hanem a szerelemé.

- Igaz. Ez így van. De akárhogy van, higyjen nekem és bízzék bennem vakon. Mint én magában. Nézze, mondok valami érdekeset a féltékenységről, amire az életben rájöttem: az féltékeny, aki csal. Mert, aki csal, az a maga példájából tudja, mennyire nem megbízható dolog az őszinte és hű tekintet. A hűtlen férfi, vagy nő így gondolkozik: „Ő most kedvesen, mélyen rámnézett és nagyon gyengéd hozzám. Én ugyanígy néztem rá tegnapelőtt, mikor megcsaltam. Tehát ő is megcsalhatott.” Elkezd féltékeny lenni. Így bűnhődik, mert kétségtelenül tudja, hogyan lehet a szerelemben hazudni. De aki maga tiszta, az nem féltékeny. Az természetesnek tartja, hogy aki szeret, az hű. Ennélfogva nem is jut eszébe a párjában kételkedni.

Pali ekkor hirtelen a térdére csapott.

- Mi az?

- Rögtön elmondom, csak előbb befejezem: mi nem lehetünk soha féltékenyek egymásra, ezt akartam kihozni belőle. De tudja, mi szaladt most át a fejemen? Hogy ez milyen jó téma. Egy férfialakot képzelek el, aki szeret valakit és hű hozzá. Tökéletesen és vakon bízik az

asszonyában, és joggal, mert az asszonynak egyetlen rossz gondolata sincsen. Nagyon boldogok. De a férfi egy gyenge pillanatban meginog. Megcsalja. És ebből automatikusan felébred benne a féltékenység. Egyre féltékenyebb, kínozza az asszonyt, faggatja, esketi. Nem tud hinni többet. Belepusztúl. Jaj de jó téma. Lássa, csak egy kicsit beszélgetnem kell magával. Kimondhatatlan áldás maga nekem. Ezt most formálni fogom a fejemben, s ha elmegyek nyaralni, szép nyugodtan, gondosan megcsinálom a vázlatot. És ha visszajövök, megírom. Szép részletes lelki rajzzal, elmélyedve. Olyanokat tudok majd beleírni, amit még nem írt meg senki. Lássa, maga embert csinált belőlem. Most tartson is meg embernek. Nem is mondtam: a Burg valószínűleg már ősszel játssza a Kolumbust. Istenem, és maga nem láthatja...

- Nem. Az én darabom, az én kedves darabom, és mindenki láthatja, csak én nem. Hanem mondja csak: abban a féltékenységi témában mi van az asszonnyal? Hiszen az nem vétett semmit. És az ő élete is tönkremegy. Igazság ez?

- De vétett. Hogyne vétett volna. Az a bűne, hogy megcsalták. Hogy nem tudta teljesen lekötni magának a párját. Az bűn.

- Az a kérdés, miért nem tudta. Hátha a gyerekei foglalták el.

- Mindegy. A szerelem kegyetlen. A szerelem nem ismeri el a legszentebb kifogásokat sem. Ó... most veszem észre... bocsásson meg... Ha ránk célzott, akkor ne értsen félre... nem az életről beszéltem, hanem akadémikusan egy színdarabról... Látom, hogy ez rosszul esett. Milyen szamár vagyok. Drágám, édesem...

Megölelte, magához vonta, csókolta. Magdolna kissé szabódott, de aztán visszaadta a csókot. Hosszú ideje féken tartott vágyuk most nem tudott önmagával betelni. Mire Magdolna hazakerült, már rég aludt az egész ház. Ő azonban soká nem tudott elaludni. Idegei a nagy csapástól úgyis nagyon leromlottak. És most először került szembe a féltékenység gondolatával. Álmatlanul hánytorgatta magában: lehetséges az, hogy Pali egyszer hűtlen legyen hozzá? Lehetséges egy férfi hűségére vigyázni? Lehet minden percéről, minden beszélgetéséről, minden látogatásáról számoltatni? Nem, ez kivihetetlen is, amellett mindakét félre és szerelmökre is megalázó. Valóban csak egy mód van: bízni. Nem kérdezni, nem faggatni, nem esketni, hanem bízni a végtelenségig. Az a hűség, amelyre vigyázni kell, már nem hűség. Eddig így élték szerelmöket mindaketten, ezután is így fogják élni. Hiszen, ha visszagondolt Spanyolországra, sokszor előfordult, hogy Pali így szólt hozzá: „Nézze, a második asztalnál milyen szép férfi ül. Remek emberpéldány. Az igazi homme aux femmes.” Ő megnézte és helyeselt: ritka szép férfi. Máskor ő figyelmeztette Palit: milyen gyönyörű asszony megy mellettük. Pali figyelmesen megnézte és bólintott: „Különösen a csípőjének van nagyon szép rajza. És a lába elsőrangú.” Aztán tovább mentek. Eszébe nem jutott egyiköknek sem, hogy a másiknak féltse a gondolatait. Ez így lesz ezentúl is, a kérdésen oktalanság tovább tűnődni.

Kitavaszodott már, a levegőben izgalmas ibolyaszag remegett, elkeveredve a rügyek fiatal fanyarságával. A bátorodó napsugártól kezdve a frissen igyekvő fiatal lányokig minden az életet hirdette és tagadta a halált. Múltak a hetek, Magdolna kezdett felocsudni a csapás kábultságából. De fia elmúlása nem fájt kevésbé. Még jobban fájt. Gyógyuló idegei és tisztuló tudata még élesebben érezték a soha ki nem heverhető tördöfést. De ez a fájdalom mintegy eltokozódott lelkében, lelki életének mintegy külön szervévé vált. Már el is tudott mosolyodni semmiségeken, újonnan alakult csonka élete uj kerékvágást kapott. „Olyan vagyok, mint Magyarország”, - mondta egyszer Palinak, elcsodálkozva a hasonlaton, amely eszébe jutott. És elérkezett az új nyár. Eldöntötte, hogy lemegy Tamásiba hat hétre Klárival és Phillel. Indulása előtt való napon még elment a Visegrádi-uccába. Pali úgy határozott, hogy elmegy a wolfgangi tó mellé, könyveket visz magával és elpepecsel a féltékenységről szóló darab vázlatán, amelynek megírását végleg feltette magában. Forrón és hosszasan búcsúztak. Több,

mint három óra hosszat voltak együtt, s az ajtóban újra és újra megcsókolták egymást, kilincsre tett félkézzel.

Lent Tamásiban gyerekkora óta alig változott valami. Néhány cseréptetejű fehér paraszthá nőtt ki a földből, vadonatúj. A kastély valamivel kisebb lett a felnőtt szem előtt annál a régi kastélynál, amelyet még a gyerekszem látott maga előtt. Mintha összetöpörödött volna, mint az aggok. De különben a park kavicsos utai a régiek maradtak, a vén fák ugyanott álltak hallgatag lombjukkal, mint régen. A vadszőlő tövében most is agarak ástak fekvőhelyet, az orgonasövény mentén ugyanúgy zizegett a szúnyogfelhő. És Pocokra, aki sohasem járt itt, nem emlékeztette külön semmi. A bérlő, Berényi nevű, hajlotthátú, rosszkedvű öregember, minden nehézség nélkül át tudta adni nekik az ő és anyja hajdani szobáit, Phil pedig a rég porladó Pini szobáját kapta meg. Magdolna volt most az anya, és Klári volt most az új Magdolna. Későn keltek, nagyokat sétáltak, a gazdasági udvarban magukhoz édesgették a riadozó pendelyes gyerekeket, délután kocsit kaptak és fordultak egyet a határban. Estefelé Klári kénytelen-kelletlen a könyvekhez fanyalodott, mert a harmadik gimnáziumi magán-vizsgán megbukott történelemből és javítóvizsgára kellett készülnie. Aztán kint vacsoráztak a nyitott terraszon, nézegették a gyertya szélvédő üvegburka köré csapkodó zöld lepkék fátyol-uszályát és hallgatták a békák rejtelmes muzsikáját. Ha megszólaltak, rendesen Pocokról beszéltek. És most már ritkán sírtak hozzá.

Egy hét múlva jött meg Sankt-Wolfgangból az első levél. Magdolna úgy intézte, hogy a posta a bérlőhöz jöjjön, s ő maga ment át érte minden reggel kilenc órakor. Nem akarta, hogy akár Phil, akár Klári meglássák a Pali leveleinek sűrűségét.

> Drága szivem, - ez az első levél, amit írok magának, mióta az élet egybetette a kezünket, és valami különös zavart érzek. Nem tudok közvetlen lenni, mert írok. Mindenki más lehet; ha mérnök volnék, vagy miniszter, vagy állatorvos, csak írnám folyékonyan, ahogy a mondanivaló tollam alá jön. De író vagyok. Bennem már javíthatatlanul össze van kapcsolva toll, tinta és papír a stilizálással. A levélből írásmű lesz, akármit csinálok. Pedig most nem írásművet akarok küldeni, hanem levelet, egy papírra másolt darabot a szívemből. Szeretnék szándékosan hanyag és pongyola lenni, szeretnék levelezni, ahelyett, hogy „írnék". Nem tudom, meg tudom-e értetni magam. Végzetes mesterség ez az én mesterségem. Más ember, ha elvégezte a napi munkáját, akkor szabad. Én soha. Mihelyt reggel felébredek és kinyitom a szememet, már dolgozom: megfigyelek és magamban kifejezem, amit megfigyeltem. S ez így megy mindaddig szünet nélkül, amíg el nem aludtam. Másnak fájhat a feje rendesen és emberi módon, nekem még fejfájásom sincs igazán, mert mialatt fáj a fejem, megfigyelem azt is.
>
> De hiábavalóságokat beszélek, ahelyett, hogy elmondanám, mi van velem. Szállás, élelem rendes. A pihenéshez való kényelmem megvan. Ablakom, sarokszoba lévén, van a tóra is, és a másik oldalon van Schafsbergspitze nevű teméntelen hegyre is. Oda drótkötélpálya visz fel, a kilátás állítólag nagyszerű, fel is megyek valamelyik nap. Eddig nem voltam sehol, átadtam magam a felelőtlen lustaságnak. De majd elmegyek olyan helyekre, mint Hallstadt, meg Strobl, meg egyebek. Ischl sincsen messze és Salzburg sem.
>
> Ismerőst hálistennek nem találtam. De megismerkedtem egy apával és leányával. Az apáról kitünt, hogy valaha jóbarátja volt apámnak. Lipcsey Gusztávnak hívják, nyugalmazott kúriai bíró. Elragadó kedves, régimódi ember, képzelje: tajtékpipára gyújt ebéd után. A leánya fiatal elvált asszony, nagyon csinos és irodalmi dolgokban meglepő tájékozottságot mutat. Már féltem, hogy regénye, vagy színdarabja van a fiókban, de nincs. A szeme nagyon hasonlít a magáéhoz, s ezért sokat szeretném nézni, de nem tehetem, mert ez félreértésre adna alkalmat. A közönség egyébként vegyes. Magyarok

bőven vannak, külföldjáró honfitársaink rettenetes fajtájából. Van egy Tini és egy hozzátartozó mama, ezek negyedóránként kiáltanak egymásnak az uccáról az első-emeleti ablakba. Egyik negyedórában ezt hallom sivító szirénahangon: „Tiniiii! Nem hallod? Tiniiiii!" A másik negyedórában Tini hasonló szirénahangon riasztja fel az egész szállót: „Mamaaaaa! Fenn vagy? Mamaaaaa!" De viszont más zene a fürdő-telepen nincs, ezt kell összesen elviselni.

Ó, csak fecsegek össze-vissza, pedig ez mind mellékes. Van itt zene más is: a szerelem muzsikál bennem és a vágy maga után. Behúnyom a szememet és azonnal látom magát. Előttem van a feje mozdulata, ahogy előrehajlik nézni valamit. A kezét látom, ahogy a térdemen nyugtatja, és minden ujját külön-külön hosszasan elképzelem. Aztán kinyitom a szememet és kinézek a tóra. Rásüt a nap. Nagyon messze csónakot látok. Ketten ülnek benne. És azzal a gondolattal játszom, hogy azok mi vagyunk. Wolfgangban és Tamásiban csak számkivetett árnyaink élnek, igazi lényeink ott ülnek a távoli csónakban és egymás kezét fogják.

Még nem dolgoztam semmit, szivem. Azzal passziózom, hogy beosztom a semmittevést. Holnap például képeslapokat fogok írni ismerősöknek, Mikeséknek, Thoroczkayéknak, Klárinak, Szász Elemérnek, a színháziaknak, Nymwegennének, a kedves Bodónak; van már egész hosszú listám. Aztán megyek fürödni. Sajnos, túlhideg a víz, egy-két fejest ugrom csak és már öltözködöm. Aztán Lipcseyvel és leányával eszem és hallgatom az öregúr fájdalmas dörmögését, hogy „nem igazi nemzet ezek az osztrákok", mert nem tudnak tarokkozni. Utána felmegyek a szobámba és szundikálás ürügye alatt magáról gondolkozom. Később elmegyek sétálni, céltalanul bolyongok, és már itt a vacsora, az öreg Lipcsey megint tarokkozni szeretne, de csak beszélgetünk, aztán kiki kezdi elnyomni ásításait. Míg végre lefekszem és a párnát úgy ölelem az arcomhoz, hogy azt kimondani nem lehet.

Szeressen, és írja is meg, hogy szeret. Pali.

Magdolna másnap válaszolt. Ő is leírta egyhangú napirendjüket. Gyermekkori emlékeiről írt, amelyeket a régi táj és a régi ház felébresztett benne. Megírta, hogy feltámadt gyermekkora balzsamosan símogatja fájó szívét. És érzéseiről is írt, de szemérmes célzásokkal csupán. Csak a végére írta oda: „Végtelenül és örökké Magdolna."

Hogy a levelet feladhassa, külön kocsi-kirándulást kellett szerveznie Fügedre. Nem akarta, hogy Berényi, akire a gazdasági irodában a feladást rábízhatta volna, elolvassa a címzett nevét. Phillel és Klárival bekocsiztak tehát Fügedre. Az már többet változott valamicskével. Sok helyütt új házak nőttek a régi, földbe süppedő, zsúpfedeles viskók helyén. Emeletes házak is nőttek, ismeretlen ideköltözöttek nevét hordozva orvosi vagy ügyvédi címtáblákon. A régi cukrászda már nem volt sehol, azon a helyen is új ház épült, rajta valami Szövetkezet vadonatúj és óriási felirata. Elmentek a nagy kastély mellett is. Az a birtokcsere óta már háromszor változtatott gazdát. Most éppen nem lakott benne senki. Híre járt, hogy a népjóléti minisztérium akarja megvenni, hogy üdülőotthont csináljon belőle tisztviselőknek. Abból a szobából is, ahol Clarisse néni több, mint tizenöt évvel ezelőtt fogadta őt és szüleit. Abból is, amelyben a régi fényképeket rakosgatta egyszer. Abból a varrószobából is, ahol Szilágyi Ákos magához vonta és megcsókolta. Vajjon hova lett a Szilágyi Ákos fényképe? Visszagondolt a Pannoniabeli szörnyű reggelre és öngyilkosságára. Hova tette akkor a képet? Eldobta, megsemmisítette, vagy elvették tőle? Erre most már nem tudott visszaemlékezni. És vajjon mi lehet Szilágyi Ákossal magával? Soha nem látta azóta és csak egyszer hallott róla: hogy végleg elvált, s az asszony valami gazdag hollandushoz ment feleségül. És vajjon mi lehet az Ákos törvénytelen leányával? Vele egyidős, tehát most harmincöt éves. Ha rendes

időben férjhez ment, már nagy gyerekei lehetnek, akiknek Szilágyi Ákos a nagyapjok. Az idő szalad és hiába nyúlna utána az ember, nem lehet megmarkolni, hogy visszatartsa.

Másnap reggel Magdolna fehéret talált a hajában. Nem egyes hajszálat, hanem egy helyet, ahol jó sok szál tarkázta csillogva haja eredeti színét. Ez a hely hátrább és oldaltabb esett a fején, azért kerülte el eddig a figyelmét. Mert fel lehetett tenni, hogy ezek a fehér szálak nem az elmult éjszaka termettek egyszerre.

Megesett már évekkel azelőtt, hogy ősz szálat talált a fején. Inkább mulatságnak fogta ezt fel, mutogatta házanépének, tréfásan korholta gyerekeit, hogy öregítik. De most nem tudott már mulatni rajta. El sem szomorkodott a tükör előtt, még csak az sem jutott eszébe, hogy kitépdesi őket. Csat éppen eltűnődött rajta, hogy az évek hamar elszállanak, Klári rohamosan nő, egyszer csak férjhez megy, és egy napon bekopogtat az öregség. Erre a gondolatra csendesen elmosolyodott. Palira gondolt, aki akkor is mellette lesz. Talán már mint férje. Az lesz az igazi szép élet. Meglenni csendesen valami fészekben, csak egymáshoz tartozni, felolvadni a férfi hivatásának szépségében, és néha-néha unokákat kényeztetni. És ápolni a Pocok soha el nem múló emlékét.

Mindez úgy megindította, hogy leült levelet írni, holott most még nem ő volt a soros. De így két levélre kapott választ egyszerre. Pali meghatottan és gyengéden írt az ősz hajszálakról. Bejelentette igényét egy egész hosszú délutánra, mert minden egyes fehér szálat külön meg akar keresni és külön meg akar csókolni. Egyébként nem írt semmi ujságot, a napok ott is egyformán multak. Csak az öreg Lipcseyt emlegette, hogy egyre jobban szereti. S a leányát emlegette, aki nagyon kedves és okos. Kár, hogy az ilyen finom lények haszontalan alakok kezére kerülnek, akik aztán a magok életét is tönkreteszik, az asszonyét is.

Egy hét mulva hosszú levelet írt, amelyben kifejtette, hogy hogyan képzeli a féltékenységi darabot, amelynek már dogozik a vázlatán.

> - A féltékenység barbár dolog, - írta, - emelkedett emberhez nem méltó. A féltékenység alapja az ősi tulajdonösztön, de annak barlanglakó, kapzsi, állati formája. Az állatember a maga mohó birtoklási vágyát mindenre ki akarja terjeszteni, még egy másik emberi lényre is. Ez pedig lehetetlen. Mindenki szabad. Senki sem lehet birtoka más valakinek. Csak egyenrangú felek élhetnek egymással méltó szerelemben. Mivel a társadalmat és a törvényeket a férfiak csinálták, ezek az elnyomott női faj kárára sikerültek. Ez is alacsonyrendű dolog. Az lesz a haladott és magasabbrendű társadalom, amely a nőt teljesen egyrangra emeli a férfival és a szerelemben is egyenrangúakká teszi őket. Ami a férfinak szabad, legyen szabad a nőnek is. Én a mi kettőnk összeköttetését máris így ítélem meg. És ezt százféleképpen lehet fogalmazni. Például így: maga olyan őszinte és tiszta, mint a hó, tehát kötelességem nekem is olyannak lennem.

Ez Magdolnának nem tetszett. Ezt válaszolta rá:

> - Boldog vagyok, hogy dolgozik. De visszás érzést kelt bennem, hogy amiket a munkájával kapcsolatban elgondol a féltékenységről, azt siet a kettőnk összeköttetésére alkalmazni. Minek ez? Ki beszél köztünk féltékenységről? Hogyan merül fel az ilyesmi? Drága szivem, ezt a fogalmat egymás iránti érzéseinkből hagyjuk ki. Én teljesen és tökéletesen bízom magában. Tudom, hogy maga is bennem. Szeretjük egymást. „Never say die", - mondják angolul. Mit szólna maga ahhoz az emberhez, aki minden reggel végigtelefonálná valamennyi ismerősét: képzeld, a házam ma éjszaka sem égett le?

A válasz elment Sankt-Wolfgangba. Magdolna azonban érezte, hogy amit mondani akart, nem írta ki magából teljesen. Vizsgálatot tartott lelkében. És addig fürkészte, faggatta önmagát, amíg nagy meglepetésére rájött, hogy féltékeny. És pedig féltékeny volt már régen

Nymwegen Irmára, most pedig féltékeny erre a fiatalasszonyra, akiről Pali írni szokott. Kikutatta magában ennek a féltékenységnek eredetét is. Két hónapig nem tartozott ahhoz, akit szeret. A legfájdalmasabb és legbeláthatóbb okból, de magára hagyta. Ezzel érzelmi életök folyamatossága szakadt meg. Hiába vették fel az elejtett fonalat ismét, összetartozásuk bensősége csorbát szenvedett. Anyai lelkiismerete a világ minden felelőssége alól felmentette, de szerelmi lelkiismerete most már hangosan figyelmeztette, hogy a szerelem ritka virágát is gondosan ápolni és öntözni kell. Viszont azonnal feltámadtak benne az ellenérvek is: hohó, hiszen emberek vagyunk, és tisztesség is, szolidaritás is van a világon. Az élet hétköznapi bajaival is számolni kell, nemcsak a nagy csapásokkal. Mi történnék például, ha Palinak üzleti okokból több hónapra Hollywoodba kellene utazni? Ez őt már feljogosítaná arra, hogy kevésbé kötöttnek érezze magát? Az ilyen érvek és ellenérvek zürzavarában, amelyek felkavarodtak benne, nem tudott eligazodni. És eszébe jutott, amit kedvese mondott egyszer: „Bűnös, akit megcsalnak, mert teljes odaadással nem kötötte le párját." Nem igaz, nem igaz, - kiáltotta magában ijedten, - a gyerekek mellett kellett lennem. De igaz, de igaz, - szólalt fel szigorúan az ellenérv, - a szerelem zsarnoki és kegyetlen, és nem ismer más szempontot, mint önmagát. Istenem, mi hát a teendő? Sokáig tépelődött, kínozta magát, töprengett. De végül is belátta, hogy élete körülményei elveszik minden mozgási lehetőségét és tehetetlenné teszik. Képtelenség most felkerekednie és elutazni kedvese után: növendék-lánya van, akit egyedül sem hagyhat, magával sem vihet. Képtelenség együtt nyaralnia kedvesével, jóhíre és neve a leánya sorsát jelenti. Képtelenség azonnal csomagolnia, visszautaznia Pestre és hazahívni kedvesét is, mert üdülésre és utazásra annak is szüksége van, Klárinak is falusi levegő kell, és a nagy csapás után neki is kötelessége a vidéki csendben összeszedni idegeit. Nincs más választás, mint maradni úgy, ahogy vannak, megadni magát a körülményeknek és a féltékenységnek még a magvát is könyörtelenül elnyomni magában. Hinni kell és bízni. A többi a jó Isten kezében van.

A következő héten Pali teleírta a levelet Lipcseyvel és leányával. Az öregúrhoz azért ragaszkodik annyira, mert apját korán elvesztette és apát kereső gazdátlan érzései most megmozdultak. De inkább a leányáról írt, az elvált asszonyról. „Ha értelemben és emelkedettségben sorrendbe rakom minden hölgyismerősömet, ez a Gizella mindjárt maga után következik. Szeretném is, ha Pesten összeismerkednének, egész biztos, hogy maga benső barátnőt találna benne. Az apja nagyon szeretné férjhez adni, de ő azt mondja, hogy eddig nem talált olyat, akihez hozzámenne és valószínűleg nem is fog. A mi boldogságunkra és mindhalálig való egységünkre gondoltam és szívből sajnáltam szegényt." Aztán azt írta, hogy kirándulást tettek a Schafsbergspitzére. A látvány természeti szépségét részletesen leírta és hozzátette: „Ezt a levelemet otthon majd lemásolom, meglesz egy cikkem." Annál különösebb volt, hogy néhány nap mulva Palinak egy cikkét hozta a Tamásiba délután érkező ujság. Leírta a Schafsbergspitzét a látvány szépségét és a riadalmat, amelyet a kirándulók között a hirtelen égiháború okozott. Többen fent maradtak éjszakára a hegyen. A levélben ezzel szemben szó sem volt esőről.

Az utolsó levelek egyikében, mikor már mindkettőjük visszautazásának ideje közeledett, váratlanul felmerült a Nymwegenné neve. „Képzelje, Nymwegen Irma utazott itt keresztül. Valami baj lehet a követségi titkárral, mert súlyosan becsmérelte előttem az angol külpolitika jelenlegi irányvonalait."

Úgy volt, hogy egy napon érkeznek Budapestre. De Pali az utolsó pillanatban egy nappal kitolta a maga érkezését. Bécsben meg kellett állania, hogy egy angol színházi ügynökkel tárgyaljon. Nem kisebb dologról, mint a Kolumbus-darab esetleges londoni bemutatójáról. Reginald Randolph, a híres angol színész, hallott a szerepről és valószínűleg eljön Budapestre, hogy megnézze a darabot. Mindezt express-levélben írta, elsietett írással, látható boldogsággal.

Így aztán egy nappal később találkoztak. Ismét este fél kilenckor a Visegrádi-uccában. Pali már a legelső csóknál meglepetten hőkölt vissza:

- Mi baj van, szívem?

Magdolna elsírta magát.

- Szégyellem magam. Gyerekség. Ne haragudjék. De hetekig örültem neki, hogy éppen tegnap este fogunk találkozni.

- Éppen tegnap? Hogyhogy?

- Drága szívem, évfordulónk volt. Tegnap este volt egy éve annak a toledói estének.

Pali arca színe elváltozott. Mélységesen szégyelte magát.

- Ez nagy gyengeségem nekem, - motyogta kishangúan, - dátumokat sohasem tudok megjegyezni. Gyerekkoromban is mindig figyelmeztettek névnapra, vagy születésnapra, magamtól bizony még az édesanyámét is elfelejtettem volna. Ez most nekem, higyje el, rosszabbul esik, mint magának. Igérem, hogy ez többet nem fog előfordulni. Most boldog újévet kívánok.

Magdolna megbocsátott. Máris odasimult kedveséhez.

- Kívánjon boldogabbat, mint ez volt. Szegény, szegény kis fiam...

A férfi csókjai könnyeit érték. Hirtelen eszébe jutott az eddig elnyomott féltékenység. Most itt volt ellenszere: megölelni a féltett tulajdont, erősen magához szorítani és el nem engedni. Ölelésük még egyszer sem volt ilyen görcsös, ilyen emésztően elemi.

Aztán a férfi apró ajándékokat szedett elő, amiket az útról hozott. Volt egy megállapodásuk, hogy bizonyos összegen felül tilos egymásnak ajándékot adniok. Ezt Magdolna kötötte ki takarékosságból, mert soha semmi figyelmet nem hagyott viszonzatlan. A tiroli babának és a bécsi piros kis üvegszívnek illendően örült, eltette. Beszélgettek.

- A legszebb a Schafsbergspitze volt. Csakugyan hallatlan látvány. Nappal is hallatlan, de holdfénynél, éjszaka aztán olyan, hogy azt elmondani nem lehet. Különben most jut eszembe, részletesen megírtam magának, mikor Nymwegen Irmával fent voltam.

- Kivel? Maga azt írta, hogy azokkal a Lipcseyékkel volt fent.

- Vagy azt írtam meg? Mert kétszer voltam. Olyan szép volt, hogy másodszor is elmentem.

- Ezt nem írta, hogy Irmával volt. Csak azt írta, hogy Irma ott keresztülutazott.

- Nem írtam? Nem is fontos. Szóval mondom, hihetetlen szép. Egy napos kirándulás. Reggel fel, késő délután le. Maga az út is nagyon érdekes. Ezt egyszer okvetlen látnia kell, szivem.

- Talán egyszer. De mondja csak, ha a kirándulás reggeltől késő délutánig tart, hogyan láthatta maga a tájat holdfénynél?

- Ja? Mert eső volt és ott rekedtünk. Az öreg Lipcsey nagyon mérges is volt.

Magdolna zsibbadást érzett a rekeszizmában. Szájában valami keserű íz futott össze. Felállott. Tett néhány lépést. Megsimította homlokát. Aztán visszanézett a férfira. Az kínos zavarban ült ott. Szaporán pislogott. Kicsiny volt és kiábrándító.

- Drágám, - szólt Magdolna fájdalmasan, remegő hangon, - ez borzasztó. Nem hittem volna, hogy ezt meg kell érnem. Maga hazudik nekem.

- Miért hazudom? - szólt a férfi meghunyászkodva, csak hogy időt nyerjen.

- Maga erről cikket írt. De közben elfejtette, hogy mit írt nekem a levélben és mit írt a cikkben. Az eső másodszor esett. Mikor maga Nymwegen Irmával volt fent. Ha tehát fent maradt egy éjszakára, akkor nem Lipcseyékkel maradt fent. Hanem Nymwegen Irma társaságában látta, hogy holdfénynél milyen szép az a táj. Istenem, majd összeesem, le kell ülnöm.

Leült. Gyorsan szedte a kurta lélegzetet, mint aki lépcsőt futott. A férfi némán ült, megsemmisülve.

- Mondja, én most mit gondoljak? Miért hazudott? Miért tette ezt velem?

- Gyengédségből.

- Miből? Gyengédségből? Én nem nevetni szeretnék, drágám, hanem sírni.

- Ez nem is nevetni való. Ez így történt. Nymwegenné írt nekem. Azok az ő ismerősei is írtak és megismételték a meghívást. Lemondtam. Erre Nymwegenné betoppant Wolfgangba személyesen. Hogy másnap este tovább utazik. Nem tudtam vele mit csinálni, egy egész álló napig társalogni vele, azt sokalltam. Kitaláltam tehát, hogy megcsinálom vele ezt a kirándulást. Délután jött a vihar. Lemaradtunk a hegyi vasútról. Ott kellett éjszakázni. Van valami kis túrista-szálló a csúcson. Nem tehettem mást, vettem két szobát. Igen rossz hangulatban vacsoráztunk mert neki valami fontos találkája volt, amit így elmulasztott, nekem pedig kínos volt a helyzet, mert magyarok is voltak és láttak bennünket édeskettesben. Korán lefeküdtünk. Másnap lejöttünk. Ennyi volt az egész. De én megrémültem, hogy mit fog maga gondolni, ha megtudja, hogy együtt éjszakáztam vele. Hiszen már tett róla megjegyzéseket. Féltem, hogy maga elkezd gyanakodni. Hogy elültetem a gyanut a lelkébe, akkor aztán nincs megállás. Féltettem az eddigi bizalmunkat, a harmóniánkat. Inkább hazudtam. Most aztán ott tartok, hogy hazudtam is és maga mégis gyanakszik. Szeretném megátkozni a pillanatot is, mikor azt az asszonyt megismertem. Hát most elmondtam mindent. Igenis, gyengédségből hazudtam.

- De nagyon rosszul. Hogy egy ilyen eszes ember ilyen bárgyú módon hazudjék, azt még nem is láttam.

- Ez érthető. Nincs gyakorlatom. Most hazudtam magának először. Szívesen odaadnék akármit, ha visszacsinálhatnám. Borzasztóan félek. Ahogy itt ülök, úgy rettegek, mint akinek életéről-haláláról van szó. Ha ezentul nem fog hinni nekem, azt én nem tudom elviselni.

Magdolna nem felelt. Ott ültek némán, kínos csendben, sokáig. Hosszú idő mulva a férfi kitört:

- Mondjon már valamit, a jó Isten áldja meg, úgy szenvedek, hogy ezt nem lehet kibírni.

- És én nem szenvedek? Maga mondta egyszer, hogy a közhelyek az igazi igazságok. Hát én most közhelyet mondok: egy világ dőlt össze bennem.

A férfi térdre vetette magát Magdolna előtt, a térdére támaszkodott, onnan nézett fel rá rimánkodó arccal.

- Magdolna, maga engem csak egyszer látott sírni. Mikor Pocok meghalt. Most van az a pillanat, mikor megint nem sok hiányzik hozzá. Nézze, az egész hiba, amit elkövettem, annyi, hogy igyekeztem megkímélni magát egy ostoba látszat fájdalmától. Jó, ez hiba, mert rosszul csináltam. Büntessen meg érte, vállalom. Találjon ki akármilyen büntetést, csak a szerelmét ne vonja meg tőlem. Igérem magának, hogy soha ezentúl nem hazudom magának. Mindent megmondok még akkor is, ha esetleg fájdalmat okozok vele.

A térdelő ember karjai átkarolták az asszony derekát. Arca vonaglott. Félreismerhetetlen ijedség látszott rajta.

- Nézze, ezt felejtsük el örökre. Legyen gavallér és adja nekem ajándékba azt, hogy ez nem történt meg.

Magdolna fejét rázta.

- Most nem tudok válaszolni. Két-három napra van szükségem, amíg ezt a megrázkódtatást kiheverem. Addig számot vetek magammal, hogy tudok-e hinni. Ne telefonáljon és ne írjon, hagyjon nyugodtan gondolkoznom. Három nap mulva majd vagy telefonálok, vagy írok magának. Most elmegyek.

A férfi felkelt.

- Ahogy parancsolja. Én most nem csinálhatok mást, mint hogy engedelmeskedem. A sorsom a kezében van. Jól tudja, hogy maga nélkül nem élhetek.

- Drágám, nekem is elképzelhetetlen maga nélkül az élet. De ebben a pillanatban magával is elképzelhetetlen. Talán, ha megnyugszom. Nem tudom. Majd szólok. Isten áldja meg. Nem, nem! Ne csókoljon kezet, ne érjen hozzám.

- Ennyire jutottunk? - szólt a férfi sápadtan. - Undorodik tőlem?

- Nem, nem, bocsánatot kérek. Nem akartam megsérteni. De most seb vagyok. Nem szabad hozzám érni. Isten áldja meg.

Elment. Három álló napig tanakodott és szenvedett magában. Ezer érvet sorakoztatott fel a férfi ellen és ezret mellette. Átkozta magát, hogy nem elég okos ehhez a helyzethez, nem elég tapasztalt. Aki nála sokkal okosabb és jobban ismeri az életet, az meg tudná ítélni a rendelkezésre álló anyagból, mi történt ott az ausztriai turista-szállóban. Ő pedig hánykolódik itt a gyilkos gyanu és a bizalom és a szerelem vágya között. Ahogy Pali előadja a dolgot, azt el lehet hinni. Nymwegen Irmának édes-kevés előítélete van, ami a férfiakat illeti. De hogy bekopogtasson egy férfi szobájába, ha nem hívják, az még tőle is sok volna. Viszont, ha ezt a történetet bárki végighallgatná, nevetve legyintene utána. „Ugyan, kérem.” Ezt felelné a jó Irma ismerősei közül akárki. Mit higyjek, teremtő Isten, mit higyjek?

Három nap mulva felhívta a Pali lakását. Nem találta otthon. A nevét meghagyta az inasnál. Nem sokkal később Pali csengetett oda hozzá.

- Hazaszóltam, nem kerestek-e telefonon. Rettenetes izgalomban várom a maga döntését.

- Kérem, tavaly a Hermina-úton találkoztunk egy kis vendéglőben, emlékszik, úgye? Ott szeretnék magával beszélni.

- Igen. Lehetne most rögtön?

- Hány óra? Négy. Igen, most lehet. Félóra mulva ott vagyok. Viszontlátásra.

- Ne tegye, ne tegye le! Ne feszítsen keresztre. Egy szót mondjon addig is. Könyörgöm, csak egy szót. Remélhetek?

- Megpróbálom. Viszontlátásra.

Mikor ott ültek a kültelki vendéglő udvarán, éppen úgy, mint egy esztendeje, Magdolna kezdte a szót.

- Én még nem döntöttem, Pali. Nem is tudok. Teljes kétségben vagyok afelől, hogy maga megcsalt-e engem, vagy nem. Egyelőre hinni sem tudok magának, de elítélni sem merem. Mást nem tudok felajánlani, mint hogy megpróbálom. Ami megrepedt, az talán összeforr. Tiszta szívből szeretném, ha sikerülne. De most meg kell ígérnie valamit.

- Akármit.

- Igérje meg, hogy akármi baj van, magától fogom megtudni. És pedig mindjárt.

- Igen. Ezt megigérem.

- De nemcsak azt kell megmondania, ha valami súlyosat követett el ellenem. Nemcsak azt, ha valaki másba beleszeret. Hanem azt is, ha érzi, hogy valaki a kelleténél jobban érdekli.

- Ezt is megigérem.

- Még tovább is van. Maga ismeri az életemet. Tudja, hogy soha el nem muló fájdalmat hordok magamban és nagyobb szükségem van szeretetre és melegségre, mint akárki másnak. Maga pedig jó és meleg ember. Maga tehát képes arra, hogy emberi részvétből és jóságból tovább folytasson valamit, ami már nincs. Ha magának most nagyon megtetszenék valaki, képes volna könyörületből inkább mellettem maradni, mert tudja, hogy senkim sincsen ezen a kerek világon. Ez engem mélyen megalázna. Igérje meg, hogy csak addig szeret, amíg szerelemből szeret. S ha a szerelem elalszik, vagy kezd elaludni, maga rögtön szól, kegyetlenül, de becsületesen.

- Jó. Megigérem. Ezt a legkönnyebben.

- Köszönöm. Most kibékültünk. Figyelmeztetem, hogy én teljes erőmből igyekezni fogok hinni magának. Hogy maga ezzel a hittel mit csinál, a maga dolga. Soha kutatni nem fogok maga után, soha nem kérdezem, hol volt tegnap este és kivel vacsorázott, soha nem vallatom. A Visegrádi-utcába elmegyek, amikor akarja. Ha maga megcsókol, behúnyom a lelkemet, mintha a szememet húnynám be. Hinni akarok. Ezennel kiszolgáltatom magamat a lelkiismeretének.

A férfi ránézett.

- Csodálatos lény maga, Magdolna. Az élő fájdalom maga. És mégis boldogságot tud adni önmagából. Köszönöm. Eljön holnap?

- Megigértem, elmegyek.

S valóban úgy tett, ahogy elhatározta: behunyta a lelkét, hogy kétségeit ne lássa vele. Voltak egészen boldog pillanatai is, mikor úgy érezte magát, mint a spanyol út legtündéribb óráiban. De voltak olyan pillanatai, mikor hirtelen magára kellett parancsolnia: hinnem kell, hinnem kell. Mintegy megállította gondolkozásának gépszerkezetét, hogy az ne működjék. Látott, beszélt, hallott, csókolt ilyenkor, de joggal mondhatta volna magáról, hogy eszméletlen.

Pali most is sokat beszélt neki Lipcseyről és leányáról. Minduntalan szóbahozta, hogy szeretné őket összeismertetni: Magdolna eleinte udvariasan bár, de vonakodott. A pletykától félt. Félszegnek és erőszakoltnak érezte, hogy kedvese révén így ismerkedjék. Félt az ismeretlen Lipcseyéknek attól a természetes gondolatától, hogy miféle, minémű barátság van Meszlényi báróné és Detky között, aki mindenáron összeboronálja őket. Aztán meg rajtakapta magát azon, hogy ez a sokat emlegetett és magasztalt Stummerné túlságosan érdekli őt. Nem, nem, - utasította rendre önmagát, - nem akar erre sem féltékeny lenni, látni sem akarja, tudni sem akar róla. De Pali annyira kérte, hogy nem akart sem gőgösnek, sem konoknak látszani. A régi módszert követték: meglátogatta Detky Máriát éppen akkor, mikor az Lipcsey Gusztávot és leányát vendégül látta uzsonnára. Pali szándékosan távol maradt ettől a találkozástól.

Azonnal igazat kellett adnia Pali magasztalásának. Szép és érdekes fiatal asszony volt az, akivel szembe került. Nála valamivel magasabb, pedig elég magas volt ő is. Kitűnően rajzolt termete volt, talán azt az egyetlen hibát lehetett felfedezni rajta, hogy bokája és csuklója egy lehelletnyivel erősebb volt a kelleténél. Ha mosolygott, feltűnően szép fogakat tudott mutatni. Sötétkék szeme volt és sötétszőke haja. Nagyon szerényen és kedvesen viselte magát, nem volt sem tulságosan tartózkodó, sem túlságosan bizalmas. „Urinő”, - mondta ki Magdolna a

szót magában. Azt pedig, hogy az öreg Lipcseyért annyira odavan Pali, azonnal meg tudta érteni. Aranyos öregember volt ez, kurtára nyírott hófehér sörtehajat viselt és kackiásan kihúzott fehér bajuszt. Tekintetében bölcs humor és valami imposztor-huncutság csillogott. Ízesen beszélt magyarul, nyírségi zamattal, gyakran használt olyan szavakat, amilyeneket Magdolna alig hallott Pesten. Pipája vele volt most is, jóízűen pöfékelt belőle, olykor kényelmesen félretolta a szája sarkába, olykor hüvelykujja bögyével meg-megnyomkodta a tüzet a félrebillentett kupak alatt. A társalgás Wolfgangról folyt, erről áttértek Salzburgra, valahogy elhangzott az „osztrák barokk" és kitünt, hogy a fiatal asszony, aki nem látszott többnek; huszonnyolc-harminc évesnél, igen alapos a művészettörténetben. Csak úgy kapkodták Magdolnával egymástól a szót.

- Pali gyönyörű dolgokat mesélt Spanyolországról, - mondta Stummerné, - sajnos, én még nem jutottam el oda.

- Menj oda nászútra, - mondta Detky Mária, - majd, ha férjhez mégy.

Az öreg kúriai bíró megszólalt:

- Ezt ugyan biztathatja kedves húgom. Nagyon válogat ez, mint a tót diák a vadkörtében. Prézsmitálok én neki naphosszat. Mondom neki, nem jól van ez így, te jány, kutya-kutyánszki. Nézz mán körül, osztán találj valakit, a kiskésit neki, mert én onokát szeretnék. De akárcsak falra hánynám a borsót. Osztán élünk tovább. Én pipázok, ő meg csinkvecsentózik.

- Mit csináljak, - felelte mosolyogva leánya, - ha nem szeretek bele senkibe? Te ezt három éve nem tudod megérteni, Pali egyetlen mondatból megértette.

- Azt elhiszem, - kajánkodott az öreg a pipa mellől, - biztosan megijedt, hogy hozzá akarsz menni, osztán gyorsan megértette. Ja igaz, házasember szegény feje, mindig elvétem.

Magdolna úgy ment el erről az összejövetelről, hogy Palinak igaza volt. Az öregúr egyszerűen elragadó, az asszony pedig, ahogy első találkozásra meg lehet ítélni, szép, finom, kedves és okos. De neki idegen maradt. Hiába kérdezte magától, hogy miért. Hiába igyekezett rájönni, hogy mi kivetni valót talál rajta, csak azt felelhette, hogy semmit. De idegen neki. És az is fog maradni. Pali igen élénk érdeklődéssel telefonált aznap este.

- Hát mit szól hozzájok? Igazam volt?

- Teljesen. Az öregúr aranyos.

- Ugye? Én imádom. Komolyan mondom, hogy magyarul tanulok tőle. A cikkeimen veszem észre a hatását. Halálos kár, hogy ez a bölényfajta kiveszőben van. És mit szól Gizellához?

- Kivételes lény. Nagyon szép, finom és okos.

- Ó, de boldog vagyok. Talán sikerül magokat közelebb hoznom. Én ezeket nagyon meg-szerettem és sehogysem tudok belenyugodni, hogy magának annyira nincs társasága.

- Maga nekem elég, szivem. Aztán úgyis eljön az idő, mikor ezt a csendet és nyugalmat Klári miatt fel kell cserélnem a társasélettel. Három-négy év mulva.

- Hogyan fogja ezt csinálni?

- Felvétetem magam a Park-klubba. Nagyon egyszerű. Addig már csak így maradok és nem fizetek tagdíjat. Az uram tagja volt a Nemzeti Kaszinónak és akkor több ízben szóba hozta a Park-klubot. De húztuk-halasztottuk, és jött a háború. Hogy a lánya ott fog táncolni, azt már nem érhette meg szegény. Egyszóval amíg Klárit be nem vezetem a társaságba, már csak így maradok. Takarékosságból is, meg aztán nem szeretek szerepelni. Mennél kevesebbet beszél-nek rólam, annál jobban szeretem.

- Ez azt jelenti, hogy nem akarja fenntartani Gizelláékkal az ismeretséget?

- Ó dehogy. Nagyon szívesen érintkezem velök.

- Mert meg szeretnék magát hívni vacsorára. De persze, kosarat sem szeretnének kapni. Azt elárulhatom, hogy az öregúr el van ragadtatva magától. Nemrég beszéltem velök telefonon. Magáról azt mondta az öreg: „Olyan asszony az, öcsém, hogy pláne!”

- Nagyon kedves. De mindjárt megmondhatta volna nekik, hogy míg a gyászévem le nem telt, nem megyek sehová.

- De ugyan... négy fal közt... Zene nélkül... egész kis körben...

- Nem, nem, drágám, nem megyek sehová. Mindenesetre köszönöm magának, hogy összehozott velök, nagyon kellemes délután volt.

Ezzel le is zárta a beszédtárgyat. Pali többet nem erőszakolta a barátkoztatást. De nagyon gyakran emlegette Lipcseyéket. Járt hozzájok, legalább több ízben emlegette, hogy együtt volt velök. Mindig volt valami jóízű vidéki története, amelyet így kezdett el: „hallgassa csak, mit mesélt az öreg Lipcsey”.

Az ősszel együtt aztán a színházi élet is elkezdődött. A Művészeti Színház új darabra készült ugyan, de a Pali darabja tovább is műsoron maradt. A százegyvenegyedik előadással kezdték az idényt. S az első kommünikék megemlítették, hogy „a bécsi burgszínház a tél folyamán fogja a diadalmas magyar darabot bemutatni, amely ezzel elindul világhódító körútjára, hogy mindenütt a magyar tehetséget hirdesse. A megnyitó előadás jegyeit már árusítja a Művészeti Színház elővételi pénztára”. Egy másik lap pedig feltűnő betűkkel szedett közleményben azt adta hírül, hogy a „Művészeti Színház megszerezte Detky Pál, a kiváló író új színpadi művét, amelynek a Zöldszemű Szörnyeteg a címe”.

- Mit olvasok, drágám, az ujságban? Megvan a darabja? Ez lehetetlen.

- Egy betű sincs belőle, csak a vázlat, amit már ismer. Minden mondatot maga fog először látni, ez természetes. Már csak babonából is ragaszkodnám ehhez, ha egyéb okom nem volna. De van.

- Mikor kezd dolgozni?

- Megvárom, míg az angolok lezajlanak. Aztán nekifogok.

- Miféle angolok?

- Hiszen mondtam, szívem. Illetve írtam. Reginald Randolph, az a híres londoni színész, jön a feleségével. Az angol nyers fordítást már megkapták. Azt hallom, nagyon tetszik nekik. Itt megnézik, hogyan fest színpadon a dolog. A londoni bemutató valószínű. Ó Istenem, nem is merem hangosan mondani: ha maga oda kijöhetne... Tudom, tudom, a gyász. Nem szóltam semmit. Szóval tíz nap mulva jönnek és itt töltenek egy-két napot. Innen Prágába mennek valami cseh darabot nézni. Én tehát majd elkalauzolom itt őket, s ha elmentek, nekifekszünk a munkának. Előre megmondom, hogy sok dolgot fogok adni magának. Minden mondatot háromszor meg fogunk rágni.

- Szép lesz. Előre örülök neki. Gondolkoztam én is róla. Csakugyan szép téma. Aki hűtelen, az ettől féltékeny lesz és tönkremegy a saját bűnében. Csak kár, hogy a vége szomorú...

- Magdolna, - vágott közbe a férfi, - már maga is kezdi! A színháziak már macerálnak, hogy „happy end” kell. Hallott ilyet? Ezt a témát fejezzem be hejehujával és eljegyzéssel? Meg kell őrülni. És most maga is. Hát vegye tudomásul, hogy a happyendet lefoglaltam magánhasználatra. Nekünk. Esedékes hatvan év mulva, mikor végelgyengülésben egyszerre fogunk

meghalni, ugyanabban a pillanatban. Kézenfogva. Drága. Mondja, hogy szeret. Ma még nem mondta.

Tíz nap mulva megérkezett a világhírű Reginald Randolph Budapestre. Vele jött a felesége, akiről köztudomású volt, hogy házassága előtt a Ziegfeld-görlök sorában működött. Most már színpadi szerepeket játszott, amelyeket férje erőszakolt ki számára. Igen gyenge színésznőnek számított, de annál szebbnek. A pesti lapok tele voltak velök. Minden ujság beszélgetést folytatott a házaspárral, nyilatkoztak hasábszámra. A Színházi Élet külön számot adott róluk. S a képeken mindenütt ott szerepelt Detky Pál is.

- Milyenek? - kérdezte Magdolna, mikor együtt voltak.

- Nagyon kedvesek, csak már sokallom őket. Reggeltől estig, sőt reggelig mindennap, ez sok. A férfi nagyon okos ember, nagyon tehetséges és komoly. Jobbfajta londoni úriember, kitünő formái vannak. Jó jelenség, az arcán hordja, hogy nagy művész. Az asszony viszont olyan csacsi, hogy az embernek eláll a lélegzete. Viszont úgy zsibong benne a jókedv, mintha folyton felrobbanni készülne. Minden ok nélkül folyton nevet, dühösen táncol, és úgy iszik, mint a kefekötő. Amellett káprázatosan szép. Tulajdonképpen nagyon kedves.

- Phil azt mondja, hogy ha ez az ember eljátssza a darabot, akkor maga gazdag ember. Ő még Richmondban látta vendégszerepelni. Azt mondja, hogy ez a legnagyobb művész, akit látott.

- Körülbelül igaza is lehet. Én mindenesetre lelkiismeretesen szórakoztatom őket. Túlságosan hozzám is szoktak. És nincs senki, akire rásózhatnám őket. Holnapután Mikeséknél vagyunk.

- Tudom, igen. Udvariasságból nekem is telefonáltak, de tudták, hogy nem mehetek.

- Milyen kár. De ez csakugyan nem magának való. Utána egész biztosan lokálba megyünk. Már egy kis vagyont elköltöttem rájuk. De az asszony legalább kijelentette, hogy soha életében sehol így nem mulatott.

- Csakugyan olyan szép?

- Olyan szép, hogy az ember ül, nézi és nem hiszi el. Akkor aztán mond egy olyan égbekiáltó butaságot, hogy égnek mered a hajam. Körülnéz, látja a hatást, és azt mondja: „Yes, yes, I know, it was a nonsense". És akkorát kacag, hogy a poharak megcsördülnek.

- Egy angol hölgy? Csodálom.

- Az asszony nem angol. Amerikai. Ugy is beszél. A férje állandóan javítja a kiejtését. Azon is kacag. De én nem kacagok azon, hogy ő akarja a királyné szerepét. Már nekem is szólt. Kínos zavarban voltam. Most mondja meg, mit csináljak. A nő, mint hallom, színpadon rémes. És éppen Izabella alakjára képzelje el ezt a pezsgőző és duhajkodó libát, akit leírtam. Elképpesztő. Viszont döntő hatással van az urára, aki még nem mondott igent. Habozik. Mondhatom, nagyon nagy bajban vagyok. Vigasztaljon egy kicsit és csókoljon meg...

Reginald Randolph három napra tervezett budapesti tartózkodása kitolódott egy hétre. Akkor pedig az történt, hogy az asszony semmi áron nem akart Prágába menni. Kijelentette, hogy ő itt remekül mulat, ilyen város több nincs. A férje menjen csak egyedül Prágába és jöjjön érte vissza. Mindezt Pali beszélte el szerelmének telefonon. Ugy volt, hogy Pali felmegy az Andrássy-útra teára, mert már rég nem volt ott, és Klára erősen követelte. Most azonban le kellett mondania. Az angol vendéget valami divatbemutatóra kellett kísérnie.

- Na de aztán nemsokára szabadon lélegzem, - mondta, - Randolph holnapután érkezik és mindjárt tovább utaznak Bécsbe. Holnap van még az utolsó munkanapom.

- Mit csinál vele?

- Elviszem Mezőkövesdre népviseletet nézni. Ugyis vasárnap van. Már elkértem a Márton Jenő kocsiját. El szabad akkor jönnöm kedden délután teára?

- Örömmel látjuk. Klári már majd lenyúz magáért. Viszontlátásra.

- Addig még telefonálok. Kezét csókolom.

Vasárnap délután Máminak kimenője volt. Meg szándékozott látogatni erdélyi rokonait, akik előbb waggonlakók voltak a nyugati pályaudvar egy sínpárján, később nagynehezen valami Mátyásföldi barakkokban kaptak elhelyezést. Mámi tehát odaállt Magdolna elé és kérte a másnapi bevásárlási pénzt, hogy késő hazajövetelekor úrnőjét ne zavarja. Magdolna ment a táskája után, hogy kivegye belőle a kis vasláda kulcsát. Aprópénze éppen fogytán volt, bankót kellett váltania. De a kulcsot nem találta a táskában. Meglepődött. Hova lehetett az a kulcs?

- Csak menjen el pénz nélkül, Mámi, nem találom a kulcsomat. Majd megkeresem és a pénzt kiteszem a konyhaasztalra, ott meg fogja találni.

A kulcs dolga nagyon aggasztotta. Kitette maga elé a kis vasládát és tehetetlenül nézte. Abban volt a készpénze, takarékkönyve, ékszere. Ha valami tolvaj megfoghatatlan módon kilopta a táskából a kulcsot, akkor lehet, hogy a vasláda már üres. Vasárnap délután nem tud lakatost hivatni. Hova tűnhetett a kulcs? Visszament gondolatban a nap egész történetére: hol volt a táska, mikor volt utoljára a kezében, hova tette, honnan vette fel. Nyomozó gondolkozásában így jutott vissza az előző nap délutánjáig. S akkor csettintett az ujjával. Eszébe jutott, hogy tegnap délután a Visegrádi-utcában kiürítette táskája tartalmát az éjjeli szekrény lapjára, mert keresett valamit, ami sehogysem akart előkerülni. Akkor aztán visszarakta az összes holmit a táskába. Kétségtelen, hogy a kulcs ott maradt. Azt elnézésből nem tette vissza. Azonnal telefonálni akart Palinak, de eszébe jutott, hogy az Mezőkövesden van az angol hölggyel. Már pedig arra a kulcsra okvetlen szükség van, Máminak holnap reggel vásárolnia kell. A havi fűszerszámlát is holnap fizetik. De meg is kell bizonyosodni arról, hogy ott maradt-e a kulcs csakugyan az éjjeli szekrényen. Mert ha nem, akkor lehet, hogy ellopták. El kell tehát mennie a Visegrádi-utcába. A lakáshoz megvan a kulcsa, oda minden nehézség nélkül be tud osonni. Aztán rögtön hazajön a kulccsal.

Philt és Klárit elküldte moziba, hat órai előadásra, annyi aprópénze még volt. Még arra is futotta, hogy miután ők elmentek, gyorsan lesiessen és kocsit vegyen. A kocsit váratni fogja a Visegrádi-utcában és rögtön visszajön vele. Ahogy elhelyezkedett az ülésen, még örülni is tudott a kellemetlenségnek. Most lesz először abban a fészekben egyedül. Furcsa lesz. Milyen tréfát lehetne csinálni Palival, milyen jelet otthagyni? Cédulát mindenesetre, néhány szóval, hadd csodálkozzék, ha megtalálja. De mit kellene ráírni? Megvan. „Ki volt itt, ki járt itt? Kinek a szíve maradt itt.” Aláírás nélkül. Nagyon mulatságos lesz.

A kocsiból már gyakorlottan szállt ki és berohant a kapualjba. Elővette táskájából a lakáskulcsot. S egyszerre visszahőkölt. A kulcs nem ment bele a zárba. Kezének mozdulata megérezte, hogy már van kulcs abban a zárban. De belülről. S ugyanekkor tisztán hallotta, hogy odabent egy női hang elsikoltja magát. A sikoltást hosszú csend követte.

Magdolna kihúzta a maga kulcsát a zárból és nekidőlt a falnak. Az a különös érzése volt, hogy ereiből kimegy a vér. Egész testében remegett. Egyszerre észbekapott, hogy ott áll a folyosón, valaki megláthatja álldogálni, összeszedte magát, sarkon fordult és kibotorkált a kocsihoz. Gyorsan beült, de csak annyit tudott mondani:

- Várjon még.

És ott ült a kocsiban, mint akit doronggal fejbeütöttek. Szeme égett, de könnytelen volt. Pali odabent van és nem egyedül. Nő sikoltotta el magát a kulcs zörgésére. A házak támolyogni kezdtek az utca két oldalán. Nem, nem elájulni, csak most nem. Azonnal telefonálni. Felhívni a fészek titkos számát.

- Halló! Álljon meg valahol, ahonnan telefonálni tudok. Gyorsan.

A kocsi elindult. Telefonálni? Minek most már. Pali jól tudja, hogy ő járt ott, másnak a lakáshoz nincs kulcsa. Mindennek vége. Szerelemnek, hozzátartozásnak, boldogságnak, örömnek, mindennek.

- Halló. Mégis menjen csak vissza az Andrássy-útra. Siessen.

Kifizette a kocsit. Felment a teljesen üres lakásba. Lecsapta a táskát az asztalra. Leült. Most mi van? Megcsalták. Kulcsa talán abban a pillanatban zördült meg, mikor kedvese odahajolt ahhoz az ismeretlen nőhöz és... Borzasztó. Undorító. Egész testében megrázkódott. Úgy reszketett, mint akin villamos áramot vezetnek keresztül. Ki lehet az a nő? Eh, akárki. Tökéletesen mindegy. Mint ahogy Palinak mindegy. Női test. Meg lehet ölelni. Örülni lehet neki. Felugrott, kiment a konyhába. Citromot keresett, azt pohár vízbe csavarta és megitta, mert erős hányinger lepte meg. Aztán visszament és igyekezett erőt venni magán. Detky Máriát akarta felhívni. Nyúlt a kagylóért, de annyira reszketett a keze, hogy visszatette. Várt még. Végre érezte, hogy most talán menni fog.

- Halló, itt Meszlényiné beszél. Te vagy az, Mária?

- Igen, én vagyok. Halló, drágám, milyen kedves, hogy telefonálsz.

- Kérlek, sürgősen beszélnem kellene a bátyáddal.

- Jaj, drágám, ő még reggel elment autóval vidékre. Azt mondta, hogy késő délután jön haza, aztán megint rögtön elmegy. Mit mondjak neki, ha megjön?

- Hogy legyen olyan szíves és azonnal hívjon fel. Itthon vagyok és várom a telefonját.

A telefont bevitte a fürdőszobába. Ha a hívás akkor szólal meg, mikor Phil és Klári már itthon vannak, ne kelljen feltűnően kivinnie. Aztán megint leült, mert halálos fáradtnak érezte magát. Képzeletében kínzó elevenséggel és szabatossággal rajzolódtak és rajzottak az elviselhetetlen képek. Folyton Pali tolakodott gondolataiba, ahogy átölel valakit, ahogy szája az idegen szájat keresi, ahogy az a nő boldogan felsóhajt az ölelés erejétől. Rettenetes, rettenetes. Fejét rázta, vonaglott, mindenáron ki akarta kergetni magából ezeket a képeket, amelyek elviselhetetlenül gyötörték és olyan nyögést szorítottak ki belőle, amilyet kínzott állatoktól hallani. Sírni még most sem tudott. Mintha az a földrengés, amely belülről rázta, eltorlaszolta volna könnyeit. „Csak még ne jöjjenek, csak még ne jöjjenek”, - ismételgette magában hebegő és kerge módon. Ha most Phil és Klári betoppannak, iszonyú lesz erőt vennie magán.

Ekkor megszólalt a telefon. A Pali hangja. Vidáman, nyugodtan.

- Mi az, drágám? Csak nincs valami baj?

- De Pali... még maga kérdezi... ez a képmutatás, ez már embertelen...

- Angyalom, én nem tudom, miről beszél. Ebben a pillanatban jöttem meg vidékről.

- Az Isten szerelmére, hiszen egy jó félórával ezelőtt rajtakaptam magát. Magának nővendége volt a Visegrádi-utcában! Ne kínozzon most ezzel a vakmerő...

Most tört ki belőle a zokogás. A mondatot abba kellett hagynia. Belezokogott a telefonba.

- Angyalom, - szólt a nyugodtnak hallatszó válasz, - itt valami furcsa félreértés van. Vegyen erőt magán és mondja el nyugodtan. Maga járt a Visegrádi-utcában?

- Igen. Ott hagytam tegnap a széfem kulcsát. Azért mentem el. De nem tudtam bemenni, mert belülről be volt zárva, mert maga...

A zokogás ismét elöntött mindent.

- Hallgasson ide, Magdolna. Azonnal üljön kocsiba és menjen oda. Én is odamegyek. Ezt tisztázni kell. Nem, nem, ne is mondjon semmit. Azonnal indúljon, én is azonnal indúlok. Most leteszem a kagylót.

Magdolna megfordult maga körül. Szétnézett. Topogott egy helyben. Aztán mégis csak elindúlt. A földszinten becsengetett a házmesterhez. Pénzt kért kölcsön. Mert megfordult a fejében, hogy most már nincs pénze kocsira. Palitól kellene kérnie. Ebben a helyzetben. A lakáskulcsot átadta a házmesternek, hogy figyelje a hazatérő Kláriékat. Aztán kisietett. Megint kocsiba ült. „Őrület, - gondolta magában, - jövök-megyek ezen az útvonalon, mint egy eszeveszett". De miért olyan nyugodt ez az ember? Hogyan lehet ezt megfejteni?

Pontosan egyszerre érkeztek a ház elé. És most történt először, hogy együtt mentek be a kapun. De Magdolna olyan izgatott volt, hogy erre most nem gondolt. Pali előre lépett a keskeny folyosón, a maga kulcsával ajtót nyitott és felkattantotta a világítást. Körülnézett. Megcsóválta a fejét.

- Itt csakugyan járt valaki. Üljön le, azonnal kiderítek mindent.

Kisietett. Hallani lehetett, ahogy a tőszomszédságban becsenget a másik ajtón. Az volt a főbérlő saját bejárata. Hallani lehetett azt is, ahogy ajtót nyitottak neki, s ahogy aztán ez az ajtó becsukódott utána. Magdolna várt. A kulcsot eszébe sem jutott keresni. Kedvese különös nyugalmán sem tudott gondolkozni, agya túlságosan fáradt volt az izgalomtól. Csak ült ott bódult kábulatban és várt. Némi idő elteltével Pali visszatért. Izgatottan. De nem lehetett tudni, vajjon ez új izgalom-e, vagy eddig elpalástolt és most szabadjára eresztett izgalom.

- Csinos dolog, mondhatom. Magának nem akartam szólni, de már eddig is gyanakodtam, hogy a háziasszony a hátunk mögött értékesíti ezt a lakást. Most már biztos. Rátámadtam, mindent megvallott. Mivel tegnap közöltem vele, hogy ma vidéken leszek, csináljon részletesebb takarítást, azt gondolta, hogy nyugodt lehet. De meg is mondtam neki a magamét. Sajnos, más fészket kell keresnünk. Most mondja csak el, hogyan történt ez a maga délutáni látogatása.

Magdolna kábulata ideges és tevékeny gyanakvássá változott. Nézte a férfit, aki most már nem volt nyugodt, sőt nagyon is mutatta izgalmas bosszúságát. Fejét csóválta, hmgetett, kezével haragosan a levegőbe csapott.

- Most ne maga kérdezzen, - mondta Magdolna, - most én kérdezek. Szóval maga azt állítja, hogy az imént érkezett.

- Azt. A nőt hazavittem a szigetre, letettem, aztán hazamentem. Mária azzal fogadott, hogy maga sürgősen keresett. Rögtön telefonáltam.

- Igen. Tehát ha itt egy párocskát találtam, azok idegenek voltak.

- Mondom. A háziasszony már meg is vallotta. Tudta, hogy ma nem leszek Pesten, visszaélt a helyzettel. Nyilván nem először.

- Tudta tegnap este óta. És azóta gyorsan szervezett ilyen átmeneti lakókat?

- Azt már én nem tudom, hogyan csinálta.

Magdolna erősen gondolkozott. A férfit figyelte. Az le s fel járt. Arcát csak profilból látta most. És ez az arc most még inkább gyerekre emlékeztetett, mint máskor. De most rossz gyerekre. Hazug gyerekre, aki konokul tagad. „A lelke mélyén tisztességes ember, - gondolta Magdolna, - nem tud hazudni, az arcán minden meglátszik."

- Mondja csak, Pali, telefonálhatok én most, ahova akarok? És kérdezhetek, amit akarok?

- Természetes. Parancsoljon.

Magdolna nyúlt a telefonkönyvért. Idegesen remegő kézzel fellapozta. Kikereste a Művészeti Színház számai közül a portást. Felhívta.

- Halló, a portás?... Halló, én a Detky Mária úrhölgy megbízásából beszélek... Halló, a kisasszony nagyon izgatott a bátyja miatt, mert még nem jött meg. Nem tudja, kérem, mi van a Márton igazgató úr kocsijával? Megjött már?... Halló, tessék? Délután háromkor megjött... igen... Köszönöm.

Letette a kagylót. Ránézett Palira, aki most szemközt állott vele, sápadtan, szemében a rajta kapottság rémületével. Magdolna nem szólt semmit. Felállt és odament az éjjeliszekrényhez. Ott csakugyan megtalálta a kulcsot. Betette táskájába.

- Isten áldja meg, Pali.

Elindult kifelé. A férfi utána szólt.

- Vége?

- Vége, - felelte ő csendesen, - és nagyon kérem, ne telefonáljon, ne írjon, ne jöjjön el.

- Én ebbe bele fogok pusztulni, - mondta a férfi fejét lehorgasztva, alig hallhatóan.

- Ez csak frázis, drágám. Ha meg tudott csalni, akkor nem fog belepusztulni.

A férfi vállat vont és hallgatott. Állt mozdulatlanul. Magdolna nem bírt elmenni. Visszafordult és beljebb jött.

- Mondja, kérdezek valamit. Most már csak kíváncsiságból. Hogyan volt erre képes?

- Férfi vagyok, - felelte az.

- Ezt nem értem. Várjon csak, kérem, ráér most maga? Mert ha van még egy negyedórája, leülök. Nekem ugyan nagyon kellene sietnem, de mivel most beszélünk az életben utoljára, szeretnék legalább magyarázatot kapni. Hogy férfi, az nem felelet. Hát hű férfi nincs? Aki férfi, az nem tud szeretni valakit?

Detky Pál fáradtan leült a díványra és kezébe temette arcát. Nem felelt.

- Feleljen, kérem. Mondja meg azt is, hogy mióta nem szeret. És miért nem mondta meg, hogy nem szeret? Hiszen megigérte.

A férfi mély lélegzetet vett.

- Kérem, elmondok mindent. Hogy mi fog történni velem és mi lesz magával és mi lesz köztünk, azt nem tudom. Egyet tudok: mélységes alázatot és megbánást érzek maga előtt. Fájdalmat okoztam magának, aki ezt nem érdemelte meg. Mentség erre nincs. Nem is mentegetni akarom magam. Az úgyis hiábavaló volna. Hanem meg akarom magyarázni, hogy itt mi történt.

- Tessék. Hallgatom.

- Én magát úgy szerettem, ahogy az első igazi szerelemmel szerethet valakit az ember. Amit régi beszélgetéseinkben földi szerelemnek neveztünk, azt talán éppen most kínos emlegetnem,

de úgy éreztem, hogy ha férfit és nőt valaha egymásnak teremtett az Isten, mi ketten vagyunk azok. Amit pedig égi szerelemnek neveztünk, az a legszebb és legtöbb volt számomra. Soha senkivel így nem tudtam beszélgetni, soha senki előtt így ki nem nyitottam magam. Igazán szerelmes voltam. Amennyire ember képes lehet. Gondolatban sem vétkeztem a hűség ellen, feltétlen és teljes testi-lelki odaadást éreztem. Ugyanazt kívántam érte cserébe. De ugyanakkor tudtam is, hogy ez kivihetetlen. Maga nem lehetett annyira az enyém, mint én a magáé. A gyerekei miatt. De ezt rendjén valónak találtam. Elvégre épeszű ember vagyok. Nem kívánhattam, hogy a gyerekeit vesse ki a lelkéből énmiattam. És a gyerekeket szívből szerettem magam is. Parancsol?

- Nem, nem, nem szakítom félbe. Majd a végén mindenre felelek.

- Szóval, elintéztem magamban, hogy én teljesen oda tudom adni a szívemet, a maga szívében azonban hely kell a két gyereknek is. Boldog voltam. Akkor jött a Pocok betegsége, amely egybeesett az én nagy sikeremmel. Azt a kisfiút én nagyon szerettem. Maga nem is vett akkor észre valamit. Azt, hogy míg Pocok beteg volt, nem cigarettáztam. Talán gyerekesen hangzik, de mikor az első hír jött, hogy Pocok rosszul van, fogadalmat tettem aggódásomban, hogy amíg a gyerek meg nem gyógyul, addig nem gyujtok rá. Meg is tartottam. Mikor már megmondta nekem a tanár, hogy Pocok menthetetlen, akkor sem nyúltam cigarettához. Valami csodát vártam. Akkor gyujtottam rá először, mikor Bodót levittem a Pocok halálos ágyától. Bementem egy kávéházba cigarettát venni. Az utcán sírva rágyujtottam.

- Ezt köszönöm, - mondta Magdolna nedves szemmel.

- Szóval, Pocok beteg volt, én pedig mindennap külön megdicsőültem, hogy író vagyok és jó író vagyok. Ez volt a szerelmem mellett életem legnagyobb eseménye. És egyiket sem közölhettem senkivel. A szerelmemről sem beszélhettem magával, a mesterségemről sem. Tisztelnem kellett a maga szenvedését. Tiszteltem, de magamra maradtam. Mindennapos életem apróságait nem közölhettem. Akkor már nem egy úton jártunk, hanem két szétágazó úton. Egyre messzebb egymástól. Ha olykor megéreztem ezt, szidtam magamat. De megéreztem. Később összekerültünk megint. De nagy fájdalommal láttam, hogy nem eléggé kerültünk össze. Mindenáron igyekeztem visszaélni magamat a mi gyönyörű közösségünkbe és összeolvadásunkba. Ehelyett külön kellett nyaralnunk. Beláttam, hogyne: a jó hírneve, a leánya, a világ, satöbbi. Beláttam. De éreztem, hogy megint két külön útra kerültünk. És akkor jött egy buta eset, amelybe úgy estem bele, mint botló ember a gödörbe. Csak mikor már utána voltam, akkor eszméltem rá kétségbeesve, hogy megcsaltam magát.

- Sankt-Wolfgangban megcsalt?

- Meg.

- Ez fáj. Ez visszafelé megmérgezi az emlékeimet. Szóval, hazugságban élt velem együtt már a nyár óta. Ez fáj. Bocsánat, hogy közbeszóltam.

- Igen. Kétségbeesve eszméltem rá. Megtudtam magamról, hogy nem vagyok eléggé szerelmes. Szerettem még mindig, de nem eléggé. Csalódtam. A saját érzésemben. Addig tisztelni tudtam a saját érzésemet, megbecsültem és nem vétettem ellene. De miután sajátmagam beszennyeztem, már nem tisztelhettem többé. A szerelmem megszűnt tökéletes és földöntúli lenni. Rendes pesti tucatszerelem lett belőle. Még mindig volt annyi, mint tíz más férfié együtt. De a csoda elrepült és én nem tudtam többet megfogni. Hazugságban éltem magával, nagyon pontosan fejezte ki. Még egy csalás már nem tette súlyosabbá ezt a hazugságot. Eddig tart, ami eddig történt. De még nem fejeztem be. Maga az előbb azzal indult ki innen, hogy vége. Ezt én nem tudom elhinni...

- Bocsánat, - emelte fel Magdolna a hangját, - most már közbeszólok. Egy-két dologra felelnem kell. Pocok két hónapig volt beteg. Ennyi ideig hagytam magára, ahogy maga kifejezi. Miféle szerelem az, amely nem bír ki két hónap türelmet?

- Kibírta. Hiszen nem vagyok vadember. De ezzel indult meg a folyamat, amely...

- Folyamat ide, folyamat oda, maga megcsalt engem. Egy esztendei szerelem után. Megborzadok. Hát ez a férfiak szerelme? Egy életre szól és egy év múlva csődöt mond? Hát mire számítson egy szerelmes asszony? Egy esztendőre egy élet helyett?

- Kérem, az élet nem olyan szigorú, mint maga. Férfiaknál az ilyesmi...

- Micsoda? Hát nem maga mondta, hogy a szerelmet csak egyforma szabadságra lehet építeni?

- Nem ezt mondtam. Azt mondtam, hogy egy tisztult és emelkedett társadalomban ennek így kellene lennie. De nem abban élünk. Én megmondom, hol a hiba. Ahogy ma egy fiatalember felnő, ott a hiba. Serdülő korától hozzászokik a gondolathoz, hogy a szerelmi ölelés csak jelentéktelen dolog, szórakozás, mulatságos negyedóra. Átlagban tíz esztendeig ugy él ma egy fiatalember, hogy amit szentnek kellene tartania, azt útszéli epizódnak kezeli. Én is így nőttem fel. Mit várhat egy ilyen férfitól! Ha a szerelme egyetlen pillanatra meginog, nem olyan borzasztó dolog elkövetnie azt, amit annyi éven át olyan könnyedén elkövethetett. Ha én egyenlőségről beszélek, azalatt nem azt értem, hogy egy fiatal leánynak joga legyen jobbra-balra ugrándoznia, hanem azt, hogy a férfi is tiszta szerelmi nevelést kapjon, mert ennek a hiányát nagyon megkeserüli. Mint én most.

Magdolna soká nem felelt. Aztán sírva fakadt és így szólt:

- Ez rettenetes.

- Mi rettenetes?

- Hogy harmincháromeves koromig nem tudtam, mi a szerelem. Maga megtanított rá. Most már tudom. De miért kellett ilyen szennyes és barbár világban megtudnom? Egyetlenegy esztendőért? Egész életemből egy esztendőért? Hát most már mit csináljak a jóságommal, a hűségemmel, az odaadásommal, a gazdátlan vágyammal? Nem látja, hogy milyen rettenetes kegyetlenséget művelt velem? Én magát derék és jó embernek tartottam. Most iszonyodva látom, milyen kegyetlen.

- Nem, én nem vagyok kegyetlen. Én csak olyan vagyok, mint a többi férfi.

- De igen, kegyetlen is. Ahogyan a gyereket tudnak kegyetlenek lenni. Jeunesse n'a pas de pitié! Kegyetlen és felelőtlen!

- Éppen felelőtlen nem szeretnék lenni. Nincs nagyobb vágyam, mint minden erőmmel jóvátenni, amit...

- Bámulok magán, drágám. Milyen szavakat használ. Mit lehet itt jóvátenni? És mivel? Én most ezen az ajtón ki fogok menni a maga életéből. Megcsalatottan, a lelkem mélyéig megrendülten, az életből kiábrándultan. Tudja, hány éves vagyok? Harmincöt. És maga miatt nem szerethetek többet az életben.

A férfi most közelebb húzódott. Megfogta a kezét. Magdolna azonnal elrántotta.

- Nem, nagyon kérem, ne érjen hozzám. Ezt most nem tudom elviselni.

- Belátom. Hát majd elmondom így, amit akarok. Azt mondja, hogy miattam nem szerethet többet az életben. Nézze, próbáljuk meg mégegyszer. Ne ingassa ilyen hevesen a fejét. Én most nagy leckén megyek keresztül. Higyje el, ez megtisztít engem. Itt állunk egy megtiport,

elnyomorított szerelemmel. Próbáljuk meg kigyógyítani, nevelni, megtartani. Én nem tudom magát nélkülözni. És majd meglátja, hogy maga sem tud engem...

- Nem, drágám, ennek vége. Ha tíz esztendeig gyöngéden és hűségesen várná mellettem, hogy begyógyuljon az a rettenetes döfés, amit most kaptam az élettől, tíz esztendő mulva is azt mondanám magának, amit most: elájulnék az irtózattól, ha megcsókolna. Nem tehetek róla, így születtem. Jobb, ha nem látjuk egymást többé. Rettenetesen fáj ezt kimondani, de hazudnám, ha nem mondanám ki.

- Hát nem látjuk egymást? Hát a barátságát is megtagadja tőlem? Ellenségek lettünk?

- Nem lehetek barátja. Mert még mindig szeretem. Ne kívánja tőlem, hogy kínozzam magam.

- Kérem, Magdolna, tegyen meg valamit nekem. Nincs jogom kérni semmit, jól tudom. Mégis kérem valamire: ne mondja ki az utolsó szót...

- Már kimondtam. Ha valaha szeretett, nem ír, nem jön és nem telefonál. Az én Istenem vezérelje.

XII.

Az első napok nem fájtak olyan nagyon. Mint aki puskagolyót kap a csontjába: először csak az ütést érzi. A fájdalom később jön. Jött is. Magdolna úgy érezte, hogy embertelenül szenved. Philnek és Klárinak azt hazudta, hogy valami hűlés van a derekában, sokat kell feküdnie. És úgy töltötte óráit, fekve a diványon, szakadatlanul gyötörve önmagát fájdalmával. Valami különös ösztön azt követelte tőle, hogy megcsalatásának fájdalmát újra és újra átélte. Mint a rossz beteg, nem fért a sebtől, folyton rátapintott és fájatta. Végigélte azt az élményt százszor is: mikor ott állt az ajtó előtt a kulccsal a kezében, motoszkált, s bentről a női sikolyt hallotta. Aztán azzal kínozta magát, önmagának vad ellensége gyanánt, hogy elképzelte százféleképpen, hogyan omlottak egymás karjaiba Detky Pál és Nymwegen grófné az osztrák hegytető kis szállójában, és hogyan ölelték át egymást Detky Pál és az angol színész felesége. Sőt számtalanszor az a gondolat kisértette, hogy még egy utolsó beszélgetésre szólítja fel a férfit és részleteket követel tőle. Pontos, aprólékos részleteket. Hogy még nagyobb fegyvertára legyen kínozni magát.

De nem tette. Erős maradt. Detky Pál pedig nem jelentkezett, nem írt és nem telefonált. De elérkezett a halottak napja. Mikor Phillel és Klárival kiment a Pocok gondosan ápolt sírjához, nagy koszorút talált rajta. Szalagján: „Pali bácsi.” Ettől külön szemébe szökött a könny.

- Mama, miért nem jön Pali bácsi? Igazán nem szép tőle. Én fel fogom hívni, hogy Pocokról beszélgessünk vele.

- Azt nem szabad, kislányom. Valószínüleg dolgozik, az új darabját írja. A legnagyobb illetlenség ilyenkor zavarni.

Klári nem felelt. De arcán látszott, hogy nem nyugszik meg anyja álláspontjában. Aztán november közepén megjelent könyvalakban a Kolumbus-darab. Magdolna a kései könyvkiadás minden részletét ismerte, a szerző sokat magyarázta neki elvi vitáit a színház igazgatójával és a kiadócéggel. Arról is beszéltek, hogy az első példány, amely a gépből kikerül, a Magdolnáé lesz. Most újságból tudta meg, hogy a könyv megjelent. És pedig nem eddigi újságjából. Napilapot változtatott. Nem bírta ki a Detky-cikkeket minden héten négyszer. Számára ezek kisértetiesen közvetlenek voltak: a nyomtatott sorok közül az író hangját hallotta és tekintetét látta.

A könyv megjelent, de ő nem kapott példányt. Detky Pál engedelmeskedett a tilalomnak, nem jelentkezett a könyvvel sem. Ő még aznap bement egy könyvesboltba és megvásárolta. Otthon fellapozta s az első oldalon ezt az ajánlást találta: „Toledo emlékének.” Ez szívébe nyilallott. Az ajánlás valószínüleg már a nyomdában volt, mikor ők szakítottak. Kitépni már nem lehetett. S most úgy hatott, mint hirtelen felbukkanó kisértet a múltból. Elfogódva lapozott tovább. Pillantása mondatokra esett, amelyek még a Visegrádi-uccából csengtek a fülébe. Nem bírta ezt sem. Letette a könyvet és gyengeséggel vádolta magát, hogy megvette.

Pár nap múlva Szász Elemérrel találkozott az uccán. Az író hangos és kitörő örömmel köszöntötte. Meg is állott. Ő is megállt, hogy udvariatlan ne legyen.

- Nagyon jól esett a részvéte annakidején, kedves Szász. Irásban megköszöntem, most megköszönöm élőszóval is. Hogy van?

- Csókolom a kezeit, vagyogatok. Magát bezzeg nem látni sehol, bárónő. Éppen a minap emlegettük Mikeséknél. Nagyon érdekes este volt, szenvedélyes viták voltak. Pali úgy összeveszett Nymwegen grófnéval, hogy olyat ritkán hallottam.

- Úgy. Detkyt is régen láttam. Mit tud róla, hogy van?

- Még mindig remete. Én is alig találkozom vele. Engem különben megcsal. Van egy új barátja, valami öreg kúriai bíró, azt jobban szereti, mint engem. Sokat jár hozzá.

- Igen. És maga? Dolgozik valami érdekeset?

- Dolgozom, de nem tudom, érdekes-e. Bohózatot írok. Én magam remekül mulatok vele, írás közben a könnyem csorog a röhögéstől. Remélem, a báróné is fog nevetni rajta.

- Én, sajnos, nem járok színházba. A Detky darabját sem láttam, pedig érdekelt volna. Hát Isten áldja, kedves Szász, örülök, hogy láttam.

Pedig nem örült, hogy látta. Mert ez megint felkavart benne sok mindent, ami már lassan csillapodni kezdett. Pali tehát sűrűn jár Lipcseyékhez. Amit előre lehetett látni. Ha bánkódik, természetesen ott keres vígasztalást, ahol az a legkellemesebb. Az a fiatal asszony szép és okos. És nyilván egyik oka annak, hogy a dolgok így végződtek. Mert Pali, ha másutt rájött arra, hogy a földi szerelmet nemcsak egyetlen helyen lehet megtalálni, ennél a Stummernénál rájött arra, hogy a női szépség és a női okosság varázsát hasonlóképpen megtalálhatja másutt is. Meszlényi báróné megszűnt csoda lenni. Egekig lobogó üdvözülés helyett viszony lett belőle. Az üdvözülés meg nem csalható és el nem szakítható. A viszony igen. De ebből más is következik. Detky Pál viszonyban élt, ő üdvösségben. Tehát Detky meggyógyulhat. Ő soha.

Nemsokára nagy meglepetés érte a házat. Bodó, aki Pocok halála után sem tudott többé az Andrássy-úti otthontól elszakadni, egy decemberi napon elébe állt és a hagyományos torok-köszörülés után közölte vele, hogy Philt elveszi feleségül. Magdolna ámulva nézett rá a szeplős, ádámcsutkás vőlegényre. Átkiáltott a másik szobába.

- Phil, come in, please. Igaz ez, amit hallok? Ez aztán meglepetés.

A szemérmesen zavart ara csak bólogatott a fejével. Magdolna egy öleléssel egymáshoz karolta őket. Klári, aki nyilván a közelben settenkedett, máris odapattant.

- Mama, ezt te nem vetted észre? Na hallod! Én már régóta tudom.

- Szegény Pocok, - sírta el magát Phil, - ha ezt megérhette volna.

Ez a csodálatos frigy új helyzet elé állította őket. Philt, az aranyat érő Philt, nem lehetett pótolni. Reménytelen vállalkozás lett volna olyan nőt keresni, akinek tanárnői oklevele van és Klárival a középiskolai anyagot át tudja venni, amellett páratlan odaadással végzi a szoba-lánynak való munkát. Anya és leánya hosszasan tanácskoztak erről. S abban állapodtak meg, hogy Klári nyilvános leánygimnáziumba fog járni, az öreg Mámi mellé pedig szobalányt vesznek. Klári olyan értelmesen, határozottan és önállóan beszélte végig ezt a tanácskozást, hogy anyja csodálkozva nézett rá félszeme sarkából. Leánya imponált neki. „Pompás nő lesz belőle, - gondolta, - szép, kemény, bátor, erős. Nagy ajándék Istentől az az öröm, hogy láthatom felnövekedni."

- Hát így ketten maradunk, öregem, - mondta leánya kezét megveregetve, - kettecskén fogunk éldegélni és csak egymással törődünk.

- Ó dehogy, - nevetett hangosan Klári, - te anya vagy, te csak velem törődjél. De én mással is törődöm, mert én fiatal vagyok és készülök az életre.

- Ejnye, te goromba fruska, hát én öreg vagyok?

- Nem, nem. Öreg nem. Még mindig nagyon szép vagy. Én csak úgy értettem, hogy egy anya, az mégis más.

- Ebben igazad van, - mondta Magdolna elnézve leánya feje fölött, - egy anya, az mégis más.

Mire a karácsony elérkezett, már úgyszólván megnyugodott. Jézuska napján reggel a tavalyi karácsonyra gondolt vissza. Mikor még Pocok is volt a világon és szerelem is volt a világon. Nagyon fájt a szíve, de lázadozás nélkül. Napja beosztását gondolta végig aztán. Még apróságokat kellett bevásárolnia. És Pocok sírjára is akart virágot vinni karácsonyi ajándékul. Ekkor belépett hozzá Klári.

- Mama, telefonáljunk Pali bácsinak, már borzasztó régen nem láttam.

- Drágám, - felelt ő összerezzenve, - ez nagyon formátlan dolog lenne. Pali bácsi hónapok óta nem jelentkezett nálunk. A mi társaságunk őt nem érdekli. Lehetetlen, hogy a nyakába varrjuk magunkat. Ha jelentkezik, meghívhatjuk. De mi nem szaladhatunk utána. Gondold meg, hogy már nem számítasz egészen gyereknek.

- Hát jó, - felelt Klári dacosan és hevesen, - fogadjunk, hogy jelentkezni fog!

Azzal kipenderült a szobából. Magdolna bámulva nézett utána. Aztán visszatért napi terveihez. Egyszerre eszébe jutott valami. Felhívta telefonon gróf Korff Egont.

- Halló, itt Magdolna. Boldog ünnepeket akarok kívánni.

- Roppant kedves. Várjon, még lélegzetet veszek. Beszélni sem tudok az örömtől.

- Jó, vegyen lélegzetet. Addig kérdezek valamit. Hajlandó-e nekem becsületszavát adni, hogy soha, soha nem beszél velem szerelemről? És nem is gondol rá?

- Hát... nem könnyen. De ha muszáj, hát legyen. Ezennel szavamat adom. Nagyon nélkülözöm a barátságát.

- Már helyre is van állítva. Ma este mit csinál?

- Ha jól sejtem, magánál vacsorázom.

- Úgy van. Képzelje csak, Bodó úr elveszi feleségül Philt. Hallott ilyet? Még ők lesznek itt. De jöjjön korábban. Hétkor gyujtjuk a karácsonyfát. Sőt várjon csak. Találkozzunk a városban hat órakor és kisérjen haza. Napok óta nem járkáltam.

- Boldogan. Zserbó-sarok hatkor, jó lesz? Helyes. Kezeit csókolom.

Magdolna kivitte a virágot a temetőbe. Aztán elbúcsúzott a hó és föld alatt mélyen nyugvó fiától és bement a városba. Vásárolt. Ajándékot Máminak és egyetmást a karácsonyfára. Pont hatkor találkozott Korff gróffal. Együtt indultak neki gyalog a sétának. Nyájasan beszélgettek. Korff elmondta, amit a román földreformról tudott. Arra a nagy vagyonra alighanem keresztet lehetett vetni. Mikor az Andrássy-út sarkára értek, Korff idegesen összerezzent.

- Az ördög vigye el ezt az embert, most megint beleszaladok.

- Melyiket?

- Ott áll a hirdetőoszlop mellett. Folyton állásért jár a nyakamra. Hogy ő nagyon jó angol. Hát ez lehet, de állandóan holtrészeg. Ma dobtam ki negyedszer. Azt mondta, éhes. Persze, szomjas már nem volt. Valami Szilágyi. Szemtelen koldus.

Most értek hozzá. Toprongyos öreg ember volt. Nagy hangon köszönt.

- Alázatos szolgája, kegyelmes uram, jó estét kívánok.

Korff idegesen bólintott és tovább akart menni. De Magdolna megállt. Olyan megdöbbenéssel szólalt meg, hogy ez sikoltásnak is beillett.

- Ákos!... Maga az! Nem ismer rám? Magdolna vagyok. Hubay Magdolna.

A toprongyos ember, akin vékony őszi felöltő didergett, sárga cipő volt a lábán és arcát soknapos szakáll fedte, most is nyilvánvalóan mámoros volt.

- Ja igen. Kezeit csókolom. Ha kegyes volna néhány szót szólni érdekemben a kegyelmes úrnak...

- Azt nem teszem, - felelte Magdolna, ahogy megrendüléséből felocsudott, - de valaki jótékonypénzt bízott rám, hogy osszam el tetszésem szerint. Tessék. Hogy kitől van, azt nem mondhatom meg.

És kimarkolta minden pénzét. Nekiadta.

- Ó, nagyon köszönöm. No hát igazán. De milyen kedves.

- Mondja, csak egyet mondjon. Mi van a leányával? A törvénytelen leányával?

Szilágyi Ákos vállat vont.

- Mit tudom én, - felelte vigyorogva, - fogalmam sincs.

Az újabb hálálkodást és alázatos köszönést Magdolna már nem várta meg. Tovább sietett.

- Ez nem helyes, Magdolna, - szólt Korff, - ilyen alakoknak nem szabad pénzt adni, csak élelmet és ócska ruhát.

- A fiam sírjától jövök. Karácsony van. És ez az ember valaha... valaha járt hozzánk.

Többet nem szólt. Hallgatagon tiporta a csillogó havat. Korff beszélt, de alig tudott rá figyelni. Hazaérkeztek. Már otthon találtak mindenkit. Korff gratulált a jegyespárnak. Gyujtogatták a karácsonyfát. Az ajándékokat csoportonként kirakták. Ekkor csengetett valaki. Majd egy pillanat mulva Klári magánkívül rohant be.

- Na látod, nem megmondtam? Itt van Pali bácsi. Jöjjön, Pali bácsi, jöjjön.

Detky Pál megjelent az ajtónyílásban. Arcán erős izgalom. Magdolna kínosan figyelte és bemutatta Korffnak. A többinek Detky alig köszönt.

- Bocsánat, - mondta, - beszélhetnék egy pillanatra a bárónéval? Életbevágó.

Magdolna habozott, de aztán kénytelen-kelletlen azt mondta: „Kérem." Átmentek az ő szobájába. Becsukta az ajtót.

- Tessék.

- Kérem, Magdolna, egy perc az egész. Hónapokig majd megbolondultam magáért. Akkor jöttem rá, mit vesztettem, mikor már késő volt. Kérem, ne szóljon. A feleségem ma délután meghalt. Onnan jövök. Legyen a feleségem.

Magdolna meglepetve nézett volt kedvesére. És csendesen ingatta a fejét.

- Nem, kérem. Soha. Nem maga akar engem elvenni, hanem a lelkiismerete.

- Nem jön hozzám?

- Nem. Soha.

Detky közelebb lépett.

- Kije magának ez a Korff? - kérdezte nyersen.

- Nézze, Detky, mi jól nevelt emberek gyanánt váltunk el. Ezt kár elrontani. Most menjen Isten hírével és csak házasodjék meg.

- Hogy mondhat ilyet? Kit vegyek el?

- Azt maga jól tudja.

- Az nem igaz. Szerelemről soha egy szót nem beszéltem vele.

- Lehet. De maguk azért rendben vannak. Csak menjen oda. Boldog ünnepeket.

A férfi még állt és várt. Farkasszemet néztek. Aztán sarkon fordult, nem köszönt és elment. „Még mindig szeretem", - mondta Magdolna nyugodtan. Visszament a többiekhez.

- Hol van Pali bácsi?! - kiáltott fájdalmasan Klári.

- Elment, fiacskám. Nem ér rá velünk maradni.

- Ki ez a bámulatos figura? - kérdezte Korff.

- Híres író, - felelte Magdolna az ajándékokat rakosgatva, - Mikeséktől ismerem. Roppant izgatott szegény feje, mert szerelmes valakibe és most megy megkérni.

- Az nem igaz! - sikoltotta hirtelen Klári.

És hevesen sírva fakadt. Magdolna bámulva pillantott Philre. Az gyámoltalanul terjesztette szét a két kezét, mutatván, hogy fogalma sincs semmiről. Az anya magához vonta lányát. Közben mellékesen meglepte, hogy a gyerek csaknem olyan magas, mint ő.

- Édes kis bolondom... na ne sírj...

- Mama, mama! Én úgy szenvedek!

Sokáig tartott, míg lecsillapították. Aztán végre nekifogtak az ajándékok kiosztásának. Az oroszlánrészt ezúttal Phil és Bodó vitték el, a különös jegyespár, akik közül az egyik alig tudott angolul, a másik alig tudott magyarul. Csupa hasznos dolgot kaptak: cocktail-rázót, gépkávénak való üveggömböt, villanyvasalót és más ilyen dolgokat. Klári három különböző ruhaszövetet kapott, véletlenül mindenki azt vett neki. Már nem sírt, izgatottan aggatta magára egyiket a másik után a tükör előtt.

Aztán leültek vacsorázni. Egy szék üresen maradt. Oda Mámi babonából külön terített Pocok számára. Tizenegyig beszélgettek. Akkor Korff és Bodó elmentek. Magdolna még rakosgatott. Mikor kész lett, bement Klárit megcsókolni. De Klári már mélyen aludt szerelmi csalódásával együtt.

- Drága kis csacsi, - mondta Magdolna saját gyermekkorának, majd Philhez fordult, - did you ever?

- Well, I never, - hangzott az angol dámák számára előírott válasz.

Magdolna lefeküdt. Nem vett be altatót. Imádkozott.

- Drága Jézusom, köszönöm, hogy erőt adtál, pedig haragszol rám. De holnap bocsánatot kérek tőled, elmegyek gyónni. Addig is könyörögve kérlek valamire. Megadtad tudni női voltomat. Kérlek a te szent Édesanyád fájdalmára, hogy amit megtudtam, azt szép lassan elfelejtsem. Tedd, hogy soha, soha többé ne legyek szerelmes. Aki hű és jó, az ne szeressen. Ámen.

Aztán még utóljára, mielőtt elaludt, Pocokra gondolt.

Vége a második kötetnek.

Harmadik kötet
OKTÓBER

I.

Klári készülődött elmenni hazulról. Reggel kilenc felé járt az idő, ilyenkor szokott menni az irodájába. Áthallatszott, ahogy tett-vett és rakosgatott. Aki csak ezeket a zajokat hallotta volna, megmondhatta volna, hogy odaát egy erős, határozott gyors és majdnem kíméletlen egyéniség készülődik. Csak úgy csattant, amit letett valahova, szekrényajtaját egyetlen mozdulattal vágta be s a másik mozdulattal hirtelen fordította rá a kulcsot. Lépései gyorsak voltak és kemények.

Magdolna úgy hallgatta ezeket a hangokat, mint őrzője lépteit a rab. Lánya alaposan a nyakára nőtt. Már hosszú évek óta úgy élt Klárival és Klári mellett, mintha hajdani házasélete tért volna vissza. Néhai Meszlényi Zoltán helyett most a leány volt a ház ura, még pedig zsarnoki, de a felelősséget teljesen viselő ura. Ugyanaz a pedáns rendszeresség ütközött ki belőle, ugyanaz a tevékeny, éber és józan természet, amely apját valaha mintaférjjé tette. Mintha a boldogult Meszlényi Zoltán valamely csoda folytán feltámadt és leánnyá változott volna. Csakhogy az egymásra oly nagyon emlékeztető két hasonmás között ott állott a világháború, amely életfelfogás dolgában nem harminc, hanem háromszáz évet jelentett. Magdolna hallgatta a leánya okozta zajokat és azon tünődött, hogyan lehetséges ez a torz csoda: közte és leánya közt mintha a nemzedékek egész sora maradt volna ki, mintha ő nem gyermeket, hanem más emberfajból való lényt szült volna. Két különböző nyelvet beszélnek és még jelekkel sem tudták magokat megértetni egymással. Soká küzdött, hogy a lelki egységet megtartsa leányával, de aztán kénytelen-kelletlen feladta a harcot. Eleinte szeretetteljes kérdezősködéssel igyekezett behatolni a serdülő leány lelkébe. De szívós tartózkodásba ütközött. Aztán próbálta óvatosan, tapintatosan, igen gyengéd puhatolódzással kiszedni, hogy mi lakik a leányában. De egyre kurtább és kedvetlenebb válaszokat kapott. Vágyott meglátni, hogy mi érdekli, mi búsítja, mi melegíti ezt a gyereket. S a gyerek közben húsz éves lett, majd még több. A viszony teljesen megfordult köztük. Klári átvette a ház felelősségét, szívós és lassú munkával a kezébe kaparította az az egész hatalmi kört. Ő fogadta Mámi mellé a gyakran változó szobaleányt, ő gondoskodott ősszel az egész télre való fűtőanyagról, ő levelezett adó dolgában a fügedi hatóságokkal, ő intézte az erdélyi optáns-igények dolgát. Anyjával mindig csak az eredményt közölte. Sajátmagáról sohasem közölt mást, mint külsőséges dolgokat. Már évek óta külön nyaraltak. Magdolna utolsó anyai sánca a közös nyaralás volt. Ezt kierőszakolta sok éven át: „Egy fiatal leány ne nyaraljon anyja nélkül.” De ezelőtt négy esztendővel Klári megelőzte és egy kora nyári napon egyszerűen bejelentette neki, hogy Riminibe utazik holnapután és pedig egyedül.

- Azt ne is mondd nekem, mama, hogy fiatal lány ne nyaraljon az anyja nélkül. Ez a mondat most már komikus. Huszonöt éves vagyok és nem fiatal lány. Magam keresem a kenyeremet. Ez tehát el van intézve. A te számodra nagyon ajánlatosnak tartanám a tamási házat. Te szeretsz falun lenni, én ki nem állhatom.

Magdolna tehetetlen volt. Veszekedni semmiesetre sem akart a leányával, hangos szó sohasem esett köztük. Beletörődött. Klári egyedül utazott Riminibe. Ő pedig a régi parkban sétált, falun és azon töprengett, hogy vajjon mi lakhatik leányában? Miért nem megy férjhez? Nem szeretett még eddig senkit? Vajjon most szeret valakit? De még csak halvány tájékozódást sem tudott kapni ezekben a kérdésekben. Klári évek folyamán úgy építette ki a dolgokat, hogy teljesen különálló ismerősi kört szervezett magának. Azokat a barátokat és barátnőket, akik Klárit olykor telefonon keresték, ő többnyire nem is ismerte személyesen. És most már, mikor Klári huszonkilenc éves lett, ő pedig negyvenkilenc, teljes volt közöttük a szakadék.

A gyors lépések és rakosgatások zaja megszűnt odabent. A lépések hirtelen irammal közeledtek. Klári megjelent az ajtóban.

- Viszontlátásra, mama, nem eszem itthon. Mámi már tudja.

Magdolna rápillantott leányára. Klári szálas, magas, vékony termetén strandköpeny fehérlett, s ahogy mozdult, a köpeny nyílásán kivillant meztelen barna térde.

- Így akarsz elmenni? - kérdezte Magdolna elámulva.

- Hogyhogy így akarok?

Klári kinyitotta a köpenyt és végignézett magán, mintha csodálkozva keresné a megjegyzés okát. Kék gyapjútrikó volt rajta, egyik keble fölött három piros betű: B. M. C. A trikón alul vászonból való kurta nadrágot viselt, amely térdét szabadon hagyta. Meztelen lábán fatalpú piros szandál.

- Angyalom, - mondta Magdolna - én az öltözködésedbe már rég nem szólok bele. Mit mondanak majd az emberek, akik közé leülsz az autóbuszon? Szükséges az, hogy a meztelen lábadat bámulják? De erről nem is beszélek. Ma október elseje van. A nők idestova felveszik a bundát. Ne vedd rossz néven, de ez talán egy kicsit...

- Hagyjuk ezt, mama. Nem néztél ki az ablakon. Nem október elseje van, hanem augusztus hatvankettedike. Úgy süt a nap, mint Afrikában. Délben kimegyek Lilivel a strandra, ott eszünk aludttejet. Aztán vissza az irodába. Ja igaz, ha Perretti telefonál az olasz követségről, mondd neki, hogy várjuk a strandon.

Magdolna nem felelt. Belenyugodott a változhatatlanba. De Klári nem nyugodott bele hogy megjegyzést kapott.

- Nézd, mama, nagynehezen már megszoktad, hogy ne beszélj bele az életmódomba. Most ne kezdd megint előlről. Nekem sem kellemes és neked sem. Maradjunk csak meg a régiben. Most miért vágsz ilyen elkeseredett arcot?

- Tévedsz, fiam, nem vagyok én elkeseredve. Csak arra gondoltam, hogy mit szólna szegény apád, ha látná, hogy így mégy a városba.

- Szegény apám kétségkívül nagyon csodálkozna. A Zeppelinen is csodálkozna, a vitaminokon is, a spanyol kommunistákon is. És rajtad is, drágám, hogy levágattad a hajad. Hagyjuk ezt. Különösen ma hagyjuk, mert kicsit ideges vagyok. Tegnap valaki hamis százassal fizetett. Most majd megrepedek a dühtől. Nem annyira a pénz miatt, mint inkább azért, hogy engem be lehetett csapni. Ezt nem bírom el. Hát szóval ne piszkálj engem, drágám. Tessék, most könnyes a szemed. Jaj de sok bajom van veled, a jó Isten áldjon meg. Most mondd meg, hogy miért sírsz.

- Ne törődj velem, drágám. Apád csakugyan csodálkozna. Különösen azon, hogy ha aggódom érted, azt te egyszerűen piszkálásnak nevezed.

- De miért aggódol, a jó Isten szerelmére? Talán tüdőgyulladást kapok ebben a melegben?

Magdolna a fejét ingatta.

- Nem szóltam semmit, fiacskám. Felejtsd el. Menj csak az irodába. Isten veled.

- Az nem úgy van. Ezt most tisztázni fogjuk. Legfeljebb egy félórával később leszek bent. Lili már úgyis ott van, nem tesz semmit. De ezt a kérdést rendezni kell. Megjegyzem, éppen jókor. Este akartam neked valamit mondani, de rátérhetünk most is.

Ledobta köpenyét, lerakta zip-záras táskáját, lecsapta feje-búbjáról a kis horgolt sapkát. Leült, lábszárait egymásra vetette. Rágyujtott egy cigarettára. S mint magaválasztotta elnök, elkezdte a tárgyalást vezetni.

- Kérlek szépen, egyszer már mondtam neked, hogy felnőtt és független ember vagyok. Szabadság nélkül én nem tudok élni. Nem mintha félteném a szabadságomat. Azt nem érheti baj. Azt én minden körülmények között meg tudom szerezni magamnak. De idegessé tesz, ha védenem kell. Én az energiámat másra akarom fordítani. El kell ismerned, hogy mindig nagyon udvariasan fogadtam minden megjegyzésedet. Kellő tisztelettel mondtam meg rá mindig a magamét. Nehéz harc volt, amíg udvariasan és tisztelettel hozzászoktattalak, hogy önálló embernek tekints. Most már régóta megnyugodva láttam, hogy szépen hozzászoktál. Most megint kezded? Nem, drágám, ez így nem fog menni. Ennélfogva rátérek arra, amit eredetileg csak este akartam szóvá tenni. Nagyon kényesnek éreztem a mondanivalót és őszintén szólva haboztam is, hogyan kezdjek majd bele. De te most nagyon megkönnyítetted a dolgomat.

Magdolna ijedten felegyenesedett. Ugy érezte, hogy most valami erős fájdalomra kell felkészülnie.

- Klári, komolyan mondom, félek tőled.

- Klári, persze. Mindenki ezen a kerek világon Clairenak hív. Csak te hívsz Klárinak, mint egy szobalányt.

- Angyalom, apád hívott így, mikor még járni és beszélni sem tudtál...

- Hagyjuk már ki apámat a játékból. Mindig apámmal jössz. Most már tudok járni is, beszélni is. De nem erről van szó. Várjunk csak, melyik végén kezdjem. Igen. Hát kérlek, régóta mutatkozik már a szüksége annak, hogy Lili is, én is ott lakjunk, ahol az iroda van. Első gondolatunk az volt, hogy itt helyezzük el az irodát is, és itt is lakjunk. De erre kevés a hely. Azonkívül az Andrássy-útnak ez a külső része nem alkalmas a mi irodánknak. Nekünk a Belváros kell. Nos tehát Lili talált olyan lakást, ahol minden elfér. Kitűnő hely. Deák Ferenc-utca. Tegnap ott voltam, megnéztem. Tökéletes.

- Ezt a lakást itt hagyni, - riadt fel Magdolna - ahol Pocok meghalt?

- Jaj Istenem, csak erről tudnálak leszoktatni, ezekről a szentimentális dolgokról. Biztos lehetsz, hogy a Pocok emléke nekem szent, még ma sincs nap, hogy ne gondolnék rá.

- Huszonnyolc éves volna... szegény, szegény kisfiam...

- Igen, igen, annyi volna. Az emlékét hűségesen őriztem magamban, elhiheted. De szentimentális nem vagyok. Elvégre itt maradhatnál, ha akarsz. Ebbe én nem szólhatok bele. De semmi értelme, hogy öt szobáért fizesd a drága házbért...

Magdolna elhülve nézett a leányára.

- Itt maradhatnék?... hát te úgy gondolod, hogy... hogy nem együtt...

- Igen, drágám, úgy gondolom. Külön kell költöznünk. Ahova én Lilivel megyek, ott neked, sajnos, nem tudunk helyet szorítani. És most visszatérek oda, ahonnan kiindultunk: mi állandóan csak zavarnók egymást. Én téged zavarnálak az életmódommal, amely nem megy össze a te régimódi felfogásoddal. Te pedig zavarnál a megjegyzéseiddel. Vagy ha nem szólnál semmit, idegesítene az a tudat, hogy lenyelsz valamit. Most megint mi bajod?

- Semmi, fiam, semmi. Mint minden anya, akinek lánya van, én is felkészültem arra, hogy egyszer el kell szakadnunk. De nem így képzeltem.

- Hanem hogyan? Ja persze, hogy férjhez megyek. Nem, drágám, eszem ágában sincs férjhezmenni. Legalább is addig nem, amíg arravaló anyagot nem találok. Olyat, akit a kezemben tarthatok, aki a szabadságomat nem zavarja. Majd akkor esetleg férjhez megyek.

- Fiacskám, huszonkilenc éves vagy. Négy gyereked lehetne már. Hát te nem akarsz boldog lenni? Csak úgy pocsékolod a szép, fiatal éveidet?

- Drágám, - szólt idegesen Klári, - bízd azt rám, hogy én hogyan tudok boldog lenni. Ebbe aztán igazán nem szólhat bele senki. Te csak ne sajnáld az én „szép, fiatal éveimet". Én nagyon jól tudom, hogy mit csinálok velök.

Magdolna megdöbbenve meredt leányára, aki másik cigarettára gyujtott.

- Klári, - mondta rémült hangon, - te most olyan valamit mondtál, amit nagyon könnyű, félreérteni. És ezt anyádnak mondtad.

A leány arca egyszerre ellenségessé változott. Heves türelmetlenség mutatkozott rajta.

- Nem, ezt nem lehet félreérteni. Értsd úgy, ahogy akarod.

- Klári! - sikoltott fel Magdolna.

- Sajnálom, hogy kiböktem. Veled igazán úgy kell beszélni, mama, mint a gyerekkel. Úgy is szoktam. De most elragadott az idegességem. Felejtsd el, amit mondtam és ami különben is csak rám tartozik...

- Csak rád? És az anyádra nem?

- Nem, drágám. Ne haragudj, de én már nagykorú vagyok. Botrányt nem csináltam, nem tud rólam senki semmi szégyent. Élem a magam életét, dolgozom, nem függök senkitől, a többihez senkinek semmi köze. Látod, én sem szóltam bele a te életedbe, pedig sokszor szerettem volna. Embertelen, ahogy élsz. Egyszerűen embertelen. Ha valaki ilyen szép, mint te vagy... Én ezt nem tudom megérteni.

Magdolna elfedte az arcát.

- Ez borzasztó. Hogy kettőnk között ez a beszélgetés valaha... és ilyen hangon...

- Milyen hangon?

- De az Isten szerelmére, arról beszélsz a saját édesanyáddal, hogy szeretőt tartson.

- Természetesen. Hogy mit kell sikoltozni, ha a legtermészetesebb emberi dolgokról beszélek veled, azt igazán nem értem. De ismétlem, én ebbe nem szólok bele. Nem is erről van szó. Az életmódomról beszéltünk és arról, hogy nem megyek férjhez. Ebbe viszont te ne szólj bele. Hagyjuk egymást békében. Leben und leben lassen. Ez most már könnyebben is fog menni. Ma megírom a felmondó levelet a háziúrnak. Sajnos, csak májusra tudunk felmondani. De esetleg találunk lakót, vagy a háziúr talál. Ez mind részletkérdés. Majd én mindent elintézek, neked semmivel sem lesz gondod. Mondd, most miért sírsz?

Magdolna arcán bőven omlottak a könnyek.

- Borzasztó vagy, Klári. Előbb közlöd velem, hogy külön akarsz költözni. Az egyetlen gyerekem nem akar velem élni. Aztán közlöd velem, hogy... én nem is tudom kimondani. S aztán azt kérdezed, hogy miért sírok. Rádnézek és azt kérdezem magamban, hogy ki vagy. Komolyan mondom, félek tőled.

- Hogy ki vagyok? Ember. Józan, értelmes, független, dolgozó ember, akinek helyén van a feje. A leányságomat siratod? Sajnálom, önmagam felett én rendelkezem. Nekem így tetszett, pont. Teljesen nyugodt voltam és mindent jól megfontoltam, mikor először mentem el egy férfi lakására, huszonnégyéves koromban...

- Jézusmária, öt éve. És én azóta is itt élek melletted és...

- És nem is sejtetted. Természetes. Kár, hogy most elszóltam magam. De vedd tudomásul, hogy nem bántam meg. Mielőtt megbánhattam volna, túladtam az illetőn. Aztán megint igen gondosan választottam.

- De hát kivel élsz, irgalmas Isten, kivel élsz?

- Na nem, drágám, azt nem. Fecsegni nem szoktam. Nem szeretnék egy házasembernek kellemetlenséget okozni.

- Házasember? Iszonyú.

- Hogy-hogy iszonyú? Egyáltalában nem iszonyú. Sőt nagyon megnyugtató. A házasembernek nem jár a szája. Egyéb előnyökről is beszélhetnék. De ez nem gyerekeknek való. Hát ezt az egész témát most hagyjuk. Térjünk vissza a lakás dolgára. Amit mondani akartam, annak a komoly része csak most jön. Kérésem van hozzád. Anyagi természetű.

- Ó drágám, - felelt könnyek közt Magdolna, - akármit kérsz, már előre igent mondok.

- Számítottam rá, nagyon kedves vagy. A helyzet ez. Két részletet kaptunk Genfből, az a pénz bankban van. Be is tettem még hozzá, ki is vettem belőle, szóval, a számlánkon most van huszonnyolcezer pengő. Ez a kettőnk nevén közös számlán szerepel. Én azt szeretném, ha kiadnád a részemet. Pénzre van szükségem. Az iroda kitünően megy, most van a pillanat, mikor érdemes belefektetni. Jobb helyiség, még néhány írógép, saját szótárak, irodai anyagot nagyban előre lekötni, satöbbi. És titkos tervem az, hogy a Lili részét megváltom, őt pedig alkalmazottnak megtartom tovább. Szeretném az egész céget az enyémnek tudni. A tamási birtok viszont csak maradjon egészen a te neveden, arról ráérünk beszélni, ha egyszer netalán mégis férjhez megyek. Ezt eldöntöm két éven belül, mert gyerekeket szeretnék és erre harmincegyéves koromig adtam magamnak határidőt. Na végre, csakhogy felderült az arcod egy kicsit. Egyszóval a te számládon marad tizennégyezer pengő. Ebből szükséged lesz úgy körülbelül két-háromezer pengőre.

- Nekem? Minek az?

- A lakásodra. Azt majd kissé rendbe kell hozatni. Tudniillik már neked is találtunk lakást. Úri-utca harmincöt. Aranyos kis udvar. Hátul az első emeleten lesz két nagyon szép szobád. A bútor bőven elég, de fürdőszobát kell építtetni, és Máminak is helyet szorítani. Mámit természetesen neked adom. Aztán új telefon kell, meg száz mindenféle apróság, amiket a háziúr nem hajlandó megcsináltatni. A háziúr Miklosics gróf, Lili elvált férjének nagybátyja, aki vidéken él. Hajlandó akármilyen hosszú szerződést adni. Én természetesen nem döntök ebben a kérdésben. Lehet, hogy neked a lakás nem fog tetszeni. De mindenesetre nagyon rábeszéllek. Akár ma is megnézheted. A közlekedés nagyon jó, mehetsz a tizenhatos autóbusszal, vagy ha sétálni akarsz, a siklót is használhatod. Ha például meghívlak vacsorára, pár lépést mégy a Mátyás-templom sarkáig, felülsz és tíz perc múlva nálam vagy. Tulajdonképpen irígyellek, mindig arról ábrándoztam, hogy a Várban lakjam egyszer. Ja igaz, a bútorok elosztására is van ajánlatom, már legépeltem az irodában, estére hazahozom. A Pocok szobáját teljesen neked hagynám, csak arra kérnélek, hogy egy darabot engedj át nekem emlékül belőle.

- Az természetes.

- A többit is méltányosnak fogok találni. Amit egyikünk sem használ, azt eladjuk és a befolyó pénzt elosztjuk a két számlára. A költözködést, azt hiszem...

- Csak bízd rám. Azt vállalom.

- Na hát igazán passzió veled tárgyalni. Nagyon köszönöm. Mikor akarod megnézni azt a lakást?

- Mindegy. Akár ma megnézem. A sok dolgom felől igazán ráérek. Úri-utca... mennyit mondtál?

- Harmincöt. Ha a Szentháromság-tér felől elindulsz, jobbkézre esik. Ha napközben elmégy és megmutattatod magadnak a házmesterrel, délután elmondhatod a véleményedet. Este itthon vagy?

- Hogyne. Hiszen azt mondtad tegnap, hogy itthon vacsorázol.

- Igen, de azóta a helyzet változott. Mert amit este el akartam mondani neked, azt most elmondtam. Az estém tehát felszabadult. Mégis csak elmegyek bridzsezni. Nymwegen Pista már egy hete szólt, de aztán lemondtam neki. Most majd telefonálok, hogy mégis ráérek. Hát most szaladok is, drágám. Örülök, hogy a fontosabb dolgokban így egyetértünk. Viszontlátásra.

Felületesen megcsókolta anyja homlokát, kapta holmiját és már szaladt. Magdolnának szinte ideje sem volt viszonozni a köszöntést. Ott maradt kábultan, értelmetlenül bámulva az ajtóra, amelyen leánya eltávozott. Míg a párbeszéd folyt, azt tudta követni. De most, hogy magára maradt, agya erőtlen volt ahhoz, hogy mindent egyszerre fontolóra vegyen, amit hallott. Csak lassanként összegezte a történteket és történendőket. Hogy is volt csak? Tehát Klári külön akar költözni. Pénzügyileg is külön akar válni. Ezt nyilván már régóta előkészíti, hiszen az egész ügy teljesen kész, két külön lakást is talált már, a bútorokat is szétosztotta. Hetek óta kellett, hogy folyjék ez az előkészítés. Miklosics Lilivel órákon át tárgyalhatták ezt. Klári hazajött mindennap és egyetlen szót sem szólt. Így szokta máskor is. Mindent előre megszervezett, kidolgozott, elintézett, mindvégig hallgatott, s aztán vele csak a végeredményt közölte. Mint ahogy Miklosics Lilinek most még aligha van sejtelme arról, hogy Klári az egész irodát a saját kezébe akarja kaparítani.

Szóval, egyedül marad. A lánya itthagyja. Igaz: felnőtt embernek számít, önállóan dolgozik. Olybá is lehet venni távozását, mintha férjhez menne. Mindenesetre külön otthont alapít. Ehhez joga van. S talán ez az óhajtása természetes is. A maga világában akar élni. Anyjára már régesrég semmi szüksége nincsen. Mind igaz. De ha azt mondta volna: „Drágám, most annyi esztendő után különválunk. Köszönöm, hogy jó voltál hozzám. Majd sokszor meglátogatjuk egymást, hiszen azért én a lányod maradok.” És megölelték és megcsókolták volna egymást... Nem, az ilyet Klári nem szereti. Csak semmi szentimentális ellágyulás.

Ó, de hiszen mindez a kisebbik fele a dolognak. Úgy sem éltek közös életet, hiába éltek ugyanabban a lakásban. Az egymástól való elszakadásnak csak a külső formája változik. Ebbe már nem olyan nehéz beletörődni. Hanem amit csak úgy, egy-két ideges mondatban odavetve elejtett. Az megdöbbentő és fájdalmas.

Mai lányok. Mennyit hallani manapság ezt a két szót. Többnyire szülőktől gondterhelt sóhaj kíséretében. Vagy szoknyavadász hírében álló férfiaktól, vígan csillogó szemmel. Ő ezt mindeddig szenvedélyesen cáfolta. Nem igaz, nem igaz, nem igaz. A jobb társadalmi osztályokban még ma is gondosan nevelik a fiatal lányokat. Hosszú névsort tud mondani olyan úrilányokból, akikért tűzbe merné tenni a kezét. S milyen önérzetes nyugalommal beszólt ilyenkor, annak tudatában, hogy ő hogyan nevelte a saját leányát. De, ha az igazat most már őszintén meg akarta vallani magának, az utóbbi időben már kétségei bukkantak fel a

saját lánya felől. Abba a névsorba, amelyet még most is nyugodtan fenntartott, a saját lányát már nem merte volna olyan vak bizalommal belevenni. De ezeket a kétségeket erőszakkal elnyomta magában. Még rendre is utasította önmagát, hogy Klárit gondolatban ennyire megsérti. Szólani nem szólt neki, a kérdést nem vetette fel. Részint azért, mert Klári kétségtelenül elvágott volna minden érdeklődést egy kurta és határozott válasszal. Részint azért, mert úgy érezte magát, mint a megcsalt feleségek, akik nem mernek faggatni, mert rettegnek attól, amit megtudhatnának.

Nem igaz, a mai lányok nem mind azok az elvetemedett, lélektelen, sikamlós kis állatok, akiknek a társasági szóbeszéd állítja őket. Vannak, igenis vannak, tiszta, komoly lelkű, derék lányok is közöttük, akik reszketve várják az esküvő után következő napokat. De az ő lánya nincs ezek között. Ha férjhezmegy, nem teheti fejére a mirtuszkoszorút. Igaz, hogy nem is nagyon akarja. Háziruhában esküsznek és templomba sem a templomért mennek, hanem azért, hogy kellemetlenségük ne legyen a jó társaságban. Mit szólna Meszlényi Zoltán, ha élne? Milyen őrjöngéssel vonná felelősségre a feleségét: „Magdolna, hogyan vigyáztál a szemem fényére, akit rádbíztam?" S mit tudna ő felelni a tomboló és megalázott ember keserves haragjára? Semmit. Legföljebb annyit: „Őt kérdezd, a te természeted van benne. Ő is erősebb nálam, mint ahogy te is erősebb voltál. Amíg nagykorú nem lett, valahogy bírtam vele. Kéréssel, órákig tartó rábeszélésekkel, néha úgyszólván rimánkodással: ne járkáljon egyedül, ragaszkodjék a régi szabályokhoz, ne tegeződjék férfiakkal, ne vegyen részt olyan sportkirándulásokon, amelyekkel az jár együtt, hogy ismeretlen menedékházakban alszik. De aztán kisiklott a kezemből. Mit tehettem volna? Megélt a maga lábán. Ha jeleneteket csinálok neki, szó nélkül faképnél hagyott volna. Csak a jó Isten tudja, hogyan vigyáztam az ő jövője miatt a saját jóhíremre, mennyi örömtől megfosztottam magam miatta, mikor szerelmes voltam. Most itt állok én örömtelenül és itt áll ő a fátyol nélkül, amelyet eldobott magától. Neki, aki még hajadon, szeretője van. Nekem, aki asszony vagyok, nincs. Ezt a világot én nem tudom érteni. Nem értheted te sem, Meszlényi Zoltán, feküdj vissza a sírodba és örülj, hogy nem élsz."

Megszólalt a telefon. Felvette a kagylót. Idegenszerű kiejtéssel azt mondta valaki magyarul, hogy az olasz követségről Perretti úr akar beszélni.

- Pronto, chi parla, prego?

Magdolna olaszul felelt.

- La madre della Claire. Bon giorno, signore.

És átadta leánya üzenetét. Az olasz úr kurtán megköszönte az üzenetet és letette a kagylót. Talán ez a Perretti a leánya udvarlója? Nem, hiszen ez nőtlen ember. Valószínüleg Nymwegen Pista, az házas. És mikor az telefonál, akkor Klári beviszi a telefont a harmadik szobába. Most már nagy a lakás, nem kell a fürdőszobába vonulni a telefonnal, mint ő tette valaha. Igen, a legvalószínűbb, hogy Nymwegen Pistával van viszonya, az Irma fiával. Köztudomású, hogy Nymwegen Pista csak névleg házas, a gyerekek miatt nem válik, az asszonynak évek óta viszonya van egy pilótával. Micsoda világ. És ők is azt a szót használják, hogy szerelem.

- Klári, Klári, - mondta magában mély sóhajtással, - legalább tudnám, hogy szerelmesek vagytok...

De ezt alig remélhette. A Nymwegen Irma fia, aki a külügyminisztériumban szolgált, nevezetesen szép férfinak számított, de puha és akarattalan embernek, akinek semmi máson nem jár az esze, mint a kártyán. A nők úgy futnak utána, mint kopófalka a vad után. Azé, aki hamarabb utóléri. Neki édes mindegy. Hagyja magát szeretni és becézni. És Klári sem az, aki igazi szerelemre engedné forrósodni a fejét. A szép férfi nyilván megtetszett neki, hozzá-

fogott, szívós eréllyel elvette a többiektől, lekötötte magának és most kedvére zsarnokoskodik fölötte. Mert alattvalók nélkül nem élhet. Ezért társult azzal az önállótlan, állati szorgalmú és ijedt természetű kis Miklosics grófnéval is. Afelett is uralkodhatik, ahogy akar. Anyjára már nincs is szükség.

Ment öltözködni. Letette pongyoláját. Leült toalettasztala elé. Belenézett a tükörbe és sokáig tétlenül vizsgálta magát. Igen, még mindig szép volt. Arca teljesen ránctalan, híres arcbőre a tökéletesség maga: akár a porcellánból való virágok árnyalata. Hajában jobboldalt egy fehér csík, de inkább pikáns érdekesség, mintsem az öregedést hirdető jel. Rizsporra, szemfestésre, simításra semmi szüksége, csak annyit használta a pamacsot most is, mint húsz évvel ezelőtt. Ha egészen modern akart lenni, végighúzta a rúzst az ajkán. A termete valamivel teltebb volt, mint régen, de kifogástalan. Az utcán most is utána fordultak az emberek. Névtelen rajongók felhívták telefonon, de az első két mondatnál tovább nem jutottak. Leveleket is kapott és névtelen virágküldeményeket is, sőt most többet, mint fiatal korában. A leveleket eldobta, a virágokat sajnálta eldobni, de únta őket. Hogy valaha egy esztendeig szerelmes volt valakibe, arra jóindulatú megbocsátással gondolt vissza. Mosolygott akkori vergődésén és a szakítást követő idők fájdalmain. Az a tűz, amelyet annak az egyetlen férfinak sikerült meggyujtani idegrendszerében s amely összesen egy esztendeig lángolt, már rég kialudt benne. Éppen olyan érzékek nélkül való életet élt, mint a Detky Pál felbukkanása előtt. Jól aludt, sokat úszott, tökéletesen egészségesnek érezte magát. Egyetlen ponton voltak kellemetlen érzései: ha a fogai jutottak eszébe. Mert ő tudta, amit tükre nem mutatott, s amit mosolygásakor sem vehetett észre senki: elül két fogát halálra ítélte a fogorvos. A két egymás mellett fehérlő fog már nem állt szilárdan. Ingott mindakettő. A fogorvos megmondta, hogy nem messze van az az idő, mikor azt a két fogat ki kell venni és helyökre hamis fogakat kell csavarni egy belső és nem látható hidacska segítségével. A hidacskát oda kell majd erősíteni a még egészséges szomszéd fogakhoz. Így ez tartani fog néhány évig. Azonban előrelátható, hogy ezek a szomszédok is meglazulnak. S majd elkezdődik a baj a másik oldalon is. És akkor bizony jön a fogsor. A pápaszemmel együtt. Idestova itt az öregség. Amelyre tulajdonképpen vágyott is már lassanként. De ép fogakkal szerette volna megérni. Már előre írtózott attól a gondolattól, hogy idegen tárgyat kell hordoznia a szájában.

De erre korán volt még gondolnia. Az a két fog még egészen picit mozgott csak. A mozgást csak akkor érezte, ha óvatosan odatapintott mutatóujja érzékeny hegyével. Különben mosolya hibátlan, ápolt fogakat mutatott. S aki idegen jól megnézte az utcán, semmiesetre sem mondta többnek negyven évesnél. Most, amikor az ötvenes szám küszöbén állott. Nemrég múlt el negyvenkilencedik születése napja. Még pedig minden kellemetlenség nélkül: nem gratulált senki. Klári egyszerűen elfelejtette. Aki bizonyára nem felejtette volna el, a szegény és kedves Korff Egon gróf, az már évek óta nem élt. Phil és Bodó, akik néhány évig számon tartották, lassacskán nem emlékeztek meg erről a napról többé. Csak halottak napján szoktak eljönni, hogy Pocok emlékének áldozzanak, és Jézuska estéjén jelentek meg, mint hagyományos meghívottak. A születésnapról tehát senki nem vett tudomást. S ő csak magában tünődött el azon, hogy most még egyetlen olyan esztendeje van hátra, mikor életkorát a négyes számmal kezdheti. Ámbár, ha tetszik neki, még hosszú évekig teheti. Más nőnek görcsösen kell kínlódnia, hogy éveiből letagadhasson valamit, neki az igazi életkorát senki sem hiszi el. Mindig mulatságot okozott neki a fiatal vámtisztek arca, mikor külföldi határátlépéskor belepillantottak útlevelébe, visszahőköltek, bámulva rápillantottak, aztán megint az útlevelébe néztek.

Felöltözött, végignézte magát az állótükörben. Onnan a híres szép Meszlényiné nézett rá vissza. Akinek ezelőtt hat évvel, negyvenhárom éves korában, pörösködnie kellett egy illatszerésszel, hogy vonja be azokat a díszes fürdősó-dobozokat, amelyekre az ő, nem tudni, honnan szerzett, arcképét sokszorosíttatta. A pert megnyerte, a kártérítésről lemondott, azóta

az illatszerész hálából minden karácsonykor óriási rakományt küld pipereholmiból. És az a szép Meszlényiné nézett vissza a tükörből, akit négy évvel ezelőtt, tehát negyvenötéves korában, meglátott a Budapesten időző maharadzsa, kinyomozta a szépség kilétét és elküldte titkárját az Andrássy-útra, hogy szeretne megismerkedni. Mire Magdolna azt válaszolta, hogy amennyiben véletlenül közös ismerősök társaságában találkoznak, az érdekes ismeretségnek nagyon fog örvendeni, más módot azonban nem tud. Ezt a titkár elfecsegte egy újságírónak, az megírta, s akkor a lapok egy hétig ostromolták fényképért az Andrássy-úti lakást. Magdolna nem mehetett az utcára, lent fotoriporterek várták. Mígnem a maharadzsa elutazott, s ezzel az ügy érdekessége a lapok számára megszűnt. Az a szép Meszlényiné egyenesedett ki a tükörben, akit tavaly, tehát negyvennyolcéves korában, felkért Elizabeth Arden Budapesten járó üzletvezetője, hogy vállalja egy Budapesten alapítandó nagyszabású szépészeti intézet igazgatónői állását; nem lesz semmi dolga, csak naponta egy-két órát ott kell tartózkodnia az üzletben és ezért annyi fizetést kap, mint egy magyar miniszter. Magdolna megnézte magát. Azon tünődött, hogy lehet valahol messze a világon, valami távoli őserdő mélyén, amerre soha ember nem jár, egy tisztás közepén egyetlen szál szép virág. Nem látja senki és nem is fogja látni. Lassan-lassan hervadni kezd.

Mikor elkészült öltözködésével, becsengette Mámit. Az öreg betotyogott.

- Tessék, instálom.

- Nagy újság van, Mámi. Költözködünk.

- Igenis, - felelt Mámi egykedvűen, - hová?

- Hogy hova, az majd akad. Nem ez a fontos benne. Hanem az, hogy Klári nem fog velünk lakni.

- Nem?

- Nem. Külön költözik Miklosics grófnéval. Mi ketten maradunk, öreg Mámi.

- Igen. Ejszen eddig is valahogy olyanformán voltunk, báróné lelkem. Majd csak megleszünk ezután is.

- Jól van, Mámi. Hát én most elmegyek. Ha telefonálnak, a lány mondja meg, hogy itthon ebédelek.

Magdolna lement az utcára. Korán volt még, gyalogolni akadt kedve. Elindult a Duna irányában. Gyönyörűen sütött a nap, valami kedves mélabúval. Eszébe jutott Tompa verse, amelyet süldőlány korában az Ákos-szerelem idején jegyzett meg s azóta sem felejtett el:

Őszi lombok hervadása,
Őszi napfény ragyogása.
Hervadásból, fényből támad
Lelkemen e kedves bánat.

Kedves bánat volt csakugyan, ami elöntötte szívét. Nem háborgott benne Klári ellen sem harag, sem szemrehányás. A maga életét akarja élni. Ez természetes emberi önzés. De tiltakozni ez ellen és mindenáron ragaszkodni az együttéléshez, olyan önzés volna, amely csak látszatra anyai, mert nem a gyermek szempontjait nézi. Vannak anyák, akik látszólagos anyai érzésből, de alapjában a legönzőbb indulatból, kölönc gyanánt kötik magokat leányuk életére, tönkreteszik házaséletét, boldogtalanságba hajszolják, csak azért, hogy az ő kölyökkereső majomszeretetök kielégüljön. Tulajdonképpen nagyon kevés igazi szülő van a világon. Száz között egy akad, aki el meri mondani: „Nem a gyerek rendeltetése, hogy én jól érezzem magam, hanem az én rendeltetésem, hogy a gyerek jól érezze magát.”

Jól kilépve mendegélt az Andrássy-úton és visszaemlékezett arra a nem is olyan régi időre, mikor ezt a szép utat kockás faburkolat fedte, gumikerekű fogatok suhantak rajta, s ebből csak a lovak patáinak ütemes, tompa csattogását lehetett hallani. Most lovat egyet sem látni, gépkocsik zúgnak egymásután, az innenső oldalon a város felé, a másik oldalon a liget felé igyekezve sorban. Más kép, más világ. Akik a régi világból itt maradtak, s akikkel valaha az élet felé csattogtak a lovak, azokat most már kifelé viszi a gépkocsi.

A Lánchídig gyalog ment, ott felült a tizenhatos autobuszra. Felment a Várba, megnézni azt a lakást. Már a kapu nagyon megtetszett neki. A kis udvar is, amelyen még vidáman zöldelt a gyep. Hátul falépcsőn ment fel a szóbanforgó lakásba, a házmester hozta a kulcsot. A lakók nem voltak otthon. Csak az ajtóból kukkantott be, mindig ellenére volt kéretlenül véteni a más otthona ellen. Két kicsiny szoba tűnt eléje, kispolgári holmival, mintha csak Fügeden lépett volna be valami ismeretlen családhoz. De ez a pillantás elég volt ahhoz, hogy meglássa: a padló görbedő szélű deszkái helyett parkettet kell csináltatni. A konyha piciny, de valahogyan el lehet boldogulni rajta. Fürdőszobára és a Mámi szobájára éppen csak hogy hely akad. Takarításra, házi munkára bejárót kell venni.

- Mennyi a házbér?

- Hatszáz pengő.

- Hatszáz egy negyedre? Ilyen bolondot ne mondjon.

- Nem egy negyedre, nagysága, kérem. Ez évi bér, hatszáz pengő, nagysága kérem.

- Jól van, kiveszem. Én Meszlényi báróné vagyok. A leányom már járt itt, úgy-e?

- Ó, kezeit csókolom, méltóságos asszonyom, igenis. Bocsánatot kérek, nem tudtam, hogy kit tiszteljek. Igenis. Majd megjelentem a méltóságos gróf úrnak, igenis.

Mikor kilépett az utcára, szerette a házak kisvárosi hangulatát. Az ódon kis paloták és nyugalmas külsejű polgárházak sora a hunyorgó napfényben a csendes nyugalom és a megenyhülés érzésével töltötte el. És már örült annak, amiért reggel még sírva fakadt. Jó és kedves lesz itt egyedül lakni, vendéget alig fogadni, sokat ülni otthon könyv mellett, vagy zongora előtt, alkonyatkor sétálni a bástyán, téli estén hallgatni a tüzet és Mámi behallatszó jövés-menését. És talán utolsó lakásának is szánta ezt az élet. Ha még sok van hátra, akkor húsz-huszonöt év mulva is itt lehet örülni a csendnek és békességnek. Talán már bottal fogja járni azt a falépcsőt, hátul az udvarban, tisztes feketében, ápolt fehér hajjal. S talán Klári mégis férjhez megy és néha unokák lármája fogja felverni az eldugott kis lakás nagymamai csendjét. Milyen kár, hogy így fordult a Klári élete. Lehetne már tízéves leánya. És annak tíz év múlva már lehetne gyereke. A dédunoka, aki minden vasárnap délután eljönne dédanyóhoz. Mialatt a várbeli utcákon hósipka fedné a házakat, belépne hangos lármával, pirosra csípett orral, sapkájához kötött pamut-fülvédővel a kis kölyök, azonnal az ebédlőszekrény aljához sietve, ahol a torta várja... Nem, ez csak ábránd. Még az is nagy kérdés, hogy az unoka örömét megadja-e a jó Isten.

A jövés-menéstől étvágya támadt. Bement a Ruszwurm-cukrászdába. Kevesen voltak ott, egy-két jól öltözött úriember itta kései reggelijét: kiabált róluk, hogy miniszteriális emberek, agglegények, akik későn járnak be a hivatalba, belügybe vagy pénzügybe. De a belső szobában fiatal pár ült. Egy-egy sütemény fölé hajolva beszélgettek, a fiú nagy lendülettel suttogott a leánynak, az pedig pirosan és boldogan hallgatta. Nagy gyakorlatuk még nem igen lehetett, mert a térdöket mohón nyomták egymáshoz az asztal alatt, nem gondolván arra, hogy más igen jól láthatja, amit ők az asztal márványlapjától nem láthatnak. Milyen szavakat mondhatnak vajjon? Bizonyára ilyeneket: örökre, nagyon, soha, teljes szívemből, csak te. Magdolna megbocsátó gyengédséggel, úgyszólván részvéttel pillantott néha rájuk. De egyszerre eszébe

ötlött a gondolat: ezek mai fiatalok, talán már viszonyuk is van. És talán a kis szőke fruska anyja éppen most mondja valakinek nagy-büszkén: „Az én lányom egészen más.” Erről Klári jutott eszébe. Elfordította a fejét a fiataloktól. Tovább eszegette a maga süteményét.

Aztán ismét kint állott a Szentháromság-téren. Eredetileg úgy tervezte, hogy bemegy a városba és elnéz a Szegényvédelmihez. Legutóbb kint járt egy barakktelepen, hogy megnézzen néhány nincstelen családot, erről akar beszámolni a központban. De most már nem volt kedve. Egy darabig ugyan találgatta, vajjon mekkora autóbusz-költséggel és hány villamoskisszakasszal tudná a legjutányosabban megjárni az egész utat. Ez mindig gyönyörködtette veleszületett takarékosságát. Ha hosszú elmemunka árán, amely szinte hadászati tervhez vagy rejtvényfejtéshez hasonlított, sikerült olyan útvonalbeosztást kieszelnie, amelyen hat fillért megtakarított, olyan öröm töltötte el, mintha csatát nyert volna. Most is különböző átszállásokon, autóbusz és villamos többféle kombinálásán járt az esze, de elunta. Úgy határozott, hogy a Szegényvédelmit holnapra halasztja, most pedig ebédidő előtt elmegy a Gellértbe, a pezsgőfürdőbe. S mialatt odaállt várakozni az autóbusz-állomáshoz, azon gondolkozott, hogy az elmúlt idők rajta magán is sokat változtattak. Serdülő lánykorában inget volt köteles ölteni, ha a fürdőkádba lépett, és Abbaziában szó sem lehetett arról, hogy a közös tengeri fürdőbe betegye a lábát. Most pedig maga sem talál semmit abban, hogy feszes trikóval fedett termetét férfiak nézegessék a fedett uszodában, vagy a Hullámfürdőben, vagy a pezsgőfürdőben. Ha Klári száz lépést tett előre, ő maga is tett tizet. A szemérem is tud kopni, mint a sokat használt szerszám. Moziban egyszer régesrégi képeket mutogattak, többek között tengerparti jelenetet, amelyben a nők tetőtől-talpig nekiöltöztek a víznek és bámulatos, sok ráncú lebernyegeket öltöttek. A nézőtéren hangos derültség futott végig, és Magdolna azon vette észre magát, hogy együtt kacag a kacagókkal. Holott a háború előtt ő maga is ilyen fürdőruhát hordott. Most pedig szerfölött nevetségesnek találta. Mintha a húszéves Magdolnát hangosan kinevette volna a negyvenen túli, aki levágatta a haját, sok időt fordított kézápolásra és a száját piros festékkel kente be.

A pezsgőfürdőben kevesen voltak. Ezt szerette. Szabadon úszhatott néhány jó hosszú tempót, nekiereszthette erős rúgásait és széles karcsapásait. De valaki más ugyanígy örvendhetett a ritka lehetőségnek, mert éppenséggel háton úszott, semmire sem figyelve. Koponyájával neki is szaladt a Magdolna térdének. Alapos rúgást kapott.

- Oppardon, - mondta a rúgott ember.

Magdolna is szólt volna, de egyszerre elámulva állott talpra a vízben.

- Feri!

Az volt, Rozsály Feri. Akit hosszú évek óta nem látott.

- Na nézd, Magdolna! Ilyen meglepetés!

Nevetve szorítottak kezet a víz alatt. Aztán Feri kezetcsókolt a víz felett.

- Ferikém, hogyan kerülsz ide? Hiszen én téged Amerikában hittelek.

- Tegnap jöttem haza onnan. Hadd nézzelek már! Bizony isten még szebb vagy, mint mikor utóljára láttalak. Hogy csinálod ezt? Mert én bizony úgy kopaszodom, hogy beszélni is rossz róla. Hogy vagy? Klári hogy van?

Magdolna a fejét rázta.

- Nem, öregem, ez így nem megy. Eleget fürödtél már?

- Jó félórát. Elég is.

- Hát akkor hallgass ide. Most tizenkét óra. Gyorsan felöltözünk és felmegyünk a hallba, de az első emeletre. Én háromnegyed kettőig ráérek.

- Nagyszerű. Én is.

- Akkor siessünk. Akkorát fogunk beszélgetni, mint ez a ház. Most gyorsan öltözködni.

Még nem volt fél egy, mikor már ott ültek a néptelen társalgóban, előttük egy-egy pohár ürmös.

- Most beszélj, Feri. Mi az, hogy hazajöttél? Szabadság?

- Nem. Végleges. Olyan erős honvágyat éreztünk már, hogy megpiszkáltam az összeköttetéseimet. Hazahozattam magam.

- Várjál csak. Mikor legutoljára beszéltünk, még egyenruha volt rajtad.

- Igen. Akkor jöttem haza Varsóból, ahol katonai attasé voltam. Akkor vetettem le az angyalbőrt. Polgári állást kaptam: New Yorkban lettem a Külkereskedelmi Hivatal megbízottja. Nagyon érdekes munka volt, igazán szerettem csinálni. Odakint jött a két kisebbik gyerek...

- Ó, már négy gyereked van, Ferikém.

- Négy. És mind a négy fiú. Hát kérlek, kezdtem észrevenni, hogy ezek a kölykek rosszul beszélnek magyarul. Ezt már nem lehetett elviselni. Különben is megvallottuk egymásnak a feleségemmel, hogy rettenetesen vágyakozunk haza. Három évig egyszer sem voltunk itthon. Hát most itthon vagyunk. Új beosztást kaptam.

- És hogy vagytok? Mennél hamarabb látni akarom a feleségedet. Hogy van?

- Azt hiszem, mire hazamégy, telefonüzenet fog várni. Rábíztam, hogy hívjon fel. Megvan nagyszerűen, köszönöm.

- Jól éltek, Ferikém?

- Hála a jó Istennek, ma is úgy vagyunk, mint az első esztendőben. Tudod, mindennap el kellene mennem a templomba hálát adni, hogy ezt az asszonyt az utamba vezette. Nem érezzük mi jól magunkat, csak egymás mellett. Legjobban szeretünk otthon maradni és beszélgetni. Vagy akár nem is beszélgetni, csak nagyokat hallgatni és üldögélni együtt.

- Hány éves házasok is vagytok?

- Tizenöt.

- Igen, tizenöt. Kevéssel a Pocok halála után esküdtetek. Tizenöt. Hát ilyen is van? Mondd, és jó vagy hozzá? És tisztességes?

Rozsály Feri nagyot nevetett.

- Tudod, másnak ezt nem mondom meg, mert kinevetnek. De neked megmondom. Én még soha nem néztem más nőre, mióta házas vagyok. Nem nagy érdem tulajdonképpen, mert nekem csak ő tetszik.

- Ó istenem, hogy ilyet is hall az ember. Ferikém, visszaadod a hitemet a világban. Bizony Isten szeretnélek megölelni. Nem voltál ám mindig ilyen. Engem bizony megcsaltál.

- Talán ha elvettelek volna, téged meg is csaltalak volna. Pedig gyönyörű vagy. Titokzatos dolgok ezek. De nem is töröm ilyesmiken a fejemet. Örülök neki, hogy megtaláltam a páromat. Ő is éppen így örül. Gyakran mondogatjuk is egymásnak. A négy fiú egészséges, mint a makk. Mi kell egyéb az életben? Boldog ember vagyok, Magdolna. De ne rólam beszéljünk, mert akkor vége-hossza nincs a hencegésnek. Beszéljünk rólad. Tudod-e, mióta nem beszéltünk részletesen és bizalmasan a dolgaidról? Mióta házas vagyok. Ha találkoztunk

is, nem voltunk egyedül. Most mondj el mindent. Kezdd ott, a legelején. Nagyon szenvedtél a kisfiú miatt?

- Nagyon. Most is szenvedek. Nem lehet ebbe beletörődni soha. Ez a fájdalom csak velem együtt fog meghalni.

- Szegény Magdolnám, meg tudlak érteni. De legalább megvan a másik gyereked.

- Sajnos, alig.

- No. Csak nincs valami baja?

- Nincs, nincs. Duzzad az egészségtől, hála Istennek. De szeretnék sorrendet tartani. Ez majd csak a végén jön. Most úgy ugrom rád, mint héjja a kis csirkére. Te vagy az egyetlen, aki előtt ki tudom önteni a lelkemet. És ha nincs kivel együtt örülni, vagy nincs kinek panaszkodni, az nagyon rosszul esik, Ferikém. Nem unod hallgatni?

- Ó dehogy. Ha nem akarnál beszélni, faggatnálak.

- Hát van valami, amit te nem tudsz. És amit más sem tud. Kevéssel azután, hogy Pocok meghalt, még egy nagy érzelmi megpróbáltatáson is keresztülmentem. Szerelmes voltam. Először igazán életemben. Boldog voltam. Megtanultam, milyen érzés az, mikor egy asszony boldog. És ez a boldogság egy napon összetört. Akit szerettem, megcsalt. Látod, most önzésből is örülök annak, hogy olyan vagy, amilyen vagy. Csak tiszta ember érthet meg engem. Rögtön szakítottam vele. Mert akinek nem hihetek többé, avval nem lehetek boldog. Megértesz engem?

- Tökéletesen.

- Mert mások aligha értenék meg, ha elmondanám nekik. Hallom néha, hogy asszonyok hogyan beszélnek az ilyesmiről. „Mit tehettem volna? Megbocsátottam neki. Férfiaknál nem lehet azt úgy venni." Ezt viszont én nem értem. Úgylátszik, tévedésből helytelen világba születtem. Velem csak baj történhetik. Ahogy a barlangomból kibújok, már megvan a baj. Hallgass ide, elmondom neked, mit láttam egyszer az állatkertben. Klárival egy időben sokszor mentem oda. Volt a medvék között egy gonosz kis fekete medve. Mellette két ketrec üres volt. Egyszer az egyikbe új medvét hoztak, mamlasz, kedves, szelid barna medvét. Ez az új medve mindenkit szeretett. Ha kenyeret kínáltak neki, úgy tudott örülni, mint egy ember. Tele volt az életben való hittel, még a fogság ellenére is. Eljátszogatott a ketrecben egy fagolyóval, gurigázta, lökdöste, megtámadta, hanyatt feküdt vele. Komolyan mondom neked, kacagott. Volt valami különös, boldog dörmögése. Hogy milyen szép az élet még a ketrecben is, az ilyen boldog dörmögéssel tört ki belőle. A másik, a gonosz fekete, a rács legszéléhez húzódott, kidugta az orrát az új szomszéd felé és várt. Egyszer csak a boldog barna medve észrevette, hogy neki szomszédja van. Roppantul megörült. Ő is odament a rács legszéléhez és addig mesterkedett, míg a rács között ki tudta dugni az orrát a másiknak az orrához. Mintha csak boldogan meg akarta volna csókolni társát a fogságban. A fekete villogó szemmel várt, míg ennek a hiszékeny bolondnak az orra egészen közel ért hozzá, akkor villámgyorsan odakapott és teljes erejéből belemart. Nagy darabot leharapott belőle. Ez szegény felordított és visszahúzta a fejét. Cafrangokban lógott az orra és erősen vérzett. Mi Klárival néztük ezt és a lélegzetünk is elakadt. A szegény megmart medve zokogni kezdett. Akár egy ember. De hidd el, nemcsak a testi fájdalomtól sírt, hanem a szörnyű csalódástól is. Szeretettel, jósággal, bizalommal, hittel közeledett és ezt a választ kapta. Hát Ferikém, az élet a fekete medve és én vagyok a barna medve. Kidugtam az orromat, az élet rögtön véresre harapott. Megesküdtem tehát magamban, hogy soha többet az orromat nem dugom ki. Visszavonultan éltem, egy-két közeli ismerősön kívül senkivel nem érintkeztem. Maradt a leányom. Neki szántam minden gondolatomat és az egész életemet. Addig is jó anya voltam. De a csalódás után még azt az

ürességet is, ami sajgott bennem, csak ővele akartam kitölteni. Az angol miss éppen akkor férjhez is ment. Nem vettem másikat. Nyilvános iskolába adtam a gyereket és mindennap vele együtt tanultam. Nem jártam társaságba, semmi más nem létezett számomra a világon, mint egyik gyerekem emléke, és a másiknak a fejlődése. Azt terveztem, hogy letétetem vele az érettségit, aztán beíratom műtörténeti kurzusra az egyetemre, felvétetem magamat a Park-klubba, társaságba viszem, báloztatom és roppant gonddal és óvatossággal mellette leszek, mikor a szíve jelentkezni kezd. De ezek csak szép tervek maradtak. Klári semmi áron sem akart az úgynevezett társaságba kerülni. A Park-klubot hevesen ellenezte. A műtörténetet ellenezte. Ehelyett okvetlen kereskedelmi tanfolyamot akart végezni. Nem akartam olyasmire erőltetni, amihez nincs kedve; amellett tetszett is nekem, hogy olyan józan és életrevaló, és hogy dolgozni akar. De akkor kezdett lelkileg különválni tőlem. Zárkózott volt, nem közölt velem semmit. Olyan ismerősöket szerzett, akik nekem nem voltak ismerőseim. Sokat sportolt. Úszni járt és sí-kirándulásokat csinált. Minden héten, minden nap, minden órában éreztem, hogyan távolodik tőlem. A felfogása önálló lett. Megmosolyogta az elveimet. De azért úgy tessék-lássék szót fogadott. Egy szép napon huszonnégyéves lett. Akkor bejelentette nekem, hogy egy barátnőjével, a Miklosics gróf elvált feleségével, fordítóirodát alapít. Bámulatos szorgalommal és kitartással meg is alapította. Nem telt bele egy félesztendő, már jól keresett.

- Miféle iroda az? Nagyon érdekes.

- Mondom, fordítóiroda. Ha valami okmányt le kell fordítani szerb nyelvre, neki van szerb fordítója. Ha egy kereskedő a portékája reklámját tíz nyelvre akarja lefordíttatni, elküldi a magyar szöveget az irodába, visszakapja tíz nyelven. Írók fordíttatnak nála angolra film-vázlatokat, hogy ha valami amerikai mozinagyság jön Pestre, kéznél legyen az eladandó ötlet angolul. Minisztériumoktól is kap munkát. Különösen a külügyből. De a belügynek is van úgynevezett fordítóosztálya, az szintén gyakran dolgoztat vele. Követségek is rendelnek nála.

- Roppant ügyes.

- Kitünő. Mintaszerűen csinálja. Az összeköttetéseit remekül ápolja. Ő maga is igen jól tud nyelveket, a barátnője is. Az elején néha csak három-négy órát aludt, hajnalig dolgozott és reggel már ott volt az irodában. És amilyen gyorsan haladt előre az iroda, ugyanolyan iramban függetlenítette magát tőlem. Egyedül maradtam. A fiam halála még mindig kegyetlenül égetett, és a szerelmi csalódáson sem olyan könnyen estem keresztül. Elkezdtem magamnak valami tartalmat keresni. Először olaszul tanultam. Meg is tanultam nagyon jól, most is sokat olvasok olaszul. De mikor már tudtam, megint nem találtam a helyemet, megint nem tudtam mit csinálni magammal. Akkor elkezdtem háziiparral foglalkozni. Csipkével, paraszt-hímzéssel, ilyesmivel. Gondoltam: én is boltot nyitok mint Klári. Nem baj, ha nem keresek is, csak rá ne fizessek. Gyönyörűségem telik benne és néhány szegény parasztasszonyt pénzhez juttatok. Az előzetes szervezéssel eltelt egy félesztendő. A bolt két hónapig élt. Jobbról-balról becsaptak, egy alkalmazottam megszökött a pénztárral. Csúnyán ráfizettem. Akkor Klári addig erőszakoskodott, míg megtanultam bridzsezni. Szórakoztatott, mulattatott. Egy évig éjjel-nappal bridzseztem. De annyi nem kívánatos emberrel kellett összejönnöm, hogy egy napon megcsömörlöttem tőle. Abbahagytam. Most már csak nagyritkán ülök le játszani, rendszerint akkor, ha Klári utolsó pillanatban telefonál, hogy nincs negyedik, rohanjak meg-menteni a társaságát. Akkor elhatároztam, hogy én is fordítok. Angol, francia, német vagy olasz regényeket magyarra. Egyet le is fordítottam. Most már tudom, hogy rosszul. De meg olyan nyomorúságot ismertem meg, annyi állástalan írót láttam kiadók előszobájában kuporogni és szorongani, hogy tisztességtelen dolognak láttam ilyen szegény emberek elől elvenni azt a pár pengőt. Abbahagytam. Akkor jótékonysággal kezdtem foglalkozni. Van egy bizonyos Szegényvédelmi Intézet. Olyan úrinők segítenek ott, akiknek sok a ráérő idejük.

Szívszaggató nyomort ismertem meg, leírhatatlan szennyben sínylődő gyerekeket, ocsmány betegségeket. Itt meg is maradtam. Segítek, amit lehet. De érzem, hogy ez sem ad igazi tartalmat az életemnek. A lányom adhatna, ha rámszorulna, ha bizalmas volna hozzám és mellette kellene állnom. De ő nem szorult rám...

- Bocsáss meg, Magdolna, de ez a világ rendje. A kicsik felnőnek. Ha a kis fecskét az anyja megtanította repülni, akkor a kis fecske elrepül. Te pedig együtt élsz a gyermekeddel. Ez már ajándék az élettől.

- Talán az volt máig. De Klári éppen ma reggel közölte velem, hogy külön költözik. Ma délelőtt már lakást néztem. Egymagamnak. Látod, én még anya sem lehetek. Azt már csak igazán elvárhattam volna az élettől, hogy az anyaságom örömeiben hihessek. Kidugtam az orromat. Most vérzik.

A férfi fejét csóválta. Meleg barátság világított a nézésében.

- Hány éves vagy, Magdolna?

- Negyvenkilenc, - felelte ő habozás nélkül.

- Mennyi? - bámult a férfi.

- Mondom, negyvenkilenc.

- Hihetetlen. Várjál csak... de igen, kijön. Az ember rádnéz és elámul. Mondd, hát nem mehetnél férjhez?

- Szerelem nélkül? Azt nem. De ne törd a fejedet, hogy mit kellene velem csinálni. Az én programom kész. A mai napon ezennel elkezdek megöregedni. Majd elmotoszkálok a dolgaimmal, amíg egyszer végleg el kell mennem. Jótékonykodom. Sokat járok templomba. Aztán mindig akad valami, ami érdekel. Most például át kell alakítanom és be kell rendeznem a lakásomat. Az nagy passzió.

- Hopp, éppen ma kértek tőlem támogatást egy nagyon tehetséges berendező művész számára. Nem is tőlem, hanem a feleségemtől. Hallottál ilyet? Egy napja vagyunk Pesten és már protekcióért nyaggatnak. Azt hallom, hogy ez most járvány idehaza. Talán próbáld meg, hogy mit tud. Hátha csakugyan olyan jó.

- Kérlek, szívesen. Hívjon fel telefonon és hivatkozzék rád. Most mennem kell, háromnegyed-kettő. Úgy elrepült az idő, hogy hihetetlen. Estig itt tudnék ülni veled. Szóval, telefonon megbeszéljük, hogy mikor jövünk össze, jó? Hol lakol?

- Egyelőre itt a Gellértben. Most keresünk majd lakást mi is.

Együtt mentek a kijáratig. Ott Feri kezet csókolt. Melegen köszönt a viszontlátásig. Aztán még tartotta a Magdolna kezét, mint aki mondani akar valamit. Magdolna kérdő pillantással nézett rá.

- Kár érted, - mondta a férfi.

Ő elmosolyodott és indult. Ment a villamosmegállóhoz. Várta a következő kocsit. Két fiatalember állt mellette. Egyik meglökte a másikat. Rápillantottak és összesúgtak. Magdolna elfordult. „Ne fáradjatok, - gondolta magában, - nem érdemes. Kár értem."

II.

Valóban telefonáltak egymásnak. Abban maradtak, hogy most „nagy a rumli”. Mind a két félnek lakásgondokban főtt a feje. Ha majd mind a ketten rendbejönnek, okvetlen megint felhívják egymást. Magdolna letette a kagylót és tudta, hogy évekig nem fogja őket látni. Feri felesége nem is volt nagyon lelkesen nyájas, csak éppen udvarias és kedves. „Terhökre lennék”, - gondolta magában Magdolna. És odatette nevöket még egynéhány jóismerős mellé, akik lassankint elmaradoztak tőle.

A lakással úgy fordult a dolog, hogy Klári már néhány nap mulva érdekes újsággal érkezett haza. Nemcsak hogy lakót szerzett az Andrássy-úti házba, hanem egyenesen vevőt. Az Andrássy-úti ház most egy örökséghez tartozott, amely körül elkeseredett és bonyolult hagyatéki pörök folytak. A patvarkodó örökösök a pörök eldőltéig ügyvéddel kezeltették az ingatlanokat, az ügyvéd örült, hogy a házat pénzzé teheti.

- Kinek tudtad eladni! - kérdezte Magdolna, tiszteletet érezve leánya üzleti ügyessége előtt.

- Rősernek, az öreg bankvezérnek, aki néha fordíttat nálam. Azt hiszem, a felesége valami volt színésznő. Nagyon gazdagok. Megtudtam, hogy villát akarnak venni. Összehoztam Rősert az ügyvéddel. Az alkú hamar ment. Száznyolcvanezer pengő a vételár. Mihelyt aláírják a szerződést, a rendes egy százalékot megkapom. Keresek ezernyolcszáz pengőt azzal, hogy négyszer telefonáltam.

Magdolna elismerően bólogatott. De már másutt járt az esze. Az élet útjai furcsák. Most tehát Zsoldos Bella fog lakni ezekben a szobákban, ahol eddig ő lakott. Egyszer már cseréltek lakást. Régesrégen. Mikor Zsoldos Bella után ő költözött a Detky Pál szívébe. Vajjon hogyan él Detky Pál? A nevét minduntalan olvashatta utcai színlapokon, újságban. De nem igen járt olyan társaságba, ahol hallhatott volna felőle. Csak annyit tudott, hogy furcsa házaséletet él. Békésen megvan a feleségével, de néha hetekre, sőt hónapokra külön költöznek, de együtt járnak vacsorázni. Akkor aztán megint összeköltöznek, de külön járnak vacsorázni. Vajjon szereti még Detky Pált? Ezt a kérdést nem most tette fel először magának. Egy ízben, három évvel ezelőtt a Visegrádi-utcában akadt dolga és elment a régi kapu előtt. Akkor erősen megdobbant a szíve. És hosszasan elgondolkozott hajdani szerelméről. Végül úgy döntött, hogy még mindig szeret egy bizonyos embert, de átszellemült fantómot, akinek az élő emberhez semmi köze. Ezt állapította meg most is magában.

Az a lakásberendező, akit Feri említett neki, csakugyan jelentkezett telefonon. Engedelmet kért, hogy személyesen felkereshesse. Magához rendelte másnap délutánra. De mikor a kagylót letette, már elfelejtette a nevét. Valami egyéniségtelen neve volt, amelyet nincs miről megjegyezni. Nem baj, majd megmondja holnap mégegyszer, hogy hívják.

Az elfelejtett nevű ember nem jól kezdte pályafutását Meszlényi bárónénál. Jó félórát váratott magára. Mikor belépett végre, olyan zavar látszott rajta, hogy majdnem sírt.

- Bocsánatot kérek ezerszer, méltóságos báróné, én nem is tudom, hogyan mentsem ki magam.

- Nehéz lesz, - mondta Magdolna, - én megbízható embert keresek. Lássa be, hogy aki ezzel kezdi...

- Kérem, méltóságos báróné, - vágott közbe a berendező, - ne tessék erről az egy esetről megítélni. Könyörögve kérem, adjon alkalmat, hogy megmutathassam, milyen megbízható és pontos vagyok. De most olyan dolog jött közbe, és pláne olyan helyen, ahol nem volt telefon, hogy én... hogy én... Kérem, tessék a véleményét felfüggeszteni.

A látogató úgy nézett a ház asszonyára, mint az asztalnál leselkedő éhes állat.

- Hát majd meglátjuk. Telefonon nem jól értettem a nevét.

- Kelen. Nevem Kelen.

Már leült. De most ráébredt arra, hogy talán hibát csinált. Feszengve felállott és igen ügyetlenül meghajtotta magát.

- Kelen Jenő vagyok.

Aztán habozva megint leült. Magdolna oldalról rápillantott. Végigmérte feltűnés nélkül. Mosoly tolakodott ajkaira, de sikerült elnyomnia. Ez az ember nem látszott lakásberendezőnek. Akinek az a mestersége, hogy egységes és finom ízléssel tervez otthonokat, azt síma, hajlékony, választékos külsejű úrnak képzelné az ember. Ez bizony másképpen festett. Készen vett, rossz ruhája hátul elállt a nyakától, másutt ráncokat vetett, nadrágja rég nem látott vasalást. Haját az elmulasztott nyiratkozás túlhosszúra hagyta. Rövidlátó szemén ferdén ült a drótkeretű pápaszem. Formátlan sárga cipője fölött fakó fekete harisnya kandikált ki. S a kezét nem tudta hova tenni. Hogy ez az ormótlan, ágról szakadt ember foglalkozzék kényes ízlésbeli kérdések eldöntésével, azt alig lehetett elgondolni. Valami beérkezett nagy tehetség ilyen külsővel aligha is lehetett. Magdolna már el is határozta, mit csinál vele: készíttet holmi tervet, vagy vázlatot próbaképpen, azért majd fizet neki valamit, aztán szélnek ereszti szegényt.

- Kérem, méltóságos báróné, a nevemet onnan lehet megjegyezni, hogy volt egy tanárom, kérem, aki szeretett rímekben beszélni. És engem mindig úgy hívott ki felelni, kérem, hogy: „Azt mondom én Kelen Jenőnek, hogy előttem jelenjen ő meg.” Hahaha, mit tetszik ehhez szólni, méltóságos báróné? Hahaha.

Erőltetetten nevetett saját tréfáján, de mikor Magdolna csak halvány mosollyal jutalmazta az ötletet, átmenet nélkül elhallgatott és még kínosabb zavarban pislogott a szemével a pápaszem mögött. Nyilván az elkésés feszes hangulatát könnyed tréfával akarta feloldani, de ezt ijesztően ügyetlenül csinálta.

- Igen. Hát kedves Kelen úr, fáradjon el Úri-utca harmincöt alá és nézze meg az első emeleti udvari lakást hátul. A házmesternél hivatkozzék rám. Tekintsen jól körül. Fürdőszobát szeretnék, cselédszobát és parkettet. Bútorra nem szeretnék költeni, ez a holmi elég. Gondolkozzék ezen, aztán ha eszébe jutott valami, szóljon.

Kelen Jenő szerényen bólogatott és nem állt fel. Úgyszólván kérdően ült tovább. Aztán látván, hogy nincs tovább, mégis csak felkelt. Köszönni készült. De valami hirtelen kitört belőle. Vonagló szájjal szólalt meg, egész más hangon, mint eddig:

- Kérem, tessék nekem munkát adni. Már hetek óta nincsen semmi munkám. A méltóságos bárónénak is van anyja...

- Anyám? Az, sajnos, nincs.

- Akarom mondani, szintén anyának tetszik lenni. És én is, kérem... akarom mondani, nekem anyám van otthon. Ez rettenetes, hogy már mióta nem tudok dolgozni, kérem.

- Anyját tartja?

- Igen, ketten vagyunk.

- Igazán sajnálom. Talán maradjunk annyiban, hogy látatlanban nem bízhatom meg semmivel, de ha valami vázlatot vagy tervet csinál, azt mindenesetre... szóval, azt megfizetem. Ha talán néhány pengő előleggel...

- Nem, köszönöm, nem. Olyan színben tűnném fel, mint aki... Nem, köszönöm. Most rögtön felmegyek a Várba és holnapig majd kigondolok valamit. Meg tetszik engedni, hogy holnap eljöjjek?

- Holnap? Nem lesz hamar?

- Ó nem, én nagyon gyorsan dolgozom. Az egész lelkemet bele fogom tenni, kérem, méltóságos báróné.

Magdolna kezet nyújtott. Kelen hevesen kezet csókolt, aztán botladozva, ügyetlenül kiment. Magdolna sajnálta. De az utóbbi évek alatt sajnálata is elfáradt már kissé. Annyi nyomorúságot, annyi szegénységet látott, hogy a tompa tehetetlenség érzete hatalmasodott el rajta. Okleveles emberek jöttek hozzá, nem tudna-e villamoskalauzi állást szerezni nekik, de vállalnának bármilyen fizikai munkát. Járt nála végzett orvos, aki kölcsönért rimánkodott, hogy az ószeren viseltes ruhát vehessen magának, mert valami állást kapott és visszataszító rongyaiban nem tudja elfoglalni. Felkeresték tönkrement úriasszonyok, akik házvezetőnői állást kerestek, és még a szakácsnői sortól sem riadtak vissza, csakhogy betevő falatjuk legyen. Az ilyen Kelen féle ember munkakeresése már nem döbbentette meg. Vállat vont. Majd ad neki a „tervekért" húsz-harminc pengőt s az egészet a Feri iránt való barátságának számlájára írja.

Másnap ugyanabban az időben, de most már pontosan, jelentkezett Kelen. Magdolna kényszeredetten érezte magát. Mindig kínos volt nemet mondania, tagadó választ adnia, visszautasítania. Az ilyesmit Klárira szokta bízni, aki nem sokat teketóriázott. De most Klárit nem akarta zavarni azzal, hogy ezt az embert hozzá küldi. Sőt részben örvendezett, hogy nem kell készen elfogadnia, amit Klári rádiktál. Csak annak nem örvendett, hogy ezt az embert kurtán-furcsán el kell utasítania valami fájdalomdíjjal.

- Nos, hozott valamit?

És várta, hogy Kelen a zsebébe nyúljon. Mert a kezében nem hozott papírokat. De az nem nyúlt a zsebébe.

- Hoztam, - mondta helyet foglalva, - a fürdőszobát és a cselédszobát meg tudnám oldani. Így kevés a hely, de a padlásfeljáróból el tudok venni néhány légköbmétert. A konyhát kijebb tolom s a mostani konyha helyére jön a fürdőszoba. A házmester azt mondja, hogy a háztulajdonos kétségtelenül belemegy az átalakításba, csak a költségeket nem viseli.

- Igen. Hát akkor építészről is kell gondoskodni.

- Hogy-hogy gondoskodni, méltóságos báróné? Hiszen én okleveles építészmérnök vagyok. Csak úgy gondoltam, hogy a berendezési szakkal jobban boldogulok, mikor elvesztettem az állásomat. Szóval, ez mind nem gond, a parkett sem kérdés. A szobákkal van a baj.

- Miféle baj?

- Ez így nem otthon, kérem. A szobák túlkicsinyek és akármit rakunk beléjök, zsúfoltak lesznek. Ott is építeni kell. A két szoba között kidobjuk a közfalat. Aztán csinálunk egy ívet. Majdnem a két szoba szélességében. Igen széles ívet. Oda pedig szerelünk egy kárpitot. Valami mély és meleg színt gondolok, nehéz renaissance jár az eszemben, szépen essék az a kárpit. Az lesz a lakás tónusa. Sötétvöröset gondolnék, de nem azt amit most régi rossz ládákra raknak Pesten lehetetlen aranyszegéssel, hanem sokkal sötétebbet. A falakról leszedjük a tapétát. Fehér falak lesznek. Ezek a bútorok, ahogy már tegnap láttam, nagyon szép régi darabok...

- Maga itt tegnap körülnézett?

- Nem kell nekem körülnézni, méltóságos báróné, ha bútorról van szó. Azt én megérzem a hátamban. Még a könyökömmel is bútort látok. Szóval, lesz két szoba, de mégis egy szoba. Gyönyörű, tágas, világos szoba. De mégis kettő. A belsőt berendezzük hálófülkének. Nagyon boldog volnék, ha a méltóságos báróné...

- Csak mondjon egyszerűen bárónénak.

- Igenis. Ha a báróné belemenne abba, hogy az ágyat kihagyjuk. Olyan remek pamlagot tudunk mérték után csináltatni... és garszonlakásban ez sokkal inkább...

- Hogyne, hogyne. Nagyon kedvemre való gondolat. Mondja csak tovább. De várjon csak. Nézzünk itt talán körül, hogy ezeket a bútorokat hogyan tudjuk ott értékesíteni. Kár, hogy nem tudjuk a pontos méreteket.

- De tudjuk, báróné, hogyne tudnók. Én ott lemértem mind a két szobát pontosan. És a szemmértékem nagyon jó. Például itt ez a szekrény... ennek a szélessége... mondjuk: egy harmincöt.

- No, erre kíváncsi vagyok, - szólt Magdolna és rögtön hozta a viaszosvászon centimétert.

Megmérték a szekrényt. Annak pontosan százharmincöt centiméter volt a szélessége. Magdolna most már jobban megnézte Kelen Jenő állástalan építészmérnököt, mialatt az tovább szemlélte a bútorokat. Ez az ember egészen más volt, mint a tegnapi. A reménység, hogy munkát kap, lelket és vért öntött beléje. Rendes növésű ember volt, értelmes arcú. Ha képzeletben tisztességes ruhát adott rá az ember, megnyiratta és orra fölé csontkeretű, jó pápaszemet tett, nem is volt nevetséges.

- Kérem, - mondta Magdolna, - ráér most maga?

- Az a bajom, báróné, hogy túlságosan ráérek.

- Hát akkor nézze, vegyen itt mindent számba. Megmutatom, mi az enyém és mit visz el a leányom, aki külön költözik. Nem akarja ezeket listára feljegyezni?

- Nem, kérem, a fejemben jobban megmarad, a listát elveszítem.

- Ahogy gondolja. Szóval ha a bútorokat mind számba vette, felmehetnénk az Uri-utcába.

- Fölösleges fáradság, báróné. Itt helyben be tudjuk rendezni a lakást. Minden méretet ismerek.

- Igen, de én nem tudom olyan erősen elképzelni, mint maga. Szeretném ott a helyszínen látni, hogy mi lesz. Igaz viszont, hogy kellemetlen nekem az ottani lakókat zavarni. Mégis csak jobb lesz, ha holnap megyünk, délelőttönként nincsenek otthon. Most pedig nekiülünk itt.

Kelen állott egy helyben és egyszerre nagy zavar képét mutatta. Segélytelenül köszörülte a torkát és elpirult.

- Nos? Szeretne valamit mondani? Ki vele.

- Tudniillik... alig merem megkérdezni, báróné... hogy ezek után csakugyan meg tetszik engem bízni?

- Megbízom, hogyne, nagyon tetszik, amit mond. Azaz, hogy... előbb meg kellene állapodnunk az anyagiakban. Mert ha túldrága volna, amit nagyon sajnálnék...

A berendező kétségbeesetten vágott közbe:

- Nem, nem, majd meg tetszik látni. Bámulatosan olcsó leszek. Csak éppen hogy keressek valamit. Hogy haza tudjak adni. Megalkuszunk, báróné, ez egész biztos.

- Csak ne siesse el a dolgot. Nem velem fog alkudni, hanem a leányommal. Az pedig úgy alkuszik, mint az örmények. Életveszélyes, előre figyelmeztetem. És hogyha...

- Nem, nem, - vágott közbe hevesen amaz, - biztosan meg fogunk alkudni. Csak rá ne fizessek. Úgy is lehet csinálni, hogy minden számlát a báróné személyesen fizet, én nem is látok pénzt. És a végén valami tiszteletdíjat tetszik nekem adni, valami csekélységet. Bocsánatot kérek, mikor beszélhetnék a... a izével... a fiatal bárónővel?

Magdolna most már elnevette magát.

- A izével?

- Bocsánat, - makogta sápadtan Kelen, - ha sértő szót használtam volna... én minden bocsánatkérésre kész vagyok...

- Nem, nem volt sértő. Sőt fiatalnak nevezte. Ami igaz is. Nálam csakugyan sokkal fiatalabb. Tudna maga holnapra költségvetést csinálni?

- Hogyne, hogyne. Akár nem is alszom.

- Akkor szóljon ide holnap reggel nyolc és kilenc között. Megbeszélheti a leányommal, hogy mikor keresse fel őt az irodájában.

Kelen minden porcikája csak úgy ontotta a lihegő szolgálatkészséget. Úgy toporzékolt állóhelyében, mint a gazdája indulását váró vadászkutya.

- Igenis. Nyolc és kilenc között. Igenis. Lehet már nyolckor?

- Lehet. És ha olyan biztos, hogy meg tud alkudni a leányommal, akkor talán neki is ülhetünk. Hozott magával papírt és ceruzát?

Székeket tettek az asztalhoz egymás mellé. Nekiültek, elkezdték a lakást berendezni. Kelen egyszerre ékesszóló emberré változott. Modorhibái berendezés közben is megmaradtak, folyton belevágott a Magdolna mondataiba, folyton átnyúlt az orra előtt és nem mondta, hogy bocsánat. „Nincs gyerekszobája", - gondolta Magdolna. De egyre meglepettebben figyelt mindarra amit a rosszúl öltözött ember beszélt. Nekivaló volt minden szó: a mérnökből csak úgy dőlt a műtörténet. Egyik fiókon meglátta a zárat. Megcsóválta a fejét és azonnal megmagyarázta, hogy az a zár milyen súlyos hiba az egész darab stilusa ellen. Ahogy fejtegette, rajzot utánzó vonalakat hadonászott maga elé nagy magyarázó igyekezetében. A fejével, a vállával próbálta kifejezni magát. A különben mamlasz és félszeg ember így egyik pillanatban tetőtől-talpig gótikussá idomult, hogy aztán mindjárt tetőtől-talpig a barokkot fejezze ki. Aztán terítőkről kezdett beszélni. Úgy dobálta a különböző kézimunkák természetét, egyéniségét, mihez illő és mihez nem illő voltát, mint egy nagyon hozzáértő asszony. Már rég elrendezték a bútorokat a lakásban az utolsó zsámolyig, de a társalgás lankadatlanul folyt tovább. És mikor Kelen egy prédikáló szerzetes hevével magyarázta a Chippendale-asztalok vonalainak előkelő és nyugodt elegánciáját, Magdolna rápillantott az előadó nyakkendőjére. Borzasztó nyakkendő volt ez és nem azon lehetett inkább csodálkozni, hogy ez a siralmas külsejű ember ilyet hord, hanem, hogy ilyet egyáltalában gyártanak. Kelen ezt a pillantást észrevette. Egyszerre félbeszakította önmagát és olyan mosollyal, amely inkább dühös fogvicsorgatáshoz hasonlított, megkérdezte:

- A nyakkendőmet nézi, báróné?

- Ne haragudjék, de csakugyan megakadt rajta a szemem. Ez... ez nem jó nyakkendő.

- Sőt valószínűleg botrányos. Nem én vettem. A szobalány vette. Neki nyilván ez tetszett legjobban. Mikor az előbbi már egészen kifoszlott, leküldtem, hogy vegyen egyet, a legolcsóbbikból. Ezt hozta fel.

- Ezt nem nagyon értem. Akinek ilyen stilusérzéke van, hogyan képes elviselni a tudatot, hogy ez van a nyakában?

Kelen vállat vont. Valami konok fájdalom és nyerseség volt a hangjában, mikor válaszolt:

- Én sohasem törődhettem a külsőmmel, kérem. Ahhoz pénz kell. Különösen akkor kell pénz, ha az embernek izlése is lenne hozzá. Nekem pedig még sohasem volt pénzem. Ennélfogva el sem kezdtem.

- Azt hiszem, maga rossz üzletember. A maga mesterségében olyan külsőre van szükség, amely reklámja a jó izlésnek. Őszintén megmondom tegnap nem hittem, hogy összeköttetésben maradunk.

- De kérem, - tört ki neveletlen hangossággal a berendező, - mondom, hogy sohasem volt pénzem. Tudja, báróné, hogy mi fizetése van egy építészeti rajzolónak? Nem is mondom meg. És másfél évvel ezelőtt leépítettek.

- Jaj, ne használja ezt a szót. Egy író ismerősöm megtanított rá, hogy ennél borzasztóbb szó nincs a magyar nyelvben. Ez a szó olyan, mint az a zár, amelyet már holnap ki fogunk cserélni.

- Jaj kérem, - legyintett a levegőbe Kelen Jenő, - nem szavakon jár nekem az eszem. Tizenöt esztendeje így mondjuk, hogy leépítés. Mindegy az.

- Nem mindegy. Én évtizedek óta élek azzal a zárral, de most sietek kidobni, miután rájöttem, milyen rossz. Mondja úgy, hogy elvesztette az állását.

- Kérem szépen, hogyne, ezentúl úgy fogom mondani. Szóval elvesztettem az állásomat. Azóta nyomorgok. Megmondom őszintén: a báróné megbízása az utolsó szalmaszál, amibe kapaszkodom. Tessék ezt megmondani a.... kedves leánya őméltóságának is, hogy akár rá is fizetnék erre a munkára, ha volna miből, annyira fontos nekem. Egy előkelő arisztokrata hölgynél fontos emberek megfordulnak. Ha tetszik a lakás, megdícsérik. A báróné kimondja azt a szót, hogy Kelen. Talán kapok itt is, ott is valami kis munkát. Nyiltan megmondom: arról van szó, hogy legyen mit ennünk. Nekem, meg anyámnak. Életről van szó, kezeit csókolom, nem nyakkendőről.

Magdolna felállott. Mámi már kétszer kukkantott be, jelezvén, hogy szeretne tálalni. Klári bridzsezett valahol.

- Jól van, nem kell úgy elkeseredni. Bízni kell a tehetségében és a jó Istenben.

De Kelen Jenő nem állott fel. Tovább ült. Nem eszmélt rá, hogy látogatásának vége. Hallgatott.

- Azt hiszem, - mondta Magdolna szelíden, - hogy most már mindent megbeszéltünk egyelőre.

Erre már feleszmélt a látogató. Felpattant. Észrevette modortalanságát. Bocsánatot kért és sürgősen búcsúzott. Hogy hibáját jóvá tegye, most már úgy szaladt kifelé, mintha kergették volna. A szobalány gyorsan asztalt terített és behozta a vacsorát. Magdolna szórakozottan evett. Visszagondolt a hosszú beszélgetésre. De nem az emberre, hanem a hallottakra. Régen beszélt már hozzáértővel ilyen kedvére való dolgokról. Egyszerre érezte magát fáradtnak és felüdültnek. S ekkor az ember is eszébe jutott. Úgy találta, hogy nagyon művelt és nem közönséges ember. Aztán új lakására gondolt, az öregedés felé induló éveinek kedves, magányos otthonára. Szívből örült neki és belemosolygott a levegőbe.

Másnap reggel Kelen pontosan nyolckor csengetett. Éppen anya és leánya beszélgetése közben. Magdolna megmagyarázta leányának, miről van szó. Megkérte, hogy állapodjék meg helyette. Klári átvette a kagylót és tizenkét órára magához rendelte Kelent. Ebédhez azzal tért

vissza, hogy átvette a költségvetést, de még nem nézte át. És különben is meg akarja nézetni hozzáértővel, mielőtt alkudni kezd, hogy tájékozódjék az árak felől.

- Csak ne húzd sokáig, - mondta Magdolna félénken.

- Pár nap nem számít. Mennél tovább húzom, annál olcsóbb lesz.

- Igen, de annak a szegény embernek nagyon sürgős.

- Neki sürgős. Nekünk nem.

Ezzel Klári le is zárta a beszélgetést. Magdolna restelte folytatni. Most már tartott tőle, hogy ezt a munkáért esenkedő embert túlságosan kemény kezekre adta. Olyan nagy kedve volt a Kelen-féle elképzeléshez, hogy szeretett volna rögtön mindent írásba foglalni és aláírni. Már meg is bánta, hogy Klárit belevette a dologba. Valószínűnek látszott, hogy ez a nyomorgó ember csakugyan a lehető legolcsóbb ajánlatot teszi, külön kiéheztetésre itt nincs szükség. Kissé kedvetlennek érezte magát. De a kérdés már estére megoldódott. Klári azzal jött haza, hogy már megnézte az ajánlatot, és arról kitünt, hogy valószínűtlenül olcsó. Az írásbeli megállapodást már holnap alá lehet írni.

Kelen eljött a megállapodást aláírni. Azt a Klári irodájából már készen hozta magával. Mást is hozott: azt az ujságot, hogy beszélt az úriutcai lakóval. Az hajlandó a lakást már februárra kiüríteni május helyett, ha kap kétszáz pengőt. De ebből bizonyára még engedni fog. Februárban tehát el lehet kezdeni a munkát. Májusra Magdolna már rég bent lakhatik az új lakásban.

- Ez nagy öröm. Most már, remélem, elfogadja az előleget.

- Köszönöm szépen, most már boldogan.

- Helyes. Mennyit? Kétszáz pengőt? Háromszáz pengőt?

Kelen fuldoklott zavarában. Nem tudott felelni.

- Vagy ezt is kevesli?

- Kérem... én eredetileg száz pengőt akartam kérni... de, ha olyan kegyes...

- Jól van, tehát háromszáz. De csak csekket tudok adni.

- Bocsánatot kérek... ha talán legalább egy részét lehetne készpénzben... otthon már mondtam anyámnak...

- Na jó, várjon csak. Mindjárt jövök.

Magdolna kiment a konyhába, félrehúzta Mámit. Annak jócskán volt megtakarított pénze. És a szalmazsákjában tartotta, nem bankban. Egy kolozsvári bankban egyszer már elúszott a pénze.

- Mámi, háromszáz pengőre van szükségem, - mondta neki súgva.

Az öregasszony visszavonult a szobájába. Hallani lehetett, ahogy kulccsal magára zárta az ajtót. A szobalány miatt. Jó darabig motoszkált odabenn. Aztán kijött. Intett asszonyának. Kimentek az előszobába. Ott a kezébe nyomta a bankócsomót.

- Nem kell annak a lánynak mindent látni. A szeme se jól áll.

Magdolna vitte befele a pénzt. Kelen ott ült az asztal mellett. Olvasta azt a levelet, amelyet a bérlő írt Tamásiból s amelyet a ház asszonya otthagyott az asztalon. Most felnézett és nyugodtan letette a levelet. Magdolna félúton megállt. Fejét csóválta.

- Nézze, sohase olvasson idegen leveleket. Van, aki ezért megsértődik.

Kelen meghökkent. Ülőhelyéből, mert nem állott fel, rábámult Magdolnára, mintha hirtelenében nem értené.

- Igaz, - mondta csodálkozva, - erre nem is gondoltam. Bocsánatot kérek.

- Semmi baj. Itt az előleg készpénzben.

Mámi csupa tizest adott. Magdolna hangosan számlálva olvasta le az asztalra a bankókat. De mikor a harmincadikat letette, még maradt egy a kezében. Megolvasták még egyszer. Csakugyan több volt eggyel. Magdolna rögtön csengetett kettőt. Mámi bejött.

- Ez több eggyel, Mámi. Itt van a tizes.

Mámi átvette a tizest.

- Több? A guta üsse meg, kétszer is megolvastam. Haj, haj. Aki öreg, nem jó az mán semmire.

És hümmögve, fejét ingatva vonult kifelé. De Kelen mindebből semmit nem látott. A pénzt olvasta még egyszer. Aztán betette a kabátja belső zsebébe. Tárcája nyilván nem volt. Mikor felnézett, az izgalomtól nedves volt a szeme. Gyorsan az órájához kapott, s ettől a mozdulattól zavarba jött. Az óráját, amelyet minden jel szerint zálogba tett, nem tudta elővenni, sebtiben tehát valahogy befejezni igyekezett az elhamarkodott mozdulatot: vakarózni kezdett, de ettől még nagyobb zavarba jött.

- Most nem tartóztatom tovább, - szólt Magdolna jótékonyan, - gondolom, siet haza. Holnap szóljon ide, ha ráér.

Hogyne ért volna rá, hiszen éppen attól toporzékolt, hogy februárnál hamarább nem foghat neki az átalakításhoz. Jó három hónap volt még addig. De azért erre a három hónapra is akadt teendő. A legapróbb részletekig készen volt már elvben a lakás, de gyakorlatban sok minden kellett hozzá. Odaillő csillár, itt egy terítő, ott egy jobban megválasztott váza, aztán a nagy kárpit anyagáról is lehetett már gondoskodni. Végül Kelen mindennapos lett az Andrássy úton. Oda is elment, vásárolni, keresgélni is együtt jártak. Eldugott régiségkereskedéseket tudott Kelen olyan budai uccákon, ahol a madár se jár. A Vagyonmentő Vásárra is járogattak, a Teleki-téren is körülszaglásztak, böngészték az apróhirdetéseket.

Magdolna már nem tudott volna Kelen nélkül meglenni. Brokátminták és csillárláncok felvonásközeiben másról is beszélgettek, nemcsak a lakásról. Lassanként megtudott egyetmást erről a munkáért lihegő emberről, akinek annyira nem illett külseje a mesterségéhez. Kelen szepesi származású ember volt. Apja a krompachi vasgyárban volt hivatalnok, anyja nevelőnő volt egy Gundelfingen nevű birtokos családnál. Kelen maga nevelőnőt mondott, de sejteni lehetett a mondatai közötti hézagokból, hogy bonne lehetett inkább, semmint nevelőnő. A házasság után egy évre megszületett a fiú, és pedig harminchat évvel ezelőtt. Ugyanakkor meghalt az apa. Az öreg nem hagyott nyugdíjat, mert a haláleset után derült ki, hogy a családfő elsikkasztotta sajátmagától a Magántisztviselők Nyugdíjintézetébe befizetendő összegeket. Nem fizette be. Alighanem elkártyázta a gyári kantinban. Igy az anyának a fővárosba kellett jönnie porontyával, mert voltak itt valamelyes rokonai, azoktól várt segítséget. De azok nem igen segítették. Végül sikerült feleségül mennie egy kereskedőhöz. Ez az asszonnyal jól megvolt, de a gyereket soha ki nem állhatta. Mihelyt tízéves lett, elküldték a sárospataki kollégiumba. Negyedmagával kapott szállást a gyerek egy levélhordó házánál diákszobában, havi két forintért, és a konviktusban élelmet nem sokkal többért. De ruháját, cipőjét, könyveit magának kellett megkeresnie. Jómódú, de rosszul tanuló osztálytársait oktatta, órákat adott egész délután. Csak nyáron volt baj, mert mostoha apja nem akarta látni. Két hónapig hányódott ide-oda, meglátogatta anyját, elment Krompachra anyja régi ismerőseihez, majd elment valami vidéki házhoz, ahová egy-egy osztálytárs jólelkű szülei hívták meg jóllakni. Az ilyen helyekre útiköltség híjján gyalogszerrel kutyagolt, útközben bekopog-

tatott falusi házakhoz és hálóhelyet kért a szénapadláson. Mire az érettségit letette, mostohaapja meghalt, összeköltözött anyjával hónapos szobába és elvégezte a műegyetemet. Órákat adott és pénzért rajzolt másoknak éjszakákon keresztül. A háborút úgy úszta meg, hogy a végén besorozták és ki is képezték, de a frontra nem jutott már ki. A forradalmak után állást kapott. Ugyanabban az építési irodában dolgozott tizenkét esztendeig. Akkor elküldték. Soha nem utazott, soha nem volt még külföldön, soha még szmokingot nem viselt.

- De azt nem értem, - mondta Magdolna, - hogy ilyen életkörülmények között hogyan tanult meg ennyit bútorokról, szövetekről, fényűzési tárgyakról.

- Az építési iroda, ahol dolgoztam, ilyesmivel is foglalkozott. Néha engem küldtek. Beletanultam. Megszerettem. Ha szabad időm volt, régiségkereskedőkhöz mentem, mintha megbízásból vásárolni akarnék. De csak tanulni mentem. Sokat jártam a Székesfővárosi Könyvtárba is, kivált télen, mert ott ingyen lehet melegedni. És a könyvanyag kitünő. Angol és német szakfolyóiratok régi évfolyamait bújtam. Amit így könyvből megtanultam, azt azonnal gyakoroltam régiségkereskedésekben, múzeumokban. Nagyon jól tud tanulni Pesten, aki akar, csak idő kell hozzá.

- És mit dolgozott eddig önállóan?

- Megmondom őszintén, báróné: semmit. Ez az első munkám. Hazudhatnám nemlétező lipótvárosi neveket és nyolcszobás pazar lakásokat, de inkább megmondom úgy, ahogy van. Nekem ez a munka minden reménységem. Nem is jár az eszemben más semmi. Ezzel ébredek és ezzel alszom el. De mi egyébre is gondolhatnék? Nincsen barátom, nincsen társaságom. Nem járok sehova. Elszoktam az emberektől. Soha nem volt jó hozzám senki, mióta kinőttem a gyerekcipőből. A báróné az első ember, aki jó hozzám. Nem is tudom, hogyan fogom én ezt valaha is meghálálni.

Ránézett Magdolnára, mint a hűséges kutya. És Magdolnának megesett a szíve rajta. Már rég elhatározta, hogyha készen lesz a lakás, igyekszik ajánlani, akinek tudja. Mindenkinek beszélni fog róla, akivel csak összejön. Az ilyen törekvő, földhözragadt tehetséget emberi kötelesség pártolni, amennyire lehet.

- Nem kell ezt meghálálni, és nincs is mit. Rám mindig számíthat. Jó ismerősöm nem sok van, de akinek szólhatok, annak szólok. Nem veszi rossz néven, ha mondok valamit?

- Én? Minden szóért külön le szeretnék térdelni hálából.

- Hát tudja, én ehhez nem sokat értek, de azt gondolom, hogy a maga mesterségének egy igazi módja van: benne élni az úgynevezett társaságban. Sok ismerős ház, sok meghívás, itt is hallja, hogy valaki rendezkedik, ott is hallja, hogy a ház leánya férjhez megy, és ha ott van a forrásnál, rögtön ajánlkozhatik. Csakhogy... úgy-e nem haragszik...

- Tudom, báróné, tudom. Ne is folytassa. Nem vagyok mintaképe a társaságbeli gavallérnak. Tudom. Hát itt nagy baj van. Mert a megjelenésemen, ha egy kis pénzt összekaparok, még tudok segíteni. De a modoromon nem. Ezt én magamról jól tudom. Engem soha senki nem tanított, hogyan kell bemutatkozni. Láttam, hogy mások hogyan csinálják, próbáltam utánok csinálni. De tudom, hogy így rossz. És például nem tanultam soha rendesen étkezni. Ha nagyritkán megtörtént, hogy úri helyen ettem, reszkettem a zavartól, hogy melyik ételhez mit vegyek a kezembe. Mindig másokat figyeltem. Ezért aztán nem is tudtam jóllakni a folytonos figyeléstől. Néha látok jó társaságból való, úgynevezett úriembereket. Lesem őket, hogyan mozognak, hogyan ülnek le, milyen kifejezéseket használnak. Ez mind nagyon nehéz annak, aki gyerekkorában csak a nagyobb diákok cipőjét tisztította napi karaj kenyérért. De én tanulékony vagyok. Higyje el, báróné, ha valaki foglalkoznék velem, nagyon jó tanítványt kapna. Én már... de nem haragszik meg báróné?

- Nem, nem, csak mondja.

- Én már gondoltam arra, hogy megkérem a bárónét: figyelmeztessen, ha valami bakot lövök. De nem mertem szólni, féltem, hogy tolakodásnak veszi.

- Dehogy veszem. Ha nem sértődik meg, nagyon szívesen figyelmeztetem is. Sőt egyszer már figyelmeztettem emlékszik? Mikor olvasta az asztalon heverő levelemet.

- Emlékszem. Hálás vagyok érte. A dologban az a furcsa, báróné, hogy én ezt tudom. Idegen levélbe belenézni, az neveletlenség. És arra a levélre én nem is voltam kíváncsi. De a kezembe akadt. Gépiesen fölvettem. A baj az, hogy akit jól neveltek, az gépiesen otthagyja. Mert már... hogy is fejezzem ki magamat...

- Úgy van beidegezve, ezt akarja mondani?

- Igen, igen. Nekem is belemenne az idegeimbe hamar, ha gyakran figyelmeztetnének. Kimondhatatlanul hálás volnék, ha báróné minden alkalommal...

- Nem lesz az túlsűrű? Minden alkalommal?

Kelen építészmérnök nyelt egyet.

- Olyan sok hibát csinálok?

- Mi tűrés-tagadás, bizony sokat. Felsoroljam a legutóbbi példát? Mondjuk, a tegnapi napról. De igérje meg, hogy semmi esetre sem fog...

- De kérem, - vágott közbe Kelen hevesen, - hiszen én kértem rá!

- Tessék. Ez a leggyakoribb hibája. Hogy belevág a mondataim közepébe. Ezt nem szabad. Fegyelmeznie kell magát. Szépen végig kell várni, míg a másik befejezte. Csak akkor szabad beszélni. Kivált, ha hölggyel beszélget. Aztán. Mikor az asztaloshoz mentünk a Nagyfuvaros-utcába, maga végig rossz oldalon ment.

- Dehogy is. Sőt nagyon vigyáztam, hogy a bárónét jobbfelől engedjem.

- Ez volt a baj. Ha hölgyet kísér az utcán, ne a jobboldalra és baloldalra ügyeljen, hanem arra, hogy maga legyen az úttest felőli oldalon s a hölgy maradjon a házsorfelőli oldalon. Ennek a szabálynak megvan a maga logikus értelme. Az úr mindig védőként megy a hölgy mellett. Honnan jöhet a baj, amitől védeni kell? Az úttest felől. Felfreccsenő sár, a gyalogjáróhoz túlközel robogó kerékpáros, mit tudom én. Ezt be lehet látni, úgy-e? Aztán. Mikor felszálltunk az autobuszra, egy hölgy állt mellettünk. Azt mondta: „Átszállót kérek.” Erre maga azt mondotta: „Én is.” Ez nem illik. Ez a két szó bizonyos csatlakozást jelent egy vadidegen hölgyhöz. Majdnem annyi, mintha megszólítaná. Mikor leültünk, a maga szomszédja ujságot olvasott. Maga belenézett a nyitott ujságba, ami már magában véve is tilos. De még hozzá hangosan ezt mondta nekem: „Megint családi dráma három halottal.” Ezzel elárulta, hogy más ember lapjába beleolvas, elárulta, hogy ezt nem is titkolja, végül pedig engem is belevont ebbe az illetlenségbe. Mintha csak belebökött volna abba az idegen lapba az ujjával, hogy azt a vastagbetűs címet én is olvassam el. Aztán. A belebökésről jut eszembe: az ujjával a kocsi másik végébe mutatott, hogy az a magas ember tanulótársa volt az egyetemen. Ne mutogasson soha az ujjával. Aztán. Mikor leszállottunk, nem gorombán ugyan, de tettleg félretolt egy urat maga elől. Ne nyúljon soha senkihez. Szólni kell. „Bocsánat, szabad egy kis helyet?” Ha csak a hangját használja és nem a kezét, maga is számot tarthat rá, hogy idegenek ne tolják félre. Különben nincs joga elvárni. Aztán. Mikor búcsúztunk, kezet nyujtott nekem. Hölgynek és magánál idősebb uraknak sohase nyujtson előre kezet, várja meg a kéznyujtást. Aztán...

Kelen egyik színt a másik után változtatta. Arcán látszott, hogy a felsorolt hibák úgy kopognak a lelkén, mint a jégeső. De alázatosan bólogatott, jeléül annak, hogy mindent belát és minderre ezentúl igyekszik figyelni.

- Igen, - sóhajtott fel végül, - ez mind így van. És biztos, hogy mindezeket még sokszor el fogom hibázni. Arra kérem, báróné, hogy ne veszítse el velem a türelmét.

- Attól ne féljen. Az én türelmemnek nincs határa.

- Az én igyekezetemnek sincs. Szóval ezentúl mindig, kivétel nélkül figyelmeztet?

- Mindig. Most is figyelmeztetem, hogy ne rezgesse a széket, amelyen ül, mert attól a padló is rezeg és az én székem is.

- Pardon.

- Úgy ni. És vegye el az ujját az orrától. Az orrpiszkálás és fülpiszkálás a halálos társadalmi bűnök közé tartozik.

- Nem igaz, nem piszkáltam. Csak dörzsöltem.

- Soha ne mondja senkinek, hogy „nem igaz”. Még pincérnek és háztartási alkalmazottnak se. Ilyenkor azt kell mondani: „Báróné téved”.

- Igenis. Köszönöm szépen. Ennyi minden egyszerre... ez nagyon nehéz. De igyekezni fogok. Majd meglátja báróné, milyen tanulékony vagyok. Teljes életemben az voltam.

Csakugyan annak bizonyult. Magdolna valósággal úgy nevelte, mint a nevelőnő a gyermeket. A meglett ember pedig gyermeki engedelmességet és igyekezetet mutatott. Rövid idő multán már nem vágott közbe, már felkelt, ha a hölgy felkelt, már megvárta a kéznyujtást.

- Észrevenni, hogy javul a dolog? - kérdezte a tanítvány.

- Határozottan észrevenni. Csak nem elég síma. Lássa, mikor maga a kéznyujtást várja, feltűnően lesi azt a kezet és a sajátmagáét feltűnően készen tartja. Nem figyel a búcsúzó beszélgetésre. Ennek magától kell történnie. Akinek azt mondják: „Hogy van?” - az egy pillanatig sem gondolkozik, mikor a választ azzal kezdi, hogy: „Köszönöm”. Így kell menni ennek is.

- Értem, értem, hiszen éppen erről van szó. Hogy ne gondolkozzam rajta, mégis menjen. De én gondolkozom rajta, és mégsem megy.

Majd ijedten hozzátette:

- De megy, megy, csak a türelmét ne veszítse el, báróné. Ha nagyon akarok valamit, akkor megy. Angolul is megtanultam könyvből.

- Ó, - nézett rá Magdolna, - maga tud angolul? Ezt eddig nem is tudtam.

- Igen, az ilyesminek használ az állástalanság. A fővárosi könyvtárban tanultam meg. De nagyon furcsa az én angol tudásom. Találkoztam néhány hónappal ezelőtt egy angol úrral. Régiségkereskedésben. Elkezdtünk beszélgetni. Én valamicskét megértettem abból, amit ő mondott, bár nagyon gyorsan beszélt, s a kiejtése olyan volt, mintha nem venné ki a cigarettát a szájából, mikor beszél, pedig nem is dohányzott. Ő azonban semmit sem értett abból, amit én mondtam. Erre leírtam neki egy mondatot papírra. Elolvasta és azonnal megértette.

- Várjon csak egy kicsit, hadd látom. Let us have a bit of your English. Tell me something, please.

Kelen lassan kezdte ugyanezt a történetet angolul. Kísérni lehetett elmemunkáját, ahogy a magyar szöveget vontatottan fordította. Elég helyesen, de rettenetes kiejtéssel.

- Nem, ez így nem jó, - rázta a fejét Magdolna, - de lehet jó is. Tudja mit, üzleti ajánlatom van a maga számára. Minden nap kap tőlem egy angol társalgási órát. Óradíj fejében én kapok magától műtörténeti órát.

- Ez remek volna, - ujjongott gyáván a mérnök, - de képes vagyok én erre?

- Persze, hogy képes, hiszen sokkal többet tud régi bútorokról, mint én. Megmondom pontosan, mit akarok hallani magától. Én a képzőművészetek történetét elég jól ismerem. Az építészetet is. Már most szeretnék végigmenni ezen és végigvenni magával minden korszak bútorait. Maga tudja például, hogy a klasszikus görög szobrászat idején milyenek voltak a lakások? Vagy például a francia impresszionisták idején hogyan festett egy akkori modern lakás? Mert szeretném megkeresni az összefüggést a mindenkori művészet és a hétköznapi élet között. Ehhez persze ékszer is tartozik. És ruházkodás. Gyanítom, hogy ezeket is tudja.

- Merem állítani, hogy eléggé. Persze mindennek vannak határai. Tudok például egyet-mást a Hunyadiak-korabeli magyar festészetről. Hogy sajátmagamat félbeszakítsam... azt szabad?

- Azt szabad.

- Tehát, hogy sajátmagamat félbeszakítsam, látta az esztergomi Keresztény Múzeumot?

- Láttam. Kitűnő.

- Helyes. Tehát mondom, az akkori magyar festészetről még tudok valamit, de az akkori magyar bútorokról egyáltalában semmit. És pedig azért, mert más sem tud semmit. A műtörténetnek fogalma sincs, hogy majdnem egy egész évszázadig milyen volt a képe a magyar úri lakásnak. Semmi kép, semmi leírás nem maradt. Csak sejteni lehet, hogy a bútordivat olyan volt, mint az ausztriai. A bútorok divatja rendesen Ausztrián át jött hozzánk, itthon persze külön magyar mellékszínt kapott. Szóval erről nem tudnék beszélni. De más sok mindenről igen. Azt a csereórát kimondhatatlan öröm volna megcsinálni.

- Én is örülnék neki. Kezdjük meg már holnap. Délután öttől-hétig volna a legjobb, mert a leányom akkor az irodájában van. Mi sem zavarunk senkit, bennünket sem zavar senki.

A gondolatot meg is valósították. Már másnap egy órát beszélgettek angolul. Elég nehézkesen, mert Magdolna majdnem minden szónál megállította tanítványát. Némelyik szót nyolcszor-tízszer elismételtette vele. Olykor akadt egy, amellyel sehogysem boldogultak. A molylepkék többes számát Kelen képtelen volt kimondani. „Moths.” A selypítő foghang után az „sz” hangot kimondani, ez semmiképpen sem ment. De ő erőszakolta, hogy csak próbálgassák csökönyösen, amíg végül menni fog. Majd az óra elmultával Magdolna változott tanítvánnyá. Peplont és chitont tanult, képeken együtt tanulmányozták a klasszikus szobrok hajviseletét, ruhacsattok és sarúfűzések szerkezetét nézegették. Magdolna lelkendezve gyönyörködött mindenben és minden nap külön sajnálta, hogy vége van az órának, amely a hatvan percen túl messze kitolódott így is. Gyakran együtt kellett lenniök már délelőtt is, mert vagy parkettmintát mentek nézni a Pozsonyi-úti gyárba, vagy szövetet nézni valami tönkrement vállalkozó gellérthegyi villájába.

Így aztán Magdolna azon vette észre magát, hogy minden szabad idejét Kelennel tölti. Neki magának alig volt dolga. Ritkán fogadott, vagy adott vissza látogatást, egy-egy távoli rokon kereste fel, vagy ő tett részvétlátogatást, ha az ujságban régi ismerős halálhírét olvasta. Különben csak a Szegényvédelmi mozgalomnál vállalt részvétele adott neki dolgot. Ilyenkor korábban kelt, sok aprópénzt vett magához és kiment valahova a kültelkekre. Az ilyen látogatásokról leverten és szomorúan tért haza ebédidőre. Belelátott a szegénység borzasztó erkölcseibe. Meglátta, hogy a nyomor hogyan öli ki az Isten képére teremtett emberből az önérzetet, a tisztességet, a szemérmet. Megértette, hogy iszákos szülők rossztüdejű leányai milyen kevéssé felelősek azért, hogy kikerültek az utcasarokra. Megértette, hogy a lopás

fogalma egészen más a jómódú világban és egészen más a nyomortanyákon. Rájött, hogy a becsület szoros összefüggésben van a tágas ablakokkal, a fürdőszobával és a terített asztallal. Belátta, hogy mikor a társadalom fogházba küldi a péküzlet tolvaját, akkor a bűnösebbik bünteti a kevésbé bűnöset, de önvédelemből kénytelen így tenni. A nyomorgók lázadó haragja, erőszakos falánksága, és vagy útálatos, éneklőhangú hízelkedése, vagy szemtelenül fenyegető követelődzése vissza is riasztotta, de mély megindultsággal is töltötte el. Nagyritkán a jóság és emberség egy-egy szikráját látta megdobbanni az orrfacsaró odvak rongyos, vakaródzó lakóiban. Ez a könnyekig meghatotta. Az emberi testvériség melege ömlött ki szíve szélén. Aztán bent a városban, mikor bundás asszonyokat látott a gazdag gépkocsik belsejében ülni, ölükben szegletesfejű skót kutyával, szerette volna megállítani a forgalmat és belekiáltani az utcai sokaságba, hogy az egész nem jól van így, valamit tenni kell. Nem igaz, hogy a szegénység nem bűn. A szegénység a legnagyobb bűn, a társadalom bűne önmaga ellen. De csak lemondóan legyintett kiáltozni kívánó ösztöneire. S a felszabadultság mély lélegzetével lépett be meghitt bútorai közé, a fűtött szobába. És alig várta a délutánt, hogy a puffadt hasú beteg gyerekről és a részegen szoptató anyáktól megkínzott lelkével a művészetek tiszta és boldog tündérvilágába meneküljön.

Kelent úgy megszokta, hogy már nem tudta volna nélkülözni. Lassanként megismerte: puhalelkű, hajlékony, akarattalan, szófogadásra született férfi volt ez, lelkes és szolgálatkész, aki nádszál gyanánt hajlik a széllel. Az a fajta, aki nem tud nemet mondani, és annak ad igazat, még pedig őszintén, akivel éppen beszél. Férfiban nem éppen ez az igazi, de háziállatnak kitünő. Úgy követte ez Magdolna lépéseit, mint a soha el nem maradó árnyék. A báróné iránt volt benne valami jobbágyi hódolat, az előkelő és finom modorú hölgy iránt valami rajongó, tanítványi alázatosság, a munkaadó iránt pedig az enni kapó házőrző földön kúszó hálája. Minden szavával és tettével mintha újra és újra a Magdolna tenyerére helyezte volna egész létét és életét, bánjék vele kénye-kedve szerint. Ez az odaadó ragaszkodás az úrnőt bizonyos meleg elismerésre és felelősségre ösztönözte. Ahogy a rosszul öltözött, félszeg, lassan csiszolódó embert szemlélte, nevelte, kedvelte, abban volt valami anyai érzés.

- Mondja, Kelen, - kérdezte tőle, - milyen viszonyban van maga az édesanyjával? Soha nem beszél róla, csak emlegeti.

Kelen jódarabig hallgatott a kérdésre. Aztán vontatottan és homályos kifejezéssel válaszolt.

- A bárónéhoz csak őszinte tudok lenni. Én az anyám iránt bizonyos részvétet érzek. Hibái vannak, amelyeknek tudatában is van, de nem tudja legyőzni őket. A természetes szereteten kívül alig van közöttünk lelki közösség. Ő igen kezdetleges asszony szegény, egész élete nyomorúságban telt el. Ami engem érdekel, abból nem tudok neki elmondani semmit. Hiába mondanám, csak bólogatna rá, nem értené és únná. Együtt lakunk, együtt eszünk, de némán. Nincs mit beszélnünk egymással. Egyszóval van anyám és még sincsen. Hogy az anyám az igazi anyám legyen, aki minden bajomat és örömömet és törekvésemet ismerje, aki előtt mindig kiönthetem a lelkem, azt éntőlem a sors sok más egyébbel együtt megtagadta.

- De, hátha magának nincs igaza? Nem ritka dolog, hogy a gyermekek igaztalanul itélik meg szüleiket. Talán nem hibák azok, amiket maga hibáknak lát.

- Istenem, - vont vállat Kelen, - én igazán nem akarom őt elítélni. Mindenkiben vannak gyarlóságok. Nem is ez a fontos. Akár igazam van, akár nincs, nem egy világban élünk. És biztosan tudom, hogy kevésbé szeret, mint ahogy szerethetne.

- Ejnye, hogy mondhat ilyet? Most már biztos, hogy igazságtalan. Mit tudja maga, mi egy anya.

A mérnök vállat vont és visszavonult. Látszott rajta, hogy feszengve igyekszik szabadulni ettől a kérdéstől. Magdolna tehát nem erőltette. A dologra nem is tért vissza többet.

Mindenesetre tudomásul vette, hogy felfedezettje teljesen magányos emberként él a világban, legfeljebb talán van valami szerelme. De ez nem látszott valószínűnek. Nem volt olyan ház, vagy család, ahova járt volna. Soha nem volt elfoglalva, soha ismerősöket nem emlegetett, pedig különben túláradó bizalommal mondott el magáról akármit, mindössze anyjáról és családi életéről nem szeretett nyilatkozni. Ráérni, kivétel nélkül ráért mindig. Pedig, ha lett volna valakije, a hosszú hetek alatt egyetlenegyszer mégis csak előfordult volna, hogy elfoglaltsággal menti ki magát.

Magától kezdett erről beszélni. Amor és Psyche szerepeltek a műtörténeti óra során, mert görög mécsesekről beszélgettek és Kelen magyarázni kezdte a Psyche mécsesét, amelyből Amorra cseppent a forró olaj. Elemezték a mai mártásnak való csésze párját, az antik mécsest. És erről rátértek magára a történetre.

- Ezt nem tudom, - felelte Kelen egy önmaga által felvetett kérdésre, - erről én nem tudok semmit.

Magdolna számára kissé kényes volt a helyzet. Nem óhajtott szerelemről diskurálni a mérnökkel. De ez annyira fülig pirult és annyira zavarba jött a saját megjegyzésétől, hogy a feszélyezett és ügyetlen modorú emberek módján még beljebb rohant a kérdésbe.

- Már úgy értem, hogy a szerelem lélektani részleteihez nem értek, mert ebben nem volt soha részem. Pedig harminchat éves vagyok. De sohasem jártam társaságba. Hogy milyen belülről egy tánciskola, arról fogalmam sincsen. Az egyetemen voltak lányok, akikkel beszélhettem volna, de nem értem rá. Az építési irodában is voltak, de mindegyiknek volt valakije. Ez is a szegénység miatt van, báróné. Nem igen irígylem a gazdagokat, mert remélem, hogy egyszer talán én is viszem valamire. De ha húszéves fiatalembereket látok, akik jól vannak öltözve és magok vezetik a kocsit és lány ül mellettök, akkor nagyon elfacsarodik a szívem, mert ezt én már soha, soha nem hozhatom vissza, akármit csinálok.

- Nem kell mindjárt kétségbeesni, - mondta a bölcs idősebbek felsőbbségével Magdolna, - hiszen harminchat év, az nem kor. Majd találkozik maga is valakivel, akit a sorsa rendelt, aztán majd berendez egy kedves kis otthont sajátmagának is. Azt fogja igazi passzióval csinálni.

Kelen a fejét rázta, ahogy meggörbedve maga elé nézett.

- Már késő.

- Ugyan ne beszéljen gyerekségeket. Harminchat éves. Gyerek.

- Nem azért, - rázta a fejét konokul, - már késő.

Aztán felegyenesedett és visszatért a mécseshez. Magdolna ugyan kíváncsi volt és majdnem megkérdezte emberi részvétből, hogy ugyan miért lenne késő, de aztán mégsem kérdezte. És mindjárt el is felejtette a Kelen lelki problémáját. Délelőtt a kutató kirándulások, délután a naponkénti órák rendben folytak tovább. Számolgatták a napokat, hogy mikor lesz már február elseje, mikor az építkezést el lehet kezdeni. Közben leesett az első hó és egyszer csak itt volt a karácsony. Magdolna a délelőttöt szegényeinél töltötte, majd kora délután kiment a temetőbe, mint minden esztendőben szokta, aztán hazament. Klári már előző nap elutazott. Vett magának tíz nap szabadságot és sí-deszkáival felment a Kékesre, hogy a Szilvesztert és az újesztendő napját is ott töltse. Ez is már több éve járta így. Klári először óvatos és hosszú bevezetés után jelentette be, hogy nagyon vágyik elutazni és sportolni. Magdolna sajgó fájdalommal ugyan, de szó nélkül bólintott a bejelentésre. A következő karácsonykor Klári már nem is szólt, csak csomagolt. Igy volt most is. De most Magdolna nem maradt egyedül. Kelen ezen a napon is hűségesen eljött. Nagyon fel volt indulva, mikor belépett, ez rögtön meglátszott rajta.

- A báróné karácsonyfát állított? - kérdezte csodálkozva.

- Igen, a kisfiam emlékére. Meg sem tudnék már lenni nélküle. Mi ez?

- Ha nem sértem meg vele, báróné, ezt az apróságot hoztam a Jézuska nevében.

Illatszert hozott Kelen Jenő. Magdolna rápillantott az üvegre és azonnal megismerte. Egy belvárosi hölgyfodrász szokott karácsonyi reklám-ajándéka volt ez. Szegény Kelen valahogyan hozzájutott, de a hölgyfodrász céduláját előbb gondosan levakarta róla. Járatlanabb már nem igen lehet valaki abban, hogy mivel lehet figyelmes.

- Szívből köszönöm, igazán kedves. Én ezt a ruhaszövetet vettem magának, majd megcsináltatja. Remélem, tetszik. És ezt a pár bélelt kesztyűt vigye haza az édesanyjának. Ha a szám nem jó, ki lehet cserélni.

Kelen alázatosan köszöngette a holmit. De a felindulás nem szűnt meg kiütközni arcán és mozdulatain.

- Magának valami baja van, Kelen.

- Igen, - felelte az rekedten, - nagy bajban vagyok. De nem tehetek másként. A báróné jóindulatát kell kockáztatnom. Kérésem van.

- Halljuk. Ha lehet, teljesítem. Lehetetlent ne kérjen. A jóindulatomról itt nincs szó.

- Pénzre van szükségem, - mondta a férfi majdnem nyersen, - kérek még ötven pengő előleget.

- Ennyi az egész? Ennek ugyan kár volt akkora feneket keríteni. Ez a pénz úgyis járni fog magának. És hogy valakinek karácsonykor pénzre van szüksége, az igazán természetes. Van is itthon készpénzem.

Már hozta is a táskáját és letette az ötvenest az asztalra. Kelen nem nyult érte. Csak végigsimította az arcát.

- Köszönöm, báróné. Nem tudja, milyen jót tett velem.

- Ugyan, ne legyen nevetséges. Hiszen már meg is dolgozott érte. Ez a pénz a magáé, nem az enyém.

- Igen... de megeshetett volna, hogy nincs készpénz... holnap ünnep... Gondoltam, hogy előre telefonálok, de nem merten szerénytelen lenni... De most rendben van minden.

- Mi az, valami baj van otthon? Talán csak nem betegség?

- Nem, nem, családi kellemetlenség, most már túl vagyok rajta, hálásan köszönöm.

Eltette a pénzt, és egyszerre mintha kicserélték volna. Dúlt vonásai kisimultak, felindulásából csak a karikák maradtak meg a szeme alatt. Azonnal angolra fordította a szót és a karácsonyfáról kezdett beszélni. Megtartották a rendes órát, társalgási szövegül a lakásberendezési vásárlások eddigi mérlegét használták fel. Körülbelül megvolt már minden, csak a nagy kárpit anyaga hiányzott. Ez nagyon furdalta mindkettejüket. Ha újonnan veszik, nagyon drága. Kéz alatt pedig mindeddig nem tudtak olyant találni, amely teljesen kielégítette volna őket. Pedig a február most már közeledett.

- Majd csak rátalálunk valahol, - mondta Kelen, - aztán minden meglesz. A munkásokat erősen fogom sürgetni, mert a téli építkezés nagyon bajos, még ha ilyen kicsi is. Nehéz kiszárítani az új falat. De meglesz. A báróné beköltözik a szép, kedves, új otthonba. De úgy-e, szabad lesz nekem oda is felmennem?

- Hogyne. Szívesen látom.

- Ezen én sokat gondolkoztam, báróné. Az én óráimmal előbb-utóbb végezni fogunk. Hiába húzom szándékosan, egyszer mégis csak elérkezünk az újkorig. Máig. És akkor mi lesz velem? Kérem, báróné, nekem ma valami nagyon vakmerő dolog jutott eszembe. Talán kinevet, talán tolakodásnak veszi, de azért elmondom. Elmondhatom?

- Hogyne.

- A báróné külön költözik. Most a leánya őméltósága még mindent elintéz, ami praktikus dolog adódik. Ahogy észrevettem, mindent ő intéz. De ha a báróné nem lakik vele együtt, sok mindenben magára marad. Én azt gondoltam, hogy a bárónénak titkár kellene... bocsánat, tessék csak végighallgatni. Én úgy képzeltem, hogy azért igyekezném ezt a mesterséget megtartani, mert ettől jövőt remélek. De lesz nekem szabad időm bőven. És fizetést alig kérnék, éppen csak hogy neve legyen. És a készkiadásokat, autóbuszokat, meg ilyesmit. Én olyan hűen szolgálnám, báróné, olyan odaadással... Nem akarja?

- Nem, kedves Kelen, ez nem jó ötlet. Először is maga ilyesmire nem való. Bútorhoz és lakáshoz remekül ért, de különben azt sem tudja, hol lakik a jó Isten.

- Beletanulok. Igérem, hogy beletanulok.

- Aztán meg én nem vagyok elég öreg ahhoz, hogy mint magányos asszony titkárt tartsak.

- Hogy-hogy? - kérdezte Kelen lángbaboruló arccal.

- Mondom. „Meszlényi báróné fiatal titkárt vett." Ezt a megjegyzést nem szeretném.

Kelen gondolkozva maga elé nézett. Az asztalon heverő kezén látni lehetett, hogy ujjai remegnek.

- Ezt senki sem mondaná, - szólt végre megalázottan és csendesen, - a bárónéról és rólam? Nem. Senki.

- Dehogy is nem. Mit tudja maga, milyen aljas a világ. Egészen biztosan ezt mondanák.

Ekkor az ágrólszakadt ember arcán vad öröm villant meg.

- Akadna, aki ezt a képtelenséget elképzelné?

Magdolna nem válaszolt egyenesen. Kitérően arrafelé fordult, hogy a titkárság, ötletéről nem lehet komolyan beszélni. De mialatt ezt végérvényes hangon elmondta, már másra gondolt. Egyszerre észrevette, hogy ennek az embernek a rajongása és ragaszkodása gyanus. Kelen nemsokára elbúcsúzott és elment. Más emberként ment el, szeme úgy lángolt, mint a karácsonyfa gyertyái. És Magdolnát kényelmetlen tépelődésben hagyta hátra. Bosszúsan csettintett az ujjával Magdolna. Nagyon kellemetlen lesz, ha ez a szerencsétlen ember beleszeret. Most már kurtán-furcsán nehéz lett volna kiadni az útját, a lakás átalakítását nehezen bízhatta másra. És sajnálta volna is, ha ezt a megszokott, sőt megszeretett embert egyszerre nélkülöznie kell.

Ettől kezdve nagyon óvatossá vált beszélgetéseikben. Szándékosan terelte életkorra a szót és hangsúlyozta idős voltát. Új hangot ütött meg: az idős dáma hangját a tapasztalatlan fiatalemberrel. Ugyanekkor valamivel melegebb is lett hozzá, könnyedebb hangú, anyásabb. Kelen nem is adta jelét annak, hogy valami lehetetlen ábrándokat forgatna a fejében. Egyetlenegyszer történt, hogy észrevehetően lenyelt valamit, amit már majdnem kimondott. A különböző francia Louis-stílusokról volt szó. És felmerült a Ninon de l'Enclos neve, a női divattal kapcsolatban.

- Pompásan öltözködött, - mondta Kelen, - a képről is láthatni. És nagyon szép is volt. Nemhogy egy nála fiatalabb ember szeretett bele, hanem éppenséggel a saját unokája. Aki, ha jól emlékezem, öngyilkos is lett miatta...

Itt nem eresztette le a hangot, nyilvánvalóan mondani készült még valamit. De az utolsó pillanatban meggondolta. Ez gyanus lehetett, de fel lehetett tenni azt is, hogy valami egészen ártatlan megjegyzést hagyott elmondatlanul. Jöttek azonban egyéb apróságok, amelyek ébren tartották a Magdolna gyanuját. Postán kis csomagot kapott. Abban nem volt más, mint egyetlen piros rózsa. A címzés írásából nem lehetett következtetni semmire, a feladó nyomtatott betűket rajzolt a papirosra. Kevéssel utóbb már levelet hozott a pósta. A borítékból csak cédula esett ki, rajta, megint nyomtatott betűkkel rajzoltan, csak ennyi: „Valaki halálosan szerelmes magába". Ez sem volt kétségtelenül Kelen. Ilyenszerű névtelen vallomásokat Magdolna máskor is kapott, nem egyet. Volt egy ismeretlen, aki hónapokon át küldözgette lila papírra piros tintával írott vallomásait, többnyire fellengző közhelyeket. Aztán abbahagyta. Ez a levél is származhatott valaki olyantól, akinek látásból a kelleténél jobban megtetszett s aki valahogyan kinyomozta kilétét és megnézte címét a telefonkönyvben. Pár nappal ennek a levélnek megérkezte után egy este megszólalt a telefonja. Felvette a kagylót, de még mielőtt belehallózhatott volna, zenét hallott belőle. Valaki gramofonlemezt játszatott a telefonba és pedig magyar nótát: „Szeretnék május éjszakáján leszedni minden orgonát". Magdolna hallgatta a muzsikát, aztán kisvártatva szigorúan hallót kiáltott. A zene tovább hangzott, erre letette a kagylót. Harmadnap megint levél jött: néhány letépett orgonaszirom levélborítékban.

Ha mindezt Kelen csinálta, személyes találkozáskor kifogástalanul leplezte érzelmeit. Magdolna kezdte azt vélni, hogy tévedett. Közben elérkezett a február. A kiürült lakásban megindult a munka. Kelen naponta háromszor is elszaladt az Úri-utcába. És közben szövetanyagot nyomozott. Ezt az építkezés ideje alatt sikerült is megtalálni. Még pedig Vácott. Levélben jelentkezett egy öreg hölgy, hogy Pesten járván némely régi holmiját értékesíteni, a régiségkereskedőnél hallotta, hogy milyen szövetre volna szükség. Közölte címét és választ kért. Kelen személyesen jelentkezett a válasszal: kiment Vácra megnézni, hogy Magdolnának érdemes-e kimennie megtekintés céljából. Azzal jött vissza, hogy kár a fáradságért, ő a maga felelősségére lekötötte a két óriási függönyt, nehogy valaki elvigye az orruk elől, mert más már régebben alkudozott rá. Másnap már pénzzel ment ki Vácra és hozta a zsákmányt. Mikor kibontották, Magdolna felsikoltott örömében. Ha valami gyárban megrendelték volna, nem lehetett volna ilyen szép. Mert szebb volt, mint az ő elképzelésök. Kelen reszketett az örömtől. Úgy símogatta a nehéz brokátszövetet, mintha élőlénynek hízelgett volna.

Az építkezés csekély munkájával az előirányzott időnél hamarabb készültek el. Itt volt a költözködés napja. Előző napon Magdolna a Pocok hajdani szobájának tárgyait fehéráruként feladatta Tamásiba, a bérlő címére. Eladni nem akart egyetlen darabot sem ebből, a maga új lakásában is alig használhatott egyebet a Beethoven-maszknál.

Leányától könnyebben búcsúzott, mint várta, mert ugyanakkor költözött az is. Erre a napra mind a ketten szállodába mentek aludni. Mikor reggel elköszöntek egymástól, nem a sok-sok éves otthonban búcsúztak, hanem idegen helyen. S ez elvette a különválás percének élét. Klári még elkísérte anyját a Lánchídfői autobuszállomáshoz, ott felsegítette a tizenhatosra, intett az induló kocsi után és aztán megindult gyalogszerrel a Belváros felé. Így szakadt ketté az a család, amelyből már csak ketten éltek, s már ők sem család gyanánt többé.

Kelen ott sürgött-forgott a lakásban, tolt még egyet-kettőt az egyes bútorokon, minden képkeretet mégegyszer egyenesre igazított. Aztán meghajtotta magát és a lakást hivatalosan és végérvényesen átadta. Magdolna kiállította a csekket. Jóval többet írt rá, mint amennyivel tartozott.

- Bocsánat, báróné, nem tetszett tévedni az összegben?

- Nem, az összegben nem tévedtem. El vagyok ragadtatva attól, amit csinált, azonfelül magának olyan készkiadásai is voltak hónapokon át, mikor a vásárlásokhoz kisérgetett, hogy ezeket nem volna méltányos magára hárítanom. De van egy kikötésem. Maga, gondolom, a

honoráriumát már jó előre beosztotta. Annak az utolsó fillérig helye van bizonyára. Remélem, a szövetet most megcsináltatja, még pedig jó szabónál. Érti? Jó szabónál! Legyen drágább, de rendes legyen.

- Igenis, jó szabóhoz fogok menni. Ezt a ruhacsináltatást már beosztottam a költségvetésembe.

- Hát az nem elég. Arravaló a különbözet, amit nem remélt, hogy tetőtől-talpig rendbehozza magát. Még egy ruhát csináltat. Cipőt vesz, fehérneműt vesz, kalapot, nyakkendőt. Kiváltja az óráját.

- Arra már számítottam.

- Jól van. Hát most mutassa meg az ízlését itt is. És nyiratkozzék meg rendesen. És vegyen rendes, csontkeretű pápaszemet. Majd ha elébem áll, nagyon szemügyre fogom venni. Előre megmondom, hogy szigorú leszek.

- Igenis.

- És még egy mondanivalóm van. Délután nem tartunk órákat. Hanem az jutott eszembe, hogy házavatást tartunk. A háztartás ugyan még nincs rendben, bejárót még nem fogadtam, de Mámi egész rendes vacsorát tud azért csinálni. Legyen szerencsém. Ráér?

- Én? Ezért a meghívásért a saját temetésemet is lemondanám. De különben is ráérek. Mindig ráérek. Hány órakor?

- Fél kilenc. De legyen pontos. Nálam a félkilenc csakugyan félkilencet jelent. Ja igaz. Visszatérve az előbbiekre: a manikűrt is figyelmébe ajánlom.

Kelen hajladozott, áradozott, fogadkozott. Aztán elköszönt. Magdolna maga maradt a lakás gyönyörűségével. Úgy örült neki, mint a gyerek. Háromszor is megcsinálta, hogy kiment a piciny előszobába és onnan belépve szemlélte, milyen látvány tárul eléje. És harmadszor tetszett neki a legjobban. Aztán megállt a különböző sarkokban és mindegyikből külön szemügyre vette otthonát. Lehúzta a zsalut, hogy a sötétben a világítást mindenképpen megpróbálhassa: egész lánggal, saroklámpával, két falikarral, majd kombinálva egyiket a másikkal. A nagy kárpitot tízszer is széthúzta és megint összevonta. Nem tudott betelni vele. Mindenhogyan elragadó szépnek találta. Rég érzett ekkora hálát, mint most Kelen iránt. A felkapott és híres lakásberendezők talán szebbet is csinálhattak volna, de kedvére valóbbat semmi esetre. Délután már annyira eggyé vált a lakással, annyira otthonának érezte, mintha soha másutt nem lakott volna.

Este félkilenckor percnyi pontossággal megjelent Kelen. Háta mögül habozva ibolyacsokrot húzott elő.

- Bocsánatot kérek, ha tolakodásnak látszik, de úgy tudom, hogy ha meghívják az embert...

- Nagyon helyes, megdícsérem, mert jó tanuló. Milyen szép ez az ibolya. Foglaljon helyet. Iszik egy pohár ürmöst? Tessék. Hallja, rá ne csepegtesse arra a terítőre, mert megölöm.

Mámi hozta a vacsorát.

- Csak tegyük le, Mámi, most még nincs felszolgálás. Ma még csak ilyen cigányosan eszünk.

Az öreg szakácsné kiment.

- Azért küldtem ki, mert evés alatt bizonyosan lesz egy-két megjegyzésem.

- Éppen ezt szerettem volna kérni.

A vacsora úgy folyt le, mint a tanóra. Magdolna nem egy-két megjegyzést tett, hanem százat. Nem szabad előbb leülni, mint a háziasszony. Nem szabad előbb ételhez nyúlni, mint a

háziasszony. Amit meg lehet enni csak villával, ahhoz nem használunk kést. A kínálást a háziasszonynak megköszönjük, a személyzetnek soha. A személyzet gépnek számít, a géphez pedig nem beszélünk. Ez nem lenézése, hanem megbecsülése az alkalmazottnak, mert ha szólunk hozzá, azzal kimutatjuk, hogy ő nem gép, hanem a társaságból kizárt ember. Az evőeszközt a végén kell megfogni, nem a közepén. Az asztalra könyökölni szigorúan tilos. Mártogatni nem illik, csak francia társaságban. Esetleg magyarok között is, de nem háznál, hanem kiskocsmában. Akinek étel van a szájában, annak tilos innia. Az asztalkendőt úgy kell ölbe tenni, hogy az egyik végére ügyesen ráül az ember...

- Ez sok egyszerre, - mondta Kelen vidám megalázkodással, - mikor fogom én ezt mind kifogástalanul csinálni?

- Jaj, kedvesem, ez még csak a középiskola. Aztán jönnek a magasabb évjáratok. Vannak nagyúri házak, ahol minden szék mögött inas áll és fogja a hátrahúzott széket. A vendégnek a székhez nyúlni tilos. A vendég nyugodtan leül a levegőbe, mert biztos, hogy az inas a kellő pillanatban alátolja a széket. Aztán külön tanfolyam a rákevés. Ismét külön tanfolyam a spárgaevés. Lesz dolgom elég, míg tökéletes vendéget csinálok magából.

- Esküszöm, báróné, hogy sikerülni fog.

Mikor a vacsora véget ért, Kelen a háziasszony elé járult. Nagy meglepetéssel tudta meg, hogy a „kedves egészségére" nem létezik többé. Kihalt, mint a bölény. Aztán jött a kávé.

- Hány cukrot parancsol?

- Egyet. És tejet.

- Azt nem úgy mondjuk, „Köszönöm, egyet kérek, és ha szabad, egy kis tejet is hozzá." Tudja mit, most megtartjuk az angol órát „One lump, please, and a few drops of milk."

Angolul beszélgettek tovább. Magdolna kávézás közben eszmélt rá, hogy Kelen kiejtése bámulatos gyorsasággal javul. Kevés olyan öröm van, mint fogékony tanítványt oktatni. „Biztosan ezért is kedveltem meg annyira, nem csak részvétből, - gondolta magában, - csak belém ne szeressen, mert akkor nem engedhetem magamhoz többet." A társalgás tovább folyt. Annak a leghalványabb jele nélkül, hogy Kelennel valaha ilyenszerű baj lesz. Kellemesen üldögéltek együtt. Akárcsak hajdanában Korff gróffal. A cserépkályhából nyájasan sistergett a meleg. Az óra hangulata azt igérte, hogy ebben a lakásban nem árvaság lesz az élet. Néha biztosan Klári is eljön. Olykor bridzset is lehet csinálni.

- Mondja, Kelen, tud maga bridzsezni?

- Sajnos, azt sem tudok, kezétcsókolom. Semmiféle kártyajátékot nem tudok. Sohasem volt pénzem hozzá.

- Nézze, ne emlegesse minden mondatban azt a szegénységet. A szegénység természetesen nem szégyen. De téved, ha azt hiszi, hogy dicsőség. A szegénységet éppen úgy nem illik fitogtatni, mint a vagyont. Egyszóval, majd megtanul bridzsezni. Másnak mulatság, de magának igen fontos segédeszköz lesz a kenyérkeresetéhez. Most pedig kegyelemben elbocsátom.

Kelen felállott. Szinte haptákba vágta magát, mint a fegyelmezett katona.

- Kérem, báróné, nekem most különös bejelentésem lesz. Szeretnék öt-hat napig el nem jönni.

Magdolna csodálkozva nézett rá. Nem értette.

- Ahogy akarja. Maga befejezte a munkáját és nem tartozik nekem számot adni az idejéről. Majd ha ráér, jelentkezik. A magam részéről szívesen látom ezentúl is.

- Nem a ráérésről van szó. De nem akarok többet ilyen külsővel a báróné elé állítani. Pár nap kell hozzá, hogy rendbehozzam magamat.

- Ahogy akarja. És csak igyekezzék, mert az óráimat nem szívesen mulasztom el. Már nagyon megszoktam.

Mikor Kelen elment, erős kedvetlenséget érzett. Ő maga csodálkozott legjobban, hogy Kelent annyira nem szereti nélkülözni. Hosszú beszélgetéseik már úgy hozzátartoztak napirendjéhez, mint másnak a mindennapos séta, vagy a délutáni alvás. „Ez is az öregség kezdetének jele, - gondolta magában, - hogy az ember erősebben kezd ragaszkodni a szokásaihoz." És azonnal a tükörhöz lépett. Mialatt abban arcát vizsgálta, egyszerre rájött, hogy már régóta megvan ez az új szokása: mihelyt az öregedés jut eszébe, mindjárt tükörhöz siet. Már hetek óta mindig csinálta, de csak most eszmélt rá. A tükör szemlélete megnyugtatta. Visszatért előbbi gondolataihoz. Kelen tehát öt-hat napig nem jön el. Vajjon azért telefonál-e közben? Jó volna, ha telefonálna. Jól esik emberi szót hallani a teljes magányban. Biztosan telefonál. Annak sincsen senkije, akárcsak neki.

Másnap felhívta Klárit. Érdeklődött, hogy berendezkedett-e már, mert részint szeretné megnézni leánya új otthonát, részint szeretné neki megmutatni a magáét. Klári azt válaszolta, hogy már készen van ugyan, nagyjából, de sok apróság még hátra van. Szaladgálnivalója rengeteg, az iroda átköltöztetése telefonszám-változással és ennélfogva átmeneti kellemetlenségekkel jár. Majd néhány nap mulva meg lehet beszélni, mikor tekintik meg egymás lakását.

Ez csalódást jelentett számára. Arra számított, hogy a kölcsönös megtekintéssel eltelik egy délelőttje és egy délutánja. Szegényeihez nem mert kimenni, mert kissé náthásnak érezte magát. A bástyán sétált egy órát jól felöltözve. Már beköszöntött az április, már érezni lehetett a levegőben a közelgő tavasz megnevezhetetlen izgalmát. Ő is idegesnek és mozgékonynak érezte magát, nem találta helyét sehogysem. Benézett séta után a Mátyás-templomba, az megnyugtatta, de csak rövid időre. Elsétált a királyi palotáig, megállt a külföldiek és falusiak csekély csoportjában és végignézte az őrségváltást. Aztán megindult hazafelé. Otthon örült a lakásnak, nézegetett, rakosgatott. Mámi ebédet adott neki s ekkor előtte állott az egész hosszú délután. Tétlenül lézengve butorai között, könyvet keresett elő. Egy Dos Passos nevű amerikai íróra figyelmeztették, annak megvette Manhattan Transfer című regényét. Eddig a lakás izgalmai miatt nem vette elő. Most nekiült. Rögtön az első oldalak megnyerték tetszését. Elmerülve olvasott nagyon sokáig, mígnem tudatába ötlött, hogy már jóideje erősen fáj a feje. Letette a könyvet, megnézte az órát. Félhat volt. Bevett egy aszpirint és ledőlt egy negyedórára. De a fejfájás nem hogy csökkent, hanem kínzóan erősbödött. Olyanfajta fejfájás volt ez, amilyet nem ismert eddig. Ez nem hasonlított a rendes, hülésből származó fejfájásokhoz. Élesebb volt, egyáltalán nem tompa és gyötrelmesen kegyetlen. Próbálkozott hideg borogatással, azzal sem ment semmire. Vacsorát már nem is tudott enni. Korán lefeküdt és késő éjszakáig kínlódott az éles késhez hasonló fájdalommal, mígnem kimerültségében elnyomta az álom. Másnap reggel viszont teljesen tiszta fejjel ébredt. A biztonság okáért szobafogságra ítélte magát. Csak pongyolát öltött és nekifeküdt olvasni. Olvasta a kitünőnek talált könyvet déli harangszóig, akkor egyszerre megint beleállott fejébe a tegnapi fájás. De még erősebben, mint tegnap. Egymásután bevett két algokratint. Ebből máskor egy is megszüntette legerősebb fejfájását, most kettő sem használt semmit. Alig ebédelt, aztán maga ment az orvoshoz, mert késő délutánig nem volt már ereje várni. Az orvos aprólékosan kikérdezte.

- Ennek csak egy oka lehet, - mondta végül, - tessék elfáradni szemorvoshoz.

- Szemorvoshoz? Nincs az én szememnek semmi baja. Úgy látok, mint a sas.

- Csak tessék rám hallgatni. Pápaszemet kap és minden rendben lesz. Az olvasás megerőltette a szemidegeket. Az bizony cudarul tud fájni. Legokosabb, ha most azonnal odamegy, báróné. Hozatok egy taxit, szépen beleül, én addig bejelentem. Ez már így van, kérem, ebben a korban ez már szabályosan bekövetkezik. Hány éves báróné?

- Negyvenkilenc.

- Na igen. Elérkezett a pápaszem ideje.

Magdolna engedelmesen ment a szemorvoshoz, akinek címét a háziorvostól megkapta. A festményekkel és kézimunkákkal zsúfolt előszobában várnia kellett. Lapozni kezdett a kis asztalon heverő régi képes ujságban, de észbe kapott és gyorsan eltolta magától. Jó félóráig várt behúnyt szemmel, visszafojtva a fájdalom nyögéseit. Aztán rákerült a sor. A szemorvos mindjárt korát tudakolta.

- Negyvenkilenc, - felelte ma már másodszor, kissé türelmetlenül.

A vizsgálat nem sokáig tartott.

- A háziorvos diagnózisa helyes. Méltóságos asszony pápaszemet fog kapni. Két különböző lencsével, mert a két szeme nem egyformán lát. Szíveskedjék ezzel a cédulával optikushoz fáradni, holnapra már meg is kapja a pápaszemet. Olvasni, írni holnapig nem ajánlatos.

Másnap délelőtt már megvolt a pápaszem. Magdolna hazasietett vele, feltette és rögtön könyvet vett a kezébe. A betűk boldogító tisztasággal, szabatosan sorakoztak tekintete előtt. Külön öröm volt így olvasni. De ő mindjárt letette a könyvet és a tükörhöz lépett. Abban azonban nem tudta jól megnézni magát. A tükör homályosat mutatott. A pápaszem közelre élesítette nézését, messzebbre tompította. Kicsit lejjebb tolta orrán a szerszámot és a csontkeret fölött kandikált a tükörbe. Az a pápaszemes asszony, akit látott, nem nagyon tetszett neki. Arcán merőben idegen volt a pápaszem, nem illett hozzá. Vannak arcok, amelyeken a pápaszem valósággal javít. De az ő arcán nem javított. Vállat vont. Elfordult a tükörtől. És most már nem orvosi kérdésre, hanem sajátmagának mondta:

- Negyvenkilenc.

Letette a pápaszemet. Nem volt kedve olvasni. Sétálni sem volt kedve. Klárinak telefonálni sem volt kedve. Semmihez sem volt kedve. Hátradőlt karosszékén és ölbe tett kézzel tünődött. Ez a pápaszem volt első igazi jele annak, hogy fiatalsága végérvényesen elmúlt. Öregasszonynak még korántsem nevezhette magát, szépségének bizonyságait sűrűn megkapta az élettől. De nem volt többé fiatal. Sajnálta? Nem, nem sajnálta. Hiszen nem használhatta semmire. Egyetlen esztendeje volt boldog asszony felnőtt élete harminc esztendejéből. Aztán csak létezett, mint asszony, de nem élt. A sors nyilván ugy ítélt, hogy Detky Pál lett légyen az egyetlen szerelmi társ egész életében. Mert most már az is fog maradni. Vajjon tudna-e még szerelmes lenni, ha arravalót találna? Ó igen, tudna. A testi volta is csak évek számában negyvenkilenc, igazában vetekszik akármelyik harminckilencéves asszonnyal. A szíve pedig még harminckilencnél is sokkal fiatalabb. A szíve annyi idős, mint egy leányé. Igen, még oda tudna bújni valakinek a mellére, még be tudná húnyni aléltan a szemét, a csók közeledő üdvösségét várva, még vissza tudná adni görcsös és heves szenvedéllyel az ölelés erejét. De megérnék-e ezek az örömök a csalódás fenyegető fájdalmát? Nem, nem, csak azt nem. Soha többé nem csalódni. A szenvedés fáj. Maradjunk csak szépen a sekély vízben, ne ússzunk ki a viharos mélységekbe. Még csak egy-két esztendőt kell kivárni, még csak néhány tavasz kínzó és bolondító gerjedésein kell behúnyott szemmel és betapasztott füllel átgázolni, aztán itt a visszavonhatatlan öregség, az élet békés nyugodalmával. És nemcsak a csalódás szenvedésétől kell most már rettegni, hanem a nevetségesség félelmétől is. Látni asszonyokat, akiknek ijesztő ráncain borzalmasan vigyorog a pirosító, bíborra kent ajkaik közül gyanúsan fehér

fogsor villan ki, mikor bakfiskodó, édeskés mosollyal, kacéran gügyögnek az asztalszomszédhoz, fénytelen szemök vakmerő pillantásainak sarkában vagy ezer piciny ránc pókhálója kisért, vagy a „felvarratás” kozmetikai csodája simítja ki ábrázatukat félelmesen síma és merev álarccá. Ezek a salátán élő, hajnalig táncoló asszonyok, mikor agg pillantásukban meglobban az érzékek szemérmetlensége, megfagyasztják a szemlélőben a vért. Inkább most rögtön meghalni, mint valaha ilyenné válni. Nem, Hubay Magdolna, te másnak születtél... „Nincs borzasztóbb, - mondta egyszer Detky, - mint ha az ember nem tisztelheti önmagát.” A tisztaságának rangját méltó büszkeséggel viselő úriasszony és a kerge, öreg kotlós között óriási a szakadék. Hubay Imre leánya ezt a szakadékot nem léphetné át, még ha akarná, sem.

Így gondolta végig életét és helyzetét. Megnyugodott. Feltette a pápaszemet és olvasni kezdett.

Kelen a hatodik napon jelentkezett. Addig nem is telefonált. De ezen a napon bejelentette magát délután ötre. Az üzenetet Mámi vette át. Magdolna a kültelkekről hazatérőben vette tudomásul, hogy Kelen - nyilván új ruhában - teára teszi tiszteletét. Nagyon megörült neki. Mint a nagyon kedvelt és elveszett tárgynak, mikor megtalálja az ember. Már ebéd után kezdett az órára pillantgatni. S még nem volt félöt, mikor az előszoba csengője megszólalt. Magdolna sugárzó arccal pattant fel. De nem Kelen jött, hanem Klári.

- A belügyben lesz dolgom ötkor, - mondta holmiját ledobálva, - gondoltam, megnézlek. Hát lássuk.

Klári lassan, szúrós pillantással körülnézett.

- Te mama, hiszen ez gyönyörű.

- Ugye?

- El vagyok ragadtatva. Ilyen tehetséges ember ez a Kelen? Igazán nem néz ki belőle. Meg vagyok hökkenve. Hát én holnap felhívom azt a Rősert.

- Rősert? Minek? Közben le is ülhetnél.

- Kérlek, az Andrássy-úti házzal kapcsolatban beszélgettem vele többször is. Azóta már be is költözött. Említette nekem ez az ember, hogy egy-két szobát át akar rendezni az asszony kívánságára, fel is frissítik részben a berendezést. Hát én elküldöm hozzá ezt a Kelent. A harmadrészéért megcsinálja neki, mint amennyit a divatos berendezők kérnének ilyen gazdag embertől. Talán menni fog a dolog. Rősert le fogom kötelezni, Kelenből pedig majd kiszorítok egy-két ötletet és tanácsot, mint jutalékot a közvetítésért.

- Igazán gondolod, hogy ez sikerülhet? Na hát igazán angyal vagy, Klári. Nagyon a lelkemen fekszik, hogy ez az ember előre menjen. Ilyen tehetséges és szörnyű szegénységgel küzködik. Nagy jót tennél olyan emberrel, aki megérdemli.

- Megpróbálom. Megmondom Rősernek, hogy nézzék meg ezt a lakást. Biztosan kedvet kapnak.

Magdolna felkapta a fejét.

- Rőserék? Hogy idejöjjenek?

- Persze. És meg is kérlek, hogy nagyon nyájasan fogadd őket, mert Rősertől sok munkát kapok. A feleségét tegezned kell.

- Neked fontos?

- Nagyon fontos. Külön megkérlek.

- Jól van. Ha eljönnek, majd el is mennek. Mindenesetre előbb telefonozzanak.

- Természetesen. De ez csak az egyik kérés. Van még egy. Kérlek, dolgozik itt Pesten egy Vogelné nevű asszony Fordít. Angolra és franciára és németre egyforma tökéletességgel. Valóságos nyelvlángelme, azt meg kell neki hagyni. Hát én ezt már régóta édesgetem magamhoz. Aranyat érne nekem az irodában. Igen nagy fizetést igértem neki és még százalékot. Nem jön. Hogy ő nem megy alkalmazottnak, ő önálló akar maradni. De én ebbe nem nyugszom bele. Ha törik, ha szakad, elhozom magamhoz. Be fogom keríteni. Egymásután elszedem a klienseit, kiéheztetem, aztán majd megpuhul. Tudod, mi az a „rough translation", vagy németül „rohe Übersetzung"?

- Tudom. Magyarul nyersfordítás. Írók csináltatják a műveikből. A nyers fordításból egy külföldi író csinálja meg az irodalmi fordítást.

- Pontosan. Azt is tudom, honnan tudod ezt ilyen jól. Éppen azért jöttem ide. Menj el Detky Palihoz és szerezd meg nekem a fordításait. Most Vogelné dolgozik neki.

Magdolna szótlanul meredt leányára. A kérés úgy fejbeütötte, hogy előbb rendbe kellett szednie gondolatait.

- Én? Detkyhez menjek el? Drága fiam, az lehetetlen.

- Miért volna lehetetlen? Hiszen egy időben sokat járt hozzánk. Olyan szerelmes volt beléd, mint a holdkóros. Elvégre én is felkereshetném, de ha te mégy, és azt mondod, hogy a gyermekednek kérsz valamit, az egészen más. Szóval, csak menj el szépen és addig ne gyere el a nyakáról, amíg igent nem mond. És utána rögtön telefonálj nekem. Hát én most megyek is...

- Nem, nem, Klári, ez nincs elintézve. Én Detkyhez nem megyek.

- Miért nem mégy?

- Mert annakidején olyan körülmények között szakadt meg köztünk a barátság, hogy lehetetlen elmennem hozzá. Detky megsértett engem.

- Ugyan kérlek, ezek olyan beszédek. Tizenötéves história. Egész nyugodtan elmehetsz hozzá. Micsoda neked ma már ez a Detky? Semmi. Nekem pedig nagyon fontos. Hát csak menj el.

- Angyalom, ezt ne erőltesd. Nem megyek el.

Klári nagyra meresztett szemmel bámult anyjára. Mint a váratlanul fellázadt rabszolgára.

- Megtagadod a kérésemet?

Ugyanekkor csengettek odakint. Kopogtatás hallatszott és egy idegen úr lépett be az ajtón. Mert a teljesen megváltozott Kelent alig lehetett felismerni benne. Magdolna átalakult embert várt, de nem ennyire átalakultat. Nem is tudott szólni. Klári tudott.

- Hallja, magával valami varázslat történt. Mi ez, hogy így kicsípte magát? Ilyen Fregolit még nem is láttam. Esküszöm, hogy egyenesen elegáns.

Kelen meghajtotta magát.

- Tartoztam vele ennek a háznak, bárónő. Hogy van?

- Köszönöm, jól. Alighanem nagy újságom lesz a maga számára. Anyám majd elmondja, én most már szaladok. Hát mama, hallgass ide. Akkor jövök el hozzád megint, mikor telefonálsz, hogy ezt a dolgot elintézted. Addig nem jöhetek. Remélem, értelmesen fejeztem ki magamat. Bye, bye.

Csókot intett a levegőbe, biccentett Kelen felé, került-fordult és már el is tűnt. Magdolna leült a karosszékbe és azonnal elővette zsebkendőjét. Sírt.

- Az Istenért, - szólt Kelen ijedten, - báróné, mi történt itt?

Magdolna megtörölte a szemét. Felkelt és meggyujtotta a csillárt, bár még alig sötétedett. Aztán leeresztette a zsalut.

- Semmi, - felelt közben náthásan, - valami kis családi bonyodalom, ez magát nem érdekli. Már túl is vagyok rajta. Hagyjuk. Most magát akarom látni. Álljon odébb, hogy jobban lássam.

Kelen elállt a csillár alól, hogy világítást kapjon. Akár fel is lehetett volna kiáltani a meglepetéstől. Kitünő szabású angol ruha volt rajta, kék puplining, jól kötött pettyes csokor, lábán finom cipő. Másképpen hordta a haját. Szemén divatos keretű pápaszem ült. És igen jól illett neki, ez az arc valósággal kívánta a pápaszemet. De mindez nem volt csodálatos. Pénzhez jutott, kiöltözött. Hanem az volt a csodálatos, hogy a girhes, félszeg ember igen jó termetű úrrá változott. A jó ruhában egyszerre kitűnt, hogy széles a válla, lábszárai hosszúk és egyenesek, a dereka pedig annyira karcsú, hogy férfi-divatlapba való. Ez a kitünően öltözött, jó alakú jelenség ott állt a lámpa fényében, mint kiállítási tárgy. Nem mozdult.

- Hát ezt nem reméltem, - szólt Magdolna, - most üljön le.

A férfi engedelmesen leült, felhúzta nadrágját a vasalás érdekében és egymásra rakta lábát. Cipője fölött drága harisnya látszott. Külső zsebéből mintaszerű gyűröttséggel állott ki a zsebkendő. Egyik kezét térdére nyugtatta. Ezen a kézen rögtön feltűntek a frissen ápolt körmök. Enyhe kölnivízillat érzett a levegőben.

- Ezt nem hittem volna, - szólt újra Magdolna, - az ember nem is gondolná, mennyit tesz a ruha. Hiszen maga egészen jóképű ember.

Jobban szemügyre vette arcát, barátságuk óta most először igazi figyelemmel. Ez az arc nem közönséges emberé volt. Szlávos jelleget hirdetett, széles arccsontjai voltak és nyomott orra. De hogy alpári kifejezése ne legyen, szája mellett két mély ránc árka adott erős rajzot neki. Viszont ennek keménységét feloldotta az áll lágy és elmosódó vonala. „Sőt érdekes ember", - tette hozzá Magdolna magában. Hangosan mondani ezt már nem akarta. Kelen most hálásan és boldogan rátekintett. Mélyen ülő, fekete szeme volt, szokatlanul fényes villanású. Mintha mindig készen állana az ellágyulás nedvességére.

- Kérem, báróné, én most nagy elhatározással jöttem ide.

- Igen. Mi az?

- Régóta mondanom kellene valamit. De nem nyithattam ki a számat két okból. Először is anyagi elszámolásban állottunk. Hogy úgy mondjam, fizetett alkalmazottja voltam a bárónénak. De ez az állapot megszűnt. Most nem vagyok más, mint alázatos, tiszteletteljes és hódoló ismerőse. Másodszor pedig tudatában voltam annak, milyen utolsó, toprongyos féregnek tűnök fel a külsőmmel. Ez is megszűnt. Most már szobatiszta embernek érzem magamat. Egy hétig készültem erre a pár mondatra, báróné. Itt ülök az életemmel, a sorsommal, a magányosságommal és...

- Várjon, kérem, - szólt Magdolna halványan, - ne folytassa. Nagyon-nagyon kérem, hogyha szerelmet akar vallani, akkor a többit hallgassa el. Mert ez a barátságunk végét jelentené. És azt nagyon sajnálnám. Féltem én ettől már régen. Most bekövetkezett. Nagyon szomorú. De még nem késő. Még nem mondta ki. Nézze, maradjon meg kedves beszélgetőtársamnak. Megszoktam és megszerettem magát. És nagyon egyedül vagyok. Most már a lányom is...

Nagy erőfeszítéssel legyűrte feltörekvő sírását. És lenyelve a könnyeket, folytatta:

- Temesse el magába, amit mondani akart. Maradjunk így. Határozzuk el, hogy maga nem is kezdett bele. Tegye ezt meg nekem. Most beszéljünk másról. A leányom említette, hogy talán jó híre lesz a maga számára...

- Bocsánat, most szándékosan és tudatosan szakítom félbe, nem neveletlenségből. Nem beszélünk másról. Erről kell beszélnünk. Mondja meg, báróné, hogy ez miért jelenti a mi barátságunk végét?

- Nem, ebbe az eszmecserébe nem megyek bele. És ha maga erőszakkal ragaszkodik hozzá, akkor felmondom a barátságot.

- Ilyen könnyen? - szólt a férfi keserűen.

- Nem könnyen. Már többször mondtam, hogy nagyon megszoktam és megszerettem magát. Annyi mindenféle baj ért az utóbbi időben... jól esett tudnom, hogy nekem is van ebben a nagy egyedüllétben egy... mondjuk: titkárom. De ha nem lehet, hát nem lehet. Ragaszkodik ahhoz, hogy befejezze, amit mondani kezdett?

- Ragaszkodom. Egy mondat az egész: halálosan szerelmes vagyok. Soha nem szerettem mást és soha senki mást nem fogok szeretni.

- Úgy. Hány esztendős lesz maga tizenegy év múlva?

- Negyvenhét.

- Élete javakorát élő férfi lesz. Én pedig hatvan. Ne beszéljen nevetséges dolgokat.

- Ne nevezze ezt nevetségesnek. Mikor hatvanéves lesz, én olyan szerelmes leszek, mint most. Ha nem akarja, nem fogok köszönni az utcán. De távolról szerelmes leszek.

- Hány éves az édesanyja?

- Anyám? Ötvenhat. De hogyan tartozik ez ide?

- Ha én hét évvel hamarább születtem volna, én lehetnék az édesanyja. Szívesen vállalnék is egy ilyen tehetséges fiút. Ó de mit beszélek, milyen butaság tőlem, hogy belemegyek a vitába, amit magam akartam kettévágni. Hagyjuk. Hallgasson ide. A leányom össze fogja hozni magát Rőser Alfréddal, azzal a dúsgazdag bankárral. Az vette meg az Andrássy-úti házat és berendezőt keres. Ha sikerül magát beajánlani, ez sokezer pengőt és nagy reklámot jelent. Adja Isten, hogy sikerüljön. Rőserék valószínűleg idejönnek megnézni ezt a lakást. Maga ne jőjjön velök. Most a teáját még utoljára megihatja.

- Nagyon köszönöm, - felelt a férfi felállva - de akkor már a teának sincsen sok értelme. Szóval ki vagyok dobva.

- Ó nem. Maga akar elmenni.

A férfi habozott.

- Fogalmazhatjuk, ahogy akarjuk. Az bizonyos, hogy én képtelen vagyok hallgatni az érzéseimről. Tudomásul veszem, hogy a bárónét ez zavarja. Tehát udvariasan tovább állok. De mielőtt kimegyek ebből a lakásból, amellyel a pályámon elindultam, még szeretnék valamit kérdezni. Sértő az, hogy én szerelmes vagyok?

- Sértő? Egyáltalában nem. Inkább bók.

- Köszönöm. Ezt mélységes hálával köszönöm és sohasem fogom elfelejteni. Kezeit csókolom.

Meghajtotta magát és indult kifelé, kissé még feszesen lépkedve túlságosan új holmijában. Az ajtónál mintha egy pillanatig habozott volna. De nem állt meg. Vissza sem nézett és kiment. Kisvártatva az előszoba ajtaját is hallani lehetett. Magdolna mozdulatlanul egyedül maradt. Meg sem moccant, nézett maga elé. Alig múlt el pár pillanat, valaki csengetett. Mámi beengedte azt a valakit, majd pár pillanat múlva újra kiengedte. Aztán elcsendesedett újra minden. Magdolna csengetett.

- Ki volt az, Mámi!

- Kelen úr itt hagyta a keztyűjét. Visszajött érte. Öt pengő borravalót adott. Vajh mér adta?

- Mert most búcsúzni volt itt. A munkáját befejezte. Nem jön ide többet.

- Nem jön? Ammán kár. Ippen mikor mán megkedveltem.

- Most már másutt fog dolgozni. Mi már csak megmaradunk magunknak, Mámi, kettecskén. Szép lakásunk van, majd megleszünk és megöregszünk.

- Ejeszem nekem mán nem sokat kell erőlködni, hogy öreg legyek.

- Nem baj, Mámi. Az öregség nem baj. Fő az egészség.

Mámi bólogatott és kiment. Ő pedig megint mozdulatlan maradt. A teához nem nyúlt. Nagyon fájt a szíve. Csak most látta, hogy ez az ember mennyire hiányzik neki. Halálos kár, hogy így történt. De jobb így.

III.

Harmadnap már jelentkeztek Rőserék. A bankár telefonált reggel, hogy nem lenne-e alkalmatlan, ha néhány percre déltájban megtekintené a lakást feleségével együtt. Claire bárónő bátorította fel erre a kérdésére. Magdolna tizenkét órára kérte a látogatást. Tizenkettő után tíz perccel feltűntek az udvaron az érkezők. Magdolna az ablakból látta őket. A férfi nehézkesen járó, elhízott ember volt és csoszogóan öreg. Annál fürgébben lépkedett mellette az asszony. Hosszú cobolybunda verte a lábaszárát, arca irgalmatlanul ki volt festve. Hány éves lehet, találgatta Magdolna. Ötvenegy-ötvenkettő. Már jöttek felfelé a lépcsőn.

És már nyílt is az ajtó. Magdolna ott állt szemközt azzal a Zsoldos Bellával, akiért valaha Detky Pál meg akart halni. Udvariasan kezet nyújtott neki.

- Isten hozott. Foglalj helyet, parancsoljon leülni, kedves Rőser.

- Nagyon örülök, hogy személyesen megismerlek, - mondta az asszony - hírből már ismerlek, drágám, mint Pesten mindenki. De így közelről még szebb vagy, mint a híred. Ez az arcbőr... meg kell pukkadni az irígységtől. Mit használsz, drágám? Nekem mondd el, de másnak senkinek. Mert hogy van valami titkod, drágám, az biztos.

- Semmi különöset nem használok. Az a titkom, hogy nem járok kozmetikushoz.

- Hallja ezt, nyuszikám, - fordult az asszony az agghoz, - mondom, hogy meg kell pukkadni az irígységtől. Megjegyzem, drágám, hogy mi aféle félismerősek vagyunk tulajdonképpen. A mi közös pajtásunk...

Magdolna beleszólt:

- Friedrich Yolanda, hogyne. Én már nagyon régen nem láttam.

- Ja, Yolanda, igen. Sajnos, az én utaim is elváltak tőle. Sehogyan sem illik bele a társaságomba. Évekkel ezelőtt felkeresett egyszer s akkor a komornám azt kérdezte: „Kérem, méltóságos asszonyom, ki ez a figura?” De én nem őrá gondoltam most, hanem a volt vőlegényemre, Detky Palira. Tudom, hogy nagyon jóban voltatok. Mondhatom, megőrültem volna a féltékenységtől, de akkoriban habarodtam bele ebbe az én nyuszikámba. Ilyen az élet. Megjegyzem, néha meghívom Detkyéket vacsorára. A nő őrült unalmas, de legalább jól néz ki. Ha egyszer szerencsém lenne hozzád...

- Nagyon kedves, köszönöm. Én nagyon visszavonultan élek és úgynevezett társaságba egyáltalán nem járok. De majd telefonálunk egymásnak, jó? Hát parancsolj körülnézni, ezt csinálta Kelen. Én részemről el vagyok ragadtatva a munkájától.

A bankárné futó pillantást vetett körül.

- Igen, ez nagyon jó. Tegnap jelentkezett nálunk ez a Kelen. Nagyon nett ember. Remek alakja van és jól öltözködik. Azonnal kikezdtem vele, hogy egy kicsit húzzam ezt az én jó nyuszikámat, de ezt semmivel nem lehet kihozni a sodrából, kérlek.

Nyuszika únta, de bölcs nyugalommal tűrte ezt a beszédet. Nem is nagyon figyelt oda. Ő valóban a lakást jött megnézni. Rámutatott egy kis szárnyas oltárra, amely a falon függött és ezt az egy szót mondta: platereszk. A renaissance karosszékre ezt mondta: érdekes, hogy a lába későbbi. Egy-két szót szórogatott csak maga körül, de az mind pontos volt és találó. Közben nehezen szedte a lélekzetet asztmás mellébe és a szemhéjja fáradtan ráereszkedett a szeme felső felére. S míg a felesége fecsegett, ő egyszerre nehézkedesen feltápászkodott a székről.

- Ez nekem elég. Ne zavarjuk tovább őméltóságát. Csakugyan igen ízléses ember ez a izé... Kelen, vagy hogy hívják. Meg fogom bízni.

Azzal intett a feleségének. Indultak. Az asszony még megkockáztatta búcsúzáskor:

- Aztán, ha egyszer unod magad, drága Magdolnám, csak telefonálj rám, majd összeülünk és nagyot beszélgetünk a régi dolgokról.

- Nagyon kedves vagy, - felelte Magdolna kikísérés közben, - előbb okvetlenül telefonálok.

Még megmutatta nekik az átépített részt. Zsoldos Bella mohón kukkantott be a fürdőszobába, de miután körülszaglászott, csalódott arcot vágott. Semmi kozmetikai titkot nem talált, amit el lehetett volna lesni. Alig csukódott be mögöttük az ajtó, Magdolna a telefonhoz sietett. Felhívta a Klári irodájának új számát. Gépírónő jelentkezett.

- Erzsi! Itt Meszlényiné. Kérem, ne is fárassza a leányomat a telefonhoz, csak adja át neki az üzenetemet: most mentek el tőlem Rőserék, a lakás berendező dolga rendben van, Kelent értesítsék, hogy azonnal lépjen érintkezésbe Rőserrel. Viszontlátásra.

Aztán leült gondolkozni, hogy valami háborog benne. Valami mellbe ütötte és felháborította, de hirtelen nem jutott eszébe, hogy micsoda. Előbb meg kellett keresni. Ja, igen, hogy Rőserné, saját frivol megjegyzése szerint, azonnal kikezdett Kelennel. Ez háborította fel. De miért haragudott ezért olyan nagyon? Féltékenységből? Nem, dehogy. Egyszerűen azért, mert kedvelte azt az embert, anyai gyengédséget érzett iránta és rosszul esett neki a gondolat, hogy ilyen gonosz és elszánt bestia megkínozhatja. Kellene valahogy értesíteni, hogy vigyázzon. Tudtára kellene adni, hogy ki ez az asszony. De hogyan? Most már nem fordulhat hozzá. A névtelen levél pedig olyasmi volt, amit megvetett és lenézett egész életében. Hiába, Kelen Jenőt rá kell bízni sorsára. Most majd tanácskozni fog órák hosszat az asszonnyal, együtt járnak régiségboltokba, vagyonmentőre, Teleki-térre. Összeszoknak. Az asszony pedig nem ismeri a tréfát. Hír szerint két viszonya van, de nem veti meg azokat az apró kalandokat sem, amelyet az elegáns pesti tolvajnyelv pillanatfelvételeknek nevez. S a férfi, aki életében aligha jutott még ápolt úriasszonyhoz, ettől meg fog őrülni. Mégis csak csinálni kellene valamit, hogy ez a boldogtalan ne szaladjon bele nyitott szemmel a szenvedésbe. Magdolna idegesen dobolt az asztalon. De akárhogy tépelődött, nem tudott elszakadt védence érdekében kieszelni semmit.

Másnap délelőtt megszólalt a telefon. Szobalányi hang jelentette, hogy a bárónéval Rőserné méltóságos asszony óhajt beszélni. Igen sokáig kellett várnia, míg az asszony hangja a vonal másik végén megszólalt.

- Magdolna? Itt Bella. Bocsáss meg, drága szívem, hogy megvárakoztattalak, de a fürdőkádban ülök, ide kellett hozni a telefont, a zsinór pedig tizenhat méter. Hogy vagy?

- Köszönöm. Miben lehetek segítségedre?

- Emiatt a Kelen miatt telefonálok. A leányod, aki különben nálunk bridzsezik a jövő héten, azt mondja, hogy nagyon a szíveden viseled a sorsát.

- Ó, igen, komoly tehetségnek tartom és szeretnék a haladásában segíteni.

- Hát akkor jó hírt kapsz. A férjem aláírta vele a megállapodást, miután másfélórát tanácskoztak. Ez az ember, kérlek, azonnal odavetett tíz olyan ötletet, hogy a férjem el van ragadtatva. Jól fog keresni az ipse, nálunk apróbb összegek nem számítanak. Megígértem neki, hogy, ha a lakásnak feltűnő sikere lesz, kap tőlem kétezer pengő prémiumot.

- Az nagyon szép. Igazán jók vagytok hozzá. Ennek nagyon örvendek.

- Te, és milyen jóképű ember ez. Ha nem volnék úgy beleőrülve az uramba, istenuccse kikezdenék vele.

- Ó, Istenem, azért egy ártatlan flört nem a világ. Csak kezdj ki vele.

- Gondolod? - szólt szünet után az asszony, aki most nyilván ki akarta piszkálni, hogy nincs-e valami a báróné és a jóképű ember között.

- Na hogyne, már úgy plátói alapon. Ennek az embernek nagyon kellene egy társadalmi Egeria, aki egy kicsit a hóna alá nyuljon.

- Egy micsoda?

- Mondjuk úgy, hogy múzsa kellene neki.

- Hát én bizony sokat tudnék használni, mert az én házamhoz fontos emberek járnak. Államtitkárok, arisztokraták, minden. Itt aztán kaphat összeköttetéseket. Majd utána is nézek, már csak a te kedvedért is, drága Magdolnám.

- Nem, ne az én kedvemért. A tehetsége kedvéért. Igazán megérdemli. Hát köszönöm a kedves telefont, most nem haragszol, ha elbúcsúzom, de éppen jött valaki. Isten veled.

- Szervusz, drága Magdolnám, csókollak. És mondom, ha egyszer únod magad...

- Igen, igen. Isten veled.

Magdolna hazudott, mikor azt mondta, hogy éppen jött valaki. Be akarta fejezni a beszélgetést. De véletlenül igazat hazudott, mert a postás éppen most csengetett be. Hozta a postát. Sorsjegyhirdetést, újonnan megnyiló tánchelyiség hirdetését és egyebeket. Az egész postát, úgy, ahogy volt, egyenesen be lehetett dobni a papirkosárba. Kivéve egy levelet, amelyet feladója írógépen címezett meg. Felbontotta. Jól sejtette: a levél Kelentől érkezett. Megszólítás és aláírás nélkül.

> Géppel címeztem meg a borítékot, mert tartottam tőle, hogy ha megismeri az írásomat, a levelet fel sem fogja bontani. Már pedig legalább így írásban be kell fejeznem, amit nem hagyott elmondani. Amint látja, napokig haboztam, vajjon írjak-e. Most eldöntöttem, hogy írok, mert úgy érzem, hogy ha ki nem írom magamból a mondanivalómat, akkor felrobbanok.
>
> Kérem, maga az oka mindennek.
>
> Én végigkínlódtam eddigi életemet és nyomorúságomban is egészen jól megvoltam. Itt állok egészségesen, kivéve azt a gyomorgyengeséget, amit a rendetlen fiatalkori táplálkozás hozott magával. Egyetemi éveimben olykor éheztem is. De megszoktam a nélkülözést. Hosszú esztendők malomkövei szétmorzsolták fiatalkori ábrándjaimat. Mert voltak nekem ábrándjaim is. Arról álmodoztam tizennyolc éves koromban, hogy mint az úszó az örvényből, egyszer majd erős tempóval valahogyan kitépem magam a megalázó szegénységből, viszem valamire és bekerülök az előkelők és gazdagok világába. Úgy álmodtam erről, mint a kóbor utcai gyerek, aki a színház bejáratánál ácsorog mezítláb és sóváran, elfacsarodó szívvel nézi a bemenőket. Elképzeltem magamban, hogy szép lakásban fogok lakni, inasom lesz, aki lesni fogja az intéseimet, lakkcipőt fogok hordani (azt hittem, ez a legelegánsabb dolog a világon), kocsikázni fogok, nagyurakkal együtt megyek a lóversenyre és az orfeumba, pezsgőt fogok inni és szerelmes leszek egy úrinőbe. De ezeket az álmokat az évek nyomorúsága lehengerelte. Lassanként, fokról fokra megadtam magamat. Lemondtam, összes vágyaim közül egy maradt meg. Az, hogy enni tudjak. A többit mind leadogattam az élet keserves útján. Beláttam, hogy az Életben, ahogy nagy betűvel képzeltem, nekem nincs mit keresni. Rühes, szegényszagú, ápolatlan koldusnak éreztem magamat és vérengző kegyetlenséggel nevettem régi

álmaimon. Beletörődtem, hogy finom fehérneműt én sohasem húzhatok a testemre, hogy mindig azon a rácson kívül fogok lődörögni, amelyen túl az úriemberek vidáman beszélgetnek és engem meg sem látnák, hogy soha úrinőnek a kezét meg nem foghatom és bizalmasan a szemébe nem nézhetek. Jól van, ez a sors, lehajtottam a fejemet. Csak ételt kívántam már és a vackomba téli tüzelőt.

Akkor jött maga. Nemcsak munkát adott. Nemcsak ebédelni tudtam és befűteni. Maga keltette fel bennem a lázadó gondolatot, hogy talán mégsem vagyok pária. Hogy útszéli koldusból még emberré változhatom. Maga csiszolt és oktatott. Maga csepegtette belém azt a kimondhatatlanul édes mérget, hogy remélhetek az élettől valamit. Rég eltemetett álmaim kezdtek feltámadni hallottaikból. Kezdtem lehetségesnek látni, hogy egyszer az Élet kapuja megnyílik előttem. Ha az Andrássy-útról hazamentem, repeső szívvel kérdezgettem magamtól: igaz lehet ez? Egy igazi bárónénál voltam és angolul diskuráltunk kettesben és művészetről beszélgettünk. Egy arisztokrata hölgy azt mondta nekem szemtől szembe, hogy megszokott és megkedvelt engem. Engem, a toprongyos számkivetettet, a társadalom leprás outcastját. Néhány héttel előbb még őrültségnek tartottam volna ezt csak álmodni is. És ime, igaz. Akkor tehát a többi régi álom is teljesedhetik még. Az Élet lassan kitárulhat még előttem.

Ekkor láttam meg magamban, hogy amit valaha az Életről összeálmodtam, azt mind maga testesíti meg az én számomra. Az előkelők vágyva vágyott világát, a jómódot, az úri formákat, a fényt. És a szerelmet. Ott volt előttem minden együtt, egyetlen csodálatos személyben egyesülve, amit valaha álmodtam. Ott volt közvetlen közelemben. Csak nyúlni kellene érte. És én elkövettem azt a hihetetlen vakmerőséget, hogy nyúltam érte. De a sors irgalmatlanul rácsapott a kezemre. Az Élet becsukta előttem kapuit. A fényeket, amelyek belülről integettek, nem láttam többé. Minden sötét lett körülöttem.

Miért csinálta ezt velem? Miért nem hagyott az országút szélén? Miért nem ment el mellettem, egy szóra sem érdemesítve? Nem fájt volna, megszoktam. De megmutatni az igéret földjét, aztán visszakergetni a számkivetésbe, ez borzasztó kegyetlenség. És jóvátehetetlen. Nekem most már az Életet csak maga jelenti. Hiába van reményem arra, hogy javul a sorsom, munkát kapok, összeköttetéseket szerzek és boldogulok, miután sikerült elindulnom. Most már nem kell. Most már csak maga kell, mert maga nélkül semmi sem érdekel engem. És miután ez lehetetlen, most már az egész élet nem érdekel. A legjobb volna, ha meghalnék.

Maga jóságból és részvétből igyekezett támogatni és oktatni egy embert. Ezzel borzasztó szerencsétlenné tette. Közlöm magával, hogy életemben maga okozta nekem a legnagyobb szenvedést. Úgy szenvedek, mint egy állat. És akármilyen ocsmányul hálátlannak érzem is magamat, átkozom a percet, amikor megismertem. És akármilyen gonosznak és aljasnak érzem is magamat, bosszúvágyból szeretném, ha maga is szenvedne. Ha én éjszaka kínomban a fogammal harapok bele a párnába, kínlódjon maga is. Felhördülök, mint a beteg állat, amelyre rátaposnak: tudja meg, hogy gyűlölöm magát. Tudja meg, hogy rettenetesen, elviselhetetlenül halálosan szeretem. És tudja meg, hogy én ebbe bele fogok halni. Maga az, aki jóságból és részvétből ilyen iszonyú kínok között megölt engem.

Magdolna megrendülve olvasta a levelet. Ahogy elvégezte, az elejétől kezdve elolvasta még egyszer. Aztán letette és sokáig eltöprengett rajta. Megvizsgálta lelkiismeretét. Ijedten kutatta, hogy felelősnek kell-e tudnia magát, ha ez az ember csakugyan ennyire szenved. Mert hogy a levél őszinte szenvedést tárt fel, afelől alig volt kétsége. Délutánig ezen gondolkozott folyton. Akkor leült és levelet írt Kelennek.

Kedves Barátom! Ha levelével mindenáron fájdalmat akart okozni nekem, akkor meg lehet elégedve. Sikerült fájdalmat okoznia. Sikerült megkínoznia a lelkiismeretemet. Belátom, hogy hibát követtem el, mikor egy gyúlékony anyagokkal telt lelket beleengedtem a gyakori érintkezésbe. Lehettem volna olyan okos, hogy ebből baj származhatik. De ezért a vigyázatlanságért meg is kaptam a büntetésemet: elvesztettem egy nagyon kellemes barátságot. Vagyis olyan valamit, ami ritka s amit én nagyon tudok értékelni. Az én számlám ezzel ki van egyenlítve.

Ami magát illeti, biztosíthatom, hogy azok a gyötrelmek, amelyekről írt nekem, múló természetűek. S a szavak, amelyeket használ, túlnagyok. Az ilyen dolgokba nem szokás belehatolni. Orvosi eset, nem halálos. Tudományos neve: Minderwertigkeitsgefühl, amit egy író ismerősöm önkeveslésnek szokott nevezni a cikkeiben. Csak véletlen, hogy a maga baja éppen hozzám fűződik. Gyógyszert részben én is tudok adni: őszintén mondom, hogy maga külsőleg is, belsőleg is van olyan férfi, akibe egy elsőrangú úrinő beleszerethet. Legyen ennek tudatában, merje ezt elhinni. Egész biztosan jön majd valaki, akitől a végső bizonyságot is megkapja. Ha ez megtörtént, legyen boldog és jelentkezzék nálam elismerni, hogy igazam volt.

Itt be is akarta fejezni a levelet. De valami még motoszkált a fejében. Rőserné. Nem állhatta meg, hogy még egy kikezdéssel megtoldja a levelet. Ezt írta hozzá, hosszú és óvatos gondolkodás után:

Egyre azonban megkérem, s fogadja ezt meg, mint baráti tanácsot. Ne adja magát olcsón. Ne kapjon az első kínálkozó sikeren. Gondolja meg, hogy a maga lelki odaadása komoly érték, amelyet nem szabad elpocsékolni. Hitvány nők, akik magát nem érdemlik meg, az úgynevezett jó társaságban is akadnak. Várja meg az igazit, aki korban és szellemben illik magához. Merném vállalni a felelősséget, hogy abban az új körben, amelybe a munkája sikerével most lassanként be fog jutni, akad ilyen. Semmi akadálya sincs annak, hogy minden álma teljesedjék, ha tévedésből nem köti őket egyetlen személyhez.

Majd egyszer találkozunk még, amikor mindent elért, amire valaha vágyott. Boldogan tudom már most, hogy akkor igazat ad majd nekem és belátja, hogy mostani keserűségében igaztalanul vádolt. Szívből kívánom magának is, magamnak is, hogy ez mennél hamarabb bekövetkezzék.

Melegen üdvözli az akkori viszontlátásig

báró Meszlényi Zoltánné.

A levelet maga dobta be az utcán a postaládába. Nem volt egészen biztos benne, hogy helyesen cselekszik. Már beljebb került a levél a szekrény-nyílás bádoglemezeinek mozgó fogsorán, de ujjai még nem eresztették el. Még fogták a csücskét. Jó az, amit írt? Használni fognak az erős és bátorító bókok annak a betegen gyötrődő léleknek? Egyáltalán helyes, hogy válaszolt? Nem lett volna célszerűbb kegyetlennek lenni és egyáltalában nem is válaszolni? S ha már válaszolt, nem volt-e vigyázatlan dolog odaírni teljes nevét a levél alá? Igaz, a levélben semmi nincs, ami rá rossz fényt vethetne, sőt éppen ez a levél bizonyítja, hogy felette áll minden gyanúnak. De nem lehet tudni, kiben mi lakik. Hallott már olyan esetet, hogy egy igen jó nevű gavallér becsípett állapotban előhúzott egy női kézből származó levelet és magát a levelet eltakarva, megmutatta az aláírást. Az a levél is lehetett kerek visszautasítás, mint ez. Végül reménytelenül vállat vont. Van a világon valaki, aki ilyen dolgokban elég okos lehet? Nincs rejtelmesebb és kiszámíthatatlanabb valami az emberi léleknél. Ujjai eleresztették a levelet, s az lehullott a ládába. Onnan pedig a kesergő Kelen holnapi napjába.

A választ harmadnap délután megkapta. Annak ismét hiányzott megszólítása is, aláírása is. De már a szöveg elolvasása előtt meglepte a címzettet a levélpapír külseje. Nagy alakú, halványszürke, finom papír volt, homlokán jól választott betűkkel ez a szó: „Home”. S alatta kisebb betűkkel Kelen Jenő építészmérnök lakásberendező vállalata. Nagydiófa-utca 5. Telefon: 15-22-23. Új cím? És telefon? Új levélpapír? Cégjelzés? Ez nem történhetett másként, minthogy Kelen jókora előleget kapott Rőseréktől. De az efelől való találgatást későbbre halasztotta. Előbb gyorsan a szövegnek látott neki. Néhány mondatból állott csupán:

> Hiába minden. Ha az „önkeveslés” gyógyítható, csak maga tudná meggyógyítani, senki más. Hiszen én nem kértem, hogy rögtön válaszoljon, akár igent, akár nemet. Én csak azt szerettem volna, hogy tűrje el az én rajongó és emberfeletti imádatomat, addig, amíg megszokja, mint ahogy engem is megszokott. A többit a jövőre lehetett volna bízni. De maga a nyugalma önző féltésében azonnal elkergetett. Hát jó. Mivel így nem élhetek, meg fogok halni. Isten áldja meg.

Magdolna ismét az új levélpapír fejét nézte. Megcsóválta a fejét. Ezt a levelet nem halálba induló ember írta. Aki pedig meg akar halni, nem készülődik ilyen lendülettel az üzlete jövőjére. Az új lakást már napokkal előbb ki kellett vennie, különben a cím nem lehetne a levélpapíron, amelyet meg kellett rendelnie. Egy-két nap beletelik, míg az ilyesmi sürgős rendelés esetén is elkészül. Aztán nevet adott a cégének: „Home”. Ezen gondolkoznia kellett, míg kieszelte. Tehát máson is tud járni az esze, nemcsak boldogtalan szerelmén. Telefont szereltetett fel. Hogy azt ilyen hamar megkapta, annak utána kellett járnia alaposan. Ilyen körülmények között az öngyilkossággal való fenyegetődzés gyermekes és kiábrándító. Rossz szájízt érezni utána a kínos csalódástól. Ennél igazán többnek tartotta ezt az embert.

De mikor tovább gondolkozott, már nem volt ilyen biztos szigorú ítéletében. Lehet, hogy mindezt Kelen még a vallomás előtt elvégezte. Azon a héten, mikor kiöltözködött. Ugyanakkor vehetett új lakást, intézkedhetett telefonszám dolgában, kitervelhette új irodáját, rendelhetett levélpapírt. S csak azután következett be az a beszélgetés, amely kétségbeesésbe sodorta. Most már van telefonja, cége, lakása, levélpapírja, de viszont meg akar halni amiatt, ami azóta történt. Igen, de az ilyen előre bejelentett, fenyegetődző öngyilkosságok sohasem szoktak bekövetkezni. Igen, de hátha mégis valami bolondot csinál? Magdolnán egyszerre vak rémület vett erőt. Egyszerre rádöbbent, hogy kétségbeesetten félti ennek az embernek az életét. Szörnyű lenne, ha elkövetné, amivel fenyegetődzik. Anyja van, akit eltart. Hogyan lehetne ezt a tudatot elviselni egy életen keresztül?

A telefonhoz sietett és remegő kézzel feltárcsázta a levélpapíron megadott számot. Idegen férfihang jelentkezett.

- Halló, beszélhetnék, kérem, Kelen mérnök úrral?

- Kelen mérnök úr még nem költözött be, kérem.

- Mikor költözik be?

- Hétfőn.

- Bocsánat, nem tetszik tudni, mikor vette ki a lakást?

- Halló, ki beszél ott, kérem?

- Egy... egy vidéki rokona.

A férfihang kisvártatig hallgatott. Aztán bizalmatlanul így felelt:

- Akkor tessék egyenesen őhozzá fordulni. Én nem adhatok az ő magánügyeiről ismeretleneknek felvilágosítást.

Azzal köszönés nélkül már le is tette a kagylót. Magdolna leült töprengeni. Járt-kelt, nem találta helyét. Felizgatott képzelete rémjelenetekkel kínozta. Látta maga előtt a földön heverő embert vértócsában. Hiába szidta magát, hogy ne gondoljon badarságokat. Pánikszerű ijedelemben jött-ment. Ha leült, idegesen dobolt ujjaival a szék karfáján. Ha felkelt, a telefonhoz indult értelmetlenül, aztán megállt és bamba tanácstalansággal fordult meg maga körül. Aztán hirtelen döntött. Telefonon taxit rendelt. Sebtiben magára kapkodta holmiját. Esernyőt is vett magához, mert odakint javában szitált az áprilisi eső. A gépkocsi vezetőjének odavetette a Kelen Koszorú-utcai címét. S míg a kocsit minduntalan megállította a közlekedési rendőr, türelmetlenül ütögette térdét. Már alkonyodott, az utcai lámpák ragyogó fényfoltokat vetettek a nedves kövezetre. Esernyős emberek jöttek-mentek, a kapualjakban szorongó emberek várakoztak. Azok ráértek, ő szeretett volna szárnyakat adni a kocsinak, mert a feszültséget már alig birta idegekkel.

Megérkezett. Kicsengette a házmestert, a kapu alá húzódva várt. Kedvetlen, csoszogó ember bukkant elé az udvar sarkából. Annak pengőt nyomott a kezébe.

- Kezeit csókolom, - mondta az szolgálatkésszé változva.

- Kérem, nem tudja, itthon van Kelen úr?

- Nincs itthon, kérem. Láttam elmenni egy jó órával ezelőtt, azóta nem vittem fel.

- Igen. És vajjon az édesanyja itthon van?

- Az itthon van, igenis. Az előbb vittem fel.

- Igen. Hát legyen szíves megmondani neki, hogy igen fontos üzenetet hozok, fáradjon le. Én nem akarok itt ácsorogni, visszaülök a kocsimba, ő majd üljön be hozzám.

A házmester figyelmesen ránézett. Furcsállotta a dolgot.

- Mit mondjak, kérem?

- Mondja, hogy az a hölgy van itt, akinek Kelen úr a lakását berendezte.

- Ja igen, - hajbókolt a házmester, - igenis, méltóságos asszony, azonnal megyek jelenteni.

Magdolna visszaült a kocsiba. Ebben a házban tehát az ő neve ismeretes. Ezt nem lehet csodálni, Kelen sok házbérrel tartozott, s mikor hazajött a nagy újsággal és az első pénzzel, anyja nyilván azonnal szaladt a házmesterhez törleszteni valamit és lelkendezve magyarázni, milyen nagy szerencse érte a fiát: Meszlényi bárónétól munkát kapott. A szomszéd lakóknak is elújságolhatta. S az egész házban mindjárt másképpen néztek Kelen Jenőre. A háta mögött összesúgtak: igazi bárónénak dolgozik, felvitte Isten a dolgát.

A kapun görbedt anyóka sántikált kifelé. Egyik lába jóval rövidebb volt a másiknál. Nehezen lépkedett, a sánták ütemes, jambikus-járásával. Tanácstalanul nézett körül. De vele volt a házmester. Az előrelépett, nagy illemtudóan kopogtatott a taxi ajtaján és kinyitotta.

- Kezét csókolom, méltóságos asszony, itt van Novákné.

Karja alá nyúlt a sánta, ijedt anyókának és besegítette. Magdolna kikopogott a vezetőnek és meghagyta neki, hogy hajtson két házzal tovább és álljon meg a sarkon. Csak akkor fordult Nováknéhoz, akinek nyilván második házassága folytán volt ez a neve.

- Én Meszlényi báróné vagyok. Kérem, asszonyom, bocsásson meg, hogy ilyen szokatlan körülmények között rohanom meg és fárasztom. De kénytelen voltam ezt a módot választani, mert a fiát baj fenyegeti.

- Jenőt? - rebbent meg ijedten az anya.

- Őt. Levelet kaptam tőle, amelyben azt írja, hogy bizonyos okok miatt nagyon el van keseredve és únja az életét. Én figyelmeztetni jöttem önt, asszonyom, hogy vigyázzon minden lépésére, nehogy valami bolondságot csináljon.

- Jenő, - sikoltott fel Novákné a kocsiban, - jaj, most mi lesz velem. Jenő, Jenő, mi lesz most velem?

- Csitt, az Isten szerelmére, ne kiáltson hangosan, összecsődülnek az emberek.

De az csak óbégatott tovább hangosan, mint a falusi sirató asszonyok. A vezető csodálkozva nézett hátra.

- Jajjaj, Jenő, mit csinál az a fiú, most mi lesz velem, most hová menjek ezzel a rossz lábammal, jajjaj!

- Kérem, ne kiáltson. Szedje össze magát. Nem érti? Kiabálással nem segít semmit. Nem hallja. Ejnye, hát hallgasson ide, az Isten áldja meg.

Az asszony megszeppent, elhallgatott. Szipogva, alázatosan mondta:

- Igenis.

Magdolna határozottnak látszott, ez hatott rá. Holott nem volt határozott, hanem ideges és türelmetlen. Az egész dolog olyannak tűnt fel előtte, mint egy detektív-film. Lármátlan, visszavonult és minden erősebb mozdulattól visszarettenő életébe nem illett az ilyesmi. Az is nagyon zavarta, hogy akihez beszélt, annak nem látta a sötétben az arcát. Először ki akart kopogni a vezetőnek, hogy csavarja fel a belső világosságot, de aztán eszébe jutott, hogy emberek jönnek-mennek a gyalogjárón, bepillantanak és megláthatják. Igy hát csak bele-kémlelt a homályba a szipogó alak körvonalai felé.

- Kérem, mondja meg nekem, nem vett észre valami feltűnőt a fia viselkedésén?

- Dehogy nem, kérem szépen, dehogy nem. Valami nagyon nagy bánata lehet. Egyetlen szót nem szól és éjszaka egyetlen szemhúnyást nem alszik. Nagyon nagy baja lehet, kérem szépen, de nekem soha nem mond semmit, én meg nem merem kérdezni.

- Az új lakást mikor vette ki?

- Ó, azt is tetszik tudni? Már régebben kivette. Mikor a kegyelmes asszonytól megkapta a pénzt.

- Csak méltóságos vagyok.

- Igenis. Akkor vette ki, kérem szépen. De csak hétfőn lesz a költözés, mert aki most benne van, azt kilakoltatták, de hétfőig még hagyják ottmaradni.

- Ugy. Ma délután hova ment a fia?

- Éppen odament, az új lakásba.

- Nem mondott semmit? Valami szokatlant? Mivel ment el hazulról?

- Hogy estére vacsorát kér. Éppen azt kezdtem készíteni, mikor a kegyel... mikor a méltóságos asszony le tetszett hívatni.

- Hát ez jó jel, ha vacsorát kért. Nem is tartóztatom, asszonyom. De arra figyelmeztetem, mint anyát, hogy minden lépésére vigyázzon. Megmondhatja neki azt is, hogy itt jártam és én kötöttem az ön lelkére a vigyázatot.

- Igenis. Jajjaj, Jenő, Jenő, most én hogyan vigyázzak? Jaj nekem, be meglátogatott az Isten... Nem, ne tessék félni, nem kiabálok. Kérem szépen, most én kiszálljak?

- Igen, arra kell kérnem. Visszaállhatnék a kocsival a kapu elé, de a fia talán most jön haza, és nem akarnék vele találkozni. Látom, az eső el is állott.

Novákné tápászkodni kezdett. Magdolna kikopogott a vezetőnek, hogy segítsen a kiszállásnál. Az már nyitotta is az ajtót és nyujtotta a kezét, mikor az asszony visszafordult:

- Kérem szépen, méltóságos asszony, nem is tetszik sejteni, hogy mi baja lehet az én fiamnak? Nekem nem mond semmit.

- Sajnálom, de nem tudom. Mindenesetre úgy látszik, hogy nagyon el van keseredve. Még egyszer a lelkére kötöm, asszonyom, hogy vigyázzon minden lépésére, minden mozdulatára. A legjobb volna, ha nyiltan megmondaná neki, hogy én itt jártam és önt figyelmeztettem. Isten áldja meg.

- Alászolgája, - felelt az kiszállás közben.

Az ajtó becsukódott. Magdolna még kinézett a hátsó ablakon. A sántikáló, vézna kis alak most a sarki lámpa fénykörébe jutott. Egy-két pillanatra az arcát is látni lehetett, a fejére kapott hárászkendő alól kilátszó ősz hajjal együtt. Magdolna megrázkódott. Ez az asszony ötvenhat éves. Hét év múlva ő is annyi lesz. A bicegő alak eltűnt a sötétben. Magdolna kiszólt a vezetőnek, hogy menjen az Úri-utcába. A kocsi elindult, s ő csillapodni kezdett. Most már kissé túlzottnak is találta a maga rettegő buzgalmát. De ha fölöslegeset végzett is, nem törődött vele. Sajátmagát sikerült megnyugtatnia.

Otthon Mámi azzal fogadta, hogy valaki már kétszer is telefonált, alighanem Kelen úr hangja volt. És Magdolna jóformán még le sem rakta a holmiját, már szólt a csengő. Odaugrott és felkapta a kagylót. Jelentkezett. És csakugyan a Kelen hangja felelt.

- Halló. Kezét csókolom. Nem maga keresett a Nagydiófa-utcában?

- De igen. És miután nem találtam, elszaladtam a Koszorú-utcába, hogy beszéljek az édesanyjával. Figyelmeztettem is, hogy vigyázzon magára. A biztonság okáért szóltam neki, hogy ne tehessek magamnak szemrehányást. Különben meg kell mondanom, hogy nem nagyon hiszek az egész fenyegetődzésben.

- Beszélt anyámmal? Járt a lakásban?

- Nem. Lekérettem a házmesterrel. Nagyon sajnálom, hogy fárasztottam.

- Még pedig hiába. Ennek nem volt semmi értelme. Csak feldúlta azt a szegény öregasszonyt, aki úgysem tud megakadályozni semmiben. Amit én elhatároztam, azt végre fogom hajtani.

- Kérem, - szólt Magdolna hangosabban és most már nyersen, - vegye tudomásul, hogy rendkívül ízléstelen. Úriember ezt nem csinálja. Mindennek vannak illemszabályai. Még annak is, ha valaki meg akar halni.

- Szóval ne zavarjam? Kérem. Ahogy tetszik. Isten vele.

- Nem, nem, - kiáltott ő a telefonba, - ez igazán hallatlan, ne tegye le a kagylót. Elvégre akármilyen kiábrándítóan viselkedik, mégis csak ember vagyok és... és... vegye tudomásul, hogy egyszerűen ordenáré dolog így kínozni egy idegen hölgyet.

- Hogyne. Tudom. De hiszen éppen kínozni akarom. Csak reszkessen, hogy mikor kapja meg a hírt. Ezt akarom. Legalább valami kis részét érezze annak, amit én szenvedek. Nézze, semmi értelme így telefonon veszekedni. Le is kell tennem a kagylót, mert nyilvános állomásról beszélek és ketten is várnak már a telefonra. Teszek egy utolsó kísérletet. Adjon nekem még egy negyedórát.

- Rendben van. Ez zsarolás, de rendben van. Meg hagyom magam zsarolni. Holnap a déli órákban...

- Nem, én addig nem várok. Felmegyek most.

- Jézus, Mária, hát jőjjön most, ez már igazán nem lehet kibírni.

Lecsapta a kagylót és haragjában sírva fakadt. Idegei már nem győzték tovább, legjobban szerette volna arcul ütni ezt a megvadult és irgalmatlanul konok embert. Most jött rá, ebben a pillanatban, hogy miért küldte el magától. Mert félt tőle. Mert érezte, hogy gyengédségből, anyai melegségből, a gyengeség és tehetetlenség iránti melegségből tudná ezt az embert szeretni, ezt az utcáról felszedettet, ezt a... ezt a... Nem is fejezte be gondolatát. Már tudta, hogy iménti haragos fellobbanása is ennek a felismerésének szólt. Haragudott rá, mert félnie kellett tőle. Most riadtan fölegyenesedett. Elhatározta, hogy minden erejét össze fogja szedni és mindenáron megmenti élete nyugalmát. Ezt az embert valahogy, akárhogy megnyugtatja és örökre kitér az útjából. Csak szerelmet ne, csak csalódást, szenvedést, gyötrelmet ne. Akármilyen csábítóan édes volna még egyszer az életben egy szerelmes ember karjai között szerelmesen lehúnyni a szemét, ezt kegyetlen szigorral meg kell tiltania önmagának. Jobb, hogy ez az ember nem akart holnapig várni. Le kell számolni a kérdéssel még ma este. Ezzel a kérdéssel s benne egész hátralévő életével. Öregedő asszony görcsös kapkodása az utolsó mámor után? Akármit, csak ezt nem. Jőjjön az a Kelen. Várta, valami olyan kővé meredt feldúltsággal és elszántsággal, amely a legnagyobb izgalom órájában már a nyugalmat jelentette.

Kelen rövid idő múlva belépett. Nyilván kocsit vett. De sietségében még a lépcsőn is szaladt. Kurta lihegésétől eleinte nem tudott szólni. Magdolna nem nyujtott neki kezet. Félt még az érintésétől is. Kelen megint más ruhát viselt, sötétkék-fehér csíkos szövetből valót. Kitűnő külsőt mutatott. Nem lehetett megtagadni tőle, hogy igen érdekes ember benyomását teszi. „Borzasztó, - gondolta magában Magdolna, - hiszen nagyon tetszik nekem. Ha megölelne, el volnék veszve. Isten segíts, legfőbb ideje, hogy megmeneküljek, most még nem késő”.

- Foglaljon helyet, kérem. És mindenekelőtt kérjen bocsánatot a viselkedéséért.

Kelen meghajtotta magát ülőhelyében. A tekintete olyan volt, mint a lázas betegé. Nyugalmában volt valami ijesztő.

- Ezennel bocsánatot kérek. De most ne feszegessük, hogyan viselkedtem. Nem voltam beszámítható állapotban. Most igen, mert idejövet keményen erőt vettem magamon. Nézze, én most idejöttem, mint a halálra ítélt a bíróhoz. Az életemet jöttem kérni magától. Ne hagyjon meghalni.

- Én? De hiszen... Na mindegy, majd a végén válaszolok, most folytassa.

- Kérem, mondja meg nekem, miért nem hagyja, hogy imádjam, mikor az magát nem kötelezi semmire?

- De igen. Az már kötelez. Az már annyi, hogy reményt adok. Pedig azt nem szabad adnom. Nem volna tisztességes dolog tőlem, ha engedném beleélnie magát valamibe, ami lehetetlen. Eddig is az volt a hiba. Sajnos, későn vettem észre.

- És miért lehetetlen?

- Mert én az életemnek ezt a részét lezártam. Én nem vagyok nő többé, csak ember. Maga hamis úton jár. Mintha egy kőszoborba lenne szerelmes. Ez értelmetlen dolog. Mondja azt, hogy „pardon”, és forduljon másfelé.

- De miért zárta le? Hiszen olyan szép, mint egy álom. Nem, most ne emlegesse a korát. Maga is jól tudja, hogy sokkal fiatalabb a koránál. Ez nem érv. Mondja meg őszintén, miért nem akar többé szeretni.

- Nézze, ne gyötörjön. Nyugodjék bele abba, amit mondtam. És térjünk vissza ahhoz, amit legelőször válaszoltam magának: felejtsük el ezt az agyrémet és maradjunk jóbarátok. Igérje meg nekem. Verje ki a fejéből, hogy szeret. Nem fogja megbánni.

A férfi mélyet sóhajtott. Gondolkozott. Aztán Magdolna szeme közé nézett.

- Teljesen lehetetlen, amit kérek? - kérdezte halkan és váratlanul szelíd hangon.

- Teljesen lehetetlen.

Most Kelen megismételte a kérdést és megfogta Magdolna kezét. De ő felugrott, felsikoltott és eldobta a feléje nyúló kezet. Rettegve nézett a férfira és mintegy menekvően hátrahúzódott.

- Ennyire undorodik tőlem? - kérdezte az csendesen.

- Ó, dehogy... ne értse félre... nagyon ideges vagyok... bocsásson meg.

Hosszú szünet következett. Aztán a férfi különös módon elmosolyodott. Felállott a székről.

- Hát jó. Legyen úgy, báróné, ahogy kívánja. Ezennel fogadalmat teszek, hogy az érzéseimről soha többé nem beszélek. Maradjunk jóbarátok. Eddigi viselkedésemért alázatosan bocsánatot kérek.

Magdolna mélységes megkönnyebbüléssel, némán és boldogan kezet nyujtott. De Kelen nem mozdult. A fejét ingatta.

- Nem, báróné, nem akarom megérinteni. Érezném a kézfogásában, hogy le kell győznie valamit, mikor megérintem.

- De kérem, maga téved, biztosítom, hogy csak az idegeim...

Kelen megint mosolygott és legyintett.

- Nem baj. A kérdés már nem aktuális. Azt hiszem, célszerű lesz, ha most egy darabig nem látjuk egymást.

- Végre emberi módon és okosan beszél. Ezért nagyon, nagyon hálás vagyok magának. És bizonyos idő leteltével jelentkezik majd, úgy-e?

- Fog rólam hallani, báróné. Nagyon köszönöm, hogy fogadott és végleg tisztázhattuk a kérdést. Kezeit csókolom.

Mélyen meghajtotta magát. Sarkon fordult, nem nézett vissza most sem. Kiment. Magdolna utána nézett a szélesvállú, karcsú alaknak. Most már egészen biztosan tudta, hogy bele tudott volna szeretni. Sajgott a szíve, sajnálta. De aztán gondolatban magyarázni kezdett magának, hogy nagy veszedelemtől menekült meg.

- Vége, - mondta maga elé, - most kezdődik lassan az öregedés. Isten veled, élet.

És mindjárt sírva is fakadt. Jó darabig elsírdogált. Aztán rendbe szedte magát és csengetett. Behozatta a vacsoráját. Utána még próbált olvasni, de únta. Nagyon fáradt volt. Korán lefeküdt. Félálomban egyszer csak mintha a férfi fejét érezte volna maga felé hajolni. „Most már szabad”, - gondolta mélabús, homályos gondolattal és megsímogatta a fejet.

Sok mindenfélét álmodott összevissza. Arra riadt fel, hogy valami kínos és fájdalmas bömbölést hallott álmában. És hirtelen megdöbbenve eszmélt rá, hogy reggel van, és az a bömbölés nem álom, hanem valóság. Az előszobában zokogott valaki. Mámi kétségbeesetten csittította. Magdolna megdöbbenve csengetett. Mámi kinyitotta az ajtót, a nyíláson azonnal betolakodott az, aki felriasztotta. A Kelen édesanyja.

- Méltóságos asszony, - kiáltotta kétségbeesett zokogással, - a fiam... bevitték a mentők... a Rókusban van... engem elküldtek, mert ordítottam... jaj jaj, Jenő... most én mit csinálok... megmérgezte magát... most énvelem mi lesz...

Magdolna kiugrott az ágyból. Megragadta az eszelősen zokogó öregasszony karját.

- Él?

- Még élt... de a doktorok nem tudják... engem kizavartak.... nem tudtam hova menni... idejöttem... most én velem mi lesz... Jenő, Jenő... énvelem mi lesz? Énvelem!

Magdolna már kapkodott harisnyája után.

- Mámi, taxit hívni gyorsan. Aztán rákiáltott a síró asszonyra:

- Nem megmondtam, hogy vigyázzon?

- Mit csináljak... öreg vagyok, elaludtam... hat órakor felébredtem... már akkor hörgött... most mit csináljak...

Lerogyott a karosszékbe és az asztalra borult sírni. Magdolna eszeveszett gyorsasággal felöltözött, siettében még hátraszólt Máminak, hogy az öregasszonynak viselje gondját, és hanyatthomlok rohant le a falépcsőn.

IV.

- Él még?

- Él, - felelte a fehérkabátos doktor, - de nagyon csúnya állapotban van.

- Nem láthatnám? Meszlényi báróné vagyok, jóismerőse a betegnek.

- Kezeit csókolom, doktor Gál vagyok. Nem tanácsolom, méltóságos asszonyom. Nem hölgyeknek való látvány.

- Kérem, én sok beteget ápoltam a háború alatt.

- Ahogy parancsolja. Tessék.

Csakugyan nem volt épületes látvány a boldogtalan Kelen. Krétafehéren, mozdulatlanul hevert a betegágyon, más betegek között, haja csapzottan lógott verejtékes homlokára. Arcát elváltoztatta és megöregítette a méreggel való küzdelem. Szája hűdött sarkán nedvesség folyt, nyitott szájából ijesztő hörgés tört elő. Lábát meztelenül, szabadon tartották, talpát egy ápolónő verte és csiklandozta. Combjába egy másik orvos éppen most döfte bele a pravazt. Kétségkívül koffein-befecskendezést adtak neki. Az injekció után Magdolna közelebb lépett az ágyhoz. Kezét a hörgő ember homlokára tette.

- Kelen, - szólt rá hangosan, - én vagyok itt! Hallja a hangomat?

De egyetlen arcrángás, egyetlen gyenge kézmozdulat nem felelt a megszólításra. Magdolnának odébb kellett állnia, mert igen erősfényű lámpának kellett helyet adnia. Az ápolónő felfeszítette a beteg két szemhéjját, s a brutális lámpafényt egyenesen a pupilláiba irányították az öngyilkosnak. Az üveggolyószerű két kifejezéstelen szem Magdolnára nézett. S neki ettől a halott, vak tekintettől egész lényén végigszaladt az irtózat. Meg kellett kapaszkodnia egy másik ágy vaslécébe. Udvariasan a karja alá nyúltak és kivezették.

- Meg fog maradni?

- Most még nem tudunk mondani semmit. A mérgezés már túlságosan felszívódott. A gyomormosásra korábban lett volna szükség. Nagyon sokat is vett be.

- Mit?

- Luminált. A fiolát a mentők meg is találták. Ha fel tudjuk ébreszteni és megússza tüdőgyulladás nélkül, akkor talán megmarad.

- Tüdőgyulladás? Mi van a tüdejével?

- Tudniillik, - magyarázta türelmesen az orvos, - az ilyen betegekkel nem annyira a méreg végez, mint a tüdőbe szivárgó nyál. A szervezet bénán működik, a szív nem tud dolgozni, a tüdőgyulladás ellen csak mi dolgozunk, a szervezet nem. De lehet, hogy megmarad.

- Mikor dől ez el, kérem?

- Arra sem igen lehet felelni. Lehet, hogy váratlanul történik valami, lehet, hogy elhúzzuk napokig, és még mindig nem biztos semmi.

- Szóval annak nincs értelme, hogy itt kint a folyosón várakozzék az ember.

- Annak nincs. Tessék hazamenni és telefonon érdeklődni.

- Az anyjával mi történt?

- Jaj, ne is tessék kérdezni. Szörnyű lármát csapott itt nekünk szegény sánta asszony, folyton a láb alatt volt, az őrjöngésre kigyűltek a járó betegek a folyosóra. Nem tudtunk tőle dolgozni. Dulakodott, mikor elvezették. Ha a méltóságos asszonynak van szava a családban, talán jó volna intézkedni, hogy míg le nem csillapodik, ne eresszék ide. Sajnos, nagyon primitív asszony szegény...

- Majd lecsillapítom. Szóval van remény, doktor úr?

Az orvos vállat vont.

- Remény mindig van.

Magdolna elbúcsúzott. Lent bement a portáshoz. Feljegyeztette a telefonszámot, borravalót adott és megbeszélte, hogy a portás kétóránként telefonál a beteg állapotáról. Ha valami baj volna, akkor azonnal. Éjszaka is. Aztán majd ide fog jönni a beteg anyja, most már nyugodtan fog viselkedni, valahol ültessék le, ahol várakozni és sírdogálni tud.

Kilépett a kapun és bement a szomszédos templomba. Imádkozott. Nemcsak a beteg miatt. Maga miatt is. Ha Kelen nem marad meg, hogyan fogja egy elpusztult emberélet vádját hordozni mindhalálig? Mint a könyörgő kisgyerek, úgy rimánkodott Istenhez, hogy segítsen. Aztán hazament. Otthon az őrjöngő anyára készült fel, mikor belépett a kapun. De lakása felől egy hang sem hallatszott az udvarra. Felsietett. Mámi azzal a különös hírrel fogadta, hogy az öregasszony alszik. Eleinte még jajveszékelt, de egyre csendesebben. Utóbb aztán elnyomta a kimerültség. Ott fekszik a díványon.

Magdolna odament lábujjhegyen és megnézte. Véznatestű asszony volt s most inkább látszott egy csomó odadobott viseltes ruhának, semmint emberi teremtménynek. De arcát most meg lehetett nézni. Szomorú, megviselt, ráncos arc volt ez, ajkai mélyen beesetek a fogatlanságtól. Nem sokat különbözött a barakklakások proletár asszonyaitól. De a keshedt szoknya alól kilátszó cipője vadonatúj volt, az egyiken arasznyi talp és sarok, ortopédmunka. És új volt a vénasszonyos, fekete csipkefőkötője is, amely a díványon mellette hevert. Ötvenhat esztendős, - gondolta Magdolna, - éppen annyi, mint Nymwegen Irma, aki éppen most szakított eddigi udvarlójával, hogy ezentúl a jugoszláv követségi titkárral járjon a strandra. Feszes trikóban, csillogó Tizián-hajjal. S a vele egyidős Novákné így fekszik a díványon, elaggottan, a siralmas múltjával. Ez is szeretett valaha nagyon régen. Ez szülte Kelen Jenőt. Anya és fiú. Egyiket a korai aggság, a másikat a méreg fojtogatja. Vajjon melyik fogja túlélni a másikat? Magdolna behúzta a függönyt. Hagyta pihenni. A telefonzsinórt áthúzta az előszoba ajtaja alatt és kiment telefonálni. Felhívta Rősernét.

- Halló, itt Meszlényi báróné. Beszélhetnék a méltóságos úrral, vagy a méltóságos asszonnyal?

- Drágám, Magdolnám, - újjongott fel az örömteljes válasz, - én vagyok itt, Bella. No hát milyen aranyos, hogy felhívtál. Várjál, drágaságom, most kényelmesen elhelyezkedem és nagyot fogunk beszélgetni.

- Kérlek, erre egy másik alkalmat válasszunk. Most igen komoly dologban kereslek fel. Kelennel baj történt.

- Baj? Miféle baj?

- Úgy látszik, véletlenül, vagy könnyelműségből több altatót vett be a kelleténél. A Rókusban fekszik.

- Szent Isten, ez megmérgezte magát! Már napok óta látom, hogy valami baja van. Tudsz valamit az állapotáról?

- Tudok, hogyne. Az anyja, aki magatehetetlen, beteges öregasszony, iderohant hozzám segítségért. Nincsen senkijök a világon. Természetesen rögtön elmentem a Rókusba. Az orvosok még nem tudják, hogy megmarad-e. De reméljük a legjobbat...

- Te Magdolna, nem volt ez valakibe szerelmes?

- Nem hinném. Ámbár lehet. Nem tudom. De most nem ez a fontos. Ez az ember közös kórteremben fekszik. Nem lehet otthagyni. Én azonnal intézkedhettem volna a saját felelősségemre, hogy vigyék szanatóriumba, ha ugyan szállítható. De nem tettem. Magányos asszony vagyok és nehéz egy magányos fiatalember körül intézkednem. Azt sem tudom, hogyan áll pénz dolgában. Szívesen adnék kölcsön az anyjának, de ez is nagyon kényes dolog. Viszont a férjed mindezt nyugodtan megteheti. Felléphet, mint művészbarát. Pénzt is adhat, azt majd Kelen ledolgozza nektek. Remélem, az urad nem fogja rossz néven venni, hogy ilyen dolgokat sózok a nyakába.

- Dehogy fogja, dehogy fogja. Az én nyuszim, ha művészekről van szó, elsőrangú gavallér. Most nem tudok vele beszélni, mert igazgatósági ülése van valahol. De erre nincs is szükség. Azonnal intézkedem magam. De mondd, te többet tudsz erről a Kelenről. Van ennek valakije? Mi az ördög történt vele? Nem nyugszom, míg ezt ki nem piszkálom valahogy. Neked nem mesélt a nőügyeiről semmit?

- Nem, ekkora bizalomig nem jutottunk el. Talán véletlen baleset volt az egész...

- Jó, jó, ezt már ismerem. Tisztogatás közben elsült a revolver. És a golyó az illetőnek pont a balmellébe ment. Igy írják az ujságok. És véletlenül több altatót vett be. Tízszeres adagot. Ezt már ismerjük.

- Kedvesem, én azt hiszem, hogy ez most mind közömbös. A fontos, hogy megmentsék szegényt. Igazán kedves tőled, hogy vállalod, amit mondtam. Most ne haragudjál, ha elbúcsúzom, mert itt van nálam még mindig az édesanyja. Isten veled.

Gyorsan letette a kagylót, bár abból még hangzott valami érdeklődő kérdés eleje. Aztán leült gondolkozni. Nagyon örült, hogy ezt a megoldást kitalálta. Rőserné bizonyára mindjárt szalad a Rókusba. A beteget, mihelyt lehet, szanatóriumba viszik, kényelembe, jó szobába, külön ápolónőt kap. S most, mindezen tünődvén, egyszerre rajtakapta magát valamin. Miért fordult Rőserékhez, miért nem intézkedik maga, miért nem telefonál valamelyik szanatóriumba, hogy a költségekért jót áll? Hiszen, ha pénzt adna, ezzel a legbiztosabb gátat emelné maga és Kelen közé. Kelen ki sem nyithatná a száját szerelemről egy olyan hölgy iránt, akitől pénzt kapott. És őt magát sem kísérthetné többé egy férfi vonzalma, akinek pénzt adott. Igen, hiába is tagadná: öntudatlanul vonakodott lerakni kettejük közé ezt a gátat. Azért tolta át másra. „Mi ez, - kérdezte magában ijedten, - mit akarok én ettől az embertől, ha megmarad? Mit várok még?”

Az anya felébredt. Hangosan elsírta magát a függöny mögött. Mire Magdolna ott állott mellette, már felült.

- Jajjaj... mi lesz velem... Jenő, Jenő... mi van Jenővel?

Magdolna leült mellé.

- Hallgasson ide, Novákné, komoly beszédem van magával. Csak sírjon tovább, attól megkönnyebbül, de ne kiabáljon. Voltam a kórházban. Talán sikerül megmenteni a fiát. Beszéltem az orvosokkal. Magáról is. Azt mondták, hogy amíg nem viseli magát teljesen nyugodtan, nem engedik oda. Meg tudja igérni, hogy nyugodt lesz?

- Meg, kezeit csókolom.

- Nekem ne mondja azt, hogy „kezeit csókolom”, hogy képzel ilyen csacsiságot. Maga egy elsőrangú művésznek az édesanyja, ehhez tartsa magát. Úgy is kell viselkedni. Csendesen, illedelmesen, ahogy egy ilyen ember anyjához illik. Hát akkor, ha csendes lesz, odamehet. Üljön ott szépen és imádkozzék. Közben el is mehet ebédelni, aztán visszatérhet. Van pénze?

- Van igen. Nagyon sok. Mikor Jenő azt a... azt a dolgot csinálta, kitette mind a pénzét és a takarékkönyvet az asztalra, hogy én megtaláljam. Nagyon sok. De tessék mondani, hát miért csinálta ezt? Nekem nem mond el soha semmit.

- Nem tudom. És nem is szabad faggatni róla, még egészen meg nem gyógyult, mert az izgatja. Szóval megértette? Nem szabad jajveszékelni, kiabálni. Ha jobban lesz és beengedik hozzá, nem szabad sírni és sopánkodni és faggatni. Csak akkor menjen oda, ha érzi, hogy erőt tud venni magán.

- Igenis. Megyek. Jajjaj, milyen nehéz egy anyának... És még hozzá ezzel a rossz lábammal... ó, be meglátogattál engem, édes jó Istenem.

- No szegény. Mi történt a lábával?

- Izületi betegség, kérem szépen. Soká feküdtem vele. Ilyen kurta lett. Az is mennyi pénzbe került, én édes Istenem... Köszönöm a jóságát a méltóságos asszonynak... és hogy a fiamhoz is olyan jó volt.

- Nincs mit, - felelt Magdolna elcsukló hangon.

Az öregasszony elment. Nemsokára jött a portástól az első telefonjelentés: a beteg állapota változatlan. Magdolna otthon maradt egész nap. Kétóránként tudomásul vette, hogy a beteg állapota még mindig változatlan. Felkölteni még nem sikerült. Az éjféli telefont is megvárta és meghagyta, hogy reggel hétkor már hívják fel.

És reggel hétkor megjött a jó hír, a beteg öntudatra tért. Sokkal jobban van. Mivel szállítható, még kora délelőtt átviszik a Fasor-szanatóriumba. Magdolna boldogan hallgatta a megváltó szavakat. Emberélet nem szárad a lelkén. Hála Istennek. És Kelen Jenő életben marad. Hála Istennek, hála Istennek. Mindjárt telefonált a szanatóriumba: „Közöljék Kelen Jenő úrral, mihelyt elhelyezték, hogy Meszlényi báróné délben meglátogatja”.

Régi szanatóriumi emlékei éledtek fel benne. Mikor ő feküdt, mint öngyilkos fiatal leány, a Vilma királynő-úton. Akkor még Városligeti fasornak hívták. S az öreg Herczel professzor tömött, őszes bajsza hajlott a meglőtt bordájú Hubay Magdolna fölé. Az ujságok pontosan úgy adták hírül a dolgot, ahogy Zsoldos Bella csúfolódott az ilyen baleseteken: revolvertisztogatás, satöbbi, a golyó a balmellbe fúródott. Zsoldos Bella jól tudja ezt, megélt már ilyesmit A Detky Pál öngyilkosságát is. Mennyi öngyilkosság, szent Isten. Ahova csak gondol az ember, mindenütt a halál vágyának emléke bukkan fel. A halál vágyáé, amelyet az élet vágya okoz.

A harmincas szobába vezették. Tíz percet kapott. Kopogtatott és benyitott. Tekintete azonnal találkozott az ágyban fekvő betegével. És hiába várta annak szemében az öröm feltündöklő fényét. Kelen arca mozdulatlan maradt. A szoba sarkában ott üldögélt tétlenül Novákné. Most felkelt és mohó tisztelettel köszönt.

- Mama, most maga menjen ki, - szólt gyenge hangon Kelen.

Az öregasszony ijedt és alázatos engedelmességgel somfordált kifelé. Magdolna széket húzott az ágy fejéhez. Ketten maradtak.

- Kimondhatatlan boldog vagyok, hogy jobban van. Mit mondanak az orvosok, mikor lesz rendben?

- Bizonytalanul beszélnek, - felelte lehelletnyi gyenge hangon a beteg, - de nem is nagyon érdekel.

- Miért nem érdekli? Hiszen élni fog és a munkája várja. Más munkái is lesznek. Gyönyörű dolgokat fog csinálni.

Kelen a fejét ingatta.

- Nincs kedvem semmihez. Jó, hogy eljött. Mondanom kell valamit. Ha nem jött volna, akkor később megírtam volna.

- Mondja, hallgatom.

- Igen. Hát most nem sikerült. De mihelyt innen kiszabadulok, megint megcsinálom. Ezt vegye tudomásul.

Magdolna sikoltani szeretett volna. De erőt vett magán. Remegő hangon felelte.

- Maga most beteg. Mindenki kíméli. De nem volna szabad ezzel visszaélnie. Most nem mondhatom azt, amit megérdemelne. Ezért nem volna szabad ilyeneket mondania. Az orvosokat mindenesetre figyelmeztetni fogom.

- Hiába figyelmeztet akárkit. Innen majd csak kikerülök egyszer. Igenis, meg fogok halni, mert maga megöl engem.

Magdolna sírva fakadt. De nagy erőfeszítéssel megint legyőzte magát.

- Szóval visszautasítja a barátságomat.

- Nem kell a barátsága. Maga kellett volna.

A látogató tehetetlen mozdulatot tett. Szótlanul ült a széken. Gondolkozott. Aztán rápillantott a sápadt emberre, aki frissen borotválva, jól fésülve, igen jó pizsamában feküdt az ágyon.

- Szeretnék ajánlani magának valamit.

- Tessék.

- Ebben a szanatóriumban aligha ölheti meg magát. Figyelni fogják. Egyetlen mozdulatot nem tehet titokban, arról jót állok. Míg innen ki nem kerül, a fenyegetődzése tárgytalan. Én tehát azt ajánlom, hogy kössünk addig fegyverszünetet. Ha megígéri, hogy addig nem beszél meghalásról, én megígérem, hogy amikor csak lehet, eljövök.

Kelen gondolkozott.

- Jó. De mindennap jőjjön el.

- Hogyne. Mindennap eljövök. Szeretnék sokat beszélgetni magával. Azok az órák nagyon hiányoznak nekem. Majd úgy intézzük, hogy kijelölünk egy bizonyos órát, amikor magához más ne jőjjön. Helyes? Most mindjárt letelik a tíz perc. Tehát fegyverszünet.

Nyújtotta a kezét. De Kelen a fejét rázta.

- Nem akarok magához érni. Ettől megkímélem.

- Ne beszéljen butaságokat. Szépen kérem, adja ide a kezét.

- Nem, - felelt a beteg gyerekes konoksággal, - értem ne hozzon áldozatot.

- Nem áldozat. Nagyon szeretném a kezét megszorítani.

Kelen habozva nyujtotta a kezét. Magdolna melegen megszorította. És nem is engedte el mindjárt.

- Nem érez semmi utálatot? - suttogta a beteg.

- Nem, - felelte Magdolna ugyanolyan suttogó hangon és mélyen elpirult.

Nem merte elvonni a kezét. Egész testében remegett az izgalomtól. Érezte, hogy veszedelmes kelepcébe került. Ez az ember egyszerűen megzsarolja. És ő tehetetlen. Engednie kell. Még akkor is kérte volna a megnyugtatásra szoruló férfi kézszorítását, ha csakugyan utálta volna. És nem is útálta. Sőt. Megint eláradt benne az a végzetes érzés, amely fennen hirdette, hogy baj van. Mintha a két tenyéren keresztül eggyéolvadt volna vérük keringése. A két kéz érintkezésének kopogtatás vetett végett. Az ápolónő nyitott be.

- Tíz perc.

Magdolna azonnal felállott. Bekérette az anyát, s miután a betegnek a holnap déli viszontlátásig köszönt, az ápolónőt maga után intette. A folyosón halkan közölte vele, hogy a beteg valami ismeretlen lelki válság következtében ragaszkodik az öngyilkosság gondolatához, nagyon kell rá vigyázni. Az orvosoknak is szólni kell. Az anya ehhez nem elég éber. Éjszakára külön ápolónőt kellene bent tartani a szobában. Az ápolónő élénken bólintgatott. Volt már ilyen esete nem egy. Csak rá kell bízni.

Délután Rőserné telefonált.

- Hallom, drágám, hogy már meg is látogattad Kelent a szanatóriumban. Én éppen most jövök onnan. Hát kérlek, nekem beszélhet akárki, ez olyan öngyilkos volt, mint a pinty. Tagadja, de én nem vagyok hülye. Mondd, teneked nem mondott semmit?

- Nem. Ilyen kérdésekkel nem is akartam izgatni, hiszen beteg.

- Ugyan kérlek, csak használ neki, ha egy kicsit izgul. Te Magdolna, én azt hiszem, ez tebeléd szerelmes. Amit különben nem csodálnék. No, mondd meg, ugye, hogy kitaláltam?

Magdolna azonnal végét akarta szakítani a beszélgetésnek. De elébe ötlött Klári felszólítása: „Tegezd, légy nagyon kedves hozzá.” Ezért nyelt egyet.

- Ne vedd rossz néven, de ez nekem sohasem jutott eszembe és ezzel a kérdéssel nem is óhajtok foglalkozni. Akartál mondani valami lényegeset a betegről?

- Ez csak elég lényeges. De ha neked kényes erről beszélni...

- Nekem nem kényes erről beszélni, - mondta Magdolna elpirulva és kissé hangosabban, - én csak nem akarok erről beszélni. Az más. Általában az én koromban ez már nem téma.

- Már engedj meg, fiatalabb vagy, mint én.

- Azt nem az évek száma teszi. Különben is sok mindent megtiltok magamnak, amit másnál rendjén valónak találok. És ha szívességre kérhetlek, akkor tedd meg nekem, hogy sohase hozzál kapcsolatba ilyesmivel. Én mindezen már rég túl vagyok. Nagyon lekötelezne, ha ezt puszta kedvességből megtennéd nekem. Parancsolsz még valamit?

- Igen, tulajdonképpen azért telefonálok, hogy holnap Claire nálunk bridzsezik. Nem akarsz eljönni?

- Nagyon köszönöm, de én olyan rosszul játszom, hogy mindenkinek csak kellemetlen vagyok. Majd a látogatásomat elhalasztjuk egy más alkalomra, ha megengeded.

Aztán röviden elbúcsúzott. Mikor a kagylót letette, mély lélekzetet vett, hogy feszültségét kifújja. Nagyon idegessé tette ennek a nőnek túlnyájas bizalmaskodása, indiszkréciója, erőszakossága. Megbánta már alaposan, hogy a Kelen-ügyben telefonált neki. Ugyanannak a Zsoldos Bellának, aki valaha gonoszságból felhívogatta és Detkyt kereste ugyanabban az Andrássy-úti lakásban, ahol most ő maga lakik. Ott van az a szoba, amelyben Detky látta a

Pocok halálát, s amelyet most Kelen fog berendezni... Gondolatainak ettől a fogalmazásától egyszerre elképpedt. Hát már itt tartunk? Hát már egymás mellett emlegeti magában Detkyt és Kelent, mintegy párhuzamot vonva köztük?

Ismét szólt a telefon. Most Rozsály Feri volt a felhívó.

- Csókolom a kezedet. Kérlek, olvastuk az újságban ennek az iparművésznek az esetét, akit én ajánlottam hozzád. Én ugyan a nevét is elfelejtettem azóta, de a feleségemnek furdalja az oldalát. Sőt még csak nem is az övét, hanem a sógoromét. Tudsz valamit róla?

- Tudok, Ferikém. Voltam nála a szanatóriumban. Életben marad. Már egészen jól van. Kár is lett volna érte, mert elsőrangú ember. Amit nekem csinált, az remek. Látod, ilyen hálátlan vagyok, meg sem köszöntem neked, hogy elküldted hozzám. Tulajdonképpen honnan vetted ezt az embert?

- Én nem vettem sehonnan, hanem a mérnök sógorom tanulótársa volt az egyetemen. Az ipse fel kereste és könyörgött neki, hogy ajánlja be, ahova tudja. A sógoromnak megesett rajta a szíve és szólt a feleségemnek. A feleségem szólt nekem. De természetesen elfelejtettem volna, ha a Gellértben nem említed, hogy éppen új lakásba mégy. Tiszta véletlen. Ilyen az élet. Hát mit mondjak a sógoromnak, mi történt ezzel az izével, Kelemennel?

- Nem Kelemen, hanem Kelen. Ő azt állítja, hogy véletlenül több altatót vett be. Nem is valószínű, hogy éppen most el akarta volna emészteni magát. Pompásan indul a mestersége. Nemrégiben kapott egy busás megrendelést.

- Úgy. Hát köszönöm, majd elmondom a sógornak. Jól vagy?

- Köszönöm. És ti megvagytok?

- Vagyogatunk. A négy lurkó egészséges, mint a vas. Egyszer elnézhetnél hozzánk.

- Majd felnézek. Ti is megcsodálhatnátok a lakásomat. Majd összetelefonálunk. Szervusz, Ferikém.

A beszélgetésből az maradt meg Magdolna fülében, hogy ilyen az élet. Minden összefügg. Ha azon a bizonyos napon nem megy, vagy egy órával később megy a pezsgőfürdőbe, soha nem akad az útjába Kelen Jenő. És ha a Nyiry tábornok mérnök fiának nem Feri a sógora, akkor Kelen Jenő nem akarta volna megölni magát. S milyen furcsa véletlenséggel kapcsolódik bele az egészbe Zsoldos Bella. A Yolanda falusi barátnője. Aki Szilágyi Ákosról hozott pletykákat a fügedi választás előtt. Az élet kuszán gabalyodó fonalait nem is tudja összefogni a fürkésző tekintet. Madridban magyarázta egyszer Detky, hogy az élet egyetlen nagy egyenlet, amelyben minden jelenség oka és következménye az összes millió többinek. Az egészet úgy nevezzük, hogy végzet. Aki olyan okos volna, hogy ismerné és fejében tarthatná valamennyi jelenség összefüggését, mint az Isten, az pontosan meg tudná mondani, hogy itt és itt, ennyi és ennyi idő múlva mi fog történni. Például vele és Kelennel. Isten már tudja, odafenn már eldöntötték. De ő, akinek nyugalmáról, lelkéről, életéről, tehetetlen remegéséről van szó, nem tudja. Ó milyen jó volna valamilyen kulcslyukon belesni a jövőbe és meglátni benne az ismeretlen végzést, akár jó, akár rossz. A jónak előre lehet örülni, a rosszra erőt lehetne gyüjteni. Holnap délben megint elmegy a sínylődő Kelenhez. Az megint zsarolni fogja. Lépésről-lépésre húzza a hinárba, s ő kezdi érezni, hogyan csavarodik lába köré a helyzet. Visszafelé már nincs út. Abba a szanatóriumba lehetetlen most már el nem menni. Mi lesz, édes Istenem, mi lesz?

Másnap délben az ápolónő azzal tessékelte a szoba felé, hogy van bent egy látogató, aki már húsz perce ül bent és a figyelmeztetés ellenére sem hajlandó távozni. Hogy ő fütyül az orvosokra. Bizonyos Rőserné méltósága. Magdolna megállt.

- Akkor ez most sok lesz a betegnek. Ha az a hölgy elment, mondják meg Kelen úrnak, hogy déldélután megint eljövök.

- Igenis. Én most megyek és hívom Gelléri doktor urat. Ő majd rendet csinál.

- Vigyáznak a betegre?

- Tessék csak rám bízni. Már sokkal nyugodtabb. Ma már ujságot olvasott.

Magdolna sietve elment. Délután négyre visszajött. Kelen rögtön kiküldte az anyját.

- Mondták, hogy délben már itt voltam?

- Igen, mondták. Nagyon kedves, hogy inkább most jött. Megmondtam az ápolónőnek, hogy ha a méltóságos báróné jön, mást ne eresszenek be. Mondják, hogy alszom. Csak akkor jőjjön be más, ha a méltóságos báróné elment.

- Ezt helyesen tette, csak ne címezgessen annyit.

- Bocsánat, ez nem megszólítás volt. Idéztem magamat. Ezekkel a szavakkal adtam ki a rendeletet az ápolónőnek.

- Az rendben van. De általában mértéket kell tartani a címezgetésekkel. Aki lépten-nyomon címezget, a sznobság vádjának teszi ki magát.

Kelen erre hirtelen felült az ágyban. Magdolna riadtan nézett rá. A férfin valami felindulás látszott. Csak bámulta Magdolnát mereven. Aztán így szólt maga elé:

- Nem. Mégsem.

Olyan volt, mint az elmebajos. Hanyattdőlt megint. Magdolna ijedt aggodalommal kérdezte:

- Nem jól érzi magát? Mi baja van?

- Semmi. Sok mindent el kell még mondanom magának. Ne féljen, nem szegem meg a fegyverszünetet. De nagyon nehéz belekezdeni. Talán majd holnap. Most inkább meséljen maga. Mi van a szegényeivel?

- Most bizony elhanyagoltam őket. Mikor legutóbb kimentem, a téglagyári barakkokat látogattam meg. Nagy eset volt Gézával. Meséltem már Gézáról?

- Nem! - kiáltott a beteg izgatottan.

Magdolna megrémült. Az volt az érzése, hogy a beteg félrebeszél. A tekintetében valami vad izgalom jelent meg.

- Kérem, csak beszéljen tovább, - mondta rekedten Kelen, - okvetlen folytassa tovább. Tehát mi van Gézával?

- Ez a Géza, - felelte Magdolna habozva és inkább a különösen viselkedő emberre, semmint történetére figyelve, - ott kint él a barakkban. Elvben munkás volna, de nem óhajt dolgozni. Néha bemegy a városba és onnan mindig pénzzel tér vissza. Ilyenkor leissza magát. Részegen jön haza. A többiek útálják, mert soha nem beszél senkihez, csak mikor részeg. Akkor mindenkibe beleköt. Szóval legutóbb is részegen jött meg a budapesti kirándulásról. Tántorogva lökte be az ajtót. Rálépett egy gyereknek a lábára. Megbotlott, szidni kezdték. Erre azt mondta: „Kuss, csürhe”. Mit szól, milyen társaságba járok? Szóval Géza nem tudott részegségében feltápászkodni. A földön fekve a zsebébe nyúlt és kiszórt egy marék aprópénzt. „Fogjátok, csürhe! Két pofont adtam anyámnak, van pénz!” A többiek persze rávetették magukat a guruló húsz- és a tízfilléresekre. Ekkor Géza meggondolta magát és visszakövetelte a pénzt. Ebből verekedés keletkezett és Gézát rettenetesen megverték. Ennek szívből örültem, mikor elmondták nekem...

Tovább nem folytathatta. A beteg csengetett. Arca úgy elváltozott, hogy Magdolnában megakadt a szó.

- Anyám azonnal jőjjön be, - kiáltott Kelen a belépő ápolónőre, - de azonnal!

Az ápolónő kisietett. S mindjárt besántikált Novákné. Félénken megállt.

- Miért nem mondta nekem, hogy Géza megint megütötte magát, mi?

Novákné azonnal sírva fakadt és nem felelt. Lehajtotta ősz fejét, könnyeit nem is törölte le.

- Jól van, erről még beszélünk. Most menjen ki.

Az anya csendesen megfordult és szipogva kiment. Kelen visszahanyatlott az ágyra. Lihegett. Csak ez a lihegés hallatszott jó darabig, az elképpedt Magdolna nem merte megtörni a csendet. Végre a beteg megszólalt.

- Mégis elmondom. Tudnia kell rólam mindent. Akkor talán jobban meg fog érteni. És meg fogja érteni, hogy miért feszem itt. Pár pillanatot kérek, amíg erőt gyüjtök. Nagyon felizgattam magam.

Magdolna mozdulatlanná dermedve várt. Pár pillanat mulva Kelen csakugyan elkezdte.

- Hát hallgassa meg az életem hazugságtól mentes történetét. Anyám, ez a szegény asszony, aki most sírva kiment innen, nem nevelőnő volt, hanem bonne. Derék bádogos volt az apja, de nem igen tudta a gyerekeit tartani. Kmetykó Anna tehát elment szolgálni. Krompachra került egy úri családhoz. A krompachi gyárban volt tisztviselő az apám, báró Kemp Frigyes. Hadd meséljek róla, még sohasem mesélhettem senkinek. Én nem is emlékszem rá, csak azt tudom, amit másoktól hallottam később, látogató gyerekkoromban, Krompachon. Apám középtermetű ember volt, igen karcsú és fizikailag rendkívül erős. A hivatalában alig használhatták. Hanyag volt, könnyelmű és pontatlan. De viszont meglepő művészi tehetség lakott benne. Az Isten szobrásznak rendelte. Folyton mintázott. Többnyire fantasztikus állatokat, amilyeneket nem látott soha senki. Ezeket agyagból csinálta, kiégette, azután megfestette színesre. Ha kész volt, eldobálta. Nekem egész csomó megvan belőle otthon. Bámulatosan tehetséges dolgok. Ez a báró Kemp, elszegényedett osztrák család ivadéka, amely a Bach-korszakban származott Magyarországra, meglátta Kmetykó Annát. Megtetszett neki, elcsábította, egy-két hétig örült neki, aztán más nő után nézett és tovább tapasztgatta szobrocskáit. Anyámat esze ágában sem volt elvenni. Pedig a helyéből elbocsátották az esett leányt. Valami jótétlélek cipszer asszonynak megesett a szíve rajta és a szülés idejére szállást adott neki. Ekkor születtem én, Kmetykó Jenő. A keresztlevelemben az anyám neve van csak. Törvénytelen ivadék vagyok. Apám állítólag készült jóvá tenni hibáját, de addig készült, amíg hastífuszt kapott és meghalt. Akkor anyám a poronttyal Pestre jött. Itt megismerkedett egy fűszeressel, akinek düledező viskóban volt a boltja, messze kint a Lágymányoson. A fűszeres, Novák Mihály, elvette anyámat, de engem nem akart vállalni. Dajkaságba adtak egy monori asszonyhoz. Ott kezdődnek első emlékeim. Anyámat ritkán láttam, két-három hónapban egyszer. A férje nem szerette, ha Monorra mászkált. Akkor már megszületett a féltestvérem, Novák Géza. Én az anyám otthonában nem laktam egy pillanatig sem. Idegen iskolába kerültem. Ezalatt Novák Mihály fűszeres, aki még mostohaapám sem akart lenni, tönkrement. Nagynehezen kapott új megélhetést: házmester lett valahol a Podmaniczky-utca végén. Géza nem akart iskolába járni, folyton elcsavargott. Hogy mi lett belőle, azt most maga pontosan tudja. Engem zsarol pénzért. Nem is engem, hanem anyámat. A ház előtt ácsorog és ha valamelyik kapualjból leselkedve meglátja, hogy elmegyek, felszalad anyámhoz. Pénzt követel. Mondja, emlékszik Karácsony estére! Mikor nekem olyan fontos volt, hogy ne csekket kapjak, hanem készpénzt? A pénz arra kellett, hogy betömjem egy pékinas száját. Géza kerékpárt akart tőle lopni, de a

pékinas rajtakapta. Ötven pengőért elállt a feljelentéstől. Sem nappalom, sem éjjelem nincs miatta, sohasem tudom, mikor jelenik meg újra, mint fenyegető rém.

- És mi volna, ha egyszerűen nem adna neki? S az édesanyjának is megtiltaná, hogy adjon neki?

- Az kivihetetlen. Botrányt csinál. Ordít és garázdálkodik a folyosón. Ő nem veszthet semmit. Én fegyvertelen vagyok.

- De nézze... bocsásson meg a gyengédtelen kérdésért: azelőtt magának alig volt meg a betevő falatja. Miből adott neki?

- Azt magam sem értem. Fizetésem mégiscsak volt. S mikor az állásomat elvesztettem és alkalmi munkákból tengődtem, még akkor is a megkeresett két pengőből elvitt ötven fillért. Begyalogolt a barakkból érte. Ha nem volt pénz, egyszerűen fogta a konyhában a faaprító fejszét és elment vele. Vitte a Teleki-térre. Most aztán beütött az igazi baj, mert megszagolta, hogy keresni kezdek. Most már nem ötven fillért követel. És hogy hogyan követeli, azt véletlenül éppen maga tudja legjobban. Segíteni nem tudok, tehetetlen vagyok. A fő nehézség éppen az anyám. Mert a két fia közül nem engem szeret, hanem azt a másikat. Hozzám teljesen idegen. Félve, oldalogva néz rám. Én az apám emléke vagyok neki. Akármilyen keserűen és kómikusan hangzik, engem a nagyurak közé számít. De a másik, az az ő fajtája. Azt szereti. Pofonokat kap tőle, de kitartóan védelmezi előttem. Lop tőlem aprópénzt és tárgyakat, hogy annak adhassa...

- Azt hiszem, maga igazságtalan. Az anyja valósággal őrjöngött, mikor magát a kórházba vitték.

- Természetesen. Megrémült, hogy ezentúl ki fogja eltartani őt, meg Gézát.

- S ez magát nem rendíti meg? Nem beszélek az öccséről. De nem érzi a kötelességet, hogy élnie kell az anyja miatt?

- De igen, érzem. Csakhogy itt van Géza, a kedvenc. Érezze ő is. Ha én nem vagyok, dolgozzék ő.

- Maga azonban tudja, hogy dolgozni soha nem fog, legfeljebb betörni.

- Sajnálom. Nem én neveltem ilyenre, hanem az anyja. Tehát ő is felelős érte. De most nem erről van szó. Szívesen beszélek erről is egyszer. Most az egészet azért mondtam el, hogy megértsen engem. Kelennek hívnak, mert arra magyarosítottam a nevemet. Így nem nyilvánvaló, hogy fattyúhajtás vagyok. De én nem Kelennek érzem magamat, hanem báró Kempnek. Ezért formáltam jogot arra az életre, amelyre vágytam. Ezt az életet, vagy a hozzávaló jogot és tehetséget a véremben érzem. Sokat kutattam a családfámat apai részről. Ingyenes könyvtárakban találtam adatot eleget. Bennem Kaunitz-vér van és Khevenhüller-vér is. Egy ősöm nővérét Reuss uralkodó herceg vette el. Ezért nem csodálkozom én, amin maga csodálkozott: hogy modorbeli dolgokban olyan tanulékony vagyok. Ezért hördültem fel az imént, mikor maga azt a szót ejtette ki, hogy sznobság. Én nem számíthatok sznobnak, ha a saját véremhez kívánkozom. A származásom pontos adatait tizenkétéves korom táján tudtam meg. Addig soha egyenes választ anyámtól nem kaptam. De az ő régi ismerősei látogatására elmentem Krompachra. Ott megtudtam mindent. Lehetetlen szavakba foglalnom, hogy mit éreztem: milyen megdicsőülést és milyen szégyent egyszerre. Ez így tart azóta is. Mélyen elrejtett gőg él bennem, mert különbnek érzem magamat a többieknél. Ezért vagyok olyan alázatos. Gőgből. Mikor meghajtom magam a Rőser-félék előtt, kajánul nevetek magamban, mert tudom, hogy csak szerepet játszom. Az igazi énemet megőrzöm magamban és nem adom senkinek. De rettenetes szégyent is érzek, hogy nem hordhatom a nevemet. Nyári idő volt, mikor vakációban ott ültem a krompachi temetőben apám süppedt, gondozatlan sírja mellett.

Sírtam arra a sírra borulva és azt az embert, akit sohasem ismertem, imádtam és átkoztam egyszerre... Most már nagyon fáradt vagyok, most már nehezemre esik többet beszélni. Csak még azt szeretném megmondani, hogy lásson annak, ami vagyok: elátkozott királyfinak, amilyen a mesékben van. Varangyos béka gyanánt élek, amíg... nem, tovább nem mondom. Most maga beszéljen valamit. Akármit.

- Nem, - felelt szünet után Magdolna, - én most megyek. Nagyon kimerült, pihenje ki magát. Holnap megint eljövök.

Kezet nyujtott. Kelen megragadta a kezet és arcához, majd homlokához szorította.

- Barátságból, - suttogta behúnyott szemmel, - hiszen ezt felajánlotta, nem?

- Állom is. - felelt Magdolna és megsimította a beteg ember haját.

De mindaketten jól tudták, hogy hazudnak. Ez a cirógatás nem volt a barátságé. Magdolna görcsös vágyat érzett, hogy a megsimogatott fejet erősen magához szorítsa. Hadd enyhüljenek fájdalmai az anyai ölelés melegében. Mély részvét buggyant elő szíve forrásából a dúlt lelkű, átokkal született ember iránt. De anyai melegség és részvét - ezt jól tudta - úgy erjedtek és forrongtak benne, hogy már más néven kellett volna neveznie őket, ha merte volna.

Otthon volt gondolkoznia való elég. Kelen Jenő lelki arculata most már eléggé kibontakozott előtte. Belelátott a vérző, gomolygó, vergődő lélekbe. Egyszerre természetesnek látta, hogy ez az ember beleszeretett. Az elátkozott királyfira vonatkozó, kissé igényes, hasonlatát, amelyet a közepén abbahagyott, könnyű volt befejezni. Varangyos béka gyanánt él, amíg nem jön a mesebeli leányzó, aki varangyos voltában is megszereti. Akkor a béka azonnal visszaváltozik deli királyfivá. Kelen Jenő, a házmesterné fia, azonnal megdicsőül és önmaga számára igazoltan báró Kempnek tudja magát.

Beteg lélek. Túlbecsüli magát és önértékét lefokozza ugyanakkor. Törvénytelen születése rettenetes súllyal nyomja, erre keres folyton, görcsös sóvárgással, gyógyító balzsamot. A társadalommal van véres csatája, azzal, amely a természetes gyereket kirekeszti magából. Tehát a társadalomtól követel megnyugtatást, csak társadalmi elégtétel kell neki. Égető és kínzó vágya az, hogy jőjjön az előkelő világ, maga az arisztokrácia, s egy asszony személyében így szóljon hozzá: „Jőjj, a mienk vagy, mi elismerjük magunkat a tiéidnek, borulj rám, egyesüljünk, az átoknak vége." Egy ember, akibe mélyen elásottan ez a sóvárgás élt, találkozott báró Meszlényinével, aki kedves és jó volt hozzá és napfényre hozta lehetőségeit. A lélekben erre vulkáni földrengés tört ki, a mélyben lappangó vágy kitört, mint a láva és Kelen Jenő egész életét elöntötte, felégetve minden józanságát és mértékét. Ez nem is végződhetett másként, mint öngyilkossággal. És tartani kell tőle, hogy a tragédia megismétlődik. Nem szabad engedni, hogy megismétlődjék. De mi más mód van erre, mint a férfi esztelen vágyára igennel felelni? Magdolna kétségbeesetten küzdött az ellen, hogy ezt a szót kimondja. Azok a meggondolások, amelyek már százszor megjárták a fejét, ismét felvonultak előtte, öregsége küszöbén menjen bele szerelmi bonyodalmakba? Adja össze magát egy sokkal fiatalabb emberrel olyan viszonyra, amelynek vége nem lehet kétséges? Rettegett a fenyegető szenvedéstől, önérzete lázadozott a kényszerhelyzet ellen. Órákon át töprengett és gyötrődött. Másnap délben azután nagy elhatározással ment ki a szanatóriumba. Azonnal a tárgyra tért.

- Nézze, a fegyverszünetet én kértem magától. És most én vagyok az, aki megszegi. Sokat gondolkoztam magáról azok után, amiket tegnap elmondott. Azt hiszem, belelátok a lelkébe. Meg szeretném győzni, hogy nincs igaza, mikor ehhez az érzéshez ragaszkodik.

Kelen felkönyökölt.

- Arra igazán kíváncsi vagyok. Beszéljen, nagy érdeklődéssel hallgatom.

- Hát kérem. Tudja meg, hogy maga nem engem szeret. Hanem azt a fantomot szereti, akit elképzelt magának. Ha nem velem találkozik, hanem bármilyen más előkelő hölggyel, s az kissé jó és nyájas magához, abba éppen úgy beleszeretett volna. Ha ennek becsületesen és őszintén utána gondol, be kell látnia, hogy igazam van. A maga szerelme nem nekem szól, hanem a helyzetnek és a nevemnek. Feleljen erre lelke szerint, ne bolondítsa saját magát.

- Felelek. Csakugyan úgy van, hogy maga képviseli számomra azt a bizonyos Életet. Ezzel kezdettől fogva tisztában voltam, annyira, hogy mondtam is. De valamit elfelejt, ami nem kevésbé fontos. Ha engem törvény szerint báró Kemp Jenőnek hívnának, akkor is magába szerettem volna. Maga a legszebb nő, akit ismertem. A személye varázsáról nem kell beszélnem, azt maga tudja. A korkülönbséget, amit úgy szeret hánytorgatni, hiába hozza fel, az mellettem szól. Nekem igazában sohasem volt anyám. Emberileg természetes, hogy akihez igazán, teljes szívvel vonzódom, az idősebb legyen nálam. Igenis, magát szeretem. És ismétlem, ebbe én bele fogok halni.

- Megint zsarol. Tisztában van vele, mennyire nem úri dolog ez?

- Hogyne. De nem bánom. Aki éhes, az kenyeret lop. Én zsarolok.

- Hohó. A kenyér nem élőlény. De én ember vagyok és érzéseim vannak. Ha maga szerelmes volna a szó igazi értelmében, akkor arra kellene vágynia, hogy szeressem. Mi értéke van egy kizsarolt odaadásnak? Semmi. Csak állati értéke van. Ez minden, ami kell magának?

- Nem. De maga kihagy valamit az okoskodásából. Azt, hogy maga szeret engem.

- Tessék?

- Igen, igen. Soká gondolkoztam ezen. Rájöttem és nyugodtan kimondom: maga szeret engem. Legfeljebb talán még nem vallotta meg magának.

- Én nem értem... ez elképesztő... honnan veszi ezt az őrültséget?

- Nézze, kár vitatkozni. Esküdjék meg a fia emlékére, hogy egy cseppet sem szeret. Akkor elhiszem.

- Ugyan kérem, micsoda kiábrándító ízléstelenség ez? Hogy meri ebbe belekeverni a fiam emlékét? Igazán haragszom.

- Nem haragszik. Zavarban van. Nekem van annyi az életem és halálom, mint magának a fia emléke. De jól van, esküdjék másra. Esküdjék meg az én életemre. Na lássa, ugye hallgat. Nem felel?

Magdolna fáradtan hátrahajtotta a fejét.

- De felelek, - mondta csendesen, - otthon elhatároztam, hogy ennek ma végére járok. Hát igen, maga nem közömbös nekem. Attól távol vagyunk még, hogy szerelmes volnék. Az nem olyan egyszerű. Úgy igaz, ahogy mondom: nem közömbös nekem. De én ezt az érzést még meg tudom fojtani. Meg is fogom.

- Úgy. Magyarázza meg, hogy miért. Hiszen szeretni jó. Boldognak lenni jó. Maga független. Mi tartja vissza?

- Boldognak lenni jó. De boldogtalannak lenni nem jó. Én számot vetettem ezzel. Mi lesz öt év mulva? Maga negyvenegyéves lesz. Férfi az igazi korban. Én ötvennégy leszek. Szerelmesnek lenni és megöregedni? Nem, az rettenetes fájdalom. Én is az életemért harcolok, mint maga.

- Magdolna, - mondta a férfi, először szólítva így, - mondok valamit. Józan és rideg ajánlat. Gondolatban letérdelek maga előtt és könyörögve kérem mindenre, ami szent: legyen egyetlenegyszer az enyém.

- De kérem, hogyan képzeli ezt?

- Legyen jó és irgalmas hozzám. Váltson meg engem. Maga azt mondja, hogy amit érez, azt még meg tudja fojtani. Legyen az enyém egyetlenegyszer és aztán vessen ki a szívéből. Én holtomig megélek ebből, maga pedig elfelejti.

- Már engedjen meg, de rólam ezt feltételezni...

- Miért ne tételezném fel? Hiszen nem vagyok közömbös magának. Aztán megmenthet vele egy embert. Egy lelket, egy életet, egy pályát. Nézze, mikor a középkori festészetet tanulmányoztam, el kellett olvasnom a szentek életét. Találkoztam egy bizonyos Máriával. Nem az Istenanyával. Egy másik Máriával. Azt az egyház boldoggá avatta, mert könyörületből és irgalomból odaadta magát tengerészeknek, akik nagyon kínlódtak a vágytól. Pedig azok nem haltak volna bele. És ő nem volt szerelmes egyikbe sem. Maga nem tud ilyen jó lenni? A lelke nyugalmát sem veszélyeztetné, amitől annyira fél. Saját maga mondja, hogy még ura tud lenni az érzéseinek. Én előre megesküszöm, amire akarja, hogy soha többet nem leszek terhére. Mint megváltott ember dolgozni fogok és áldani fogom magát halálom pillanatáig. Kérem, ne feleljen most. Mert ha nemet mond, nekem végem van. Négy nap mulva hazamegyek. Már az új lakásba. Addig ráér gondolkozni. Most tegye a kezét a homlokomra.

Magdolna habozott. A férfi szemében felriadt a gyanú.

- Nem akarja? Miért nem? Rossz hozzám érni?

- Ó nem. Éppen az a baj, hogy nagyon veszedelmes.

Odatette mégis tenyerét a férfi fejére. Bőrében érezte a másik lény létét. Hirtelen valami hullám csapott végig egész testén. Megremegett és a férfi fejét erősen odaszorította a párnához. Mint az szokta, aki kisgyerekkel, vagy kutyával játszik. Aztán felállott.

- Most megyek. De hogy fel van maga itt virágozva. Ahova nézek, virágot látok.

- Csak kettő az egész. Az egyiket Rőserné küldte, a másikat Claire bárónő.

- A leányom? - lepődött meg Magdolna.

- Igen. Itt is volt. Együtt jöttek Rősernével. Nagyon kedvesen érdeklődött. Ha felkeltem, meg kell látogatnom, hogy megnézzem a lakását. Biztosan lesz tanácsom egy-két apróság kiigazítására. Maga még nem látta?

- Nem, még nem volt alkalmam. Klári sokat dolgozik, nem szeretem zavarni. Ha vendégei vannak, még kevésbé. Ha nincsenek vendégei és pihenhet, a legkevésbé. Hát viszontlátásra. Nem, ne szóljon most többet.

- Nem szólok. Ide teszem a sorsomat, ebbe a kézbe.

Forrón, görcsösen kezet csókolt. Magdolna visszaszorította a kezet. Utána rögtön ráébredt, hogy ez a fennforgó helyzetben könnyen félreérthető és néma biztatásnak vehető. De már későn gondolt erre. Gyorsan ki akarta igazítani a dolgot valami megjegyzéssel, de a kellő szavak hirtelen nem álltak rendelkezésére.

Otthon késő este leült levelet írni. Úgy gondolta, hogy a hátralevő napokon már nem megy ki a szanatóriumba. A beteg állapota már egyáltalában nem tette indokolttá, hogy Meszlényi báróné naponta ott üldögéljen. Ezt orvosok, ápolónők joggal feltűnőnek találhatták. Azonkívül ezeket a napokat úgy akarta átélni, hogy teljes magányban átgondoljon mindent. Meg is

írta a levelet, de mikor elolvasta, összetépte. Túlbizalmasnak találta egy-két mondatát. Ilyen levelet nem szabad kézből kiadni. Megmásította tervét. Gondolta, majd holnap délelőtt elintézi ezt telefonon. Valóban fel is hívta másnap reggel Kelent.

- Miért telefonál, - volt annak első szava, ijedt hangon, - csak nem azt akarja mondani hogy nem jön ki?

- Sajnos, éppen ezt akartam mondani. Maga választ kért egy kérdésre. Azon nekem gondolkoznom kell.

- A napnak huszonnégy órája van. A gondolkozásból elvehet egy órát. Ha nem látom, el van rontva a napom. Kérem, jőjjön ki. Csak arról beszélünk, amiről maga akar.

- Hát jó. Akkor kimegyek.

És kiment. A beteget már ágyon kívül találta. Üldögélt az ablaknál színes háziköpenyben, beillett volna egy angol divatlap képes mellékletének. Kinézett a szanatórium kertjére, ahol javában sarjadt a tavasz.

- Most volna szép kint járkálni a Jánoshegyen, - mondta, - van valami bolondító izgalom a kora tavaszi erdőben.

- Én is nagyon szeretem, különösen a szagát.

Aztán elhallgatott. Kisvártatva Magdolna szólt:

- Olyan szép zöld a gyep az udvaromon, hogy öröm nézni.

- Igen, a legkellemesebb színek közül való. Az ember testvére a zöldnek. Az orvosok zöld ellenzőt rendelnek a szembetegnek. Asztali lámpa burájának legjobb a zöld. Általában a földgömb színe is az. Kék és sárga. A tenger kék, a száraz föld sárga. De hányféle kék és hányféle sárga. És ami növény, az zöld.

Megint elhallgattak. Tűrhetetlen volt a döcögő csend.

- Mi a maga kedvenc szín-összetétele? - kérdezte Magdolna, csak hogy szóljon.

- Ó, van sok. Nagyon szeretem a világoskéket meleg barnával. Mikor aludni kezdek, mindig színeket látok. Rendszerint mély barnát. Barna háttéren kis kék köröket látok. De a körök pereme lilába hajlik, majd szépen lassan átmegy bíborpirosba.

- Az szép. El tudok képzelni ilyen szövetet.

- Igen. Nem rossz sál nyersselyem ruhához. Barna, varrott cipő. Tompakék gyapjúing.

És ismét csend következett. Végül a férfi Magdolna felé fordult.

- Nézze, úgy sem tudunk beszélni, csak arról. Mit kerülgetjük?

- Én nem kerülgetem. Csak még nincs mondanivalóm. Borzasztóan megkínoz maga engem.

A férfi újra kezdte. Régi érveit elmondta tizedszer. Ugyanazokat a mondatokat sokféleképpen csoportosította. Magdolna csak hallgatta. Hagyta magára hullani a szavakat, mint a szabadban fürdő ember az esőt. Most már érezte, hogy meggyőzetni kívánja magát. Szinte segíteni szeretett volna a férfinak, hogy hevesebben és cáfolhatatlanabbul beszéljen. Jó félóráig hallgatta, aztán elment csak azért, hogy alig várja a másnapi találkozást új érvekért, új meggyőzetésért. Így ment ez három napon keresztül. Akkor, az utolsó szanatóriumi napot megelőző éjjel Magdolna már nem küzdött többé. Elhatározta, hogy igent fog mondani. Még egyszer, utoljára, egy férfi karjai között elbúcsúzik az élettől örökre. Aztán ennek emlékével nekivág a következő éveknek, mikor már nem lesz asszony. S a lelkiismeretének azt fogja felelni, hogy megmentett egy embert.

Mikor másnap megint ott ült a harmincas szobában, már ő kezdte a beszélgetést.

- Kérem, biztos az, hogy ha nem teljesítem a kérését, akkor maga meg akar halni?

- Akár megesküszöm rá - felelt mohón a férfi.

- Esküdjék meg.

- Esküszöm az életemre, a jövőmre, apám nevére, magára, mindenre, ami szent előttem, hogy ha nem lesz az enyém, megölöm magamat.

- Mondja még. Erősebben. Segítsen. Olyan nehéz nekem azt a szót kimondani.

- Látott engem a Rókusban hörögni? - kérdezte a férfi.

- Láttam. Ne is emlékeztessen. Iszonyú volt.

- Hát képzelje el ugyanezt még egyszer. De most már eredményesebben.

- Jaj, ne mondja, nem akarom elképzelni. Hát... Isten látja a lelkemet, nem tehetek másként: igent mondok.

A férfi kezet csókolt. Nem mohón, nagyon gyengéden.

- Köszönöm, hogy élni enged. Holnap reggel hazamegyek. Holnapután várom. Mondjuk, délután pont ötkor.

- Hol?

- Nálam. Műteremlakásom van. A felvonó beépített folyosóra nyílik. Aki a liftajtón kilép, már bent van a lakásomban. Házmestert nem kell látnia, mert a felvonóhoz saját kulcsom van.

Magdolna mélyen elpirult. Feltámadt szemérme nehezen elviselhető zavarba hozta. Elfordította székét, hogy arcát a férfi elől elrejthesse. És lehajtott fejjel, kényszeredetten folytatta a beszélgetést.

- De ha így van, akkor mindenki, aki jön magához, a lakásába lép be. És az édesanyja... és nem ismerem a járást... jaj de borzasztó erről beszélni.

- Nem kell ismernie a járást. Ha a kapun belép, ott van közvetlenül a liftajtó. A kulcsot holnap délben elküldöm magának valami boyvállalattal. Dobozba teszem, nem fog látszani, hogy kulcs. Egyszóval kinyitja a felvonót és belép. Megnyomja a műterem jelzésű gombot. Aztán kilép. Ott leszek én. Anyám nem lesz otthon. A leány sem. Mit csinál, hova siet?

- Rettentően szégyellem magam. Engedjen elmennem. Könyörgöm, engedjen. Viszontlátásra.

Valósággal futott ki a szobából. Kint fellélegzett. Most, hogy elszánta magát, könnyebb lett a súlya, lebegett járás közben, mint akinek szárnyai nőttek. Este lefekvéskor ezt mondta magának: „Még egy napig vagyok nő. Lelkem szerint harminc éves. Holnap este ugyanígy le fogok feküdni és már hatvan éves leszek."

Másnap ebéd után megjött a kulcs. Nagy virágbokréta mellett. Kibontotta a dobozt és a kulcsot gondosan eltette táskájába. Akármilyen lassan öltözködött, túlkorán lett kész. Nem bírta a tétlen üldögélést. Elindult gyalog azzal a szándékkal, hogy útközben majd kocsira száll. A vége az lett, hogy mire ideje lett volna kocsit keresnie, alig talált kocsit. És néhány perccel késetten érkezett a Nagydiófa-utcai házhoz. Még a kocsiban kikereste a liftkulcsot, aztán gyorsan átsurrant a gyalogjárón, be a kapu alá. De a felvonó éppen utat végzett, lehetett látni üres vasketrece fölött az ereszkedő kötelet. Ebből az következett, hogy a házmester, aki valamelyik lakót felvitte, most le fog jönni. És ő rá, aki kész kulccsal várja a felvonót, kissé furcsán fog tekinteni. Sarkon fordult és ment az utca felé. De a kapu sarkánál megállt és várt. Kínos kelepcében érezte magát. Az utcára nem akart kilépni, hogy aztán pár ácsorgó lépés

után megint beforduljon a kapun. A lift felé mennie a fentről közelgő házmester miatt nem lehetett. A kapu alatt is kínos volt várakoznia, mert minden pillanatban beléphetett valaki. Csakugyan jött is: inasgyerek, valami letakart ruhát hozott a karján. Magdolna gyorsan lehajlott, mintha a sarokban a harisnyáján igazítana valamit. Az inasgyerek elindult felfelé a lépcsőn. Ugyanakkor hallani lehetett, hogy a felvonó, amely valahol fent megállott volt, megindult lefelé. Ő nem tudott mihez kezdeni, tétován mégis csak kilépett az utcára, tett tíz lépést a sarkig, megállt egy érdektelen kirakat előtt, várt néhány pillanatig, aztán indult visszafelé. Keze görcsösen szorongatta a kulcsot. Megint belépett a kapun. Most már néptelen kapualjat és szabad felvonót talált. Gyorsan kinyitotta, belépett, megnyomta a gombot. És mélyet sóhajtott, mikor a felvonó végre megindult vele. „Soha többé, - gondolta magában - csak most az egyszer." Megalázónak érezte az egészet, a kapu alatti csetlést-botlást, a riadozást, a házmestertől való félelmet.

De már nyílt az ajtó és ő, miután a földszint gombját megnyomta, kilépett. Egyenesen a Kelen karjaiba. Ellenállás nélkül adta oda magát az első csóknak. Most mindent el akart felejteni. Behúnyta a szemét. A csók már ott fuldoklott a száján. Tetőtől-talpig folyékony tűz öntötte el. A férfi szenvedélyesen csókolta, a diadal és gyönyörűség felnyögő sóhajait hallatva, ahogy ott álltak a még búgó lift ajtajában. Az ölelés majd megfojtotta, a férfi meglepő izomerővel szorította magához, a karja olyan volt, mint a vas.

- Megfojt... nem bírom...

Az nem felelt, egyszerűen felemelte két karjára és könnyeden vitte befelé. Ő félkarjával a nyakába kapaszkodott.

- Milyen erős maga - súgta behúnyt szemmel.

- Apai örökség - felelte Kelen, még csak nem is lihegve.

S akkor érezte, hogy a férfi leteszi. Kinyitotta szemét. Széles pamlagon feküdt csupa-ablak, nagy műteremben, amely még kopasz volt egészen. A férfi ott térdelt a pamlag előtt.

- Ne nézzen itt körül. A lakás még nem kész. Csak éppen aludni tudok benne. Majd csak ezután fogok berendezkedni. Szeret?

- Ma még igen. Holnap már nem.

Ő a pamlagon feküdt, a férfi a földön térdelt, úgy tartották egymást átkarolva.

- Kérem, - mondta Kelen - én holnap délben el akarok utazni.

- Hova?

- Nem tudom. Mindegy. Rőseréknek azt mondtam, hogy esetleg két-három hetes utókurára lesz szükségem, holnap mond véglegeset az orvos. De ez nem igaz. Maga miatt megyek el. Nem akarok most egy ideig útjában lenni. Elmegyek Lillafüredre, vagy Kenesére a Balatonhoz. Mindegy. Nem fogok írni. Segítségére akarok lenni abban, hogy holnaptól kezdve ne szeressen.

- Köszönöm. Nem lesz könnyű, de meglesz. A mai nappal nekem lezáródik az életem. Ezt elhatároztam.

- Az enyém ma kezdődik.

És vadul még szorosabban ragadta magához.

- Nem... ne még... hagyjon még...

- Miért?

- Mert egyszer maga is tudni fogja, hogy ezek a percek a legszebbek az életben. A boldog várakozás legutolsó percei. A vágy mindig szebb, mint a teljesülés. A vágy...

A többit nem mondhatta. Erőszakos, dühös csók fojtotta belé a szót. És ő a férfi nyaka köré fonva karját, visszaadta a csókot. Vad boldogságot érzett. És azt, hogy ebbe az emberbe menthetetlenül beleszeretett.

Fél nyolc volt, mikor utoljára megcsókolták egymást a liftajtónál. Itt fel lehetett gombnyomással hívni a felvonót. Aztán Magdolna kezet nyujtott.

- Szóval holnap utazik?

- Utazom, mert maga így akarja. De bennem nem változik semmi. Mert úgy érzem, hogy mindig magához fogok tartozni a lelkem mélyén. Ha valaha még nőhöz lesz közöm, azzal magát fogom megcsalni.

- Kedves. Délelőtt még itthon van?

- Igen, nem megyek sehova. Miért kérdezi?

- Mert... délelőtt még nem kezdem el a lelki kúrát. Délelőtt még szeretni fogom egy kicsit. Szeretnék úgy ébredni, hogy még szeretem. Aztán ha elutazik, akkor megparancsolom magamnak, hogy örökre elutazott. Most sietek, utóbb még várni fogják odalent a liftet. Ne köszönjön, én sem köszönök.

Behúzta az ajtót. A felvonó búgva megindult. Lent nem volt egy lélek sem. Gyorsan beleugrott a telefonon megrendelt és már ott várakozó kocsiba. Megmámorosodott, zsibbadó fáradtsággal dőlt hátra a kocsiban, szája sajgott a mértéktelen csókok emlékétől. Visszagondolt őrjöngő csókolódzásukra és a boldog megsemmisülés nirvánájára. Valamilyen okból arra gondolt, hogy a szerelmi odaadás hasonlít a halálhoz. De ebből a halálból fel lehet támadni és megint mámorosan zuhanni ugyanabba a boldog halálba. Maga köré képzelte a férfi atléta-karját. Hogy lehet ez az ember ilyen félelmesen erős annyi nyomorúság és nélkülözés után? Pokoli és mennyei egyszerre, ahogy ölelésében majdnem összeroppant. És most soha többé? Lehet erről lemondani? Nem lehet az élettől kikönyörögni még néhány esztendőt? Legalább kettőt? Vagy egyet? Hogy aztán legyen, ami lesz?

Ezen gondolkozott társtalan magányában. És úgy érezte, hogy valami elszánt felelőtlenség lesz úrrá rajta. Mint a sikkasztón, aki mámoros boldogsággal pezsgőzik és azt gondolja magában, hogy legyen, ami lesz, tartson, ameddig tart. Mosolygott és vállat vont, mielőtt elaludt.

Másnap reggel felhívta Kelent.

- Halló, - felelt az örömmel, - milyen elragadóan kedves, hogy felhívott. Beszélhetek nyugodtan, nincs senki a műteremben. Azt akarom mondani, mielőtt maga egy szót is szólna, hogy... Jaj, most megakadok. Nagyon szépen kérem, hadd mondjak még valamit, amit már nem volna szabad mondanom. Visszavonhatatlanul utoljára. Jó?

- Jó.

- Tegnapról tartozom egy szemrehányással. Maga becsapott engem. Azt mondta, hogy negyvenkilencéves. Pedig huszonkilenc.

Magdolna ujjongó örömmel hallgatta. Aztán válaszolt.

- Az nem volna baj. De a szívem tizenkilenc. Hallgasson ide, kérdeznem kell valamit. Maga miattam utazik ma délután, vagy különben is elmenne valahová?

- Dehogy mennék. Magának engedelmeskedem.

- Becsületszavára, csak azért?

- Becsületszavamra.

- És ha csak magán múlnék, akkor mit csinálna?

- Ó, akkor eszem ágában sem volna elmenni. Telefonálnék Rőseréknek, hogy holnap elkezdem a munkát. Aztán telefonálnék magának, hogy nem kaphatnék-e délután egy csésze teát.

- Hát akkor ne utazzék. Jőjjön el teára.

- Köszönöm. Most gyorsan leteszem a kagylót, mert még meggondolja. Kezét csókolom.

Magdolna dúdolva ment a fürdőszobába. Ott büszkén gyönyörködött önmagában. Tekintetével becézte termetét, szinte rámosolygott hibátlan testére, amellyel közös titkai voltak. Aztán felöltözött. Dúdolt. Mámorosan feltámadott asszonyvoltára gondolt. Becsengette Mámit és a bejárót.

- Gyerekek, nagy öröm ért tegnap. Találkoztam valakivel, akit halottnak hittem. Itt van egy-egy pengő.

Azok ámulva néztek rá, ő kikacagta őket. Aztán kiment a bástyára sétálni. Kábító, bolondító, alattomosan édes tavasz volt odakint. A szél virágszagot hozott és egy Clementi-szonátát. Valaki gyakorolt valahol. A Lovas-út lombosodó fái felkacagtak rá: szervusz, Magdolna, ma nagyon szép vagy, huszonkilencéves vagy. A távoli dombok a magok serkenő tavaszi zöldjével mintha mind megbolondultak volna: szerelmes volt valamennyi. Ősszel majd csalódni fognak? Mindegy, most arra nem szabad gondolni. Csak arra, ami addig lesz. Mikor a Bécsi-kapu felé fordult, megállt a török pasa turbános emlékénél a bástyafalon. „Te meghaltál régesrégen, török pasa. De akit szeretek, az él, mert megmentettem az életét. Magamnak mentettem meg. Most az enyém.” Addig, ameddig - felelte egy kaján, idegen hang. Bánom is, - felelte ő, - addig, ameddig. De addig nagyon.

Délután, szinte az óraütés pontosságával, megjelent Kelen. Megint új ruhában.

- Angyalom, megbolondult maga? Bonviván lett?

- Megérdemli az a lány, kiért fényes a csizmám. De ne féljen, egyelőre csak ezt a hármat csináltattam. Nézze csak meg, hátul rendesen esik? A balválla hátul gyanús nekem.

Megfordult maga körül, mint a próbakisasszony.

- Nincs ott semmi hiba. De ez most nem érdekel, ne kellesse magát. Adja ide a kezét és nézzen a szemembe.

Kelen nyujtotta a kezét. Nyugodtan, nyájasan nézett a szemébe.

- Tessék.

- Megmondom egyenesen: tegnap óta rájöttem, hogy nem tudom nélkülözni magát.

- Ez biztos volt - szólt Kelen vígan és nyugodtan.

- Hogyhogy biztos? Miért volt ez biztos?

- Mert maga annyira asszony, hogy asszonyabb már nem lehet valaki. Melegem lesz, ha rágondolok. Én már tegnap sejtettem, hogy azt a délutánt maga nem tudja megtagadni többé.

- Így van. Nem tudom.

- Hát ez az. Erre mondom, hogy biztos volt.

- De ezt ne mondja. Nem szeretem, ha engem ilyen nagyon biztosra vesznek, nézze meg az ember. Na hát. De most nem tréfálok. Én most öntudatosan megyek bele valamibe, aminek rám nézve jó vége nem lehet. Ez az élet, előre lehajtom a fejemet. Nekem csak egy kérésem

van magához. Ha szerelem nélkül, könnyelműségből megcsal, nagyon vigyázzon, hogy ne tudjam meg. Rettenetesen szenvednék tőle. De mihelyt érzi, hogy valaki mást kezd szeretni, azonnal szóljon. Akkor fel kell készülnöm arra, ami elkerülhetetlen. Megígérem, hogy nem csinálok nehézségeket magának. Maga viszont igérje meg, hogy idejekorán szól nekem. Megigéri?

- Kérem. Nem sok értelme van éppen most ennek a témának, de ha ragaszkodik hozzá, megigérem.

- Köszönöm. Ne felejtse el, hogy kezet adott rá.

- Nem felejtem el. De felhívom becses figyelmét, hogy majd meghalok egy teáért.

- Azonnal kap.

Magdolna csengetett a teáért. És oldalról a férfira nézett. Az vídám volt, magabízó és felsőbbséges. Egyetlen szemernyi meghatódottság nem látszott rajta. „Az övé voltam. Most már könnyen beszél. Ezzel még sok bajom lesz. Én szeretem jobban, nem ő engem. De édes gyönyörűség, hogy szerethetem."

Bejött a tea a kerekes asztalon. Mikor a cseléd kiment, Magdolna megsimította a férfi kezét.

- Köszönöm.

- Mit?

- Hogy van a világon.

V.

Fia idő előtt halt meg, leánya kisiklott a kezéből. Az anyai igyekvés, hogy a gyermekét növénycsemeteként ápolja, gondozza, erősítse, előre segítse, aztán boldogan gyönyörködjék szeretete nagy művében, most megtalálta a kellő anyagot és alkalmat.

Mindennapi élete tartalmat talált abban a munkában, hogy a szeretett emberrel és annak dolgaival foglalkozzék. Ahogy kezdettől fogva mondta, most is úgy tartotta, hogy Kelen Jenőnek társaságba kell kerülnie. El is határozta, hogy bevezeti, akárcsak az eladólányt szokás. Ez egyáltalában nem mutatkozott nehéznek. Csak előbb fel kellett elevenítenie a maga ismerősei körét, amelytől a magány és a visszavonultság éveiben egészen elszakadt. Ezt el is kezdte. Felhívta Mikes Lőrincéket, Thoroczkayékat, Webscottnét, de elsősorban Gianuzzi-Contini hercegnét, aki nem volt más, mint Reinbrandt Liesl. A Mikesék hajdani állandó vendége. Liesl feleségül ment egy dúsgazdag olasz herceghez, aki az olasz követséggel párhuzamos fasiszta állást töltött be Budapesten és nagy házat tartott. Az olasz herceg palotát vásárolt a Sándor-utcában és ott fényes fogadásokat rendezett, kivált Szilveszter estéi voltak nevezetesek Budapesten.

Magdolna sorra felhívta ezeket az ismerősöket. Mind a csodálkozás örvendetes felkiáltásával fogadták jelentkezését.

- Mi van veled, Magdolna? Csakhogy a te hangodat is hallja végre az ember. Hogy vagy?

- Köszönöm. Nagyon régen láttalak, mikor értek rá egy kicsit beszélgetni? Egészen magunk között.

És megbeszéltek valamit. Magdolna előjegyzési naptárt vett elő. Pontosan felírogatta, kihez mikor megy. Sorra látogatta mindet. Volt, akit féléve nem látott. Volt, akit három éve. Mindenütt nagy örömmel fogadták és leánya iránt érdeklődtek. De csak udvariasságból. Klári egészen más társadalmi kört épített ki magának, főként olyanokból, akikkel fordító irodája érdekében hasznosnak látszott az összeköttetést ápolnia. Magdolna a kérdésre agyba-főbe dícsérte szorgalmas, okos, élelmes, nagyszerű leányát, aki nyugodtan ülhetne otthon is összetett kézzel, de mindenáron dolgozni akar. Aztán másra fordította a szót. Búcsúzáskor mindig adódott a kérdés:

- Mikor látlak megint, Magdolnám! Nem jönnél el egyszer, ha lesz nálunk valami?

- Nagyon kedves vagy, szívesen.

És már szerepelt is egy-két meghívása az előjegyzési naptárban. Igy készítette elő a Kelen Jenő társadalmi érvényesülését, lassú és céltudatos óvatossággal. Sőt, kissé szándékos lassúsággal is. Mert egyelőre Kelennek, noha már elkezdte a Rőser-házban a munkát, bőségesen maradt szabad ideje. Estéi mindig szabadok voltak. Sűrűn vacsoráztak kettesben az Uri-utcai lakásban. Mámi vacsora után korán aludni tért, a vendég még maradt. Beszélgetéseik és csókjaik az éjszakába nyultak. És előre lehetett látni, hogy ha majd Kelen társaságba jár, ezek a meghitt vacsorák, amelyeket Magdolna annyira szeretett, meg fognak ritkulni. Ezért nem sietett a dologgal túlságosan, még magának akarta tartani védencét és szerelmét, mielőtt átadta volna a nagyvilágnak. Boldog, elragadtatott, ujjongó heteket élt most. Reggel a szerelem gondolatával ébredt és első mozdulata az volt, hogy a telefonkagylóért nyujtotta ki a kezét. A szíve megdobbant, mikor a férfi vidám, friss hangját meghallotta.

- Halló, jó reggelt, szívem. Hogy aludt?

- Köszönöm, kitűnően. Remélem, maga is.

- Kitűnően. De már mióta beszélgetünk és még nem mondta, hogy szeret.

- Csak ön után, asszonyom.

- Ne legyen szemtelen. Ha én nem szeretném, maga nem szeretne?

- Nem tudom. De inkább ne próbáljuk meg. Mikor látom ma?

- Akármikor, csak öttől fél hétig nem. El kell mennem valahova.

- Hah, kígyó, maga megcsal engem. Öttől fél hétig, az randevú-idő. Na, nem baj, majd figyeltetem detektívvel. Vacsorázhatom magánál!

- Hogyne. Mit csinál egész nap?

- Két aranyozott falikart keresek. Az egész városban nincs olyan, amilyen nekem kell. Rőserné egyéni akcióba kezdett és már három párt felhajtatatott. Mondhatom, rémesek. Őméltóságának igen ronda ízlése van. De tudja, hol a Medve-utca?

- Fogalmam sincs.

- Budán, a Fő-utcán túl. Odamegyek most délelőtt. Állítólag ott kapok olyat, amilyet keresek. Aztán kimegyek a Thököly-út végére, hogy a kárpitos becsületében gázoljak. És így tovább. Estére olyan fáradt leszek, hogy elalszom a vacsoránál.

- Az én társaságomban? Az nagyon szép lesz. És még mindig nem mondta, hogy szeret.

- Nem is fogom mondani, mert ez nem felel meg a valóságnak. Én nem szeretem magát. Hanem imádom.

- Na végre. Elég soká kell dolgozni, míg megkapom a napi adagomat. Bosszúból közlöm, hogy ki nem állhatom magát.

- Ejha. Mivel érdemeltem ki méltóságod nehezteléséét?

- Azzal, hogy olyan messze van tőlem. Én itt ülök, Dunántúl, maga pedig odaát van a Nagy-Alföldön. Borzasztó.

- Felkelt már?

- Nem, még ágyban vagyok. Ebben a pillanatban csengetek a másik kezemmel a teáért.

- Hát jó, azonnal megyek fel. Taxit hozatok. Csak azt nem tudom, hogy Mámi mit fog szólni hozzá.

- Nem engedi be. Kár fáradni. Na, most békében hagyom, angyalom. Gondol rám napközben?

- Azt én előre nem tudhatom, hogy eszembe jut-e. Majd este beszámolok.

Két cuppanás hallatszott a telefon két végén. Mámi hozta az ágyhoz a teát. Magdolna boldog napja megkezdődött. És ugyanilyen boldog maradt estig, a várakozás remegtető örömében. Este megjelent Kelen. Mindig hozott valami apróságot. Többnyire egyetlen szál virágot. De néha játékboltból való sárga bársonycsibét hozott. Máskor tréfából egyetlen szem kockacukrot, amelyet a kávéházi uzsonna mellől tett el a zsebbe, miután selyempapírba csomagolta.

- Lássa, a számtól vonom meg a falatot, csak hogy hozhassak valamit.

Máskor kis darab ujságpapírt hozott. A reggeli lapból tépte ki egy közlemény nagybetűs címét szerelme mulattatására: „Magdolnát, a harisnyatolvajt tettenérték”. Az ilyen csacsiságokon elnevetgéltek, míg a vacsora meg nem jelent. Akkor Magdolna félszemmel figyelte vendégét, hogyan eszik. Már kifogástalanul evett. Csakugyan vele kellett hogy szülessék a jó formák érzéke. Úgy fogta a kést, meg a villát és olyan tartással hajlott az étel fölé, mintha az élettől a

legjobb gyerekszobát kapta volna. „Mit fogok én még ebből csinálni!” - gondolta magában Magdolna lelkes örömmel.

- Mit mosolyog? - kérdezte a férfi.

- Maga jutott eszembe. Olyankor mindig elmosolyodom.

- Maga is? Érdekes, én is úgy vagyok vele, ha magára gondolok. Hanem mit akarok mondani. Holnap nagy nap lesz.

- Miért, angyalom?

- Hazahozzák a szmokingomat. Az első szmoking életemben. Elég későn. De megvan. Kétsoros. Mikor próbáltam, remekül vágott. Komolyan izgatott vagyok, milyen lesz.

- Mondja, drágám, hogyan csinálja ezt maga anyagilag?

- Nagyon egyszerűen. Számlát nyittattam magamnak a szabónál. Ugyanott szerzem be a fehérneműt is. A szabót felhatalmaztam, hogy információért forduljon Rőserékhez. Rőser is ennél a szabónál dolgoztat. Kész. Holnap szmokingom lesz. Mondja, hogyan szenteljük fel azt a szmokingot? Nem volna kedve Operába menni? Sok-sok éve nem voltam már ott. Legutóbb a Carment láttam szabadjeggyel. Még az építési irodában kaptam valakitől, akinek hirtelen el kellett utazni. Holnap a Walkürt adják. Menjünk el, jó?

Magdolna a fejét rázta.

- Nem tehetem, angyalom. Két okból. Először is: nekem zenét hallgatni olyan izgalom, hogy azt nem bírom ki. Minden hang az én szegény kisfiamra emlékeztet. Neki zene volt az egész élete. Minden opera, minden zongoraszám az ő életéből jelent valamit nekem. Beszélni tudok róla, sírás nélkül, de ha komoly zenét hallok, el vagyok veszve. Már megtörtént, hogy sírógörccsel vezettek ki az Opera nézőteréről. Egyszer elmentem a Kodály-féle gyermekkari számokat meghallgatni, amelyeket imádok. Eljöttem a hangverseny közepén és utána két napig feküdtem. Csak egy módon bírom. Ha itthon, ennél a zongoránál, magam játszom az ő emlékére. Ne vegye rossz néven, Operába nem megyek.

- Jó, ezt belátom. De mi a másik ok?

- A másik ok az, hogy nem akarok magával kettesben nyilvánosan mutatkozni.

- De miért kettesben? Az Operába akárki elmehet. Véletlenül egymás mellé kerültünk és megvan.

- Ha elkezdjük, drágám, akkor véletlenül nagyon sűrűn kerülünk egymás mellé. Nem szabad.

- De miért nem szabad, - szólt a férfi kitörő idegességgel, - hát velem olyan nagy szégyen együtt mutatkozni?

Magdolna meglepetten és figyelmesen nézett rá. A férfi szája sarka megvonaglott beszéd közben.

- Furcsa, - mondta az asszony.

- Mi ebben a furcsa? Legyen szíves megmagyarázni, hogy mi ebben a furcsa.

Még a keze is ideges volt, amellyel kenyérbelet gyúrogatott. Magdolna rátette erre a kézre a magáét.

- Megmagyarázom. Hogy maga belémszeretett, annak főoka az a sóvárgás volt, amelyet a maga szenvedő lelke érzett bizonyos elégtétel után. Hiszen eleget beszéltünk erről. Magának bizonyíték kellett arról, hogy nem pária, hanem teljes jogú társadalmi ember. Sajátmaga mondta, hogyha ilyen bizonyítékot kap, akkor meg lesz váltva. Lássa, nem akarom magamat

túlbecsülni, de hogy a magáé lettem, annál különb bizonyságra nem lehet szüksége. És most ámulva látom, hogy ez sem elég. Maga még mindig elégedetlen. Még mindig gyanakszik, hogy ez a világ lenézi. Rólam, aki a magáé lettem, rólam felteszi, hogy szégyellek magával mutatkozni. Szemrehányást is tehetnék, de nem teszek. Igyekszem megérteni magát és ha sebe van, gyógyítani. Mert úgy látszik, az a seb mélyebb, mint gondoltam. A maga önigazolási vágya valósággal telhetetlen. Hát figyeljen ide: a maga törvénytelen származása nincs az arcára írva. Nem tudja senki. Ha tudnák is, az engem társadalmilag egy percre sem feszélyezne. Kivételes embereknél ez a kérdés más megítélés alá esik. Beszéljünk erről részletesen, vagy bántja a téma?

- Csak beszéljünk róla. Minden szava olyan, mint az orvosság.

- Hát kérem. Tudja mi az a Fitz szó, amellyel számos angol család neve kezdődik? Fitzgerald, Fitzroy, satöbbi? Nem tudja. Ez a francia „fils”-ből származik, ahogy nekem valaha a férjem magyarázta, és azt jelzi, hogy az illető család törvénytelen ágon az uralkodócsalád véréből ered. Szégyellik ők ezt? Korántsem, nagyon büszkék rá. És más lenézi őket? Korántsem, inkább jobban tiszteli. Maga tehát ne a Kmetykót szégyellje, hanem a báró Kemp vérére legyen büszke. De ennél sokkal fontosabbat kell mondanom. A maga lelkében súlyos hiba, hogy nem jó helyen keresi az önérzetét. Miért a származásban keresi, miért nem az egyéniségében, a tehetségében? Az ifjabb Dumas, ahogy nekem egy író ismerősöm magyarázta, a maga idejében valóságos szalonhős volt Párisban. Pedig egy mosónő törvénytelen fia gyanánt született. Maga tehát a lelke mélyén legyen büszke a vérére, de ha a világgal szemközt áll, ne azt keresse, hogyan ítélik meg a származását, amelyet különben a kutya sem kérdez, hanem hogy hogyan ítélik meg a tehetségét, az egyéniségét. Nem, angyalom, magával nem szégyen együtt mutatkozni. Maga kitűnő megjelenésű ember. Ha nem ismerném, azt mondanám, hogy valami külföldi diplomata, vagy eféle. Amellett komoly tehetség, aki egész biztosan híres lesz a szakmájában. Igaz, nem mindig mondtam volna annak. Mikor először megjelent nálam, ijesztő volt a külseje. Akkor egyszer, emlékezzék vissza, maga felvetette azt a gondolatot, hogy vegyem fel titkáromnak. Én azt feleltem, hogy nem teszem, mert ez megjegyzésekre adna alkalmat. Ha akkor ezt mondtam, ezerszer inkább mondhatom most, nem gondolja? Mi hát nem megyünk kettesben az Operába, angyalom. A szmokingot majd felavatjuk itt nálam. Úgy kedvesebb is lesz. Nyilvánosan sehova nem megyünk kettesben. A harmadik alkalommal már azt mondanák a hátunk mögött: „Itt megy Meszlényiné a szeretőjével”. Hát ezt nem. Már eddig is súlyos könnyelműségeket követtem el.

- Mit?

- Például azt, hogy magát gyakran fogadom itt. Magányos asszony, a magányos férfit. Négyszemközt. Magát a házmester szokta kiereszteni. Annak is megvan a magához való esze. Képzelje el, hogy a házmesterné mit pletykázik a szomszéd házmesternének. Ez súlyos hiba. De nincs erőm lemondani arról, hogy maga idejőjjön. Inkább itt legyünk együtt, mint a Ritzben, ahol az egész város ügyelhet bennünket. Egyszóval mindent összevéve: maga vegye bóknak, még pedig igen nagy bóknak, ha nem akarok kirakatba kerülni magával. Most már megnyugtattam?

- Meg. Nagyon köszönöm. Szégyenkezem, hogy ennyit kell beszélnie miattam.

- Még tovább is beszélek. Figyelmeztetnem kell, hogy vigyázzon, mert nagyon könnyen a sznobság látszatát keltheti. Az pedig nem kellemes látszat. Aki sznob, az nevetséges. Aki nevetséges, az nehezen juthat előre, mert nem veszik komolyan.

- Nagyon kedves, hogy figyelmeztet, de miért kelthetem én a sznobság látszatát?

- Mert keveset figyel az emberi értékre és jobban szeret rangon és származáson lovagolni.

- Bocsásson meg, Magdolna, maga semmire sem becsüli a rangját?

- Kérem, ha ebbe mélyebben belemegyünk, akkor tisztázni kell valamit. Hogy én báróné vagyok, azt én nem rangnak tekintem, hanem névnek. A férjemet úgy hívták, hogy báró Meszlényi. A házasságom folytán engem is úgy hívnak. És a nevemet nagyon is becsülöm. Szeretem is. Szép név. De úgynevezett osztályöntudat nincs bennem. Én nem is születtem arisztokratának. Gentry-lány vagyok. A szívem odahúz most is, a vidéki kúriákhoz, az ötágú koronához, nem a mágnásokhoz...

A férfi méltatlankodva szólalt fel, szinte fájdalmasan:

- De Magdolna, hogy mondhat ilyet? Miért kisebbíti magát. Maga Meszlényi báróné, igenis arisztokrata, odatartozik!

- Angyalom, - mosolygott Magdolna szelíden, - azt én tudom, hogy hova tartozom. És hogyan érti azt, hogy kisebbítem magam? Miért volna Hubay Magdolna kevesebb, mint Meszlényi báróné? Azt már nem. Legfeljebb a sznobok számára.

Kelen egyre idegesebb lett.

- Miért dobálja folyton azt a szót, hogy sznob? Mi a sznob? Mit ért maga a sznobság alatt? Ha az sznob, aki utálja a csőcseléket, aki mennél finomabb, előkelőbb, úribb környezetbe vágyik, akkor igenis sznob vagyok.

- Várjon csak. Ha választása volna, hogy mikor belép az étterembe, vagy egy rendkívül buta gróffal üljön le, vagy egy igen szellemes, művelt és tehetséges kispolgárral, maga melyik asztalhoz ülne?

A férfi elpirult és gondolkozott. Aztán kényszeredetten felelte:

- A buta embereket nem szeretem.

De szinte hangosan kiabált zavarának tétova hangjából, hogy most nem mond igazat. A napnál világosabban látszott arcán, hogy igenis a gróffal ülne le. Magdolna úgy tett, mintha a választ őszintének venné. Érezte, hogy nagyon veszedelmes ingovány talajára kerültek ezzel a beszédtárggyal. Ezért elhatározta, hogy óvatosan elszökik az eddigi területről.

- Lássa, - mondta, - ezt a választ vártam magától. Tehát maga nem sznob. Megjegyzem, nem-csak társadalmi sznob van. Apámnak volt egy unokafivére, bizonyos Petrőczy. Az roppant szeretett híres színészekkel mutatkozni. Színházba alig járt, művészethez még csak nem is konyított. De hallatlanul hízelgett neki, ha az ünnepelt híresekkel együtt látták a vendéglőben. Ez is egyik faja a sznobságnak. Aztán volt egy másik, távoli rokonom, anyai részről...

- Pardon, az édesanyja milyen születésű lány volt?

- Sélley bárónő. Miért?

- Na lássa, - kiáltott diadalmasan Kelen, - na lássa!

- Ugyan hagyja ezt. Befejezem, amit akartam mondani. Az a rokonom, egy agglegény Sélley, sohasem járt templomba, a jó Istennel keveset törődött. De ha bérmáláskor nem hozzá szállt a püspök, akkor dúlt-fúlt. Sok katolikus egyházi alapítványt tett, de a nevének mindenütt ott kellett lenni. Nem nyugodott, míg pápai kitüntetést nem kapott. Sohasem gyónt, mert azt mondta, hogy ő csak a hercegprímásnak gyónik. De a hercegprímásnak mindig más dolga volt. Pedig ez az öreg Sélley különben nyájas, mindenkivel barátkozó embernek számított. De sznobja volt a vallásának.

- Miért mondja ezeket a példákat?

- Minden ok nélkül. Csak úgy beszélgetek. De ez már nem is érdekes. Meséljen a Rőser-lakásról. Mi van a falikarokkal?

Kelen kapott az új témán. Nagy kedvvel magyarázta elképzeléseit, elemében volt. A hangulat feszültsége csakhamar feloldódott. Jó sokáig tartott még a társalgás, amely csókokkal kevert kurta, suttogó, szerelmes mondatokká változott. Mikor elbúcsúztak, ugyanolyan mókás, boldog hangon váltak el, mint amilyennel reggel köszöntötték egymást.

De mikor látogatója elment, Magdolna még soká nem tudott elaludni. Kedveséről gondolkozott. Most már látta, hogy ha valakit valaha sznobnak lehetett nevezni, Kelen Jenő az. Igazi sznob, ábrája ennek a fogalomnak. Amilyen jóeszű és igen fejlett ízlésű ember különben, ezen a ponton, sajnos, nem mentes a nevetségességtől. Szinte meg lehet sajnálni esetlenül komikus voltában, mikor szenvedélyesen igyekszik kedvesét mennél előkelőbbnek tudni. Igaz, így a férfi sikere nagyobb. Ó férfiak, milyen gyerekesen hiúk vagytok. Te is milyen hiú vagy, Kelen Jenő. De türelmesnek és elnézőnek kell lenni. Nincsen ember hiba nélkül. Egyiknek ez a hibája, másiknak az. Kelennek az a fogyatkozása, hogy sóváran vágyik simulni az előkelőkhöz. Meg kell bocsátani neki ezt az egy fogyatkozást és örülni kell jó tulajdonságainak. Apránként majd óvatosan, úgy, hogy ne vegye észre, meg lehet tanítani arra is, hogy sznobságát legalább ízlésesen leplezze. Szegény kis sebzett fattyú-lélek, báró Kemp elhullajtott fia. Ha tudná, hogy ami olyan tündöklő ragyogással él és tüzel benne, az apja bárósága, ha tudná, hogy az milyen esetlen élclap-előkelőség. Báró Kemp, a kishivatalnok a falusi gyári irodában, cselédek csábítója, gyári kantin huszonegyező arisztokratája, aki bizonyára sok spriccerrel tartozott a kantinosnénak. Vigyázatlan, kertek alatti kalandból született fia ettől a siralmas előkelőségtől lett boldogtalanja az ő elvarázsolt királyfi-voltának. Inkább sajnálni kell, mint elítélni.

A Rőser-munka befejeződött. Rőser el volt ragadtatva attól, amit Kelen csinált. Gavallérosan fizetett, a kialkudott honoráriumot alaposan megtetézte. Rőserné pedig nagyban készülődött estélyt adni, hogy gyönyörű új otthonát bemutassa. Már a napot is kitűzte. Kelen boldogan újságolta Magdolnának, hogy a meghívók ugyan még nem mentek el, de őt már értesítették, hogy a kijelölt napra el ne foglalja magát. De már másnap leverten azt a hírt hozta, hogy Rőser váratlanul megbetegedett, régi vesegörcsei kiújultak, az estélyt bizonytalan időre el kellett halasztani. Mindezt a mélységes csalódás hangján mondta el. Ez lett volna élete első estélye gazdag és tekintélyes háznál. Szinte megsiratta, mint a süldőlány az első bált, amelyre nem viszik el, mert kisöccse himlőt kapott.

De Magdolna most már érezte az óraütést. Védence bevezetését nem lehetett tovább halogatni. Különben kiteszi magát annak a veszedelemnek, hogy Kelen az ő segítsége nélkül, a legnagyobb könnyűséggel az ismeretségek egész sorát szerzi meg. Nem kell ehhez egyéb, csak egy ilyen Rőser-estély. Rőserék tücsköt-bogarat meg szoktak hívni, de akad nálok jobb fajtájú ember is. Kelen jó megjelenésű, érdekes ember, a szakmájáról nagyszerűen tud beszélni, egész biztosan akad két-három asszony, aki meghívja. A többi aztán jön, mint a lavina. Ennek nem szabad megtörténnie. A Kelen társadalmi beérkezése csak az ő érdeme lehet, senki másé. Nem szabad, hogy Kelen ezért bárki másnak hálás lehessen, csakis neki. Alsózsukra gondolt vissza, a békevilág örökre eltünt lóversenyeire és elmosolyodott: Kelen csak az ő színeiben futhat.

Meghívta Mikeséket teára: nézzék meg a lakását. A művészt, aki berendezte, jutalmul szintén meg fogja hívni. Utolsó pillanatban gondolt egyet és felhívta az öreg Clary grófot, akivel egyszer-kétszer bridgezett. Az öreg úr, amíg a megváltozott körülmények a biztosítási szakmára nem kényszerítették, nagy műgyüjtő volt és nagyon értett régi holmihoz. Legyen még egy gróf, hadd teljék benne gyönyörűsége az előkelőségre vágyó művésznek.

Kelennek meghagyta, hogy csak félhatkor jőjjön. Jobb képe van a dolognak, ha a többiek már mind együtt vannak.

- Most idehallgasson. Ennek a körnek külön szokásai és szabályai vannak, amelyeket maga nem ismerhet. Hasznos lesz, ha egyetmást előre elmagyarázok magának. A férfiak magát tegezni fogják.

- Pertut iszunk? - kérdezte Kelen elpirulva a hihetetlen örömtől.

- Nem, ivás nem lesz. Azok magát minden további nélkül, bemutatkozás után rögtön tegezni fogják. Ez Magyarországon a jó társaságban így szokás. Uralkodjék magán és semmivel se mutassa örömét, ha ennek örül. Találja ezt természetesnek, mint ahogy természetes is. De a tegezést azonnal nyugtázni kell: a következő mondatban udvariasan visszategezni. Mennél kevesebbet mondja azt, hogy „méltóságos uram", annál jobb. Azt, hogy „méltóságos asszonyom", egyáltalán ne mondja. Mikesnét szólítsa egyszerűen grófnénak. Mert méltóságos asszony akárki lehet, de Mikesné és Kendeffy-leány nem lehet akárki...

- Na lássa, maga is. Na lássa.

- Mit „na lássak"? Mindenkinek meg kell adni a neki járó tiszteletet. És azzal tisztában vagyok, hogy a gróf is ember. Nos tehát. A tegezésnél tartottunk. Búcsúzáskor ne mondja, hogy „szervusz". Akkor sem, ha ők ezt a szót használják. Mondja azt, hogy „Isten veled". Általában, ha később találkozik velök valahol, mint ahogy fog is találkozni, sohase ejtse ki azt a szervuszt. Azt kell mondani, hogy „jó napot kívánok", vagy „jó estét kívánok".

- De hiszen, ha tegeződünk...

- Csak hallgasson rám. „Jó napot kívánok, hogy vagy?" Ez a szöveg, érti? „Szervusz, kérlek", - az nincs. Ezt nagyon fontos megjegyeznie. Aztán. Pénzről ne beszéljen. Se arról, hogy most jól kezd keresni, se arról, hogy nagyon szegény volt. Mikesné írni is szokott, itt van egy-két cikke kivágva, ezt figyelmesen olvassa el. Más tanácsom egyelőre nincs. Tudom biztosan, hogy nem fogok szégyent vallani magával. A minap figyeltem, hogyan teázik. Kifogástalan. Úgy tartja már a csészét, mint egy... mint az apja tarthatta valaha.

Kelen szeme fényes lett erre a megjegyzésre. Némán kezet csókolt. A szokottnál is melegebben.

- Mindent magának köszönhetek. Ez az, amit soha nem lehet elfelejteni.

Magdolna szeretettel megsimogatta védence arcát. Ilyenkor, mikor a meghatott hála melegsége látszott rajta, még jobban szerette, mint máskor. És hogy semmi baj nem lesz vele a teánál, azt nyugodtan merte remélni. Ez az ember azt a benyomást keltette, hogy Isten a társasági élet számára teremtette. Minden tanácsot azonnal megjegyzett és amit egyszer hallott, azt nem hibázta el többé.

Másnap öt tájban beállítottak a vendégek. Mikes Lőrinc kissé húzta a féllábát, vele is elszaladt az idő, reuma gyötörte. Felesége sem volt már a hajdani, fiatalon őszülő érdekes asszony: most erősen szőke hajat hordott és lemondóan megadta magát a hízásnak. Az öreg Clary gróf azonban olyan délceg tartással lépett be, mint az árbóc. Magdolna körülmutatott, büszke kézmozdulattal. A vendégek elragadtatva dicsérték a lakást. És hangjukon megérzett, hogy nemcsak udvariasságból. Clary gróf aprólékosan megnézett minden darabot. Olykor azt mondta: na ja, ez már igen. És végül nagyon elszomorodott, mint mindig, ha igazán jó holmit látott. Saját, most már rég aukció alá került gyüjteménye jutott eszébe.

- És hol a művész, akit igértél? - kérdezte Mikesné.

- Félhatkor jöhet csak. Sok a munkája, örülök, hogy figyelmedbe ajánlhatom, Judit. Nagyon neked való ember.

- Miféle szerzet? - kérdezte Mikes.

- Jobbfajta gyári tisztviselőnek a fia. Felvidéki. Azelőtt Kmetykónak hívták. Nyilván tót eredet. De erről keveset beszéltem vele. Én, mondhatom, nagyon megkedveltem, mialatt nekem dolgozott.

- De ez valami vállalat, úgy gondolom, - szólt közbe Clary, - valami „Home", nem?

- Hogyne. Úgy hívják a céget. Még egy teát, Clary?

- Merci, oui.

Csengettek. Jött a berendezés hőse. Némán, kifogástalanul meghajtotta magát.

- Isten hozta, Kelen, jöjjön, hadd mutatom be, aztán mindjárt kap teát.

A két úr felkelt. Mikesné kezet nyujtott s miután az urak is kézszorítás közben mondottak valamit, azonnal megnyitotta a társalgást. A maga módján. Kissé kékharisnyásan.

- Már ismertük magát, mielőtt bejött. Ennek a lakásnak egyénisége van. Igazán gratulálok.

- Én is, - szólt Clary, - nekem roppant tetszik. Chef d'oeuvre. Más szó nincs rá. Chef d'oeuvre. Hogyan tudtad, kérlek, ezeket az apróságokat így összekeresni? Én értek valamit hozzá, tudom, hogy mi az.

- Méltóztatol foglalkozni ilyesmivel? - kérdezte könnyedén Kelen.

- Ó igen. Most már kevesebbet, régen többet.

Most Mikes fordult a művészhez.

- De itt a báróné több régi darabját látom. Itt még hunyadszegi dolgok is vannak. Ezeket persze megtartottad.

- Hogyne, kérlek, hiszen a lakás jellege... Ó, kezeit csókolom, báróné, igen, két cukrot kérek, köszönöm... a lakás egyénisége meg volt adva. Éppen az volt a szép feladat, hogy ezt új térbe kellett komponálnom és az új darabokkal simulnom kellett az eredeti hangulathoz. Nagyon szép munka volt, nagy szeretettel csináltam.

- Hát tudja, - szólt Mikesné, - az meg is látszik rajta. Szerintem minden munkán meglátszik az alkotó szeretete.

- A grófnénak ezt a véleményét már ismerem. Az a „Művész és szív" című kis írás nagyon érdekelt engem. Boldog vagyok, hogy most megköszönhetem, mint olvasó. Őszintén szólva, írni akartam, mikor elolvastam, de aztán mégis vakmerőnek találtam a gondolatot.

Magdolna ámult is, meg félt is egyszerre. Ámult a férfi elvetemedett hizelgő készségén és félt, hogy Mikesné túlédeskésnek fogja találni. De tévedett. Mikesné majdnem felsikoltott a boldogságtól.

- Jaj Istenem, miért nem írt? Akkora örömet szerzett volna. Imádom, ha olvasó ír nekem.

A társalgásba beleszólt Magdolna.

- Nekem egyszer azt mondta Detky, hogy rengeteg levelet kap és mindre felel. Szerinte az a baj ezekkel a levelekkel, hogy az olvasó olvasás helyett ír, s ennélfogva az író írás helyett olvas.

Kelen arcán átcikázott valami. De csak egy pillanatig. Visszafordult Mikesnéhez.

- Nem, nem, - mondta ez, - az olvasó csak írjon. Az nagy öröm. Mondja Kelen, csakugyan tetszett az a kis cikk?

- Nagyon tetszett, grófné. De még ennél is jobban tetszett „A nő, mint eszmény”. - Szép, mély gondolatok voltak benne.

- Azt is olvasta? Na hát maga igazán kedves ember.

Magdolna erősen figyelt minden szóra, minden mozdulatra. És csodálta kedvesét. Úgy érezte magát, mint aki a Dunában lát a víz alá merülni valakit, aztán mikor már remegve aggódik, kitűnik, hogy az illető a búvárúszás bajnoka. Kelen, miután Mikesnét elragadta, Mikessel kezdett foglalkozni és nyakkendője származását tudakolta, kijelentvén, hogy kevés ilyen jó nyakkendőt látott, s neki ilyen okvetlenül kell. Mikes, aki igen gondosan, de elég rosszul öltözködött, a megnyert ember nyájasságával válaszolgatott neki. De az igazi nagy tét akkor jött, mikor Clary grófra került a sor. Kelen, mintha nem sejtene semmit, a művészéletről beszélt és sopánkodott, hogy szép, szép, nem lehet mondani, de mégsem nyugdíjas mesterség. Az öreg gróf azonnal ráugrott a lehetőségre és figyelmeztette a művészt, hogy a szabad-foglalkozású emberek nyugdíja az életbiztosítás. S ő véletlenül éppen el tud intézni ilyesmit.

- Igazán, - szólt élénken Kelen, - megcsinálnád nekem, ha megkérnélek rá?

- Na de milyen szívesen. Legyen szerencsém az irodámban. Itt a névjegyem.

- Végtelenül lekötelezel, nem is tudom, hogyan háláljam meg.

- Il n’y a pas de quoi.

Ezt ugyan Kelen nem értette, mert franciául nem tudott, de értelmesen mosolyogni rá, azt tudott. S mikor hét óra táján elérkezett az idő a távozásra, Mikesné odafordult Kelenhez:

- Nézze, nálam néha van egy-két vendég vacsorára, írók és más kultúremberek. Nem volna kedve eljönni jövő csütörtökön?

- Nagy örömmel, grófné, igazán kedves.

- Akkor várom. Pontosan kilenckor, szmoking, a cím bent van a telefonkönyvben. Mondd, Magdolna, téged merhetlek hívni? Igazán eljössz? Nahát ennek nagyon, de nagyon örülök. Clary, magára is számítok, udvaroljon ennek a szép asszonynak.

Az előszobában Magdolna módját ejtette, hogy odasugjon: félóra mulva jöjjön vissza. Kelen a szeme rebbenésével jelezte az igent, miközben kikapta a bóbitássá változott bejárónő kezéből a prémboát és maga adta a Mikesné vállára.

Félóra mulva visszajött. Túláradó örömmel rohanta meg Magdolnát, hogy megcsókolja. Lelkesen kezdett rajongani:

- Hát ezek milyen kedves emberek! Ez a Mikes grófné elragadó asszony. Az a finomság, az a közvetlen kedvesség... el vagyok ragadtatva. És a férje. Az az igazi arisztokrata, az a született úr. Remek ember. És az öreg Clary gróf? Földre szállott angyal. Mit szól, milyen jól ment minden?

- Kitűnően. Maga egyetlenegy hibát nem csinált. Csak egy könnyelműséget. Mi az ördögnek ereszkedett bele abba a biztosításba? Magától ezt a világon nem kívánja és nem várja senki. Ilyen bolondságokat ne csináljon.

- Nem volt bolondság. Miért bolondság? Hát nem okos dolog biztosítani az öregségemet? Már rég álmodom róla, de eddig nem lehetett komolyan gondolnom rá. Most, ha Isten segít és maga is, győzni fogom. Aztán nézze, ez a kedves öreg gróf most részint kedvelni fog engem és ingyen reklámot csinál, részint maga iránt is hálát érez, mert maga hozta össze velem, a nyirandó birkával.

- Nem vitatkozom. Ha győzi fizetni, akkor igaza is van.

Ebben a pillanatban megszólalt a telefon. Mikesné beszélt.

- Hát kérlek, csak azt akarom mondani, hogy ez a Kelen igazán kedves, megnyerő ember.

- Tetszik neked? - kérdezte Magdolna a várakozó Kelenre hunyorítva.

- Nagyon tetszik. Lőrincnek is. Rendkivül kedves ember. Remélem, jól fogunk szórakozni csütörtökön. Előre figyelmeztetlek, hogy lemondás nem érvényes. Mondd, mit gondolsz, kiket hívjak még?

- Hát akiket az iparművészet érdekel. Akik gyüjtők. Akik mostanában akarnak berendezkedni, ha akad ilyen...

- Hogyne, most jut eszembe, hogy el lehetne hívni Bezerédj Miklósékat. Mindjárt szólok is nekik, talán otthon vannak. Te találkozol még csütörtökig ezzel a Kelennel?

- Alig hiszem.

- Nehogy elfelejtse. Majd talán telefonálok még neki. Hát még egyszer köszönöm a kedves délutánt, csókollak, drágám.

Magdolna letette a kagylót.

- Kár, hogy nincs másik kagylóm. Hallgathatta volna, milyen bókokat kapott. Mikesné telefonált. Azt mondja, hogy rendkivül kedves ember. Most hallgasson ide. Névjegyet fog dobni.

- Nekem nincs névjegyem.

- Nincs névjegye? Azonnal csináltat. És Mikeséknél névjegyet fog dobni. Taxival kimegy a Pasaréti-útra, kicsengeti a kertészt és a kezébe nyom két névjegyet, érti? Kettőt. A felső jobb sarkát mindakettőnek behajlítja.

- Igen. De mi ennek az értelme?

- Az értelme tisztelgő látogatás. Jelképesen. A névjegy a látogatás jelképe. Azért „dob” kettőt. Egyiket a háziasszonynak, másikat a ház urának. Mert látogatása mindakettőnek szól. Erre maga egy-két nap múlva meg fogja kapni a Mikes névjegyét. Az asszonyét nem. Mert a férfi tehet látogatást magánál, az asszony nem. Érti?

- Értem. Nagyon finom. Tetszik nekem. Virágot ne küldjek?

- Most ne. Majd a vacsora napján délben. De ne piros rózsát, mert annak udvarló jelentősége van.

S mindjárt nevetve hozzátette:

- Feltéve, hogy nem akar udvarolni. Mert esetleg akar, honnan tudhassam én azt...

- Nem, egyelőre nem akarok. E pillanatban mást szeretek.

- Nagyon?

- Nagyon-nagyon.

Megint megölelték és megcsókolták egymást. Kelen nagyon izgatott volt, egészen kijött emberi formájából. Csak úgy áradt belőle és nem akart megszünni az új ismerősök magasztalása. Mikes grófné, Mikes gróf, Clary gróf... Látszott, hogyan izleli és élvezi ezeket a neveket kiejtés közben. Igyekezett hanyag közvetlenséggel kimondani őket, mintha régi ismerősök lennének. Aztán felidézte a lefolyt társalgás egy-két mondatát, véletlenül mind olyanokat, amelyekben tegezés fordult elő. A szeme csillogott, mintha ivott volna. És bár nem mondta és nem mutatta, minden pillantását lelkendező hála fűtötte belülről. Megvacsoráztak, Mámi korán nyugovóra tért. Ők szabadon adták magukat a csókolózásnak. És Magdolna a szerelem

boldog örömét úgy fogadta, mint gondosságának, szorgalmának, odaadó pártfogási tevékenységének derekasan megszolgált jutalmát.

Hogy ezt a tevékenységet serényen folytathassa, abban a véletlen is segítette. Másnap megszólalt a telefonja. Contini-Gianuzzi hercegnő hívta fel.

- Grüss Gott, Lenerl, wie geht's?

- Köszönöm, drágám. Mi ujság?

- Kérlek, jövő szombaton este egy kis esti garden-party lesz nálam. A kert ugyan kicsi, de tavaly is egész jól megvoltunk. De ne mondd, hogy el vagy foglalva, mert megharagszom. Francesco külön izeni, hogy okvetlen számot tart rád. Olasz vendégek is lesznek. Jössz?

- Drága Liesl, borzasztó bajban vagyok. Éppen aznap vendégem van vacsorára. Lemondani nem tudok neki, mert már kétszer lemondtam, nem sérthetem meg egy harmadik lemondással.

- Ugyan kérlek, hát hozd el azt is. Ki az?

- Kelen Jenőnek hívják, divatos iparművész. Lakásberendező.

- Te, várjál csak, nem erről lelkesedett ma nekem Mikes Judit, mikor meghívtam?

- Nagyon valószínű, mert tegnap ismerkedtek meg.

- Kitünő. Hát csak gyere és hozd magaddal. Szóljak neki külön?

- Ó, azzal ne fáradj, majd szólok neki.

- Köszönöm. Fél kilenc, szmoking. Csókollak, Lenerl.

- Csókollak, Lieserl.

Ezen a napon ő ment a Nagydiófa-utcába. Gépkocsiból kisurranva, liftajtóhoz sietve. Ez a félperc igazi kínos része volt mindig a pásztorórának, de már kezdte megszokni, hogy enélkül nem megy, a boldogság hidján vám fizetendő. Sokallta, hogy Kelen unos-untalan megjelenjék az Uri-utcában, szemet szúrva a háziaknak, aztán meg nagy öröme telt abban, hogy látta a Kelen lakását lassanként kialakulni. Már sok finom és drága darab díszítette a műtermet, valamennyi kölcsön holmi. A régiségkereskedők és bútorosok adták ezeket, hallgatván arra az érvelésre, hogy a lakásberendező irodájában a legjobb kirakatot találják.

Mikor a felvonó ajtaján kilépett, nem is ment tovább.

- Ide kis asztalt fog tenni, angyalom, és rá ezüsttálcát. Erre a tálcára fogja tenni a dobott névjegyeket. Ez így szokás. Megkezdheti a gyüjteményt a Mikesével. És mindjárt hozzátehet egy másikat. Szombaton eljön velem Gianuzzi-Contini hercegékhez. A kertben fogunk vacsorázni. A háziasszony rám bízta a meghívást. Ott tehát holnap névjegyet dob. A Sándor-utcában laknak, a házszámot megtalálja a telefonkönyvben, én mindig elfelejtem. Mindjárt jegyezze is fel: szombat este, fél kilenc, szmoking.

- Milyen herceghez megyünk? - kérdezte Kelen elálló lélegzettel.

- Gianuzzi-Contini. A felesége osztrák. Maga beszél németül?

- Hogyne. Hamarabb tudtam németül, mint magyarul. Az a monori asszony sváb volt. De menjünk beljebb.

Mikor a műteremben letelepedtek, Kelen élénken visszatért a tárgyhoz.

- Azt akarom elujságolni, hogy ma a Ritzben ebédeltem. Még sohasem voltam ott.

- Hogyan került oda?

- Clary gróf meghívott áldomásra. Délelőtt nála jártam az irodájában és megállapodtunk. A kötvényt még nem írtuk alá, valami orvosi vizsgálat kell még, vagy micsoda. De mondom, megállapodtunk. És ő meghívott engem két órára. Roppant kedves volt, négyig ott ültünk és beszélgettünk. Igen sokat tud. Mikor bizánci ötvösmunkákról beszélt, csak úgy káprázott a szemem. És nagyon érdekes volt a közönség is. Ő mindenkit ismert, kivéve az átutazó külföldieket. Egy sarokasztalnál nagyobb társaság ült és én kérdeztem: „Azokat is ismered?" Mire ő azt mondta: „Hogyne, elmondom neked sorban őket." És éppen ezt a nevet említette. Gianuzzi-Contini herceg. Én még úgy néztem azt a társaságot és azt gondoltam magamban, hogy milyen érdekes volna ismerni egy ilyen házaspárt. Milyen lehet beszélgetés közben egy hercegnő. Erre most jön maga és hozza ezt a meghívást. Ilyenek csak a mesében vannak. Hogy tudom én ezt magának mind megköszönni? Van erre mód a világon?

- Van. Ha nagyon szeret.

A férfi, mintha csak előzékenyen és engedelmesen felszólításnak tenne eleget, átkarolta. Magdolna boldogan sóhajtott fel. Elkapta az örvény.

A liftajtónál, búcsú közben, a férfi visszatért a tálcára.

- Azon gondolkozom, hogyan helyezzem el azt a kis asztalt, hogy jól látható legyen. Fontos nekem, hogy aki bejön, láthassa a névjegyeket. Már úgy értem, hogy üzletileg fontos. Azt hiszem, ide a fogas alá. És nem ezüsttálcát gondolok. Láttam egy nagyon szép tálcát vert sárgarézből, perzsa motivumokkal. Az jobban illik ide.

A becsukódó liftajtóból Magdolna még visszanézett, hogy pillantásuk utoljára találkozzék. De a férfi nem rá nézett már, hanem a beépített folyosó sarkát méregette. A névjegytálca elhelyezésén tünődött.

Elérkezett a csütörtök. Kelen telefonált. Azt ajánlotta, hogy menjenek együtt. Ő a kocsival felmegy a Várba, felviszi Magdolnát és úgy mennek a Pasaréti-útra.

- Nem, az nem helyes, - felelte Magdolna, - külön fogunk érkezni.

- De miért? - kérdezte a férfi meglepett idegességgel, a nagy csalódás kedvetlen hangján.

- Azért, mert annak nincs formája. Belépjünk, mint párocska? Nem, nem, az lehetetlen. Mikeséknél különben is az a szokás, hogy az ugynevezett attrakciót későbbre hívják. Az én meghívásom fél kilencre szól, a magáé kilencre. Vehette észre, hogy a teánál én is így csináltam. Nyugodjék bele, külön megyünk.

- Nem olyan könnyű belenyugodni. Nekem az olyan kedves gondolatom volt, hogy mikor először nyílik meg előttem egy előkelő ház ajtaja, mikor ilyen nagy esemény ad fordulót az életemnek, akkor magával együtt... maga mellett... na mindegy. Ha nem akarja, hát nem.

Duzzogás volt a hanghordozásában és némi kis ingerültség. Magdolna esze is villámgyorsan fordult egyet. A hiúságán kell megfogni és azon át megbékíteni.

- Angyalom, ne legyen gyerek. Értse meg, hogy maga a díszvendég. Mindenki ott lesz már és maga belép, mint „pièce de resistence". Egyedül. Az egész társaság magát várja. Nem tudja ezt értékelni?

Kis csend következett.

- Tulajdonképpen igaza van. Ne haragudjék, ha néha vitatkozom, utóbb úgyis belátom, hogy magának van igaza. Magának általában mindig igaza van. Hát akkor az esti viszontlátásra.

Magdolna letette a kagylót. Tulajdonképpen neki is ez lett volna a vágya. Együtt belépni azzal, akit szeret. Tüntetni vele, megmutatni őt a világnak, örömmel látni és sajátmagáénak tekinteni sikerét. De józanságát nem szabad elvesztenie. Valóban úgy van, ahogy Kelennek

mondta, mikor az Operáról beszélgettek. Nem szabad alkalmat adni arra a megjegyzésre, hogy: „Itt jön Meszlényiné a szeretőjével”. Sőt még többet is mondanának az emberek. Még azt is hozzátennék: „A férfi sokkal fiatalabb”. Ezt már elhallgatta Kelen előtt.

Hét után nekikezdett öltözködni. Mikor a tükör előtt foglalkozott a hajával, fájdalmas meglepetés nyilallott a szívébe. Feje egy helyén sűrű fehér szálakat fedezett fel, amelyeket eddig nem vett észre. Mintha csak tegnapról mára fehéredett volna meg. Zsibbadó rémülettel választgatta szét a fürtöket. És mindenütt alattomos fehér szálakat talált, amelyek alattomosan megbújtak a színesek alatt. Még közelebb hajlott a tükörhöz. Elhülve látta a riasztó igazságot. Erősen őszült. Abbahagyta a vizsgálódást, kezét reménytelenül ölébe ejtette és hátrahanyatlott a széken. Lelkéből kétségbeesett, védekező tiltakozás tört elő: nem, nem, ne még! Adj még türelmi időt, élet! Akármilyen keveset, csak most még ne kezdődjék el a vége. Teremtő Isten, mit lehetne itt csinálni. Mind kitépni a fehéret? Már késő. Túlsok a búzában a konkoly. Nincs más hátra, mint... mint az a bizonyos eljárás, amelyet még gondolatban is olyan keserves dolog megnevezni. De hiába, a mindeddig annyira megvetett szó elérkezett és kopogtat az ajtón. Meg kell a haját festetnie. Pedig irtózik tőle. Mindig hozzá tartozott lelki alkatához, hogy nem akarta magát különbnek hazudni, mint amilyen. Most is dolgozott benne egy olyanféle dacos ösztön, hogy ne nyúljon a hajához, ne nyúljon az igazsághoz, legyen, ami lesz. De rémülten gondolt viszont arra a lehetőségre, hogy egyszer a férfi történetesen a hajára pillant és ráeszmél, hogy öreg az az asszony, akit szeret. Nem tudott dönteni. Elhatározta, hogy még alaposan át fogja gondolni az egészet. Egyelőre meg kellene valahogy próbálkozni a fésülködéssel. Visszahajlott a tükörhöz. Fésülgette, tologatta a tincseket, szívdobogva nézegette, hogyan látszik mennél kevesebb a fehérből. Már kielégítőnek tetszett a dolog, mikor egyetlen fésűvonás alól a fehér szálak egész serege bukkant elé kaján csillogással. Türelmetlenül toppantott a lábával, felszisszent és elején kezdte az egészet. Addig babrált vele, míg az órára pillantva ijedten meg nem látta, mennyi az idő. Mély sóhajjal lemondott a további kinlódástól. Gyorsan rendbehozta a haját, úgy ahogy szokta és lóhalálában öltözködött, hogy el ne késsék.

De ez a kérdés egész este nem ment ki a fejéből. Mikor Kelen pont kilencre megjelent és remekbe készült szmokingjában belépett a szalonba, akkor is erre gondolt: meddig tart még, mikor fogja ez az ember észrevenni, hogy kedvese öregszik? S később is, vacsora alatt, mikor Kelen élénken és érdekesen társalgott jobbra-balra, elfogulatlanul fordult ahhoz, aki szót intézett hozzá és arcára kiült a megdicsőültség, ő csak szórványosan ejtett egy-egy szót. Sírni szeretett volna. Körüljártatta tekintetét a jelenlévő asszonyokon. Kivétel nélkül valamennyi festette a haját. De ez kivétel nélkül valamennyin meglátszott. Tehát meg fog látszani rajta is. Szíve elfacsarodott. Úgy érezte, hogy vele érdemtelenül valami szörnyűségesen kegyetlen és igazságtalan dolog történik.

Kelen nagy sikert aratott, mint bemutatkozó vendég. Vacsora után jó óra telt el azzal, hogy sorban minden asszony ruháját elemezte. Mindegyikről megmagyarázta, hogy mi a jó a szabásában, a színében, az anyagában, a virágdíszben. Itt-ott apró változtatásokat ajánlott. Egyiknek részletesen leírta, hogy milyen fülbevalót kellene ehhez a ruhához hordania. Másiknak, aki karkötője alá tüzött zsebkendőt hordott, más színt ajánlott. A harmadikat valósággal átrendezte: a virágdíszt a kebléről a vállpántjára tétette, az övet nem elül, hanem oldalt köttette meg. Magdolnára is sor került. Őt tökéletesnek ítélte.

- Ennyire ruhát és hajat összehangolni valóságos művészet. Igaz, hogy ilyen haj kevés van a világon.

Mindenki helyeselt. Magdolna lelkét marokra fogta a vigasztalás öröme. Ahogy öltözködés közben a tükör előtt sírni tudott volna a pánikszerű ijedelemtől, úgy most a boldogság könnyeit kellett visszatartania. De azonnal volt alkalma megfizetni ezt az örömet Kelennek.

Az est további folyamán a ruhák kérdéséről jelmezekre csúszott át a társalgás. Ebben élénken részt vett Bezerédj Miklós, egy feltűnően szép arcvonású, majdnem két méteres ember, aki a kultuszminisztérium művészeti ügyosztályának volt előkelő tisztviselője. Kelen valamit állított, amit Bezerédj udvariasan tagadásba vett. Kelen ugyanolyan udvariasan fenntartotta és bővebben kifejtette a maga mondatát. Lassanként hosszú párharc fejlődött ki ebből. A többiek elhallgattak, figyelték a vitázókat. Bezerédj elképesztő adathalmazzal dolgozott. Csak úgy dobálta az évszámokat, a festmények címeit, külföldi múzeumok egyes termeit. Kelen viszont a gyakorló szakember mesterségbeli tudásával operált. Rendkívül érdekes vita volt a hallgatók számára, de nagy izgalom Magdolna számára. Résen volt: a vitában okvetlenül Kelennek kellett győznie. Kezdett tehát harmadiknak betársulni a beszélgetésbe. A látszat kedvéért egyszer-kétszer ügyesen ellentmondott Kelennek, de mivel művészettörténeti óráik anyagára jól visszaemlékezett, egyetlen odavetett szóval úgy tudta Kelent az érvek egész csoportjára figyelmeztetni, hogy azt más nem vehette észre. Bezerédj lassan lankadt, Kelen annál nagyobb lendülettel vetette rá magát. S végül elhangzott a döntő mondat.

- Igaz, - mondta Bezerédj, - belátom, hogy sok tekintetben igazad van.

Kelen győzött. De kitűnően viselkedett.

- Kemény munkát adtál, - mondta. - megdöbbentő, hogy mennyit tudsz. Nem egy művelt embert, hanem egy egész könyvtárat kellett meggyőznöm. És mondhatom, sokat tanultam tőled, mialatt meggyőztelek.

Búcsúzás közben Kelen három meghívást kapott. Meghívták Thoroczkayék, meghívta Webscottné és meghívták Bezerédjék. Bezerédj, aki a Stefánia-úton lakott, haza is szállította, hogy az úton is beszélgessenek még egy kicsit. Magdolnát régi szokás szerint a ház várakozó kocsija vitte haza. Ebben a kocsiban kapott helyet Clary gróf is, aki csak Kelent dicsérte egész úton. Magdolnánál nemsokára hazaérkezte után már szólt a telefon. Kelen akarta megbeszélni a vacsora lefolyását, a hadgyakorlat után következő Besprechung gyanánt. Ismét áradozva magasztalta a társaságot. Magdolna nyomatékosan megdicsérte viselkedését. Mint rendesen, az elismerést kissé túlozta is, mert tudta, hogy ezekben a nagy próbát jelentő napokban ennek az éhes léleknek semmi bátorítás nem elég.

- Holnapután úgy csinálhatjuk, - mondta Magdolna, - hogy útközben felveszem magát. Mikor innen elindulok, telefonálok. Maga lent fog várni a kapuban.

- Hogyhogy, - rebbent meg a férfi örvendetes meglepetése, - hát együtt megyünk?

- Igen, mert ez más eset. A háziasszony külön felszólított, hogy „vigyem el magát”. Tehát elviszem. Aztán ott más a harctéri helyzet. A vendégek számát becsülöm nyolcvanra. Csoportosan érkeznek ugyanegy időben a vendégek, a belépőkre nem esik ugyanakkora figyelem. Holnap nem igen láthatjuk egymást viszont, délelőtt a szegényeimhez megyek, délután ruhát próbálok és fodrászhoz megyek, este nagyon fáradt leszek. Majd telefonálunk, jó? Mikor elalszik, gondoljon rám.

Szombat délután Magdolnának megfestették a haját. Másfél napi töprengés után szánta el magát. Igen bonyolult művelet lett belőle: hajának az a része, amelyben már régen felbukkantak az első fehér szálak, kimaradt a festésből. Ilyenformán senki sem vádolhatta azzal, hogy szégyelli néhány fehér hajaszálát, viszont többi haja nem szúrhatott szemet senkinek. Hosszasan vizsgálta a fejét otthon és úgy találta, hogy meg lehet elégedve. Mégsem érzett elégedettségét. Mintha a hajfestékkel szégyenbélyeget sütöttek volna a tartós hullámokba.

Negyed kilenckor kocsit hozatott és felhívta kedvesét, hogy indul. Az pontosan ott várakozott a kapuban. Alig, hogy beszállt, máris elkezdte:

- Rettenetes kellemetlenségem van.

- Az Istenért, micsoda? - kérdezte Magdolna ijedten.

- Gézát megölték.

- Micsoda?

- Ahogy mondom. Gézát megölték. Bizonyos mértékben nekem is részem van benne, de nem tehetek róla. A dolog még tegnap kezdődött. Délután könyvtárban voltam, modern kertészeti dekorációt tanulmányoztam. Arra mentem haza, hogy Géza ordítozik a konyhán. Pénzt követelt anyámtól. Agyonveréssel fenyegette. Rákiáltottam, hogy takarodjék. Erre velem is szembeszállott. Mocskolt engem is és anyámat is tűrhetetlen hangon gyalázta. Pofonütöttem. Máskor nem mert rám kezet emelni, de most valami ördög szállotta meg. Bitang zabigyereknek nevezett és visszaütött. Erre az életem minden keserüsége kitört belőlem. Nekiestem és rettentően elvertem. Maga tudja, milyen erős vagyok. A végén ott fetrengett a konyha földjén, orrán-száján jött a vér. Anyám még akkor is védelmezte, bömbölve könyörgött, hogy ne bántsam. A folyosón persze mind összeszaladtak a lakók. A Koszorú-utcában már ügyet sem vetettek a szomszédok az ordítozásra, de itt az új lakásban, az új szomszédok még nem tudtak Gézáról semmit. Nagynehezen feltápászkodott és megmosakodott a vértől, aztán elment. Hogy merre járt, mit csinált, nem tudni. Reggel ötkor a Lágymányosról a mentők vitték a Rókusba. Akárcsak engem. Megkéselték. Még élt. Még tudott telefonálni az anyámnak. Anyám tombolva szaladt át a kórházba, de mire odaért, Géza már nem volt eszméletnél. Reggel nyolckor meghalt. Most el kell temettetnem, ami sok pénzbe kerül. És anyámmal nem lehet bírni. Olyan, mint az őrült.

- Borzasztó.

- Elég borzasztó. Az esti lapokban már benne volt. Néhány sor. A rendőri jelentés szerint minden ismeretlen járókelőbe belekötött részegen. Munkába menő gyári munkásokkal akadt össze, azok aztán elintézték. Nyilván forrt benne a düh, amiért nálam a konyhán alul maradt és részegen idegeneken akarta kitölteni a bosszúját.

A kocsi már megérkezett a Sándor-utcai palotához. Magdolna kiszólt a vezetőnek, hogy várjon rá még néhány pillanatig.

- A lapok kiírták a nevét, - folytatta Kelen, - Novák Géza, munkanélküli. Csavargó. Rovottmultú. Senkinek fogalma sincs róla, hogy ez az én öcsém. Tulajdonképpen nagy megnyugvás. Mindig rettegtem tőle, hogy egyszer, ha hazamegyek, ott találom anyámat ájultan, véresen, a lakásomat pedig kifosztva. Még az is megfordult a fejemben, hogy egyszer rablógyilkosságot követ el, engem majd kihallgatnak tanúnak, és az egész ország olvassa rólam a lapokban, milyen remek családom van. Most már ettől nem kell félnem. Nagy fellélegzés, mondhatom. Csak az a temetés bosszant. Még a legutolsó osztályú is, úgy hallom, igen sokba kerül. Anyám még gyászjelentést is akart. Az embernek megáll az esze. Most ül otthon és úgy jajveszékel, hogy az idegességtől alig tudtam szmokingot venni. Talán szálljunk ki.

Magdolna szótlan megdöbbenéssel hallgatott. Beléptek a kapun, elfordultak a lépcső mellett. Inassereg vette el holmijokat, hogy ruhatári számot adjon érte. Aztán Magdolna intett, hogy merre menjenek. A hercegi házaspár ott állt a kert bejáratánál.

- Gestatte mir, Liesl, Herrn Kelen dir vorzustellen. Buona sera, Don Francesco, vorrei presentarvi il signore Kelen, mio amico.

Kelen kifogástalanul hajlott meg kétszer kitűnő szmokingjában. Haja ápoltan csillogott, arcán szerény és nyájas társadalmi mosoly.

- Maga az, - szólt Liesl németül, - csodákat hallok magáról. Magdolnára bízom magát, ő majd bemutatja, keressen helyet. Később megkeresem magát, mert a kertemről akarok kérdezni egyet-mást.

- Boldog leszek, hercegnő.

Tovább indultak, helyet adva új érkezőknek. Kitárult előttük a tűzfalakkal határolt kert, lampiónfűzéres, színes díszeivel.

- Valami jó csoportot fogunk keresni. Jöjjön jóval lassabban. Vigyázzon két dologra. Először: külföldiek nem tegeződnek.

- Nem? - csodálkozott csalódottan Kelen.

- Nem. De a herceget, akivel angolul fog beszélni, ha ugyan ma este még beszél vele, angolul úgy sem tegezheti. Címezni sem kell sehogyan sem. Az asszony címe németül Durchlaucht, de mondhatja Fürstinnek is. Ha a férjjel beszél az asszonyról, nevezze az asszonyt „her ladyship"-nek. Ott vannak Mikesék, oda fogunk ülni. Várjon, az a két fiatal hölgy, aki velük ül, két Wittgenstein grófnő. Nagyon neveletlenek, akármit mondanak, ne csodálkozzék. Az egyik fiatalember Pataky Balázs a külügyből, a másik Mr. Frazer, az amerikai követségről.

Ezalatt odaértek.

- Szabad itt helyet foglalni?

- Gyertek, gyertek, - szólt Mikesné, - mielőtt valami unalmas emberek ideülnek. Akar mellém ülni, Kelen? Várjon, majd bemutatom.

Ez megtörtént. Mindenki üdvözölt mindenkit. Leültek. Fehérkabátos inas valami tejfehér italt hordott körül pohárkákban. Kelen lopva, kérdezően nézett Magdolnára, aki azonnal nemet intett észrevétlenül. A társalgás megindult, az amerikai úr miatt angolul. Öt perc mulva már jókedv nevetett az asztalnál. Kelen már vitte a szót. Már komázott a Wittgenstein-lányokkal. Már nevetgélt Pataky Balázzsal. Az látta, hogy ez az idegen Meszlényi bárónéval érkezik, s hallotta a társalgásból, hogy tegnapelőtt Mikeséknél vacsorázott, tehát, amennyire monoklis diplomata-merevsége megengedte, nyájas ismerősi hangot ütött meg. Magdolna csodálkozva figyelte barátját. Annak féltestvére ott fekszik jégen a halottas kamrában, ma reggel gyilkolták meg. Anyja otthon jajveszékel. S ő tréfál, jobbra vídám, balra vidám, gondosan lefricskázza szmokingja karjáról az éjjeli pillét, szeme csillog, úgy érzi magát, mint a párisi közmondás szerint Isten Franciaországban. Ilyen kemény lelke van? Nem, nem kemény. Éppenséggel nagyon puha lélek. De valahonnan egy kis kegyetlenség szorult bele, ami puha lelkeknél nem ritka. Az elveszett kiskutya meghatja őket, de ha önzésök és kényelmök kívánja, szemrebbenés nélkül fordulnak el a szenvedéstől, amelyet okoztak. Ilyen volna Kelen is? Magdolna kissé megrázkódott. Isten őrizz, hogy ilyen legyen. Mert ha ilyen, mit várhat tőle?

Vacsora után Liesl hercegnő csakugyan jött Kelent megkeresni. Vitte végig a kerten, magyarázott neki, kérdezgette. Magdolna maradt az asztalnál. Szórakozottan tovább társalgott, de olykor lopva megkereste tekintetével Kelent. Egyszer még látta, hogy megállnak egy csoport közepén. Aztán eltünt a sokaságban. Sokan felkeltek már és mentek az emeleti helyiségekbe bridgezni. A fiatalok a második emeletre mentek táncolni. Itt lent cigány kezdett játszani. Kora nyár volt, sziporkázóan csillagos égbolt. Magdolna felnézett a csillagokra és azt kérdezte tőlük, hogy vajjon mi lesz mához egy évre?

Hívták bridgezni, nem ment. Hívták táncolni, kifogásokat talált ki, nem ment. Az asztalhoz szögezve várta Kelent. A megüresedett helyekre új ismerősök ültek, a rég nem látott Magdolnát hangos örömmel üdvözölték, szépeket mondtak neki. Ő csak ült és várta Kelent. Az egy jó óráig váratott magára, míg visszajött. Szeme csillogott a bólétól. Bemutatkozott

azoknak, akik újabban odajöttek. Leült egy távolabbi székre. Magdolna addig mesterkedett az érkezők és távozók helycseréjével, míg megint egymás mellé nem kerültek.

- Mi történt?

- Üzlet. Valószínűleg megbízást kapok, hogy tervezzem meg a kertet. Hétfőn délben el kell jönnöm.

- Hálistennek. Szívből örülök. Maga, úgy látszik, meg van csinálva, ahogy Pesten mondják.

- Adja a jó ég. Hanem hallgasson ide. Itt különböző társaságok szervezkednek, hogy Arizonába vagy Grillbe menjenek. Nem lehetne valamelyikhez csatlakoznunk?

- Nem szeretném. Én nem megyek. Maga pedig ne menjen. Előbb jobban kell ismernie az embereket... És aztán... az öccse a jégen fekszik. S az anyját se felejtse el.

- Ó, az mindegy. Amennyi közöm nekem ahhoz a boldogtalanhoz volt... És nem is tudja senki.

- Csodálatos véletlenek vannak. Nem, ezt nem ajánlom. És ne szokjék a fennmaradáshoz. A társadalmi embert az teszi tönkre. Akkor kell abbahagyni, mikor legjobban érzi magát az ember. Még egy kicsit beszélgetünk, aztán háromnegyed tizenkettőkor megyünk.

Így is történt. Mikor a kocsiban ültek, Kelen szótlanul bámult ki az ablakon.

- Van valami baja, drágám?

- Tessék? - rezzent össze Kelen.

- Azt kérdem, hogy valami baja van-e. Az a szomorú eset bántja?

- Nem, az eszembe sem jutott.

- Hát nem érezte jól magát ma este?

- Elbűvölően éreztem magam. De megismerkedtem két emberrel. Az egyik Cserey báró, aki az Idegenforgalminál dolgozik. Nem mondhattam meg neki, hogy harmadízű unokatestvérem. A másik Gundelfingen Sándor. Fia annak a krompachi birtokosnak, akinek gyerekei mellett szolgált az anyám. Tehát mellette is.

Magdolna némán rátette a kezét a férfi kezére. De az nem vett tudomást az érintésről, csak nézett ki csökönyösen az ablakon. Már meg is érkeztek a Nagydiófa-utcába. A vezető leugrott és ajtót nyitott. Megcsókolniok egymást nem lehetett.

- Viszontlátásra.

- Viszontlátásra.

A kapu becsukódott mögötte. Magdolnával ujra elindult a kocsi. Sóhajtva gondolta magában, hogy akit szeret, az igen nehéz ember. Szerfölött fáradságos és kényes dolog bánni vele. De lemondani nem tudna róla mégsem. Akármit, csak azt nem. Végzetesen, elveszetten szereti.

VI.

A Magdolna előszobájában elromlott a világítás. Későn vették észre, mert már világosak lettek az esték, szerelőt már nem hozathattak, másnapra kellett halasztani. Így történt, hogy mikor hazament, az előszobában nem gyujthatott világot. És arcával belement a nyitvahagyott szobaajtó élébe. Visszahőkölt a fájdalmas ütéstől. Azonnal szájához nyúlt. Nedvességet érzett. Előre hajtott fejjel, hogy ruháját össze ne vérezze, odabotorkált a belső világítás kapcsolójához. Felcsavarta. Megnézte ujját, véres volt. A tükörhöz ment. Ott megállapította, hogy az ajkán kicsiny repedés támadt és foga is vérzik. De mindez nem ejtette volna kétségbe. Hanem az ütés ereje alaposan meglazította azt a két fogat, amely már eddig sem nagyon szilárdan ült a helyén. Elhülve mozgatta a fájdalmasan lógó két fogat ujja hegyével. Aztán becsukta száját és nyelve hegyével próbálgatta. Megborzadt. Ennek a két fognak vége. És éppen elől, a legfeltűnőbb helyen. Mikor többi foga olyan szép és egészséges.

Mialatt az ütés vérző nyomát öblögette, megdöbbenve és elkomorodva gondolkozott életkorán. Megszokta, hogy negyvenkilenc évesnek mondja magát. De a hónapok ijesztő gyorsasággal vágtattak. Már itt van a június, és ő szeptemberben született. Három hónap van már csak az ötvenig. Ez a tudat éles és égető fájdalommal marta gondolatait. Vajjon meddig győzi még élettel ez a két fog? S akkor megrettenve jutott eszébe, hogy így nem csókolhatja meg többé kedvesét. Irtózatos volna észrevenni, hogy az csók közben észreveszi a hibát és visszaijed, de gyengédségből nem szól. Nincs más hátra, csinálni kell valamit, holnap fogorvoshoz kell menni. De muszáj csinálni valamit, mert még nem akar öreg lenni. Még egy kicsit nem. Amíg csak lehet, görcsösen szeretni akar még az utolsó pillanatig. Mikor lefeküdt, szeme rémülten és tágranyitottan meredt a sötétbe. És a kis párna egészen nedves lett könnyeitől, mire elaludt.

Másnap reggel ébredésének első mozdulata az volt, hogy megtapintotta a két fogat. Felsőajka megdagadt kissé, a fogak erősen mozogtak. Beszélni kezdett a teát hozó Mámival, vajjon kiejtésén megérzik-e a baleset. De kifogástalanul tudott beszélni. Megkönyebbülten felsóhajtott. Nagy szüksége volt most a beszédre, a következő pár napot a Kelen szempontjából valahogyan el kellett intéznie telefonon. Személyesen nem lehetett. Nem mutathatta magát dagadt arccal. És a csók veszedelmének semmiképpen sem tehette ki magát. Mélyen gondolkozott. Hazudnia kellett. Amit teljes életében sohasem szeretett. Nem is hazudott soha, kivéve a megszokott apró társadalmi füllentéseket. Különben csak Detkyvel való szerelme idején hazudott otthonában, hogy jövés-menése titkos célját leplezze. De Detkynek akkor is igazat mondott. A szerelem és az őszinteség egyet jelentett számára. Most éppen annak kellett hazudnia, akit szeretett. Önvédelemből. Az öregedés ellen való görcsös küzdelemből.

- Halló, angyalom, jó reggelt. Hogy aludt?

- Kezét csókolom, rosszul. Képzelheti. Nem bírok anyámmal. És hozzá nyakamon ez a temetés. Nagyon idegessé tesz. Bár már túl lennék ezen a borzasztó történ. Maga hogy van?

- Nem jól én sem. Szomorú ujságot kell mondanom, néhány napig nem láthatjuk egymást. Elutazom.

- Hova utazik? Mi történt?

- Le kell mennem a birtokra, valami zavar van a bérlővel. Nem tudom, meddig maradok, két-három napig. Majd megtáviratozom, mikor jövök. De semmiesetre se jöjjön ki elém az állomásra. Ahogy megjöttem, azonnal hívom.

- Igen. Talán jobb is, hogy most elmegy. Nekem két-három igen rossz napom következik. Még szerencse, hogy közben lesz módom lélegzetet venni és pár percre elfelejteni ezt a szörnyűséget, ami körülöttem van. Holnap délben megyek a hercegnőhöz...

- Ma vasárnap van? - szólta el magát ijedten Magdolna.

- Vasárnap, igen. Miért?

- Semmi, csak a beosztás miatt kérdezem. Bocsánat, hogy közbeszóltam.

- Igen. Tehát holnap a hercegnő, kedden délután elmegyek Bezerédjékhez teára, csütörtökön elnézek Thoroczkayékhoz. De akkor maga már itthon lesz. Ma már nem látom?

- Sajnos, nem. Sok futkosni valóm van. Ja igen, nagyon fontos: ha netalán véletlenül valahol találkozik a lányommal, a világért se tegyen említést az én utamról. Megvan rá az okom. Hát búcsúzom is, drágám, viselje jól magát. És ha ideges, akkor gondoljon rám és képzelje, hogy megcirógatom a fejét.

A férfi rosszkedvű volt és idegesen fanyar. Gyorsan búcsúztak. Magdolna elkeseredve felsóhajtott. Vasárnap van. Nem mehet fogorvoshoz. Még ez is. Egy teljes nap veszteség. Hirtelen elhatározással felhívta a fogorvost. Hátha. De már nem találta otthon. A fogorvos még tegnap este lement autóval a Balatonhoz. Hétfőn délben lesz csak itthon. Magdolna reménytelenül letette a kagylót. Hogyan fogja átkínlódni ezt a napot? Legjobb volna most rögtön valami altatót bevenni és csak hétfőn délben felébredni, hogy ne kelljen addig gyötrődnie ebben a fogságban, összezárva az öregedés fájdalmas gondolataival. Elhatározta, hogy mindenesetre ágyban marad. Asszonynak sohasem árt, ha olykor pihenőt ad magának. „Ebben a korban." - tette hozzá keserűen. Máminak kiadta a parancsot, hogy őt a következő napokban le kell tagadni, mintha elutazott volna, a telefonkagylót egyáltalán nem kell felvenni, akárhogy csenget. Gyorsan elintézett egy-két lemondást, aztán a telefont kivitette. Könyveket rakatott oda magának, kézügybe tette pápaszemét és elkezdte a várakozást. Kiszámította, hogy harminc órát kell várnia. Ki lehet ezt bírni?

Kibírta. De mikor másnap délben a tükörbe nézett, visszariadt árkolt szemétől, ijesztően fáradt és megviselt arcától. Komor hangulatban öltözködött, mindennel baja volt, szappan a vízbe esett, kapocs leszakadt, zip-zár nem akart működni, még a tárgyak is gonoszul kínozták. Távoztában beszólt a házmesterhez is: mindenkinek azt kell mondani, hogy elutazott. Aztán úgy surrant be a várakozó kocsiba, mint a rosszban járó asszonyok. Még a kocsi mélyén is hátradőlt, hogy meg ne lássák az ablakon keresztül. A fogorvoshoz is úgy futott fel, mint a körözött és menekülő tettes. Ahogy szokta, a hátsó ajtón kopogtatott be, a fogorvos mindig soron kívül vette elő, amikor éppen jött.

- Hát bizony, méltóságos asszonyom, ezeket legokosabb mindjárt kidobni.

- Kérem, csináljuk azonnal. És mikor kaphatom a pótfogakat! Véletlenül úgy jött össze a dolgom, hogy rendkívül sürgős.

- Négy nap kell, amíg...

- Négy? Az lehetetlen. Én azt hittem, kettő elég. Doktor úr, nagyon kérem, csináljon valamit. Ismétlem, nagyon fontos.

- Sajnálom, méltóságos asszonyom, ez nem tőlem függ. A sebhelyeknek rendbe kell jönniök. Ha elsietjük a dolgot, a többi fogat veszélyeztetjük. Talán tessék eljönni csütörtökön. Ha lehet, megcsinálom. Két ülés alatt végzünk.

- Két ülés? Borzasztó. Mi tart ezen olyan sokáig?

A fogorvos türelmesen megmagyarázta a fúrás, becsavarás, a plasztika bonyolult teendőit. Szentül megígérte, hogy minden emberileg lehetőt el fog követni. Aztán a foghúzás következett. Testileg nem fájt semmit. De lelkileg annál inkább. Mikor szájára szorított zsebkendővel belépett a lakásba, egyenesen a tükörhöz sietett, ahhoz a tükörhöz, amely annyi esztendeig olyan bókoló, hű barátja volt és most irgalmatlan ellenségévé kezdett lenni. Odaült és sokáig nem merte megnézni magát. Aztán lassan, rettegve olyan mosolyra nyitotta ajkait, amely borzasztó volt már magában véve is. Csak egy pillanatig látta az iszonyatos képet, a nagyon szép, hamvas arc egészséges, piros ajkai között a foghíjjas, banyaszerű vigyorgást. Felsikoltott, behunyta a szemét és hevesen sírva fakadt.

Hétfőn délutántól csütörtök délutánig kellett várnia. Fekve maradt tovább is, mert valóban betegnek érezte magát önmaga tükörképe megrendítette. Tétlenül feküdt, olvasni képtelen volt, órákig meg sem moccant, csak szenvedett. A zsalut lehúzatta, nappal és éjjel között már eltünt minden különbség. Majd a fásult mozdulatlanságot új szakasz váltotta fel: az elviselhetetlen nyugtalanságé. Idegesen dobálta magát az ágyban, gorombán gyűrte és markolta arcát, fejét csóválva felült, vállat vont, visszadobta magát, aztán keservesen sírt egy negyedórát, hogy utána megint az érzéketlen kábulatba süllyedjen. Csütörtökön kitünt, hogy csak másnap lehet készen. Még egy napot gyötrődött. Hanem aztán pénteken délután háromnegyed négykor, mikor a fogorvos tükröt tartott eléje, kényszeredetten félénk és reménykedő mosolya rögtön a fellélegző boldogság őszinte mosolyává változott. Az orvos kitünő munkát végzett, emberi szem nem tudhatta megkülönböztetni az új fogakat a régiektől. Feszesen, szilárdan álltak helyükön a régi fogak pompás sorában. Magdolna szeretett volna a fogorvos nyakába borulni. A kocsiban, mialatt a vezetőt siettette, a kiállott szenvedés fáradtsága és a sikerült munka mélységes megkönnyebbülése öntötte el. Úgy gondolt sajátmagára, mint arra a kincseket érő porcellán-ritkaságra, amelyről csak a háziasszony tudja, hogy egy helyen törött és ragasztva van, a vendégek elragadtatva dícsérik. S a háziasszony nem szól, hazug, de bölcs módon magában hordva a titkot.

Otthon futva sietett a telefonhoz. Feltárcsázta Kelen számát. A szobalány jelentkezett. Azt válaszolta, hogy senki sincs otthon. A mérnök úr éppen az imént ment el. Hogy mikor jön haza, azt nem mondta.

- Kérem, mondja meg a mérnök úrnak, hogy amint hazajön, rögtön hívja fel az Úri-utcát.

Letette a kagylót és várt. Máminál két személyre rendelt vacsorát. Megnyugodott derűvel jöttment, negyedóránként belemosolyogva a tükörbe. Aztán könyvet vett elő és maga mellé helyezve a telefont olvasni kezdett. Most már tudott olvasni, a felületes figyelemmel, félig az olvasmányra, félig a néma telefonra ügyelve. Mert a telefon nem akart megszólalni. Az órák múltak, Kelen nem jelentkezett. Ő egyszer-kétszer kísértésbe jött, hogy még egyszer odacsengessen, de meggondolta. Nem akart túlságosan türelmetlennek látszani. Pedig az volt. Már az esti nyolc óra is elérkezett. Mámi teríteni kezdett kettőre. Ekkor már nem bírta tovább. Megint felhívta azt a számot. Ismét a szobalány hangja felelt. Nem, a mérnök úr még mindig nem jött haza, nem is telefonált.

Magdolna várt negyed tízig. Akkor leszedette a másik terítéket és megvacsorázott. Egyik gondolatával vádolta Kelent, a másikkal mentegette. De, hogy itt kellett ülnie hír nélkül, egyedül, az mindenképpen rosszul esett neki. És a telefon még mindig nem szólt. Felvette, hallgatta. Hátha közben elromlott. De abban hiánytalanul búgott az áram. Letette. Várt. Végre negyed tizenegykor megszólalt a csengetés.

- Na, végre! Olyan nehezen vártam, hogy ki sem tudom mondani. Hol járt ilyen sokáig?

- Ugyanezt kérdezhetem én is magától.

- Angyalom, hiszen tudja, hol jártam. A dolgaim elhúzódtak. De most már itthon vagyok. Nagyon reméltem, hogy nálam vacsorázhatik.

- Sajnos, nem vacsorázhattam volna magánál akkor sem, ha korábban tudom. Elfoglaltam magam. Mozi megbeszélésem volt Thoroczkayékkal.

- Mára beszélte meg? Angyalom, ez nem szép magától. Gondolhatta, hogy megjövök, a ma estéjét igazán fenntarthatta volna nekem. Megmondom őszintén: ez nem jól esik.

- Bocsánat, ez a szemrehányás igazán igazságtalan. Először is egészen bizonytalan volt, hogy maga megérkezik. És különben is vártam ma délig. Ezt a mozit délben beszéltem meg telefonon. Olyan kínos és ideges napjaim voltak, hogy ezt a kis szórakozást igazán nem sajnálhatja tőlem.

- Jó, jó, dehogy sajnálom. De talán én is elszórakoztattam volna úgy, mint a mozi. Na mindegy, túl vagyunk rajta. Hát meséljen, mi ujság. Tudja, hogy holnap lesz egy hete, hogy utoljára láttam? És öt napja beszéltünk telefonon. Nekem nagyon hiányzott. Magának hogyan teltek napjai? Mi van a Liesl kertjével?

- Már meg is állapodtunk. Elég szép, amit csináltam. A hercegnő el van ragadtatva. Én is meg vagyok elégedve. Pár nap mulva meg is kezdem a munkát, kertészt is kapok hozzá, ők tudniillik elutaznak egy hónapra, részint Riminibe, részint hivatalosan Rómába. Addig a kertre nincs szükségük. De hát kert ebből úgyis csak jövőre lesz, most június van, a növényekkel csak majd tavaszkor lehet operálni.

- Hát maga mit csinál tulajdonképpen?

- Építek. Fedett folyosót csinálok a végébe, nagyon szép olasz rajz lesz, egészen firenzei. Aztán lesz benne kis bárhelyiség. A tűzfalakat befuttatom. Kevés virágágy, inkább csíkok. Szökőkutat csinálok. Crazy pavement. Sok minden. Igazán jól sikerült, majd megmutatom a rajzokat. A szerződést már aláírtuk. Pénzt is kaptam. De nagyon sokat is dolgoztam, míg a vázlatokkal elkészültem. Most fogom megcsinálni a rendes építészeti terveket. Nyugodtabban is dolgozhatom, a kellemetlen napokon túl vagyok.

- Megvolt a temetés?

- Meg. Én persze nem mentem el. Csak fizettem. Hagyjuk, erről nem is szeretek beszélni.

- Ne is beszéljen. Annak a boldogtalan embernek is talán jobb így. Édesanyja megnyugodott?

- Tűrhető. Egész nap kint ül a temetőben. Ma is csak este jött haza.

- Ő is majd belenyugszik szép lassan. De beszéljen sajátmagáról. Addig is, míg személyesen elmond mindent. Mikor látom?

- Hát várjon csak. Ma péntek van. Holnap szombat. Igen. Mi felel meg jobban magának? Ha délután itt láthatom, vagy ha este én megyek magához?

- Inkább én megyek oda. Az hamarább van.

- Köszönöm szépen. Akkor holnap a rendes időben. Mindent el fogok mondani.

- Mi ez, már siet? Dolgozni akar?

- Nem, most átöltözöm, mert még el kell mennem.

- Most? Mindjárt tizenegy óra. Hova megy ilyenkor?

- Úgy történt a dolog, hogy a moziba odajött hozzánk szmokingosan Cserey báró. Aki ott volt a hercegéknél. És aki nem tudja, hogy vér szerint rokonom...

- Igen, igen, ismerem.

- Szóval, panaszkodott, hogy este, mint idegenforgalmi embernek, kalauzolnia kell egy angol urat és két leányát. Képtelen még egy urat találni, aki angolul beszél, pedig már összetelefonálta az egész várost. És körmére égett a dolog, mert mozi után vacsorázni mennek, aztán kiviszi őket a szigetre a Grillbe. Erre Thoroczkayék rögtön közölték vele, hogy elég jó angol vagyok. Nem tagadhattam meg a segítséget. Mondta is, hogy: „Kérlek, ezt soha nem fogom neked elfelejteni". Hát most átöltözöm. És végre meglátok egy ilyen divatos mulatóhelyet. Most sietek is, fél tizenkettőkor van találkozónk a Holub-vendéglőben. Szóval holnap, úgy-e? Majd mindenről részletesen beszámolok. Csókolom a kezeit, gondoljon rám.

Magdolna alig ért rá belemondani a telefonba azt a szót, hogy viszontlátásra. De ahogy letette a kagylót, már sürgősen mentegetni kezdte Kelent magában. Épkézláb ember, aki elmúlt harminchat éves és még soha mulatóhelyen nem volt Most hirtelen olyan erős fény csapott a szemébe, hogy nem csoda, ha megbódult. Pár hónappal ezelőtt ágrólszakadt éhenkórász volt még, származása kínzó sajgását hordta magában és rongyosra járta a cipőjét, hogy valami alkalmi keresethez jusson. Most jól öltözködik, előkelő, szép asszony kedvese van, minden áldott napja reggeltől estig csupa gróf, meg herceg. És már három megrendelés van a háta mögött. Elszédült. Annyira emberi dolog ez, hogy nem szabad érte haragudni. Mint ahogy az érettségit tett kamaszra sem lehet haragudni, ha azonnal sétabotot, monoklit és szivart vesz és az egész világot magáénak gondolván, pezsgőt rendel már vacsora előtt. Csak hadd menjen szegény Kelen a mulatóhelyre, fürdesse meg sokat szenvedett fejét a színes villanykörték fényében és a jazz-muzsika fülsiketítő zenebonájában. Majd lassanként mindezek a dolgok megszűnnek csodát jelenteni számára. Lelkendező mámora megülepedik, belekerül új élete rendes kerékvágásába, dolgozni fog. Most mulasson jól kedves, szegény, jó Kelen. Először fog lumpolni életében.

Másnap reggel a rendes időnél később hívta. De, ezúttal először, nem az ő hangja jelentkezett. Megint a szobalánya:

- A mérnök úr még nincs fent. Kiírta cédulára, hogy nagyon rosszul érzi magát, nem szabad felkölteni.

- Jól van, ha felébred, hívjon fel.

Ez csak egy órakor következett be. Kelen fejfájós, rekedt hangon jelentkezett. Magdolna nem hagyta beszélni.

- Jó reggelt, maga korhely. Nézze, megkönnyítem a dolgát, nem akarom, hogy összevissza füllentsen mindenfélét. Nagyot lumpolt, valószínűleg sokat ivott is. Nem baj, megértem. Most már ezt is tudja, milyen. Mikor ment haza?

- Nem tudom, nem néztem az órát.

- Szóval zárórakor. Miért nem mondja az igazat? Ezek a helyek öt órakör szoktak zárni. Szóval fél hatkor került az ágyba.

- Nem. Sajnos, később. Még záróra után elmentem az Andrássy-útra egy kávéházba bablevest enni Tiborral.

- Miféle Tiborral?

- Arról fogalmam sincs. A dolog így volt: Az angolokkal és Csereyvel voltam együtt fél háromig. Megjegyzem, az angol érdekes: member of parliament, meghívott weekendre, ha Londonba kerülök. A lányok nagyon csinosak. Sajnos, nem tudok táncolni. De megígértem nekik, hogy megtanulok. Egyszóval fél háromkor ők elmentek, nekem még kedvem volt maradni. Jó darabig egyedül ültem és bámészkodtam. Gondolatban átalakítottam a lokált. Építkeztem. Addig nem is nyugszom, míg egy ilyen lokált be nem rendezek. De előbb a

külföldieket megnézem. Még külföldön sem voltam, még az is hátra van. És ahogy ott üldögéltem, megláttam Clary grófot két páhollyal odébb. Ő is egyedül volt. Intett nekem, átültem hozzá. Addig pezsgőt ittam, de ő whyskit ivott szódával, tehát én is áttértem arra...

- Nagyon szép. Éppen a maga gyomrának való. Folytassa.

- A gyomromnak sem jó, a fejemnek sem.

- Becsípett. Gondoltam.

- Be. Alaposan. Még arra emlékszem, hogy Clary gróf el akart vinni haza, de én makacskodtam. Itt aztán kihagynak az emlékeim. Csak megint arra emlékszem, hogy egész más páholyban ülök azzal a bizonyos Tiborral és két táncosnővel. Azoknak adtam fejenként tíz pengőt, mert Tibor azt mondotta, hogy ez társalgási pénz és jár a hölgyeknek. Pedig én nem is társalogtam velük, csak Tibor. Aztán megint nem emlékszem tovább, csak arra, hogy ülök egy kávéházban, bablevest eszem és sörözünk Tiborral. Hogy hogyan kerültem haza, arról halvány fogalmam sincs. Az imént rendkívül csodálkoztam, mert kiderült, hogy lefekvéskor cédulát írtam ki és meghagytam, hogy engedjenek aludni. Arra sem emlékszem, hogy ezt mikor és hogyan írtam.

- Drágám, maga ezt úgy mondta el, mint aki dicsekszik. Mintha büszke volna arra, hogy maga milyen fenegyerek. Hát felvilágosítom, hogy ez egyáltalában nem olyan nagy dicsőség, amilyennek képzeli. Mivel első ízben történt, szégyellni éppen nem kell, de... no most ne beszéljünk erről, majd élőszóval. A tanácsom az, hogy most fürödjék meg forró vízben, utána hideggel tussolja le magát, vegyen be egy aszpirint és feküdjék vissza. Arra a cédulára pótlólag írja fel, hogy négykor ébresszék. Ötkor ott leszek.

- Igen. Megfogadom. Honnan tudja, hogy fáj a fejem?

- Drágám, Erdélyben házat vittem. Nálam is ittak reggelig az urak, sőt délig, sőt másnap estig.

- Szóval a férje is úgy botorkált, mint én ma éjjel.

- Nem. Ő sohasem ivott. Még becsípve sem láttam. Magát sem szeretném mámorosan látni. De most siessen fürdeni, aztán jól aludja ki magát. Viszontlátásra.

Öt órakor az italos éjszaka hőse mélyen beesett szemmel várta a liftajtónál. Balszeme alatt valami ütéstől származó kék folt.

- Mi történt magával?

- Fogalmam sincs, hol szereztem. A fürdőszobában vettem észre. Ha nyomom fáj. Talán nekimentem valami bútornak, mikor hazajöttem. De viszont a fejfájásom elmúlt.

- Csinos kis muri lehetett, mondhatom.

A férfi, szerényen mosolygott, mint valami remekül sikerült csíny szerzője. Mentek befelé a műterembe. Az ajtó alig zárult be mögöttük, Kelen már átkapta és magához szorította. Magdolna boldogan nyújtotta hibátlan száját csóknak. Lánggá váltan gyönyörködött átszenvedett napjainak ájító jutalmában.

- Nyitva van az ablak, - rebegte szemérmesen, félig eszméletlenül.

- Hadd legyen, repülők nem járnak erre. Csak a fecskék látnak be.

És Magdolna szégyenkezése belefulladt abba a csókba, amely a mondat után következett.

- Nagy prédikációt akartam tartani, - mondta később, - de látom, hogy valamin gondolkozik. Inkább hagyom máskorra. Bántja valami?

A férfi habozott. Látszott rajta, hogy annak a fogalmazásával bajlódik, amit szóvá akar tenni.

- Kérem, nekem meg muszáj valamit kérdezni.

- Tessék.

- Szerelemből kérdezem. Meg kell ígérnie, hogy nem haragszik meg.

- Akármit tesz, vagy mond szerelemből, én annak csak örülhetek.

- Mondja, - kérdezte az, felvetve a szemét, - megcsalta maga az urát?

- Soha.

- Szerelmes volt bele?

- Nem. Nagyon ragaszkodtam hozzá, jó felesége voltam és a gyerekeinek jó anyja, őszintén meggyászoltam. De szerelmes nem voltam belé soha.

- Másba volt?

- Ó istenem, volt egy bakfis-ábrándom, amilyen minden lánynak van kamaszkorában. Komolytalan dolog.

- Jó, de miután özvegy lett?

- Mit firtatja ezt? Tudja jól, hogy magát szeretem.

- Igen, de ez a gondolat nekem nem hagy békét. Kije volt rajtam kívül?

Magdolna hirtelen felkapta a fejét, amelyet eddig lesütve tartott. Haragudni akart. De a férfi arcán meglátta, hogy az szenved. Egy szempillantás alatt megértette ezt a szenvedést. Ez az ember mindenütt a maga megaláztatására gyanakszik. Önkínzó módon vájkál abban, amit szégyenének, vagy fájdalmának gyaníthat. Most megcsalt szerelmesként akarja kínozni magát, de a jelenben nem találhat semmit, tehát a multba nyúl.

- Angyalom, - felelte megfogva a férfi, kezét, - nekem egy ember volt egész életemben, mióta asszony vagyok. De az olyan régen volt, hogy talán igaz se volt.

- Mikor?

- Tizenhat éve.

- És azóta?

- Akármilyen hihetetlenül hangzik, azóta nekem a kezemet sem fogta meg senki. Mert nem szerettem senkit. Tizenhat esztendő elmúlt, azt régen elfelejtettem és most magát szeretem. Vegye úgy, hogy az egészen más asszony volt, az a hajdani. Nem is én voltam. És nagyon kérem, ne rágódjék rég elmúlt dolgokon. Higyje el, ez nem vezet jóra.

- És csak az az egy volt?

- Csak az az egy.

- Ki volt az?

- Most már elég, angyalom. Egyéb sem kell, mint felkavarni azt, amit én rég eltemettem. Megmondtam magának: egyetlen ember volt az életemben. Soha senki másé nem voltam. S azóta azzal az eggyel sem találkoztam soha.

- Én nem kíváncsiságból faggatom. Én nem pletykákat akarok tudni. Ez engem nem hagy békén. Mondja meg, hogy arisztokrata volt-e az illető, vagy nem.

- Nem.

Kelen ránézett. Elsápadt.

- Nem. Szóval mégsem ok nélkül faggattam. Az Isten megverte az én nyavalyás, koldus életemet.

- Mit beszél maga? Igazán megijeszt. Ez teljesen érthetetlen.

- Ha érthetetlen, majd megmagyarázom. Mikor maga elutasított, majd belehaltam a fájdalomba. Mikor az enyém lett, majd belehaltam az örömbe. Jött a mesebeli királykisasszony és megváltotta a varangyos békát. Megtörtént a csoda. Egy ilyen pompás, híres szép, előkelő asszony leszállt a kasztjából és az enyém lett, a földön kúszó páriáé. Ez olyan ajándék, amelyért le kell borulni és a ruhája szegélyét megcsókolni. De most megtudom, hogy ugyanezt a csodát mással is elkövette. Ezt az ajándékot más ilyen senkinek is odaadta, mint én vagyok. Ettől meg kell őrülni. Hát semmi sincs, amit csak nekem adott volna?

- Bocsánat, maga nem senki. És nem volt senki az sem. Mint ember méltó volt rá. Mindaddig, amíg méltatlan nem lett rá!

- Különb ember volt, mint én?

- Nem lehet összehasonlítani. Egészen másféle ember volt. Az Isten szerelmére kérem, hagyjuk ezt. Magát is kínozza, engem is. Minek ez? Hát nem lehet szépen, kedvesen szeretni egymást? Olyan szép az élet, ha ketten egymásra találtak. És olyan rövid. Minden percért kár, amit ilyen gyötréssel tölt, ahelyett, hogy boldogok volnánk mindaketten.

- Feleljen, nekem ezt muszáj tudni. Miféle ember volt? Katona, földbirtokos, vagy ilyesmi?

- Nem. Kérem, hagyjon engem. Én hazamegyek.

- Most itt kell maradnia. Talán művészféle volt?

Magdolna hallgatott. Kelen kaján diadallal állt fel.

- Szóval az a Detky Pál-féle pletyka igaz. Elég fáradtságos volt, amíg kiástam, de kiástam.

- Ember, - kiáltott Magdolna, elképedve, - mit csinált maga? Ismerősöket faggatott? Mit fognak azok most gondolni? Ez igazán példátlan. Körülhurcolja a nevemet a társaságban. Teszi ezt úriember?

Ő könnyes szemmel ült a divány szélén. Kelen az izgalomtól lihegve járkált le s fel a műteremben.

- Én nem vagyok úriember. Én varangyos béka vagyok. Különben nyugodt lehet. Ügyesen csináltam. Mindenütt elejtegettem egy-egy megjegyzést, hogy közöm van egy fiatal hölgyhöz. Magára senkisem fog gondolni.

- Ó, ez kedves. Ez igazán nagyon kedves. Ha fiatal, az persze én nem lehetek. Egyik finomságot a másik után kapom magától.

- Nem kell minden szón nyargalni. Ha más fiatal, attól maga még nem öreg. Szóval, Detky Pálnál tartunk. Szerette?

- Szerettem.

- Jobban, mint engem?

- Ebben a pillanatban magát nem szeretem. És ha őt felidézem, akkor emlékszem még, hogy mindig finom, udvarias és gavallér volt hozzám.

- És nem volt féltékeny az ura öleléseire! Nem bolondult meg attól a tudattól, hogy maga ugyanúgy a másé is volt, mint az övé? Tisztelem én az olyan szerelmet. Detky úr. Híres író. Írni tudhat, de szerelmes lenni nem. Ha itt volna, mellen ragadnám és megráznám és megmondanám neki: nézzen meg engem, aki majd meggebedek a szenvedéstől, így kell szeretni,

híres író úr! De maga kitért a kérdésem elől. Ha finoman, udvariasan és gyengéden megkérdezem, hogy őt jobban szerette-e, mint engem, akkor mit felel?

Magdolna felpattant és kiegyenesedett.

- Tudok felelni. Akkor még előttem állott az élet. Most már nem. Tudom, hogy maga az utolsó. Ezért magához kétségbeesve és görcsösen ragaszkodom, amíg lehet. De látom, hogy már nem lehet. Inkább soha ne csókoljon meg többet, semhogy mégegyszer ilyen jelenetnek kitegyem magam. Majd ha észretért, telefonáljon.

- Elmegy? - hördült fel rémülten a férfi.

És már elébe ugrott, letérdelt előtte, átkarolta a csípőjét.

- Magdolna, - nézett fel rá könnyben úszó arccal, - könyörüljön meg rajtam. Ne azt nézze, hogy mit mondok, hanem hogy miért mondom. Majd megbolondulok a féltékenységtől.

- Kire féltékeny, maga esztelen ember?

- Nem a multjára. Abba már beletörődtem. Hogy a Detkyé volt, azt már megemésztettem. De a lelkének arra a részére vagyok féltékeny, ahol a Detky emléke lakik. Én magát egészen akarom, különben megbolondulok. Magdolna, sajnáljon meg engem és legyen jó hozzám.

- Keljen fel, angyalom és üljünk le szépen egymás mellé. Az én lelkemben nincsen semmiféle hely. Én egészen a magáé vagyok. Kicsit sértő is, hogy ezt nem érzi. Azt hittem, hogy ezt éreznie kell. Nyugodjék meg szépen. Őszintén mondom, nincs oka gyötörnie magát.

- Mikor lett az övé?

- Mondom, - felelt Magdolna türelmesen, - hogy tizenhat éve.

- Akkor miért nem várt rám? Már húszéves voltam. Okvetlen találkoztunk volna.

- Jaj, milyen badarságokat beszél. „Találkoztunk volna." Miért nem mentem feleségül magához, nem? Mikor én férjhez mentem, drágám, maga hatéves volt. Akkor ment az első elemibe. Ne legyen csacsi, hallgasson rám, és...

- Meddig tartott a dolog?

- Egy évig. De most aztán csakugyan elég. Ne kínozzon, kérem. Ebbe az évbe esik bele a fiam halála. Kíméljen meg a további faggatástól. Több kérdésre nem felelek. Magát szeretem, magához jobban ragaszkodom, egész lelkemmel a magáé vagyok, ha ez nem elég magának, akkor többel nem szolgálhatok. Hallgasson rám, ismétlem, és ezt verje ki a fejéből. Akar holnap nálam vacsorázni?

- Köszönöm szépen. Csak még egyetlenegy kérdést szeretnék tenni...

- Ki van zárva. Nem is hallgatom meg. Ha nem vágom ketté erőszakkal, sohasem lesz vége. Most hívjon kocsit.

Kelen kocsit hívott. Aztán odafutott hozzá és átkarolta.

- Csak egy kérdést, egyetlen egyet...

- Drága szívem, ez nem megy. Arra az időre én nem akarok emlékezni. Ha szeret, akkor nem faggat tovább. Most csókoljon meg.

- A kocsi még nem lesz itt.

- Nem bánom. Majd várok a kapu alatt. Itt maradni veszedelmes. Holnapig számoljon le magával, kérem, mert ez így nem fog menni. Isten áldja meg. Nagyon szeretem.

A kapu alatt nem kellett várni, a gépkocsi már ott volt. Magdolna csodálkozva érezte, hogy örül valaminek. De nem elég tudatosan. Előbb meg kellett keresnie magában az öröm okát. És rájött: annak örült, hogy Kelen féltékeny. Amíg féltékeny, addig szereti is. A féltékenység erős összekötő kapocs. Vannak asszonyok, akik a lankadni kezdő szerelmet mesteri módon tudják új lángra lobbantani a féltékenység felkeltésével. Ennek a féltékenységnek tehát örülni kell. Valaki, aki kegyetlenebb, még szítani is képes volna, nem törődvén azzal, hogy a férfi szenved tőle: szenvedjen, csak szeressen. De Magdolna fejét rázta erre a gondolatra. Nem, azon nem lenne áldás. A más fájdalmán és kínzásán szerzett boldogság nem lehet igazi boldogság.

Másnap reggel nagy meglepetésére ugyanazt a választ kapta telefonon, amit előző nap: a mérnök úr nem jól érzi magát, nem szabad felkölteni. Kelen délután kettőkor jelentkezett.

- Mi ez, - kérdezte Magdolna, - megint lumpolt? Most már meg vagyok döbbenve.

- Igenis, leittam magam, - felelt az dacosan, - szándékosan.

- Miért?

- Azt maga jól tudja. Bizonyos dolgok úgy gyötörnek, hogy azt nem lehet kibírni.

- Angyalom, könyörgöm magának, ezt ne folytassa. Mit csináljak, hogy megnyugtassam?

- Nem tudom. Nagyon fáj a fejem, most nem tudok gondolkozni. Pedig estig dolgoznom is kellene. Most ne beszéljünk tovább, mert oly ideges vagyok, hogy majd szétrobbanok. Le fogok menni a patikába a Rákóczi-útra és veszek valami idegcsillapítót. Ne haragudjék rám, hogy így beszélek, de nem tehetek róla.

- Nem haragszom. Szívből sajnálom. Igyekezzék dolgozni estig. És ha rossz gondolatai támadnak, gondoljon arra, hogy senkihez soha így nem ragaszkodtam, mint magához. Este várom, szívem. Viszontlátásra.

Magdolna a nyomortanyákra ment ki délelőtt, hogy elfoglalja magát. De szüntelenül Kelenre kellett gondolnia. Eszébe jutott Nymwegen Irma egy megjegyzése, amelyet évekkel azelőtt társaságban ejtett el. Egy másik hölgyhöz intézte szavait. „Csak nagyon fiatallal ne kezdj, - mondta könnyedén, bőséges tapasztalatai alapján, - azok tűrhetetlenül féltékenyek.” A tapasztalatnak igaza van. Ez a Kelen szerelem szempontjából nem harminchatéves, hanem a fele. Új neki ez is, mint a szmoking és a pezsgő. S amilyen gyerekesen tud örülni ezeknek, ugyanolyan gyerekesen szenved a szerelemtől. Jónak kell lenni hozzá, gyengédnek, türelmesnek, elnézőnek, mint a beteg emberrel.

Este jött. A vacsora azzal telt el, hogy elmondta, mit csinált az éjjel. Otthon vacsorázott, várt tizenegyig, aztán elment az Arizonába. Azt is akarta látni. Emeleti páholyt kapott. Két táncosnő bekopogtatott a magányos vendéghez. Mintegy tévedésből. Hogy, hogy nem, már ott is ültek az asztalnál. Táncolni hívták. De ő nem tudott táncolni. Azok kinevették: Nincsen annál könnyebb. Egyetlen lépést kell megtanulni. A páholyban volt hely, mindjárt tanítani kezdték, hogyan rakja a lábát. Táncolt és ivott. A tánclépés olyan könnyen ment, hogy egy óra múlva már lemerészkedett a terem közepére. Nagy volt a zsúfoltság, ember ember hátán, a leány pedig erősen tartotta és jól vezette. Az ital kellemesen kóválygott a fejében, a zene is ringatta, nagyon jó volt. És aztán még többet ivott, úgy hogy táncolni már nem is merészelt többé. Cigarettázni is megpróbált. Szítta és kifujta a füstöt. Émelyítő volt és kesernyés. De valahogyan jól esett. Aztán teljesen elázva került haza reggel.

- Tegnap még nem akartam megjegyzést tenni, - mondta Magdolna, - de most már szóvá teszem. Mit üldögél maga a táncosnőkkel? Ugyanazzal a kezével tapogatja őket, amellyel engem megölel? Mit gondol, hogyan esik az nekem?

- Hála Istennek. Csakhogy magának is valami rosszul esik. De ez még mindig csak az ezredrésze annak, amit én szenvedek.

Mámi már visszavonult, a beszélgetést nekiereszthették. És kezdődött előlről a tegnapi gyötrelem. Kelen faggatta. Hogyan ismerkedtek meg. Mennyi idő múlva lettek egymáséi. Hol találkoztak. Magdolna vértanúi türelemmel felelgetett. Nem mindig őszintén. Szemérme is nagyon zavarta; a dúlt férfi olyan részletesen faggatta, hogy kénytelen volt nehézkesen, szakadozottan válogatni a szavakat a válasz számára. És egy-egy válasza a panasz olyan áradatát váltotta ki Kelenből, mintha lelkében új és új zsilipek roppantak volna össze. Mikor Magdolna megvallotta, hogy Spanyolországban utazgatott együtt Detkyvel. Kelen felhördült és fejét fogta.

- Tessék. Itt van. Hát még azt sem adhatja nekem. Az volt az álmom, hogy mikor először utazom külföldre, maga ott lesz velem. Firenzére gondoltam, ahol mindazt megláthatom, amit könyvekből és képekből olyan jól tudok. A Palazzo Pittiben akartam járkálni magával és sétálni az Arno partján, ahol Dante járt. Együtt utazni... milyen gyönyörű gondolat volt. De elvette az örömömet. Ezt már másnak adta. Mondja, hát mit adhat nekem, amit másnak még nem adott? Meg kell ebbe őrülni.

Kipanaszkodta magát, aztán folytatta a faggatást, hogy egy-egy új válasznál megálljon megint és újra szabadon eressze a kesergés elemi áradatát. Magdolna csak ült, mint a tehetetlen vádlott. Néha szeretett volna kitörni: mi az, hát nem volt neki joga szeretni? S ha joga volt, hogyan kérheti tőle számon elmúlt életét bárki is? De erőt vett magán, a kitörést lenyelte. Tovább felelgetett. Lassan, minden szóra vigyázva, az igazságot szándékosan átszínezve, hogy kevéssé fájjon. Közben lelkiismerete is fellázadt ellene: árulónak érezte magát. Olyan csodálatos órákat élt át annakidején Detkyvel, hogy ezeknek szent voltát most megtagadni nem érezte tisztességes dolognak. De ha már benne volt a szentségtörésben, elszántan folytatta. Darabokra tördelte gyengéden megőrzött emlékeit és darabonként dobálta a régi szerelmet az új szerelem tüzének áldozatul.

- Rettenetes ez, - hebegte a férfi, arcát a Magdolna ölébe temetve, - azok a rémlátások, azokat nem lehet elviselni. Mindig látom magát annak az embernek a karjában. Ordítani szeretnék, futni valahova, segítségért kiabálni. És sehol sem kaphatok enyhülést, csak itt. Ha így átfogom a derekát és érzem, hogy az enyém. Ilyenkor mintha azt a rémképet elkergettem volna maga mellől. Elvettem a helyét. És az a furcsa, hogy azt a Detkyt én nem is gyűlölöm. Nagyon jó író. Látásból ismerem, szinte azt mondhatnám, hogy szeretem. De meg tudnám ölni. És hiába ölném meg, mert az árnyéka tovább is itt maradna köztünk.

És hirtelen vadállat gyanánt támadta meg kedvesét, hogy keserűségét, gyötrődését mintegy az ölelés és a csók dühös erejével bosszúlja meg. Nem is ölelés, nem is csók volt ez már, hanem fojtogatás és harapás, amely mintha mindenáron fájdalmat akart volna okozni. És a faggatástól, kínzástól holtfáradtan zuhantak bele mind a ketten az egyesülés csodálatos megsemmisülésébe.

S ez most már így ment mindig. Már úgy ültek neki az ilyen faggatási óráknak, mint annakidején az angol társalgásoknak és műtörténetnek. Kelen az elmúlt szerelemnek olyan búvára lett, hogy részleteit már következetesebben ismerte, mint Magdolna a maga válaszait. Mert a férfi minden legkisebb kövecskét félretett a mozaikképből, hogy az egészet összerakja. És gyakran rájött, hogy egy-egy apró kövecske hamis. Valahányszor találkoztak, tele volt új kérdésekkel, amelyek hosszú egyeztetési és átgondolási munka eredményei voltak és veszedelmesen a célba találtak. Volt valami, amit Magdolna még mindig rejtegetni igyekezett. Mindent elmondott már, csak az az egyet nem: hogy ő a Detky karjai között ismerte meg tulajdonképpen a szerelmet. Ezt semmi áron nem akarta kivallani, mert érezte, hogy minden vallomása közt ez fogja a férfinak a legnagyobb fájdalmat okozni. De eljött a nap, mikor a faggatás már annyira sarokba szorította, hogy nem volt menekvése. Kelen kérdései úgy

körülfogták, úgy bekerítették a titkot, mint kopók a vadat. Fáradt is volt már, és akármennyire sajnálta kedvesét, arra vágyott, hogy ezen is túl legyen. Megvallotta.

A férfi tombolt a fájdalomtól. Rossz volt nézni, amint - kissé színészkedve is, mint a jelenetet csináló szerelmesek általában - öklével ütötte a fejét, káromolta a percet, mikor megszületett és fogcsikorgatva mondta a Magdolna szemébe:

- Gyűlölöm! Soha még senkit így nem gyűlöltem.

Szeme könnyes volt, egész testében reszketett. Leült a műterem távoli sarkába, fejét két tenyerébe temette és kimerültségében már nem tudott szólni. Némán szenvedett. Magdolna is sokáig ült mozdulatlanul és szótlanul a maga helyén. Mikor azt gondolta, hogy a férfi már lecsillapodott, odament hozzá és kezét a hajára tette. De az lerázta magáról a mozdulatot.

- Ne érjen hozzám. Menjen el.

- Nem szeret? - kérdezte Magdolna szelíden.

- Éppen az a baj. Azért gyűlölöm.

- Majd megnyugszik, szívem. Én most kocsit hívok.

Indult a telefonhoz. De félúton sem volt még, mikor Kelen felpattant és utólérte. Visszafordította, átkarolta. Olyan erősen, hogy majdnem elestek mind a ketten. A férfi olyan benyomást tett, mint az elmebeteg. Eszeveszetten ölelte, csókolta. Magdolna ingadozva kapkodott hátra félkarjával, hogy valami széktámlába belekapaszkodhassék. Aztán már azzal sem törődött, ha elesnek. Gondolat és felelősség nélkül adta át magát a fenevad-szerű támadásnak. Az emberi lélek különös berendezése folytán a férfi vágya ekkor lobbant az őrület magasságába, mikor a legnagyobb fájdalmat kapta szerelmétől. S úgy olvadtak össze, mintha egymás kínzása, marcangolása nem egy párrá, hanem egyetlen lénnyé tette volna őket.

A következő napokban mind a ketten túlfáradtak voltak ahhoz, hogy a kimerített kérdéshez nyúljanak. Kelen ugyan még szóvá tette fájdalmát egy-két megjegyzéssel, de nagyobb izgalom nélkül. Ha együtt voltak, felületes dolgokról beszélgettek, vagy a férfi munkájáról. Társaságba is mentek egyszer-kétszer együtt, de Kelen már egymagában is eljárt ide-oda. Moziba ment Thoroczkayékkal. Aztán felfedezte a Hullámfürdőt, ahova Magdolna nem szeretett járni. De ő annál inkább. Lelkesen magyarázta a kép szépségét, az érdekes közönséget. Ismerősei is voltak már, az öreg Clary gróf a hivatalból jövet minden délben ott ebédelt aludttejet. Lassanként Kelen napirendjében nélkülözhetetlen lett a Hullámfürdő. Magdolna a szigetre járt ugyanolyan rendszeresen. Igy legalább nem mutatkozott folytonos kettesben kedvesével.

Június végefelé jártak már. A nyaralásról lehetett volna gondolkozni. De Kelent a hercegi kert építése Pesthez kötötte. Magdolna elhatározta, hogy az idén nem nyaral. Az évenkénti Tamásit ugyan nehezen nélkülözte, de kedvesét még jobban nélkülözte volna. Egyetlen napot sem volt hajlandó odaadni már a gyorsan futó időből. Különösen most, amikor Kelen már kezdett egészen megnyugodni. Már vidám órái is akadtak társalgás közben, tekintetéből eltünt a tragikus vonás, könnyed lett és gyakran mulatságos. És mint udvarló, nagyon jól viselte magát, figyelmes volt változatlanul. Csak kevesebbet ért rá. Délutánjaik egészen elmaradtak. Az esti találkozások sűrűsége is megcsappant. Kelen elég gyakran volt együtt új szerzetű barátaival, akik között már akadtak Magdolna számára ismeretlenek is, például bizonyos két Orczy báró, akikkel ő sohasem találkozott. Kelen valahol megismerkedett velük és tele volt róluk szóló történetekkel. Valósággal beléjök szeretett. Gyakran ment velök mulatóhelyekre. És Magdolna gyakran kapta a reggeli telefonkor azt a választ, hogy a mérnök urat nem szabad felkölteni. Türelmesen hagyta aludni ilyenkor. Hadd élje világát. Csak az aggasztotta, hogy a férfi erősen költekezik. Ezt szóvá is tette. Kelen bűnbánóan bólogatott és megvallotta, hogy

tele van adóssággal. De nagy baj nincs, mert a hercegi honoráriumból mindent kifizethet. És majd új munkát is ad az Isten. Máris van kilátás egy ötszobás lakásberendezésre. Az Orczy-fiúk egy rokona novemberben megy férjhez és Pesten fog lakni.

- Csak vigyázzon, angyalom. Gondolja meg, hogy most indul a pályája. Most kell legjobban vigyázni. És ne menjen rögtön, ha mulatni hívják.

- Itt a baj, - mosolygott Kelen, - kutya rossz természetem van. Nem tudok nemet mondani.

- Az nem nagyon biztató rám nézve, - mondta Magdolna, maga is mosolyogva, de nem olyan könnyedén, - mert mi lesz, ha egy szép asszony kinyújtja a kezét magáért? Annak sem tud majd nemet mondani?

- Elszaladok előle, - nevetett Kelen és kezét a Magdolna kezére tette.

Történt, hogy Webscottnénak amerikai vendége érkezett: volt férjének egy kivándorolt fivére, aki reumája miatt Cincinnatiból nem restelt eljönni a híres budapesti gyógyvizekhez. Webscottné vacsorát adott a Kis Royalban. Meghívta a Mikesék baráti körét. Meghívta Magdolnát is, Kelent is. Mikor ott üldögéltek a kavicsos kertben és nyugodtan, derűsen trécseltek, Magdolna egyszerre elsáppadt. A bejárat felől Detky Pál közeledett a szomszéd asztalhoz, társasággal. Nem múlt el nyomtalanul az idő felette. Erősen elhízott, járása nehézkes lett, haja kihullott. Magdolna ijedten nézett Kelenre. Az is látta Detkyt bejönni. De nyugodt maradt. Detky most már odaért az asztalhoz, felfedezte az ismerősöket és meghajlással köszönt. Magdolna alig mert visszabólintani. Rettegett a jelenettől, amely be fog következni, ha kedvesével kettesben marad. Az amerikai megkérdezte, hogy ki az az úr, aki köszönt.

- Híres író, - felelte azonnal Kelen, mindenkit megelőzve, - talán ön is látta azt a darabját, amelyet Amerikában is játszottak. Kolumbuszról szól. Nagy sikere is volt.

- Hogyne láttam volna. A Broadwayn. Ez az úr írta? Érdekes.

A társalgás elfogulatlanul folyt tovább. De Magdolna még mindig rettegett. Nemsokára megeredt az eső. Gyorsan kapkodni kellett és fedél alá vonulni a másik asztalhoz. A jövés-menésben Kelen alkalmat talált, hogy odasúgja észrevétlen:

- Nincs semmi baj. Nagyon szeretem.

Jókedvűen ült le az új asztalhoz. Az amerikai folytatta azt a humoros történetet, amelyet még kint a kertben kezdett el. Most befejezte. Mindenki nevetett. Magdolna Kelent figyelte. Az széles jókedvvel, szabadon, gondtalanul vett részt az általános kacagásban.

VII.

A posta gyászjelentést hozott: Rozsály Feri sógora, a mérnök, meghalt. Nyiry tábornok fiát Magdolna nem ismerte, sohasem találkozott vele, de miután azonnal táviratozott Feriéknek, illendőségből még azt is elhatározta, hogy elmegy a temetésre. Tulajdonképpen ennek az embernek a révén ismerte meg Kelent. Mikor arravaló ruhát keresett szekrényeiben, kivett egy sötétet, de könnyűt, amely tavasz óta nem volt rajta. És ijedten állapította meg, hogy a ruhát nem tudja bekapcsolni. Jó két ujjnyi hely tátongott üresen a két kapocs között. Ennyit hízott tavasz óta. Tulajdonképpen már eddig is baja volt ezzel öltözködés közben, de nyárára mindent újonnan csináltatott az idén, fehérneműjén pedig nem mutatkozott meg annyira a különbség. Most azonban szemébe kellett nézni a kérdésnek. Menthetetlenül az elhízás útjára lépett.

Soha eddig termete vonalai nem okoztak neki gondot. Telt alakot adott neki a természet, de a hízásra nem hajlamosat. Mindig kedve szerint étkezett, ami jól esett neki, azt nem tagadta meg magától. Mérleg egyáltalában nem is volt a fürdőszobájában. Meg sem mérhette most magát. Alig várta, hogy kijusson a szigeti szabad fürdőbe. A mérleg előtt gyáván tétovázott. Félt attól a számtól, amelyet a gép mutatni fog. Mindig hetvenkét kilónak tudta magát, amit százhatvannyolc centiméteres magasságához képest szabályszerűnek tarthatott. De végül rálépett a mérlegre s a mutatót aggódó tekintetével szerette volna visszatartani. De az nem törődött a tekintettel és megállott a hetvenhetes számon. Öt kiló tavasz óta. Borzasztó.

Délután orvoshoz ment. Előadta panaszát.

- Csak azt ne mondja, doktor úr, hogy „ebben a korban”. Ez a kifejezés már kezd idegessé tenni.

- Jó, hogy szólt, méltóságos asszony, mert csakugyan azt mondtam volna. Nem olyan nagy a baj. Tessék sportolni, nagyokat sétálni és a táplálkozást pontosan felírom.

- Kérem, én mindennap úszom. Sokat járok gyalog, ha olyan utam van, hogy gyalog mehetek. És sohasem voltam nagyétű. Nekem gyökeres gyógymódra volna szükségem. Ami napok alatt segít. Hallottam valami injekciókról...

- Nem, nem, arról szó sem lehet. Azok a pajzsmirigy-készítmények életveszélyesek. Ki van zárva. Tessék csak a lassú, fáradságos, de egészséges módnál maradni. Arra is figyelmeztetem a méltóságos asszonyt, hogy az erőltetett fogyás öregít. Petyhüdt lesz a bőre, a szeme karikákat kap...

- Jaj, szörnyű, ne is mondja. És vannak valami pirulák, azt sem lehet?

- Nem. A leghatározottabban nem. Nagyon megkérem, hogy ha bármiféle pancsot ajánlanak hölgyismerősei, látatlanul utasítsa vissza. A legtöbb, amibe belemehetek, a karlsbadi kúra. De az arca azt is megsínyli.

- Isten őrizz. Hát akkor szót fogadok. Tessék felírni, mit egyem és mennyit.

Igen hosszú litániát írt fel az orvos. Mintha hosszú számlát írt volna. Az egyes ételek mellett ott volt a kalóriaszám. És ott volt az is, hogy naponta mennyi kalóriát szabad összesen magához vennie. Gondokba merülten ment el az orvostól. Gyalog. Útközben még megállt fürdőszobába való mérleget vásárolni. Azt hazaküldette. Az alagútnál nem balra fordult a siklóhoz, hanem jobbra a Várhegy oldalának, hogy felkapaszkodjék a kanyargó gyalogösvényen. Rekkenő hőség tikkasztotta, de ő most örült annak, hogy az időjárás is így megkínozza. Az is megér egy-két dekát.

Otthon maga elé állította Mámit és elmagyarázta neki, amit táplálkozás dolgában az orvos mondott. Mámi egyik megdöbbenésből a másikba esett. Nem is akart a fejébe menni az egész. Hogyan lehet azt elképzelni, hogy nem rántják be a főzeléket? Itt a világ vége. Hallgatta, hallgatta, aztán kitört.

- Mán pedig, báróné lelkem, én így nem tudok főzni. Több, mint ötven esztendeje főzök, ahogy tudok, s mostan tanuljak újat?

- Nincs vita, Mámi, ennek így muszáj lenni.

És magyarázta tovább. Mire végigmondta, Mámi némán sarkon fordult és kiment. Magdolna pár perc mulva kinézett utána. Ott ült a vénasszony a konyhaszéken és sírdogált magában. A vígasztaló vállütögetésre nagyot szipogott.

- Hej, be meglátogatott engem a jó Isten.

És sírdogált tovább. A sors vén korára elvette egyetlen igazi örömét. Nem főzhetett tovább kedvére. Magdolna szívből megsajnálta. Rosszkedvűen ment vissza a szobájába. Baj és gond és szomorúság, amerre néz maga körül. De szólt a telefon. Meghallotta a Kelen hangját. És egyszerre jó volt minden, egy szempillantás alatt rendbejött az egész világ. S mikor letette a kagylót, még erősebben érezte, hogy minden áldozat és fáradság árán szépnek kell maradnia. Ha az egészségébe kerülne, akkor is. Ameddig lehet. Mert aztán már úgy sem fontos sem egészség, sem szépség, maga az élet sem.

Egy szombaton reggel azt a választ kapta a szobalánytól, hogy a mérnök úr elutazott. Nem hitt a fülének. Hiszen tegnap este együtt vacsoráztak, a vendég remekbe készült erdélyi fatányérost kapott, ő csak aludttejet evett. Tizenegykor váltak el. Utazásról szó sem volt.

- Hova utazott a mérnök úr?

- A Balatonhoz ment. Engem nem is költött fel éjszaka, maga pakolt be. Cédulát hagyott itthon.

- Azt nem írta ki, hogy mennyi időre ment?

- Nem.

Magdolna hallgatott egy darabig. Tanácstalanul tartotta kezében a hallgatót.

- Jó, köszönöm, - mondta végül.

Elképedve nézett maga elé. Sehogysem tudott magyarázatot találni erre az érthetetlen elutazásra. Még csak találgatni sem tudott semmit. Rosszkedvűen, zavartan itta a reggelre előírt üres teát. S a kétszersültet is inkább szerette volna eldobni. Hogyan lehetett így elutaznia minden értesítés nélkül? Az egész dolog képtelenségnek tetszik.

Tíz órakor jött a posta. Levél Kelentől. Kutyafuttában írott sorok, hebehurgya sietségű írás.

> *Drága Magdolna! Hazajövet találkoztam az Orczy-fiúkkal. Magukkal hívtak weekendre a Balatonhoz. Autóval megyünk. Valószínűleg Siófokon állapodunk meg. Hétfőre hazajövök. Gondoljon rám.*
>
> *K. J.*

Tehát hazamenet találkozott az Orczy-fiúkkal. Nyilván nem az utcán. Tehát valahova betért még. Kétségkívül találkája volt velük. Azért is ment el olyan korán, máskor fél tizenkettőig, éjfélig szokott maradni. De erről a találkáról nem szólt semmit. S hogy elhallgatta, felér egy jókora hazugsággal. Az pedig, hogy kedvese karjai közül még elment csatangolni az éjszakába, nagyon gyengédtelen dolognak tünt fel Magdolna előtt. Az ilyesmit nem a szeretett

asszony, hanem maga a szerelem iránt való tiszteletlenségnek lehet nevezni. Nagyon keserűt érzett Magdolna. Mintha durva szóval megsértették volna.

Hétfőn reggel szándékosan nem telefonált. A reggeli posta képeslapot hozott. A képeslap egy siófoki mulatóhely belsejét ábrázolta, rossz nyomással, elkent nyomdafestékkel. Amilyenek ezek a helyiségben kapható reklám-levelezőlapok szoktak lenni. A címoldal bal felén ez a szöveg: „Kezeit csókolja Kelen Jenő”. És még két ismeretlen, kibetűzhetetlen aláírás. De lehetett mind a kettőt Orczynak olvasni.

Nem telefonozott kedden sem. Most már meg akarta várni, hogy ha ő nem szól, mikor fog szólni a másik. Az déltájban jelentkezett.

- Halló, - mondta vidáman, - vártam reggel a telefonját, de nem hívott fel. Hogy van?

- Köszönöm, jól. Mikor érkezett?

- Az éjjel. Remek út volt. Néhol százas tempóval jöttünk. Most a Hullámból beszélek. Nagyszerű volt Siófokon, de még jobb itthon lenni. Mikor látom?

- Ha látni akar, akkor járkálhatunk egyet vacsora után a bástyán. Találkozhatunk pont kilenckor a Mátyás-templom előtt. Megfelel az magának?

- Kilenc? Nem lehetne korábban? Tíz órás moziba szeretnék menni.

- De lehet korábban. Csakhogy akkor nem marad ideje vacsorázni.

- Ehetem valami keveset nyolckor. Fél kilenckor találkozhatunk és sétálhatunk egy jó órát. Helyes? Kitünő lesz. Nagyon örülök az ötletnek. Most búcsúznom kell, mert várják a telefont.

Magdolna ott volt percre pontosan. A férfi taxival érkezett és jó tíz percet késett.

- Alázatosan bocsánatot kérek, - mondta vidáman, - roppant sajnálom, hogy elkéstem. Régóta vár?

- Itt voltam pontosan. Meg szeretném kérni, hogy utcán ne várasson. Ha otthon várat, az sem kellemes, de legalább nem kell ácsorogni és idegeskedni, hogy végigmérik és megszólítják az embert.

- Azon ne csodálkozzék, - felelt Kelen a vidám hang megtartásával, - kit szólítsanak meg Pesten, ha magát nem? Azt hiszem, maga életében most a legszebb.

Elindultak a Szentháromság-utcának. Magdolna sértettsége azonnal jókorát enyhült a bóktól. De még maradt benne sérelem elég. Ahogy a bástyára értek, el is kezdte.

- Drágám, többrendbeli kérésem volna magához.

- Parancsoljon.

- Hát várjunk csak, melyikkel kezdjem. Igen. Szeretném, ha olyankor, mikor nálam vacsorázik, utána egyenesen hazamenne. Mindjárt megmagyarázom, hogy miért. Ha az én ölelésemnek az emlékét hazaviszi, az a tudat engem boldoggá tesz. Az az érzésem, hogy egy darab belőlem magával ment haza. De ha az én emlékemet lokálokba viszi, az nem tesz boldoggá. Ezt meg kell értenie. Másképpen is meg tudom magyarázni, ha nem érti. Magának, remélem, nem olyan jelentéktelen csekélység, hogy a magáé vagyok. Ha egy olyan este után, mint a pénteki volt, elmegy tőlem, akkor úgy képzelem, még jó darabig benne él azoknak az óráknak a varázsában. Mint én. De öttől hatig Zserbó, hattól nyolcig mozi, fél kilenctől tizenegyig Magdolna, tizenegytől pedig lokál, ez engem megaláz. Igazat ad nekem?

- Kérem, ha így fogalmazza, igaza van. De ez kivételes eset volt. Ugyanis...

- Bocsánat, ehhez még tartozik valami. Maga, mikor nálam volt, tudta, hogy még el kell mennie a barátaival. De ezt elhallgatta. Megkérem, hogy ezt ne tegye máskor.

- Azért hallgattam el, mert nem akartam, hogy rosszul essék. Innen is láthatja, mennyire igazat adok abban, amit az előbb kifejtett. Ismétlem, hogy ez kivételes eset volt. Mindjárt meg is magyarázom.

- Nem, ne magyarázza. Joga van elmenni a barátaival akármikor és akárhová. Abba én nem beszélek bele. Örülök, ha jól érzi magát. De engem ne osszon be programpontnak. És ne hallgasson el semmit előttem, még akkor sem, ha nekem rosszul esik. Még rosszabbul esik, hogy elhallgatja.

- Kérem. Ezentúl így lesz. Van még?

- Van. Megkérem magát, hogy ha társaságban van, különösen mulatóhelyen, ne írjon nekem képeslapot. Akikkel ül, azoknak nem muszáj értesülniük arról, hogy maga siet nekem képeslapot írni. Miért beszéltetni erről az embereket? Tudja jól, milyen súlyt vetek arra, hogy rólam senki ne pletykázzon. Egy ilyen képeslap majdnem úgy fest mint figyelmeztetés az asztaltársaknak: vegyék tudomásul, hogy maga foglalkozik Meszlényi bárónéval.

- Én csak figyelmes akartam lenni...

- A figyelmet köszönöm. De ne csinálja tapintatlanul, akkor még jobban meg fogom köszönni. Aztán...

- Még mindig van?

- Van. Ha máskor elutazik, intézze úgy, hogy én azt ne a szobalánytól tudjam meg. A levél későn jött. Tudhatta, hogy reggel felhívom. Mikor azt hallottam, hogy elutazott, úgy éreztem, mintha megfricskázták volna az orromat. Kevesebb fáradsággal diktálhatott volna a telefonba táviratot is...

- Hogy hajnalban felzavarják?

- ...„nappal kézbesítendő” jelzéssel. Aztán...

- Szent Isten, még mindig van?

- Ez az utolsó, ha nem únja hallgatni. Ne vegye természetesnek, hogy én minden reggel telefonálok. Ez nem természetes. Ezt a magam kedvéért teszem, mert a maga hangjával akarom kezdeni a napot. De ez nem jár magának. Ma nem hívtam fel s erre maga, aki vidékről érkezett, nem tartotta szükségesnek jelentkezni, hogy az éjjel megjött.

- Belátom. De ne haragudjék, annyi mindenféle telefonom volt... Máskor figyelmesebb leszek. De most már nincs több?

- Nincs. És reméljük, hogy hosszú-hosszú ideig nem is lesz.

- Tanár úr, kérem, - tréfált Kelen, - én igyekezni fogok.

- Már az is boldoggá tesz, ha a szándékot látom.

Kelen az óráját nézte.

- Ne késsék el miattam.

- Ó még ráérek. És a jegyek már megvannak. Nagy páholyt vettem, az sem baj, ha elkésem.

- Nagy páholyt? Drágám, muszáj megszidnom, hogy így szórja a pénzt. Minek három embernek nagy páholy?

- Nem hárman vagyunk, - felelt Kelen tétován, - az Orczy-fiúk két barátnője is velünk van.

- Úgy. Azokkal voltak Siófokon is persze.

- Igen.

Magdolna küzdött magával, de nem bírta sokáig. Szemén a könny, ajkán a szó visszatarthatatlanul kibuggyant.

- Szóval pénteken este tőlem, az én karjaim közül, szaladt a két kis barátnőhöz. Azokkal csapott weekendet. Azok mellől írt nekem képeslapot. Még szép, hogy azokkal is alá nem íratta. Mikor megérkezett, nem jelentkezett. És mikor gondolhatta, mennyire várom, már előre elfoglalta az estéjét a két kis barátnővel. A két kis barátnő miatt tologat engem kilencről fél kilencre és hagy az utcán egy negyedóráig ácsorogni. S amikor hatvan percet méltóztatik kegyesen ajándékozni négy nap után, akkor az órát nézi. Vegye tudomásul, hogy mélyen megsértett. Most ajánlatos lesz néhány napig nem beszélnünk és nem találkoznunk, amíg ezt megemésztem magamban. Most menjen, mert elkésik. Isten áldja meg.

Könnyes arccal sarkon fordult és elindult visszafelé.

- Magdolna, - hallotta az állva maradt férfi hangját, - ne okoskodjék.

De ő csak ment gyors léptekkel, amelyeket keménnyé tett az indulat. Alig tett tíz lépést, már megbánta. Remélte, hogy a férfi utána siet és utóléri. Ebben a reményben kissé lassított is. Hallotta, amint a lépések elindultak utána. De meglassúdtak azok is és egyszerre elhallgattak. Neki pedig mennie kellett azon az úton, amelynek hirtelen felindulásában nekivágott. Egy mellékutcán befordult és megállt. A sarok mellől óvatosan visszalesett. A férfi már nem volt sehol. Ekkor sietve igyekezett haza. Hátha a férfi útközben valami utcai állomásról sebtiben felhívja, hogy egy-két szóval magyarázkodjék. De otthon a telefon csökönyösen néma maradt. Tíz óra lett, Kelen nem hívta fel. Akkor arra gondolt, hogy majd felhívja, ha a moziból hazament. Megvárta az éjfelet. Várt háromnegyed egyig. A telefon nem szólt. Akkor elhatározta, hogy most már nem vár tovább. De elaludni nem tudott. Hajnalig. Hárman voltak ébren, ő, a kis asztalon ketyegő óra és a boldogtalanság.

A keserves várakozás napjai következtek. Éppen olyan időben, mikor nem volt együttes meghívásuk. Elméjét erőltetve igyekezett visszaemlékezni a szavakra, amelyek a bástyán kitörtek belőle. „Ajánlatos lesz nem beszélnünk és nem találkoznunk pár napig, amíg ezt meg nem emésztem.” Vagy talán úgy mondta, hogy „néhány napig”. Hány napnak gondolhatja ezt Kelen? Három-négy napnak. De gondolhatja egy hétnek is. És ki fog előbb jelentkezni a másiknál? Kinek a dolga ez? „Az én dolgom, az enyém!” - érvelt hevesen és azonnal. Sietett bizonygatni önmaga előtt, hogy csak ő döntheti el, mikor emésztette meg a bántalmakat, tehát természetes, hogy a férfinak várnia kell, amíg ő felhívja. Elhatározta tehát, hogy vár egy hétig, akkor ő fog jelentkezni. Ha a férfi hamarabb és önmagától jelentkezik, az külön nagy öröm lenne.

De már másnap alkudozni kezdett magával. Egész napja üres volt, a fogyókúra miatt állandóan kellemetlen éhséget érzett s ez idegessé tette. Nem találta helyét. Megdöbbenve látta, mennyire beleforrt életébe ez az ember, mennyire nincs ezen az érzésen kivül senkije és semmije. Úgy gondolta, hogy egy hét nagyon sok lesz. Bizonyára a férfi is nagyon vágyódik utána, de nem mer telefonálni. Bőven elég lesz, öt-hat nap is. Vagy mondjuk: négy-öt nap. Így múlt el a szerda és a csütörtök. Pénteken pánikszerűen ötlött eszébe az a lehetőség, hogy Kelen dacból megint elmegy hétvégi kirándulásra a Balatonhoz. És megint csak keddre jön haza. Még küzdött magával. Még elment hazulról, hogy a telefon ne legyen a keze ügyében. Nagyot gyalogolt. Lement a városba. Lépései ellenállhatatlanul vitték a Nagydiófa-utca felé. Elment a ház előtt. Az a balga remény élt benne, hogy talán véletlenül találkoznak. De ez nem következett be. A Vas-utcán keresztül átvágott a Sándor-utcába, hogy elmenjen a Liesl hercegnőék kapuja előtt. A kapu csukva volt és Kelent nem látta sehol. Tizenegyre járt az idő.

Az bizonyosan most készülődik a Hullám-fürdőbe. Gyorsan üzletet keresett a Múzeum vidékén, ahonnan telefonálhat. Bement és felhívta. Az ő hangja jelentkezett.

- Jó reggelt, - mondta Magdolna, - én vagyok.

- Kezeit csókolom, - felelt a jókedvű hang, - szabad ezt a felhívást úgy értelmeznem, hogy szent a béke?

- Haragudnom kellene, de nem tudok. Felejtsük el mind a ketten az egészet. És ezentúl legyen jobb hozzám.

- Mindent el fogok követni. Egyelőre nagy ujságot mondok, amely kissé engem igazol. Megkaptam az Orczy-rokontól a megbízást. Bizonyos Magyary nevű kúriai bíró leánya az, aki férjhez megy. Pénz bőven. Keresek vagy két-háromezer pengőt.

- Jaj de örülök. Mikor mondja ezt el részletesen?

- Ha lehet, akkor már ma este. Szabad vagyok. Megjegyzem, ha maga nem szól, én ma magamtól telefonáltam volna. Semmi értelme az ilyen izéknek. Este jöhetek?

- Nagyon várom. Szeret?

- Persze, hogy szeretem. Viszontlátásra. Régebben Kelen nem azt felelte: „Persze, hogy szeretem”. Olyan kedvesen tudta mondani: „Nagyon-nagyon”. De nem kell mindig csomót keresni a kákán. Egy szerelem sem maradhat örökké fiatal. Megcsillapodik, elbizalmasodik, baráti színezete több lesz, lírai színe kevesebb. Ez természetes fejlődése a dolognak. Védte Magdolna, védte, amennyire bírta. És megkönnyebbült szívdobogással várta az estét. Otthon megmérte magát. Másfél kilót fogyott. Ezzel a tempóval nemsokára visszaérkezhetik eredeti súlyához. Nincs semmi baj, lidércnyomás volt minden, kedvese a Detky nevet már ki sem ejti, következik a békés, kedves boldogság. Addig, amíg tart. Csak még két évet adj, édes Istenem...

Az esti látogató csak úgy csapongott a jókedvtől. Ismét hozott valami apróságot. Utóbbi időben már elhagyogatta ezt a szokását, de most nem mulasztotta el. Kis bokrétát kemény papírból, piros nefelejts volt benne és kék rózsa.

- Mi ez az Istenért, - nevette el magát Magdolna.

- Rákóczi-úti boltban láttam. Olyan jót mulattam ezen a bárgyú ízléstelenségen, hogy azonnal bementem és megvettem. Hadd mulasson maga is. Most már nevetett rajta, mindjárt el is dobhatja.

- Dehogy dobom. Elteszem a gyüjteménybe.

- Van valami gyüjteménye?

- Van bizony. Külön skatulyát vettem neki.

Kis dobozt húzott elő, maga elé tette és kinyitotta. Tele volt az értéktelen lim-lommal, száradt rózsaszirommal, szerencsekrajcárral, üveggolyóval, sárga bársonycsirkével, mindenféle kacattal.

- Ezt mind magától kaptam. Néha előveszem és darabonként kirakom és igyekszem visszaemlékezni, hogy melyik darabot milyen alkalommal kaptam, maga akkor mit mondott, milyen emlékek fűződnek hozzá...

- Igazán kedves, - mondta a férfi felületesen.

Magdolna éppen készült kirakni az egyes darabokat. Szerette volna megmutatni, mennyire emlékszik szerelmük eddigi történetének minden részletére, szerette volna a férfit is belevinni emlékeik hangulatába, mintegy azt remélve, hogy ezzel megerősíti és elmélyíti érzéseit. De mozdulata félúton megakadt. Kelen már nem figyelt a gyüjteményre.

- Azt akarom újságolni, hogy megint elutazom. De csak egy-két napra.

- Utazik? Hová?

- Van ezeknek az Orczy-fiúknak egy kastélyuk Szabadrékáson. Maga a kastély le van zárva, a birtokon zárgondnok ül. Magyaráztak ők nekem mindenfélét, hogy valami védettséget nem tudtak fenntartani, meg dollárkölcsön, meg mindenféle, de ezeket én nem nagyon értem. Az a lényeg, hogy abban a kastélyban, mint ők mondják, sok a szép régi bútor. Azokat akarom megnézni. Esetleg sokat bele lehet kombinálni a Magyary-féle berendezésbe.

- Várjon csak. Ha ott zárgondnok ül, akkor azokhoz a bútorokhoz aligha lehet nyúlni.

- Igen, de az Orczy-fiúk azt mondják, hogy tudnak valamit csinálni a zárgondnokkal.

- Drágám, - szólt Magdolna élénk aggodalommal, - nagyon vigyázzon. Ezek az Orczy-fiúk, akiket én nem ismerek, úgylátszik, olyan lumpok, mint a mai arisztokrata fiatalság egy része. Amelyik táncosnőkkel dorbézol bárokban és autógázolási botrányai vannak. Sajnos, csak ezekről hallani, csak ezek vannak szem előtt. Azokról, akik komolyan megfogják a dolog végét, nem hallani semmit, mert azok szorgalmasan a munkájok után néznek. Ezek a lokálmágnások, ezek nagyon rossz fajta. Már rég akarom mondani, hogy ne keveredjék túlságosan közéjük. Csak az egészségét teszi tönkre és adósságokba keveredik. Ezek mindenből pénzt akarnak csinálni, hogy költekezhessenek. Semmi esetre ne menjen bele semmiféle bútor-manipulációba, mielőtt ügyvéddel nem beszélt.

- Köszönöm a tanácsot, - felelt Kelen kissé türelmetlenül, - majd megkérdezek valakit. De a felelősség nem az enyém. Én jó bútort látok, ajánlani fogom a rendelőnek, a többi nem az én dolgom. Szóval lemegyünk kocsival Szabadrékásra. Képzelje, olyan ágyban fogok aludni, amelyben Ferenc József is aludt egyszer hadgyakorlatkor. Leviszem a rajzholmimat, dolgozni fogok. A parkban tó van, ott fürdünk.

- Hányan lesznek? - kérdezte Magdolna habozva.

- Ezúttal hárman, - nevetett Kelen, - a barátnők nem jönnek. Két napig akarok maradni. De most nem csinálok hibát, majd meglátja. Ezennel bejelentem, hogy utazom. Innen egyenesen haza fogok menni ma este. Szabadrékásról nem írok képeslapot. És mikor megérkezem, azonnal szólok. Sőt még valamit elhatároztam. Ezentúl reggelenként nem fogom várni a telefonját, hanem én hívom fel, hogy jó reggelt kívánjak. Láthatja, mennyire tele vagyok igyekezettel.

- Látom. És nagyon jól esik.

- És tudja, az is eszembe jutott, hogy az én sok dolgommal és meghívásommal is rendet kellene csinálni. Ezt úgy gondolom, hogy ki kellene választani két napot, és ezeken a napokon nem fogadnék el semmiféle meghívást, hogy együtt lehessünk. Ma van péntek. Tehát kedden és pénteken, ha ez megfelel magának. Általában helyesli ezt a gondolatot?

- Ahogy magának jó, angyalom. Én a maga számára mindig ráérek.

Mámi jelentette, hogy kész a tálalással.

- Sajnos, gyenge vacsorát kap, - mondta Magdolna rögtön, - péntek van, mi megtartjuk a konyhán a bőjti napot.

Kelen arcán hirtelen a kedvetlenség fellege futott keresztül. De megemberelte magát.

- Akármit kapok, nagyon köszönöm. Hanem mondja, ne legyen inkább hétfő és csütörtök?

- Minden, ahogy tetszik. Legyen hétfő és csütörtök. Tehát hétfőn itt eszik.

Mámi aludttejet tett az asztalra a háziasszonynak, a vendégnek spenótot bundáskenyérrel és tükörtojással. S a vendég arcán megint átcikázott a kedvetlenség. Vett az ételből és közben gondolkozott.

- Hétfő, az nem jó. Esetleg nem érkezem meg idejére. Nem akarom ezzel kezdeni az új rendet. Legyen inkább szerda és szombat. De az sem jó, a szombat túlságosan társadalmi nap, akkor mindig van valami meghívás, vagy megbeszélés. Legokosabb lesz szerda és vasárnap. Megállapodhatunk ebben?

- A vasárnap nem nagyon alkalmas. Mámit minden vasárnap elengedem. De ha megelégszik hideg vacsorával, akkor az is jó.

- Hideggel, - habozott Kelen, mint az éttermi vendég az étlap előtt, - miért ne? Egyszer hideget is ehetik az ember. Nagyon köszönöm. Tehát akkor szerda-vasárnapban maradunk. És legközelebb meg vagyok híva magához szerdán, úgye? Remek.

Magdolna már majdnem kimondta a szemrehányást, hogy vendége a szerdát egyáltalán nem találja távolinak. De meggondolta. Nem akart új szemrehányásokkal előhozakodni éppen most, amikor a fájdalmas összezördülés után rendbejött minden. Nem szólt semmit. A vendég pedig önelégülten, sorsával elégedetten, a spenóttal megbékélten, derekasan vacsorázott tovább. Az este aztán kellemesen telt el. De mikor Kelen éjfél felé elment, Magdolna valami kis kelletlenséget érzett. Nyomot hagyott benne, hogy kedvese kissé igényesen és túlkönnyedén rendelkezett a vacsoranapokkal. Úgyszólván rendelt, mint a vendéglőben. A pénteket fitymálta. Hiszen igaz, evangélikus vallású, nem bőjtöl és a férfiak többnyire szeretnek húst enni. Aztán meg minden hiába, itt-ott mégis csak kibújik a zsákból, hogy szegénynek nem volt gyerekszobája. Ezért inkább sajnálni kell, semmint elítélni. És adandó alkalommal roppant óvatosan és tapintatosan megmagyarázni neki, hogy jól nevelt ember a legbizalmasabb barátság esetén sem rendelkezik a más házával.

Másnap reggel Magdolna a szokott mozdulattal nyúlt a telefonhoz, de eszébe jutott, hogy Kelen fogja hívni. Várt. Csakugyan nemsokára megszólalt a csengő. Annyi melegséggel köszönt jóreggelt, amennyit csak mutatni tudott.

- Mit csinál délelőtt? - kérdezte a férfi.

- Kimegyek a szegényeimhez.

- Úgy, - hallatszott a csalódott válasz.

- Miért kérdi?

- Meg szerettem volna kérni valamire, de el van foglalva, úgyis tárgytalan. Hagyjuk.

- De nem, nem, csak mondja. Meg tudom változtatni a napirendemet. Miről van szó?

- De csak úgy, ha nem okozok alkalmatlanságot. Tudniillik nemsokára jön értem a kocsi és még rengeteg intézkedni valóm van. Amire meg szeretném kérni, az telefonon nem intézhető el. Van az Ilka-utcában egy rézműves. Bizonyos Kotász. Ilka-utca tizenkilenc. Az megvett ócskavasnak két kovácsolt vaslámpát. Kitűnően tudom használni a hercegek kertjében. Máig haboztam, de most döntöttem. Maga megtehetné nekem azt a nagy-nagy szívességet, hogy kimegy oda és leköti. Adjon neki tíz pengő foglalót. És legyen szíves megmondani neki, hogy ne küldje a Sándor-utcába, csak tartsa ott, mert még kimegyek. Van még valami igazítani való. Megteszi ezt nekem? Na hát igazán hálás vagyok. És ha már úgyis kimegy... de nem, nem, ezzel már nem akarom terhelni...

- Ugyan ne okoskodjék, csak mondja. Boldogan elintézek mindent.

- Hát ha nem vagyok túlságosan szerénytelen, ott van a közelben, Aréna-út négy alatt, a kőfaragó. Nem volna olyan szíves feljegyezni?

- Már írom. Aréna-út négy, Ilka-utca tizenkilenc.

- Igen. Annak úgy látszik, elromlott a telefonja, nem megy ki a csengetés. Azt kellene neki megmondani, hogy a két szürke kő közül a sötétebbiket hozza el kedden a Sándor-utcába, csak hivatkozzék rám, ott már lesz, aki átveszi. A két szürke kő közül a sötétebbiket. Érti?

- Hogyne. Ennyi az egész? Nincs mit köszönni, úgyis sokat akartam járkálni ma délelőtt, ez éppen jól jön nekem.

- Igazán kedves. Hát viszontlátásra, kezét csókolom, még egész sor telefonom van.

Magdolna külön örömmel sietett öltözködni, hogy nekivágjon a városnak. Boldog volt, hogy segíthet annak a munkájában, akit szeret. Mióta özvegy maradt, úgyis állandóan piszkálta belülről az elfoglaltság hiánya. Most úgy csapott le a megbízatásra, mint légyre a fecske. Gyorsan megfürdött, felöltözött és gyalogszerrel nekivágott az útnak a délelőtti hőségben. Az Aréna-úton könnyen megtalálta a kőfaragót, röviden elintézte. Aztán kiment, most már nagyon fáradtan, kimelegedve és lihegve az Ilka-utcába. Ott elintézte a rézművest. Az keveselte a tíz pengőt, húszat követelt. A szombatra hivatkozott, mikor embereit fizetnie kell. A lámpákat el tudja adni, van más vevő is. Magdolna saját felelősségére adott húsz pengőt. Aztán már nem bírta többé gyalog a hőségben. Még fürdőtáskáját is cipelnie kellett. Bonyolult villamos-közlekedéssel, számolgatva a kisszakaszokat, elment a Széchenyi-fürdőbe úszni. A szeme kopogott az éhségtől, de az ebédet elmulasztotta. Jutalmul estére igért magának gazdag kárpótlást. Így kiszámította, hogy ha igen bőven vacsorázik, még mindig lecsípett valamit az orvos által engedélyezett napi kalória-mennyiségből. Hősnek érezte magát, hasznosnak, szorgalmasnak. Boldog volt és hálás.

Kelen kedden reggel felhívta. Az éjjel érkezett. Nagy lelkesedéssel beszélt a kastélyról, a birtokról, de még inkább a társaságról. Mert az Orczy-fiúk meghívására odajöttek fürödni a főszolgabíróék, bizonyos Geszterédy-házaspár, valamint egy környékbeli birtokos a két leányával. A parkban árnyékos helyet kerestek a gyepen és ott ettek piknik-alapon, nagyszerű volt.

- És maga mit csinált itthon?

- Semmit. A maga megbízásait elintéztem.

- Nagyon köszönöm. Kicsit furdal a lelkiismeret, hogy részben hiábavaló fáradságot okoztam magának. Tudniillik azt a vaslámpadolgot meggondoltam. Azok mégsem jók. Más ötletem van. Legfeljebb ott vész a tíz pengő.

- Pláne nem is tíz, hanem húsz. Annyit követelt.

- És maga adott neki? A fene egye meg azt a zsaroló csirkefogót. Húsz pengő kidobott pénz. Nem tudott vele alkudni?

- Sajnos, nem ment, - védekezett Magdolna gyáván, - nagyon erőszakos volt. Pedig, ha alkudni kell, én sem megyek segítségért a szomszédba. Igazán sajnálom. Ez most bosszantja, ugye?

- Persze, hogy bosszant. El kell dugnom valahová ezt a húszpengős tételt az elszámolásban. Na, nem baj. Mindenesetre köszönöm, hogy fáradozott értem. Holnap tehát magánál eszem, úgy-e?

- Igen, várom. Nyugodt lehet, nincs böjt.

Másnap reggel Kelen nem telefonált. Magdolna sokáig várta a hívást, de az nem jött. Habozott, keze már többször rajta volt a hallgatón, hogy felvegye. De küzdött magával. Végül elment hazulról. Mikor délután hazaérkezett, megkérdezte Mámit:

- Nem keresett senki?

- Nem.

- Egész biztos?

- Biztos, biztos. Nem is voltam el hazulról. A bejáró is itt volt, most ment el. Az is hallotta volna.

Megint megállt a telefon előtt. Vágya harcolt büszkeségével. A kissé már próbára tett és sebhelyes büszkeséggel. És végül mégsem telefonált. Sőt azt is elhatározta, hogy nem fogja szóvá tenni. Megvárja, amíg a férfi sajátmagától kimenti magát. Este beállított Kelen, jókedvűen, nyájasan, de az elmaradt telefonról szót sem szólt. Mindjárt a rézművesről kezdett beszélni és szidta, mint a bokrot. Háromszor is elmondta, hogy húsz pengő sok pénz a mai világban. Magdolnának már a nyelvén volt a megjegyzés, amellyel a méltatlankodó embernek az orrára szeretett volna koppintani: húsz pengő nappal sok, de éjszaka a mulatóhelyen kevés. Azonban elhallgatta. Várta, hogy megkapja a húsz pengőt. De az Kelennek nem jutott eszébe. Csak szidta a rézművest.

Vacsora alatt a készülő kertről és Kelen egyéb munkáiról beszélgettek.

- Csak ez a sok járkálás ne volna, - mondta a férfi, - minden olyan messze van ebben a városban, taxit pedig restellek lépten-nyomon felszámítani, mert elszámoláskor a herceg joggal megkérdezheti, hogy miért nem mentem autóbuszon. Nagyon nehéz ezt a sok jövést-menést segítség nélkül győzni.

- Ha örömet akar szerezni nekem, - szólt mohón Magdolna, - igénybe vesz engem.

Kelen nagyot nézett.

- Magát? Nem, nem. Hiszen most annyira restellem, hogy fárasztottam.

- De komolyan mondom, hogy szívességet tesz vele. Először is én nagyon szeretek gyalogolni. Másodszor a maga munkája roppant érdekel. A munka miatt is, maga miatt is. Harmadszor olyan sok a sivár, üres időm, hogy nagy jót tesz velem, aki segít kitölteni. No, mondja, igazán, mit intézhetnék el holnap?

- Ha komolyan beszél, mindjárt kitalálok valamit. Hagyjon csak gondolkozni. Hát például... Igen. Keresek egy könyvet. Írta egy bizonyos Masterton. A címe: „The gardens of Florence”. Könyvárusi úton nem kapható. Csak antikváriusnál lehetne felkutatni, ha ugyan lehet. Keresse meg nekem ezt a könyvet. Megjegyzem, hogy ha bemegy valamelyik antikváriushoz, az azt fogja felelni, hogy a könyv nincs meg, de hirdetést tesz közzé az ő szaklapjukban, majd jelentkezik, akinek megvan. Ez nem jó, mert nekem a könyv sürgős. Most megmutathatja, hogy gyalogolni is tud, alkudni is.

- Meg is mutatom. És régi könyvek között kutatni úgyis nagy szenvedélyem. Holnap reggel nyakamba veszem a várost.

Búcsúzáskor Kelen még mindig nem adta meg a húsz pengőt. Magdolna pedig nem akart szólni. Majd a könyvvel együtt elszámolják, ha a könyvet sikerül megtalálnia.

- Majd telefonálok... Ja igaz, most jut eszembe, reggel nem telefonáltam, mert elaludtam. Mikor elkésetten felébredtem, már lóhalálában kellett rohannom a Sándor-utcába. Délután pedig már hívtam, mert gondoltam, hogy este úgyis látom.

- No, legalább eszébe jutott, hogy szóvá tegye. Ez is valami. Délig lestem itthon a telefont.

- Ó, milyen csacsi, - mondta könnyedén és mosolyogva Kelen, felsőbbségesen megsimítva a Magdolna arcát, - nem kell egy telefonnak ekkora feneket keríteni. Nem vagyunk már kezdő szerelmesek. Olyanok vagyunk már, mint az öreg házasok.

És elment. Magdolna ott maradt állva az előszobában. Nehéz szomorúságot érzett. Az a mindennapi telefon nagy örömet szerzett neki azelőtt. Színt és meleget adott egész napjának. Most már ennek vége. Kedvese nem érti az egészet, félvállról veszi, elhanyagolja. Nyilvánvaló, hogy ezentúl hol ideszól, hol nem. Ő pedig nem erőszakolhatja a dolgot. Most már lehetetlen visszaállítani a régi szokást. Milyen kár. De hát így is lehet élni. Lemondani szép lassan hol erről, hol arról. Aztán egyszer majd mindenről. Mélyet sóhajtott és ment vissza a szobájába.

Másnap nem is csodálkozott már, mikor Kelen nem telefonált. Ment délelőtt antikváriumokat búj ni. Poros polcokon kotorászott, létrákra mászott, raktárakban turkált. Délben elment úszni, aztán kora délután újra kezdte. Este holtfáradtan jutott haza. A könyvet nem találta, s míg távol volt, nem kereste telefonon senki, csak a szabónéja. Másnap megint a könyv után járt. Kelen délután odaszólt ugyan, mire este visszahívhatta, már nem volt otthon. Magdolna már nem is bánta. Magában mintegy szabadságot adott Kelennek. Most a könyv volt minden gondja. Úgy kereste, ahogy tengeri utas a mentőövet. Azt várta tőle, hogy ha megtalálja, jutalmul gyengédséget kap érte, keze szeretetteljes megsímogatását. Úgy érezte, hogy soha ennyire még nem vágyott melegség és bensőség után.

Szombaton délben megtalálta a könyvet. Elég rossz karban ugyan, de megtalálta. Táblája hátul leszakadt, kettérepedt címoldalát cigarettapapírral ragasztotta meg valaki. Magdolnának fényes lett a szeme az örömtől. Öt pengőt fizetett érte. Hazamenet úgy szorította magához, boldogan, meghatottan, mint az elveszett és megtalált gyereket. Először rögtön fel akarta hívni Kelent. De türtőztette magát. Eltette az örömet másnap estére. Vasárnap délelőtt Kelen telefonált. Nyilván rossz volt a lelkiismerete: nem akart este úgy belépni, hogy rögtön mentegetőznie kelljen, vagy rögtön szemrehányást kapjon.

- A miniszterelnöknek könnyebb telefonálni, mint magának, - mondta a férfi, - sokszor kerestem.

- Sokszor? Egy hívásról tudok négy nap alatt. Akkor nem voltam itthon.

- Egy hívás? Legalább ötször kerestem. Volt úgy, hogy nem jelentkezett. Volt úgy is, hogy mással beszélt és nem győztem kivárni, mert el kellett sietnem. Nem tesz semmit, este úgyis látjuk egymást. Csak meg akartam kérdezni, hogy van.

- Köszönöm, megvagyok. Magányosan, csendesen.

- Ha ez szemrehányás, akkor nem érdemlem meg. Rettentően el vagyok foglalva. Hát akkor a viszontlátásra.

Mikor este megjött, Magdolna tündöklő arccal tartotta eléje köszönés helyett a könyvet.

- Megvan a könyv, - kiáltott fel Kelen, - na hát maga igazán a földre szállott angyal. Mutassa gyorsan.

Azonnal leült és serényen lapozta. De lelkes arckifejezése egyre komorodott. Mikor az utolsó oldalra is rápillantott, bosszúsan csettintett a kezével.

- Az ördög vigye el, úgy látszik, rosszul emlékeztem. Amit keresek, nem ebben van. De hát akkor melyikben láttam? Ha megfeszülök, sem tudok visszaemlékezni. Hát nem méreg ez? Meg voltam szentül győződve, hogy ebben van.

Becsukta a könyvet és haragosan odadobta az asztalra. Fejét csóválta.

- Mennyit adott érte?

- Öt pengőt.

- Kidobott pénz. Lássa, nem szabad nekem ilyen fáradságos dologra kérnem magát. Képzelem, hogy benézett néhány üzletbe, míg megtalálta.

- Az nem tesz semmit. De most már láthatja, hogy hasznomat lehet venni. Alkudtam is. Ez könyvészeti ritkaság. A katalógus-ára harminckét pengő. Roppant sajnálom, hogy nem tudja hasznát venni, de nem én vagyok az oka. Gondolkozzék, hátha eszébe jut, amit keres. Holnap megint nekivágok. Most már ismerem a terepet.

- Akármit csinálok, nem jut eszembe. Megmondom pontosan miről van szó. Volt a mult század második felében Firenzében egy Coronetta nevű műépítész. Árkád-specialista. Annak láttam egy munkáját. Kert végébe épített egy szomszéd háznak támasztott fedett folyosót. Várjon csak, mindjárt lerajzolom.

Gyakorlott mozdulattal vont elő zsebéből kis vázlatkönyvet és ceruzát. Gyors vonásokkal odavetette, ami az eszében járt. Magdolna elismerően figyelte a villámgyors, biztos ceruzavonásokat, amelyekből árkádos folyosó kerekedett ki. Kelen aztán a ceruzával a rajz egy üresen maradt csíkjára mutatott.

- Látja? Ez itt hiányzik. Nem emlékszem, hogy ezt hogyan oldotta meg. Ha Olaszországban volnánk, biztosan meg lehetne szerezni képet róla. Úgy emlékeztem, hogy ebben a Mastertonban láttam. Tévedtem. Hej pedig de fontos volna ez nekem, még pedig hamar.

- Adja ide azt a rajzot, - mondta Magdolna, - megpróbálom.

- Ugyan, ne legyen gyerek. Hogyan fog neki?

- Még nem tudom. De ha emberi lehetőség van rá, fel fogom kutatni.

Kelen megbocsátóan mosolygott. Aztán pénztárcáját vette elő.

- Most már temérdek pénzzel tartozom magának. Mennyi is az összesen? Tizenöt, ugye?

- Nem, - felelte Magdolna feszélyezetten, - huszonöt. A rézműves huszat kapott.

- Ja persze. Zsaroló gazember. Tud százasból visszaadni?

- Nem tudok, sajnos. Csak pár pengő apró van itthon, és százas.

- Hát majd megadom legközelebb. De figyelmeztessen, mert én elfelejtem.

Visszatette a tárcáját. Magdolna eltette a rajzot. Aztán bocsánatot kért egy pillanatra. Kiment a konyhába. Elévette az előre elkészített tojást, gázt gyujtott. Gyorsan megcsinálta a rántottát, kitálalta, odarakta a nagy tálcára, amelyen már készen pompázott a hideg vacsora. Bevitte. Kelen a pamlagon feküdt és cigarettázott. Cipőjét nyugodtan rárakta a kelmére. Magdolnának visszás érzése támadt, mikor a férfi lassan, lustán feltápászkodott.

- Én tudom, hogy ez nem illik, - mondta Kelen nevetve, - másutt nem is engedném meg magamnak. Csak itthon. Nálunk.

Magdolna nem válaszolt a sután sikerült gyengédségre. A cigarettát tette szóvá.

- Már egészen rászoktam, - felelt a férfi, - naponta elszívok vagy tizet. Ha fennmaradok, többet is.

- Angyalom, ezt ne vegye kukli-prédikációnak, de maga rossz úton van. Gyakran panaszkodik a gyomrára, de azért pezsgőzik és dohányzik.

- Miért ne tegyem, ha jól esik?

- Mert árt. Tönkreteszi az egészségét. Az egészségére pedig szüksége van a munkájához. A munkájára szüksége van, hogy előre mehessen. Nézze, maga még nem dohányos. Most még abbahagyhatja. Tegye meg az én kedvemért, ne szokjék hozzá.

- Nem veszem észre, hogy ártana, - szólt a férfi elfojtott, de érezhető türelmetlenséggel, - majd, ha látom, hogy árt, abba fogom hagyni. Miért bántja az én kis örömeimet!

- Drágám, ki akar magának több örömet szerezni, mint én?

- Az nagyon kedves, de ha piszkálja az apró szokásaimat azzal nem örömet szerez. Sőt. Elvégre már nem vagyok gyerek, érdekes.

Magdolna azonnal felkelt. Bocsánatot sem kért, mert hirtelen feltört könnyeitől nem tudott szólni. Odament a sarokasztalkához, táskájából kivette a zsebkendőjét és várta, míg lecsillapodik.

- Na tessék, - mondta Kelen az asztalnál maradva, - most már ott tartunk, hogy beszélgetni sem lehet. Akármit mondok, az baj. Igazán nem értem, hogy egy ilyen ártatlan megjegyzésben mi volt a hiba. Hajjaj, nem könnyű magával. Nem volna jó, ha visszaülne és rendesen tovább vacsorázna? Amennyiben megbántottam, ezennel bocsánatot kérek. Na jöjjön, ne legyen gyerek, mert mind megeszem a libamáját.

- Az mind a magáé, - szólt náthás hangon Magdolna, - én csak a sonkából eszem.

Visszajött az asztalhoz. Elkezdtek beszélgetni. A férfi élénken, derűsen, Magdolna nyomottan és szűkszavúan. Alig várta, hogy túlessék ezen a vacsorán. A sírás még mindig fojtogatta, a falat alig ment le a torkán. Mikor az étkezéssel elkészültek, a férfi elővette cigarettatárcáját. Most már volt neki az is.

- Vagy ne gyujtsak rá? Mondja csak, Magdolna, maga azt mesélte nekem, hogy az édesapja pipázott. Azt miért nem szoktatta le?

- Mert mikor megszülettem, kedvesem, már kissé későn lett volna. De erről most már ne beszéljünk, csak gyujtson rá és érezze jól magát. A kávét talán igyuk meg ott a sarokban. Tegye magát kényelembe, hogy meghallgathasson, mert akarok valamit mondani.

- Ajjaj. Előre félek tőle.

Átültek, Magdolna alája gyujtott a kettős gömbből álló gépnek. Ugyanazzal a gyujtóval tüzet is adott udvariasan.

- Nincs mitől félnie. Azt akarom mondani, hogy miattam egy perc lelkiismeretfurdalása ne legyen. Mihelyst érzi, hogy már nem szeret, azonnal szóljon. Inkább meghalok, semmint hogy engem részvétből szeressen valaki. Szépen, rendesen megmondja, hogy az érzései kihültek. Arról maga nem tehet. Én semmi nehézséget nem okozok. Azonnal félreállok az útjából. De ha valaha szeretett, kíméljen meg attól, hogy megalázva érezzem magam. Mást nem kérek magától, de ezt elvárom.

- Na-na. Eddig van? Hát ne haragudjék, ha erős kifejezést használok. Ez szamárság. Én nagyon szeretem magát. Eszem ágában sincs engedni, hogy „félreálljon”. Mi csak maradjunk szépen így. Nincsen itt semmi hiba, csak az, hogy magában él egy bakfis, aki nem akar megjavulni. Copfot kellene hordania befont égszinkék szalaggal és a walesi hercegről ábrándozni. Óriási fontosságot tulajdonít gyerekségeknek. Erről szokjék le. Vagy ne szokjék le, én így is szeretem, csak így egy kicsit terhes. De megéri. Maga az én számomra még mindig a tündérkirálynő. A legszebb, a legjobb, a legkedvesebb. Szeretem és pont.

- Ezt őszintén mondja? - kérdezte Magdolna boldogan zsibbadó lélekkel.

- Mondja meg, hogy miért hazudjam? Pláne miután a távozást olyan könnyűvé teszi nekem.

- Akkor minden jól van, - mondta és megint sírva fakadt.

- Tessék, megint sír. Maga mostanában kicsit ideges, drágám. Nem is akarok terhére lenni, ha megittam a feketét, megyek.

- Már? Valami dolga van?

- Nincs nekem semmi. Kicsit fáradt vagyok. Megyek haza. Holnap hétfő, vár a munka.

- És nem csókol meg?

- Dehogy nem. Máris.

Átkarolta Magdolnát és megcsókolta. Ahogy ott ültek egymás mellett Magdolnában ujjongott a boldogság. S mikor a csókból kibontakoztak, hogy visszatérjenek a feketéhez, észrevette, hogy Kelen a csók alatt nem tette le a cigarettáját, hanem ölelő karral is az ujja közt tartotta. Most tovább szívta. S mikor elszívta, fel is kelt. Magdolna nem marasztotta. Olyan látszatnak tette volna ki magát, amelynek gondolatára is elpirult. Nyájasan búcsúzott és még kétszer elismételtette magának Coronetta építész nevét. Biztonság kedvéért följegyezte a rajz szélére.

Másnap hosszú tünődés után elment a fővárosi könyvtár középponti épületébe. Nem járt még ott soha. Kérdezősködés és ide-odahányódás után egy ügyeletes tisztviselő elé került, annak bemutatkozott és segítségét kérte. A tisztviselő rendkívül készségesen és előzékenyen állt rendelkezésére. Maga kísérte el különböző címgyüjteményekhez, katalógusokhoz, maga töprengett helyette is. És nem hiába, mert kitünt, hogy a tisztviselő műtörténész. Délre Magdolna megtalált egy olasz építészeti és lakásberendezési szakmunkát. Ott volt a fedett folyosó fényképe. A Kelen rajza után kétségtelennek tarthatta, hogy ez az. Már ennek is bolondul örült de öröme százszoros lett, mikor kitünt, hogy óvadék ellenében és a polgármesteri hivatal támogatásával esetleg haza is viheti a könyvet. Hazamenet, az úszást is elmulasztotta és nekiült a telefonnak, hogy összeköttetést keressen a városházához. Megtalálta. Kelemen Miklós, a szegedi kisgazda képviselő vállalta a dolgot. El is intézte. Másnap délben Magdolna a könyvvel ment haza. S még hozzá az a hír várta, hogy Kelen kereste telefonon. Felhívta azonnal. Még otthon találta.

- Drágám, - mondta a férfi, - nagy kérésem van. Nem találkozhatnánk a holnapi vacsora helyett délután nálam? Megmondom, miről van szó. Az Orczy-fiúk meghívtak a jegyespárral együtt. Beláthatja, hogy ez életbevágó. Ekkora rendelésnél. Ugy-e, nem haragszik?

- Dehogy haragszom, nagyon helyeslem. Délután ottvagyok.

Már a liftajtóban kinyitotta a könyvet a kellő helyen. Úgy lépett ki a felvonóból. Köszönés helyett megint azt nyujtotta át. Kelen izgatott lett az örömtől.

- Ez az, ez az! Maga valóságos csoda. Most már nem habozom tovább, elmondom a legnagyobb kérésemet. Jójjön beljebb.

Leültek egymás mellé a kerevetre a műteremben, a férfi átfogta az asszony vállát.

- Hallgasson ide. Már sokszor gondoltam arra, hogy a jövőm érdekében valahogy a sajtóhoz kellene férkőznöm. Egyetlen ujságíró, vagy író ismerősöm sincs. Hát most itt az alkalom. Egy igen fontos ember villát vett a Svábhegyen. Ujonnan rendezkedik. Ha szeret, akkor megcsinálja nekem, hogy azt a villát én rendezzem be. Detky Pálról van szó.

Magdolna összerezzent.

- Én szóljak Detky Pálnak?

- Természetesen. Hiszen elég jól ismeri.

- És maga azt akarja, hogy fölkeressem?

- Hát bizony telefonon az ilyet nehéz elintézni.

- De... de magának közömbös, hogy én Detkyvel találkozzam annyi év után, kezet szorítsak és beszélgessek? Hiszen még emlékszem, mikor ezen a szent helyen majd megbolondult miatta.

- Édes Istenem, a sebhelyek behegednek. A szerelemnek is át kell esnie a maga gyermekbetegségein. Tudom, hogy maga szeret engem. Miért ne lenne közömbös, hogy üzleti ügyben és pláne az én érdekemben kivel beszél? Nézze, tegye ezt meg nekem, ez olyan életbevágó, hogy ki sem tudom mondani. Úgy fordulok magához, mint a nemtőmhöz, testvéremhez, egyetlen támaszomhoz, jóbarátomhoz. Úgy-e megteszi?

- Ez nagyon nehéz. Maga tudja, hogy a lányom nem érintkezik velem?

- Tudom. Mert maga hasonló kérést megtagadott neki. Lássa, itt az alkalom: ha már úgyis beszél vele, a Claire bárónő dolgára is megkérheti egy füst alatt. Magdolna, nagyon, nagyon kérem, tegye meg. Ha megteszi, abból fogom látni, hogy igazán szeret.

- Kérem, - bólintott Magdolna, - rendben van, holnap megteszem.

- Angyal, tündér, hogyan köszönjem ezt meg magának?

- Még sehogy. Majd ha sikerül.

- Ha maga kéri tőle, akkor biztos. Drága, milyen hálás vagyok és mennyire szeretem.

És magához szorította kedvesét, álla alá nyúlt, úgy tartotta a fejét, mint valami nagy gyümölcsöt, amelyre mindjárt rá is csapott.

Magdolna tehát másnap telefonált Detky Pálnak. Ismerve életmódját, déli fél egykor. Az maga volt a telefonnál.

- Itt Meszlényi báróné. Maga az, Pali?

Meghökkent csend felelt a másik oldalon.

- Magdolna? - kérdezte végül a hang.

- Én vagyok. Nem ismerte meg a hangomat? Én a magáét rögtön.

- Alig tudok magamhoz térni a meglepetéstől. Tudja, mióta nem beszéltünk?

- Nem akarom tudni. Az én koromban ezt már nem szereti tudni az ember. Nézze, Pali, talán megőrizte az én baráti emlékemet és talán vagyunk olyan jóviszonyban, hogy kéréssel fordulhatnék magához.

- Természetes. Sértő volna, ha ebben kételkednék. Mondja, hogy mit parancsol, és már előre azt mondom rá, hogy igen.

- Ne hamarkodja el a dolgot. Szeretném személyesen elmondani, amiről szó van. Mikor látogathatom meg magokat?

- A feleségem Bécsben van, nagyon fogja sajnálni. De én bármikor állok rendelkezésére. A nap bármely szakában.

- Lehetne most mindjárt?

- Természetesen, örömmel várom egy félóra múlva. Addig kész leszek, mert éppen most keltem fel.

Valamivel egy óra után Magdolna átadta névjegyét a nagy író inasának. Az visszatérvén a könyvtárba vezette. Detky ugyanakkor más ajtó felől sietett hozzá.

- Bocsánatot kérek, drága Magda, váratlan vendégeket kaptam. Filmesek jöttek tárgyalni. De várhatnak. Foglaljon helyet. Mindenekelőtt beszéljen magáról. Hogy van, mit csinál, hogyan megy a sora.

- Köszönöm, megvagyok. De részletekkel nem akarom feltartani, tudom, hogy drága az ideje és várják is. Azonnal a tárgyra térek. Nem is egy kérésem van, hanem kettő.

- Mennél több, annál jobban örülök.

- Először is...

Meg kellett akadnia, mert inas lépett be a telefonkészülékkel. Detky bocsánatot kért. Átvette a kagylót. Társalgásából ítélve valami hölggyel beszélt, aki regénykéziratot küldött volt neki. Az író türelmesen magyarázta, hogy eddig nem ért rá elolvasni. A hölgy azonban nem elégedett meg a válasszal. Mindenáron határidőt akart kiszorítani belőle. Nagynehezen befejeződött a beszélgetés. Az inas azt a parancsot kapta, hogy a ház urát most senkinek se hívják a telefonhoz. A telefonkészülék kikerült a szobából. Magdolna kínosan érezte magát. A tudat, hogy Detkynek egy tárgyalását szakította félbe, hogy bizonyára tűkön ül, hogy a szomszéd szobában várnak rá, éppen olyan idegessé tette, mint az, hogy mondatába belevágott a telefon. De azért elkezdte újra.

- Először is Klári érdekében szeretném valamire kérni.

- Ó a kis Klári. Illetve most már nagy Klári. De én még a hajdani kicsire emlékszem. Hallom, fordítóirodája van.

- Igen, éppen erről van szó. A lányom szeretné a maga dolgainak a nyers fordítását megkapni.

- Ejnye, ejnye. Nem tudott egy héttel előbb szólni? Egy hete kötöttem megállapodást bizonyos Vogelnéval. Írást adtam neki. Kitünően dolgozik és nem lett volna okom mást venni helyette, de ha a maga lányáról van szó, örömmel megtettem volna. Most már késő. Jaj, de sajnálom. De talán több szerencsém lesz a másik kérésével. Igazán boldog volnék, ha akármilyen szívességet tennék magának. Tehát?

- Tehát van egy pártfogoltam, bizonyos Kelen Jenő építészmérnök és lakásberendező. Maga tudtommal villát vett...

Detky arcán már látszott, hogy kitalálta a kérést. De az is, hogy a kérés reménytelen. Fejét rázta.

- Vele rendeztessem be? Sajnos, ez is lehetetlen. Csaba Miklós, a lakásberendező, régi jóbarátom. A tervei már készen is vannak. A legkisebb részletig megbeszéltünk mindent. Nagyon fáj, hogy erre is nemet kell mondanom. Ejnye, ejnye. Az Isten áldja meg, kérjen még valamit, igazán kínos, hogy mikor ennyi idő multán hozzám fordul, üres kézzel kell eleresztenem.

Magdolna felállott. Szomorúan mosolygott.

- Sajnos, semmi más kérésem nincs. Nem is zavarom tovább.

- Ugyan ne szaladjon, azok várhatnak még odabent. Hogy van?

- Öregszem, Pali.

- Ne beszéljen bolondokat. Éppen olyan szép, mint akkor régen. Szeret valakit?

Magdolna némán bólintott.

- És mégis úgy érzi, hogy öregszik! Az már baj. Ismerem ezt. De én már túlestem rajta. Elég keserves volt. De most már meg is öregedtem.

- Milyen az, mondja.

- Kitünő. Emlékszik rá, mikor elmondtam magának, hogy milyen érzés meghalni? Hát most éppen úgy elmondhatom, hogy milyen érzés megöregedni. Csodálkozzék azon, amit mondok: nincs szebb az öregségnél. Csak egészség legyen. Az öregség maga a minden zavaró mellékzöngétől megtisztított élet. Az ember csak azzal foglalkozik, hogy van. És pedig egyedül.

- Nem, - szakadt ki Magdolnából rögtön az ijedt szó, - csak ne egyedül...

- Még nem érti. De majd eljön az idő, mikor megérti. A magány nemes és emberi. Az egyetlen méltó életforma. Ha majd idejutott, gondoljon rám. Klárinak adja át kézcsókomat.

- Mihelyt látom, átadom. Én is üdvözlöm a feleségét. Mi van Máriával?

- Nem tudja, hogy férjhezment? Szegeden él, törvényszéki bíró a férje. Két szép gyerekök van, nagyon boldogok.

- Ha ír neki, csókoltatom. Hát Isten áldja, Pali, nem akarom feltartani.

Kezet szorítottak, egymásra néztek. Aztán előbb habozva, majd hirtelen mozdulattal közeledtek. Megölelték egymást. Magdolna aztán elfordult és könnyes szemét törölgette.

- Sokat szenved? - kérdezte Detky.

- Nagyon nehéz. Előre látom a végét. Minden nap elvisz a víz valamit az életemből. Azt mondhatnám, hogy a szemem láttára öregszem. És ezt nézni nagyon keserves.

- De a vége nagyon jó lesz. Csendes, nyugalmas, úri dolog. Majd meglátja, nyugodtan öregnek lenni a legelőkelőbb lelki helyzet a világon.

- Maga nem szeret senkit, úgy-e?

- Nem. Ha ilyesmi felbukkanna is bennem, már nem tudom elhinni magamnak.

- Úgy könnyű. Isten áldja meg.

Hazulról rögtön felhívta Kelent. Már nem találta otthon. De az délután visszahívta.

- Azért kerestem, drágám, mert voltam Detkynél.

- Nos? Nos?

- Sajnos, lehetetlen bármit is csinálni. Csaba Miklóssal dolgoztat. A tervek rég készen vannak.

Kelen jó ideig hallgatott.

- Szóval nem tudta elintézni. Na mindegy. Mindenesetre köszönöm, hogy fáradt. Sajnos, vasárnap nem tudom személyesen megköszönni. Szabadrékásra kell mennem. Ha visszajövök, majd jelentkezem. Kezeit csókolom, még egyszer köszönöm, hogy fáradt értem, ha eredmény nélkül is. Viszontlátásra.

Már le is tette a kagylót. Magdolna megdöbbenve állott a telefon mellett. Hirtelen tárcsázni kezdte a Kelen számát. De csak az első három számjegyet tárcsázta le. Ujja lankadtan lehullott a számokról. Dermedt tekintettel nézett maga elé. Most egy hétig egyedül lesz kínzó érzelmeivel. Egyedül. Erre mondta Detky, hogy nemes és emberi? Erre az elviselhetetlen, helyét nem találó árvaságra, amelynél gyalázatosabb és embertelenebb fájdalom nincsen?

Másnap reggel nagy meglepetés érte. Klári hívta fel. Amint meghallotta a hangját egyszerre meghatott melegség futott rajta végig. Hát mégis jelentkezik. Hát mégis megszólalt benne az anyja után való vágy. A wörthi tónál nyaralt. Talán ott sokat gondolkozott és megszólalt a lelkiismerete.

- Otthon maradsz most? - kérdezte Klári.

- Igen, drágám, ameddig akarod.

- Egy félóra mulva ott vagyok nálad. Van valami, amit telefonon nem tudok elmondani. Viszontlátásra.

Magdolna boldog lámpalázzal készülődött leánya fogadására. Mély hálát érzett iránta. A legkeservesebb időben jelentkezett éreztetni anyjával, hogy nincsen egyedül. De Klári olyan arccal lépett be hozzá egy félóra mulva, hogy nem merte megölelni.

- Kérlek, mama, - mondta a leány holmiját le sem rakva, le sem ülve és megállva vele szemtől-szembe a szoba közepén - te megtagadtál nekem egy életbevágó kérést. Vártam. Időt adtam, hogy meggondold magad. Nem tettél egy lépést sem. Most hallom, hogy amit nekem megtagadtál, azt megtetted egy vadidegennel. Ezzel nyiltan kimutattad, hogy az a vadidegen fontosabb neked, mint tulajdon gyereked.

- De kérlek, a te dolgodban is beszéltem vele...

- Tudok mindent. Vogelnének elmondta Detky. Azt mondta neki, hogy becsülje meg a munkáját, mert azt veszély fenyegette. Erre Vogelné berontott hozzám és felelősségre vont. Ne félj, nem maradtam adós a válasszal. De kiderült, hogy ha csak egy héttel előbb mégy oda a Kelen dolgát támogatni, az én dolgomat megcsinálhattad volna. Nem mentél. Kelen úrnak mentél. Köszönöm, tudomásul veszem, hogy azt a pártfogási viszonyt, amely anya és leánya között természetes, a magad részéről megszüntetted. Jól van, levonom, ami ebből következik. Ha nem óhajtasz anya lenni, én sem leszek terhedre, mint leány. Ne felelj egy szót sem, mert nem hallgatlak végig úgysem. Isten veled.

Sarkon fordult, kirobogott, Mámi köszöntésére nem válaszolt az előszobában, elment. A bejáró tátott szájjal nézett utána.

VIII.

Kelen sehogysem tartotta meg azokat a napokat, amelyeket eredetileg maga tűzött ki. Egyre sűrűbben voltak mentségei, hogy valamelyik szerdai, vagy vasárnapi vacsorát elmulassza. És rendszerint elfogadható mentségek. Megérkezett a szeptember, lassan már elindult a társasélet. Kelen számos olyan meghívást kapott, amely a Magdolnáétól távoleső körbe szólott. Vagy pedig Rőserék hívták, miután Rőser a nehéz veseműtétet jól kiállotta. Ezek ugyan hívták Magdolnát is, de ő nem akart a Zsoldos Bella házába járni. Miután négyszer egymásután lemondott, nem hívták többé. Kelen azonban sűrűn ment oda és ennek nem vallotta kárát. Rövidesen két új megbízást kapott olyanoktól, akikkel a Rőserék házánál ismerkedett meg. Ezzel nemcsak a dolga lett több, hanem meghívásai is szaporodtak. S be kellett látni, hogy akiknek dolgozott, vagy akiktől munkát remélt, azoknak meghívásait nem utasíthatja vissza. - „Melegen kell tartanom őket", - mondta és Magdolna ezzel a mondattal nem vitatkozhatott. Így aztán a meghatározott két napot Kelen hol ide, hol oda tologatta, néha egyszerűen le is mondta. Végül ő maga vetette fel:

- Olyan rendetlenség van ezekkel a vacsorákkal, hogy ki kellene tűzni egy héten egy napot, de azt aztán meg kellene tartani.

- Angyalom, ezt úgy mondta, mintha én nem tartanám meg, amit megbeszéltünk.

- Dehogy, dehogy. Én nem keresem, ki a hibás, én csak azt látom, hogy folyton nehézségek vannak és rendetlenül megy az egész. Mondjuk ki, hogy minden szerdán magánál vacsorázom és ehhez ragaszkodjunk mindaketten.

- Ahogy magának jó, angyalom. Maga a kettőnk közül a dolgozó ember. Természetes, hogy én alkalmazkodom.

Így lett a hajdani minden áldott délutánból hetenként egy este. Jó darabig ezeket a szerdákat a férfi meg is tartotta. De úgy jött, mint a hivatalba. Ahogy belépett, első kérdése az volt, hogy mi van vacsorára. Étkezés alatt az ételt figyelte, a társalgással csak mellékesen foglalkozott. Mikor pedig leültek a feketéhez, rendszerint szakadozottan folyt a beszélgetés. Ha a beszédtárgyak fonala végleg elszakadt, a férfi azzal törte meg a némaságot, hogy nyugodt tulajdonosként átkarolta az asszonyt, aki az ölelést azonnal szenvedélyesen viszonozta. Magdolna most olyan volt, mint a jó tanuló az iskolában. A lelkét kitette nagy szorgalmában, hogy a férfinak mindenképpen a legjobbat nyujtsa. Különös gonddal vigyázott a konyhára, figyelte, hogy Kelen miből, hogyan vesz és mennyit eszik, észrevétlenül kitanulmányozta ízlését és egész háztartásával ahhoz igazodott. Maga vásárolta a városban a Camel-cigarettát, mert Kelen ezt szívta a legszívesebben. Hosszasan tanácskozott Mámival, és oktatta, hogy a sör milyen hideg legyen és a vörös bor milyen langyos. És ugyanilyen odaadó igyekezettel, amilyennel az asztalra vigyázott, iparkodott forró és kívánatos szerelmi társ lenni. Leste a férfi vágyának minden árnyalatát, hogy azt engedelmesen és odaadóan kövesse.

- Azt olvastam valahol, - mondta egyszer, mikor egy csók után ajkaik eltávolodtak egymástól, - hogy az szereti jobban a másikat, akinek csók közben be van húnyva a szeme. És az szereti kevésbé a másikat, aki csók közben a szemét nyitva tartja.

- Úgy. És nálunk hogy van?

- Figyelje csak meg. Maga mindig nyitva tartja a szemét.

- Igen? Lehet. Ezen még sohasem gondolkoztam.

- És azt is olvastam, hogy két ember sohasem szereti egyformán egymást. Egyik mindig jobban szeret, mint a másik. S az a gyengébb kettő közül, aki szerelmesebb. Köztünk tehát én.

- Nono, - szólt Kelen únott udvariassággal - az még nem olyan biztos.

- Drágám, ezt nem nagy meggyőződéssel mondta. Tudjuk mi azt jól mindaketten. Én százszor jobban szeretem magát, mint maga engem. Éppen ezért vagyok kiszolgáltatva magának. Megtörtem, szerény lettem. Megtanultam azzal a kevéssel is beérni.

- Hogyhogy kevéssel? Az olyan keveset jelent, ha én szeretek valakit?

- Ne forgassa ki, amit mondtam. Volt idő, mikor sokkal jobban szeretett, mint most.

- Drágám, semmi sem tart örökké. De amíg nincs itt a vége, ne beszéljünk a végéről.

- Semmi sem tart örökké, igaz. De erre maga azóta jött rá, mióta a magáé lettem. Hallottam én valaha azt a szót is magától, hogy mindhalálig. Nem, nem kell felelnie. Akkor még nem is ismerte sajátmagában a férfit. Újonc volt a szerelemben. Én magának első szerelme vagyok, maga nekem az utolsó.

A férfi felállott. Tett egy-két lépést a szobában. Aztán visszafordult és ránézett Magdolnára.

- Mondja, tudja azt maga, hogy nem tudja, hogyan kell bánni egy férfival?

- Bizony az meglehet. Nagy gyakorlatom nincs benne. De miért mondja ezt? Magával nem helyesen bánok?

- Nem ám. Nem tud egyetlen mondatot mondani, amely mögött ne volna panasz. Az ilyesmi először hízeleg az embernek. Aztán megszokja. Aztán... nem akarok udvariatlan lenni, de szívesebben hallana egy kis vídámságot. Aztán meg maga folyton érezteti velem, hogy szüntelenül a mi... a mi összeköttetésünk végére gondol. Ez nem valami jó politika. Mit szól ahhoz a bankigazgatóhoz, aki minden reggel azt mondja a pénztárosnak: maga nagyon derék ember, kár, hogy előbb-utóbb sikkasztani fog? Minek engem következetesen hozzászoktatni a gondolathoz, hogy az érzéseim előbb-utóbb meg fognak szünni? Lassanként ott tartunk, hogy mikor hazulról elindulok magához, azt mondom magamban: na most megyek Magdolnához két óra hosszat panaszt hallgatni.

Magdolna mindezt megrettenve hallgatta. Belesajdult tudatába, hogy amit Kelen mond, az jórészt helytálló. Tehát nem szabad panaszkodni. Ami fáj, azt le kell nyelni. Nemcsak kifogástalan vacsorával kell becézni a férfit, nemcsak a csók örömét kell adni neki. Szemrehányás nélkül való, mulatságos, együttlétet is. Ha valami nagyon rosszúl esik, leplezni kell. Vagyis nem szabad őszintének lenni. Vagyis hazudni kell. Annak, akit szeret.

Megpróbálta így is. Ha a férfi napokon át nem telefonált, ha gyengédtelen és figyelmetlen volt, mosolygó arccal fogadta. Vidáman beszélgetett vele, nevetni és nevettetni igyekezett. De ebből az következett, hogy a férfi rájött, milyen következmények nélkül való dolog, ha napokig nem telefonál. És most még nyugodtabban mulasztotta el felhívni Magdolnát. Ezt már nem bírta el. A következő alkalommal óvatos és enyhe formában szóvátette.

- Azért azt a kagylót öt nap alatt egyszer felemelhette volna, - mondta nevető arccal, de sírást ígérő hangon.

- Kerestem, drágám, de mással beszélt.

Ez lehetett igaz is, nem is. A dolgot nem lehetett folytatni. Mert ha erre azt válaszolja, hogy miért nem hívta mégegyszer, akkor ez már felelősségre vonásnak, panasznak, nyűgségnek számított volna. Azonkívül a férfinak mindig megvolt az a válasza, hogy Thoroczkayéknál úgyis találkoztak, minek akkor telefonálni? Magdolna tehát rendszerint lenyelte, amit panaszolni szeretett volna. Élete abból állott, hogy várta a férfit. Ha az nem jött, akkor hallgatott. Ha jött, hálás igyekezett lenni a sorsnak azért a két óráért, amelyet ajándékba kapott. Mert most már minden órát, minden jó szót ajándéknak érzett. Szeptember folyamán titokban

elmult ötven éves. Senki sem emlékezett meg születésnapjáról, csak Mámi. Kelen sem. Pedig az ismerte a dátumot régi beszélgetéseikből. De nem jutott eszébe. Apró figyelmetlenség, gondolta Magdolna, és inkább örült neki. Mennél kevesebbet gondol Kelen az ő korára, annál jobb. Őt magát a gyűlöletes ötvenes szám folyton izgatta és üldözte. Úgy hordta magában, mint egy szégyenletes titkot. Hiába érvelt magának azzal, hogy aki negyvenkilenc és háromszázötven napos, az semmit sem különbözik attól, aki ötven éves és két napos. Minden önvígasztaló okoskodást megcsúfolt maga a szám. Úgy járkált vele a világban, mint akinek estélyen lyukas a harisnyája: csak elfogulatlanul viselkedni tovább, csak mosolyogni jobbrabalra, hátha nem veszik észre. Lelkiállapotához hozzátartozott az is, hogy egyszerre erős rokonszenvet érzett az ötvenes évek elején járó hölgyek iránt. Hogy sajátmagát nyugtassa, igyekezett üdéknek és kívánatosaknak tartani őket. Szívesen terelte a szót társaságban az ilyenek alakjára, jó arcbőrére, szép szemére. Ilyenkor mindig visszafordult a szó reá magára, mindig meleg bókokat kapott és ezeket olyan éhesen szítta magába, mint a homok a vizet.

Ezen az őszön jóval többet ment társaságba, mint előző évben. Mert így alkalma volt Kelennel találkozni. Volt már több olyan ház, ahol találkozhattak. Mikesék, Gianuzzi-Contini hercegek, Webscottné, Thoroczkayék. Kedvesét szívesen hívták ezekhez a házakhoz. Részint, mert látnivaló volt, hogy neki szereznek vele örömet, részint mert Kelen Jenő csakugyan divatba jött. Most már igen ügyesen mozgott a parketten, formahibákat nem csinált, a szakmáján kívül álló vitáktól óvatosan távol tartotta magát, és „az asztalnál jól nézett ki”, mint a háziasszonyok mondták. Egy napon Webscottné nagy vacsoráján, ahol zene is volt, azzal lepte meg Magdolnát, hogy táncra kérte. Ő habozott.

- Jöhet nyugodtan, - mondta a férfi, - nem lesz botrány belőle.

Ment vele táncolni. Hosszú-hosszú évek óta most táncolt először.

- Hiszen ez igen jól megy, - mondta tánc közben meglepetten, - mióta táncol maga?

- Arizona és Grill óta, - felelt az nevetve, - most már csak a bridge van hátra. És egy párbaj. És frakk.

- Párbaj? Megbolondult maga?

- Dehogy bolondultam. Az is kell a társaságban. Csak bízza rám. Mindennap vívok.

Ezt már oktató hangon mondta, annak a tanítványnak kissé elbizakodott hangján, aki túlhaladta mesterét. Mikor tánc után visszavezette Magdolnát, úgy hajlott meg előtte, mintha egész életét társaságban töltötte volna. Aztán tovább ment, hogy felkérje a hercegnét. Magdolna tűnődve és aggódva nézett utána. Tisztán látta már ezt az embert. Az a különös dolog történik vele, hogy amit más, egyenletesen felnövekedett férfi harminchatéves koráig átél, azt ő most éli át rohamosan gyors lendülettel egyszerre. Egy hónap alatt él egy évet. Most már túl van a serdülő szerelmen, a gimnazista rajongáson, most már dohányzik és párbajra vágyik, mint a joghallgató. Biztosan meg is szerzi magának azt a párbajt, hogy lovagiasságával önmaga előtt kérkedhessék. De az rosszul is sülhet el. Belé is lőhetnek, nyomorékká is vághatják. Ó, mennyi aggodalma és baja is van egy anyának. Anyának? Magdolna elcsodálkozott a szótól, melyre önkéntelenül gondolt. De aztán helyeselte magában a szóhasználatot. Valóban inkább fiának érezte már, mint akármi másnak. Rossz, gyengédtelen, sok aggodalmat okozó fiának, akit mégis elmulhatatlan szeretettel vesz körül.

Ugyanezen az estélyen történt, hogy a hercegné került melléje a váltakozó csoportosulás folyamán. Beszélgettek erről-arról, főként arról a leányszöktetési botrányról, amellyel aznap tele voltak a lapok.

- Nagy divat Pesten a szerelem, - mondta Liesl, - képzeld, nekem is van egy titokzatos udvarlóm.

- Ne mondd. Miért titokzatos?

- Mert nem tudom, ki az. Valami külföldi lehet, aki itt lakik Pesten. Talán diplomata. Névtelen leveleket ír angolul.

Magdolna felfigyelt.

- Leveleket? Az írást nem ismered?

- Gépen ír. Hosszú vallomásokat. Amiket már szokás írni. Aztán néha névtelenül felhív. Zenét játszat a telefonba. Egész mulatságos. Francescót szoktam ingerelni vele. Hiszen tudod, milyen féltékeny.

Aztán másról kezdtek beszélni. De arra már Magdolna nem igen figyelt. A névtelen vallomások és névtelen felhívások híre, amelyet most hallott, a végsőkig felkavarták. Ez a névtelen udvarló nem lehet más, mint Kelen. Ez az ő módszere. Vele is így csinálta. Mert mikor egymáséi lettek, Kelen megvallotta, hogy azokat a leveleket ő írta, azt a muzsikát ő zenélte bele a telefonba. Most ugyanezt alkalmazza a hercegnőnél is. Ezt nézte ki magának. Természetes, hiszen hercegnő. A képzelt álruhában járó Kemp bárónak legalább is hercegnő kell. Magdolna szaggatottan szedte a lélegzetet. Módját ejtette, hogy táncnézés örve alatt egyedül meghúzódhassék egy ajtónak dőlve. Át akarta gondolni ezt az elemi csapást, amely tetőtől-talpig megrendítette. Lehet, hogy Kelen az csakugyan? Most aztán mit csináljon? Kezdje faggatni? Vagy hallgasson az egészről és egyelőre éberen figyeljen? Teremtő Isten, ki tud itt tanácsot adni? Hallott már olyan esetet, mikor egy asszony teljesen alaptalanul kezdett gyanakodni, de addig gyötörte féltékenységével a férjét, míg annak figyelmét annyira felkeltette a vélt vetélytársnő iránt, hogy éppen féltékenysége folytán következett be az, ami egyébként sohasem következett volna be. Ha ő most elkezd féltékenykedni a hercegnőre, esetleg éppen ezzel ülteti bele a férfi lelkébe azt a gondolatot, hogy ez lehetséges. Ha pedig nem vesz tudomást az egészről és gyanuja, hogy a névtelen udvarló Kelen, igaz, akkor a férfi egyre jobban bele fogja ringatni magát egy új érzésbe, ő pedig el van veszve.

Később megint összekerült Kelennel.

- Mit szól a hercegnőhöz, - mondta neki, - én úgy találom, kitünő napja van.

- Én is. Most általában remek formában van.

- Igen. Az a fajta asszony, aki tetszik a férfiaknak.

- Én egyszerűen imádom, - felelte a férfi nyugodtan, a zavar legkisebb jele nélkül.

Említse most a leveleket, ne említse? Hirtelen elhatározással beleugrott a kérdésbe. Mint aki fejessel kezdi a fürdést.

- Képzelje, van egy titkos udvarlója, aki leveleket ír neki és belemuzsikál a telefonba.

- Igen, ezt nekem is mesélte, - mosolygott a férfi, - valaki visszaél a szabadalmammal. Az ismeretlen tettest be fogom pörölni. Hej, de szép idők voltak azok, mikor magának írtam. Olyan szerelmes voltam, mint egy bolond.

- Volt? Most már nem?

- De kérem, - sietett helyrehozni a férfi a rossz mondatot, - ne kapaszkodjék a szavakba. Jól tudja, hogy szeretem. De ez másféle érzés, mint az volt. Nem is lehet ugyanolyan egy boldog szerelem, mint egy reménytelen. Pardon, fel kell kérnem Thoroczkaynét.

Tehát mégsem ő az, gondolta Magdolna felszabadult sóhajjal. Akinek vaj van a fején, egészen másképpen viselkedik. Valami egészen kis zavarral biztosan elárulta volna magát, olyan hirtelen érte a kérdés. Hálistennek. És miért is lenne okvetlen ő. Sűrűn hallani ilyen ismeretlen

urak „par distance” rajongásáról. Elvégre millió ember él Budapesten. Számos olyan ember akad, akinek látásból, hírből megtetszett valaki. Nem ismeri társadalmilag, nem szólhat neki. Tehát ír. Ez a legtermészetesebb dolog a világon. Száz és száz ilyen levelet hordoz a posta. Azt mind Kelen írja? Nevetséges. Hálistennek, nem írja. És éppen most vallott szerelmet. Kissé kényszeredetten, az igaz, de mégis csak ezt mondta: „Jól tudja, hogy szeretem”. Igy aztán nyugodtan ment haza az estélyről.

Pár nap múlva aztán megtörtént Kelen pofozkodási esete báró mecseki Mautnerrel. Magdolna Mikesnétől tudta meg a dolgot. Az egy délelőtt izgatottan hívta fel.

- Magdolna, mit szólsz ehhez a dologhoz.

- Miféle dologhoz?

- Hát nem hallottad még? A Kelen dolgához. Nem mondta? Azt képzeltem, hogy neked megtelefonálta.

- Nekem nagyon ritkán telefonál. Mi történt? Csak nincs valami baj?

- Reméljük. Ismered te azt a báró mecseki Mautnert?

- Csak hallottam róla. Mindenki nagyon szidja, hogy milyen kiállhatatlan, nyegle fickó.

- Hát kérlek Tegnap este Thoroczkayék, Beecham követségi titkár és a felesége elmentek Kelennel moziba. Utána a Ritz-grillbe jöttek vacsorázni. Mi is ott voltunk egy másik asztalnál két bécsivel, akikkel Lőrincnek megbeszélni valója volt. Ekkor bejött egy színésznővel ez a mecseki Mautner. Mikor elment a Thoroczkayék asztala mellett, megbotlott a Kelen székének a lábában. Kelen visszafordult és azt mondta kicsit élesen: pardon. Erre az visszafordult és kihívóan azt mondta: akar valamit? Kelen nem felelt. Erre mecseki Mautner tovább ment és alig hallhatóan azt mondta: hülye. Kelen bocsánatot kért a társaságtól, felkelt és kiment. Maga után intett egy pincért. Mi már csak arra lettünk figyelmesek, hogy a pincér jön vissza mecseki Mautnerhez és mond neki valamit. Az felállt és kiment. A következő pillanatban a lépcső felől, ahová a teremből nem lehet látni, hatalmas csattanást hallottunk. Aztán kiabálást. De már jött vissza Kelen és visszaült az asztalhoz. A színésznő ijedten kiszaladt. Nem is jöttek vissza. Később aztán Kelen átküldött egy névjegyet az uramhoz és felkérte egyik segédnek, a másik segéd báró Orczy Szabolcs. Ez az uramnak, őszintén szólva, nem nagyon tetszett, mert nem szívesen szekundál együtt egy ilyen lump Orczy-gyerekkel, de nem akarta Kelent megsérteni, másrészt nagyon utálja ezt a mecseki Mautnert, ezt a... várjál csak, hogy is hívják az ilyet Pesten... ja igen, jampec. Hát most itt tartunk. Én azt hittem, te ezt már tudod.

- Honnan tudnám, édes Judit? Csak Kelentől tudhattam volna, de ő, mondom, nagyon ritkán hív fel engem.

- Igen. Hát most tőlem tudtad meg. Mit szólsz ehhez?

- Nagyon haragszom. Kelen ne csináljon nyilvános botrányokat. Az mindnyájunknak, akihez jár, nagyon kellemetlen.

- Hát az igaz. De tudod, már ideje volt, hogy ezt a jampecet nyakonüsse valaki. Én csak látásból ismerem, de mindenütt olyan hányiveti, szemtelen módon viselkedik, hogy az embernek viszket a tenyere. Most megkapta. De viszont most nagyon aggódom, mi lesz. Tettlegesség volt, tehát pisztoly lesz. Lőrinc azonnal rámkiabál, ha lovagias ügyekbe belebeszélek, én nem merek neki szólni. De veled nem kiabálhat, igazán szólhatnál neki, hogy ne töltsék meg azokat a pisztolyokat, vagy ejtsék ki ügyesen a golyót. Én ezt a Kelent úgy megszerettem, hogy most egészen nyugtalan vagyok miatta. Jegyzőkönyvvel ezt nem tudják elintézni. Beszélsz Lőrinccel?

- Drágám, engem éppen úgy letorkol, mint téged. Lőrinc régi módi úriember, te ismered legjobban. Sértésnek venné, ha szólnék. Meg aztán nekem kényes is. Milyen jogcímen szóljak én ebbe? Egy férjes asszony könnyebben megtehetné. De Lőrinccel általában nem teheti meg senki. Amilyen kedves és udvarias ember különben, az első mondatba gorombán beleszólna és félbeszakítaná.

- Sajnos, ez igaz. De akkor mit csináljunk? Nekünk, asszonyoknak kellene valamit csinálni.

- Hallgatni, szívem. És szépen, türelmesen kivárni a férfiak dolgát. A te urad talpig férfi is, meg nagyon jó ember is. Amit meg lehet tenni, azt ő úgyis megteszi. Kelennel beszéltél?

- Beszéltem. Én voltam a telefonnál, mikor reggel Lőrincet kereste. De kérlek, ő sem akart velem szóbaállni. Aféléket mondott minden kérdésemre, hogy „nincs módjában!" Hát most próbálj ezekkel menni valamire.

- Ha megtudsz valamit, szólj ide, jó?

- Hogyne. Te is szólj, ha hallasz valamit.

Elbúcsúztak. Magdolna rögtön tárcsázta a Kelen számát. Otthon találta.

- Angyalom, hát ilyenkor nem tartja érdemesnek felhívni engem?

- Szóval már hallotta. Nem hívhattam, drágám. Elintézés alatt álló lovagias ügyről...

- Jó, jó, ezt ismerem. A maga számára én nem tartozom ilyen szabályok alá.

- Nem akartam nyugtalanítani.

- Hát ezt el is érte, mondhatom. Csak nem képzelte, hogy én ezt nem fogom megtudni? És akkor hagyja, hogy mástól tudjam meg? De nem teszek szemrehányást. Már hozzászoktatott, hogy... hagyjuk. Csak azt mondja meg nekem, hogy én most mit csináljak? Hogy bírjam ki azt az időt, ami előttem áll?

- Ne haragudjék, drága Magdolna, de ebben nem tudok tanácsot adni. Úgyis eléggé fő a fejem. Legyen türelemmel, míg ez a dolog lezajlik. Ja igaz, ma szerda van. Ne vegye rossz néven, de úgy összetornyosult minden, hogy igazán lehetetlen...

- Lehetetlen? Most? Hát egyedül hagy engem ebben a szörnyű nyugtalanságban? És mi tornyosult össze? Hiszen magának semmi dolga, arravalók a segédek. Nézze, akármikor lemondott, szó nélkül beletörődtem. De most az egyszer...

- Ne erőltesse, drágám. Ma, sajnos, nem megy. Ha az egész ügyön túlleszek, azonnal jelentkezem.

- De hát egy órára csak elnézhetne...

- Kérem, - szólt Kelen idegesen - esetleg megpróbálom, de be kell látnia, hogy most nem vagyok ura az időmnek. Nem igérhetek semmit. Majd estefelé telefonálok. Viszontlátásra.

Estefelé nem telefonált. Nem is jött. És másnap sem telefonált. Magdolna úgy tudott meg, amit lehetett, hogy Mikesnével állandó érintkezésben maradt. De Mikesné is csak homályos dolgokat tudott kicsikarni az urából. A lapok csodálatosképpen nem írtak a botrányról semmit. Az ügy húzódott egyik napról a másikra. Mikes konokul megtagadott a feleségétől minden felvilágosítást. Magdolna minden órán úgy járt-kelt lakásán és az utcán, hogy talán éppen abban a pillanatban dördülnek el a lövések. Házassága alatt ugyan megedződött némiképpen. Férjének hat párbaja volt, nagyobbára román közéleti emberekkel, nemzetiségi politikai természetű okokból. Akkor megtanulta, hogy a férfiak lovagias természetű ügyeiben az asszonynak csak a néma aggodalomhoz van joga. Meszlényi Zoltán ridegen ragaszkodott az előírt formák betűihez és sohasem közölte a feleségével, hogy mikor áll ki. Volt olyan

pisztolypárbaja a Kolozsvár melletti Békás nevű berekben, amelyről Magdolnának sejtelme sem volt. Csak akkor tudta meg az egész ügyet, mikor férje sértetlenül hazajött. Máskor tudta, hogy van valami, és reszketve figyelte férje jövés-menését, vajjon ha a kalapját veszi, nem éppen a mérkőzéshez indul-e. Most több mint húsz év multán megint ezt élte át, de még keservesebben, mert hajdan ott voltak gyerekei, akiket magához szoríthatott az aggodalom óráiban enyhülésül. Most nem volt mellette senki. Még az sem, akiért aggódott.

A botrány kedd este történt. Pénteken délben megszólalt a telefon.

- Túl vagyok rajta, - szólt a Kelen izgatottan boldog hangja, - nem történt semmi.

- Ó, hála Istennek! Drágám, angyalom, most rögtön szeretném megölelni. Mikor látom?

- Fel tudok szaladni magához feketére.

- Jaj de sokat kell addig várni. Nagyon siessen.

Kelen, a hős, estilapokat hozott magával. Úgy vetette oda az asztalra a paksamétát, mintha a bárósításáról szóló kutyabőrt hozta volna mutatni. Magdolna felvette a legelsőt. Addig lapozott, míg megtalálta a „Pisztolypárbaj" című közleményt, amelynek még alcíme is volt két hasábon keresztül: „Báró és művész párviadala." A szöveg majdnem kevesebb helyet foglalt el, mint a cím. Ennyi volt a szövege: „Ma délben pisztolypárbaj folyt le az egyik fővárosi kaszárnyában. A párviadal megkezdéséig a helyet és időt gondosan titkolták. Báró mecseki Mautner Jenő, a társaságban jól ismert gyártulajdonos és Kelen Jenő iparművész állottak szemközt egymással. A bárónak Gárdos Endre vívóbajnok és Ulrich Raoul országgyűlési képviselő, az iparművésznek gróf Mikes Lőrinc és báró Orczy Szabolcs voltak a segédei. A mérkőzést Mikes gróf vezette. Sebesülés nem történt. Párbaj után a felek nem békültek ki. A mérkőzésre éttermi összeszólalkozás adott okot."

- Ne nézze a többit, mindegyikben ugyanaz van. Én adtam le.

- Maga?

- Természetesen. Kőnyomatosnak. Ennél nincs tökéletesebb reklám. Pofon vágtam Budapest legnépszerűtlenebb emberét és utána, ahogy kell, kiálltam vele. Nem csodálnám, ha üdvözlő leveleket kapnék. Ezt a hírt én szövegeztem és gondosan vigyáztam rá, hogy teljesen pártatlan legyek. De nézze meg a különbséget a segédek között. Neki Gárdos és Ulrich. Nekem Mikes gróf és Orczy báró. Ezzel most tízszeresen népszerű leszek a társaságban. A jó Isten küldte nekem oda ezt a nyavalyást. Mondhatom, nagyon gyengén viselkedett. Úgy reszketett, mint a fal és halálsápadt volt. A kezéből majd kiejtette a pisztolyt.

- És maga? Nem félt?

- Édes Istenem, maga igazán tanum lehet rá, hogy nem félek a haláltól. Az egyik golyó a fülem mellett sivított el. Félre sem kaptam a fejem. Most itt vagyok. Hanem nagyon komoly mesélni valóm van, ehhez üljünk le.

Magdolna maga szolgálta fel a kávét. És érdeklődéssel várta a mesélnivalót.

- Amit most mesélek, annak a végén azt fogom mondani, hogy a maga segítségére van szükségem. Maga joggal rossznéven vehette, hogy azon a szerdai napon lemondtam a vacsoráját. Szívem szerint természetesen idejöttem volna. De már akkor mondtam, hogy minden egyszerre összetornyosult. Csak túlideges voltam, hogy elmondjam, mi tornyosult össze. Hát kérem, az a fantasztikus dolog történt, hogy feljelentés van ellenem a rendőrségen orgazdaság miatt.

- Micsoda? - sikoltott fel Magdolna majdnem elejtve a csészét.

- Bűnbánóan belátom, hogy abban a szabadrékási dologban magának volt igaza. Orczyék görbe dolgot csináltak. Mindenféle nem tudom micsoda írásokat aláirattak velem. És maga tudja, hogy ha nagyon kérnek, én képtelen vagyok nemet mondani. Megjegyzem, a zárgondnok mindenről tudott. Én felhoztam a bútorokat, amiket kiválasztottam. Az írásokon én szereplek, mint vevő. A Magyary-leánynak ehhez semmi köze, neki én fogom eladni a holmit. Ezzel is jócskán keresek, az Orczy-fiuk negyven százalékot adnak nekem. De már most azt a dollárkölcsönt a Nemzeti Iparbank adta. Valaki odalent fogta magát és névtelenül értesítette a bankot. A bank feljelentést tett az Orczy-fiúk ellen sikkasztás és ellenem orgazdaság miatt. Hát én azért voltam olyan izgatott, mert tegyük fel, annak a jampecnek a segédei valahogyan tudomást szereznek erről a feljelentésről. Azonnal becsületbíróságot kérnek ellenem. Képzelje el, mit szól ehhez Mikes Lőrinc, ha megtudja. Ez volt a nagyobbik izgalom, nem maga a párbaj. Mondhatom, nagyot lélegzettem, mikor ma délben kijöttem abból a kaszárnyából. Persze az Orczy-fiúk is nagyon meg vannak szeppenve.

- Drágám, hogyan tehetett ilyet? Megáll az eszem.

- Én? Mi bajom lehet nekem? Kínáltak bútorokat, megvettem. Mit tudom én, hogy azok le voltak foglalva?

- Hogyne tudta volna. Hiszen nekem éppen maga mesélte. Rögtön figyelmeztettem, hogy vigyázzon. Aztán maga a vételárból negyven százalék sápot kap? Szóval, majdnem dupla árért sózza rá a megrendelőjére a holmit?

- Bocsánat, a megrendelő jól jár. Még így is igen olcsón jut hozzá szép és értékes régi bútorokhoz. Hogy én keresek? Bocsánatot kérek, hát a kereskedés tisztességtelen dolog? Megveszek valamit és igyekszem drágábban eladni. Nem ezt hívják kereskedésnek?

- Igen. Ezt hívják kereskedésnek. De sikkasztott holmival nem szokás kereskedni.

- Hát az igaz. Hibát követtem el. De esküszöm magának, én nem tudtam, hogy ez tiltott dolog. Az Orczy-fiúk megmagyarázták nekem, hogy a bankot semmiféle károsodás nem érheti. Ami le van foglalva, az körülbelül négyszer annyit ér, mint amennyivel ők tartoznak. Aztán meg, ismétlem, a zárgondnok tudta az egész dolgot. Igaz, nekem kezdettől nem ízlett az egész. Már mikor ők kitalálták ezt és nekem elmondták, fáztam tőle. De reggeltől-estig magyarázták napokon át, hogy ez milyen egyszerű, hogy ebben nincs semmi különös, hogy ezt mindenki csinálja, ez így szokás. És a zárgondnok tudott róla, ezt nem győzöm hangoztatni. A hivatalos ember. Mit gondolhattam volna? Arról is meg voltam győződve, hogy az Orczy-fiúkat nem érheti baj. Őszintén szólva, csodálom a rendőrséget, hogy ilyen előkelő urakat éppen úgy kezel, mint a csirketolvajokat.

- Ha lopnak? Már bocsásson meg.

- Az nem úgy van. Ők nem loptak, legfeljebb szabálytalanságot csináltak. És hol a tekintélyek tisztelete, amiről minden nap olvasunk az ujságban? Közérdek az ilyen ősi és előkelő neveket meghurcolni?

- Nem közérdek. És jó volna, ha a maga barátai nem hurcolnák meg a családjuk nevét. De az engem nem nagyon érdekel. Csak maga. Szóval, mondjuk meg az igazat: maga gyenge volt és rá hagyta magát beszélni valamire, aminek a súlyát nem ismerte. Mindenáron azt akarom hinni, hogy csak könnyelmű és nem tisztességtelen.

- De Magdolna! Milyen szavakat használ? Becsületszavamra mondom magának, hogy az egészet egy percig sem néztem tilos dolognak. Maga ismer engem? Hát én orgazda vagyok?

- Magától nem az, de mint látja, bele lehet vinni. Beszélt ügyvéddel?

- Beszéltem. Nem nagyon jókat mondott. Hogy nagyon vigyázzak, mert ebből baj lehet. Az Orczy-fiúk is beszéltek az ő ügyvédjükkel, de az nagyon mérges lett, mikor megtudta, hogy a háta mögött pénzt akartak csinálni és összeveszett velök. Most az a teendő, hogy a bankot minden áron rá kell venni a feljelentés visszavonására. Ez az a kérés, amit magához akarok intézni. Adjon tanácsot. Keressen az ismerősei között valakit, akinek szava van annál a banknál. Rőser nem jó, mert az a bankkal rosszban van, már ezt is kiderítettem. Ha most segít rajtam, Magdolna, elmegyek a templomba és megesküszöm, hogy soha, soha többet ilyen homályos dolgokba nem megyek bele. Tud valamit?

- Tudok. Nem Mank Ignác ott az elnök?

- De éppen az. Éppen azon fordul meg minden, azt mondták nekem.

- Akkor talán el tudja intézni. Klárihoz kell fordulnia. Neki nagyon jó barátja ez a Mank Ignác. Dolgoztat a Klári irodájában és Klári jár a házhoz.

- Ez nagyszerű. Maga igazán valóságos kincs, Magdolna.

- Menjen azonnal Klárihoz. De el ne mondja, hogy a tanácsot tőlem kapta. Klárival most nem vagyunk jó viszonyban.

- Mi történt? Miért?

- Maga miatt, drágám. Mert a maga érdekében elmentem Detkyhez, az ő érdekében nem.

- Hát ebben neki nincs igaza, mert...

- De igen, igaza van. Szóval, engem ne említsen. Csak kérjen tanácsot tőle. Ő magától fogja a Mank nevét mondani.

- Köszönöm szépen. Én akkor nem is tétovázom sokat, most azonnal megyek a bárónőhöz. Aztán majd megtelefonálom, hogy mit végeztem.

Kelen sürgősen búcsúzott és indult az előszoba felé.

- Meg sem csókol? - szólt utána Magdolna.

- Ne haragudjék, - fordult az vissza, - azt sem tudom, hol a fejem.

Nyájas igyekezettel átkarolta Magdolnát és megcsókolta. Mint aki kötelességét teljesíti. Aztán már szaladt is. Ő szomorúan nézett utána és gondolataiba merült. Mi lesz, ha ezt az ügyet nem sikerül elintézni? Még elképzelni is borzasztó. Kelen Jenőt igen könnyen elítélhetik. Egyszerűen becsukják, mint a szegény ügynököt, aki a részletre vásárolt írógépet eladja szorultságában. Törvényszéki tárgyalás. Ujságok. Kelen a fogházban. Soha többé talpra nem állhat. Megélte félesztendei pünkösdi királyságát, grófokkal tegeződött, hercegi házhoz járt, bárópajtásokkal örvendezett a hejehujának, aztán visszazuhan a semmibe, ahonnan jött. Magdolna pedig itt marad, azzal az arcára sütött szégyennel, hogy sikkasztót varrt a társaság nyakába. Szeme ezekre a rémképekre vadul villant egyet, ettől az embertől menekülni kellene. Ennek nem lesz jó vége. A szégyen átkát hordja magával, amelyben született. Igen, mindenáron meg kellene még csinálni, hogy ebből az ügyből ép bőrrel menekedjék, de aztán gyorsan és erőteljesen elszakadni tőle. Megelőzni azt a fájdalmat, amelyet a férfi szakítása fog egyszer okozni és az öregség, a lemondás csendes öblébe menekülni. De hiába látta, hogy ezt kellene csinálnia. Tudta, hogy nincs ereje hozzá. Ahányszor átkarolták egymást, mindig azzal a gondolattal símult a férfi melléhez, hogy ki tudja, mi lesz holnap, talán most utóljára asszony életében. De mikor a tragikus boldogság fájdalma és viharos öröme megszűnt s ő rápillantott maga mellett kedvesére, rimánkodó vágy fogta el, hogy még ne legyen vége az életnek; ha csak egyetlenegy csókot is szabott még ki neki a végzet, hát legyen egyetlenegy, de azt az egyet még lehessen várni.

A férfi estefelé felhívta.

- Hálásan köszönöm a tanácsot. Igen jól ment minden. Claire bárónő csakugyan maga vetette fel a Mank nevét. Úgy gondolja, hogy az ügyet nem lesz nehéz rendbehozni. Jövő héten valamelyik este meghív bennünket együtt, a Mank-házaspárt és engem. Össze fog barátkoztatni. De már addig is intézkedik. Általában roppant kedves volt hozzám a leánya. Képzelje, megtanít bridgezni. Azt mondta, hogy majd nevel belőlem egy jó negyediket, mert negyedikre lépten-nyomon szükség lehet. Halálos kár, hogy két ilyen nagyszerű ember, mint maga és a leánya, így eltávolodtak egymástól. De majd én megpróbálok közvetíteni, jó? Szeretném valahogyan meghálálni a jóságát. Hát most búcsúzom, ha lesz valami fordulat, mindjárt értesíteni fogom. Szívből köszönöm mégegyszer a kitünő tanácsot. Majd meg is találom a módját. Kezeit csókolom.

Magdolna mélabúsan elmosolyodott. Milyen könnyű volna a módját megtalálni. Csak egy kis szeretetet mutatni, csak egy kicsit gyengédebbnek lenni. Most már egészen kevés is elég volna.

A hét végén Liesl hercegnőnél teázott. Október vége volt már, fázósan érkezett és örült a teának. Kellemesen beszélgettek hármasban, nem volt rajta és a házaspáron kívül senki más. A társalgás nemsokára Kelenre fordult. Párbaját emlegették. A herceg nagyon dícsérte Kelent. Ember a talpán. Igazán ideje volt, hogy jőjjön olyan rendes legény, aki azt a szemtelen alakot rendre tanítsa. „Questo pescecane insolente." És a kertet is milyen kitünően megcsinálta. Jövőre, ha virágok lesznek benne, látványosságnak fog számítani. Liesl is versenyt magasztalta. Magdolna boldog volt. Mint akinek a fiát a kormányzó gyűrűjével avatják doktorrá. Aztán Don Francesco, végezvén teájával, elköszönt és visszavonult. A két asszony egyedül maradt. Németre fordították a szót.

- Képzeld, megint írt a titkos udvarló - mondta Liesl.

- Ne mondd, - mosolygott Magdolna, - mit ír? Áradozik?

- Sajnálom, hogy eldobálom ezeket a leveleket, most megmutatnám. Azt írja, hogy életveszélyben volt, de rám gondolt és ennek tulajdonítja, hogy életben maradt. Aztán azt írja, hogy mikor csókolódzik, engem képzel oda, tehát vegyem tudomásul, hogy viszonyunk van. Nagyon mulatságos. Megmutattam Francescónak. Olyan dühbe jött a féltékenységből, hogy szeretett volna széttépni valamit. Aranyos volt. Tudod, hogy azért jól esik néha egy asszonynak, ha a férje ilyen féltékeny.

Még sok mindent beszélgettek, de Magdolnába csak az a titkos udvarló vésődött bele megint. „Életveszélyben volt." Ez a pisztolypárbajt jelentheti. És ha azokat a leveleket Kelen írja, akkor borzasztó dolog következik belőle. Kelen, mikor őt tartja karjai között, mást képzel oda. Ez irtózatos.

A gondolat most már túlságosan befészkelte magát a fejébe. Szüntelenül ezen tépelődött. Képzelgései százszor megjárták ugyanazt a kétágú utat: miért valószínű, hogy azokat a leveleket Kelen írja és miért nem valószínű. Beleképzelte magát mindakét eshetőségbe, de mintha kedve telnék önmaga kínzásában, sokkal gyakrabban a rosszabbikba. Mint akinek zúzódás van a testén és nem fér tőle, minduntalan nyomogatja, hogy fájjon. Ez pedig nagyon fájt. Mikor maga elé idézte kettejüket összeforrva és a férfi homloka mögött a más asszony gondolatát látta, felnyögött és fejét rázta megalázott kínjában. Aztán ezerféle tervet főzött ki, hogy milyen ügyes kérdéssel igyekezzék kifürkészni az igazat. Például egy szerelmes pillanatban azt kérdezi a férfitől: „Most kire gondol?" És figyelni arcát, hogy kifejezése hogyan válaszol a hirtelen kérdésre. Vagy tréfásan azt mondani: „Liesl megmutatta nekem a maga leveleit." És figyelni, hogyan árulja el magát. Vagy megkérni Lieslt, hogy a legköze-

lebbi levelet ne dobja el, megvizsgálni, milyen gépen írták, aztán ügyesen kitudni, hogy Kelennek milyen írógépe van otthon. Száz ilyet kieszelt, de mindet elvetette.

Nem is lett volna alkalma megpróbálni egyiket sem. Mert a férfi nem jött el hozzá. Az elmúlt szerdán a párbaj és a feljelentés izgalmai miatt nem jött. Most pedig ismét lemondott, mert Klári éppen aznap estére hívta össze Mankékkal. Ezt az okot be kellett látni.

- Nem baj, - mondta Kelen, - holnap úgyis látjuk egymást Thoroczkayéknál.

Magdolna a szemrehányások egész áradatát felelhette volna erre. Nem baj? Hát nem nélkülözi a négyszemközti meghitt beszélgetést? Nem hiányzik a csukott szoba kedves magánya, ahol nyugodtan nyúlhatnak egymás kezéért? Nem hiányzik annak a nőnek ölelése, akit szeret? De mindebből nem mondott el semmit. Szótlanul tudomásul vette a lemondást. Most már a másodikat. Készen arra, hogy egy hétig csak társaságban lássák egymást. És készen arra, hogy remegve várja a következő szerdát, vajjon mi lesz.

Thoroczkayéknál találkoztak másnap. Kelennek feltűnően jó kedve volt. Az asztalnál főként ő beszélt. Elmondatták vele a párbajt részletesen, mert még voltak, akik nem hallották. A hős már legalább huszadszor mondta el a történetét, amely egyre kerekedett a folytonos elmondás következtében, új részletekkel bővült.

- Nem mondom, - mesélte Kelen elégedett mosollyal, - nem éppen kellemes érzés, mikor az ember hallja, hogy a golyó elsivít a füle mellett...

Többen összenéztek. Az elbeszélés nagyon tetszett. Kelen úszott a sikerben. Jóval később adódott egy pillanat, mikor Magdolna észrevette, hogy Kelen magányosan leül még egy feketét inni. Azonnal odaült mellé. A férfi arca most komor volt és ideges. Magdolna kérdezősködött, hogyan áll a feljelentés ügye. Kelen ímmel-ámmal felelt, hogy elég jól áll, valószínűleg rendbejön, csak sok pénzbe kerül. Vissza kell küldenie a bútorokat, viseli a szállítás költségeit és az egész per költségei is őt terhelik. Az Orczy-fiúk ugyan vállalják elvben a költségek kétharmadrészét, de fizetni egyelőre nem tudnak. Aztán megakadt a társalgás.

- Hogy van az, - szólt Magdolna hosszabb csend után, - hogy társaságban olyan jókedvű, ha pedig velem beszél, mindjárt ilyen sötét?

- Az onnan van, hogy társaságban igyekszem erőt venni magamon, de maga előtt nem kell alakoskodnom.

- Miért ilyen rosszkedvű?

- Nem érzem jól magam. Az idegeimmel nem bírok. Rosszul alszom, sokat fáj a fejem. De menjünk vissza a társasághoz.

És a következő percben már jókedvűen társalgott és nevetett. Elvégre el is lehetett hinni, hogy alapjában fáradt és kedvetlen. Majd szerdán részletesen fognak beszélni erről az idegességről. Majd szerdán. Ez a két szó valóságos szállóigévé vált már gondolataiban. Naponta sokszor jutott eszébe olyasmi, amit el akart mondani kedvesének, vagy megkérdezni tőle. Mindig ezt felelte magának: majd szerdán. Azon az ingatag, sohasem biztos és aggodalommal, vágyódással, alázatosan várt szerdán.

Ezt a mostani szerdát a férfi nem mondta le. Délben telefonált és Magdolnában meghűlt a vér: megint lemond. De nem ez történt. Kelen bocsánatot kért, hogy este nem igen tud kellemes társaságot nyujtani, mert nagyon fáj a feje. Úgy is érkezett, szenvedő arccal, komor tekintettel. Magdolna port kínált neki, borogatást, egy kis jóleső nyomkodást; a férfi mindent visszautasított. Viszont hatalmas étvággyal evett. Vacsora után elmondta, hogy a bank visszavonta a feljelentést, Claire báróné remekül dolgozott.

- Ja igaz, meg szeretném kérni, hogy ezeket a szerdákat tegyük át keddre.

- Ahogy magának jó, angyalom. Miért?

- Mert Claire bárónőnél megkezdtem a bridge-tanulást. Ő rendkívül kedves hozzám és ezt rendszeresíteni akarja. Hetenként kétszer lesz bridge-tanulás. Neki legjobban a szerda és szombat felel meg.

- Nagyon szívesen. Legyen kedd. Tehát most három foglalt estéje lesz hetenként. Kettő a lányomnál, egy nálam.

- Igen. Jaj de fáj a fejem. Ezt nem lehet elviselni.

- Dőljön le, ha akar. Talán úgy enyhülni fog.

Kelen felállott. Fejét rázta.

- Nem ér az semmit. Legokosabb lesz, ha hazamegyek és lefekszem.

- Ha annyira szenved, nem is merem tartóztatni. Holnap szóljon ide, hogy jobban van-e. Nagyon aggódom magáért.

A férfi csak bólintott, mintha minden kimondott szótól is jobban fájna a feje. Csak kezet csókolt és elment. Magdolna az órára pillantott: most múlt háromnegyed tíz. Mámi még csörömpölt odakint az edénnyel. Ezt a szerdát várta ő három hete olyan remegő és lelkendező vággyal.

S most ugyanígy várta a keddi estét. A hat nap alatt egyszer látták egymást, Mikesék társaságot szerveztek, hogy megnézzenek valami úszóversenyt a fedett uszodában. De két-három mondatnál többet nem beszélhettek. Kelen Mikesné és Thoroczkayné között ült. Nagy érdeklődéssel figyelte a versenyt, izgult, előre hajolva kiabált, tapsolt. Magdolna lopva őt nézte, nem a versenyt. Megremegett magában, a férfi érdekes, jól rajzolt arcéle megdobogtatta a szívét. És egyszerre meglátta, hogy annak a halántékán néhány alig észrevehető fehér hajszál csillog. Ez mélységes örömet keltett benne. Őszül tehát az is. Öregedni fog az is. De miért nem tesz csodát a sors és miért nem öregíti azt sokkal gyorsabban? Milyen szép volna, ha életkoruk egyszer csak összeérne. Milyen másképpen lehetne megfogniok egymás kezét.

Aztán eljött a kedd. A férfi rendes időben érkezett. Panaszkodott, hogy idegeivel sehogysem tud rendbejönni. Feje ugyan most nem fáj, de végtelenül törődöttnek és fáradtnak érzi magát. Egyébként már orvosnál is járt, aki szívneurózist és gyomorneurózist állapított meg. Valami különös gyógymódra nincs szükség, de minden izgalomtól tartózkodnia kell. Magdolna figyelmesen hallgatta. Közben kutatóan szemügyre is vette. Kelen egyáltalában nem tette beteg ember benyomását. Arca majd kicsattant az egészségtől.

- És sokat kell sétálnom, - mondta végül a panaszkodó.

- Annak örülök, - kapott Magdolna a szón, - én is sokat sétálok. Csatlakozom magához. Majd nagyokat járunk, jó?

- Hogyne. Nagyon fogok örülni.

Mikor a feketét megitták, Kelen váratlanul felállott.

- Mondja mit szólna, most egy sétához? Gyönyörű száraz idő van kint. Kimehetnénk a bástyára.

Magdolna dermedten nézett a kérdezőre. Most már mindent értett. Másodpercnyi szünet után válaszolt:

- Szívesen. Máris mehetünk.

Amint kiértek a bástyára, a férfi egyszerre élénk és beszédes lett. Előbbi panaszos hangja teljesen megváltozott. A bridgeről kezdett beszélni. Hogy az mennyire érdekli és szórakoztatja. Úgy látszik, nagyon gyorsan meg fog tanulni, azt mondták, hogy erős kártyaérzéke van. Furcsa dolog ez a kártyaérzék. Valaki lehet kitűnő matematikus, de a kártyaérzéke hiányozhatik. Vannak határozottan ostoba emberek, akik elsőrangú bridge-játékosok...

Itt elhallgatott a férfi, mert Magdolna megállt a néptelen bástyán. Balfelől lent a budai házak fényei mintha a csillagos eget tükrözték volna. Kelen kérdően nézett Magdolnára.

- Mondja, kedvesem, - szólt az asszony, - miért nem őszinte hozzám?

- Mely tekintetben?

- Miért nem mondja meg tisztességesen és őszintén, hogy már nem kellek magának?

- Kérem, ez a kérdés nem ilyen egyszerű, - felelt a férfi, mialatt megint megindultak, - én ma is szeretem magát. De a vágyaimnak nem tudok parancsolni. Ez őszintén fáj nekem, de nem tehetek róla. A szerelmem él, de a vágyam meghalt. Mit csináljak.

- Ez legalább őszinte beszéd. Szebb lett volna, ha nem gyötör ennyi ideig, ha nem okoz nekem ilyen borzasztó heteket, s ha nem aláz meg azzal, hogy könyörületből megölel, mikor már nem kellek. Ahelyett színházat játszik nekem fejfájással és ilyesmivel. Mi valaha nagyon szerettük egymást. Méltó ez hozzánk?

- Én most is szeretem, - szólt a férfi gyáván.

- Vigyázzon, mert amit most mond, az nagyon fontos. Ha már semmit nem szeret, akkor szabadon engedem. Velem ne törődjék. Hogy velem mi lesz, az az én dolgom. De ha szeret még valamennyire, akkor maradjon meg nekem. Amiért egy viszony elmúlik, azért a szerelemnek még nem kell elmúlnia. Szerelmes valakibe?

- Ó dehogy. Nincs nekem senkim. Mondom, hogy magát szeretem.

- És mellettem akar maradni?

- Igen, igen. Okvetlen.

- Köszönöm. Akkor maradjunk így. Azt hiszem, most többet fogom látni. Most már nyugodtan jöhet hozzám. Nem kell félnie, hogy elcsábítom. Látja, nevetni is tudok. Nem olyan tragikus dolog ez. Bármiről szívesen és könnyen lemondok, ha cserébe azt kapom, hogy maga hozzám tartozik és ragaszkodik hozzám.

- Ezt boldogan megígérhetem.

- Helyes. Megállapodtunk. Most kísérjen haza, mert kezdek fázni. És beszéljünk másról. Hogyan áll a munkáival?

Kelen élénken, szívesen ment bele a társalgásba. Meglátszott rajta a rendkívüli felszabadulás. És mialatt munkáit magyarázta, Magdolna fájdalmasan gondolt arra, hogy csókja mekkora teher lehetett ennek az embernek, ha most ilyen feltűnő megkönnyebbülést érez. Mikor a kapuhoz értek, kezet nyujtott.

- Rég nem adott munkát nekem, angyalom. Nem segíthetnék valamit?

- Őszintén szólva szerettem volna éppen kérni valamire, de restelltem.

- Boldogan akármit. Halljuk.

- Seholsem találok bidermeier-bútorba való fehér porcellánszöget, de nagyalakút. Ami van, az mind kicsi. Egészen nagy kellene.

- Rendben van. Holnap utána nézek. Telefonál?

- Ó most már jobban fogom magam viselni. Kezeit csókolom.

Mikor a kapu becsukódott, Magdolnának eszébe jutott, hogy Kelen még mindig tartozik huszonöt pengőjével. Ez a huszonöt pengő egyszerre nagyon fájt neki. „Fukar vagyok, - mondta magában, - csakugyan öregszem.” Aztán végigment az udvaron. Fent várta otthona, a soha most már vissza nem térő vad csókolódzások emlékeivel.

Félt, hogy sírni fog. Tulajdonképpen nem is tudta, mi megy most végbe bensejében. Volt abban bizonyos kíváncsiság, ahogy magába nézett, hogy szemlét tartson. És azt látta magában, hogy semmi sem ösztönzi zokogva az ágyra borulni. Inkább valami fáradt megnyugvás símogatta. Talán elérkezett valamihez, amiben nem éri csalódás. És meglepetve érezte azt is, hogy érzelmei a férfi iránt csodálatos módon egyszerre megváltoztak. Egyszerre jobban szerette. Azok a visszafojtott szemrehányások és vádak, amelyeket megsértett és megalázott érzékei támasztottak lelkében a férfi ellen, nem voltak sehol.

- Jó éjszakát, - mondta magában, mikor lefeküdt, - te rossz, te haszontalan, te kedves.

IX.

De ahogy ehhez az új állapothoz élete hétköznapjaival igyekezett hozzáilleszkedni, azt kellett észrevennie, hogy a testetlen szerelemnek is van féltékenysége.

Most már nem érzéki rémképek üldözték. Ha képzeletében - egyre ritkábban - feltolakodott a kép, hogy a férfi valaki mást átkarol és szája egy másik szájat keres, már nem érzett olyan égető és elviselhetetlen fájdalmat, mint azelőtt. Elfordította tekintetét ettől a képtől, mint valamitől, amit nem illik nézni. De a lehetőség, hogy Kelen szerelmes lehet valakibe, halálra kínozta. Most kezdte csak igazán izgatni a kérdés, hogy Liesl hercegnőnek ki írja azokat a leveleket. És ha most még kevésbé kérdezgette Kelent, merre járt, kikkel vacsorázott, viszont ezt a kérdést egyenesen nekiszegezte.

- Mondja meg nekem őszintén: nem maga a Liesl titkos udvarlója?

- Dehogy, - felelt nevetve Kelen, - én nyilt udvarlója vagyok. Határozottan flörtölök vele, már amennyire vele flörtölni lehet.

- Emlékeztetem magát régi igéretére: mihelyt szeretni fog valakit, szól nekem. Állja még ezt?

- Állom.

- Becsületszavára nem maga küld neki névtelenül virágot? Tegnap is kapott.

- Kérem, - szólt idegesen Kelen és már nem nevetve, - szeretném, ha ezt a kérdést most tárgyalnók utóljára. Ha én a hercegnőtől akarok valamit, egyszerűen szólok neki. Elég bizalmas viszonyban vagyok vele. Nincs nekem szükségem ilyen regényes dolgokra. Akkor kellett ilyen leveleket írnom, mikor teljes képtelenségnek tetszett, hogy egy előkelő úri hölgyhöz közeledhessem. De most már más világot élünk. Egyszóval kijelentem egyszer s mindenkorra, hogy nem én vagyok az a rejtelmes ember és pont.

Ilyen nyers és idegen hangot Kelen még egyszer sem használt. Magdolna érezte, hogy rendre kellene utasítania. De nem tette. Félt, hogy szóváltás lesz belőle. És kockára teszi, amit eddig nyert: Kelen most csakugyan gyakrabban hívta fel telefonon és olykor együttes sétákat is indítványozott. Minden telefon, minden találkozás külön boldogságot jelentett számára: azt az illuziót, hogy szerelmes, hogy szeretik, hogy a párjával van együtt. Ha ezt elveszti, a világ összeomlik. A faggatást tehát megfélemlítve hagyta abba. Most még jobban igyekezett a férfi kedvére tenni, mint azelőtt. Megbízásokat kért tőle és bőven kapott is. A rabszolga igyekezetével gyalogolta be a várost, hogy valamilyen brokátot megkeressen. Még csalt is: olykor úgy tett, mintha elfelejtette volna a megbízatás valamely részletét, hogy telefonon felhívhassa. Pedig nagyon jól emlékezett mindenre. De hallotta a hangját, beszélt vele, egy-két szeretetteljes szót mondhatott neki.

És másképpen is csalt. A fővárosi könyvtártól hivatalos felszólító levelet kapott, hogy a kölcsönzés határideje lejárt, szíveskedjék azt az olasz szakmunkát visszaszolgáltatni. Azonnal felhívta Kelent.

- Angyalom, zavarnom kell valamivel. A Fővárosi Könyvtár kéri vissza a könyvet.

- Miféle könyvet?

- Csak egy van. Amit én hoztam el onnan magának. A hercegék kertjéhez kellett.

- Ja igen. Nem adtam én azt vissza? Nekem úgy rémlik, hogy visszaadtam.

- Nem szívem, egész biztos, hogy nem adta vissza. Legyen szíves, keresse meg és kedden hozza el.

De Kelen nem hozta el kedden a könyvet. Elfelejtette. Jövő keddre igérte. Magdolna délben külön felhívta, hogy a könyvre figyelmeztesse. A férfi türelmetlenül válaszolt, hogy jó, jó, majd megkeresi. Este nem hozta el. Soká kereste, de nem találta. Úgy látszik, elrakta valahová. Vagy talán a hercegéknél hagyta. Jövő hétig okvetlen megkeresi. Magdolna még kétszer kérte tőle a könyvet, végül Kelen már olyan mérges lett a könyv említésére, hogy káromkodást harapott el a foga között. És Magdolna, gyávaságában, többet már nem is merte említeni. A Fővárosi Könyvtár újabb levelet írt, sürgetőbbet és szigorúbbat. Magdolna azonnal beszaladt a városba. Elment a könyvtárba és ott kikönyörögte, hogy a kölcsönzési határidőt hosszabbítsák meg neki, aztán elment a rendes könyvkereskedőjéhez és megrendeltette vele a könyvet Olaszországból. Mennél sürgősebben követelte, akármibe kerül. Nyolc nap alatt megkapta a könyvet, fizetett érte nyolcvan pengőt. Ezen összeveszett a könyvkereskedővel, aki váltig magyarázta, hogy ez mélynyomású, illusztrált díszmunka, a nyolcvan pengő még kevés is érte. De ő mégis haragudott. Önmagára és kényszerhelyzetére. Nem volt kin kitöltenie ezt a haragot, csak az ártatlan könyvkereskedőn. Aztán szaladt a könyvtárba és visszaadta a könyvet. A tisztviselő meglátta, hogy a könyvtár pecsétje nincsen benne.

- Miért méltóztatott a hozatással fáradni, ha elveszett? Tetszett volna ideadni a huszonnégy pengőt, mi meghozattuk volna.

- Mennyi? Huszonnégy?

- Annyi a katalógusi ára, - felelte az, miközben beleütögette a pecsétet.

Magdolna önkéntelenül kapott utána. De észbe kapott, hogy már késő. A pecsét benne van, nem lehet visszaküldeni. Ötvenhat pengő tiszta kár. Takarékos természete majdnem könnyeket ejtett. És Kelen minderről nem tudott semmit. Ha később a könyv eszébe jutott is, jobbnak látta nem említeni, nehogy megint mérgesen keresnie kelljen. Viszont adott más munkát Magdolnának, más szaladgálni valót. Mígnem egy napon így szólt:

- Mától kezdve nem leszek annyit terhére. Nagy eset történt nálam. Kisasszonyt vettem fel.

- Ne mondja. Fejlődik az iroda. Ez jó hír. Csak azt sajnálom, hogy nem segíthetek magának. Milyen a kisasszony?

- Még nem tudom. December elsején lép be. Nem is én vettem fel, hanem Claire bárónő. Nagyszerű egy ember az a maga leánya, mondhatom. Le kell venni a kalapot előtte. Kevés ilyen szervező tehetséggel találkoztam. Megnézte a műtermemet...

- Ó, Klári fent járt magánál?

- Igen. A mult héten. Körülnézett és azt mondta, hogy ebből majd ő fog valamit csinálni. És most egymásután kapom tőle a legremekebb tanácsokat.

- Úgy, például milyeneket?

- Hát például a reklám dolgában. Nem hirdetéseket kell feladni, hanem megbeszélni a kiadóhivatallal, hogy kellő pénzért ejtsenek el egy-két megjegyzést a szövegrészben. Esetleg egy ujságíró jóbarát még szívességből is megteszi. Mondjuk, ez van egy cikkben: „Az alperesről, aki nyomorára hivatkozott, kitűnt, hogy olyan elegáns lakásban lakik, mintha Kelen Jenő rendezte volna be." Ez rossz példa, csak meg akartam magyarázni, hogy mi a Claire gondolata. És mindent ki is tud vinni, mert a világon mindenhova van összeköttetése. Össze fog engem ismertetni ujságírókkal is. Szóval ezt a kisasszonyt ő vette fel. Tudja, ez érdekes, hogy Clairenek milyen igaza van: egy ilyen kisasszony az ember egész életét rendes kerékvágásba tereli. Rendesen kell felkelni, mert a kisasszony jön és ha már fizeti az ember,

akkor dolgoztatja is. De hogy rendesen felkeljen az ember, idejében le is kell feküdni. Nincs lumpolás, nincs lokál. Alig várom, hogy az a kisasszony belépjen.

- Angyalom, ezt eddig is megcsinálhatta volna saját magától.

- Nem. Én arra nem vagyok képes. Nincs energiám. Mellém kell valaki, aki piszkál. Ha mindjárt kisasszony is.

- És egyetemi évei alatt ki piszkálta? És mikor állás nélkül volt, ki piszkálta, hogy angolul tanuljon?

- Az egyetemen tanulnom kellett, hogy meg ne bukjam, a szigorlaton, mennél hamarább állást kapjak és meleget ehessem. Mikor pedig nem volt állásom, azért mentem könyvtárba, mert ott fűtöttek. Ha már ott voltam, tanultam. Vagy pedig azért mentem, mert valami nagyon érdekelt. Ez így van, ahogy mondom: engem rendben kell tartani.

- Irígylem azt a kisasszonyt. Bár én tarthatnám rendben.

- Nem, maga arra nem jó. Maga túlságosan gyengéd és elnéző. Nekem kemény kézre van szükségem. Nekem az kell, hogy az a kisasszony lármázzon velem, ha nem vagyok pontos.

- De hátha a kisasszony fél, hogy maga felmond neki, ha lármáz?

Kelen nem fogta fel a kérdés értelmét.

- Ha nélkülözhetetlenné tudja magát tenni, - felelte, - akkor nem kell félnie. Mi történt? Magának könnyes a szeme. Mi az megint, az ég szerelmére? Mondtam valamit? Igazán, az ember az sem tudja, hogyan vigyázzon. Mi baja?

- Semmi.

- Semmi. Ez aztán válasz. A legértelmesebb társalgás közben elkezd sírni és azt mondja, hogy semmi baja. Drága, valljuk meg, egy kis türelem azért kell magához. Ne legyen rejtélyes, az már nem divat, mondja meg, hogy mi lelte.

- Az a bajom, drágám, hogy sohasem éreztem magamat nélkülözhetetlennek, s azért sohasem mertem, mint maga mondja, lármázni. Féltem, hogy felmond. Csakugyan nem vagyok alkalmas arra, ami magának kell.

- De a jó Isten áldja meg, hát még mindig ilyeneken töri az eszét? Olyan jól megvagyunk, rendesen telefonálok, elég gyakran beszélgetünk, minden úgy megy, ahogy maga akarja. És még mindig nyafog... Ó bocsánat, ez a szó kiszaladt a számon, gyorsan visszavonom. Szóval, még mindig sírás és panasz. Ez egy kicsit fárasztó, kénytelen vagyok megmondani.

Magdolna gyorsan megtörölte a szemét.

- Sajnálom, majd máskor jobban vigyázok. Megy már? Haragszik?

- Dehogy is haragszom. Világért sem. Úgyis mentem volna. Na, nyugodjék meg. És máskor, ha ideges napja van, mondja meg, hogy jöjjön máskor. Az ilyen kis jelenetek nem használnak a barátságunknak. Holnap megnézi azokat a falikarokat?

- Hogyne, már kora délelőtt elmegyek.

- Nagyon köszönöm. Ha megkérhetem, telefonáljon tízig, mert tízkor már dolgom van. Viszontlátásra, drága szivem.

„Drága szivem.” Ez azonnal jóvátett mindent. Kis fény a sötétségben. Két odavetett szó, de a sebeket csodálatos varázsszer gyanánt azonnal behegeszti. Most már minden jól van. Megenyhülten végezte a napot és készülődött a másnapra. Óbudára kellett kimennie megnézni

azokat a falikarokat, tehát korán kellett kelnie. Kiszámította, hogy ha rögtön elalszik, még nyolc órát alhatik. Arra pedig szüksége volt, hogy az idegeit rendjökön érezze.

Azonban nem tudott elaludni. Utóbbi időben általában sok baja volt az alvással. Aludni még csak tudott volna, hanem elaludni nem tudott. Holtfáradtan, álmosan feküdt bele az ágyba, kéjesen húnyta be égő szempilláit, gondolatban még imádkozott valami mélyről jövő, szavakba nem foglalt, alaktalan fohásszal, aztán érezte, hogy most mindjárt elalszik. Ez tartott tíz percig. Tíz perc mulva teljes éberséggel magához tért. Csak fáradtsága maradt meg, álmossága eltünt. S akkor jöttek a kétségbeejtő, gonosz órák. Amelyek megindították gondolatai malmát. Ez a malom addig őrölte a gondolatokat, míg izgalom nem ömlött belőle. Ha elkezdett tünődni, egy félóra alatt úgy felizgatta magát, hogy az alvásnak még az a kevés reménye is messze repült tőle, amije még megmaradt. Most is szendergett tíz percig, de aztán arra eszmélt, hogy egészen éber. Gondolkozni kezdett. Azaz nem is gondolkozott, mert tudta, hogy annak nem jó a vége. Csak hagyta kénytelen-kelletlen szabadjára csapongani kusza tünődéseit. Most először a „drága szivem" jutott eszébe s ettől elmosolyodott a sötétben. De aztán Klárira került a sor, aki kezébe vette a Kelen dolgait. Ez fájt neki. Nem szerelmi, hanem valami gyakorlati féltékenységgel töltötte el. Szerelmileg nem volt mitől tartania, hiszen Klárinak megvan a maga valakije. De tudta, hogy mihelyt az élet praktikus vonatkozású kérdéseire kerül a sor, ott ő messze leánya mögött marad. Klári ügyes, élelmes, szívós, üzletileg valóságos zsidó esze van, sőt örmény, mert a dédanyja apai ágon Gopcsa-lány volt. Amihez Klári hozzányúl, abból kő kövön nem marad, de aztán felépül másként. A Kelen irodáját, ha kedve támadt megszervezni, nagyszerűen meg fogja csinálni. És anyja lihegő szolgálatkészsége, ijedt igyekezete, félénk gyengédsége, egyszóval tehetetlen szerelme messze hátul fog kullogni a Kelen hálájában. Mindezen tünődve egyre izgatottabb lett. Késő hajnalban aludt el. S mikor a szükséges órán magától felriadt, feje szédelegve kábult. Elvégezte magában, hogy hozzá fog nyúlni az altatóhoz.

Mikor Mámi a reggelit hozta, Magdolna ijedten látta, hogy az öregasszony a kis asztal mellé akarja tenni a tálcát.

- Mámi, Mámi, - kiáltott rá, - mi ez, vigyázzunk. Nem látsz?

Maga nyult a tálcáért felülve az ágyban és elhelyezte.

- Nem látok, báróné lelkem, - felelt szomorúan az öregasszony, - mán ennyire se látok.

- Mutasd a szemedet.

Mámi ránézett asszonyára kutyahűségű tekintetével. Vörös szemhéjú zavaros kis két szeme tehetetlen bánattal kutatott bele a világba. Elváltozást nem lehetett látni rajta, de volt valami iránytalanság a tekintetében, ami megijesztette. Mámi már régen panaszkodott, hogy romlik a látása. De ilyen vénasszonyoknál ezt természetesnek kellett venni. Elment a Mabiba, ott sokáig várakoztatták, küldözték ide-oda, végül pápaszemet kapott. De azt nem hordta. Azt mondta, hogy nem javít a látásán semmit. Mindennek melléje nyúlt, edényeket feldöntött, tárgyaknak nekiment.

- Délután elviszlek orvoshoz, Mámi. Ezt nem szabad tovább így hagyni.

- Minek az mán, báróné lelkem? Jó lesz így is arra a kis időre.

- Ne beszélj butaságokat. Délután készülj fel, háromra elmegyünk, punktum.

Gyorsan felöltözött és kisietett Óbudára. A falikaroknak hűlt helyét találta. Azokat már megvette valaki. Álmatlan fejfájással indult vissza a vígasztalanul szitáló őszi esőben. Nagyon kihozta a sodrából, hogy ilyen eredménytelenségről kell beszámolnia Kelennek. Az nagyon nehéz ember volt ilyen dolgokban. Ha valami kapható volt, azt habozva bírálgatta, hibákat

keresett benne, úgyszólván ellenségesen szemlélte. De ha valaki más megvette, rögtön rájött, hogy a tárgy tulajdonképpen nagyon tetszett neki és halálos kár, hogy elmulasztotta. Kelen most arra a hírre, hogy a falikarok elkeltek, szitkozódni fog. S ő hiába tudja, hogy a szidalmazó szavak nem neki szólnak, mégis vádlottként hallgatja az ilyen kitöréseket. A Krisztinánál átszálláskor bement egy üzletbe telefonálni, mert már kevés hiányzott a tíz órához. De Kelen már nem volt otthon. Valósággal fellélegzett. Halasztást kapott a kellemetlen telefonra.

Ebéd után elvitte Mámit a maga szemorvosához. Az soká vizsgálta az öreg cselédet. Szeme elé tartotta a tenyerét és gyorsan elkapta. Lámpával belevilágított a szemébe. Hosszasan faggatta, mióta nem lát jól, fáj-e a feje, milyen betegségei voltak életében. Aztán kiküldte.

- Jól van, lelkem, most várjon odakint, még a méltóságos asszony szemét is megnézzük.

Mámi engedelmesen kibotorkált.

- Sajnos, - mondta az orvos, - nem lehet rajta segíteni. Szemidegsorvadás. Menthetetlen. Egyik szemére már teljesen vak, a másik végét járja.

- Borzasztó. Szegény, szegény asszony. Semmiképpen sem lehet segíteni?

- Nincs rá mód. Bele kell nyugodni.

- Mennyi ideje van még?

- Az bizonytalan. Néhány hét. Méltóságos asszony szeme hogy van? Megfelel a pápaszem?

- Köszönöm, jól olvasok. Velem semmi baj. De ezt az én hűséges öregemet kimondhatatlanul sajnálom. Viszontlátásra.

Kint az előszobában megfogta a Mámi karját. Elindította. A lépcsőn is óvatosan vezette, hogy el ne csússzék.

- Nem olyan nagy a baj, Mámi. Csak a városi levegő árt neked. Kapsz egy kis szabadságot és elmégy a rokonaidhoz falura. Ott maradsz, amíg jobban nem leszel. Aztán visszajössz hozzám és minden úgy lesz, mint azelőtt.

- Egyedül hagyjam, báróné lelkem? Ammán nem lehetséges.

- Csak ne vitatkozzál, hiszen nem olyan hosszú időről van szó. Vagy nincs kedved a rokonaidhoz menni? Én nem bánom, lemehetsz Tamásiba is. Majd írok a bérlőnek. Ne sírjál, te csacsi, majd megsegít a jó Isten, és minden jó lesz.

- Keserves ez nagyon, báróné lelkem. Harminc esztendeje szolgálom jóban-rosszban. Azt hittem, a szolgálatában fogok meghalni.

- Hiszen nálam maradsz. Tamási az enyém. Ott is engem szolgálsz. Kapsz rokkát, fonhatsz egész nap. Morzsolhatsz kukoricát. Nekem fogsz dolgozni. Ha a bérlő úr levelet ír nekem, mindig megüzened, mi van veled. Aztán, ha jobban vagy, visszajössz. Addig én veszek valakit kisegíteni.

- Az én konyhámba, - sirdogált Mámi, - idegent...

Magdolna becézte, vígasztalta. Hazavitte. S még aznap hosszú levelet írt a bérlőnek. Megkérte, hogy a rokkant szakácsnét tegye be valamelyik rendesebb gazdasági cselédházba kosztra és kvártélyra, az illető család kap havonta tíz pengő készpénzt, de kötelességük az öregasszonyra úgy vigyázni, mint a szemök fényére. Ha munkát kér, okvetlen adni kell neki valami olyat, amit vakon is elvégezhet. De csak ha kéri. Ugyancsak írt annak a fügedi orvosnak, aki ki szokott járni Tamásiba, és megkérte, hogy hébe-hóba nézzen utána bizonyos özvegy Nagymáté Mózesné vak cselédnek, aki ezentúl lent lakik a pusztán.

Aztán elkezdett utána nézni, hogy házvezetőnőt kapjon. Sorban felhívta háziasszony ismerőseit, nem tudnak-e valakit. Végigcsinálta az egész torturát. Seregestül jelentkeztek nála az ajánlkozók, egyiket sem találta megfelelőnek, mígnem egyik megtetszett neki: a Budapestről Szófiába helyezett Beechamék szakácsnője volt ez, kicsit termetes, de nagyon csinos, harminc táján járó asszony, őrmester özvegye. Azt felvette. Mámi sirdogálva összeszedte szegényes holmiját. Utolsó napján még kiment a Pocok sírjához. Egyedül nem igen boldogult volna, de Magdolna odavitte. Másnap kora reggel az állomásra is kivitte, elhelyezte a harmadosztályu szakaszban és külön borravalót adott a kalauznak, hogy legyen gondja a majdnem magatehetetlen utasra. Aztán összeölelkeztek és megcsókolták egymást.

- Csak az fáj, - szipogott Mámi, - hogy Klári bárónő úgy elhagyott bennünket. Mikor utoljára nálunk járt, még csak nem is akarta észrevenni, hogy köszönök neki. Pedig mennyit ült az ölembe. Ezt nem érdemeltem vén fejemmel.

- Jó, jó, most ne azzal törődj. A kosaradat vedd ide a kezed ügyébe. Ha megéhezel, egyél. No Isten áldjon meg még egyszer.

Erőszakkal szakította el magát tőle, pedig még jó tíz perc volt hátra indulásig. Ment a vasuti postára, hogy táviratozzon a bérlőnek: Nagymáténé este érkezik, küldjenek érte szekeret. S mikor kilépett a pályaudvar épületéből, örökre elbúcsúzott magában az öregasszonytól, aki szolgálta házassága első éveiben, ott volt a két gyerek születésénél, megérte a családfő harctéri halálát, együtt menekült vele Erdélyből, együtt élte át vele a kommunizmust, a román megszállást, virrasztott Pocok holtteste mellett és néma tanúja volt élete két szerelmének.

Az új szakácsnénak csak másnap kellett beállania. Mikor délután a bejáró beszólt köszönni és elment, Magdolna egyszerre dermesztő egyedüllétre eszmélt. Életében legelőször. Gyerekkorában szülei, később férje és gyermekei, legutoljára legalább az öreg Mámi, de mindig volt mellette valaki, hozzátartozó élőlény. Most senki. Valami megnevezhetetlen idegesség fogta el, hasonló ahhoz, amelyet kicsiny korában érzett, ha teljesen sötét volt a szoba. Riadtan sietett a telefonhoz, hogy mint a rádió-vészjelet adó hajó, telefonáljon Kelennek.

- Én vagyok, - mondta az elég barátságtalan hangon, - parancsoljon.

- Talán zavarom, angyalom?

- Nem, de kissé magamhoz kell térnem, mert aludtam. Nagyon fárasztó napom volt. Gondoltam, hogy pihenhetek valamit. Éppen az imént aludtam el.

- Jaj de sajnálom. De miért nem viteti ki ilyenkor a telefont? Nem is háborgatom, próbáljon tovább aludni.

- Most már megette a fene. Úgy felriasztott ez a csengetés, mintha fejbeütöttek volna. Akart valamit mondani?

- Csak azt, hogy olyan egyedül vagyok. Mámit reggel feltettem a vonatra.

- Igen. Nos?

- És teljesen magam vagyok. Nagyon rossz érzés. Önkéntelenül hívtam fel magát. Érezni akartam, hogy van valakim. Igazán restellem, hogy rosszkor szóltam oda. Nem próbálná meg mégis, hátha megint elalszik?

- Nem, nem. Még rosszabb. Ezt már ismerem. Ha így felriadok, utána elkezd fájni a fejem és egész este ideges vagyok. Na nem baj, megesik. Kezeit csókolom.

Magdolna reménytelenül ott maradt ülve a telefon mellett. A kagylót még tartotta pár pillanatig, minden ok nélkül. Aztán visszatette. Körülnézett az üres szobában, árván, szorongó szívvel. Kiment és benyitott a cselédszobába. Az is üresen meredt rá. Visszament. Úgy érezte,

hogy ezt nem bírja ki. El kellene menni valahová. Felhívta Mikeséket. Nem voltak otthon. Felhívta Thoroczkayékat, nem voltak otthon. Felhívta Lieslt. Moziba ment. Tovább már nem kísérletezett. Abbahagyta a telefont és megint csak ült maga elé meredve. Hirtelen megpattant valamelyik bútor. Ez úgy belesajgott idegeibe, mintha azokat ostorcsapás érte volna. Szívdobogást kapott tőle. Mikor megnyugodott, a zongorára esett tekintete. A zongora mindig a Pocok emlékét jelentette neki, most azt remélte, hogy ez az emlék vigasztaló társa lesz a magányosságban. Felcsapta a fedelet és találomra leütött valamit. Ujjai az Erlkönig-re tévedtek. Megrázkódott. Félt a dal végétől, aztán a hangok valami különös, kísérteties módon hatottak a négy fal sivár csendjében. Abbahagyta. Akkor kapta magát, felöltözött és lement a Krisztina-körútra. Kis mozira emlékezett ott, amelybe akármikor be lehetett ülni. Meg sem nézte, mit játszanak, jegyet váltott és beült. Amerikai filmet játszottak, véletlenül éppen nagyon rosszat. Ez mindegy lett volna neki, de a filmdarabban egy elhagyott asszony volt a hősnő, akit egész családja megtagadott, s aki sáros utcán csatakosan kóborolva jutott el régi házához, hogy ott belessen a ragyogó ablakokon és leánya lakodalmát lássa. Ezt nem bírta nézni. Kiment az utcára. Rettegett az üres lakás gondolatától, de nem volt különben hova mennie. A sáros, ködös este megfeküdte a szivét. Otthon kialudt a tűz. Mikor eljött, nem gondolt a kályhára. Befutott maga. Vacsorázni nem volt kedve. Megivott egy pohár tejet a konyhában. Könyvet szedett elé, tíz perc múlva félretette. Aztán megint elfogta a kísértés, hogy Kelennek telefonáljon. De erőt vett magán. Kártyát keresett és elkezdett pasziansszot rakni. A pasziansz, mintha meg lett volna babonázva, hatszor egymásután nem jött ki. Az utolsót már megúnta, szabályellenesen kikereste a talonból a szükséges kártyákat, hogy a játszma csak azért is kijőjjön, aztán idegesen eltolta maga elől a lapokat. Kelenre gondolt, aki, szombat lévén, e pillanatban már bizonyára ott volt Klárinál, folytatni a rendszeres bridge-leckéket. Most ő is odamehetne csapzottan, sárosan a Deák Ferenc-utcába, hogy felnézzen a világos ablakokba.

Fél tízkor lefeküdt. Tizenegykor meggyujtotta a villanyt és luminált vett be. Fél egykor megint világot gyujtott és bevett még egyet. S a nehéz, tompa álom úgy nyomta el, hogy félelemmel gondolt másnapra.

Másnap megjelent az új szakácsnő. Rendben kirakta a holmiját és újra tudomásul vette, hogy úrnője állandó diétát tart, könnyebbet ugyan, mint mikor elkezdte, de így is grammal kell kimérni neki a kalóriákat. Ezt már felvételkor megtárgyalták. Kora délután már megjelent köszönni: vasárnapi kimenőjére sietett. Magdolna ismét magára maradt. Most már moziba sem volt kedve menni. Ehelyett azt találta ki, hogy levelet ír. Olyat, amelyet aztán nem fog elküldeni. De lelkén ez is könnyít talán valamit.

> Angyalom, - itt ülök vasárnap este egyedül és arra gondolok, hogy azelőtt vasárnaponként is eljött ebbe a kis fészekbe. Most nem tudom, hol van. Telefonálni nem akarok. Mikor tegnap kétségbeesett árvaságomban felhívtam, maga rideg és barátságtalan volt hozzám. Nem értette, hogy amit olyan idegesen válaszolt, azt egy fuldoklónak válaszolja a partról, közömbösen elfordulva. Pedig csak egészen keveset kellett volna gondolkoznia helyzetemen, megértette volna azt, hogy egyedül vagyok. Tudja, mi a társtalanság, ha öregszik az ember? Nem tudhatja még és ne is tudja meg soha. De ha szeret, meg kellene éreznie, milyen szörnyű órákat élek át. Ha szeret. De szeret vajjon?

Tünődve maga elé nézett. Aztán letette a tollat. Abbahagyta az amúgy is céltalannak szánt levelet. Félt folytatni a kérdést. A levélpapíron saját szemével kellett volna látnia kétségeit. Mert most már tisztában volt vele, hogy nem él őszinte életet. Józanul az lett volna a teendője, hogy leüljön szemközt a férfival és megkérdezze tőle: „Szeret bármilyen kevéssé is? Érezne-e bármilyen kis szívbéli fájdalmat, ha most rögtön elszakadnánk! Ha én most rögtön szakítanék, maga igyekeznék-e rábírni, hogy a szándékomat megmásítsam?” Sőt nem is ezt kellene

kérdezni. Nem kérdezni kellene, hanem egyszerűen és nyugodtan közölni: „Kedves barátom, én most is szeretem magát, de mivel maga már nem szeret engem, az érzésemmel megmaradok magamnak. Igy ezt nem bírom tovább. Most szépen menjen el és felejtse el, hogy valaha is közünk volt egymáshoz”. Ezt kellene mondani neki és várni, hogy mit felel rá. De éppen ezt nem merte mondani, mert félt a választól. Inkább élt ebben a félig reménységben, félig önbolondításban. Inkább ürügyeket, körmönfont magyarázatokat, mindenáron való érveket keresett a férfi védelmére. Sok a dolga, hálistennek egyre több rendelést kap, nagyon el van foglalva, ideges is, minden apróság kihozza a sodrából, nem kell azt úgy venni. Alapjában azért kedves és jó, és a lelke mélyén ragaszkodik ehhez az összeköttetéshez. Hiszen csak a minap is azt mondta, hogy „drága szívem”. Mást nem szeret. Komolyan és őszintén mondta. Becsületszavát adta, hogy Lieslbe nem szerelmes. Bizonyára vannak apró kalandjai aféle kis barátnőkkel, de azoknak a szerelemhez semmi közük és most már nem számítanak. Persze, vannak neki is hibái. Nevetségesen sznob, szokatlanul hiú, gerinctelen és befolyásolható. De van tökéletes ember a világon? Mindenkinek megvan a maga gyengéje. Nem kell nagyon szigorúnak lenni. Örülni kell, hogy van valaki, aki az embert szereti...

Mindezt naponta egyre bőbeszédűbben többször is elismételte magának. Mintha két asszony élt volna benne, akik körül az egyik, a világosan látó és ötvenéves, szívósan és ügyesen bolondította volna a másikat, a hinni vágyót és húsz éveset. A levelet ez a húszéves kezdte írni, de az ötvenéves letette a tollat, fogta a levelet és bedobta a kályhába. Detky azt mondta egyszer réges-régen: „Írni nagyon veszedelmes dolog, mert az ember menthetetlenül őszinte lesz.”

Mikor lefeküdt, ismét altatót vett. De éjfélkor hallotta még az új szakácsnőt hazajönni. És egy órakor bevette a másik altatót. Vállat vonva gondolt arra, hogy holnap este már nem kísérletezik, hanem mindjárt kettővel kezdi.

Kettővel is kezdte, mert még külön felizgatta magát másnap. Este kilenc óra tájt valaki csengetett. Ez nagyon meglepte. Ki lehet az, ilyen késő este. Hallotta, amint a szakácsnő ajtót nyit, lépéseket is hallott, aztán minden elcsendesedett. Nem jött be senki. Nyugtalanul csengetett. A szakácsnő bejött.

- Mi az, Horváthné, miért nem jelenti, hogy jött valaki?

- Az ismerősöm jött, kérem szépen.

- Úgy. Hát sajnálom, ez nem fog menni. Megmondtam, mikor felvettem, hogy ide nem jöhet senki. Most úgy tesz, mintha nem hallotta volna?

- Kérem szépen, méltóságos asszony, én tartottam tőle, hogy így lesz. Nem baj. Tessék nekem két hétre felmondani.

- Rendben van. De addig sem engedem, hogy idegenek...

- Bocsánatot kérek, méltóságos asszony, az én ismerősöm orvosszigorló. Attól ne tessék a házat félteni. Még inkább megnyugvás, ha itt van. Úri ember, kérem, mihelyt megkapja a diplomáját, összeházasodunk. Van valami megtakarított pénzem, azon veszünk rendelőt. Beecham úrék sem szóltak semmit. Mink jegyesek vagyunk, ne tessék nehézségeket csinálni, nagyon szépen kérem.

- Jól van, ez a két hét majd csak eltelik, nem bánom. Olyan szerelmes maga?

- Nagyon jó ember, kezit csókolom. Kicsit fiatalabb nálam, de az nem baj. Már öt éve tart ez. Van egy kis fiúnk is, dajkaságban tartjuk. Négy éves. Ha Isten segít, jövőre már magunkhoz vehetjük.

- Van fénykép a gyerekről? - kérdezte Magdolna megenyhülve.

- Igenis, ha meg tetszik engedni, megmutatom holnap.

- Jó. Hát nézze, fiam, én nagyon sajnálom, de nálam elv, hogy személyzethez nem járhat senki. Máskülönben szívesen tartanám magát. Hanem most segítsen nekem új szakácsnét találni.

- Biztosan találunk, méltóságos asszony, kérem. Majd gondolkozom. Köszönöm a jóságát.

A szakácsné kiment. Magdolna azzal a tudattal maradt magára, hogy fedele alatt két ember szereti egymást. Ettől nem tudott aludni, ettől lett a maga árvaságának a tudata még erősebb és még kínzóbb. Ezért vett be gondolkodás nélkül két altatót egyszerre.

Másnap a szakácsné megmutatta a gyerek fényképét. Egyéves, kövér kis kölyköt ábrázolt a kép, hason fekve, teljesen meztelenen. Magdolna elragadtatva nézte, alig tudott tőle megválni. Szinte kölcsön szerette volna kérni, hogy olykor megnézhesse. Aztán az új szakácsné kérdéséről tanácskoztak. Horváthné engedelmet kapott, hogy a telefont használja. Másnap kora reggel hatkor kivitte magához a telefont a konyhába. Mire Magdolna felkelt, már egész sereg szakácsnéval beszélt, lévén a kora reggel a személyzet egyetlen alkalmas telefonáló ideje. Sorban beszámolt valamennyi jelöltjéről. Magdolnának nem nagyon tetszett egyik sem. Horváthné alaposan ismerhette őket, mindegyiknek tudta jó és rossz tulajdonságait. Egyiknél aztán az úrnő felütötte a fejét.

- Kinek a törvénytelen lánya?

- Valami katonatisztnek.

- Hogy hívják azt a szakácsnét?

- Mintzér Vilma.

- Mennyi idős? - kérdezte Magdolna hirtelen izgalommal.

- Olyan ötvenes forma. Most nincs helyben. A Népszállóban lakik. Kitűnően főz, rendes nő, merem ajánlani a méltóságos asszonynak, csak az a baja, hogy nagyon el van rongyolódva...

- Az nem baj, majd kap tőlem holmit. Fel tudná azonnal hívni?

Horváthné fel tudta azonnal hívni. Délután már jelentkezett is a jelölt. Gyalog vánszorgott fel a Várba a Népszállóból. Ahogy belépett szomorú rongyaiban, őszülő hajára borított szurtos kendőben, Magdolnában meghült a vér. Jól sejtette a törvénytelen katonatiszt apáról és a Mintzér névről. Ez kétségtelenül a Szilágyi Ákos leánya volt. Arca olyan meghökkentő mása volt a Szilágyi Ákos arcának, mintha az nővé váltan lépett volna ki a sírból. De ezen az arcon még más is volt olvasható: sok kínlódás és nyomorúság emléke, korai öregség, bizalmatlanság és gyanakvás. Magdolna igyekezett semmit el nem árulni felindultságából. Megnézte a cselédkönyvet. Kispolgári családok. Mindenünnen kitűnő bizonyítvánnyal, saját elhatározásából távozott. De egyes helyei közt, kivált régebben, több hónapos, vagy több hetes hézagok tátongtak. Kérdezgetni kezdte. Az kurta, majdnem dacos válaszokat adott.

- Jól van, felveszem. Beállhat, amikor Horváthné elmegy. Ezt beszélje meg vele. Ruhát majd szerzünk.

- De nem tudok fizetni érte kérem.

- Nem is kell. Majd a magam holmijából kerül valami. Ajándékba kapja abban a reményben, hogy megbecsüli a helyet.

- Igen, kérem.

Meg sem köszönte. Mint akinek már minden mindegy. Ment kifelé fáradt, nehéz járással. De még így is, züllötten, rongyosan meglátszott rajta, hogy nagyon szép lehetett. Szilágyi Ákos és a szegény kis lovrini tanítónő leánya.

Horváthné már másnap elhelyezkedett, az új szakácsné rögtön elfoglalta helyét. Magdolna mindenekelőtt fürdőbe küldte. Aztán viseltes fehérneműjéből néhány darabot választott ki neki. Ruhát is talált, amit meg lehetett festeni feketére. Cipőt azonban venni kellett. Arra előleget adott neki. Egyelőre elhatározta, hogy Kelennek maga fogja behozni a vacsorát, míg a szerencsétlen nő külsőleg teljesen rendbe nem jön. Erre azonban nem került a sor. Kelen lemondott. És pedig nem is személyesen. Amit eddig nem tett, szobalányával telefonáltatta meg, hogy a mérnök úr nagyon sajnálja, de akadályozva van és ma este nem jöhet vacsorára.

Magdolnában ez az üzenet pánikszerű riadalmat keltett. Este a kétszeres altatóval is nehezen aludt el. De rémült tépelődései közben kitalált valamit. Két valamit is. Elhatározta, hogy összeszedi minden erejét és visszaverekszik a sorstól még valami kevés türelmi időt. Még kedves volt neki az a pókhálószálon függő illúzió, hogy van valakije. Még görcsösen ragaszkodott hozzá.

Reggel felhívta a Kelen számát. Nem is hagyta szóhoz jutni, nehogy az ideges és kelletlen hangot üssön meg. Ő beszélt azonnal, nagyon nyájasan:

- Jó reggelt, angyalom. Azért keresem, mert holnapra véletlenül két jegyhez jutottam az Operába. Nem akarna eljönni velem?

Kelen, aki természetesen szemrehányásra készült fel a tegnapi lemondás miatt, meglepetten hallgatott. Aztán habozva szólalt meg.

- Holnap este? Mit játszanak?

- Három balettet. Én nagyon szeretném megnézni. Örülnék, ha maga ráérne.

- Várjon csak. Nekem holnap estére van egy megbeszélésem. Dénes Aladár nevű bankemberrel és családjával vacsorázom a ligeti Gundel-vendéglőben. De majd megbeszélem velök, hogy csak vacsora után csatlakozom. Ezt meg tudom csinálni. Hánykor kezdődik?

- Nyolckor. Ne jöjjön értem, az nagy kerülő. A főportásnál lesz a jegye. Előre örülök, kedves este lesz. Viszontlátásra.

Győzelmes sóhajjal tette le a kagylót. Nem nagyon tisztességes fegyverrel, de győzött. A férfi társadalmi hiúságát használta ki. Kelen Jenő kettesben fog feszíteni a nézőtéren a szép Meszlényi bárónéval. Megjegyzéseket fognak tenni a hátok mögött? Tegyenek. Most már minden mindegy. Senkisem siet a tükörhöz megnézni a frizuráját, ha ég a ház.

Felhívta az Operaházat. És a pénztártól nagy rémületére azt a választ kapta, hogy a csütörtöki előadásra minden jegy elfogyott. Elkezdett könyörögni a pénztárnak. Mindhiába. Csak azt az igéretet kapta, hogyha a jegyeit visszahozza valaki, azt félreteszik neki. De erre számítani nem lehet. Magdolna lesietett a városba. Színházjegyirodába ment. Nem volt jegy. Odavolt a rémülettől, hogy mi lesz, ha most ilyen szégyenletes pácban marad. Mit fog mondani Kelennek? Ha megvallja, hogy nincs jegy, úgy fog festeni a dolog, mintha a jegyeket hazudta volna, hogy a férfit lépre csalja. Csak hogy vele lehessen. Bajában elhatározta, hogy legutolsó esetben más színházba vásárol jegyet és majd valahogyan kimagyarázkodik. Estig tartott az izgalom. Este azt a hírt kapta, hogy van három nyolcpengős jegy, abból kettő átvehető.

S nehogy másik tervével is megjárja, még aznap este felhívta Liesl hercegnőt.

- Mondd, drágám, szabadok vagytok kedden?

- Egyelőre csak Judittal beszéltem, hogy esetleg elmegyünk valami moziba.

- Ez pompás, hiszen akkor ők is szabadok. Hallgass ide. Kelen most tanul bridgezni, állítólag nagyon jól halad. Ne próbáljuk ki? Gyertek el hozzám vacsorára, mindjárt Juditéknak is szólok.

- Nagyon szívesen. Hánykor?

- Mondjunk fél kilencet. Csak úgy utcai ruhában. Nagyon kedves vagy, hogy eljössz. Csókollak.

Rögtön felhívta Mikeséket is. Szívesen igent mondtak. S másnap úgy ment az Operába, mint a veterán, aki még egyszer az életében meg akarja mutatni, mit tud. Beült a helyére, Kelen még nem volt ott. Már megkezdték az első darabot, s még mindig nem volt ott. Akkor már tudta, hogy az első darabot egyedül fogja végignézni. Kelen hátul álldogál. Ha ugyan egyáltalában eljött. A zenére és előadásra nem tudott figyelni. Nem is akarta magát odaadni a muzsikának. Olyan régen hallgatott zenét, hogy nagy felindulástól féltette magát. Egyszer már, igaz, hogy nagyon régen, Pocok halála után másfél évvel, sírógörcsöt kapott ugyanezen a helyen.

- Természetesen elkéstem, - toppant hozzá Kelen szmokingosan, amint a kárpit összecsapódása után elkezdték a tapsot, - hátul kellett állnom. Kezét csókolom, hogy van?

Odaállt a helyére, nem is ült le, hanem hátat fordítva a színpadnak a közönséget nézte. Közben sok dolgáról beszélt, mindennap növekvő elfoglaltságáról. Majd pedig így szólt:

- Ugyan álljon már fel és nézze meg ezt a hajmeresztő fejdíszt. Némelyik nő vén korára is azt hiszi, hogy tizenhatéves. Ott a sarkon öt sorral mögöttünk.

Magdolna engedelmesen felállt, noha pontosan látta, miről van szó. Álljanak ott ketten, szembefordulva a közönséggel, az egész Pesttel ők ketten: Meszlényi báróné és Kelen Jenő. A szóvátett fejdíszen nem volt semmi néznivaló. Jelentéktelen nő jelentéktelen tárgyat hordott a fején. De azért ő csak állt ott és magában ezt gondolta: „Nem bánom, legyen meg a kedved, de csak azért is eljöttél velem az Operába. És kedden is el fogsz jönni. És most már tudom, hogyan kell bánni veled."

- Ja igaz, - mondta könnyedén, - ha kedden ráér eljönni, nem ketten leszünk. A hercegék és Mikes grófék jönnek hozzám bridgezni. Felvetődött beszélgetés közben és azt gondoltam, hogy magának talán nem lesz kellemetlen. Utcai ruha, nyolc.

S magában ezt gondolta hozzá: „Nesze, hacsak ez kell. Herceg, hercegné, gróf, grófné és egy báróné. Tömöm beléd, ha szereted. De el fogsz jönni."

- Ó, ez nagyon kedves, - felelt csakugyan a férfi, - különben is eljöttem volna. Még nem játszottam mással, csak a Claire házánál. Ez lesz első nyilvános szereplésem. De azt hiszem, nem fogok szégyent vallani. De hogyan játszunk hatan?

- Én nem játszom. Maga mögött ülök és kibicelek.

- Jaj ne, bocsásson meg, de akkor nem tudok játszani. Mindig a hátam mögé figyelek, összezavarom a kártyákat, hibákat csinálok. Nem haragszik, úgy-e?

- Dehogy haragszom, - mondta Magdolna, miután nyelt egyet, - majd kibicelek Don Francescónak, aki remekül játszik.

Kezdték a második táncjátékot. Leültek. Szétment a kárpit, szólt a zene. Kelen egyik keze a két zsöllyét elválasztó támlán nyugodott. Magdolna lassan odanyúlt a homályban és rátette a maga kezét.

- Parancsol? - szólt félhangon Kelen és feltűnően feléje fordult.

Mintha csak társaságban azt mondta volna: Kérem, miért rugdos az asztal alatt? Magdolna érezte, hogy mélyen elpirul. Fejét rázta, hogy nem akar semmit. És elvonta a kezét. Aztán

csak ült és a darab végét várta. Éles fájdalom hasogatta a szívét. Hát már ez is terhére van? De most is igyekezett mentséget keresni. Aki ideges, azt meglepi és megijeszti az ilyen váratlan hozzáérés. Talán, hogy jóvátegye, a férfi maga fogja ezt a kis bizalmas érintést viszonozni. De ezt hiába várta. Az egyfelvonásosnak vége lett. Kelen megint felkelt és hátat fordított a színpadnak.

- Nekem rá kell gyujtanom, - mondotta, - ha van kedve, jöjjön velem a dohányzóba.

Magdolna szófogadóan ment a dohányzóba kötelességét teljesíteni: kettesben láttatni magát Kelen Jenővel. Többen köszöntek neki, s mindenkiről meg kellett magyaráznia, hogy ki az. Az első cigaretta után Kelen még egyre rágyujtott. Ő türelmesen sétált mellette tovább, a nehéz és szokatlan füstben el-elköhintette magát. A férfiak erősen megnézték, többen utána is fordultak. Kelen gőgösen ment mellette, ő pedig mélyen és szomorúan hálás volt most azoknak, akik szépségét kitüntették. Mikor a kezdést jelző csengő megszólalt, Kelen megnézte az óráját.

- Ha már mennie kell, - szólt Magdolna, - ne zavartassa magát. A harmadik darabot nem muszáj megnéznem.

- Éppen azt akartam indítványozni. Akik várnak rám, fontosak.

A bejáratnál jobbra indultak, a várakozó taxik felé. Mikor a kocsisorhoz értek, a férfi nem mentegetőzött, hogy a hölgyet nem kíséri haza, egyszerűen búcsúzni kezdett. Magdolnát még besegítette egyik kocsiba, maga pedig eltünt a másikban.

Csütörtöktől keddig egyetlen telefonbeszélgetés sem esett köztük. Magdolna várt, hátha hívást kap. És közben igyekezett a szakácsnéval összemelegedni. Nem is a szakácsnéval, hanem az Ákos leányával, akit ilyen különös véletlennel sodort hozzá a sors. De a furcsa, boldogtalan teremtést sehogysem tudta megközelíteni. Amint megszólította, az úgy rezzent össze, mint a veréshez szokott kutya. Pedig most már kimosakodva, rendes ruhában akárki jobbfajta úriasszonynak nézhette volna. Nehéz élete lehetett, mert tíz évvel idősebbnek látszott vele egykorú úrnőjénél. De csuklója és bokája finomságát a hosszú konyhai évek sem vették el tőle. Magdolna észrevétlenül figyelte. Valami emberi hozzátartozást érzett, valami testvérforma indulatot. És ha furcsán hangzott is önmaga előtt, de valóban úgy volt: vágyott a szakácsnéja bizalmára.

- Mondja, Vilma, - kérdezte óvatosan tapogatódzva, - mit hallottam én, hogy magának ki volt az édesapja?

- Kérem, méltóságos asszony, - felelt az meredt arccal, - én erről nem szeretek beszélni. Annak a Horváthnénak ismét jár a szája?

- Jól van, nem akartam bántani a kérdéssel. Valami okból kérdeztem. Többet nem említem.

A szakácsné hirtelen ránézett. Kezében megállt a munka. Látni lehetett rajta, hogy küzd magával. Magdolna biztatni szerette volna. De némák maradtak mind a ketten. S így maradtak azután is. Magdolna igyekezett tüntetően jó lenni hozzá. De annak mintha még a jóság is terhére esett volna. Mindennemű közeledésre összerezzent. Egyszavas válaszokat adott. A dolgát jól és pontosan elvégezte, de különben a barlangjába vonult vad módján viselkedett, összeszorított fogai mögött hordva élete kálváriáját.

A keddi vacsora jól indult. A vendégek pontosan megjelentek, de a hercegi házaspár nagy estélyi ruhát és frakkot viselt. Sűrű bocsánatkérések közt magyarázták, hogy utolsó pillanatban hírt kaptak a követségről, nekik kell vacsora után egy bizonyos olasz tiszti küldöttséggel foglalkozniuk, mert a követségi tanácsos rosszul lett. Csak egy-két robbert játszhatnak. A

könnyű vacsorán hamar túlestek. A herceg hangosan sürgette a kártyát. Látni akarta, hogyan játszik Kelen.

A játék elindult. Mikesné maradt ki először. És míg Magdolna a herceg mögött helyezkedett el, ő azonnal leült Kelen mögé. Magdolna felszisszent magában, de hamar látnia kellett, hogy ok nélkül. Kelent a kibic egyáltalán nem látszott zavarni. Lapjait kitárta előtte, hátrahajlott hozzá, suttogva tanácsot kért. „Csak én lettem volna terhére?" - kérdezte magában Magdolna. De szokás szerint azonnal védte Kelent: bizonyára Mikesné is nagyon terhére van, csak éppen udvariasságból jó arcot vág hozzá.

Kelen tapogatódzó bizonytalansággal játszott, mint a kezdők, de mindenkit meglepett emlékezőtehetségével. A lejátszás után meg tudta mondani, hogy kinél milyen lapok voltak. Gyorsan sorolta fel, tünődés nélkül. És egészen goromba hibák mellett volt egy-két ötlete, amelyekre a herceg hangos brávót kiáltott.

- Jobban fog játszani, mint akármelyikünk, - mondta Don Francesco, mikor már indulniok kellett, - majd ezt megismételjük nálunk is.

Kelen udvariasan hajlongott. Szeme ragyogott az örömtől. Rá volt írva az arcára a mennybemenetel. Hercegi házhoz fog járni bridgezni. A Contini-Gianuzzi házaspár fizetett, mert félfilléres alapon mind a kettő vesztett, aztán eltávozott. Maradtak négyen. A játszma nyelve azonnal átalakult magyarrá. Vígabban is ment a dolog. Az asztal fölött a budapesti bridgezés ezerszer hallott mondatai hangzottak el. És legtöbbször az ujonc Kelen használta őket. Nem játszom az örökkévalóságnak, lehúzom az ütéseimet, mint a paraszt, megvan a három senza. Bemondom a harmadik pikket. Káró, báró, hottodrom. Lássuk, mi van a kőrök daltelt mezején. Na, ezért kocsit-lovat küldtem volna. Most jön az a csoda, hogy hátulról elfogom az ellenfél adú királyát. Szlemmet mikor licitálunk, ha ilyenkor nem? Azt a négy kőrt meglegyintem, egyszer jobbról, egyszer balról. Kőröm-bőröm, az is szép.

És így tovább. Magdolnát üldözte a szerencse, Kelent üldözte a balszerencse. És noha vagy saját ösztönéből, vagy Klári oktatásából tudta, hogy elegáns játékos könnyedén és panasz nélkül veszít, egyre jobban látszott jókedvén a mesterkéltség. Magdolna érezte hangján a visszafojtott bosszúság remegését. Ő maga ugyanúgy haragudott a saját szerencséjére. Szívesen csinált volna döntő hibákat, csak hogy Kelent nyeresse, de ezt partnere miatt nem tehette. Végül elfajult a játék. Mikesék már menni akartak, de Kelen mindenáron még egy robbert erőszakolt. Aztán még egyet. Nem használt semmi. Veszített. Most már elvesztette a fejét. Mindenáron menteni akart, mindent kontrával bukott és végül negyvenkettes robbert veszített Mikes partnere gyanánt, amit Mikes jóízű derűvel vett tudomásul: az asszonyok jól elverték rajtuk a port. Most már muszáj volt leszámolni. Csak Kelen vesztett. Mikeséknek harminc pengőt, Magdolnának negyvennégyet. A harminc pengőt kifizette, aztán százast vett elő.

- Nem tudok visszaadni, - mondta Magdolna, - de nem is fontos, a következő alkalommal elszámoljuk.

Kelen visszatette a százast. Nyájas arcot vágott, de remegett a dühtől. Felületesen búcsúzott, mindenáron kívül akart lenni az ajtón, ha már nem játszhatott tovább. Magdolna lesujtottan maradt magára. Pillantást vetett az asztalon hagyott blokkra. Kelen írt egész este, még akkor is, ha nem játszott. S a játékosok neveinek rovatába ezt írta egymás alá: Francesco, Liesl, Jenő, Lőrinc, Judit, Magdolna. „Talán vígasztalni fogja, - gondolta magában a kedve ellenére nyertes háziasszony, - hogy hetvennégy pengőt vesztett ugyan, de egy hercegné és egy gróf közé Jenőnek írhatta be magát." De mindjárt rendreutasította magát ezért a gondolatért. Társaságban rendesen keresztneveket szokás írni. Nem írhatta kivételesen csak saját magát Kelennek.

Harmadnap ismeretlen női hang kereste.

- Halló, itt Home lakásberendező iroda. Kivel beszélek, kérem?

- Meszlényi báróné beszél. Ó, az új kisasszony. A mérnök úr említette, hogy be fog lépni.

- Nem vagyok kisasszony, - felelte metsző helyesbítéssel a hang, - nagyságos asszony vagyok. A mérnök úr egy üzenetét kell átadnom.

- Tessék, - szólt Magdolna, most már hűvösebben.

- A mérnök úr rendelkezése folytán postára tettem negyvennégy pengőt. A mérnök úr helyesebbnek tartja azonnal megfizetni amivel tartozik, mert bizonytalan, hogy mikor lesz megint alkalom kártyázni. És üdvözletét küldi. Jónapot kívánok.

Ennyi volt az egész. Magdolna bosszankodva nézett vissza a telefonra, mialatt visszament szekrényéhez, mintha a készüléket okolná. Mi ez? Miért rohan Kelen ilyen sürgősen megfizetni az adósságot? És miért bizonytalan az elszámolási alkalom? Hiszen a hercegék is, Mikesék is említették, hogy játszani fognak vele máskor is. Nagyon bosszantotta az alkalmazott hetyke és kellemetlen hangja. Ha valamiért keresnie kell Kelent, ez az ellenséges hang lesz a telefonnál. Egyszerre mély és nyomasztó csüggedés fogta el. Az utóbbi napokban még nagy lendülettel fogadkozott maga előtt, hogy csak azért is és mindenáron megtartja a férfi vonzalmát. De nagy töprengéssel kieszelt tervei rosszul sültek el. Ahová nyúlt, akadályba ütközött. Abba is bele kellett nyugodnia, hogy már nagyon elfáradt. Nagyhangú, önámító cselekvési készsége már nem volt sehol, önmaga előtt csapott lárma volt ez csak, mint a rettegő vándoré, aki éjszaka hangosan, de remegő torokkal kurjongat az erdőn. Nincs más hátra, mint tétlenül remélni, még mindig remélni, hogy annak a majdnem semminek, ami ezt az embert hozzá köti, még nincs vége. Kiskorában, mikor nagyon félt a haláltól és titkos gondolatait sokszor kísértette az elmúlás, volt egy képzelgése, hogyan kellene meghalni, úgy, hogy halálra ítéljék, de ő az időpontot ne ismerje, valami pompás tündérkertben éldegéljen a biztos halál tudatában mégis halálfélelem nélkül és a hátulról érkező fejvétel egy szempillantás alatt végezzen vele. Ez jutott most eszébe, így élt tulajdonképpen most is. A szakító levél, vagy telefon, vagy szemtől-szembe mondott szó bármelyik pillanatban megérkezhetett. De addig élte a maga egyre nehezebben tartható illúzióját, hogy szeret és szeretik.

Most már nem is erőszakolta a következő bridge-összejövetelt. A hercegék sem jelentkeztek vele, Mikesék sem. Nem is bánta. Félt, hogy Kelen veszíteni fog, dühös lesz a balszerencsére és haragját óvhatatlanul rá is kiterjeszti. Várta, hogy mi történik vele. Telefont egész héten nem kapott. Kelent egyszer látta. Valami jótékonysági tea adódott a Gellértben, ahova el kellett mennie. Nagy meglepetésére ott találta Kelent is, aki vadidegen, népes társaságban ült egy másik asztalnál. Bizonyára új üzletfelei valamelyikének társaságában. Ő maga Bogáthy államtitkárékkal ült, akiket viszont Kelen nem ismert. S végül elment anélkül, hogy egy szót is beszéltek volna. Kedden reggel megszólalt a metsző női hang és a mérnök úr nevében megkérdezte, nem mehetne-e a mérnök úr vacsora helyett teára, mert este el van foglalva. Sietett beleegyezni. Kelen öt óra helyett félhétkor érkezett. Bocsánatot kért, hogy csak egy félórája van. Magdolna minden erejével igyekezett nyájas maradni és elégedettnek látszani.

- Hogyan mennek a dolgai? Bevált a titkárnő?

- Kitünően. Nem hiába Claire választotta ki. Neki osztálytársnője volt, válófélben lévő asszony. Van egy remek tehetsége: megérzi, hogy kivel hogyan kell beszélni. Akik terhemre vannak, azokkal kurtán-furcsán végez...

Magdolna elsápadt. De összeszedte magát.

- Akkor jó volna, ha szólna neki, hogy hozzám nyájasabb legyen, mert még utóbb én is azt képzelem, hogy terhére vagyok.

- Nem elég udvarias? Hát ezt nem fogom megengedni. Majd alaposan rászólok.

- Bántani azért nem kell. Hogyan megy a bridge?

- Kitünően. Csak itt üldözött olyan cudarul a balszerencse. És nagyon kellemes, ha az ember a rendes pártijával már össze van játszva.

- Hogyne. Kikkel játszik együtt az óráin? Kik vannak ott?

- Mindenekelőtt Claire, aztán Nymwegen gróf, aztán egy bizonyos Bartha a belügyből és egy roppant kedves, nagyon csinos asszony, úgy hívják, hogy Gál Attiláné.

Magdolnában tombolt a szörnyű felismerés: ez az ember nyilván beleszeretett ebbe a Gál Attilánéba. Semmi kétség, - szaladt keresztül villámgyorsan a fején, - Claire, akinek van valakije, kiesik a számításból, tehát ez az asszony az, aki miatt hetenként két estét Klárinál tölt. Sőt talán többet is. És talán ezzel ült a Gellért-beli teán.

- Ki ez a Gál Attiláné? Beszéljen róla.

- Fiatal elvált asszony. Vékony kis fiús termete van, olyan, mint valami zsoké, de roppant aranyos. Huszonötéves mindössze. Csak úgy árad belőle az üdeség, a fiatalság. Folyton bolondozik, hancurozik, mindig jó kedve van, ő a társaság bohóca. Nagyon megszerettem.

Minden szó egy-egy késszúrás. Magdolna lassan, észrevétlen behunyta a szemét. Mintha a fájdalmat úgy jobban bírná.

- És okos is?

- Eléggé. De nem afféle kékharisnya. Az én szakmámról fogalma sincs, sokat nevetünk rajta. A multkor azt kérdezte, hogy a Louis-stílusokat miért számozzák. Egyszer pedig Firenzéről beszélt, hogy milyen szépek a Fra Diavolo-képek. Persze Fra Angelicót akart mondani.

- Mulatságos lehet. Mindenesetre üdülés az olyan fáradt és ideges embernek, mint maga.

- Feltétlenül. És maga hogy van? Járogat a szegényeihez?

- Elég rendesen. Különben itthon ülök és élek. Ez minden. Mindig egyedül.

- Nem jól teszi. El kellene foglalnia magát. Én, sajnos, annyira le vagyok már fogva, hogy lélegzetet venni is alig érek rá. Erről jut eszembe, jövő kedden nem leszek Pesten. Elmegyek Szabadrékásra. De most már másféle alapon. Megbeszéltem az egészet a bankkal. Claire ezt nagyon ügyesen közvetítette. Megbízást kapok az összes bútorok értékesítésére. Az Orczy-fiúk nem kapnak semmit, szegények, de én sokat fogok keresni. Kell is, mert az élet nagyon drága. Elsején mindig fogom a fejemet. Anyámért is kell fizetnem...

- Az édesanyjáért? Hogy-hogy?

- Már nincs nálam. Elhelyeztem a rokonával együtt.

- Miféle rokonával?

- Hát ezt nem tudta? Az a lány, aki nálunk a szobalányi teendőket végezte, mostohaapámnak, Novák úrnak unokahuga. Engem tegezett. Szobalány, aki tegez, nem igen illik bele az új életembe. Anyámnak sem való ez a műterem-környezet. Elhelyeztem őket Kispesten. Éldegélnek együtt rendes kis lakásban, ellátást is kapok. Én pedig házvezetőnőt vettem, nagyon jól beválik.

- Mióta van ez?

- Ó, már több, mint egy hónapja.

- S ezt nekem nem mondta.

- Nem olyan nagy eset. És alkalom is alig volt rá. Szóval, mához két hétre, úgy-e? Addig is minden jót. Ejha, de elkéstem.

És tüntető sietséggel kapkodta holmiját az előszobában. Magdolna utána nézett az ablakból, ahogy a havas udvaron végighaladt. Mígnem a kapu becsukódott mögötte, s ő eltűnt. Vajjon nem most volt itt utoljára?

Két hét mulva csakugyan lemondott. Ezúttal személyesen telefonált.

- Annál jobban sajnálom, - mondta, - mert most jó darabig megint nem leszek Pesten. Agyondolgoztam magam, rámfér egy kis karácsonyi pihenés. Elmegyek valami kellemes téli helyre. Csak január elején szándékozom visszajönni. De mondhatom, nagyon nagyot pihenek. A címemet nem mondom meg senkinek, levelet nem írok senkinek, magyar újságot sem akarok látni. Újjászületve jövök vissza. Hát kezeit csókolom addig is. Mivel nem leszek itthon, már most, jóelőre, kívánok boldog karácsonyi ünnepeket és boldog új esztendőt. Viszontlátásra, drága.

- Viszont kívánom magának is. A karácsonyfát szerettem volna magával meggyujtani, de majd nem szedem le, hogy még megláthassa. És a karácsonyi ajándékát is félreteszem. Egyáltalában majd egy napot kinevezünk a mi saját Jézuska-napunknak, jó? Halló... miért nem felel?

A vak vonal már nem felelt. Magdolna az utóbbi mondatokat már a semmibe beszélte. Kelen nyilván mindjárt letette a kagylót, mikor azt mondta, hogy viszontlátásra. Hát jó. De legalább nyájasan beszélt. És azt mondta: „drága”. Milyen boldogító és édes tőle ezt a szót hallani. Talán ezt mondja majd akkor is, ha megjön, kipihenve, jókedvűen. Nem lesz ideges, kedves lesz és gyengéd, mint régen. Mindennek az idegesség az oka.

Berendezkedett pár hétre Kelen nélkül. Így még jobban tudta szeretni. Lemondásai nem bánthatták, a telefon hiányát nem érezte. Illuziója, melyet a férfi most nem zavarhatott, új erőt merített a nyugalomból. Magdolna jobbkedvű lett. Már meg merte kockáztatni, hogy este csak egy altatót vesz. Nehezen ment, de ment. S mikor elkövetkezett a karácsony, már dúdolva tudta díszítgetni a karácsonyfát. Jézuska napján, mint mindig, virágot vitt a Pocok sírjára, aztán hazament és kiemelte a szekrényből egy régebbi télikabátját, amelyet nélkülözni tudott. A karácsonyfa alá odatette azt az arany kézelő- és mellgombot, amelyet Kelennek szánt. Valamit ösztönszerűen keresett még, aminek a hiányát érezte. Csakhamar rájött, mi az: a belvárosi illatszerész ez évben először nem küldte a szokásos kozmetikai összeállítást. Magdolna békésen és mélabúsan elmosolyodott. Törölték a listáról. Mulik az idő. Az ilyen listákra fiatalabbak kerülnek. Aztán csengetett.

- Nézze, Vilma, ez a télikabát jó lesz magának. Ez a maga karácsonyi ajándéka. Aztán, ha el akar valahova menni, elmehet. Mindjárt fel is veheti. Az én holmim jó magának.

- Köszönöm szépen, nincs nekem hova menni. Legfeljebb elmegyek sétálni.

Elment a télikabátban. Bárki előkelő dámának nézhette volna. Magdolna eltünődött rajta. Törvénytelen születés. Akárcsak Kelen. De mekkora a különbség köztük. Kelen tárva-nyitva hordja a lelkét. Ez lakattal elzárva. Nem beszél soha, nem jár sehova. Kimenőjét nem veszi igénybe. Vasárnap délután leül szobájában az ágy szélére és maga elé néz. Vagy éppen lefekszik, holott nem beteg. Mintha sorsa nehéz fáradságát akarná kipihenni.

Jó óra mulva visszajött Mintzér Vilma. Bekopogtatott. Magdolna a karácsonyfa tövében könyvet olvasott már ekkor. Felnézett. A nő szeme különösen csillogott. Máskor merev arcán lázas felindultság.

- Bocsánatot kérek, méltóságos asszony... egyszer az apám után tetszett kérdezősködni... és akkor azt mondta a méltóságos asszony, hogy valami okból... most... most szeretném megkérdezni az okot...

- Maga a Szilágyi Ákos leánya, úgy-e?

- Igen.

- Én jól ismertem a maga édesapját. Járt a szüleim házához, mikor én fiatal leány voltam.

A másik csak állt és erősen fénylő szemmel hallgatta. Látszott rajta, hogy belül erősen küszködik.

- Üljön le, kérem.

- Nem, köszönöm... én mint szakácsné...

- Maga nem szakácsné, hanem házvezetőnő, már mondtam. Üljön le.

Mintzér Vilma habozva, félszegen leült.

- Kérem, méltóságos asszony, nekem kell valamit kérdezni, ha szabad. Én apámról csak annyit tudok, amennyit anyámtól hallottam. Ő azt mesélte róla, hogy nagyon szép ember volt és nagyon kedves, de volt két borzasztó hibája. Hogy nagyon érzéki volt és ha nőt látott, nem bírt magával. A másik pedig az, hogy nem bírta mulatás nélkül. Ivott. Tessék nekem megmondani, igaz ez?

- Igaz.

- Igen, - felelte fejét lehajtva amaz, - hát akkor így van. És nem tudott megjavulni soha. Igen. Éppen így mondta nekem a karácsonyfa alatt, mikor kezdtem nagy lány lenni. Hogy erre a kettőre vigyázzak. A mulatságra, meg a férfiakra. Igaza is lett.

- Miért lett igaza? Hiszen otthonülőbb és szolidabb nem lehet senki, mint maga.

- Kérem, méltóságos asszony, - mondta Mintzér Vilma sóhajtva, szaggatottan, - én erről nem tudok beszélni, mert nagyon nehéz a lelkem. Nekem polgári iskolai tanárnői oklevelem van. De az apám vére... Anyám meghalt... Elzüllöttem. Először szerelemből, aztán csak úgy, akármiért. És ittam. Megfogadtam százszor, hogy erőt veszek magamon. Beálltam szolgálni. Mindenütt ez volt a baj. Férfi minden háznál volt. Nem fértem tőle. Az az asszony, aki magához vett, az átkot vette a házba. Mindenünnen botránnyal rúgtak ki.

- De hiszen a bizonyítványai...

- Az mind hamis. Aztán elöregedtem. És jött az ital. Megfogadtam újra, meg újra. Hiába. Mindenki rossz is volt hozzám, én is rossz lettem, csaltam és loptam, ahol lehetett. Ültem is. Most mégegyszer megpróbáltam. A báróné az első, aki jó hozzám. Most reszketek, hogy kibírom-e. Érzem a veszedelmet, méltóságos asszony. Most lementem és ittam két konyakot, hogy bátorságom legyen ideállni a méltóságos asszony elé... A konyak... Rettenetesen jól esett, kérem. Olyan jól esett, hogy megborzadtam. Méltóságos asszony, én úgy félek, hogy azt nem tudom kimondani. Mi lesz velem, ha nem bírom ki? Most találtam egy helyet, egy asszonyt, akit... akit...

- Csak mondja ki, - szólt Magdolna nedves szemmel.

- Akit úgy tudok imádni, mint egy szentet. És ha nem bírom ki? Eladom ezt a télikabátot és a többi sok jó holmit és megyek a Népszállóba, amíg tart... Borzasztóan félek... az apám... az apám...

- Ne az apjára gondoljon, hanem az anyjára. Annak fogadja meg, hogy erős lesz. Nálam maradhat, amíg él. Most pihenjen le.

A dúlt nő felkelt, sarkon fordult és kitámolygott. De ettől kezdve ijedt és konok bizalmatlansága megenyhült. Közlékeny nem lett, ha kérdést nem kapott, egyetlen szót nem szólt. Azt azonban megengedte magának, hogy könyvet kért olvasni. Magdolna egész halom magyar regényt adott oda neki.

Szilveszterkor nagy estély volt a hercegéknél. Magdolna felöltözött és elment. Vilma otthon maradt, leült olvasni a szobájában. Az estélyen háromszáz vendég jelent meg, az általános hangulaton már éjfél előtt meglátszott, hogy a muri másnap délig bizonyosan eltart. Magdolna csendesen, de vidáman érezte magát. Nagyon jól sikerült a ruhája, kitűnő színben volt, egyik bókot a másik után kapta. Sőt egy olasz fiatalember, Don Francesco rokona, hevesen elkezdett neki udvarolni. Tréfás megjegyzésekkel tért ki az ostrom elől, de forró hálát érzett. Szeretett volna valami nagy örömet adni cserébe a nyúlánk, jóképű legénynek, akinek a homloka felett síma volt a szurokfekete haj, de a feje búbján hullámos.

- Tíz évet adnék az életemből, - súgta vakmerően és szenvedélyesen a fiatalember, - ha megcsókolhatnám.

- Nem a magáéból kellene elvenni, - nevetett Magdolna, - hanem az enyémből. Akkor talán menne.

- Fishing. Nem is felelek rá. És meg fogom csókolni. Magának éreznie kell, hogy ez nincs kizárva.

Ebben a pillanatban vaksötét lett és éktelen sivítás kezdődött a harmincnyolcas újév tiszteletére. Magdolna villámgyorsan hátrább tolta székét, felpattant és két lépést tovább szökött. Mire megint világos lett, a fiatalember ott állott csalódottan, bosszúsan kémlelve, hova tünt a szépasszony.

- Tönkretette az évemet, - mondta, mikor felfedezte, - most már egész évben rosszul fog menni nekem a szerelemben. De magának is. Nem fogják megcsókolni. Hova megy?

- Magát cáfolni. Megkeresem a férjemet.

A fiatalember leesett állal bámult utána, ő pedig tovább ment. A tolongásban még elcsípte a fehérsapkás kuktát, aki a visító malacot hordta körül. Megfogta a rémült kis állat kunkorodó farkát, aztán indult haza. Útközben Clary gróffal találkozott. Megállt vele pár percre. Boldog újévet kívántak egymásnak.

- Láttam Claire bárónőt, - mondta az öreg gróf, - remek színben van.

- Hol látta?

- A Semmeringen. Onnan jöttem tegnap. Mit szól Kelen barátunkhoz? Úgy siel, hogy no. Nagyon jól mulat az egész klikk, Nymwegen Pista, a kis Gálné. Sajnos, nem beszélhettem velük, mert ők a Panhansban laktak és csak messziről láttam őket. Maga már megy? Még egyszer boldog újévet. Viszontlátásra.

Magdolna ment. Szédülve a döféstől, amelyet kapott. Tehát Kelen a Semmeringen van azzal a Gálnéval. És Klárival, aki összehozta őket. Ott vigadnak és örülnek az életnek együtt, nemcsak szerdán és szombaton, hanem minden nap minden órájában. Most már bizonyos, hogy Gálné. Egyetlen reménység marad összesen: hátha csak viszonyuk van, s a férfi nem szerelmes.

Mikor hazaért, még megnézte a Vilma szobájának ajtórését, szűrődik-e ki világosság. De ott sötétet látott. Bizonyára már rég elaludt. Lefeküdt tehát ő is. Biztonság okáért, a Semme-

ringről kapott hír miatt, bevett egy altatót. Különben már egyet sem vett volna. Nagynehezen kezdett is elszenderegni tőle. De hirtelen lármát hallott. Felült ijedten az ágyban, nem tudván biztosan, álmodta-e a robajt, vagy csakugyan hallotta. Újabb dörömbölés és zuhanás következett. Felgyujtotta a villanyt, magára kapta pongyoláját és kiment. Vilma szobájának ajtaja tárva-nyitva állott. Ő maga a földön hevert. Nem lehetett semmi kétség: teljesen lerészegedve. Nagy üggyel-bajjal igyekezett feltápászkodni. A két nő egymás arcába meredt. Mintzér Vilma a részegek eszelős kifejezésével elvigyorogta magát. És Magdolna iszonyodva látta, hogy ez az arc mintha nem nőé, hanem férfié volna. Most kísértetiesen azonos volt a Szilágyi Ákos arcával, benne ült a mámor vágya és a felelőtlenség, de benne ült a Detky érzéki mohósága is, a Kelen élvezethajszoló önzése is. Mindez, mint látomás, ragadta meg és töltötte el iszonyattal. Aztán a mámoros arc oldalt fordult. Magdolna lehajolt és karja alá nyúlva talpra segítette az eszméletlen némbert. Az az ágyra hanyatlott. Ő pedig borzadva futott vissza a szobájába. Azonnal még egy altatót vett, és fejére húzta a takarót, hogy ne lásson, ne halljon, ne tudjon semmit.

Másnap reggel kábultan, szédelegve ébredt. Az óra fél tizenegyet mutatott. A csengetésre nem jött semmi válasz. Felkelt, hogy a szerencsétlen nőt megnézze. De a szobát nagy megdöbbenésére üresen találta. Kinyitotta a szekrényt. Minden holmi hiányzott. Ekkor vette észre a mosdóra tett cédulát. „Bocsánatot kérek és köszönöm a jóságát.” Letette a cédulát és tehetetlen mozdulatot tett. Minden hiába. Ezen nem lehet segíteni.

Reggelivel, fürdővel, fűtéssel elbajlódott maga. A bejáró újév napjára szabadságot kapott. Másnap pedig felhívta az első cselédközvetítőt, akit a telefonkönyvben megtalált. Megmondta címét és ideiglenes kisegítőnek olyan szobalányt kért, aki valamit főzni is tud. Délre már ott volt a leány. Cselédkönyvében rendben volt minden. Margitnak hívták és olyan szép arcot és jó alakot kapott sorsától, hogy Magdolnának rögtön kedve támadt hozzá.

- De látogató ide nem járhat, fiam.

- Nem is jön ide, kezét csókolom. Már megszoktuk, hogy a kéthetes kimenőkor látjuk egymást.

- Szóval van valakije.

- Van, igenis. Altiszt.

Aztán kedvesen hozzátette:

- Nem jár nekem több.

Pedig járt volna neki több is. Hamar kitünt, hogy nemcsak nagyon szép, de értelmes, fínom kis teremtés. Magdolna hálás volt érte a sorsnak. Nem kellett házi dolgaival vesződnie, várhatta azt a várvavárt napot, mikor Kelen hangja kipihenten, jókedvűen, nyájasan megszólal a telefonban. De múltak a napok, és ő nem jött. Már január tizedike volt s még mindig nem jelentkezett. Ezen a napon délelőtt bement a városba. Reggel fésülködés közben észrevette, hogyha haját szétválasztja, a töveknél erősen látszik a fehérség. Gyorsan pótolni akarta tehát a festést. A Váci-utcán Liesl hercegnével találkozott. Megálltak beszélgetni.

- Mit szólsz Kelenhez? Jól megjárta.

- Kelen? Mivel járta meg?

- Hát te nem tudod? Kificamította a bokáját.

- Ó szegény, - riadt meg Magdolna, - és most fekszik a Semmeringen?

- Dehogy is a Semmeringen. Itthon van. Már egy hete. Tegnap is beszéltem vele, azt mondja, hogy a szobában bottal már tud járni. Hát te nem beszéltél vele?

- Nem beszéltem én most senkivel, rengeteg személyzeti bajom volt.

- Elbúcsúztak. Magdolna tétován került-fordult, azután elhatározta magát. Majdnem szaladva igyekezett kocsit találni. Odakiáltotta címét. Harag, fájdalom, megalázottság, forrongott, tombolt benne. Az udvaron lihegve sietett végig, a lépcsőn két fokot ugrott egyszerre. Bundástól rohant a telefonhoz.

- Halló. Kérem a mérnök urat a telefonhoz.

- Sajnálom, a mérnök úr beteg és nem jöhet a telefonhoz. Ki beszél?

- Meszlényi báróné. Legyen szíves, nagyságos asszony, mondja meg neki, hogy én keresem.

- Sajnálom, önnel sem tehetek kivételt.

- Én a nagyságos asszonynak nem vagyok ön. Nézze meg az ember. Szíveskedjék rögtön jelenteni a mérnök úrnak, hogy várom a telefonnál.

A telefon másik végén tétovázást lehetett észlelni. Magdolna várt. Félkézzel fogta a kagylót, félkézzel hámozgatta magáról a bundáját és kalapját. Kisvártatva megszólalt a férfi hangja. A halló szótól Magdolnának valami puhaság érintette meg a szívét.

- Angyalom, - mondta a sírással küzdő hangon, - hát mi ez? Hát mástól kell nekem megtudni, hogy egy hete itthon van?

- Kérem, nagy fájdalmaim voltak. Nem telefonáltam senkinek.

- Mikor baja van, akkor nem szól nekem? Drága angyalom, hát annyira csak vagyunk...

A férfi közbevágott.

- Ne vegye rossz néven, de ez az idő nem alkalmas ilyen beszélgetésekre.

- Szent Isten, milyen hangon beszél velem? Mikor ennyi hét után végre...

Megint közbeszólt a férfihang.

- Kérem, kérem, ne csináljuk ezt. Ehhez nekem nincs idegem. Majd valamelyik nap odaszólok és beszélhetünk. De akkor is beszéljen emberi nyelven, ez a kislányos nyafogás most már elviselhetetlen.

- Jézus, Mária, - sikoltott Magdolna, - gondolja meg, hogy a titkárnője ezt hallja!

- Bánom is én, akárki hallja, - kiáltott nyersen a hang, - ezt nem lehet tovább bírni! Egyszersmindenkorra hagyjon nekem békét!

Csak úgy csattant a készülék, ahogy hevesen lecsapta a kagylót. Magdolna a falra bámult, amely elvesztette mozdulatlanságát, hajolni és homályosodni kezdett. Egyik kezével a levegőbe kapott támaszért, másikkal a hallgatót fogta. Úgy ájult el, telefonkagylóval a kezében.

X.

Ágyában feküdt, mikor magához tért. Margit aggodalmasan tett-vett körülötte.

- Ne hívjunk orvost, méltóságos asszony? Magamtól nem mertem. És telefonálni sem lehet, mert a telefon eltört.

- Nem kell orvos, - felelte gyenge hangon, - az altatómat kérem. Két pirulát gyorsan és vizet.

Megitta. A lányt kiküldte. Aludni akart. De sajnálta, hogy miért nem vett be hármat. Vagy négyet. Hogy gyorsan hasson és mennél tovább aludjék tőle, hogy ne tudjon semmit. De most már befúrta fejét a párnába és magára húzta a takarót. Talán így is megy. Nem akart moccanni, hogy a lassan közeledő álmot el ne kergesse. De hiába várta, hogy álmosodjék. Öntudatát erőnek erejével megrohanták a gondolatok, amelyeket nem tudott elhárítani magától. A semmiből felbukkant egy alaktalan mondat, amely szélsebesen hangosodott és egyre érthetőbb szavakat kapott, hogy végül a megafon irgalmatlan harsogásával dörögjön feléje: „Egyszersmindenkorra hagyjon nekem békét.” Ezt az a Kelen mondta, akit ő szedett fel. Neki, Meszlényi Zoltánnénak, Hubay Imre leányának. A titkárnő füle hallatára. A titkárnő ezt a friss pletyka izgalmával fogja elujságolni minden ismerősének: „Kelen kidobta a bárónéját. Ráordított és lecsapta a telefont.” És tárgyalni fogják és villogni fog a szemük. Nem, nem, csak erre nem gondolni. Édes jó Istenem, könyörögve kérlek, tedd, hogy hamar elalhassam, mert ezt a rettenetes szégyent nem lehet elviselni.

De Isten nem könyörült rajta. Gondolkoznia kellett, mintha valami végzetes ítélet erre a legszörnyűbb gyötrelemre ítélte volna. De hogyan is történhetett ez? Hogyan juthatott odáig, hogy neki, a büszkének, a mindig félreállónak, a maga becsülésére oly kényesnek, valaki rárivallva ezt mondhassa: „Egyszersmindenkorra hagyjon nekem békét.” Hogyan került ide? Mint a játékos, aki a kártya izgalmában a játékra figyel, nem a pénzre, egyszer csak halálos megdöbbenéssel körülnéz és hebegve kérdi magától: hogy van ez, hogyan történhetett ez, hogy mindenemet elvesztettem? Hol tért ő le a helyes útról, melyik lépéssel lépett arra a kőre, amely leszakadt lába alatt, hogy a poklok poklába zuhanjon? Hagynia kellett volna Kelent meghalni? Mi szörnyűbb: egész életében hordania egy elveszett ember életvádját vagy most egész életében hordania azt a fertelmes szégyent, hogy ezt mondhatták neki? Édes jó Istenem hát én rossz voltam, mikor nem akartam megölni? Miben higyjen az ember, ha nem az irgalomban és a jóságban? Ha minden így felfordul a világon, hogyan lehet tovább élni? Aludni, aludni, mert a fejemmel megyek neki a falnak, amíg el nem vesztem az eszméletemet.

Nem, az álom is kegyetlen volt hozzá és elfordult tőle. „Egyszersmindenkorra hagyjon nekem békét.” Lehet így szakítani? Nem lehetett volna megfogni a kezét és szépen, rendesen megmondani: Magdolna, fáj, hogy fájdalmat okozok, de nem szabad hazudnunk egymásnak, váljunk el szépen és gondoljunk néha meghatva egymás emlékére? Hogy lehet valaki ilyen embertelenül, ilyen brutálisan kegyetlen? Hiszen még a kutyának is injekciót adnak, ha meg kell ölni, és nem doronggal ütik fejbe, amíg van benne pára. Micsoda feneketlenül önző lélek ez, hogy ilyen módon rúg bele abba, amit már megúnt? Jaj, csak az az álmosság jönne már, csak az jönne már. De nem jön. Idegei egyre éberebbek, ahelyett, hogy tompulnának.

Nagyot dobott magán, lihegve ült fel. Az altatót kereste. Nem találta. Megnyomta a csengőt. Le sem vette ujját a gombról, míg Margit be nem lépett.

- Hol az altatóm?

- Nálam van, méltóságos asszony.

- Jaj, miért viszi ti, fiam, ne idegesítsen maga is. Még kettőt, hamar.

- Nem adok, méltóságos asszony, - felelte Margit a fejét rázva, - legfeljebb még egyet adok, de több nincs.

Oda adta. Aztán lábujjhegyen kiment. Magdolna visszahanyatlott a párnára. Tovább vergődött, keze görcsösen tépdeste a takaró szélét. Fogát összeszorította és felnyögött szégyene kínjában. A mondat gyilkos betűkkel jelent meg behúnyott szeme előtt és mennydörögve ismétlődött szakadatlanul. Sírni szeretett volna, hogy a zokogás hídján átjusson az öntudatlanságba. De nem tudott sírni. Csak nyöszörögni tudott, és rémülten elfordítani arcát apja tekintete elől, akinek nemes és bölcs arca felkelt eléje a multból. Mi lenne most, ha apja találkoznék ezzel az emberrel? Borzasztó elképzelni. Puszta kézzel megfojtaná. De még borzasztóbb elképzelni, hogyha kinyitná a szemét, apja ott állna az ágya előtt. Nem fojtaná meg. Rettenetesebb dolog történnék. Elfordulna tőle, némán megtagadná és lehajtott fejjel örökre elmenne innen. „Apa", - szakadt ki belőle a párnába nyögött szó és vele a megváltó sírás is végre. Csukló, egész mellét rázó, mély zokogás sokáig, aztán az észrevétlenül homlokára simuló álom.

Másnap reggelig aludt egyfolytában. Bódultan nézett körül. Részegnek érezte magát. Margit már hozta a teát, amelynek mohóm esett neki. Huszonnégy órája nem evett. A fürdőszobában már csobogott a víz. A kályhában recsegni kezdett az aprófa.

- Tegnap délután levelet hoztak, - mondta habozva Margit, - de nem tudom, jó-e, ha most felizgatja magát a méltóságos asszony.

- Ideadhatja nyugodtan.

Kelen írását mutatta a boríték. Nem bontotta fel mindjárt. Persze, bocsánatot kér, idegességére hivatkozik, örök barátságot ígér, meg fog javulni, gyengédebb lesz. Most már hiába. Azt az ökölcsapást egyszer, sok idő mulva, meg lehet bocsátani, de elfelejteni soha.

És még mindig nem bontotta fel a levelet. Megkérdezte magától, hogy szereti-e még ezt az embert. Nem tudott felelni magának. Tűnődéséből csak annyit hámozott ki, hogy szerelmes, de nem biztos, hogy Kelen Jenőbe. Az sem biztos, hogy az utóbbi hónapokban szerelme ennek az embernek szólt. Szerelem volt önmagában véve, vágyakozó érzés, amely mindenáron kapaszkodni akart valamibe, vagy valakibe, hogy az élet tengere el ne sodorja. Kelen Jenő már régóta kettő volt. Az egyik egy elképzelt Kelen Jenő, gyengéd élettárs, hű barát, ragaszkodó érzések tárgya. A másik az igazi, akiről jobb nem beszélni. Ez az igazi okozta a fájdalmat, nem a másik. De azért nem fáj kevésbé.

Aztán feltépte a borítékot.

> Kedves Magdolna! Kötelességemnek tartom bocsánatot kérni azért az ingerült hangért, amelyre délelőtt ragadtattam magam. Súlyos hiba volt, most már nem tudom jóvá tenni. De viszont ez a hiba alkalmat ad arra, hogy illő módon közöljem: a mi utaink szétváltak. Megházasodom. Ez már nem új terv, de nem volt lelki erőm, hogy közöljem. Féltem fájdalmat okozni. Idegességemben mégis csak fájdalmat okoztam, tehát most már nincs miért hallgatnom. Búcsúzom. Hálásan köszönöm azt a sok jót és szépet, amivel elhalmozott. Nem tudok most többet írni. A részletesebb magyarázatra megkértem Clairet, aki holnap délben meglátogatja. Nem adtam fel azonban a reményt, hogy egyszer mint jóbarátok szorítunk kezet. Ebben a reményben csókolja kezeit mélységes tisztelettel Kelen Jenő.

Megházasodik. Elveszi azt a Gálnét. És Klári, aki összehozta őket, most jön elmagyarázni, hogy ez milyen okos és helyes házasság lesz... Ebben a pillanatban Magdolna reszkető keze elejtette a levelet. Meghült benne a vér. Miért jön Klári magyarázkodni? Mint kihez jön Klári? Kelen szabad ember, nőtlen, tetszése szerint házasodhatik, senkinek sem tartozik

magyarázattal. Legalább is a világnak ezt kell hinnie. Ha Klári mégis magyarázkodni jön, ennek csak egy oka lehet: Klári tudja, hogy Kelen bizonyos felelősséggel tartozik az anyjának. Vagyis magyarán kimondva, Klári tudja, hogy mi volt közte és Kelen között. Kelen elmondotta nekik. Annak a Gálnénak is bizonyára. És ő most itt fog állani saját leánya előtt, mint kivénhedt és elhagyott szerető, akit jó szóval kell tartani.

- Mindent megérdemlek, - mondta magában Magdolna vad haraggal, - mindent! Ha ebben az emberben nem láttam meg a piszok frátert, én, Hubay Magdolna, akkor mindent megérdemlek. Hagynom kellett volna, hogy meghaljon.

De mindjárt vissza is vonta. Nem. Nem lehetett a halálba engedni. Mindennek úgy kellett lenni, ahogy lett. A végzet így akarta. A végzet dróton rángatja boldogtalan kis alakjait, s azok rángatódznak kezükkel-lábukkal, ahogy nekik előre megíratott. Fogta a levelet, vitte magával a fürdőszobába és sarkát a lánghoz tartotta. Margit mindig ott tett-vett körülötte és tapintatosan, de állandóan figyelte.

- Nincs semmi baj, Margit, - mondta nyugodtan, - most nem kérek semmit. Délben jön a leányom, méltóságos bárónőnek kell szólítani.

Megfürdött, felöltözött. Elővette azt a dobozt, amelyben a Kelentől kapott apróságokat őrizte. Nem nyitotta ki. Meghatottság nélkül tette be a kályhába. De ettől pár perc mulva nehéz, orrcsavaró szag terjengett a szobában. Ezt nem is lehetett csodálni. Két gumiból való állat volt a gyüjteményben. Margit ijedten futott be szaglászni. És Magdolna elmosolyodott. Volt ennek a kis balesetnek valami torz humora.

- Nyissunk ablakot, Margit, valamit elégettem, az ilyen fertelmes szagú.

De hiába állottak nyitva az ablakok délig, a szag nyoma megmaradt a levegőben. Klári rögtön megszimatolta, mikor belépett.

- Itt tűz van. Ég valami.

- Csak égett. Már nem. Foglalj helyet, Isten hozott. Margit, senkinek sem vagyok itthon. Vigye ki a telefont. Vagy igaz, nyugodtan bent hagyhatja. Elromlott.

Margit kiment. Anya és leánya ketten maradtak. És most történt először, hogy Klári nem tudott sehogyan sem belekezdeni a mondókájába és Magdolna volt a nyugodtabb és határozottabb.

- Csak közöld nyugodtan, amit akarsz, Klári. Kelen elveszi azt a Gálnét.

- Kit? - kérdezte ámulva Klári.

- Azt a Gál Attilánét, vagy hagy hívják, akit nincs szerencsém ismerni.

- Na hát... Mama, én nem értelek. Gálné a Nymwegen Pista barátnője. Hol veszed ezeket a vad dolgokat? Hát Jenő nem írt neked?

- De írt. Közölte, hogy megházasodik. Nem Gálnéról van szó?

- Fantasztikus. Szóval mindent megírt, csak ezt nem. Jellemző. Rám bízta. Jenő engem vesz el feleségül.

Magdolna lányára meredt. Szája ezt a szót formálta: „Téged?” De hangja felmondta hozzá a szolgálatot.

- Engem, - felelt Klári, most már egyszerre visszanyervén nyugalmát, - elhatároztam, hogy mennél gyorsában összeesküszünk. Alighanem más állapotban vagyok.

- Klári! - tört ki az anyából is, az asszonyból is a kiáltás.

- Mama, ne csináljunk ebből drámát. Beszéljük meg az egészet rendesen és nyugodtan, józan emberek módjára. Nekem Jenővel hónapok óta viszonyom van...

- Mióta? - hördült fel sápadtan az anya is, az asszony is.

- Kérlek, mama, még egyszer kérlek, beszéljünk nyugodtan. Te ezt az embert szeretted. Ő azonban nem volt beléd szerelmes, csak azt hitte. Féktelen nagyravágyás és érvényesülési vágy van benne. Közel jutott egy nagyon szép asszonyhoz, aki jó volt hozzá. Még hozzá báróné. Ettől úgy megőrült, hogy képes lett volna meghalni. De aztán, mikor a csoda bekövetkezett, meg is szünt csoda lenni. Aki egyszer meglátta a Niagarát, azért nem akar állandóan odaköltözni. Jenő rájött, hogy nem beléd volt szerelmes, hanem vakmerő vágyaiba. Megpróbálta ugyanezt még egyszer. Most már hercegnővel...

- Lieslnek ő írta azokat a...

- Ő. De akkor már közbeléptem. Megmagyaráztam neki, hogy engem szeret.

- Vigyázz. Te is bárónő vagy.

- Ó, nem. Nem azért szeretett belém. Hanem mert akartam. Ez az ember puha, vezethető, kézben tartható. Ez csak az erőt szeretheti. Ezzel én azt csinálom, amit akarok. Meg sem fog mukkanni. Dolgozni fog és én állok mellette. Úgy megszerveztem máris, hogy nagy ugrásokkal halad előre. Annyi rendelése van, hogy már nem győzi. Két embert kell felvennem az irodájába. Én meg éppen azért szeretem, mert nekem ez kell. Engedelmes anyag. Boldogok leszünk. Biztosan tudom, hogy sohasem csalom meg. Két gyerekem lesz. Úgy, ahogy előre kiszabtam magamnak. Nem mondom, a származása kicsit feszélyez. De jó vér. És nekem társadalmi előítéleteim nincsenek. A rangot megbecsülöm, mert pénzt jelent. Az emberek túlnyomó része ma is sznob. Az irodámat, amelyből különben Lilit már kitettem, a leánynevemen fogom tovább vinni. Egyszóval nyugodt lehetsz, hogy ez kitünő házasság lesz.

Magdolna nem felelt mindjárt. Ránézett leányára.

- Klári. Én a te anyád vagyok. És te tudtad, hogy én azt az embert szeretem.

- Drágám, - felelt a leány vállat vonva, - ezt a vitát szerettem volna megtakarítani. Elégnek gondoltam volna a magam részéről az egyszerű bejelentést, és a te részedről az egyszerű tudomásul vételt. De ha te mindenáron mélyebbre akarsz menni, hát jó. Igen, én tudtam, hogy te ezt az embert szereted. De azt is tudtam, hogy reménytelenül szereted.

- Nagyon jól voltál értesülve, úgy látom. Kellemes elképzelnem, hogy néha megtárgyaltátok az ügyem részleteit.

- Mama, ne beszélj gyerekségeket. Pesten mindenki tudta, mi van köztetek. Egyszóval tisztában voltam vele, hogy Jenőt hozzád nem köti semmi. Miért haboztam volna? Amiért te ragaszkodol hozzá, azért ő már sohase lehessen boldog életében? Nem, drágám, ez nem volt „unfair play". Én őt nem vettem el tőled azon egyszerű oknál fogva, mert nem volt a tied.

Várt kissé, gondolt egyet, vállat vont, aztán elhatározottan folytatta:

- Még tovább megyek. Teljesen őszinte akarok lenni. Ez talán a kettőnk baráti viszonyának is használni fog. Nincs kizárva, hogy én valami vetélkedési ösztönből vetettem szememet éppen Jenőre. Nagyon haragudtam rád, amiért a Detky-ügyben olyan ridegen megtagadtad a segítségedet. De ha még őszintébb akarok lenni, még ez a Detky-ügy is csak mellékes részlet. Megmondom nyiltan: bennem serdülő koromtól kezdve élt egy elnyomott érzés veled szemben, amely elégtételt kívánt...

- Klári! Elnyomott érzés! Én téged elnyomtalak?

- Várjál csak, megmagyarázom. Mindig éreztem, hogy te vagy a szebb. Már gyerekkoromban is sok keserű percem volt titokban, mert éreztem, hogy ha nagy leszek, te akkor is szebb leszel nálam. Gyerekfejjel beleszerettem Detky Paliba, ahogy tizennégyéves leányok szoktak szerelmesek lenni a ház valamelyik vendégébe. De tudtam, mi van köztetek. Rajtakaptalak kis hazugságokon, mikor elmentél hazulról és ellentmondásokon, mikor hazajöttél. Később nagylány lettem. Mindig te voltál a szebb, a kedvesebb, a népszerűbb. Mellőzött Hamupipőkének éreztem magamat melletted. Azért is igyekeztem külön kört teremteni magamnak már lánykoromban. Ott nem kellett éreznem a másodrendűségemet. Most aztán harmincéves lettem. Én sem vagyok már gyermek. És mint két felnőtt asszony találkozunk össze a Kelen Jenő személyénél. Nem bánom, fogjuk úgy fel, hogy elvettem tőled. Még akkor is csak kvittek vagyunk. Most is sokkal szebb vagy nálam, de most már lehetsz.

- Klári, te nem tudod, hogy most milyen fájdalmat okozol nekem. Nem szerelmi fájdalmat, egész másról beszélek. Mióta annyira elszakadtál tőlem, én azért anyád maradtam és sokat gondoltam rád. Nagyon fájt, hogy elvesztettelek. Azzal igyekeztem vígasztalni magamat, hogy gyerekkorodra gondoltam. Mikor még szerettél, kedves voltál és kislányom voltál. Sokat gondoltam bakfiséveidre, mikor egy-egy uj ruhád miatt olyan izgatottak voltunk mind a ketten, mikor napokig tanácskoztunk arról, hogy hogyan változtassuk meg a hajviseletedet, mikor este együtt üldögéltünk és szegény Pocokról beszélgettünk és sírtunk együtt. Ha ezekben az emlékekben gyönyörködtem, vígasztalást kaptam arra a be nem gyógyítható sebre, hogy idegen lettél hozzám. Most ezt a vígasztalást is elveszed tőlem. Megdöbbenve tudom meg, hogy már akkor sem szerettél. Hogy már akkor terhedre voltam. Hogy utadban éreztél. Ezzel visszafelé megmérgezted még az emlékeimet is. Micsoda már ehhez képest Kelen Jenő személye? Vidd és legyetek boldogok. Nem róla van szó, hanem rólad.

Ültek ketten és hallgattak. Aztán Klári megszólalt.

- Mama, mi nem érthetjük meg egymást soha. Két különböző nyelvet beszélünk. Te folyton visszafelé nézel, én mindig előre. Te mindennek az érzelmi tartalmát keresed, én mindennek a tárgyi tartalmát. Te magadban azt gondolod, hogy csak szív és lélek vagy, én pedig ezt naiv érzelgősségnek tartom. Viszont te engem kegyetlennek és szívtelennek tartasz, pedig csak józan vagyok és nyitva van a szemem. Ez reménytelen dolog, drágám, minket összehangolni nem lehet soha.

- Már láttam arra esetet, hogy különböző felfogású emberek nagyon szerették egymást.

- Kérlek, részemről semmi akadálya, hogy nagyon jó viszonyban legyünk. De most ezt a kérdést éppen Jenő miatt óvatosan kell kezelnünk. Nektek most jó ideig nem tanácsos találkozni. A dolgok még túl frissek, hagyjuk őket megülepedni. Aztán majd jön a gyerek és...

- Ó, a gyerek, - szólt Magdolna felsugárzó arccal, - még ez az egyetlen, ami...

Klári gyorsan közbevágott.

- Mama, nem szeretnék később félreértéseket. Én a gyereket a magam módszere szerint akarom nevelni. Nálam nem lesz pólya. A gyerek tudományos táplálékot kap. Kéthetes korában kivétetem a vakbelét. Megcsókolni ötéves koráig nem fogja senki, azt előre megmondom. Kényeztetni és becézni nem lehet. A vizsgázott nurse mindig mellette lesz.

- De azt, remélem, megengeded, - szólt Magdolna könnyeivel küzdve, - hogy nagymamának szólítson?

- Na látod. Tessék. Már sírsz. Előre látom, mennyi baj lesz ebből. Jajjaj, drágám, nehéz veled nagyon. De ezen most ne civakodjunk, majd ráérünk, ha a gyerek itt lesz. Van egyéb komoly beszélni valóm és ezzel kapcsolatban kérésem.

- Tessék, szívesen, akármit.

- Kérlek, ki kell mondanom egy szót, amely kellemetlenül hangzik, de viszont elég fiatal vagy és nem fogod rossz néven venni. A gyerek jövője miatt szeretném, ha megcsinálnád a végrendeletedet.

- Hogyne. Nagyon szívesen. Semmi akadálya. Természetesnek is tartom.

- Tudniillik, - folytatta Klári látható fellélegzéssel, - nem ismerem a szándékaidat. Tudom, milyen vallásos vagy és esetleg akarsz valamit egyházi célokra... ugyanis a köteles rész...

- Nem, nem, erről kár beszélni. Mindenem a tied. Beszélj ügyvéddel és fogalmazzátok meg, ahogy neked a legjobb.

- Már beszéltem. Volna egy forma, de félek, hogy félreérted...

- Fiam, ne légy hozzám ennyire bizalmatlan. Nem fogok félreérteni semmit.

- Hát, kérlek, már most át lehetne íratni Tamásit születendő gyermekemre, vagy gyermekeimre, természetesen a te haszonélvezeti jogod fenntartásával. Így te is biztosítva vagy és az örökösödési adó is, majd amikor... amikor...

- Amikor meghalok, csak mondd ki nyugodtan. Rendben van, fiam, csináljátok meg és mehetünk a közjegyzőhöz, amikor akarod. Az esküvőt kitűztétek már?

- Még nem. De az úgyis csak formaság. Mihelyt a diszpenzáció megvan, azonnal elintézzük. De egyelőre nem is költözünk össze, amíg olyan lakást nem találunk, ahol a műterem és a két iroda is elfér. Nászút és efféle nincs. Dolgozunk tovább.

- És egyházi esküvő?

- Tudtam, hogy ezt megkérdezed. Nem, drágám, nincs egyházi esküvő. Jenő evangélikus. Nem érek rá az ilyen reverzális-kérdésekkel bajlódni. Hát azt hiszem, végeztünk az összes kérdésekkel.

Klári felállott. Mindjárt felállott Magdolna is. Enyhe kis zavar érződött köztük.

- Nem szeretnék belebeszélni a dolgaidba, mama, de ha tanácsot elfogadsz tőlem, most utazz el. Aztán ha egy-két hét mulva hazajössz, foglald el magad és járjál sokat társaságba.

- Kedves, hogy gondolsz rám. De nem ezt fogom tenni, fiam.

- Hanem mit?

- Elköltözöm Pestről. Lemegyek Tamásiba. A bérlő legényember, két szobát tart elfoglalva, különben a kastély üres.

- Tamásiba? Elásod magad elevenen? Mikor még ilyen szép vagy?

- Nem ásom el, dehogy. Nagyon szeretek Tamásiban lenni. Ott voltam életemben a legboldogabb, mikor kicsi voltam. Oda megyek vissza. Mámi ott lesz mellettem, már teljesen megvakult szegény. Elleszek ott nagyon jól. És nem költök semmit. Két-három hónapig nyugodtan utazhatom abból, amit megtakarítok. Szerényen még többet is.

- Ahogy gondolod. Na nézd, mégis csak elfelejtettem valami fontosat. Tudtam, hogy még van valami. Azt akarom indítványozni, hogy adjuk el Hunyadszeget. Az a kastély sokat ér, az a pár hold föld is, amit meghagytak. És csak ott áll haszontalanul. Ernesztin nénivel majd kitalálunk valamit.

- Nem, drágám, ezt meg kell tagadnom. Magyar földet eladni Erdélyben? Egy tapodtat sem. Életedben kevés kérést tagadtam meg, de ezt nem tehetem, fiam.

- Kérlek, már nem is szóltam semmit. Vedd úgy, hogy nem is említettem. Hát akkor csókolom a kezedet, mama. Néha majd telefonálok, ha megengeded.

- Bizony az jól esnék, fiam... Nagyon sokat fogok gondolni az egészségedre.

- Köszönöm. Majd értesítelek. Talán még el is jövök...

Ezt a pillanatot, ezt várta Magdolna. Hogy most mindent elfelejtve, az ősi ösztön parancsára összeboruljanak és ne is szóljanak semmit, csak soká tartsák átkarolva és megtalálva egymást. De nem ez történt. Klári kezet csókolt, gyorsan megcsókolta két arcát is, aztán sarkon fordult és kemény, erős lépéseivel már ment is ki a szobából. Magdolna utána nézett. Aztán fáradtan leült. Gondolataiban megjelent rögtön a férfi. Akit szeretett, s aki most a veje lesz. De a gondolatot egy pillanat alatt eltolta magától. Leánya iránt való hűtlenségnek gondolta, hacsak egyetlen gondolattal is fordul Kelen Jenő felé. Csengetett.

- Lehet teríteni, Margit. Nagy újság van, tudja-e. A leányom férjhez megy.

- Ó, keziccsókolom, milyen öröm. Gratulálok a méltóságos asszonynak. És... és így könnyebben meg tudom mondani a magam dolgát is. Kérem szépen, én is férjhez megyek.

- Micsoda? Hát itthagy engem? Mi történt?

- Örökölt a vőlegényem. Pesterzsébeten. Szép házat és kertet. Az állását azért megtartja. Most már összeházasodhatunk.

- Kitünő. Csak sajnálom, hogy elmegy. Mikor esküsznek?

- Majd csak az ősszel. Addig, ha a méltóságos asszony megengedné, még itt maradnék.

- Hogyne, természetes. Amíg Pesten vagyok. Mert én valószínűleg leköltözöm vidékre. Majd megbeszéljük.

Magdolna megebédelt. Aztán tanakodott, hogy mit kezdjen délutánjával. „Mit tanakodom, - mondta egyszerre magában, - folytatom, ahol elhagytam." De hol is hagyta el? Igen, a fodrászhoz készült, mikor Liesl hercegnővel találkozott a Váci-utcán. Ment tehát a fodrászhoz.

- Mondja, le tudják mosni a festéket a hajamról? Le szeretném vétetni.

- Hogyne, méltóságos asszonyom. De nem kár ezért a szép színért? Tessék meggondolni.

- Meggondoltam. Mossák csak le.

Nem kellett soká várnia. Kezelésbe vették. Mikor elkészült és a tükörbe nézett, majdnem felkiáltott a meglepetéstől. Egészen szürke volt a feje.

- Furcsa, - mondta a fodrász, - a méltóságos asszony így jóval fiatalabb, mint az előbb.

Magdolna maga is úgy látta, hogy így van. Sajnálta, hogy fel kell tennie kalapját. Hajadonfőtt szeretett volna kimenni az utcára, hogy szürke haját az egész világnak dicsekedve megmutassa.

XI.

Velencében üldögélt a Piazzán, napsugaras reggel. A Bädekert tanulmányozta pápaszemmel az orrán, hogy napját célszerűen beoszthassa. Délelőtt a Palazzo Reálába akart menni, most már harmadszor. Sokat olvasott mostanában a renaissancera vonatkozó dolgokat és szerette a régi dogék és dogaressák arcvonásait nézegeti. Aztán ebéd előtt még a Colleonit is akarta látni, amely búcsújáróhelyévé vált. Egy nap kétszer is el tudott menni oda s a csodálatos szobrot mindig újnak találta.

Aztán felnézett a könyvből és letette a pápaszemet. Álmélkodva pillantott körül a téren. Október elsején ilyen hihetetlen napsütést megélni Velencében, ez olyan volt, mint az imádság. A Campanile fehértestű tornya vakítóan tündöklött az őszi verőfényben, a Márkus-templom homlokán verőfényben fürödtek a keleti bronzlovak, a zöld kupolák selyemfényt kaptak a világítástól s a csattogva hemzsegő galambok teste hólabdaként tündöklött. Majdnem néptelen volt a tér a reggeli órán. Magdolna egy hete volt már Velencében. Firenzéből jövet éppen csak át akart utazni, de a város, amelyet szeptember végén még nem látott, lebilincselte. A mélabús ragyogásnak ezt az andalító varázsát nem tudta elhagyni. Kis szállóban lakott a Santa Lucia-pályaudvartól jobbra eső utcában, onnan járt be vaporettóval a városba, de nem motorossal, mert az a Canale Grande S betűjét kettészelve, kis lagunákon keresztül sietett a Piazza felé. A régivel szeretett járni, amely nyugalmasan követte a nagy Canale kanyarulatát és hűségesen kitárta minden alkalommal a Cadorót, a Vendramint s a többi palotát, amelyeknek csúcsíves fehér márványablakkereteivel nem lehetett soha betelni. Utazását egyik napról a másikra halasztotta. Nagy gyönyörűséget talált a kötetlenségben. Otthon nem volt semmi dolga, pénze még futotta, maradhatott, ameddig akart. Gyorsvonati jegye egész Budapestig ott volt a táskájában. Amíg sütött a nap, maradt.

Most gondolat nélkül adta át magát ennek a tündéri verőfénynek. Semmi gond nem bántotta, nem volt tegnapi élménye, vagy holnapi terve, amely zavarta volna. Maga a meztelen élet volt az, amelyet élt, mikor behunyott szemű arcát átadta a hőségben már erőtlen, de fényben még dicsőséges napnak. A lét egyszerű és ősi eleme volt ez: lenni és a napot érezni. Így egyedül.

Aztán két perc múlva, vagy húsz perc múlva felrezzent. Nagynehezen rászánta magát, hogy szedelőzködik. Tulajdonképpen jobban esett volna még tétlenül itt üldögélni a napon, de korholta magát a lustaságáért: menni kell a Palazzo Reálába. És ekkor megpillantotta az amerikai hölgyet. Azzal előző nap ismerkedett össze a muranói kiránduló hajón. Feltűnően szép volt ez az amerikai hölgy, rendkívül ápolt, gazdagon ékszeres és meghatározhatatlan korú, valamivel több lehetett negyvennél, de huszonötnek öltözködött. A tegnapi hajón valami baj volt a jegyével és mivel semmit sem tudott olaszul, segedelmet váróan nézett körül, ki vállalkoznék angol tolmácsnak. Magdolna készséggel beleszólt az olasz-angol vitába és tisztázta a zavart. Ennek kapcsán aztán beszélgetni kezdtek. Az amerikai hölgy második kérdése az volt, hogy mit csinál az arcbőrével. S mikor Magdolna elmondta egyszerű titkait és bizonyság okáért kiszedte rizsporos és ajkfestékes dobozát, elismeréssel csóválta a fejét. De aztán meglátta a táskán a hétágú koronát a névbetűk felett és izgatottan megkérdezte, mit jelent a korona. Magdolna válaszul átadta külföldi használatra szánt francia nyelvű névjegyét, mire az útitársnő meglepett áhítattal pillantott rá:

- Igazi báróné? - kérdezte a gyermek csodálatával.

És átadta a maga névjegyét, melyről kitűnt, hogy Mrs. Bentincknek hívják és Philadelphiában lakik. Tíz mondatnyi társalgás után már felszólította, hogy alkalomadtán látogassa meg Philadelphiában, majd coctail-pártit rendez tiszteletére és meghívja kint élő magyar arisztokrata ismerősét is, bizonyos gróf Kepest. Magdolna megköszönte a meghívást és óvakodott

feszegetni Kepes honfitárs grófi címét. Már csak azért is, mert Mrs. Bentinck hallatlan büszke volt a magyar grófra és bizonyára igen rosszul esett volna neki, ha megtudja, hogy ilyen grófi család egyáltalában nem létezik. Elsiklott Kepes gróf felett és amerikai dolgokról kérdezősködött. Aztán, mikor a kirándulásról visszatértek, egyik jobbra ment, másik balra.

Most tehát jött Mrs. Bentinck és nagy örömmel fedezte fel a „real Baroness" varázsú magyar hölgyet. Hangos halloh-szóval üdvözölte, kínálás nélkül letelepedett az asztalhoz és nyájasan megveregette a Magdolna kezét.

- Örülök, hogy megint látom. Hogy van? Én légyottot adtam ide Kvarternyikovnak, a híres orosz táncosnak, biztosan hallotta a nevét, világhírű ember, nekem nagyon jó barátom.

- Rémlik, hogy hallottam, - felelt Magdolna udvariasan, holott egész biztosan sohasem hallotta.

- Megkérte a kezemet. Halálosan szerelmes belém. De én ötödször már nem megyek férjhez. Unom. Kepes gróf is megkért, ahhoz sem mentem. Általában meg vagyok ijedve, mert rajtakaptam magam, hogy unom a férfiakat. Ez borzasztó. Ha hazamegyek, első dolgom lesz elmenni a pszichológusomhoz és analizáltatom magam. Maga nem szokta analizáltatni magát?

- Nem, nem szoktam.

- Hát persze, akinek ilyen bőre van. Szeretnék a maga korában így festeni, mint maga. Hány éves?

- Pár napja múltam ötvenegy.

- Mennyi? Hiszen akkor pontosan egyidősek vagyunk. Maga miért öltözik így feketébe, fehér kihajtással ott a nyakán? És miért nem festi a haját? Ezzel a termettel, ezzel az arccal! Hihetetlen. Miért csinálja ezt, nem értem.

- Nyugalomba vonultam. Nemrégiben nagyanya lettem.

- Én már hatéve nagyanya vagyok. Az nem kifogás. Megjegyzem, még nem láttam az unokáimat, a leányom Ausztráliába ment férjhez. És azelőtt kétszer is voltam a Déli Szigeteken, most már unok harmadszor is odamenni. Milyen az unokája?

- Helyes, egészséges kis csecsemő. Leányka. Csak egyszer láttam, rövid ideig, mert az anyja nagyon ideges, ha nézik a gyereket.

- Úgy. Mondja, hány férfija volt magának?

Magdolnát kissé meghökkentette az amerikai kérdés. Félnapos ismeretség után. De bölcs nyugalommal felelt:

- Egyszer voltam férjnél, most özvegy vagyok. De ha úgy érti, hogy hányszor voltam szerelmes, akkor azt felelem, hogy háromszor.

Maga elé nézett s már nem az amerikai szépasszonynak felelt, hanem saját magának folytatta:

- Háromszor akartam teljesen és tökéletesen valakié lenni: felolvadni benne, megsemmisülni. Az elsőnek azonban csak lánya tudtam lenni, a másodiknak testvére, a harmadiknak anyja. Igazán asszonya, ahogy én vágytam volna, soha nem tudtam lenni senkinek. Az ember, mikor a legnagyobb mámorban a legközelebb van valakihez, akkor érzi, hogy még mindig milyen messze van tőle. És egyszer rájön, hogy küzdeni hiábavaló: az ember örökké egyedül marad.

- És most? Egyedül van?

- Teljesen egyedül.

- De hát nincs hozzátartozója, rokona, barátja?

- A családom idegen hozzám. Barátom nincs. Egy élőlény volt, akit még társamnak éreztem, egy öreg, vak cseléd. Az a nyáron meghalt. Teljesen egyedül vagyok.

- Aoh, you poor old thing.

- Ó nem, ne sajnáljon. Így van jól. Most élem az igazi életemet. A magány nem szomorú. A magány bölcs és nemes. Nincs előkelőbb és emberibb, mint egyedül lenni. Ezt tavaly még nem értettem, mikor mondta nekem valaki. Most már értem.

- De én most sem értem. Hát akik együtt öregszenek meg? Én majd tíz év mulva keresek olyat magamnak. Azt hiszem, magánál valami hiba van.

- Egész biztosan. Én jó és egyszerű vagyok. Hiszékeny. Nagyon tudok érezni. Tehát el vagyok veszve. Tudja, hallottam egy híres karmesterről, akit meghívtak dirigálni Salzburgba. Megérkezett és megtartotta az első próbát. Egy helyen lekopogta a zenekart és rákiáltott a vonósokra: „Ez így lehetetlen, uraim. Több kéket, uraim, több kéket bele! A kék árnyalat hiányzik!" De a vonósok csak néztek rá értelmetlenül, mint az elmebajosra. Nem értették őt. Én értem. Én is így voltam egész életemben. Azt mondtam a világnak: „Ez így lehetetlen! Több szívet! Legyetek jobbak, legyetek gyermekebbek!" De nem hallgatott rám senki, elfordultak tőlem. Megért engem, úgy-e?

- Hogyne, - felelt Mrs. Benlinck bizonytalanul, mert nyilván egy szót sem értett az egészből.

És már fel is ugrott.

- Ott jön az én oroszom. Megyek. Nem hozom ide magának, olyan bolond nem vagyok. Hát csak látogasson meg egyszer. Előbb kábelezzen. Goodbye!

Pár lépéssel odább felmerült az orosz táncos, himbáló járású, álmatag külsejű szép fiú. Aligha több huszonnyolc-harminc évesnél. Kezet fogtak és kopogva ellejtettek a márványkockákon. Magdolna felkelt. Kinyújtotta termetét a napon, mint a sütkérező macska. A Palazzo Reale bejárata felé nézett Nagyon lustának érezte magát. Hirtelen gondolt egyet és vállat vont. Iskolakerülő lesz. Nem megy dogékat nézni ebben a gyönyörű őszi időben. Elindult a posta felé az árkádok nagy nyílása alatt. A Giacomuzzi sarkán tájékozott lépésekkel balra fordult és kiment a partra a vaporetto-állomáshoz. Jegyet váltott a Santa Luciáig. Elhatározta, hogy odahajókázik s nyomban jegyet vált vissza. Ha a hajót megúnta, elmegy a Colleonihoz. Az élet szép, mert Colleoni van a világon, Fra Angelico képei vannak, a Calaisi polgárok ott állanak Kopenhágában a téren és az írók könyveket írnak.

Jött a hajó. Magdolna leült a majdnem üres fedélzeten, szemközt a nappal. Behúnyta a szemét megint és mély lélekzetet vett a sós levegőből. Hallgatta a víz csobogását és egy távoli harang andalgó kongását, amely a szellő szárnyán hol gyengült, hol erősödött.

- Édes jó Istenem, köszönöm, hogy teremtettél.

VÉGE